

Bibliothèque numérique

medic@

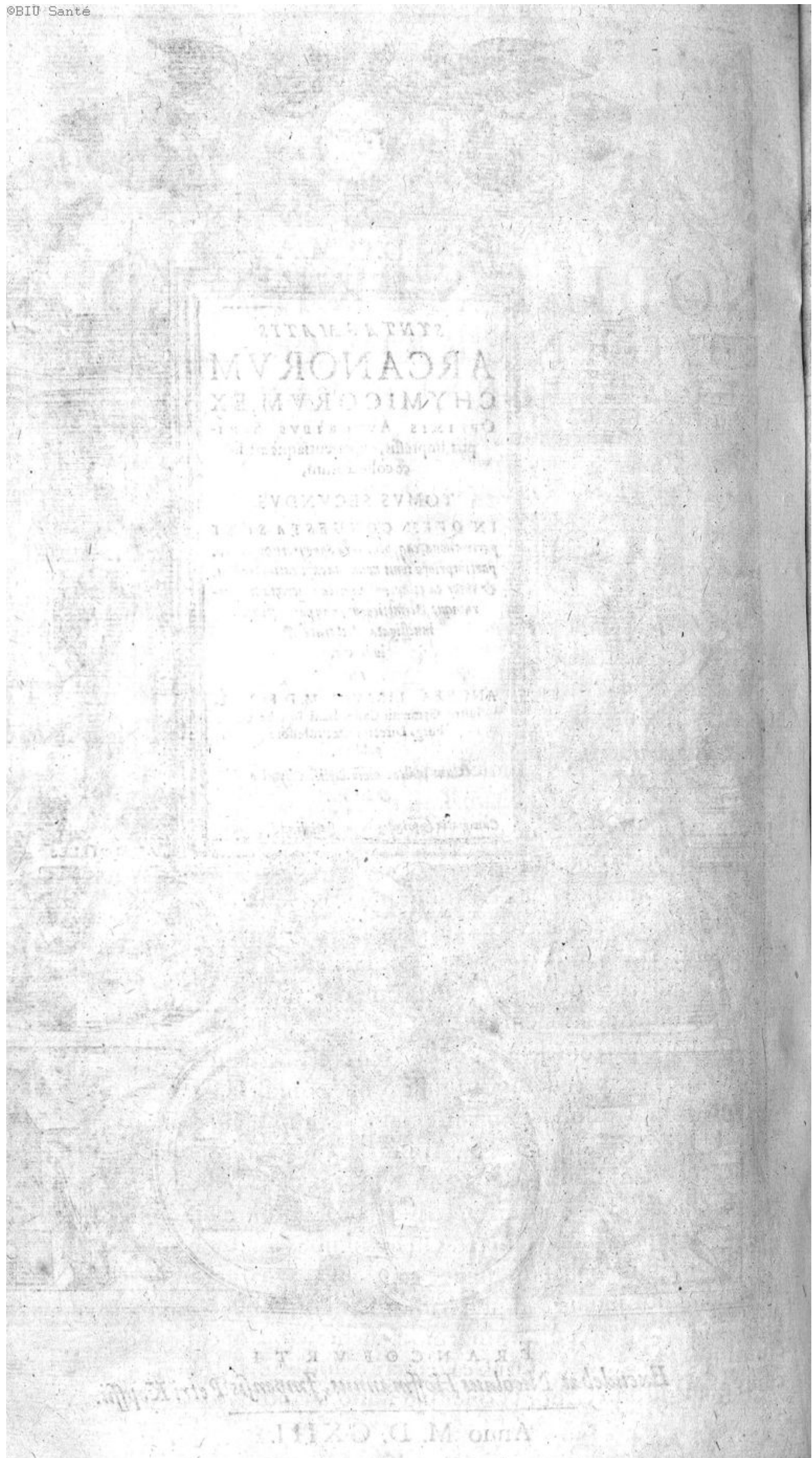
**Libavius, Andreas. Syntagmatis
selectorum undiquaque et perspicue
traditorum alchymiae arcanorum,
tomus secundus**

*Francofurti : Nicolaus Hoffmannus,, 1613.
Cote : 182*

FRANCOFVRTI
Excudebat Nicolaus Hoffmannus, Impensis Petri Kopffii.

Anno M. D. CXIII.

NOBILI, STRENUO, ET GENEROSO VIRO

ET D.D. IOHANNI SEBASTIANO A
ROTENHAN, IN RENTVEINS DORFF, &c. EQUI-
ti Franco, & Tractus Pannacenſis Praefecto, D. & amico ſuo
officioſè colendo,

ANDREAS LIBAVIVS M. D. ET ILLVSTRIS
Caſimiriani Gymnaſii apud Coburgenſes Director,
S. P.

PLENDIDIS admodum, & magnificis En-
comiis, Vir Nobiliſſime, generoſiſſimeque, &
Eques ſtrenuiſſime, ornatam eſſe, affectamque
naturam, tam veterum, quam recentium ſa-
pientum monumenta abunde teſtantur. Qui
rerum diuinarum admiratione tenentur, iſq;
cognoſcēdis & explicādis totos ſe dederunt,
tanquam diuinæ maiestatis, potentiae, ſcientiae,
praeſentiae, prouidentiaeque ſpeculum eam proponunt, quandoqui-
dem, vt Apoſtolus loquitur, τὰ ἀόρατα τοῦ Θεοῦ διὰ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι καὶ ἀνερέ-
ται, hoc eſt, Inuiſibilia Dei ex creatione mundi operibus intelligenda
conſpiciuntur, ipſaque aeterna eius potentia & diuinitas ex iſdem
eluceſcunt. Τὸ γὰρ γεωγόν τοῦ Θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς, Maniſeſtum ſit, quod de Deo
noſci abſque reuelatione per verba iam ab homine poteſt per na-
turalium contemplationem, adeo vt legem naturae nobis ſubinde
occinat etiam ipſa conſcientia, & de Deo colendo, àque malis ab-
ſtinendo, nos ſemper admoneat. Hinc & lure conſulti naturae legem
commendarunt, eamque diuinam origine, & immutabilem ſtatue-
runt. Philoſophorum princeps Ariſtoteles tum alibi mirifice de-
prædicat naturam, tum in i. de part. an. s. vbi eam cauſam ordinis in v-
niuerſis eſſe dicit, vocatque parentem & autorem omnium anima-
lium, excitantem miras voluptates in hominibus, qui cauſis intelle-
ctis ingenuè philoſophantur: quippe cum nulla res naturae ſit, in qua
non mirandum aliquid inditum habeatur, in omnibus naturae hu-
mine, honeſtoque & pulchro ingenio exiſtente, cuius operibus iun-
ctum id præcipuè eſt, vt nihil ab ea temerè & fortuito, ſed omnia ali-
cuius gratia, in quo eſt boni honeſtiſque ratio, agantur. Plinius in na-

(?)

2

tura

DEDICATIO.

tura agnoscit immensa potentia occultae documenta, ultra quae nec alia quaeri debeant, nec possint paria similiave inueniri, ipsa seipsam vincente natura, & numerosis modis declarante, cuius opera etiam impossibilia factu iudicentur, prius quam sint facta, quod naturae rerum vis & maiestas apud homines imperitos fide careat. Eam prouidam & beneficam esse dicit: Eidem omnia ferè possibilia esse pronunciat, adeò vt non dubitet asserere naturae potentiam esse id, quod Deum appellamus, quod etiam Seneca lib. 4. de beneficiis c. 7. scriptum reliquit: Aristotele tamen nolente vocare diuinam, sed daemoneiam tantum cap. 2. de diuinatione per somnum, appellante. Benignissimam omnium parentem nuncupauit Columella: Lucretius rerum creatricem; omniferentem, & omniparentem poeta: Mantuanus etiam omnipotentem: quibus laudibus ecquid possis adiacere? Veruntamen multa illi gentiles naturae ascripserunt, quae diuinæ prouidentiae, & dispensationi, debentur: Vnde & secundarios quosdam Deos, tertiariosque stellas, virtutesque & facultates rerum nascentium, aut passim in mundo contingentum confinxerunt, vt apud Platonem, Hermetem Trismegistum, Macrobiū, poetasque & alios est videre. Physici eius studium sibi peculiariter vendicant, quanquam horum sententiae tanta sint varietate, vt ferè quid vel quem sequi debeas, ignores. Accuratissimè in naturae contemplatione versantur illi, qui ad eam afferunt lumen ex diuinis sacrarum literarum reuelationibus hauistum, quique essentiali quadam anatomia, & separatione instituta, quid penitus lateat in rebus naturaliter compositis, inuestigant, idque in publico conspiciendum proponunt, qua in re non sunt alii solertiores, ingeniosioresque, quam dicti Chymici, Hermetice, ab Hermete quidem autore & parente Alchymiae mysticae, non à materia, vt volunt nonnulli, appellati, sed non ista omninò, quae in Pimandro, & Asclepio leguntur, secuti, quando etiam adhuc dubium est, sitne Hermes iste Pimandri, & Asclepii concinnator idem cum Hermete Chymico, qui in smaragdina tabula mysterium lapidis Philosophici, & ad eius ideam caeterorum elaborandorum, descriptum ad posteros transmissit. Hi de natura ingenuè philosophantes, dum composita resolunt, diuersam simplicium naturam in eis inueniunt, nimirum nonnulla virtutibus essentialibus destituta: alia vero iisdem per se praegnantia, licet diuersis formis, & qualitatibus sensus mouentia, quae per illa, & in illa, tanquam in agrum naturae, aut, vt Plato ait, conceptaculum, & capsam sunt digesta distributaque, constituenta essentialium potestatum primum, proximumque subiectum, proportionem conueniens cum elemento stellarum, prioribus tanto propius ad Elementa inania mundi accedentibus, quanto minus coele-

DEDICATIO.

cœlestium virtutum in se habet. Ideo & illa corpora, capitaq; mortua dicuntur; hæc spiritus, & essentiæ viuæ, non qua vita plantæ, vel animalia constant, sed efficacibus potentiis in medicina, data occasione, actum suum comprobante. Scripsit Aristoteles in cap. 2. libro 1. Meteorol. Necessitate continuum esse mundum inferiorem lationibus superioribus, vt omnis illius virtus hinc gubernetur, quia principium motus inferiorum sit à superioribus, vt Solis, Lunæ, aliorumque astrorum accessiones, & recessiones testantur, vnde consequens est, à cœlo primam esse causam. Idem in 2. Gen. an. cap. 3. Omnem animæ virtutem siue potentiam, aliud corpus participare sibi videri ait, idq; magis diuinum elementis, quæ non tantum simplicia extra mistionem agnoscit, & ponit, verum etiam in mistis ipsis inter se contemperata, vnde iterum, facta per putredinem, aut violentam corruptionem solutione, egrediuntur. Ei corpori diuiniore naturam discrepantem, prout ipsa principia, & animæ, vel etiam seminia mistorum nobilitate, vel ignobilitate differunt, assignat, appellatq; id calorem prolificum feminibus comprehensum, de natura non Ignis, aut Ignei cuiusdam, sed spiritus in semine, spumosoq; corpore, & humidum primigenij naturæ cœlo analogæ contenti. Hæc natura non tantum mineralium, vegetalium & animalium feminibus benedictione diuina fecundatis inest; verum etiam dispersa per totum inuenitur. Ideo & non tantum vniuoca generantur, verum etiam æquiuoca, nempe in terra, & aquis animalia, & plantæ, sub terra varietas mineralium admiranda, quia humor in terra, spiritus in humore, & calor in vniuerso inest, qui cum comprehenditur à materia disposita, præsertim occasione putrescentium humorum, & in bullam spumofam intumescendum, ab Aristotele creditus est animalia, & plantas spontaneas gignere. Ex Patribus Ecclesiasticis quidam seminaria talium rerum arbitrati sunt elementis commissa esse, quæ tandem in actum erumperent, & mista trium generum, inuoluta Elementorum contagio producerent. Id autem non difficile est ex creationis historia demonstrare; quo spectat & Platoniorum per omnia diditus mundi, mundanorumq; Spiritus, de quo Virgilius cecinit, feminibus rerum insitum esse, tanquam igneum vigorem, & cœlestem originem, spiritu intus agente, & per membra diffusa mente quadam, quæ totam mundi molem magno se corpori miscendo moueat. Hippocrates diuinæ originis calorem dixit, qui cum plurimus ad superiora recesserit, tamen aliqua sui portione etiam in imis manserit. Hanc formam vocant apud Mesuen magni magisterij consulti, quam abstractam à materijs veras earum essentias, nutritiuas, medicasq; complere animaduertunt. Plin. lib. 2. c. 47. de vento dubitat, sitne ille generabilis rerum naturæ spiritus, huc illucq; tanquam in vtero aliquo vagus, an disparili errantium siderum, radiorumque multiformi actu flagellatus aer, & seu planetarum, seu fixarum

DEDICATIO.

rum stellarum opus, quod naturæ legem non ignotam habeat, licet nondum percognitam. Agnouit ergo & hic Platonium illū mundispiritum, calorem Hippocratis, & Aristotelis, formamq; & essentiam quintam Chymicorum. Ignem naturæ nuncuparunt diuersi, licet diuersū quoq; respicientes. De istis omnibus, Vir Nobilissime, & Generosissime, Eques Strenuissime, alias differui, & veram rerum naturam ex sacra Physica contra insulitates Paracelsistarum, non minus ac Elementarium Medicorum opiniones pueriles demonstraui. In præsentē secundo Syntagmatis arcanorum Chymicorum Tomo figillatim de IGNE NATURÆ contemplationem institui. Prædicant hunc immensis quoque præconiis hi, qui mira potius & abstrusa dicere, quam vera, demonstrataq; proferre malunt, ita vt argumento Ignis naturæ incitiam suam, & arrogatam sibi falso in naturalib. mysteriorum profunditatem velle tegere, & ab oculis remouere studiose videantur. Si enim quæras, quis sit tandem ille tam liberaliter, & copiose nominatus Ignis naturæ, vel obmutescunt, vel ea mussitāt, quæ atra an alba sint, nescias. Talis in campo Chymicorum Martio apparuit non ita pridem Petrus Palmarius, suo iudicio omnium Medicorum Coryphæus, Parisiis vitam & mortem expertus. Nihil est Chymicæ operum insigniorum, quod huic nō acceptum retulerit. Vt ergo pateat quid sit, & cuius genij, & ne Tyro noster Chymicus cetera omnia abunde doctus in Igne naturæ hæreat, conscripsi de hoc librum, quo liquido expositum arbitror quicquid hac in parte naturæ scitu opus esse iudicavi. Quoniam vero Palmarius, suum Ignem naturæ efferendo, in me, & veram Alchymiam adeo inuectus est, vt à nullo crimine, conuitio, calumnia, damnationeq; ad crucem vsque abstinerit: Martinus Rulandus quidem, cuius nomē in benedictione, nobilis, Imperatoriæ Maiestatis, Diui Rudolphi felicitis memoriæ archiater, in animo habebat famā Chymicæ & meam defendere: verum ipsum immatura mors sustulit. Ne ergo patrocínio suo destituta succubat veritas, oportuit ipsū me armis accingi, & hostiles impetus Palmarianorū (reliquit. n. pcul dubio defunctus iste suæ velaminiæ pgeniem, genimina viperarum virulentissima) pro virili, neglectis maxima parte contitijs, quibus ille si dignus fuit, vt effunderet, ego tamen indignus esse videor, in quem sint profusa, retundere. Nolui vero solū hunc laborem publicum facere, ne momentaneus, & in horā scriptus esse videretur. Adieci ergo Chymiam Pharmaceuticam methodo scientifica digestam, & Theorematica, exēplariq; doctrina sic excultā, vt medicinæ pharmaceuticæ satis cōmode inferuire possit. Editā quidē etiam antehac est Alchymia, sed vniuersum systēma Chymicum cōplexa, ne quod specimen artis, seu metallurgicū, seu pharmaceuticum seu Cosmeticum esset, quod nō suū in descriptione illa locum inueniret. Verū Aristarchi nostrorum temporum adeo medicā
facere

DEDICATIO.

facere volunt Chymiā, vt vel sola sit medicina, vt sentiunt Seueriniani, & Michelij manipulares: vel pars Pharmaceuticæ ingeniosior, q̃ Parisiana schola videtur statuere. Priorum sententia nulla difficultate eueritur, imo sua ipsius absurditate pridē in Michaelio cōcidit, frustra eā è luto erigente Paracelsi famulitio: In posteriore adhuc lis hæret, quandoquidē non Medicinæ tantum gratia Spagirica Chymia est inuenta, excultaq; verū etiam liberaliter philosophandi, & quid in rebus mistis sit, quod scientiam faciat, speculādi, qui est primarius Physicorum liberalium scopus. Nolo hoc in dissidio sententiam dicere. Vtriq; fini faueo, & Chymiam ingenuam tam scientiam, quam artē profiteor. Eius ope scire licet rerum Dædalæam naturā: eiusdem etiam medicamenta ad salutem humanā conficienda. Dedi ergo specimen artis, pro gratia diuina, quæ mihi ea in re est collata. Melius qui pōt, ei nec obsto, nec inuideo. Occupet extremum scabies. Sunt qui Tyrocinia Chymica scribant. Apostata ille Dornheuserus magnam Alchymiam cum magno fumo proflauit. Hic defecit quidem inter ampullas suas, & ingentia promissa: Tyrociniographum spero non tam varietate artificiorū singularium, quam præceptis Catholicis in compēdium reductis, suos Tyrones instructurū. Mea senectus, & occupationum moles non patiuntur me amplius eo in campo sudare. Lampada currēs trado, vt est in prouerbiis. Vidi præterea, quæ publicorum commodorū causa in lucem emisserunt viri in Chymia summi, Penotus, Crollius, Quercetanus, Rulandus vterq; Basil. Monachus, & alii plures. Non aut vidi id tantū, verum etiā querelas de obscuritate iudici, nec minus cognoui varietatē expositionū, vnde illa ipsa incertitudo operum Chymicorum, quā genuit sua perplexitate Paracelsus, pōt contingere. Est q̃ dicit, sic voluisse Quercetanum, & se verum habere artificium: Est qui secus. Accedit tertius, quartus, & magno numero multi alii, quorū qlibet iactitat scientiam veram, cū tamen *discrepantia* distent à se fere oēs. Hoc modo Paracelsistarum quilibet sibi clauem intelligentiæ arrogabat, & interim qcquid pro arbitrati, vel et fortuito laborando exibat, id vendebatur & adhuc veditur pro Paracelsico vero, genuino, ipsissimo, quod si reuiuisceret Paracelsus, prompte damnaret, & adulterii accusaret. Volui hac quoq; in parte inferuire inuentuti, & per collationes, disputationes, naturaliq; & Chymica principia artificum formulas declarare. Hypomnena ergo exhibeo variorum magisteriorum, in quib. si non clauum etigi, arbitror tamen non longe aberrasse. Si aduersari pugnaciter velis: feci, quantum potui. Meliora si quis dederit, palmam cedo. Voco hanc opellam Apocalypseos Hermeticæ partem priorem. Est. n. illustratoria & quasi reuelatoria, non his facta, qui omnia norunt, & Quercetanus, cæterosque autores etiam infra se ponere solent: Sed Tyronibus Chymicis, qui nondum pedum viderunt, viam ingredi

*Non scribi-
mus ampullo-
sis Sophistis,
qui suum a-
more cætera
vocant cula-
narias cōsti-
ones.*

DEDICATIO.

ingredi vero eam studiose satagunt. Verum hoc totum puerile est præ eo, quod sequitur, continens Apocalypseos Hermeticae partem posteriorem, in qua si plurimorum nervi defecerunt, certe longe plurium cupiditates evanuerunt. Quicquid legendo, meditando, conferendo, operandoq; per me vel alios (neq; enim periclitari piguit, vti multis videtur) consequi potui, id in eam infumsi. Non mihi, sed aliis inferuendo pene etiam sum consumptus. Medicinæ Catholicæ causam spectavi. In hac perfecta mihi finis est. Si quis velit etiam ad transmutationem metallorum ascendere, is, si fauentem Deum habuerit, eadem via etiam huc iuerit. Septem ex præstantissimis meo iudicio duces elegi, eorumq; documenta cum vetustate cõparavi. Horum præceptionibus & manu ductione, qui nõ assequitur quod quærit, is desperet etiã de Paracelso, Lullio, Arnolde, Rupe scissa, Gebro, Hermete, &c. Est autem verissima auri faciendi per medicamina naturalia, si Deus conatum bene direxerit, professio, adeo vt negantem per uicaciter putem gnauiter insanire. Est & verissima auri potabilis conficiendi ratio, non tantũ illa rudior, cuius exempla multa proposui in Alchymia, licet non cuiusvis Paracelsitæ captui obuia, verũ etiam abstrusior, artificiosior, elaboratior, quam Philosophicam appellant, de qua non ita dudum in meo Musæo cum Viro doctissimo, peritissimoq; , Dn. Mosano, Illustriss. Hassorum Principis, D. Mauriti, Archiatro, cõferebam, qui etiam specimen iuxta descriptionem Frãcisci Antonii elaboratum communicabat. Principia huius eadem Apocalypsis Hermetica ob oculos ponit. Non itaq; temeraria erit seu editio, seu lectio huius. Tuo vero nomini per se celeberrimo, Vir Nobilissime, Eques Strenuissime, cur totum hunc Syntagmatis arcanorum Chymicorum Tomum, sane à viris doctissimis etiam ante publicationem expetitur, dico, addico, consecro? Priorem ascripseram Nobilissimo, literatissimoq; D. Vito Huldrico Marechallo, Equiti item Franco Strenuo & insigni. Et nisi me opinio fallit, spero gratum fuisse, & adhuc fore, nisi qua inuidia animum eius iam pridẽ erga me propensum in diuersum traxit. Iungere Equitẽ Equiti, Francum Franco, Nobilissimum, generosissimumq; nobilissimo & generosissimo quis culpet? Ille Chymiaẽ sinceræ addictissimum, multis communicatis voluminibus eam artẽ continentibus, animum mihi aperuerat. De tua generositate quid dicã? Vidi Essentias, Magistera, olea, sales & spiritus, quib. Chymẽũ tuẽ Nobilitatis est instructissimũ. Scio honorificum tuum de ea sciẽtia iudicium: noui te in magnis affectibus post Deum Opt. Max. ad Medicinas Chymicas confugere. Qui honori est arti, num huic ipsa ars, eiusque Professores non rependant mutuum? Non addo de causis dedicationis plura, ne vel dubitare de Strenuitatis tuæ constante iudicio velle videar, vel adulatorio quodã schemate id seu tibi, seu aliis persuadere, quod tamen re ipsa & experi-

DEDICATIO.

experimento refelli; quod proculdubio nunquam fiet, queat. Cape ergo hunc Tomum Syntagmatis arcanorum Chymicorum secundum promptâ, expeditaque manu, & fronte menteque hilari, facili, & benignâ, Vir generosissime, eique aliquem angulum seu in tuo, seu amicorum Musæo destina, nec desine generoso tuo favore & liberali munificentia tum Musas Chymicas complecti, tum Professores cultoresque earum prosequi. Vale ex sententia. Perscriptum Coburgii in Christianorum Orthodoxorum Osteriis, quæ incidebant in Aprilis Iuliani IV. Anno à Christo nato M.DC. XIII.

LECTO.

LECTORI.

BSO LVI per Dei gratiam, quod institueram, opus Chymicum, Lector, & non tantum axiomatice doctrina, methodo, artificiosa, quae scientiis est accommodata, studui, quicquid Chymicum apud veteres & recentes inueneram, complecti, verum etiam commentatiunculis pro ingenti modulo illustrare. Deo largitori benignissimo debes, si quem fructum ex istis es adeptus. Si ordine legeris & primis posteriora adieceris non sine meditatione & investigatione solerti, spero te etiam deinceps non sine fructu fore. Multi vero infelice nostro seculo in operibus eiusmodi non scientiam ex principiis quaerunt, sed pollicitationibus arcanorum tantum inhiant, eaque non aestimant iudicio veri, sed opinione sua fallace, cumque non inveniunt quod ad saluam faciat abiiciunt librum, auctori obloquuntur, ipsumque ex alto praesuis, quas undelibet corraferunt, titulo secreti secretorum & singularium ex officina Paracelsi, in qua nunquam fuerunt, arcanorum formulae, despiciunt. Familiare hoc esse Paracelsi sectatoribus (quos tamen ille nebulones appellare non dubitauit) & sapidulis arrogantibus illis Sophistis, qui nuper ex furnulo aliquo furno Proserpine & Plutonis prorepererunt, vel in antris Sibyllinis ludibria ventorum schedulas volutantes collegerunt; tamen nec intelligant scripta, nec laborando possint assequi, sat multis exemplis cognouimus. Relinquendi hi sunt sua fatuitati. Quae tibi à me in opere Chymico proponuntur, non sine iudicio & auctorum optimorum censura experimentisque constant. Ne abiice statim primo aspectu, aut tentamine, quae non placent. Sed quo consilio, tituloque sint, & quibus prolata considera. Cum aliquid in magisteriis inuenis, ne censu essentialium iudica. Magisteria a stima iudicio magisteriali, essentialia essentiali. Satisfactum methodo arbitrare, si exempla regulis sint accommodata, quanquam tu forte in eis plura, eaque abstrusiora quaeras. Hoc quoque scito, quod posteriora sint priorum declaratoria. Multa de opere magni magisterii scripsi. In primis haerebis. Sed si primis media, & his ultima coniunxeris, totum artificium se tibi aperiet, si Deus tibi mentem volet illuminare. Haec causa quoque est, cur quaedam saepius repocita occurrent, & cur ex aliis transscripta. Vni homini impossibile est Chymiam condere & absolueri. Omnium aetatum experientia, artificumque excellentium iudicia sunt cogenda. Iam quaedam rudius sunt elaborata ab initio, & pinguiore quoque Minerva descripta. At posterior aetas eadem excoluit, ingeniosiusque elaborauit. Sed & fines differunt. Hinc vnius rei modi plures exhibentur. Inuentis facile est addere, nec fieri potest, ut singularium multitudo numero comprehendatur. In immensum itaque aucta sunt & adhuc augentur additionibus, subtractionibus, antiballomenis, elaborandisque modis formulae. Non est Crambe cocta, recocta, & cum fastidio conuiuiarum repocita, si descriptiones recurrunt. Id studui sane, ne sine auctario, & commentatiuncula referrem ex aliis translata. Nosti enim saepe diuinandum esse de mente auctorum. Diuinationes autem iam sunt exactiores iam a scopo alieniores. Corrigimus praecedentia sequentibus, & dum docere alios volumus, simul discimus. Nullus est mortalium, quin incrementum & accessionem aliquam ad praconcepta expectare queat. Sic & ego profeci, & Stochasmos meos aliquando mutavi, paratus veritatis gratia vel meae ipsius sententias abicere, & melioribus mutare. Dum igitur sententiam meam dico, tanti eam volo esse, quantum inest veri. Quod falsum est, indictum esto. Non mirum in tam abstrusis natura, & artis mystica operibus hominum concionem hallucinari. Corrige humaniter quae, quae minus proba inueneris, & tua comprobata substitue. In classes suas & quasi receptacula peculiariter digesti opera Chymica. In his si conspicias, quae minus probantur, licebit tibi mutare posita. Esto Aristarchus, sed cum iustitia & veritate. In commentariis aliquoties cum aduersariis, etiam acerbissimis, fui pugnandum. Id factum non tam pro meo honore, quam artis dignitate, veritateque existima. Decertavi vero etiam saepius extra commentationes peculiaribus scriptis cum variis hostibus. Est & prodromum quoddam opus, seu consultatorium, Epistolarum Chymicarum titulo publicatum. In unum sympegma coniici omnia nequeunt. Maneat sola Alchymia cum commentariis, quorum pars ultima est syntagmatis Tomus secundus. Cetera si quis Typographus velit pari forma excusa coniunctim edere, quod quidem permissu D. Petri Capitonis, cui id primum debetur, fieri possit, non repugnaverim, praesertim si quis simul errata Typographica tollere, & limam adhibere velit, aut etiam notis nonnulla uberior declarare, suoque iudicio illustrare, quod de me polliceri non ausim. Copia enim excedit aetatem, & vires meas. Requirit fortasse aliquis designationem omnium eorum, quae per Dei gratiam elaboravi, & publici iuris feci. Adieci igitur Catalogum sequentem. Typis haecenus commissorum à me operum quaedam sunt Logica; ut: Dialectica Norimberga excusa Anno 1593. Dialectica emendata additis quibusdam notis & disputationibus, Anno 1595. Francofurd. apud Kopffium. Dialogus exercitii Logici 1595. ibidem. Alius Dialogus continens collationem Dialecticae Philippi & Rami, 1595. ibidem. Libellus de demonstratione, 1596. ibid. Dialectica Philippo Ramo pro Gymnasio Casimiliano, 1608. De norma & normato: Item de analogia & genere analogo, 1605. ibid. Quaedam sunt Theologica; ut: Analysis Colloquii Ratisbon. 1602. Francofurd. apud Kopffium. Gretserus Triumphatus, 1604. ibid. His adde varias disputationes Theologicas, scorsim excusas Coburgi. Quaedam Physica; ut: Tractatus pro materia prima Aristotelis: Francofurd. apud VVechelium, 1591. Item de Vnguento

Chymicorum
consuetu-
do, devno
sapius, di-
uersisq; lo-
cis comen-
tarij vt ex
vno in aliud
ducatur le-
ctor inge-
nuus, stul-
tus autem
tanquam
in labyrinthum
inextricabilem
coniectus,
haereat.

Lectori.

guento Armario positiones cum scholiis. De cruentatione Cadauerum, item cum scholiis, 1594. Francof. apud Kopffium. Quatuor libri singularium, quibus multa Philologica & Medica sunt admitta, 1599. & 1605. Francof. apud Kopffium. Quaedam Chymica, Physica & Medicinae communia; vt: Tres libri Epistolarum Chymicarum, 1595. & 1598. Francof. apud Kopffium. Alchymia cum prima parte Commentationum, 1597. ibid. Alchymia in folio cum Commentariis 1. & 2. parte, 1606. ibid. Defensio Alchymiae contra Michelium, 1599. ibid. Et contra Morefium de Chrysopaeia. Item contra Erasii, aliorumq. argumenta de eadem: quae singularibus sunt adiecta. Pro Alchymia transmutatoria contra Guipertum, 1604. ibid. Alchymia triumphans, in qua multa medica, 1607. ibid. Alchymia practica cum scholiis, Germanice edita, 1603. postea Latinitati donata à CL. Leonhardo Doldio felicitis recordationis, Norimbergae Medico. Commentatiuncula in claniculam Lullii, & Rosarium Arnoldi, ubi de transmutatoria, anno 1599. Quaedam ad Medicinam magis spectant, vt: scripta contra Ambaldum & Gramanum; ubi Neoparacelsica, Antigramania, & Ambaldina, Germanice & Latine, ann. 1594. de panacea. Totum quoq. arcanorum Syntagma cum practica alchymia fere est medicum pharmaceuticum: quibus addi possunt disputationes de peste & aliis morbis: Item Germanicus tractatus de acidulis Casimirianis Coburgi impressus. Sunt & Philologa quaedam, mistaq. materiis diuersis: vt: Schediasmata Medica, Physica, Logica. Et volumen de Originibus rerum, Physicum, Theologicum & Philologum, ann. 1610. Francof. apud Kopffium. Quaedam tandem sunt Poetica, Epica, Lyrica, Elegiaca cum Epigrammatibus, quibus addenda sunt varia Poemata post editionem diuersis temporibus Coburgi impressa. Sunt & Orationes & Programmata quaedam excusa; quae cum variis disputationibus & exercitiis Gymnasticis coniecta sunt in nouum volumen, nondum prelo subiectum. Restant tria Volumina Epistolarum familiarium ad amicos de variis scriptarum, quae Typographia suo tempore, si Dominus voluerit, committentur.

Vides Lector, me variis modis consulere discentium studiis voluisse, & his quidem in primis. Doctis enim haec sordent, suntq. multi, qui sanis, rhonchisq. ea excipiant, & corrugatis narib. explodant quos frui suo iudicio libenter sino, modo apud Studiosos aliquam gratiam iniuero, & non de fossi talenti testimonium reportauero. Miratur aliqui, qui possim in tam variis elaborare. Hi responsum accipiant Paulinum; Non ego possum, sed quae in me est gratia Dei. Non sum tamen omnia in omnibus. Qui impiger est & indefessa opera assidet rebus: cui Deus ingenium expeditum, iudicium syncerum, & memoriam vegetam est largitus: qui item diligenter orat, meditatur, laborat, & exercitiorum frequentia habitum sibi acquirit: ei non difficile est vel quasuis materias industrie tractare. Verum particulatim, diuersis temporibus, & more apum. Sunt quaedam ingenia quasi Catholica, potentiam quandam & aptitudinem ad omnem formam, & disciplinam habentia, quanquam simul excolere & exercere omnia nequeant, nec in omnibus perfectionem ultimam consequi. Hac in generalibus scientiis, potissimumq. Logicis oportet esse gnauiter exercitata, & in adeundis rebus, ordine, tempore, & occasionibus uti, inq. palastris liberalibus alacria, industria, & frequentia esse. Oportet & impigre notare audita, visa, cognita: diligenter relegere, accurate indicare, sententiasque diuersas committere, & veras amplecti, quae in re post Logicam experientiam maximo opere etiam diuinarum Scripturarum cognitione adiuuamur. Nam lumen naturae illuminatum lumine Spiritus sancti omnia monstrat exactius. Quaedam tantum uni studio sunt nata. Benefacies, si vires tuas aestimabis ex Dei gratia, natura & disciplina, teg. tuo modulo metieris, nihil de assiduitate laborum, quantum fieri potest, remittendo. Tantum in praesens ad te volui Lector. Vale & viuere.

Deo Soli gloria.

DIALO-

DIALOGVS VIATORIS ET LIBRI.

V. *V*nde venis? Quid fers? Quo tendis amice Papyro
Liber? Quid ex te pollicere fructuum?

*M*ulta volant passim detracta volumina praelis,
Ingentium spe commodorum diuise

*P*lena: Sed in vanas spes aurea diffugit auras,

*S*uumq; hiatorem relinquit indigum.

*S*unt quæ dementis vesana sophismata rixa

*C*um bile multa deuehant legentium.

*H*oc quoq; compertum est, fraudesq; dolosq; doceri,

*C*astisq; scribi moribus nefaria,

*Q*uis pereunt inueniunt dulci demulsa veneno,

*V*im scire veri dum laborant, peccora.

*S*i te materies similis distendit, & implet,

*V*idere solem me suasore tempera.

L. *Q*uæ te cura premit? *Q*uæ te suspicio fallax

*D*iuersum ab aqua raptat in præceptis via?

*N*on ego sum vetus pondus capitale libelli.

*N*il oculo impium, nihil impostorium.

*C*andor inest toti, simplexq; oratio veri.

*P*romitto si quid: per lege, atq; intellige,

*P*ost operare sagax, vocum, rerumq; peritus:

*M*e disparem mendacibus fareberis.

*N*emo me damnat, nisi quem male vexat Erinny,

*A*ut imperita turpitudine inertia.

*N*amq; artes odisse ferunt nihil artis habentes,

*D*ignos cuculis, & rudentium gregi.

*F*ors etiam mentis rodant me lamina casti.

*I*nsanientum quippe sylua maxima est.

V. *F*are age, quo titulo te primo in limine iactas?

*Q*ui conuenire rebus aiunt nomina

*P*rima hac iudicii ponunt fundamina, & inde

*Q*uæ res sit intus aestimant solertia.

*C*orruptam populo qui vult obrudere mercem,

*V*itium innocente summonet vocabulo;

*Q*ualia multa solent auri, argentiq; dolosi

*D*ucum per aulas machinariet fabri.

*Q*uis numeret libros artis fallacis ad HERMEN

*T*er maximum quam quisq; Chemicus refert?

*N*i mihi mens laua est, & tu numeraris in illis.

*T*u Chemicas videre ferre nantias

*V*ah quam damnatas multis, risasque poetis?

*Q*uid nauscatam si reponas crambulam?

*F*urtiui turgescne in sana mole laboris?

O te beatum si diem non videris.

L. *P*andere me cupidis mysteria Chemica velle

*T*yronibus, Viator, haudquaquam abnuo.

*S*ponte mea haud fallo. Sed me dum tu legis ausus

*H*ermeticam tibi vendicare peritiam,

*N*ete decipias miserum caue. Pessime iudex

*O*pinione turpiter cades tua.

*Q*ui se scire putant quæ non didicere solentque

*I*gnota iudicare, sti litis assident.

Aurifices

*Aurifices populo sunt fabula multa Magistri.
 Lactuca labris nam suis placet sua,
 Quæ doceo, sapiens, poteris si reddere facta,
 Si non crumena, saltem in usum corporis.
 Ut valeas studeo. Per me saps, & aurea condes
 Aris, focusq; profutura secula.
 Qui dentes acuum, ut me mordaciter urant,
 Arosq; versus, & nigrum spargunt salem;
 Non moror. Hinc fugiant vel ad anticyras, coracasque.
 Vin' victor esse: Da quid excellentius.*

Musæ Gymnasticæ

D.

A

Contenta

Contenta in hoc Tomo.

- I. De igni Natura tractatus, in quo examinatur Petri Palmarii Doctoris Medici olim Parisiensis, lapidis Philosophici dogmaticorum, & Galenochymia quam excogitavit contra Paracelsistas, &c.
- II. Chymia Pharmaceutica methodice digesta, & potioribus tum artificijs, tum medicamentorum formulis elaborata, adiectis alicubi scholijs & digressionibus ad argumenta utilia & iucunda.
- III. Liber Hypomnematum de multis Quercetani, Crollii, Basilii Valentini, Penoti, Rulandorum Patris, & filii, aliorumq. nobilium Chymicorum medicamentis, inter quæ etiam illa, quæ sibi tanquam Arcana & Arcana arcanorum nulli communicanda, arrogant sapientuli, ex mineralium regno deprompta ad cito, tuto iucunde sanandum: Estq. Apocalypseos Hermetica pars prior.
- IV. Magni Magisterii Philosophorum Hermeticorum Monades septem, illustrata coniecturis Philosophicis, scholijsq. accuratis, quibus omnia sunt quæ ad artem lapidis, & totam generabilium naturam explicandam pertinent, & assumi solent, libro librum declarante: cuiusmodi sunt.
 1. Manuscriptum Iohannis Azorhi, quod cum apertorio Lullii confertur, estq. huius illustris explicatio.
 2. Missa Melchioris Cibinensis ex Barnaudo repetita, & exposita.
 3. Processus primus Barnaudi cuius experimenta in Bohemia conspecta, in ordinem legitimum redacta, & explicata.
 4. Elementarium Cornelii Drebelii Belgæ ex Germanico translatus, & diminutionibus auctum.
 5. Propositiones Iohannis D' Ascia Angli ex impresso repetita quidem, sed correctioris scripti collatione emendata & luculente exposita.
 6. Duodecim portæ Georgii Riplai in methodum redacta, & enucleata.
 7. Duodecim tractatus Michaelis Sedinvogii Poëni iidem in Epitomen coacti, & commentationibus illustrati: In quibus autoribus totius artis scientiam & praxin inueniet Studiosus, præsertimque id quod alij sanctissimo silentio præserunt. Est Apocalypseos Hermetica pars posterior.

D. O. M. A.

D. O. M. A.

SYNTAGMATIS AR-
CANORVM CHYMI-
CORVM,

TOMI SECUNDI,

TRACTATVS PRIMVS,

De Igni Naturæ

IN QVO ACCVRATE INVESTIGANTVR,

ET AD TRVTINAM VERITATIS EXPENDVNTVR SOLERTISSI-

*morum Chymicorum de eo sententia, & cum P. Palmarii D. Medici Pa-
risiensis quondam placitis conferuntur,
iudicanturq.*

ADDITIS NON TANTVM QVORVNDAM SE-
CRETORVM EXPLANATIONIBVS, TYRONVM CAPTVI APTIS,

*verum etiam defensione & declaratione studiosa omnium eorum, quæ Palmarius
iste in Alchemia Libauriana vel desiderauit, vel repre-
hendit, vel damnauit,*

CONSCRIPTVS

*Ab ANDREA LIBAVIO M.D.P.C. Illustris Gymnasii apud Coburgen-
ses Directore & Professore publico.*

Anno à CHRISTO nato M. DC. XIII.

A 2

S. Paulus

S. Paulus in 2. Cor. vltim.

ἐ δυνάμεθα πάντα τῆς ἀληθείας
ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας.

**PRO VERITATE NON
CONTRA VERITATEM.**

1. Theff. 5.

Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν
πατέχετε.

**PROBVM PROBO; IMPRO-
BVM IMPROBO.**

PROOE.

PROOEMIUM.

In librum de Igne natura.

IOSEPHVS Quercetanus Regis Christianissimi in Gallia Consil. & Medicus, felicis memoriz, Anno 1603. librum edidit de priscorum Philolophorum veræ Medicinæ materia, præparationis modo, & in curandis morbis præstantia, in cuius præfatione præter res medicorum sectas, ponit quartam antiquissimam, quam Spagiricam appellat, alii Hermeticam, vel Chymiatriam, nonnulli etiam Chymiam, quæ ratione & experientia cæteras omnes antecellat, & in pharmacopœa sua non cruda, sed studiosissime elaborata medicamenta, in primisque quandam essentiam singularem in natura inuentam, & sapienter præparatam proponat, quæ quinta essentia nuncupetur non ex crasi, & elementorum mistura prognata, sed tam ortu, quam viribus diuina, & cœlestis, cuius nomina sint Elixir, lapis, aurum potabile, balsamus, &c. Omnino Chymiæ Hermeticorum disciplinam commendauit, discernitq; non de medicina illa balsamea tantum, verum etiam de principis Chymicorum sale, Sulphure, & Mercurio, aliisque pluribus, uti videre est in ipsis scriptis, quæ non pauca in publicum viuus dedit, quædam etiam morte præuentus imperfecta reliquit. Ille vero liber de medicina veterum scholæ medicæ apud Parisienses visus est in Hippocraticæ & Galenicæ medicinæ detrimentum, & ignominiam confectus esse. Darum ergo negotium est censoribus selectis, qui eum examinent, nec mora opera Iohannis Rioli prociuditur apologia pro Hippocratis, & Galeni medicina aduersus Quercetani librum de priscorum Philolophorum veræ medicinæ materia, additurq; censura Scholæ non tantum Quercetani Libros Spagyricos damnans, sed etiam artem ipsam Spagyricam prohibens, &c. ne quis medicorum cum Quercetano, aliusue Spagyricis consilia ineat. Ipse Rioli præfatus in suam Apologiam morte vult puniri si quis aliis quam consuetis & ordinariis, hoc est, Galenicis, quæ in pharmacopoliis popularibus, prostant, atq; etiam ex tempore conuasantur, medicinis agros curet & causam non Quercetani sed Alchymiz agi, quam funditus euersum ire non dubitet, proclamat. Apologiæ isti vulgaræ abiq; autoris nomine defensionem opposuit Quercetanus, quæ Francofurt. ann. 1605. est recusa: Respondit eidem & Theodorus Mayerenius Turquetus Rupellis a. n. 1603. impressa apologia: Præterea etiam Israel Haruetus Medicus Aurelianensis, cum Guilermo Baucynero Patifis ann. 1604. excuso libello. Creuit labor & animus Rioli. Itaque in Quercetani Battologiam ann. 1604. excucurrit breuiter, commentusque quendam Medicinæ Studiosum Antaruetum, antapologiam, & responsionem ad famosam Turqueti apologiam cum censura scholæ ann. 1603. publicauit, quibus opusculis ab aduersariis strenue impigreg; obuiam est itum. Mittuntur ad nos ex Gallia historia, & de bello illo scholastico, & Hermetico commentationes, quibus perlectis patuit non tam de Quercetani causa agi, quam ipsius artis ALCHYMIÆ iugulum variis argumentis peri. Cum ergo anno 1606. nostra Alchymia cum commentariis esset in publicum danda, ne videremur studiosæ inuentari, aliisq; damnatam vere artem, adeoq; prohibitam, & odio omnium bonorum dignam obtrudere: argumenta Scholæ, & censorum collegimus, & ad examen reuocata commentario Chymico præmisimus; in quo tamen ipso calamum temperauimus ut non tam Scholæ, quam cuiusdam vnus censoris Iohannis Rioli vituperatæ Alchymiz culpam esse persuasum nos habere diceremus, adeoque responsiones non in scholam, sed Rioli parallogismos dirigeremus, quod duellum etiam recepit Rioli, & cum prius sine nomine in certamen peruolasset, Libauimaniam Iohannis Rioli nominatim an. 1606. Parisiis euomuit verius quam scripsit, cui censuram nouam & approbationem suam appedit schola, non dubitans ADVERSUS ALCHYMIAM denuo pronunciare. Re ad nos delata eodem anno mense Augusto, facere non potuimus quin anide, studiosq; responsionem Rioli hæc seu Maniam relegeremus, & argumentorum pondera cum damnatione Scholastica ad iusti & æqui iudicii trutinam expederemus. Inuenta sunt omnia eiusmodi ut post tot conflictus decernendus esset Alchymiz triumphus. An. itaq; 1607. Alchymia triumphans expedita est, & prælis Francofurtensis commissa, in qua dum sudant operæ Typographicæ fama affertur diē suum obiisse Rioli. Maniæ contra Libani architectū. Pœnituit nos nō prius auditæ mortis. Ita n. volebamus cū aduersario egisse, ne cū lauis luctati esse videremur, quanq̃ in medio cōpareret autor libro suo Maniaco viuus. Scholam Parisiensem putabamus antehac peruerso iudicio vnus atque alterius Misochymici in diuersum raptam, & nō tam veritate rei, quam honore personæ in censurā minus æ quam pertractam fuisse. Ideoque etiam excusandam arbitrabamur, quanquam temeritas, quæ paucis inspectis facile pronunciat, non erat omni culpa eximenda. Sed visa pertinace censura aduersus Alchymiam absq; vilo discrimine, præsertim cum non de Quercetani studio, sed arte à Libauio exculsa, quam tamen ante simulauerat à se non tangi Rioli, ageretur, deploratori morbo asperius oppositum est remedium. Interitu censoris istius violenti debellatum credebamus. Nam vsque ad annum 1609. nemo comparuit, qui belli huius Imperator esse veller, etiam cum Martinus Rulandus Cælaris Maiest. beatæ memoriæ Medicus ann. 1607. conscriptis progymnasmatibus Alchymiz, nō parum istud vlcus Rioli tangere. Factum est illo silentio ut magis magisq; scholā excusaremus, nec quicquā aliud persuaderi, nobis patere, atq; etiā adhuc patiamur, quā collegæ paulo indulgentius amati honore permotam de Alchymia indignius, quam par erat, statuiss: sed quod humanitati condonare vltro citroque deberemus, & deinceps coniunctis viribus vtramq; Medicinam,

Qui argumētis aliquid conatur curare, indignum vi uere nō potest. si argumentis opposita argumēta sua poti viderent. Illam ingenitatem semper seruamus Philoſophi, & ex dubitationibus etiam Philoſophiam inuentam esse professi sunt. Videant quid liberaliter fecerint illi quæ argumenta damnationibus violentiæ solvere solent.

Præfatio.

cinam, profligatis Paracelsitarum, & aliorum Sophistarum deliramentis, profiteri, & defendere, cum una, eademque semper maneat ars, & scientia, siue quis Hermeticis uti velit in sanando medicamentis, siue, uti vocantur, Galenicis & Hippocraticis, in amplexum eiusdem artis receptis etiam Arabum utilibus inuenitis. Natos nos utrinque humanæ societati profiteamur. Ideo siue hoc siue illo modo utaris, in publicum consulendum est, cumque principia medica non evertantur medicamento- rum chymicorum apparatu, & parabolicis sermonibus, non est ut moleste rixemur, & turbas sine causa excitemus. Profuit tandem animo impotente in mediam anno 1609. Hercules quidam *uau- uau* Libauium & declaraturum scholæ medicæ Parisiensis de chymicis iudicium, defensurumque cen- suram in adulteria & fraudes parachymicorum asserto veræ Alchemiæ honore. Quis autem est ille tantus tantæ rei promissor? P. Palmarius Doctor Parisiensis Galenochymicus. Partum monstri simi- lem ipse præ se fert titulus. Qui sint medici dogmatici nouimus. De lapide vero ipsorum Philosophi- co nihil dum ad aures nostras ante Palmarium peruenerat. Parisiensem autem medicorum scholam scimus lapidi Philosophorum contradixisse. Quid ergo? Num qui quartam sectam medicorum, chy- miatricam, seu Hermeticam ferre non poterant, iam in aliud iuerunt, inuenta hæresi Galenochymi- corum, quorum medicina lapis Philosophicus? Quæ vero est illa Libauii Metamorphosis? An ille qui tot armis Paracelsistas expugnauit, iam irrepsit in eorum castra, professus militem Paracelsistam? Verum nihil horum est. Hercules iste delirabat. Non mirum ergo errasse. Vix diem aspexerat partus eius. Damnatur à schola medica Parisiorum: prohibetur à dicasterio summo. Palmarius ad palinodiam adigitur. Quid multis? Defendere se aduersus impetum scholæ annititur: sed turpiter, & igno- miniose causa cadit, tandemque anno 1610. XV. Ianuarii apoplexia suffocatus moritur. Liber impres- sus annum 1609. præfixum habet, sed anni præcedentis parte vltima editum esse ex historia liquet. Nam Sedanum missus est 22. Decembris Iuliani anno 1608. Coburgum allatus 29. Ian. 1609. damna- tus 28. Ian. Gregoriani anno eodem. Non multum ergo supervixit suo libro autor, eumque damnatum post annum est secutus. Cum ad nos peruenisset, lecto, amentiam hominis partim risimus, partim miserati sumus: Conuictorum autem & calumniarum, mendaciorumque enormitatem etiam ex- crauimus, non dignati ipsum vlllo responso præterquam paucis de Igne naturæ, qui videbatur ali- quid dignum explicatione habere. De rabie vero certi eramus eam diu superare non posse, sed peri- turam suo veneno, uti factum est. Mittebamur paginas aliquas Francofurtum. Sed amici disuade- bant editionem: quod nulli bono possent tantæ criminationes placere, ipleque autor esset homo ob- scurus, qui nec quid Paracelsicum esset intelligeret, nec quid dogmaticum, imo scholæ suæ nec men- tem, nec censuram assequeretur sed deprauaret, mentireturque enormiter, & impudenter de toto statu controuersiæ. Erant qui deprecabantur responsionem, quod putaret vix fieri vllam absque scho- læ medicæ offensione posse. Itaque & Iosephus Querceranus ad nos scribebat, si quid responsi esset, id sic moderatemur ne qua exacerbatio animorum vix dum reconciliatorum exoriretur, quod qui- dem ille ex animo beneuole monuit, licet prima lite silente nunquam quicquam postea contra scho- lam medicam Parisianam instituerimus, & ni Riolani impotentia nos prouocasset, ne mentionem quidem eius vllam præter decorum fecissemus. Præter hos autem alii ad respondendum stulto secun- dum stultitiam vehementius incitabant, nimirum retundendam esse improbitatem censentes, nec ad tam atrociam cohiuitia silendum, multo minus honestissimam, & tanto studio tam sæpe elaboratam artem sub rabie hominis vesani relinquendam. Parisiis quidem acceperamus suppressum fuisse sta- tim à partu infelicitissimum istum libellum, & autorem iudicatum nec chymicum bonum, nec Gale- nicum felicem, nec Grammaticum castigatum; conuictiorem autem virulentissimum, quem tota facultas Parisiensis reprobaret, & Cancellarius senatusque supremus iusserit librum abolere: Sed ille Francofurtum irrepsit, ibique publice est venditus, & in alias terras transportatus, ne vllus esset angu- lus sine libello famoso Palmarii. Martinus Rulandus Imperatoriæ maiestatis archiater, nunc inter beatos, anno 1609. mense Maio à nobis sibi respondendi partes tribui volebat. Quanquam enim ef- fet occupatissimus, tamen confutationem suscipere paratus erat, ne tantam ferociam & remerita- tem autor ferret impune. Non dubitamus concinnatum fuisse responsum. Ita enim in Octobri anno 1609. scribebat: Quæ pro veritate & patrocinio tui scripsi aduersus Palmarium leges futuris nundi- nis. Homini calumnianti atrociter, & mentienti turpiter satisfactum per me puto. Item in Iunio e- iusdem anni: Refutationem Palmarii Chymiatricæ meæ, in qua absoluenda sum totus, anne cta, &c. Verum Causo Vngarico consumpto autore factum est, ut uterque labor intra lares domesticos sit re- tentus, & est fortasse aliqua culpa Ioachimi Tanckii, qui & ipse obiit, cuius literis, quæ penes nos sunt, videmus absterritum fuisse Rulandum. Quieuit itaque hætenus redargutio, hæretque Rulandina in bibliotheca defuncti, nostram concessimus amico euidam Philochymico. Neque tamen desunt plurimi, qui vel suo quodam desiderio expectant non nihil, vel iure ad respondendum nos teneri, ne vim patiaturs informata, censent. Ipse Palmarius quasi exprimere à nobis responsum voluit, dum in præfatione ad Lectorem scripsit: Turpe est tacere, cum alter obloquitur: turpissimum silentium cum veritas opprimitur: damnosum in eo ministerio, quod mortaliū vitam & salutem spectat. Me- dicus est vir bonus. Boni est non solum à malo abstinere, sed omnem illius occasionem præcidere, malum præsens suffocare. Hæc ille ut doceat sibi iustam esse in nos debacchandi causam. Imo & sit irratiocinatur: Si Alchemia Libauii manet, manet doctrina publica de fallendis medicamentis, mo- netis, metallis, &c. potuitne atrocius in artem à nobis non excogitatam aut inuentam, sed duntaxat no- stra opera ex dispersa collectam, methodique ope in certam formam redactam, debacchari? Quibus autoribus singula debeamus in Catalogo indicauimus. In eos omnes impingit rabies Palmeriana. Illine indefensi sint relinquendi? Num tantorum temporum rationes, & experientia vnus hominis malitia

©H

Census

Censura

IN LIBRVM M. PETRI PALMARII DE LAPIDE PHILOSOPHICO DOGMATICORVM, EXSCRIPTA EX COMMENTARIIS facultatis medicinæ.

Bene fecisse
si ista no-
minatum mo-
strassetis, &
resisteretis.
In genere di-
cere de impo-
sturis, indi-
gnum est au-
thoritate li-
beraliter phi-
losophantiæ.
Tali censura
quid non po-
test damna-
ri? Hoc defe-
ctum induci
ad iudicium
accessimus
alacrius.

V D I T A renūciatione Cenforum, quibus demandata est prouincia examinandi li-
bellum à Magistro Petro Palmario editum cui titulus est: Lapis Philosophicus do-
gmaticorum: auditis etiam responsionibus eiusdem Palmarii in eum finem articulo
specialitatis: Collegium medicorum in Academia Parisiensi legitime congregatum
vnanimi consensu libellum istum ERRORIBVS, FRAVDIBVS, IMPOSTVRIS,
& MENDACIIS plenum DAMNAT, & INDIGNVM LVCE IVDICAT. Statuit vt Palma-
rius intra sex menses eiusmodi errores, fraudes, imposturas, & mendacia scripto publico agnoscat
& ABIVRET: profiteatur se in Hippocratis, Galenique doctrina, & scholæ Parisiensis disciplina con-
stanter permanfurum.

Interea priuetur omnibus scholæ emolumentis, erogandis, Nefocomii pauperibus. Huic de-
creto si intra semestre non rite satisfaciatur, & Doctorum regentium catalogo expungatur, & omni-
bus scholæ emolumentis, & ornamentis, Academiæque priuilegiis spoliatur. Hortatur omnes Acade-
mias vt eodem sint animo aduersus talia opinionum portenta. Hoc decretum in commentariis fa-
cultatis referatur, & typis excudatur, vt omnes atque adeo posterius intelligant Medicorum Parisien-
sium scholam nihil antiquius habere, quam vt antiqua, & vera medendi ratio retineatur, Hippo-
cratis, Galenique doctrina, & vetus disciplina conseruetur illibata. Datum Lutetiæ in scholis supe-
rioribus sub minore sigillo facultatis die 28. Ianuarii anno reparatæ salutis humanæ 1609.

* Ne tamen
noua inuen-
ta Arabum,
& posterioris
atatis Chy-
misorum ab-
iciantur.

Nullum di-
uinum donum
contemnite,
sine ante sine
post sit reue-
latum.

Parisiensium
in medicina
diffensus.

O sapientia
scholæ medi-
corum.

Palmarius
columna se-
natu scholæ
medicæ Pa-
risiensis, inuo-
lumen.

Subsignauit

CORNVTY

Decanus.

Eodem momento Decanus Decretum supra scriptum coram omnibus Doctoribus assidenti-
bus, qui illud tulerunt, pronunciauit Magistro Petro Palmario, qui respondit, se facultatis decreto sa-
tisfacturum. Actum in scholis superioribus die & anno superscriptis.

Subsignauit

CORNVTY

Decanus.

Hoc est iudicium facultatis medicæ in Academia Parisiensi de lapide dogmaticorum Palmarii,
quod ex impresso Parisiis fideliter transcripsimus, atque vt Germanis quoque nostris innotesceret, Co-
burgi recudendum curauimus, indeque in Bohemiam, Austriam & alias regiones missimus acce-
ptum ope amicorum XXVI. Aprilis Iuliani anno 1609. Pudore, ruboreque suffundi debet, si nondum
plane frontem perfricuit, Dionysius Guerinus Doctor Medicus Parisiensis cui libuit sua meditatione
ornare infelicem illum Palmarii partum, & multa incondita, ineptaque deblaterare de Hydrargy-
ro, arsenico (quod pro amuleto aliqui in peste gestandum suadent) de stibio & floribus eius (quo ta-
men & ipse Palmarius ex Paracelsita Suetonio præparato insolenter se iactat) de vitriolo & aliis
quorum tam ignarus est, quam qui omnium. Decepit Palmariana familiaritas etiam Franc. Ambue-
sium Equitem Hemeri, &c. Franciscum Placerum Medicum Parisiensem Palmarii amor stultus pla-
ne fecit amentem conuitiatorem. Eodem dementiae sydere contra Libanum scribit vespertilio G.D.
B.M.P.D.S. Anagramma velanū ponit I.P.M.P. quem si simili moneta velis absolueri facile inueni-
as ex literis ipsis argumentū. Guerinus non satis fuit semel delirasse, bis voluit esse stultus, in Libanum
etiam nominatim perorando. Quare læsit vos Libani O versifices inepti, vt in gratiam Palmarii,
quem lumen, columnenque senatus vestri, quem clarissimum, & eruditissimum, de repub. vestra me-
dica optime meritum appellatis? Est ne ea vestra resp. medica quam Palmarius defendere voluit, &
vina imagine repræsentare? sane incōsulto senatu vestro stolidi verba in mendaces vestras fauces re-
uerſa effutimistis. Num vero etiam vidistis partum Palmarii aut rem intellexistis, cum cuderetis pro
eius commendatione versiculos? Si negotium daremus nostris scholaribus, putatisne eis defuturos
aculeos? Rectius impendite deinceps Poësin si quam didicistis. Amicus quidam in Gallia noster lon-
ge alios non quidem fecit ipse, sed tamen indultie accommodauit pereunti statim à partu factui
Palmario nemp sequentes:

Νηλεὺς ὁ δαῖμον, τίδ' ἐμὲ τὸ δὲ φέγγει δειξας

Εἰς ὀλίγων ἁέρων μέτρα μινυδάδ' ἔξει

Ἦν αὖ λυσίηρος δ' ἐμὴν εὐτοιο τελευτῶν

Μητέρας δειλαίν' ἀκέρυσσιν ἔσονται χ' αἶς

Ἦ μὲν ἐμ' ἡματι τῷ δὲ σὺν ὁ δῖναϊς τέκε παῖδά

Ωκύμερον, κενὸν γὰρ αἶμα φίλης παλίδος

Accusatur idem vester Palmarius etiam ἀνδρηποδομῶν, tanquam qui supposititium foetum dede-
rit, & non suum, quanquam nobis persuasum sit, non videri alienum à Palmarii ingenio librum meris
pene

pene convitiis, mendaciis & fraudibus confutum. Audite vero etiam hoc: Ita scribit amicus: Mitto “ ad te, doctissime Libavi, censuram Doctorum huius Academiæ in Petrum Palmarium emissam, quo “ tibi, omnibusque notum fiat, facultatem medicam huius celeberrimæ Academiæ istius medicastri, & “ Sycophantæ contumeliis, imposturis, & convitiis non modo non fauere, sed potius forti, & animo a- “ lacri viriliter resistere. Item: Illustri ac magnifico D. Cancellarius assentiente supremo curiæ sena- “ tu accersitum ad se Palmarium ob atrociam illam, quibus veluti flosculis libellum suum conspersit, con- “ uitia & maledicta graviter admodum increpavit, libellumq; qui Vulcano consecraretur dignū exi- “ stimavit. Vniuersa vero facultas medica Parisiensis conuocatis ob id rite omnibus medicinæ Docto- “ ribus, & Professoribus, non modo libellum actutum suppressum, sed autorem etiam ex albo Do- “ ctorum facultatis delendum, ac semouendum magno cum applausu, refraganteq; prorsus nemine, “ censuit: Inter quos potissimum pro re dimicauit is qui iam ante annum aut circiter ex decreto am- “ plissimi ordinis Medici huius Academiæ Chymia hic publice magna cū laude proficitur, &c. Hæc & “ alia multa diuersi ex Gallia amici. Nolumus autem in vos quicquam aliud dicere, quam: Errastis: “ Respicite, & mementote diffidere. Lacerare bonos cuiusvis est: Boni viri laudem consequi, & tu- “ eri difficile. Vester Palmarius suo sætu non diu est gaudis, nec vestris versibus defensus. Causa a- “ missa perit, priuilegiis scholæ, & honoribus nudatus; vtinam anima salua. Nobis cum academia, quā “ lætatur Alchemiæ sincere studium, & professionem retinere, si retinet nihil est amplius dissidii. Cer- “ tum enim est medicinæ principia essentialia apud Hippocratem, & Galenum immota esse veritatis. “ Materiam a. medendi Deus suis temporibus & auctiorem dedit & elaboratiorem, qua vtendum est “ gratis animis. Paracelsi & Paracelsistarum scelerates detestamur. Parabolicos vero autores, si cætera “ sint sani, tolerandos putamus. Non enim negari potest harmonia maioris, & minoris mundi.

Quod a. Palmarius nos apostasiam a veteri medicina, & transfugium in Paracelsiam accusat, & pro- “ iectione sui fatui lapidis restituere conatur, somnium est. Totus liber argumento est ipsum nec Para- “ celsi medicinam intellexisse, nec Galenicam Parisiensem, & volentem nos a Paracelsia abstrahere i- “ gnorare se a Paracelsitis parum admodum distare, si sit absque monstrositate illa qua ex geminis a- “ xiomatibus coniunctis portentosum quendam sætum gignit, qui vno ore clamat: Est in humoribus “ quicquid quærunt Medici: altero: Est in Mercurio quicquid quærunt sapientes. Nihil, inquam, por- “ tentosius est ista coniunctione in vna eademque medicina essentiali, vti & nomen monstrosum est “ Galenochymia. Nemo neque Hippocraticorum, neque medicorum vnquam dixit in Humoribus “ esse quicquid quærant medici. Chymici in magno magisterio operati recte profitentur, quicquid ad “ suam materiam ex qua tincturam faciunt, continetur, esse in Mercurio partim minerali volatili, par- “ tim iam cocto, & fixo in perfectis metallis. Nihil enim amplius ad essentiam requiritur. At Chymici “ sapientes qui medicinam spectant, longe plura considerant, & rimantur, quod nulla indiget demō- “ stratione, cum sit in manifesta luce omnium. Mirum vero Medicos a sapientibus seungi, “ si de medicina quæstio est, an non illi Mercuriati sapientes erant Medici? verum hæc “ facessant. Obiicitur nobis sæpe scriptum contra Gramanum Paracelsitam, qui & ipse dudum fa- “ tis concessit. Riolanus sane non attendit nos sic Paracelsica deliramenta destruere, vt saluam interim “ velimus Chymiam veram. In disputationibus quando contra aduersariorum argumenta agitur fieri “ non potest, quin aliquando ad alterum extremorum propius accedamus, ita vt dum demolimur ia- “ ctantiam insolentem Gramoni, videamur plane delere Chymicorum de separationibus, & exaltati- “ onibus decreta. At secus fit cum de arte sincera dogmatice scribimus. Condonandum est aliquid “ feruori disputantium, & extra calorem de eorum sententia constante iudicandum Palmarius ex qua- “ dam Epistola nostra lapidis Philosophici ignorantiam nobis obiicit, quia scripsimus: Etiam si eam “ (de lapide sententiam) nec ego, nec tu possumus assequi. Quis autem ignorat ita scripsisse de eo Ma- “ gistros vt vix vllus sit, etiam si artem sciat, qui allegorias, & parabolas alterius possit absque errore in- “ terpretari? Bernhardus quater lapidem fecit: at Gebrum se exponere liquido posse diffidit. Mirum est “ si fatemur nos non posse sententiam Philosophorum assequi? Sed & hypothesis subest, aliquid dictum ea “ de re esse, licet aliqua circa literam magistrorum erraremus. Est in Hassia quidam amicus noster, de “ quo meliora speraueramus. Is ad Martinum Ruladum archiatrum datis literis scripsit, Libauium ar- “ cani sapientum esse rudem. Quid non ausus est Libauius, inquit? Atqui tam rudis est in hoc magiste- “ rio sapientum vt suppedere iam ipsum incipiat huius libidinis prostituta vniuerso mundo. Existimo “ hunc autorem vel SALEM, vel ROREM intelligere. Hæc ille. At, O amice Libauius locutus est Philo- “ sophorum verbis aut si suis est vltus, sentum ex illis quantum potuit traduxit. Quicquid scripsit in cō- “ mentariis impressis habetur. Te vero non intelligere neque Libauiana, neque sapientum verba, ista “ tua oratio indicat. Quam autem rudis & ignarus sit artis, septem monades docebunt, & te rudem, & “ temerarium hominem esse tuo sulphure vitriolato, aliisque stolidæ iactantiæ argumentis conuin- “ cet. Ais ipsum prostituisse arcanū vniuerso mundo. Falleris. Non est ea res tantæ facilitatis vt a quo- “ uis ex plebe possit intelligi, & perfici etiam si vernaculis disertissimisq; traderetur. Ecce vero qui potu- “ it prostituere, si tu Magnus Doctor, & Alchemiæ Professor, laboratorque, vti haberi cupis, exercita- “ tus, non assequeris Libauium, quem putas de sale vel rore locutum? Erras in vtroque si accipis ter- “ minos istos absque tropo. Si vero parabolicam, seu hieroglyphicam, aut metaphoricam habent si- “ gnificationem, ne quæso Libauium potius quam Philosophos argue, qui iubent sales ex metallis sua- “ ui ingenio sine violentia facere, si velimus rubeum, & album consequi? Et quam multi sunt de sale “ suo fusili, volatili, & aliis pene infinitis epithetis decorato? An nihil legisti de Rore Madian quem “ ex cap. 6. Iudicum, vbi Gideon in Madianitas exercitum ducturus diuinæ sententiæ certitudine rore “ modo in solum vellus, modo in terram præter vellus lapso explorat, transsumerunt? Non errauit “ Libauius siue salem, siue rorem intellexit. Vtinam tu esses vtriusque peritus. Quo argumento “ vero

*Palmarius
adueno nomi-
na perditum
Paracelsitam
egit.*

*Menstro-
su dogma
Palmarii.*

*Libauius &
Gramani de
liria impre-
bunt, & Chy-
micorum sa-
norum testa-
mientum.*

*Lapidis
Philoso-
phici obscu-
ra traditio.*

*Libauius ri-
dicule cui-
dam visus
est pudore
& pœnitē-
tia lapidis
duci.*

*Ros Madia-
niticus.*

Præfatio.

*Materia
lapidis.*

vero colligis ipsum cœpisse suppedere istius libidinis? In Epistolis quæstiones proposuit nō decisas, ut
conterfatione cum doctis proficeret. In libellis ad illustrissimum Hassiæ principem de mercurio,
Azorh & lapide philosophorum quæ scripsit, eorum ipsum nondum pudet. Est enim verissimum
quod argentum vivum minerale fecundum sit materia lapidis philosophici, initio omnibus metal-
lis communis, sed magno artis studio separatis obstaculis præparanda, ad quintæ essentia, semimis-
que incorruptibilis nobilitatem perducenda, & ad speciem per metalli perfecti semen certum alli-
ganda. Explicauit suam sententiam vberius & dilucidius in commentario: & adhuc liquidius in
Syntagmate. Adeo vero non putamus prostitutam esse vniuerso mundo artem, ut desperemus de
tuo quoque ingenio, nisi nostra, vel alterius artificis vitula araueris. Pudeat te tuæ temeritatis, vel
potius vanitatis, qui incircumspetto iudicio viros bonos contra Libauium excitare studisti. Cor
non ad Libauium ipsum potius scribebas ea dēre quam ad Rulandum? Sorduerunt nonnihil Li-
bauiana ē Tanckio: Sed ille argentū potabile factūres decoxit; In auto vero potabili tam religiosus
fuit, ut iusserit literulas discindi, quanq̃ nihil contineant, q̃ peticitari apud quenquā possit; cū intel-
ligentib. artē non opus sit occultatione: nō intelligētib. mera scribantur oracula, & ænigmata. Habita-
tecū. Ex antigtamaniis porro Palmarius aliquid de Quercetano promisit, quo proculdubio voluit no-
strā inter nos amicitia diruere. Sanē non semper ad Quercetani verba & placitū dictum est, fuitq; ille
tā generoso animo, ut pati potuerit ab eiusdē artis studiosis admoneri, paratus redarguere, & redar-
gui. Neminem cōgēit in sua decreta iurare. Verūntamen sententia à Palmario citata nihil habet
Quercetano contrarium. Quas enim ex fecibus resolutorum eliciunt essentias, quis neget eas pur-
gandas & exaltandas, seu ut loquuntur rectificandas esse, quo in opere fieri non potest, quin altera-
tio violenta contingat præsertim si calcinatio & incineratio adhibetur quale quid euenit & salibus
vegetalium calcinatoriis ignibus ad puram albedinem perductis? Non veremur confiteri nos in a-
liquis præparationibus à Quercetano discedere, quod & ab aliis factitatum est liberaliter:

*Tanckius de
auro & ar-
gento pota-
bili.*

*Libauius a-
micus Quer-
cetani alicu-
bi ingenue
ab eodem
dissentit.*

Amicitia.

Et est in chymicis varia experientia. Verum de hoc suo loco. Amicitia
non est opinionum conformitas, sed cum virtute con-
iuncta animorum consensio.

TRACTA-

TRACTATUS DE IGNE NATVRÆ.

CAPVT I.

Ignis natura Ignorantia Chymicum esse nullum posse.

REVTVS homo magis quam doctus à Palmario ad suum Perronium declamante censetur Libavius. Sed bene sperandum. Cupit enim discere vel ab ipso Palmario, licet eum Academia Parisiensis de gradu Doctoris deiecerit, mendaciorumque, & fraudum & calumniarum accusatum à suo ordine tanquam membrum putridum, & gangræna lethali corruptum absciderit. Cur vero vique adeo indoctus Libavius? Ignorat igne naturæ, atque adeo totam Alchymiam veram. Ita enim differit cap. 5. pag. 24. sui lapidis: Sine igne naturæ nihil perfectum habetur, etiam cæteris præsentibus, iuxta Pontanum. Iam autem Libavius in sua Alchymia ignorat ignem naturæ, necdum eum in sua possessione habeat, id quod Palmarius non vno in loco tam confidenter affirmat ut putet hoc victoriæ suæ palmarium esse. Id vero argumentum est vniuersale, omnem Paracelsi & Libavii alchymiam lubruens, ut videre est cap. 4. & 26. Lapidis. Ignis Philosophici defectu, inquit, manca, imperfecta, imò peiora sunt omnia. Item: patet vanitas & impostura omnium quæ pollicetur ars Libavii ignorato igne naturæ; cap. 26. Et cap. 12. Mihi crede tot peccata tua sunt vnius ignis ignoratione: Eraudes huius lumine destitutus artificia chymica condere? &c. inuestiga ignem nominatum. In eo enim sunt opes Chymicæ. Omnia debent elaborari cum formæ conseruatione. Solus ille ignis id potest, &c. Fatendum est validum esse argumentum. Nam si ignis iste Palmarianus est fundamentum Alchymicæ, quicumque eum ignorat, etiam si sit ipse Palmarius, eum necesse est alchymiam ignorare. Nam fundamentum artis principiorum eiusdem congeries, ratione, & experientia comprobata est. Principia qui nescit, nescit artē ipsam. Hoc adeo donamus Palmario (in d. Palmarianis seu amicis, seu inimicis nostris qui in sinu gaudent clanculum, & sibi gratulantur Libaviū tam masculē à Palmario isto Gallosum gallo exceptum esse) vellubentes. Sed quæsumus tamen, quia εἰδουα θεῖς ὁ κύριος, ut nos doceas, Palmari, vel mortuus, qui nam sit ille ignis NATVRÆ, ARTIS CHYMICÆ VNICVM, ET SOLVM instrumentum, fundamentum, & omnia.

CAPVT II.

Descriptio Ignis Naturæ Palmarii ex causis.

SPARSIM quidem Palmarius & perfunctoriè de Igne naturæ, tanto miraculo, in suo lapide dogmatico verba fecit, sed nos scientiam petimus per causas. Si qui estis chymicæ cupidi, adesse vobis licebit, & auscultare MAGNUM GALENOCHYMIÆ principium & fundamentum à Magistro P. Palmario olim medico in lapide philosophico dogmaticorum ab ipso ingeniosè uti opinatus est, confectum, & Alchymicæ à Libauio elaboratæ oppositum.

Efficiens: Naturæ ignis appellatur. Sensit ergo M. Petrus causam eius secundum phisicos Chymicos primam esse Naturam. Deinde in præfatione ad Lectorem cum genuinam suam Alchymiam (cuius professor Palmarius in vestibulo libri se appellat Galenochymicum, ut professioni debeat vocabulum Galenochymia) postquam de mirificissimis effectibus istius ignis ampullas, & plusquam sesquipedales glorias proiecit, hæc ambitionissimo Spiritu proflat: Hæc professio (genuina scilicet Alchemia) IGNEM inuenit cuius ope tanta nobis veniunt bona. Nihil eo vtilius: nihil admirabilius excogitauit humana sapientia. Hæc ibi. Nihil aliud habet cap. 17. pag. 96. Inuentio mirabilis ignis philosophici chymica est, qui absoluit, & perficit omnia etiam integra. pag. 25. Nihil dignius nihil admirabilius eo excogitarunt alchymistæ. Videatis tibi de igne Promethei inuento fabulâ audire. Sed auscultate plura. Mirum quidem est ignem naturæ, cuius prima causa instituens, & conseruans Deus solus est, inuentum dici ab Alchymia: Sed mirabilius quod cap. 26. eandem faciat NATVRAM. Natura est, inquit, quæ coquendo figit, fixando quasi maturando tingit: Solus naturæ ignis id potest, &c. Si solus naturæ ignis id potest: potest idem etiam natura; Natura ergo eadem est igni. Veruntamen cap. 4. pag. 20. Ignem istum facit instrumentum naturæ cum scribit: Purgationes, distillationes, putrefactiones, dissolutiones, calcinationes, sublimationes, ab vna fiunt natura, vno solum modo, vno igne, vno vase. Sed fortasse hic ignem elementarem intelligendum est, ut ignis natura iuuetur igni externo, quem Aristoteles inter meteora, & imperfecta mista retulit.

Causæ

*Ignis natu-
la materia.
Portentosa
prædictio-
nes ignis na-
tura.
Est Elixir
Philos.
Est cælum
seu quinta
essentia.
Vini essentia.*

*In instanti
& momento
immatura
coquere.
Est agens ex-
ternum.*

*Lux astro-
rum.*

*Ignis, sal,
sulphur, ar-
gent. Solum
idem.
Menstrua.*

Causæ essentialis, & potissimum materia: (Nam de forma num quid compertum habuerit Magister Petrus, dubitamus, quia nihil posuit, excepto quod pag. 128. formam puram nominatæ videatur.) In Galenochymia Magistri Petri ignis naturæ est mirabilis liquor, quem habent huius artis professores (Ita persuadere conatur Cardinali Perronio) tantorum bonorum autorem. Cap. 15. pag. 89. ita ampullatur: Hæc diuina & cælestis substantia, hoc magnum Elixir philosophorum, hoc sapientum magisterium multa, & maxima potest, &c. Et paulo intra: Hic liquor diuinus tot facultatibus grauidus ab effectu cælum nominatur (sic Lullius quintam vini essentiam vocabat, vt & Vltadius, qui secreta naturæ interpretabatur.) Adeo conuenit cælo hic liquor, vt non solum cælestis, sed & cælum ipsum dicatur. Cap. 24. pag. 128. Elixir philosophorum, lapis metaphysicus, verum aurum potabile sapientum, IGNIS est ferè purus; ignis expurgatorius, quasi forma separata quæ inutiles tollit, imperfectum perficit in instanti. Cap. 26. pag. 132. Elixir philosophorum ignis est qui in momento potest immaturos fructus coquere & acerbos dulces reddere. Ignis philosophorum externum agens id potest in operis materiam. Cap. 18. pag. 97. Ignis ardens Elementum vini appellatur: Et pag. 116. noxas tollit ex floribus antimonii circulatione in spiritu vini, vel mellis. Ex quibus colligas istum ignem naturæ esse quintam vini essentiam, aut mellis. Verum hoc in vegetabilibus. In mineralibus Elixir est & lapis philosophorum, quæ duo pro eodem habet pag. 32. pag. 24. cap. 5. Ignis iste est lux naturæ quo lucent, & micant astra, quo inferiora vigent, fouentur, nunquam exuperat, nunquam vitio datur, moderatus omnem excessum tollit, omnia naturæ legibus, & imperio astringit, alius omnino est ab elementis, &c. vide ibi plurima ingentia. Vt compendia dicamus, aliquando est spiritus, & calor mundanus; aliquando æthereus splendor, calor insitus rebus, seu calidum innatum, calidum Hippocratis, calor Fernelii, quinta essentia (pag. 79.) in re qualibet conclusa: Ignis cælestis in abiectissimo animante inclusus; insus calor diuinus: calor noster (pag. 99.) pag. 71. Sal non est nisi ignis, nec ignis nisi sulphur, nec sulphur nisi argentum viuum. Spiritus mundi; natura vniuersalis pag. 64. Ad ignis philosophici imitationem (inquit pag. 22.) tot menstrua excogitarunt, quæ tamen non possunt supplere eius vices. Ille vnus totum compositum perficit, &c. vide totum cap. 5. pag. 24. Cum plurima perlegeris, dices, Magister Petre per tuam Galenochymiam te rogo, ecquid est iste tuus ignis? Audiui multa, legi plurima; sed quid sit, ex omnibus illis patere nego.

(a) Duplex est sulphur hoc & venter quoque ventri. Primum est in spirituali argento vino sublimato. Secundum in fermentatione, vbi internus ignis ab externo suscitatus spiritum ex resolutis corporibus & aqua procreat, in cuius ventre seu interiore complexu auri sulphur, tinctura & anima latet, quod proprie est illud Hermæti: Portauit illud ventus in ventre suo.

(b) Veluti lapis debet esse compositus scilicet ex duobus, & alia ratione tribus, alia quatuor. 2. Nullum istorum sit combustibile; nec sulphur, nec mercurius. Id vides in aqua nostra ex sublimato: vides & in auro eiusque semine. 3. Operatio seu confectio est facili, nempe in fermentatione & sequentibus. 4. Si alia poteris ascendere, si quidem ad fermentationem possis per præparationes antecedentes & alterationem elementorum, vt ad quinta essentie sublimitatem ascendatur. 5. In compositione sunt leo viridi, aqua scilicet nostra, quæ fetida sit in putrefactione, donec exaltetur, &c. Verum hac terminorum expositio potest esse multiplex. Si de fermentatione accipis in rubro opere capere debes rubrum Elixir mensurum nostrum & aurum, &c.

C A P V T III.

Descriptio ignis Palmariani ex effectis.

*Alchymia
Dominus.
Est calor co-
actionum præ-
ses in ani-
malibus.
Vide cap. 16.
pag. 90. 91.*

Causis adiicere debebamus finalem. Sed eam in effectis contemplabimur iucundius. Cap. 6. pag. 29. Ignis naturæ intrinsecus, & extra negotiatur. cap. 5. pag. 24. sine igni naturæ nihil perfectum habetur. pag. 25. Facultas eius plurimum mirabilis. Quicquid est in alimentis, in medicamentis, in venenis noxiis, illo corrigitur. Est totius magisterij (Alchymistarum) auctor & verus Dominus. Ignis & Azoc (inquiunt) tibi sufficiunt. Huius ope quæcunque sumuntur alimenta cuiusvis saporis insipida euadunt sanguinis nomine (in sanguinem insipidum mutantur) medicamenta assumpta ingrati saporem in ventriculo perdunt. Ignis huius virtute medicamenta omnia ingratis saporibus spoliuntur, maxime purgantia, illibata & inuoluta vi purgatrice. Iste naturæ ignis in manu philosophi veras chymicæ operationes potest. Medicamenta parat, nobilitat, cum formarum conseruatione, non corrumpit, sed conseruat. Non resoluit corpus in tria principia. Sed ipsa iam facta exaltat, nobilitatque essentiam actionum reginam. Destruit ea omnia quæ actionibus genuinis obstant. Cæcus artifex qui sine illo operabitur. Laudatur ignis quod speciem in materia conseruet non sepatet, pag. 27. Defectus omnes supplet; redundantias tollit; quo vno Chymia vulgarem pharmaciam superat, pag. 96. cap. 11. pag. 67. Exuperans qualitas quando nocet, igne proprio miscet integra manente essentia, quod NVLLVM habeat CONTRARIUM quo labefactetur. Non patitur ab Elementis. Ingratus sapor & impuritates medicamentorum tollantur quidem separatione, & depuratione, sed magis igne naturæ adiecto, qui tum ad perfectionem addit labori. Menstrua nobilia animalium, vegetantium auxiliantur. Opus absoluitur si dictum ignem contineant, quanquam SOLVS illa potest potentius, & celerius. Alchymistæ (pag.

*Separatio
reicta.*

Extracta si-
ne igne na-
tura mala.

*Notitia istius mirabilis ignis ex subiectis &
comparatis.*

NB.

Ignis naturalis
est materia
Elementi.

*Pisciculus in
mari na-
sans.*

*Quibus exemplis effecta ista mirifica declarat
Magister ille?*

" *Alchymia*
a " *genuina*.

“ *Medica-*
“ *mentorij.*
“ *Cacoethi*
“ *an tollere*

Sublimatū
dulcificare.
Arsenicum
facere salu-
rare.

Medicus
Isotheus.
Veneni sum
mum in sum
mum alexi-
terium.

Dua sub-
stantia mer-
curiales.
Mercurium
extrahere
per merco-
rium.
Totum com-
positum per-
ficere.
Qualit.
Elem. sol-
luta.
Cælum toto
genere aliud
ab Elemen-
ti.
Tinctura
vera.
Sapores cor-
rigere.
Sanguis dul-
cis.
Vita ex
igne na-
tura.
NB Quer
citans nō
male scri-
bis per pre-
paratum
sublimatio-
nibus cro-
bris mercu-
rium aurum
Argentum
vivificari,
seu fieri vi-
talit. Sed est
tamen & a-
lia horum
ratio, de qua
in Sedinio.
gio.

Græcorum elaboratur. Cuius quot, & quanta beneficia? Eadem & dua substantiæ mercuriales vnius radice componuntur: Eadem mercurius per mercurium extrahitur, non ex auro, non ex argento, ut imperitè & oscitanter nugaris, sed ex corpore magnesiæ, quæ regina est minerarum. Si quæras quæ tandem est ista tam magnifica ars, respondet de igni naturæ Pontani cap. 5. & cap. 4. pag. 21. Ignis inopia nihil potest consequi. Noluerunt chymici (ut Arnoldus) nec potuerunt medicamenta verè præparare sine illis legibus, saltem sine igni philosophico, qui vnus totum compositum perficit: nihil aut paucum separandum, &c. Cap. 8. pag. 47. de igni valde igne disputat, additurus artis inuictum testimonium, quod possint tolli qualitates elementares manente inuoluta cælesti facultate, quo ipso confectum putat cælum toto genere differre ab igni elementari, cum eius qualitates sensus nostros non feriant, non excedant, non corrumpantur, totæ sint beneficiæ, vitales, salutares. Cap. 26. pag. 131. Non est alia fixio, alia tinctura præter philosophicam. Natura est quæ coquendo figit, fixando quasi maturando tingit. Solus naturæ ignis id potest. Tinctura omnis peregrina est quæ non est ab ære nostro. Natura interna externo igne adiuta seipsum perficit. Eligitur de sapore medicamentorum ingrato aut tollendo, aut corrigendo inuoluta cælesti facultate, purgationis autore, quod verè magisterii est. Fit enim sine molis immutatione, sine auctione beneficio ignis philosophici. Agit naturæ instinctu. Natura eius virtute eadem facit in nobis circa alimentum quæ hic ipse ignis extra nos circa medicamentum. Sanguis enim dulcis est, &c. Omnino Elisæi artem 4. Reg. 4. 41. superare posse sibi videtur Palmarius, non farina in ollam colocynthide impletam coniecta, sed igne suo philosophico, qui vitina maderet in magna fame populis. Imo & vita ascribitur isti medicinæ. Ita enim est in fine cap. 30. pag. 145. Materia philosophorum est vitæ capax (secus ac metalla vulgaria quæ dicuntur mortua esse). Vita conciliatur per aquam vitæ, non citans nō, vitis per ignem naturæ, sine quibus ridiculi sunt omnes tui conatus. Cap. 16. pag. 92. Omne viuens est calidum. Est naturæ ignis qui sapores insensos dulcedine permutat. Coctio dulcescunt amara, falsa acria. Coctio est à calore natio. Ignis naturæ mitificat omnia. Ipse ignis arte adhibitus ingratos medicamentorum sapores tollit: quanto magis a natura ipsa gubernatur? At arte id fieri sapientes literis mandarunt, & certo experimento comprobatur. Lege cap. 16. p. 91. 92. de quæstione an ex dulci alimentum, vbi aliquoties inculcat de saporum per ignem naturæ mutatione, opinionem.

CAPVT VI.

Num Galenochymia præterea nullum habet ignem?

Calor cæ-
lestis.

Calidum in-
natum.

Anima
ignis.

Ignis flam-
meus.
Salamandra.
Ignis Sucten.
Lib. 3. cap. 6.
Sect. 2. Alchy-
mia (Gale-
nochymia)
est ars sine
arte, &c.

Non quidem habere debebat. Nam ut narrat Magister, ignis & Azoch sufficiunt: Et inopia istius ignis nihil potest consequi, quod pag. 21. & 24. ponebatur, item 96. perficit & absoluit omnia; Et quidem solus cum formæ conseruatione pag. 73. Quorsum ergo opus est Galenochymo isti aliis ignibus, præsertim cum elaboratio per eum possit fieri vno momento quam facillime, rectissimeque? Veruntamen etiam alios ignes agnoscit, ex quibus vnus perfectissimus, quem calorem cælestem vocat quo etiam olea fiunt in solario solius naturæ solaris ignis ministerio: qui calor est in vniuerso maturans omnia; qui & in nobis omnia bona facit, ut philosophatur pag. 78. Et pag. 46. Calor cælestis Fernelii in crystallina cæli substantia est plenus natura & facultate diuina: pag. 66. qui proprius est essentiæ diuinæ, cuique spiritus atherens datus, pag. 67. Hic est ergo ignis secundus: qualitas nimirum, ut ait pag. 79. Calor est qualitas in lucidissimo spiritu, seu humido oleoso, in quo constanter ardent & lucent calor & spiritus, miris scilicet, moderatus, blandus, non incendiarius, &c. Quod si spiritum, calorem, & humidum oleosum coniungas, non peccaueris si substantiam dixeris, quam calidum innatum appellant. pag. 77. & 78. calidi innati substantia semper cum spiritu habetur: Sæpius vtrumque cum oleo, quo fugax spiritus sustinetur. Ita habetur tota rei facultas, si conseruator naturæ ignis adhibeatur. Hic est ignis tertius. Cap. 13. pag. 76. Anima est ignis: Et anima mundi ignea pag. 42. Ab vno igne sunt omnia, visus, igneus, oculus igneæ naturæ, &c. Sit hic quartus. Quintum ponit Deum ipsum, ut in rubo ardente; Et spiritus sanctus ignis, &c. quæ voces ex sacris literis deprimæ sunt, vbi Deus & verbum Dei dicitur ignis consumens. Sextum ignem constituunt angeli, & cælum empyreum. Septimum astra ignea: Octauum Elementum ignis, pro quo contra Quercetanum toto cap. 8. dimicat, quanquam cæteris quoque Paracelsicis, & inter hos Libauius idem affingas crimen. Pag. 34. Cum magnum ardorem spiritui vitali attribuit, hunc quoque ignem videtur nuncupare, qui nonus ignis esto. Pag. 4. dedicationis, & 87. libri calcinantem agnoscit, quem vide an ad Elementum referre velis. Fors erit excessus ille feruoris & fumus ardens Aristotelis, qui est corpus igneum imperfectè mistum, ut & alia inflammæ elementares. Habet tamen aliquid de igni externo miti, blandoque pag. 34. quem pag. 79. calorem vocabat. Nominat & Salamandram philosophorum, quæ in igne nutritur, augetur, nec extinguitur frigore: De Sucten scribit quod igne suo solem lunæ iungat. Quorsum hi ignes sint referendi, ipse Magister ignorauit fortasse. Negat enim sensum literalem in igne esse acceptandum, sed fugiendum serio mouet pag. 35. Hæc potuimus de igne ex Galenochymia ista ampullosa, quam pro caldubio didicit in moronia Mercatii Britannici, explicari.

CAPVT

*M. Petrum Palmarium ignorasse quid sit ille
ignis natura.*

Palmarius
nullam al-
chymiam
habuit nisi
opinionem tā-
tum quia
Elixyre phi-
losophorum
cavit.

*Medicorum
optimi lin-
gua causa
non destruit
saporis re-
rum, qui
sunt aliqua
essentia va-
lentia nota.*

*Cap. 5 pag.
27. Arnol-
dus habet
sanguinem
destillat :
Quicquid
luprosus in-
ruit san-
guine?
Pag. 121. cap.
20. & p. 126.
& 116.
Vnum san-
guinem in
Chymia.*

istius mirifici ignis fuisset possessor, potuisset, vti narrat, absque omni separatione, nisi forte pauca, sine decessu & accessu mutare ingratos ciborum & medicamentorum sapores, omniaque omnibus iucunda, & dulcia efficere. Atqui hoc non potuit, nec vllum facti specimen reliquit. Imò hoc non est philosophi, nec medici qui naturas rerum, & perfectiones saporis gratia non destrunt, & Sucteniani per suam quandam igneam artem, putrefactionem, & digestionem non tantum ex amaro dulce, & ex veneno medicamentum tutum promittunt, verum etiam contrarium, vt Basilii Valentini liber habet; neque per Elixir philosophorum ista vilia ministeria obeunt, quibus & nec opus habent, quandoquidem Elixir vniuersale medicamentum esse dicitur. Quintum: Si ignis istius fuisset peritus & compos, neque aurum potabile exuberatum, neque antimonium Suctenii, nec sublimatum per separationem pulueris venenati in capitulo, & capitis mortui in fundo à media substantia crystallina: neque extracta, &c. Conflare, & parare opus habuisset: multo minus in sua Galenochymia axiomà, & principium hoc tolerasset: *Est in humoribus quicquid querunt medici*: Cum nullus vnquam philosophus aut medicus Elixir ignemque illum architectum & Dominum Alchymia in illis quaesierit: Imò negat Palmarius sanguine posse curari lepram. Sanguis autem quatuor humorum temperatura est. Quin nec alterum principium (*Est in mercurio quicquid querunt sapientes.*) Videretur idoneum ad eum rem esse, quando ex corpore *Magnesie*, seu Stribii iuxta Paracelsi, istam Suctenium extrahi doceat. Ne dicas Alchymiam habere etiam alia medicamenta, ipse cauit sollicite cum pag. 121. scripsit: *Arts chymicae hoc V N V M pollicetur: medicamentorum naturas non solum augere (cuius tamen contrarium saepe asserit) sed saepe permutare contrarias salutaribus, dum alimmenta medicamenta, & ipsa venena inuicem permutat, id quod multis in locis isti igni ascribit.* Vide pag. 111. & quae supra recensuimus ex cap. 22. pag. 72. 73. 74. 71. 29. Sit sextum argumentum quod non tantum variè de isto igni declamaret, sed & ineptè, fatuè, itatè: quae de re infra.

CAPUT IIX.

Num Libanius ignorauerit aut adhuc ignoret istum ignem Galenochymicum.

*Alchymia
descriptio.*

*Miracula
fabulorum
Chymica.
Paracelsi
Si-
tuperia.*

Ignis liquor.

*Alchymia
Libanii &
Paracelsi.
Medicina
hermetica.*

*Galenochy-
mia mon-
strum.*

*Ignis fidei-
tium Palma-
rii.*

*Alchymia
propositum
verum.*

*Ignis Li-
bani.*

Id quidem Palmarius aliquoties affirmat, praesertimque ad Perronium Cardinalem scribit, medicinae, sorori philosophiae, adiungi Alchymiam illam veterum, quae accuratior & secretior medicamentorum praeparatione pharMACIAM illustret, & nec Paracellsum autorem, nec Libanum, imperitissimum ingentis illius mysterii agnoscat: sit exulta à veterum sapientibus, descripta tropis, fabulis inuoluta: pollicens generale morborum omnium medicamentum quo Aeson senex iuuentuti sit restitutus: virbius ex mortuo & lacerato vitae restitutus (Hippolytum, quia ab equis dispersus, vocant) Draco extinctus à Phæbo, Midas omnia in aurum vertit: Iupiter Ganymede in Chymica, cœlum vectus, id est volaticus factus, & quae alia adeo paracelsicè declamat, vires in Paracelsi schola enutritum; quanquam paulò post Paracellsum tenebriorem appeller, qui malè intellectis veterum præceptis physicam & medicinam subruere sit conatus, &c. Cum ignem habeant artis istius professores, LIQVOREM mirabilem, tantorum bonorum autorem, vti antè dictum, ait Paracellsum & Libanum, quem dicit sequutum Paracelsi deprauationes ex imposturis alchymiam & didisse, IGNE calcinante OMNIA in aquam, oleum & salem, tanquam quæ natura habuerit, dare. Hæc ille de Paracelsi & Libanii igne, quibus putat se conuincere posse, Alchymiam eorum non esse legitimam illam priscorum, sed impostoriam. Nesciuit miser quid diceret, & nec Paracelsi artem, nec Libanii explicationem intellexit; aut si intellexit calumniose & mendaciter quarum criminum rectè à sua schola factus est reus traduxit. Sanè medicinam illam hermeticam posse liquoris specie elaborari, non negat Libanius; Et fuit ab initio etiam Liquor, aqua, humor vinctuosus, instar Gummi soluti, vel roris, &c. quibus rebus comparatur: sed in sua perfectione olei, pulueris, aut lapidis consistentiam est adeptus. Deinde vitro facetur Libanius sibi & fuisse & esse ignorissimam Galenochymiam quam ante Palmarium etiam totus orbis ignorauit, & adhuc nescit, excepto apud paucos, qui Palmarii sordes viderunt, nominis deliramento. Quid mirum si etiam figmentum istius ignis, qui solus Dominus, radix & fundamentum istius artis sine arte, & scientiæ sine scientia prædicatur, tam adhuc nesciat, quam olim nesciuerit? Vbi quaeso est, aut fuit vnquam iste ignis, cuius proiectione in absinthium, colocynthin, salem ingratum napellum, Elleborum & similia, momento omnis non tantum maligina & deleteria qualitas, sola remanente purgatrice virtute, transeat in benignam, verum etiam sapores sic murentur vt dulces, grati; fiant, & sic ex medicamento & veneno euadat alimentum salutare? An etiam hoc optare quis audeat, nisi forte in magna fame? Num istum sibi finem proposuit vniuersa Alchymia, quæ essentias à natura datas, perfectionumque suarum ornamentis & viribus instructas ab alieno, & per elementa vacua admisso corpore liberat, elaborat, & ad usum commodiorem habiliores reddit? Quid est sal, si falsedinem mutes in dulcedinem? Quid fel terræ, absinthium & cætera destructis perfectionum essentialium notis? Salem fatuum Christus ipse inutilem pronunciauit. Palmarii Galenochymia sales fatuos nobis per ignem, mirabilem liquorem, nobis procudit. Istud est chymicè sapere: scilicet. Qui vero de Libanii igne cognoscere cupit, legat Pyrotechniam eius, praesertimque caput sextum, vbi duplicem ignem ponit, vnum manifestum, seu externum; alterum occultum, seu internum. De manifesto scribit eum quidem

quidem foris inueniri in radiis cœlestibus, & elementario, ubi vel elementum est, vel corpus flammæ imperfectæ mixturæ: sed adhibita arte fieri artificialem. Nam cum sic accommodatur ut molli, suauique calore gignat ex semine in natura inuenito; prouocat id quod gignitur, maturet, perficiatque: tunc nomen accipit philosophici ignis, qui declaratur ortu & motu infantis in utero materno; necesse destructiuus, & calcinatorius, sed perfectiuus. Declaratur & calore solis miti, quo rerum nascentium potentia in actum vocantur, & legitima maturatione ex imperfectis perficiuntur; qui ignis, quia actus est, insitum seminibus, aliisque frugiferis, in potentia existentem exuscitat, ut postea sit ipse internus generationum procurator, & genitorum usque ad suum terminum conseruator. Occultum seu internum ignem unum ponit instrumentalem qui est in mentis soluentibus, & eorum materiis, ex quibus caustica potentia medicorum, quæ artis exaltatione accedente mirabilium operum sunt causæ; adeo ut liquores eorum, similesque essentia inter se commixta, dum in se agunt mutuo & patiuntur vicissim, mirabiles euadant medicina: alterum habet principalem, seu essentialem, qui verè est NATVRÆ ignis, quem Chymici arte eliciunt ex mineralibus, vegetalibus, animalibus specie olei salis, spiritus aut simili forma pro cuiusque natura, & artificis voluntate vel necessitate operis. Inter hos ignes dicit excellere mineralem illum ex mercurio, & sole solutionibus, coagulationibus & coctionibus, exaltationibusque philosophicis per ignem philosophorum externum industria magna, studioque artis summo adhibutum. Ille ignis in principio erat seminalis, & in potentia duarum vnus radice naturarum: sed elaboratione euasit medicinalis, perfectusque ad metalla imperfecta & morbos humanos curandos. Hæc pluribus non vno in loco docuit Libavius, & hoc maxime quidem ex philosophorum antiquissimorum, quos auctores in sua Alchymia recensuit, monumentis; aliqua vero etiam suo & recentium experimento. Nomen ignis NATVRÆ si requirit, inuenies id cap. 15. pyrotechniæ, ubi & de magnesia, seu mercurio philosophorum, ne forte putet quis à Libauio veram eius materiam, & subiectum minerale esse præteritum, quanquam Libavius demonstrare possit Magnesium hermeticum longe aliam esse à Palmariæ ex Suſtenio emendicatam. De Azoth & igni Chymico tum alibi ex professo discernit tum cap. 9. lib. 3. primæ partis commentarii, ubi de tritione secreta philosophorum. Legant studiosi quæ de mercurio philosophorum, Azotho, & lapide edidit Libavius, de quibus ut eo melius disserere posset, non tantum plurium annorum studio est consecutus, verum etiam crebris conflictibus cum aduersariis pluribus, cuius rei documenta sunt in publicum emissa, & omnium oculis exposita scripta. Illud miræ impudentiæ est in Palmario, quod sui ignis autores citet antiquos philosophos, quorum tamen nullum, quantum eorum conquiri potuit, in consilium reliquit Libavius, atque etiam in Catalogo suo recensuit, verum quos omnes cum Riolano impudenter reiecit ac damnet. Tui autores omnes (inquit, cap. 29. pag. 142.) parisi sunt tecum autoritatis, &c. Sed scorpio iste suo vulnere & veneno interit. Canis rabidus, inquiunt Germani, raro unum diem viuendo superat.

Externus

Internus

Ignis natura.

Magnesia.

Azoth.

Palmarius in Libanii autoribus damnatis præfæam Alchymiam damnat, quæ tamen Sideri vult proficisci, & de se esse.

CAPVT IX.

De igne Natura Iohannis Pontani, & quidem prius de lapide eius.

Creat Palmarius Pontanum; Suſtenium illum intrinsecus & in cute purum putum Paracelsicum: clangorem Buccinæ, Lullium, Arnoldum Villanouanum, &c. Sed maxime videtur confidere Pontano & Suſtenio. Ideo videamus quid primum Pontanus, postea Suſten de isto igne proposuerint. Cap. 5. p. 24. scribit: Verè Pontanus in docta Epistola: Sine igne naturæ nihil perfectum habetur etiam cæteris præsentibus, &c. Et pag. 26. Doctus Pontanus ducentes circa legitimam materiam errauit. Quid tu Libavi, &c. Sine causa insaniebat tunc Palmarius. Libavius Pontanum legat antequam quicquam de Palmario audierat. Eius epistola nuper excusa est cum tractatibus quibusdam philosophicis Vtelis, & extat in tertio volumine Theatri Zetzeriani, quod anno 1602. impressum est, folio 826. Summa est: Pontanum in multis doctores cum artem in toto mundo quæreret, incidisse; antequam materiam lapidis philosophici (Nam de hoc solo agitur in illa epistola, & non de aliis chymicis magisteriis aut arcanis) cognosceret: Cum materiam agnouisset, ducentes errasse, antequam veram materiam, operationem, & practicam inuenerit. Quæ verba contradictionem habent. Agnouit materiam: Et tamen post agnitam in vera inuenienda tam sæpe errauit. Qui errat ducentes circa inueniendam, quomodo potuit eam prius agnouisse: Ponamus corruptum esse textum: vel potius sensum esse eum quem infra his verbis enunciat: Si ego ignem primo inuenissem, non errassem ducentes in practica super materiam: nempe sciuit materiam; sed ignem, eiusque modum ignorauit: unde factum est ut tam sæpe errauerit. Verum & hoc mirum est. Ignis internus insitus est rei, externus moderandus est, suisque gradibus ad materiam motum accommodatis distinguendus. Habuit proculdubio in materia ignem sed non agnouit: Et ideo externum non potuit recte applicare. Vel habuit materiam mercurialem ab vna parte. Quomodo vero exscitaret in ea ignem, nesciuit. Et hæc de materia. Deinde recenset errores suos circa literam Gebri,

Pontanus errans.

“

“

“

“

“

“

“

“

“

B 3

Arche

Archelai, &c. in operationibus, & igne externo. Tandem studuit in Hermete, ex quo didicit ignes externos, quos nominant philosophi, non esse instrumentum quod materiam deducit in esse. Hoc bene notetur. Quid vult Pontanus? Primum materiam veram lapidis philosophici: Deinde instrumentum per quod in ESSE, hoc est, ad perfectionem deducatur. Vbi? In operibus tribus, 1. 2. & 3. Et sunt sane hæc Hermetica. Materiam ars non facit, sed ex natura suavit, in qua iacet quidem, sed imperfecta. Ars assumptam perficit per tria opera. Instrumento ad id vitur I G N E quodam infuso, seu interno, quanquam quod non debuit præstare negare Pontanus, adiuto & exulscato à calore philosophice foris administrato: Audimus ergo primum intentum Pontani esse lapidem philosophorum facere: (Intelligimus aurificum cuius projectione super metallica imperfecta, & argentum viuum crudum momento existat aurū nativo melius, quanquam primis projectionibus etiam medicina seu tinctura fiat prout lapis est elaboratus.) Facere autem mediante Igne quodam. Vt utrumque agnoscamus describitur primum lapis: postea ignis. Hæc est summa epistolæ. Consideremus descriptionem vtriusq; sed prius animaduertendum est Palmarium sui Pontani distributionem non tenuisse. Nam hic ignem instrumentum, quo perficitur lapis, vocat: ille pag. 128. cap. 24. Elixir philosophorum, lapidem metaphysicum, verum autē potabile sapientum, ignem purū fere, & expurgatorium, q. formam separatam, quæ inutilia tollit & imperfectum in instanti perficit, appellat, quæ interrim notemus. Qui ergo est Lapis Pontani? Est vnus, multipliciter nominatus, difficilis ante cognitionem: aqueus, æreus, igneus, terreus: phlegmaticus, cholericus, melancholicus: Sulphureus, argentum viuum: habens multas superfluitates, quæ (iurare non erubuit) per Deum viuū conuertuntur in veram essentiam mediante igne nostro: qui aliquid à subiecto (lapis) separat, putans id necessarium esse, is PROfecto in philosophia nihil nouit, quia tota substantia (superfluum, immundum, rursus, pe, feculentum) perficitur in corpus spirituale fixū, mediante igne nostro, quod sapientes nunquam reuelarunt. Hæc est Lapis Pontani descriptio, de cuius materia negat ignem istum esse, qui nec vna transmutetur cum materia. Agnoscimus fundamenta Galenochymia Palmariana, sed non sapienter ad totam Alchymiam traducta. Pontanus istum de lapide philosophico, qui est mineralis, & metallicus, loquitur & ei ignem adiungit istū. Palmarius in mineralibus & metallicis nō manet. Lapidē istū ignem (nam pro eodē habet) ad vegetalia, & animalia, adeoq; totam Alchymia transfert, quasi eius vi omnis omniū noxa, seruatis tantum salutaribus, tollatur, & ex veneno ē pharmaco fiat cibus ictu oculi sine omni auctione (vt loquitur) & decessione. Stolidi ista translatio est. Neq; enim si quid tale sit in mineralibus, mercurialibus, necesse est etiā euenire in non mercurialibus, vegetabilibus, & animalibus: Et quantū monstrum est ille ignis, si sapores, & omnia cetera ingrata mutat, & ex venenis pharmaci; facit alimenta? Purgatiōē, celestēq; alias facultates (in quies) excipit, quia ignis ille celestis est: Cælū toto genere diuersum est ab Elementis. Elementaria tollit ignis, seruatis celestibus, & exaltatis, vt simile simili iuuetur. Bellē inquam si in moronia somniate volumus. Primum id nō dixerat Pontanus. Deinde quomodo constabit Galenochymia, si elementa, & eorū crases per ignē istum fatuum extinguuntur, vel q; potius dicendum est, si elementa ista ex toto mutantur in celestē naturā toto genere diuersam ab ipsis? Vbi vero experiētia Palmariana? Idem quidē Gramanus scribebat: idē Lullius in suo cælo volebat; sed vterq; separat purū ab impuro. Verum pergamus. Lapidem esse vnū, nisi distinguas albo, & rubeo vniuersali, & particulari, minerali, vegetabili, animali, faciliē donamus. Nam Pontanus tantū de vno minerali mercuriali loquitur. Assentimur quod in principio coctionis sit aqueus, & Elementi aquæ proprietates habere dicatur: inde fiat æreus; tandemq; igneus, & terreus, licet terra diuersis dispositionibus diuersimodē nominetur. Verū Palmarius videtur hæc sic intellexisse, quasi in vno eadē dispositione in vltima sui perfectione essent omnia. Si enim non quomodo potest omnia in morbis, & alchymia operibus? Veruntamen & ignē purgatoriū vocat. Hæc ratione quidem omnia disposita possit mutare: sed nō erit simul omnia, nec sine separatione opus suū exequetur. Purgatio enim est mundare, sublatiq; impuritatib. genuinam, puramq; essentiā relinquere in Alchymia operibus. Purgatio qualitatū, vt sit alteratione, & in Theologia per fidē; Christi; sanguinē, non est huius loci. Ita de cōplexionibus sentiendum est; ex phlegmatica dispositione materia abit in cholericam, & vltione vberiore in melancholicū: sed nō omnes dispositiones insunt simul, vt nec omnia Elementa. Si Palmarium possemus interrogare, fortē responderet, esse per se sanguinē, & expurgatorium istorū humorum, vel potius alteratorium sine augmento, & decremento molis. q; iterum Galenochymia male consulit. At Basilio Valent. nō consentaneum est, qui scribit ignē suū etiam stercore mutare in essentias, quod tempore famis quis non exoptet? Mirū inuentam esse hominem qui ista portenta ausit fingere, nedum credere, & aliis persuadere. Sed isti philosophi cum videntur in tenebras fugiunt, & sepiā aramento se abscondunt, miras hieroglyphias cōmentī. Porro sulphureus quoq; est lapis, nempe nature igne, calidus, siccus. Debebat esse ἀπύρος, quia celestis. Sed philosophi loquuntur cōparatē; & magis ad materiā respiciunt spiritualementem, quam ad qualitates elementares. Doctus sulphureus est, quia alterū eius principiū internum est sulphur, non populare; sed suū, quod philosophicum dicunt; Et hinc ignis vim & nomen habet, quasi sulphur magneticū vocares spiritale illā vim magnetis, qua ferrum attrahit, vel abigit: itē virtutē potenter immutantem. Est mercurialis, ab altero principio q; est spiritus mercurius; vtrumq; autē principiū est seminale ex naturæ reb. collectum per artē. Ideo masculū vñ dicitur, alterum foemineū, vñ tractū est ex minerali argento viuo fecundo; alterū ex metallico sulphure. Et primum totū cōpositum homogeneū erat, & generale, æquē se habens ad omnia metalla, & metallica (quæ mercurio, seu argento viuo assumitur) sed postea per speciale genituræ corpus, in quo mercurius & sulphur aurū, vel argenti, solificū, Lanificū, continetur, ad certi metalli speciem perducebatur. Ita ergo lapis est sulphureus & mercurialis. Quod vero addit Pontanus in eo esse multas superfluitates, quæ in verā essentiā mediante igne nostro cōuertantur, &c. id nō tulit Henricus Khunradus; & ideo Pontanū acriter obiurgatū. Dixit nescire lapidē, quem

Lapis Pontani descriptio.

Separatio à Pontano prohibita.

Elementa à chymicis prius adeo non abiciuntur, vt artem nihil aliud quā conuersionē Elementorū esse doceant cum recentibus.

Lapis vnus, & plures. Purgatio.

Stercora in essentias.

Lapis sulphureus.

Lapis mercurialis. Principia materialia lapidum.

Superfluitates in lapide.

quem sibi falso arroget, quia omnes Philosophi dicant duas superfluitates materiæ adesse, terrestrem vnam, aqueam alteram quæ studio summo sint separandæ. Palmarius quoq; cum Philosophis loquitur dum ex Mercurio sublimato mediam substantiam seligit fecibus, & pulvere venenato alembici abiectionis. Verum notamus primū posse Pontanum de perfecti lapidis, pectioe intelligi. Nā quando primo fit pectio, totū argentum viuum mutatur in medicinam: q̄ si rursus p̄icitur super imperfecta, & tota vertit in aurum, vel argentum, q̄ aliqui tamen negant, quos hic videtur redarguere Pontanus, & inscitia damnare. Si n. aliquid separandum est, lapis non fuit perfectus, aut pectio non recte administrata. Hic vnus sensus est. Alter quod materia iam præparata nihilominus habeat superfluitates multas, sed quæ trāseant in essentia complexum mediante igne. Exemplum potest capi à semine, vel ouo, cuius omnia abeunt in stirpem, vel pullum, licet ignis seu sulphur generatiuum sit in minima mole, quæ de re differit etiam Sedinuogius. Aristoteles quidem negat quicquam fieri ex toto sine in natura, siue artis operib. Sed ille altius incipit motum. Est autem superfluitas in qualitibus & corpore genitura: vnde alteratio, & mutatio vtramque corrigit, quomodo etiam accidit cum ex poris crudis fiunt matura coctione. Vide quæ de fermentatione & conceptione in monadib. traduntur. Humanum est ita potius interpretari Pontanum, quā diris incescere. Quod a. Palmarius ista transtulit ad omnia Alchymia opera, voluitq; omne magisteriū sine decessione, & adiectione per ignē Philosophicum elaborari debere, & in hoc solo essentialiter esse oēm vim Alchymia, deceptum opinione sua fatua, & stolidi applicatione dicimus. Si n. valere debet iuxta datam interpretationem Pontani sententia, & ea applicari ad reliqua omnia Alchymia opera: non alia rōe potest quam si iam præparata medicamina, addito aliquo cœlesti menstruo, quale Lullius ex vino elicit, circulatione maturatū ingeniose decoquantur, donec sapores, & alios excessus naturæ molestos ponant: vel si nolumus peregrinum quid addere, essentiam extractā cum proprio liquore digerimus, additoq; sale sic perficimus, vt ad vsum fiat salutaris, quo modo tota misti natura prius soluta, purgataq; denuo coniungitur, & ingeniosa digestionē in Pelicano exaltatur. Plures modi infra recitabuntur in sublimato, Arlenico & similib. Qui vero velit totum absinthium, totā colocynthin, & cætera vti ex natura sumuntur, per ignem illum fictitium emendare sine vilius abiectione, oleum & operam se ludere cum suo damno, & cōtummelia cognoscat. Imo & hoc notandum q̄ isto Palmariano modo nihil caderet sub chymiam nisi quod aduersum naturæ. Nā si ea vis est ignis quā dicit, non pōt adhiberi in vllis medicinis per se gratis, & tutis, nec in vllis cibis, nisi velimus ex illis per actiuum ignem stercora, & venena facere. Vbi vero est declamata Galenochymia vniuersalitas? Male meditatus est suam causam Palmarius & cœco impetu in duellum ruit. Vnde nemo initerur tam breui defecisse. Nos scientes nihil falsi scripsimus. Est a. ad priores quoq; digestionē opus non calore alio quam duplici Philosophico; quorū vnus est artificialis, & externus: alter naturalis, & internus, qui ab externō exulcitatur. In mineralib. & quæ ad mineralium genus reducuntur, aliquando secus fit: vti & in lapide metallico, & metallis. Scimus quædam exempla in natura inueniri, vbi tota mutantur, & venenatas qualitates ponunt, adiecto aduersario, vt scorpio torpescit aconito: Duriones corrumpuntur Beteles halitibus: toxicū vim perdit Cydoniorū spiritus: quib. mirabilia in sequentibus recitabimus, quæ ars inuenit. Sed non in omnib. habemus talem experientiam, & facultatem, quanquam esse semper vnum contra vnum non dubitandum putemus, præsertimq; spiritus rerum istam inter se habeant affectionem, vt liget se mutuo, vel iuuent vel soluat, aut etiam atterant, & commoriantur vt in illo Pliniano, in quo duo venena commoriebantur, ipso saluo. Immundum, turpe, fœculentum, tota deniq; substantia, inquit Pontanus, perficitur in corpus spirituale fixum: quæ verba sunt verissima si Philosophorum artē respicias. Immunditia apparet in nigredine, vt & turpitudine: fœculentia est in sidente terra. Omnia tolluntur operante igne interno, & spiritibus cum aqua super terra reflexis, citra omnem materialē, aut manualemente segregationem. Ita est in his quæ circulantur. Similiter loquuntur de dispositionibus in coctione lapidis, sed ad litteram nō sunt intelligendi. Illud turpe, nigrum, fœculentum, quid aliud sit q̄ NIGREDO in putrefactione? Non separatur hæc à lapide, sed vi ignis interni per externum adiurā Philosophice mutatur in albedinem, indeq; in rubedinem cœlestem, idq; fit non in tribus tantum operibus, sed & in multiplicatione lapidis. Aliquando feces appellant lapidem primi operis coagulatum, &c. sed hæc exaltantur secundo, & tertio vt nobilis euadant essentia. Quæ in cæteris putrefactionibus, digestionibusq; aliarum quoq; rerum fiunt, ex simili intelliguntur, quāquam non vbiuis possumus omnia habere patia. Sed videamus de ignis proprietatibus.

(a) Nisi quid dissipetur, vt videre est in experimento Barnaudi, in quo aliquid de mole decessit. Alii videntur requirere pura metalla & prius repurgata: sed aliud docent experimenta contrarii, &c.

CAPVT X.

De proprietatibus Ignis instrumentalis apud Pontanum.

IGNEM Pontani non esse lapidem, sed eius perficiendi instrumentum, in præcedentibus est dictū. Deinde aliud quiddā esse à materia, ipse disertis verbis exponit, cum agentem quandam causam in materia esse indicat, & circa finem Epistolæ ait: Ignis non transmutatur cum materia, quia nō est de materia, vt supra dixi. 3. Ignis non cōburit materiam: 4. nihil de materia separat, nec partes impuras à puris, q̄ oēs philosophi dicunt: 5. Totū subiectum conuertit in puritatem: 6. Non sublimat eo modo, quo Geber, & Arnoldus de suis tablimationib. & destillationib. loquuntur. 7. Est mineralis. 8. Est æqualis. 9. Cōtinuus. 10. nō vaporat nisi nimis excitetur. 11. de sulphure participat. 12. aliū de sumitur q̄ à materia. 13. omnia dirigit, soluit, & cōgelat: cōgelat similiter & calcinat. 14. Est artificialis ad inueniendum.

B 4

15. Est

15. Est compendium cum paruo saltem sumtum. 16. Est cum mediocri ignitione: quia cum remisso igne totum opus perficitur: Simulque omnes debitas sublimationes facit. 17. Ex Gebro non sed per solam profundam cogitationem reperitur, cumq; est inuentus, tum tandem in libris animaduertitur. 18. Hoc proprium agens non posuerunt Philosophi excepto vno Arrephio, qui tamen quasi perfunctorie de ipso loquitur. 19. Declaratur vltimo ille ignis operatione in praxi, quam his verbis tradit: Sumatur (materia) & diligentissime contritione physica teratur: Ad ignem cuius proportio sciat, dimittatur. Est autem proportio vt ignis (externus) tantum excitet materiam: Et breui tempore ignis ille, absque ALIA manuum appositione certe totum opus complebit: QVIA: putrefaciet: corrumpet: generabit: & perficiet: Tres faciet apparere colores principales, Nigrum, Album, & Rubeum. 20. Mediante igne nostro multiplicabitur medicina, si cum CRVDA coniungatur MATERIA: non solum in quantitate, sed & in virtute. 2. Ignis totis viribus est inquirendus quia totum facit opus, & est clavis omnium philosophorum nunquam reuelata. Hæc de Igne. Si viueret Palmarius, interrogarem eum, num iste quem fingit Ignis, qui sapores mutat, & ex pharumacis facit alimenta, qui sublimatum, arsenicum, Realgar, Sandaracam Græcorum, &c. transformat in res saluberrimas, istiusmodi habeat proprietates, & num in omnib. medicinis præparandis ista sint obseruanda & appareant quæ in sua praxi ponit Pontanus? Sed proculdubio rubore perfusus agnosceret suam temeritatem, fatereturque singularem multa euenire in lapidis artificio, quæ ad res ceteras non possent transferri, quanquam in aliquibus analogia quædam esset. Ad rem quod spectat, qui non potest ex Pontani verbis artem colligere, is desperet de lucidiore admonitione, nisi fortasse obiter quid audiat. Nos scimus quanquam aperte dixerimus multa, tamen nos ab insipientibus irrisos esse, qui non crediderunt nec credunt nostra esse vera, quia non congruunt ad præconcepta opinionum portenta, & vt Sedinuogius monet longe subtilius quid quærant in libris Philosophorum, quam illis vnquam vel in febris, aut somnio in mentem venit, quomodo SVCTEN ille, Palmarii Deus, de suis speculationibus & homine mentali nugatur. Pontanus indicat duplicem esse ignem Philosophicum; vnum externum excitantem, qui etiam materiam sic debeat esse analogus, vt tantum eum exscitet. At quid materiam? Imo internum in materia cubantem ignem, qui est totius operis artifex, qui cum sit in materia, non tamen est de materia, sed aliunde ingressus est. Materia vero alia est CRVDA, quæ locum habet in multiplicatione: alia cocta & præparata, in quam dum præpararetur Sulphur nostrum, vitriolum nostrum, æs nostrum, aurum, & ignis artificiose est inductus duplici ratione, naturali, & artificiali, de qua si nos alibi diserte docentes non intellexisti, ne expectes manifestiorem nunc declarationem. Accusationes vero Palmarii vesani prorsus contemne. Sunt enim hominis rabiosi, qui dementer per mare & cælum Philosophorem vagatur, & nescit quid astruat, aut destruat. In Sedinuogii de lapide Philosophorum tractatu de secunda ratione ignis nostri præclara multa inuenies: in libro lucis Rupefissæ, &c. de prima. Plus non ausimus dicere, ne à stultis irrideamur. Pontanus ignem quærit transmutationis materię causa. Si intelligimus transmutationem eam, qua ex imperfecto fit perfectum: Instrumentalis ignis est, qui mutationes in materia peragit, vt qui in humidum agens, nigredinem efficit, quod fit in putrefactione seu solutione: In siccum vero, primo albedinem, inde citrinitatem, & rubedinem, idque reperito pluribus operibus. Sin alteram transmutationem, qua per lapidem, Elixir, tincturam, &c. fit medicina, aut metallum perfectum: Iterum ignis intelligitur, sed actione primi in perfecto lapide productus; vnde & transmutatorius dicitur, & ignis lapis sicut ille ignis Mercurius, & Sol. Non comburit materiam combustionem destructiuam. Itaque cum Philosophi vtuntur illo verbo, sciendum est metaphorice eos loqui: quia niger pulvis similis est combustæ materię, vt carboni. Sed ignis actio in Mercurio eum talem reddidit, dum volatile fecit, separauitque fixum. Nihil separat de materia, scilicet eo modo, quo in chymia pharmaceutica impuritates segregantur, aut quomodo in præparatione istius ignis & materię superfuitates sunt abiectæ: Alia vero est separatio subtilis à spisso, quæ est arcana: Est separatio Elementorum, verum non materialis, sed spiritalis, & mystica. Sic separatur anima à corpore, eidemque redditur. Tota materia per coctionem vertitur in lapidem purissimum, si quidem iam fuit studiose preparata. Non sublimat quomodo fit argentum viuum sublimatum ex cucurbita in alembicum: sed solum sulphur sua leuitate, vel potius natura siccitatis ex humido emergit ad superficiem: Deinde est alia sublimatio qua crebris operum repetitionibus, & fermentationibus subinde fit nobilior, sublimiorque virtus. Sublimantur & Spiritus animam ex corpore extractam secum eleuant, & reddentes ipsi, &c. Est mineralis ignis: non vegetabilis, aut animalis, quanquam parabolici philosophi aliquando etiam sic nominent. Ideo vero mineralis est quia in mineris terræ nascitur, & elicitur arte ex his in quibus sit, nempe salibus, & Mercurio. Aequalis est; continuus est, &c. Hæc de interno igni item possunt accipi. Veruntamen hoc modo, vt graduatur. Nam in principio cum opus frigidum & humidum est, non est actu validus: sed tandem tamen emergit. Externus vero omnino debet continuari sine tædio, licet longo tempore vsque ad albeginem fixam. Tunc intenditur, & in rubedine etiam quartum gradum assequitur. Nisi id facias, rubedo anteuerit tempus suum, & opus perit. Non vaporat nisi nimium exciterur: quod de igni interno in Mercurio suo volatili intelligendum est. Vaporat enim aqueum cum ab externo igni resoluitur. Hinc discis ignem illum esse in mercuriali substantia ex natura sumpta, quale quid sit cum aurum philosophorum in Elixire per spiritum resolutum soluitur in mercurium, qui dicitur aqua permanens. Si in huius actione gradum debitum externi caloris halituosi, qui per acediam administratur, velles transire, non vnires, sed diffipares, alterumque ab altero separares, quod non est committendum. Participiat de sulphure: non certe vulgari; sed cocto metallico, quod natura in mineris terræ creauit. Collige hinc illum ignem materialiter consideratum ex substantia mercuriali, & solari esse, vnde qualitatibus suis sulphuri respondet. Hinc euenit postea, vt cum

Practica opo
ratio ignis.

Vide de his
Riplum
in monade
nostra sex
sa.

Vide Sedinuogium qui
idem sibi accidisse scribit

Lapis ignis.

Nigredo.

Separatio
mystica.
Sublimatio.

Vaporans: de
quo habes ex
plicationem in
monadibus.
Interni ignis
tanta vis est,
vt nisi aqua
refrigeraretur,
incenderet omnia.
Cauendum
quod, ne gra
dus externi
sit iusto maior.

vt cum

ut cum aliqua perfectus est, & in Elixir album, vel rubeum mutatus, etiam sulphur album aut rubeum appelletur. Sed utrumque tamen nondum est perfectum. Participat & alio modo sulphur, quod ei in prima præparatione iungitur ita ut sit inuisibile, latereque in ventre venti seu spiritualis mercurii in glaciem crystallinam addensati artificiose. Vtrumque est essentialiale, & incombustibile, Hinc sumitur verum sulphur vitrioli Hermeticorum. Aliunde sumitur quam ex materia. Atqui ut Galenochymicus cantat: *Est in mercurio quicquid querunt sapientes*. Nullo (a) indiget extraneo. Habet Mercurius sapientum in se omnem vim suorum bonorum, ut cernere est in reuiuificatione post fermentationem. Qui ergo dicit Pontanus aliunde esse? Verum in hoc est mysterium. Autor vult eius inuentionem esse artificialem. Puta ergo ipsum velle materiam ex natura sumi, sed ignem artificiosa operatione produci, quamquam & ipse radicem in natura habeat. Ut ignis flammeus in materia lignea, vel simili viget & incrementum capit licet aliunde, ut à sole affricu, motu, &c. exoritur: Ita in auri semine & materia nostra ignis noster est, licet artificiali modo per chalybem nostrum exortus: ut & cum duæ aquæ causticæ confunduntur. Omnia diruit: nempe compagem materiæ soluit aurumque sic destruit, ut reduci nequeat. Soluit & Elixir: soluit fixam intus partem, facitque volatilem; & ex vno facit duo: ex duobus vnum. Palmarius forte istud OMNIA etiam ad res extra lapidem transtulit, vnde postea figmenta illa de vi ignis naturæ: Sed Pontani contemplatio non excedit subiectum artis in quo plures dispositiones plura faciunt concreta, quæ per putrefactionem sunt diruenda. Destruitur compactum: Soluitur coagulatum: aurum formatum amittit colorem, & formam suam: accidentia quoque mutantur. Sed non soluit tantum, verum etiam coagulat: tñ industria opus est. Soluit in humore abundante: coagulat in analogo, ita ut quod prius erat aqua, postea fiat calix, terra, Elixir siccum, &c. Omnia peragit internus calor, adiutus proportionali gradu externi. Dicitur & calcinare. Nam terra illa quæ excoagulato mercurio fit calx alba dicitur in Elixire albo, rubra in rubro. Hac est præcipitatio sine menstruo: tantum per actionem caloris interni in mercurio, verum ut dictum est non sine externo. Nō est calcinatio illa Palmariana quam fingit: sed mystica: quanquā ab igni fiat calcinante, q̄ dum negat Palmarius, & eo nomine Libauium irridet, non animaduertit se Pontano obloqui. Quasi nullus ignis calcinans esset p̄ter calcariorum, reuerbertiq; cōis, aut cæmentatorium, vel causticum corrosiuum p̄ aquas fortes & regias, &c. Est artificialis inuentione, idq; sine sumtu magno per quoddā compendium. Hoc cuiusmodi sit, non quis diuinauerit. Philosophi præcipiunt ut ignem istum ex mineris naturæ petas, abiecta dualitate, & seruata vnitare. Quærent eum in mercurio iuxta axioma sapientum. Quærent in auro, argento, antimonio nigro, albo, plumbo, &c. In auro quidem inuenitur, sed non in principio in eo quæritur. In argento viuo compendium est, & facilitas extractionis, siue per sublimationem, siue distillationem qua media tantum pars retinetur. Ante dictum est potentiale sulphur, & ignem auri principio inclusum inuentum esse arte per solutionem Philosophicam, & effectis cognitum. Paracelso attribuitur Liliū inuentio compendiosa, vti & sanguinis Leonis rubei, aquilæque albæ glutinis per mutationem corporum in quintam essentiam, ut fiant astra, quæ postea coniuncta debito modo ignem istum concipiunt, quale quid fieri vides cum metalla aquis acuris immerguntur, aut regia & tartari liquor confunduntur, aut in calce solis & martis antimonio adhibito: vnde tantus ignis concitatur ut etiam fulminet. Quando semen matris & feminæ in materiæ coniunguntur, congressu mutuo item exoritur calor, sed blāsus, naturæq; consentaneus, quasi ad chalybem attrito silice flammam eliceret. Cogitandum de hoc amplius est. Neque n. omnia licet dicere. Ignis ille est cum mediocri cognitione. Quippe quia est naturalis. Ideo per se temperiem habet. Deinde eius exuscitatio per calorem externum in prima coagulatione itē debet esse mediocris. Excessus enim noxius est. Ideo dicit Pontanus, quia totum opus perficitur (tutū & foris) cum igni remisso, scilicet. vique ad fixationem. Idem ignis peragit omnes debitas sublimationes, quæ sunt, sine distantia & diuortio partium, interioris in conspectum productiones, & deinde exaltationes: quomodo & insitus calor prouocatus ab externo temporis fruges paulatim perficit, & exaltat, multiplicatque, quod nunquam fieret si innatum calidum deesset. Se hunc calorem non inuenisti, non potes lapidem philosophorum perficere. Vt autem inuenias, cogitare de naturæ primordiis debes, bonusq; physicus esse, & postea sapientum libros consulere Artephius Magus quid scripserit, summam recitat Gardanus lib. 16. varietatis. Lapidem philosophorum his explicat: Lapis non sit combustilis, nec ex combustilibus compositus, cuius operatio est facilis si ALTA ASCENDERE poteris. Accipies enim Leonem viridem, fumum album, & aquam fetidam. Deinde solue: fac calcem: Fige: Liqua: sublima: donec seruus rubicundus fuerit cum candida vxore. Nam cum calx facta est, albecit. Cum sublimatum euolat, opus perfectum est. Hactenus Artephius. Putamus illarum rerum, quas opere ad eandem naturam mercurialem & aquam fetidam redigere, materias sublimando sic esse elaborandas; ut incombustibile sulphur & Mercurium inter se homogeneū vnita contineant, & in liquorem fetentem mutantur (Leo viridis est ptimum, inde fit fumus albus albedine crystallina per sublimationem: Hoc secundum: Tertium est liquor ex fumo elicitus.) Fertentem liquorem putrefac, solue, & coagula, repetitoque opere calcem albam, quæ est Elixir, produc. Hac fige per corpus album, vel rubeum. Solue, coagula. Sic habes lapidem. sed qui exaltandus est repetitione, ut sulphur rubeum emerget ex candido, vel album transmutatum in rubeam tincturam, sub qua latitare albedinem indicat repetita resolutio, & coagulatio. Nam lapis est rubeus actu, si est solificus: at potentia etiam albus, si reuocetur ad mercurium per resolutionem. Sed hæc poteris aliorum philosophorum commentariis dilucidius explicare. Non negamus etiam aliter exponi posse dicta. (b) Verum in præsens sequi ordinem artis volumus. Sic etiam Pontanus in practica loquitur. Sume nide in sequentibus ex Rubeo, &c.

Sulphur album
Grubeū Phil
lor.

Sulphur vitrioli
Grubeū Phil

Præcipitatio
mercurii sine
Silo menstruo
de qua inueni
nis infra
multa, oria
ex Quercetia
no & Crol
lio: Grin mō
nadiū de
calcinatione
mystica per
ignē naturā
Ignis inuēit
artificialis.

Art. Arte
phii vel pont
ni moriani.

Leo viridis
est prima mē
stura materi
arum crudarum
ex quib.
extrahitur
semen argēti
vini cū sul
phure vitrioli
lato proporti
onate: Aline
viridum Ro
mannum. Sed
nide in sequē
tibz ex Rubeo
plao, &c.

sicc, id est, putrefaciendo solue lenissimo igne; in quo si permaneat, exiccatur rursus & coagulatur, sed non humido, verum sicco calore: qui tantum excitet materiam, & latitantem ignem ex potentia in actum euocet. Inde sequentur illa quæ ponit Pontanus: cumque fermentum & anima immixta est in corpus Elixiris mediante spiritu, solutio Eclipsin solis & lunæ exhibebit, seu nigredinem: coagulatio pducet caudam pavonis: quam sequetur vera albedo, & tandem rubedo, quæ est mystica elementorum destillatio & successio. Augetur & multiplicatur medicina si eam argento viuo soluas, iterumque coagules: deinde denuo fermentes, & exaltes: quod potes sæpius repetere, vt subtilissimus fiat lapis. Hæc omnia copiose illustrauimus in analysi Sedinuogii, & aliis monadibus Hermeticis, de quibus infra.

Mesius negatur Alchymiam professu esse.

Hæc de Pontani Igne & praxi, quæ sola Alchymia digna iudicauit Palmarius, solaque in cæteris quoque imitatione exprimenda: quo intermisso omnia ridet, & spuria iudicat, quanquam facere non possit quin etiam olea, aquas, sales, extracta chymice parata laudet: sed vt Libauium eo crudelius lacerare possit aliquando Pharmaciae tribuit, non passus Mesuen Alchymiam professum esse, qui tamen eam nominat, operaque sua elaborata sapientum magisterio perfecto ascribit, vt & Bulcalis, Auicenna, alique Arabes, quorum sententiam secuti sunt, & approbarunt per totam Europam excellentissimi medici.

- (a) Duplex est sulphur hoc & venter quoque ventis. Primum est in spiritali argento viuo sublimato: secundum in fermentatione, vbi internus ignis ab externo suscitatur spiritum ex resolutis corporibus & aqua procreat, in cuius ventre, seu interiore complexu auri sulphur, tinctura, & anima latet, quod proprie est illud Hermetis: Portauit illud ventus in ventre suo.
- (b) Velut lapis debet esse compositus si ex duobus, & alia ratione tribus, alia quatuor. 2. Nullum istorum sit combustibile: nec sulphur, nec Mercurius. Id vides in aqua nostra ex sublimato: vides & in auro eiusque semine. 3. Operatio seu confectio est facilis, nempe in fermentatione & sequentibus. 4. Si alta poteris ascendere, siquidem ad fermentationem posui per preparationes antecedentes & alterationem elementorum vt ad quinta essentia sublimitatem ascendatur. 5. In compositione sunt leo viridis, aqua scilicet nostra, quæ foecida sit in putrefactione, donec exalretur, &c. Verum terminorum exposito potest esse multiplex. Si de fermentatione accipis, in rubro opere capere debes rubeum elixyr, mensuram nostrum & aurum, &c.

C A P V T XI.

Deigni Alexandri a Suften.

Suften.

Palmarius in cura mulieris, quæ turpissimo Neapolitano speciem Elephantiam contraxerat, præter aurum potabile exuberatum, adhibet etiam Alexandri Suftenii antimonium non vulgare, quamquam adeo non voluit esse Paracelsicus, vt paucæ pagellæ Paracelsi in seclatione, & Libauii, quæ Paracelsicum facit, sint vacuæ. Quo modo vero illud sit præparatum, in fine cap. 23. pagin. 126. haud obscure innuit, cum ignis eiusdem facit mentionem. O Suften (inquit, cum in Libauii correctiones magistrales Stibii, Realgaris, Arsenici, &c. debacchatur) quantum talleris, cum tuo Igne Solem Lunæ iungis sine iactura, dum momento Lunam Philosophicam facis ex Antimonio tuo, vt sit verum magisterium? Disce ex Libauio de vaporandum esse sulphur, &c. Hæc ille: Qui vult legat secundum librum Suftenii anno 1604. à Iohanne Tholden editum. Habet quidem iste Suften etiam alios ignes, qualis est vegetabilis ex Tartaro extractus, & in liquorem resolutus, sed quem in Antimonio esse dicunt, quia aurum purgat, & corporis humani morbos tanquam ignis consumit (vide præfationem Tholdenii in Suftenii tractatus) vnde miracula medica peragere creditur.

Ignis Vegetabilis Tartari. Ignis Vegetabilis & sulphur etiam spiritus vini ardens Coca-tur. Suftenii processum ad ignem naturæ.

Regulus Suften.

Stella antimonii Mercurius stibii perferum in formatus seu imprægnatus est ignis.

Processus summa hæc est. Clauorum scindulorum (quibus lignæ scandulæ relictis affiguntur) vel lamellarum ex ferreis thoracibus aut galeis, &c. triens conuicitur in catinum satis amplum, suppositoque igni excandescere cogitur donec mollescat. Tunc submittitur Stibii contritibus, seu marca, & vtrumque fetuore ignis funditur. Cum fluit, iniicitur manipulus halinitri, finiturque deflagrare, cauendo nec dum feruescit, exundet. Totum cum fulum, beneque mistum est, effunditur pro regulo, vt est artis. Scorix (Plachmalium aliis) decussæ seruantur, vrpote vim medicam continentes (oleum Martis ex eis faciunt solutione per deliquium, item aurum medicum, & alia) Regulus in crucibulum relatus denuo liquatur: Liquato additur fescuntia stibii crudi. Funduntur: Fluentibus iniicitur manipulus halinitri. Cum deferbuit, beneque fulum est, pro regulo effunditur in contum cû pulsatione soleni. Secundus iste regulus liquatur tertio, & purgatur submisso cochleari halinitri. Magno igne vrgetur vt butyri instar in catino natet. Tandem pro regulo effunditur. Scorix posteriores tanquã inutiles abiiciuntur. Tertius regulus quarto eliquatur, & addito halinitro cum optime fluit, effunditur. Scorix innatant aureæ: sed subest stella caput artis. De his iudicat Suftenius, quod stibium, Martis animam attraxerit & in MERCVRIVM QUI MERVS SIT IGNIS reducerit. Ignis dicitur ab operatione ignea. Stella continet etiam Mercurium Martis, in quo aurum, & sol Philosophorum antimonii: Seu in stella est sulphur vrens, quo separato, prima matetia seu primum Ens antimonii, hoc est, merus ignis relinquitur, qui nihil aliud est quam Mercurius creatus ex maximo rotius naturæ arcano. Separatio fieri nequit sine argento viuo populari per formam amalgamatis: sed argentum viuum non recipit antimonii stellam sine argento in quod dum ingreditur hydrargyrus, seu potius quod cum ab hydrargyro recipitur, euenit vt simul stella intret. Hoc autem simul est mortuum Mercurium stibii per argentum actum viuum viuificare. Ita ergo agendum est. Stellam pulueratam

ratam proice super purum argentum in catino candefactum, statimque liquefcent. Cum fusus liquor instar argenti viui resplendet, effunde in canalem vt digitus fiat, seu bacillus plumbei coloris. Argenti fere duplum est ad stellam, vt vnica vna misceatur semuncia stellæ pulueratæ. Digni seu bacilli in puluerem sunt conterendi, & super argentum viuum in cucurbitula, vel phiola contentum vnciarum quatuor, aut quinque; (si argenti fuit vncia, stellæ semuncia) proiciendi. Agitata, probeque versata phiola in balneum infertur per horas XXIV. Interim commiscebuntur. Postea effunde super porphyritem, & impigre contere, contempera; vt exacta fiat pulcra colore rubro. Hæc euomet stibii regulum specie nigra. Sulphur comburens vocant, quandoque Suctenius tradat in regulum per colligationem reduci. Transfer in patinam ligneam cum pura aqua. Ablue nigræ crebro mutata aqua & pistillo sedulo versa, donec albescat amalgama. Id exicca, & iterum pone ad putrefactionem. Cum nigredo exiit, denuo ablue, & sic procede donec nulla appareat nigræ, semper interposita digestionem balnei per noctem. Nigrum a sulphure per quietem in patina fidit, & decuplata aqua colligitur. Citius decedit nigredo de amalgamate si id sale frices. Tandem separe argentum viuum destillatione per retortam. Si bene egisti, restabit argentum album: si reliquisti aliquid sulphuris, plumbeum erit: Et tunc denuo debes amalgamare, putrefacere, & abluere vt prius dictum est. Argentum viuum lōge viuidius est vulgari. Dicitur mercurius Antimonii, Martis & vulgi. Sol est cum Marte. Ille est IGNIS Suctenianus. Mercurius martis facit mercurium antimonii ignem.

Vocatur aurum volatile, quod separari dicitur & manere cum Luna. Nam si amalgama diuaporetur, luna aurea manere perhibetur. Hydrargus vulgi per se negatur ex metallis separari mercurium: Eam vero vim accipit, si prius stibii mercurio exacuitur modo prædicto. Si ergo velis ex auro, argento, ære, &c. argentum viuum elicere, vult Suctenius isto artificio vtendum esse. Separat enim argentum viuum vulgi elementa: & Sulphur, argentumque viuum ex istis elicit. Si intelligis (inquit) quis vel quid sit ignis purgans antimonium vulgi, etiam intelligetis quid sit ignis purgans antimonium magicum, idque digerens: seu quid sit AVRVM PHILOSOPHORVM, aurum potabile appellatum, quod in fine à mercurio Philosophorum separatur (purgatur autem stibium vulgare per ferrum: Ergo essentia eius purificabitur per spiritum martis, seu mercurium qui cum sit coniunctus cum mercurio vulgi, & stibii, tamen non radicaliter commissus esse scribitur, quia in fine separatur.

Pergit Sucten, docetque Lunam seu argentum à mercurio Martis tingi in aurum, quanquam subtili ingenio, non autem constans, seu fixum: mox ait quod mercurius martis figatur in verum aurum: & Mercurius antimonii ab aliis metallis in ipsorum naturam transmutetur, neque possibile sit ex venere solem, aut ex plumbo & stanno argentum facere: Item mercurius vulgi nequeat arte coagulari: Mercurius vero metallorum, quia prius fuit coagulatus, possit, quanquam non omnis, sed tantum Martis, in quo sit vltima fixationis natura. Ideo reprehendit eos qui de transmutatione metallorum scribunt, negatque Alchymiam secundum litteram intelligendam esse. Fingit enim longe alia metalla sapientiam quam naturalia, qua de re alibi. Vnica hora ex plumbo elicere mercurium posse aurumque; ex stanno vix bimestri. De mercurio veneris differit copiosius, monstraturus aurum in eo quod ex Marte traductum sit. Supra enim dixerat tres mercurios vna esse, Hydrargyrum, mercurium stibii, & ferri in quo aurea tinctura: (mirum cur non & Lunæ, cum tamen per istum argentum sit dissolutum.) Tinctura ista seu mercurius martis iam docetur à cæteris duobus beneficio æris separari posse. Praxis hæc est: Vitrioli Vngarici selecti libræ duæ aqua communi solutæ iniecto dimidio manipulo squamarum, seu lamellarum ferri per horæ medium quadrantem (octauam horæ partem) coquantur. Tunc adde mercurium ex Lunæ malagmate per destillationem, de qua supra extractum. Ferrum ex vitriolo elicit cuprum. (Nam etiam ex aquis fortibus in quibus moneatazica soluta est, per ferrum educitur cuprum.)

Id autem assumitur ab hydrargyro: (Ferrum diuersum aquis acutis recipitur ab argento viuo, id quod prius sordes impediabant.) Factum amalgama abluatur, separanturque squamæ ferreæ omnes. Inde exiccatum, inclusumque phiolæ in balneo detinetur per octiduum, & efflorescit ex eo griseum quid ex nigro. Hoc separatur abluitione ex aqua pura, & seponitur. Amalgama reponitur ad putrefactionem priorem, cumque denuo emerit sulphur, abluatur iterum, idemque reperitur tertio, aut tam sæpe donec totum sulphur est extractum, & purus mercurius superest. Sed potest saltem ter redimendi temporis causa fieri. Tunc per destillationem ex vitro in receptaculum aqua pleum abstrahatur mercurius à venere, sicut supra fiebat in amalgamate lunæ. Ita habes sulphur veneris, & mercurium eiusdem seorsim.

Is mercurius prius erat vulgaris; postea fiebat Antimonii & martis, nunc per cuprum transmutatus est in mercurium veneris, cuius præcipitatum Suctenius putat venenum esse in medicina, sed alii in peste tanquam summum arcanum prædicant. Sol martis adhuc est in isto mercurio. Vt ergo separetur, Luna addenda est, cuius frigiditate coagulatur perpetua, & fixa auri coagulatione. Cape argenti omnis auri expertis partem vnam, & quatuor istius mercurii. Fiar amalgama, nempe Luna redacta in calcem per aquam fortem, ex qua per cuprum segregatur, & deinde calce ista cum argento viuo veneris in matmore comista subactaque. Amalgama album diligenter includitur Phiolæ, & in balneo bulliente horis 24. maceratur.

Expuit nigræ, quæ dicitur anima martis (si credere volumus) & abluitione separanda est. Vocatur & aurum cum fecibus sulphuris ex mercurio veneris segregatis colore viridi. Nam per argentum coagulantur in mercurio veneris in quo spiritualiter inerant. Coagulati expiuntur vna cum nigræ ferri, seu anima, & sole martis: quippe creditur aurum ex ferro extractum esse quæ maiore sumtu, quam ad æstimationem pretii auri. Tantum de his. Ad ignem antimonii quod attinet, dicitur in eo esse medicina: Et non in mercurio eius. (Aliud ergo stibii mercurius, aliud ignis) Mercurius est aqua,

Mercurius Martis in mercurio stibii est aurum. Hydrargyrus ex metallis elicit mercurium, si prius stibii mercurio est im-pregnatus. Aurum potabile. Argentum in aurum.

Mercurius martis solus coagulabilis. Transmutatio negata à Sucten. Metalla sapientum.

Quomodo sulphur Martis aurum viui ex cupro separatur. Ferrum as allicit.

Transmutationes hydrargyri. Sol martis.

Anima martis qua per tot amalgamationes & putrefactiones dicitur in hydrargyro resistisse.

Aurum ex Marte. Mercurius stibii.

Mercurius
Philosopho-
rum.
Sex metalla
ex stibii regu-
lo.
Plumbum
ex stibio.
Cuprum ex
Regulo.
Ferrum in
stibium.
Auri Sophi-
stici redargu-
tio.

quæ ignem morbificum in homine extinguit. Per ignem antimonii coquantur essentia metallorum, ut coctæ inferuant medicinæ. Medicina quæ paratur per ignem Antimonii dicitur Mercurius philosophorum. (Intellige cum aurum amalgamatur cum mercurio isto stibiato, & putrefactio instituitur ut supra; tunc sulphur auri emergit colore nigro; In mercurio vero restat eius mercurius, &c.) Ex Regulo antimonii omnia metalla possunt fieri, sustinentia examen suum, ratione coloris, fusionis, malleationis, fulminationis, stibii. Plumbum ex eo paulo durius est nativum. Sed quod ex stibio crudo nec lotio fit, non ita durum est. Stannum candidissimum est, & facile fit ex stibio. Regulus fusus cum cupro cito fit cuprum: Ita & ferrum: Sicut rursus ex ferro facilis est in stibium transitus. De argento & auro narrat sophismata, quæ apud ipsum lege: Estque notandum, quod aurum sophisticatum per tot putrefactione detentus volatilis maxime euasit, & secum abstulit additamenta, relicto auro nativo. Accusat ignorantia eos qui putant se posse mercurios metallorum facere sine argento vivo, &c. Hec placuit ex illo Suſtenio transcribere.

CAPUT XII.

*Iudicium de illis Suſtenianis, & collatio cum Palme-
riana allegatione.*

Aurum me-
dicum & ma-
gicum Suſte-
nit.

Ignis antimo-
nii digesti-
onis mercurii
metallorum
ignem ex stibio
elicere.
Sulph. metal-
licum ferri
Coſtius
mercurii stibii.
Sulphur
martis.

Verum aurum
Suſtenii.
Spiritus salis
qui.

Sulphur ven-
eris.

Paracelsici
nominum
domini.
Auri animam
elicere.

Suſten Para-
celſiſta ine-
pte de metal-
lis nugatus
authoribus
Libauianis
praefertur.

Apparet Suſtenium istum opinione suorum temporum deceptum omnia antimonio tribuisse, & secutum formulam magni magisterii sapientum mirificas amalgamationes instituisse, quibus tandem non nihil inuenit, sed quod sublimitatem tincturae veræ neuriquam attingeret: imo tota sua spe deiectum transformasse legitimum magisterium, quod est principaliter Physicum, & artis opera adiuuante ad perfectionem perductum, in medicum, & magicum, fingendo aliud aurum & cætera quam quæ natura dedit, & ars vera imitando naturam spectauit. Ideo & suo quodam more perplexe satis philosophatur, neque facile est apparentes contradictiones explicare. Compendio dicimus, exculpi ex tractatu eius aphorismum hunc: *Antimonium nativum in se habet IGNEM quendam, quo extracto metallorum essentia mercuriales ad medicinam crude, digeruntur, itaque apparentur, ut euadant astra seu planeta microcosmi morbis sanandis apti.* Ut eliciatur ignis iste purgatorius, assumendum est ferrum. In hoc enim est sulphur metallicum, quo stibii mercurius penetratur, coquitur & purgatur, quodque in mercurium simul transmutatur, ut iam sint non unus, sed duo mercurii, & duo sulphura, quæ latent in corpore stellæ antimonii. Sulphura stibii separatur facta pultrix ex argento vivo vulgi, & massa ex regulo & argento nativo puro puto. Potest reduci in regulum si quis velit forma pulueris nigri ex amalgamate separare, diaporare, & candefactum fundere. Sed mercurius ab argento per distillationem ex retorta in aquam frigidam segregatur. In hoc mercurio restat sulphur martis inuisibili specie. Vocatur anima ferri (martis) Aurum, sulphur martis: Spiritus martis, quando scilicet est in sua volatilitate: Mercurius martis (quia latitat sub forma mercurii, cum per se sit sulphur.) Ignis: &c. volatilis est essentia dum est in mercurio. Ut coagulata separari possit, assumendum putat spiritum salis ex cupro, & argentum nativum. Ille separati huiusmodi congelat, ut expuatur à mercuriali malagmate forma corporea, tuncque dicitur verum aurum. Spiritus salis veneris nec sulphur dicitur nec mercurius, sed medium quod utrumque continet, quasi anima & vinculum partes essentiales integrando totum constituens. Mira vero arte id effectum reddit. Soluit Vngaricum chalcanthum in quo esse feminalem vim veneris & animam nouimus aqua elementari. In solutionem iniecit ferri liquamas, vel bracteas fractas. Bene agit: Addit mercurium cum quo pridem amalgauerat argentum & regulum stibii mista. Hoc argentum viuū aliquā transmutatas in cuprum lamellas assumit. Quod non est transmutatum, id separatur lotione, donec purus mercurius relinquatur. Hunc putrefaciendo cogit expuere rametia, quæ partim ex vitriolo, partim ex ferro in eis mutato assumit. Vocat sulphur veneris, licet poterat & vitrioli dici. Segregato illo sulphure, relinquitur mercurius, quia ex Marte, antimonio, Luna, venere compactum quid habet. Nam stibii essentia omnibus metallis est familiaris, & veluti ambigit. In hoc mercurio creditur latitare aurum martis. Ut segregetur, amalgama facit ex argento, & illo hydrargyro. Hoc putrefacit. Nigriticem emergentem colligit: collectam vendit pro A V R O. Si credere libet, sit sane aurum ex ferro collectum & non potius ex chalcantho ære, argento. Nihil. n. refert apud Paracelsicos. Nominant sua ut volunt: operantur etiam ut volunt. Mercurio vero porro vititur ad cætera quoque metalla. Si enim liber auri animam elicere sit malagma ex eo, & auro. (sit autem propius & facilius ex calce, quam ex integris.) Putrefit; Nigredo exiens colligitur; diaporatur, ut pulvis ruber maneat, quem possis in vitrum liquare. Similis ars est argenti, cumque crudissimus, & volatissimus dicatur mercurius antimonii, tamen digestiuam & coagulatiuam vim habere perhibetur, donatque alteri quod ipse non habet. Hinc fit ut neget Suſten aliorum metallorum mercurios per stibiarium illum factos coagulari posse: Martialem vero posse, quia eximia vis fixatiua sit in illo. Lunam in solem non alio modo mutat, quam volatica tinctura ex mercurio stibii, qui simul est martis. Iam videamus Palmariana. Visus est Paracelsicus iste Suſten dignus autor qui opponeretur Libauio, qui licet autoritate, & scientia grauissimos attulerit antores, tamen cum ipsis contemnitur, quasi Suſten Alchymiam veram sciuerit; Libauius cum suis autoribus falsam. O Suſten quantum falleris, inquit, sarcastice. Et fallitur inquam. Nam nullo ordine naturali, nec vlla ratione constat eius praxis

praxis: prætereaq; quæ fabricat in illa, pro arbitratu iudicat. Cum tuo (ita pergit) IGNE solem luna iungis: Delirat miser. Ignis iste non est medium cōiunctionis vtriusq; sed argenti calx volatica quadam auri tinctura inficitur, vt resplēdeat instar auri. At nec aurum est, nec sol verus, qui ex auro naturæ est extrahendus. Ista tinctura & sol est, & ignis, sicut cū in mercurio erat, fuerat sulphur & mercurius, &c. iudice Sucten. Perge censor acute. Sine iactura: Quid sine iactura? Quantum q̄lo decessit antequā fieret stella? Quantiū euauit tot amalgamationib; p̄sertim cū scribat, illud aurū, & ignē in mercuriali forma esse lōge volatissimum, idq; probauit in examine auri sōphistici p̄ illum mercurium. Iacturam a. in samtib; t̄m esse faretur, vt aurum tandem segregatum minime compenset impensam. Rursus: Dū momento lunā philosophicā facit ex antimonio tuo. Mentiri scilicet ipsum fecit imperitia, & q̄ Sucten suum nō intellexit. Luna Philosophica Suctenii nihil est aliud quā medicina lunatis, ex argento cum mercurio stibii amalgamato, & putrefacto. Ita n. putat argenti mercuriū digeri p̄ ignē, qui est in stibii mercurio p̄pter martē. At ista mutatio nō fit momento. Eduardus Kellæus teste Penoro, & Nicol. Maio Præge, & Rhodolphopoli in Thuringia momēto separauit ex auro mercuriū & sulphur adhibita quadā medicina mercuriali forma pulueris albi. Sed istam artē nec Sucten sciuit, nec Palmarius. Deinde luna Philosophica non fit ex antimonio, sed per mercurium igneum antimonii. Quod si velis stellā intelligere, quæ sit Suctenii Antimonium, & non simpliciter Antimonium, quantum vobis constat ex tractatib; Suctenii visis, non tam subito ex stella fit Luna philosophica. Finge ipsum loqui de eo promisso Suctenii, quo putat ex regulo se posse omne metalli genus conficere: dicit quidem facile fieri stannum ex regulo: facile etiam cuprum per odorem veneris: Et facile ferrum, adeo vt antequā ouum comedas ex vicia reguli cuprum possit conflare: sed de argēto & auro sua experimenta nō habuit. Vidit quidem vtrumque ex stibio (vt dicebant architecti) sed Sucten eos falli conuicit. Eat iam Palmarius & Suctenio tribuat verum magisterium quo momento ex stibio fiat Luna philosophica. Talibus imposturis facit Galenochymia Palmariana: & cupit autor vniuerso mundo persuadere hoc esse verum magisterium? Veniamus iam ad vsum istius ignis ampliore. Cape ignem Suctenii: Et prope super sublimatum, Realgar, arsenicum, absyntheium, colocynthin, &c. Ecce tibi: repente mutabuntur sine decessu & accessu in salutaria, gr̄a: aque remedia vires oblita nocendi: Imo transibunt in cibos salutare nisi redeant in id quod prius erant. Quorsum hæc tam putida tendunt?

Basilius Valentinus, qui de Antimonio multa scripsit, venenum antimonio detrahit non per imaginariū istum ignem Palmarii, sed per calcinationē, & diuaporationem à Libauiō positam, iterumq; per extractionē tincturæ adhibito duplici menstruo aceto stillatitio, & vini spiritu. Calcinat antimonium de more, donec non amplius fumer. Cum nigritia dicit magnam partem veneni auolasse. Calcem violento igne absq; additamento liquat, donec in vitrum flauum perspicuum fundi possit. Strubeum velis, duplum Botacis addit: si album, quadruplum. Vitrum primum in læuorem conteratur. Extrahatur more tincturarum per acrum destillatum. Extractiones filtratæ destillantur in balneo, vt maneat pulvis siccus quem perfunde pluuiā destillata, & edulcora, vt decet destillationibus repetitis, quib; acerositas secedit manēte dolci pulvere. Ex hoc detricto in fatinā per spiritū vini extrahit essentiam. Feces reliquæ sunt venenatæ. Essentia est dulcis, & datur granis 3. vel 4. contra morbum Neapolitanum, Elephantiasin. &c. Potest & deliquio solui in oleum, antequam per spiritum vini extrahatur. Adhibetur ad vulnera, & vlcera, &c. Sed oleum, ex quo IGNIS LAPIS, fit ex extracto secundo, quod factum est per vini spiritum. Illud extrahitur de nouo per vini spiritum. Extractiones digeruntur in Pelicano per mensem. Deinde destillando subducitur spiritus, & vltimo elicitur oleum rubeum quod est essentia quinta Antimonii. Hoc oleum coagulatur & fixatur, vt fiat lapis perspicuus igneus, qui vt operetur in metallis, fermentandus est. Non est vniuersale, sed particulare. Oleum vero datur ex vino gr. 8. ad renouandum, contra melancholiam, &c. Omnino est ignis purgatorius & consumptiuus morborum absque purgatione, & vomitu. Est tantum Disphoreticum, & diureticum; Item per saluationem agit. Hæc Basil. Non certē vitur igni hoc ad medicamenta præparanda, quod volebat Palmarius, sed ad morbos humanos consumendos: Anteposita. ei Astrum solis, & mercurii. Est apud Paracellum ignis Gehennæ, (De stigia communi iam tacemus) qui fit ex aqua fortis cum sale capiti mortui denuo destillata libra: argenti viui sublimati seiscuncia: salu ammoniaci sextante: omnib; ingeniose commissis additur aqua mercuriali pondus æquale, quod item arte fieri necesse est. Extingunt hoc igni cancri malitiam, & vlcera cacoethe domant. Si hunc proposuisset Libauius quā mox Cinislo Paracelsista audiret? Alii sublimatum deliquio solunt, Liqorem coagulant: coagulo addūt parem, salem ammoniacum septies, aut decies sublimatum, conteruntq; bene. puluerē solunt deliquio. Dicitur ignis qui momento extinguit omnem ignem morborum corrosiuorum. Alii aliter præparant. Quæritur obiter (ne omnia tribuantur Palmario) qua vi ignis hic ignes corrosiuos vlcerum extinguat & non augeat potius? Facile est respondere, tolli putrilaginē ad viuū vq; vnde nō sine dolore cura peragitur. Obstaculo remoto, & corruptis ablatis, naturam sarcite, & restituere depauperatum, quæ ideo iuuanda sit conuenientibus cibis, & potionibus, alijsq; quæ Diætæ inferiunt, chirurgi foris sarcotica sua & alia applicante, & si quid renatum est mali, auellente. Nam natura morborū sunt medicatrices, inquebat Hippocrates. Sunt, qui dicant, spiritualibus remedijs naturæ familiaribus spiritus congenitos confortari, & exuscitari, vt pugnent contra spiritus morbificos, quibus deletis leui opera sanescat malum. Hæc sententia videtur explicatius dicere, quid sibi Hippocrates voluerit, appellando naturam, quæ non est generale quoddam nomen, sed singularis virtutis, & essentiæ introitus partium. Singulare n. est curatiuum. In essentia vero, seu tota substantia est calor, humidum primigenium & spiritus, qui totam œconomiam partis dispensat, & functiones procurat. Spiritui ergo insito corroborato morbifer ille alter cedere cogitur: vnde naturæ suæ subiectum restituitur. Si sic loqui placet, ad Theologos proxime accedimus, qui spiritus malos per spiritus alienos lædere naturam

Luna philo-
sophica Su-
cten.
Mercurius
& Sulphur
momento ex
auro.

Cuprum ex
regulo.

Ignis ex anti-
monii viro.

Vitrum anti-
monii Basilii

Luis veneræ
remediū.

Essentia quin-
ta Antimo-
nii.
Particulare
Basilii.

Renouatoriū
saluato ex
oleo stibii.

Ignis Gehennæ.

Cancer.

Nota exceden-
tium vlcerū
cura rationē

Spiritualis
cura.

Natura cura-
trices morbo-
rum.

*Duo ignes cō
missi se de-
struunt mu-
tuo relinque-
tes salutariē
medicinam.*

*Balsamus
paregoricus.
Aqua soluti
argenti desic-
cata.*

*Quidā ignis
Palmaria-
nus.*

*De his habes
multa exem-
pla apud
Quercetanū
in Tetrade,
& Alexica-
co, quā inspi-
ce.*

*Ignis matu-
rativus simi-
lis naturā ca-
lori interiori
& exteriori.
Vlcerum ero-
dentium cu-
ra.*

turam statuunt: & illis depulsis per remedia spiritualia, hos abigi spiritibus sanatiuis, quō factō soli-
da membra & humores suam temperiem, sanitatemq; recuperant. Hanc rationem afferre possunt,
qui spirituales morbos verbis tolli posse affirmant. Ideo & cura spiritualis præmittitur: sequitur cor-
poralis. Hermetici medici hoc maxime asserunt de internis remediis, quæ vniuersalia appellantur,
quorum vis per omnia penetrans, & morbificum spiritum dissipans est veluti ignis quidam celestis
& purgatorius, vnde admirabiles sanationes sæpe procurantur. Quando vero carcer, phagedenæ, &
alia vlcerata maligna per ignes externos occiduntur: (ita n. loquuntur parabōlici) quia causa est spiri-
tus, & humor quidam corrosiuus, quem comparant arsenico, realgari, & similibus causticis, dicunt
aliter euenire sanationem. Nam in humoribus acerbis, & causticis sunt spiritus quidam similes, falsi,
arsenicales, vitriolati, &c. Hi dissipari nō possunt, nisi inimico, qui tamen & ipse est spiritus quidā effi-
cax, & ad agendum expeditus. Duo spiritus acres, qui specie liquoris (sunt n. coagulati) committun-
tur in se agunt mutuo, & corruptis exuperantiis dissipatisq; partem liberant, & dulcem relinquunt.
Hinc & alterum cōmodum est. Nam primo spiritus aduersi se ingulant mutuo. Deinde reliquæ sunt
balsamus sanatiuis vlceris. Verum attendere oportet, ne nimius dolor in subiecto ex actione ista ex-
citeretur. Chirurghi vulgares sic experti sunt suas aquas fortes, lapidem mineralem, oleum arsenici, ole-
um antimonii, argentum viuum sublimatum, &c. quæ ex chymia acceperunt. Huius enim rei exem-
pla in chymicis sunt frequentia. Nam duo venena liquefacta, aut in liquorem redacta, cum confun-
duntur, se mutuo perimunt, vt si liquori sublimati instilles liquorem tartari, duo ignes in se hostiliter
agunt, & spiritibus diltractis relinquunt humorem dulcem. Idem fit, si oleum vitrioli & solutum sa-
lis tartari industrie commisceas. Sic arsenici liquor, & realgaris in balsamum paregoricum transmu-
tatur: & omnino solenne est hoc in secretissimis chymicorum. Aliquid etiam ad officinas artificum
ea de re peruenit. Nam cum aqua forti argentum soluerunt, spiritus validos iniecto sale, vel medica-
mine falso, vel aqua falsa dissipant, indeq; fit, vt aqua calcem argenti, quam spiritus occultauerant, in
conspicuum det, & deponat. Si aurum regia soluas, oleo tartari ingeniose instillato, fit eadem separa-
tio, & si incautius agas, etiam adeo violente duo venena inter se dimicant, vt vitrum disrumpant ni-
via satis pateat. Liquor martis liquori arsenici, vitrioli salis, sulphuris, & similibus commissus exhalante
spiritu coagulum reddit, idq; adeo igneū est in actione, vt si in cute nuda duæ guttæ cōiungantur, pu-
stulam vltione ignea excitent. Ea ratione sal orionius resolutus olea coagulat, & momento ex liquore
plumbi potest fieri butyrum dulce. Huiusmodi exempla videtur Palmarius quoq; intellexisse, & eo
confidentius in Libanum profluuisse: quasi igni naturæ vel momento id fieret, vt cum liquor antimo-
nii seu oleum, vel spiritus salis, halinitri, aut ammoniaci, liquor sublimati stillatius confunduntur,
ex vitriq; violentis actione mutua exit salutaris balsamus, qui lorionibus, digestionibusq; exaltatus
forma pulueris quam tutissime exhiberi contra varia mala potest. Sic illi quidem donandum est ex
duob. symbolum habentib. inter se actiuis passiuq; fieri medicamentum breuissimo spacio. Sic Re-
algar, sublimatum, arsenicum, sandaracam Græcorum, &c. transire in medicinam vix vlla molis par-
te observabili perdita, si illis solutis committas oleum antimonii, q. & ipsum est ignis quidam, aut spi-
ritus causticos salium: vel etiam si cōteras sublimatum cum stibii nigri vel albi regulo, & ad digerē-
dum seponas, posteaq; sublimes, destilles, præcipites & porro labores: verum hoc neutiquam adeo
generale est, vt solum sibi vniuersam chymiam vendicat, aliasque operationes, & artificia ex officina
eiciat. In mineralib. & quæ ad horum genus aliunde deducuntur, exempla occurrunt frequentia: Sed
in vegetalibus & animalibus non item. Lapidem vegetabilem ex vino eliciunt. Si quis sibi persuade-
at, posse ipso tanquam igni naturæ absynthium, centaurium minus, Gentianam, Elleborum nigrum,
&c. horridos vapores momento absque decessione, & augmento molis ponere, experimento refelle-
tur. Interim a. si essentia ex illis fuerint extractæ, separatis elementis diuturna circulatione siue in p-
prio liquore, siue vini quinta essentia posse tale quid fieri, tanquam naturæ familiari calore blande co-
quente, digerente, & maturante essentiam, non imus incicias. Sed hoc non est integra sic mutare, vi
nec intra nos natura sanguinem ex integris sine decessu dulcem facit. Verum hæc obiter. Ad vlcerata
rodentia quod atrinet, quidam opinantur, posse eorum spiritus coagulati, & sic sedari, ne furiant: De-
inde tolli, & partem læsam sanari. Alii volunt quasi stuporem inferri morbo, vt se habeat tanquam
scorpius aconiti tactu: Hoc esse Draconem vigilem sopire, & occisum eradicare. Sunt sane de his spe-
culationes multæ, de quibus non est, vt copiosius dicamus.

C A P V T XIII.

De igni naturæ, qui Echeneis seu Remora dicitur.

*Paracelsi sta-
rum noui ter-
mini, &
phrases fere
fraudulæ sunt
sceleris.*

Hermetice studiosi solent antiquo Aegyptiorum instituto hieroglyphice sua arcana describere,
& variis naturæ operimentis sacra interiora occultare. Neque n. cōuenit mysteria pstitui plebi.
Sua consuetudo est et officinæ, vt certis vocabulis, phrasibusque artificia sua magistri enuncient, quæ
initiatum, factumque filium doctrinæ oportet vlti discere. Hoc symbolo inter se discernuntur p-
fessiones. Sic constant Hermetica sacra. Parabolas, figuratosque sermones q. nō intelligit, nō est filius do-
ctrinæ. Sed hoc tm̄ de solennib. accipiendū est. Nā qui quotidie noua fingunt, vt Paracelsi, hi artem
vituperio afficiunt, & plerūque nihil amplius est in illis nouis, seu excogitatis heri, seu applicatis p-
ter sententiam priscorum, quam rectorum inscitia, & imposturarum. Cum vetera nec intelligunt,
nec operando consequi possunt, comminiscuntur eorū, quæ forte eueniunt, mōstrofa nomina, aut
pessime

peffime illis antiqua, longe aliud significantia, imponūt, ne videantur rerum imperiti. Tales fugiēdi sunt. Si vero qd noui artifex probatus inuenerit, vt est ars chymica in singularibus fœcunda, huic vocabulum cōmodum, siue nouum siue vetus attribuere, non est phibitū. Illud notandū est, priuscos, vt eo magis absconderentur ab insidiatorib. arcana, nō vno modo oēs de artificijs locutos esse. Inde cōtigit, vt difficile sit omnium sentia sine errore, aut dubitatione explicare : nec hoc nobis arrogamus. Quid vox signet, scire ex contextu, & ordine operis eliciendum est. Vnde manauit illud: *Si scis artem, tibi dixi aliquid: si nescis, nihil dixi. Nam quid dictum sit, non ex verbis patet, sed ex re intellecta.* Echeneidis terminum traustulerunt ex natura communi, vt i & maris. Est n. limax marinus, aut alius piscis, qui adhe- su gubernaculi motum impedit, & sic nauim sistit, vel à cursu expedito retrahit. In arte accipitur ma- terialiter, vel formaliter. Illud conuenit astrigentib. & fluxum humorum sistentib. vt in hæmortha- gis, & carachis: Hoc refertur ad spiritus, vt cum spiritus Toxicus sistitur spiritu Cydoniorum cum ar- gentum viuum halitu sulphuris, vel plumbi quasi figitur: cum narcoticis dolorifici halitus cōpescun- tur cum torpescit serpens coryli tactu: cum liquor argenti viui sublimati aere admissio glaciatur: cum o- lea stillantia spiritu vinæ densantur: cū solum plumbi liquore sulphuris, vel tartari tanquam Gor- gone visa coagulatur. Ita gelascunt spiritus animalium auris nitrosis & mercurialibus in catochicis, & frigus minerale halinitrosolum ad eam potest dispositionem tenuitatemq; peruenire, vt repente suf- focet & congelet, sicut halitus illi minerales, vel etiam vegetabiles purcorum, cellatum, &c. quan- quam non vna sit in omnibus ratio, aliterq; affectus antri Smellenii spiritus: aliter multi feruētis va- por. *Qui quid in chymicis momentanea projectione fluorem humorum sistit, Echeneis est.* In magno magisterio est vis quedam congelatiua, & fixatiua, qua argentum viuum volaticum (ita dicitur, quod igni cale- factum expirat) adeo constans redditur, vt in igni persistat. Figitur a. vel in projectione, cū per tinctu- ram iam absolutam aut medicina fit, aut metallum fixum: vel in præparatione lapidis per id, qd pridē à natura erat fixum. Non o. figit, nisi figatur: non tingit, nisi tingatur. De hac posteriore fixatione loqui- tur Michael Sedinuogius in parabolica lapidis descriptione. *Mare est mercurius Philosophorum ex argento viuo magno labore & subtili industria, quæ non videtur cadere in Palmarianum ingenium, extrahitur & elabo- ratio, ex vna radice duplex, iamq; auro natura fixo informatus.* In hoc occultatus est ignis ille interior, qd au- rum magicum dicitur, ad cuius imitationem Sucten Palmarii magister, suum ignem in suis amalga- mationibus martium, & solem, & aurum, &c. appellauit. Iste ignis in putre factone efflorescit, & in- ducit superficiem colore nigro Sed nihilominus vis eius adhuc in aqua quoq; quam alterando suæ naturæ fecit, hæret, & granum seminis humidum radicale, sulphur incombustile, &c. dicitur. Est quasi pinguedo qdam absq; omni asperitate, & duritie. Ideo Echeneis vocatur *εχ* & sine spinis. Illa vero in coagulatione, in qua dominatur siccitas, & summa fixi superat summā volatilis, paulatim cōstrin- git mercurium, vt tandem volatica natura posita euadat lapis fixus albus, vel rubeus cui vis fixandi ætina tam excellēs conferri pōt, vt omnem mercurium volatilem figat. Ignea virtute id peragi oēs fatentur: sed non sine spiritu cœlesti. Vnde & cœlestis ignis dicitur ob penetrandi potentia: & com- paratur igni Gehennæ propter validam mutationē. Habet & in morbis delendis rōem quandam. Nā spiritus eorum seu figit, seu dissicit tam potenter, vt ad miraculum sanet, si qui sunt sanabiles. Neq; tñ ignis hic est instrumentum generale, quo omnia remedia ex nocentissimis mutantur in saluberrima, quod videtur voluisse Palmarius, qui istum suum ignem aliquoties Elixir philosophorum appellat. Nō agit in Realgar, sublimatum vulgare, arsenicū, Elleborum, absynthiū, &c. & ex ponticis, salis, a- maris, horribilib. facit grata adeo, vt ēt pro cibo sint, vt nugatur. Affectus est ad mercurialia minera- lia. Et licet dicere possis: Sicut in corpore humano spiritus expugnat morbosicos, repurgatq; humo- res, ita & in Elleboro, colocynthide, &c. disparē conditionem tamen esse respondebitur, nec vnq; no- bile illud medicamentū ad sapores succorum, herbarumue mutandos à philosophis adhibitu fuisse. Lampring suo mari duos pisciculos inesse tradit, corpus scilicet, & animam: licet & aliter possit exponi de mare fœmina, mercurio, sulphure, &c. Totum simul sumtum constat corpore, anima & spiritu. Spiritus vel aqua nostra pontica, p mari accipitur, & pro mercurio philosophico separatim, qui & Leo viridis aliquando vocatur (medium nimirum coniungendi tincturas & animam corpori reddendi.) In hoc corpus imperfecti Elixiris delinquit, qui est vnus piscis: Anima p metallo pte cō, in quo vis animan- di & Elixir ad certā speciem alligandi. Hic est piscis alter. Hæc sic in cōiunctione considerantur: sed in digestionē & coagulatione potius sunt potētialia, vbi in vnico homogeneo mari, sunt illa duo po- tentia, emerguntq; virtute. Hermetis tabula *Solem & Lunā* (a) nuncupat, vt & *Georgius Riplaus*: qd voces designant Elixir tanquā Lunam, & aurum nostrum tanquam solem, quæ duo soluuntur Leone viridi, seu aqua mercuriali philosophorū, quæ est pars primi *Leonis viridis* seu liquoris vinctuosi ex mer- curio elaborato extracti, qd & aqua maris vocatur. Lampring ipse iubet corpus, animā, & spiritū coque- re, vt sit mare maximum. Vbi totum cōpositum ex trib. mare vocat. Id a. nō est, nisi in solutione ter- tia, qua anima corpori redditur. Ideo vt maximum fiat mare, coquere in ppria aqua duos pisces Phi- losophorum iubet, qd non sunt aliud, quā elixir, & eius fermentum. Vnde pater, qui figuris *Lampringi* pmissit summulas, debuisse scribere: *Mare est mercurius seu Leo viridis* (secundus) *duo pisces sunt sol & luna: corpus & anima.* Reuera a. his duob. inest ille ignis. Nā Elixir ad rubedinē perductum vnus est ignis: sed aurū seu sol est alter. Et tamen hi duo sunt ignis vnus, qui in mercurium spiritualem est immisus, inq; eo natat. Quod a. iste piscis dicatur esse sine carne & ossib. verum est, si vocabula hæc accipiuntur. Nā spiritus est, qui carnem & ossa nō habet: ex quo intelligitur, tunc dici piscem & ignē nostrum, quādo corpulentia mutata est in spiritualem naturam. Quo autore vsus est Palmarius, is demit ei ossa & spi- nas, pellē, corticem: quib. verbis itidem ex corpore in spiritum redactus denotatur. Dicitur viuacissi- iam euasit tinctura actualis, exercet potentia istam, nec pōt à quoquā superari, aut interfici. Omnib. n. metallis naturæ & mercurialib. est viuacior, & validior. (b) Cū fixus est, figit omnia metalla nō fixa:

Terminorū
artis chymi-
ca non idem
estus apud o-
mnes.

Echeneis pro
fixatorio me-
dicamine.

Echeneis in
lapide philo-
soph.

Mare philo-
sophorum.

Vide de his
omnib. mo-
nades Her-
meticas, ma-
ximeq; Ul-
timam.

Leo viridis.

cum est volatilis, dissolvit corpora in spiritum, seu mercurium, &c. Neque tamen ideo est instrumentum illud & natura ignis, qui ex omnibus omnino mistis faceret vel celestia medicamenta, vel Elcas. Non enim intrat enlinā. In opere metallico tantum habet potentiam in mercurialia primum. In enigmate philosophico sensus est idem. Est piscis rotundus, utpote perfecta natura sol, qui circulo & unitati comparatur: cuius omnia sunt homogenea & eiusdem naturae. Cum in mari solutus est, nihil habet solidi: sed est instar pinguedinis, quā ē in nigritie quae caput corvi dicitur, cum emergit ex isto mari, deprehendas. Is piscis coquendus est. Palmarius iam coctum deuorauit. Non ergo idem est piscis enigmatici auctoris, & eius, quē Palmarius produxit. Ignis, quo coquitur, silet: non fit epic. Est blandus, vaporens, ut Bernhardus loquitur. Primum putrescit: Deinde digeritur, & coquitur, cum sit coagulatio. Nā coctum crassescit. Tandem coquitur, donec pinguedine & humiditate consumtis abeat in puluerē, aut lapidē siccū: quod denique debet solui, & coagulati, ut fiat fortissimus. Hāc est illa philosophia de pisciculo & piscib. duob. quae Palmarius nunquā intellexit, nec sciuit momēta dispositi onū, piscēq; imperite accepit de perfecto iam lapide, quē Elixir momento mutans & figens, vocat contra sensum philosophorum.

- (a) Terminum hi sunt ambigui vsus ut infra videbis. Interdum sunt sulphur & mercurius. Sulphur (sol dicitur: mercurius luna: nec semper corpora aliter accipiuntur, sed & virtualiter. Ideo Sedinnogio sol est calor internus & ignis natura. In fermentatione habes solem, lunam, terram, mercurium nostrum, animam & tincturam cum vento, qui tincturam ex grano aureo acceptā eleuat, redditq; denique corpori terrae, mulieri, &c. in imo consistit: Inde ventus dicitur portare tincturam in ventre. Ea vero genita est a sole, qui est auro insitus, & mercurio tanquā matre luna & materia. Hinc respectus sunt maris & feminae, &c.
- (b) Alia interpretatio. Ignis internus ex auro in mercurium soluto residuus tā potens est, ut superari ab aqua nequeat. Corpus eius est insolubile. Si nimis exardescerit, omnia destruet calorem exissu. Vt vero in tingendo conficitur.

CAPUT XIV.

Quod nullus philosophorum ignem suum, qui est elixir & tinctura, adhibuerit ad vsus instrumentales in medicinis preparandis.

Tinctura vsus quatuor.

Morbi omnes per Elixir sanabiles

Elixir philosophos non vacat alium.

Elixir ut vsus surpandum.

Gemmae per lapidem pretiosissima

Vitrum malleabile.

Historia lapidis vsus pād.

In clangore Buccinae, quae & Palmarius citat: aurora cōsurgente, & aliis quibusdā tñ quatuor vsus Tincturae philosophicae adducuntur. Cōferre n. traditur ad morbos humani corporis pellēdos, & sanitatē restituendā: Deinde ad argenti viuum in metallū, & in perfecta metalla in perfecta transmutandum: Tertio ad silices & crystallos, similesq; vertendos in gemmas natiuis meliores. Quarto ad vitrū ita molliendū, ut malleū ferat quasi metallum esset. In morbis prolixis admodum sunt chymici, & liberalissimi politici. Sed excipiuntur tñ impossibiles restaurati, ut erus se cūm, dens euulsi, &c. ptereaq; ii, qui proxime fatalem terminum antecedunt. Cum ē operatio eius sit spiritalis, non datur alui fecib. purgandis; ridiculumq; est dictum eius, qui & stercorea transmutari in conuenientem naturā succum voluit. Saniores ergo purgationes fecum alui aliis medicinis pcurant, Quae vero per sudores, spūta, inensilem transpirationem, vrinam similesq; modos segregantur, nō vi purgatione alui dici poterat, si medici pmitterent secessus, expeditae & expultrice: quod tñ ē de purgatione alui dici poterat, si medici pmitterent secessus, quod sunt robore naturae, veras purgationes esse. Notandum & hoc est, quod Aurora cōsurgens monet, medicinā istam dandam esse cum aliquo appropriato, quod redat ad locū affectum. sitq; morbo specifice. Vult hāc veluti vehicula ex pharmacopolio petenda esse. Tamen si aliis secus videatur, qui ex vini spiritu, vino, (Aurū verum potabile hac arte existit, nēpe cum lapis in oleū solutus maluarico miscetur vel spiritu vini soluitur) aliove grato liquore porrigunt, sicut Ambaldus suā panacaeā tñ nō absurdum ē pmonitio. Indicat n. spiritum igneum in lapide quasi generalē actum esse, quod omnium reliquorum medicamentorum potentias excutit, & agiles, spirualesq; reddat. Hoc si intellexit Palmarius, aliter sane loq; debuit, & chymicas pparationes ceteras non tā temere contemnere, nec arte elaborādorū aliorum mysteriorum & essentiarum tā leuiter exhibere. Id certe nō est sine additione, & de tractione omnia tā amica, & grata efficere, ut p cibis esse possint, seruata tñ celesti potestate. Distinguedum a. est inter album lapidē, & rubeum. Nā ē in illo est ignis quidā, sed nō tā absolutus & digestus, quā in rubro. De altero vsu in imperfectis metallis, & argento viuo, imo & semimetallis, quib. est viuum argentum, trāsmutandis, nō opus est verbis. Tot sunt probatorum auctorum testimonia, ut qui autem negare velit, impudentē esse oporteat. Suctē & alii qui, ut Sedinnogius ait, subtili interpretatione deprauant mentē, & scopum artificum, ostendunt, se nunquā ailectos esse, nec scire, aut intelligere arte lapidis: Et ex hoc genere sunt pleriq; Paracelsistae, qui quunt quidē lapidem, sed cum de per se inueniēdi picipites aguntur, vertunt se ad cōmenta quā sua, & ne nihil scire videātur, contendunt Alchymia requirere hominem MENTALEM, nō rōnale, esseq; supnaturalē philosophorum opus. Tertius vsus in gemmis faciendis, adeo inuisus fuit Palmario, ut duob. capitib. 26. & 27. in eum furiose irinuēctus, de quo nos suo loco. Aurora sic loquitur: Lapidēs Hyacinthi, coralli rubei, & albi, smaragdi, chrysolithi, sapphyri ex ipsa materia formari possunt: citatq; chartam sacerdotum, quae ex crystallo (cōtēte scilicet subiecto tincturae gemmarum) carbunculus aut Topazius fieri possint, qui colore & substantia excellent naturales. Annotat, colores singulis gemmis familiares debere addi, qui & ipsi sumuntur recte ex metallis: Deinde adiectio lapidis virtutem & fixitatē affert nobiliorē. Rubeis gemmis apta est rubea, albis alba, mistis mista utraq; Et temperanda varias colorum est, colorib. metallicis. Quattuor vsus in vitro malleabili, si liquato iniicitur tinctura, declarat argumento, quia ista medicina ē vitrorum colorem assumit, nimirum, put dilute, vel saure miscetur & metallicis tingitur. Quatuor hos vsus historia illustrat ex chironicis antiquis, ubi scriptum sit, Protodonotarium quēdam captū a Saraceno philosopho diuissum esse ad suū regē, apud quem aurum ex metallis imperfectis, rubinum ex crystallo, malleabile vitrum ex fragili, & leprosum sanum reddiderit: quod auctori suo cōmiserim. In Rosario philosophorum citat

finem commendatur potissimum vsus in morbis animalium: quod agnoscit in sua leprosa etiam Palmarius vniuersaliter, vt tanto minus sit cum eo pugnandum. Citatur autoritas Hermetis quoque & Arnaldi, quic. 31. lib. 2. sui Rosarii eadem narrat, & in fine floris florum scribit, vtilitatem lapidis esse maiorem, quam possit percipi. In nouo lumine & alibi etiam metallicam transmutationem commendat. In Epistola ad Regem Neapolitanum refert, IGNEM siue solem appellari tunc lapidem, quando ex aereo elixyre, quod colore est album, mora in igni fit rubeum. In igni enim mundano igneam naturam acquirit, & sic afflucit igni, ne quid ab ipso patiat, vnde & salamandra dicitur. De vsu vero mirifico ad in mento transmutanda venena in cibum & gratissimum medicamentum ne verbum quidem est vllibi. Ideo hoc purum purum figmentum, aut si madis, portentosum mendacium est Palmarii, nisi forte lusit mundum, & oblato lapide, dicere voluit, omnia alia medicamenta oblata esse, cum gratia & delectatione mirabili, quæ sit illa mirifica conuersio ignis, mutatio scilicet omnium cæterarum medicinarum, substituta hac vna. Si dicas, fors intellexisse de igni Suctenii ex antimonio & Marte, responderetur, ne huic quidem simile quid tribui. Basilius Valentinus & cæteri, quos hactenus vidimus, nihil tale habent: sed istum ignem omnes petiti ad morbos internos, & externos proponunt, de quibus si quispiam est copiosus, iane Quercetanus fuit, & iste Basilius in curru Triumphali circa finem.

Purant aliqui Lapidem pollere etiam in segregationibus, quasi locum præcipitatorii seu delectationis pulueris sustineat in muria & metallis segregandis. Sed ad tam vilem vsu nemo transiit, foretque, sal tunc longe preciosior, quam publico conueniret.

CAPVT XV.

De vsu Elenctico ignis Palmariani in dedicatione ad Cardinalem.

Palmarius suo Patrono persuadere cupit, Libauium esse imperitissimum ingentis mysterii Alchymia. Hinc consequens Alchymiam eius minime veram esse, sed Paracelsicam & impostoriã. Hoc argum. crebro repetitur. Sed responderetur: Nisi Palmarius illud mysteriũ ignorasset, & si philosophorum scripta, rationesque & experimenta Libauii intellexisset, non accusatum fuisse eum in scitiẽ. Verum tamen Libauius hoc parum curat, estque ignis ille Palibarianus ad hunc nodum comburendũ nimis frigidus. Deinde scribit, Studiũ chymici labores ad sublunaria translatos, pharmaciam daturus suis numeris absolutissimam: argumento: quia deleteria omnem cacoethiam exuunt: venenata, & venena ipsa vim Letheam permittant saluifera: Ingratum saporem, amarum, acrem, acidum, deponunt, vt postea donentur grato, & voluntario. Si quæras qui id fieri possit? Resp. Ignem habent huius artis Professores tantorum bonorum autorem, vt tam sit tutus medicamentorum vsus: morbi maximi validissimi expugnentur præsidio nulla natura illata noxa: cuius ignorantia non pauci hactenus Insuperabiles habiti sunt. Hoc est argum. 2. ex somnio in hortu heliperidũ sub arbore pomorum aureorum extractum. Quis n. aliter possit existimare? Estne illa pharmacìa ars, an scientia? Vtrum dixeris, oportet, vt constet principiis, quorum cognitio simplex est scientia: Ac commodatio ad praxin ex scientia, vt fiat opus aliquod, Ars. Neutra consistit sine tõe, & experientia longis seculis, & plerisque exemplis comprobata, vsuque confirmata. Dicat quæso aliquis Palmarianus, vbi hactenus latuerit illa chymia? Galenochymiam scimus vix ante triennium per vmbra somnium excogitatum esse à Palmario. Nihil ergo hæc ad Rhombum. Illa aut quibus saltem autoribus certa est? Qui nam sunt illi, qui pharmaciam (quæ est pharmacorum, id est, purgantium medicamentorum, & venerorũ, preparatio artificiosa) tam facilem dederunt? Mala memoria fuit Palmarius. Nam infra in tractatu chymiam à pharmacìa separat adeo, vt Mesuen non patiatur chymicum esse, sed diligentem pharmacocographum? pag. 26. c. 5. & c. 17. p. 95. vbi pharmacìa à pharmacochymia distinguitur, eadẽque huic tribuitur, quæ igni ficticio p. 96. vide & p. 159. & 160. vbi differũt pharmacìa & chymia secũdũ magis, & minus, &c. Aliud chymia, aliud pharmacìa Palmario. Aeris captator Antonius pro lapide. Ens medicũ in saporibus aliquando. Sapiencia 16. v. 20. contra Exod. 16. 14. Num. 11. 7. vbi gustus si mila cum melle.

Lepre remedium.

Lapis ignis & sol.

Lapis ad segregationes.

Pharmacìa absolutissima.

Deleteriorũ correctio per ignem.

Morbi incurabiles habiti.

Galenochymia.

Pharmacìa quid.

Aliud chymia, aliud pharmacìa Palmario. Aeris captator Antonius pro lapide.

Ens medicũ in saporibus aliquando.

Sapiencia 16. v. 20. contra Exod. 16. 14. Num. 11. 7. vbi gustus si mila cum melle.

ratione: Habent ignem calcinantem, non illum chymicum. Ergo veram Alchymiam non habent. Finge antecedens esse verum. At magister Palmarius errauit Elencho non sequentis.

Principia
chymica non
offendunt A-
ristotelica
Elementa.

Quid tū, si alia principia resolutionis mistorū ponunt, quā Aristoteles? Relinquit hanc Arist. Logicæ vel metaphysicæ. Sua dicunt esse chymica, licet Paracelsi genio distinctio hæc rō placuisset: de quo quidem autore Libavius nō curat. Mentitus est Palmarius, cum Libaviū Paracelsicum pronunciauit. De Elementis quod dicit, Libavius non alia mundi Elementa nouit præter creatā à Deo. vñ dicitur Quintum: reliqua quatuor sunt nota vel vulgo. In arte chymica pharmaceutica (non a. in magisterio lapidis) vocis *quintum* non est ignotum. Opponuntur Elementa essentia: Et tunc dicuntur vacua ista recrementa potentiis medicis. Aliquando sunt partes solutionis mistorum non separatæ ab essentia. Nonnunquā tantum qualitates, & dispositiones elementares. Galenici humores ita nominant. Alii alia habent pro singularum artium natura. Non si ratio mutatur, et res ipsa. Metalla esse resoluenda in materiam primā (a) chymici secundum quid dicunt, & cerro modo. Illa materia prima principia liter quidem dicitur mercurius noster, qui proportionale sulphur in se habet: Veruntamen et separatim accipiuntur. Quid tum? Sucten Palmarii Doctor, nihil aliud definit. Sed nec aliud quiddam mentis operatione ista consequi velle: Suctenianus scil. Palmarii, qui hominem mentalem in chymio suo poscebat, non rationalem & argutum illum magis, quam doctum Libaviū. Argum. 4. Schola medica Parisiensis Paracelsum & Libaviū damnauit: Non ergo sunt ignei chymici. Proberur antecedens. Quia metallum ledere, & hominem perinde iudicat. Proba hoc quoq;: Quia ex laeso metallo nascuntur adulteria monetarum: ex homine laeso, homicidia. Belle. Quis non prædicet Palmarianum ingenium tam acutum? Schola Patihana scripsit, & definiuit, Palmarium MENTIRI. Res ipsa per se manifesta est. Qui sanitatis, aut alterius boni causa lædit metallū, non est par homicidæ Finge lædi metallū et malo animo: Et tū plus est hominē occidere. Nullus magistratus eū capitis damnat, q. metallū ex instituto artis in sua Prima resoluit. At hominē remere occidere, Dei præcepto est capitale. Si Palmarius timuisset homicidium, Libauii famam non sic flagellasset, q. est homicidii species. Ex laeso metallo, inquit, nascuntur adulteria monetarum. Quid? Num quando in salem, sulphur, & mercurium resoluuntur? Non, inquam, per se. Si ex accidente, & pessimo pposito quid contingit, videat qui est Palmarianæ fecis. Sequuntur postea amatissima conuitia in Alchymia Libauii. Ad hæc nos ne 2° quidem: Optamus saltem eis ignem Palmarii, qui amariciem possit in gratias voluntarias vertere. Optauit ipse, ut suus Cardinalis fieret alter Hercules *ἀλεξίαν*. Huius voti videtur particeps factus. Damnatus enim est sententia senatus regni, cuius aliqua pars est Cardinalis.

Paria homi-
nem occidere
& metallū
destruere.

Adulteria
monetarum
an ex laeso
metallo.

(a) Alio tamen respicit Sedinuogius, cum chymicos de materia secunda querere ait, & primā non posse consequi.

C A P V T X V I.

De Elencho ignis Palmariani in prefatione ad Lectorem.

PROœmium istud adeo crudum est, & amarum, alijsq; ingratissimis saporib; & virulentia plenum, ut potius ignē calcinatorium imi Tartari videatur sensisse, quā *ἀλεξίαν* istum salutarem, quodores, & sapores vitiosos, noxiosq; tollit. Hinc n. est amarities ex adustione bilis insolita. Cruditas heret in phlegmate stomachi. Optamus et nunc Palmario ignē suū purgatorium. Argum. 1. est: Libavius desertor veritatis medicæ est, & transfuga ad factionem Paracelsicam. Ergo eius Alchymia est spuria. (Apponamus n. hanc mollem conclusionem, quæ alias est longe durior) Respondet pro Libauio schola Parisiensis: Palmarius est mendax. Arg. 2. Libavius est vera Alchymia rudis, & ignarus prorsus. Ergo, &c. Proberur antecedens: inquit Palmarius: VIDI Nos respondemus in ficiatione antecedentis, & dicimus ad probationē, q. inutile sit testimonium. Erat hic, plepsis: At nominat Libavius Alchymia: Respon. nominas quidem, sed interim VAPULAT (pro flagellat) ceteras scientias. Respondemus: Et vapulet qdē ceteras scientias, an ideo nō nominet verā? Sed tu miser homo tuo vitio satis, superq; vapulasti, & fors adhuc vapulas. Arg. 3. Libavius metalla, & medicamenta adulterat. Ergo verā artem non condidit. Resp. Antecedens nō sapit ignē Galenochymicū, sed Palmariodiabolicū. Arg. 4. Si Libauii Alchymia manet, manet doctrina publica de fallendis medicamentis, monetis, metallis. Ergo eius Alchymia est improba. Resp. Negamus antecedens, q. caret igne naturæ consequentis. Quæ Libavius scripsit, non ex se cōmentus est, sed ex priscis, & recentib; chymicis sumsit: nec ipse reposuit solus, sed multi alii iam publico facto iure et Imperatorum, regum, & Paparum priuilegiis. Non speramus vllum tam malum enasurum lecta Libauii Alchymia, ut nec vllum veneficum, vel magum, vel adulteria monetarū operantē cognitis disciplinis, & cōmentariis de venenis, de magia Cornelii Agrippæ, de docimaistica, in qua vitia licite discuntur, ut inquit Plinius (a) nisi fortasse igne naturæ careat. Arg. V. Libavius vbiq; peccat grauiter. Ergo. Probat antecedens, quia falsa proponit lapidū principia, & elementa: non capit lapidū labores, materiam, ignem. Proberur & hoc: Quia aurum vulgare, quod est mortuū, & fatuum, celebrat: & mercurium vulgarem, qui est ouum sterile, ei iungit: Pro igne habet aquas fortes destruentes, non vitales. Deinde etiam medicamenta habet impura. Tertiū artificia proponit sophistica, & inaudita sapientib; Resp. Negamus antecedens, & dicimus ad triplicem probationem, eiusq; prosyllogismos, q. vbiq; ignorent Elenchū, & vbiq; petant principiū. Non satis est dicere: Libavius ista falsa proponit: Demonstratio scientifica est adhibenda. Ita nos p. Libauio: Quod quis parum nouit, nemo docere potest. Palmarius parum nouit lapidem. Ergo, Minorem probauimus supra peculiari capite. Deinde Libavius locutus est mystice cum sapientib; q. vel nō intellexit Palmarius: vel calumnie acculauit. Non ergo potuit vbiq; peccare. Locutū eum esse mystice, pbamus, quia tot editis cōmentariis in vno loco populariter dictū, in altero artificiose nominauit. Videtur imperitis contraria dicere. Respondet Sedinuogius: Id nihil ad rē. Est n. hoc ex disciplina sapientum, qui hæc student, ut apparente contradictione fallant. De auro vulgari fatuo & mortuo stulta blaterauit inopius homo. Est certe aurū naturale, &

Alchymia
Libauii ex
priscis & re-
centib; com-
posita.

Apparentes
contradictio-
nes Chymista-
rum.
Aurum na-
turale lapi-
dis.

rale, & minerale, ex quo suum aurum sumunt Chymici. Quod seminas, id metis. Ita est de argento viuo vulgi. Est certe argentum viuum naturale ex mineris naturæ ductum id, ex quo argenti viui sui essentiam eliciunt sapientes. Naturam subesse oportet, si vis aurum proiectu lapidis efficere. Naturam quis præter Deum fabricare possit? In auro semina sunt auri, & in hydrargyro, hydrargyri, in ara ari, & sic de cæteris metallis à natura datis, nec corruptis: Aquas fortes in magisterio non adhibet Libavius: nec eas pro igne in tinctura, aut vlla eius parte habet. Bene dixit schola: Palmarius mendacia scribit. Aliud est, in præparatione uti ad miniculis: aliud in ipso opere essentiali. Hoc non venit in mentem Palmario, estque certum signum, nihil intellexisse de arte.

Argumentum VI. Libavius illi hydre patrocinator, cui sordent Elementa, & solum cæleste nominatur: Ergo Alchymia eius est improba. Antecedens cumulatam est multis monstris, quæ mittimus in ignem purgatorium Palmarii. R. Invertimus argumentum: Qui totum chymicum situm esse putat in igni cælesti, & non in Elementis, ille iudice Palmario est verus, & genuinus Chymicus. Finge Libavium ita putasse. Iudice ergo Palmario genuinus foret chymicus. Maior prob. Quia Palmarius pag. 79. de chymica essentia scribit: Hæc est quinta essentia in re qualibet conclusa: ignis cælestis in abiectissimo animali: infusus calor divinus, &c. vide pag. 22. contra ignem elementarem; & quæ supra posuimus. Idem Palmarius in historia curata (tentata) Ophthalmia à circumforaneo Paracelsico Perficitur integram adhibente, seipsum accusat mendacii. Nam si Paracelsi præscripto integra astralia (ita dicuntur, quæ proprietatem habent occultam) sunt adhibita, falsum est ab illo solum cæleste vendi. Et quis erat ille Palmarius, qui vitrum Antimonii, qui mercurium sublimatum abiecta dualitate; qui aurum potabile exuberatum; qui Antimonium Sucten: qui arcanum ex hydrargyro & sublimato; qui olea Mesues & aquas chymicas: qui extracta laudabat? Quis ille, qui dicebat: Est in mercurio, quod quærunt sapientes. Si in eo est, non est ipse mercurius. Si inest & non ipse totus est, quid aliud est, quam spiritus comparatione fordium elementarium cælestis appellatus? Possumus tamen dicere, Libavio adeo non sordere elementa, ut etiam à Palmario ipso accusetur eo nomine.

Argumentum VII. Vera Alchymia non novit monstra ista: aquam, oleum, salem, Tincturas, essentias, sacra coralli, vionum, Rhabarbari. Libavius ergo alchymia non vera. Probatur antecedens: Si illa tria essent principia vera, serum, butyrum, caseus essent principia lactis. At absurdum est butyrum pro sulphure deorare, caseum pro sale, &c. Probatur secundo: Sacra Alchymia longè aliter constant. Ratio est: quia sunt divina & miraculosa proxima eorum beneficia: Sunt in possessione sapientum, qui olim dii habiti sunt; cum hodie Medici vivunt inglorii, &c. R. Negatur antecedens: Et dicitur ad probationem, quod ignoret Elenchum: imò falsum colligat. Nam quæ de lacte dicit, non quidem sunt principia elaborata artis, sed tamen analogia. Secunda probatio tota est falsa, & refutat suum autorem, qui nunc mera divina tribuit Alchymia, non passus Paracellum cælestes essentias requirentem.

Argumentum IIX. Genuina Alchymia ipsissima qua maiores pollicetur: Imo audeat maiora omnia, & felicitiora. Libavius Alchymia non est eiusmodi. Ergo. Maior probatur mirificissimis transmutationibus per ignem naturæ, de quibus supra. R. Invertimus: Si genuina Alchymia omnia maiora & felicitiora habet, quam maiores: maiorum Alchymia non fuit genuina, & Medici hodierni neutiquam inglorii, veteres autem Dii. Ratio est, quia Medici hodierni propter tam nobilem attem debebant esse plus, quam dii; præsertim autem Palmarii primarius eius professor. At: Hic sublimitus, & lectori liberum relinquimus, veram partem ex connexo velit assumere. Id saltem certum est, Palmarium in parva fuisse gloriam, atque insuper etiam honoribus publice exutum obisse. De mercurio, Osiride, & Aesculapio fuerintne chymici, an non, melius iam noverit Palmarius: Fortè enim cum illis disputat in purgatorio. Illud scriptum relinquit, quod Hermes (mercurius) non sit nomen viri, sed medicinæ, quæ est mira metamorphosis. Addimus corollarium. Ignem, inquit, invenit chymica professio, per quem sunt deorum xēipes, & Medici caput exaltatur. At maiores præ hodierna Alchymia beneficiis deprimebantur. Non ergo ipsis fuit iste ignis. Si non maioribus, consequens est, quod iunioribus. Ergo Genuina Alchymia est inventum Palmarii & similibus. Id videtur & hinc sequi. Chymia est excogitatrix istius ignis, quem maiores ignorarunt. Fuit ergo aliqua chymia prior. Hanc veterem si amplectitur, & declarat Libavius bene est. Recentè Galenochymia Palmarii continetur.

Argumentum IX. Medicina & Alchymia simul sunt nata, & ab ipsa natura hauservnt sua fundamenta, suntque ab eadem educata, conditoresque habuerunt & cultores veterum sapientissimos. Libavius Alchymia non est ita. Ergo. Minor probatur: quia Libavius nihil novit præter metallorum adulteria, ignobilium fucos, fraudes, medicamentorum deturpationes, &c. Respondeat schola: Collegium Medicorum vnanimi consensu libellum Palmarii erroribus, fratribus, imposturis, & mendaciis plenum damnat. Ita Parisiense collegium, quod putes verba ex hoc argumento sumisse, & pro Libavio per inuersionem respondisse. Si Palmarii liber aduertatur libris chymicis Libavii; & in illo sunt fraudes, imposture, errores, mendacia: Videntur libri Libavii absolvi ab istis criminibus. Tandem Libavium bene valere iubet, cui deinceps sæpius crucem, carnificem, deletionem sui cum libris, & memoria nominis imprecatur, verum & tu Palmari cum tuo rancore vale.

(a) Lib. 3. c. 9. Misceat denario Triumvir Antonius ferrum: misceat ari falsæ monete. Alii è pondere subtrahunt, cum sit iustum 84. è libris signari. Igitur ars facta denarios probare tam incunda lege plebi: ut Maria, Gratidiano, vicatim totas statuas dicauerit: mirumque in hac artium sola vitia discuntur, & falsum denarii spectatur exemplum, pluribusque, veris denariis adulterinus emittitur.

CAPUT XVII.

De igne Elenctico capitis I.

Præfatus paginis enarrat Palmarius Quercetani Epitomen; & quid consuevit de ea schola apponit: Inde in Libavium inuehitur. Risimus versatilitatem hominis, dum Quercetani culpam, quod pro-

Vide cap. II.

pag. 63.

Quercetani

Pomacæ.

propos-

C 4

Lapis pro
nullo apud
Palmarium.
Alchymia
Palmarii de-
bet pro nul-
la haberi:
iudice Pal-
mario ipso.

Qua Alchy-
mia damna-
ta.

Palmarius
contra suam
alchymiam
Aliud anti-
palmarium
Hermesia.

Contra lau-
dum igne
naturæ.

Contra la-
pidem dog-
maticorum
Palmarii.

Hipp. igno-
rasset lapidē.

Democritus
num chymi-
cus.

Hipp. corpo-
reus non in-
corporeus.
In breui ex-
cursu p. 12.
Medici Pa-
risenses suo
consensu Al-
chymiam nō
Libanii, sed
suum repue-
diarunt.

proposita vniuersali Panacæia, particularia medicamenta præscribat. Non considerauit miser, se telū contra seipsum inuenisse. Quantus, n. passim est in laudibus lapidis, & ignis naturæ? Solus hic est omnia. Et tamē bellè dicit de Elixire illo, lapide, & igne (his. n. nominibus prædicatur idem) tam rarū esse, vt PRO NULLO HABERI DEBEAT. Hinc nos ita: si ignis naturæ debet haberi pro nullo propter raritatem, nota Alchymia Palmarii pro nulla habenda est. Est autē prius: teste Palmario ipso, Ergo & posterius. Probo connexum. Cuius enim fundamentū, quod solum & vnicum est, pro nullo haberi debet, etiam ipsum pro nullo habendum: Ignis naturæ, quī est fundamentum Alchymia Palmarii, haberi debet, pro nullo, &c. Solum esse fundamentum, probatum est supra ex pag. 21. pag. 24. in titulo, & 26. &c.

Argumentum ex hoc capite est huiusmodi: Omnis Alchemia, quæ proponit Hermetica Quercetani, & non sequitur LEGES diuini operis (quod fit per ignem philosophicum Palmarii) est damnata à schola medica Parisiana. Libanii Alchemia est ista. Ergo. Minor ad rauium vsque sæpe inculcatur, vti & conclusio. R. De Hermetica Quercetani securus est Libanius. Quod attinet ad diuinum istud opus Galenochymia Palmarii, respondet schola, errare & mentiri Palmarium, & ni recantet, debere honore, & priuilegiis exutum esse; id quod sic factum, omīssa Palinodia, quam tamen Palmarius promiserat, quāquam Punica fide. Notetur pag. 7. pulchrum axioma antipalmarium: *Quicquid sanitatis causa, inquit, elaboratur circa materiam medicam, debetur pharmacie.* Atqui Palmarius suam Alchymiam sæpe à pharmacie separat. Ergo nihil circa materiam sanitatis debetur Alchymia Palmariana. De differentia vide cap. 23. pag. 125. Huc tendit & hoc: *Quæ Alchemia non vult sua præcepta esse pharmaceutica, damnata est à schola, vt habetur pag. 6. lapidis.* Assumimus: *Palmariana Alchemia non vult sua præcepta pharmaceutica.* Probatum: quia opponitur Pharmaceuticæ: dicitur *Hermesia*: tantum circa ignem naturæ solum Dominum & autorem chymia versatur, & hunc commendat. Est in Mercurio, inquit, quicquid querunt sapientes, quasi & ignis naturæ & quæ per eum fabricantur, sint in argento viuo. Concludimus ergo, Palmarianam Alchemiam esse damnatam à schola. Itaque miser, quod postea contigit, fato quodam, & mali præfaga mente, prædixit. Notandum, quod conuictus rei veritate cogatur fateri etiam, illam esse Alchemiam, quæ pharmaca chymicè elaborat, quo ipso Mesues & ceteri, quos Libanius citauit, restituuntur magisterii dignitati. Pag. 7. ait: *Lapis philosophicus agra metalla sanans hominem interficeret, nec habet usum medicum post vltimam fermentationem.* Notare & hoc iubemus. Nam suum magistrum iugulat. Si lapis iste aut est ignis naturæ, & Lapis dogmaticorum: aut per ignem naturæ confectus, consequens est vel venenum aut simili vi noxium esse posse, vel veneni effectorem. Occidit vero aliquando hominem Lapis. Prius est: Et posterius ergo: & ex consequente non semper faciet ignis naturæ illa mirificissima medicamenta, non semper venena mutabit vel in cibos: non semper malignas qualitates tollet, &c. Insuper notetur: *Lapis ante ortum solis est venenum: post ortum solis est Panacæia, Hygeia, Dii, Dea omnes Hippocratis, & quæ alia ridicula narrat.* Primo pag. 72. Non vult tolli venenum. Si venenum tollis, inquit, quomodo inde summum fiet medicamentum? quanquam paucis verbis interiectis velit tolli malum. Deinde longe aliter de veterum medendi via Galenica & Hippocratica dislerit pag. 118. vbi nimirum nostro xuo mendax est Hipp. & nostra ars à veteri dissimilis. Si hoc verum est, & Palmarius diuinum istum ignem lapidemque suum vnice commendat tanquam vniuersale contra omnia mala nostrorum temporum, consequens est, Hippocratem ignorasse lapidem, Deos, Deaque suas. Tertio: Si ante solem ortum est venenum, post ortum Panacæia, quī dicebatur venenum post vltimam fermentationem? An tunc Soliterum occidit, & saluberrimus ille ignis cecidit in lethiferum pharmacum? Quarto inquit: *Hippocrates inuenit Democritum animalia secantem non principia facientem.* At inquit, nec lapides coquentem, nec ignes fabricantem naturæ, nec alia chymica, quorum tamen multa dicitur ab illo didicisse, ni mentitur Palmarius. Quid hinc consequitur? Nempe Democritum ignorasse, aut non exercuisse Alchymiam. Ita pag. 8. Hippocrates totus est ex humoribus. Ergo non ex igne naturæ & lapide dogmatico Palmarii pag. 7. Idem dicitur à Treuisano vocatus esse spiritus sine corpore. Respondet schola; Palmarium mentiri. Neque enim Hippocrates caruit corpore, nec Treuisanus eum sic appellauit. Reiecit, inquit, facultas Alchemiam illam Libanii, quia purè Paracelsica. Respondet schola, errare Palmarium; quia Riolanus nominatim excepit Alchymiam Libanii, quæ licet alicubi Paracelsum citet, tamen non est purè Paracelsica. Veritas non pendet ab auctoribus. Si Paracelsus aliquid boni seu propagauit, seu inuenit, cur non nominetur? Cætera capitis primi sunt pura mendacia, quantum attinet ad Libanum & eius alchymiam. Caput II. nihil habet, nisi maledicta & conuicia, quæ suo igne pereunt.

CAPUT XIX.

De Elenctis Capitis III. Palmariani; Num Libanius sit Paracelsista. Vbi ignis minime bonus usus.

Demonstrare conatur Palmarius, Libanum esse Paracelsicum: Sed laborat miser, & confirmat iudicium scholæ de ipso. Audiamus quædam argumenta potiora. Primum est: *Paracelsus voluit materiam primam esse increatam; idem voluit Libanius.* Ergo est Paracelsicus. Minor probatur, quia ex Job. 1. dicit quædam non esse facta: Et exponit ea de inuisibilibus. Ebr. 11. 3. & non Ente 2. Mat. 7. 28. & Chao, Sapient. 11. vers. 18. R. Negamus minorem, & dicimus ad probationes, quod sint calumniosæ. Nam quæ Iohannes negat facta esse, non sunt illa Platonica; sed mors, sap. 1. 13. Item peccata; Idola, &c. Quod autem ad cætera loca attinet, ea explicantur iuxta analogiam fidei. Quicquid à Deo factum est, ex Nihilo ab initio factum affirmat, siue mediate, siue immediate; qua de re vide Libanii com-

Materia 1.
in increata.

nii commentarium de originibus rerum. Calumniâ autem suam ornat Palmarius mendaciò grandi, vbi dicit, quod Libavius Christum a similit lapidi more aggratum. Falsus est miser. Spiritus sanctus saepe lapidi Christum comparat. Non mirum est si idem faciat Libavius : sed non loquitur de philosophorum lapide : Libavius reprehendit, & abhorret talia facientes, nedum ipse id inculcet & doceat : idque Palmarius ipse confitetur pag. 14. vbi ex Asclepiade rediit Libavii verba reponit.

Christum La-
pide compa-
ratus Psal.
118. 22. Ad.
4. 11 Rom 9.
31. 1 Pet. 2. 6.
Es. 28. 16. 1.
Cor 10. 4.
Petra erat
Christus.
Palmi sape-
Deum vo-
cant Petram.

Argumentum II. Paracelsus & Seuerinus habent Physiologiam ex Elementaribus & celestibus. Libavius eandem habet. Ergo est Paracelsus. Minor probatur, quia in Alchemia ponit Elementa magisterii & principia, sicut Paracelsus. R. Negatur minor, & dicitur ad probationem, quod ignoret Elenchum. Aliud est Physica Libavii. Aliud Alchymia. Hæc suos habet terminos; illa suos: vti & medicina, & metallurgia ceteræque artes sibi peculiaria. Non est peregrinus principis, sed proprius probandum. Ignoscendum autem Palmario est, quia neque medicinam, neque chymiam, neque physicam, neque Paracelsicam intellexit Si qui sunt Palmariani; huius stultitia relapsant.

Argumentum III. Libavius admittit vniuersalem medicinam per excellentiam: Idem facit Seuerino. Ergo Libavius est Paracelsus. Minor probatur: Seuerinus vero dicit, materiam quandam esse, quæ rectè præparata omnes morbos possit auferre. Maior quoque ostenditur, quia Libavius vniuersalem dici putat, non quod omnes morbos sanet; sed quod naturam ad omnes sanandam inuuet, &c. Respondet Palmarius ipse ad maiorem: In ò Libavius irridet eos, qui vniuersum Pharmacopolium cegunt in vnum simplex. Ergo non est Paracelsus. Itaque prior Palmarius in propositione, & probatione eius magnum commisit Sophisma, dum Libavii sententiam deprauat. Scire enim debuit, quid intersit inter æra, & lupinos: Inter Panaceariam assertionem, & quædam generalia naturæ adiumenta. Conuerti vero eadem arma possunt in eundem Palmarium. Qui vniuersalem medicinam vnicam ponit, is est Paracelsus. Id autem facit Palmarius. Ergo. Assumptum probatur toties commendato igne naturæ solo & vnicò chymie inimento, & Elyxire contra omnes morbos comprobato in cura Elephantico, & cap. 15. pag. 83. vbi nominatim vniuersale asserit. Considera marginales ibi notas. Lege cap. 11. pag. 63.

Palmarius
Paracelsista

Argumentum IV. Qui consentit Paracelsi in præparandis simplicibus est Paracelsus: Libavius consentit. Ergo. Minor probatur, quia inutilia chymia Elementa, quæ separantur in extractionibus, vult nihil prodesse in morbis; sed bonum ex essentia peti. &c. Respondet Palmarius ipse; Respondet & schola. Maior habet e- lenchum à dicto secundum quid. Nam essentiam efficacem ab inutilibus seculis, quæ sunt Elementa chymica in extractionibus, separatam commendare, non facit Paracelsum; ni & Auicenna, Bulcasis, totaque pharmacopœia coctionum, & infusionum, aliarumque purgationum, quæ fiunt per expressiones, & similia artificia, sint Paracelsica, atque adeo Parisienses ipsi cum Palmario, qui sic præparat stibium, hydrargyrum, olea, sales, extracta & cœtera. Est autem Palmarii litera valde obliuiosa. Nam pag. 17. linea 5. scribit Libavii therapiam esse ex astris & elementis. Sed linea 6. parum præsidii est in Elementis, quæ Ens veneni dicuntur, quanquam non à Libavio. Quæ de Pathologia affingit Liba- uio, quod scilicet Parthologia Libavii, affectus promat ex magno magisterio, censura scholæ sunt digna, & mendaciis annumeranda. Quod orta ab Elementis, & primis qualitatibus vix morbi no- mine sint digna, scripsit Hippocrates de veteri medicina; qui proculdubio non fuit Paracelsus. No- tetur pag. 18. vbi Libavius cōtra Paracelsum pro Galeno pugnantem introducit. Paracelsi tribui- tur, quod negato principio medico de per contraria sanatione, similitudinem inuenerit. Sit hoc Pa- racelsicum, quod Libavius oppugnat. At idem scribit Palmarius pag. 64. vbi chymiam commen- dat pluribus nominibus, inter quæ etiam est, quod doceat MEDICAMENTVM VNIVERSALE non solum morborum omnium præsidium, sed sublunarium omnium fomentum, ornamentum, quod vt in omnibus inest, ita omnibus conueniat; vide ingentes ibi laudes. Natura nostra effœta (inquit) agrotans iuuatur, sonetur, susti- netur: aucta & roborata natura morbos per se prosternt, &c. Quid dici poterat magnificentius pro simili- tudine Paracelsica, Gramaniana, Ambaldina, Seueriniana? Idem fit toto cap. 15. pag. 83. & seq. Omnino iudice Palmario Libavius in vna pagina saepe dicit pugnantia: semper falsa: quod tamen mirum. Nam duo contradictoria non possunt simul esse vera, aut falsa. Libavius artis nomen reiecit: Ergo non est chymicus. Antecedens probatur: quia noluit dici Spagyrum, nec isto nomine innotescere. Mirum vero. At Galenochymus Palmarius est Hermesius, & Spagyrum. Præclarus ergo artifex: Scilicet. Libavius non vult dici Spagyrum eo vsu vocis, quo Ambaldus & alii improbi Paracelsici delectantur. Alias saniore sensu non negat extractoriam, & coagulatoriam artem isto vocabulo comprehendere, de quo nos inferius. Notabit lector Spagirus, & Spagyrum. Illud componunt ex $\sigma\pi\alpha\gamma\mu\alpha\varsigma$ & $\alpha\gamma\kappa\alpha\iota\sigma\mu\alpha\varsigma$, quod est solvere, & coagulare, quæ duo sunt præcipua in magisterio lapidis: hoc mali ominis est. Nam $\alpha\gamma\kappa\alpha\iota\sigma\mu\alpha\varsigma$ turbæ, & mendicitati cognatum. $\alpha\gamma\kappa\alpha\iota\sigma\mu\alpha\varsigma$ enim aut $\alpha\gamma\kappa\alpha\iota\sigma\mu\alpha\varsigma$ strepitus est, & mendicitas: $\alpha\gamma\kappa\alpha\iota\sigma\mu\alpha\varsigma$, traho: iuxta illud: Paracelsica alchymia est ars sine arte, cuius finis mendicatum ire.

Nuga Pal-
mariana.
Pathologia
Libavii.

Palmarii
contradictio
circa sana-
tionis princi-
pium.

Vniuersale
Palmarij.

An Liba-
uius Spagy-
rum sensu
Paracelsico.

Spagirus &
Spagyrum ta-
citam habet
differentiam.

*De comparatione Alchymie veterum, quæ dicitur igne natura uti,
 & nouæ Libauianæ & Paracelsicæ, quæ multis crimi-
 nibus proscinditur cap. 4. lapidis
 Dogmatici.*

Ignis Gehennæ, & stygii Phlegethontis vñum potius inuenimus in *cap. 4. Lapidis dogmaticorum Pal-*
marii, quam Naturæ. Agamus syllogistice:

Veterum Alchemistarum scientia fuit secreta, & paucis quidem lineis contenta, at multis superfluitatibus abundans; nec re vera ullum artificium: Sed ab vna natura, vnoque natura igne, modo, vase consummata.

Iuniorum, ut Paracelsi, & Libanii, non est eiusmodi:

Ergo non est veterum scientia.

Pag. 20.
Veterum
Alchymia
sine arte fuit
scientia.

Assumptio mirificè amplificatur, ignemque ex medio Phlegethonte abunde sufflat. 1. Iuniores addicti sensui literali non intellexerunt veræ materiæ genus, nomen, naturam. 2. Artifices tentarunt, cum veterum scientia fuerit sine arte, ut & pag. 107. dicitur. Hinc artem condiderunt, modo Pyrotechniæ, mox medicinæ daram. 3. Falsi in sanitate metallorum, ad hominis vitam audaciam sumserunt, & istis artificijs medicamenta præpararunt. 4. Quod viderunt C E R T V M, proclamarunt pro principiis. Ex consequente Paracelsus & Libavius istis veræ medicinæ fundamenta subruere conati, falsa, quæ divinæ scientiæ esse putaverunt, substituerunt. Satis magnus & ferox est iste ignis non naturæ, sed bilis præternaturalis. Primum ad maiorem quod attinet, illud lane, ut vt cætera se habent, non ferendum, quod Palmarius putavit veterum scientiam non fuisse artem. Si scientia accipitur speculative, Aristoteles sane concesserit, non esse artem. At constat, veteres non tantum Theoriæ incubuisse, sed iuxta sua Theoremata etiam opus condidisse. *Lapidem*

*Agricultura
artis experts.*

enim confecerunt Enchiria quadam mirabili. Recte dixit schola Parmarij librum esse erroribus, & mendacijs plenum. Comparata autem istam scientiam agriculturæ quam putat arte vacare. Vtinam vires Palmari. Iuberemus te victum patare ex ista agri colendi sine arte scientia. Verum hæc transeant. Assumptio probatur operose. De Paracelsicis nos nihil. Hoc verum est, aliquot centurijs annorum ante Paracelsum Alchemiam veterem fuisse medicamentariam. Si hi, qui ante mille annos medicamenta chymicæ præparant, sunt iuniores: Simus sanè & nos iuniores. An veroliteram sequentes obiter peruenierint in Chymiam Pharmaceuticam, quærit etiam doctiores, & sic esse aliqui opinantur. Nec nos id in disputationem vocabimus. Artes varias habent inveniendi occasiones: Et nihil simul inuentum est, & excultum. Non defuerunt tamen iuniores, qui & materiam intel-

*Alchymia
ante Para-
celsum fuit
Pharmaceu-
tica.*

fiones: Et nihil simul inueniunt est, & excultum. Non defuerunt tamen iuniores, qui & materiam intellexerunt, & cætera. Nam post Hermetem, & Gebrum multi lapidem fecerunt: Inter quos recentissimi sunt quantum scimus, Eduardus Kellæus, Michaël Sedinuogius, Alexander Conthonius, &c. Erat quidam apud nos Neapolitanus, qui affirmabat in Italicis claustris esse multos artifices, quibus accepto puluere ipse vertisset argentum viuum in aurum. Satis est, si rem tenent iuniores. De litera non curandum. Artem suam iuniores vocasse Pyrotechniam, aut medicinam, fieri potuit. Sæpe enim synecdochicè loquuntur, & à fine nomina sumunt. Sed quid hoc ad rhombum? Nos quoque disputauimus contra eos, qui medicinam cum Alchymia confuderunt. A metallorum correctione transiisse iuniores ad hominum sanitatem nec illaudabile est, utpote fine meliore artis proposito, nec efficit artem eorum diuersam à prisca. An vero tam imperitus erat Palmarius, ut nesciret ab antiquis quoque humanæ salutis fuisse consultum? Enimvero medicum finem ab Hermete artis inuenitore reperunt, nec minus Hermeticus esse voluit Arnaldus per tincturam sanando. Quantum vero peccatum est id, quod experientia certum immotumque, & priori in alchymia carens cognitum, compertumque est, pro principio habere, modo id non fiat absolute, nec extra fines istius scientiæ, ex qua ars pendet? Est principium cognoscendi: Est agendi. Sunt quoque artes subordinata. Quæ Elementa sunt in vniuersali physica, extendunt se per particularem, atque etiam per chymiam, & medicinam: Et sic principia logica, seu metaphysica. Interim nihil prohibet quamlibet specialem scientiam sua quoque habere principia. Est in humoribus, quicquid querunt Medici, inquebat Palmarius, Medicina ergo principia sunt humores. Est in mercurio, quicquid querunt sapientes. His vicium querendorum est mercurius iudice eodem Palmario, qui tamen aliquando sulphur addit. Ista sunt bella assumptionis firmamenta. Consequens, quod attextitur à parte Libaui, &c. id quod uerum est, sed mendacium.

Medicina
non est cum
Alchymia
confunden-
da.

Argumentum II. contra artem Libanii:

Ars Libavii continet metallorum, & medicamentorum Sophisticationes: nullas aut paucissimas pharmacorum preparationes laudabiles, si non sint ex pharmacia quasita.

Ergo falsa, & à veterum scientia aliena.

Antecedens probatur, quia preparationes Libaniana artis non sequuntur leges diuinæ scientiæ (quo titulo Chymia Palmarii nobilitatur *Cap. 11. pag. 62. & seq.*) Cur autem non sequuntur? Quia carent igne philosophico: sine quo frustra labores spagiria referuntur ad exempla chymia: frustra finguntur principia, & elementa ex locutionibus autorum, qui tamen ista ignorarunt. R. Eodem argumento Galenochymia Palmarii potest accusari eorundem criminum. Nam & ipse ignorauit fictitium illum ignem, nec præter nomen quicquam eius habuit. Si enim habuisset, non alia medicamenta proposuisset.

fuisse. Si habuisset: aut ex humoribus Medicorum eliciisset, aut ex mercurio sapientum. Ex neutro. De humoribus patet. Nemo enim ignem istum mirabilem vnquam ex Hippocratis humoribus conflauit. Si ex mercurio sapientum fecisset, Elixir & lapidem possedisset. At habuisse, negat ipse. Dicamus ergo, Galenochymiam nihil continere, nisi sophisticationes. Quod ad rem ipsam attinet, ex malo fundamento malè indicauit de contentis arte Libanii Palmarius. Ideo iudicium eius temerarium est. Ingeniosa metallorum sophismata, quæ sunt sine studio fallendi, & pro eo, quod sunt, venduntur, adeo non sunt in hac arte prohibita, vt etiam publici sint iuris, & à veritate eximie celebrata. In Thesauris Darii fuerunt pocula ærea, ab auro non nisi odore distincta; quorum duo etiam in templum Hierosolymitanum pro donariis regiis illata legimus. Quantus numerus est apud Plinium? Aurificina quot exempla habet? Inaurat, inargentatque pocula, & alia multa clenodia; Æs album & aureum publicè fit; quib. & aureum inauratur, gestaturque in ornamentis. Ita ornantur templa, & domus, & familia, parciturque auro & argento magno rei familiaris compendio. Sic phaleræ & arma & crepundia puerilia, cum pictorum operibus multa alia splendent. Quod si quis eò malitiæ deueniret, vt sophismata illa studio fallendi velir proponere, simplicesque decipere, statim redarguitur examinibus pluribus, cogiturque dare pœnas legibus, si deprehendatur. Chymia habet misturas, tincturasque apparentes pro variis vñibus licitis: habet & docimasia exactam, monetque quo modo vnumquodque & in quem finem sit factum. Si Palmario displicuisset calumnia, isto nomine Libanii chymiam non reprehendisset. Illud latum est, quod adiicit: Si non sint ex Pharmacia quasita. Colligimus: Quæ medicinarum præparationes quaruntur ex pharmacia, sunt probatæ. Libaniana omnes quasita sunt ex pharmacia. Omnes ergo probatæ. Assumptum non fallit. Nam Chymia medicamentaria est pars pharmaciæ, quod supra Palmarius etiam scholæ sensu proponebat. Nec est in arte vlla præparatio vllius medicina, quæ non sit Chymica, rudius, elaboratius. Nouimus enim gradus laborum esse. Querit de Arnolde, an artem medendi ex eiusmodi artificijs condiderit, & pharmaciæ adiecerit. Non opus erat quæstione. Rem inspicimus. Arnaldus (a) sanauit aliquando tinctura: aliquando elixiribus vegetalibus: aliquando vulgaribus medicamentis. Medicum egit in omnibus. Medici instrumentum præter cætera, quibus vitur, est medicamentum. Hoc præparare, si quidem indiget apparatu, est pharmaciæ. At, inquis, principia, & Elementa chymica ignorauit. Non, inquam. Non enim si non istis appellationibus designauit, ignorasse rem consequens est. Lapidem is confecit. Eius principia sunt sulphur, & argentum viuum, quibus sal accedit. Deinde longe alia Elementa in eo destillantur, quàm Physica Aristotelis agnoscit; Sed sunt in manibus doctorum scripta Arnaldi, quibus conuincitur malitiæ Palmarij, & mendaciorum. Aliud. Veteres noluerunt arcana sua patefacere nec medicamenta sua parare sine igne philosophico. Ergo Ars Libanii non potest congruere cum veteri. Ratio consequentiæ est; quia ignem, sine quo nihil potest consequi, ignorat.

*Metallorum
tinctura &
mistura
licita.*

*Arnoldus en
quibus me-
dicinam cõ-
diderit.*

R. Eodem ariete etiam ars Palmarij eueritur. Nominari sæpe ignem istum à Palmario audimus. Sed vbi res est? Si cælata est à priscis, quis eam Palmatio manifestauit? Si Palmario, cur non & nobis? An iste solus intellexit Pontanum, & Suchen?

Proleptis: At loco ignis sunt varia menstrua. Ergo iuniores possunt idem, quod veteres. Respondet negando consequentiam: argumento: quia ista menstrua non possunt supplere vices istius ignis. Cur? Quia vnus ille ignis totum compositum perficit. Id non possunt menstrua recentium. Nos respondemus, probationem hanc petere principium. Falsum enim est, quod vnus & solus totum compositum perficiat ille ignis secundum explicationem Palmarianam, de qua iam sæpe. Menstrua vero quod attinet, sunt rebus certis certa, eaque artificiose adhibita multum possunt, sicut & infusionum coctionumque Galenicarum liquores. Non est ideo officina Hippocratica damnanda, quia non vitur igne Palmarij, nec ideo menstrua abiicienda. An in chymia requiritur nihil aliud? Inficitia, inquam, Palmarij: sed non in vetere Arabum, Indorum, & Aegyptiorum. Verum superflue disputamus cum tali homine, qui Chymiam nihil amplius tribuit, quàm Lapidem vniuersalem, ad quem quidem ignis ille mercurialis requiritur, tanquam Primarius artifex; sed non solus. Cap. II. pag. 67. longe aliter disserit iste vitiligator. Purgantium impuritates (inquit) tolluntur separatione, & depuratione. Multo magis igne naturæ adiecto, qui tum perfectionem addit labori. MENSTRA nobilia animalium, vegetantium, auxiliantur. Opus absolutum, si dictum ignem contineant: quanquam solus illa potest potentius & celerius, &c. Ecce tibi. Hicaliqua in parte sunt & separationes, & menstrua. At solus ignis asseritur? Verbis, inquam, inanibus. Quis tam sit stultus, si in mercurio lapidis (qui totus est metallicus) est, quicquid querunt sapientes, atque adeo etiam ille ignis naturæ, vt extractum paraturus cinamomi, aut alterius rei, inde ignem asciscat? Aliud.

*De mēstruis
chymicis. Si-
de in Tetra-
do Querce-
tani pag.
405. 406. Ibi
explicat an-
tidotum
ζωογιστον.
Legit Alche-
miam Phar-
macuticam
Libanii.*

Extracta, olea, essentia, sales & similia peiora sunt omnia, quo elaboratiora sine igne natura saporibus, & qualitates exuperantes ad mediocritatem adducunt. Hunc autem Alchymia Libanii ignorat. Ergo Chymia eius tanto sunt peiora, quo elaboratiora. Maior illustratur extracto colocynthidis, quod mole parum, noxa est maximum: Item stillatitijs aquis: quas vt plurimum dicit esse insipidas, & inefficaces, quia aqua destillando exiens fit elementaris, expers virtutum essentialium. Donat tamen ei tenuitatem maiorem propter ignem, quem negat rerum sapores mutare posse adeo, vt etiam in cineribus calcinatorum restent. His opponitur ignis ille omnipotens, qui possit TOLLERE nulla vi illata sapores, & escurare dyspepsia & ingrata omnia: Sine quo OMNIA SPAGIRORVM opera sint irrita, &c. R. Maiorem non vique adeo reprehendimus, si termino ignis naturæ intelligatur conueniens vnicuique materiæ, vt natura eius conseruetur, & in melius promoueatur. Id enim operam dare debet chymicus, vt separando inutilia, siue in mole, siue qualitatibus, naturam conseruet, & exuscitato calido immixto (qui est naturæ ignis & oleum) per digestionem industrias virtutem reddat agiliorem, sublimioremque quod

Extracta.

*Aqua stilla-
ticia.
Igne elemē-
taria.*

*Chymici cu-
ra in medi-
ni parando.*

Transplan-
tationes chy-
mica aliquā
do utiles.

quod dum fit, simul cruditates tolluntur, & excessus molestorum ad temperiem reducitur, non omnino perditis saporibus. (Nam naturales sunt seruandi, vt essentiam cinamomi referat cinamomum gustu, essentia salis salem, vini vinositatem, &c.) Quod si vel non potest hac ratione elaborari salutariter, & pro scopo, materia, aut artifex aliud intendit: non sunt tam odiosæ *transplantationes*. Constat enim si non idem obtinere possimus, nos ex arte operantes determinatum consequuturos. Non enim in quodlibet mutatur quodlibet, sed in dispositum. Si vero per ignem naturæ accipiendum est figmentum Palmarii, vel Elixir mercuriale, nihil est in Propositione veritatis. Nam peregrinus ignis sumeretur, & res mutaretur tota natura in aliud. *Minor* est commentum Palmarianum, Probationes maioris sunt insanæ.

Solacismus
Chymicus
Palmarii.

Extractum colocynthidis diuersimode paratur, b & vt diximus, sunt gradus quidam extractorum: vt & gradus morborum, & hominum vtentium; si essentiam quintam colocynthidis volumus, non indigemus monitore Palmario. Nota sunt artificia, quibus excessus amaritudinis, & acrimoniarum pererit. Aqua stillatitia sophisticè producuntur, si ita sunt, quæ in Gallia fiunt, vt scribit Palmarius, plus habent de elemento, quam de essentia. Conqueruntur autem etiam Germanorum Medici de ignauia, & inficitia pharmacopœorum, qui plerumque distillationes nouitiis discipulis committunt, nec aquositatem ab essentiali liquore separant. Verum inde non debet arti consilari ignominia. Ignem non posse sapes verum mutare, si simpliciter dictum est, falsum est. Notum est, quid possit adustus, imo & maturatus vis est in igni foris adhibito. Quæ ignis in cineres mutat, acrimoniam, falsedinemque, & Empyreuma contraxerunt. Piper, cinamomum, & similia tenuia nolunt diu coqui. Sapor enim perit. Intueatur autem aliquis istum Alchymicæ Libauianæ censores, qui ne loqui quidem chymice potest, salicnatis attribuendo cinerem. Ita sibi ipsi circumcidit linguam, dum asserit spagyrorum opera sine igni naturæ esse inutilia. Hermès debet dicere, sed & multa vtilia fiunt igne violento, etiam in opere lapidis, qui albedinem fixam, & rubedinem vltimam non consequitur sine valido igne, nec proiecctio potest forti carere. Ignem autem naturæ tollere sapes nulla vi illata, credemus ad Calendas Græcas, siquidem illi intelliguntur, qui rei secundum naturam perfectæ, qualem fere assumit chymicus, insunt, vt falsus sal, acidus aceto, amarus absynthio, vinolus vino, &c. pag. 23. de arsenico, & stibio diuaporatis, næmiam recitat inanem. Basilii Valentini vitrum stibii, & inde ignem confecturus calcem certè efficacem reddit. Apparet Palmarium declamatorem patum nouisse naturarum & vim artis.

Calx Stibii
an inefficax.

(a) Arnoldi opera An 1520. impressa si legas chymicum principium de extractionibus, inuenis cap. 21 speculi introductionis, vbi de specificis formis, quas & Mesue posuit, docuitque è materia extrahi posse. Ita cap. 1. de senect. retarda. ad Roberium, vbi secretum extractionis per vinum, quo sublime opus medicinarum vocat à sapientibus occultatum nec in libris positum. Ita cap. 3. de perlis eliquatis, & sale de mineræ seu ch'fir minerali, medicinæ perenne, aq. viæ, lapide animale, &c. Multa sunt extracta & in sermonibus, vbi nominatum de aqua viæ ex vino, & aq. auri, aliorumque metallorum, rei c'us tamen corrosiuus, &c. Secretum ibi occultari, patet ex rosario Arnoldi, flore florum nouo lumine, &c. Verum in aqua vini laudibus si alseretur musco & alia, adeo apertus & presus est, vt totum in preparatis sic medicinis ponat. Lège & quæ in Antidotario fauentur. Omnino chymicis medicinis Arnoldus non caret, vt Campegium facile mendacii quis redarguere possit. Quid de sigillis dicendum Paracelso commendatissimus? De lapide philosophorum res est certa. Vide cap. 29. practica summaria, & opera chymica Arnoldi.

(b) Quercetanus in restructa pharm. cap. de Syriup magnifica quoque loquitur de solis digestionibus Elebori, Tichymalli, Esula, &c. sed nullum ponit exemplum, in quo sola digestio integra reddat sam mitia. Separare sedimenta ab expressu succis, & liquorem purum captare: addere saccharum, hydromel, & similia, id ne est solo igne natura solisq. digestionibus opus obtinere?

C A P V T XX.

Deigni philosophico Palmarii in Cap. 5 pag. 24.

Philosophi
& sapientes
in chymia
qui.

Nomine philosophorum in magisterio chymico, vt & sopherum, & sapientum intelliguntur non academici, Socratici, peripatetici, stoici, aut similes, sed magi, (a) rerum naturalium gnari, qualis Democritus, Pythagoras, Hermes, &c. fuerunt, qui studio chymico magnam sibi admirationem pepererunt, vt præ cæteris philosophi & sapientes haberentur, nec negari potest, aliquos etiam magiam Babyloniam, & Chaldaicam scuisse, sicut in Aegypto Iannes & Iambres coram Pharaone incantamentis ludentes. Isti vocabulum IGNIS variis rebus attribuerunt. Est ignis mentis, acumen logicum, & illuminatio Theologica & magica: Ignis artificiosus Promethei: Ignis cœlestes seu alstra: Ignis mundi vniuersalis cum spiritu mundi distributus: Ignis Elementum: Ignis meteoros (vt qui olim Castori & Polluci, nunc à Papistis S. Germano, vel D. Mariæ, aut aliis sanctis ascribitur: Sic Cometæ, Dracones volantes, &c.) Ignis subterraneus: Ignis Gehennæ, & tormentorum: Ignis stygius causticus: Ignis naturæ insitus militis: Ignis arte graduatus: Ignis extractus vel separatus, & huiusmodi alii plures. Mercurium aliqui vocant ignem venenum, comburens, mortificans, & comburens corpora. Est ignis in vitriolo: Est in sulphure fixo per salem altali, seu Sodæ Gallicanæ, &c. Inter omnes excellit ignis magicus, & philosophicus. Magicum vocant arcanum, qui latitat in rebus ipsis, & magno artis studio elicitur, cuius vis tanta est, sicut scriptum est in Kurba, vt etiam ignis elementaris potentiam superet. Ex hoc genere est supra propositus Gehenna ignis, qui extrahitur ex argento viuo, vitrio-

Ignis magi-
cus qui aliis

vitriolo, sale petrazo, vel communi, & exaltatur sale capitis mortui, & ammoniaco sublimato. Talis est & ignis Tartari, & plurium causticorum. Philosophicum ignem proprie dicunt, quem in magno magisterio adhibent Philosophi appellati, estque duplex: Mundanus graduatus ita ut naturam blande iuuet, purget, exaltet, &c. Et insitus mercurio tam crudo, quam corporum perfectorum coagulato. Si ab artificio suo minerali ad vegetabilia, & animalia discedunt; ignem vegetabilem & animale suum generibus innatum designant; Paracelsi in sale & oleo, vel spiritibus quærunt. Est tamen & hic exterius quidam, qui infinitas vires conuenienter promouet. Vnde lapidem suum mineralem declarant generationibus & perfectionibus naturalibus vegetalium, & animalium ratione vtriusque ignis, de quo nos cogimur frequenter dicere, propter nugas Palmarii, qui tum alibi sæpe de suo igni solo operatore, & domino omnis artificii chymici garrir, tum capite quinto ex proposito. Titulus est: Ignis Philosophicus (qui & ignis sapientum, aliquando magicus: Palmario ignis naturæ) OMNIVM chymicarum operationum verus est auctor, & solus Dominus, sine quo irrita sunt omnia. Magnum quid dicitur. Si enim ita est, nullum opus chymicum erit, quod hoc igni non sit effectum. Idem erit iudex & norma omnium. Quod si & aliis ignibus quædam sint præparata, ea ex cancellis chymicæ excident, inque aliam classem rerum secedent, ut tota metallurgia, omnes destillationes, calcinationes, quæcunque igne externo elaborantur. Ille ignis erit instrumentum artificis: erit primarium agens, & pariet alium ignem, qui medicus dicitur; Imò ut Palmarius, Michaëlius, Quercetanus & alii vocant, medicina ipsa est in metallis & hominibus sanandis. Totus erit exaltatorius, digestiuus, perfectiuus per circulationes, alterationes & similia artificia. Tanti boni descriptionem lubet audire. 1. Producitur *Pourani ignis*, qui totus est mineralis, internus partim, partim externus, ut supra patuit. Hic vero non est omnium operationum chymicarum auctor & solus Dominus, si modo aliquid est chymicum extra lapidem: nisi fortasse aliquis Palmarianus nobis velit donare aliquid in cæteris analogi. 2. Proponitur potentia quædam *chau primi*, quæ in actum euocata sit incubatu Spiritus sancti, tanquam gallinæ, uti quidam exponunt. Sic ergo erit *vis naturæ generatiua*. At neque hac omnia opera chymica tanquam solo Domino constant; Et si iste est ignis artificiosus Philosophorum, magna sane est amplitudine, & non proprius chymicorum sapientum, sed etiam rusticorum. 3. Adducitur *lux naturæ*, qua astra lucent. Ritu dignum hoc. Quis ad sua artificia vititur astrarum luce, nisi accessorio modo, ut inspicat materias, vasa & alia videnda? Imò micant foris astra; philosophus ut lapidis motem intueatur, igne flammeo candelarum, &c. utetur rectius. Magis ridiculum est, eo igni, quo astra micant, vigere, & foueri inferiora. *Calorem solis* volebat dicere bellus iste philosophus. Paradoxum est, quod iste ignis moderatus omnem excessum tollat. Non vbi calor Solis, & calidorum astrarum est moderatus; sed si sit moderatus, quomodo excessus omnes tollit, præsertim in his, quibus scribitur esse Symbolicus, ut aere, & igni elementari? Num ignis minus est calidus Sole moderare aerem calefaciente? Notetur hic *Symbolismus ignis celestis cum igne & aere elementis*. Infra fortiter negauit cælo vllum esse commercium cum elementis quia distet toto genere. Commendatur iste ignis celestis quidem eximie, sed præter rem. Nam rebus sublunariis non potest esse insitus, & naturalis. Est enim externus: aut concedendum est, quod in Elementis medii mundi, & mistis idem ignis sit substantialis pars quædam, à cælo in inferiora implantata. Nam natura est internum principium. Hoc autem videtur velle Palmarius, dum ait, regnare etiam in terræ visceribus, mea re per omnia, distributum esse rebus inæqualiter: Esse quoddam subiectum, in quo vigeat copiosissime: ex quo per artem sit extrahendus. 4. Hic iam erit ignis quartus; lane ignis naturæ, si insitus naturæ potentia. Sed minimè à cæli astris. Nam mineralia & vegetalia suum ignem habebant ante condita sidera.

Bona tamen est hæc confessio Nam non indigemus scala, per quam ad Solem, tanquam nonni Promethei, ascendamus: exoremus quendam philosophum artis peritum. Is nobis copiosum ignem ex minerali quadam materia consilabit, non absque ingenioso artificio. Quærit tamen Tyro non ster, qui fieri possit, ut ille ignis ex cælo in minerale quoddam immittitur, vicissimque inde erurus, possit tam esse vniuersalis in medicinis omnibus parandis? An non satius sit aliquo speculati artificio coagulare Solis radios, quo modo apud Plinium dicuntur quidam credidisse Electrum ex coagulatione circa Atlantem Solis radiis nasci? Nimirum tardi nimium sumus ad Galeno chymiam capiendam. Si enim vniuersale est, cum quæritur, vniuersalem causam requiri statuimus. At si ignis ille cæli singulari aliquo subiecto exceptus est, iam non amplius potest esse vniuersalis, quippe qui sit determinatus, & ad speciem reductus, ultra quam non agit, quemadmodum Elixir philosophorum commune ad album, & rubrum singularibus fermentis est alligandum, ut inde lapis factus, non plumbum, æs, ferrum, &c. procreet, sed suæ naturæ conueniens. Sed audite: Cum omni genere specie, indiuiduo inuenitur ille ignis, inquit Palmarius. Incredibile hoc. Nam chymia materialis & non phantastica, tractat res singulares, & sensibiles, suntque sensibilibus sensibilia principia, inquit Aristoteles. Genera & species sunt substantiæ secundæ, id est, logicæ, & nihil extra intellectum. Nempe assumenda est Idea plantonica eaque chymice laceranda, ut ignem Palmarii habeamus. Si non fallimur; argutus homo erat Palmarius, quanquam fortasse non Doctus. Maius miraculum est, quod ille ignis etiam sit frigidus & humidus & puerilis. Quomodo erit ignis, & is celestis, si talis est? Ex Palmario didicimus toto genere cælum distare ab elementis. Hoc autem non Palmarii causa ponimus, qui est mortuus; sed stultorum istorum, qui nos Palmariano genio exagitant, & sibi mirifice placent, inuentum esse, qui Libanum tam masculè, vel potius cyclopice vexer. Sequuntur longe mirabiliora, quæ non sunt relatu digna. Illud tamen non est prætereundum. Ignis & Azoth (inquit pag. 25.) tibi sufficiunt, quid sunt, quam in animali & vegetabili. Meminimus nos apud chymicos de lapide id legere: Sed Azoth scribebatur, & exponebatur vox de mercurio, qui dicitur ignis & igneum venenum. Si viueret Palmarius, quæreremus, haud grauate exponeret

abstrusum
sensum &
spiritualis
habet.
Philosophi-
cus.

Grandia de
igni philo-
phico Pal-
marii.

Ignis medi-
cus.
Ignis medi-
cus & philo-
sophicus
Palmarii.

Ignis astra-
lis.

Contradi-
ctio Palma-
riana.

Ignis cele-
stis non po-
test esse na-
tura. Eleme-
ntarium ignis,
ni eis sit im-
plantatus.

Ignis Pal-
marii ex cæ-
lo irrepsit in
quoddam
minerale.
Ignis cele-
stis ad singu-
lare reductus
non potest
esse generale
chymia in-
strumētum.

Incredibilis
ignis.
Ignis frigi-
dus.

Ignis & A-
zoth, que in
opere mine-
rali aliud
quid sunt,
quam in a-
nimali &
vegetabili.

poneret nobis, qui nam esset ille sapientum Azoc; an ignis: Et num duobus vocabulis una res designaretur, an duæ? Nos ignis voce graduatū externum intelligimus. Nomine Azorh mercurium (b) qui est lac virginis, & aqua permanens, accipimus. His duobus abluimus Latonē, & athiopem dealbamus, qui æthiops in se habet radicem, & fundamentum ignis naturæ sapientum. Sic est philosophandum, o genie Palmariæ, non ita stolidæ, ut tuus fecit Palmarius. Notamus insuper, quod iste ignis & Azorh coniunctim nullum aliud medicamentum perficiant, quam quod mineralem tincturam vocant. Si ergo absynthium esset præparandum, unde sumeremus Azoc? Nisi chymia tota tantum est lapidea, verum esse non potest, quod Palmarii titulus in cap. 5. requirit. Quid autem de hoc dicendū, quod ope ignis & Azoc alimenta cuiusvis saporis insipida evadant nomine sanguinis? Credendum videtur, Palmarium cum viveret, multum ignis & Azoc comedisse: quia ut lapis eius ostendit, sanguinem habuit plane insipidum, qui alias in genere dulcis esse prædicatur, nisi quid ex accidente euenerit. Sed qui quæso euasit ille sanguis talis ex alimentis sine omni additione & deductione, nisi fortè pauca? An Palmarius tam parum (sit pax piis auribus) cacabat? Vomuit certè multum, ut Lapis dogmaticus testatur. Pisces marini, inquit, sunt insulsores fluminatilibus.

Sanguis Palmarii est insipidus.

Ignis Palmarii est in piscibus coq. facit insipidus.

Ecce ventriculum Palmarii plus quam struthionum. Lac insipidum.

Ignis Palmarii si velinquit purgantem vim, etiam venenum velinquit.

Mirum. Ignis Palmarii est artificialis inuentione. Et tamen Ventriculus insipidus. Humores ex cibis in corpore. Palmarius tria principia ponit quæ ante atque etiam infranegat. Addit & essentiam. Ignis & stilator. Mesua indiditum possum.

Videntur ergo valde sanguinei esse, ut totum ostreorum genus, quanquam isti vulgares phisici, qui singulares rerum naturas scrutantur, aliquibus tribuant falsum saccum: nec possint intelligere, quo modo ille ignis cælestis sit in omnibus omnino rebus, & tamen tam multæ dulces, etiam sanguis ipse, ut Palmarius fatetur pag 94. plures acres, acerbæ, acidæ, amaræ, etiam in sua perfectione, ultra quam matura non tendit. Sed non nimis est philosophandum. Interim ponemus hunc QUINTVM ignem naturæ, qui est animalis, & fors plus bestialis, quam humanus, quia sanguis humanus sapius est acer, & non nihil falsus. Sequitur ignis sextus, qui est ventriculi medicamenta ingrata mutantis in grata. In ventriculo, inquit, assumpta medicamenta ingrata saporem perdunt? Et inde lac, & sanguinem purgatorium, & insipidum reddunt. Verum hoc sit de ventriculo Palmarii. De aliis est incredibile maxime cum sæpe affirmet, sine molis diminutione id fieri, si lac insipidum inde sit; mater Palmarii & vacca fortassis ignem istum habuerunt. Nos tumus infelices, quibus mater lac dulce immulsi. Ignis iste etiam hoc potest intrâ ventriculos nostros, ut purgantia perdant horridos sapores illa purgatrice. Argumento, quia mulieres & capræ comesto scammonio lac insipidum, & purgans nanciscuntur.

Fortè credendum est, etiam venenum non perire ab illo igni: quia & hoc astrale est, & quædam puella ad Alexandrum missa tota erat intoxicata, sicut & rex quidam in India apud Ludouicum Vartomannum. Est autem purgans valde cognatum veneno, & Græcis vtrumque dicitur φάρμακον. Quidam etiam purgando per Elleborum animam cum alui fecibus profundunt. Si ita est, valeat ignis. Quid enim commodi est, si elementares duntaxat qualitates destruit, relictis occultis, & venenatis? Verum quo modo ad calorem ventriculi peruenimus, cum ignis iste naturæ sit inuentione artificialis? Quis est anatomicus, qui cum arte sua sectrice manifestauit? Est naturæ, & artis. Nam Palmario est omnia.

Quæritur, num iste ignis etiam sit anatomicus, & possit comestum, aut aliter commissum corpus in tria principia secare? Si essemus in schola Galenica & Hippocratica, facile disceremus, eius operatione non tantum quatuor humores fieri alimentarios, sed & excrementitios nonnullos, ex quibus serum est falsum, phlegma aqueum, & insipidum, si est naturale; melancholiam autem esse acidam & bilem flavam amarâ, quibus 4. Elementa, & tria principia representantur. Sed Palmarii ignis est singularis. Non facit tria principia: verum facta exaltat. At a quo, & cuius ope facta? Num a chymico, & quodam alio igne? Verum non hæret ille ignis in principiis sublimandis: Etiam essentiam, actionum reginam, nobilitat. Bellè. At nos tardis sumus, qui non intelligimus quo modo essentia Palmarii ab illis tribus differat. Nisi fallimur, Palmarius non multum abfuit a Libauiana Alchymia, & fors ista essentia est Quinta, quam alibi ad amissim prædicat. O magnam vim veritatis. Iam contra vltulatore ignem declamat. Quid is meritis est? Dicitur destruere omnia. Benè. At nos ingenio vremur, & sic administrabimus istum vltulatore, ne possit vltulare. Num tunc erit Philosophicus? Credimus fore: atque ita SEXTVM ignem naturæ habebimus. Quid de Mesue sentiendum. Nominat is quidem (inquit Aristarchus Palmarius) distillationem, & oleum & alia quedam. Sed erat rudis istius veritatis (feliciter scribi debuit). Est aurum testis. Vulgare quid est oleum lateritium. De specie separata à materia garrit. Quis sic? Quia si ignem naturæ sciuisset, non separasset. Ignis enim natura speciem in materia conseruat. Commentum istud est Paracelsi. Si dicis, Mesues communicatam facultatem pro specie habuit; crassum magna pro materia: Respondet: Ergo tantum fuit Pharmacopæus, & non chymicus iste isidæos. Descripsit nostram (Galenochymicorum scilicet) Pharmaciâ omnium accuratissime. Ecce tibi Libaui. Inuenisti magistrum. Sed Libauius nimiam est pertinax. Credit enim vni Mesuæ plus, quam centum Palmariis. Oleum philosophorum etiam nostra Pharmacopolia agnoscunt. Miraris? Societas quedam facta est comprobata chymia & Pharmacia; Et Palmarii schola nihil chymicum volebat, quod non esset Pharmaceuticum. Mesues suam artem, qua olea essentialia fiunt, ascribebat hu, qui quæ sunt occulta, in rebus manifestant, quos etiam vult consulendos. Syluius sapientes vocabat: Mesue in præfatione oleorum Alchymistas. Seruitor in oleo philosophorum apparatus vasorum ascribit horum notitia, qui occupantur arte Alchymia. Quis sit iste Palmarius, qui nobis aliam Alchymiam ab illa veteri velit obtrudere?

Arnoldus qualis chymista.

Quid de Arnoldo iudicandum? Estne Alchymista? Respondet: Habet aquam auri potabilem ex Auro Dei; non ex auro Alchemistarum. Habet Elixir contra venena: & sanguinem destillatum, sed est sanguis lacerta. Omnes sunt labores lapidei, nec pertinent ad particularia. Hæc magister Palmarius. Mira omnia.

Aurum

Aurum Dei est ne aurum natura in mineris terræ natum, & à fossoribus erutum, vel Chrysoliphsis collectum aliterque à terra sumtum, an non? Credimus fuisse aurum nativum. Benè Num lapidem Arnoldus fecit, an quid aliud? Lapidem certè, eumque vniuersalem. (d) At infra Libauio pertinet negat Palmarius, Aurum naturæ ingredi lapidis artificium. Quo auro Arnoldus vult esse eodem xatè 2400 etiam Libanius. Habet uterque idem subiectum. Iam inuentum etiam id est, quod Palmarius contendit calasse sapientes omnes. In quo enim, quæso, est IGNIS NATVRÆ? Respondetur in auro Dei, quod est & naturæ aurum. At erat in Mercurio, quicquid quærunt sapientes? Natura quoque aurum, inquam, est Mercurius. Nouum est sanguinem humanum Arnoldi non esse hominis, sed Lacertæ. Mineralisne, an animalis? Animal lacerta multum differt ab homine. Quidam sanguinem viri tussi poscunt. Intelligunt autem sulphur ex marcasitha aurea. Veruntamen putamus Thomam, qui apud Pontificios est infallibilis, & Arnaldum vniuersum hominis sanguinem intelligere, vt & Plinium lib. 26. cap. 1. & 28. capite quarto, &c. Dormiat interim Palmarius.

Palmarius
aurum na-
tivum lapidi
ascribit, &
Sicissim non
gat.
Ignis natu-
ra in auro
natura.
Sanguis Siri-
russ.

- (a) In Arnoldi libris sapientes saepe dicuntur Medici periti, quos & Physicos appellant, praesertim ii, qui magni magisterii fuerunt gnari. Ita apud Mesuen, quod apparet tum ex aliis, tum ex cl. philosophorum, &c.
- (b) Nota, quod superius dictum est, hic non negari, quod alio modo & mercurium sit ignis, & ignem potentem in se habeat. Vide tetradem Quercet. pag. 458. 459. cap. 33.
- (c) Palmario Mesue Alchymia non est Alchymia; vbi tamen nota, quod hodierna chymia gallicana, Bassica, &c. à prisca valde differit, praesertim in mineralibus. Libanius noluit artem annuam ad huius istius noui cimsfloris arbitrium scribere, sed iam seculorum experientia & vsu probatam.
- (d) Qui in Arnoldi, coetanei Petro Aponensi, & Lullio circa ann. Christi 1300. scriptis versantur, duo in eis inueniunt; vnum, quod vulgare scholasticum & effinarum morem seruat, estque Hippocraticum, Galenicum, Arabicum, iuxta methodum communem; alterum abstrusum, minimeque sic publicum factum, vt ab omnibus caperetur. Illud est genus exotericum: hoc commentariorum philosophicum ex consuetudine sapientum Hermeticorum. De illo plenos libros dedit: hoc alicubi attigit, alicubi vtro mystico sermone prodidit integrum. Vbi ad Clementem papam in practica summaria scribit, hoc habet cap. 29. Inter simplicia à proprietate valentia contra venenosa, primum & vltimum est, Elixir maioris operis A L K T M I A E si ad vltimam deducatur perfectionem. In tractatu de dosibus Theriacalibus ait: Scimus, quod lapis ille Theriacalis, quem Arabes vocant BEZ AAR, non viridis, sed gypseus, qui de corpore repenti animalis extrahitur, in quantitate semilenticula sumtus in puluere potentissimè liberat à veneno cuiuslibet nociui animalis. Nec mirabimur de hoc, cum viderimus MAGNAM MEDICINAM, quam LAPIDEM RVBEVM nuncupauerunt, in quantitate vnius grani MILII qualibet die sumtam collectionem duram XV. Annorum exterius eminentem in latere infra tres hebdomadas resoluisse, miraque sunt valde opera naturæ, sine quorum notitia in particulari iuuenum intellectus fraudatur, &c. vide finem istius tractatus. De ipso vero lapide ex professo compilauit Rosarium philosophorum lib. 2. Deinde nouum Lumen: post hoc perfectum magisterii gaudium magistri, thesauri & flor. 4. flor. quarto tractatum de lapide philosoph. Quinto epistolam ad regem Neapolitanum super alchymia. His ita se habentibus, & Arrestante Iohanne Andrea Iurecons. aurum ab eo probatum factum esse, aliisque multis astipulantibus, mira est impudencia Campegi, Riolani, Palmarii, & aliorum misochymicorum, quod ausint soli obloqui. Ad sanguinem quod attinet, de quo Palmarius contendit, quinam sit, lege Lullium & Vlstadium. In Arnoldo in breuiarij lib. 4. cap. 21. habetur cancrum & fistulam curari, si sapius abluantur A Q V A SANGVINIS destillata, & superpersa calce sanguinis. Remedii genus habes, apud Plinium lib. 26. cap. 1. Quæ Palmarius de Lacerta garrit, fatua sunt.

CAPVT XXI.

De igni naturæ duplici, alimentario in corporibus viuientium, & medicamentario in Alchymia.

Comparat magister opera naturæ, & artificis. Illa dicuntur peragi igni naturæ intus & foris, circa alimenta operante. Nam natura spagirica hic est, & separatoria. Segregat igne suo feces, magmata, capita mortua, sterus intestinale: Vnde hanc nouam proprietatem accepit ignis naturæ? An non totus & solus est Hermeticus, non autem spagiricus? Nihil aut parum separat saepe: iam nullum est alimentum quin separet, & faciat quatuor genera inutilium, quibus accedit quintum, serum scilicet, sale ammoniac plenum. Quid hinc? Noster Palmarius Paracelsista, Gramanianus, & Parabolus Alchymista factus est. Nihil enim dicit hoc capite 6. quod non vel ipse Paracelsus diceret, si videret. Est enim simili inconstantia. Separati dicit, & non separari, de quo ante. De sanguinis colore non est vnde rubedo bonus Galenicus. Negat enim ex Epate esse; pag. 31. & 50. sed ex occulto produci, quo modo chymicum ex albo lapide per violentiam ignis faciunt rubrum. Verum ignis iste productor non est Palmarianus ex toto. Nam ex rubro album quoque facit, vt lac, adipem, semen, &c. Chymicum tamen & hoc est; verum non ita. Nam cum chymicus sapiens ex rubro lapide vult facere album, cogitur mercurium addere. Naturæ ignis in foemina potius detrahit, quam addit quicquam. Diuersa

Ignis natu-
ra separato-
rius.
Palmarius
Paracelsista.

Vnde rubedo
sanguinis.

Duplex chymia Palmarii. ergo sunt operationes ignium naturæ. Natura Palmarii chymica habet filtrationes duas. Eodem modo ut ait pag. 31. chymici labores purgant medicamenta. Ergo duplex chymia: una naturalis: altera artificialis. Natura Libanii permittitur. Sicut enim propria & alibitu substantia servatur in chymia natura, ita debet servari medicamentosa in artificiali: quod deest Libaniana. Verum nos dicimus, Palmarium istud scripsisse ex affectu tanquam Libanii hostem, non ex veritatis conscientia: Deinde sibi ipsi adversari. Quoties enim ideo repudiatur Libanii Alchymia, quia ignorat ignem naturæ, qui solus omnia perficiat citra separationem ullam; aut paucam? Iam alio nomine damnatur, quia scilicet, separat quidem; sed non servat medicamentosa substantia. Licet ergo separare inutile ab utili, impurumque à puro: Imo fas & ius est artis spagiticæ. Quorsum itaque negatur tam impudenter? Palmario iudice natura ignis in homine exercet exaltatoriam. Separat sanguinem in corpus genituræ & spiritum vitalem: quæ duæ portiones sunt ex una radice, & uniuntur vicissim, huncque semen, tanquam lapis naturæ philosophicus & Elixir cuius projectione in argentum vivum fœminæ nascitur simile. An non hoc est sapere? Semen est compositum quid ex corpore genituræ, & spiritu vitali ante diuisione, postea reunitis. Quid si spiritus ille totus esset volaticus, nec tam diu maneret in corpore, donec posset coagulari, & concretare cum genituræ corpore? Elaboratur tamen corpus genituræ in testibus, ut fiat subiectum essentia diuina, instructa triplici spiritu. Mirum. Semen ergo coalescit ex quinque rebus, corpore genituræ, tribus spiritibus, & essentia quinta. Hoc quoque non est desipere, portentoso tamen Paradoxo est similitudinem. Nam & REBIS vocatur illa coniunctio spiritus & corporis: fortasse melius (inquis). Nam sunt quinque. Tandem docetur naturæ circulatio cum serpentinis. Quæ omnia debet imitari chymicus. At quorsum quæso, si projectionis momento omnia ignis naturæ peragitur? Depuratio, coctio, circulatio, exaltatio sæpius continuanda (quod & ipsum prodigii instar. Continuum enim non est disruptum) non sunt brevis. Veruntamen argumento rem facit probabilem: Quia ars debet supra Naturam ascendere. Iam scilicet intelligimus quid sit aurum potabile Palmarii exuberatum (quasi ex verberibus emulctum) supra sphaeram exaltatum nec reductile, quo roborata natura virus elephantium totum incutem expellit. Vtinam illud summisset Palmarius antequam scriberet: nisi fortasse summissemus. Vnde factum est, ut omne venenum, quod vispiam est, in calamus expulerit, illeueritque chartis, sed certe absque omni igne naturæ, nisi & hic est venenatus. De spiritu animali ad cerebrum sublato scribit, quod adeo sit feruidus, ut si cerebri frigore temperaretur, incendium conciperet: qui tamen iam non ignis, sed æmulus ætheris, & cæli dicitur: cumque sit tam calidus, etiam de re frigida, ut lactuca, elicitur, & aqua. Scilicet erat, qui nobis persuadere volebat, aquam esse calidiorē vino: quia si poterit in magno æstu, sudorem gignat. Cerebri Palmarii ignis, quo tempore scribebat, non caluit ab aqua & lactuca: nec fuit temperatissimi ignis cœli, sed stygii pyrophlegethontis.

CAPUT XXII.

De igni male naturæ, quo Palmarius voluit comburere tria principia Alchymie Libanii cap. 7. pag. 35.

Chymia esse propriam obsecratur. IN præcedente capite didicimus, Naturam esse rebus & nominibus chymicam; & sic naturæ operationes vocandas esse appellationibus operationum artis, ut de stillationis, circulationis, exaltationis, &c. Nam comparatur ars naturæ. Capite primo docemur in aliis scientiis perspicuitatem: in chymica obscuritatem quæriri. Quod si est, male didicimus, apertissima naturæ opera esse ex chymia declaranda. Sed hoc donemus auctori ventoso. Habetne chymia etiam principia, & elementa? Palmario iudice habet. Sed quæ? Principii nomine, inquit, materia, & eius labores intelliguntur. Agnoscimus effectum chymicum. Principia quærenda sunt in materia: Sed elementorum nomina non sunt materialia: quippe quæ significant mutationes quasdam analogas elementis in operationibus. Inde dicuntur elementa mutari, destillari, &c. Sicine res habet etiam in naturali chymia animalium? Si Palmarius stare velit placitis, debet habere. Veruntamen addenda correctio est. Nam illud dogma de principiis & elementis est peculiare Alchymie, primumque locum habet in magno magisterio tincturæ, inde transfertur ad alia. Quæ sunt & quot principia chymica? Palmarius proponit TRIA iuxta quosdam, sed hos putat ab Hermete deceptos esse: qui opus lapidis creationi mundi assimilauit. Sic mundus creatus est, inquit Hermes, nempe, initio erant omnia unum: nihil apparebat, nisi aqua. Quid hinc Palmarius? Arbitratur, ut tria principia sunt in mundi exordio, ita esse tria in mundanis omnibus. At, inquam, Hermes istud non dixit. Deceptus est potius Palmarius, qui etiam mox errorem agnoscit. Tantum enim duo ponit principia sulphur & mercurium, sententia Libanii, & Paracelsi, qui tamen adiecit dicitur Salem. Hinc argumentum: Si omnium sunt tria principia, confunduntur omnes scientiæ & artes. At hoc improbum. Ergo non sunt tria. R. Negamus connexum. Non enim si chymici mista res solvunt in tres partes essentia interioris, confundi omnes scientias est consequens. An non ergo habent principia chymici? Respondet Palmarius: Nominant sulphur, & mercurium omnes. Ergone omnes confundunt scientias chymici omnes? Neutiquam vero. Cur? Quia non vulgaria, sed sua intelligunt. Bene. Sed nec Libanius alia intelligit, quam chymie propria. Ita de elementis; in quibus tamen mire vertiginosus & argutus fuit, licet non doctus Palmarius. Cum dicunt magistri: Conuertere elementa, & quod quærunt, inueniunt: Item: fac siccum humidum, molle durum, & habebis magisterium: putat perinde esse, ac si præcepissent ex terra aquam fieri, ex aqua terram: ex sulphure mercurium; ex mercurio sulphur; ex utroque salem. Item interpretem solertem. Agnoscite ergo tria principia, licet aliter declaret? Ita videmus. Veruntamen bonus ille non recte intrepit literam; vel, si dicendum est, de-

est, deceptus est à litera. Nam initio materia tota est humor. Incipiendum ergo ab humido frigido Elemento, quod est aqua. Deinde fit terra calida sicca. (Neque enim est frigida) ex eodem humore coagulato. Tercio terra hæc iterum vertitur in aquam, sed paulo calidiorem. Hinc fit transitio in corpus naturæ aeræ, quod est calidum humidum. Ex hoc iterum est in calidum siccum igneum. Hæc est prima Elementorum rota in lapide rubro. Si principia spectes, in initio non est sulphur, nisi inuisibile, sed mercurius. Ex hoc fit mutatio in sulphur indigestum: quod ut concoquatur, resoluitur, denuoq; digeritur, & fit sulphur album in opere albo: in rubeo id mutatur in sulphur rubeum. Iam fermentandum est, & solidandum corpus, in quo anima. Solutum itaque sulphur tunc accipit nomen salis, ut & spiritus, quo mediante utrumque coniungitur. Dicitur & acetum & aliis nominibus soluentium, maxime tunc sal appellatur mercurius, cum nigritiem enatam abstergit: acetum, cum soluit. Hæc Libanius in scriptis sapientum inuenit; & ex parte etiam rudimenta vidit, nec est mentitus. Ait Palmarius, semper per terram intelligi sulphur. Sit sane hoc: veruntamen diuersitas est in terra & sulphure. Sulphur & mercurium, hoc est, terram & aquam vult esse duo Elementa conspicua: Alia duo recondita. Nimirum aliquando sunt conspicua; sed in initiis putrefactionum, non est nisi vna aqua. Facile patimur sic differere Palmarium, & loqui cum Libanio. At ita non eniterit, sed stabiliuerit Principia & Elementa chymica. Ait Trevisanum remotam materiam petere ex communibus elementis: nempe cum peripateticè de compositione mistorum disputat. Veruntamen cogitare debuit Palmarius, Mercurium philosophorum esse ignem cælestem se iudice; Et cælum toto genere differre ab elementis. Vbi hic mixtura ex congressu elementorum: Chymica Elementa succedunt, non miscentur. In modo generationis humanæ toto errat cælo, & monstra scribit, non dogmata. Semen & menstruum quis credat esse proxima nostri ortus principia? Quis, sanguinem concurrere modo seminis, modo menstrui specie? Menstruo ali seminis vnius radices? Semen sanguineum esse sulphur? Videant physici peripatetici, num Aristoteles dignat metalla ex terra & aqua, hoc est, sulphure, & mercurio. Videant, quam verum sit, ex duobus actu existentibus non fieri vnum, idque esse impossibile naturæ? Non sanè in initio sic est, cum lapidem fabuamus. Veruntamen cum animalia ex coitu nascuntur, an non sunt duo actu semina? Idem fit in coagulatione magisterii. Deliria sunt, quæ pro argumentis ponit: *Esset Ens per accidens, non per se.* Nempe chymicorum tales aduersarii, quia nati sunt ex duobus seminibus actu separatis, sunt Entia per accidens. Item: *Esset compositum, non simplex nature opus.* Imò est compositum, quanquam & simplex possit dici, respectu homogeniæ. Item: *Esset forma composita, &c.* quasi vero formæ non sunt vltimæ perfectiones, quarum nihil erat actu ante absolutionem, sed totum potentia.

Risum quis teneat, cum reicit tria principia, quia ignoremus proportionem compositionis, & mensuræ: Si hoc est idoneum argumentum, nega & quatuor humores in animatis: nega in mistis 4. Elementa. Apparet hinc, quam infans fuerit Palmarius in artificio. In principio semen est vnicum aspectu; sed potentia duo iam inter se commista. Postquam in putrefactione discesserunt, ipsa natura & ratio docet modum rediutionis. Verum ad stulta non est respondendum multis. Sapere videtur, cum chymicorum Elementa diuersa ab Aristotelis ponit. Cur non idem in principiis fiebat? Num Galenici habeant quatuor humores vnius mercurii, ut sit in mercurio quicquid quærunt sapientes: In humoribus, quicquid medici, ipsi viderint. Schola responderet, Palmarium mentiri. Pag. 64. Idem præclarius disputator in quatuor Elementis agnoscit quintum, quod cælestem substantiam, eamque diuinam vocat. Benè. At ista substantia est triplici vultu; liquoris, olei, & salis. Quartus non est. Inter quatuor Elementa misti omnes sunt comprehensi. Iam ergo Libanius est Palmarius. De hoc ne dubites, vide pag. 40. finem scilicet capitis 7. ubi hæc: *Spagyræ principia artis sunt. Ea pender ex pharmacia. Simplicia natura opera assumit elaboranda. Si velis, oleum, sal, essentia, sunt principia siue prima opera, ut in pharmacia pulvis, decoctum, aqua sunt elementa compositionum.* &c. Hæc Palmarius, qui transmutationem Libanii expertus est in seipso. Quanquam enim ineptiat de pulvere, decocto, aqua, tanquam principiis pharmaceuticarum compositionum, tamen utcumque est Libanius. Quid enim ad rem, si chymiam & spagiriam duas eiusdem artis partes vocas, & tria principia in spagyræ agnoscas? Non re differs, sed modo rei explicandæ. Maneant principia artis chymicæ, & cæteris scientiis, artibusve relinquatur sua. De vnicò chymicorum principio, quod ponitur pag. 39. facile conueniemus, si chymia est eadem cum lapidis artificio: Et principium idem, quod primordium, unde incipitur. Quid hinc aliud concludas, quam Palmarium voluisse vexare scholam suam, & cum Libanio animi causa, ludere? Sed lutum virulentia perdidit, maleque cessit auctori incauta vexatio. Notandum autem, oleum, sal, essentia pro liquore mercuriali, ut ineptè loquitur. Si ista sunt res Alchemiæ, quo igne sunt præparatæ? Num vnicò illo & solo auctore & Domino? an externo, quem pag. 34. ut plurimum mitem, & blandum esse scribit?

(a) Hic nota, quod aliqui recentiores quatuor faciunt principia: tria actiua, & vnum passiuum, quod scilicet est elementaris materia, terra & aqua constans, cum illa cælo ascribantur. Ita in vnum genus compinguntur elementa & principia. Sic interdum & Quercetanus loquitur, tria actiua ponens, & duo passiuæ, quæ scilicet sensibilibus occurrunt. Spiritus igneus & æreus, qui non sunt cum principii, expirant insensibiliter, aut coagulant.

Elementorum in lapide conuersio.

Sulphur duplex artis. Sal. Acetum.

Palmarius in Elementis lapidis incertus est. Principia humani ortus.

Absurda Physica Palmarii.

Elementa chymicalia ab Aristotelicis. Pag. 39.

Palmarius Libanius, quinque naturas in misto agnoscit. Palmarii spagyræ cœdit principia.

Chymia & spagyræ dua eiusdem artis partes. Vnicum principium.

Quomodo Palmarius ignea sua ira in excussione elementorum sit vsus cap. 8. fol. 41.

*Paradoxa
Galenochy-
mica. I.*

*Vetustissi-
mos pro igne
coelestia cor-
pora & ca-
lorem ha-
buisse: non
illum spiri-
tum calidum
Peripati, nec
accensum
hulium.*

*Quatuor &
tres partes
mistorum.*

*Tria princi-
pia chymica
ex Aristote-
le.*

*Animalia
ignea.*

*Salaman-
dra.
Visus.
Dens ignis.*

TITULUS capituli ius quatuor Elementorum contra TRIA Libaniana promittit. Errauit promissi faber. Nam & Libanius quatuor Elementa in sublunaribus profiretur. Verum ignis Palmarianus pasci non potuit absque materia, quæ cum vera defuit, fingenda fuit. Non erilis de re: tantum videamus paradoxa Galenochymici huius, in eum finem, ut qualis sit Galenochymia, nouum scilicet istud monstrum, hac quoque parte cognoscamus. Paradoxum primum: *Magistri scientiarum perpetuo sunt vsi nominibus elementorum à NATURA, & prima creatione mundi.* Dubitamus valde, an aliquo argumento probare possit Galenochymus, 1. naturam esse natam; 2. magistros artium fuisse à prima statim creatione; 3. Elementorum nominibus statim vsos esse: 4. Et quidem quatuor vulgatum in Peripato. Ratio nostri dubii est, quia in antiquissima mundi historia legimus quidem de aqua & terra; & aere seu spiritu; De igni nihil legimus; sed eius loco cælum & lux ponitur. Hinc philosophorum antiquissimi quatuor quidem simplices naturas falsi sunt, sed ignem alium non habuerunt, nisi coelestem, qui in materia elementari quasi elementascit, sicut cum radiis solaribus flamma excitatur. Aristoteles quoque cum ignem elementarem poneret, non ausus fuit ei actualem calorem tribuere, & in ima deriuare, sed motu rarefieri & calefcere aerem tradidit. Hippocrates in lib. de carnibus quatuor ista appellat auctoritate veterum, *Aetherem, terram, aerem, humidissimum, seu aquam.* Ignis vocabulo indiscretim vitur de calido, calore, meteorica flamma, & similibus. Sic Plato: Sic Plinius lib. 2. cap. 5. ubi igni summum tribuit locum, unde stellarum luces. *Tramegistus* totum mundum formatum ex quatuor scribit in *Asclepii cap. 1.* Igne scilicet, aqua, aere, terra; Er ignem diuidit in partes duas valde Hippocraticè. Quod enim sursum est, seu fertur, *vinum* cum esse dicit, quod deorsum, *ei seruiens.* Num Palmarius habuit antiquiores auctores? Loquitur tamen & hic Hermetice. Inquit enim *Tota natura ex his & in his, Elementis scilicet quatuor, est, & tota quatuor summis generibus integratur.* Iam autem & cælum est pars naturæ materialis, idque pag. 41. igneæ naturæ esse dicit, quamquam lucentis, non videntis, ut ut tempore Phaethontis perhibentur poli incensi esse igne solis, quem in inferioribus aliquando non tantum lucentem, sed & videntem, & inflammantem sentiunt aethiopes. Vitur quaternione isto contra ternionem chymicum, hoc modo:

Si quatuor sunt, ex quibus tota integratur natura, non tria. Illud est. Hoc ergo. Assumptio probatur oportet. Sed nos de assumptione solliciti non sumus. Propositionem negamus. Nam & quatuor & tria agnoscimus: quatuor quidem sub nomine elementis: tria sub nomine principiorum, vel in exaltationis spagiticis, essentia, quæ triplici specie è rebus mistis elicitur. Non quidem opus est auctoritate, ubi rerum testimonia assunt, & ipsi sensus euentia operum conuincuntur: tamen pariamur testem ipsum Palmarium, qui tum 40. pag. tria spagitica concessit, tum pag. 41. ait, naturam totam ex quatuor esse; in tribus (principiis) potius desinere. Verum is sua inconstantia est constans. De mercurio & sulphure in lapidum chymia multa asseruit: iam mineralia potius ex elementis conficit, argumento qualitatatum elementarium. At nec hoc negandum est, nec illud, cum mineralia non solas qualitates elementares habeant, verum etiam essentielles, quas totius naturæ vocant, & totius substantia interiori acceptas referunt. Excidit disputatori incauto paradoxum 11. Nam quatuor primas qualitates Elementorum vocat formales, (a) & actiuas: quod procul dubio in peripato, ubi duæ sunt effectiuæ, duæ passiuæ, non didicit. Notetur argumentum sapiens valde:

Secunda qualitates (asperum, læue, spissum, rarum, subtile, crassum, &c.) sola elementa habent prima subiecta. Ergo non principia tria. Et ex consequente principia tria sunt reiectanea.

Quid si opponeremus hoc: *Mistorum facultates interiores neque elementorum possunt esse, neque elementaris alicuius: Ergo elementa sunt reiectanea?* Antecedens probamus per Aristotelica ista aurea: *Omnis animæ virtus siue potentia CORPVS aliud participare videtur, idque magis diuinum, quam ea, quæ ELEMENTA appellantur, cuius natura differt pro nobilitate vel ignobilitate animæ. Inest enim in semine omnium calor secundarius, isque non ignis, non talis facultas aliqua est: Sed spiritus in semine & spumoso corpore contentus, & natura in spiritu proportionem respondens elemento stellarum, &c.* Num satis graui, & vero vitur auctore Aristotele? Quatuor agnoscit elementa: Et tamen in animatis tria alia ponit facultatum subiecta, quæ simul existentia appellantur CORPVS: Cuius partes sunt calidum innatum spiritus, & natura stellæ analogos, ita ut calor & spiritus, licet diuersa sint, tamen cognitione quadam fiant vnum, quibus accedit natura coelestis, omnia simul inclusa non Elementis Palmarianis, sed semini, & spumoso corpori. Hæc cum agnoscantur in viuientibus, animalibus nimirum & vegetabilibus, in mineralibus per analogiam esse censendum est, quando vegetalia ex mineralibus prodeunt, & eorum succis alantur, sicut animalia ut plurimum vegetabilibus. Mittamus & ista: Portenta, non paradoxa sunt hæc: *Radix planta ascribitur terræ, solum aquæ, flos aeri, fructus igni.* Ergo sunt 4. Elementa. Animalia quædam sunt ignea. Sanè pauca, & nullum fors præter *Pyraustam* Aristotelis. Demones ignei animalia ab aliquibus vocantur sed non sunt. *Salamandram* illam chymicam vitam animalis carere nouimus, nec est alia, quæ ignes superet, nisi copia liquoris paruum extinguat. *Visus ignis* Platoni est propter coelestem spiritum, sed aqueus Aristoteli. De Deo igneo, quid opus erat Heraclyti testimonio? *Est ignis consumens,* inquit scriptura. Sed & hæc faciant.

Initio

Initio à Deo creata esse tria principia negantur: quia non sal, non mercurius, non sulphur creatum, sed aqua & terra. Imo, inquam, in his ista omnia. Si id satis est ad negandum tria essentialia mistorum, nega etiam aurum, argentum, Electrum & alia innumera esse creata. Homo est terra, inquit, non sal. At homo tamen in sero suo dicebatur habere salem Ammoniacum. Excrementum arguit naturam eius, unde excernitur. Combure hominem in cineres, salem inuenies. Cur autem non eodem argumento negantur reliqua tria elementa, quia non scriptum est: Homo factus est ex igni, aere, aqua, & redibit in ista? De vxore Lothi lepidus est. Hic sal non potest negari. Ergone ex sale erat facta? Imo transmutata in statum salis: sicut & tota regio in falsissimum lacum est versa. Deus vsus est in evertendis regnis naturali instrumento, sulphure scilicet & igni. Horum etiam effecta sunt naturalia, licet incitata à causa altiore. Nam sulphur incensum arsit, & regionem bituminosam extracto bitumine natantem fecit. Ignis ignea reliquit ex resolutione. Quæ inerant potentia, in actum sunt producta validis agentibus. Si sal & bitumen non fuissent in reb. istis potentia, naturale instrumentum non eduxisset, idq; naturale fuisse supernaturaliter impulsus, & directus, constat etiam nostris experimentis. Donat Palmarius Lothi vxorem versam esse in salem. Sed quo modo? Præstitit ignis, inquit. Tamen hoc non sit scriptum, nec credibile igni potius, quam spiritui salifico factum: Nam tantus ignis, quantus ille fuit, incinerasset, non totum salem fecisset, aut saltem fudisset, seu liquasset, inq; lapide mutasset, quo pacto figuli solent: Et alias facile est ex sale vitru efficere: veruntamen dicitur causa, sit ita. Chymici in eliciendo sale ut plurimum etiam vtuntur igni. Sal ergo in re fuit. Quid quod ex aliquibus sponte effluit, ut ex salice quadam? Quid de soda, alcali & similibus salis? Palmarius festius est in asserendo suo igne. Nam eodem falsa alimenta mutat in dulces sapores. Atqui quo nutrimur, eo constamus, & non transit quid nisi in cognatum.

Quæ de cælo, stellis, angelis Elementicis, Nuga. Physicam & medicinam totas pendere ab elementis; diliria. Est in humoribus (qui sunt res mixtæ) quicquid querunt medici, inquebat Palmarius, & humores vocabat mercurium, ut conlonaret hoc: Est in mercurio quicquid querunt sapientes. Si ista sunt vera, humores, mercurius, elementa omnia erunt vnum. Sed latior est physica, & medicina, quam ut in illis hæreat. in fine pag. 43. scribit veteres elementa voluisse, sed numero dissensisse. At pag. 41. ab omni veritate repetebat quatuor. Libauium contemnere elementa mendacium est, quanquam verum sit, quod in chymicis abiectione nullam vim essentiali ponat. Portentum est, quod ait pag. 45. (Nuga & deliramenta intericiuntur multa:) Spiritum sanctum, quem prius ignem vocabat, fecundasse non minus aquas cælestes, quam elementares. Si Deus nihil facit temere, num est ultra cælum est generatio rerum? Notentur illæ duæ aquæ, vna cælestis, altera elementaris. Adiciemus illis magnum numerum ignium, quos in precedentibus recensuit. Si omnia sunt simplicia corpora, & tamen non plura quam quatuor elementa, ad quas classes erunt reicienda? Si ad cælum? Diuidenda cælestis essentia ergo in aqueam, & igneam partem. Si illam symbolici chymistæ vocant mercurium, hanc sulphur, quantum est peccatum? Dum ait Chaos aqueum incubatu spiritus sancti fecundatum esse, præter opinionem incertam nihil affert. Spiritu oris Domini vniuersus cæli exercitus est firmatus, seu totus mundus factus, & quæ placuit, fecundatus. De cæli crystallina substantia, & Empyreo ex quorundam fictionibus ludit. Tandem post quatuor elementa asserita, duas aquas, pluresq; ignes positos, bonus ille disputator nobis largitur ESSENTIAM QUINTAM pag. 45. & 46. Audiamus descriptionem. Essentia quinta sapit naturam crystallinam: Est alterum genus aquæ: utpote aquea & crystallina substantia IN OMNIBVS SYBLVNARIIS, retinens proprietates totius individui. Est vnica: non excludit 4. Elementa: non est sex-cali, ut male Libauius: Est natura caloris cælestis & facultate diuina plena: calor ille immixtus misceat elementa, mystionemque eorum seruat. Belle: Hoc est disputare contra chymica principia. Quo argumento probatur, quintam essentiam esse crystallinam: Hiobi 37. Elihu ait: Tu forsitan fabricatus es cum Deo cælos, qui solidissimi sunt quasi speculum fusi.

Hinc colligunt ineptuli. Cælum est aqueum. Aqua congelat in crystallum, seu glaciem. Cælum ergo crystallinum. Quod congelauerit. Elihu indicat voce solidissimi: Item verbo: Fusi sunt: quasi Deus fusoriam specularem exercuerit condendo cælum. At fors æri fuso comparatur. Quid ni ære cælum? Sed sic crystallinum. Quo modo calorem in id implantabimus? Sapit crystallum: inquit Palmarius, qui fortasse cælum gustare potuit, quia per omnia est diffusum. Crystallus est frigida. Periculum n. esset, ne liqueceret, si calida foret cæli crystallus, præsertim tanto motu. Cælum ergo frigidum. Imo est alterum genus Aquæ. Hæc a frigida. Præterea si aquea illa substantia per omnia subluaria diffusa, est simplex, quo modo poterit retinere proprietates totius individui? Hæc autem in elementis heret, aut in illa essentia aquea & crystallina, aut proprium habent subiectum. In Elementis nō. Hæc enim mox dicentur toto genere à cælo distare, ut tanto minus in vnum corpus mixtum homogeneum coire possit cælum; sed nec in aqua illa cælesti. Ea n. tū mistiones facit, & retinet. Est vinculum continens, & tanquam anima mixti. Detur ergo eis subiectum proprium: aut fatendum est, Palmarii ignem naturæ mutatum esse in fatuum. De sece cæli, quam Libauius ex comparato ponebat iuxta Hippocratem in libello de carnibus, ludit. Multa cælestis substantia mansit in misis inquit Hippocrates. Palmarius facetur in omnia subluaria diffusam esse. Recte: Querimus, sitne eiusdem puritatis, cuius est in cælo summo, an aliquid inquinamenti acceperit ex consortio elementorum? Essentiæ sane quintæ qualitatibus elementaribus non omnino vacat, estq; impossibile humanæ arti exhibere cælum purissimum, si tale est, quale arbitramur. Si mistio aliquid contagii intulit, concedendum est aliquid heterogenei. Heterogeneum collatum cum homogeneo simplicissimo, purissimoque absolute (Nota quo modo loquamur, nec affinge nobis contradictiones ex vesano tuo cerebro) nonne poterit respectu huius dici quodammodo impurum? An nō feculentum? Ipse Palmarius p. 64. & 65. scribit: substantia diuina permanens fundata est in subiecto plus minus tenace: neq; pura consistit, & ab omni subie-

An 3. principia creata.

Homo an sal

Vxor Lothi.

Incendium Sodomorum.

Vxor Lothi quo agenta in salē versa.

Veteres 4. El. habuisse, & non iuxta Palmarium

Aqua dua.

Palmarius 1 habet duas essentias cælestes in cælo vnam, extra cælum alteram.

Sp. S. an aqua incubata in fecundaret.

Palmarius Ess. 2. ponit. 2. Ess. quid. Cæli crystallina.

Cælum frigidum.

De cæli sece.

Et nudata. Non nuda nascitur, nec nuda extrahitur. Veruntamen quod illius respectu dicitur sex quodammodo, si compares cum crasso elementis, & exitu celesti natura, dicitur iure essentia celestis, & homogenea, puraque substantia. Valeat & hoc. Lū iam instituitur cum Hermete, Hippocrate, Platone, & tota Plinii antiquitate, cumq; Poetis & omnibus illis qui cælum quartam naturam esse dicunt. Colligamus rationem in nodum:

Contra eos qui cælum pro igne ponunt.

Quod toto genere differt ab igne Elementari, non potest igni substitui.
Cælum toto genere differt ab igne Elementari.

Ergo, &c.

Palmarius refutans seipsum.

Laborat in assumptione: Maior enim facile probatur. Sed argutum hominem aspice. Pagina precedente cæli substantiam in omnia sublimaria immittebat, ut retineret proprietates indiuiduorum. Hoc aut per meram fit assistentiam, aut per missionem. Vtro modo dicas, necesse est nisi mentale quid eueniat & spiritale, quomodo anima corpori inest, (id, quod locum hic non habet: Cælum enim corporeum est) aliquam corporum familiaritatem esse. Quæ congrédiantur, inquit Palmarius, genere conueniant oportet. At cælum congréditur cum elementis. Ergo genere conuenit cum illis. Idē elicitur ex cap. 5. pag. 24. vbi de mirabili igni cæli, quo inferiora omnia vigeant, & foueantur. Non possunt elementaria foueri, nisi ab eo, quod cōgenitum est quodammodo. Actiua & passiua genere conueniunt.

Aliud: Cæli qualitates non ferunt sensui nostros, inquit. Ergo toto genere ab Elementis differt cælum: Imo ut ait pag. 64. Cælum & elementa differunt plusquam genere. & pag. 66. Nulla est proportio celestis ad elementare. Cælum est incomparabile elementis. Antecedens refutant vel pisces, & cochleæ. Nam calefcunt solis radiis: frigesunt vi Saturni: Oculi lucem celestem percipiunt. Sunt autem ista qualitates.

Aliud: Essentia celestes liberantur facile à qualitatibus Elementaribus. Ergo toto genere distant cælum & Elementa. Antecedens probatur: quia essentialia proprietates teorū existunt ab elementaribus: quia pereuntibus his, manent illæ: ut igne naturæ possunt tolli sapores salua purgante, velut amaror ex colocynthide: aciditas à cremore tartari: Item purgans facultas non est cum vno sapore, sed cum diuersis: aliquando etiam cum insipidis. Euge Palmari. Hoc est doctum potius esse quam argutum. Respondemus contra te ex tuis. Si liberantur cælestes ab Elementaribus, vna fuerunt. Si vna fuerunt, congeneræ sunt. Nam quæ congrédiantur, debent conuenire genere. Idem tu pagin. 48. scribis Elementa 4. esse instructa 4. formalibus, & materialibus qualitatibus: Celestem substantiam desiderari pro forma, esseque quintam essentiam. At quæ in vnum homogeneum mistum coeunt ita, ut relate alterum se habeat ut materia: alterum ut forma, cum vtraque sint corpora mistilia, ea necesse est esse congenera.

Palmarius seipsum arguens.

Q. Ess. non omnino separabilis ab elementis.

Notate verò nostrum disputatorem concedere, & statuere quintam essentiam, quæ sit pro forma misti ex elementis. In cæteris est magna scabies. Quomodo enim probari potest sine qualitatibus elementaribus esse vllum Ens chymicum? Non posse ex toto separari quintam naturam & elementa certissimum est: Et multi lingunt sibi celestem naturam potius, quam nudam montant. Quid si cælum summum quoque haberet aliquid elementis analogum, sicut calor in viuacibus cognatus est cælo? Sapores, inquit, possunt tolli salua vi purgante: Ergone qualitates Elementares? Nullum ergo purgans insipidum est calidum, frigidum, humidum, siccum, asperum, glabrum, subtile spissum, rarum densum? Promittit bonus Palmarius inuictum artis testimonium, quod relicta purgatrice possit amaror tolli ex colocynthide. Nimirum promissis diues erat: vbi est illa probatio? Consumpta est per ignem naturæ. In eius ventre latitat. Si tollere potes amarorem colocynthidi ita innatum, ut sit quædam pars perfectionis, manente purgatrice facultate: Et cælum est toto genere diuersum ab elementis, qui magis probas purgatricem esse celestem, quam amariciam? Facilius tollitur toto genere aliud, quam congenerum. Ita contra seipsum disputauit Palmarius etiam sequente s. p. 49. de humoribus, quos negat esse nuda nomina, sed balsamos spiritum & essentiam elementari humiditati implicatos. Si hoc verum est, celestis essentia non toto genere alia est ab elementis. Itaq; & toto illo capite temere insanit contra saltem sulphur & mercurium. His enim nominibus diuersæ partes quintæ essentia, aut etiam diuersæ dispositiones intelliguntur. Risum non tenemus, cum scribit: Quis ferat per mineralia explanationes seminis, menstrui, humorum, &c. At ipse hoc bene ferebat pag. 37. Si mineralium libidine teneris (inquit) dic parabolice cum PHILOSOPHIS, sanguineum semen esse sulphur: Et pag. 39. Galenici quatuor humores habent vnum MERCURIUM. Humor ille dum in semen coquetur, sulphur erit: dum in os abiit: SAL. Ira ridendum est, dum mercurium essentialē repudiat, argumento hydrargyri mineralis, quo Gallici vnguntur: Item sulphur, argumento olei ardentis vel sulphuris mineralis, quia vena secunda in sanguine non conspiciatur. Eo ipso argumento etiam quinta essentia, quam inesse humoribus dicebat, reici potest.

Amaror in colocynthide est pars naturalis perfectionis.

Humores quid.

Palmarius sal, sulphur & mercurium non fert contra seipsum. Humorum cum principis concilio.

(a) Riolanus Quercetanus monstrabat Scheckium sub schola Parisiensis scabellis inuenire potuisse aliquas qualitates esse substantias & formas elementorum, quo sane & Galenici sunt mittendi, ut inter quicquillas pedum sapientiam eandem colligant. Sed ostensum est alibi & ab aliis, stultitiam istam esse, qua recte calcatur calcem studentium sub subfelliis scholarum, nisi per formas accipiat accidentales.

CAPVT

*De igni anatomico cap. 10. pagin. 55. ubi refutandum
quoddam argumentum sumpsit
Palmarinus.*

Arima capit in hunc syllogismum:

In qua resolvuntur omnia mista, ex his constare.

In tria principia resolvuntur omnia mista.

Ex tribus ergo principis constare omnia.

Propositione de constitutione & resolutione naturali cōcedit. Minore negat. Sed stāte ppositionē, si quis pro Paracello sensu physico digladiare velit (quod nostrum non est) quā facile euerit fuerint humores Palmarii cum contenta quinta essentia: Si natura omnia resoluit in ea, ex quib. constant; non a. resoluit cadauera animalium in quatuor humores, & quintā essentiam, nō constabunt corpora eorum ex humorib. & quinto elemēto. Nos relictis Parcellicis primum ad ppositionem dicimus, videndum esse, quēnam sit illa resolutio, q̄ debet partes compositionis restituere: Et quorum rerum: Est quādā *naturalis*, quam Aristoteles *putredinē naturalem*, quæ est sine violenta corruptione, & transi-
Resolutionis
discrimen.
Putredo.
tione in nouum cōpositū, appellat. Quādā *violenta*. Quādā *ex toto est naturalis*, quādā *arte dirigitur*. Est & cum *rebus nata* nec dum perfecta resolvuntur: Est cum *matura*, & absoluta. Quæ sit per putredinē ex toto naturalem sine omni arte solutio, analogas elementis res exhibet, licet nullā reuera simplicem, & ita subducit eas iudicio exposito, vt dissipata multa nullibi appareant, relicto solū fimo & tandem terra. Hic resoluitur et quādā *tenus omne mistum*, vt humores & Elementa Hippocratis, cum similarib. & dissimilarib. exceptis, quæ sunt firmiore cōpage, vt ossibus, & capillis. Quādā *tenus* dicimus, q̄a nō sit destructio ad vltimā simplicitatem. Cū ars dirigit putrefactionem, & valis aptis cōtinet, excipitq; putrefacta, & finit in digestionem secedere, vel etiā ipsa partes separat colatoris, organis destillatoriis, prelis Et interdum etiam fortiozem cōpagem ignib. violentis aperit, vt in calcinationibus, & incinerationibus postquam obediētiore sunt extracta: alia ratio iudicii est. Omnia n. qua in-
Essentia,
qua extrahitur in re esse
vel actu vel
potentia.
sunt, in cōspectum veniunt, & se contemplanda sistunt, non rudis plebi, qua oculis plebeis, artificia incipere, syncereg, iudicare non potest, sed artificibus peritis rerum. Violenta corruptione sola id peragi nequit: neq; enim est simul generatio noui cōpositi, vt vermium, muscarum, murium, &c. ex putrescentib. Item in imperfe-
Essentia tri-
plex:
ctis, & adhuc in via generationis ad essentiam existentib. censuram instituere, superiacaneū est. Chymicorum artificum materia est *mistum absolutum*: Interdum & *imperfecte mistum*, vtrumq; non fortunæ, sed naturæ opus, quanquā multa et qualitercunq; in mineris terræ casu vario coallescant, quorum anatomiam peragunt *metallurgi*. In hac artificiosa resolutione chymicus iquido dicit mistum cōstituisse ex his, quæ educuntur, sine id in propria forma, vti sit resolutione blāda, tūc analogā, cum mutatio sit in dispositum. Si n. non fuisset in re, non exisset, neque forma sua, neque analogā. Illud constare Paracelsi ad primam spiritalem cōsistentiam referunt, complexi simul potentiam, ex qua *marcescendo* tandem emergunt, quæ Dei voluntate erant prædestinata. Cum videant ex perfectis exire corpora q̄dam essentialibus facultatibus destituta, hæc *pro matricibus*, & inanis elementis habent, sine quib. tamen naturaliter gigni non poterat integrum, sicut nec infans nasci sine vtero, & secundis: q̄ in principio constitutionis oportet fuisse cum semine. Nō n. vna adoleuissent, & per successum fuissent aucta. Deinde essentiam, in qua potestas specifica rei, separant. Hæc triplex est, liquor, sal, oleum, aut pro oleo spiritus: soluta, vel coagulata forma. Etiā hæc dicuntur *destinata* esse ab initio, & quasi partes compositionis. Ni enim essent, quomodo in actum peruenissent? Sed tamen quædam etiam *post* gignuntur, & primis *superueniunt*. Hæc discernuntur sic, non quod natura ista ex separatis componat, & conglutinet, vti sibi fingunt populares physici misiones: Sed quod interiora naturæ Deus in initio constituerit, & potentiam procreationis similium per semen, aut semini analogum indiderit, vt vnum quodq; suo tempore moueatur, & in cōspectum prodeat, quando quoduis certa mensura & tempore constet. Vnde videre est, quantum valeant illa insulsa: Chymicum nescire compositionum momenta, mensuras, gradus, &c. quasi vero interit eius lente. Satis est patefacere posse, q̄ natura Deus sciuerit, & ipsum mistum in se habuerit. Verum qui in arte intra eius Cancellos, & metas elaboramus, non repetimus omnia à primis initiis, dispositionibus, & destinationib. physicis: sed quicquid in separatione artificiosa integri, perfecteque aut quocunq; gradu misionis misti (siue natura miscuerit, siue ars, vt pharmacopolarum, quanq̄ nō proxime mistum exeat, sed primum naturale: vt ex massa pilulari non succus absynthii, aloë, thabarbarum, &c.) educitur, id pro essentia habemus: abiectanea vero ad elementa reponimus, siquidē essentiali, & non magistrali processu vitmur. Est n. in his differentia: cum magistralia principia, & elementa adhuc sint inter se mista, & à prædominante nomen accipiant: essentialia vero à fecibus inutilibus sciuntur: quanquam impariter. Nam est *extractum materiale*. Est *formale*, seu *astrale*. Illud succus vel similis essentia adhuc rudior est habens in se oēs partes, siquidem sal ex fecibus extractus accessit. Hoc est plane repurgata & exaltata substantia variis dispositionib. (artis n. operationes sunt variæ) variā nomina accipiens; Et modo tota simul, vt in *quintis essentiis* totalibus: modo secreta: modo iterum coniuncta, vt in *Elixiribus*. Secretio exhibet *gleum, salem, liquorem*; non plures formas. Hæc vocant essentialia formaliaq; principia, licet Elementa non fuerint posteriora in prima generatione.

Dices, at tu Libani ita cum Paracello, & Senerino facis, à quib. tamen te sciunxisti. Non inquam facio. Non cum Nam aliud est *destinatum esse, vt fiat*, aliud, *in esse*, cum assumitur ad elaborationem chymicam. Oleum, sal & Paracelsi, alia

*Alia princi-
pia physica,
alia chymi-
ca.*

alia in misto naturali gigni, si maturuerint, Deus destinavit, uti & similium generationem per semen, & alia. At non necesse fuit ea in principio compositionis diuinæ affuisse. Sed neq; sanguis & humores ceteri aderant actui separari in sanguineorum origine. Peccant Paracelsici, cum chymica principia mutant in physica. Minor iam est dilucida. Qui omnia putat resolui in ista tria, non satis caute putat, licet Paracelsiste etiam simplicia elementa ausint proponere, & cælum ipsum solemque assumerent, si tam lōgas manus, & tam capacia haberent vala. Termino OMNIA chymici veri accipiunt maxime mista naturalia, perfecta: non cruda, nec sterilia & aquosa folia cum similibus: nisi cum per se sustinent misti rationem. Habet enim natura articulos quosdam, & gradus seu fines subordinatos. Ideo intra quoque vltimum terminum potest aliqua ratio essentiae esse, sed q̄ pro perfecta non licet sumere. Palmarius in incerto vagatur mari. Diruit, adificat, mutat Paracelsica nostris. Contemnatur ergo. 1. Eiusdem est dissolvere, cuius miscere. Falsum. Natura potuit miscuisse: Ignis violentus dissolvere. 2. Nunquam fit resolutio vsque ad elementa. Vide ergo, unde probes omnia ex Elementis esse, & qui stes cum Aristotele. 3. Tria in alia simpliciora abeunt. Resp. dispositionem possunt mutare: sed tu monstrare debueras illa simpliciora. 4. Simpliciora ista non sunt elementa, ex quibus naturares miscuit. R. Quæ ergo? Natura, inquis, vere pura assumit, summa, summe contraria. Resp. audio voces: rem non video. 5. Dissolutio in elementa est impossibilis. R. pugna cum Aristotele & Galeno. Elementa Chymica non sunt ista tua. Nolumus laborare in cæteris. Tot enim fere sunt carcinomata, quot sententiæ.

CAPUT XXV.

De quinta essentia Chymica laude, ex c. 11. pag. 82.

*Medicus di-
uinus.
Sapientia in
vna medi-
cina.
Forma me-
dica.*

DEbet Galenia suauium manibus Palmarii. Eam enim Quintæ essentia laudatissima accessione adeo locupletauit, & exornauit, ut iā facta sit Galenochymia, hoc temperamento, ut Galenia antecedit, chymia sequatur, nisi velis interuerrere ordinem. Thema est. Medicus est iō dōe: Et medicina diuina. Argumentum: Quia vna medicina continentur pertinentia ad sapientiam. Pro syllogismus: Quia ipsa vna in morbis, & medicamentis prouidet DIVINVM in natura societate VNIVS CHYMIAE. Quodnam illud: Rerum essentias Actionum fontes. Quas essentias? Quintas: cælestes, Argumentum ab opposito: Quæ id non potest, quæq; SOLIS corticibus rerum inheret, non est medicina, nec iō dōe: etiam Professor: qualia quædam magnis ampullis prædicabantur etiam in præfatione. Cur autem non sit medicina? Quia non est curata, brevis, facili, nec sanat cito, tuto, iucunde. Qui sic? Quia non ducitur notitia formarum & formalium instrumentorum. Quas tu mihi formas nominas? Eas, unde est certitudo, constantia, & effectus laudabilis. Nondum intellico. Quas dicis? An non cap. 5. pag. 27. irridebas separatas à materia formas quia tuus ignis naturæ formas non separet, sed conferuet? At tu tardus es. Cælum non solum qualitatem imperit sublunariis, sed & permanentem essentiam, & diuinam substantiam. Hæc est forma. ut pagin. cxxxviii. prima disputat Palmarius: forma aut ab Elementis est, aut à cælu. Si ab Elementis, erit aut à qualitatibus, aut à substantiis. Non à qualitatibus. Eset enim accidens. Ne mille quidem accidentia possent substantiam vnam constituere, nec producere sua virtute. Non ab elementorum substantiis: quia ex vnione formarum elementarium non potest existere forma, nisi sit composita. At forma est simplex, & in instanti gignitur, &c. Relinquitur, formam esse à natura vniuersali, quæ æterna quidem est materia, in quam agit: sed absoluto opere fit interna, ut in re constituta sit aliquod quantum permanens, & conseruans opus. O te diuitem cerebri Palmari. Sic Riolanus erat confutandus cum sua schola. Sed te tua quinta essentia non diu contenebatur. An vero Galenus ista ignorauit? Respondet: iunior quidem: sed senior diuinitatem agnouit. Belle! Intelligimus ergo naturitatem Galenochymia. Hoc est vnum argumentum medicinæ laudatæ. Alterum est: Ob chymiam, quæ docet vniuersale ex quinta essentia. In omnibus rebus contenta, laudatur medicina. Sed probandum est contineri in omnibus rebus. Præsto est rationum magister.

*Palmarius
Riolanum
confutat.
Galenus es-
sentias cæle-
stes agnouit.
Vniuersale
chymicum in
omni misto.*

Mirus calor.

*Gramanus à
Palmario de
sensu.*

*Opera Spagi-
ria.*

*Essentia cæ-
lestis anima
vicaria.*

1. Quia cælum foris vniuersali iuuat inferiora. Ergo in omnibus est quinta essentia.
2. Quia spiritus mundi diffusus per omnia copulat cælum & elementa, quod maxime elucet in hominis spiritu animali, & solis. Sed in sit omnibus: num etiam potest extrahi? Imo potest. Non enim consistit pura, & omni subiecto nadata. pag. 78. non nascitur nuda, non venit solitaria sed stipata instrumentis: & ministris, cum quibus elicitur: semper cum spiritu: spiritum virumque cum oleo. Subiecto tracto trahitur ipsa. Etiam elementares qualitates in excelsiore gradum prouehuntur, ut cum illis bene possit stare quinta essentia, licet ante aliquoties dictum sit, cælum plus, quam genere abesse ab elementis: & pag. 66. nulla portio sit cælestis ad elementare. Nam calor essentialis, id est, essentia diuinæ proprius est moderatus absque vitio & excessu: Est materia elementi ita attenuata, ut ad elementi summitatem accedat, neque tamen ideo fiat nocentior. Vnde belle GRAMANVS; male Libanius, qui putat talem in igneum posse mutari. Diuina quædam & incredibilia audimus. Dentur exempla: spiritus victrioli, aqua, oleum essentia Terebinthinæ: Purgantia, quorum ingratus sapor sublatus SEPARATIONE & depuratione: sed magis addito IGNE NATVRÆ, &c. Vnde euadunt cælestes essentia castæ, inuiolata, non patientes ab elementis, ut extractum, essentia, rhubarbari, lennæ, agarici, &c. Pulchra omnia contra scholam Parisensem; si forent sat lapida. Fatendum tamen est, nos non assequi rationem Galenochymia: Nā chymia non debet facere extracta, olea & similia: quia tractat vniuersale sine augmento & decessu. Spagiriæ sunt ista opera, non aliter ac infusa & decocta, vereq; vtræq; pharmacie, & non Alchymie. Ita hoc capite delirauit Palmarius, nullius additus iurare in verba magistri. Suademus, ut adiungatur c. 13. p. 76. ubi nobilem de cælesti essentia exercitationem exhibet, & magnifice disserit de vita & anima, quæ sit ignis: Et quidem ardens in humido oleoso: de diuina essentia rebus omnibus data, hoc est, cælo: quæ essentia, absente

absente anima, opus seruet, & moderetur, vt cum homo est in fieri. Tunc enim abest anima: sed cœlestis essentia vicariam ibit operam. *Viunt medicamenta per istam, id est, agunt.* Est *Hæccitas* Scoti: Aristotelis natura & facultas: vitale, spirans, & actiuum principium: calor, spiritus, humidum primum: tota rei substantia, ex qua manat occulta proprietas: & vis morbidica medicamentorum. Non potest satis prædicare calorem, & naturæ ignem, quo oleum præstans è rebus extrahitur, vt in solatione. Nā calor marurat omnia, in spiritu existens, qui mediæ est naturæ, & cœlestia elementaribus iungit. Si spiritus sit volaticus, oleo cōstante figitur. Spiritu & calore humor animatur. Hęc est quinta essentia, ignis cœlestis in qualibet re etiam vilissima: 70 *Sēor Hippocrati*: Et quis omnia possit recensere? Verū schola vnico halitu ista maxima breuiter diffilauit, scribendo: *Palmaris liber habet mendacia, & errores, ipse canere tenetur Palinodiam: quod in æternum non faciet.*

Medicamen
ta cinere.
Hæccitas

Caloris vis.

Dei

CAPVT XXVI.

De ignea collatione medicamentorum Libanii cum Parisiensibus ordinariis, cap. 12. p. 68.

INanem hic operam Palmarius sumsit. Cum enim Libanius ordinarias medicinas contempserit, sed quæque suo loco & ordine salutariter vsurpari posse nouerit, atq; adeo istas etiam pro suis habeat: reuerentius labor est cōparationem instituere, quæ in eodem quatenus idem, est nulla. In chymicis autem paucissima sua habet: pleraq; vero aliorum artificum, cum non voluerit suam artem condere, sed dispersam artu forma & methode complecti pro virili. Neque vero hic quoque quicquam est in medicamentorum vitium censu, quod non experientiam habeat, & auctoritatem, aut aliunde sumtum sit, quam ex rebus naturæ, quibus & Parisienses vtuntur, quanquam diuersa præparatione, in qua tamen & illis est sua libertas. Siue Hermetice præparatam sennam exhibeas, siue Hippocratice, modo præparatam recte, & datam perite, prudenterq; quid interest? Sunt, qui sic malint, aut possint, sunt qui aliter. Medicus gratificari debet ægroto in indifferentibus. Quin potius Palmarius comparauerit suas igneas, per ignem naturæ tam affabre concinnatas, vt absque vilo decessu, aut accessu, nisi forte modico, ex venenis virulentissimis euadant saluberrimæ, & iucundissimæ, citoq; conferentes: quædam etiam alimenta: Imo VNIVERSALE, nomine certe si non re, famosissimū: Scribere voluit Galenochymiam. In hac Galenica & chymica auctoritatem habere debent: cumque chymica sint duplicia, Hermetica, & spagirica, (Ita enim placuit magistro) rectius collationem suis impendisset. Humanum tamen est auscultare lapidis dogmatici doctorem. Ita argumentatur ipse modestia:

Chymica,
Palmarii dū
plicia.

Qui cito, tuto, iucunde sanat, in medendo fert potiores;

Galenochymicus cito, tuto, iucunde sanat: Ergo.

Minor opposito declaratur: Non Paracelsista, falsus chymicus, præstigiator, qui falsa pro veris colit, & artificialia naturalibus supponit, qualem Libanium esse scribit, & citat autorem Ghiesbuitam quendam ex genere mendacissimorum monachorum & crudelissimorum Antichristi satellitum, singularium Libanii hostium; Martinum Del Rio, idq; non semel. Respondet schola *Palmarium mentiri*. Deinde titulus promittebat cōparationem Libanianorum medicamentorum cum ordinariis, quasi Libaniana non sint ordinaria: Sed Galenochymica in ordinem cooptauit: Si non sunt ordinaria, extra oleas saltat probatio, & à thesi declinat argumentum. Tertio: sit Thesis de Galenochymicis. At negatur assumptio. Declaratio eius dicitur esse calumniola cum suo prosyllogismo. Nec opus est demonstratione. Nunquam enim præstigiator fuit Libanius, nec magus. An sit falsus chymicus, opera eius ex summis artificibus collecta ostendunt. Falsa pro veris colere si interroges, quid sit: responsum accipies vera esse, quæ per ignem naturæ Palmarianum elaborantur & quæ ipse olim constabat ex auro exuberant, ex stibio succenu, ex argenteo viuo sublimato, & aliter præparato siue Hermetice, siue spagirice: Falsa erunt cætera, quæ ex tot autoribus, etiam Parisiensibus collecta digesti Libanii. Verum errauit iudicium Aristarchi. Nam falsitatis censura non Libanianis competit, sed Palmarianis Galenochymicis. Ratio est, quia Galenochymia à nullo probato autore est recepta: Libanii vero medicinarum peritissimorum sunt medicorum, & artificum: Ridiculum a. est, quod ex ex capite de Gemmarum magisterio probat de medicamentis, vbi ne 70 quidem de medicinis, nisi obiter dictum inuenitur. Alia probatio nomina artificiorum cōaceruat, quæ dicit ex Paracelso omnia de prompta esse, nec præstare, quod pollicentur: quia tantū sunt metuenda, quantum elaborata. Si interrogasses, num experientia id cognitum habuisset: nihil aliud audiuiſſes, quam ignem naturæ deſuisse: hoc est, Palmarii somnio præparata non esse: quod perinde est, ac si quis negaret *Andromachi Theriacam*, vt institutum est antiquitus confectam, esse efficacem, quia foliis Vulcaniis in Lemni fictitio antro non foret afflata. Vtrobique est figmentum, & vmbre somnium. His relictis aliud assumitur thema, & instituitur collatio inter chymica Parisiensia, & Libaniana: & illa his anteferuntur. At scholam hic quoq; habet aduersam, quæ non chymica chymicis, sed his integræ opponerebat, quod & ipse blaterator animaduertit, & mox de integris verba fecit. Exculpamus argumentum:

Galenochy-
mica Palma-
rii auctorita-
te carent.

Vera Palmari-
ana.

Cathartica Parisiana sunt Libaniana: potiora:

Omnia ergo Parisiana sunt potiora.

De catharti-
cis Palma-
rii.

Antecedens probatur: Aut n. chymice parata sunt: aut more officinarū. Vtrobique sunt tuta, iucunda, cita. Ratio est: quia excedens temperamentum, sapor ingratus, & cacoethia tollitur. Proba: quia sic chymice parantur, ignis natura omnem noxam aufert, relictæ tantum cœlestis essentia purgatrice. (a) Sin officina-

officinarum arte, compositio idem præstat additis mitibus, quibus feruor reprimatur: astringentibus, quibus celeritas tardatur: alexiteriis, quibus cacoethia compescitur, suauibus, quibus ingratus sapor corrigitur. Omnia experientia comprobauit. Herculeum scilicet, & adamantium argumentum. Nos inuenimus:

*Cathartica Parisiana Galenochymici Palmarii non sunt artificiose preparata:
Non ergo potiora Libauiana.*

Probamus disuncto: Aut n. chymice aut vulgari modo officinarum præparata sunt. Chymice ex sententia Palmarii nō possunt. Est n. figmentū vanum cōuersio ista per ignem naturæ sine accessu, decessu, & cæteria. Vulgaris modus, quem Palmarius describit, est ridiculus. Nam volebat medicinam citum reddere: at addit styptica, quibus retardatur effectus, cumque negare cacoethiā medicamēti nō possit efficit, ut spacium habeat ad nocendum. Dum moles crescit, hac ipsa potest esse molestum. Cætera iudicabimus, cum correctoria in specie recensebit. Interim est hoc dicimus. Nec consequentiam esse in Enthymemate ab vna specie ad totum genus, nec omnia cathartica esse cacoethie. Probatur aliud.

Libauiana medicamenta licet mole minima cacoethia tamen & noxa sunt maxima.

Ergo non potiora ordinariis.

Extractum colocynthidis. Antecedens probatur extracto colocynthidis: quod pilulis, ordinariis vel Trochiscis, vel hieris Diacol. longe dicitur amarius, horridus, nocentius, &c. q. ipsum est elicetur ex correctinis, quæ adduntur. Dicitur violentius, quia frenantibus, propriis spoliatum. Si dicis: at dos parua placet: respondet, at qui eo calidius, amarius, nocentius, ventriculo infestus. (b) Si obiicit: at ista omnia tolluntur circulatione exaltatoria, & digestionem in menstruo conueniente: item extractum prius noua extrahione ad essentiam redigatur qua postea cum spiritu vini, vel simili liquore essentiali. & pro vtriusque alterato, in pellicano circuletur, sitque exuere cogitur syluestrem morem. Respondet, æque malum ac bonum exaltari. Si neges, dicasque separationem fieri puri ab impuro, respondet id præter artis institutum esse: quia chymica præparatio nec abiciat quid, nec addat: quia sic non sit magisterium. Si rursus dicas: at in tres essentias, seu essentialia principia diuiditur, quorum quodque per se digeritur, & exaltatur: Et tunc iterum coniunguntur, ut fiat salutaris medicina: Respondet fallam esse in tria diuisionem, quia vnicum sit tantum, quod cum vario vultu apparet, & varie mouetur, diuersa accipiat nomina, appelleturque sulphur, sal, mercurius, cum re vera omnia sint mercurius, omnia sal, omnia sulphur. Hæc ille pag. 72. & 73. R. Nos negamus antecedens: & dicimus ad probationem, quod æquiuoci elencho ludat. Sunt sane extractiones colocynthidis, & præparationes, elaborationesque diuersæ, quarum vna possit esse mole parua. potestate magna: Interim vero non oēs eodem censu sunt damandæ. Deinde non intellexit iste miser quid sit potestate maximum in minimo. Illud magnum intra suæ naturæ limites manet. Deinde cum ad vsum accommodatur ad effectum in determinato corpore refertur, nec absolute magnum est, sed relata. Si scrupulari quantitate præbeas albandali, extractione eā rediges ad grana tria vel quatuor, quæ forma pilulari in nebula madida data non habebunt per se plus virium, quam scrupulus ille, siquidem bene est præparatum extractum & pilula: submissus hauitus deccati communis, aut brodium quoddam, &c. Rulandus sane satis bene vtebatur spiritu vite aureo qui nihil erat aliud, quam extractum albandali cum suo menstruo, &c. Quod si correctiua adduntur, uti concedit Palmarius, quid habet, quod iam possit conqueri? Sophisticum est de solo extra vsum statuere, & inde in ipso vfu prudenter datum cum suis correctoris vituperare. Sed nec in colocynthide sunt omnia. Videamus occupationes:

Extractum sine abiectione. Proleptis prima inutilis redditur vfu perito, cum his, quæ vim frangunt, mulcent, dirigunt. Deinde veris exaltationibus eliditur. Secunda calumniā habet. Nam ista circulatio digestoria est & simul bonum à malo separat beneficio ignis artificiosi, & menstrui celestis. Tertia est mendax. Quomodo spagiricum extractum possit fieri, si nihil abiciatur: Eiusdem iudicii est & quarta. Nota in veritatem. Quæ philosophi de lapide, cuius materia iam studiosissime præparata est & superfluis abiectionibus ex integro mercurio extracta, abiectionesque binario vniuersas duntaxat seruata, differunt. hæc calumniator ille transfert ad extracta omnia. Certe aliud sal esse, aliud oleum, aliud liquorem sensus testantur. Quod si tamen placeat aliquam essentiam iam ab elementaribus sordibus liberatam exaltare ad modum lapidis, fieri possit, ut sola digestionem per ignis ingeniose adhibiti calorem decoquatur, digeraturque sine abiectione, aut accessione molis. Ita se habet & hoc argumentum. Aliud:

Venenum medicinis non debere adimi. Qui tollit relinquendum, is non facit potius medicamentum sed deterius.

Indice Palmarii. Libauius tollit relinquendum. Ergo.

Assumptio probatur, quia venenum adimit cathartici quod erat relinquendum: Probatur: Theriaca non esset Theriaca si opus venenū tolleretur: Ergo nec colocynthidis catharticum, si venenū eius deleteretur. Ex consequente impurum à puro non est separandum, sed totum vna relinquendum. R. iniustus est sophista: qui p. 71. volebat malum cum bono non debere exaltari, sed separari ab hoc illud: iam a separationem veneni prohibet. Negamus minorem, & dicimus ad probationem, quod petat principium. Exemplum Theriacæ sophisticæ accommodatur. Neque venenum in ea relictum est: sed virtus iuuans oppressa deleteria seruata, & exaltata. Aliud

Notent hoc scrupulosi Palmarii & applausores. Qui ignem vnicum ignorat, non potest meliores præparationes dare.

Libauius ignem vnicum ignorat. Ergo: Et ex consequente, mauult Palmarius omnium dogmaticorum vulgari, aquam Libauiana.

Maiores probatur, quia sine igni isto parata sunt venena. Resp. si de igne Palmariano fictitio, quem Elixir & lapidem vocat, intelligitur maior: falsa est: & probatio eius mendacium. Si de legitimo igne, minor est falsa. Probationem maioris vertimus in ipsum Palmarium.

Quæ sine igni Palmarii Galenochymici parantur, sunt venena. Dogmaticorum vulgaria medicamenta parantur omnia sine illo igni. Ergo venena. Sic Palmarius ex dogmaticis fecit veneficos. Aliud

Aliud: *Quæ non sunt elaborata philosophice, non sunt præstabiliora. Libaiana non sunt elaborata philosophice. Ergo.*

Assumptum probatur: quia non exaltatum in eis est bonum, sublatum autem destructumque malum, ut feruor, acrimonia amarities, cacochia, seruata vi purgante: In igni natura sunt opes chymica. R. Delirauit disputator. Prius volebat venenū cum bono relinquendum: iam contendit separandum per ignem suum fatuum.

Aliud: *Qui in suis medicamentis retinent formam propriam, meliora parant non retinentibus. Parisienses in suis medicamentis retinent propriam formam: Libanius non retinet. Illi ergo hoc melius parant medicamenta.*

Maiores probatur: quia omnia debent elaborari cum forma conseruatione. Minor confirmatur. 1. quia igne natura, qui solus potest conseruare formam, Parisienses vtuntur: 2. forma physica sunt à materia inseparabiles, earumque actio est corporea. Itaque non possunt sine corpore consistere. Non separantes ergo formam retinent, &c. Contra Libanius non habet ignem naturæ. 3. Dum separat quintam essentiam à materia, formam corrumpit. 4. Impossibile in tria separationem instituit. 5. Quinta essentia à creatore primitus omnibus est indita. Ergo & elementis, à razoriæ Alchymiam seu Spagiriam. 6. Vna natura requiritur. 7. Si dices, at reduntuntur: respondet: non datur regressus ad habitū, & nec eadē, nec simili forma redit: quia non accedit talis, nisi sub tali materia. At materia talis esse desit, elaboratione extractoria, 8. Natura dedit nobis, ut talia, tanta quæ in medendo sint satis. Ergo nihil demolientiū. 9. Deus fecit omnia in pondere, & mensura, & numero. Qui separat, Dei mensuram destruit. 10. Natura nec deficit, nec abundat in necessariis. Temeraria ergo est separatio. 11. Corruptione in tria principia non solum rei natura perit: Sed & contraria reponitur: quia mutatio est ex contrario in contrarium: à bono in malum: ut ex vino fit acetum: ex semine, & sanguine fiunt morbi venenati. 12. Si natura de industria ex pluribus voluit constare medicamentum, nulla separatio debet fieri. Illud est. Hoc ergo. Assumptio probatur: 1. Igni, qui ut sit moderatus, contrario moderandus est. Et sic misceandus: 2. Humores sinceri exeuntes, & separati signum sunt pessimum. 3. Corpora cōsulto iuncta sunt essentia subtilia crassis, ut mutuo se iuuent in actione. Hæc Palmarius fecunda Minerva in hoc argumento. R. Primo omnibus his vi possumus contra præparationes omnes, quibus inutile ab utili secernitur, & eliguntur conferentia, etiam in culinis, nedum in officinis medicamentariis: Deinde totam naturam digestoriæ alimentis in plantis & animalibus his argumentis damnare. Tertio Palmarius arietes istos excogitauit contra omnia sua chymica Hermesian & Spagirian, atque adeo omnia extracta, olea, sales, aquas, essentiam quintam, Lapidem, Elixir, decocta, infusa, expressa, sublimata, aurum potabile exuberant, antimonium Sucten, ignem naturæ Pontani, & omnino omnia sic sunt in vsum medicū transferenda, ut nascuntur, intra, & extra terram: quæ responsio satis est ad stultam istam molem conterendam. Verum ne ab igne naturæ Palmarianæ consumti videamur, Salamandræ nostræ succum instillemus & pauca quæ ad rôes dicamus. Primum inuertimus ratiocinationē à parte Libanii (Nam Parisienses pridem tempore niderunt Palmarium errare, mentiri, calumniari, &c. *Qui in medicamentis retinent formam propriam medicamenti, quæ est medicamentum, id est bonum parat medicamentum. Nam medicamenti forma propria est non esse radicem, herbam, arborem, lapidem & similia, quæ natura edit, sed virtutem & potentiam habere quæ ad bene medendum vnumquodque est instructum. Assumimus: Libanius & ceteri boni chymici retinent formam medicamenti propriam. Ratio est: quia quod natura cathartici peperit, id purgatiuum relinquunt, quod nutritiuum, id nutritiuum; Et sic de Bezoardicis, confortantibus, &c. Palmarii vero ignis non relinquit, quia vertit venenum & pharmacum in cibum: Item tollit amaritatem, aliosque sapores. Libanius ergo bonum parat medicamentum: Palmarius malum. Iam de rationibus. Maioris probationem admittimus si intelligitur nec forma, quæ vnumquodque in natura vixit: nec species externa: sed facultas medicamentosa, aut aliter iuuans. Si enim non relinqueretur: Cadaver conderent Medici, non medicamentum. Ad minoris prosyllogismos: Parisienses quo igne vtantur in præparatione ipsi sciuerint. Supra Palmarius eis tribuebat ordinariæ. Vsurpabunt ergo & ignem ordinariū. Deinde certum est, eos nec externam speciem seruare, nec formam, quæ planta, aut animal vinit. Seruant ergo interiorem, quæ est medicæ facultatis principium, quæ & Libanius. Argumenta contra separationes. 1. Formas physicas excepta sola humana, à materia inseparabiles esse credimus: verum non sensu Palmariano. Nam ita sunt inseparabiles, ut solæ extra materiā non subsistat: alias separantur & intereunt in materia succedente alia. Id probat tota classis generationum, & corruptionum. Et si sunt inseparabiles, quomodo ignis Palmarii separat sapores, & alia? Quando etiam Libanius separat crassa & inutilia ad medicandum, non totam tollit materiā. Alias incorporea faceret medicamenta: sed in interiore eius essentia corporea vim comprehensam colligit, & vna cum essentiali subiecto transfert: siue id fiat igne naturæ, siue analogo instrumento. 2. Falsum est corrumpi formam medicamenti, quæ medicamentum, dum separatur essentialis pars à fecibus. 3. Falsa est & impossibilitas separationis in tria. 4. Quis id negat factum suo modo? At non sequitur in mistis coactam non posse separari à sterilibus partibus. Vbi coagulata est, inde potest separari. In simplicibus elementis non est coagulata. Et fecib. a. ipsa natura fecit separabilem, ut in omnibus succis expressis, & similibus. Et quorsum decocta, infusa, exprimenda, imperantur? Fatuum est logicis, & metaphysicis ratiunculis euertere velle euidenter naturam rerum, sensibus & experientia comprobata. 5. Cœlestem essentiam debere & posse separari in medicinis, Palmarius contendit duobus capitibus. 11. & 13. Secummet ergo ipso pugnat. 6. Verum hoc est in Elixire in principio & fine: In medio est falsum. Deinde in cæteris chymicis, pro arbitratu medici, vna vel plures naturæ fiunt ex misto. Quinq; naturas inclusit Palmarius. Si omnes essent instructæ potentiis salutiferis separari possent, redunitiq; vel etiam simul elaborari. Confundunt miserum caseatæ Thestilides, Oenopolæ, coci, &c. 7. Quod attinet axioma illud*

illud à priuatione non dari regressum ad habitum, eundem scil. numero, (non specie, vel genere) id sane in plerisque locum habet. At quis est Medicorum qui in suis pparationib. id spectet? Separat aurifex diuersa metalla. An non possit redunire? separet leeticam scriuarius: An impossibilis sit restitutio? Separat rationibus confundere, & formas, vnionelque naturales pro artificiosis proponere. Quod si in artifex semine naturæ utatur, & specie simile per naturam ex priore corrupto pducatur, idq; & viribus & numero melius, num absurdum quid tentet? Nosse debuit ille lapidis dogmatici faber totum studium philosophorū esse ad exemplum naturæ elixyr suum perficere. 8. Errat à dicto secundum quid. Si nihil in naturæ operib. est immutandum, vorare debuit cum vngulis, corio, cornibus & ossibus boues. Ipsa in animalib. nutritiua potentia separationes suas habet, nec quicquam facit ex toto, vti & artes pleræq; vti scripsit Aristot. Eadē responsio est ad 9. Crases tamē interiores, quib. inest medica facultas, non destruitur, argumento virium. Itaq; extractum, oleum, aqua cinamomi adhuc sapit, & olit cinamomū, &c. 10. Aliud est de natura per se loqui: aliud de ea ad finē certum relata. In nutritione esse lussua, res loquitur. Philosophi mystici in pparatione materiæ ad Elixyr duas agosunt, & tollunt superfluitates, &c. 11. Ridiculum loquissimum. Tollatur vnū, & introducatur contrariū. Si ergo malum sublatum fuerit, bonum sequetur. Ex semine & sanguine fieri possit venenum: At fieri pōt etiā animal: & medicina, prout est semen; vti ex semine forniculi, oleum, &c. 12. Negatur cōnexum. Natura ex plurib. fecit misturas, in quib. quædam partes sunt inutiles ad medicinam: quædam viles. Vtræq; mistæ. Non desinit mistio inutilibus ablati: Non perit Rhabbari purgatiua, etiā si herba, scapus, flos, cortex detrahatur. Probatio de igni stulta est. Nam alio modo graduatur. Ridiculum & nihil ad rem, quod ait de humorib. excretis. In certis actiones sunt diuersæ. In extractis veris satis est præsidium ad medicas actiones. Tandem, ne logicus ille nugator credat, omnia se chymica decoxisse, pugnat contra sua ipsius argumenta, laudatq; Sales Spagiricos, & olea. Sed ne quid dicat sine vituperio, negat vires similes habere integris. Cur quæcūq; facit ex tritico sal, oleum, aquam: atque ita ex pane. Ex coniunctis nunquam denovo effecit nutritiua similiter panem. Certe mi Palmari. Si te tanquam pristinam in mortario contudissent Parisienses, nunquam repalessent Palmarium sapientem. Si panem & triticum petimus, nō opus erat chymico labore. At ex illis medicinam volumus, quæ prius sic in pane actu non erat. Cur a: oleum tritici non habeat maiores ad sanandum id, cui destinatum est, vires, quam triticum ipsum? Nimis patientes in his deliramentis sumus. Veruntamen fieri id oportet studiorum iuuentutis causa. Notetur, quod scribit vinum a pre diuidi in phlegma, Salem & spiritum, licet ex redunitis non restituatur vinum. Disputat itaque contra proprias rationes. Argumentum nouum:

Ex principiis panis non potest restitui panis. Ergo separatio est inutilis, &c.

Essentia celestis caret ne qualitatibus.

Essentia celestis est ἀπορίη, laudatissima, mitis, blanda, &c.

Libauiana essentia non sunt ἀπορίη, vt oleum cinamomi, sales caustici, Ol. Caryophyllorum, Thymi.

Ergo non sunt essentia celestis.

Imo dicuntur deteriores integris: quia integrum cinamomum poterat bona quantitate masticari, quod nō licet in oleo. Re. maior & ἀπορίη est falsa. De miti, & blando respondemus, non desiderari omnium graduum essentias: quin & validas posse remitti vario ingenio. Collatio cum integris est a nīcula potius, quam medici. Cur laudat olea, si integra sunt mitiora, & ad vsum medicum habiliora simpliciter? Cur tantopere extractam quintam essentiam commendauit?

Stoliditas Palmarii pstantis lapidis præcepta omnibus esse communia.

Repetit postea fabulam suam de integrorum elaboratione per ignem suum sine separatione in vnico Hermetice obfignato vase, &c. quo ipso infantiam suam prodit. Nam præceptiones de mercurio philosophorum transfert ad omnia: quasi vero omnia eandem præparationē paterentur. Ita se habuit c. 12. c. 13 supra excussimus, &c. 14. nihil habet, nisi mera nugamenta: vbi primum ex lapide stolide intellecto iudicat de omni quinta essentia: postea de quinta essentia pueriliter garrit, & calumniatur, q̄ de celi fece erant per quandam comparisonem dicta: Inde imperite fabulatur de quinta essentia immista, qui ne quid cælum quidem sit, & quo modo sit, vnquam intellexit: Et si sit plane immistum, blaterat Chymicæ artis essentias non posse esse quadamtenus compositas, & implicatas elementis. Omni no toto isto capite nihil profert nisi anile, & nugatorium. Optamus vt rectius sapiant Palmariani, q̄ proculdubio sunt multi, & Libaui inuidet gloriam informatæ artis: sed eos sua inuidia, vt multos consumeret.

Cælum immistum.

(a) Quercetanus, qui Parisiis medicinam fecit ignorat illam chymiam Palmarii. Nam separationibus vitur in colocynthide, Elleboro & similib. cum digestionē adiectis aliquando mensuris & aliis: aliquando transplantationib. id ascribit, quod Pal. igni naturæ, vide p. 460. pharm. restit.

(b) Vt non rationibus sed exemplis refutetur nugator: repetimus extractum colocynthidis, vti id descripsit Quercet. Pulpa colocynthidis comminuti maceretur in aqua stillatitia succi Cydoniorum in B. M. Facta digestionē exprimatur, serueturq; succus: Reliquis noua affundatur aqua & facta digestionē fiat fortis expressio, idq; repeteri pōt, donec omnis vis sit exhausta. Expressiones commista digerantur in balneo, donec sedimentum sit factum. Liquor purus decapuletur, & in nouo vitro circuletur, donec & hic feces ponat. Repete laborē, quousq; cessent feces, & liquor rubescat. Hūc lentissimo igne balnei destilla. Relinquetur extractum purissimum, succundū, consistentia mellis. Hec nos accurata elaboratione, non negantes esse alias minus præstantes, id quod arti, quæ omnib. consiluit, non dandum est vitio. Facit, vt solent natura apud Aristotelē, quæ omnia membra nutrit: sed præstabiliore alimento partes principales. Sic aquam mellis, vel succi rosarum extrahere possumus Elleborum nigrū: aqua lactis vel rosarum, aut Altheæ sculam, &c. pro omnibus est quinta vini essentia nō ex fecula, sed ex vino ipso. In aliquibus vinum aceti spiritu: in aliquibus propria simplicis cuiusque aqua, aut phlegmate aut aquis Theriacalib. & Elixirib. &c. Cum succos extrahimus ex recentibus, vinum defecationibus pluribus, quæ transferuntur etiam ad infusiones, & decoctiones. Aliiter procedimus in extractis aliis, vt scilla, viperina carnis, &c. apud Quercet. Item in feculis & gummatibus, Theriacali, &c.

CAPVT

De vniuersali Galenochymico Palmarii ex cap.
15. pagin. 85.

Cum Palmarius Libauium Paracelsicum probare vellet, & simul Galenicum p. 16. representabat ipsum vniuersali cuiusdam medicine assertorem, quo nomine esset paracelsista: deinde eiusdem explosorem, qua ratione Galenicus audiret, ut sic hoc argumento duæ factiones discernendæ viderentur. Peccabat quidem tunc ille, Paracelso ascribendo id, quod multis seculis ante Paracelsum inueniant, explicauerantq; & commendauerant antiqui, & Libauius inconstantiam obiciendo ex apparente contradictione, quasi suo modo generalem medicinam approbando, & alio modo panaceam Ambaldinam reiiciendo ventosus esset, incertusq; quid statueret: Sed quid iam de Palmario dicendum? Is sæpius ante vniuersale prædicauit, & præparationi eius tantum tribuit, ut putauerit nullam aliam esse chymicam, & veram, volueritq; omnia ad eum modum per ignem quendam naturæ citra notabilem modificationem, aut accretionem elaboranda esse: iam etiam proprio capite ex professo id docet, & Galenochymicæ, lapidisque dogmaticorum caput statuit: nec hoc solum. Eandem sententiam Scholæ medicæ Parisiensis Academiæ, in qua tamen id non didicit affixit. Scholæ ipsum omnibus calculis nigris compendio damnauit, mendaciumq; recantare iussit: quæ est breuis quædã examinandi via. Nos videamus, ecquid solidi, & sinceri protulerit. 1. Ex veterum sententia minerales medicinas interno & externo vsu salubres ponit; quod suo modo non improbamus. 2. Concludit exposito: Ergo vniuersale minerale non reiiciendum. Hoc quoq; tolerabile, si vsus prudens assit, & verum istud prisorum vniuersale; non a falsæ impostorum panaceæ vera quoq; eius præparatio, adhibita sit & non ambitiosa ad omnia omnino commendatio cum repudio, & infamia aliarum medicinarum, quo modo agyrtæ Paracelsici suum vniuersale iactant, quod tamen minime verum vnquam sunt consecuti. 3. Statim post hæc Paracelsissat, & fanaticos fumos proflat commendator. Mineralia, inquit, omnino maiores & constantiores vires habent, scilicet, quam vegetabilia, & animalia. Imo, inquam etiam perniciosiores, quamquam in quo liber genere non desint nocentia, ut napelli, thoræ, toxica: scorpium, alpidæ, buffones, &c. 4. Cur autem maiores habent vires mineralia? Quia artem chymicam sunt expertæ, nempe illam igneam Palmarii. At eadem promittebat etiam colocynthin, Elleborum, & omnia venena tam mitia, quam quisq; sibi possit fingere, delecta omni Cacoethia, seruatis tantum cælestibus virtutibus. qualis erat purgatoria. (a) 5. Mineralia possunt ascendere in classẽ alimentorum, ait. Mirum, inquam, si hoc vlli persuaserit Galenico, nisi prius transmutato in Galenochymicum Palmarianum, qui per suum Igem ex lommis venenis alimenta & ex medicamentis catharticiis nutrimenta conficere posse sibi finxit. Non negandum tamen, aliqua in ista quoque classe esse, quæ tandem veniant in vsum ciborum, ut aqua, & quæ per plantas & animalia præparantur. De sale putant Palmariani, quod possit à calore naturæ intra nos in escam mutari: Sed cum condimentum sit ex prædominio, cessat inter alimenta esse. Hoc modo & alia, præparata industrie cibus immisceri possunt, aut etiam pro medicina adhiberi, veluti quæ ex ferro auro, argento, gemmis, coralio, vnionibus, &c. fiunt: Sed per se non nutriunt homines, nec immediate. Remittantur tales cibi ad bestias & plantas. Serpenti bus dictum est terra vesceri: Ita viuere & Buffones aiunt, licet magis succi causa: Auicula lapides atterunt in ventriculis, ut & pisces nonnulli arenas ingerunt. Sint aliquatenus nutrimenta: Humana non sunt simpliciter, & absolute, vel immediate. Contentiunt etiam sacræ literæ, diuina voluntati iudices, & experientia in magna fame. 6. Præfert Palmarius similia alimenta, & durabiliora: Nempe sic philosophantur de auro poculento etiam Paracelsici. Sanguis vltimum nutrimentum est: & adhuc dissimilis membris. Ceteri gradus sunt remotiores. Quicquid potest fieri essentialis pars chyli, possit in sanguinem mutari segregatis excrementis & coctione naturæ debita. Mineralia remotissima sunt, & dissimilima, cum etiam aqua, licet succis mista homini, non sit satis conueniens, si sola offeratur. Alia ratio est, si nutrimento sicco iungatur, vel à piscibus, plantis, &c. fortibatur.

Quidam aliquo vsque vrina sua se sustentauit cum in specu subterraneo repentino superiorum casu conclusus esset. Isti autem vrina valde minerali. Sed tandem tamen neque hæc iuuat. Alias nemo fame moreretur. 7. Quæ vero sunt ista similia & durabiliora, prolixè describit, ut viam muniat magnis ampullis ad suam vniuersale. Marginales notæ tem compendio explicant: Mineralia quia fortiora, elaborationem sustinent perfectiorem, & longiorem, ut possint exactius permisceri, augeri, multiplicari viribus, & quantitate: Itæ vrina principia eis tribuit, calorem, spiritum, humidum radicale, &c. Animat quoque ea quinta & diuina essentia multiplici coctione: multiplicat spiritum vitali, naturali, animali. Omnia tam multa in subsidium vocat, ut mineralis natura plane desinere videatur, quod tolerari potuisset, modo præstitisset tam præclara. Forte aliquis Galenicus compendiosiore via istud consequi tenter. Anas quadam syluestris capta in ventriculo habuit sabulum, & cum hoc duo auri purissimi grana. Quid si tales auiculas auro pasceremus, & postea his velceremur? Auro vero non mero quidem: attamen tanquam basi. Si mineralia præparata animantur, spiritum intra nos animantur, & non in ollis chymicis. 8. Promittit tanta sanitatis dona, ut et hydropici possint conualescere, & putrefacta Elephantorum iecora restitui. Ista magnifica quis non Paracelsicus liberalissime promittit, & ad nauseam vsque inculet? Si viueret Palmarius, interrogamus eum, num, quam curasse gloriatur auro potabili supra sphæram exaltato & cantimonia

Palmarius damnans Paracelsum suo consuetis argumento

Examen vniuersalis Palmarii. Mineralia medicamentis præparata.

Mirum autem gumentum, & efficax, si homines essent minerales & simile simili inueneretur, & aleretur. Mineralia alimenta.

Aliqua mineralia cibis idonea.

Sale aliquo nutrire cum ceteris cibis. Gen 3 14. Es. 65 25. Serpenti pulvis panis eius.

Aqua sola homini non est congruum alimentum.

Vrina seruata.

Similia nutrimenta. Mineralia dotes.

Aurum nutritum facere. Hydrops & Leprosus.

Vniuersale
nol. 17.

timonio Suæntii, habuisset epar putrefactum? Glorias immensas audimus & legimus. Vbi tandem experientia infallibilis? Credimus tamen libenter præclarum medicamentum esse id vniuersale ex auro, atque adeo generalem vim ad multa habere posse, cum non ignoremus in vegetabilib. quoque eiusmodi lancipitia inuehiti, & mercurialia q̄ se accommodant specialib. medicinis, & earum vires alimunt. Videndum a. ne quis ex mercurio & auro medicinam facturum venenum pareat, quod supra Palmarius fieri posse docebat. 9. Ex quo vero minerali est illud catholicum? Gradatim ad Thelaurum accedit. *Qua lucent magis, inquit, cateris præstant.* Si Plinius adesset, de argento potius, quam de auro assumeret, doceretq; et venena quadam splendore: sed ideo non esse præstabiliora. De *Gemmis nobilibus* nihil dicitur absurdum, sed quæ non sua luce iuuant. Imo præparatione lux perit. 10. *Melancholicos sapientes putat pro-*

Melancholici
habēt luci
dum Diabo-
lorum hospi-
tium in xtra
Palmarium.

pter huiusmodi lucidum, quo gaudeant Demones. Ridete. Diabolus dux tenebrarum est. Melancholicus succus ater, & caliginosus: Caliginosi spiritus atrabiliorum. Vnde ergo lux irrepleti? Si Diabolus est princeps & dominator tenebrarum, & gaudet capiti. melancholicis tanquam balneo, consequens est, humorem istum minime lucidum esse: aut si est lucidus commendationis gloriam perdere lucida, aliqua ex parte. Si n. & malū lucidum, non magni momenti est argumentum à luce. Sed *sacra litera lucē & tenebras opponunt, & Deum luci, Diabolum tenebris asseribunt.* 1. Tim. 6. 16. Colos. 1. 13. Eph. 5. 8. c. 4. 18.

Elixys vi-
res.

6. 6. 12. vbi Diaboli rectores tenebrarum, & c. 2. Pet. 2. 4. Iuda v. 6. 11. Multus quoque est de spiritib. & organis sensuum animiq; roboratis per vniuersale. Vnde concludit p. 89. *Hæc ergo diuina & cælestia substantia, magnum Elixys philosophorum sapientum magisterium, multa & maxima potest, vt purificationem spirituum, perfectionem humorum, caloris fomentum, & c. Si quæras, vnde hoc sciuerit, cum manifestū sit nec scientiam rei nec experientiam habuisse: dicendum est, Palmariū primo loco sibi finxisse suos spiritus & reliqua: Deinde commentum esse spiritualem lapidem spiritib. plane familiare: indeq; deduxisse ista magna solis & ignis absque omni sensibili experimento. 12. A deo conuenit cælo hic liquor, vt nō solum cælestis, sed & cælum ipsum dicatur. Sic quidem Lullius quintam vini essentiam appellabat, vt & Vissadius: Sed de lapide minerali fuit modestior. Neq; n. in hunc implantat stellas, vt in illā. Cōmittit itaq; Palmarius metalepsin quandam Rhetoricā, dū ex minerali genere delabitur ad vegetabile. Deinde si cælo conuenit liquor seu mineralis, seu vegetabilis; q̄a comparatum argumentum debet aliqua notius esse, vnde didicit cæli naturam? Quam pridem ē cælo venerat? Chymici nostri cælestē vocant alio quodam modo, nempe q̄ ultra Elementorum sortē ascendit, etiam m̄ istum sit, & elementis neutiquam totaliter liberatum. Quæ vero sit natura quinti elementi, vt ei tanquam notæ comparari liquor aliquis mistus possit, ne Aristoteles quidem sciuit. Paruas n. demonstrationes de cælo habuit, quia id ē sensib. nimis est remotum. Conclusio est: Magnum elixys philosophorum est liquor non tantum cælestis dictus, sed & cælum. Ergo cum cælo concordat viribus & operibus. Antecedens probatur, quia Palmarius dixit. Respondemus: à dici ad inesse non valet consequentia.*

Quintessentia.

Cælestē chymicum.

(a) Est stulta opinio Palmarii, quod saporē tollantur seruata cælesti purgatoria. Nam cum illis & hac damnum sentit. Hoc solum benefici est, vt ex gradu nocente, deminutis virib. & subtractis hu. in quib. valebat, sit blanditior & repressior, quod fieri & extractione infusione acti, circulatione & alia modis potest.

C A P V T XXIIIX.

*Quid ignis iste natura in alimentis efficiat & saporibus,
ex cap. 16 p. 90 & c. 28 p. 138.*

Sapores alimen-
torum
quales esse
debent.

DE alimentis disputatum satis est ex Hippocrate, cōiq; experientia. Agitur de saporib. eorū: debeat ne esse lapida, an insipida? dulcia an altera affecta. Diuersæ sunt opiniones. Plæriq; dulcia debere esse alimenta pronuntiat, seu q̄ rectius dicitur, nutriendi substantia, & qualitatib. ita familiaria, vt in eandē homogeniam abeant, seruentq; numero idem. Hinc primum requiritur mistio. *Simplicia n. sola mistum nutriri non potest.* Deinde quia in animalib. & plantis diuersimode affecta sunt partes, opus est, vt ē affectiones induat nutrimentum. Melius hic iudicatur insipidam. Hoc n. oēs saporē recipere potest. Hippocrates tamen terræ includebat varios succos, vt quælibet pars inde sibi cognatum eliceret. Ita vteris animalium, & chylis diuersitas erit tribuenda. Alii dulce volunt esse omne nutrimentum: quod aliqui interpretatur de grato: aliqui de dulci gustu humano: quasi vt suis, vel capræ est gustus ita ē humanus & contra. Quidam docent omne genus alimenti, q̄ vim euidentem naturæ nō infert, posse gradu temperato saporis assumi: sed iustus postea partim separationem fieri partim transmutationem. Palmarius tam bonum ignem naturæ proponit p. 92. vt nihil fingi possit aptius ad quidvis edendum. Omnes naturæ functiones calore obeuntur, inquit: Est NATVRÆ IGNIS, qui saporē infestis (Ita n. debet

Ignis natura
in saporibus
virtus.

bat scribere) dulcedine permutat: Coctione dulcescunt amara, salsa, acris: Sed a calore non quouis: (neq; n. salsa, & amara igneo) verum natiuo, qui miscificat omnia. Ignis arte adhibitus ingratos medicamentorum saporē tollit, quod cetero experimento est comprobatum, & c. Primum dubites, de qua dulcedine loquatur: num quomodo aqua insipida dulcem vocant, an quo modo mel, & sacchar, an quo modo familiare, & granū. Calor u. miscificat omnia, inquit. At mite potest esse cum acido temperato cum salso, cum suauiter misto, cū saporibus mistorum, vinolo & sapiēte pomā diuersa, pyra, nuges, & c. Relinquit ergo lectorem incertum. Postea comparat calorem insitum naturæ, & artis externum. Si hic potest mutare saporē malei ingrati, multo magis ille. At artificiosus potest. Argumento est experientia certa. Multo ergo magis ille.

Si credere volumus, artem præparatoriam ex officina, & culina expellamus, nec amplius quicquā cōdiamus sale, aceto, saccharo, melle, atomatibus, & c. Cur? Quia lōge melius ignis naturæ in nobis mutare saporē horridos pot, quā cocus. Atqui hoc nondū persuadere potuimus neq; sanis, neq; ægris. Nescimus, an in Gallia quisquā sit, q̄ vel expertus sit, vel credat. *Vnam vero ars ista superesse, quæ mortem in olla colocynthidis pomis impleta possit tollere.* Elitarem in fame fel terræ, absynthium, Helle-

Helleborum, consiliginem, napellos, Thoras, & quid non? *Salsa* posse fatuascere, seu dulcescere essentia salis separata nouimus: At id non est pro arte Palmarii, quæ nihil separat. Audiamus argumentum mirificum: *Qua manu vrunt, ore continentur innoxie*, inquit. Tam crasso ergo fuit ore Palmarius? Non prunas neque ore, neque manu toleramus, nisi forte multa salina extinctas. Putat autem, calorem natium causam esse, cur ora non vrantur. Imo, inquam, Palmari si crassum tuum spulrat, tam non restinguar feruorem, calor iste non impedit, quo minus totum os vesicis exasperetur, & vlceretur, quod meminimus cuidam nobili euenisse qui *placentulas complicatas incendebat, & vorabat*. Ignem ille tamen multum habebat, utpote iuuenis alacris, & robustus. Schola Parisiensis negabit, te id ex se didicisse: quia *omne tale additum tali facit, ut magis sit tale*. Nouimus à magno igni minorem dissipari. Sed id aliam habet causam. Magnus enim pabulum suffuratur. Nam Palmarius habuit os Draconum Cati? Num ignem sternutauit, ut Behemoth *Hiob 41.9.* Non si quando bolos manum vrentes in os translatos ferimus, simpliciter vrentia ferimus: Imo ne ore quidem ferremus nisi versatione, humore, & aeris attractione vteremur. Sed inconstans valde est. Nam nimium acria, quæ bene possumus manu tenere, adeo non corriguntur à calore nostro, ut etiam interficiant conficente factum Palmario. Idem experiuntur qui causticas aquas, vitriolum, euphorbium, ranunculum minorem, coccognidium, & similia masticant. *Hydropiper & folia Ari recentia* non poterat nostri oris calor sic demulcere: neq; fauces cantoris cuiusdam, qui volens sibi grauem vocem conciliare, *chalcanthum* sorbuerat, periclitatus de vita. Secus iudicat de salis. Quo quod *salsus est*, inquit, eo melius erit alimentum. Credat Iudeus Apelli, inquit Horatius. Non ego: Et ne credidit quidem Palmarius, nisi quod somniis suis deceptus sic deblateret. Iam obliuiscitur sui ignis naturæ, cum pag. 93. scribit *sanguinem sanorum omnino dulcem esse*: multiplici coctione bilem atram & flauam separari. Quid opus, O Palmari? An ignis iste felix iam non alterat tantum, sed & separa? cap. 5. pag. 25. Ignis iste alimenta non dulcia sed insipida faciebat. Tam verumtamen erat Palmarius. Illud quoque paradoxum est, quod ait, pisces in mati falso, seu altro, ibi est falsissimum, sicubi non subsunt fontes dulces, nutritos esse insulsiore viuentibus in aqua dulci. Scribebat hoc etiam cap. 5. pag. 25. Sed quod semel mendacium est, repetitum non fit veritas. Non si forte in aliquibus hoc sit, in omnibus est. Deinde pisces in mari versantes non omnes sunt pelagii. Plerique sunt littorales, & cibum in dulci quærunt. *Pisces.* Temerarium ergo est pronunciatum. De plantarum alimento non eribuit Hippocrati obloqui. Deinde commentum affert, amaras, acres, salas esse earum partes, quia non sit secretrix valida: vnde in ipsis maneat excrementa. O te Sapidulum Palmari. Fatendum est excrettricem tuam non validam fuisse, nec ignem mirificum. Alioquin tam false & amare non scripsisses. Quorsum separatio excrettricis, si inest ignis naturæ? Deinde an non natura sua & temperamento absynthium, & fel terræ sunt amara? Non ergo mistione excrementi. Quin & ubi nullus humor amarus terræ subest, absynthium nihilominus nascitur amarum. In Lupinis & salis plantis metamorphosin calide statuit. *Alimentum*, inquit, contra Hippocratem, *initio est dissimile. Ergo salsa planta & amara non trahit salsum aut amarum succum, sed alium*. Si enim salsum, & amarum: non posset transmutari. Scilicet fatendum est, sapores istos ex naturæ proprietate rebus suis inesse, & non ex relictis excrementis. Verumtamen ignis naturæ nihil tale pati debebat, quia sapores homini horribiles blande mutat. *Dulcia negat manere, sed bile scire.* Vide calorem mirum. Ex gratis facit succos ingratos, & naturæ aduersos. Ad antiq; yras ergo cum tali igni. Fructus huius capitis est ut Palmarium Palmarii argumentis refutemus. Logicum est: si id, quod magis inesse poterat, non inest, multo minus id inest, quod minus poterat inesse. Hinc nos ita: Si ignis naturæ inest viuentibus, non potest sapores acres, salos, amaros, &c. mutare, quoniam magis facere posse dicebatur, multo minus id poterit ignis externus ab arte adhibitus, qui à Palmario pro minore agente habebatur. At ignis inest non potest, teste Palmario de variis plantis: Imo ille ignis ex dulci melle facit aduersam bilem. Multo minus ergo poterit ignis ille artificialis. At Galenochymicus Palmarii: & ex cōsequente, quo experimento se iactat, illud aut mendax est, aut fortuitum, aut aliena potestate peragitur. Cap. 28 pag. 138. De magisterio saporis disputat. Id huic capiti est domesticum. Vna ergo opera videamus, quid & ibi monstri perierit.

1. Agi dicit de sapore ingrato aut tollendo, aut corrigendo in medicamentis, inuiolata purgatrice. Glaucoma tunc habebat Palmarius. Non enim de medicamentis tantum in eo magisterio agitur: sed indefinite de omnibus, in quibus mutatio magistralis requiritur, & fieri potest. 2. Fieri id docet sine molis deminutione & incremento, per fictitium ignem naturæ. (a) Sed de hoc iam satis multa. Fabulam enim & umbræ somnium audimus. Quercetanus quidem pag. 239 pharmac. similia promittit: Sed non sine putrefactione, separatione, digestionem, mistione, &c. 3. Pulchram paralogiam videte. Sanguis est talis, qualia esculenta, & potulenta: Quales sunt humores, (sanguis) tales sumus nos. Et tamen sanguis est dulcis ex alimentis cuiusvis saporis: Debeamus omnes esse dulces, excepto Palmario, qui nimis fuit amarus. Ex istis nos hæc. Agitur de saporibus: Ponitur tale axioma: Ignis Philosophicus extra nos id facit in medicamento, quod calor naturæ intra nos circa alimentum: Assumimus: At intra nos separat essentiam alimentariam ab excrementis, nec quicquam in totum mutat. Ergo & extra nos in medicamentis: & ex consequente falsum est Palmarii dogma de alteratione sine auctione & deminutione. Deinde: Si talis est sanguis, qualia sunt esculenta, & potulenta. (Nota de saporibus, & qualitate sermonem esse. Cibis salis, acidis, amaris, vineis, triticeis, carnis, pipereis, &c. necesse est sanguinem quoque esse talem. At hoc non est: teste Palmario. Non ergo verum est, quod in sapore & qualitatibus aliis conueniant cibi & sanguis.

Tertio: Si talis est sanguis, quales cibi, necesse est omnes cibos esse dulces, gustu nimirum humano in hominibus. (Nam iterum notare conuenit de saporibus, & qualitatibus agi.) At non sunt dulces omnes cibi: Ergo nec sanguis omnis.

4. Verum ille verumtinosus disputator à saporibus & qualitatibus deficit ad rerum essentiam, quam

*Si ignis Palmarii Verus
esset nullus
nec agrotus
nec medicina
esset.*

Aceti iudicium.

Præcipitatus

quam negat aliquid commune habere cum ingratis saporibus. Qui sic quæsit? An non sunt conuati? Tolle falsedinem à sale: essentiam salis destruxeris: Aciditatem aceto adime, nihil remanebit de aceto nisi phlegmaticum cadauer. 5. Prædicat ignem suum quasi omnem exuperantem qualitatem tollentem, & cacoethiam. Vtinam vere prædicaret. Nam nemo sic ægrotaret; essetque medicina vanum nomen. Quo sanior quisque est, eo plus ignis habet. Quo plus ignis, eo melius domabitur aduersa qualitas. Nemo poterit intoxicari. Nā ex venenis & medicamentis beneficio caloris illius fiunt alimenta. Cur ergo moriebatur Palmarius? In aliis omnibus ignem istum quærebat, in se solo nullum inueniebat. 6. Argumentatur etiam: Si ignis natura in ventriculo sturnorum, gallinarum, anatum venenata cicutat; etiam in vasculis artificum. Illud est: Ergo & hoc. Connexio probatur, quia in ollis artificum gubernatur consilio, & ratione. Mirū acumē Non ita dudum audiebamus inuersa argumēta: Si in ollis potius magis in ventribus. Sic: Si in ventribus, magis in ollis. Vtrum maius est vel minus dicite logodædali. 7. In aceti iudicio apparet nō bene coctus ab igne suo naturali. Magisterium definit ut vult. Deinde in nos sua spūta immittit. Sapor in magisterio debet extolli. Ergo non tolli. Belle. Vtrumque inquam. Nam mala vel excedens qualitas tollitur, reliqua bona extollitur. 8. Aceti sapor, inquit, non exaltatur mistis peregrinis, ut intendatur. Quid ni inquam? Nam ex potentia in actum vocatur, & disposito agente fit altior. 9. Libauium mendacii accusat: Bene se res habent, quod Palmarius à sua schola est damnatus mendaciorum. Sed vnde mentitur? Scriptum sit in chymicis saporis mutationem potissimum vsum habere in corrigenda acrimonia: At acetum etiam acrius facere docet. Bone Palmari: Ignis tuus tibi non fulsit. Cum acrimonia corrigitur, etiā ex hebere potest fieri maior. Quod vero acetum attinet Libauius acidius vult, magis, quam acrius, licet abusive saporū nomina permutentur. At, inquis, quicquid exaltaur ad gradum altiorē perducitur. Recte inquam. Ergo, inquis, quod excessu acre est, non potest magisterio illo corrigi: Debebat enim fieri acrius. Vtinam vitueres Palmari, Docetemus tuum ignem melius coquere, aut saltem tuam phantasiā per tuum ignem ad mediocritatem perduceremus. Medicamentum, & alimentum sunt res relatæ ad aliquid. Ergo tūc exaltantur vires eorum, cum huc rediguntur ut optime faciant, quod possunt facere. Acre acrius ultra tet minus sanitatis reddere, non est medicamentum, vel cibum exaltare: Sed ex cibo vel medicamento efficere venenum, aut damnum. 10. Aliud carpit. Libauius lotionē tollit acrimoniā. At magisterium nihil debebat tollere. Acutum sane & hoc. Ignis naturæ Palmarii nihil addit, nihil detrahīt. Nam exacte seruat mandatum. Ergo est verum magisterium. Nihilominus tollit falsedinem, amariciem, & alios sapores molestos cum cacoethia. Tollere ergo maleficas qualitates & addere beneficas, non obstat magisterio. Deinde aliud est tollere proprium, & accessorium in præparationibus. 11. In præcipitato ludic. Bonus vir Libauium loquentem de præcipitato hydrargyro ex aquis acris promito, quo modo fit & aurum vitæ, ablegat ad alium præcipitatum, qui non fit per soluentes liquores. (b) Ehem: callide. Scilicet Libauius volebat omnem præcipitatum sic tractari (c) atque etiam ignem philosophicū Palmarii: Procul o, procul este profani. Sacer ille præcipitatus Palmarii iustitiam. vndis non indiget: nisi fortasse cum nimium vltus est. Nā Galenici est Empyreuma & procul eluere. 12. Libauius scripserat, si tam alte radices complexa sit acrimonia, ut elui non possit, sicut amarietates non potuit elui ex Palmario ante vermes in sepulchro, & fors etiam purgatorios ignes, palliandum esse, quomodo corrigere solent dogmatici sua medicamina. Palmarius artem Libauii hinc impotem iudicat. Imo, inquam, debes potētem censere. Quia pro vno artificio habet plura: sicut tu te soles in mille monstra conuertere, tantū, ut Libauiana vexes. Concluditur caput conuictis asininis: quæ nos non curamus. Ita est saporis chymia apud Palmarium.

Notabit studiosus Lector nos nihil detrahare experientiæ in elaborationibus & exaltationibus chymicis, ubi postquam iam impurum à puro segregatum est, digestionibus & circulationibus extracta sunt puriora, essentialiora, & incunda, qua de re vide etiam Querc. in pharm. c. 12. pag. 218. Sed Palmarius de integris absque separatione veneni fabulam narrabat, vide & p. 235. pharm. 2.

- (a) Notamus, ne quis omnia Palmario tribuat, Libauio vero nihil in saporibus insitum cuius rei calorem cum ceteris ad perfectionem contendere. Hac vero non in dulcedine semper est, sed & in acore. amaricie & aliis, maximeque propriis cuique saporibus. Bene nouimus per artem chymicam extractions vegetabiles quæ fiunt per proprium, & ex ipsis sunt menstruum, mitescere digerendo, & circulando, vniendoque. In mineralibus constat de sublimationibus & aliis viis. Quercetanus spiritum vitrioli ex acris reddit mitem, 1. digerendo, 2. addendo phlegma proprium, 3. circulando cum vini spiritu, 4. mitione hostis iugulantis, & actione mutua fragentis, ut liquoris Tartari &c.
- (b) Plures modos nouimus, quibus argentum viuum potest præcipitari sine menstruo: vnus fit per phiolam exiguis partibus, vel per circulatorium: alter per ferream cannā. Tertius per digestionem in magisterio. Crollius videtur alium notare p. 130. Basilica ubi certis instrumentis per se redigi in cinabarium scribit. Fieri hoc etiam per serpentinos ignitos potest. Vide Quercetanus in Alexic. p. 468. 469. in consilio de Lue Venerea pag. 388.
- (c) Crollius præcipitauit argentum viuum cum auro per biennium. Sed qui dde eo sentiat, vide p. 125. Basilica. Præcipitatur alias cum mensuris vario modo: & sine omni adiectione tantum ignis industria: ite cum auro, cuius exemplum est in syntagmate.

*Quid Chymia pharmacia conferat: Vbi ignis natura est
instar omnium cap. 17. pag. 95.*

Titus distinguit Chymiam, & pharmaciam. Illa composite appellatur etiam pharmacochymia, proculdubio pars Galenochymia. Hæc est officinarum trituration, coctio, lotio, infusio. Pharmacochymia.
Thema est: Chymia longe præstat pharmacia Galenica: (quæ est dogmaticorum:) quo Themate Hermetico-
rum præparatoria præfertur officinarum Hippocraticarum laboribus. Argumentum primum:
Quia Chymia progreditur ultra trititionem, coctionem lotionem & infusionem, donec in præsens inutile fustu-
lerit; Et malignam qualitatem saluari permutauerit. Nos quidem hanc litem non multum litigabimus.
Est enim contra Riolanum & scholam directa. Veruntamen quædam portentosa opinionum notare
conuenit. Dum purgare est animus, inquit, inutile est astringens. Male memor erat Palmarius capitis 12. pag.
69. ubi enim contra Libanum scholæ institutum laudabat, quod catarthici celeritatem astringenti-
bus siue stypticis retardarent dogmatici. At hic audimus plane hoc in purgantibus inutile esse, quia
purgare, & alium sistere se mutuo impediunt: Et cum alterutrum volumus procurare, alterum prius
tollimus in Rhabarbaro. Respondet proculdubio schola Logicum hunc blateronem desipere. Nam
Rhabarbarum in substantia datum non implicat se in intestinis. Deinde idem fit Cydoniorum mistura, qua
corrigitur Diagridium, & Elleborus niger, nisi forte quid occultius sit considerandum. Nonimus
enim hominem, qui siue ante, siue post cibum edat Cydoniorum succum, purgetur, adeo indomitis
Cydoniis ut odor in fecibus maneat. Iple Palmarius pag. 114. cap. 21. ex Mesueo astringentem in ca-
thartico probat, ut suum stibium defendat. Sed hoc transeat. Quo modo vero Chymia superat of-
ficinæ præparationem? An non separat? Non, inquit: Sed exaltat, sublimat, propriam substantiam viribus
multiplicat: saporem ingratum cum Cacoetia tollit: Vt RESTET amicum, tutum, facile, genuina virtutis. Quo
præsidio, & auxilio hoc diuinum consequitur? Inuentio (inquit) mirabilis ignis Philosophici. Chymica est. Ignis vis
mira.
Ipse persequitur omnia etiam integra, & quacunque ratione composita. Defectus omnes supplet, redundantias tollit.
Hoc vno, si non alio, superat pharmaciam vulgarem chymia. Ea & mineralia industrie sicut trahere. Nam aurum
nec foliat, nec puluerat, sed liquat, seu soluit competente liquore: Vitriolum NON INTEGRVM sed arte in dul-
cedinem adductum addit, &c. Hæc esset vnum magnum, si verum esset, scribebar quidam ludens. Sed
metuimus, ne schola Parisiana his ipsis argumentis suam pharmaciam anteferat chymia, ut volebat
Riolanus: Ita enim ratiocinari potest:

Verum semper anteponi debet, mendacium postponi.

Pharmacia dogmaticorum continet verum: Galenochymia Palmarii mendacium. Ergo. Puta maiorem sic
enunciari debuisse: continens verum debet anteponi continenti mendacia. Minor probatur, quia
quicquid ille fanaticus de igne naturæ suo garrat, verum non est. Pharmacia vero Galenica ratione
& experientia munitur. Deinde iste ignis seipsum implicat contradictione. Si ita præparat, ut aliquid
resteret, necesse est, separatam esse aliud, ex quo restet. Deinde si iste fictitius ignis integra, & quacun-
que ratione composita emendat, quid causæ est, ut tantum bonum adhuc lateat? Tertio si defectus
supplet, redundantias tollit, quo modo relinquit integra? An non pag. 96. scribitur in plantæ nutri-
tione non excludi reliquias nutritionis, & inutile excrementosum, unde infusionum magnata veniunt,
saporeque ingrati, & malignæ qualitates genuinæ facultati obstantes? Si ignis seruat tantum genuinum
essentiale, an non integra dissolvit, & separat inutile ab utili? Imò & vitriolum non integrum relin-
quit. Quid opus erat Galenochymia noua, si facta pro suis inuentis, & Alchymia surrepta pro pro-
priis, nihilque aliud vendit? An ista ante Palmarium ignorabant Chymiarum? Verum libuit auctori
nugarum non vna stultitia desipere. De correctoris cense, ea sæpe contrariam facultatem occultare in profun-
do: quod est secundum argumentum, q. d. Quod facultatem noxiam in profundo relinquit prius est eo, quod
tollit. Pharmacia corrigere volens relinquit eam facultatem; Chymia tollit. Illa ergo prius, hac melior. Assumit ita
simpliciter ponitur de pharmacia. Sed de chymia probatur figmento ignis. Sed primum pag. 69.
Scholæ correctiones mirifice commendabat: quia tollerent componendo ea, quibus nocent inte-
gra. Ita pag. 72. Parisienses, quod nocet, corrigunt meliorum additione. Si hæc vera sunt, pharmacia
non relinquet prauum. Deinde marginalis nota ait: Metalla vulgo nec rite nec recte (quasi rite aliud
quid esset quam recte) parantur: quod & ipsum tollitur fœditate contradictionis. Tertio: ignis Palma-
rii est fatuus. Nihil ergo vtile probat. Dum ait, vegetantia multas ignis gehennas (Ita enim ineptit de more) &
primos artu labores (qui in mineralibus alias usurpantur) respuunt: cuius, sunt labores sui, &c. obliuiscitur
recti. Nam in ignis naturæ operatione tantum est vnus labor, ut cap. 5. pag. 27. & eiusmodi. Non ergo
cuique; sed in purgatorium mittatur & hoc caput, præsertim cum in auro non foliato, nec pulue-
rato, & in vitriolo non integro (quod tamen requirebat ignis ille sapiens) sed arte ignea in dulcedi-
nem adducto, suam inscitia prodatur, suaque placita euertat ipse. Quæ cap. 18. de subiecto purgantis pote-
statis declamat, non placet examinare. Alii aliud dicunt. Palmarius negat Catharticam esse à quali-
tate elementari, vel temperamento (contra Hippocratem, & Galenum:) vult à cœlesti & diuina es-
sencia esse, quæ in domestico hospiretur subiecto. Itaque; & igni naturæ eam vim tribuit, ut hac seruata
omnia cætera tollere possit, licet mole non deminuta. Sed contemnuntur eius sententia, quanquam
forte non differt à Galeni crasi interiore. Illud saltem hinc elucescit, cum scribat, facultatem purgan-
tem esse in interiore, & proprio subiecto, quod est quinta essentia, impudicam, & ferocem habuisse
frontem tam pertinaciter abnuendo integrorum separationes. An hoc est integrum, si abiectis plu-
rius partibus tantum paruam serues, quam postea citra imminutionem elaboras?

*Cathartica:
Nota Sophi-
sticum inte-
grum Pal-
marii, quod
non est sim-
plex totum;
sed extracta
ex eo essen-
tia.*

De argento viuo polychresto ex cap. 20. pag 105.

Argentum viuum ignis. Aqua permanens. **S**upra diximus cum de mercurio & igne Suctenii ageremus, argentum viuum ex antimonii stella martia per hydrargyrum elicitum, ut volebat Sucten (nam alterationi similis est artificium, quam ex tractioni) vocari ignem. Mosius in Turba argentum viuum, quo philosophi videntur, appellat igneum, quanquam ignea vis initio, & in cortice non appareat, sed lateat in recessu. Agadmon aquam auri, igneum venenum dicit, estque aqua permanens ex mercurio cum compare suo coniuncto, hoc est, aqua illa mercurialis glutinosa ex argento viuo sublimato, postquam bis cocta est & auri calce imprægnata, & in lac virginum mutata. Aliquando tamen is terminus nigræ ex malagmate illo philosophico designat, quæ & sulphur dicitur. Sic Menebæus Ebeliam seu argentum viuum coctum, & aerem factum ignem nominat corpora comburentem, &c. In aurora consurgente cap. 13. Ignis philosophici, seu argenti viui triplex genus proponitur, & anima, vel quinta essentia mercurii, ignis dicitur. Citatur ibi Turba senior inquit: Ignis noster est aqua. Si scieris dare ignem igni, mercurium mercurio sufficit tibi. Illum ignem oportet extrahere igne conaturali. Vide ibi & reliqua. In scala philosophorum aqua calcinans solem & lunam secunda vocatur ignis non naturalis, cuius virtute magisterii fit complementum, diciturque dissolvere spiritum corporis fixi: sed ignis naturalis dissolutum congelare. Utrobique vero est mercurius, qui iuuatur igni innaturali seu externo artificiali, qualis est simi vaporosus; & alio elemental, qui flammæ, suoque tempore est utilis. Ex his & similibus multis locis patet Argentum viuum in se habere ignem, qui cum per artem foras trahitur, cognoscitur ex operationibus igneis, quas in metalla exercet, & corpora morbida. Non incommode ergo in tractatu hoc de igne naturæ, agitur de argento viuo, quod Palmarius vocat Polychrestum, quod vulgares Physici & Medici, quia arte tractare non possunt, vituperant, quia in re rectè accusantur à Palmario. Quoniam autem Paradoxa nonnulla eius historiæ immiscet, & Libauium criminari non potest omittere, videamus quidnam ista in re sapiat.

Mercurius chymicorum an naturalis. 1. Hydrargyrum, argentum viuum Plinii, Mercurius chymicorum, inquit, una & eadem res est nempe non artificialis, sed sponte nascentis. Improvidus scriptor confundit potius rem, quam explicat. Mercurius chymicorum quanquam naturali constet materia, tamen, secundum formam, naturalis non est, quod intelligitur etiam ex adiecto, CHYMICORVM. Chymici vero sunt artifices. Vocant autem ita vel liquorem, qui est tertia pars essentia, & vnum ex principiis, de quo supra multis, vel materiam lapidis mineralis studio summo artis præparatam, atque ita à mercurio vulgi distinctam. Argentum viuum minerale Plinii potest esse materia quædam mercurii mineralis chymicorum: Nam ex eo potest extrahi: at idem non magis est, quam quinta vini essentia vinum: Sulphur vitrioli vitriolum: Mercurius antimonii antimonium, &c. Ideo tam sæpe inculcatur à philosophis, quod ipsorum mercurius non sit mercurius vulgi. Hoc itaque primum flagitium est Palmarii in hac speculatione. 2. Nullus est artificialis, inquit. Si intelligit artem non posse facere argentum viuum primæ dispositionis, non fallitur. Si vero ars assumit materiam ex natura, in qua argentum viuum est potentia, & producit id actum, cur non inde nomen accipiat artificialis? Sane Galenus correctione indiget. Nam hydrargyrus etiam purus putus in natura inuenitur. In eo tantum non est falsus, quod ex minio quoque natiuo, & argentariis lapidibus, in quibus non erat actus, sed potentia, vi ignium eliciatur. Plurique dicunt separari, quod non usque adeo impugnamus: Veruntamen videtur etiam quadam transmutatione contingere, sicut lapides ferrosi, seu dispositi ad ferrum, & similes minera in ferrum abeunt excoctione, similiterque fit in aliis, quæ ideo Galenus vocabat artificialia, ut Cadmiæ fornacariam, pompholyga, cerussam, æruginem, &c. qualia multa chymici ex metallis, aliisque mineralibus arte faciunt, unde postea artis opera dicuntur.

De Mercur. philos. Vide infra in Ripiao. 3. Nullus è metallis, & mineralibus eruitur inquit. Scilicet ne Suctenio quidem, quem aliquoties tantquam Libauio oppositum autorem citauit, credidit. Is suum ignem, & argentum viuum ex stibio eliciebat, & porro martium, venereumque faciebat. Apparet autem imperitia hominis, qui, dum audet de lapide & vniuersali philosophorum tam copiose & magnifice declamare, ignorat omnes peritos metalla nihil aliud esse profiteri, quam argenti viuum coagulatum, & posse per dissolutionem artificiosam in liquidum reduci sicut glacies ex aqua concreta in eandem reducit. Ne Erasius quidem adeo pertinax erat, quin fateretur ex auro posse fieri mercurium, quem miro compendio Eduardus Kelleus Rudolphopolis præsentem Nicolao Maio, & Pragæ in gratiâ Rosenbergi teste Penoto, produxit. Ipse Penoto aliquot modos eius artificii proposuit, editulque est liber Elia artista nomine, in quo & processus docentur, & calumniæ depellitur. Profiteretur eam artem etiam Basilius Valentinus I. Bapt. Porta & alii. In nostris aduersariis etiam plures habemus descriptiones, quibus ex plumbo, stibio & aliis conficitur argentum viuum. Palmarius quidem Libauium aliquoties eo nomine irridet, & criminatur, negans etiam in Elixire. Philosophorum aurum, & argentum in mercurium abire; sed deceptus est inficitia sua, & imperitia. Negat mercurium erui ex mineralibus: Et vix quinque lineis interpolitis è cinabari minerali educi confitetur. Quæ hæc est imprudentia?

Palmarii improvida contraditio. 4. In cinabari minerali actu & distincte continetur. Ergo non eruitur aut fit arte. Imperitè inquam. Inuenitur quidem etiam purum, & quod iam suum est siue per se, siue inclusum minio, & cadmiæ argentariæ, siue foris adherens, aut permixtum arenis: Veruntamen etiam in aliquibus inest potentia. Sola concussione, & ictu mallei non semper etiam actu existens separatur, quæ de re Agricola consulendus.

5. Si quædam è natura possibilitate eruantur, vt aurum & argentum, nusquam artificialia, sed pure naturalia sunt. Ars NIHIL quicquam addit, vt nec tritici cultura artificialis est. Respondere ad obiectionem volebat talem: Cui, vt actus sit, ars adhibetur, id est artificiale. Nam cum in potentia esset, nondum erat absolutum. Quod vltimam perfectionem affert, id nomen operi ex se potest imponere. Iam vt sit argentum viuum, & alia multa mineralia actu, ars constatoria efficit. Ergo. Negat Palmarius propositionem. Etiam si enim arte perficiuntur, tamen sunt naturalia. Sed veritas est, quod aliqua sint naturalia; aliqua artificialia. Duo enim principia concurrunt, vnum internum, quod est natura, quæ multa in mineris imperfecta reliquit; alterum externum, quod est metallurgica, chymia mineralis & similes elaborationes industriæ. Argumentum à tritici cultura ignorat Elenchum, estque ridiculum & falsum. Omnis enim quia tritici non sponte nascitur, sed opere coloni, ipsum quidem naturæ vi ex semine prodit, & perficitur: sed cultura tamen eius est artificiosa.

Negat Coloni
ni artem esse
sa artem.

6. Dioscorides pronuncians argentum viuum venenum, aut sublimatum intellexit, aut ex aqua forti præcipitatum. Mirum vero, si chymicus fuit Dioscorides. Quid ni & Plinius, cum de vulgari inartificioso scribit esse venenum omnium rerum? Dioscorides ignorauit ignem naturæ Palmarii. Alias non tantum innoxium medicamentum esse dixisset, sed & in alimentum mutasset, sicut Palmarius aurum potabile, vniuersale lapidis, gemmas & similia. Dioscorides lib. 5. cap. 60. primo proponit artem, qua ex minio (non illo, quod Quercetanus ex plumbo coquit, quodque Dioscoridi est sandaraca, vel sandix, aliis scyricon: sed natiuo, quod ἀγνὸν vel πῦλτος, vel ἀννώγει de quo Plinius lib. 33. cap. 7. quanquam & hic videatur perplexus scribere. Nam ex argentario lapide argentum viuum excoqui bene quidem dicit, sed in minio secundario, quod fiat exusto lapide, obscurus est. Aliud enim est id minium, ex quo hydrargyrum extrahitur: aliud sandaraca & sandyx plumbi seu cerussa, de qua lib. 35. cap. 6. quale fieri potest & ex lapide plumbario. Illud concedi Plinio potest, postquam iam extractum est argentum viuum, siue lapis fuerit argentarius, siue plumbarius, siue vena hydrargyri, vltione confici minium (secundarium) confatur argentum viuum: Rem ignoram Palmario. Addit inueniri etiam nativum: Hoc solum nouit Palmarius. Tertio tradit seruari plumbeis, stanneis aut argenteis vasis, quia omnem aliam materiam exedat. Deceptus est relatione mercatorum. Nam ista metalla dissoluit. Vt tribus, velicis ligneis, leuatur. Quarto ait potum habere vim perniciosam. Quo modo? Pondere, inquit, interna exest. In. o si exest, non pondere id facit, sed acrimonia, & vi destructiua, quam bene sentiunt aurifabri, flossores minii, vnde & vaporati hydrargyro. Si Dioscorides sublimatum intellexisset aut præcipitatum, quo modo potuisset vim exitiosam & erodentem ponderi ascripisse? Non bene Sotrius erat Palmarius cum id scriberet, aut non habebat ad manum Dioscoridem, vel non vacabat inspicere. Præceptis scilicet ferebatur in reprehensiones Libanii. Capite 28. lib. 6. scribit Dioscorides argentum viuum inter mineralia venena, atque potum eadem inferre, quæ lithargyrum, eademque proponit remedia. Nimirum intelligit crudum, liquidumque, quale ex officinis venit multis sordibus infectum, quæ sordes etiam emergunt in superficiem ex recessu, si seruetur aliquandiu. Adhæret sulphur impurum, & spiritus Cobaltici, leu cadmiofi, vnde recte dicitur venenatum. Si parem lithargyro habuit effectum plumbo vitiatum intellexisse censeri potest. Artifices multo sale & aceto eoluunt, detergentque; Et tamen adhuc impurum, & crudum esse dicunt, quod terrestritatem, & aquositatem perniciosam adhuc contineat, quæ acri balneo est tollenda. Veruntamen minus nocet postquam impuritas est deterfa. Mittebatur nobis hydrargyrum ex terra aduocatorum, quam variis appellat, seu Voglandiam. Is ex miniera erat exhaustus citra omne artificium. Purgatus sæpe traiectione per pannos, nihilominus nigritiem perniciosam & scorias euomebat multas. Non mirum, si quis talem venenum pronunciet. Longe ab hoc differt Hispanicus, Indicus, Tirolensis, Vngaricus, & quicumque circa mineras auri, argentique inuenitur non corruptus plumbo & similibus, in quo natura feminale principium coctione meliore elaborauit. Talem assumunt ad suum magisterium sapientes, & in aquam primordiale conuertunt. Sed ad Palmarium.

Hydrargyri
impuritates.

7. Argentum viuum rodere, nunquam fuit obseruatum, inquit: Paucos ergo vel nullos audiuit de noxa argenti viui querulos. Mortui post vnctiones, habuerunt corrosa ossa, (a) in quibus & argentum viuum inuentum aiunt. De sublimati in dentes iniuncta notant, quæ faciem mercuriatis aquis liniunt. David Rungius scribebat quoties tractaret argentum viuum, aut cinabarim, se molestiam, vel solo halitu sentire. Amicus noster Doldius non ita pridem significabat, quandam chirurgum sæpe sumtis mineralibus medicinis, quarum periciam sibi arrogauerat, mortuum habuisse ossa friabilia. Iudicabamus mercurialia non fixa fuisse medicamina, nisi sumado ægrotos ipse quoque fumos corrosiuos hausit, aut Gallicus fuit. Calcinat aurum, argenteum, plumbum, stannum: ferrum molle reddit, &c. Sitne hoc corrodere, an quid aliud, videre debuit Palmarius, ante quæ iudicaret. Putauit. n. (ita scribit) eius ope metalla durissima in calcem, puluerem, atomos abire, non aliter ac stygia. Mirum: Si non aliter ac stygia; eodem sane modo. At stygia est corrodere. Ergo & hydrargyri. Sed ille falsum hoc iudicium arbitratur. Cur ergo dixit non ALITER? Iuniores notent corrosionem illam per accidens tribui argento viuo propter adhaerentia corrosiua, vel quia frigiditate labefacta solida, quæ postea cum nutrimentum receptum non possint conuerrere, id corrumpi & acre fieri sinunt, ipsaque etiam per se fatiscunt. Si purum est, metalla in eo soluantur non corroduntur: licet vocetur interdum corrosio certa relatione.

An argenti
vium cor-
rodatur.

8. Verum vertumnus iste à corrosiua transit ad calorem, negatque argentum viuum calore calcinare. Sed & falsum dicit stygiam vrere calore. Et est tamen caustica. Quo argumento negat? Si calore, ignis deberet aurum calcinare. At non calcinat. Non ergo calore. At inquam calcinatio est opus caloris ignei. Solo salium spiritu, inquit, aqua fortis momento soluit argentum. Non quidem momento, inquam, veruntamen si spiritibus salium (aluminis, & halonitri, vel etiam salis) cur non calore? Spiritus salium sunt caustici. Ideo & cum argentum in cucurbitulam aquæ fortis

*Ignis in hy-
drargyro.*

fortis iniectum est, verumque actu quoque incalescit, ut non semper, vel diu possit nuda manu contineri. Erat autem nimis obliuiosus, philosophique suae immemor Palmarius. In initio capitis ex magistris Elixiris Philosophici adduximus sententias, quibus *argentum viuum* IGNIS pronunciat, qui ignis licet sensibus non appareat in crudo (Est enim potius frigidus tactu hydrargyri) tamen intus exilit, & cum committitur ei dispositum patiens, emergit, sicut fit, cum aqua fortis frigida actu stibio, vel ferro, &c. affunditur.

*An aqua regi-
s soluat
aurum ca-
lore.*

*Aq. soluen-
tes varia.*

9. Ut neget adhuc calore soluere stygiam, producit regiam. Si calore solueret, etiam aurum: At non aurum. Ergo non soluit calore. Item si solueret calore, aqua regia, quae fit aqua forti adiecto sale ammoniaco, esset calidior omnibus aliis, & solueret alia maxime. At non facit: quia non soluit argentum. Ergo non calore, non frigore ista peraguntur, sed certa rerum proprietate. Sane confitendum est, quod aqua fortis communis non soluat aurum. Est & hoc dandum, quod aqua quaedam conficiatur, quae vnum metallum soluat, alterum non: Aliam esse quae omnia soluat: aliam quae non soluat nisi in argentum viuum. Agnoscimus dispositiones inter agentia, & patientia. Agnoscimus & hoc Platonium, quod solutio sit penetrantis, & diuidentis, quod est acutum & tenue ad instar ignis, vel aeris, vel coelestis essentiae. Virgilio & frigus est penetrabile, quod alias cogit, & constringit. Verum & in aceto animaduertitur igniculus quidam. Vnde ipsum attenuatum & acre redditum fit soluens lapidum. Acidus spiritus separatus ab eo, vel etiam acetum integrum acutissimum margaritas non segre soluit, ut est in historia Cleopatrae & filii Aesopi, &c. Interim vero fallit iudicium Palmarii in negatione caloris, & ignis. Omnia ista peraguntur igne essentiali, & calore non quouis, sed certi generis. Sic Aristoteles in plantarum, & animalium procreatione negabat quidem recte ignem, aut talem calorem, vel vim igneam generationem procurare: Interim alium ponebat calorem cognatum elemento stellarum. Ita debuit differere de his quoque Palmarius. Fit istud *calore*, sed *proportionato*, & *certainum essentialium, certa quae materia*. Norunt & aurifices Macrobiani non omni igni flammæ, vel elementari calore omnia fieri recte: Nam alius est ex paleis, alius ex carbonibus molibus, alius ex duris, alius ex flamma surgente; alius ex lithanthrace: alius ex spiritu vini: alius ex solis radiis, &c. In omnibus tamen est calor, quo valent spiritus certarum materiarum. Quilibet agit sibi analogice & determinate.

*Ignis magis-
gicus.*

*Vide Basilii
cum Coll.
pag. 211. 212.
213.*

10. Quæstio de calore salis Ammoniaci (b) nunc sit omnibus aliis vehementior, facilis est expeditu. Nullus sal aciores habet spiritus, præsertim si exaltati fuerint. Prope tamen accedit sal Tartari: Halonitrum; sal vrinæ, qui est pars artificiosi ammoniaci. Illi spiritus calore valent. Hinc consequens est salem ammoniacum esse validum causticum. Si addas aquam argenti viui sublimati, validissimus fit ignis, quem magicum & essentialem vocant. Qualis etiam sit ille ignis, quo aurum breui spacio, atque pene oculi ictu in argentum viuum, & sulphur dissoluitur, cogitare licet. Aui calx per regiam facta tantum concepit igniculum, ut leui motu, vel calore externo concallescere cum magno crepitu fulminer. Si in regiam infundas oleum vel liquorem tartari, nisi caurus sis, cum tuo periculo ignis vim senties. Ista omnia considerasset Palmarius si vel sciisset, vel calumnia non abreptus fuisset, ut studiose aliorum iudicii se opponeret. De vi ignea mercurio Philosophorum inclusa, quam etiam ignem appellant, suo in loco dictum est. Notetur autem hic obiter, quod Palmarius dissoluat salem ammoniacum aqua forti; aurum argento viuo: argentum stygia. Nam cap. 24 pag. 127. ista negabit.

*Calcinatio
per mercurium.
αμαλγαμα
μα q. simul
dolium: ab
αμα simul
αμαλμα
dolior: Fors a
γαμα
deduxit ut
sit simul nu-
bere, quod
connubium
docet. Docti
a μαλμα-
lev subigere
malaxare,
deriuant.*

11. De *Amalgamate* Palmarii. Argutus homo fuit Palmarius, & Græce Latineque doctus. Quo modo argentum viuum calcinat metalla? Si plurimum, inquit, superat metallum, in atomos innumerabiles & minutissimas (ita solacissare solet) deducit pro certa proportionem, quæ illi maritur. αμαλμα vocant Græci, quasi matrimonium. Non necesse est plurimum superare. Nam sufficit proportio vnius ad quatuor, vnde tamen exprimitur, quod superfluum est. Aurifices vocant *molere*. Græcis puliculam, seu massam, quæ inde fit, vocaret *μαλμα*. Nam malaxando, & remolliendo contendendoque fit, sicut officinarum famuli pilularum massas subigunt. Imperiti corripuerunt vocabulum, & transulerunt in officinam aurificabilem, *amalgama* enunciantes, quasi Arabes essent *amalgama* dicturi. Palmarius matrimonium significari arbitratus est ridicule. Infidum certe matrimonium. Nam non multo igni vxor deterit virum, nec est ista philosophica coniunctio, de qua usurpatur matrimonii terminus. Sed cur dissoluat metallum, queritur. Non debebat dicere, DISSOLVIT. Id enim infra pag. 127. negat. Habet id, inquit, a substantia identitate. Mirum. Idem ergo dissoluit Idem? Fors scribere volebat proprietate. Ratio est: quia multa dura solvuntur liquoribus. At, inquam, hoc non fit ob substantiæ identitatem: sed ob poros, in quos admittitur humor, qui vinculum, & terminans tollit. Ita differit Aristoteles de solutione mistorum. Nulla id fit acrimonia, inquit, sed sola liquoris proprietate, quæ symbolum inuenit in congelatis & induratis. Fiat sane hoc in aliquibus. Num quicquid recipitur secundum modum recipientis recipitur. Alicubi tamen requiritur acumen penetrans, & acrimonia, quæ ligaturas, & seras potenter soluat, ut fit aceto, aquis acutis, fortibus, salis, spiritibus & pluribus eius modi mensuris. Galenochymicus debuit agnoscere etiam terrarum, & glebarum solutiones: Item succorum coagulatorum aluminis, atramenti, salium, item sulphuris, resinae, succini, &c. Ex Aristotele potuerant differere πρὸς τὴν ἔξω; Deinde de putredine, cum per circumstantem calorem infusus cum terminante, & continente humido educitur, posteaque intrat peregrinus, qui gluten soluit, & humidius facit mistum; vnde putrescit, & diffluit, fitque fimus & tandem terra. Poterat & πρὸς τὴν εἰς αὐτὴν dicere. Diuisibile enim quid est argentum viuum, & spiritus. Itaque per omnes partes symbolici metalli se insinuat, & sua diuisibilitate compagem molis, seu crassitiem & continuitatem corporis vel integram quantitatem distinet, & dissolvit: substantiæ unitatem non soluit. Chymici ergo negant veram solutionem esse, sed calcinationem appellant, in qua licet sensibilis ignis non sit, nec acrimonia

monia tactui humano molesta, tamen spiritalis, & sui generis corrosio non possit negari. Ignem autem produunt effecta. Nam metallum aliquando à mercurio receptum adeo adurit, ut specie nigri sumi redeat, quod facile probabit is, qui argentum amalgamabit. Suctenus documentum habet de ferro, argento, stella reguli, venere. Notabile est, quod nigritiem à regulo ex argento viuo redactam in regulum reduci tradat. Alia documenta occurrunt aliis.

12. Negat vnquam obternatum, quod vegetabile aut animal ab argento viuo mutatum sit in substantiam. Quam mutationem ille velit, diuinandum forte est. Id constat, quod hydrargyri fumo ossa corrodantur, plantæ necentur, pediculi, vermes, muscæ, &c. occidantur. Datum est, inquit, argentum viuum verminosis, pag. 108. Cur autem datum? an non ut vermes necerent in pueris, quam equis? Metallosum scutatoribus & fossoribus ea in re plus est experientia, quàm fuit misero isti Palmario, quem & Veterinarii possunt explodere.

13. Sed audiamus sapientem rationem syalismi & purgationis à mercurio. Frigore, inquit, mitigat ardores. Nempe sic volunt quidam Elephantiafin sanari ab argento viuo, quia summe calido morbo opponatur summe frigidum remedium. Frigus id elementare est, & habet coniunctam humiditatem tantam, ut etiam ossa flexilia efficiat, uti putant, quanquam hoc reici possit in pituitam, quam colliquando efficit. Alii volunt aëreæ subtilitatis esse. Qua ratione purgat, si purgat? Humores (inquit) flexiles, oberrantes in viis communibus euacuat ex Accidente. Quo modo? Proprio frigore calorem partium infirmarum pituitam prouocat à partibus substantiæ manantem caloris natui impotentia: quæ facit quatenus frigidum & catharticum. Num ergo aliqua facit frigore, aliqua purgatiua facultate? Vbi ignis naturæ, qui illud malum frigus enecet? Omne purgans calidum. Si purgat pituitam, non prouocabit ideo, quia pituitosum temperamentum habet, ut simile trahat simile: sed ideo, quia calidam vim, qua resoluat & colliquat humores, quos postea ad emunctoria sua ablegatos expellit natura. Nec tantum id operabitur in humoribus, qui in viis hærent, verum etiam in penitioribus. Maxime enim cum sentit focum naturæ in corpore, inde fugit ad frigidum cerebrum, ubi colliquando, uti volunt, camarinam mouet; & in nucliam, neruos, articulos, aliaque loca magnam copiam frigidorum humorum immittit, ut inde im-potentia in viribus animalibus tremores, articulorum dolores, graues anhelitos, &c. exciteantur. Illi humores num in viis oberrauerant communibus? Cum foris illinitur idem peragit. Quid de cinnabari, & præcipitato? Num & in his frigore agit? Miraculo quasi discutit collectiones phlegmaticas, & plegmonas, item nodos duos mollit. Vnde emplastrum Iohannis de vigo, & vnguentum ex plumbo cum hydrargyro felicissimè adhibentur. Num frigore & cathartica hic iuuat? Palmarius ait etiam scabiem fucare, &c. Nimirum erit in mercurio aliquid abstrusius, quod querunt sapientes. Et quod ipse Palmarius agnoscit p. 111. 112. 113. &c. ut luisse videatur in prioribus.

14. De anatomia argenti viui. Non potest mirabilia effecta hydrargyri explicare frigore. Irreptit in chymiam; & inde duas correctiones protrahit, quarum vna est spagirica, seu distractoria: altera Hermetica (sic enim vult nos loqui Palmarius) per ignem naturæ. Consideremus ista peculiari capite.

(a) Vide hac de re Alexicacum Rulandi pag. 49. ubi in vitiosos humores corrosio transfertur.

(b) An sal ammoniacus sit calidissimus. Vbi ratio dubii est ex acido liquore, qui ex eo conficitur, unde Quercetanus acidus spiritus ammoniacos esse censet. Acida vero iudicantur frigida, qualis & nitri spiritus. Alibi dicitur sal ignis naturæ. Sed in quo diuersa sint partes. Vide Quercet. de medic. prisce. cap. 3. p. 10.

CAPVT XXXI.

De argento viuo Palmarii per sublimationem & ignem naturæ, aliisque modis preparato ex pag. 111.

112. 113. &c.

Spagiria Palmariana in argento viuo hæc est: Vna, inquit, sublimatio mercurii, qui ab Alchemista sanita-tis causa mercurium colentibus, serpens dicitur, caput & caudam, in quibus venenum later, à ventre, qui media est substantia vitilis, & medicamentosa expers malorum, quæ tribuuntur integro, & imparato, secretas exhibet. Tandem ergo & illi sunt Alchemistæ qui segregant, & inutile ab utili, impurum à puro separant, quod supra suauiter admodum iridebat, loci, ut apparet, causa Palmarius. Deinde in aurem poteramus insulur-rare homini, si aures habuisset, id non medicina humana tantum causa facere Alchemistas, sed & magni magiste-rii. Nam quos Hermetico Palmarius vocat, quorumque artem Hermesian, hi quoque separat inutilia; ut sic separatio tam sit in magisteriis, quam extractis, licet diuerso modo. Tertio caput & caudam veneni ac-cusat sapientulus Palmarius. Quid ergo est, quod magistri dicunt: Res, cuius oculi nigri, pedes albi, caput ru-beum, est magisterium? Vbi sane nec pedes seu cauda, nec caput abicitur. Verum hæc sunt mysteria. Dum ait caput, caudam tanquam inutilia abiecta esse, seruato ventre innoxio, num in argento vi-uo agnoscit duas partes venenatas, tertiam salutarem? Galenicus & Dioscoridæus aliquis cerebrosi-or diceret, quid, malum conatus es nobis persuadere argentum viuum venenum non esse, cuius tu ipse duas partes, salua tertia, venenum dicis? Dic modum secretionis? Cauda in fundo vasis subsistit adiuncta corpori fixo: Caput per summam volitat, ut pulvis tenuissimus, qui in crystallum vix cogitur, media substantia vasis late-ribus adheret, neque ascendit altius quantumvis ardente igne adhibito. Crystallina est solida & maligna illius aura vacua, quæ NVNQVAM proferet enumerata accidentia; Hæc ille. O male peritum veri magi-sterii. Nam Chymici non caput sublimi capitulo seu alembico tribuunt, sed caudam. Nam respiciunt ad draconem Apocal. 12. & Genes. 3. 15. ad serpentem, cuius caput calcatur pedi-bus. Nos vidimus multas picturas sapientum, in quibus cauda volatica semper se furtigit: sed caput in imo

An mercurius mutet Plantas, & animalia in substantia.

De syalismo Elephantia-sis.

Purgandi vi hydrargyri.

Hydrargyri calorem su-git.

Hydrargyri vis discussiua.

Alchemista impuri à puro.

Palmarius videtur contra se agnosce venenum.

Secretio argenti viui in sublimatione.

Mercurius dulcificatus, quem aliquando male cessisse.

Quercetanus indicat Riolanus in Antiquo.

pag. 75. de Gonorrhoea.

Draco. in imo iacet, prostratusque est in tergum draco, qui ex alembico reuerfam caudam deuorat, ala que suas depascitur. Deinde fundo ascribit corpus fixum. At hoc non inutile est; sed ex volatilitate noxia coagulatum. Palmarius audiuit aliquid: (a) sed totum ignorat. *Fundalia prouinciantur*, inquit Lullius. Hæc non sunt corpus mercurii fixum; sed superfluitates, vel in substantia vel qualitate. Et, in sublimationibus solent remanere, nisi valde impurus est mercurius; vbi tamen cauendum. Nam *Alexius* mouet sublimationibus posterioribus singulis figi aliquid essentialiale; Et nos hoc ipsum scimus, præsertim si velimus menstruum adhibere arcanum. Cum per candefactam ollam in aquam resoluatur hydrargyrus, volatica pars partim seruata natura in conceptaculum transit, partim in aqua resoluta. In fundo restat nigrities mortua, qua abluta habemus medium. Sed de hoc alias. Pulois, qui in alembico primis sublimationibus concreuit pruinæ instar (vidimus etiam fordes nigras) fugacissima, & spirituosissima pars est. Sed non semper. Nam demum & crystalli nascuntur in alembico, id quod oculis nostris vidimus; Et verum est, quod artifices scribunt de **NOSTRO** mercurio, quod in altissimis montibus nascatur; Et non in medietate sublimatorii, quanquam mystico sensu velint etiam quintam essentiam cœlestemque puritatem vltra elementa euectam designare. Quocirca falsa est opinio Palmarii, licet ardenti igni, tamen non ascendere altius crystallinâ partem. Si viueret, interrogaremus, tum pro salubri medicamento haberet sublimatum, vitri, vel crystalli æmulum? Non, opinamur, affirmaret. Superbiit vnico modo sublimationis, quem putauit Libauius ignotissimum esse, de quo infra. Auscultemus alteram præparationem, quam vere *Magistralis* appellat. Tota, inquit, argenti viui substantia fit benefica, & ex summo **VENENO** summum venenorum, & omnium Magnorum morborum remedium. Id vnum & **VERVM** est magisterium. Itane? Si hoc modo ex summo veneno fit summum alexiterium? Ergo argentum viuum fuit venenum summum ante istum apparatus. Si hoc, quorsum totis viribus pag. 109. & 110. veneni ignominiam ei detrahere studuisti? Vt Galenicus aliquis magis venenum esse credat, adiicit exempla similia, de quibus nemo peritus dubitat, quin sint venena: Vt sandaracam Græcam; & alibi Realgar, arsenicum, &c. Verum nimis properabat in vituperia Libauii Palmarius. Nam non hydrargyrum Dioscoridis, Plinii, Galeni, volebat dicere, sed argentum viuum vitreum ex sale & chalcantho sublimatum, quod iam non est hydrargyrus, sed mixtura ex tribus, & sic alienum quid. Confundit miser materias. (b) Istud autem sublimatum sine molis & ponderis diminutione fieri medicamentum ex veneno etiam Quercetanus scripsit. Ne sit graue transcripta ex Alexicaco audire: Alia, inquit, methodo hydrargyrum præparatur: quando octo partes mercurii (à vitriolo & sale) sublimati, & sex vulgaris (liquidi argenti viui, vt in officinis vulgaribus habetur) acceptæ comminuantur. (Teritur sublimatum cauta nare: Deinde in vitrea concha stilo eburno, vel spatula lignea argentum viuum commiscetur celeri manu vt puluis fiat. Sublimatum autem facile agit in argentum viuum, idque mortificat; sed spiritum exhalat, qui dentes nigrat, & catarrhos prouocat) & ad integrum vsque hydrargyri liquidi mortificationem permiscetur. Omnia deinde in matratium (cucurbitam sublimatorii) iuici debent & ignis sublimationis (per gradus) sex horis adhibendus vt **TOTA** materia sublimetur & in formam crystallinam reducat (Quercetanus non astitit operi. Melius & cum Gebro conuenientius Palmarius loquitur, nisi velit tam diu sublimari & tam sæpe, donec nullæ feces remaneant) Reiterata sublimatione habebis mercurium dulcem purgatissimum, dosi gran. 20. vel amplius. Addit, se non solere sumere hydrargyrum ex mineris vulgaribus, qui sit crudus nimis. Ideo alibi dicit ex cinabari reduci, &c. Elaborat autem etiam perfectius mercurium communiter sublimatum, ita vt non assumat talem, qualis vulgo prostat titulo Veneriani: Sed toties sublimat, donec quintæ essentiae puritatem sit adeptus, clarior & purior crystallo, quo modo Arnaldus eum præparauit lib. de perfecta lapidis inuestigatione cap. 3. Hæc ibi Quercetanus. Nos in syntagmate nostro de eodem, differuimus plano modo. Anno 1160. in Ianuario Martinus Rulandus Iunior, archiater Cæsarius, sic explicabat artificium: Cæsari (inquit) est puluis Mercurii Panacea dictus vsu mihi tuto probatus. Exhibetur ad scrupulum vnum. Exigit blandè omnem superfluum materiam lentè, nec ciet vomitum. Fit facile ex mercurio sublimato, & argento viuo in uicem mistis, & sublimatis vase amplo & tertio ignis gradu. Abluendum postea aqua dulci sapius, quod sublimatione est eleuatum, & crystalli specie adhaeret parietibus vasis. Hæc Rulandus. Vultisne audire, quæ in Terrade scribit Quercetanus? Date aures quæso. Simul enim furta Palmarii cognoscetis. Est enim edita tetras an. 1606. Sed Lapis Palmarii 1609. Quæ ergo de igne naturæ habet tam magnifica, Quercetani explicationi debentur: quanquam Quercetanus nihil dicat de Realgare, arsenico, colocynthide, &c. Nihil item, quod medicamenta & alimenta per ignem naturæ comiceant, aut ex veneno fiat nutrimentum vnius & eiusdem. Vide cap. 6. medicina priscorum, & in syntagmate Libauii lib. 2. cap. 18. Item in alchymia pharmaceutica.

Ignis natura Palmarii est fuerum ex Quercetano.

Addo (inquit Quercetanus pap. 459. exemplari Marburgici) internum illum **NATVRAE** ignem in illo mercurio essentificato latentem. (De essentificato Paracelsi habes pagina precedente: Estque nihil aliud quam argentum viuum septies, vel nouies sublimatum à sale, & vitriolo, donec perspicuitate sit crystallina, siue reductiones interponas, siue non) sistere posse, coagulare, congelare & in crystallinam duriciam **VNO MOMENTO** propria sue aqua metallica, ac fluentis iustum pondus aut circiter (Intellige hydrargyrum liquidum, vt est in officinis. Pondus ante nominatum est octo sublimati, sex crudi) compingere, à qua vicissim ille sic exstinguitur, ac contemperaui, vt ex contrariis viribusque effectibus ne minima quidem de substantia illorum porciuncula depereat, aut diminuat. Ita vt hoc artificio, qui ante Draco erat omniuorum, lenis, ac suavis columba reddatur, aquilaque cœlestis cœlestium ac admirandarum virtutum serax, &c. Hæc ibi. Scribit autem, se magis probare argentum viuum ex cinabari artificiali reductum, quam plane crudum: Item id, quod omnes planetas habet, hoc est ex stibio, quod matrix metallorum dicitur, & magnesia, &c. Pondus non certo definit, sed tantum ponit, quantum potest sublimatum haurire. Vide ibi & reli-

& reliqua ipso sono verborum cum Palmarianis conuenientia, quanquam & in istis sit, quod desiderari possit; Quercetano hyperbolicis locutionibus assuero. Eadem habet pag. 481. Alexicaci, nempe ita præparatum sublimatum nullum vomitum, nauseam, aut stomachi perturbationem mouere, etiam si detur scrupulari, vel semidrachmæ pondere ad omnes humores sufficienter, potissimum venenatos exturbandos; in præparatione de pondere nihil decedere, &c. Animaduerte simul sophisticam Palmarii, qui omnibus persuasum cupit, beneficio ignis naturæ (Iste in sublimato ex sale, vitriolo & hydrargyro) ex argento viuo nihil deminui, &c. Nimirum iam duæ partes in sublimatione decesserunt remanente tertia. Dum etiam liquidus hydrargyrus cum sublimato miscetur, nos experiri sumus, quid exhalet; & dum sublimatio fit ex nigro puluere, quis credere possit, nihil decessisse? Hinc in secretius artificium penetra. *Lapis philosophicus fit ex aqua gummosa sublimati, & auræ. Quando is proficitur prima vice in argentum viuum liquidum, id verit in medicinam momento absq; iactura ponderis, adeo, ut etiam crescat.* Verum ad Palmarium. Eadem miræ arte, inquit, duæ substantiæ mercuriales vnius radices componuntur: Ita quidem loquuntur magistri in praxi lapidis, & intelligunt ex glutinosa aqua mercurii decen- ter sublimati fieri res duas mercuriales, vnam aquam primam, alteram Elixir: sulphur, merc. matrem feminam, quæ duæ partes iterum sunt coniungendæ, & coagulandæ. Sed Sophista ille hoc secretum nunquam intellexit. Hoc sentit ex argento viuo crudo, & sublimato fieri medicinam istam, quam ex Quercetano & Rulando descripsimus. Rursus:

Eadem arte (garrit) Mercurius per mercurium extrahitur, NON EX AVRO, non ex argento, sed ex corpore magnesia, quæ est regina minerarum. Hæc ex Suchtenio transtulit, qui ex stella antimonii per argentum viuum mediante argento extrahit argentum viuum. Sed primum neque Suchtenius, neq; Palmarius persuadebit, argentum in illa extractione nihil contulisse. Secundo dum imperitæ nugationis Palmarius accusat Libanum, certo documento indicat, se nunquam intellexisse artificium Lapidis, quod omnino prima vice præparationem aquæ viscosæ mercurialis per sublimationes & alias operationes multas requirit; deinde Elixiris solutionem per aquam propriam, & si ad rubeum paratum est, calcis auri adiectionem; si ad album, argenti; vtrobiq; mediante spiritu. Hæc sunt adeo vera, ut sine eis essentia lapidis sit nulla. Magnesia, quam appellat, est stibium, & eius corpus, regulus, seu stibilla: Alia s magnes noster, vel exaltatus mercurius, &c.

Ridiculum est, quod pag. 112. scribit, Medicum istas præparationes scientem esse FERE omnipotentem. Magna latitudine oportet esse illud FERRE. Alias tam breui mortuus non esset Palmarius, In Laude argenti viui, quæ dicitur contraria posse, & præstare fidem superantia, ipse laudator ultra omnem fidem est gloriosus. Ait menstruum nobilibus vegetaliū, & animalium feritatem omnem deponere. Credeamus id, cum artem videbimus. Proprietatem ei tribuit, quæ ad vniuersalem naturam ascendat. Imò fit ipsum vniuersale & panacea, quatenus se extendit horum terminorum vsus licitus, pag. 86. & 87. innuebat, Crystallinum esse, quod alludit ad essentialia sublimatū: Sed pag. 89. Liquor est. Non quidem hoc reiciimus suo sensu: Sed num intellexerit Palmarius, dubitamus. Adeo natura placet (inquit) ut nihil moueat, si nihil oberret in viis communibus excernendum. Si hoc verum est, quomodo omne superfluum tollit? Num omnis superfluitas hæret in communibus viis? Quæ sunt illa communes viæ? Sed vnde quæso fit salutaris? Paratus cum sale communi calcinato, inquit. Sed interrogari debuit, quæ sit calcinatio salis fer. communis? Nos scimus, salem in calcem redigi non posse, sed potius fundi, & in vitrum verti. Sublimationis à sale & vitriolo est opus istud. Sale solo detergetur rectius, vel acida muria. Porro omne malum, quod sequitur hydrargyri vsum, reicitur in imparatum; in vsum diuturnum, in frigus & caloris nostri insinuationem: Sed procurator non credit. Nouit enim temeritatem Paracelsicam sic non excusari: nouit, læpius errari in præparatione, ut cum debeat mercurius vite esse, sit mortis. Nec absq; causa monendum, ut in mineralibus ex stibio, argento viuo præsertim vitriolato & similibus sumus cauti. Proficiunt multi maximas ampullas, ut sua medicamina faciant vendibilia: sed non semper respondet exitus. *Mundus vult*

(a) Notabis aliud esse de magno magisterio loqui: aliud de particulari medicina ex mercurio sublimato solo, vel cum aliis. Vide arcani corallini apud Crollium confectionem: Et apud Quercetanum de arcano simili, de quo nos alias. In his abiciuntur fundalia, & quæ in alembico constiterunt. Alia ratio est lapidis, vbi quando preparata materia est, nihil abicitur.

(b) Sublimati ars à Quercetano proposita: De hac sensit Crollius in Basilica pag. 130. in fine, arcani corallini: Aliquid habet pag. 277. in cosmetico.

CAPVT XXXII.

De stibio nonnulla, in quo ignem Mercurialem inesse supra ex Suchthenio & aliis dictum est.

VAtia de stibio, quod Chymici antimonium, & Magnesium vocant, est opinio. Multi, ex quibus & Quercetanus, putant esse metallorum omnium veluti primam matricem, & seminarium, aut Ens primum, vel primam destinationem; argumento, quia non tantum ex eo aurum excoquitur, verum etiam regulus eius omnis generis metalla per eorum spiritum induit. Itaque & Suchten & Basilus Valentinus eum per salem saturni in plumbum mutant per stanni spiritum in stannum, & sic deinceps. Argentum viuum sane ad eius primam constitutionem concurrisse, testatur reductio, quæ non solum per argentum viuum fit, sed & alio modo, de quo in triumphali curru, & aliorum autorum commentariis. Hinc inter semimetalla refertur. Tribuitur tamē ei crudius argentum viuum, quæ est seu hydrargyrus, seu metallorum mercurius. Alii differunt, dicuntq; per salem esse fixius, & magis coagulatum: Esse vero quasi abortum plumbi aut plumbum degenerans. Vnde & Regulus eius parum dicitur à plumbo differre, in quod & transit accepta humiditate mercuriali ex plumbo. Alexander Conthionius ut plumbum

Lapis Philos.
ex quibus.

Arg. viuum
de argento
viuo.
Vera partes
lapidis.

Magnesia.

Arg. viuum
ultra fidem
potens.

Modus quæ
hydrargyrus
fit saluti-
tam salutari:
Mala hy-
drargyri
sente.

Stibium ma-
trix metal-
lorum.
Antimonii
in metalla
varia.
Hydrargy-
rus ex stibio:
Regulus sti-
bi plumbi
bunt.

būm in aurum mutauit, ita & stibium. Bismutho adeo affine est, vt reguli pene sint idem, excepto, quod stibium nigro plumbo, & auro sit vicinius, Bismuthum (Agricolæ plumbum cinereum) argento, & stanno seu plumbo albo. (a) Dioscorides quoq; in plumbum abire crematione vberiore stibium tradidit, & vim habere vltio plumbo similem. Quæ etiam noxæ ex spiritu plumbi, & bismuthi contingunt, eadem ex stibio. Colores in potentia habet eosdem, vt & argentum viuū. Galenam, quæ est plumbi vena, inuenias indiscretam ab albo seu nitente stibio crudo. Sæpe etiam in vno lapide minerali & vena est vtrumq;. Sed excoctores feruentius plumbo inuenerunt. Nam sicubi ipsum est, aut sulphur, aut arsenicum, aut cadmia venenata, auertenda vis est in ferrum, vel medicamina ex ferro, & plumbum præmittendum, vt argenti liquor ad id confugiat. Basilii vult ab astris esse in terra destitutum & per archæum in Elementis coagulatum sumum, qui modo plus mercuri habeat, vt qui auro est affiniormodo plus sulphuris, qui mas vocatur. Paracelsus docuit, (inquit in Tetrade Quercet.) antimonium ex purissimū, perfectissimū, mercurio & sulphure prognatum sub vitrioli genere in metallicam formam, & splendorem. Sed iudicium hoc refutant tot scorix & feces separandæ cum halitibus venenosis, arsenicalique sulphure, vt cap. 25. terræ & alibi Quercetanus scribit. Esse venenum summum ante separationem, pluribus pagellis affirmat Basilii vt 34. 42. 44. 54. 65. 95. 97. 101. 105. 107. 125. & c. editionis Germanicæ Tholdenii. Id experiuntur, qui in fumis eius laborant. Vix est aliud minerale, quod Paracelsum, & eius sequaces adeo exercuit. Itaq; & infinita ferè medicamina ex eo conflantur. Est enim veluti verum vnus quidam, & miraculum natura, vt loquitur Basilii, viresq; varias accipit non tam ex ortu, quam ex varia elaboratione, euidentissima demonstratione, quod aliud possit aceto, aliud vini spiritu, & pro vt acetum vel spiritus præmittitur, aut succedit, extractum. Laudatur euehiturq; vltra omnia medicamenta exceptis tribus, vniuersali scilicet lapide, astro Solis, & spiritu mercurii, ex quibus tamè duobus vniuersale conflatur. Greuerus id recenset inter materias vniuersales: sed non intrat essentialiter, rectèq; negat Basilii sit lapidem ex eo fieri, siue hydrargyron eius esse mercurium philosophorum. Parant alia miracula ex vino, tartaro, vrina, sanguine, sulphure, chalcanto, & c. sed ista omnia nihil ad stibium. Aiunt esse minerale, in quo sulphur solū potentius inueniatur, quam in solē ipso. Credunt Antimonium notari, Basilii scribente paria ex eo fieri ac ex Sole & mercurio. Hinc Panacæ tam variæ, quam varii penè sunt artifices: Imo Quercetanus, qui copiose de chymia & ipagryia antimonii scripsit in Tetrade & Alexico, non vnā exhibuit, modo per se elaborato, modo cum argento viuo sublimato, aut tartaro, aut sale ammoniaco, aut halinitro, aut vitriolo, aquis fortibus, aceto, spiritu vini, & c. operationibus multis, vt calcinatione sublimatione, reuerberatione, circulatione, putrefactione, digestionem, destillatione & ascensionem, decantationem, in latus: fixationem, & c. in quibus oportet ignis regiminum peritum esse artificē vt materiæ, agentiumq; modum & scopum teneat. Basilii tanquam clauis commendat putrefactionem, & digestionem; alias etiā calcinationem, reuerberationem, & sublimationem in præcipuis habens. Incredibile est, quanta varietas medicaminū inde conseruit. Vulgares artifices calcē non vnā faciunt, vt quæ modo purgans sit, modo diaphoretica: ex quo genere fuit terra quadam sancta Rulandi, & crocus metallorū, qualem docuit apparare etiā Quercet. Sane pater Rulandi archiatri mittebat nobis aliquando puluē cinereum nomine terra sancta, quā ab effectu mirabili in febribus putridis sic appellabat: aliquando obscurū vitrum, aliquod ex parte metallinā representans, & asseribebat fieri arte Matthioli. Filius archiater paulo ante mortē hęc perscribebat: (b) Sulphur anodynū Quercetani fuit vitrioli, & basis Nepenthes eius. Antimonii sulphur seu tinctura non est eius virtus, cuius est illud Hoc (antimonii) mihi vt olum, ita etiam num Diaphoreticum est, non narcoticū: Et Aqua benedicta parentis essentia. Ex Regulo calcinato bis terue eog, reuerberato, & abluto probè, quandoq; & primū annū facta est eadē aqua & usurpata magna vtilitate. Hæc Rulandus: vnde patet, alias calcem, alias regulū, alias vitrum, alias sulphur stibii materiam fuisse aquæ Benedictæ. Quod autem de Nepenthe Quercetani scribit, habetur in Pharmacopœia pag. 536. Parisiū an. 1607. in quarta edita, vbi præter opium mentionē facit extracti sulphuris dulcis vitrioli. In libro de materia vera medicina priscorū pag. 429. & 430. Vignonia editionis an. 1603. non quidē omnino repudiat opium: Veruntamen negat Laudanū suū recipere seu opium seu vim eius: sed pro certo affirmat præcipuam vim narcoticam (at hanc in Laudanis opiatīs non agnoscit. Ideo & ex opio remouet in Pharmacopœia pag. 553. & seq.) quam Nepenthes possidet, depromptam esse ex vitrioli sulphure dulci, sulphure argenti, tinctura coralli, essentia croci, & caphuræ. (c) Hæc tunc ille. At in Pharmacopœia sua Laudanum ex opio facit: & Essentia opij ʒij. ℞. croci cum aqua limonum extracta ʒij. magisteriorum Gemmarum, Hyacinth. Corallorum an. ʒij. terre sigil. vera, ʒij. pul. Bezoræ veri, vnicornu, Ambra grisea an. ʒij. Misceantur. Ita theriaca summa pag. 374. Alex. Sed nec in sequentibus descriptionibus est illud sulphur. Rulando vero quidam hanc misit: Vitrioli vngarici quantum vis solue aqua aliquoties, & per filtrū trauice. Sine iterum consistere, vt euadat mundum. Calcina moderato igne ad summam rubedinem. Salē separa aqua pluuia destillata. Relinquitur Colcotar seu puluis ruber. Hunc include matris seu phiolæ longicollis tantum tertiam partē eius implendo. (Dux vnciæ sumi iubentur.) Affunde olei ruber vitrioli spissus tantum, quantum ad madefactionem videtur necessarium. Signatum Hermetice pone in arenarium accidia per duos menses. Videbis terrā cum oleo interdum eleuari, & vicissim fidere, inq; sine inseparabiliter commisceri. Ita habebis vitriolum narcoticū & tenax, quod in loco humido in oleum relolui potest. Odore somnū suauem inducit: Est basis triplicis laudani, quorum duo posteriora ad curandam epilepsiam cum ol. caphuræ, & ad suffocationem matris cum extracto ficuum in tibiis equorū repletorum summa sunt. Quercetanus olfecit tantū, non vidit. Posthæc citridetur sulphur Thaleri medici Augustani, & Petri Montani, quorū præparationes vocantur culinaria, & c. Dosis grana ij. vel ij. ad sedandos omnes dolores, & quietem afferendam tam corpori quam morbo. Hæc & alia ille ad Rulandum: qui tamen quod parat, sulphur rectè non dicitur; sed potius Elixir vitriolice terra eius & oleo per digestionem, qua se attenuant mutuo, præparatum. Sulphur tamen aliqui vocant oleum rubeum: Sed nec hoc est syncerum, si est

Stibii laudes.
Lapis non fit ex stibio.

Panacea stibiaris.

Clauis seu modi elaborandi stibii.

Terra S. Rulandi & crocus metallorum, de quibus exactius in Hypomnemata. Sulphur anodynū Quercetani. Crocus metallorum. Rulandi est sulphur antimonii: sed vide Hypomnemata antimonio. De anodyno saporifero sulphure vitrioli.

corro

corrosivum. Nomen illud iustius vendicat sibi oleum dulce sine additamentis peregrinis à vitrioli Elementis, & sale mercurioque separatum. Non male Rupefissa subtilissimam essentiam, quæ cum argento vivo in sublimatione euehitur, certoque modo segregatur, sulphur vitrioli vocat. Ille quidem suavitudo in industria: sed vin' syncerum? Sublimati crystallos purissimos redus in mercuriam. Hunc pone in Aethanorem ad putrefactionem. Emerget specie nigredinis pinguis, quam collige: & per vini spiritum nobilem digere, tandemque mollissimo igni ad rubedinem perducito. Hoc verum sulphur est vitrioli, quod quidē secterum appellamus. Nam cum sublimatum fiat ex sale, vitriolo & argento vivo; reductio lalem sustulit: vitrioli sulphur inclusum hydrargyro manet, indeque per putrefactionem segregatur. Rulandus misit nobis sui sulphuris specimen, quod est tenerrima rubedo, vitrioli acorem & acrimoniam sapiens. Nos tincturam ex colcothare per sp. vini extractam vocamus. Alii aliud moluntur. Sed ad antimonium redeamus. Est apud Quercetanus Bezoardici Diaphoretici nomen potius, quam intergra descriptio. Ille ex sublimato & subdepio reguli stibii, vel ex regulo & stibio simul fieri docuit pag. 470. & 488. alexic. Destillavit ex retorta. Liquorem gummosum rectificatum in cucurbitam satis capacem immisit. Instillavit caute liquorem salis ammoniaci (aut halonitri, vel tartari,) unde effervescent. Digestione facta in pulverem facessunt, qui datur granis 5. vel 6. cum Hyacinthina confusione, vel conferva cordiali forma pilulari ad sudandum in lecto contra venena pestilentie. Mire vel potius hyperbolicè (cuiusmodi est Bezoardicum, quod dandum est cum cordialibus,) prædicat Quercetanus, refertque acceptum Iohanni Hartmanno, qui tamen ad Rulandum scripsit suum Diaphoreticum esse Crollii ex Basilica. Hochber paulo liquidius describere, ne quis in medicina ad salutem humanam comparata temere, ut fieti ab agyris solet, erret. Fiat sublimatum ex argento vivo, sale, & vitriolo secundum artem. Placet id studiose elaborari sublimationibus repetitis, donec fecibus nullis relictis splendidißimi purissimique crystalli instar ascendat. Tunc enim perdidit malignitatem. Huius libra vni adde tres libras antimonij Vngarici. (Malleus stellam vel regulum) scorsim autem utrumque in pulverem reductum esto. Post veloci manu in porphyrite sunt commiscenda. Nam solent humefieri, & incallescere. Include retorta vitree luto armata. Appone conceptaculum amplum. Claude rimas. Destilla in arena observatu ignis gradibus de more. Solet butyrum quoddam in collo consistere. Id liquare Crollius iubet prudenter admota pruna per forcipem. Alii cavent facta capsula ex luto, adiectaque rostro, & imposito cinere calente. Destillatione absoluta, egressum liquorem iterata destillatione rectifica semel. Deinde calore liquefactum (nam concrevit) effunde in cucurbitam capax longam. Instilla modicis guttis aquam regis, vel solum halonitri spiritum, seu liquorem. Effervescent cum tumultu, & solvantur inuicem. Conice prudenter quantitatem. Nam cum instillata aqua non amplius tumultuatur, satis est. Tunc relinque in digestionem, donec materia tota quiescat, & soluta appareat, forma olei, potius in acedia detinere. Hoc dicitur oleum. Id pondera. Interim vero dum in digestionem stant, para aquam regiam ex forti, & sale ammoniaco. In hac solue aurum ut est artis. Si olei fuit selibra, in eam guttulatim & prudenter instilla auri soluti semunciam. Sic mixtura erit clara, non turbida, & rubicundissimi coloris. Si enim copiose affunderes, turbaretur, nec aurum vere incorporaretur, quia abstractio menstruo scintilla auri emicarent. Claram illam & rubeantissimam solutionem include alembico bene lutato. Digere in acedia furno, ut omnino se penetrant, & alterent mutuo. Hoc facto iuncturis recte obturato destilla gradatim duodenis horis ignem augendo, ut 48. horis absolatur opus. Cum humiditatem elicisti, intende ignem ita, ut cucurbita fundus excandescat. Quod volatile est, tollitur in sublime: sed Crollius id contemnere iubet. Frigido facto opere vas rumpitur, ut decet: inuenitur in fundo, & circa latera substantia fixa, coloris flavi instar terre siccißima, insipida, sitientis. Lingua si admoueas, adhaeret sorbendo humorem. Fixionem hanc vocant. Ex libra vna olei, dimidia terra restat. Ea est calx fixa. Hanc in catino aurisabri per mediam horam candefacito, ut spiritus infesti melius secedant. Non fugiet ex igni, nec vlla corrosiva vis restabit. Usque ad 8. cum aquis convenientibus (Scabiosa, Cardui benedicti, fumaria, &c.) in peste, lue venerea, podagra, hydrope, febribus, obstructionibus spleneticis, epaticis, calculo, &c. Ita est Antimonium Crollii, & Bezoardicum Diaphoreticum Hartmanni ex argento vivo sublimato, auro, & stibio, quibus non inuenitur minerale efficacius. Non debebamus plura adicere de Antimonio. Quid enim possumus post Rubeum, Seuerinum, Dornæum, Paracelsum, Quercetanus, Renealum, Suchthenium, Basilium, Tholdenii collectanea, & similia? Paracelsi summo studio Antimonii naturam excusserunt. Nos multa ex eo fecimus, calcem, vitrum diversum, colorem flauum, cinereum, flores, oleum rubeum, &c. Alii adhuc plura. Ut Quercetanus, Matthiolus, Penotus, &c. Quæ tribuuntur monacho Basilio, magnam habent varietatem. Ille ex stibio facit acetum philosophicum, adiecta aqua pluuiæ stillatitia: quamquam alii vrantur alio modo: facit argentum viuum, & ex hoc præcipitatum, & oleum, &c. Facit tria principia, salem, mercurium, sulphur: Et nomine sulphuris tincturas, oleaque varia sine, & cum additamentis. Ex oleo conflatur lapidem ignis: Ex principiis iunctis essentiam compositam: Alia arte, calces, flores alenforios, descensorios, rubros, citrinos, albos: vitra variorum colorum, ut omnis generis gemmas mentiantur. Sulphur inflammabile: Arcanum; Elixir; Magisterium: Lilium (tincturam rubeam ex rubro vitro per acetum, & vini spiritum extrahendo ordine.) Facit plumbum, regulum, stellam: pulverem fixum: calcem deliquio soluentem: florem purgantem rubrum à colcothare eleuat: Extractions mirificas: Balsamos vulnerarios, & alia, quæ Tholdenius edidit præfante Tanckio, & auxit. Extrahit ex vitro essentiam per acetum stillatitium fixatorium non purgantem, sed diaphoreticam. Non inutile quid faceret aliquis Chymiarus, si verborum contemta in compendium redigeret istum currum triumphalem, & aliis quoque linguis communicaret. Videamus, quid Palmario placuerit.

Verum sulphur vitrioli.

Bezoardicum Diaphoreticum Quercetani vide in pharmacopœia pag. 532. de qua nos latius in appendice de mercuria in medicinis Quercetani. Antimonij Diaphoreticum Crollii confectum cum Quercetano Bezoardico.

Basilium monachus stibiißimum.

Lilium.

Id factum infra studio forum Latinitatis causam.

(4) Wmandus de Bismutho: marcasitha vulgariter dicitur Wismath. Stridet & liquefit ut stannum. Latus in testa ut argentum: sed, auolat. Miscetur pars eius quatuor partibus stanni. Mixtura

fit argenti amula: sed fugax est. Fit ex ea per se argentum fulminatum. Elicitur ex eadem etiam tintura, qua fit sol & luna: & coagulatur hydrargyrum ad album, vel rubrum perperua coagulatione. Nihil differt a stanno, nisi quod sit ponderosior, fugacior, malleum non sustinens. Quadam est aurea, quadam argentea.

(b) Oberndorferum obiecerat Rulando aquam Bened. fieri ex antimonio vitrificato. Hoc negat Rulandus pag. 24. Alexicaci, & chymia tria in Rulandiam, in qua explicetur diserte, promittit.

(c) Nota, qua in reformatione Theriace in pharmacopola pag. 513. scripsit Quercetanus: Ex vitriolo Hungarico, Romano vel Cyprio elicerent sulphur dulce, quod verum anodynum & narcoticum ceteris, atque adeo opio longe præcellit. Huius sulphuris extrahendi modus perspectus est plerisque Hermeticis. Cum vero id basin sustineat in meo Nepenthe, secretorum meorum facile primo, id mihi restituo, &c. Hu verbis duo indicat. 1. Esse extractum. 2. fuisse sibi notum quidem, sed in arcanis retentum. In elatuario de ovo in Alexic. pag. 370. ponit anodynum minerale, & docet esse salem prunella, nempe lapidem illum, qui fit ex halinitro per sulphur purgato. Alia sulphura anodyna proponuntur pag. 213. Terrad. vide pag. 628. pharmac.

CAPUT XXXIII.

De stibio Palmarii ex cap. 21. pag. 114.

Galorum
medicina
chymica mi-
nerales.

An stibium
sit venena-
tum. Quer-
cetanus in
Terrade cap.
31. eadem se-
re habet qua
Palmarius.

Gallorum noua medicamina pleraque sunt ex vitro antimonii, calce, floribus (quæ per acëtum, vinum sublimatum, halonitrum, aquas acres, &c. varîe præparantur, & vt vites, ita nomina fictitia accipiunt varia) tintura, oleo, sale, mercurio, stella, lcoriis, terra, & aliis: Deinde ex compositione cum argento viuo, metallis, sublimato, colcotare, &c. Vnde mercurius ille vitæ, præcipitatum aureum, puluis angelicus, &c. Præterea ex sublimato refecto cum suo hydrargyro: Interdum commista solutione auri, &c. Regulos quoq; conficiunt varios, & lapides ex metallorum calcibus. Si aurum, argentum viuum, stibium, vitriolum adimeres, euanescent gloriaciones istæ mirificæ & panaceæ, quarum fiducia triumphant plerique: Palmarius autem etiam igne suo est insolentissimus. Ille vero viuere debuisse diu. Nam per IGNEM NATVRÆ tot labores Seuerini, Paracelsi, Rubei, Quercetani, Basilii, Tholdenii & aliorum in ventum vertisset, & facilima opera totam stibii substantiam absque accessu, & decessu mutasset vel in cibum. Est tamen, de quo conqueritur. Primum densior est stibii accusati veneni. Negat vel integrum, natiumque esse venenum, vel præparatum. Nos in præcedente capite Basilii repetitam confessionem produximus. Alibi monuimus videndum esse, quomodo adhibeatur fumo volatico, an coagulata substantia, correctæ, incorrectæ, &c. Multum interest, quomodo in usum vertas. 1. Stibium & plumbum differunt toto cælo, nec possunt permisceri. Ridiculum videri tali cælo differre. Quid si in terra, & in eadem minera, lapideq; conuenirent? Nos cum Quercetano libenter facemur, omnis generis metallis associari posse, auro, argento, plumbo, æri, &c. & maxime conuenire cum Marcalitha, quæ bismuthum, & plumbo nigro. Ideo & Dioscorides, Plinius, Auicenna, Suchthen, Basilii & alii in plumbum mutant. Si Galena, & lapis plumbarius, imò plumbum ipsum multum exhalar calgaris venenati, quid ni & stibium, præsertim nigrum? Ideo miser ille etiam hoc scabiosum enunciat: Eius regulus non potius plumbum est, quam auripigmenti, & Sandaracha metallina. Imò inquam magis, adeo, vt plumbi noster filius iudicetur stibium, qui & patri similis breui arte fieri potest, sicut marcalitha stanni. 3. Video, (inquit) intrepide datum à Dioscoride, Plinio, Galeno, Graeco, Arabibus ad externos, & internos affectus. In Dioscoridis cap. 49. lib. 5. nihil est tale. Tantum enim externis accommodatur. Ita apud Plin. lib. 33. cap. 6. vide Matthiolum in locum Dioscoridis, qui & Galenum citat ex lib. 9. simpl. Auicenna lib. 2. canonis tract. 2. cap. 7. Antimonium ait esse substantiam plumbi mortui, & tantum foris vlturpat, posito succedaneo stanno vstro. Vbi ergo sunt illi interni affectus? Vbi est intrepida propinatio? Auicenna metuit, ne exulceret, quia carnes superfluas exedit. (a) Sed hoc inquam. 4. Borax ex benignis est, inquit, pag. 115. Benignum sane, quod est ἐξ ὁσίων ἢ ὁσδεον. Sed tamen in stibio, quod in album vitrum Monachus ex calce vertit Borace, valeat. Boracis compositio non est vna: nec satis tuta, quæ constat sale communi, tartaro & lacte. 5. Quanquam venenatus esset borax, non manet cum metallo: Qui fit ergo, vt vitrum album exeat adiecto borace læpius? Temeritatis est paucis inspectis facile pronunciare. Quis nescit sales lapidecere ignium vehementia? 6. Quid tibi vult, quod ait: Omnia vasa aurifabrorum borace funduntur, ferruminantur, solidescunt. Fluere enim facit mediū vniuersis. Si omnia, num etiam lapidea? Lingua effrenis argentea, & aurea Chrysocola, borace & similibus ferrum natum voluit dicere. Vt tamen diu defendit præparatum antimonium, vitro vulgari cacothemia ascribit. Nos nolumus artis opus vituperare, nec imperitiæ patrocinari, multo minus audaciam agyrtarum commendare. Vnumquodque suo loco bonum est. Vitrum recte paratum arti bene obedit, vt & alia ex eo medicamina. Quo melius & nobilius, actiuusque quid est, eo circumspiciorem usum desiderat. Ideo antimonii medicina non sunt puerorum, non barbitonorum, anicularum, & impostorum ex Paracelsa, sed peritorum Chymicorum. Syrupum è stibio Palmariano optamus bibisse Palmarium nostrum. Fors adhuc viueret ab apoplexia immunis. 7. Docet præparationes, quibus eadem operetur, qua mercurius. (b) Quæ ista? Sine, & cum aliis calcinatur igne, regia, halinitro: quibus spiritus vomitiuus expirat. Calx digestionem (spiritus vini) fit Diuretica & Diaphoretica, præcedente scilicet maceratione in aceto. Est & oleū multiplex: Producit tinturâ Panaceæ nomine iactatam. Citatur Rulandus: Sucten: ex quo didicit medicinam contra Elephantia suâ, sed tamen singularis modi. Non debuisse, Palmari, istum tonum tacere. Sed magnificentiissimum est: Totus signatur & perficitur in medicamentum innocentissimum πολὺ ἁγνόν.

Quæ

Cur hoc posteris non relictum est? Proculdubio ignis naturæ vi tam bellum & probum TO-
TVM euadit. Nam, si non mentitus est Palmarius, eo ex venenis sunt medicamenta, ex his alimen-
ta sine accessu, & decessu. Verum illud credibilis, quia comprobatus, quod ex stibio, auro & argen-
to viuo sublimato conficitur medicina nobilis. Flores vomitui circulari vini spiritu, & mellis, vehementiam vom-
itui deponunt. Sic sane istud: Monachus utebatur aceto: nisi quod neque deiectionem relinqueret, sed
simul perderet cum vomitiua, cum illam Palmarius referret. Vnde fit autem, ut vomitiua pereat:
Quia, inquit, flores adhuc crudi erant. Coctione & nobilitate menstruorum mitescunt. Errasti Palmati. Illi e-
nim flores, qui ignium sunt vehementia, sulphurei sunt, & spiritibus realgaticis, & vitriolatis ad-
uersi ventriculo. Hi spiritus occiduntur digestionem menstruorum, sicut tu solebas duobus igni-
bus confusis medium elicere. Partim vero etiam evanescunt. Verum paras & crystallos ex stibio. De
his tacuit monachus. Tuum erat eos explicuisse, ut haberemus ad tertianas, & quartanas reme-
dium. Habes & regulum, ex quo addito sulphure fiat bona cinabaris, cuius dotes innumeræ. Fallor, an Pa-
nacearius eras? Nam & Ambaldus sulphure, argento viuo & regulo videbatur Panaceam eudere,
sed quæ in Vanaceam exiit. Ita est caput de stibio. Sequens 22. cur Hippocratis temporibus salubrius
sit victitatum, & nunc morbi funestiores, probum habet Hippocratis, qui supra totus erat spagy-
rus, & chymicus. Iam ætati eius tribuitur ars inabsoluta, egena, manca, sterilis in præparatione me-
dicamentorum. Quod ergo consilium? Ars chymica in auxilium vocanda. Hæc enim, ut inquit, medi-
camentorum naturas non solum auget: Sed sepe permutat noxias salutaribus; dum alimenta, medicamenta, &
venena ipsa mutuo permutat. Proh hominum fidem. Quid opus est ex venenis, & medicamentis fa-
cere alimenta arte, cum materiæ satis sit vbiuis, sicuti habitare possunt homines? An tantam fa-
mem speramus? Quid si chymia, cum indigemus medicina, cibum faceret? Nempe vnus iæteç xupæds
(Galenochymus) est πρὸς δὲ νῆας: quanquam non sit Iupiter ille pœticus. Ille est Hippocratis Medi-
cus iæteç, & tamen Hippocrates ignorauit chymicas præparationes. Vnde suum iæteç inde non
potuit definire. Verum Palmario licuit singulari esse, & de Tanrali fonte soli bibere.

Totum sti-
bium figi:
(quod Roge-
rius sulphu-
ri ex stibio
tribuere vi-
detur, cum
ait totum in
oleum verti,
sed hoc non
est figere.)
De Crystalli
stibii.

Cinabaris ex
stibio & sul-
phure.
Vide cap. 11.
pag. 62. cap.
13. pag. 79.
Sclerov.

Potestas ar-
tis chymica
ultra fidem.
Medicus chy-
micus omni-
potens, si fas
est credere.

- (a) In Myrepsi antidoto 470. è zingibere, habentur lapidis antimonii, Lazuli, armeni terna drachma:
Dioscor. lib. 4. c. 149. miscet id elaterio & duplo salu: sed non maiore quantitate, quam ut coloret ad
cataportia erit magnitudine aluum mouentia conficienda. Certum autem est crudum si purum sit, ne
maiore quidem, nedum tantilla dosi purgare, & ideo non nisi nigri coloris gratia, ad occultandum e-
laterium & salem, additum esse. In myrepsi lapidis antimonii videtur aliud esse quæ stinoni, quod cum
crudum non purget, neque melancholiam expellat, quorsum addatur electuario fortificante, & cor-
roborante: Terris quoque rectius accensetur, quam lapidibus, aut saltem succis mineralibus, ob facilem
fluxum. Metallici semimetalli apponunt, quia metallinam reddit, argentumque viuum & plumbum.
Dicitur & spiritus, & marcasita, &c.
- (b) Pag. 100. Vitrum antimonii inexhaustam ostendit vim purgantem. Ita de mercurio. Quid mirum,
cum sint spiritus?

C A P V T X X X I V.

*Diexodus ad plura ex Antimonio arcana dilucidius paulo
quam extant apud auctores exposita.*

Iosepho Quercetano Terra sancta Rulandi, Crocus metallorum, aqua benedicta, &c. adeo pla-
cuit, ut à filio manifestationem expetierit, nec quieuerit, quin simile quid excogitaret. Eius, titu-
lo Croci metallorum, & inde factæ aqua benedicta pluribus locis facit mentionem; veluti in Tetrade cap.
25. vbi de clysteribus loquitur, vultque Hermeticos (nescimus quos. Vix enim vllus est præter ipsum,
aut paucos alios) præstantius longe medicamentum purgans in suis clysteribus substituere reuulso-
ris pilulis, hieris, &c. nempe crocum metallorum, qui sit quadam species præparationis antimonii, cum NI-
TRO parati (halonitro, sale Petræo) à quo figatur, & ARSENICALI sulphure spoliatur, ut sic ci-
tra vim, & corporis perturbationem vsu interno sumi possit, multoque minus exagiret corpus cly-
steribus iniectum. Admirandos ei effectus ascribit. Hæcibi. Anno 1607. quo edidit pharmacopœ-
iam dogmaticorum restructam, meminit aque vomitiuæ, & purgatiuæ simul in febribus admiranda, item in
pleuritide, & morbis popularibus. Vocat remedium metallicum, & chymicum. Parat hoc modo:
Cape magnesiæ saturninæ opalinæ & pellucidæ (vitri ex stibio, quod opalum gemmam imitatur) & lapi-
dis vel salis prunellæ (halonitri per sulphur purgati, & effusi lapidea consistentia. Germani vocant
Breunstein, quia Angina prodest, & bruno Vngarico) pares misce. Calcina philosophice (Getmanus diceret:
lasi verpusen; Igne circulari calcina, vel incende pruna aut candente ferro, vbi tamen non lapis pruni
sumendus, sed halonitrum inflammabile, nisi ille adhuc sit crudior, ut incendi possit.) Magnesiæ
(stibium) inuenies calcinatam & coloratam instar Epatis. Hanc dulcoratam vsui seruabis (Basilii mona-
chus Epar facit addito pari tartaro crudo ad crudum antimonium. pag. 161. & 162. Triumphalis currus
Toldenii) pulvis erit instar croci: vnde nomen croci metallorum: quia magnesiæ est radix & primum
Eus metallorum. Croci cape 3j. aqua cardui benedicti lib. ij. vel ij. Cinamomi 3ß. macerentur biduo, aut triduo.
Aqua colata seruetur. Dosis tescuncia ad vacuandum sursum, deorsum, in febribus & peste, &c. Dubi-
tar, an sit æquiparanda aquæ Rulandinæ benedictæ. Hæcibi. Quid Rulandus parauerit, ex antece-
dentibus liquet. Non errauit Quercetanus in materia. Rulandus autem quemlibet liquorem
competentem assumit, & quidem non Epar illud, sed tamen calcem, vitrius stibii puluerem, aut et-
iam ex regulo extractum, quanquam in Alexicaco studiose neget ex vitro antimonii confici, quod suo

Crocus met-
tall. Querc-
etani.
Aq. Bene-
dicta. Querc-
etani.
Crocus metal-
lici Querc-
etani. modus pri-
mus expli-
catus.

Nomen croci
metallorum
vnde.

Ophthal-
mica.Medicinam
oculis appli-
catam alius
monere.Aq. desilla-
ta purgans.Poculum chy-
micum.
Pantago-
gum.Aq. terra
sancta vo-
mitiva.
Crocus Me-
tal. Querc.
II.Sulphur so-
lare ex sti-
bio.Crocus pur-
gativus Quer-
cetani vide
cap. 5 p. 8.
I. prima de-
fensionis.
In croco me-
tallorum al-
tius coloran-
do opus est
repetitione
calcinationis
per haloni-
trum.Quercetanus
vitrum stibio
probat & in
aceto reprimatur,
vel nitro saepius addito, & incenso) datum, qua in re saepius peccatum novimus ab
probat. Vide
AlexicacumRulandi pag.
25, 26. & 27.
ubi de Quer-
cetani iudi-
cio. & multa
pro vitro
Antimonii
contra elai-
vituperato-
res.Aqua oph-
thalmica
Rulandi.
De aquis oph-
thalmicis,
vide Querc.
cat. pharm.
pag. 73.
Aq. carulea
chirurgorū.Rulandini
& Quercetani
ex i-
mitatione
pura.

modo & tempore potest esse verum. Commendat Rulandus etiam *Ophthalmicam*. Hunc quoque studuit antimonii croco imitari Quercetanus, quanquam ex missa nobis non vique quaq; videatur congruere. Cape croci istius ex stibio drachmam unam vel duas. Infunde in aq. Enfr. sive feniculi, &c. siliat, vel circiter. Fiet aqua ocularis, qua instilletur guttatim, vel per splenia foris apponitur. Putat Quercet. applicatam externo alium mouere posse: (quod nobis mirum opus videretur, ipsaque tentatio aut persuasio mirabilior.) Non tamen audeat magnifica Rulandina suae ascribere. Aquam antiepilepticam item ex stibio facit: Ex dicta, inquit, magnesia multa addita præparatione alia, (ex stibio crudo) & crusta panis detrita per retoriam elicio igni satius magno aquam antiepilepticam, quam in puero probauit præmissio punchymago, datam per dies 40. indies mane, bis aut ter alium absq; molestia deicit, & vermes deturbat. Hæc in illo loco: Vbi minetur puero indies per tot dies datâ esse aquam Catharticam. Cap. 16. ubi de vomitoriis, aque Benedicta Rulandi iterum facit mentionem, & aqua terra sancta, quam diuersam ab illa arbitratus est. Addit de poculo chymico, quod putat ex vitro Antimonii confutum fuisse, vel calce plumbicum stibibus vitrificata & in typū fusâ, in quo per nocte detentus liquor, si hauseratur manu, vomitū cieat. Addit & de croco metallorū vomituo cuius in vino infusi colatura detur, ut sit pantagogum. Basin aqua benedicta esse conilicit: argumento, quod & suam benedictam ex eo fecerit. Vomituam terra sancta opinatus est fieri ex mercurio & antimonio, quasi mercuriū vitæ Paracelsi designaret. Tandem circa finem operis pag. 621. compositionem croci metallorum reponit: Magnesia saturnina & halonitri pares missas in catino incendit, & detonare sinit, ut relinquatur epar, quod pulueratum sit rubicundum instar croci martis, ablutionibus dulce reddendum. Purgare vomitūque ciete ait dosi gr. 10. vel 12. cum vino aut alio liquore. In Alexicaco pestu cap. 7. pag. 475. primum nusquam potest antimonii vitū probare, quod & in defensione sceptulæ rat. pag. 406. Crocum metallicum vnum Diaphoreticū ex magnesia saturnina (antimonio) conficitur ut cum tartaro & halinitro pars mercurialis à cætera prius separetur (nempe per speciem quandâ calcinationis, quam detonationē vocant, vel cremationem in igni totâ, seu circulari, quo modo solet vulgari- ter fieri. Sed Quercetanus aliud innuit, ut sequitur) & seorsim feruetur ad remedia quædam ex eo præstantissima conflanda: Ex fecibus autē lixiuium rubicundissimam sola aquæ ebullitione com- paratur, in quod lixiuiū si acrum guttatim instilletur, sulphur solare secernatur, quod sæpius ablutū ad ignem siccetur, & dosi ʒj. cum aq. Bezoardica indorem moueat. Alium describit purgatiū cro- ci: in pag. 407. ex eodem stibio: Capis stibio puluerem. Miscet aquale halonitro. In olla posita incendit, sinit, de- flagrare. Fit opati similis massa. Puluis eius grānis 6. vel 7. ex vino datur ad purgandum. Excitat tamen & suauem vomitum in peste necessarium. Hæc terra quædam est antimonii à spiritibus arsenicalibus, & mercurialibus venenosis separata, & abluta. Possis calcem dicere. Si eam nouo halinitro miltas, de- flagrationem repetas, abluas, idemque tertio facias, calendula colore medicamen Diaphoreticum dosi granorum 20. vel 30. tradit fieri. Purgatiū autem denuo pag. 477. commendat, quod infusum e- ius ad 7. vel octo grana quosdam magis vomitū; alios magis aluo vacuet, utrumque absque natura perturbatione, quod innumeris exemplis sibi spectatum affirmat. Hæc de croco suo metallico istius in locis Quercetanus. Vides crocum metallorum duplicem habere: vnum purgatiū; alterum Diapho- reticum: Illud vel ex vitro conflatur, vel ex crudo. Vitroiq; adiecto halinitro. Hoc ex calce post flores per sublimationem detractos, ex qua per lixiuium acre ex cineribus clauellatis & calce viua, tincturam elicit, hancque per acetum præcipitatum & dulcoratam commendat. Iudicium eius de vitro alicui- bi suspenditur, nisi velis ita intelligere, improbari vitrum in substantia citra repressionem (nam vel bi in aceto reprimatur, vel nitro saepius addito, & incenso) datum, qua in re saepius peccatum novimus ab agyrtis, & turba Paracelsitarum.

Quomodo vero differat crocus ipsius à Rulandi, supra est expositum. Ideo & sequentes infu- siones aliquam differentiam admittent. Veruntamen radix est eadem. Aqua ocularis à D. Paulo Sim- levo per nos à viuo patre Rulando aliquando petebatur ad obtusum, heberemque visum. Sed ni- hil profuit. Quam anno 1597. septimo Iulii accipiebamus, erat perspicua, inodora, sapiens solutionem vi- trioli albi intermixta quasi alba nubecula. Suberat & arosus quid, quod linguam vellicabat. Coniciebamus ex- tinctione stibii, & aeris factum esse adiecto vitriolo albo. Quæ prius mittebatur, quasi extinctæ calis stibii in aqua rosarum erat. Alia olebat nigella semen, eratque suppinguis, cum albo sedimento, quasi Thimallorum pinguedinem adieciisset aquæ nigellæ & rosarum, in quibus maceratus fuisset cro- cus metallorum. Nos similes fecimus extincto lapide calaminari candefacto, & calce stibii feruente in aqua ocularibus, ex calendula, feniculo, ruta, rosis eufrasia, chelidonio, saluia, &c. Interdum Thuriat & vi- triolum album addidimus, acrimonium temperantes saccharo crystallino. Sunt, qui nonnihil salis ammoniaci, & aquæ albuminum adiiciunt: & est quidem Ammoniacus efficax etiam ad vigues, si quis recte temperet. Ex Rulando non potuimus expiscari, qui etiam varietate se obscuriorem fecit. Videtur obiter incidisse in Ophthalmicam. Nam si stibii regulum & vitrum conflare velit, saepius extinguenda seruata materia est aquis. Hinc alteratio prima, cui postea accessere augmenta. Ex- tincto Orichalci, vel si aqua extinctionis in pelui ex Orichalco detenta fuerit, vim inde acquirit æq; quæ oculis singulariter conducit. Barbitonores talem efficiunt cæruleam, missa in pelues suas aqua calis extinctæ cum paucis sale ammoniaco. Ita æruginis tinctura iucunda visu extrahitur, estq; & propter cadmiam glebosam, vel fornacariam, quæ pompholygem reddit, ista aqua non contemnenda. De a- qua antiepileptica ex stibio & crusta panis absq; alia præparatione quid statuendū sit, non habemus. Poculum chymicum purgatoriū potuit fieri è regulo, vitro, calce, &c. Fusio vitrea calida super mo- diolum calidum non repugnat. Alias diffilit. Sed & partes possunt componi. Quid si vitrum luto sigulorum immisceas, vel calcem, iubeasque tibi fictile forma poculi conflare? Quid si vitrum cio Quercetani crocum metallorum duplicem, terram sanctam, aquam vel alium liquorem be- nedictum, antophthalmicam, antiepilepticam: Imo & antipodagricam, quæ item capit crocum metal-

metallorum, additis decoctis flor. meliloti & chamæmeli aliquando & solutione argenti viui sublimati: & aqua præcipitatoria auri fabrorum ex solutione argenti. Habes & poculum crapulæ expurgatiuum. His adde D. Hartmans Speywafer, hoc est, aquam vomitiuam Ioh. Hartmanni apud Marburgenses chymiatræ, cuius meminit Rulandus in *Alexicaco* pagin. 29. ne defit cornu copiæ ex Antimonio.

In *Tetrade* post explicatam ex Antimonio panacæam, antidotosque varias, Panchreston, Pantagogon *Ζανθιον*, Soterion, Lysipyreton, Theosdoron, Theopempton, Panareton, Polychreston, Ilochryson, Lysiponon Canodynum diaphoreticum) pag. 417. promittit adhuc 40. præparationes, & cōpositiones Antimonii in antidotarium peculiare comportandas, in quibus sint tinctura ex toto stibii corpore, arcana, magisteria essentia, olea, balsama, aquæ vitæ variæ, cumque mercuriis eductis & regulis, sulphura, salia, flores, & c. ad omnis generis vsus. Sed autor morte præuentus illud antidotarium conficere non potuit. Scripsimus successori eius D. Mosi *Quadrato*, viro doctissimo, regioq; me dico, cui commendatum intelleximus non nihil arcanorum Quercetani, daret operam, ne posthuma illa pereant, qui quantum fieri potest, promisit facturum, & amicis nonnulla seorsim communicaturum. Quoniam autem Basilius Valentinus, quem Quercetanus putat ante 200. annos vixisse, licet *Stylus eius non sit alius à Paracelsico*, vt vel Paracelsus ab ipso didicerit, vel aliquis Paracelsista spura sua interposuerit, pleraque ex istis, quæ Quercetanus coniecturus erat, in suum antidotarium descripsit, nosque ignoramus, aliæne lingua, quam Germanorum sit excusus, sumemus hanc operam & omnia in compendium redacta transcribemus. Ita & his consulemus, quibus deest liber, & quibus otium ad reuidentum.

De antipodæ
grica vide di
gladiationē
acerbam in
Alexicaco
Rulandi p.
33. Et seq. ubi
habes descri
ptionē quam
dam, quam
Rulandus si
am esse ne
gat: quippe
qui diuersas
habuit.
Tanchio vi
uēt, oblatu
est liber Se
cretorū Quer
cetani, & au
diuimus qui
diceret Labo
ratorem e
ius multa v
didisse precio

CAPVT XXXV.

*Præparationes Antimonii a Basilio Valentino Monacho
Germano descriptæ, & ex curru trium
phali collectæ.*

Hic quoq; labor pertinet ad inuestigationem Ignis naturæ, quo Palmarius putabat se vniuersam chymiam absoluere solo posse. Non enim vetustos illos Germanos non aliam habuisse Alchymiam, quam ex illis a Libauio descriptam, & igni quidem sua opera perfecisse, sed non illo fictio, nec modo Palmariano. Materia, ex qua interna externaq; vniuersalia, particularia medicamēta parantur, est *Stibii ex venis Hungaricis in ortum tendentibus*; atque hæc quidem communis. Sed cuius quædam præparationes vltioribus arcanis, vltima destinatione perfectis, materias reddunt nouas, quales calx, vitrum, flor, Regulus, stella, Epatica massa, mercurius, sal, tinctura, &c. quæ tamen & suum per se vsum habent. Præparatio fit per ignem elementarem artificiale accommodatum, vt artificis scientia, propositum, & Vulcanus in idem conspirent. Operationes superius sunt commemoratæ. Non desunt instrumenta quoq; alia, soluentia, extractiua, sublimatoria, circulatoria, &c. cuiusmodi sunt *menstrua*: Acetum stibiatum ex plouia: acetum vini stillatium: Spiritus vini optimus: Spiritus salis: Succus aserbæ vna: aqua mercurii per se facta: Pluuia destillata ad dulcorandum: Oleum seu spiritus iuniperi: aqua fortis: Lixiuum ex cinete fagi: Vulgaris aqua dulcis: &c. Adhibentur & additamenta siue ad opus promouendum: siue exaltanda medicamina: vt Sal petra: Sal Gemme: sal communis: sal Armenius, sal vrina: sal tartari: Tartarum ipsum: Botrax Venetus: argentum viuum sublimatum: sulphur: sandaraca Græcorum, quæ rubrum sulphur alias: Crocus martis: sal saturni: saccharum clarificatum: Tinctura coraliorum: Quæ Essentia Rhabbarbari, colcotar: Butyrum ex vitriolo & sale: Liquor ex capite mortuo eiusdem destillationis. Calx auri. Limatura chalybis: Oleum rubrum vitrioli: calx viua: argentum viuum: terra Tripolitana: arena: arida testa ex crudis figulotum valis, &c. quæ omnia non tantum varie misceri possunt, & elaborari, verum etiam augeri, vt facile infinitæ stibii præparationes exortiantur, vt & videre est apud Quercetanum, seu etiam Dornæam, Suæten, Tholædenium, Zuingerum, Botoonum, aliosque plurimos, quos adeo contempsit Palmarius, vt cruci quoq; cum Libauio adiudicauerit, simulq; ignorati ignis naturæ contumelia implicauit. Hæc merces est virorum doctorum, qui suo talento publicæ salutis, & communi vtilitati interuire studuerunt, ne quod scire viderentur, soli scirent, & vsurparent, sed societati humanæ, qua fide acceperunt, relinquerent. Primum medicamen ex stibio calx est. Fornacula ventosa, vel alteri calcinatoria accommodatur scutella fictilis fundo plano cum margine sextantem alta. In eam stibii Vngarici pollen grauiter (ad culmi altitudinem transfuersi) immittitur, suppositaque pruna modica crematur. Cum fumum emittere incipit sedulo versatur furcula ferrea, cui præfixa lamella transversa. Rutabulum dicunt culinarii. Cauendum, ne cæcus sit ignis, vt colliguescat. Quod si nihilominus euenit, opere frigefacto redeundum est ad contritionem, & versionem, donec nec habet amplius, nec concresecat. Coloris erit cinerei. Ita plerique stibium præparant vittæ causa, vt & Matthiolus li. 5. Diosc. cap. 59. Sed habet etiam per se vsum suum, in exiccandis vlcibus: Calx ista candefacta, aquisque ocularibus extincta sæpius, antophthalmias præbet. Botoonum coquit aqua ad tertias remanentes: & ex his cum Sach. rosaceo purgans facit, de quo *alibi*. Terræ speciem dicas cuius generis fuit sancta Rulandi quædam febrifuga infusione & antepleuritica. Secundum, quod ex stibio conflatur Monachus, est VITRUM triplex. Vnum ex calce prædicta, duo ex crudo. Illud sine additione simplexque vocatur: hæc cum additamentis, & aliqua compositione.

Basilius Valen
tini Monachi de Anti
monio libri se
extarunt au
replum quæ
200. annos,
sunt illi ipsi
ex quib. Pa
racelsus potis
sima sua me
dicamenta
hauit, quip
pæcum quo
Es medius lo
quendi con
uenit.

Præparata.
Instrumenta

Additamen
ta.

Autores à
Palmario
contenti.
Calx stibi

Antophthal
mica aqua.

Vitrum

*Vitrum purum
animo-
ni.*

Vitrum purum ita conficies: Calcem in catinum terreum, qui ignem magnum ferat, immitte, & ante sol-
les, vel in anemia magni ignis violenter colliquescito ut fluat instar aquae, sitque purum & translucidum. Rape vero
experimentum immisso bacillo ferreo frigido, quo portionem extrahas, & ad lumen iudices sine satis pellucida, & pu-
ra. Si ad votum est, coxisti ad regulam: Si minus amplius fundere oportet. Vitra enim ignibus maturescunt validius,
nec prius purgantur. Ita liquefactam & perfectam offam effunde in peluim ex orichalco planam, con-
calefactam, ne dissiliat. Vide, ut non crasse, sed tenuiter fundas, ne lamellae sint spissae & densae. Co-
lore erit citrino. Dicitur purum, & optima virtute esse: quanquam nec Quercetanus, nec Seuerinus, alij;
multi eius vim purgantem commendent, non rei vitio, sed agyitarum. Matthiolo, Rulandis, & aliis
dari potest. Quidam gr. iij. iij, aut vj. etiam in substantia dederunt. Clysteribus quoque inditur, & foris
adhibetur in discussoriis tumorum, & fluxionum fomenti forma. Quidam refringi posse vomitiua
putant, si maceretur stillatio aceto, quod figit vim eius, ut scripsit Monachus, postea dulci ablatur.
Alii id consequi student nouis calcinationibus, & expirationibus, quo artificio etiam flores fixos, p-
mittunt. CROLLIUS multa expertus, nunquam id potuit obtinere, quanquam mitius euaserit me-
dicamentum. Et sane non temere est, quod de aceto dicunt. Hoc n. extractorium est, & frenatorium
nimis ferocium. Ne tamen refractum quoque sursum tendat, addunt deiectionia, cathartica, ut Rha-
barbarum, &c.

*Vitrum sti-
bii 2. Basilii*

Vitrum secundum paratur non ex calce, sed crudo stibii puluere adiecto duplo Borace, seu chrysocolle Veneta,
Exacte commista constantur ut prius. Colore vitrum est rubro: Et vel per se in vium venit, dato lex granorum
in vino iusculo per noctem line substantia, quae colando separatur: vel fit materia extractionis tinctu-
rae per vini spiritum, aut alia menstrua commoda. Pro chrysocolle sumitur aliquando sal gemmae, vel
fossilis, aut halonitrum. De hoc, quod scilicet paratur cum istis additamentis siue rubeat, siue aliter
sit coloratum, sunt pugnae illae feruentes inter Galenicis, & Paracelsicos, de quibus alibi sat co-
piose.

Tertium vitrum est album (Assumit enim colores varios, ut opalus gemma. Vnde Quercetanus sa-
pe opalinum vocat) sitque eodem modo, sed cum quadruplo borace crystallini, primum flauente offa, post ubi in igni
morata fuerit diutius, albente. Exploratio perfectionis ad regulam fit filo ferreo immisso, ut ante. Quod
adhuc fit decussum iudicatur. Ista quatuor (4) stibii elaborationes ab omnibus sapientibus habentur
pro chymicis. Sed in nullis operatur ignis ille fictitius Palmarii. Quoniam autem, ut Seueri-
nus loquitur, altior est antimonii praedestinatio, quam catharticum esse: ideo vitrum elaboratur am-
plius, proponunturque à Monacho viae duae: quarum prior triplici elaboratione triplicem etiam vi-
tum habet.

*Elaboratio
vitri per ex-
tractiones.*

Vitrum purum in pollinem reductum in cucurbitam immittitur affusaque aceto stillatio ex arte deparato
in calore leni maceratur, indeque bis commouetur. Interim acetum colore extrahito flauescit instar auri perspicui,
quo signo apparente transfunditur, redditurque pulueri nouum, omnino eadem industria, qua fieri solent tincturae. Extra-
ctiones collectae per colum traiciuntur, ne quid secum resistat. Inde per balneum elicatur liquor, ut restet pulvis siccus
ex flauo rubens. Huic affunditur aqua stillatio dulcis: maceratur: distillatione reuocatur, affusaque alia idem labor

*Liquor anti-
monii ad
cura.*

reperitur, donec eluta sit aciditas & acrimonia, remanente essentia dulci. Ista est pulvis: quem si acerbulis ouorum
digestum in cellam inferas in serinam tactum non offendentem detritum, deliquescent, diffusetque sudore. (Liquefit
autem, quod talis instat est: Ideo & salis nomen meretur) quem pennis illinere vulneribus, vl-
ceribusque sanandis inducto emplastro punctorio iubent. Si denovo coagulaueris, salem stibii nan-
cisceris.

*Tinctura ru-
bea, qua alius
sulphur.*

Sed preciosior est eiusdem pulueris anatomia. Exiccatur ergo, & in pollinem inpalabilem dedu-
ctum super porphirite, include cucurbita, & spiritum vini optime elaborato ad tres digitos affuso extrahit, qua arte tin-
ctura solent. Reuocato ex extractionibus spiritu essentiam rubeam habebis. Venit tamen in usum etiam extra-
ctio tota. Grana iij. vel iij. essentiae praedicant ad Elephantiasin, luem veneream, melancholiam, venena, asthma,
pleuritidem: non inusitata istis artificibus grandiloquentia: de qua si experientiam queras tot leprosis, Gallicanis, mel-
ancholicis, &c. passim obambulantibus, nihil responsi quod satisfaciat, acceperis. Et vnde quaelo ille Mona-
chus argumenta virtutum sumit, nisi ex superstitiosa opinione, quia sicut aurum mundificat antimonium,
ita etiam corpus hominum? At, inquam, aurum etiam deterius, & asperius, duriusque reddit, cum corporis
humani salus sit in mediocritate.

*Lilium ex
stibio.*

Iam fit LILIVM ex ista tinctura, in qua fortasse aliquid de igne naturae Palmarii olfeceris. Ex-
tractionem istam totam non separato spiritu include Pelicano. Circula per mensem. Deinde transfusa in distillato-
rium primo loco spiritum elice: postea oleum rubrum, idque cum ingeniosa operum adaptatione sine additamentis.
Accipies partem Lapidis, qui ignis appellatur, quo dicunt metalla particulariter transmutari. Est forma olei,
cuius grana acto contendunt veteres, pilos, & ungues, curiculam quoque deicere, ut homini accideret, quod
aquilae, serpentibus, aliisque pluribus. Omnino Panacea praedicatur, idque absque vi cathartica. An
vero plane nihil exigit ex corpore? Diureticum est, inquam, Diaphoreticumque, & saluam mouet. Alto
parcit, Galenus diceret ad eam tenuitatem reductum esse, ut distribueretur in corpus. Vocant Quin-
tam essentiam ignem medicum, sulphur antimonii: (In rubedine enim esse sulphur perhibent.) Paracel-
sus tincturam parabat ex rubea calce.

*Nouatoriu
hominis.*

*Sulphur sti-
bii.
Ignis medi-
cum.*

*Tinctura Pa-
racelsi ex sti-
bio.
Essentia Li-
lii praestan-
tissima.
Paracelsi*

Nam alcohol stibii in clauso reuertberio detinebat per mensem ut euaderet leue, & volaticum,
primo album, inde luteum, ex quo rubrum, & tandem violaceum (quod Lilium antiquorum alij nun-
cupant) ex quo per vini spiritus ad XX. digitos affusum tincturam extrahebat, separatoque possi-
minio spiritu nobilissimam Lilii essentiam paratam esse dicebat, in omni morbo curando praestantissi-
mam, praesentissimamque, nisi quod ista essentia videantur odisse suos auctores, quos raro sic curatos audias. Mo-
nachus

nachus alias veram tincturam non ex calce, aut puluere, sed ipsa minera stibii exculpit, antequam sit excocta. Eam in vitrum conflat, & postea elaborat ex mente tincturæ & essentiae quintæ. Sed variant in talibus artifices. Olenm rubrum ex vitro cum saccharo sic faciendum. Ex vitri farina tactu indeprehensa, inque cucurbitam illata, succoque omphacitidum vuarum expressio fit infuso vase clauso per aliquot dies. Destilla postea succum, ne quid eius maneat. Pulueri relicto admisce duplum sacchari clarificati (vel crystallini) instillando interim nonnihil de spiritu aceti. Ita irrigatum adhibitu ignis gradibus per retortam destilla, donec adipiscaris oleum rubrum, ex quo extrahes tincturam per vini spiritum.

Huiusmodi oleum ponebat inter sua medicamenta etiam Penotus. Sed ascribebat SACRA SACRIS. Præceptio est: Cum Saccharo candi ex antimonii vitro fit oleum rubicundissimum seruatis gradibus ignis. Id postea circulaturo maiore. (Ita cum Paracelso nominant vini spiritum cum proprio sale aliquoties destillatum vt sal volaticus factus, intercedentibus tamen digestionibus suis, vna cū spiritu per alembicum exeat) sique dulce & medicamentum intrinseque præstantissimum. Sed Monachus in descriptione fidelior fuit Medico. Ille etiam ad usum habiliorem componit. Facit calcem ex auro, quam cum aqua certa in alembicum, indeque per rostrum in receptaculum agit. Huic affundit oleum suum antimonii mistum spiritu salis. Extrahitur tinctura relicto corpore. Tinctura porrigitur cum tinctura coralliorum ex quadam aqua cordiali confortante, idque in hemorrhagia, Dysenteria, Melancholia, Quercetanus in sua Tetra, antidotum habet Panaretos ex antimonio & saccharo. Sed operatione, & electione variat. Calcem mineræ antimonii Vngarici albam arte paratam, miscet duplo Sacchari candi cum circulato minore (vini spiritu circulato super tartaro calcinato,) in syrupi consistentiam redacti, ita vt calcem sensim indat. Deinde digerit offam quatrinduo, aut quintiduo in balneo vapo: Digestam destillat per gradus ignis, elicitque triplicem liquorem separato vini spiritu, qui primus transit: Primum album ad vlcera cancrrosa: Secundum flavum catharticum per os & aluum: Tertium rubicundissimum instar sanguinis, quem vocat balsamum dulcem, ter quaterue repetitis destillationibus attenuandum abluendumque aqua rosacea vel buglossi aut endiuia, qua separata admirandarum curationum instrumentum haberi ait, datis lex guttis ex aq. fumarie contra Morphæam & affinia mala. Tribus quatuorue guttis ex aqua minoris centaurei Apoplexiam & epilepsiam oppugnat; pestem autē guttis septē ex aqua theriacali, quæ fortasse sola quoque prodesset sudore promouendo, persuasum habuit Paracelsum eodem oleo suum Laudanum Diaphoreticum, & solutivum præ aliis omnibus (chymici tales nihil habent, nisi summa, vt quibus, sicut Poetis, nō datum est esse mediocribus,) commendatissimum confecisse, adiectis essentis omnem fidem excedentibus, si fas est credere. Si hæc medicina est Panaretos quorsum laboriosa illa, sumtuosaque panacea imperatur.

Arcanum antimonii Basilii. Salu armeni, & pollinis detriti stibii commisceantur in porphyrite. Mistrum retorta inclusam more aquarum fortium destilla. Liquori, qui ignium vi proflatus est, affunde aquam pluuiam destillatam calentem, & precipitabitur pulvis, quem amplius edulcorabis. Is est candidus plumularum, seu amianthi Ipecie. Huic resiccato leuigatoque, adde spiritum vitrioli bonum. Digere, vt solvatur, seu potius attenuetur amplius, quomodo fieri solent incerationes, & imbibitiones, immittendo guttatiim. Tandem coagula. Aresceto pulueri infunde spiritum vini optime correctum. Stent in digestionem per aliquot dies Destilla spiritum, & submittenouum. Circulaturum. Tunc separabitur arcanum a fecibus & manebit cum spiritu vini & vitrioli. Separationem destilla, & relictam offam cum nouo spiritu circula, obtinebisque virtutem altiore. Debet tandem forma liquida asseuerari. Datur gutta cum aq. Rosacea ad robur ventriculi procurandum; suffocationem matricis tollendam, & colicam. Hoc quidem Monachi arcanum est: Sed Paracelsus lib. 3. de long. vita cap. 6. aliud proposuit. Iussit canere, ne forma antimonii destruat, utpote sub qua lateat arcanum. Ideo totum, quantum est, integrum manere voluit, & per retortam sine omni capite mortuo propelli, idemque tertio repeti: Dosis esse gr. iij. ex essentia melissæ.

Formam, quam velit, merito interroges. Si cum Mesue locutus est, essentielle partem, in qua virtus hæret, intellexit: ea erit cum menstruo suo toties propellenda, donec caput mortuum restet nullum, semper separatis fecibus. Sed est tamen & alius modus, quo calx efficitur alba, aut rubea, vt in febrifugo Basilii, de quo infra. Albæ sceuasian exhibuit Hieron. Rubeus, & Tholdenius. Quidam flores vocant.

Elixir Antimonii Basilianum: Purum ex venâ antimonium cum dimidio sale ammoniaco contritum, commistumque in sublimatorium inferatur, & sublimetur. Sublimatum in vitream cornutâ congestum destilletur. Destillatum secundo, & tertio destilletur fecibus semper sepositis. Hinc eluatur, vt sal decedat, maneatq. essentia stibii sola, quam inclusam casino absq. spiraculo mediocri igni reuerbera, donec colore rubicundo minium natiuum emuletur. Ex hac calce miniat a aceto stillatitio forti tincturam extrahere. Aceto in balneo retracto puluerem habebis rubrum quidem, sed subtiliorem. Hunc vt exaltes, & ab omni sece separes, extrahere denovo per vini spiritum artificio tincturatum. Extractiones collectas infunde in cucurbitam, & addita pauca coralliorum, Rhabarbarique tinctura serua. Guttis iij. vel iij. purgabit leniter, corpusq. humanum sic mundabit, vt aurum stibium. Paracelsus obscure admodum iubet resolvere antimonium cum sale ammoniaco: solutionem dulcorare per aquam pluuiam: In marmore resiccato puluerem in liquorem deducere: Hunc iterum coagulare, & solvere, donec humor rubeus perspicuusque euadat. Vocat Balsamum antimonii dulcem. Non quidem Oedypi sumus: veruntamen destillandum vitrumque instar aquæ causticæ censemus; & quod magna vi ignis prolicitum est, aqua dulci affusa coagulandum, coagulatum sæpius abluendum: Inde reuerberandum, soluendumque in marmore repetitis crebro solutionibus & coagulationibus. Vel vna sublima, sublimatum solue deliquio, coagula: duleifica, reuerbera, solue, &c. Sunt & processus alii. Sed audiamus puluerem fixum antimonii, tripliciq. menstruo aqua forti, spiritu vini, & aqua elaboratum, & ad hominis RENOVATIONEM inuentum.

essentiarum
felicissimarū
inflatores vā
ro ad senectū
tem perueni
unt.

Digestum Si
trum contris
catharticam
Oleum.

Tinctura.

Circulatum
maius aliter
in Tomo 1.
Synag. pag.
396.

Compositio
ol. rubri sti
bii.

Pulvis aurū
volatilis.
Anima auri

Panaretos
Quercetani.

Liquor pur
gatus sti
bii.

Balsamus
dulcis Querc
Laudanum
Diaphoretic
um Parac
elsi.

Arcanum
antimonii.

Arcanum
stibii Parac
elsi.

Arcanum
stibii Parac
elsi.

Arcanum
stibii Parac
elsi.

Arcanum
stibii Parac
elsi.

Arcanum
stibii Parac
elsi.

Arcanum
stibii Parac
elsi.

Arcanum
stibii Parac
elsi.

Arcanum
stibii Parac
elsi.

Arcanum
stibii Parac
elsi.

Stibio

*Sibio vulnerato, & in cucurbitam amplam coniecto paulatim affundatur aqua fortis, donec semissexuper-
ret, seu sex digitorum altitudine puluerem excedat. Claude cucurbitam, & in calore leni in decendum digere, vt ex-
tractio fiat. Aquam postea effunde, & per filtrum traice. Destilla in cinere, vel arena vsque ad sicum. Remanebit pul-
uis citrinus, cui affunde stillatitiam pluuialem. Digere calore blando continuo, vt extrahatur rubedo. Extractions
collectas sola, & in balneo aquam destillando separa vsque ad sicum. Pulueri rubro affunde acetum vini acre, &
tincturam extrahe, manentibus albis fecibus. Acetum separa destillando per cineres. Tincturam triduo reuerbera i-
gni flamma sine intermissione, vt penitus rubescat, & figatur. Extrahere iterum per vini spiritum, vt feces penitus sece-
dant. Extractions destilla in balneo. Habebis puluerem rubrum fixum. Datur semidrachma ter die, vel saepius
concretum in corpore sanguinem. Dicitur rumpere apostemata interna, luem veneneam sanare, nouos pilos gigne-
re, & omnino renouare.*

Flores Carii.

*De floribus antimonii. Quidam per descensum agunt, inquit Monachus, admisto sale ammoniaco seu per retortā.
(Nam & hoc descensorium quadamtenus est, licet vasorum dispositio, vt in syntagmate præfigura-
tum, possit esse etiam vere descensoria) proflant. Salem abluunt aqua dulci. Alii per rubos sursum in galeas, ol-
las aut ventricosas ampullas agunt, relicto alicubi spiraculo, vt ascendere fuligo possit. Alii albos, citrinos, rubeos trib,
diuersis galeis, ollisue mutue impositis conficiunt eodem igne & labore. Basilii rubros assumit, miscuitque cal-
cotate, & ter cum eo in sublime egit, vna eleuata vitrioli essentia, & flores efficaciores reddente, qui
spiritu vini extrahuntur industria tincturarum. Spiritu separato puluis remanet succus, qui leniter pur-
gare fertur, & febres tertianas, quartanasque auferre. Feces Sal exhibent. Notare conuenit, extractionē
per spiritum vini, aut vinā mouere alium: Sed per acetum vini potius astringere. Quod si præmissa
extractione per spiritum aceti sequatur per spiritum vini, purgatio inanis reddi dicitur, vt sic Crollius non
debuerit de arte vomitiū reprimendi dubitare, nisi forte dum per expuitions vacuat, etiam vomiti-
ū mouet. Apud Crollium eundem inuenire est flores per ascensum, aut retortam, vbi stibium arena pura
mistum ignis violentia pellitur, & porro elaboratur sale tartari aceto stillatitio nutritio & aqua vitæ.
Quercetani. titulo Lysipreus medicamē facit ex fl. rub. antimonii partib. quatuor, & duab. florū sulphuris ad
perfectam albedinem sublimatorum admisto duplo solcotarij ex vitriolo Vngarico vel cypro. Inde flores conficit
rubicundissimos, quos primum acido vitrioli ex venere spiritu exaltat, postea vero Saturni at heroe, seu a-
qua plumbi, quæ per destillationem ex oleo eius inflammabili fecernitur, vt ipse scripsit c. 16. defen-
sionis medicinae Hermericæ. Commendat autem ad febrium ardores extinguendos datis 4. vel 5. guttis ex
liquore competente.*

*Sal stibii.
Purgatrix
in stibio re-
pressio.*

*Lysipreus
Quercetani.*

*Acetum sti-
bium.*

*Extractum crudi antimonii. Hic aceto quodam peculiati opus esse iudicat Monachus. Id fit in
hunc modum: Vena antimonii in subtilem puluerem redacta inditur phiole prelixi colli. Affunditur pluuiā stil-
latitia ad dimidium vitri, quod clausum in sinum immittitur ad putrescendum, donec incipiat fermentari, & in
spumam attolli. Effunditur in cucurbitam, & iuncturis obstructa aqua elicitur destillando, quæ erit subacida. Cum
humor separatus est, auge ignem, sublimabitur que nonnihil. Id remisce cum fecibus, iterumque affusa eadem aqua di-
gere, & destilla. Opera hac repetenda est, donec destillatum tam acre sit, quam acetum ex vino, & sublimatum sub-
inde appareat minus. In illud acetum detritum nouam stibii venam immitte, vt quadrante (tribus digitis) exsepe-
ret acetum. Digere in Pelicano mediocri calore per dies duodecim. Acetum inde rubescet, fietque aerius. Id decuplatū
pure in balneo destilletur, vt manente rubedine acetum solum extillet. Si rubedinem per spiritum vini placebit ex-
trahere, habebis tincturam & medicinā bonam. Acetum reuoca ad balneum & phlegma separa (destilla denuo) Qua
feces supra in digestionibus remanserunt, postquam reuerberata fuerint, salem præbent, qui vsitato more est colligen-
dus, per solutiones, filtrationes, & coagulationes nimirum, aut deliquium calcs. Salis istius partem vnam adde trib.
aceti. Destilla fortiter in cineribus. Ita parasti acetum antimoniale, cuius vsus etiam in medicina esse potest. Imponi-
tur enim ambustus (cum oui candido.) Ad inflammationes ex eo & anima saturni conficitur vnguentum. Angina &
faucium, lingueque ardoribus medetur adiecto balneo tro per sulphur purgato, & aqua Endiuia. In peste coctlear vni
potatur, & foris imponitur apostemati, addita tertia parte aquæ ex ranarum spermate. Hæc Basilii de suo ace-
to. Alii pro extrahendis tincturis ex stibii floribus, vitro, &c. parant menstruum ex fortissimi è vino
aceti mensura vna, cum quarta parte, & libra tartari calcinati. Mistruram ex retorta in receptaculum,
in quo item est tartarum, propellunt. Repetita quater destillatione acetum est paratum. Acetum aut
terebinthinatum Huseri ad lapides soluendos descripsit Crollius in Basilica pag. 167. Sunt, qui dolum
terreum transuersum imponunt fornaci, ita vt à sinistris prominens collū
committatur cum vitro, in cuius ventre est tubulus deorsum in excipulū
tendens: deinde cauda, quæ ampullæ iungitur. Dolum autem in parte
superiore excipulū mediocri est ventre. Per ostiolum itaque immittitur
antimonium: Affunditur pluuiā. Digeritur modico calore. Deinde de-
stillatur, cumque humiditas desit, proflantur & sicci spiritus. Digestio
vero pluuiæ repetenda est cum destillatione, donec acetum voto respa-
deat. Acetum philosophicum Quercetani legitur in terræ, vbi notatur discernē*

*Tinctura obi-
ter emergens.
Sal antimo-
nii.*

*Acetum tar-
tarisatum.*

*Acetum Quercetani p. 407
Tetrad.*

*Explicatio
aceti philoso-
phici Quercetani.*

*inter diuersa genera aceti, vt acetum vulgare, quod varium est: acetum destillatum simpliciter, spiritum
eius, forte, cum & sine phlegmate; (adde & celeste redditum exaltationibus) Redificatum & alcalisatum,
acetum radicatum: philosophicum, cui summum præstantiæ gradum ascribit, factum ex proportionali com-
missione, fermentatione, & vnione aeræ aciditatis animalis, & mercurialis aeris aquei cum vegetali terrestri, vt
tinctura extrahatur ex antimonio, vbi si quæras, quæ ista vocabulorum monstra, quæ in nulla arte, ex-
tra figmenta Quercetani, sunt vsitata, responдемus, nos quidem Dauos esse, sed tamen posse termi-
no aeræ aciditatu animalis accipere ex melle factum acetum, siue post destillationem phleg-
ma sumas, siue hydromeli, siue rorem mellitum, quem apes comportant, vt mel inde fiat: vnde ani-
malis aciditas nuncupatur, &c. Per acorem aquæ mercurialem intelligere acetum ex phlegmatica par-
te vini post spiritum destillatione separatum reliqua: per vegetabile terrestre, vitrioli spiritum acidum.*

In Zoo-

In Zorophilo medicamento aliud parat ex liquore roris, seu mannæ cœlestis cum eadem minera per digestionem, & fermentationes philosophicas; quasi putares fieri ex rore maio mellito affuso pulueri venæ antimonii, digestionibus Valentini adhibitis: quanquam pro rore melleo etiam possit esse pluuiæ aqua, vel melicratum. Aliud longe esse acetum acerrimum, quo in magno magisterio vtuntur philosophi, vel semphilosopho notum esse debet. Libenter concedimus hoc recte dici posse etiam Naturæ ignem: Est enim de rei substantia: At non illud Quercetani, Crollii, Basilii. Est enim artificiosum. *Ars autem principium externum est.* Nimirum magni isti chymici cum Libauio desipuerunt, Palmarius autem sapuit solus; vt qui citra ambages solo igni naturæ antimonium tam mite reddit, quam est panis. Sed extractum ipsum videamus.

Aliud acetum
stibiale.

Crudo de minera antimonio in lauorem detricto acetum affundatur, digeraturque donec ruffescat. Fiat hoc maturati extractionibus de more. Extractiones per pergamenum crassum tractata depurentur, destillanturque in arena per alembicum, per quem miri exibunt colores, sed qui omnes tandem in vna rubedine quiescent, relictis fecibus multis. Facile est intelligere acetum abstrahi, & peculiari vase excipi rubeum oleum, quod denuo rectificetur. Potest tamē in balneo vsque ad siccum destillari, & pulvis solui deliquio, quod exhibebit oleum citrinum ad vulnera, & vlcera sananda. Alias oleum per alembicum extractum, si denuo extrahatur vini spiritu, & rectificetur, dari dicitur contra lepram & luem Neapolitanam.

Oleum tibi-
dum anti-
monii.

Albertus Botonius stibium ex minera terebat in marmore cum simplici oxymelite: Deinde stillatitio aceto extrahebat in balneo, vel loco calido per mensem. Hinc transferebat in destillatorium & aceto per alembicum prolicito, tandem aucto igni oleum emungebat (sacharo, melleque dulcibus, purgandis corporibus scrupulari dosi vsque ad drachmam aptum, ita vt sine noxa à longinquis trahat, vt in seipso sit expertus. Eadem scripsit Penotus, cuius tamē aliud catharticum est, quod p.

Ol. dulce pur-
gans Boton-
ni: & Penot
in specifice
pag. 72.

179. de med. chym. dosi gutt. 8. 9. 10. sursum deorsum mouet.

Hieronymus Rubeus Sect. 2. de destill. cap. 23. eiusdem meminit extracti, eiusdemque fere artificii, sed num eius modum intellexerit, dubites. Ita enim habet: Stibium ē minera detractum, inque puluerem stibii tenuissimum redactum aceto stillatitio per fundatur, dum acetum prunis candentibus appositum calorem contrahat: (Pro: calore moderato digeratur, donec rubeat.) Isto detracto nouum apponitur, suntque more solito extractiones, quæ (digestionibus premisso, vt separatio fiat) vitreis organis destillantur: (ille coloratum acetum destillari posuit) separato aceto, sequetur auctiore igne tinctura varia, primum colorum mistione (vetulas ponit mille sanguineas) tandem guttus sanguineis. Tincturam hanc (vocat æquam) asserunt, mellis dulcedinem superare, parem non habere, omnia vulnera sanare. Vt excellentior fiat, simo obrutam 40. dies putrefaciunt. (Circulant dicere voluit.) Opinatur falli magistros, quia aciore aceto, quam stillatitio eam ad rem fit opus veluti eo quod sale ammoniaco fuerit confortatum, &c. aut debeat stibium nō crudum, sed calcinatum fumi. Item non ascensum sit stibium ista ratione: Sed tantum acetum calce resistente, quæ loco humido possit deliquescere. Hæc Rubeus. Sed primum acetum verum videtur ignorasse, nempe philosophicum, quod ex proprio stibii corpore est desumptum, & ideo philosophici nomen habet. Deinde si omnino exasperandum est: non sale ammonio, sed antimonii acui debebat: quamquam & elaboratione, & proprio sale poterat. Tertio oblitus est interpositam putrefactionem. E-nimvero si extractionem statim velicōs separare, fortasse etiam alio modo eam consequemur: Sed philosophi prius in digestionem relinquunt, donec primum fiat materiæ secessus; postea fermentatio, in qua extracta tinctura, magis, magisque attenuata in sublime contendit relictis grauib: tunc oportunum est destillationi tempus. Volatilis enim euasit tinctura alis acquisitis. Alius etiam spiritu vini extraheret. Ita est arcanum.

Extractum
stibii descri-
ptione Rubi

Tinctura.

Quercetanus Ζοήφιλον suum videtur ad sententiam Rubei excogitasse. Nam calcinat mineris detractum stibium, & cum floribus salis ammoniaci, loco exasperationis aceti per istum salem, sublimat: sublimato salem aqua dulci demit: post extrahit id aceto antimonii iuxta Valentinum detinendo in balneo vsque ad floridum ruborem. Extractiones separat destillando ad siccum. Puluerem pluuiæ stillatitiae dulcem reddit. Deinde extrahit de nouo per aquam vitæ ex coralio prolectam: cohobatur, circulat attenuat, tandemque vehemensimo igne vtiget etiam statim in initio, vt cum aqua vitæ coraliorum oleum antimonii extrudatur, quod sit rubrum, suauiter, verus balsamus vitæ, &c. quæ sunt verba eius, qui in Tantali hortulo incunde somniauit, nec vnquam est assecutus forte, quod quæsiuit. Non exibat oleum ante procuratam volatilitatem facile. Sed tamen fides sit penes istos ingentes præcones, quibus persuasum est in ollulis & furnulis speculatorum posse gigni verum vitæ humanæ balsamum.

Quercetani
Zonphilon
idem est arca-
num ex Ru-
bei mente
correctum.
Stultum est
in ollis arti-
ficiosis & cor-
rectis vitæ bal-
samum coque-
re velle.

Extractum stibii cum Tartaro mediante Epate: Stibii, & tartari crudi paria contrita in ollam fortem inferantur, & in reuerberium clausa olla immittantur. Reuerberentur ardente pruna, donec tartarum sit combustum. Deinde postquam refriguit opus, aqua dulci salislaginem ablue. Massa erit specie Epate: quod arefactum, inque lauorem detrictum, & in cucurbitam missum perfundendum est spiritu vini. Digere: Destilla. Redde spiritum. Digere cauium, & destilla, idemque fac tertio. Tunc per chartam emporeticam trahice. Spiritum abstrahere destillando ad certam vsque partem. Abstracto potes vt ad nouum epar digerendum. In vitro vero relinquitur pinguis quidam liquor, in vlcibus, & vulneribus efficax.

Extractio E-
patis stibia-
ni chirurgi-

Si velis ad siccum destillare, reliquæ diffuent loco humido in aqua eiusdem vsus. Alios modos habet Paracelsus in Tom. 6. pagin. 212. 213. editionis Basiliensis ann. 1590. vbi de præparationibus agit.

Liquor bal-
samicus.

Calx alba cathartica alterius generis. Cum aquam fortem ex vitriolo, & sale communi destillas, elicit aqua igni valido proflatur olei viridis aut butyri subtilis instar materia, qua potes si vis, ex croco martis per sublimationem facta, tincturam marti demere. Sed caput mortuum deliquio soluendum est in acrem spiritum. Liquorem solutum filtra, & pulueri antimonii in cucurbitam ingesto affunde.

Cathartica
calx ex præ-
paratione ar-
cana.

Stent

*Ex ferro cu-
prum.* Stent in sua digestionem, donec fixum fiat volatile. Destilla. Elicies liquorem amethystinum, seu violaceum. Aucto igni Caruleus seu Zapharinus profluat. In hunc si aquam communem immittes, precipitabis puluerem album, quem edulcorabis. Vtus ad purgandum instat vitri. Liquor capitis mortui ex ferri laminis facit venereas. Ideo & secundo vsui non erit temerarius.

*Moloch chy-
micus.* Ad vlcera compositio quædam: Dictum est de extracto rubro antimonii, & tinctura ferri per butyraceam materiam vitrioli & talis. Scis etiam, quo artificio argentum viuum crudum in aquam, dum per chymicum Molochi (Saturninum Catinum) in igni feruentem traicitur, fathiscat. Satis autem est, rudiore Minerua tincturam antimonii parasse, nempe stibium mistum halonitro in ollis cremando per modum deflagrationis, & detonationis; deinde per spiritum vini extrahendo, & vsq; ad oleitatem destillando. Cape ergo Extractionis sanguinea martis: aqua mercurii an. p. j. Extractionis rubra antimonii, p. iij. Solutionis calcis auri per aquam mercurii p. s. Misce. Digere. Effunde, quod purum est. Destilla id in arenario igni mediocri, vt liquor decedat. In fundo residet calx rubra fixa. Postquam effudisti purum humorem, seculis solvere deliquio potes. Fier liquor aquæ caustica conferendus.

*Calcis rubra
fixa ad Sclera
modus.*

*Liquor aeris
ex fecibus.*

*Medicina an-
timon. per ha-
linitrum, Re-
nouatoria.*

*Alexicaca,
&c.*

Epar.

Lysiponos.

*Quercetani
ex Epato sti-
bii.*

*Calx rubra
seu aurea, a
lia Crocus.*

*Reguli con-
fio.*

*Globuli ex
regulo ca-
thartici.*

*Stella anti-
monii.*

Floris stella.

*Tinctura
martis stibi-
ati.*

*Ol. Martii
stibiale.*

*Alia regu-
lia.*

*Metalla ex
stibio.*

Quoniam autem diuersi sunt modi antimonium per salem petraparandi, Monachus suum tanquam sibi ardentem ita descripsit: Purissimum, ex Vngaria mineris antimonium cum ter purificato halonitro commisce. Immissa in nouam ollam include igni rota (circulati) ita, vt partem post partem iniicias per cochlear longi manubrii, vt vna deflagret. Aura fumum ate auertat. Inde secur relinquitur. Hoc contritum & aqua calente communi persusum ablue, quo sal decedat. Post, arefactum puluerem nouo halonitro misce, & procede, vt ante, idemque repete & tertio. Tandem in lauiorem super marmore redige, & affuso vini spiritu circula per mensem in cucurbita bene clausa loco calido. Spiritum postea effunde, cape alium, qui ardeat bene. Adde de eo nonnihil. Incende & sine deflagrare. Repete id decies ultimo refectum puluerem probe cremato in reuerberio in suo catino, vt percalescat. Ille est puluis fixus, quem p libitu resolueres potes deliquio, iterumque coagulare, donec placeat. Datur ad apostemata interna cum vino puro, vel vini spiritu quinquies vel sexies die, dosi gran. xv. Dicitur & venena exarmare, & reuolare.

Hæc descriptio Quercetani genio peperit Lysiponos. Recipit pro antimonio deminera reguli p. j. pro halonitro communi purissimo, eius lapidis per sulphur parati p. ij. Includit igni rota, & paulatim admonet propius, donec vi calorū fluat. Tunc immisso ferro candente vel pruna detonare facit. Epar tundit abluat, siccet, & cum aequali halonitro remiscet, repetitque opus vt ante, idque etia tertio vice. Addit fixationem in clauso fixatorio per quing. dies adhibito graduatim calore, donec candefacto catino calx ex albo rubescat instar florum calendula. Interim suspensa mansit digestio per spiritum vini, in cuius locum is substituit spiritum ardentem baccarum iuniperi. Circulat clauso vase per aliquos dies. Post exemptam materiam noua iuniperina aqua perfundit: Incendit: denuo addit aliam, incendit, repetitq; idem tertio.

Tandem exiccata grana 10. vsque ad 20. præbet ex vino vel aqua conueniente, ad omnes doloru ventris imi, & exulcerationes. Mensibus quoque mouendis admirandum prædicat, vt & ad pestem per fudorem deiiciendam. Nimirum ingenio facile est augere inuenta, & sua industria excolere, quod cum magna sui laude facere studuit Quercetanus. Idem aliquando crudum antimonium, & halonitrum permiscet, & incensa detonare sinit, vt Epar fiat, ex quo rubicundum puluerem præparatum Crocum metallorum appellat. Vide Alexicaci p. 407. & 477. Eiusdem vltior elaboratio, qualis scilicet in Lysipono describitur, pag. 209. Alexicaci dicitur Bezardicum metallicum, utpote excellens sudorificum in peste, dosi 20. vel 30. granorum.

Regulum Monachus ita conflatur: Stibii Vngarici, Tartari crudi, an. p. j. Halonitri p. s. Initia in catinum, & in anciam illata colliquecant probe. Miscere autem initio exacte conuenit. Cum prorsus fluunt, effundantur in calicem, fiatque pro rege impulsio. Postquam refrigit, decussis scoriis, regulus cum nouis medicaminibus contritus iterum liquetur, & separetur ab excrementis, idemque repetatur tertium & quartum, donec argenti instar niteat. Iste est regulus multorum arcanorum veluti capsula, quanquam & ipse pro se veniat in vltum catharticum, globulis eius aut nodis in vino aliaue materia liquida infusus, quo modo idem sapius in vltum venite potest. Supra posuimus modum Alexandri Sucten.

Alius est:

Cape antimonii, halonitri, Tartari an. lib. 3. vel qffigillatim trita commisce. Deinde ollam firmam in igni rota, seu circulari statue, & paulatim feruefacito. Tunc ferro cochleari cui satis prolixo manubrio hanstam partem pulueris immitte, cumq; deflagrauit, aliam, insuperq; aliam, donec tota quantitas detonauerit. Tunc ferro rutabulo bene misce, vt regulus probe subigatur. Inde sine refrigerare, detractamque ex igni ollam frange. Intuenies regulum, quæ si libet amplius potes purgare.

Penotus in suo medicamentario, pag. 77. eandem proponit præceptionem. Iubet autem cauere fumum: mouere materiam baculo, & cum bene fusa fuerit, in calicem proicere, & feces incubentes rollere. Addit & alia de antimonio, quæ ibi vide.

Regulus hic mutatur in stellam, si accipias stibii Vngarici p. ij. chalybis comminuti p. j. Tartari p. iij. Commista, colliquefactaque effunde in calicem. Regulo adde triplum tartari vsi. Contrita, commistaq; funde & effunde, vt prius idemque fac tertio. Si recte rem tractasti, stellam adipisceris nitentem argenti instar. Ex hac cum sale ammonio per sublimationem flores rubri sunt, qui dicuntur MARTIS tinctura, & soluti deliquio leum reddunt vlcibus sanandis vtile.

Quercetanus ex eis suum Panchrestum concinnauit reuerberando quatrduo & per acetum radicatum tincturam extrahendo prima vice, & secunda per Sp. vini alcalifarum more Basilii. Paracelsi immensa gloria istam stellam de prædicant. Fit aliter regulus absque additamentis, dum ipsum per se funditur sapius vt virescat. Apparent nodi argenti etiam cum addito halonitro in vtrum confatur. Hi reguli collecti conteruntur, & cum calce plumbi (salem Saturni vocant) misti cæmentantur per tres

tres horas, deinde valido igni liquantur. Effusi in formam seu canalem in plumbum transisse inveniuntur. Si cœmentes cum calce stanni, fiet stannum, & sic de cæteri s. Nam compertum est in metallis esse spiritum, qui symbolicas materias bismuthi, & stibii, (calæmi quoque & cobalti, &c.) in sui naturam vertit: quod est fundamentum chrysopaia. Sic ex ferro fit cruprum mediante spiritu cupri, qui est in calcantho. Sine illo non fit.

Verum enimvero ex Regulo suo Basilus adhuc plura medicamenta, eaque perquam nobilia docet comparare. Primum est BALSAMVM ad affectus quosdam internos. Regulus in pollinem reductus in cucurbitam mittatur, & affuso iuniperi oleo, vel Terebintina spiritu clauso vase leni calore digeratur. Dicitur colore assumere. Cum spiritus iste satis rubet, coniungitur cum optimo spiritu vini, & digestionibus premisus, aliquoties inde destillatur semper reposito nouo. Ita nidorosus odor, tollitur, & transit tinctura in oleum spiritus vini. Tandem destillatur spiritus vsq; ad olei consistentiam, cuius tres gutta ter in septimana exhibentur asthmaticis, antihastmaticum, phthisicis, pleuriticis.

Penotus alio modo tincturam ex eo facit. Reguli p.ij. mercurii p.j. ol. vitrioli p.ij. coque, donec rubent. Ex rubeo magmate separa tincturam per vini spiritum. Dicitur incredibilem virtutum esse. Quanta vero Quercetanus ex eo policeatur, & quo modo præparare iubeat, cognosce ex ipso.

Medicamentum 2. Basilii ex Regulo secundum quidem est arcanorum, sed immodici pene temporis. Pollen reguli inclusus rotundo vitro, aut globo scilicet lapideo, aut matrici in arenario cum medio-cri igni detinetur. Id comfitur, nonnihil in sublime tendit, adhaeretque. Id penna detinendum, vel inuerso vitro innum reddendum. Quod denuo, sublimarique aliquid sinitur: sed eadem arte deturbatur. Id longo sit tempore, repetiturque, donec in imo fixus maneat pulvis, colore rubens. Hunc deliquo solue in cilla marmori in seminatam per totum semestre. Destuet sudor rubens, à quo in cucurbitam immisso per distillationem phlegma abstrahere vsque ad oleositatem. Oleum reponere in cellam. Ibi consistet exhibebitque crystallos pellucentes cum rubedine.

Hoc denuo solue, & coagula, habebisq; albos, qui sunt verum sal Antimonii. Crystalli hi tandem in oleum album rediguntur, si misceas trios cum triplo terre Venetorum, quam Tripolitanam vocant, & destilles per retortam igne valido cuius vi exit primo albus, secundo rubens spiritus, qui tamen & ipse euadit albus. Hunc destilla lenissimo balneo. Accipies oleum antimonii album, quod in quartana datur, lapide vesica, dysuria, podagra, &c. il- linitur & vlcibus antiquis. Verum hoc oleum vix quisquam effecerit, nisi qui luxuriari & abundare quærit miranda naturæ varietate. Nam sunt alia minoris temporis, & impensæ, virtutis autem maioris.

Medicamentum 3. Est mercurius per salem circulatus, ut Paracelsus vocat. Cape salis sublimati ex vrina, quem ammoniacum artis alias vocant; Armeniaci, Tartari aequales. Irriga commissos aceto forti ex vino, & in vitrum immitte, aucto aceto clauso vase per lutum sapientia digere materiam calore continuo per mensem. Deinde in cineribus destilla ad siccum vsque. Huic trito admisce tres partes terre Venere, quam Tripolim vocant. Destilla ex retorta gradibus seruatis. Exhibet spiritus. Hunc redde regulo prudenter. Repone ad putrefactionem per bimestre. Vltimo destilla, & abstrahere acetum leni igni. Quod restat in cucurbita, misce cum quadruplo limatura chalybis. Redde igni, & pelle fortiter ex retorta in ampullam quæ contineatur aqua frigida, confugum mercurii feruentis.

In eo opere spiritus salium, & argentum viuum specie fumi prouolant, & in fundo ampullæ exceptoria consistunt. Iste est Mercurius Antimonii. Effusa aqua collige mercurium, & exprime per corium. Ex eo facies oleum mercurii in hunc modum. Parti eius vini in phiolam illate affunde quatuor olei vitrioli rubei rectificati quam optime. Digere: destilla: spiritus vitriolati manebunt cum mercurio iam precipitato. Auge ignem fortiter. Ita nonnihil in altum scandet. Id deterge, & remisce cum inferioribus. Affunde oleum vitrioli nouum eadem quantitate. Digere: destilla: sublima. Repete opus tertio. Quarto quod sublimatum est abra-de, & conterere cum terra in fundo harente, eritque mercurius purus, nitidusq; speculi instar, vel crystalli. Hunc in Pelicanum immitte. Affunde iterum tantum vitrioli oleum, & triplum spiritus vini. Circula donec appareat oleum quod innabit. Oleum hoc separatim transfer in aliud circulatorium. Affunde acetum stillaticium acre. Digere diebus 20. Tunc oleum, quod prius natabat, ad fundum secedet. Acetum autem sit turbidum. Separa oleum, & abluere stillaticia dulci. Datur Elephanticis, apoplecticis, lue Venereæ in fœtis. Est renouatorium, si indies vsurpetur. Ita est 3. arcanum ex Regulo antimonii.

Quantum est mercurius vitæ, cuius duplicem dedit descriptionem Basilus: vna capit stibium crudum: altera regulum. Pares stibi & argenti viui sublimati per se cœrita commiscuntur in porphyrite. Deinde ex retorta destillantur tertia vice, ut oleum fiat. Hoc rectificatur spiritu vini. Primo est instar albi butyri. Glaciatur enim seu consistit frigore. Postea rubescit (resolutione) ut sanguis. Si regulum accipis, primo vitrumq; sublima simul. Postquam sublimasti, destilla, ut plane vnum fiant. Tunc igneam medicinam nancisceris, nempe concretum humorem vinctuosum. Hunc solue in oleum calore, & destilla ex retorta. De stillatum rectifica maceratione cum vini spiritu, & destillatione, qua spiritus sapius ab eo renouatur.

Primo processu factum commendatur ad Herpetes, caneros phagedanas, fistulas. Posterioris oleum datur etiam interno vsu trium guttarum quantitate ex vini sextante bis in septimana. Sed prudenter dandum est. Est enim valde acre. Nam si id tritis in puluerem crystallis affundas, triduo soluantur. Solutio destillatur per retortam, daturque ad lapides vesicæ.

Hæcille.

Crollius Flores Butyri antimonii simili artificio compositos concinnat. Recipe (inquit) Anti- Flores butyri monii Vngarici, & mercurii sublimati an. libr. 1. Trita diligenter commisce, & in retorta vitrea luto munita ex arena mediocri igne destilla. Exit liquor butyri instar, aut glaciei, summe corrosiuus, qui in collo concrefcens ad mora circumspicte pruna est soluendus: collige ex receptaculo, & in mundam retortam transfer iterumq; destilla: quo facto rim vitæ.

facto infunde aquam calidam, coagulatique flores albi ad fundum concedent. Decapulata aqua reponit novam, id est sapius fac quam diligentissime, ut pulvis bene dulcis reddatur. Tunc siccatur serva. Commendatur in peste, febribus, lue venerea, lepra, hydrope, vlcibus malignis, capitis morbis dosi gran.ij. vsque ad 4. Est vomituum & alui morium. Vide ibi plura.

Polychrestū
oleum Quercetani.

Hoc artificium Quercetanus peperit antidotum Polychrestum, quem in Tetrade describit pag. 412. faciendum ex reguli stellati libr. 1. & argenti viui in purum crystallum redacti sesqui libra: quæ mista destillat: Gummi crystallinum inde collectum iterum atq. iterum destillando rectificatur & tandem spiritu Hydro-melitis vinosi perfunditur, abluaturque, donec dulcescat (spiritus manet super eo in digestionem: Deinde retrahi potest destillatione, vel depletionem, & sæpe mutari) Id est oleum antimonii preciosissimum: datur ad sex guttas in febribus: Vomitu & secessu purgat. Spiritus ille ænomelitis vel vinosi hydromelitis potest oleo vitrioli misceri, & dari dimidio cochleari pro Diaphoretico. Inde sumtum est & Isochrysum forma præcipitati, ex quo tincturam elicit, quæ cum aqua vitæ ex ioniperi granis circulatur ad apostemata interna rumpenda, & hominem renouandum, dosi à 6. ad 10. guttulas. Sicut autem Basilium in altera descriptione regulum & sublimatum cōiunctim sublimat, ita & Quercetanus. Sed postea fit pro destillatione per aquam regiam ex halonitro, & sale ammoniaco solutio, digestio, præcipitatio, ex qua pulvis factus reuerberatur in aureum colorem, ex quo tinctura elicitur per acetum philosophicum Quercetani. Omnia sunt liquida inrelligenti processus artis, & Encherias.

Diaphoreticum liquor.

Isochrysum
Quercetani:
Tinctura sibi
& sublimati, &c.
Tetrade pag. 407.

Merc. vita
Penoti forma olei rubri.

Oleum Quercetani.

Penoti vita
Iacobi Zuingeri catharticum.

Oleum Mercurarium.

Balsama chirurgica Basilii.

Penoti vita mercurius fit ex septies sublimati mercurii parte vna, & dimidia stibii, quæ mista destillantur ex retorta de more. Gummosus liquor soluitur in cella in oleum, quod ex humili cucurbitula destillatum in cineribus primo reddit liquorem clarum, deinde aucto igni oleum medium inter rubrum, & citrinum quod in aliam cucurbitam inditur, & destillatur ut oleo rubro manente phlegma separatur. Vocat febrisugum dosi dimidii aut vnius grani cum aliqua conferua.

Iacobus Zuingerus in examine principiorum chymicorum pares reguli & sublimati destillat. Humorem in collo concretum seorsim legit pro diaphoretico: Glaciem crystallinam repetita destillatione redigit in oleum, quo possumus uti pro caustico. Verum satius est in catharticum vertere iniecta aqua calente ut pulvis præcipitetur. Decapulata aqua solui possunt coralsia. Pulvis spiritu vini affuso, sæpeque murato abluatur, quem spiritum, qui haurit, vomit. Sed ultimo tandem oleum ex spiritu coniungit se cum essentia mercuriali. Igitur destillatione reuocat spiritum & phlegmate, remanet liquor purgans. Quidam autem sunt & auripigmentum, ne quid deesset mordacitati aducere, & quod mirum, non alium usum ponunt, quæ verrucarum sublationem quod fieri poterat vel tela aranea, aut spiritu sulphuris, aut liquore cochlearum, &c. Praxis est ista: Stibis & auripigmenti pares colligant, ut fiat lapis purpureus, quem cum pari sublimato argento viuo agili manu commiscant & per retortam destillant, dando lenem ignem supra, & infra, sed remouendo superiorem cum incipit destillare, ne vas dissiliat. Cum vero sistitur destillatio, iterum admovent ignem paucum ab utraque parte oleum purpureum exire dicunt. Hæc ideo collecta damus, ut studiosus defectum, vel obliuionem in vna praxi occurrentem faciat ex cæteris. Nunc ad Basilium. Is facit Balsama chirurgica variis compositionibus.

1.

Prima est: Stibis electi pars vna, salis comm. tostii, vel gemma dissidia: pulueris ex testis ollarum fictilium crudarum p. vj. vel quinque. Destilla per gradus fortiter & diu, donec oleum citrinum extillet, à quo separa phlegma repetita destillatione ad siccum. Fiat pulvis ruber, qui soluitur deliquio in marmore. Liquor illinitur vlcibus & vulneribus.

2.
Fundum in
vcleribus
facere.

Secunda: Stibis sulphuris an p. j. salis ammo. rectificat. p. f. calcis viua p. ij. Destilla ex retorta per gradus, & ultimo fortiter. Si quid sublimatur, id remisce in fundo hærentibus, & destilla iterum, atque iterum. Vltus in vcleribus contumacibus. Facit fundum ut oleum vitrioli.

3.

Lapilli rubres chirurgici.
Modus solueni per deliquium.

Tertia: Sulphuris trientem in olla liqua, & immisce argenti viui selibram, ut sit in cinabari. Masse frigidæ, & conerita adde stibii, sandarace Græcorum, an. ℥iij. croci martis ℥ij. farina latericia ℥viij. commista sublimata. Ascendit cinabari, & lapilli rubentes. Neglecta cinabari hos collige, & tritos perfunde aceto vini acri destillato. Extrahere, ut solent tinctura. Extractions collectas separa à tinctura per destillationem. Puluerem remanentem terere, & secundo extrahere per vini spiritum. Extractions digerere per mensem in vase clauso in balneo. Abstractio postea spiritu essentia soluitur deliquio in rapida cella ita ut in pollinem impalpabilem redacta ponatur in hemisphærium ex fundo cucurbitæ factum, & hoc in aqua sinatur natare. Liquor erit pellucidus, vetustis vlcibus illinendus superposito Emplastro punctorio.

4.
Liquor campanarum.

Quarta: Stibis, sulphuris, halonitri pares exacte miscentur. Sit autem capax alembicus rostratus cum recipiente ita positus, ut halitum subius incensa mistura possit excipere, ut fieri solet in spiritu sulphuris per campanam. Mitte portionem in catillum suppositum. Incendo, ut deflagret, submitte alium, donec tota mistura sit combusta. Ex fumo colligetur liquor, qui virtute vincit spiritum sulphuris. Datur cum vini spiritu althematicis dosi trium guttarum. Foris illinitur vlcibus superposito punctorio. Hæ sunt compositiones chirurgicæ.

Sulphur ex stibio.

Liquor sulphur. antimon.

Sulphur stibii dicitur quidem tinctura eius rubra, & oleum: Sed Basilium etiam illius habet modos certos: Stibii triti pars vna, miscetur cum quarta salis ammoniaci (stibii libra 1. salis quadrans) sublimata modico igni. Ascendit rubedo. Hanc collectam redige in pollinem. Si stibii suis libra, iam adde vncias quinque stibii noui, & denuo sublimat. Hoc sublimatum potes deliquio solvere si lubet. Valet enim ad scabiem, præsertim liquore tartari adiecto. Ita & Achores tolluntur, & serpigines. Si non vis in liquorem solvere, abluere sublimatum stillatitia dulci. Calcem relictam leni calore exicca.

Habes

Habes sulphur quod incensum ardet. Si placet, extrahere tincturam eius per spiritum aceti ex vino. Tinctura sulphurati aceto, tincturam pelle per alembicum, aut retortam ut oleum exeat dulce, cuius usus est ad pul. phur. antimonio pleatitum, asthma, dyspnoeā doli gr. ij. ex vini spirititu mane, & vespere sub introitum lecti. niii. Distillatio procedet, si prius tincturam deliquio solues, aut oportet crebris cohobationibus. Aliud sulphur est, quod extrahitur ex antimonio crudo per coctionem in lixiuio sagino. Coctio filtratur: & precipitatur sulphur ali-aceto. Aqua effusa sedimentum exsiccatum extrahitur per acetum stillatitium, ut fiat tinctura. Hac soluitur deliquio, ad stibii. & destillatur ut oleum exeat.

Sulfen habet sulphur tertium, nigritiem scilicet pinguem, quam expuit amalgama ex argento vivo, stella & argento. Quercetanus in suo Soterio id sulphur elicit ex Regulo, quem tritum miscet cum halonitro, & detonatione facit Epar. Hoc absq. ablutione pulueratum coquit lixiuio ex aq. cinere sagino, & calce vini. Decoctum transfusum precipitat aceto. Separato liquore sulphur edulcorat: Deinde tincturam extrahit aceto ex antimonio in Soterio. hoc est, hydromelite vinoso, quod fit hydromelite condito in vase, in quo fuit vinum generosum, adiecto spiritu viuruli, & proprio sale istius aceti (vel tartari) ut sit menstruum satis acre. Tincturam separato menstruo per funde spiritu iuniperi, & circulat. Deinde destillat per retortam ut ignis, sepe repetitis cohobationibus. Denum modico igni destillat usque ad oleositatem. Balsamus est pulmonis a 3. ad 6. guttas ex competente liquore in morbis pectoralibus. In Alexico non vitur tam laboriosa operatione. Nam crocum metallorum facit ex stibii regulo addito tartaro, & halonitro per detonationem (verdusden) Epar terit: coquit lixiuio: precipitat aceto sensim infuso: separato lixiuio, abluit omnem acedinem: ablutum sulphur siccatur. Calx quasi aurea est: quam exhibet doli scrupulari cum aqua Bezoardica ad sudores mouendum.

Aliud Basilii ad febres fugandas: Stibii tenuissimus pulvis ter, quaterue foris igni ex retorta proflatur in ampullam magnam, donec rubet flores existant. Ex his extrahitur tinctura per acetum. Extractio circulat leuiter per decendum. Separato per distillationem aceto, quod remanet, singulari industria in nouum receptaculum propellitur, ut oleum fiat (cohobia adhibentur: vel tinctura reuerberata soluitur deliquio, moxque destillatur: vel cum spiritu vini prolicitur. Volatilis enim debet esse) Ostrum in Pelicano circulat ad sicum, per inclinationem seu descensum. Dari & olei forma potest guttis 4. ex aq. cardui benedicti ad sudandum. In peste datur cum aceto Bezoardico, si febris adest: Cū spiritu vini alexipharmaco, si frigus. Duo adhuc restant præ cæteris fere omnibus commendata: Sulphur verum antimonii sine additionibus. præparandū forma olei: & Elixir seu Lapis IGNIS.

Antimonium in exactum laeuorem super marmore per ductum, & in cucurbitam immisum per funde aceto suo (de quo supra) alcalisato, hoc est, proprio corporis sale exasperato. Clausum detine in simo vel balneo diebus 40. Acetum euadet sanguineum: quo effuso, repositoque affundatur aliud eiusdem generis, & sic porro lege tincturarum iterum aliud. Acetum totum postea sic tinctum per chartam traieci, vel pannum, ut si qua feces adestent, secedant. Deinde in vitro nouo, mundoq. apte clauso in balneo digere alios dies 40. quibus materia euadet atra quod est signum solutionis per putrefactionem. Nigrescentiam istam solutionem in cucurbitam transfusam imposito alembico destilla modico igne. (Nota, quod Rogerius moneat, si aliquid de sulphure vero per præparationes & adustiones perdas, id, quod in igni facile fieri potest, spiritum verum penetrantem esse amissum, per quem totum Antimonii corpus (b) verti in oleum debebat rubrum, perfectum ut per Alembicum exire posset.) Relinquetur in fundo tinctura, quam contritam elue, ut dulcescat aqua pluuiali stillatitia. Exsiccatam porro include circulatorio triuentri cum longa fistula. Circula per menses duos leni calore, per fusam prius vini spiritum optime preparato ad altitudinem trium quatuorue pollicum seu vnciarum. Vas clausum esto Hermetice. Interim spiritus transparente rubedine inficietur. Effunde: cola per filtrum: nigras feces abice: spiritum tinctum per alembicum in arena destilla igne medio-cris, ut una exeat tinctura, fiatque oleum rubrum. Ita elementa separantur. Conceptaculi parietes veluti auro obducti apparebunt, verum inconstanter. Quod distillatione collectum est, circuletur ad lenem calorem per decendum. Tunc oleum ad fundum concedet. Liguorem effunde, & ab oleo seiuunge. Id erit valde dulce & suauē. Hoc dicitur renouare hominem, si misceatur cum tinctura sanguinea coraliorum. Tunc enim sanguinem purificat, scabiemq. omnem & Elephantiasin sanat. Cum magisterio perlatum cor confortat, melancholiam discutit, memoriam firmat. Cum aqua cinanomi datur ad syncope, imponiturque doli sex guttarum linguæ allita simul naribus essentia croci. Hæc magnifice Basilii.

Eadem fere leguntur apud Penotum. Iubet enim primum conterere antimonium itrigarum aceto stillatitio. Deinde puliculam in vitrum conicere, affufoque aceto copiosiore in simo digerere per dies 20. aut plures. Liguorem tinctum filtrat, separaturque acetum destillatione. Rubedinem relictam extrahit denuo per vini spiritum. Extractiones circulat, tandemque oleum separat, cui dicit inesse vires secretas. Consentaneum est ista ansam deditisse Quercetano, ut Panaceian excogitaret non nihil mutatis rebus, & quibusdam adiectis. Pro minerali antimonio assumit rubros flores ex stella antimonii per chalybem facta. Sed si Rogerii præmonitionem audire volumus, non lat circumspicere consilio. Nam sulphur verum antimonii violentis ignibus oportet ingens damnum cepisse. Notum enim est, quanta vi opus sit, antequam stella euadat. Deinde ut ex ea confectur flores rubri, opus est tertia sublimatione per salē ammoniacum prius ter ex sale communi sublimatum.

Flores isti iam tertium eleuati, & eluti ad dulcedinem usque, iubentur denuo ex colcotare sublimari, opinione, quod tunc spiritus martis & veneris (ferri & aris) communicentur, floribus stibii ex stella per chalybem concinnata. Tribuitur talibus floribus vis purgatrix, febrisuga, & aliorum morborum sanatrix.

Soluens.
Salamino.
niacum fixum. Verum excusatur Quercetanus. Neque enim sulphur respexit in sua panacea, sed totum corpus florum. Ita enim procedit. Primum præparandum est menstruum soluens commune: Cape salem armensam ex reuerberio extractam perfunde multa aqua distillata dulci. Elice salem, ut est moris. Filtra, coagula. Coagulato sali adde novam calcem viuum. Crema secundo in reuerberio. Extrahe iterum salem, ut ante: quem denuo cum calce viua reuerbera, extrahe, filtra, coagula & vide num in igni liqueat instar metalli. Tunc enim est fixus. Hic soluatur deliquio. Recipe liquoris huius purificati partes tres: argenti vini pluribus sublimationibus ad crystallinam perspicuitatem redacti partem vnam. Fiat solutio, quam excipe charta Emporetica absque glutine confecta, quam bibulam vocant. Debet illa omnem humorem combibere. Deinde in cucurbitam coniecta destilletur ex arena per alembicum. Destillatum rectifica, ut euadat purum, & moschum oleat.

Hoc est menstruum, quod Quercetanus non dubitauit commendare malo Venereo laborantibus ad sudandum. In eius menstrui parte vna seorsim solvuntur flores isti ex stella, (circiter 3ij.) sapeque mutatur, donec totum corpus in menstruum sit consumitum. In alia eiusdem parte solvuntur perla (3i.) in alia coralia rubentissima (3B.) Solutiones tres confundende sunt, & digerenda per 4 aut 5 dies: Deinde destillanda: Destillatum rependum ad reliquias: Iterum digerendum, & destillandum tam sape, donec omnia in subtilissimum puluerem redacta inseparabiliter sint vnita. Huic pulueri adduntur tinctura solis (c) dua drachmae: eorumque perfunditur spiritui vini perfectissimo: Circulatur, & destillatur tandem pure, ut antimonii Panacea sola relinquatur, admirandis virtutibus prædita, de quibus consule Quercetanus ipsam: Res certe laboriosa, & preciosa. Quantum enim auri insumeretur, ut obtineas diachmas duas tincturæ? Quis & quantus labor est regulum, & stellam facere? Ter sublimare salem ammoniacum: ter aut quater flores: septies sublimare argentum viuum: figere salem ammoniacum? &c. Manus nimirum multæ multa possunt. Vtum de lapide igni audiamus. Cape venam stibii Vngarici versus orientem natam. Adde aequales halonstri. Contere vitrumque & diligenter commisce. Deinde in igni circulari sine disgregare, ut iam sapius dictum. Massam, quæ inde fit, puniceam liqua, ut vitrescat. Ex vitro extrahe tincturam per acetum stibii. Tinctura separata ab aceto denuo extrahatur per vini spiritum perfectissimum. Hoc est purum sulphur antimonii iudice Basilio; rubens, dulce, vtile ad medicinam. Manet autem iam cum spiritu. Cape extractionis istius, quæ ex tinctura & spiritu vini constat, libras duas. Adde salis ex antimonio (de quo supra) vncias quatuor. Misce. Diger per mensem vase clauso. Si feces apparent, separa eas. Deinde spiritum abstrahere per destillationem in balneo vsque ad siccum: tunc igni valde intenso proleciandum est oleum dulce, quod dum exiit, varicolor est, sed cum constitit, seu coactum est, rubet. (Vide an non opus sit cohobationibus, seu spiritus destillati ad reliquias refusionibus & digestionibus, item translatione valis ex balneo in cineres, vel arenam.)

Lapis ignis
seu Panacea
Basili.
Similem lapidem docet
facere Pehotus in chymicis med. ex
Marcafuba
saurnina,
seu lapide mironii anti-
monii p. 79.
80.
Purum sulphur stibii ex
vitro.
Præcipitatio
ex Antimonii.
Ignis natura
in ol. antimonii
Calias etiam in balneo
nitro viuo,
sale ammoniaco, auro, ar-
senico, sulphure, &c.)

Hoc oleum rectifica in balneo, ut quarta parte minuatur phlegmate secedente. Porro cape mercurium extractum antimonii extractum. Affunde oleum rubrum vitrioli ex ferro facti, summe rectificatum. Diger in calore, ut mercurius præcipitetur. Proculdubio opus erit pluribus affusionibus, antequam totus corrodat. Tandem separa oleum per destillationem ex arena, ut præcipitatum solum relinquatur (quod mirabilem est virum in vlcetibus antiquis.) Præcipitatum huius & olei antimonii, quod paulo ante iussus es præparare, partes coniunge, & in phiolam immitte. In hac clausum maneto, & digeratur. Oleum ager in præcipitatum, ipsumque soluet, & vitrumque tandem continuato calore figetur.

Ignis enim natura intus operatur & phlegma consumit, ut tandem relinquatur pulvis fixus, & fustis, qui non fumat super ignita lamina. Hæc est medicina ad homines, & metalla, suaui, absque periculo, penetrans non purgans catharticonum ritu. Dosis gr. iij. vel iij. obseruatis circumstantiis. Datur in omnibus morbis tanquam Panacea.

Hactenus descripsi labores Basili, & illustraui, quantum potui. Inquisimus autem diligenter in omnibus istis operibus ignem naturæ Palmarii: Sed Rogerius procul aliquid ostendit, nihil vero comprobauit. Basilius alium non potuit præbere, quam insitum iam extractis & puris essentis, quæ dum committuntur absque omni accessu & decessu, amice conquiescent, & in vnum homogeneum mutantur.

Palmarii
ignis suspici
apparet.

At inquam, hoc non est ad immetensam illam iactationem, quæ integra solo igni naturæ absque separatione tota mutantur, adeo ut venena, medicamenta, alimenta (ut stulte loquitur) mutuo commeent. Quid ergo aliud dicemus, quam dementem illum Galenochymicum famos vendidisse?

(a) Est quidam vitri modus, in quo calx & crudum commiscetur. Si liber, voca hoc quartum, sient, ita cum calce quinq. medicamina.

(b) Nota, si totum stibium est sulphur quoddam, nihil noui fieri in certo oleo totum, si oleum vertitur, cum & vulgare sulphur per reuerberationem possit: & similiter succinum, arsenicum, cera, &c.

(c) Tinctura ista apud Quercetanium fit per reuerberationem cum pul. pumicis, qui dicitur assumere colorem ex auro. Inde extrahitur per acetum stillat. (vel philosophicum Quercetani) Hinc separatim pulvis ultimo extrahitur per vini spiritum, & edulcoratur. Vide alium modum in pharm. pag. 535 & 436. Trad. De medic. spag. p. 31.

CAPVT XXXVI.

De reprehensione informationis & terminorum artis ex capit. 23. Galenochymia Palmarii.

Cum ad artis chymicæ comprehensionem accingeremur, desiderantes, ut cæterarum, ita & huius scientificam methodum, & informationem, ne in particularibus schedulis & præceptiunculis dispersa iacens, omnium libidini exposita esset, ita ut quicquid quicunque quacunque seu fortuna seu arte fabricaret, statim pro legitimo opere esset recipiendum, agnoscendumque & commendandum: optimos quoque veteres, & recentes autores euoluimus, & ex vnoquoque quod constans & utile esset excerptabamus, propositaque generali chymici operis idea, Chymicū (a) id iudicabamus, quod tum sapientes chymici fieri iussissent, tum consuetudo mundi pro tali agnouisset, tum chymici operationibus & forma, finire constaret. Adhibebamus in consilium viros ea arte pollescentes, & scriptis epistolis ad varios, quid quique sentiret, explorabamus, non condituri NOSTRAM ARTEM, ut læpe stultissimus ille conuicator Palmarius de nostro instituto scribit, sed communem omnium chymicorum professionem, eamque non particularem, quomodo vnus de lapide, alter de destillationibus, tertius de extractionibus, aliique de aliis particulis commentarios ediderunt, sed vniuersalem, ita ut omnem rationem elaborationis chymicæ ad plenum complecteretur, quanquam partim impossibile erat omnia singularia exempla comportare, partim inconsultum, quod quidam nollent arcana reuelari, quidam etiam putarent vberiorem experientiam aliquid relinquendum. Mittebamus Diagraphen operis Norimbergam ad Camerarium illum tunc temporis tanquam alterum Aesculapium, eumque rogabamus, ut inito cum collegis & aliis sapientibus consilio nobis quid fieri oporteret, significaret. Nullus fuit, qui institutum improbaret. Videtamus quidem etiam aliorum methodicas adumbrationes: sed eas vniuersali artis intentioni latiuscere minime reperiebamus: quanquam in commentario chymico etiam has non præteritemus, ut si cui omnino sic videretur faciendum, is non neglectus, sed pro particulari proposito acceptus intelligeretur. Prosluit quidam vetulus auri faciendi inhiator, & omnia nostra, quæ tamen nostra nulla alia ratione erant quam collectionis & methodicæ informationis studio, reprobabat. Contendens chymiam totam nihil non esse præter vnicum vniuersalem titulo MEDICINÆ vel LAPIDIS SAPIENTVM. Hoc solum esse de essentia artis: Cætera (b) nil, nisi vitia abortus, aberrationes, decessiones, quanquam alicuius in variis rebus vltus. Illi tunc temporis pro stultitia respondebamus, donec Riolanus exurgeret, qui vno balitu putabat, se non Quercetani, sed Alchemia causam subruere, pessundare, & prostrernere posse. Sed hic non multum lucratus obiit. Succellit M. Petrus Palmarius rabie & dementia omnibus superior, qui reuocata Michellii de medicina phantasia conatus est omnia Libaniana euertere, atque insuper etiam nouam plane artem cudere, quæ sit GALENOCHYMIA: seu LAPIS PHILOSOPHICVS DOGMATICORVM, politis principiis duobus Catholicis: Est in humoribus quicquid querunt Medici: Est in mercurio quicquid quarunt sapientes. Ut hinc medicinam exculperet cõmentus est IGNEM quendam NATURÆ OMNIUM CHYMICARVM OPERATIONVM VERVM AVTOREM, ET SOLVM DOMINVM SINE QVO IRRITA OMNIA, ut est titulus c. 5. Nos sane aliam Alchemiam ignorabamus, præter eam, quam Oriens Meridies & Occidens mundi iam multis annis exercuerat; quam item tota Europa aliquot centuriis annorum erat professæ: quam Hermes, Geber, Auesenna, Mesues, Bulcasis, Rhazes, Serapio & alii innumeri sapientum magisterio ascripserant: quam Arnoldus, Rai-mundus Vlsiadus, &c. ab omnibus agniti chymici explicauerant, quam reposuerat Paracelsus, & excoluerat cum suis affectis Anglis, Germanis, Italis, Gallis, Hispanis, &c. quæ recepta erat à Regum & Principum familiis: quæ Medicorum libris aliqua ex parte comprehendebatur: quæ pharmacopolis concredita erat: quam etiam præceptis exponebant scholæ, & discipuli affectabantur; quæ placebat matribus familias, & hortulanis & botanicis. Illa lippis & tonsoribus iam innotuerat, vigebarq; in vstris, tonsoribus, artificum officinis, in conflatoreis, & vix locus erat vbi non aliqua eius portio inueniretur. De Galenochymia Palmarii nihil in vniuerso mundo erat auditum. Non ergo debuit furete ille homo, quod non descripsissemus artem ad saluam suam. Nondum illa ex Moronia (vbi est scientia sine scire, & ars sine arte & exemplo) ad nos peruenierat, cumq; eam videri voluerit transtulisse Palmarius, mortuus est, & secum sepeleuit. Facile possumus ferre, ut quilibet sibi sapiat, & fingat pro arbitratu. Nostra modo à principibus exultat artis, & spectatæ, accepta, nobis non inuideat, Sui cuiq; pulchrum: sua sunt sui labris lactica.

Verum enimvero cuius NATURÆ IGNE nostram descriptionem afflauerit, consideremus. Diuiseramus Alchemiam in Encheriam, & Chymiam. Encheriam, quæ de instrumentis, & operationibus tractat, compendio reiecit Palmarius, utpote refutaturus eam in exemplis partis secundæ. Si quæras, quæ fiducia, & quibus quæso argumentis? Nos sic argumentamur: Quæ de re præcepta considerunt sapientia, comperta vsu, & virilia chymici, ea certe est chymica professio, seu scientia & ars; pro ut nunc chymicam pro Alchemia vniuersaliter accipimus. De Instrumentis artū (igne & valis) item variis operationibus præcepta sapientia, comperta & virilia (Imo & necessaria, perpetuoque constantia καὶ ὁμοῦ πρῶτον, καὶ αὐτὸ ἐν ἑκάστῳ πρῶτον) condiderunt chymici. Quo modo ergo potest pars illa artū à professione abscindi, & repudiari? Verum demontatus est miser ille Palmarius lapidea phantasia, & somnio ignis cuiusdam naturæ, quo solo omnia sua-

Chymicum
quodnam
censendumAlchemia di
uisio.
Encheria.
Encheria
vindicta.

uissime peragentur vno opere, vno vase, vno igne, vno momento. Fatendum est, si Deus vellet, isto oculi omnia nobis ad sententiam confecta fore in omni arte, in qua ratio & experientia regnat: at ideo non intercidunt artis præcepta. Finge ad votum adesse lapidem & ignem: Num ideo nulla esset destillatio, sublimatio, nulli gradus ignis nulla fornaces, nulla vitra & cætera? Qui docent lapidem facere, quam solite de externo igne præcipiunt? Quam de vase? Imo quanti laboris est præparare materiam, quæ cum ex natura fumenda sit, superfluitates inutiles habet, cum quibus fieri non potest, ut in essentiale opus veniat: Ipse Palmarius probat olea, sales, aquas, essentias quintas, extracta. Nullusne indiget ad hæc instrumentis, & operationibus? Volunt aliqui præcipiendum esse de istis in genere, sed in singulis exemplis totam rationem operis sigillatim repetendam. Sed illi docent, se auriculas asinas habere non breuiiores Palmariis, & ignorant artificum morem. Cum iubent destillare, circulare, extrahere, putrefacere, digerere, &c. præcognita iubent. Hæc didiceris apud magistros vsu, oportet ut Meslages, aut si libet exnegas ut melius iudicare discant. Ita est prima accusatio.

An opus
chymica
sine diuiden-
da in metal-
lica & chy-
mica.

Secunda est: Libavius in parte secunda Alchemia, quæ est de operibus chymicis, sine ordine metallica medicinis, & sine arte artem aucupatus est. Resp. Apud Paracellum, & in libellis veterum Germanorum sæpe legimus diuersitatem operum, quorum quædam proponuntur ad Alchemiam: quædam ad medicinam: Et sæpe vnum idemque diuersis scopis conficitur, ut crocus martis pro Alchemia: Et alius pro medicina. Per Alchemiam intelligunt principaliter magisterium lapidis vniuersalis: Deinde varia particularia, quorum pluraque sunt sophistica, vt augmenta, mixtura, pars cum parte, &c. omnia vt plurimum ex metallicis & aliis mineralibus conflanda, quanquam aliquando & vegetalia, cum animalibus asumantur.

Non ignorabat hoc Libavius: sed cogitabat simul non essentia, sed vsu distingui, & id quod factum erat metallicæ rei causa, etiam inseruire posse medicinæ. Quo circa essentiale discrimen in hoc ponere non poterat, neque tamen adeo oscitans, aut negligens erat, quin moneret sic magis ad artificia mineralia parari: alio modo magis ad medicinam: Et aliter ad externam: aliter ad internam. Idne est confundere? Agito aliquis Palmarianus, & nobis iuxta istam distinctionem artem informet. In quot classibus erit repetendus Crocus? In quot calx? In quot Liquor & sic de cæteris? Quando satius & methodo catholicæ convenientius generalia generaliter dicere, & specialia specialiter, & vno titulo agere de oleo, vno de salibus, vno de aquis, &c. Sive ex mineralibus vegetalibus, animalibus fiant, sive ad metalla, homines pecudes, plantas & alia? Pudeat stultos istos sapere velle in ea re, quam nec didicerunt vnquam nec præ fumis infani cerebri possunt intelligere. Fortasse (diuinandum enim est) nõ hoc voluit Palmarii sagacitas, sed id erat in oculo vnguis, quod de metallis & mineralibus varie purgandis, excoquendis, transmutandis, componendis, probandis Libavius præcepta & artificia congestit. Sedit anticyras, qui quis in hoc nos culpat. Melius scimus instituta chymicorum circa metalla & alia mineralia quam isti sapientuli. Olim quid erat Alchymia aliud, quam circa metalla potissimum exercitatio? Quid Geber tam frequens habet? Quid Rogerius & cæteri?

Magisterii.

Accusatio tertia: Nomen magisterii (inquit) gloriatur à diuina arte ad suam impostoriam transulisse. Errasti mente Palmari. Libavius nec agnoscit impostoriam, nec ad eam transulit nomen magisterii. Nouit vsurpati à latinis Arabum interpretibus non tantum de lapide, sed & de oleis, aliisque per chymicam solutionem factis, vt est apud Mesuen. Sed tunc ea vox est vsus latioris. Vt contraheretur, nõ fuit nulla causa, de qua infra.

Num arca-
num myste-
rium, &c. re-
pudiata.

Quarta: alibi reiecit portenta ista, mysterium, arcanum, &c. R. Fallis Elencho à dicto secundum quid. Nam vt Libavius indicat in commentario, isti termini vel in sano Hermetico sensu vsurpantur: vel in insano Paracelsitarum. Hic repudiatur vsus, sibi statuit, sicut cum tuum ignem naturæ tuum monstrum & somnium vocat: sed non ignem naturæ sapientum.

Libavius nõ
indignit Pa-
risianorum
monitis ad
statuendum
rectum.

Quinta: Mauult pharmaceutica retinere, vt monitus à schola scripsit: R. Recte dixit schola Palmarium mentiri. Nam falsum est Libavius à schola monitum n. utasse sententiam, cum ista diu ante litteram scripsisset: Falsum est eum pharmaceuticos terminos maluisse, cum in eo loco agat de Elementis chymicis, & principiis sale sulphure & mercurio, &c. sine seorsim elaboratis, & in vsu per se adhibendis, siue per se quidem præparatis, verum postea per circulationes, & digestiones philosophicas de nouo coniunctis, & in Elixir mutatis. Hi non sunt pharmaceutici termini, si quidem isti chymici: nõ conueniunt. Si olea, aquas, sales nominauit, non accepit officinæ tantum olea, sed & soluta melius & alcalia, & destillatas aquas, quæ itidem sunt res & termini chymici.

Excentia Pal-
maris fustib.
digna.

Tandem bellus ille calumniator concedit Licere CVIVIS pro arbitrio abusi nominibus, & artes hieroglyphis obscurare. Itane? Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt. Si tam amplam donas licentiam omnibus, cur Libavius acculabas? Imo non liceat cuius. Quid enim aliud latet hac in herba, quam perniciosissima illa Paracelsia, quæ quilibet bipedum nequissimus quicquid coxit arte, forte, inertia, id aurum portabile vocat, & aliquid de auro, aut rebus preciosis, sicque pro stercorebus suis lucratur prædam petitam. Quodlibet opus chymicum certe constat elaborationis modo, certis notis, & nominibus.

(a) Cum Paracelsi interrogantur: quamnam res sit chymica respondent, purum ab impuro. Purum autem censent quicquid ipsi suo iudicio depurarunt, nec possunt ferre exquisitas artis censuras. Chymicum est, quod arte sapientum chymicorum, & experientia vel magistraliter vel essentialiter elaboratum est: id probatum, in virtute propria ad vsus salutares exaltatum, & ab alienis admixtionibus liberatum. Chymicum est, quod arte chymica sapienter & perite est confectum ex mixtu optimarum virtutum.

(b) Hoc

(b) Hoc iudicium etiam nunc haeret apud quosdam, arbitantes chymia essentialē esse vnicū lapidē ad omnia vota humana tam in metallis transmutandis, quam morbis extirpandis sufficientem: cetera artificia extranea esse & obiter inuenta, posseque in illius defectu in medicina qualitercunque substitui, cum tamen omnia simul sumpta non assumerentur vim lapidis. Sed hoc iudicium non hominū sapientia & periti, verum pene lapidei esse manifestum est ex Arabum & Saracenorum aliorumque veterum & recentium commentariis: Deinde ne ipsi quidem lapidē possunt exhibere, & qui habuerunt, vix ad morbos pro vniuersali accommodarunt, & si accommodarunt, ne affecuri quidem sunt tertiam iactationum suarum partem, ne dum totum. Est ergo isto iudicio stante, vt chymia ad inane nomen recidat.

CAPVT XXXVII.

Num opus chymicum recte sit in magisterium & Extractum diuisum, & quæ sit Galenochymia Palmarii distributio.

Aliquoties dicendum fuit, in certaminibus Chymicis rebus debere verba accommodata esse quantum fieri potest, meritoque à sapientibus odio haberi malitiam illorum, qui cum in re quod carpere queant, iure non inueniant, verborum pugnas exordiuntur, id quod etiam Galeno inuisum fuit, ne quid de S. Paulo dicamus. In antiquorum autem & recentiorum commentariis chymicis terminum *Magisterium* vltatissimum esse, quis ausit negare? Mesueus artifices vocabat *sapientes*, qui, quod in rebus occultum esset, manifestarent, formamque à materia expedirent, quorum professionem aliquando vocat *artem magni magisterii*. *Magisterium* autem vel opus magistri esse, vel professionem solus Palmarianus stultus negauerit. Vtrumque vero vel generale est, vel speciale. Nam ad magisteria sapientum pertinet omnis occultarum potestatum in mistis reuelatio, & ex latibulis seu potentia in corticem, & actum protractio, adeo vt & oleorum per solutionem confectionem ad magisteriorum classem referant. Deinde protritum est illud: *Res, cuius pedes albi, oculi nigri, caput rubrum, est magisterium*. Vbi non est ipsa magistri operatio, vel studium, nec quoduis opus, sed determinatum & certum, nempe quod *Lapidem philosophorum, Tincturam physicorum, Elixir sapientum* &c. appellant estque inter omnia opera magistorum, seu sapientum excellentissimum adeo, vt propter præstantiam *Magnum magisterium, & medicina* sit nuncupatum. Hoc ergo primum & summum est, continens *Ideam quandam omnium operum chymicorum, quæ inde philosophica appellantur* possuntque distribui in primum, & ea, quæ ad exemplum primi elaborantur in triplici mistorum naturalium genere. Elaborationis philosophicæ ratio est. 1. Rem seu subiectum ex natura sumere: 2. Separare superfluitates: 3. Essentiam puram reducere ad principium: 4. In vase artis per calorem naturali analogum resolueri, quod putrescere appellant: 5. Resolutum reducere, & perficere coquendo figendoque: 6. Exaltare rem eandem opere ad carceres reuocato tepius, donec vires summas acquirat, possitque gignere sui simile, &c. Separatio, coniunctio, digestio, percoctio in totam circumacta labore præstant absque vllius peregrini accessione, imo nec decedit quicquam postquam alienitates sunt detractæ, & materia ad suum primordium redacta. Ob hanc quasi integritatem in se, vel partibus, elaborationem factum est, vt *magisteria dicerentur* quacunque impuritatibus detractis elaborarentur perfectiua operatione, siue omnino, siue in aliqua prerogatiua. Inde dilatata vox est, & pluribus ob similitudinem communis facta, adeo, vt etiam ipsas depurationes receperit, & tum in substantia tum in qualitatibus mutationes artificiosas. Opponitur *magisterio Extractum*. Hic enim non seruatur integritas rei, siue in toto simul, siue in partibus: Sed maiore mole contenta, abiectaque minima portio lecernitur, & elaboratur, quæ cum nec vno vultu sit, nec gradu, nec affectionibus iisdem semper, neque etiam careat pluribus elaborandi modis; *Species diuersas peperit, easque vel simplices vel compositas*.

Hanc chymia nostræ distributæ rationem non erubescimus apud tribunal sapientum reddere. Obscuros istos, scabiososque sophistas non arbitramur intrandos esse. Non cogimus quenquam nobiscum sentire. Finge tibi aliam artem, si nostra displicet, & lurido tuo veneno parco. Quam vero *Diagraphen* nobis Palmarius proposuit? Id primum colligamus ex ipsius decretis, *Vana, inquit, pag. 71. est boni à malo, puri ab impuri separatio: Et alibi exemplo Theriacæ probare nititur, venenum non esse separandum sed in medicinam salutarem sic mutandum, vt omni cacoethia, omnique sapore alieno sublato, seruata sola purgatrice celesti, ex pharmaco fiat medicamentum, aut etiam alimentum, id, quod SOLO igne naturæ putat, fieri debere & posse. Sine illo esse irrita omnia. Si hæc recipimus, chymia tantum est alteratio quadam, qua virtute operantis in materiam integram ignis naturæ fit medicamentum salubre ex veneno vel alio horrido, aduersoque naturæ; Et porro etiam alimentum. Verum enimvero alibi (pag. 61.) scribit chymiam docere facere vniuersale medicamentum, quo sufficiente tot particularia cessent, cuius beneficio Medicus emergat, fiatq. honorabilis & iustus; & quæ sit sola MEDICINA: Vide cap. 15. & quæ supra sunt disputata. Illud autem vniuersale Elixir ex nulla alia re existit, quam ex mercurio sapientum, qui est metallicus. Efficitur hinc vt chymia omnia alia subiecta repudiet, omnia vegetalia, omnia animalia, omniaque mineralia, seruato solo mercurio. Desinitur ergo chymia prior, quæ omnia venena &*

1. Tim. 6. 4.

10.

2. Tim. 2.

14. 16.

Magisterium.

Elaboratio
Philosophicæ modi.Chymia
Palmarii
descriptio.Chymia
Palmarii
quid.Vniuersale
ex quo.

naturæ humanæ aduersa elaborare sic docebat per ignem naturæ, vt venenarum, medicamentum & alimentum mutuo commeaerent, id quod fieri dicebatur in *Colocythide*; *Elleboro*, *Sandaraca*, *Arjenico*, *Sublimato*, *Realgare*, &c. quæ certe non sunt ille sapientum mercurius. Habemus ex Palmario iam duas chymias pro vna. Sed accipite & tertiam, cuius fundamentum est: *Est in humoribus quicquid querunt Medici*. Hæc ergo verfabitur circa sanguines rerum, & phlegmata, & biles, atque adeo quatuor Elementa. Vultis quartam? Probat Palmarius *extracta, olea, sales, aquas, essentias quintas, argentum viuum sublimatum* & similia, tanquam res diuersas, quanquam alicubi tam vesanus sit, vt audeat nobis persuadere OMNIA ista esse vnum mercurium propter diuersas dispositiones diuersa nomina sortitum. Ista vero facere nullus potest, quin impurum à puro cogatur separare, sicut ipse à suo sublimato feces segregat, & puluerem quendam aridum in summo capitulo collectum. Hanc à prioribus aliam esse chymiam, manifestum est; Sed cui nulla reliquitur autoritas, quia in mercurio est sapientum questus, & sine igni naturæ quicquid sit, tanto deterius pronunciatur, quanto est elaboratius. Audite Quintam. Pag 95. scriptum est; *Pharmacia vulgaris tota est in medicamenti electione, & preparatione per coctiones, lotiones, infusiones, expressiones, &c. Pharmaco-chymia* (quæ pharmaca, quæ sunt aut venena, aut purgantia, leu omnino medicamenta) *probat vitamque*; Sed modos imperfectos statuit. Ergo tollit omne inutile, & malignam facultatem saluari permittit, exaltat, sublimat, viribus multiplicat, sapores & cacoethia tollit: Id facit in medicamentis, quod natura in alimentis, &c. Ecce tibi Pharmaco-chymiam, quæ est quædam mixtura ex pharmacia Galenica, & duplici chymia Palmariana, quarum vna nihil separat: altera contrarium facit. Et tamen omnia repudiantur, & è ciuitate chymica in exilium mittuntur quæ non parantur SOLO igne naturæ, qui solus Rex, & imperator chymicus. Ne vero erremus & Magistrum Palmarium perfunctorie agentem, aut somniantem, vel feruore, & desipientia disputandi raptum putemus partes integræ appellatione designasse (Forte enim vna pars chymicæ circa integræ simplicia, vel, vt loquitur, quouis modo composita, occupatur, eaque elaborat: Vna facit vniuersale: Vna separat & purgat: Vna humores considerat: Vna pharmaciam vulgarem perficit) ex professo propositam descriptionem contemplemur. Magistrum & omni fide maiorem (scabiofiorem, stultiorem, sordidiorum) autorem Paracelsi iuratum discipulum Suctenium producit. Quid is autem? *Magisterium dixerunt Philosophi*. Quid? *Promptitudinem operis, quasi momentaneam & in ictu oculi factam*. Vt hoc intelligas, interpres Palmarius ait esse *natiuitatem lapidis, diem, horamque partus, in qua sint dua operationes, prima & secunda, quæ immediate alligetur primæ: cuius ignorantia opus destruitur* (hoc est, qui lapidis artem ignorat, non potest facere lapidem arte) *hoc magisterium dicitur fieri in vno vase: ex vna materia* (mercurio) *in qua nihil redundat: nihil desideratur*. (Nam in mercurio est, quicquid querunt sapientes.) Nulla ergo adiectio, nulla detractio necessaria: nulla est separatio: nulla est Spagyria, pure est Chymia. Belle. Habemus ergo aliquam Chymiam esse puram: cui proculdubio aliqua impura, vel mixta opponitur. Nam diuidendum est differentis contrariis: *Contrarium autem vnum vni. Et contrariorum vno dato, datur & alterum*. Sunt enim *doxasimul, nec est contrarium nisi contrariis*. Ita ergo nobis architectus ille fabricauit, seu duas artes oppositas, seu vnius duas partes, vt sit vna pure chymica, altera impure, vel mixta, quæ fortasse est illa *Pharmaco-chymia* seu *Galenochymia*. Ad rem quod attinet imperitissimus ille vt cæcus de coloribus garrat. *Falsum enim est philosophos materia sua, quam ex natura sumere coguntur, nihil detrachere, & nihil addere*. Certe enim & constans artis scitum est, duas adhaerere materiæ superfluitates, vnam foris, quæ versionibus & similibus purgationibus potest remoueri, quomodo metallurgi argentum viuum separant à vena, deinde abluunt, exprimunt per colatoria, detergent sale & aceto &c. alteram in radice, quæ non potest, nisi magno artis studio per valida medicamina, quæ totum mercurium penetrant, auferri. Quando vero iam ille mercurius præparatus est, & in sentinalem essentiam reductus, tunc nihil amplius de mole eius demitur. Coquitur autem per conuersionem Elementorum, vt fiat elixir album vel rubrum, calore duplici, externo & artificio subiecto vno, naturali & interno altero, qui sulphuri, & malculæ virtuti comparatur, valens in spiritu & humido radicali. Accedit corporis perfecti fermentum, & vltior elaboratio, donec in momento projectionis medicinæ ex argento viuo, vel imperfecto metallo fiat aurum, vel argentum nativum, vt aiunt melius. Hoc esse magisterium non simpliciter, sed magnum, noueramus diu ante cognitum Palmarii nomen. Esto vero hæc pura pura atque essentialis chymia. Dicimus Palmarium nostræ Alchemiæ reprehensorem neque habuisse, neque sciuisse chymiam, & nec artificem chymicum fuisse, nec medicinam veram vnquam cognouisse: Argumento, quia artem lapidis ignorauit, neque etiam lapidem vnquam possedit: Et ex consequente neque ignem naturæ sciuit, tantumque alienas voces, instar corui crocitant. Qui principalem artis partem, & quæ solius artis autoritatem sola sustinere potest, non habet, artem totam habere negatur, vt Palmarius. Verum ille nihilominus gaudet sua incertitia, & phantasticis somniis. Informatur ergo Alchemiam & partibus distinguit. *Placet Alchemia diuisio*, inquit, *in Hermeticam, & Spagiricam*. seu vt pag. 124. habet. *Hermesiam & Spagiriam*. Quæ est ratio distributionis?

Quia vno diuisioni est opposita. Ergo *Hermesia tractabit vnum: Spagyria multa*: An potius *Hermesia simplex: sed Spagyria compositum*? Nihil est. *Hermesia tractat integrum: Spagyria extractum*. Itane? At Palmarius sic affinis fit Paracelsi Libanii, qui & ipse suo magisterio integrum corpus homogeneum (tollit enim tantum heterogenea foris adiecta) ascribit; Ex quo quæ ei opponit, quam vnige, & resolvere, contrahere vt integrum fiat, & distrahere, vt existant partes, vti fit in physicorum mixtione & putredine, neutiquam faciunt duo Alchemiæ totalis membra. Sed singulare est Palmarii iudicium. Exprimatur ergo euidentius: *Hermesia est prima pars Alchemiæ de Hermete*. Quid Hermes? An non ille pater Alchemiæ, qui seipsum in *Smaragdina* appellat *Hermen* TRIS megistum? Non: sed *Hermes est nomen materia*, quæ dicitur mercurius, in quo quicquid querunt sapientes, inest. Quid autem querunt? Id, quod habet. Quid habet? SVVM IGNEM: suum vas, suas alterationes, quas sibi

Magisterium
Suctenii.

intelligas, interpres Palmarius ait esse *natiuitatem lapidis, diem, horamque partus, in qua sint dua operationes, prima & secunda, quæ immediate alligetur primæ: cuius ignorantia opus destruitur* (hoc est, qui lapidis artem ignorat, non potest facere lapidem arte) *hoc magisterium dicitur fieri in vno vase: ex vna materia* (mercurio) *in qua nihil redundat: nihil desideratur*. (Nam in mercurio est, quicquid querunt sapientes.) Nulla ergo adiectio, nulla detractio necessaria: nulla est separatio: nulla est Spagyria, pure est Chymia. Belle. Habemus ergo aliquam Chymiam esse puram: cui proculdubio aliqua impura, vel mixta opponitur. Nam diuidendum est differentis contrariis: *Contrarium autem vnum vni. Et contrariorum vno dato, datur & alterum*. Sunt enim *doxasimul, nec est contrarium nisi contrariis*. Ita ergo nobis architectus ille fabricauit, seu duas artes oppositas, seu vnius duas partes, vt sit vna pure chymica, altera impure, vel mixta, quæ fortasse est illa *Pharmaco-chymia* seu *Galenochymia*. Ad rem quod attinet imperitissimus ille vt cæcus de coloribus garrat. *Falsum enim est philosophos materia sua, quam ex natura sumere coguntur, nihil detrachere, & nihil addere*. Certe enim & constans artis scitum est, duas adhaerere materiæ superfluitates, vnam foris, quæ versionibus & similibus purgationibus potest remoueri, quomodo metallurgi argentum viuum separant à vena, deinde abluunt, exprimunt per colatoria, detergent sale & aceto &c. alteram in radice, quæ non potest, nisi magno artis studio per valida medicamina, quæ totum mercurium penetrant, auferri. Quando vero iam ille mercurius præparatus est, & in sentinalem essentiam reductus, tunc nihil amplius de mole eius demitur. Coquitur autem per conuersionem Elementorum, vt fiat elixir album vel rubrum, calore duplici, externo & artificio subiecto vno, naturali & interno altero, qui sulphuri, & malculæ virtuti comparatur, valens in spiritu & humido radicali. Accedit corporis perfecti fermentum, & vltior elaboratio, donec in momento projectionis medicinæ ex argento viuo, vel imperfecto metallo fiat aurum, vel argentum nativum, vt aiunt melius. Hoc esse magisterium non simpliciter, sed magnum, noueramus diu ante cognitum Palmarii nomen. Esto vero hæc pura pura atque essentialis chymia. Dicimus Palmarium nostræ Alchemiæ reprehensorem neque habuisse, neque sciuisse chymiam, & nec artificem chymicum fuisse, nec medicinam veram vnquam cognouisse: Argumento, quia artem lapidis ignorauit, neque etiam lapidem vnquam possedit: Et ex consequente neque ignem naturæ sciuit, tantumque alienas voces, instar corui crocitant. Qui principalem artis partem, & quæ solius artis autoritatem sola sustinere potest, non habet, artem totam habere negatur, vt Palmarius. Verum ille nihilominus gaudet sua incertitia, & phantasticis somniis. Informatur ergo Alchemiam & partibus distinguit. *Placet Alchemia diuisio*, inquit, *in Hermeticam, & Spagiricam*. seu vt pag. 124. habet. *Hermesiam & Spagiriam*. Quæ est ratio distributionis?

Palmarius
blaterat de
re ignota.
Mercurii
impuritates.
Magisterii
magni sum
ma.

Palmarius
chymiam
Geram nul-
lam habuit
nec sciuit.

Palmarii
Galenochy-
mia.

Quid Her-
mesia.
Quid Her-
mes.

infert ipse: se soluit, se gelat, sublimat, figit, & alia. Hoc est magisterium sapientum. Imo sapiens, inquam, si ista omnia per se sine vlllo ministerio facit. Accedit tamen fortasse aliqua anicula, aut pulio, qui balneum calefaciat, & omnia adapret. Mirum enim est si in se & vas suum habet. Sed ad ista sufficiunt pauca. Mercurium Græcè dici Hermen nouimus, ista tamen voce non sunt vli nostrates philosophi de materia: sed omnes *Hermes nomine patrem artis accipiunt*, à quo etiam ars ipsa *Hermetica* dicitur, & adeo dilatur, vt totum complexum chymicum contineat, atque insuper etiam modum medendi per medicinas Hermeticas, & philosophandi, quod fit per hieroglyphias & parabolas. Si ergo Hermetica disciplina, vel vt Palmariano verbo vtamur, *Hermesia* non tantum Alchemiam complectitur, verum etiam philosophiam & medicinam, peccauit ille bellus digestor in legem scientificam *καθόλου*, & in alteram *καθ' αὐτόν*. Verum donemus id Palmario. Estne magisterium lapidis sic oppositum extracto, vt in hoc separatio locum habeat, in illo non habeat; & in magisterio omnia integra seruentur, tantumque exaltatoria arte per ignem ad essentiarum nobilitatem perducantur: in extracto separentur superflua, & elicitz partes essentielles aut essentia tota simul tantum assumantur? Non est. Nam si id est integrum, quod in lapide elaboratur: omne extractum est integrum. Sicut enim in lapide non assumitur totum argentum viuum (nisi cum lanandum est) sed eius quinta essentia: Ita in extracto; nec vlla est differentia ratione electionis materiæ circa hoc. Vt etiam in lapide ex vna essentia sunt duo, indeg, tria, & rota Elementorum conuersa tandem iterum vnum, iuxta illud: *Omnia ab vno: Omnia ad vnum*. Sic, cum placet artifice, proceditur etiam in extracto. Nam per putrefactionem soluitur integrum (pro putrefactione sunt in aliquibus analogi modi pro natura cuiusque.) Solutione facta impuris separatis essentia assumitur. Hæc digerendo fathiscit in oleum, & aquam. Sal inest fecibus, & non soluitur, nisi ignium violentia. Oleum ab aqua separatur, & elaboratur per se: ita & aqua. Interim extractus sal etiam ad opus venit. Hæc postea cōiunguntur denuo, (a) fermentantur, digerunturque, donec vnum existat Elixir. Ita vero, vt diximus, sunt ad placitum artificis, vel pro vsu vario. Hac ratione si extractum est spagyricum, etiam Lapis magisterium erit. Quod vero sibi imaginatus est magisterium Palmarius, aut nuppiam erit, aut in materiis Libauianis. Mirè vero obliuiofus fuit Aristarchus ille. Quod enim magisterium pag. 123. & 124. ex Suctenio definiebat tam sapiente mercurio id pag. 126. auxiliares copias non reculabat. O Sucten, inquit, quantum tuo igne Solem Lunæ iungis sine iactura, dum momento lunam philosophicam facis ex Animonio tuo, vt sit RERV MAGISTERIVM? Ita argumentatur: Si hoc est verum magisterium, quo ex antimonio fit luna philosophica, cui in momento per ignem Suctenianum sol iungitur: illud prius necesse est esse falsum & sophisticum. Non enim possunt esse vnum: stibium scilicet & mercurius philosophorum: argentum ex stibio sociato sole, & ille mercurius, qui omnia in se habet citra projectionem illam momentaneam; Quod si & hoc est magisterium verum, & illud, an non delirabat Palmarius, cum omnia soli mercurio ascriberet, & pro magisterio nihil nisi vniuersalem lapidem agnolceret? An non delirabat, cum mutationem per projectionem momentaneam produceret, quasi primam partem Alchemiæ statuturus? Cum tam futilis, & vana sit Palmarii distributio, maneat Libauii Alchemia diuisa in Enchiridion, suis præceptis scientificis constantem; & chymiam, cuius duæ sint functiones, quarum vna in toto elaborat, nulla parte homogeniæ eiusdem (nam fordes vel metallurgus, aut Rhizotomus aut Pharmacopæus vel quouis purgator tollit) neglecta, siue elaboratio fiat circa qualitates, siue circa substantiam, mutando, separando, congregando: altera abiicit binarium seruata vnitatem, quæ vnitatem amplius elaborata varia parit arcana, & essentias, simplices, compositas, &c. quæ omnia & rebus ipsis respondent, & artificum experimentis.

(a) Exemplo lapidis elaborantur maxime mineralia: vt ex animonio extrahitur oleum, & tinctura terreæ. Hac coniuncta digeruntur in lapidem, cui aliquando adiicitur sal proprius, vel auri fermentum, &c. Ex vitriolo fit oleum rubrum, & tinctura item terreæ, quæ coniuncta in vnum elixyr abeunt. Vide infra in sequentibus libris.

Elixirium
faciendorum
modus.

Aliud ma-
gisterium
Palmarii.

Tertium
magisterium
Palmarii

C A P V T X X X I I X.

De igne calumniatorio Palmarii in iudicio specierum chymicarum, & magisteriorum qualitatibus occultis.

Libauius, vt obseruatis methodi iustæ legibus per distributionem superiorum in inferiora vsque ad exempla descenderet, subiectum chymicæ ponebat speciem chymicam; quæ & opus dici potest, (artis enim finis est opus.) Non succuterebat tunc commodior terminus, qualem si quis inuenerit, ei gratias debere nos profiteamur. Quid est species chymica? Est opus Encherematis Alchemiæ perfectum. Quotuplex est? Duplex: simplex, & composita. Quid simplex? Simpliciter perfectum, quæ vno continuo processu proxime ex imperfecto ad suam in se perfectionem perducitur: estque magisterium & extractum. Magisterium est species chymica ex toto impuritatibus saltem externis ablatis, cuius extractionem elaborata. Id sic declaratur maxime seruati molem, licet in nonnullis aliquid discedat, aut etiam concurrat aliqua essentialis elaboratio pro vsu conueniente, & arbitrio magistris: seruati & homogeniam mixturæ, quam totum in partes integrantes, quæ chymicis dicuntur elementa, & principia, sed nulli ex istis immixtum, discerpatur, vt fiant idonea subiecta essentiarum, &c. Hæc in qualitate & substantia parere magisteria asseritur: Qualitatis esse manifesta, vel occulta. Hæc tunc Libauius digerebat, & exposita ratione simplicium, procedebat ad compositas, quas volebat fieri ex simplicibus inter se certa ratione compositis, ita scilicet, vt vel magisteria magisteriis, vel hæc extractis miscerentur, vel diuersorum generum extracta, aut etiam vnius generis diuersæ species. Alia compositio est in magisteriis, vbi non diuersa magisteria elaborata sine sui ultimo iunguntur, sed ad idem assumuntur

Species chy-
mica quid
Magisterii
definitio.

res plures, sicut & compositio est in extractis, quæ pluribus simul mistis fiunt, ut in balsamis, aquis cordialibus compositis, &c. Imo ipse Palmarius quouis modo composita integra in magisterium suum intrudat. Ita ergo qua arte purgatoria, & quo igne studuerit examinare Palmarius, videndum est.
Examen indicii de magisterio. CALVMNIATORIVM inueniemus. Primum irrider, quod magisterium diximus speciem sine extractione factam. Ridiculum caput. Si magisterium est pure chymicum, & opponitur extracto, quod est spagiricum, quæ cæcitas & dementia est, non posse videre *Magisterium fieri sine extractione*. Fiat cum extractione. Definit ergo magisterium esse. At, inquit, exempla ei aduersantur. Ne cum Palmario (qui mortuus apud manes cum Rioloano disputabit de qualitatibus, transmigrent ne siue an cum subiecto) agamus, assit aliquis ex Palmarianis (Sycophantas enim tales multos restare non dubitandum est) & ad formam Ghesuitice se sistat:

Quæ exempla addunt & demunt ad placitum, non sunt magisteria.

Olea scorpionum, catellorum, & similia occulta qualitate addunt & demunt ad placitum. Ergo.

Maiores probatur, quia ista sunt composita, & non absque extractione. Minor augetur ad rabiem vique: Facit, inquit, magisteria sine detractio, aut additione qualitatis occultæ, manifesta, visibilia, nocitura qua tollit, occultat, diluit, ut sub boni specie VENENUM deuoretur. R. Negamus propositionem. Ratio est; Non additionem, aut detractio opus magisterium tollit, sed EXTRACTIONIS. Aliud est addere, & detrachere: aliud extrahere. Hoc nondum intellexit Palmarius, & tamen sibi visus est adeo sapientulus? Deinde non, iuxta sensum Palmarianum erat de extractione loquendum, sed iuxta eum, quem artis informator est secutus. Is segregationes habebat plures, sed quas omnes in distractiones, & extractions diuiserat, & extractionum nomine proposuerat expressionem, profectionemque & hanc in distillationem, & sublimationem diuiserat, quamquam utraque ex accidentibus etiam aliis inferuieret. Expressio facit extracta crudissima, succos, olea, &c. Distillatio parit aquas, olea, sales (ut in filtratione, laciis, &c.) Spiritus & alia: Sublimatio essentias, & flores, &c. Inferuiunt extractorum tamen etiam alia artificia, ut infusiones, circulationes, putrefactiones, &c. Nā chymicus adeo dexter est, ut per se per accidens, vniuoce æquiuoce, analogice laborare possit. Probatio propositionis ignorat Elenchum. Nam addere & demere, est augere & deminueri; Et utrumque fieri potest sine extractione, ut in compositionibus. Minoris ampliatio est Diabolica calumnia. Nam Libauii magisteria omnia comparata sunt ad finem utilem in vita. Quamquam ergo proponuntur exempla olei scorpionum, buffonum, viperarum, &c. non ideo proponuntur, ut deuorentur, sed ut foris adhibita sint remedio. Et quid est notius, quam oleum scorpionum vulnera scorpionum sanare, ut similiter statuere possimus de viperino, buffonino, canis rabidi, & similibus? Venenum deuorare sub boni specie Libauii nunquam iussit. At quis erat ille examinatus, qui nolebat venenum separari, ut in Theriaca: Vide totum cap. 28. de saporibus & p. 112. Item cap. 17. p. 96. maxime cap. 12. pag. 72. ubi hæc: Magisteria vera habebis totum purificando, totum perficiendo. Si venenum tollis, quo modo inde sumitum construes medicamentum? Cor dicitur Theriaca, si non affuit venenum? Vbi serpens, ubi basiliscus, ubi buffo, si separaretur purum ab impuro? venenum ab alimento? Quid si omnia medicamenta habent aliquod cacoethes? Ita ille bonus Palmarius ibi delirabat. Hic in contrarium morbum incurrit, Libauium reprehendens, quod oleum scorpionum titulo magisterii proponat & vinum viperinum Galeni, quas tamen res ille venenari putat, & non salutare reddi. Sed iam Lethen bibit Palmarius.

Falsa definitio speciei.

Definitionem speciei: Species est compositio ex essentiis pluribus iam elaboratis, & non ex rudibus rebus confusis & ad vnam formam vno processu elaboratis: in quibus furnulis, & caminis viderit ipse Plutonicus famulus, cogitet iam in purgatorio. Libauius eam non agnoscit. De qualitate perniciose mirabilem parturit paralogismum: In magisterio occulta qualitas, inquit, est ridiculus. Cur? Quia dicit perniciosam qualitatem ex toto aboleri. At o mi spiritus (iam enim non amplius es homo) & tu cum homo esses, dicebas tuo igne naturæ tolli omnem cacoethiam? Num ergo & tu ridiculus? Argumentare:

Ridiculus Palmarius.

Si qualitas perniciose aboletur, nullum fiet magisterium, nec exaltatio.

Atqui fieri debet magisterium. Ergo non abolenda.

Palmarius Beneficium.

R. Quantum hic Palmarius distat ab illo paulo ante præcedente, qui Libauius impingebat crimen veneficii, ut sub boni specie venenum deuoretur? Si venenum non est abolendum magisterio, sed exaltandum, ibi non potuit culpam Libauius. Verum si Gallorum magistratus hæc bene perpendisset, non Libatium cruce sed Palmarium igne affecisset; quia hic veneficus est, vultque venena non aboleri, sed exaltari debere. Argumentare iterum:

Si & mala pharmaca suos vsus habent, & sunt in venenis quoque magisteria, ita ut possint metallica inferire, non sunt abolenda, sed exaltanda.

Est aut primus: Ergo & posterius.

Hic est doctus ille quondam Palmarius non cruce dignus, sed purgatorio in inferno. Ad connexum dicimus, si vlla magna vitilitas est veneni, qua venenum; nos non negare exaltandum esse, ut sit venenum in summo gradu, sed non arte chymica, quæ non nisi salutaria promittit. Aliæ sunt disciplinae venenandi: ut cum parantur toxica contra nocentes bestias: contra mures, serpentes, &c. In assumptione est elenchus accidentis, & secundum quid. Nam non qua venenum est quid, ideo inferuit metallicæ. Deinde vsus venenorum est amplissimus apud veneficos, & barbaros: sed eius gratia non instituta est chymia. Iubeatur ars talis ire ad eos, qui gloria venenandi iam diu male audiunt, & Germanos venenæ delibutos domum remittunt. Germanorum Alchemia minuit, non exaltat venenum.

Quæ attexit de mercurii purgatione, stultitiam hominis detegunt.

C A P V T

Qui semper circa seuera occupatus est, non potest diu durare. Voluit ergo Palmarius fabula de auro potabili tanquam *ῥεωτοποις* quidam nobis delicias creare. Hæc cuiusmodi sint, agite cognoscamus. Primum confundit suam quodam delirio definitionem auri potabilis cum suis consecrariis, ignorans miser essentias definitionum, & consequentia. Id transeat tanquam in somno visum. 2. Ex Libanii magisteriis lepide architectatur *Iatrochymia*; quasi iste vnicum saltem usum spectasset, licet nominarit eum, quem autores exprimunt. 3. Artem Libanii pronunciat *crapulam in summis chymia delictis*. Est autem *crapula* affectio quædam, aliquando & morbus ex luxuria multæ vini. Talisne sit ars Libanii, cui ne micas quidem in chymico apparatu potest tribuere, iudicent quibus liber. 4. Iam argumentatur:

Iatrochymia.
Crapula.

Aurum potabile est delictis sapientum & artis decus. Id quod Libanius proponit, non est delictis & artis decus.

Ergo non est aurum potabile.

Est tamen potabile: quia liquidum est, quod potari vel à crasso possit. Minor probatur: quia est *sophisma*, & venenum; Et si reductum sit, inefficax est, ut & primum, ex quo soluebatur. R. Maior loquitur de auro potabili arcano: Libanius in præsens magisteria, non arcana describebat. Errat ergo magister Palmarius æquiuoco, & quatuor terminos fabricat. Errorem auget *calumnia*; cum in margine scribit, *aurum potabile pro medicamento vniuersali poni*. Si foret arcanum, & non magisterium, non absurdus fuisset Libanius, etiam si vniuersale vocasset ex autoritate. At arcanum nondum ponebatur. An autem solum regis aurum sit *sophisma*, quod non veritatem, sed apparentiam duntaxat habeat, iudicent hi, qui sunt cerebro saniores, quam Palmarius. *Sophismata sunt decipiendi causa, Aurum potabile per regiam solum, non sit causa decipiendi*: Sed est pars magistralis chymia. Venenum sit, an non, parum interest ad Palmarium, qui etiam venena in suis magisteriis habet, veruntamen ita elaboratur, itaque circumspicte adhiberi iubetur, ut nocere non possit. Si quis Paracelsicus agyrta ægrotorum ventres inaurauit, ipse viderit: Tertium esse inefficax, ut primum, Palmarii Galeniam offendit. Ista enim recepit aurum primum inter nobilia roborantia. Si ergo tam efficax est solum, quam integrum, non erit inefficax. Veruntamen Libanius ab ea lite est immunis, quia tantum posuit aliena. Quantum autem ipse rei tribuit, in tertia parte commentarii legetis. Tunc non suam, sed artificum chymiam meditabatur & proponebat. 5. Audite vero exactum physicum. Aurum negat dissolui posse regis. Argumentum:

Natura est dissolutio. Ergo non artus, & ex consequente non est magisterium dissoluti

Antecedens probatur: Eius est dissolutio, cuius est mistio.

At hæc est natura. Ergo & illa.

R. Negamus sequi. Nam ars vsa adminiculo naturæ etiam dissoluit naturalia, ut in putrefactione. Hinc *Mesues* olea per solutionem. Aristoteles vellicare poterat aurem Palmario, cum inquit, quædam etiam vi corrumpi, vis autem opponitur naturæ. Aliter:

Fortis regis diuidit metallum in ramenta solum.

Ergo non soluit.

Ratio consequentiæ est; quia dissolutio est vniuersum diuisio, at regis relinquit vniuersum corporis essentialem.

R. Est elenchus æquiuoci in termino *Dissolutio*. Hæc enim non opponitur hinc missioni naturali, sed compagi corporis solidæ, atque adeo *τὴν* est, quæ Aristotelis *συμπύκν* aduersatur, ut glaciei concretæ aqua ex glacie soluta. Sic niues soluuntur: Sic sacharum Palmarii; sic metallum à mercurio: Sic Stygia Palmarius soluit argentum, & salem armeniacum: vide pag. 108. 109. &c.

Aliter:

Atomi, quæ descendant adiecto mari (id est aqua salis) retinent nomen metalli.

Ergo non sunt soluta.

R. Iterum peccas Elencho æquiuoci. Deinde si aurum debet esse potabile, non debet eius mistura destrui esse. Nam si perit crasis ita, ut aurum sit irreductile, aurum esse non potest. Vt ergo sit reipsa, quod dicitur, reductile esse debet. Forma dat esse rei. Si perit forma auri, fuit aurum, non est amplius.

Aliter:

Si solum esset aurum, non reduceretur.

R. Negamus sequi ob Elenchum secundum quid. Nam quædam etiam in aquam limpidam soluta reducuntur, ut sales, atramenta, calces metallorum, &c. Quædam duntaxat non reducuntur, quæ scilicet simul sustinuerunt transmutationem in aliud. Aliud:

Ad potabile conditionem non satis est liquoris specie deuorari: sed debet à calore nostro si non vinci, saltem alterari, ut salubriter hauriatur.

At quantum aurum erit in natura metallica, tam diu eludet calorem nostri conatum; vim inferet natura: Spiritus manebit sepultus vires in magnis affectibus nullæ erunt, &c. Ergo potabile Libanii non est potabile.

R. Scilicet ita ludunt logici imperiti. Potabile est, quod ad potandum est aptum. Si aurum solum tale est, ut potari possit, licet non amystim, est potabile. An Palmarius nesciebat Latine? Vincit à calore, commune est omni cibo: Alterari, cibo conuenit; aliqua etiam medicamento propter reactionem. Alias omne medicamentum alterat magis, quam alteratur.

Idem iudicium est de veneno & antipharmaco. Quod negatur aurum solum efficax esse, quia spiritus sit in substantia ligatus: dicimus non totum ligatum esse. Deinde non semper necesse est, solutionem totalem fieri, ut spiritus agant; argumento est *magnes, vitrum stibii, regulus, argentum*.

vinum

Stultitia
Palmarii
in rebus
Physicis.
Aurum num
soluatur
regis.

Solutionis
explicatio.

Aurum de
struendum nō
est amplius
aurum. Er
go nec aurū
potabile,
quia rei non
existentis
nulla sunt
adiuncta:
quod argu
mentum
Crollii &
similibus
Paracelsi
gregalibus
opponitur.

Spiritus age
re etiam non
soluti cor
pore.

vium & alia id genus: Tertio: Si solutio totalis facta est, perit Crasis. Ergo aurum totaliter resolutum non amplius habebit spiritus auri: quod est argumentum Galenae. Chymicus tamen id non curat, modo praestantius quid fecerit, & ex natura referata, quod occultum erat, detexerit.

Aliud:

Verum aurum potabile deposuit omnem soliditatem, crassitiam, & ductilitatem materiae metallica, ita ut ne potentialis quidem dispositio reductionis restet.

Libauianum non est tale.

Ergo.

R. Maior conceditur de arcano: non autem de magisterio. Illud autem aurum dicitur æquiuoce. Libauii magisterium retinet aurum vniuocum, etiam si in calcem & liquorem perductum esset. Est hic proleptis. Si enim verum aurum potabile est irreductibile, qui sit aurum per ipsum? Respondet: Satis est metallica forma conferri a patiente, quod transmutatur. Elixir philosophorum, quod est verum aurum potabile, non debet habere metallicam formam, quia est ignis purus. Verum de hoc non est questio: Palmarius philosophatur de pagis Bohemicis in media Gallia, & nescit, quid garriat.

Aliud:

Aurum vulgare non intrat magisterium.

Libauii ergo Potabile non est verum potabile.

R. Suavi somno correptus Palmarius somniat. Vnde est aurum potabile, si nullum aurum natura ingreditur? Quale tu nobis aurum in lapide minerali cedis, quod tamen nec fit, nec fuerit aurum? Si Palmarius aurum potabile non est de auro populariter noto, non est verum aurum. Si non verum, quid aliud, quam falsum, & impostorium? Sed tamen nugas facit. Philosophi negantes vulgare aurum intrare, non negant aurum naturale nullum accedere, sed fabtile, & monetarium, excoctamque iam multis ignibus abnuunt. Deinde etiam purum putum aurum non prius suum dicunt, quia ad seminale primordium, & fecunditatem perductum quod & viuum dicunt. Si Palmarius magisterii tam rudis fuit, quæ dementia ipsum ad disputationem pertraxit? Non meret, nisi quod seminabit: Non facies aurum, nisi semine auri. Alia vero ratio est auri æquiuoci & Solis astralis de quo parabolici differunt in lapide vegetabili, & animali; tum in cordi appropriatis tincturis confortantibus. Si de hoc sensit Palmarius, ludit ambiguo: quanquam in omni auro potabili sit aurum, siue vniuocum, siue æquiuocum.

Aliud:

In vero auro potabili soluens & solutum sunt vnius nature, & vna manent, conseruantque se mutuo.

In auro potabili Libauii soluens & solutum non sunt vnius generis, & nature; nec conseruant, sed destrunt se mutuo. Ergo, &c.

R. Maior loquitur de lapide arcano: minor de magisterio manifesto. Quatuor ergo terminorum sophisma committitur.

Aliud:

Si adhibetur materia aliena (menstruum) non est vera & philosophica solutio: Ita enim clangor tubæ clangit: In aqua philosophorum latet spiritus quintæ essentia, cuius est magistraliter dissoluere.

R. Equiuocatio est in philosophica solutione. Ita nominatim vocant eam, quæ fit per mercurium philosophorum. Sed hæc non pertinet ad nostra magisteria. Sunt & aliæ solutiones philosophicæ, in quibus non est necesse menstruum manere cum soluto, ut cum per acetum, spiritum vini, & alia soluuntur coralia, perla, gemmae, &c. Appellatur & ista aquæ soluentes, nec id ignorabat Palmarius. Calumniandum ipsi erat potius, quam philosophandum.

C A P V T X L.

De sacharo potabili, & puluere sublimati ignis venenatus Palmarii, ex cap. 25.

VEnenis nutritum Palmarium putes; adeo pestilentes efflat ignes. Solutum sachari ex quibusdam libellis chymiatricis proposuerat Libauius duplex; vnum, quando vel vini, vel luniperi spiritus incensus in feminato puluere sachari crystallini restinguitur, & simul ignis beneficio fit attenuatio succi & vnio, qua industria Quercetanus in lib. 1. de prepar. medicin. cap. 7. circa finem Iulepum cinamomi, quem aquam vocat, aliorumque aromatum concinnabat: vide & Pharm. cap. 12. p. 256. Alterum cum oxylachara quædam paratur per spiritum aceti iuxta descriptionem Bulcasis destillat; cui pores addere succum granatorum acidum, aut potius spiritum destillatum, ut parum absit ab oxylachara Nicolai simplici, nisi quis malit limoniorum, vel vitrioli, &c. De illo iustitiam acculat iniustus magister: De hoc dicit ex sua phantasia corruptum esse sacharum, & euasisse acerrimum: quia scilicet acetum stillaticium sit acerrimum. Primum non cogitavit de suo igni, & duorum acetum (ut olei tartari, & spiritus vitrioli) commistione, quodque contrarium fiat mixtus appositione contrarii. Deinde stultus & imperitus rerum omnium arbitratus, vel potius calumniatus est, acetum radicatum, & soluens imperari, cum scriptum sit simpliciter stillaticium, quod sachari est solutiuum, cuiusmodi est spiritus solus, vel spiritus cum phlegmate. Midæ præmium debent manes spiritui Palmariano. Reicit postea Libauium ad subsellia suæ scholæ, quasi in magisterio liquorum, & artificio deliqui ignorasset solutionem salis, & similia in acetabulis ouorum coctorum: scamnaque scholæ consulere debuisse, quid rei? Palmarianis autem nos respondemus, magisterium liquoris non confundendum fuisse cum præsentate quod solutione fit potabile. Suo in loco sciuisse Libauium solui deliquio saccharum. Delude sciant principem suum non fuisse sanæ Mentis in artificio isto sacharino. Cum enim in cortice citri

Ridiculus
liquor Pal-
maris ex
sacharo.

citri sub scamnis schola docet facere magisterium sachari, delirum & fœdum præceptum condidit. ^{Quorsum porcu mar- garita?} Neque enim chymica magisteria inter pedores & pulveres subcelliorum schola fiunt. Talibus magisteriis, in quæ ignes, flatusque subelliorum scholæ halant, parentandum est Palmario. Præterea cum sacharum potabile deliqui conficit, dicit quidem, id fieri nulla additione, & detractio: sed mentitur. Pri- mum enim si quæ sordes calose adhæserunt eæ decedunt: Deinde ut liquecat, opus est vapo aere, qui se insinuat, & coagulans in aquam soluit sachari, diluitque concretam succaginem, ut sit & in sali- bus, & calcibus. Ideo cum volumus istos liquores essentialiter elaborare, phlegma subducimus. Id au- tem erat magna ex parte ex vapore concreto. Cæterum, ne Libavii solum solum irrideatur, non ita pridem autor Tyrocinii chymici simile proposuit. spiritus vini octo uncias incensis inspergendo trientem sacha- ri albi crasse tusi, & per spatulam continue agitando, donec flamma cesserit, quo facto additur aqua ros. uncia una: vocant oleum. De hydrargyro ingens crimen ignorantie impingit Libavio, adeo ut etiam asinum, stu- pidum, bardum, &c. vocet. Mirus mentis morbus est infania cum calumniandi studio. Nouerat Libavius, quid sibi artifices pollicerentur ex sublimato argento viuo cum hydrargyro minerali, seu ^{Pulvis subli- mati cum argento Si- no mistum.} vulgaris agilima manu contrito, deque hoc pridem contulerat cum Dauide Rungio Pomerano. Re- linque sic puluerem, quid aliud miraculi erit, quam etiam purissimum sublimatum expirare, naref- que & cerebrum vellicare: deinde nigrescere, & humefieri; in versatione hydrargyrum veluti aco- nito tacto obtorpescere, & q. cute metallica indui: Quid vero ex ista mistura facere possint magistri arcanorum, de hoc non opus erat verbis. Iam satis aperte scripserat Querceranus, quid rei esset, cum nondum natus foret infelix ille Palmarii partus. Scripserat & Crollius in sua Basilica pag. 277. de cosmetico: Erat in Tyrocinio chymico. O grande mysterium, quo sibi isti deliri placeant. Si ignorasset Liba- vius, potuisset inde discere. Verum non scribebat tunc artem omnibus exemplis instructam. Suffi- ciebat in methodum redeisse.

Cetera secuta sunt in commentariis. Finge vero Libavium de arrogante quodam Paracelsista, qui sibi mirifice placeret notitia istius artificii, atq; ideo omnes præ se contineret, scripsisse, NESCIO quid miraculi sibi somniet in isto pulvere, num falsum scripsisset? Nam ideo imperitus operis fuisset? Quatum quæso est miraculum, contusum sublimatum miscere cum crudo, iterumq; sublimare, idem- que repetere, donec purgans, medicamentum euaserit purum? Iam erat adempta ei malicia præce- dentibus præparationibus. Mirum est fuisse, qui in experto medicamento ausus fuit credere. Nesci- re vero aliquid, philosopho turpe non est, non tamen usque adeo grande est illud arcanum Panacea- rium, ut ob id Libavius à scutis sit irridendus. Fateretur Libavius, se nondum omnia secreta chymi- corum euoluisse. Itaque etiam si adhuc ignoret aliquid, non tamen putat hoc sibi dedecori esse, quod scit sibi cum sapientissimis hominum esse commune. Verum ita rabire voluit Palmarius, & suis la- tucis beatus esse.

CAPUT XLI.

De igne infernali Palmarii quo adurere conatus est figendi
argenti & alia nonnulla magisteria. cap.

26. p. 131.

Inuenta, tentataque ab Alchemistis, & iam pridem non tantum in libris eorum perscripta, verum etiam in publicum cum imperatorum, regum & principum privilegiis edita, uti exstant apud Ge- bram, Lullium, Paracelsum, Mizaldum, Weckerum, I. Baptistam Portam, Cardanum, Isaacum Hollandum, aliosque auctores multos, dum colligit Libavius, & locum in arte eis tribuit, non au- tem iple nec inuenit, nec exercet, sed tantum docet operationis fixatoria, quam chymicæ deberi nemo peritorum diffiteretur, esse: Clamoribus Palmarii in cruce tollitur, falsarius audit & impostor nefarius: incendio quoque cum suo libro dignus iudicatur: *Utinam perires, & tui & tui libri memoria, scribit bellus ille Christianus, qui nesciuit tamen, cuius spiritus filius esse ex professione debuerit.* Verum non moue- runt quæquam iniqua ista iudicia, neque etiam mouere debent, cui constat ab omni ævo circa per- ficienda metallavie elaboratum esse à professoribus artis chymicæ, qui etiam liberaliter & inge- nue philosophando sedulo in naturas singulorum inquisuerunt, & quæ essent tum imperfectio- num, tum perfectionum notæ, & examina, docuerunt, non intermittentes, si quæ excogitari pos- sent, emendationes, quas etiam metallurgi, & aurifices, & excoctores indagare solent. Geberus, cum contemplaretur metallorum naturas cogitationes mentis suæ in librum coniecit, quem de inuestiga- tione perfectionis inscripsit, proposita arte quomodo imperfecta corpora mineralia perfici deberent. Deinde cum cogitationes exercitatione & experientia confirmasset, summam perfectionis & alia scripsit, in quibus triplicem perficiendi ordinem per medicinas certas diligenter explicauit. Primi ordinis medicina est, in- quit, omnis præparatio mineralium, quæ projecta super imperfecta corpora, imprimit alterationem quidem, sed non adducit complementum sufficiens quia in examine alteratum mutatur, & corrumpitur, veluti cum sublimatione as- ^{Ordines me- dicinae Ge- bri.} vel ferrum citra fixationem dealbatur, aut colore aureo inficitur, quale quid sit in camentatione cum arugine, &c. Medicina secundi ordinis est, quæ aliquam perfectionis notam infert constantem quidem, sed alias relinquit im- perfectas: ut cum calcinatione inducitur fixio, & color aureus, vel argenteus constans; ast in ceteris manet defectus, & corruptio. Medicina terti ordinis est præparatio, quæ cum aduenit corporibus, projectione sua tollit omnem corruptio- nem, & perficit completè: quæ est una sola medicina, cuius beneficio effectum est, ut prioribus duabus possumus carere. Hæc postea Geberus pluribus perfecturus est, non studio quæquam fallendi, sed naturas rerum

H

mine.

mineralium declarando, unde non tantum ex scientia, & contemplatione potentia naturalium oblectamentum existit (Est enim desiderabile, & iucundum scire varietatem operum diuinorum in natura) verum etiam in usu civili, & variis fusionum, contemperationumque artificii experientia, & circumspexio. Nam *magistratus inde accepit doctrinam: Statuaria* magnam varietatem misturarum pro variis ornamentis & utensilibus, adeo placente ingenio artificum, ut in thesauris regum Persiarum adeo industrie tinctum inuentum sit, ut ab auro nulla nota, nisi odore discerni posset, ipsumque opus etiam summi fani Hierosolymitani gloria dignum existimaretur: Inde pictoria profecit, & omnino varia genera artium mechanicarum. Quippe natura in illis ipsis similiter luit, & non tantum metalla mineraliaque variè mista, perfecta, imperfecta procreauit, verum etiam gemmas. Non est impostura vlla, nisi eius, qui fallendi animo eiusmodi res male collocare velit, & illiberaliter mentiendo simplices decipere, atque adeo æ aureum vel argenteum pro auro argentoque perfecto vendere. Hoc etiam est, quod leges damnant: Hoc est, quod redargunt tam acri inuenta exploratione. Nulla lex prohibuit metallorum misturas, & tincturas pro lituris, campanis, vilibus ornamentis, crepundiis, phaleris, &c.

*Leges non
artificia da-
mnannt sed
nequitias per
artificia.*

Itaque videmus in publico circumgestari impune variam suppellectilem ex ære argentato, auratoque: variam ex orichalco, annulos, cultros, manubria, cingula, bullas, salina, cochlearia, fibulas, torques, corollas, imagunculas & alia etiam templorum anathemata, & pictorum, notariorumque aureos, & argenteos colores; nec lex vlla in hæc animaduertit, etiam si imperitis persuaderi posset vere aureum esse & argenteum, quod aurum, argentumque mentitur, vel aliqua similitudine refert. Philosophis chymicis, & contemplatoribus naturæ debent ista inuenta, negari non potest. Si quis Alchemiam scribere, & opera eius recensere velit, non potest de illis tacere, interestque rei publicæ nosse tum perfecta, tum imperfecta, posseque examinibus iustis, si quis imperfectum pro perfecto vendere, & circumscribere quemquam velit, refellere; & artis commentum quidem ostendere, sed impostorem siue fallendi proposito miscuerit, siue mistum in fraudem conuerterit, redarguere, & legibus castigandum sistere. Hanc iusticiam sciebat Palmarius: nec poterat clam ipso esse in Gallia, Italia, Germania, &c. magisteria istiusmodi publice tolerari si absque fraude in usu essent, & vnumquodque quid, & quanti esset, diceretur. Licitam rem, licitam, permissamque artem, magisteria ingeniosa, publicique iuris negotium in Libaulo tam acerbè damnauit, ut non potuerit acerbius: nimirum Diabolus ex inferno hunc ignem, in ipsum inspirauit, quem postea tanto cumulo euomuit. Videamus argumenta. Scripserat Libanius chymicos proponere *magisterium fixationis* argenti. Nam hoc quanquam perfectis metallis annumeretur, tamen aliquas imperfectionis, si cum auro, in quod omne argumentum perfecti metalli congestum est, conferatur, notas habere constat. Eæ sunt ponderis defectus, color, dilatandi potentia, spissitudo, fixio, &c. quæ ut ad perfectionem adducerentur, studuerunt artifices. Consecuti quidem aliquid sunt particulariter primi & secundi generis medicinis: Sed totaliter non potuerunt nisi vna tantum vniuersali ob id dicta, quæ est operis maioris, seu *magni magisterii*. Iam putauit Palmarius, licere quidem argentum artificiale sic mutare, ut nulla prærogatiua auri ipsi desit, atque adeo auri locum pleno iure occupet. Hoc ipsi non erat res cruce, flammis & delerione memoriæ digna, sed immanis gloria, præmiisque maximis compensanda, etiam si quis publice diceret, istud sic factum argentum, esse aurum, idque melius natiuo. At si magister tantum fingere velit medicaminibus fixatoris argentum, quod postea colore, & ad auri præstantiam ingeniose perducatur, si possit, iam nulli laquei, patibula, corui, ignes, aqua ad medio tollendum sufficiunt, quanquam nihil machinetur fallendi animo, nec dicat, id aurum verum, & melius natiuo, sed tantum factitium esse eius generis, ex quo Darius sibi curauit fieri pocula templis digna, quanquam hæc ex ære & non ex argento essent. Stultum quidem & temerarium, iniustumque & calumniosum fuit iudicium Palmarii: Sed in Libanum eo atrocius peccauit, quod ille lyncerius non suum inuentum recensuit, nec pro auro vendendum argentum, aut adulteranda metalla esse scripsit, sed tantum quid machinarentur innoxii fidei causa chymici recitauit. Stulte quærit, cui bono tot metallorum adulteria, nisi ad fraudem? Errasti mente Palmari, si rem non intellexisti. Si intellexisti, calumniatorem egisti, cum vocas adulteria. Ars liberalis chymia miras naturarum contemperaciones, & potestates exponit, quæ primum à Deo in ipsis mineris sunt digestæ, postea ad imitationem naturæ à magistris elaboratæ, atque etiam mirifice auctæ, & in melius perductæ. Si tibi ista artificia sunt adulteria, adulterum omnino animum, & in omne scelus procliuem habuisti. Si autem ignorabas utilitatem artificiorum talium, cur non discebas ex tabernis tuorum Gallorum? Sed contra fixationem specialem argenti argumentaris:

*Si mixtura
metallorum
sunt adulte-
ria natura
adultera
est quæ va-
rie miscet
metalla.
Mixtura ar-
tificiosa ad-
ulteria non
sunt nisi a-
pud animi
adulteranti.
Contra fixa-
tionem ar-
genti.*

Si nulla alia est fixio, nec vlla alia tinctura, præter philosophicam, fixationes argenti, & metallorum tinctura alia, nihil sunt nisi adulteria cruce digna:

Est autem illud: Ergo & hoc.

Minor illustratur: Natura est, inquit, quæ figit coquendo, & fixando quæ maturando tingit. Solus natura ignis id potest, adiuuus tamen externo igni. Deinde ille ignis vocatur *Elæxys philosophorum*, qui momento possit figere, & tingere. Item vocatur externum agens. Additur *consecrarium*: Ergo quia Libanius ignorat ignem naturæ, vanitatis, impostura, & deceptio sunt eius magisteria. Hæc Palmarius: qui nullibi magis ridiculus, & fatuus apparet, quam cum argumentatur. In cæteris est insanus & furiosus conuicator.

R. Connexum melius tornari poterat, si sensum suum sanius proposuisset argumentator. Nam si sola Philosophica fixio, & tinctura est artificiosa, quæ aliæ proponuntur, non erunt artis philosophicæ; sed alicuius alterius officinæ illiberalis, & sordidæ; quæ respectu Philosophicæ, etsi per se non sint, tamen haberi possint pro adulteris, & sophisticis in veri speciem compositis, cum veri in se habeant nihil. Interim autem nihil obstat, quin licita esse possint & concessa opera, ut etiam

inau-

inargentata, inargentata, stanno obducta; æs album ex argento viuo fixo, vel talco: æs aureum ex cad-
mia, vel lapide calaminariæ coronarium; corinthiacum, campanarium, &c. unde contrarium au-
rum & argenteum, variæque mixturæ monetales, & fabriles sunt publici vsus. Sed misso con-
nexo, de allumto videamus. Negamus solam illam fixationem & tincturam artis esse, quam Palma-
rius vocat *Philosophicam*. Ratio negationis est, quia Pater artis Geber etiam primi, & secundi ordi-
nis medicinas proposuit, quibus artificiose possumus aliquam perfectiorum metallorum notam
consequi: Ideo & tam multa de diuersis spiritibus figendis tradidit, non vt quod aliqua ex par-
te assequitur perfectum, id statim pro perfecto venderetur, vt adulterandi cupiditate fallendique
animo se laborasse suis acculationibus ostendit Palmarius: sed suo saltem ordine æstimaretur, in-
terim ad multa opera venilia, & ornamenta non incommodum. Perfectio per lapidem est omni-
bus quidem numeris consummata; sed ideo non tollit perfectiones inferiores. Illustrationes mi-
noris, sunt plenæ imperitiæ, & fatuitatis. Primo: *Si natura figit & tingit, non ars.* Opponuntur enim hæc, esq;
natura internum, ars externum principium. Quomodo opus ergo artis erit? Fatuus ille dicere debebat,
artificem vt naturæ potestatem, cum artificiose disponit, tegitque artis opus. Is naturæ ignis recte dicitur
ab externo iuari: quod cum sit maximus in arte ponderis inde fit, vt effectum magis arti, quam natu-
ræ ascribatur. At hoc non est SOLVS naturæ ignis. Qui enim solus posset, qui sine socio nil
posset? Hoc secundum est.

Tertio delirat, cum illum ignem vocat philosophorum Elixir. *Si Elixir est ille ignis internus,*
non potest esse externum agens. At est externum agens. Ergo ignis internus non est philosophorum Elixir. Maior
patet. Aliud enim est insitum; aliud accessorium, & foris circumstans. Minor est ipsius Palmarii;
Et sane ipsa quoque veritas. Nam qua medicina argentum viuum, stannum; plumbum; sti-
bium, æs, ferrum in aurum, vel argentum mutantur, cum fixatione, & tinctura certa, ea foris immit-
titur, nec insita est plumbo, & cæteris.

Quarto attexitur consequens: *Si illud tingens, & figens foris immittitur in momento projectionis, quo-
modo verum esse potest, quod solus ignis internus coquendo & maturando figat, & tingat?* En tibi acutum Pal-
marium; qui si viuere, discere ex Libauio posset, Elixir illud projectione quidem tingere; sed hunc
tantum vnum modum esse, qui violentiæ, quam naturæ affinis sit magis: Alium modum aliunde
existere. Nam *vt tingat & figat Elixir, prius tingendum, figendumque est ipsum.* Ideo primo sumitur ex na-
tura, & reuocatur ad statum imperfectionis metallaris primæ, in quo erat tanquam *semen*, & *con-
ceptus*. Hinc calotis artificiosi in sua matrice artificiali ope maturatur, coquiturque paulatim, do-
nec igni assuescat, & ex nigro in album, tandemque in rubeum mutetur. Hæc est illa maturatio, &
fixatio ex principio interiore quod iuuatur igne artis. Sed nondum tamen potest & alia figere,
tingere, & perficere. Ideo fermento certo certa vi instruitur, & tunc tandem exaltatur, vt non tan-
tum fixum sit, sed & figendi potestatem multiplicem habeat. Ecce Palmari; sic erat philosophan-
dum, cum inter viuos existeres. Quæ de magisterio ponderis, & aliis porro in eo capite sequuntur, pura
puta sunt deliramenta, & furores. Ergo ad Diabolum mittantur.

CAPVT XLII.

De cholera Palmarii in magisterio gemmarum cap. 26. & 27.

IN magisterio ponderis Libauius monuerat id magisterium non proponi studio, aut animo nocendi: ne-
que enim ars conditur pro sceleratis; sed vitis bonis indicium dari, vt qui vitia ignorarent, hinc di-
scerent, non vt facerent ipsi, sed iudicaret; quomodo Plinius scripsit in *vna arte probatoria vitia*, &
adulteria monetarum disci. Qui scit, quibus technis vrantur mali homines eo facilius sibi cauere po-
test; Et utile est Reip. vitia esse nota. Quod si philosophus quis est, illi satis est scientia potestatis naturæ, & ar-
tis. Ad praxin non accedit. Palmarius tam mali fuit genii, vt non crediderit eiusmodi indicia sine
studio fraudandi fieri, & scribi posse: non posse fieri, quin inueniantur, qui se istis artificiis patian-
tur corrumpi. Nequam certe animus est, qui tam male sibi temperare potest à vitio, quin lectis statim ad ea pro-
uolens. Si de ebrietate scripsisset Libauius; si de speciebus furtorum, de modis calumniandi, de hæ-
reticorum pene innumeris gregibus, Palmarianus quispiam lecta scriptione, è vestigio euasisset
fur, ebrius, calumniator, hæreticus. Quid enim ni euasisset? Protestatus quidem esset Libauius se
bonis, vt cauere, indicium fecisse; at improbus iste nihilominus artes furandi, & calumniandi,
cæterasque attriperet? Bene mortuus es Palmari. Si enim tam male conciliarum animum habuisti,
fieri non potuisses, quin in coruos aliquando incidisses. Et quorsum adeo debachatus es in Liba-
uium, non autem, in eos, qui priores ista dederunt in publicum artificia, quid ars per naturam pos-
set docentes, non autem iubentes tale quid fieri animo fallendi? Quid de Anselmo illo nobili
scriptore sentiendum, si qui artificia describunt, cruce sunt digni? Is fecit præstantes Smaragdos ex
crystallo, vitro, silicibus calcinatis & modico minio, ostenditque varia variarum Gemmarum ad-
ulteria. *De gemmis rabidissime declamat.* Tincturas artis vocat adulteria. Palmariano sane animo sine
adulteria. Chymico sunt iucunda opera artis qualia & in natura inueniuntur. Hæc exhibet gem-
mas perfectas: exhibet imperfectas: Exhibet & nothas, atque adeo *simulacra gemmarum.* Si quis vitrarius si-
milis ex naturæ materiis facit; iam est adulter, iam omnibus diris laceratur. Noli furere Palmarii
genie improbe. Ornamenta gemmarum amula constare docet chymicus vno modo, & quidem ea,
quæ publici sunt iuris, & recepta etiam in sacrarum vestium, sepulchrorum, cæteræque supellekti-
lis vsum. Alio modo vitrarios informat; alio gemmas medicas facit; alio crepudia puerilia, & ædium
priuatorum, mensarum, grabatorum, &c. decora; qua ratione magnates naturæ nothos quoque lapil-
los

los usurpant. Cui vnquam vendidit Libauius magisteria gemmarum pro orientalibus, & veris natura? Nouimus etiam magnos Principes, qui arte ista sibi conflatunt magnos Rubinos & alius generis gemmas. Num & hi improbi? Imo improbus & barbarus erat ille apud Cardanum qui artificiosam gemmam Germanis pro vera obtulit, & venditurus erat. An vero tacuit redargutiones, & gemmarum verarum examina? Imò & publice constant indicia. Sed recens peccata Libauii. i. ais: *Exhibet gemmas omni generis, quas velit naturalibus succenturiare.* Finge hoc Libauium fecisse: tamen si non fecit. Nihil enim protulit, nisi quod prius Thomas, qui gemmam rubinum maximi precii ex sanguine humano docuit facere: Nihil, nisi quod Liber artis & naturæ pridem editus: Nihil, nisi quod omnes philosophi per suam tincturam perfectam duplicem: Nihil, nisi quod ante Cardanum, Dornaus, Paracelsus, Iohannes Baptista Porta, Isaacus Hollandus, VVeckerus, Lullius & alii multi: post etiam Anshelmus de Bood Imperatoris Medicus. At, inquam, ars non tantum æmulator in his naturam, sed aliquando etiam superat, ut omnes Philosophi scribunt vno ore de rubinis & Smaragdus ex Elixire albo, & rubeo, quibus diuersimode temperatis etiam fiunt adamantes, opali, Carbunculi, granati, Hyacinthi, amethysti, &c. Omnium enim tincturæ potentia sunt in metallis. 2. *Afferit Libauius, pares habere vires cum naturalibus.* Respondeamus pro Libauiis; imò minus dixit Libauius, quam res ipsa demonstrat. Nam ars vel vitra ex metallicis aliisque mineralibus facit omni lapide pretioso in medendo efficaciora. Credisne? Consule Lapidis scriptores, & Thomam cum Lullio: Imò vitrum antimonii saltem inspicere, si non visid, quod ex plumbo, argento, ære, stanno, ferro, conflatur. Quæ apud Albertum, Plinium, Democritum, Marbodæum, Encelium, Cardanum, Casalpium & alios Gemmarum historicos habentur, grandia quidem sunt præconia; sed quæ ab ipsa mundi experientia quotidie refutantur, adeo ut pharmacopolorum gemmæ pene in contemptum abierint. Aliqua tamen vis inesse deprehenditur solutis, & ad essentiam reductis, verum non illa magica declamatorum. Quidam hieroglyphemata in naturales virtutes transmutarunt, cum sæpe in vitris artificialibus maior efficacia sit, quam in istis gemmis. Alios iuuat Phantasia, & fides uti vocant. Sed his etiam artificiale obiectum latifacit, sicut nobilibus illis, qui ex vario smalto politam gemmam habebant pro corona serpentina mille aureorum precio æstimatam, tanquam venenis singulare alexiterium. At erat vitrum Veneris conflatum, & in mola gemmariorum politum. Si scripsit Libauius, posse arte fieri gemmas illis naturalibus in medendo efficaciores, cum illa præconia non fiat ex natura, sed auaritia gemmariorum, & superstitione magica orta, laude digna scripsit, nec debuit à virulentissimo isto calumniatore traduci, qui ut eo magis inuisum reddat opus, fingit, Libauium etiam puerilia opera; & simulacra gemmarum veris substituisse. Sed mendacii iam pœnas luit.

Vitra artificialia gemmis aliquando præstantiora in medendo.

Amausum Varium politum pro corona serpentina.

(a) In magicis vanitatibus nihil esse certum est: malorum gentiorum ministerium nihil ad naturam. Deus quoque libere per gemmas agit præter naturam. Ex imaginatione & fiducia quod contingit, per se inesse non potest, multo minus id, quod plane fortuitum est. Isti sepositi in natura per se medicas vires inuenias paucas, nisi ars accedat, & aliquas potentias actuet.

C A P V T X L I I I.

Num ignis Gemmarum artificialium sit excellentior igne naturalium: ubi de Palmarianis contra Libauium argumentis p. 136.

TRACTEMUS argumentum de gemmis aliquanto vberius, non ut cum laruis luctemur, sed videntium utilitati, & disciplinæ naturali consulamus. Sic prima quæstio, *finne artificiales gemmae pro nobis & adulterinis habenda, naturales autem pro gentiis.* (a) Plinius sane lib. 37. cap. 12. veris gemmis opponit falsas, magna difficultate has ab illis discernendi, quippe cum inuentum sit ex veris gemmis in alterius generis falsas traducere, & Sardonichas è cerauinit glutinare arte indeprehenso: Imò ex crystallo, quæ & ipsa inter gemmas est, Smaragdos tingere aliisque tralucetes, quæ est vna ratio gemmas imitandi, quo pertinet illa Democriti apud Senecam, quæ inuenit ille sapiens, quo pacto Ebur mollioretur, & calculus decoctus in smaragdum verteret, quod Ludibrium vocat Scaliger. De crystallo tincturis singulare caput conscripsit Iohannes Baptista Porta lib. 6. magia cap. 7. Suntque exempla plura, quibus sine arte sine natura gemmas in mutuas transire comprobatur. Alia ratio est apud Plinium de viuis lib. 36. cap. 26. alia de Succino lib. 37. c. 3. Alia de dupliti: alia de amausis sine smaltis: alia de crepundis gemmas mentionibus, &c. Iohannes Baptista Porta sane pro adulterinis habere non erubuit, utpote in præfatione professus multiplex artificium adulterandi gemmas, quo refert illud Plinii scribentis nullam fraudem vitæ lucrosiorem esse. Sed si sincere æstimare volumus, fraus & adulterium nec in arte est, nec in natura, sed in gemmariorum prauitate, & fallendi proposito. Inuenimus in natura gemmas imperfectas; Inuenimus earum simulacra. Innocens per se natura est. Quod si quis falsarius velit fluores, rudimenta, & ludibria gemmarum, nodosque marmorum, & ignobiles lapillos paulò pulciores pro preciosis vendere, non naturæ adulterium ascribendum est, sed venditori iniquo. Beryllus, Adamas, crystallus, &c. magnā inter se habent similitudinem. Naturæ ergo adultera? Imò is, qui pro cognatis exhibet cognatas studioque decipit: Sicut & is, cuius Garzias meminit, qui ex lagenæ vitreæ partibus crassioribus smaragdos finxit, quas pro veris venderet. Interdum tamē hac in parte peccat imperitia: veluti cū qui Chrysopatiū vel Topasiū est, eū Chrysolitū dicunt; Et Plinius pro Saphyro habuit, qui est Cyanus. Ira ex occidentalibus regionibus mercatores gemmas transferunt, venduntque titulo orientaliū ipsa natura nō rea sed negotiatorū fide mala: de quibus omnibus eruditè & luculentè monuit Anshelmus. Sic ars facit

facit lapides varios ex naturæ materiis simplicibus, vel mistis, eosque non alio, quam operum suorum iudicio: ut in vitraria, & officinis chymicis ad ornamenta puerilia, ad anathemata templorum, ad medicinam, & alios usus. Num ista opera sunt adulteria? Per se certe neutiquam; sed tum, cum studio imponendi aliis, & veras gemmas mentiendi, mentitaque pro illis vendendi conflantur. Si vitrum suo iudicio & æstimatione vendis, nec adulter es, nec impostor. Es autem adulter, si etiam naturæ gemmam ignobilem nobili substituis. Non potest artificiale pro adulterino haberi, naturale autem pro genuino, præsertim cum in multis ars superet naturam. *Gemma artificialis* non quidem est naturalis, nisi materia: Sed nec ideo adulterina, licet gemma dicatur: Vox enim hæc utrique principio est communis. Qui artificiale adulterinum vocat, naturale genuinum & germanum, is perinde sit ridiculus, ac si vellet ædem, sedile, ollam & similia artis opera notha & adulterina appellare, sellas autem ollas, & lustra naturæ genuina. Erravit Palmarius, cum chymica ista καλοῦσθαι per se innoxia spurriorum infamia notare studuit. Ex Sapphiro & amethysto ignium vi adamanti similes adeo faciunt præsertim ex Amethysto, ut sint indiscreti aspectu. Magna quæstio est, sit ne hoc adulterium & an gemmæ tales alio modo differant, quam coloribus. Nam quæ de interiore forma, efficiente, matricibus, &c. afferunt, debiliter arguunt, nec demonstrant quicquam scientifice. *Altera quæstio est, Gemmarum æstimatio.* quantitantem sint æstimandæ illæ gemmæ naturales, quas tanto studio admirantur, & petunt; unde item æstimationis nata sit origo, ut si argumentum istud non inuentum sit in artificialibus, hæc sint adulterii & lege prohibitis operibus accensendæ. Garzias ab horto lib. 1. hist. arbor. cap. 46. scribit, gemmarum præcia aut ex raritate earum aut hominum affectibus & cupiditate intendi. Nam quæ maioribus facultatibus præditæ inveniuntur, ut magnæ & Ischamos alaqueca minimo æstimari precio; quasi ex disuncto argumentatus fuisset: aut raritas, aut affectus hominum, aut virtus præcia constituit gemmam. Non hoc illa itaque duo. Ita Plinius docet ab initio parvi fuisse æstimatas; sed luxuria, & intolerantia principum cupiditateque in immensum euectas. Adiuuit lucidus splendor, color, gratia aspectus. Accesserunt magorum vanitates, & opinio ex siderum vi oriri tanquam stellas terrestres à celestibus efformatas, & donatas virtutibus secretis. In aliquibus deprehensa est quædam vis medica; sed quæ longe illustrior, copiosior, & melior inuenitur in herbis, animalibus, aliisque mineralibus, & quæ inde fiunt, pane, vino, elixyribus & similibus alexipharmacis, alimentis, catharticis, roborantibus. Et quæ gemma est, quæ æquari vim cornu monocerotis, vel Rhinocerotis, vel Bezoar, vel auri soluti possit: Margaritæ quoque & coralia adimunt gloriam istis stellulis. Si precium esset ex virtute medica, quis non vel Rhabarbarum imperatricibus istis adamanti, smaragdo, carbunculo, præferret? Quis non exiguum poculum maluat? Laborabat inter gemmarum pondera Zenobia Syria & Arabia regina cum ab Aureliano caperetur. Indorum reguli gemmas in omni corporis penè parte gerunt: Cleopatra luxum descripsit Lucanus, ut & Plinius Cæsar & Neronis Imperatorum. Vbi tunc illæ immensæ ex astris vires, quæ dicuntur omni ferè infortunio aduersari? Adde signacula magica constellata, naturalia: Si qua vis apparet, ea vel dæmoniaca est, vel phantastica. Nouimus gemmas ex æstimationem trahere etiam ex viu in sacris. Moses Orientem commendat onychis nomine, & auri, & margaritarum. In cultu sacerdotali variæ erant gemmæ. Apocalypsis quoque honorem eis addit ex hieroglyphia: Apoc. 18. Romæ, Europææ Babylonis gloria etiam argumento gemmarum illustratur, ut Ezech. 27. Tyri felicitas: Sed nihil in illis est ultra ornamentum laudem, quæ ab aliis benè, ab aliis malè adhibetur. Iohannes Langius quædam ex Elementis deducebat, ut frigiditatem, astringentem & alia, quæ arte possunt iuuari: quædam ex commentis magorum, quæ pro fabulis habet, ut & Plinius: nonnulla medicæ experientia esse dicebat, quæ commendantur, & ex astris petidere dicuntur, ut venenis aduersari, aciem oculorum roborare (quod smaragdo propter virorem saturum ascribitur) cordis vires, & spiritus rescire, Palmum coercere: Ventriculi os roborare, quod smaragdo seu iaspidi viridi ascribitur: Intestinorum vlcera, oculorum pustulas, scorpionum ictus, &c. sanare; quod sapphyro tribuunt, & alia, quæ cum Galieno ad effluuium tacitum referuntur. Sint ista omnia vera. At quanto præstabilius est chymicæ labor, qui tum æquipollentes præbet lapillos, tum etiam longè medica facultate pollentiores, & præterea etiam vilioris precii? Quis ex India Adamantem, quem Garzias negat venenum esse, aut quicquam in medicina vtilitatis memorabilis habere, expectet, aut smaragdum optimæ notæ, aut sapphyrum lectissimam & cæteras, ut aliquis inops valetudinem recuperet, præsertim cum illæ gemmæ, nisi sint omnibus numetis absolutæ maturitatis, omneque argumentum bonitatis habeant, nequaquam pollere viribus credantur, & sint viliores longè frequentiores imò & viribus sæpe pollentiores optimis? Quis gemmatus securus est à morbis, & si agroter omnis gemmis non potius alias medicinas quaerit?

Eat nunc aliquis Palmarianæ nequitie successos, & clamet tanquam absurdum: Sic erit apud nos oriens: (quasi solus oriens optimas gemmas haberet) Id nauta indico vobis quietem, & quæ alia stulta, malitiosaque temeritas homini isti improbo exeuissit. Sed argumenta ponderemus: Ita Libanius scripserat lib. 2. Alch. tract. 1. cap. 34. de gemmis ex mistura: Mistura euadunt gemmæ primum adulterina (nempe sic dictæ respectu genuinarum ad usum puerilium crepundiorum, &c.) seu potius ludicra gemmarum idola, qualia vitarii ex vitris varie tinctis conflant, in quibus est vix externa speciei simulacrum quoddam, &c. Sed nobilior & chymico dignior est conflatura secunda, in qua non tantum facies externa ad vnum tentatur, sed & virtus interna.

Argumenta recensentur hæc: Metallorum & gemmarum seminaria ferè analogæ esse cognitum est. Ergo ex illis gemmæ per artem elaborate possunt naturalibus analogas vires obtinere. Antecedens illustratur: 1. quia sæpe in iisdem inueniuntur mineriis. 2. aliqua gemmæ in se metalla continent. 3. Circa metalla inueniuntur gemmarum rudimenta, seu simulacra & abortus, quos flores appellant, qui à gemmis sæpe sola fixitate

tate distant, adeo colore & puritate placent. 4. Eadem crescendi ratio est in gemmis fluoribus, metallis. Videntur enim rudimentum seminalis virtutis in se habere, quasi plantale quid referrent; quod indicat etiam libeta efformatio. 5. metalla in gemmarum materiam facile vertuntur, ut & marcasia: quod probatur auri pyropo, cyano argenti, &c. Ergo compositio talis non habenda est pro impostoria, sed pro proxima naturae imitatione. Aliud argumentum: Quorum principia sunt analogia, ea analogae quoque sunt virtutibus. Metallorum & gemmarum principia sunt analogae. Ergo. Maior illustratur modo analogiae tali, ut videantur materiae esse eadem, sed distare affectionibus. Minor probatur artis industria. Nam ex metallorum calcibus depuratis constantur gemmae à naturalibus ferè indifferetè: quo accedit opinio, materiam crystalli esse omnium gemmarum communem: eam autem in metallis inueniti quis nescit? Si ergo ex maturis metallis sumitur forma, & color, seu tinetur; ex crystallo, vel silicibus & quæ alia crystalli vices sustinent, materia, quid ni confietur artificialis gemma, cuius formam sequatur virtus ex natura metalli? Nemo negare potest, calces metallorum sine viribus esse. His tunc argumentis utebatur Libavius. At non cogitavit aliquem tam imperitum naturæ, & potentiae artis aduersarium fore, ut ista negaret. Alias non pro ista thesi dixisset, sed pro longe nobiliore. Ut Palmarij ad insaniam redigantur, dicimus:

Artem etiam meliores ad rem medicam gemmas facere, quam naturam.

Si arte sunt gemmae naturalibus ad ornatum & medicinam longe praestantiores, pro magno Deum munere ars est habenda, tantoque ei maior honor debetur, quanto per eam Deus minus beneficium conferat mortalibus.

Est autem illud. Et hoc ergo.

Minorem probamus testimonio Thomae Aquinatis, quem Catholici quidam negant errare posse. Is in *secretis Alchymiae* cap. 2. inter alia hæc quoque habet: Quidam lapides congelantur virtute minerali cooperante natura. Nam ut Aristot. dicit, quidam faciunt quandam aquam ex duabus, quam lac virginis appellant, cum qua imbibunt quod coagulare volunt, veluti calcem argenti vel alterius corporis, quod postea in libano perficiunt. Videmus etiam ex sanguine, ovo, capillo, cerebro, &c. fieri lapides mirabili efficacia, & virtute, &c. Vide ibi ex sanguine lapidem clarum, rubeum, valentem stringere fluxum sanguinis, & multas infirmitates expellere. Vide lapides ex cineribus, plantarum efficaces, & alios in omni probatione similes naturalibus, ex crystallo tanquam communi materia. Separavi, inquit, porro à quibusdam corporibus quatuor elementa: Depuravi & depurata continxi: venit mihi lapis. TANTAE EFFICACIAE & virtutis, ut esset natura mirabili, contra quem non habebant potestatem Elementa grossa inferiora, de quo HERMOGENES: Fuit mihi gaudium, quale nunquam, videnti quintam essentiam, sine elementalibus de virtutibus inferioribus. Propter quod euidenter apparet, quod aliqui lapides aliquid habent de quinta essentia & plene & manifeste est notum: Ratio est operantis hanc hodiernam artem. Hæc & alia multa sanctus ille: Argumenta sunt. 1. experientia propria. 2. Quod ars potentior sit in gemmis, arguitur materia. Nam natura etiam in animalibus gignat lapides mirros, ut est Bezoar duplex cerui & caprorum orientalium: Item, lapis Equi &c. tamen tam putros non generat, adeoque nobilibus prerogatiuis. Ars etiam ex plantarum cineribus lapides præclaros facit, quod non natura. 3. Ars separatis elementis maxima ex parte quintam essentiam nobilissimam specie & virtute in lapides compingit. 4. Si velis dicere, arti deesse influentiam, responderet Chymicus, quamuis gemmae à Deo sint factæ ante sydera, ut sic temerarium sit incerta phantasia niti (probo facta esse ante sydera: Nam post sextum diem nihil nouarum specierum fecit Deus: sed perfecti sunt cæli & terræ omnisque ornatus, & exercitus eorum. Ergo iam gemmae quoque erant. At virtute astrorum vix 1000. annis perficitur aurum, ut sapientes censent: Adamantes non citius quadriennio nascuntur, ut docet Garzias. Quomodo ergo potuerunt generari ab astris bi duo? Terra vero à Deo elaborata est tertio die, quo plantæ sunt creatæ, & cum his metalla & alia mineralia, quæ vno terræ partu comprehenduntur. Antecessit ergo generatio mineralium stellis ita, ut ab his temere petatur eorum origo) tamen si ita sit, ut vult aduersarius, chymicus syderibus sua opera tam bene, vel etiam melius potest accommodare, quam natura bruta. Nam huic naturæ plura impedimenta à turbis elementorum esse possunt, quam eligenti certas positiones & influxus arti. Hæc ex Thomæ. Ex Cratone aliquid. Caesar, inquit ille Epist. 121. in Epileptico hoc remedium pro maximo secreto habuit, quod recipit crystalli præparati ʒj. Coral. rub. præpar. ʒij. margarit. orient. ʒj. smaragdi orient. præp. ʒss. (addidisset & adamantem, ni lethalis esse existimatus fuisset, ne in regina gemmarum desit opinio venen) misce. Dicit Crato, se ex aq. Taraxaci media parte data bis fecisse periculum: ægros liberatos esse paroxysmo Epileptico, sed postea tamen obiisse. Crystallum negat usu tutum: Smaragdum vulgarem reiicit, quia non sit verus, sed magni lapidis Peruanii, qui Prasius sit, fragmentum: quanquam Gemmarum ex oriente allatum dicant, & à Garzia prima gemmarum appelleretur smaragdus, à Plinio lib. 37. cap. 5. tertia gloria, ubi & plures recensentur, & adulteratio per crystallum indicatur, etsi ista adulteratio in hoc remedio, quod maxima parte crystallum recipit, non sit multum curanda. Garzias Peruanus smaragdos negat suspitione adulterii carere, ut & Indicas ex vitro mentitas. At tam ambiguas, plenasque suspitionum gemmas ars magni magisterii non facit, sed virium admirandarum non tantum in Epilepsia, verum etiam in omnium aliorum morborum sanabilium generibus. Loquamur ad eos, qui Libavius lapidem philosophicum dogmatico-tum, & Galeno-chymia opponunt. Auscultate Arnoldum, quem vester Palmarius magni fecit. Lapis nobilissimus, & pro duce efficiet omnem sanandi infirmitatem super omnes alias medicinas Medicorum, &c. In hoc completur secretum natura maximum, quod est super omne precium preciosissimum, Thesaurus incomparabilis, &c. Adde clanculum buccine Palmario item notum: Lapis, inquit, vitrum reddit malleabile, si immisceatur liquato. Hæc medicina est conuertibilis in omnem colorem.

Antepileptico cum Cratone.

Adamas nativus pro lethifero habetur à Paracelsis, quia de re vide Ant.

belmi Gemmarum.

Smaragdi iudicium.

Adste Galeno-chymici.

Palmarij, ster (Is est alia forma pulueris, alias olei, alias carbunculi, seu Rubini præstantissimi) virtutem habet & pro duce.

Palmario respondere. Lapis auri preciosissimus.

Hinc

Palmarii ri-
dicula effata
de vitro.

Argu-

Argumentum primum à chymico contra chymicum non debebat proferri. Principium enim discipline ladicur. Vulgares phyfici volunt protrudi tucceſſu humorum gemmas & metalla, ſicque incrementum capere. Sed vnde quælo & qua vi protruduntur, & tam conſtantes in Adamantibus, cryſtallis, fluoribus & ſimilibus formæ etiam in liberis cauernis? Refert Garzias in Indiæ rupe veteri inueniri Adamantes à natura ipſa elaboratos, qui ideo, ſecus ac Luſitani ſentiunt, pro optimis habentur: addit miraculi inſtar ſibi videri huiuſmodi gemmas, quæ altiffime in terræ viſceribus inueniri debebant, in ſummo ſere ſolo generari, & duorum, aut trium annorum ſpacio perfici. De Rubiniſcribit Carbunculos eſſe ſummi coloris: ab eis deficere Balafios, inde Spinellos: Inueniri & candicantes: ex purpurea candicantes, ſeu ceratū matureſcens referentes: media parte rubentes, altera candicantes: Media parte ſaphyros, & rubinos: qualia Plinius ſcribit de Taſpide, & aliis. Ita Sapphyrus alia eſt coloris intenſi, alia aquei, aliquando vix diſcreti ab adamante (vnde & arte extincto colore pro adamante ſe gerit.) Cauſam differentiæ affert ipſam Rubini originem, vt qui recens albicat: Matureſcens ruborem acquirit. Ideo qui ante maturitatem decerptus eſt, minus tinctus eſt: Et quia Sapphyrus & Rubinus in eadē fodina naſci creduntur, hinc accidere dicitur vt ex vna parte Sapphyrus, ex altera Rubinus oriatur. De his, qui ſic philoſophatur, an non concedere cogitur ſub eſſe ſeminale quoddam principium, quod ex immaturo, agente calore naturali, & ſpiritu formante, paulatim coquatur, & matureſcat, quale quid ſit etiā in lapidis abſolutione? Oblitus eſt Palmarius ignis naturæ: alias Libauio tam temere non contradiſſet.

In ratione ſecunda negatur idem ſeminarium eſſe gemmis & metallis. Quid tum poſtea, modo datur analogum? Sunt tamen, qui idem ſeminarium genere fateantur licet directio ſpecifica non ſit eadem. Ita omnia metalla communem habent materiam & corpus genitura: ſed vis formatiua diuerſa, quam ſulphuream dicunt, affert diuerſitatem. Ariſtoles ſimile quid ſcribit de auibus. Si enim diuerſus ſpiritus ſuperuenerit, ante quam ouum abſoluatur, fieri genus diuerſum aſſerit: qua de re in noſtra diſputatione de oſſe actum eſt. Gemmæ arborum, quas lacrymas, & gummi dicimus ex eodem certe humore radicali prodeunt, licet forma arboris non creſcant. Quid ſi & gemmas in metallis ita fieri dicamus? Tertia ratio varietatem aſſcribit materia diſpoſitioni, in quam eadem vis formans dum agat, efficiat diuerſa. Si hoc verum eſt, nec eſſe aut metalla, aut gemmas per accidens naſci, & non habere peculiarem formatiuam. Alterum naſcetur per ſe, & ex ſuo principio, iuxta ſimilitudinem naturæ prodibit, alterum erit per accidens, ſicut Aegyptia illa vela apud Plinium diuerſicolora euadebant vnica tinctura. Sed qui hoc de gemmis credat, vix inuenietur, præſertim in eorum numero, quicquid ortum certis ſtellis aſſcribunt.

Nam materiam quidem includunt terræ tam metallorum, quam gemmarum: ſed vim efficientem & informantem metallorum à Planetis deſſuere dicunt, gemmarum à ſtellis fixis. Ab horum argumentis quomodo ſe liberent Palmariani videant. Si quid credimus aſtologis, & aliquid tribuimus iſti opinioni, magnam nec eſſe cognationem eſſe metallis & gemmis, quia vix vlla ſtella fixa eſt, quæ non participet alicuius Planetarum naturam, maxime ſolis, & mercurii.

Argumentum hoc:

Calces metallorum non ſunt ſine viribus

Ergo nec gemmæ, quæ inde prodierunt:

Putat multa habere contraria: volens ſignificare, poſſe ex virtute prædicto fieri re virtutis nullius. Sed cogitare debuit homo ſtolidus, ſimile gigni ex ſimili: & effectum non eſſe toto genere deterius efficienti: Et: determinatum fieri ex determinato: quin & in lacte ſuperſeſſe vim cibi, Et in cineribus aliquam naturam combuſti, vnde diuerſitas ſalium. Cogitent verſifices Palmariani, quanto portentio ſuas muſas maculauerint. Sed attendite verſifices etiam aliud veſtri idoli crimen. Sit ita, inquit: At non facilius ſimiles aut eadem his & illis. Cur quæſo non? Quia, inquit, vitrum antimonii aliquando ad rubinum, aliquando ad Topaſium accedit. At non habet illorum vires: Item. Si ita eſſet, viridū ſmaragdus deberet bilem purgare, quia vitrum ſtanni viride purgat. Item cryſtallus mineralis deberet ſaluam mouere, quia cryſtallus hydrargyri pyaliſmū vi gemmarū mouet. Inſuper: Si vitra ex metallis vires gemmarum haberent, ex vnico metallo poſſent fieri vitra omnium virū, quia pro modo preparationis diuerſo ex vnico metallo vitra ſunt æmula omnium: vel vnicum vitrum deberet habere efficaciam gemmarum omnium, quia in omnium formas poteſt tranſmutari.

Hæc ille.

Accipimus, quod gemmis artificialibus ex metallis vim aliquam donet, quæ nec in ſmaragdo, nec in rubino, nec cæteris, quæ in precio habentur, inueniatur. Hoc nobis argumento eſt, Gemmas naturales ob pulcritudinem, puritatem, raritatemq; cum mole parua coniunctam eſſe quidē in precio, & pro ornamentis adhiberi poſſe: at nihil aut parum valere in medicina: Potiores autem ferre factitias ex metallis, licet non ſemper ex calcibus eorum, nec pro gemma habeatur ſublimatum cryſtallinum.

Deinde Libauius ex vi calcium ad gemmas ex illis argumentum duxerat, ſicut quis poſſet ex viciſſimamodi ad extracta eius ſalem, aquam, & oleum: aut ex vi cineris ad talem. At Palmarius tranſiuit ſcopum, & ad naturales lapillos peruolauit ſatis ſophiſtice.

Tertio cum Libauius non de vitris loqueretur, ſed de gemmis, calumniator ille quaſi idem eſſet vitrumque aſſumit, ſi vitra purgant etiam gemmas ex calcibus metallorum debere purgare. Non ita Palmari. Genius tuus diabolicus te decepit. Libauius aliud gemmas eſſe dicit, aliud vitra ex quo genere tamen ars quædam tam affabre elaborat, vt gemmarum gloriam obſcuret, quod facile probat Muranum Venetiarum, ſi ad eius vitra nobilia adhibeas gemmas naturales inferioris notæ. Diſſertum autem ante eſt, argumentum per ſe non eſſe nullius roboris. Si enim quæ in metallis inueniuntur gemmæ, cognationem habent cum ſucco eſſentiali, qui in metallorum materia continetur, & ſuper

super affatione, vel cælesti extractione sic efflorescunt, vt lacrymæ ex arboribus, quibus respondent quodammodo resinæ factitiæ, & balsama: consequens est, eas gemmas, quas ars per industriam ex materia eadem extrahit, nonnullas virtutes habere, quæ sint naturalibus analogæ. Verum non opus est multis ad stulta sophismata verbis. Vnum addimus: Fiant vitra ex calcibus metallorum, & silice perspicuo, vel crystallo: Si quid veri est in promissione lapidis magnificentissima, quam & Palmarius est amplexus, qui ignem naturæ vocauit Elixir illud ipsum, cuius vi putauit se omnia posse obtinere, & Medicum isidorum reddere, quando curque vitra tinguntur, albo lapide, necesse est fieri gemmas albas, cæruleas, hyacinthinas, &c. non tantum præclaras & omnino preciosas: Verum etiam in medicina efficaces: Quando vero rubro, cõsequens est nasci carbunculos, rubinos, balafios, spinellos, granatos naturalibus longe meliores: Quando utroque tunc optimi euadent medii. Id autem fit, cum crystal- lus, arena pura, vel silex præparatus funditur ad purum, & excoquitur ad regulum: Deinde tingitur, & tincturæ admiscetur Elixiris portio, quanta opus est. Hæc res olim inuisa fuit Tiberio principi, vt annotauit Plinius: Sed hodie inueniret amatores summos principes, si vellent artifices vitris tingen- dis pro deliciis poculorum magis, quam in sanitare defendenda elaborare.

Argumentū
quod ars chy-
mica longo
perfectiores
Gemmas da-
re possit quā
naturamini-
strum.

(a) Vide tractatus seu historiam de gemmis Anshelmi de Bood, vbi multum habentur de hac questione, & si- mul etiam de artificiosis gemmis, quarum aliquot rationes declarat. Dum autem naturales aliquot præ- rogatiuis aliquibus (non omnibus) artificiosis præferre studet, sane leue. Conferenda vero ea gemma sunt cum natiuis in medica virtute, quas non oculis, sed sanitati præcipue facere docent chymici, quanquam adiuncta habeant etiam sensum quadam oblectamenta. Hic verum est Garzia indicium etiam de na- turalibus, scilicet fere contemni pretiosissimas & euidentissimas virtute (magnetem, Lazuli lapidem, armenum, laspidem sanguineum, Hamarien, &c.) In admiratione vero esse illas, quæ nihil possint, nisi oculos pascere, & superbia fomentum esse, nisi quid fides, vt aiunt, aut causa metaphysica ef- ficiat.

CAPVT LXIV.

De igne Diabolico, quo afflantur transmutationes ar-
genti viui, cinabaris, stibii, capit.

29. pagin. 141.

Lib. 2. Alchemia cap. 21. tractat. 1. Libanius differebat de transmutatione argenti viui in metallum, & addebat artificium cinabaris factitiæ, & stibii, in quibus item est argentum viuum. Colle- rat autem ex artificum commentariis viam duplicem: Vnam per Elixir, quæ est philosophica: alteram per medicamina alia, quæ pro Elixire aliquâ esse possunt, & à Gebro referuntur ad primi & secundi ordinis medicinas. Non inuenit istas artes Libanius: sed inuentas in chymicis recensuit. Quis e- nim ignorat plenos istiusmodi pollicitationibus circumferri libros, ex quibus Libanius selegit, quæ reponeret, tanquam cæterorum exempla? Idne flagitium est, arti tribuere ea, quæ amplissime profi- tentur artifices? Verum calumniator Palmarius caninum dentem etiam in ista impexit.

Primum donat, veram esse transmutationem, quæ fit proiectione Elixirii. Recte. Donat ergo arte au- rum, & argentum fieri posse, quod tam feruenter negabat Riolanus, vt Quercetanium quoque percel- leter, adigeretque, ne vellet pro chrysopœia dicere. Si donat, qua fronte alibi negat aurum, & ar- gentum ingredi Elixir? An non id, quod metitur, seminatum est? In arte magna sine auro non fit au- rum, nec sine argento argentum. Vide in Denario Penoti pag. 92. & pag. 109. ex Arislao, qui loquitur cum Thoma de Aquino. Licet autem Atislaus aliquoties ex solo mercurio phil. fieri tincturam asse- rat: tamen non excludit, sed includit aurum non argentum.

Palmarius
concedit trans-
mutationem
metallorum.

2. Facetur, Philosophos priscos veritatem multū falsis citra crimen inuoluisse. At erga Libaniū tam ini- quis est, vt secunda artificia adicientem primo ferre nequeat. Quid tum autem postea? Rumpantur Palmariati. Quæ scripsit Libanius, non confinxit ipse, sed ex chymicorum voluminibus transcrip- sit. Hi siue falsa, siue vera aliquo consilio posuerunt, quandoquidem, iudice Palmario, in hac arte li- cet falsis populum abigere, quod illis licuit, Libanio non fuit prohibitum.

3. Negatur Libanius vel intelligere, vel celare verum. Respondemus: nihil interest siue intelligat, siue non. Non enim sua artificia proponebat. Si autem verum non celat, quorsum insanis? An in tua of- ficina non licet verum palam dicere? Quæ ista est lucifuga veritas? Nec sapientia diuina, nec humana talem agnoscit.

In Palmaria-
na officina
veritas odit
lucem: amat
tenebras.

4. Libanius non celat verum: Et tamen pura mendacia iudicantur, quæ non celat. Ridete ve- strum Deum Palmariani versifices. Quo modo puta mendacia sunt, quæ scripsit Libanius, qui verum non celauit?

5. Hoc quoque perpendite: Verum falsitates sunt innoxie, inquit: Libanii errores sunt capitales. Mi- rum autem. At Libanius recensuit vetera. Si sunt falsitates: sunt sane: si vero innoxie, qui fiant Li- baii transcriptione capitales? Nempe non boni spiritus istud est iudicium.

6. Accusatur Libanius, quod Elixir falsum substituerit verò: vel, vt delirat in margine, veri loco DE- MONSTRAT. Si falsum Elixir ponit, quo modo potest VERB dixisse proiectione fieri transmutatio- nem? Quid proicitur, nisi Elixiri: vera transmutatio sine vero Elixire non constat.

7. Analogia

7. Analogâ quâdam medicamina collegerat Libavius ex artificum monumentis, de quibus ipsi promitterent nonnihil simile. Palmarius sine calumnia & mendacio non potest hunc locum transmittere. Ait enim Libavius *pares vires esse affirmare*. Hoc qui potest verum esse, sine omne quidem Elixir pares habere docet? Modos alios nominavit Libavius non *pares*. Ita fiat illis verum aurum & argentum, an vero simile tunc non curabat.

8. Citabat Libavius autores Mizaldum, Paracellum, Lagnouerum, Rubeum, Picum, Iohannem Baptistam Portam, Euchyontem, Dornesium & alios, poterantque plurimi vetustissimi inter quos & Geber annumerari. Palmario sunt *autores sine autoritate*. Hoc si verum est, quicquid illi de vero elixyre vniuersali affirmant, itidem carebit autoritate. Quanti vero precii erat Palmarius? Audite scholam omnium doctissimam: *Libellus Palmarii est plenus erroribus, fraudibus, imposturis & mendaciis, que scripto publico agnoscat & abiret: quod si faxit omnibus scholæ ornamentis & emolumentis priuetur & e Doctorum regentium catalogo expungatur*. Ecce tibi, qui autores Libanii exautoras.

Palmarii, aut
toritas.

9. Ne parum mentiatur, scribit, Libanum asserere, *Labores Mizaldi valere ubi ignoratur veritas*. Non ita scripsit Libavius, sed tantum parum operæ precium esse dixit absque fixatione. Recensuit opus chymici magistri: & addidit præmonitionem. Quid hic peccati? Ita in Paracelsico: *si non nouisti artificium vera transmutationis (& vna adhibes) mutatio fit in metallicam substantiam, vel in metallum sui generis potius, quam in aurum, vel argentum*. Libavius noluit ista repudiare rigide. Cui? Quia non omnem sententiam, & arcana autorum habet explorata. Itaque maluit modeste ponere, & quid sentiat citra iniuriâ dicere, quam furore Palmariano ignota euertere.

Non est temere
pronunciandum
contra chymico-
rum præces.

10. In margine citatur Muffetus. Stultitia Palmarii putauit eum adhiberi ad confirmandum mysterium: cum tantum adducatur præmonitionis causa. Si enim *fixio vera non veniat in magisterium, oleum & operam perdis*, quia etiam vices sublimatus, & præcipitatus mercurius reduci potest, quam Alexio Pedemontano, Paracello, & aliis nonnullis secus videatur, qui fortasse Enchirema nouerunt non omnibus obuium. Ideo & chymica arcana suspendunt iudicia censorum, quorum est sedulo cauere, ne quid temere pronuncient. Nam artifices sæpe prætereunt scitu maxime necessarium, estque aliud ad litteram laborare & censere: aliud ad sensum. Crollius scribit, vti & ad nos Rulandus aliquando, multa se secundum litteram frustra tentasse, quod & Anshelmo in aurificio contigit, vt refert Barnardus, idque sedulo monent omnes chymici.

Littera chymica
seducit

11. Artificium cinabaris cuius pene sunt infiniti assertores in peritissimus omnium Palmarius impossibile iudicat, & opera ista *maledicta* pronunciat. Certe satis pro imperio. Cur impossibilia, & maledicta? Num Palmario constat infallibiliter de artis vanitate? Quid isti calumniatori constitit? *sapientia non intrat in animam malignam*. Qua fiducia ergo damnat? Autorum sine nomine, quos probatos vocat. Libavius non puduit producere chymicos; cur idem non factitatum à Palmario? Nesciuit illos probatos.

Cinabaris
chymia.
Sap. 1. & 4.

Pag. 143.
Negantur
metalla in
mercurium
suis ab im-
peritissimo re-
rum Palma-
rio.

Capite 30. imperitiam, & stultitiam prodit conuictor. Libavius erat admodum concisus in isto capite, citabatque tantum Iohannem Baptistam Portam, Paracellum, & Penotum. Palmarius Impossibile esse metallorum in mercurium reductionem ait: Et cum per mercurium vulgi suscipitur, vocat calcinationem vel corrosionem, multisq; vano studio logicis argumentis persuadere annititur, id fieri non posse; autores autem eum de mercurio ex metallis dixerunt, intellexisse *volatilem partem*, & mutationem elementorum, &c. Sed nugatur.

Nos exemplo Diogenis, ambulatione argumenta Zenonis contra motum refutantis, Palmarianum istud acumen retundere poteramus. Sed sufficiat monstrasse modos verissimos apud indubiæ fidei, atque adeo oculatos testes. Penotas de Kellæo narrat ex auro fecisse argentum viuum sine argento viuo per puluerem: Idem vidit Nicolaus Maier. Penotus descripsit aquas mercuriales aliquot: Et nos ex vetustis admodum libris plures modos annotauimus. Vidit Erasius apud Stabelinum, & credere coactus est.

In libro, cui titulus *Elias artifex*, artificium integrum proponitur, & syncerum esse ostenditur. Quercetanus ab illustissimi Hassiæ principis Medicis accepit artem mercurii veneris, quæ etiam est Heliophili. Sultzen quidem mercurium ex stibio elicit per hydrargyrum, nec aliam viam sciuit: Sed bene aliam nouit & descripsit Basilius Valentinus Monachus; Docet & Lullius ex argenti calce argentum viuum facit: & sunt in hunc finem sales resuscitatiui chymicorum, & circulati.

C A P V T XLV.

*De mistura metallorum & mineralium, quæ afflatur igni
inscitie & virulentie, cap. 31. Palmariani
lapidis pag. 145.*

Caput 31. lapidis dogmaticorum Palmarii afflat caput 31. lib. 2. tractat. 1. de magisteriis in Alchemia Libanii, præteritis intractisque rabie capitibus multis vt de vitris, lapidibus, calcibus, cineribus, croco, liquorum, solutorumque artificijs, de transmutationibus promiscuis; deque metallis commiscendis. In capite quoque 31. nihil habuit, quod diceret de ære Babylonico, Caldario, Orichalco, argyrochalco, speculari mistura: donec ad chymicorum ingeniosiora peruenitur, quæ tamen non pro auro, argentoque vero habentur, sed pro mechanematis ex metallis & mineralibus per contemperationem ad similem argenti & auri speciem, qualis erat & in ære Babylonico, Orichalco, argyrochalco, &c.

60, &c. Libani appellat, *delicias chymicorum*, cuiusmodi proponuntur *Experimenta Gubri*, & *Ludi mercuriales*: Et *instructura per medicinas primi, & secundi ordinis*. Venerat ad manus nostras liber *SECRETORYM Veterum & recentium Philosopherum*, scriptus manu *Parochi Beiersdorpiensi Henrici Erkolzheim* anno Christi 1513, atque adeo ante *Paracelsum*. Is autem in *calceis suis libri* narrat, collectum esse ab artificibus quinque & triginta veteribus & recentibus, continentem modos triginta septem auri, & argenti artificiose faciendi, qui liber anno Christi millesimo trecentesimo primo, Venetiis in Germaniam venerit, diuque latuerit, donec ante paucos (respectu 1513 anni) annos astute in lucem sit protractus. Addit se multa in eo comperisse & vera inuenisse. Opus autem esse studio diligente & exercitio, quod quædam nudis verbis non tota sint exposita. Hæc ille. Deinde ex *Bibliotheca cuiusdam Episcopi multa volumina* ad nos mittebantur etiam pluribus eiusmodi artibus referta: Multa leguntur in typis expresso *Gebro*: Aliqua apud *Albertum Magnum*, *I. hannes Fr. Picus Mirandula*, & *Concordia Dominus lib. 2. de auro cap. 5.* quinque modos ostendit aurificandi, qui & cap. 10. nostris temporibus artem faciliorem esse monet, & *cinabarinum cum hydrargyro* defendit. *Libro tertio cap. 2. experimenta aurificandi plurima* enarrat, partim auribus cognita, partim vita oculis. Meminit cuiusdam *Apollinaris* qui 20. modos sibi notos profusus fuerit: & alius qui non vno modo plus sexagies ex rebus metallis aurum & argentum constaret: Vidit quendam, qui duobus modis ex hydrargyro argentum auro mistum confecerit, & ex cinabari sine auro & argento utrumque. Legantur ibi & reliqua. Similia inueniuntur apud *Ioh. Baptistam Birellum Italum*: *Leonhardum Firrouanum*, *Basilium Valentium* qui de lapide ignis: *Isabellam Cortesiam*, *Iohannem Isaacum*; *Carauantem Hispanum*, & alios seu scriptos, seu exculos autores, quorum quam plurimi ad nostras manus peruenerant, etiam cum ceterorum experimentorum sponcione, & precii magni destinatione. His documentis commotus Libani cum in omnibus commendari videret chymicorum ingenium, scripsit de *DELICIIS CHYMICORVM*, ob quod verbum hypocrita ille impurissimus *Palmarius* adeo concitatus est, ut Libanum diris execraretur. Sed bona verba. Mittatur istud conitru. Mox succedet lepida fatuitatis pluuia.

Liber secretorum antiquorum.

Vt enim modos Libanicos redarguat, attendite quæso *Palmariani*, quam peritum & sapientem se probet vester patronus. Ita descriptum erat artificium quoddam ad aurum deliciarum, vel si placet *Æs Darianum & Babylonium* conficiendum: *Calx ferri, & cupri* (Martis, & Veneris) per sulphur facta reuerberetur per octiduum: Reuerberetur cémentetur cum duplo Luna, stratis mutuis factis. *Regulus cémentationis* solutur aqua foris. Quod integrum manet, pro auro habetur. Hæc ibi.

Ridiculum iudicium *Palmarii* de modis miscendi chymice metallis & mineralia.

Quid de istis *Palmarius*? Primū falsi crimen committit. Cum enim scriptum esset calx ferri & cupri per sulphur facta: recitat tanquam iuberetur calx ferri PER CUPRVM fieri. Istud certe erat Libani sapienter refutare. Secundo addit calumniam. Artificium vult, ut calces illæ cum argento alterius dispositæ cémententur in suo catino, quo facta argenteum regulum oriturum qui sitinctus aureo, & aliqua ex parte aurum factus: re non absurda. Nam & *Plinius* dicebat in omni argento esse aliquid auri, & vicissim: quod chymici metallici dicunt aliquando immaturum esse, & posse igni naturæ per artem excitato maturefcere, sicut & *Rubini*, & aliæ gemmæ ex albo, vel translucido procedunt, paulatimque tineturam naturam adipiscuntur re satis comperta in fructibus plantarum. Siue iam separatur, siue percoquatur, siue transmutatur, siue tineturæ & fixatione autæ affini aurum euadat, siue etiam ex ære & ferro segregatum sit & in argentum translatum aurum, hunc quidem ad rem nihil interest. *Palmarius* autem tam fatuus fuit, ut putauerit ferri calcem reuerberatam & cémentatam regulum ponere debere, id quod artificium non requirit, & per se constat isto modo fieri non posse. Itaque ridiculæ sunt rationes quas comminiscitur: *Impossibile esse reductionem: quia ferro insit humidum paucum, quod reuerberio depopulatur*, &c. Itulte: Ferri calx reuerberata, uti & æris colore exaltatur, & simul attenuatur, si quis subtilissima & maxime fixa, ut quasi spiritaliter tingere possit argentum, & figere quo modo *Aristoteles* scribebat de stanno & ære absque augmento ponderis quasi formaliter coeuntium, ære se habente ut materia, stanno ut forma. Non necesse est reduci ex calcibus æs, & ferrum. Tinctura inde quaeritur, & fixatio cum cæteris auri dotibus. Tertio pueriliter quaerit iudex noster: *Quorsum argenti cémentatio?* Laborat autem phantasia quadam, argentum figi non posse nisi vno solum modo, uti dicebat etiam cap. 26. pag. 131. ubi volebat naturam coquendo figere, & fixando quasi maturando tingere, id quod possit solus natura ignis: Ita & pag. 145. *Argentum vno solum modo fingitur, totum coquitur, tingitur, perficitur.* Hinc argumentum:

1. de ortu st. 89. & 90.

Si vno solum modo fingitur argentum, non cémentatione.

Est autem prius: Ergo posterius.

Assumptum probatur, quia sola natura & natura ignis id potest.

Blande desipit hic *Palmarius*. Quid n. si concederemus totum, & diceremus in ista cémentatione esse illum naturæ ignem ex ferro? An oblitus erat *Palmarius* qualem ignem nobis ex *Marte Suctenii* fabricauerat? Idem ignis adhuc abundantior est in ære. Est enim *seruentius ferro*. Veruntamen grande postularum est, argentum vno tantum modo per suam naturam, qua coquitur, & maturefcit, figi. Argentum sic fixum nihil habet ultra argenti naturalis dotes. Si ars nihil amplius quaerit, frustra laborat.

De fixatione argenti.

Si viueret *Palmarius*, cogeretur confiteri, artem ex mercurio & argento facere lapidem album, cuius fixio est longe altior quam naturalis. Ideo & imperfecta corpora cum hydrargyro potest sic figere & murare, ut & ipsa fiant argentum. Ita præter naturalem fixationem habemus duas artificiales, vnam lapidis albi, alteram per illum effecti argenti. Est & tertia, nempe fixio argenti in aurum per *Elixir auri*. Quartam promittit magisterium fixationis per varia artificia & medicinas fixatorias, quarum quædam recidunt etiam ad magisterium compositionis quod in præsentia tractamus. Hæc si sciissetis, veriffices *Palmariani*, Poeta vestris insanis versibus non contaminassetis.

Lapis albus.

Fixiones artificiales.

Quarto

Separatio per causam. Quarto in separatione partis fixæ à non fixa per aquam fortem (cum vel sine quartatione) iterum mirificus est iudex noster. Dicebatur pro auro haberi quod non soluitur forti caustica seu chrysulca. Palmarius negat, argumento, quia multa non solvuntur forti: que ideo non sunt aurum. Sed irridet hunc Midam aurifabrorum carbonarii. Quod enim ex argento separatur, cum inesset specie homogenea, id non solum aqua chrysulca, primis censura est aurum. Neque vero in hoc quiescunt. Addunt eluto fluxus vel plumbum, vel quæ quisque comprobavit medicamina: eliquant, fulmiant, cæterisque examinibus subiiciunt. Si iustum inuenitur, & respondet auri probi argumentis, iam aurum pronuntiatur artifice censura.

Misochymia volunt sine cura discere.

Quartationis inscitia.

Libavius scripserat quidem pro auro haberi: sed non satis est illud haberi, si maneat in resistente portione. Facile est intelligere, examina cætera non debere omitti. Quid si addidisset repetitio sapientiorum totum fieri aurum, quod Hieron. Rubens & alii multi per cinabarim effici tradunt? Ringuntur hostes chymicorum, quod artificia describantur quidem, sed non ita, ut omnia præmanla in os ingerantur, & experimenta vel dormientibus respondeant.

Sequitur Quintum Palmarii flagitium in eodem iudicio. Multa resistunt quartationi, inquit, Crocus, Regulus, Minium, Berillus, talcus certo igne purpuratus. Mirum vero. Cur non addebas etiam arenam, argenti aut aquam, silicem, & similia? An vester Patronus, versifices, etiam intellexit quid QUARTATIO? Quis unquam quartationi subiecit Crocum, Berillum, Talcum, Minium? Quartatio est cum mistura ex auro & argento, tantum argenti additur ut triplum sit ad aurum. Hoc deinde aqua chrysulca spectatum, creditur omne argentum depoluisse, & syncerissimum permanisse. Vide Budelium lib. 1. de re monetaria cap. 12. & capit. 20. lib. 12. docimaistica nostra. Adhibetur tunc cum massa abundat auro, ita ut aqua caustica nil in ipsam operetur. Primum excoquitur per plumbum in cineraceo, ut secedant imperfecta cum impuritatibus. Deinde verisimili iudicio tantum illiquatur puri puri argenti, quantum efficit, ut argenti sit triplum, aurum autem simplum, faciantque hæ partes quartationem. Inde finguntur granalia vel fistule per malleum, & inditur in cucurbitam, affunditur chrysulca ut digito transverso emineat, idque fit etiam secundo, & tertio. Calx reliqua edulcoratur triplici dulci calida; & exiccata in aurea concha, adiecto borace, vel plumbo recoquitur in massam. Hæc est quartationis procuratio. Crocus Martis, Berillus, Talcus, & similia non misceri possunt ita simpliciter aureæ massæ: non enim ingrediuntur. Imo ne tentatur quidem talis mistura. Itaque censor ille nasutus non habitabat domi, aut delirio Melancholico in diuersum trahebatur, vel potius rabie & furore criminandi præter scientiam vehebatur, cum in isto iudicio verfaretur.

Regulus an quartatur resistat.

Est sextum crimen in eodem. Regulum putat in quartatione resistere. Tamen si non soleat simpliciter regulus in quartationem venire: tamen de quo regulo sentiret nugator videre debuit, ne inconsulta temeritate ad censendum raptus esse iudicari potuisset. Cum ex venis excoquitur massa auri & argenti fertilis, aliquando vitumur modo Reguli. Et sane quid aliud est aurum argentatum in cineraceo excoctum quam regulus? Si separatim ab auro argentum volumus pure, opus est quartatione. Simile iudicium est de similibus.

Solacisimi Palmarii.

Cuprum per sulphur calcinatum.

Septimum carcinoma Palmarii in iudicio eodem. Attripit iam cuprum. Id dicit annihilari, si semel aut bis iungatur sulphuri: reduci non posse. Quam stulte ille homo ausus fuit ad iudicandum prouolare, cum ne loqui quidem chymice, & perire possit? Non annihilatur cuprum semel atque iterum iunctum sulphuri: sed si cum eo reuerberatum, crematumve fuerit, vitur, tandemque in calcem redigitur. Id vel ex Dioscoride, & Galeno discere potuit, qui de ære vito præcepta condunt, id cum sulphure solo, vel sulphure, & sale, aut alumine in fornacibus ad rubrum cinabarinum cremari: vel clauos æreos aceto resperfos etiam tertium viri. Non fit inde nihil. Cogitant fors ille ineptus de examine per antimonium, sulphur, plumbum, &c. in quibus in fauillam, aut scorias fatiscit. At & aqua forti soluitur: sed nihilominus per ferrum ex hac, ex illis alia industria potest colligi, & restitui in integrum, quanquam cum laetura. Ita & ex calcantio artis, & arugine aliqua reducit. Sed nostrum illud artificium reductionem non requirebat.

Palmarius stultitia sua ceteros à iudicando temeritate debet abstrahere.

Iudicium Palmarii de sophistica quadam censura.

Istis septem turpitudinibus bellus iste Palmarius prodidit, publiceque testatum reliquit; qua facultate instructus ad iudicandam Libavii Alchemiam accesserit, atque ita ceteros suo exemplo cautiore fecit, ne facile in aliena artificia inuolent, & præcoci quadam temeritate de illis censum agant. Nunc accedamus ad considerationem sophismatis, quod quintum est ab illo primo magisterio. Descriptio eius hæc est:

Calcis solis sublimata cum sale ammonio, & reuerberata: calcis Veneris: Croci Martis: Colcotaris singula vicia, mista incinerentur cum liquore salis ammoniaci sublimati, ut fiat massa (ossa) quam siccant (arefactam) iterumque eodem liquore incera: quod repetere quoad non exsiccet amplius. Solue per deliquium: solum coagula: puluerem coaguli imbibe liquore salis ammoniaci ut ante. Solue & coagula denuo, idque quousque liber, repete. Quod sapius hoc fit, eo nobilior euadit medicina. Huius partem vnam proice super liquatam Luna partes decem, vel plures: prout videbitur. Misce bene, & postea fulmina. Aurum artificiale videbis.

Palmarius imperice negat calcem auri posse sublimari. Vide Ioh. Isaacum lib. 1. operum mineral. 6. 117.

Ita habet magisterium istud. Quid in hoc vidit vindice dignum Palmarius? Libavius imperitiæ conatur convincere. Quibus quæso argumentis? Attendamus. Primo negat calcem solarem posse sublimari. Ridete versificatores vestrum regem. Quod & lippis & rōforib. chymistis notum est, quodque multi cum suo damno experti sunt, id negat ille vester sapientulus. Herbioli quidam volebat mercurium figere adhibito auro. Sed cum incautius egisset, pauloque diutius ab opere abfuisset, rupto claustro mercurius aurum in fauillam vertit, & in caminum sustulit: quod ipsum conqueritur & Falloppius cum aliis. Si auri corpus amalgamatum cum argento vivo potest in caminum vsque volare, quid ni calx eius per mercurium facta sublimari, si addantur alæ per volaticum salem ammoniacum

niacum, sæpius ipsi resistenti redunitum, & in sublime compulsum? Tam iners eras, Palmari, ut hoc nescires? Tam imperitus rerum ut etiam per alembicum educi posses non crederes? Quid si Penotus cum aliis peritis tibi dicerent calcem per regiam factam & liquore tartarei salis reperlusam exilire cum magno conitru?

Ekerus monet calcem ex separatione per aquam fortem collectam diligenter debere abluī, & resicari: alioquin fore ut propter salem excuteretur. Sed transeat ista incertitia. Quid præterea? Secunda incertitia est, negare sublimatam calcem posse reuerberari. Dicite versifices criminatores Libauii, nam Patronus vester (forte cliens dicendus) etiam sciuit quid sit reuerberare? Quæ calx attenuata erat per salem ammoniacum eo usque, ut cum ipso in alembicum confurgeret, mox à sale segregatur per ablutiones diligentes, & prudentes, ne fulminet. Deinde per se exiccatur in aurea concha. Hinc transfertur in pyxidem reuerberio aptam: & per gradus ignis paulatim crematur quousque ad fumam rubedinē peruenit, id quod alii cæmentando consequuntur. Reuerberationis administratio hic potest esse singularis.

Ita Philosophus Hermeticus facit fixum volatile, & vetra vice volatile fixum. Putauit fortasse Palmarius apertio igni vrendam esse, quo modo aliqui crocum Martis parant. Sed Elleborum sapientulo erat porrigendam. His flagitiis duobus nobilitauit se censor in sophismate: neque tamen vult credere fieri aurum sophisticum, uti neque expetiti. Fidem remittit ad autorem; apud quem etiam per nos maneat, qui proculdubio porcis & asinis Palmarianis non omnia tam liquida & aperta dedit, ut somniantibus respondeant. Ita nihil interest etiam si homo fatuus repudiet magisterium cinabaris, in quo notimus multos quidem laborasse, sed propter defectum quorundam Enchirematum, & adiutorum oleum & operam perdidisse. Non est hoc studium pro quibuslibet laboribus. Malo accepto stultus debet sapere.

CAPUT XLVI.

De igne in sano in magisteria commistorum succorum glutinationum, repurgationum, ex capit.

31. pagin. 146.

Deferta commistione mineralium cum metallis præteruolat Palmarii spiritus cinabaris magisterium, & sublimati. Nihil enim habuit in his Harpyia ista fœda quod contaminaret. De gemmis supra exercuit rabiem, & tetudit. Omittit & varias mineralium compositiones: In tract. i. lib. 2. cap. 36. laureolam in mustaceo inuenit. Itaque est quod hic cornicetur. Dicebatur chymicos habere etiam magisteria commistionum LIQVORVM seu rerum liquidarum, quanquam non sint in illis frequentes, tantumque studeant suis operibus necessariis. Palmarius ut stercore suo hoc caput pollueret, negat chymicum quid hic esse: quia nihil non pharmaceuticum, & quia integra omnia. Argumento vsus est contra seipsum. Nam cap. 17. pag. 95. Pharmacochymiam ponebat, quæ pharmaciam vulgarem præparationem, & correctionem admitteret probans trisurationem, coctionem, lotionem, infusionem, & progrediens ulterius. Si ergo pharmacochymia in complexum suum recipit pharmaciam, cur magisterium mitionis liquidorum ex chymia expungitur? De magisterio cap. 23. tumultuabatur, volebatque integrorum alteratorum esse, sine spagyrica separatione. Iam clamat integra omnia, non esse magisteria. Quæ intemperia agitarunt istum vertumnus? Nolumus tamen cum quoquam rixari. Nostra sententia est, Galenicam & Hippocraticam pharmacorum, seu medicinarum præparatum cum separatione inuulium, contemperatio nem artificiosam ex chymia acceptam esse. Nam constat artem in varias officinas, & opificia dispersam tandem olim habuisse in metallorum metamorphosi, seu vera, seu apparente. Verum nos membra dispersa colligere oportuit, & homogeneis associare iuxta legem xab' a' d'.

In ferruminationis arte dolet homini, quod veneficorum maleficia sint à Libauio perstricta. In editione prima Alchymia Maltiches & Tragacanthæ gummi dicebantur testæ onorum glutinari, & chartulæ. Id suum usum habere potest, sicut & bibliopegæ lacetas papyros iungunt, idque olim in factitandis ex papyro membranarum necessarium erat, licet maltha peculiari. Qua casu rupta sic possunt redintegrari. Verum non deerant, qui ea arte abutebantur ad veneficia, quibus potissimum Germanorum capitibus, & saluti insidiantur. Ut notius esset malefictum, illeuerant id chartis, simulque docuerant qua ratione illæ sigillis literæ possent aperiri, id quod per ceram Hispanicam etiam inobseruando dolo contingit. Scripserat Libavius in præmonitionem suorum Germanorum, neque expressæ artem venenandi posuerat, contentus generali mentione, quod intererat etiam medicina. Nā in veneficio prima quæstio est de modo infectionis & genere veneni, ut remedium inueniri possit. Palmarius cum furore in Libaviū inuehitur, exclamatque eum qua intoxicare cum Italorum infamia, quorum secretum commune fiat ceteris, &c. Ecce hominem stultum, & extreme infanum. Quod Itali in publicum dederunt, ut legi ab omnibus possit, an id non debebat tangere Libavius? Num hic compe fecit, quod prius aliorum studio erat publicatum? Non lupus scilicet accusatur, sed molossus, qui suo larratu insidias lupi patefacit. Calumniator Palmarius monitionem Libauii & iudicium habet pro intoxicatione. Ita sane omnes dogmatistas, & vitiorum redargutores in crucem agat, ut eo liberior sit exercitatio veneficorum, & monetas adulterantium ex sententia & præscripto Alexii, & aliorum, quos nullus Palmarius infestauit.

Liquorum mitionis sua chymica.

Palmarius dolet veneficia tangi.

Vide l. Bapt.

P. lib. 16. m. 6.

gia. c. 4. de

charta onu

includenda:

& c. 11. de opi

stolis aperiē-

dis: V'Vecke-

rum de Se-

cretis lib. 14.

c. 2.

Qua intoxica-

care dicitur

secretum la-

torum.

Trans-

De Quarta-
tione auri ar-
genti.

De aqua re-
gia ad purgā-
dum aurum

De nigredine
ex auro in pu-
resfactione
physica.

Palmarius
de lapide si-
ne auro.

Bermentum
solis.

Aqua sicca
est mercuri-
us.

Aqua nigra.

Ignis inter-
mus.

Transuolat postea à cap. 37. ad 40. in quo modum purgandi aurum per Quartationem Libavius quā-
quam mutilatum (debuerat enim massa auri argentati prius cemento, vel cineritio excuti, vt imper-
fecta metalla secederent) proposuerat ex sententia cuiusdam artificis sic præcipientis: *Aurum argenta-
tum tribus argenti partibus confusum, AQUA REGIA purgatur. Quicquid in eo est alienum soluitur solo auro re-
sistente.* Hæc erat præceptio. Libavius adiecerat, si regia opus procurari debeat, non oportere esse eni-
mis acrem: alias & aurum corrodere. Nolebat tamen Libavius in os contradicere artificis: argumen-
to: quia vel regiam pro forti posuerat: vel eam ita attemperare nouerat, vt citra auri periculum so-
lum argentum corroderet. Scimus regiam seu Imperatoriam dici fortem, & fortem regiam si quæ est
paulo acrior: qualis est quam Erkerus destillat ex aqua forti communi adiecto sale fuso line ammoni-
aco. Neque enim verum est quod illa aqua sola aurum corrodat. Faciunt idem & aliæ fortes si quæ sunt paulo
acriores. De Regia quoque dissentiant auctores. Alius dicit per eam tantum aurum & sublima-
tum argentum viuum solui: alius aurum & æs tantum, vt in auro fabrilis, & monetario: alius omnia:
Et est fortasse cuique sua experientia. (a) Nam in graduationibus ars est mirabilis. Sed finge Regiam tan-
tum solui regem solem, seu aurum. Quid diceret Palmarius quidam versifex, si autor Libauii re-
sponderet suam quartationem alium sensum habere quam vulgarem, vt quæ aurum in amplum diffusum li-
berius posset aggredi adhibita regia, quam forti communi: Libavius fateretur se non affectum esse
dictum, neque ideo tamen abnormiter errasset. Sed Palmarius etiam sapientiam ipsam ausus fuisset
censere, & iam fortasse in purgatorio omne aurum suo iudicio excoquit: nullo chymico audente vel
mullitare. Libauii viuis impegit notam in scitiz, quasi ignorasset Regiam dictam, quod SOLVM REGEM
vulneret. Suaueliramentum, imo legerat Libavius Erkerum qui tum omnia metalla, tum aurum
& æs eius virtuti subiecerat: Idem nouerat alios argentum viuum sublimatum quoque ei obnoxium
reddere. Ipse vero aurum monetale per regiam totum soluerat. Id autem ex ære simul & auro con-
statum erat. Insuper Regia eueruata vix aqua fortis communis vim assequitur, sicut vicissim chrysula exasperata
non cedit casaria. Hæc cogitare poterat Palmarius, & à temeritate reprehensionis abstinere, si lapere
quam criminari maluisset.

Addiderat Libavius eos, qui tenentur LAPIDIS aurifici studio aurum purgare cemento, post-
ea antimonio, tandem Regia vt calx fiat, qua scilicet vtuntur pro fermento: Sed prius per alcalisatum vi-
ni spiritum præparata, & aquis dulcibus abluta: quanquam etiam satis possit esse antimonium & ci-
neraceum, vnde raptum aurum ab adherentibus sordibus, & fauilla detergi liquoribus salis, & ablu-
porro dulcibus possit. Ita paratum facilius fathicere in sulphur nigrum quod artifices in mystica sua pu-
resfactione & solutione spectant, cuius rei specimen ipse Libavius viderit suis oculis, vt pote qui pe-
riculum secundum literam facturus, aurum præparatum in mercurium deterfum ex alme, & septies
per alembicum traductum immerferit, & calore modico multam nigritiem elicuerit, cum tamen
tam aurum, quam argentum viuum studiose essent præparata, & purificata. (b) Animi gra-
tia id tantum machinabatur, ita ratiocinatus: Si quid solidi est in arte: saltem aliqua nota emerget ingenium
natura, & sui veritatem comprobabit. Dictum, factum, atque insuper etiam conpectum nigredinem il-
lam erubescere.

Sciebat Libavius tam crasso apparatu artificium istud non constare: Verumtamen gratum erat etiam il-
lud qualecunque signum. Quid de hoc Palmarius? Non potest ferre scilicet Libani id videri, quod
vidit, cumque non possit efficere vt visum sit non visum, vituperat materiam, & studium circa auri.
Cedo autorem, inquit, qui pro materia aurum, pro igne Reuerbium, pro dissolvente regiam proponat. Age da-
bitur: ita Lullius in clauicula de materia: Quando argentum nostrum viuum corporale, quod est fixum & ca-
lidioris naturæ quam vulgare (Ea est descriptio auri naturalis, quod nihil est aliud quam argentum vi-
uum optime coctum in natura.) (c) est conuersum in argentum viuum currens non tingens digitos, & commi-
stum vulgari (magno artis studio præparato) iunguntur, & amplexantur se vinculo amoris vt nunquam sepa-
rentur, veluti aqua mista cum aqua, &c. Argentum viuum nostrum est calidum siccum actu: vulgare est frigidum bi-
midum passivum sicut semella.

Hæc capite 1. In 2. modum docet calcinandæ lunæ, & soluendæ per aquam fortem ex vitriolo
& halonitro cælesti puritate donatam. Cap. 12. Addenda est aqua primæ solutionis: qua solutione facta adda-
tur aliquod citrinum, quod est AVRVM per modum coniunctionis cum destillatione totius anime, &c. Huius autem
purgandi præparandique causâ menstruum describit ex colcotare, halonitro & cinabari: Item oleum
Tartari: quorum omnium sensus siliu doctrina pater. Et si omnia excussa fuerint, patet tandè ex natura sumi
materiam duplicem, vnam argentum viuum, alteram aorum minerale vel argentum: illud pro rubeo fermento, hoc
pro albo: sed argentum viuum vti in natura est & vulgo proficit, nondum esse mercurium: ipsum tamen in suo venire
gerere: sicut & aurum populare nondum est aurum philosophorum: sed tamen est materia. Quod leminabis illud
metes. Metere vis aurum. Ergo. Geber: Solue aurum in aqua sua toque & præpara, vt in argento dictum
est: & habebis fermentum solis. Ita dissolue argentum in aqua sua corrosiva, & fac oleum argenti, &c. Stude argen-
tum, vel aurum resolvere in aquam suam siccam quam vulgus vocat mercurium, & hoc vt duodecim portiones conti-
neant partem vnam corporis perfecti. Nam si cum igne lento bene reueris, inuenies per 40. dies corpus illud in meram
aquam conuersum, cuius signum est nigredo, &c. Omnino Geber medicinam extrahit ex corpore perfecto
per mercurium, qui actu substantiam habet, estque corpori perfecto adeo cognatus, vt intime cohæ-
reat, & inseparabiliter, modo duæ superfluitates per sublimationem ab eo sint separare. Si de igne q-
ras interuo. Sed inuogius cum aliis Philosophis expresse scribit esse in sulphure corporis perfecti. In procel-
su Anselmi, recipitur aurum obrizum & mercurius magno artis studio præparatus decuplus, & virumque si-
mul lento Vulcani coquitur donec solutio & coagulatio perfecta sint, &c. Omnino omnes philosophi nullam a-
liam materiam habent nec nouerunt, nec inuenire potuerunt vquam, in minerali lapide. In vege-
tabili quid requiratur, vide cap. 18. lib. 2. synagmatis ex Lullio.

Non

Non dixit Libanius solum aurum esse materiam. Stolidus iste conuicator sententiâ eius bene potuisset ex aliis colligere, si nolisset turpissimo calumniæ vitio se contaminare. Ridiculum autem est dum exigat ut demonstremus philosophos pro igne reuerberium istud vehemens purgatorium requisivisse. Quis hoc unquam dixit? Libanius scripserat quosdam suum aurum ita præparare. Quem ignem in opere adhibeant magistri, potest quidem Reuerberii dici, sed mystici. Neque enim in co-
Reuerberii sapientum mite generatium nō de-structum.
 ctione opus est tanto calore quanto cum aurum repurgatur cæmento. Calor mitis reuerberat in A-
Aqua regia celestes ante opus in præparatione locum habere possunt, non in ipso opere.
 rthannore. Hac ratione reuerberium est: sed cuius calor tantum est insiti prouocatiuus, quæ de re alibi. Cum iam fixus lapis est, non negandum est etiam validum reuerberium adhiberi, ut ultimam rubedinem consequamur. Ita delirat miser ille conuicator de solvente regia. Hæc in præparatione mercurii & auri postquam crebris destillationibus, & circulationibus cælestem naturam est adeptus, a multis usurpatur. In ipso vero opere locum non inuenit. Alii vero fermentum per argentum viuū præparare malunt quam antimonio, cæmento, regiis, quia per hæc aliquid peregrini inducitur, & humilitas radicalis vitatur. Imo vis seminaria corrumpitur. Verum de his omnibus alibi prolixè & perspicue tractauimus. Palmarium istum miserum ignoratio rei, & stulta persuasio decepit. Dum
ait: norunt omnes, quam pie talia reiiciant philosophi, & iurent a talibus abstinendum esse: nescit quid garriat.
 Philosophi suum habent aurum, suum argentum: suum mercurium, suas aquas, suos ignes: quæ, quomodo à vulgaribus sint distincta, sciunt artis gnari: Et tamen id quo vtuntur est, argentum viuū naturale, aurum, & argentum naturale, ignis naturalis, & opus quod procurant sit naturæ gestu, regimine artis in vasis artificialibus, reuerberio mystico, ut tandem euadat medicina quæ ex hydrargyro, & imperfectis possit facere non tantum aurum natiuo æquipollens, sed & altius graduatum. Cogitare de his amplius vos Sorices Palmariani, & inuectiuis vestris Libanum lacefcere abstinete. Iam ad puluerem descensorium.

Capite 46. lib. 2. tract. 1. Alchymia docuerat Libanius ex aqua forti posse argentum reduci absq;
De iudicio affusione fallæ aquæ, & destillatione, iniectione puluere descensorio qui constat ex arsenico & halonitro calcina- pulueris de-
 ti. Palmarius primum irridet artificium. 2. absurdum putat esse: quia nec halonitrum nec arsenicum possit
scenforii in so-
 metallum deprimeret. Ratio est: quia halonitrum iam est in forti aqua, in qua dissoluit, non separat: Arsenicum
luto argenti per aqua forti.
 vero soluit duo luminaria. Deinde talem aquam, quæ istum puluerem receperit, negat amplius vtilem esse ad quar-
 rationem: Tandem videtur artificium admittere quidem, sed non per arsenicum: Vnde concludit Libanum
 talia audisse, non fecisse. Hæc ille. Nimirum arroderet potuit artificium: expectari non voluit: Et vti-
 nam id fecisset sobrie, & cum aliqua industria. De Libanio certum est, ipsum non suam artem scri-
 pisse sed sparsam collegisse. Itaque artificem credentem istud artificium proposuisse, quod non tan-
 tum in solutionibus per aquam fortem adhibent magistri, sed & in eliquatis, quod Germani vocant
 im Fluss oder Gusscheiden/ hoc est, separare metalla in ipsa eliquatione, vel fusione, quando scilicet
 iam fusa in catinis massæ iniicitur puluis segregatorius cuius vi reperiens & detrahente alterū
 ab altero secedit & grate fidit, sitque regulus, leue natat. Vide de hac arte docimastas & metallorū
 segregatores, qui etiam aliter artificia sua industrie procurare norunt. Pudor hic vester est, versifices
 Palmariani. Consulere debuistis vulgares Docimastarum libellos, & in illis circūspicere num ve-
 ster ille cliens, seu patronus (vtrum vultis eligite) ex arte contra Libanum scriberet, an inertia, ne
 vestro calamo venenato hominem innocentem laderetis. Quid diceret ille vester si viueret ad ar-
 tificia longo vsu comperta? Conuocate metaphysicos vestros meteoroleschas & logicos iactatores.
 Querite ex illis num fieri possit separatio talis: Puluerem Chelidonia maioris (Quæ mineralis sit an
 vegetalis) misce cum stibio. Proice misturam in as auratum in catino fusorio. Stent tres horas in fluxu. Effunde ad
 regulum. Hunc decussum cum plumbo & borace purga. Quæ hic ratio separationis? Cur stibium non con-
 iungit vires cum ære, & aurum iugulat, inque fauillam vertit, præsertim cum eius sulphur, & mercuri-
 us sit rapacissimus? Cape stibium, sulphur & boracem. Coque ex vrina horis quinque, coagula. Huius pars vna
 proiecta super decem aris aurati eliquati, præcipitat aurum in regulum: vel: as auratum cum duplo plumbo in ci-
 neraco fulmina, ut spuma abstracta metallum sit purum. Cape salem, sulphur, halonitrum, arsenicum, nempe sin-
 gulorum trientem: Contusa, mistaque proice super offam liquefactam. Sidet aurum. Aes poterit per canalem, aut
 oculum sub tracto cono deriuari. Regulus recoquitur cum plumbo. Masse solæ & luna sextans addito aris Sicilico, &
 stibii purgati drachma granulantur. Cum granula humectata commiscetur sulphuris ex lixiuio cocti vicia. Fit
 cementum relicto in apice spiraculo. Datur ignis per gradus. Tandem emergit regulus in quo diachmum auri, quod
 per fulmen enitescit, si in fluxu stilo ferreo bene misceatur. Si argentum ex plumbo segregare vultis modo eodem: sco-
 bem ferream vel arenam puram cum plumbo argentato alternis disponite. Illata in ventosam eliquate. Miscete ba-
 tillo ligneo. Si ferrum deficit, submitte. Argentum colligetur in regulum: ferrum cum plumbo natabit. Si hoc cum plumbo se-
 limato ferro & sale excoquetis recipietis plumbum. Si tam sapitis: agite, expedite singulorum rationes. Id
 erit ingenio vestro honorificentius quam virulentis satyris in Libanum debacchari.

Sed & hanc artem omisiss inuectiuis excutite: Fuit in Germania, qui dicesceret separatione ar-
 genti ex stanno nobili, quale est Anglicanum, Caballinum, Hubanum. Liqueuit massam, & iniectione me-
 dicamine regulum argenteum fidere fecit. Illum excoxit. Nostri metallurgi ex amplo in angustum sic cogunt
 aurum, & argentum. Itaque sæpe fit ut ad regulum trium bellium requirantur aliquot centum
 pondia.

Fit fluxus ex arsenico, & sale. Hic infusum stannum argentatum proiectus præcipitat argentum, natante stan-
 no. Vel: Cape sulphur a libram, salis communis selibram. Fiat puluis. Huic adde parem granulam ex stanno aurato,
 vel argentato, vel etiam duplam. Excoque in anemia pro regulo.

Alii ex calce tartari & viua colligunt salem, cui addunt parem ferri scobem. Misturam co-
 quunt ex quindecim mensuris lixiuii facti ex cinere clauellato, & calce viua, præmissa maceratione
 I 2 diurna

diurna. Coctam cogunt in alcali, cuius sextantem proiciunt super librā granularum stanni, & in a-
nemia fundunt. Sol & luna est in sedimento, igne desuper adhibito. Aurum aut ab argento separare
in fluxu sulphur alcalifatū (coctum forti lixiuio donec non amplius fumet super prunis) optimum
est. Aurum secedit in regulum: Luna est in scoriis, quæ recoquuntur in argentum super testa vel ci-
neraceo addito plumbo.

Alii Tartari triplum ad vnam partem stibii ponunt. Misturæ duplum iniiciunt in metallum.
Sulphur cum tertia parte salis separat argentum & aurum monetale in fluxu. Sulphur, plumbum, sal
ammoniacus & argentum viuum mista segregant argentum a plumbo, ferro & stibio. Quis ista inuenit? Aut
quod ingenium est, quod horum queat exactam rationem reddere? Ex aqua forti separare calcem
lunæ per aquam dulcem & salem in vase æreo, vel cum lamina æris (as ad se rapit argentum: plumbum af-
sumit calcem auri: ferri lamella allicit cuprum: aut destillatione abstrahere, vulgaris est artificii, quod Pach-
sius, Erkerus, Agricola, & alii probatores diligenter describunt. Sed non nihil est in medicaminib. præ-
cipitatoris, quorum aliqua etiam vrinas, murias, diluta, &c. separare possunt.

*Nota etiam
superiores
pulueres pos-
se in liquores
solui. Collu-
um præcipita-
tionem talis
vocat reper-
cussionem,
cuius exem-
pla ex ipso Pe-
noto, Querce-
tano, &c. pro-
ferimus in
Alchemia
pharmaceu-
tica.*
Argentum
ex solutioni-
bus repercu-
tere.
Reficere a-
quam reper-
cussionis.
Pecus Pal-
maris misce-
rum: versifi-
cus improbi.

Halonitri & eruginis pares commistas in porphyrio incende vt deslagrent, fiatque puniceus puluis. Hunc solus
deliquio. Liquoris inde facti si vnam atque alteram guttam immiseris in solutionem argenti, pessundabitur, & sicut
calx eius. Id autem repetitur. Aqua denuo in vsum reuocatur, & si debilitata est, affusa integra, vel
noua materia restituitur. Si aurum est in regia, iniectum argentum viuum id colligit. Cum mercuri-
um vitæ ex regulo stibii & argento viuo sublimato conficiunt, in ampulla recipiente liquamen confi-
git. Si huius pilulam pisi, vel fabæ instar inieceris in argenti solutionem bessum quatuor: aut auel-
lenæ magnitudinem solutioni bessum octo commiscueris, turbabitur & sicut calx argenti. Repere
id donec rursari desinat. Aqua decapulata reficitur noua forti, aut spiritu ex vitrioli cremati lib. 2. &
salis lib. 1. si eius cochlear iniiciatur.

Nouumne fuit Palmario medicaminibus turbari, & secedere solutiones? An ille vnquam cre-
morem sulphuris fecit, & lactis virginei, similiaque multa? Num vnquam vidit liquorem plumbi spiritus
sulphuris repente coagulari, & per acetum ex lixiuio reduci stibii sulphur? Abundat ars chymica experimentis;
quæ cum Libauius reponit, iam ad rationis delictæ tribunal cogitur, & a stolido Palmario irridetur: a
soricibus eius (tanquam Diogenis muribus parasitis) versibus ignominiosis per iniuriam læditur.
Belli sane estis Gallorum Basilici. Ad iudicium quod attinet, indignum quidem id est reuisione: Ve-
runtamen propter artis studiosos non nihil dicatur.

Negat halonitrum efficere vt metallum descendat ex aqua forti: quia insit. Stulte: non inest halonitrum
sed eius spiritus. Aliquando & salis spiritus inest: & nihilominus per salem cum aqua dulci præcipi-
tatur metallum. Cum soluitur aceto lithargyros, aqua quidem cogit solutum: sed sal additus melius.
Nā acris agunt in acris & finiunt ea seu determinant, sicut cum decoctum sulphuris ex lixiuio liquore tartari præci-
pitatur aut aceto. Multa verba fecit ille blatero de igne suo natura: multa de sublimato per contrariū ve-
nenum iugulando, aut etiam per proprium mercurium domando. Idem inculcauerat Quercetanus.
Tam stupidus erat in artificio hoc descensorio? Vt autem acris esset medicamen, nec nitrum;
nec arsenicum integrum iniicitur, sed calx falsa vtriusque. Itaque temere garrit, dum contra arsent-
cum verba facit, quasi adiecto sale nitroso non possit descendere calcem Lunæ, quia soluit v-
trumque luminare. Et soluat sane, atque etiam corrumpat, liguriatque, & in fauillam vertat argentum
in cineraceo, vel conflatorio: Num ideo calx eius nequeat ex aqua deprimere calcem lunæ? Nō vult
cum arsenico. Sed in Nolle aut velle Palmarii ne quid quidem est, vtpote cuius auctoritatem sapientes
ne rancida quidem nuce redimendam censeant. Adhuc de hoc iudicio.

(a) Vide Fachsium de probatione chrysulca: Agricolam libr. 7. de re metallica, vbi de quartatione seu
à Dseparatione: & libr. 10. in principio, vbi quadam fortis etiam salem ammoniacum recipit. & c. si in
aquam fortem communem iniicit salem vulgarem, negatur amplius adoriri argentum, sed tantum cu-
prum. Sin autem salem armeniacum, tunc aurum inuadit. Verum est temperamentum, quo & auro
parcit: Est gradus, quo nullum metallum inoffensum relinquit: & tales aquæ parari possunt etiam sint
ammoniaco. Singulare est, cum argentum viuum sublimatum accedit: & cum paratur igni gehennæ.
Vide quæ Dornheuserus de metallorum resolutionibus prodidit, vbi in argento solente non omittitur
ammoniacus, vt & in sulphure Veneris, &c.

(b) Nota, quod hoc experimentum etiam ab aliis fuerit allatratum: sed qui scopum nostrum minime sint
affecuti, putantes vmbra rei esse rem ipsam. Quæ vtro sit interior sententia, aliis libris aperitur. Ne
tadeat inquirere. Quod in vno non inueni, occurret in alio. Talem vmbaticam nigredinem habes et-
iam in Suetoniano de antimonio: Vnde disci homonymiam capitis coruini. Quæ de auro ponun-
tur, vulgaria sunt: suo loco discis, quodnam aurum sit assumendum.

(c) Palmarius c. 30. p. 144. Metalla sunt fixa & congelata mercurius, supra ex Penoto & Arislae, qui
sentit cum Thoma & ceteris, aliquid dictum est: & hoc quidem de minerali lapide. In vegetabili, &
animali est quidem aurum sui generis: attamen vt potabile minerale fiat, hic quoque assumi potest de
mysterio vero, quod amplius subest istis verbis, inuenies infra in septade termetica. Satis est aurum natu-
rum assumi docuisse.

Declaratio & repetitio doctrinae de Elementis & principiis pro luce veritatis in hac parte Alchymia.

Ita contra Libanum de Elementis & principiis disputat, vel potius garrat Palmarius, ac si contra Alphabetarium prædixit, qui præter Elementa Grammatica ad quæ discenda crustulis inuitat pueros, nulla vspiciam putaret esse, ageret. Coxit iam sapiens, & recoxit cramben istam Libani, nec potest à scurrili ista, & vesana Palmarii disciplina expectare aliud, quam quod vltimam nauseam moueat. Legat Aristotelis metaphysica, qui, quoties accipi solet vox Elementum, cognoscere cupit, ubi inueniet *ὑμνωδα, ἀναλογα*, atque adeo in omnibus disciplinis sua Elementa & principia. De physicis communibus constat vetustissimos sic appellasse *quatuor mundi naturas simplices*, & pro igne cælum potuisse, vel calidum, vt Hippocrates cum Platone, & Poetis, qui in antiquitate iidem erant cum Philosophis vt ex Horatio & Strabone disci potest. Aristoteles *quintam* adiecit incorruptibilem & inalterabilem, cum *Elementa alia quatuor* inter se transmutabilia esse cognosceret. Quintam illam non tantum in locum ætheris euexit, verum etiam in *semina nascentium* inclusit, vt videre est, in 2. de Gen. an. 3. & alibi: quanquam in 1. phys. text. 56. tria tantum ponat, Principia sua isto termino designans, vt & in 12. metaph. text. 28. aliter vero in 1. de cælo text. 9. i. c. 8. ubi vnum Elementum cælum, alterum globus medius, tertium intercedens corpus. In 2. de part. an. primam compositionem ex quatuor quidem Elementis, seu primordiis extruit, sed dubitat an melius dicatur ex virtutibus Elementorum, dum humiditatem, caliditatem, siccitatem, & frigiditatem vocat materiam corporum compositionum: In meteoris vero à motu, & immobilitate qualitates illas in materiam communem inuehit, eamque ita distingui docet vt sublunaria quatuor exoriantur.

Physica Elementa scholarum quædam.

Natura quinta in cælo & seminibus viuentium, Elementa Arist. vario censu.

Ista Aristotelem varie pro suo ingenio differentem non curant hi, qui quod arcanum in rebus est manifestant, quos Arabes vocant Philosophos & sapientes, quorum est, vt Melues loquitur, *formam à materia separare*, seu *essentiam*, quæ est *potestatum specificarum in mistis sedes*, primumque subiectum, ab Elementaribus partibus, quæ præter primas qualitates vix quicquam memorabile in se habent, segregare. Ex hoc instituto nata est quædam proprietas disciplinæ chymicæ, quæ relinquit quidem Peripato, Academicæ, Galenismo, suum elementarium, finitque in eis doctos abundare suo sensu: Ipsa vero suo more iudicat, & loquitur, appellando *Elementa matrices & capsas*, seu *inuolucra essentialium*, non nouo, sed antiquo & Hermetico vsu, qui etiam apud Platonem, & Timæum Locum inuenitur: *Essentia* vero ipsas *naturas cælestes, formas, & quintas substantias*, quandoquidem quæ separantur à proprio potestatum subiecto duo sunt inconspicua, vt igneus & æreus spiritus: duo conspicua, & crassa, videlicet aqua, quæ & phlegma, & terra, quanquam nullum ex his vltima constet simplicitate, quod & Aristoteles in suis agnouit, & illi, qui differunt de resolutione mistorum per putredinem, aut violentam corruptionem, resolutas partes *ἐν λείπῃ* accipiunt. Ita quatuor partibus marticis primæ remotis, *quinta natura* est in qua virtus misti, & vt loquuntur quidam crasis essentialis specifica. Verum enimvero quia hæc natura non vna comparet forma, sed diuersa, idque siue per se, siue per singularem elaborationem: vtrumque autem non sine qualitatibus, & affectionibus Elementaribus, quippe cum Deus tam arte commisuerit omnia creando, vt penitus diuelli vlla vi mortali nequeant, atque adeo cum quinta illa natura semper maneat aliqua Elementalis portio, quanquam exaltata pro instituto artis gradibus Inferioribus, superioribus: hincuenit, vt non tantum illa separata acceperint nomina Elementorum, quæ sunt analogia mundanis physicorum: Verum etiam essentia diuersa. Ignis enim dicitur, quæ tactilibus qualitatibus igni est affinis: aer, quæ aeri, vt spiritus igneus, & oleum æreum: aqua, quæ communi aquæ, vt sunt stillatitiæ vulgares: terra quæ terræ, vt sales, seu coagulati, seu resoluti. Ex omnibus autem elaboratis, & reuinitis fit Elixir, & variæ plurium compositiones, aliaque multa pro vt elaborantur, siue tincturæ sint, siue essentia, & spiritus cælestes, flores, fixa coagula & similia.

Chymia Elementa & principia.

Essentia.

Essentia Elementorum nominibus appellata.

Elementa chymica tria, placia.

Variū enim est ingenium artis. Ita est duplex ratio Elementorum in Alchemia: vna essentialis, vel formalis: altera excrementitia, & materialis. Accedit *tertia* quæ est rudimentum vtriusque, & vocatur *magistralis*, seu *magisteriorum*, quando mistum in quatuor partes diuersas dissoluitur, quarum qualibet essentialis quid, & Elementale, quæ postea separantur elaboratione essentiali: quamquam aliquando id, quod vsu rerum, longaue experientia excellere in corpore misto animaduersum est, solum petatur, reliquis neglectis: Interdum duo, quibus valet, spectantur. Est & cum tria: Et tunc coincidit ratio principii & Elementi, diciturque Principium respectu *essentia formalis*, quæ triplici vultu in separatione, elaborationeque essentiali exit, nempe olei, liquoris aquosi, & salis. Hæc tria cum adhuc sunt cum suis fecibus: nihil sunt amplius quam *magisteria catalyses*: Cum vero separata & exaltata abiectis fecibus elementaribus, transeunt in familiam essentialium, suntque etiam *quinta* sublimatione artificiosa. Est autem aliquando in arbitrio artificis, vel ite totum in quatuor Elementa dissolvere: an in tria principia magistralia, & postea elaborare essentialiter: aliquando trahitur à natura rei. Ita se habet *tertia* significatio Elementorum apud chymicos. Superest quarta, quam mysticā maximeque philosophicā appellamus, vt quæ non sit diremtio in quatuor partes, sed *vnus per quatuor dispositiones mutatio*, quæ fit in magisterio magno lapidis philosophorum, & his quæ ad similitudinem eius

Quarta significatio Elementi.

nem eius elaborantur. Hic igne externo in præparata materia vna, eademque industrie procurato in suo Athanore. & tripode, quoque arcanorum, internus ignis gradatim facit mutationes, quæ à frigido humido, quæ est dispositio aquæ, paulatim progreditur in siccum calidum grossum, quod est terreum (Terra enim in hoc magisterio non est frigida, sed calida: qualis est & terra mundi non illa quam fingunt in scholis gartientes philosophi elementales, sed quam sensus docet esse intus plenam igni, idque fateri coactus est Aristoteles & agnouit Hippocrates cum illis qui ignis potestatem magis valere in terra, quam sub luna indicant, quandoquidem in terra est actu, & potentia: In sublunari regione tantum potentia, nisi quid halituum ibi concresecat, & motu accendatur, quo modo et alias vult Aristoteles inde calorem existere.) E terreo reuocatur ad aquæum, inde que transit in aerium corpus, oleo comparandum. Ex aërio transitus est in igneum fixum, si placet artifice, idque non alio artificio, quam ignis externi continuatione, ut interius plane producat, seque etiam colore rubro prodatur. Terra enim alba est, aer candidus, & splensens: aqua pura, & translucida: quanquam non diu. Nam in principio operis dum calor agit in humidum frigidum, tenebræ ex abyssu emergunt, & super aqua diu manent donec lux oriatur. Postquam autem igneum elementum apparuit, id quod fixum solifico tantum, totum opus reuocatur ad carceres iamque addito fermento denuo soluitur, & coagulatur, in quo iterum apparent signa Elementorum, & colores cum dispositionibus, sed modo essentiali. Est & rota quarta. Nam ignis iste per fermentum auctus, resumtis initiis denuo elaboratur, & ad quintam naturam adducitur propius: indeque iterum propius donec ad summum subtilitatis, & nobilitatis in qua ars acquiescit peruenierit.

2. Doctm. c. 3. sex. 23.

3. meteor. c. 3.

Terra calida

ob ignem con-

tentum.

Arist. de mū-

docap. 4. De

sensu c. 4. Me-

teor. c. 3. Hip-

in lib. de na-

tura pueri.

1. Met. 4.

Item 3. c. 7

Nigredo in

lapide.

Elementa
temperare.

Solent illi pro optimis consistorib. haberi qui possunt Elementa temperare in excoquendis venis: hoc est, igne & flatus accommodare metallis in fornace rite instructa, iuxta naturam cuiusque mineræ (neque enim est vniformis:.) Deinde lutum mistum carbonibus industrie apponere, quæ est terræ adhibenda solertia: tandem etiam affusis aquis ignes excitare, vel excocta restinguere ne exiliat ex catino offa, &c. Loquuntur nimirum metallurgi de Elementis suo modo, ita & chymici, qui totam artem nihil aliud esse dicunt quam Elementorum procuracionem & mutationem.

Conuertere E-
lementa &
quod quæris
inueni.

Hoc autem dum sic enunciant, non euerunt artificia superiora: sed ipsi pro se loquuntur in suis mysteriis: aliis nihil præscribunt. Itaque & cæteri magistri habent Elementa sua, & hi qui essentias ex mistis colligunt sua. Ita est & de principiis. Inde factum putamus ut Michael Sedinvogius in nouo lumine chymico (ut appellatum est postea) seu tractatibus 12. de lapide philosophorum: item Cornelius Drebellius Hollandus, & alii magisterium lapidis pene totum sermone de elementis expediuerint, quale quid & Rosinus ad Sarratantam Episcopum scribit. Et Aristoteles chymicus ait: Conuertere Elementa, & quod quæris inueni. Nostra enim compositio est naturarum mutatio, & earum calidi cum frigido, humidi cum siccis admiscibilis connexio: quippe aqua frigiditas, & ignis caliditas, aeris humiditas, & terra siccitas ad inuicem concorditer ligata integrum primum constituunt generatum, &c.

Nunc videamus, quibus arietibus, aut machinamentis Palmarianus genius istam, quam Libanius sæpius inculcauit, doctrinam subruere, & euertere sit conatus.

C A P V T X L I I X.

De argumentis Palmarii contra Principia & Elementa chymica ex capit. 32. pagin. 148. Vbi 45. deliramenta Doctoris Parisiani demonstrantur.

Elementa &
principia
Palmarii v-
num.

Sal.

Matrices re-
tinas.

DE principiis & Elementis Palmarius ad raium declamauit capit. 7. pagin. trigesima quinta, & cap. 8. pagin. 41. quibus conatus est chymicorum assertiones funditus euertere, & conculcare. Ipse vero opposuit quatuor Elementa mystica in artificio lapidis: & quatuor humores Hippocraticos cap. 9. pag. 48. iuxta medicorum mentem: vnde regula: Est in humoribus quicquid quarunt medici: quæ tamen eueritur decreto sapientum: Est in mercurio quicquid quarunt sapientes, nisi forte probatum fuerit 4. humores Hippocraticorum esse idem eum mercurio Hermeticorum sapientum.

Agnouit & principia mercurium & sulphur: sed ut Elementa magice exposuit: ita & principia, quæ vna eademque res aliter, atque aliter se habens modo hoc, modo illud nomen acciperet: salem ad Paracelsum reiecit, quasi non ante ipsum hunc quoque agnouerint, & proposuerint chymici, qui & interdum nihil tam requirunt in suo artificio quam salem fusilem, & fixum.

Non autem potest carere resolutionibus & resolutorum partibus. Ideo pagin. nonagesima sexta, Reiectanea habet, quæ iidem ponenda sunt, cum extracta laudat, ut capit. trigesimo tertio. Est autem aliud extractum, aliud relictum, capit. 10. pagin. 54. disputat de matricibus communibus omnium, & Elementis, aqua, terra, sulphure & mercurio, quod & capit. septimo, pagin. trigesima sexta, & trigesimo septimo, &c. licet ibi duo nomina doceat esse rem vnam. Capit. trigesimo, pagin. centesima quadragesima tertia, mista simpliciter & artificialia vult redire in sua prima: non autem generata, quæ irresolubilia putat per artem, ut disputat pagina centesima vigesima septima, capit. vigesimo quarto, & capit. 10. pagin. 56. & sexagesima. Vnde concludit alia esse natura, alia artis principia & Elementa, pagina quinquagesima septima, interim

Interim vinum resolvit in 4. Elementa pag. 97. cap. 18. & insuper etiam quintam essentiam mirifice commendat cap. 13. pag. 76. & cap. 14. pag. 83. mundum confuit ex 4. Elem. & quinto celo: atque itidem tribuit quatuor ista cum quinto. cap. 15. pag. 87. essentias mineralium astris comparat, docetque fixas & immutabiles esse, cum fixitas ista retineat latrantem essentiam cap. 18. pag. 98. Spiritum soluit à corpore; & modo dissolvit, modo dissolui negat pag. 108. & 127. mercurium pag. 111. in tria dirimit, florem venenatum, mediam substantiam medicam, & caput mortuum impurum: duas extremas partes repudiat; mediam servat. Hæc & similia pro libitu ponit, reiicit; laudat essentias quintas, extracta, olea, aquas, sales, & c. & horum gratia spagyricam, seu pharmacochymiam comminiscitur. Humanum erat inconstantiam, & contradictionem æstu disputationis actoris raptò condonare: sed ille non humanitus se gessit. Itaque mentis quidam morbus est non videre quid agas, & an non tu ipse ponas quæ in alio ferre non potes: Sathanicum est furere contumeliis, & maledictis eam ob rem, quam & tu ipse profiteris non parum similiter. Primum acculatur Libavius, quod capite de principiis & Elementis purè Paracelsica habeat, atque adeo non possit se liberare à Paracelsismo, quasi medium quid teneat. R. Mirum istum blateronem aulum fuisse vel hiscere qui nunquam quid sit Paracelsicum purè intellexit. Si enim intellexisset, nunquam Paracelsicam Suctenii fuisset amplexus, nec vnumquam commendasset ea quæ perditissimum quisque Paracelsistarum de igni quodam qui, vt Gramanus loquebatur, solus omnia optimè peragat; qui etiam in corpore humano tantum malum servato bono persequatur, vt tum alii Paracelsistæ scribunt, istius terminis tum Ambaldus omnibus nervis obtinere contendebat. Ita cum Medicos, & medicinam infelicitatis sue chymia acculat, quid aliud facit quam Paracelsistæ? Non obscuræ Paracelsiæ notæ sunt in dedicatione. Capite 6. vbi naturæ & chymiam comparat Gramanus ad vitium reducit, atque arti etiam ultra naturam facultatem ascribit. Quæ Libavius bona in Paracelsicis inuenit, ea tanquam gemmas selectas in arte collocavit, sciens non Paracelsica inuenta esse, sed superiorum chymicorum: quos à se consultos & adhibitos fuisse ne ipse quidem Paracelsus negat. Non ita pridem Bernhardus à partu Aquitanus edita Theoria Isaaci Hollandi ad calcem eius de Paracelsi hæc adiecit: Si extarent opera Isaaci, & in lucem mitterentur, Paracelsi opera sepelirentur, in cuius librum de opere vegetabili (opus minerale editum est in tertia parte Theatri chymici Zetzneri an. 1602.) cum incidere, reperi de verbo ad verbum doctrinam de TRIBVS PRINCIPIIS, & de separatione IV. Elementorum ab eo desuntam, vt de gradationibus medicinarum ab Arnaldo, ar. hudoxa à Lullio: de arcanis à Rupefissa taceam. Nihil prorsus à se ipso præter vitia & maledicta: Synonyma ab Harlando Anglo tener: à Truismo varia. Si quis attente Arnaldum legerit & Raimundum in arte operatiua, animaduertet Paracelsum istorum virorum scripta truncasse & sibi vendidisse. Legite Lanfrancum. Animaduertetis ab ipso Paracelsum suam chirurgiam sumxisse. Cur non citat Arnaldum capite de Paralyfi, de Galbaneto, libro de morbis Tartareis? Hæc Penotus; quorum similia etiam CRATO dixit, & res ipsa docet. Conferat aliquis cum Paracelsi Basilium Valentini: semitam rectam Philosophorum: Nicolai Scharrensteteri collectanea circa an. 1442. 1511. & c. Certè quæ de Elementis & principiis habentur, longe ante Paracelsum in arte fuerunt, quanquam ab isto agyria non nihil deprauata. Si Libavius repudiata falsua Paracelsi studuit tersam, nitidamque de elementis chymicis, & principiis doctrinam exhibere, num iure Paracelsista audit? Secundo: Scripserat Libavius alia esse elementa chymicorum ab Aristotelicis & Galenicis. Id ferè Palmarius non potuit; sed conelulit: Ergo sunt spuria. R. Erras Elencho non te quentis. Cuique arti sua sunt principia, & proprietates terminorum. Non sic spurium quod artificiose transfertur. Palmarius ignem naturæ, & astra agnoscit. Num ista sunt spuria, quia non Aristotelicum sensum habent? Num olla chymica notha est, quia non est culinaria? Imo arti suæ quodque est proprium & homogeneum, quod & laxis, & calonibus notum. Anno 1525. cum nondum in publicum prodisset Paracelsus Philippus Vltadius collegit cœlum Philosophorum seu secreta naturæ ex Iohanne de Rupefissa, Raimundo Lullio, Arnaldo de villanova, Alberto Magno: quos autores nec Paracelsicos vllus Palmarianus si rex indicauerit, nec contemnendos Alchemiæ Doctores. Iste quid de quatuor Elementis & ess. Q. chymicis sentiat, lege te esse capite statim primo. Quintam essentiam (inquit) scito esse quintum ESSE rei cuiuslibet habentis formam, speciem, & animam subtilissimam extractam à corpore suo tanquam à materia crassiori & superfluitate IV. Elementorum per subtilissimam & extremam destillationem. Ea res elementaris non est, sed ceu anima quadam à suo corpore secreta ita vt nulla in ea remaneat qualitas frigida, aut calida, humida, vel secca, quæ habent in se IV. Elementa, reliquaque omnia mixta, & c. quanquam aliquando habeat complexionem rei sibi adiuncta, cum cuius rei complexionata (crasin, & temperamentum elementare habenti.) adiungatur & eius complexionem ad se trahat. Non habet aliquid de Elemento terreo frigido, sicco: Et quanquam non sit Elementum: Est tamen res temperata, per elementa ipsa purificata, & extracta à seibus IV. Elementorum, quæ sunt corruptionis causa potissima. Separantur igitur illa feces, sicut corpus grossissimum à sua forma, tanquam ab anima subtilissima: quæ essentia, vt vocabullum commune omnium rerum, quæ formam habent, & speciem ad extrahendum ab ipsa re, licet potissimum de vino intelligatur: tamen etiam ex metallo omnibus fructibus, carne, ouis, radicibus, herbis, & c. extrahitur. Vide cap. 9. eius auctoris. Item cap. 10. & seq. vbi exemplis ars probatur. Ista iam per centum ferè annos poruerunt tolerari, visaq; sunt veritatem naturæ non læsisse. Iam cum Libavius non scribit ad saluam Palmarii, exardet violentia Gallo-rum, ex quibus quidam Basilisci prodierunt, qui virulentissimo halitu, & versibus Diabolicis in ipsum tam Sathanicè inuecti sunt, vt non putemus ex inferno cerberum posse pestilentius. Nimirum Libavius cum vetustis ignorabat igni naturæ absque omni separatione hic posse coqui integra, vt perinde sit, alimentum, pharmacum, venenum, porrigas: quia ista commeant arte Palmariana: scilicet. Non tamen possunt illi Diaboli negare elementa succorū, & substantiæ. Excerptunt quod vellicent calamoque virulento. Palmarii scribunt Libavius de principiis chymicis delirasse. Sit ergo hoc TERTIVM Palmarianorum flagitium.

Quid sunt principia? Respondet in arte chymica, non in causis, & acroaterio Aristotelis Libavius: Principia sunt quibus primis res in quolibet mistorum genere est facta quæ cum insint, certam quoque materiam substra-

Vini resolu-

Palmarius Paracelsista in pluribus culpat Libavius alicubi sententiam istius terminis quibus & Paracelsus.

Paracelsi furia.

Proprii artium terminus in ipsis non sunt spurii etiam si aliter quam vulgo & usurpentur. Separatio in Elementa & V. Ess. antiquorum est chymicorum professio.

Forma ab
Elementis
separata.

substratam habent, in qua vigent, & cum qua educi possunt. Ita Libavius qui etiam declarationem adiecit, estque res manifesta. Nam per terminum FACTA EST, intelligitur absolutio, quam cum consecutum est mistum à natura procreatum, perfectum dicitur, & fit artis materia. Per terminum, MISTORVM, Paracelsica simplicium dissolutio repudiatur. Per terminum IN QVOLI BE T G E N E R E, remouetur materia communis, & non tantum genus minerale, vegetabile, animale accipitur, sed & genera specialiora, quæ subalterna vocant, ut genus auri, stibii, sulphuris: Rhubarbari, sennæ: vini, frumenti & si quæ sunt huiusmodi: ex quibus ars assumit singularia sensibilia, eaque in principia quoque sensibilia diuidit iuxta Aristotelem: *Sensibilia sunt sensibilibus principia: 3. de celo tex. 61. cap. 7.* In his dicitur inesse, quod legregatur: in seminibus scilicet & imperfectis potentia remotiore: in perfectis vero vel actu, vel potentia proxima quæ in ipsa legregatione actuatur: quanquam ista omnia sint intelligenda iuxta genus Magisterii. Sunt enim principia quæ hic considerantur magisteria, quæ fiunt materia extractionum, & essentiarum. *Id quod segregatur non est separatim existens: forma, anima, qualitas: sed est potestas rei propria in interiore totius essentia materiali per crasin suam quæ Elemento stellarum est analogus, habetque calorem, spiritum & humidum primigenium, consistens.* Ideo sine illa extrahi & separari non potest: sed nec sic explicari ex Elementis, ut horum nihil retineat, ne quidem cum essentialiter elaborata est. In magisterio tamen adhuc retinet grossitiem in partes diuisam: sed in essentia eam exiit maxima ex parte. Hanc explicationem, & sententiam Libauii ex phrontisteriis veritatis interioribus tractam quis non iustam, & sanam appellet? Mures Palmarii, & basilisci nihil bonum probare possunt. Ideo per halitum magistri Palmarii, qui magisterii dignitatem dedispauit, sic anhelant: *An res facta est chymicè ex his principijs, ut chymicè in eadem redeant?* Quasi sorices isti sic argutarent:

Si in in principia res facta potest redire chymicè, etiam chymicè ex eis debet esse facta.

At non est chymicè ex eis facta.

Ergo.

Minor facile probatur: quia natura res assumuntur. At hæc ab arte originem non habent, cum natura rei suam faciat modum artis incompartis. Maiorem iam aliquores voluit probare LATRATOR; Putabat enim nihil quod natura miscuisset posse ab arte dissolui: Arte composita sola, posse arte reduci. R. Negatur connexum: Et dicitur ad eius probationem, quod eam nec Aristoteles, nec Galenus concedant: Imo ne lacra quidem literæ. In terram resoluuntur & congenita corpus Palmarii, poteratque etiam ignibus feralibus resoluere, & arte computrescere, aut comburi: sed ars id non composuit. Legatur Galenus de lacte, vino, sanguine, &c. Quanta vero etiam malicia fuit Palmarii, qui sibi potestatem segregandi stibium, argentum viuum, vinum aliaque, & extracta faciendi concessit, cum ista omnia non ars sed natura integrauerit? An Palmarius potest soluere, Libavius cum suis autoribus non potest? Neque tamen omnia quæ ars miscuit, potest restituere suæ simplicitati. Nam mercurium philosophorum mistum vulgari, non potest reddere primæ simplicitati: ut ait Lullius: Ira aurum eodem mercurio solutum tam non potest separare quam aquam fontanam à commista fluuiali. Dicant Palmariani sorices, num possint Elixir, Theriacam & similia ab arte mista restituere: num liquorem tartari commistum cum aqua forti? Mirum si fatinam & aquam fermentumque ex pane reducerint: *Quarum.*

Sulphur &
merc. ali-
quando tan-
tum ratione
differunt.

Palmarius
negat mem-
bra solui in
Elementa.
Arist. sim-
plex & natu-
ralis gene-
ratio est trans-
mutatio à
Simplicibus
Elementorū
primis, &c.
Ei contrariū
fuisse actua-
tum est co-
mune est pu-
trificatio,
qua humida
primum, post
ea secunda fiunt
quia ex his
sunt pri-
mum facta,
&c.

4. Meteor. 1.
Ecclesiasta
12. v. 7.

Non sunt Alchemia principia, quæ Libavius proponit: Sed Paracelsi. R. Delirabat scriptor. Longè ante Paracelsum posita sunt sal, liquor, oleum, syncera quidem inter essentias; insyncera inter magisteria. Mercurium vero & sulphur in lapide esse rem vnā dispositionibus discrepantem, aliqua verum est; aliqua non. Sed inde non sequitur in aliis similiter esse; Et sit sane res vna materialiter: at forma, quæ dat esse rei, re vera sunt duæ, etiam sensu. Oleum vini sulphur eius est; idque quinta essentia, & spiritu ardente continetur, qui ne fecibus quidem abest. Num illud ipsum etiam sal, & liquor? *Quintum.* Pudorem hic vestrum reponimus Palmariani. Attendite: *Negat Palmarius humana membra dissolui in Elementa.* Est quidem hoc Deo in faciem contradicere: Homo enim decreto diuino transgressionis luit poenam solutione sui cadaueris: Veruntamen ex ipso sic argumentemur:

Solum mixtum dissoluitur:

Membra humana sunt mixta:

Membra ergo humana dissoluantur.

Maior est Palmarii, qui etiam tanquam dubium probat. Inquit enim: *Quia mixtioni opponitur dissolutio.* Generatum vero corrumpitur, &c. Minorem negabit stultus. Est tamen quod in maiore notandum veniat. Nam quæ hic ponitur, negatur, pag. 108. 109. 129. 132. *Sextum.* Non dissolui vult membra humana, sed corrumpi: Argumento, quia sunt generata. Hinc consequens colligitur: Cum sal, sulphur, mercurius sunt; tum oleum, sal, aqua non segregari, sed vno corrupto gigni: Item, ait fuisse in mistis potestatem: de nouo emergere. Hoc ut studiosi indicare possint liquido, in syllogismos compingamus:

I. Quod generatum est, cum destruitur desinitque esse, non dissoluitur, sed corrumpitur.

Membra humana sunt generata.

Ergo.

Maior probatur: quia generationi opposita est corruptio, non autem misti dissolutio.

R. Dicimus ad maiorem concedi eam de simplicibus elementis ratione simplicis corruptionis: non concedi de mistis, quæ simul mista sunt & generata. Ideo corruptio eorum non est simplex transmutatio, sed solutio simul; quæ si est naturalis, ab Aristotele dicta est PVTREDO, quam chymici exactius procurant arte. Apud Aristotelem enim nisi nouum comprehendatur (Nam corruptio aut aliud facit, aut materiam; neque tamen quicquam fit ex toto) partes nobiliores aeræ, ignis, aquæ fere totæ pereunt, & remanet vltimo nihil nisi fumus & terra. At chymici elementis analogas partes custodiunt. Sin est violenta, ut cum aliquid comburitur, scimus vim ignis resolutionem: quæ & ipsa chymici vtuntur aliter quam Vulcanus liber. Nam illi partes excipiunt.

II. Qua

II. Quæ corruptione mistorum sunt, non segregantur, sed ex potentia in actum educuntur per transmutationem.
Sal, sulphur vel oleum: mercurius vel aqua corruptione mistorum sunt (non dissolutione.)

Ergo.

R. Maior falsa est. Nam mistum, quia mistum, cum corrumpitur, in mistilia resoluitur, quæ resolutione fit, ut subla-
 to terminante, & continente, partes discedant. Solent autem natululi probare maiorem; quia si segregarentur,
 actu in eis fuissent. Sed hi naturam habent pro opifice quodam camentario aut alio opus tessellatum, aut mures com-
 pingente. Utamur hac sapientia in hunc modum:

Quicquid per corruptionem non separatur, id non fuit actu in toto. Si enim actu fuisset, separari posset.

Humores quatuor Palmariani, in quibus est, quicquid quarunt Galenochymici, per corruptionem non sepa-
 rantur. Ergo actu non fuerunt in corpore hominis toto.

Finge potentia inesse, & per corruptionem de nouo gigni; Ergo corpus hominis in initio ex istis
 non est factum, quod Palmarius probare voluit contra eos qui omnia in humoribus quærunt. At
 damnatus est. Dilcat ergo ex Aristotele ea quæ separantur ex misto non necesse esse actu in eo esse; sed satis
 est si potentia insint, ita, ut intelligatur res ex his esse per naturam composita, non quomodo ex pul-
 uere & aqua fit lutum: Sed generatione naturali per successuam ex seminibus perfectionem. Lege
 Arist. in 2. de ortu cap. 7. tex. 46 & seq. Item in 1. de ortu cap. 10. tex. 83. 84. & seq. In 4. meteor. cap. 1. Vtebatur
 isto argumento & Riolanus, idque fiducia disputationis Libaniana contra Gramanum. Sed bonus il-
 le Riolanus non inspexit scopum disputantium. Quo modo enim Paracelsici suas segregationes
 fieri volunt, nempe quo sal aquis solutus inde reducitur, aut ut mel inest aquæ multæ, & rursus se-
 paratur, confusorum sunt non generatorum. Quæ ex vere mistis naturaliter sunt solutiones, respec-
 tu Paracelsicarum magis sunt generationes ex corrupto. Quod si extra priuatam pertinaciam rem
 intuearis, aliqua est generatio; aliqua segregatio. Nam segregari dicuntur & ea quæ insunt quidem,
 at non forma sua, sed aliena, ut terra in homine. Quod non possit ad vltimum simplicitatis perue-
 niri disgregando, nouimus, neque in hoc vel schola, vel Palmario doctoribus indigemus. Ex terra
 factum est corpus hominis, & in terram post corruptionem redit; sed neutra est ita simplex ut singuat
 potius quam demonstrant, aut persuadent elementarii Philosophi. Quoniam autem mentionem
 fecimus segregationum secundum opinionem Paracelsi & quorundam eius sectatorum, repudian-
 tium Aristotelis philosophiam de mitione & in ea contentis, hoc quoque subiicimus fuisse olim
 Empedoclem, quem inter chymicos ponunt, qui voluit non aliter constare mitionem quam compositione, ita
 ut in misto sint elementa saluata quidem, secundum parua autem inter se composita, quali murum
 faceret ex lateribus, lapidibus, arena & calce: quæ de re vide Aristot. in 2. de ortu cap. 7. tex. 46. Hoc in-
 terest inter Empedoclem & Paracelsum, si quidem illius sententia est recte proposita, quod Empedocles
 ex atomis elementorum fortuito concursu mista confecerit; unde & ipsa elementa per putredinem,
 aut violentam resolutionem eadem numero redirent, quibus affiuit sunt ea quæ Democritus & Plato
 habent de atomorum turbæ prima, primaque corporum creatione. Paracelsus autem quandam
 naturam à Vulcanis caelis factam, per elementa dispergit, quam postea gremio seu matrice sua terra exceptam foueat,
 & archæ quodam præfide digerat, atque ita misturas faciat certo modo composita cum elementis ef-
 sentia, quæ successu & continuatione coctionis, naturalis paulatim ad maturitatem perueniat, inde-
 que à chymico excipiat, & elementis denuo separatim solitariam se sistat artifici. Ita tria principia
 putant segregari ex misto qui Paracelsum sequuntur, & sic quoque elementa secedere. Sed nos ge-
 nerationes ex seminis propriis fieri non ex astris defluente essentia sed cum ipsis rebus creata di-
 cimus.

Nam cum in principio Deus verbo omnipotentia suæ mundum conderet, eumque exorna-
 ret, ipse mitione peragebat, & naturam singulæ indebat suam cum proprio semine in vniuerso, ex quo postea
 nascebantur primordiis similia per benedictionem diuinam. Seminium autem illud iudicamus à
 Deo mistum esse certo modo ex elementis transmutabilibus, & quintæ naturæ principio, ita ut
 postea in terra matrice facto conceptu, omnibus adminiculis externis confluentibus paulatim ex nō
 Ente fieret Ens per naturalem generationem, cuius vis etiam in æquiuoco obseruatur. Alia sunt quæ
 quocumque modo, quasi fortuito, componuntur ut quæ imperfecte mista dicuntur, & concreta ex sicco
 & humido, ut cum sit arenarius lapis, aut gleba, aqua glutinante puluerem, & continente. Dicamus
 liquidius: Empedocles quatuor elementa (cælum, terram, aerem, aquam) sic commiscuit ut esset
 compositio secundum parua toto quidem sensibili, sed mistilibus per se non apparentibus ad eum
 modum quo quis faceret lapidem ex puluere, oleo, tefina & aliquo liquore (vino, vrina, aqua, &c.).
 Huius resolutio plane simplex est, vti fuit etiam compositio: Posses tamen dicere generationem ex
 toto corrupto, illam ex occulto in manifestum productionem; ut si alumen, sal, nitrum; vel sal, alu-
 men, & atramentum aqua diluisses, & coagulasses, fieret inde lapis, aut concretum quoddam, cuius
 partes per se non appaterent. Hæc esset mistio Empedoclis. Si iam addiro humore resolueres coa-
 gulatum, aquea pars (quam inesse facile probat destillatio si velis per eam elicere; sed tunc sinceri-
 tas solutionis corrumpetur igne aliquam mutationem inferente) aquæ immisceretur: Sal ad
 fundum concederet (sicut solet fieri in Halonitri confectione) alumen cum chalcantio esset,
 quod & ipsum norunt separare artifices. Hoc postea vocaretur redutio, dissolutio, & propter
 latentis manifestationem, extractio, facile concedente Empedocle etiam Generationem ex cor-
 rupto dici; quia totum dissoluendo perit; partes manifestatæ quasi pro recens natis habentur.
 Sed hoc aduersari veritati naturali facile est videre. Paracelsici supponunt quatuor elementa,
 tanquam capias. In ea, simul maxime in terra existentia, ex cælo vi astrorum constatas essentias per
 modum conceptus immittunt; quo modo ferè loquitur etiam Aristoteles de æquiuoco generatione

Vide 3. de
 celo tex. 32.
 & seq. In 1.
 de ortu cap.
 10. tex. 84.

Empedocles
 mistio.

Paracelsi mi-
 stio, cuius
 semina sunt
 apud Basi-
 lium Vale-
 rium.

Vera rerum
 procreatio.

Diuerfitas
 sententiarum
 Empedoclis
 Paracelsi, &
 naturalium
 de mitione.

Empedocles.

(lib.

Paracelsica. (lib. 2. Gen. an. c. 3. Ignis nullum animal generat, neque quicquam constitui densis, humidis, siccis videtur: At vero
Hac & Pa-
racelsicus sum à natura, tamen id quoque principium habet vitale, &c. vide & cap. 11. lib. 3. de Gen. an.) In matricem au-
tem cum veniunt non perfectæ, & absolutæ, sed per modum principii: dicuntur in ea crescere, &
augeri Elementis subinde itidem auctis, & se cum essentia contemperantibus agente calore loci &
archæo, seu natura primordiali, donec maturitatem assequantur. Tunc si chymicus accipiat, dicunt
disperiam, & inconspicue latentem inter Elementa essentiam reseratis claustris educi, Elementa
vero segregari, & auferri; quæ est extractio. Quod si elementares partes ita separantur vt vnaquæ-
que suam ex quinta natura portionem adhuc habeat, tunc tantum est magisterii procuratio, quæ
essentia elaborationi præmittitur. Naturalium sententia est non subinde vi cæli fieri naturas ef-
sentiaque singularium in loco generationum; sed eas in principio terræ & aquæ sic infusas esse vt
postea simile ex simili existere possit per veram generationem, in qua est semen vniucum, vt in regu-
laribus & ordinatis: vel aquarum in irregularibus, in quibus principium seminale existit non per
modum conceptus ex cælo, vt aliqui vetustiorum & Aristoteles senserunt, sed per benedictionem
adhuc in aqua, & terra, tanquam duobus, rerum naturaliter orientium locis, residuam. Constat e-
nim stellas nihil contulisse ad ortum Plantarum & mineralium, quia ante stellas ista sunt creatâ ta-
li verbo: Germinet terra herbam virentem, & facientem semen, & lignum pomiferum faciens fructum iuxta ge-
nus suum, &c. vide Gen. 1. vers. 11. & seq. Ita neque de animalibus dixit: cælum demittat animas & essentias:
neque sic misionem Deus instituit vt somnauit Empedocles, aut quomodo putant adhuc hodie
per misionem separatorum coalescere ea quæ nascuntur; sed cum Deus simul creando terram &
aquas miscuisset pro sua sapientia, in illis postea singulares commistiones iussit existere, quæ se non
per nouas misiones propagarent, sed per modum generationis ex principio seminali. Ideo dixit
vers. 20. Producat aqua reptile, &c. vers. 21. creauit Deus cete & volatilia: vers. 24. producat terra animam viu-
entem, &c. vers. 27. creauit Deus hominem, &c. cap. 2. vers. 7. Formauit Deus hominem de puluere, &c. Rursus cap. 1.
vers. 22. & 28. crescite & multiplicamini, &c. Hæc sunt vera vniuoce mistorum primordia, vbi essentialia
principia & elementa primum erant in seminibus sub forma corporis genitura; inde vegetatio, at-
tractio familiaris, conuersio, augmentum, percoctio, & maturatio naturaliter vsque ad vltimam per-
fectionem succedunt; vbi in felici generatione sæpe euenit, vt principiorum vbertas etiam leorsim
efflorescat, & coalescat in rimis natorum, vel etiam ruptis corticibus foras prodeant vt fit in arbo-
ribus, & lapidibus gemmarum specie succos nobiles emittentibus. Hic contra Gramanum disputa-
bat Libanius in secretionem, seu dissolutionem in principia, & elementa non perueniri posse ad vlti-
mum simplicitatis, & separari extrahique quidem naturaliter inexistencia, & in mistis generata; sed
cum in vniuoce, & perfectis (exceptis vbi vbertas essentia efflorescit, & tam copiosa est vt etiam
possit exprimi, sicut oleum ex seminibus) partes segregandæ sint potentia, quæ in actum non potest
venire sine abiectione formæ prioris, & successionem determinatam per naturam: hac ratione scripsit,
chymicos etiam ex corruptis producere, non artificialia, sed naturalia, prius à natura generata, & sub alia forma
in misto conseruata: neque tamen posse negari istas esse essentias, & vera principia à natura destinata,
& ex seminio simul nata nascente toto quod ab ipsis & elementis integratur, quia nihil in indefi-
nito regulariter nascitur, sed omnia determinatè & numero, mensuraque sua dispensata. Ideo & ista
principia crasin, virtutemque rei representant, aliud vberius, aliquid parcius, pro vt res hoc vel illo
excellit. Num hæc schola intellexerit an non, iam non disputamus. Illud certum est nec Riola-
num, nec Palmarium saltem potuisse iudicare à se intelligi. Ideo & Riolanus ab Alchymia trium-
phante redarguebatur, quod nimio peccaret, arbitratus omnia à chymicis per violentiam fieri, oleaque,
aquas, & sales non naturâ inesse, sed per corruptionem produci; in quo maxima ex parte errabat, quamquam
non negemus chymicos in aliquibus etiam violentia vt, id quod tamen naturam non totam de-
struit, quia semper fit determinatum ex determinato; & salutem humanam etiam per vim sunt facien-
da adminicula conseruantia, quo ipso etiam videmus naturam absque omni arte nobis consulere.
Quam multa enim vi corruptionum violentarum generantur, quæ postea cedunt in vltimum nobis
proficuum: Hæc studiosorum gratia prolixius paulo descripsimus, vt ex collatione sententiarum iu-
dicare possint, quid sentiat Libanius, siue inconstans, an aliud quid quod illi iniuste ascribitur hi,
qui in rerum natura, & dissertationibus philosophicis ferè sunt infantes, meliusque facerent, si di-
gito ori appresso à Libanio discerent, quam ipsum nugis inutilibus onerarent. Nunc ad Palma-
rium. Is in scurras versus cum nihil habeat solidi quod contra doctrinam de elementis chymicis
dicat, nugatur. Libanius distinxeat separationes succorum spontaneas quales sunt in melle, san-
guine, musto & similibus multis, ab illis quæ interiori mistutam solunt; veluti: Mustum iam sepa-
ratum est per se in quatuor analogia elementa, quod Galenicorum nullus ignorat: Ex eo vna pars vinum
equalit. Ex vino vero ipse Palmarius c. 18. p. 97. noua elementa quatuor, ignem ardentem, aerem, ignescentem
(Ita enim iudicauit) aquam phlegmaticam, & salem tartarinum procudit, parte subtiliore, quam alias
quintam essentiam vocat, in duo elementa distributa. Num vero ille bellus Galeno-chymicus ab-
negauit quæ Galenus scripsit in 2. de elementis, vbi quedam communia: quedam propria; illa calidum, hu-
midum, frigidum, siccum, hæc sanguis, pituita & duplex bilis: vel quæ sunt in 2. simpl. cap. 17. de oleo
vbi omnibus plantis geminum excrementum tribuit, crassius vnum, vt amurcam; tenuius alterum, quod
& ipsum compositum ex acris essentia & tenui serola, quæ est coloris ruffi, & ab oleo candido dis-

Seceffus partium in succis Elementa analogica parit, alia ab his qua interius educuntur arce.
Vini segregatio.
De vino in 4. simpl. cap. 2. & de oleo, lacte, succis, & excrementis.

crepat:

crepat: vel quæ de aceto & sanguine, aliisque succis & tam alimentis, quam medicamentis non vno in loco posuit: quæ de lacte cap. 16. lib. 4. simpl. Num ergo Galenus quatuor communia elementa in succis expressis, lacte, aceto, musto, massa sanguinis, &c. ponens, & quatuor propria, octo statuit, ut ideo à Palmario sit explodendus? Affit quis & vinum Palmariano modo disgreget, iam erunt duodecim. Quod si resumatur Tartarum, quod erat pars vna compositionis vini, idque denuo in elementa secet, eruntne sedecim? Septimum. Irridet & mixtionem duplicem, vnam leuiculam qua lactis & aliorum succorum partes in homogeneo consistunt: Et deinde interiorem, quæ est crasis butyri, casei, feri, olei, aquæ, amurcæ, &c. Rideret & naturam Deumque ipsum & omnes eorum interpretes si adhuc viueret. Ideo bene in purgatorio detrulus flere discit, si quidem Romano sentu mortuus est. XIX. Licet Theologis inquit, animam à corpore, & formam à materia separare. Medicis non licet. Ridicule. Num ergo Theologis licet homines occidere? Quod si alium sentum habet, cur non & Philosophis, & Physicis, & medicis? Imò cur non lanis quoque & coquis? Cur Mesuæo & chymicis non licet separare essentialem, formalemque partem à materiali si id licet officinis?

De mixtione duplici.

Num medicis sit formam à materia separare.

IX. Homo sanatur, non corpus, non anima, sed virumque, &c. Suaue delirium. Num anima sanatur cum vlcus, aut vulnus corporis? Cum lentigo detergetur, & vitiligo? Cur medicinam animæ profitentur Theologi & Ethici, corporis, Medici? Veteres Philosophiam animæ medicinam dixerunt. Corpus ægrotum medicis curandum commiserunt, quanquam ut Plato dicebat, anima sit principium internum sanationis corporeæ, ut naturæ Hippocrati.

X. Quasi cortex (inquit) aliam haberet mysturam à nucleo: &c. His nimirum argumentis voluit præclatus ille magister Libanii diuersa elementa euertere? Si viueret, iuberemus eum pasci putaminibus auellanarum, & nucum iuglandium: nos comederemus nucleos. XI. Non est ex aliis Elementis cortex: ex aliis nucleus. R. Deliras. Non est ex aliis genere: at ex aliis propriis, inquit Galenus, aliamque habet crasin. XII. Medicamentum non est organicum, sed simile. R. Ergone saltem organica (stultè ponit pro dissimilabilibus) sunt ex diuersis Elementis: Si hoc, quid fureris? At de similibus quoque melius Galenus.

XIII. Non laudatur illa mixti separatio in 4. Elementa. Cur non? Quia quinta essentia certis delectatur, nec promiscue omnibus sociatur: Cum vini volatilis spiritus volat: in salis fixitate aceti sedet. R. Magistri ratio non est domi. Nam argumentum caret Elencho, & contrarium potius conuincit. Si enim quinta natura, quæ est potentiarum essentialium vehiculum, in vna parte magis est quam in altera, ut in succo, oleo, sale, cæteris sublatis ista est seruanda, ut faciunt officinæ coctionibus, infusionibus, expressionibus: chymici extractionibus, quas operationes Pharmacochymia Palmarii commendabat.

XIV. In corpore Physico similari vnicum est custos totius thesauri. Ergo non tria. R. Illud vnicum est essentia tota, sed quæ nihilominus diuersas partes habet, quæ separari, elaborari, iterumque, si placet, coniungi possunt. Fit istud triplici forma, uti liquet. XV. Satis est de toto corpore vnicum habere totius virtutem potens. R. At hoc non obstat separationi. Elementis inanibus separatis fit extractum. Id vel sponte discedit in diuersas partes, ut Galeni oleum, & lac, aliique succi. Hic Galenus amurca, & sero tenui segregatis oleum album, & dulce retinet. Aterat oleum totum ex oliuis extractum. Chymici infuso etiam sale ex fecibus colligunt, & omnes partes elaboratas iterum, si consultum putant, coniungere, ut fiat Elixir, possunt.

Olei expressi secessio.

XVI. Accusatur postea Libanius superfluitatis, quasi quod vno capite expediri potuisset, secussit in plura. R. Errabas Palmari. Nam diuersitas elaborationum diuidebat operas chymicas in plures, quæ non poterant simul, & semel confuse tradi. Quanquam autem contenditur gradatim ad vnum vltimum: tamen via ista plures formas imperfectionum partim, partim perfectionum quoque subordinatarum iuxta artificis arbitrium exhibet, quarum singulæ etiam per se possunt in usum venire. XVII. Si essentia solitaria non venit, nec nascitur, nec extrahitur, nec est inseparabilis ab elementis, &c. quorsum tot capita tradita sunt? R. Propter fordes & inania corpora, quorum quædam penitus inharrent. Ideo opus est etiam pluribus segregationibus. Hæ dum peraguntur, elementorum radicales partes simul extolluntur, & in essentia censum assumuntur. Itaque licet in totum secludi non possint: crassamenta tamen separare etiam officinæ est vile. Non intellexit Palmarius artem magni magisterii. Si vna operatione absolui posset Elixir, non opus foret pluribus, & quidem in præparatione laboriosissimis: Inde in oleo, rubino, puluere aliisque formis pro artificis placito. Si in officina catharticum vna forma pilularum fieri satis foret, quorsum lulepi, syrapi, electuaria, pulueres, succi, & formæ aliæ satis multæ? XIX. Fernelius demonstravit in omnibus (mixtis perfectis) esse aliquid elementis præstantius, quod nesciat corruptionem. Ergo (vult inferre) id solum factum esse effuisse. R. Et efficiatur sane. At id sine separatione crassamenti elementatis non potest: cumque Fernelio non displiceant aquæ, olea, sales, quibus formis essentia ista se manifestat pro cuiusque naturæ, quidni modo Elixir vnum modo tria illa principia ars Fernelio astipulante seorsim expediat?

Palmarius methodicam tractationem reprehendit cum tantum de scientifica informatio ne intelligat quantum ad hoc quicquid. Vide de his separationibus chymicæ Pharmacopœicam de depuratione per circulationes & dissolutionem.

XIX. Si quinta essentia facit, ut communia plus possint quam solitaria, & ea virtute orbata essent, frustra distinguuntur elementa à principio. R. Apparet Palmarium omnis informationis artium, & alchemiæ rudem fuisse. Quis enim alius sic argumentaretur quam imperitissimus methodi & magisterii? Ponit elementa virtute orbata. Id de essentiali concedimus, quando scilicet essentia separata est à vacuis elementis. At nostrum magisterium adhuc est cum illis in certas partes pro dominio separatum. Singulas postea spagyrici elaborant, & ab omni alienitate liberatis essentias colligunt: Veruntamen est, ut & sic in usum veniant. Propter hunc ponitur magisterium elementorum. Quod si mixtum siue consilio, siue natura, magis tribus partibus videtur iuxta tria principia elaborandum esse: per principiorum operationes (nam differunt non nihil ab elementorum) mixtum in tria principia diuiditur, quorum vnum quodque, nisi sic uti volumus, postea essentialiter elaboratur. Quis vero donet in mixto quintam essentiam efficere, ut communia elementa vel totum plus possint quam liberata ab impediementis partes?

XX. Vna

XX. *Vna essentia est ab astris. Vnum subiectum est ab Elementis. Ergo non est causa vt tam varie enuncientur.* R. Sit illa essentia ab astris. Sed in misto non est pura: Deinde cum extrahitur, non habet vnum modum, nec formam. Hinc diuersitas. Interim de astris quod dicit, Paracelsicè dicit, & tamen non vult huius fecis esse. Sic est de elementis modo putre acceptis, modo cum essentis. Est & illa mira locutio, subiectum essentiarum esse ab Elementis. An non essentia etiam per se subsistunt? Veruntamen id toleretur.

XXI. *Elementa quæ describis, eadem sunt cum principiis alterius capitis. Ergo frustra duo capita ponuntur.* R. Erras. Alia ratio est Elementi, alia principii. Cum misti distractio sic fit, vt magis 4. Elementorum notas habeant partes distractæ, atque adeo in eis elementa dominantur, tunc elementa vocantur. Cū ita sit, vt magis essentia conspiciantur quam Elementa, licet vtrumque adhuc vna sit, tunc appellamus principia magistralia, quæ facili labore in essentias perducuntur. Quod autem vtroque modo elaboretur mistum, id Libauio non debetur, sed naturæ, & artificum consilio: Non potuit Libauius eam Alchemiam condere, quæ elementis, & principiis careret, quia autores iam pridem de illis præceperant magistraliter, & essentialiter.

Pag. 48. in fine cap. 8. quinta essentia partes sal & oleum negantur si ne igni & aqua ex misto elici, & oleum aeri, sal terra datur.

XXII. *Sal, sulphur, mercurius, corpus habent ex Elementis communibus: Et in ea resolvuntur, vt sal in aquam; sulphur in aërem & ignem: Imo potius sulphur est aëreum, quia est alimentum ignis. Ergo non distant ab Elementis.* R. Antecedens negat ipse Palmarius, qui essentiam, quæ est in principis magistralibus ex ipso cælo, quod TOTO GENERE diuersum ab Elementis ponebat, deducebat. vide cap. 5. & 13. vbi magnifica: Ita paulo ante scribebat ex astris essentiam oriri. Putabat autem ea esse vnius rei diuersa nomina, quod in Lapidis causa concedi potest: at non alibi. Si ex cælo sunt, & non ex Elementis, quomodo corpus habent ex Elementis? Quomodo sulphur est aëreum, sal aqueum? Impetito homine ad calumniandum proclui nihil petilentius. Magisteria ista, antequam essentialiter elaborentur, sunt cum Elementis: Sed & ab his non penitus liberantur iam exaltata, quanquam exaltatio efficiat vt elementaris portio pro essentia computetur. Peccat præterea argumentum elencho non sequentis. Omne mistum dicitur corpus habere ex elementis: Et tamen aliud sunt Elementa, aliud mistum.

XXIII. *Fingit obiectionem: Sed quam præ stultitia non potest sanis verbis proferre: quasi Libauius illa principia neget ad missionem concurrere suo modo. Dum autem non materialia, sed formalia dicuntur, non amplius sunt in censu magisteriorum, istaque nomina habent in arte mystica, ex disciplina consuetudine. Logicos, & metaphysicos Phantasias chymicus contemnit, si velint suos Logos eorum arti opponere.*

Palmarius: XXIV. *Galenus & Aristoteles elementum non dixerunt inefficax cui non sit sua essentia.* R. Garris. Vterque Elementum primis, seu tactilibus qualitatibus definit. Essentias Galenus propriis cuique elementis, vt pote crases singulares, inesse largiri potest, sed tunc aliud quid sunt quam Elementa. Sanguis pro se mistum corpus est, vt & reliqui succi. Elementariter considerati distribuantur per tactiles affectiones.

XXV. *Grandis ille academicus magister quasi cum pueris luderet, ædificando casae, plostello adiungendo mures & equitando in arundine longa temporis fallendi causa fingit obiectionem nouam: Elementa sunt materialia, principia formalia compositi, vtraque diuersis modis ab arte exhibentur: Ista externa sunt missionu; hac interne. Finge pro lubitu. Quid inde? Ergo, inquit forma rerum erunt ex pluribus: non simplices, sed compositæ.* R. Ergo tu ad anticyras ite debebas cum tuis stultas argumentationibus. Notum est aliter de formis discernere logicum, metaphysicum, Theologum: aliter chymicum Mesuæ cum sequacibus Legat quis, quæ ille fabulator cap. 13. de quinta essentia narrauit. Alia sunt forma extractæ, & formalia principia chymicorum: alia est causa formalis.

XXVI. *Nugas multas præterimus hominis ad miraculum stulti. Illud tamen haud grauato videamus, quo ex Libauio vult consutare Libauium. Si essentia ista (quæ principii nomine appellatur, aut sane quinta: Miscet enim homo vanus cælum terræ) est simplex & vniformis: est vnica & vnicum principium. At est simplex: quia forma: Forma vero omnis simplex. Ergo: Et ex consequente non est principium triplex: Est vnicum tantum elementum.* R. Est vt dicatur simplex, & vniformis: Est vt difformis. In assumpto de forma negatur vt ante dictum. Quis vero est ille chymicus qui vnicum Elementum, & vnicum principium posuit? Delirus Palmarius fabulam de lapide, quem nunquam intellexit, narrauit, & inde omnia Elementa, mercuriumque & sal in vnum compegit. Sed bene iuit ad purgatorium.

Si essentia est vna & simplex, vnicum tantum est elementum. Non sequitur.

XXVII. *Libauius coactus respondit Riolo, non esse quintam essentiam cælestem.* R. Mendacium est: vt & illud quod in examine & Triumpho nihil agnoscat cæleste. Quorsum adduxit Hippocratem, si nihil agnouit? Mirum Parisianum aërem, qui scholam doctissimam fouet, impurum istum spiritum, tam impudenter mendacem potuisse tolerare.

Analogum Elemento stellarum corpus.

XXVIII. *Dixerat ex Aristotele Libauius essentiam mistorum referri ad illud de calore, spiritu & insito humido, de quo corpore toto simul Aristoteles pronunciat, quod sit analogum elemento stellarum. Illa analogia quæ sit, explicari aliter non potest, nisi dicas esse singulare corpus quod nec cælestem essentiam participet, nec elementarem, quod tamen & impossibile est, & multiplicat rerum Entia præter necessitatem. Non est vniuocum; nec æquiuocum; sed analogum, quod necesse est aliquid cælestem esse, & simul elementare in vno. Alias nec superare elementa posset, nec cum eis coire in misturam.*

XXIX. *Analogia non potest mutare genus, vt nec artificia, inquit.* R. Si intellexisses aliud esse genus vniuocum, aliud æquiuocum, aliud analogum; stultitiam istam non effutiuisses. An autem ars ex vno genere possit quid in aliud cogere, vide Aristotelem, cum ex misto putrefacto facit terram; & ex elementis medium, quod vt natura fit; ita & arte mediante natura. Palmarius sane ex auro faciebat exuberant

tum aurum potabile ultra sphaeram exaltatum : ex stibio vitrum : ex argento viuo medicinam crystallinam, &c. Genus corporis, & si quod est aliud remotum mutari non potest; at ex vino & pane fit sanguis, ex quo caro, Os, &c. Et hæc quidem sunt trita. In magisterio lapidis præceptum est: Fac cor-pora spiritus, & spiritus corpora : quod forte perinde esset ac si quis in scholis Physicorum diceret: Fac ex terra (quæ maximè est corpus) ignem, (qui maximè est formæ, & spiritus) & ex igni ter-ram. Chymici suo modo corpora vertunt in incorporea, sentientes cum veteribus, qui spiritualia inuisibilia incorporea dixerunt.

XXX. *Negas quicquam à cælo deuenire*, inquit: *Ideo rides Riolanum & Fernelium*. R. Ad essentiam quod spectatur negamus, & in hoc nec Riolanum, nec Fernelium, nec vllum alium curamus. Ratio supra dicta est. Interim tamen à cælo est calor solis, licet sapientuli Aristotelici comminiscantur. Cætera sunt nugæ Pal-mario dignæ, qui in tenebris per ebrietatem aut delirium garrit stulta. Deserta iam quinta essentia, quam inter principia & elementa interiecit pag. 154. redit ad elementa, vt se plus quam phrenesi la-borasse eo tempore quo vomuit stultitias, non scripsit, conuincat.

XXXI. *Reuocit à magisteris resolutionem missi in elementa* argumento, quia solutio pertinet ad separa-tionem, & non ad magisterium. R. Palmarius erat in methodo asinus ad lyram. Si magisterium est com-positionis, cur non & separationis? Contraria vnius sunt generis. Iam compositionem etiam in la-pide esse scimus, vt potè matrimonium. Eius artem dici magisterium non est vt doceamur à fatuo Palmario.

XXXII. *Quæ analogia succi cum elemento*, inquit stultus. Respondeat Hipp. & Galenus: quæ analo-gia elementorum cum sanguine, & cæteris humoribus?

XXXIII. *Soles humores reuocare*. R. In chymia non opus est de Hippocraticis humoribus loqui. Relinquantur in corporum anatomia locali, & medicina, cum ad chymiam ventum est, sunt mate-ria elaborationis chymicæ. Aliquando tamen ex æquiuoco phlegma, & sanguinem agnoscunt chy-mici. Ridendus est, quod cū salem in aquam solueret, & sulphur æereum corpus esse diceret, hinc non possit ferre vt partes ex misto eductas elementis comparemus.

XXXIV. *Redit ad scomma octo elementorum*, cumque Libanius dixisset in illa præceptione chymicos habere aliquid singulare, & discedere à Physica vulgari: quatit homo lepidus quo autore discedatur: R. Auto-reeo quo Galenus ab Aristotele, qui cum 4. haberet tantum elementa omnibus communia, adiecit quatuor propria: Item eo autore quo Lapidis magistri longè alia profitentur elementa quam Ari-stoteles: Item his, qui ex Chelidonia, & aliis quatuor eliciunt diuerse affecta medicamenta essen-tialia, atque insuper etiam capita mortua, & feces abiectioneas, elementis inanibus comparatas ha-bent. Si sapiunt Palmariani, agnoscent autoritatem Libanii.

XXXV. Proflitiam in arenam alacris ille Pancratiastes. Cedo inquit, in VNICO indiuiduo 4. El. & tria principia: comque puter Libanius dare non posse, assumit vinum idque secat 1. In spiritum puris-simum: 2. Phlegma aquosum. 3. oleum æereum. 4. cinerem terrestrem. Negat plura pauciora. (b) R. Qua-tuor ergo elementa analogia habemus in vna parte multi. At hoc prius separatim erat in alia qua-tuor, quæ Galenus humoribus comparat. Nonne? Ecce tibi in vno & eodem simplici octo elemen-ta. Si ad communia redeundum esset, quodlibet istorum in alia quatuor fathisceret. Nonne & hoc verum? Respondere Palmariani? Videte vero num hæc quatuor consentiant cum illis quæ cap. 18. pag. 97. enarrabantur; quorum primum erat ignis ardens, seu aer ignescens: (Est ne hic idem cum purissimo & simplicissimo spiritu? Quæ ratione vero ardet, & discessum facit, quin & fuliginem reddit: Flamma est corpus imperfectè mistum. Sed sit) secundū aqua phlegmatica. Tertium sal tar-tarinus, seu portio terrestris. Præterea inopiam vestri magistri, & incitiam contemplamini. Nam chymicus cum vitum maturum destillat, primum extrahit partem subtilissimam, cum tenuiore phlegmate, & oleo. Ideo statim primo opere prodeunt tria, quæ etiam separantur industria. Dein-de reliquæ pro consilio possunt tractari. Si enim linas aclescere: separatione excipies spiritum aceri, phlegma, & acetum radicatū. In fundo erunt feces: Et est nullum horum prioribus idem. Rur-sus si feces velis arte tractare, igneum oleum vnum, alterum ærium elicies: Vtrumque essentiale. Sal erit in cineribus, qui à sale separati sunt terra, ex qua forte vitrum confeceris. Insuper si salem reducas ad artem, quot res inde feceris? Si non libet in acetum mutare, poteris deminuta copia hu-moris, putrefactionem instituere, quæ rursus diuersa exhibebit. Poteris & crystallos consequi, ex quibus iterum alia atque alia. Si frigori vinum commiseris, glaciem & essentiam obtinebis. Si absq; destillatione putrefeceris, alius erit labor. Dicite iam Palmariani quot fuerunt elementa, & prin-cipia in vino: annumerate vero halitus & vapores qui inter laborandum insensibiliter anffugerunt! Sit phlegma aqueum: Spiritus cælestis per circulationem elaboratus seu quinta natura; sal in tartaro, cum terra; oleum: seu sulphur: & vnus spiritus æreus, alter igneus. In phlegmate est mercurius. Hic habes tria principia: Habes 4. Elementa: Habes V. Ess. Quæ aliis modis elaborata prodeunt, symbolica sunt, & transmutationem quoque habere possunt, vt cum sit acetum. Ita Tartarus & sex sunt symbola terræ & salis ex prædominante; at non sine cæteris principiis, & elementis. Notare iubemus, ela-borationem non raro institui ex consilio. Ideo fieri potest vt aliquibus neglectis vnum aliquod in-tendatur: Et si vna operatione ex vna portione non possunt fieri omnia: plures assumtæ diuersimo-dè elaborantur.

XXXVI. Sed mirum audite ex Palmario iudicium. Alcalia, inquit, ad spiritum, & aquam pertinent: Alcalia cuius elemento a-nalega. Pinguedo ad oleum. R. Erras magister. Alcalia Aristoteles referebat ad terram; Et sunt reuera prin-ci-pia plus materialia quam formalia. Si ex eis spiritus elicitur, separatio est: Si volatilia fiunt, in

Ridicula questio. Cum Physi-cis scholasti-cis non lo-quatur ma-tallurgi, su-ziores, coqui, officina & omnes opes-ces. Quo au-tore disce-dunt? Pro-pria profes-sionis auto-ritate.

Ar. 4. me-tor. c. 7.

Sales du-
plices.

flores mutatio: Ita si ex eis a sensu, descensu laterali, deliquio, fiunt spiritus aëres, quos comitantur phlegmata, & sal resolutus, non sunt vniuersi modi: Si figuntur, aliud nomen accipiunt: Si funduntur, fusiles appellantur: Si separantur, alius sal est volaticus & essentialis: alius fixus qui terrenus, locumque habet talem dulcem, seu terram. Tam verum est natura cum arte tractatur, idque ipse Palmarius fatetur pag. 156. in fine capituli 32. Ridiculum est dicere: *Pinguetudo pertinet ad oleum*. Dormitavit magister. Voluit enim dicere oleum pertinere ad pinguedinem tanquam generaliore. Mirabilis est quod in tartaro agnoscat saltem spiritum, aquam (quæ omnino sunt res diuersæ) prætereaque oleum; & quærit ubi elementa interna & externa. Non cogitabat melancholicus cum tartaro esse terram: & ex eodem elici phlegma: interim euaporante tenuiore portione. Non quidem dicebat Libanius in omnibus esse interna, & externa elementa; sed tamen non tam imperitus est quin res octo possit ex fecula elicere. Priora quatuor elementa dederat mustum: Posteriora vinum, & vel sola fex tartarea promer, si velis feras resolvere.

XXXVII. *Ridicula sunt principia, inquit, si seipsis habent priora.* R. Palmarii hæc ratio valeret, si chymia de logicis, & omnium vniuersalibus loqueretur. Sunt scientiæ primæ: sunt sequentes, & subalternæ; & vnaquæque tamen habet sua principia. Ita in ipsis est quidam ordo methodicus. Ridiculus foret & Galenus cum suo Hippocrate si humores elementa communia, & omnium prima diceret. Est primum simpliciter: Est & primum in qualibet scientia, & quolibet genere.

XXXVIII. *Principia sunt inutilia si nihil diuersum ab elementis habent, inquit.* Assumimus: At habent aliquid diuersum ab elementis. Ergo non inutilia. Sane etiam pro se possunt in vltimum metallicum, medicum, vel alium venire: possunt & essentialium materia esse. Additus est vltus etiam in descriptionibus quidam præstent, si miscere velis, uti natura miscuit, postquam arte sunt elaborata.

XXXIX. Ridet, imò ferè insanit cum scriptum est, *illius principis aliquando dari nomina elementorum*, ut cum sal vocatur terra, mercurius aqua & phlegma. Deliria non ferenda appellat. Sed nos bono animo sumus. Palmarius tunc laborabat phrenitide. Stultus est, qui quæ relati & æquiuocè dicuntur, accipit absolute & vniuocè. Quod si facit ex proposito traducendi, etiam calumniator iniurius.

XL. *Principia tandem legibus Aristotelicis induat.* Libanius alicubi concedit, principia chymicam chymia quidem esse simplicia, sed non in natura vniuersali, si velis respicere ad omnium prima componentia. Acutus homo Palmarius ita arguit:

Si principia sunt mista, ex mistiliis vniuersa constant: & sunt qualitatibus contraria.

Ergo vniuntur, cum qualitates inter se mutuo pugnant.

Quid tum inquit postea? Nouimus ita philolophari Peripateticos: Sed sacra scriptura de primarum creatione de his nihil nouit. Nam Dei verbo omnia sic è vestigio constituerunt, ut tunc sunt facta, & postea sui similia procreantur. Temeraria verba fudit Palmarius.

Mira mistio
Palmarii.

XL. Rursus: (Est enim copiosus in delirando) *Mistio non est substantiarum sed qualitatum.* Si ergo principia Libanii sunt mista, sunt qualitates. Antecedens probatur: Quia substantia experces qualitatum tantum vniuntur. R. Iucundius est hoc deliramentum. Quæ enim sunt illæ naturales substantiæ qualitatum experces, ut vniiri debeant? Num et à naturaliter vniiri possunt non actiua & passiua mutuo: In d. m. Palmarii, illa vniio est mistilium. Si vniio est substantiarum: Mistilia erunt substantiæ. Deinde mistio est alteratorum mistilium, quæ sunt elementa apud omnes physicos.

Corporibus
actu formis
potentia.
Sunt enim
materia
misti.

Miscentur enim ea quæ & per putredinem vicissim separantur, suntque in misto potentia sub generali forma misti. Qualitates non alterantur, nec eadem exeunt ex mistione soluta. Non ergo mistio est qualitatum. Ut paucis dicamus, *audisti sonare, sed non consonare.* Cum queritur de mistione prima corporum, ea quæ miscentur sunt quidem elementa, sed ratione mistionis constant qualitates confictu, unde elementaris crasis emergit. Deinde, cum interrogatur num tota totis misceatur, id quod homogenia absoluta videbatur requirere: respondetur id quidem fieri in qualitatibus ad vniionem craseos: Sed in corporibus non posse, quia deberent in infinitum diuidi, quæ diuisione actu est impossibilis. Ita diserebat Arist. lib. 1. de ortu cap. 10. vide tex. 87. & 86. maxime tex. 89. & 2. de ortu tex. 48. Chymica principia si reuocare velis ad generica physiconum, sanè facile patientur ut de iis sic philosopheris, tanquam perfunctoriè, & animi gratia. Sin autem respicias ad originem veram, & quintam naturam in ipsis contentam, vide ut te explices. Alia est longè ratio creationis primæ incognitæ omnibus Philosophis ab Ecclesiâ alienis (Galenus legit Molen, sed irritè) & post institutarum secundum naturam generationum, quam Philosophia Aristotelica, & Galenica mistionis.

XLII. *Vnius rei vna mistio est, inquit, non plures. Ergo non potest esse mistio duplex interna & externa.* R. Vna res æquiuocè dicitur. Certè mustum erat res vna. Habebat ergo vni mustum vnam mistionem. At cum mistura ista soluta exiret spuma, fex, vinum: horum quoduis suam habebat crasin. An non meminit Palmarius Galenum medicamenta & alimenta ex variis componere, & in ista varietate aliam crasin tribuere toti, aliam extracto succo, aliam crassamento, ut in Rhabarbato? Si vna vnius omnino mistio, cur pronuntiatur acetum ex parte calidum, ex parte frigidum? An est vlla crasis quæ ex frigido, & calido coaluit? Si tibi venam metallicam, & integrum animal, totamque arborem offerrem, quid hic diceret? Quid de officinæ tuæ electuariis? Quid de Cramatibus: vnum mistum quæ vnum habet vnam rationem & formam. At sub vnitare generali potest esse multiplex.

XLIII. *Non est mistio vna substantia, altera qualitatum: Sed vnica consummata amborum.* R. At ante patricarum mistio minime erat substantiarum; quæ nihil habebant contrarietatis. Morpheus scilicet tunc agebat Palmarium.

XLIV. Con-

XLIV. Concluditur hoc caput Epiphonemato, quod Libauii principia, & elementa solo nomine differant. Id quidem Palmarius ipse dicebat pag. 71. sal non est nisi ignis: non ignis nisi sulphur (pag. 152. sulphur est aerium) nec sulphur nisi argentum viuum: At definitiones, explicationes, & labores aliud ostendunt cum autorum iudicio, quanquam interdum nomina permittunt. In lapide quoque longe aliud est sulphur, sal, mercurius; aliud elementum.

XLV. Ut seipsum redarguat, concedit varios labores ostendere varia opera. Bellè inquam. Ergo & labores, & opera in arte sunt discetnenda, si sunt artificiosa. Hæc studiosorum causa scripsimus, propter Palmarianos, alias ne manum quidem versuri.

(a) Id corpus diuinum est subiectum facultatis animalis: Ita enim loquitur Philosophus: πᾶσις ψυχῆς δυνάμεις ἐτέρον σώματος εἶδος κεκοινωνηκέναι καὶ δειοτέρη τῶν καλυμμένων στοιχείων, &c. 2. de gener. anim. cap. 3.

(b) Vini anatomia Palmariana Libauiam ex Lullio vide cap. 18. lib. 2. syntag. Eam describere voluit & Quercetanus cap. 6. medicina prisca: sed non integram est persecutus. Vide & Vistadium de secretis natura cap. 10. 11. 24. Item 33. 41. 42. 43. Lullius lib. 1. tract. seu parte 2. Nota, nos in manuscripto quodam libro eundem tractatum inuenisse, sed nonnihil mutatum ab impresso. Erat liber vetuste monachorum scriptura ex bibliotheca episcopi cuiusdam Neidhardi, &c. de quinta essentia, qua & lapis vegetabilis philosophorum, vel potius per quam ille paratur ex eiusdem natura & radice rebus. Spiritus enim vini mercurialis medium est coniunctionis tincturarum. Aurum ibi dicitur tinctura ex fecibus elicta. Ex calce viua seu alba terra extrahitur igni specie crystallina, &c.

CAPVT XLIX.

De iudicio extractorum ex cap. 33. Palmarii

pag. 156.

Extracta Palmarius iudicabat pertinere ad Spagirian, alteram scilicet partem Alchemiæ, quam & Pharmacochoymiam vocabat, recipientem officinarum Hippocraticarum electionem & preparationem medicamentariam per coctiones, infusiones, expressiones, correctiones, contemperationes, triturationes, lotiones, &c. quanquam omnia elaboratius promittat. Hinc extracta olea, sales, aquas, succos non repudiatur, ut ut integris per ignem naturæ perfectis, totum quod est chymicum, tanquam proprium, & essentialiale, quasi extracta sint fœtus supposititii, vendicer. Habemus contententem hostem; Extractionem doctrinam esse secundam partem Alchemiæ, quæ vtilia sanitatis instrumenta gignat medico extractoris solertis ingenio & laboribus: vnde Spagiriæ definitio sumi potest, quod sit altera pars Alchemiæ de extractis. Capite superiore addebatur separationes, quas negabat esse magisterii. Sed non intellexit vim vtriusque membri. Neque enim magisterium caret potest vnione, & separatione, si est Hermeticum. Nam in eo iubemur SOLVERE ET COAGVLARE, ita ut omnis vis magni operis sapientum in TVRBA ad hæc duo reuocetur. Spagiriæ vero tales vult distractiones, quæ iterum coniungantur, ut si vim vocis attendere velimus, non sit de extractis, sed DISTRACTIS, quæ purificata & ab elementorum inquinamenti liberata, denuo coniungat, & in Elixir compingat. Pag. 40. cap. 7. Spagiriæ vocabat eam preparationem medicamentorum qua reddit meliora & morbis expugnandis vtiliora, cuius principia sint artis, quæ pendeat ex pharmacia; cuius principia siue prima opera sint oleum, sal, essentia; tamen extracta, qualia Libauius ex suis chymicis descripsit pag. 70 & seq. cap. 12. reiecerit, & officinarum vulgarium medicinis postposuerit; & pag. 160. explodere voluerit tam extracta, quam magisteria Libauii, ut sic totam Alchemiam quantum in se fuit prosternere sit aggressus. Vidimus de magisteriis. Iam consideremus EXTRACTORVM examen. Primo loco conuelli definitio nem. Scripserat Libauius: Extractum est quod è corporea concretione relicta crassitie elementari extrahitur. Definitio essentialis est ex coniugatis, quæ essentialiam comprehendunt, ut cuiuslibet logico perito patet. Palmarius quasi cum ἀλόγως ageret stultitiam suam egregie manifestat. Accusat primum generis summionem. Quod nam quæso illud esse putauit? TRANSCENDENS. Vbi vero illud? Libauius posuit nullum, eo quod facile intelligi posset extractum esse artificium vel opus chymicum. Id enim in superioribus dictum erat ex operationibus artificiosis existere, ut & in commentario. In schemate artis species chymica (quæ eadem cum opere chymico) erat commune genus magisterii, & extracti. Patet inde vel ignauum, vel obliuiosum, vel calumniosum fuisse Palmarium, cum Transcendens genus affingeret Libauiio. Esse autem istam definiendi formam vsitatam apud artifices vel cum genus artis deest, ut cum summa genera sunt definienda: vel cum facile ex antepositis patet, aut etiam nomine proprio enunciari nequit, exempla docent: ut Genus dicitur cui supponitur species: Genus est quod de pluribus specie differentiibus in quid est predicatur: Species est quæ ponitur sub genere: Ita substantiam definiebat Aristoteles: Ita Relata; Ita Quale, &c. Sic argumentum Ramus, &c. Si ergo viveret Palmarius, ferulam logicam per manus scholasticorum in sublellis triuialibus ei destinaremus. Interim videant eius applausores, & versifices Satyrici, quanto Beano astipulati sint. Deinde postquam genus scutrititer intrisit, tanquam relatiuum QVOD transcendentem positum esset; tautologiam fingit; quasi Libauius scripsisset, extractum est extractum. Sed delirat. Tercio cum extractum diceretur extrahi è corporea concretione relicta crassitie elementari: rudissimus omnium iudicauit ista ταυτολογία esse, quasi concretio corporea nihil distet à crassitie elementari. Discite Palmariani, concretionis corporeæ nomine designari missionem cum termino, in qua humida & sicca coaluerunt ita ut siccum humido terminatur.

Pag. 95. & 123. 160.

Spagiriæ.

De extractis definitione.

Arist. 3. de celo tex. 61. Finis effectiua scientia est opus. Doctor Parisianus non scit definire: multo minus definitiones iudicare. Ad ferulam.

minaretur agentibus actiuis, istaque terminatione comprehenderentur celestis natura, & elementa à chymicis sic appellata, hoc est, partes excrementitiae & potestates essentialibus vacuae, simul. Ita de concretis philosophatus est etiam Philosophus cap. 5. meteor. ubi coagulationem chymicorum simul attingit, quæ tamen nobis à concrezione elementari & quintæ naturæ est diuersa. Crassities elementari est ista quam supra Palmarius vocabat *μάζμα*, alii crassamentum quod relingitur succo elicitò; chymici caput mortuum, *λοιπώμα*, lodes, teiectanea, elementa vacua, fundalia, &c. An vero hoc nesciebat Palmarius? Imo sciebat. Sed placuit calumniatorem agere. Sit hoc primum de definitione.

Pag. 96. c. 17.
Reiectanea
sunt infusio-
nis magna-
ta Inutile
excremento-
sum, &c.

Secundum flagitium est de Tota substantia, & medulla substantia. Scriptum erat, quod extractum sit quoque sit conseruata, & ad nobilitatis suæ perfectionem innutrita. Quid hic conuicator cauillatorque Palmarius? Dixit Libanius totam substantiam tribus illis principiis, aut elementis designari: nunc aliam habet huius substantiæ medullam. Tota substantia habet indumenta, & partem nobilissimam, &c. ludicat autem hoc esse deturpare artem nobilissimam. Argumento: quia octo superioribus elementis iam adiunguntur alia octo, illis externis hæc interna, &c. Quis potuisset melius delirum Palmarium depingere, aut sculpere quam ipse seipsum tanta vesania? Sed studiosorum causa placide dicamus, non esse absurdum T E R M I N V M T O T A S V B S T A N T I A diuersimodè accipere, & nunc tantum mistum cum omnibus partibus facultatibusque sic vocare (Conspirant enim aliquando omnia in idem vnoquoque agente quod suum est) nunc *crassitas* & formam, vt Galeno & medicis passim mos est. Chymicus ad istorum imitationem totam naturam & substantiam appellat totum cinamomum totum Rhabbarum, &c.

Extrahorū
extracta.

aliquando tantum interiorem essentiam in qua vis principalis radicata est, vt succum Rhabbari purgantem, cinamomi oleum, extractum, aquam, salem, vel ex his elixyr concinnatum. Præterea cum elaborationes gradibus differant, & quod est in magisteris elementum, vel principium segregatione factum, id in essentia eliciendis sit materia: Et rursus extractum hoc iterum extrahatur subtilius, donec ad summum subtilitatis utilis, & quintam naturam peruentum fuerit, quomodo vinum spiritum, aut etiam frequentiore destillatione elaboratur, & philosophi præparant argentum viuum etiam pluribus vicibus: num absonum ab arte est diuerso respectu substantiam diuersam ponere? De Antimonio Basilii supra produximus exemplum. Palmarius habet suum sublimatum, & aurum potabile exuberatum & supra spheram exaltatum. In elementorum ratione semper à terra succedens est formalius, & proximum à quo sequitur materialius, vel ipso Aristotele iudice, donec desinatur in igni: in

Arist. 4. de
celo c. 4. tex.
35. Item c. 3.
sex. 23.
1. Gen. an. 3.

mistis vero, in corpore illo elementis nobilitate, quod proportionem respondet elemento stellatum. Semper autem his, quæ non sunt summe purgata, aliquæ adhærent feces reiectiles, quæ inter elementa vacua computantur. Fiat iam septies ista lectetio & purgatio: Quot hinc erunt elementa, si stultitiam Palmarii sequi velimus? Narrat de cortice externo, & essentia interna. Sane utrobique sunt elementa: Et nihilominus etiam si radices, cortices, folia, ramos, medullas, fructus, flores, nodos, succos, resinas, &c. quicquid potest in arbore esse enumeres, toties elementa separabis, quoties extrahes; Et tamen quaternarius numerus primus nunquam exceditur, nisi quod affectione differant diuersarum partium, & elaborationum elementa. Vident itaque studioli quanta fuerit malicia istius Galli.

Vide destil-
lationem & in
apud Lul-
lium, vbi
ista
dum, &c.

De medulla
totius sub-
stantia.

Vide Palm.
Pag. 79. &
13.

Tota vbi sub-
stantia est
spiritus vn-
do occulta
omnis pro-
prietat, &c.

Dum Libanius dicit, extractum ex crassitie elementari esse quasi medullam & partem nobilissimam totius substantiæ productam in elementis, seu inter elementa, cum quibus etiam in vnum corpus per naturam coaleuit, per totam substantiam intellexit TOTVM MISTVM quod constat ex elementis, & essentia. Alii vero istum terminum vsurpauit formaliter, seu essentialiter de extracto quod elaboratum secretumque præbet oleum, aquam, salem, tincturam, & alia pro modo elaborationis: Et est hæc idem cum extracto: quod rectè comparatur medulla, hoc est, intus in penetrabilibus rei contentis: Nam medullam per metaphoram solemus appellare quod in re optimum est, quod Psalmus vocat in frumento ADIPEM. Deinde finge, quod substantiam totam semper appelet essentiam; quia essentia inter se nobilitate differunt, adeo vt simplici modo extractus succus sit materia tincturæ, vel essentia quintæ, quæ forma olei, aquæ, salis, potest esse, Libanius nihil peccasset si extractum declarasset nobilissima elaboratissimaque natura. Sed veremur ne dum multis hæc explicamus ali-

Pf. 146. 14.

Medulla cer-
re Gen. 45.

13. Num. 18.

12. medulla

olei, vini,

frumenti,

Deut. 32.

14. medulla

critici.

quis cerebrofior dicat, quid isti hirco scabioso responderis: Cur vesana ista cauilla verbis dignamini? At nos studiorum causa non dubitamus vel hoc quoque venenum concoquere. Tertio Libanius scripserat: Extractum habet quidem radicem quadamtenus ab elementis: Sed principaliter à vi creatis Dei, & per celi occultos influxus porro etiam in natura conseruanda dependet. Hic Libanius ordinem causarum, & media seu subiecta attingit. Extractum dicitur ab elementis radicem habere QVADAMTENUS: quia Deus elementa in prima creatione sic commiscuit, vt celestis essentia in illis esset, nasceretur successus, & conseruaretur: Id autem non καὶ δὲ, sed καὶ τὰ π. Ita arbores radices habent in terra: ita mineralia ex ea oriuntur. Animalia quoque Deus ex terra, & aqua creauit; in eadem reducit eorum corpora, ex eorum prouentibus pascit. Verum ratio mistionis, & distinctionis tam diuersorum generum, & specierum neque ex casu est, vt Democritus & Empedocles disputarunt: neque ex natura bruta. Deus erat qui verbo potente sic miscebat, & singulis naturam simul procreatricem in sua matrice indabat, utrobique simul complexus essentiam facultatum & proprium subiectum; postea etiam externa adminicula corporis, & variorum accidentium causa. Hæc ita esse, quis non pius confiteatur? Impius Galenus negabat Dei istam omnipotentiam, & naturæ vim faciebat superiorem, quasi Deus ex prior natura potestate tantum optima, qua fieri posset, eligeret, non autem ipse sit prior creator & Dominus, muratorque pro libera voluntate natura. Palmarii desipientia quid in tam pius reprehendit?

Primum per calumniam omittit illud Quadamtenus. Secundo putat elementa cōmūia haussisse facul-

facultates non aliunde quam à Deo, ut sic Libavius inscitia sit reus, cum radices quadamtenus in elementa infixit. Si ultimus alphabetariorum esset Libavius, reformidare debuisset ille magnus Parisiensis scholæ Doctor tam pueriliter & cavillatorie nugari. Num quid ignorabat Libavius ordinem causarum? Discite Palmariani Libavius ex sacris literis SCIRE somnia esse, & vanitates, quæcumque scholæ vulgares de missione ex elementis stultissime deblaterant, & inter se ob id digladiantur tanquam de summa salutis ageretur. Contra istam stultitiam (cui enim non sic appellemus cum S. Paulo 1. Cor. 1. 20. Et cum Jerem. 10. cap. vers. 3. vanitatem, quo nomine & Ecclesiastes mundanam subtilitatem indigerat; Paulus iubet cauere ne decipiamur Philosophia, quam & falsi nominis scientiam, si Sophistica sit, vocare non dubitat) Libavius ponebat Deum in initio missiones instituisse, & aliquo modo elementis essentias illigasse, ut in illis crescerent, & conservarentur addita facultate cœli, non à priori, sed à posteriore, à qua & post conditam naturam Aristoteles pronunciauit inferiora regi 1. Met. 2. & 3. 2. de Gen. anim. 3. & 3. Gen. an. 11. &c. Ecce ignarum Libavius: Imò delirantem, & cavillantem vesane Palmarium.

Quartò auscultate logicam ratiocinationem: Sic delirant, inquit, qui à veterum præceptis discedunt. Nos Libavii nomine concludimus: Ergo iuxta Deum sapiunt. Quia scriptum est Ezech. 20. 18. In præceptis patrum vestrorum nolite incedere. Cor. 3. 19. Sapientia huius mundi stultitia est apud Deum. Coloss. 2. 8. 22. Si Libavius ad Deum reculit quæ Plinius, Galenus, & alii Ebnici ad naturam, aut Parcas, non deliravit, sed sapit. Reculit autem ad Deum, idque iuxta modum creationis, & providentiæ conferuantis. Ergo. Speramus scholam Parisiensem rectius sapere Palmario, quem & iure damnatum esse persuasum habemus.

Quintò: Quasi Deus (ait) tuam medullam, tum extraculum solum creavit: Elementa sint increata. R. si videret tabula fortassis confiteretur cum Platone primam materiam, essentiam, & locum esse Deo coeternam, & sic increata elementa. Cum Plinio, Aristotele, & Galeno poneret æternitatem naturæ, cuius fatalibus decretis ne Deus quidem posset derogare. Num si vult Thesin servare de non discedendo ab Hippocratio, Platone, Galenico, Plinio, cum ipsis cogitur sentire. Deinde ubi dixit Libavius, aut saltem principium posuit ex quo logicè sequatur, Deum essentiam, non autem elementa creasse? Si habet radicem ab elementis, per Deum creatorem habet: Sed elementa non constituerunt ex se missiones, uti multide concursu & contemperatione in horas somnia miscent. Potentiæ Dei est hoc præ cæteris admirandum. Dic quid velis, inquit ille stultus. Si ergo ignorabat quid vellet Libavius, cur obloquebatur tam proterve?

Sextò. Sequitur medulla sapientiæ Palmariæ tanquam ex tripode Phœbi. Loquere: 1. Elementa vires suas obtinuerunt à Deo benedicente: R. Imò & creante. Nam aquam fecit, & terram, primò quas & inanes. Postea benedictionem addidit: Verum non tanquam simplicibus, sed mistis, ex quibus plantæ, animalia & mineralia extiterunt non naturæ, sed Dei verbo. Si de tuis physicis loquendum esset, aqua fuisset frigida humida; terra frigida sicca, aer cal. hum. Ignis cal. sic. non operante Deo, sed cœlo iuxta motum inde, & motus desertionem. Ita enim Aristoteles philosophatus est. Quid quæso ex istis contemperatis iuxta Galeni naturam fieri potuisset, si Deus nihil ultra naturam valuisset? Nempe vanissimæ istæ crases medicinarum, alimentorum, & aliorum mistorum, nihil habentes interius, quam qualitatum primarum combinationes, & commistiones. Cum ad occultas vires perventum est, quam ludatur in ponte asinorum, & asylo ignorantia, uti appellabat Erasus? 2. Paracelsista absolutissime. Ita vocat Libavius homo nec Paracelsi, nec aliorum sententiam intelligendo assecutus, & nesciens quod nam animal sit Paracelsista, cornutum, an excorne. 3. Elementa sunt communicata creatis, & generandis omnibus, nomine, & munere elementorum. R. De elementorum nomine nihil est in creationis historia. Terra, aqua, spiritus, lux nominantur. Sed hæc non sunt Aristotelis, & Galeni elementa. Veruntamen sit ita: quid tum postea? 4. Munus elementorum proprium dicitur esse partem missilem esse & missiones consicere qualitatibus actiuis, & passivis primis, id quod quadamtenus tantum verum esse patet, quia tertiæ qualitates ab illis primis toto cœlo discedunt. 5. Obtinuerunt elementa ut ex illi mutuo coeuntibus hoc, & illo modo hæc & illa nascerentur. R. Si nihil aliud habes, non potest ex illis quicquam aliud nasci quam quod ex aqua & pulvere accedente aere, & aqua fieri videmus. Si ite ista vis in ipsis fuisset, quorsum opus fuisset mandare terræ & aquis, addereque benedictionem procreationis iuxta similitudinem substantiæ & virtutum? 6. Natura, sed Dei fuit imperium, datum & his generalibus mundi parentibus. R. Phœtorem stultitiæ. Naturæ nullum fuit imperium: Et si contra distinguitur Deo imperanti, quorsum apponitur affirmate? An utriusque fuit? Deinde quo autore sciebat Palmarii sapientia, elementa esse mundi parentes? Quo autore sic loqui didicist? Num ex schola audiuit? Non: Sed per febrim malignam deliravit. Nam materiales partes non possunt esse causæ procreantes.

Sacræ literæ testantur in principio Deum creasse cœlum & terram, quæ fuerit inanis & obscura, super facie abyssi se moritante spiritu. Elementa non pepererunt mundum: neque mundus est elementorum parus. 6. Deus fecit elementa & creavit. Mirum. Ergo non potuit moveri aqua, & lux, & ignis sua vi? Attamen Iob 38. 8. Deus dicit mane erupisse. Interrogandus erat Aristoteles quoque, cuius vi moveretur sursum ignis, terra deorsum. Num alius? At sic violentè moverentur, non natura. Pingite Palmarii imaginem facie Mydæ. Dignus enim fuit. Nam ne putemus fortuito dormienti excidisse vocem addit: ut non agerent nisi concitata: & ab alio impulsæ. Sane si ille alius esset Deus, tolerabilis vox esset. At non ita accipit. Vult à cœlo agitari. Quasumus o Palmariani, ut ignis exiccet, & calefaciat, aqua madescat cum frigore, quo cœlo habent opus? Ante cœlum factum erat terra, & aqua. Quid ea movebat, si Deum creatorem seponas? 7. Deus cœlum fecit & movit. R. Credimus si ita lubet. Sed tamen quid dicendum his qui sphaeras movent per

Mistio Galenica.

Qui iuxta veteri Philosophorum abnormes normas delirare iudicatur, Deo sapiunt. Ier.

10. 2. iuxta vias gentium nolite discere, quia leges populorum vana sunt.

Quomodo Palmarius putavit res creatas esse.

1. Meteor. cap. 3.

Quatuor primæ mundi iuxta Theologiam. Elementorum officiū.

Elementa mundi parentes.

An elementa vim motu in se habent.

Cœlum quæ si mobile.

pag. 47. 8.
cap. Caelum
non debet
igni substi-
tui, quia dis-
feri toto ge-
nere.
Forma vnde.

Forma &
Q. Ess. idem.

Ignis causa
nascentium.

Caelum prin-
cipium du-
plex.

Sublunaria
ex caelo &
elementis;
quod iam co-
tra Riolanū
aliquoties
constituitur
Palmarius.
Num Deus
adhuc creat.
Ps. 102. Vers.
19. Ps. 104.
30. Sap. 19.
11.
Superfluita-
tes multorum.

Rhabarba-
rum integru
purgat effi-
caciū extra-
cto officina-
rium.

Elementa
nobiliora &
ignobiliora
differre.

intelligentias? Deinde quid secundum mobile contra motum primi ab occasu in ortum trahit? Tertio qua ratione mouentur astra? Per se, an per orbes? 8. Ex caelo & elementis sunt sublunaria. R. Mitum. Supra audiebamus vtrique plus quam genere distare. Quo compactore conglutinantur? Sed concedamus id, quoniam non ex fundamentis Palmarii: Quid praeterea? 9. Ex caelo & elementis sunt sublunaria, quorum natura est potens virisusque (caeli & elementorum) pag. 82. Forma dicebatur esse a caelo, non ab elementis, quorum nec substantia nec qualitates possent formam producere: Item inferiora regi a superioribus motu, influxu, lumine: Formam ab eis esse quae semper mouentur: materiam sublunarium ab elementis, &c. Similia & alibi leguntur, ex quibus cognoscimus FORMAM & Q. Ess. Palmario: sive vnam eandemque rem, quae & spiritus, & tota substantia appellatur. Nos primum quaerere poteramus, cum etiam ignis, aeris, aquae & terrae, utpote elementorum formae essent a caelo, quia sublunaria: Caelum autem factum est die secundo, illud scilicet in quo sunt stellae. Terra & aqua in principio ante caelum illud condebantur. Fortasse iuxta Seuerinum, Paracelsum, Augustinum, &c. in elementa disseminat essentias immaturas, aut earum rationes. At haec non forent formae elementorum. Intellexerit ergo mistorum genera tria perfecta, quibus adici possunt & imperfecte perturbam coeuntia.

Secundo non patet quomodo sublunaria ex caelo & elementis fiant. Num ut mista ex multis alteratis? Nam ex Palmario audiebamus in solutionem esse mistilium (alteratorum) unionem. Si hic est modus, caelum erit alterabile, & ex consequente non formam solum dabit, sed & materiam. Illud explicet nobis aliquis Palmarianus seruatus Aristotelis & Galeni placitis.

Tertio. Quae potest cum iuxta pag. 46. caelum non moueatur ut elementa, sed in orbem? Est autem omnis motus a forma, quam dicitur caelum conferre, si inherendum sit decretis Aristotelis, quae potest, an non omnia sublunaria debeant in gyrum agi? Sin autem id non est, quae causa cur non?

Quarto cap. 8. pag. 42. legimus: Ab vno igne omnia sunt nata (ignis est anima mundi.) Nam Timaeus ait: *ἡ πρώτη πύξις ἐκ γένεσός τε*. Si forma dat esse rei: quodcumque est in natura, esse suum habebit ab igni. At cap. eodem pag. 47. non potest caelum igni substitui. Alibi in chymia omnia potest ignis naturae. Haec & similia Palmariana versutia opus habent ut declarentur. Nos Dauis sumus, non Oedypus.

Quinto expediendum & hoc est, quomodo natura sublunarium sit potens caeli, & elementorum, cum tanta sit varietas: Caelum autem vnum vniuersale est. Respondent de astris Palmariani. Sed non ita erat ante astra, nec postea res nouae sunt in mineralibus, & vegetabilibus conditae. 10. Caelum est principium actuum, & passuum motus & quietis. R. Istud sane erat ex quicquidlibet sublunarium schola Palmariana. Alias schola Parisiensis caelum tantum actuum principium cum Aristotele ponit. Si & verum est, quod Palmarius supra disputauit de caelo formam conferente, elementis materiam, quis videat caelum posse esse passuum principium? 11. Sublunaria nihil habent praeter quatuor elementa, & hoc quintum; caelum scilicet. R. Ergo habent vtrumque principium & nihil indigent influxu, motu, lumine, quae supra ponebantur. Quomodo vero si caelum & elementa habent non habent omnia: Num & in igni, aere, aqua, terra simplicibus sunt 4. El. & caelum? Nam & haec sunt sublunaria, ne quid dicamus de animabus qualitatibus, & huiusmodi. Si ista sunt in sublunariis libenter fateamur a Deo esse: Sed non Palmariano discursu. 12. Autor naturae Deus iam non creatione sed generatione singula perpetuat. R. At & creatione. Alias Palmarius non fuisse Dei creaturam. Deinde conseruat, non perpetuat. Nam & singularia intereunt in elementis, & elementatis, & tandem totus mundus destruitur. Nihil mundanum perpetuum. Sed mittamus nugae pluribus persequi. Septimo: Repetit fatuitatem, quod vegetabilia non pellant ad extra inutilia nutritionis excrementa. Geberus cum ceteris chymicis tres superfluitates agnoscunt in mineralibus, vegetabilibus, & plantalibus: Quaedam excreantur dum vigent in natura, quoniam magis in vegetabilibus & animalibus. Galenus ponebat excrementa vitia & inutilia: Et haec vel naturalia, vel praeter naturalia. Alterum genus est conuicatorum, extra radicem missionis. Ideo paruo labore possunt secerni, qua ratione metalla purgantur excoctionibus, & aliis operibus. Tertium est in radice coherentium, quae non nisi maximo labore, & industria auferantur. Si quis hic ignem naturae verum habeat, possit quidem mala bonis aequare, ut sit in transmutatione. Verumtamen is difficilissimus inuentus est, nec in omnibus aequae felix. Vegetalia ex se emittunt multa inutilia quaedam etiam vitia in cortice multa consumuntur in comas; multa expiunt. Connata duo retinent, quae chymicus separat, & cum exhausta sunt, vocat Elementa artis Superua: area. (Alia enim sunt adhuc praegnantia) succos vitales, & lachrymas, (resinas, liquores) etiam reddunt: Sed non sine essentia. Ita se habet natura rerum. Quod autem dicit Palmarius, retenta obfistere genuinis facultatibus, non est *καθάρσις* verum. Nam naturaliter concreta sunt nascentium adminicula, & propugnacula. Ideo Rhabarbarum integro non minus purgat quam vulgari decocto, aut extracto: Imò plus efficit in tota substantia datum, quam per officinas extractum. Aliqua tamen, & certo respectu ante legitimum exaltationem possunt recte dici obfistere: quod Labauio non poterat concedere ignis Palmarianus, qui venenum cum salubri bonum cum malo; astringens cum purgante seruatum cupiebat. Octavo: Feces & crassamenta ponit. R. Bene. Ista erant inania chymicorum elementa, & capita mortua. Quod autem ista naturae, & artis coctionibus secernantur, de arte concedimus, de natura putamus magna parte hallucinatum Palmarium, qui tunc impure philosophabatur, quaequam quando purget? Nemo: Non habent alia nobilia, alia ignobilia elementa. R. Attamen differunt corpora cruditate, coctione, perfectionis gradibus, & exaltationibus. Elementa illa quae diuelli ab essentia non possunt, sunt recte nobilia: In spiritu vini destillando, reliquiae quae dicuntur elementa, sunt imparis virtutis. Vah potum philosophari Palmarii. Decimo: Non habent aliam missionem. R. Si de excrementis loque-

loqueris cur non, si modo sunt res mixtæ? cogita de resina, lachryma, succo: bile, pituita, lacte, semine, &c. Dicimus terram quæ ultimo restat esse mixtam Aristotelice. At suam habet crasin, ut & phlegma. 2. De ortu 6.
3. sec. 20.

tuam. Undecimo: *Unus & idem est ignis elementari foris, & intus.*

Resp. Cur non infusus est naturæ, & calidum innatum Fernelii, & spiritus Aristotelis? Verumtamen si de diversis partibus Totius loqueris, genere potest idem ignis esse corticis, & nuclei, specie non idem. Nam Elementum ignis differt ab igne cœlesti specie. Si vellemus audire Palmarium plus genere distaret. Sed de diversitate caloris Elementaris & innati, &c. alibi. Duodecimo: *Non est quidam ignis substantia, quidam qualitas.* Resp. Et tamen calor quoque ignis dicitur: Dicitur spiritus: dicitur calidum infusum: dicitur febris, &c. Alius ignis est flamma, alius vaporosus, alius cœlestis, alius Elementum, &c.

*Ignis mixti
differentes.*

Decimotertio: Postquam miscuit extracta Elementis, aggreditur *Ens primum*. Id negat extrahi. Cur? Quia est proximum cuiusque generationis principium. Sit ita. At in matrice sua est, nec nude subsistit in natura. Cur non ex vena metallica & aliorum dum adhuc nascuntur, suntque in matrice tanquam conceptus extrahantur? Indigebat Palmarius Elleboro cum de Ente primo cogitaret.

*De Ente pri-
mo.*

Decimoquarto: *Tractatum de succis extractis reuocat ad pharmaciam*, dicitque purius describi apud autores proprios. R. Nimirum Libavius nihil potest puri tribuere, quanquam non scripserit sua. Est autem telum datum contra Pamarium:

*De extractis
succis.*

Si pharmacochymia complectitur pharmaciam, excepto, quod omnia solertius elaboret, extracta Libauiana sunt pharmacochymia.

*Cap. 17. p. 95
& 160.*

Est autem prius iuxta Palmarium. Ergo.

Decimoquinto: Omnia reliqua: *Ens primum, Arcanum, Essentiam, vno halitu proflat & loco mouet, quia Paracelsica delenda cum memoria sui auctoris.* R. Disces in purgatorio leuius insanire. Exempla secus docet. Arcani (occulti secreti) terminum non debemus Paracello, uti nec reliquos, sed chymicis prioribus. Et quorum repudias essentias, cum quinq; raptopere celebraris? At anteueris obiectionem: *Habent aliquid boni.* Respondes: *Detur id pharmacie.* Imo inquit *spagyria*, quæ sales, olea, tincturas & alia multa præparat.

(a) *Hæc forma alias in modis rerum est vsitata: ut, quid efficiens, procreans? Est causa efficiens procreando.*

Quid est longitudo recta. Est longitudo (seu quæ) recta linea protenditur, &c. Nasus curuus est in situm curuum inflexus: scil. Nasus, seu qui est, &c.

C A P V T L.

De Alchymia Libauiana abolita Palmariana introducta.

LEx abrogationis his verbis concipitur: *Explosis duobus fundamentis Libauiani artificii MAGISTERIO & EXTRACTO*, exempla eorum nihil rectius poterunt: q. d.

Tota Libauii Alchemia constat magisterio & extracto.

Vtrumque est explosum.

Ergo tota est explosa, & ex consequente exempla vtriusque simul sunt damnata. Nihil enim rectius poterunt.

R. Si explodere sufficit, quiu; nebulo & scurra optimas artes potest damnare. Sed explosionem Palmarii explosam, damnatam, abrogatq; vicissim non ab vno homuncione, sed à tota Schola medica Parisiorum fuisse, ipsumq; terram momordisse, & in purgatoriu suum (cū indignatione forte) descendisse, diploma & euentus contestantur. Est hic quæstio: Si extractum cum magisterio reicitur, num nihil est boni in Libauii Alchemia? Item an ergo Palmarius omne damnat extractum? De priore dictum est præcedente capite de posteriore respondet: *Chymicum extractum nolum reicere, si sit chymicum, non adulteratum, non ementitum: quod habeat id quod pollicetur, & polliceatur id quod potest: si demonstretur tale: si sit curum, curum, iucum.*

*Extracta
Palmarii.*

adum: cuiusmodi non sunt Paracelsica & Libauiana. Cur? Superant n. cacoethia & immoderata omnis generis qualitate. Pereant ergo illa: NEC POSTHAC OBSERVENTUR. Dixit Palmarius. It: *Declamatum est.*

R. Libavius suam Alchemiā extruxit ex Hermete, Auicenna, Gebro, Bulcafe, Mesue, aliisque Arabibus, Aegyptiis, & Saracenis, &c. apud quos inuenta est, & vixit primum. Deinde deduxit per exempla omnium gentium, Italorum, Gallorum, Germanorum, Asiaticorum, Europæorum, Chinesiorum, &c. Qualem apud hos inuenit: talem dedit. Si de extractis quæstio est, talia fuerunt ab initio

quale extractum Rhabarbari apud Mesuen de simplicib. c. 5. ubi Magni reges Rhabarbarum dicuntur aqua macerasse, succumq; sic extractum in trochiscos coagulasse. Itum modum Andreas Marinus vocat *Elegantem*, & non tantum in Rheo commendat, verum etiam in aliis rebus similis succi, etiam si sic fuerint, testaturq; se sepius vltum fuisse. Non autem integrum aquis misisse, sed tulum, & pulueratum, ex quo per modum TINCTURARVM extraxit essentiam. Hunc modum autem chymicum esse, patet ex descriptione chymicorum sapientum, qui dicuntur olea facere per dissolutionem, & id quod in rebus occultum est manifestare, item formam à materia separare. Ad extractum a. faciendum Mesues proponit infusionem. Hinc ergo vnius artificii extractorii præceptio nascitur, quæ præterire Libavius non potuit. Idem Mesues de succo rosarum scribit, quod sit à substantia terrestri, & frigida secretus: quod & ipsum est chymici artificii. C. 10. de rose. Tinctura exemplum habet. In abscissione rubedine (inquit) non est plus rosa quam homo mortuus. Vbi recte mentum est caput mortuum & cadaver: rubedo quæ anima rosa. Ibidem rosæ tribuit diuersarum naturarum substantias. Eas chymici vocant Elementa, & principia, magistralia, essentialia, prout elaborata fuerint.

*Alchemia
extractoria
apud magnos
reges.*

*Extractum
Rosarum.*

Rosa anima.

Aq. Rosacea
utrum extra-
lio.
Ext. & aqua
absynthii.
Tinctura Sa-
vici coccini.
Nitrum arti-
fiale, Bo-
rax.
Aqua pro de-
coctis ex qui-
bis aqua pos-
sunt destilla-
ri.
Olea Chymi-
ca desues.

Habet & aquam rosaceam per sublimationem factam, quæ rursus novum extrahenda: essentia artificium, quod similiter se habet in aliis, proponit. Martinus depinxit *oxycanthos* totamque artem scholiis illustravit. In *absynthio* mentio est *extracti succi* uturpandi cum suo extrahente: item aquæ ex eo sublimata: Cap. 14. de lapide stellato tincturam ex *Seta Kermes* extrahit per stillationem rosarum & succum pomorum. Cap. 17. Artificiale nitrum appellatur, quod item est chymicæ tractationis si fiat accuratius: Cap. 17. habetur aqua & succus ruta: & aqua Enula: *colocynthidis* & mirbalanorum, quanquam quidam etiam decocta intelligant, ex quibus facile est aquas extillare, ut & ex succis. Cap. 22. de Mezereio sunt aquæ alke kengi, solatri, lonchi, Berberum: Extractum mezerei: aq. En diuia: Longe manifestus loquitur in tractatu de oleis per dissolutionem à magistris Alchemia factis.

Ol. Philos.
Secreta Philo-
soph.

Hic exempla sunt oleum ouorum per elixationem & expressionem à vitellis ad modum olei amygdalini: Item per destillationem, quo modo fit oleum philothophorum. Præterea oleum ex fermento per stillationem inter laminas terreas per expressionem: vel per destillationem: quo modo chymice fit & oleum sinapis. Oleum iuniperinum desensorium ex lignis: ubi Syluius annorat eo modo extrahi oleum ex pineis nucleis, Guaiaco, palo sancto, aliisque lignis, fructibus, & seminibus pinguibus, & succulentis: Ita fraximinum, & ex lapide Gagate utrumque desensorium sicut artificium descriptum est in iuniperino. Est vero alius modus per sublimationem seu destillationem cuius item meminit Mesues, ubi legatur annotatio Syluii, qui ista chymico studio ascribit, ut & corporum in Elementa solutionem. In oleo philosophorum, quod & sapientia, Palmariana censura inuenit quo erubescere debeat. Bulcasis vocat oleum de lateribus, eiusque Encherian & vasa cum dispositione expressis verbis ascribit his qui occupantur arte ALCHIMIAE, additque esse de SECRETIS Philosophorum.

Interpretes apponunt oleum balsami stillatitium Petri de Apono: Item oleum tartari per deliquium: oleum sulphuris per campanam, vel destillationem: vel solutionem. Apud Avicennam est Argentum viuum & Arsenicum sublimatum cum mentione aquarum per sublimationem seu destillationem. Bulcasis etiam plura recenset, præsertim præparationes mineralium, quibus uti Alchymistas nemo doctorum ignorat, cuiusmodi sunt Cerussa calx antimonii, erugo, (Ziniar) auripigmentum sublimatum, arsenicum sublimatum, cum sale: argentum viuum sublimatum cum vitriolo septem vicibus aut pluribus: Causicum sublimatum ex arsenico, calce viua, argento viuo, sale armeniaco: Cinnabrum (Zinziphur) ex argento viuo & sulphure: calces variæ: Crocus martis: Pulvis auri, & argenti per frictionem asperi panni: Extractio aloes, scammonii: Tithymalli: Tapsia: cucumeris asini: absynthii & aliorum quorum præparatio nomine chymico EXTRACTIO vocatur, licet aliquibus addatur expressio. In scilla meminit Athannor furni scilicet philothophorum: Item destillat aquam ex scilla per descensum in igne rotæ seu circulari. In destillatione aceti Athannorem instruit ad similitudinem Ergalis aquæ rosaceæ, destillatq; per alembicum spiritum aceti album. Eodem modo facit & vinum destillatum. Oleum vel aquam camphora destillat ex lignis pineis cum aqua rosacea: Vbi proculdubio oleum innatans aquæ est colligendum. Ex aqua quoque stillatitium dulcem parat, & describit opus aquæ rosaceæ variis modis etiam regum Arabum. Sed non est ut plura congeramus.

Quam artem Geber, Lullius, Albertus, Rupefcissa, Arnoldus, & alii infiniti sunt professi, & quæ hodie per totam Europam & Asiam habeatur pro Alchemia, & chymia, notissimum est non tantum medicis, & medicinæ studiosis: Verum etiam officinis, suntque libri pene infiniti in publicum quoque dati, ex quibus Philater, seu Euthymus Gesneri etiam Academiae quarundam commendatione meruit, scripsitq; Riolanus medicam scholam non damnare Alchemiam Libavit, quanquam is generalitate nimia postea peccaret, & Alchemia causa simpliciter agi ostenderet, in quo ipsi etiam est obuium.

Alchemia
Sophistica.

Augustinus Pantheus nomine Alchemia, ut & alii Alchemistarum notantur impurissimos istos, & sceleratissimos nebulones, qui titulo isto passim ad fallendum abutuntur, quorum culpam sustinent alii, qui simplicitate quadam & imperitia peccant, vendicantes sibi artificium lapidis in schedulis quibusdam descriptum, quas tamen vel non intelligunt, nec opere demonstrare possunt, vel ignorant sophisticas esse, & impostorias, aut quasdam colorationes æris, ferri, argenti, &c. habere, quas ipsi errore quodam credunt veram tincturam, qua simul peragitur transmutatio, polliceri. Horum decipio & infelicitas facit artem apud populum, & imperitos inuisam totam: quo modo consentaneum est Palmarium quantum in ipso fuit, in Gallorum schola Parisiense fecisse. Sed peritorum & pruderum est virtutes à vitis discernere, & vnumquodque opus sic iudicare, & commendare uti ab artificibus vero elaboratum est, & ex natura sui æstimari debet, sicut videmus antiquos æs Babylonicum, Orichalcum, argirochalcum, &c. non pro auro, argenteo proclamari, licet pene ad amissum ista emulentur.

Auri examina
discernunt inter
veros & falsos chymistas

Aurum id est, quod examinibus omnibus, maxime acrioribus respondet: argentum quod argenti, siue natura, siue arte sint facta. Ideo Geberus & alii diligenter etiam Docimasticam descriperunt, & medicinas medicataque metalla distinxerunt. Sed quanam est Palmarii chymia, ut inde quid ipsi chymicum & magistrale intelligamus? Dictum de his quid supra est: sed ut de veritate per collationem constet, non pigeat hic in synopsis conferre.

Alchemia
Palmarii.

Palmariana Galenochymia est Hermesia, & Spagyria. Illa tractat magisteria vera: hæc extracta. Magisteria vera sunt duorum generum: Vnam vniuersalem, quod vocatur Lapis philosophorum Elixir, ignis naturæ, &c. ex Mercurio: iuxta axioma: Est in mercurio quicquid quarunt sapientes. Id nullum capit aurum naturale: & quanquam mercurio, & sulphure dicatur constare, tamen ista non differunt re ipsa.

Sunt enim vnus aliter dispositi nomina. In eo quoque Elementa habentur, non diuersa alio modo.

modo quam conuersione dispositionum in re vna: de quibus videndum *Cap. 7. pagin. 35. & sequ.* vbi principiorum & elementorum nominibus materia, & labores intelliguntur. De vniuersali agit c. 15. p. 85. Reliqua magisteria vera sunt integra per ignem naturæ sic mutata, vt omnis sapor malus, & cacoethia discesserit, & venenum cum iuuante sit retentum tam feliciter alteratis omnibus vt cito, tuto & iucunde iuuent, fiatque ex veneno, & pharmaco alimentum: quia de re legendum est *cap. 12. p. 72.* & alibi per totum libellum. Ita Realgar, arsenicum, sandaraca Græcorum, colocynthis, absinthii elleborus & similia in medicinas optimas mutantur nullo addito, aut subtracto. Ita se habet magisterium Palmarii, in quo vniuersale Elixir est somnium: reliqua fucus & inanis ostentatio. Extracta vulgaria, cuiusmodi in omnium chymicorum libris passim leguntur, non agnoscit. Reiecit n. ad Galeni Pharmaciam. Nominat quidem olea, aquas sales. Sed cuiusmodi hæc sint, nemo potest dicere: quia nullam Eucherian enarrat, nec vllum exemplum veræ apud ipsum elaborationis. Vnde nescimus putene ista olea & aquas pharmacie esse, an chymicæ. Quædam sunt de quibus dubites quoniam referantur in Galenochymia. Ex hoc genere tenelet vitru ammonii inexhausta virtutis, quod ipse sic potuit præparare vt non sursum, sed deorsum tantum moueret, quamvis Crollius chymicus frustra in hoc deludauerit. *Pag. 115. c. 21.* vulgo præparatum vitrum non repudiat. Fortasse id ad pharmaciam spectat, præsertim cum syrupum patris recenseat, quo adiuti sunt innumeri constanter ex vini albi siliis aqua ros. sexta vitri puluerati drachma, cinamomi sesquidrachma, omnibus infusis, colatis, & saccharato, de quibus semuncia, vel vicia data paralytis immixta coacta sit fugere, & apoplexia etiam solo puluere sumto facessere: vt mirum sit curio Palmario non fuerit adhibitus. Verum hoc medicamentum non est chymicum, quia vt scribit *pag. 116.* si chymica arte diligenter elaboraretur, ipsissima ederet qua mercurio (vniuersali lapidi) tributa sunt, siue solum daretur, siue cū sociis. Ex antimonio patet etiam calcem triplici modo, 1. Igne solo, 2. aqua regia (licet fortis possit sufficere) 3. sale petraeo, cuius vi vomitiuus spiritus expirare dicitur. Quod si calcem eadem diutius digeratur, sudorem & urinam ferit mouere vt sit diaphoretica, & diuretica. Præterea idem stibium Palmario efficacissimum oleum sudat, & tincturam Panaceam præbet: id quod infinitis exemplis Martini Rulandi probatur, & Alexandri Suedenii scriptis, licet non cuius pateant fortasse clauem tenente Palmario, qui tamen Paracelsista nunquam fuit, si fas est credere.

Quamquam autem ista sic se habeant narrante Palmario; & Panaceam consecutus non debeat quicquam amplius scutari, ni temere, & animi gratia velit manus fulcare & faciem inquinare, fumolque amarus forbere: tamen modum sciuit Palmarius quo totum stibium figi queat, & perfici in medicamentum innocentissimum & πολυχρηστον, quæ fors ratio sola chymica est, & per ignem naturæ procuratur, vt in magisteriorum censum veniat. Si autem iungatur, sudorificum fit. Sed hoc non est chymicum magisterium in quo nihil debet addi: Ita cum hydrargyro adicitur, & destillatur vi mercurii vita (mortis) euadat, cuius facultates sint vitales vere (scilicet ad exemplum spiritus & caloris vitalis) & morbidæ. Componitur etiam amplius. Nam ex stibio, hydrargyro, & auro fit pharmacum specie florum, qui mouente calore sint vomitiui quidem: sed si circulentur spiritu vini & mellis, omnem deponunt vehemenciam.

Hæc fortassis est ista ars IGNIS NATURÆ, quo tota vertuntur in exoptatissimas medicinas. Solum hoc erit magisterium Palmarii. Nam solam deistendi facultatem retinet, quam alibi celestem vocat, quæ persistat omni cacoethia, & sapore horresco demto: si fas est credere mendaci homini. In posterum ergo cum volumus medicinas vertere in alimenta, & omne ingratum tollere, non vitamur sale Elie, sed spiritu vini & mellis.

Sic enim extrahemus omnia aduersa, & cadauer quod caput mortuum appellant chymici, pro medicamento, & alimento porrigemus vt iuuet iucunde, cito, tuto. Ita arsenicum, sublimatum, Realgar & alia venena euadent innoxia: Et est bonum consilium. Nam spiritus vini & mellis extrahit essentias siue bonas sint, siue malas.

Cum ergo venenum ex Thora, elleboro, napello, scorpio, vipera, &c. extraxerit, quod reliquum est, non poterit ledere. Hæc est chymia inuersa, quæ vt verisimilis appateat, argumento magno efficitur. Violentia est à cruditate. (Sustenius tamen scribebat purgationem sursum, & deorsum esse à corpore non ab essentia, ita vt corpus separandum sit, si quis velit vittum operari placide.) Cruditas quo tollitur? Coctione, & menstruorum nobilium clementia mitescit, inquit. At coctio non est absque igni. Hic ergo ignis natura Palmarii ex campo Elyseo adductus. Num etiam aliud quid ex antimonio superuenit? Imo aliud. Nam ex eo sunt crystalli, qui nulla vacatione tertianas, & quartanas expediunt: quod est mirum. Necessè est tunc bonum & malum; simul mutari, & medicamentum cum alimento, venenoque conuertere. Quo modo enim alias materia tertiana, & quartana fieret innocua? Sed hi crystalli sintne Hermetici, an spagyrici, autot non expressit. Est & Regulus ex stibio. Qualis iste? Ono cõparatur, Ergo stibium erit pro Gallina. Verumtamen non perit gallina cū ouū ponit: stibium vero in excremēta ex parte vertitur, nec amplius manet id quod fuit. Num ad Hermesian, an spagyriam istud ouum pertineat, quæri posset, si viueret Palmarius. Quæ virtus Reguli? vtilissimus est ad ea quæ cõmendatur mercurius. Num ergo his minus est vtilis? An non in mercurio quicquid quæruunt sapientes? Habemus ergo iam tria vniuersalia. Tincturam antimonii, Regulum, & Elixir ex mercurio sine auro. Nondum satis est. Ex stibio regulato adiecta sulphure per sublimationem cinabaris fit rubicundissima, cuius dotes innumerae. Mirum, si & hoc est chymicum. Dotes a. istas innumeras qua experientia cognouerit Palmarius, extare debuit. Ita est antimonii anatomia. Non solum autem istud oua patit, verum etiam arsenicum & sandaraca. Verum quæ neq; Hermesia sint, neq; spagyria, quia nō sunt vera magisteria, nec extracta, iuxta Palmarii sensum. Ex argento viuo quam multa constantur? Primum caput & cauda ei amputantur tanquam serpenti: & totus venter seu media substantia commendatur.

Syrupus ex
vitro stibii.

Antapople-
ticum: An-
tiparalyti-
cum.

Calx stibii
Palmarianæ
Ol & tinctu-
ra stibii.

Stibium po-
lychrestum
totum fixum

Circulatio
in igni natu-
ra. Sp. vini &
mellis.

Arts magi-
stra Palma-
rii.

Chymia in-
uersa.

Violentia
medicamē-
torum quæde-

Crystalli an-
timonii.

Regulus Pal-
marii ouum.

Tres panaceæ Palma-
rii.

Ouum San-
daracæ & ar-
senici.
Argenti viui
medicina.

Non

Non placet integrum. Sublimatione elaboratur ut *crystallus* fiat, secedente in capitellum volatilo polline, & in fundo sidente capite mortuo, medias vias obtinente solido crystallo. Hic *expers est veneni*, & saporis aduersi. Fortasse ad extracta referetur. Nam vere magistrali modo, si Palmario credimus, tota substantia mercurii sit benefica, ut vorari possit serpens cum capite & cauda, quia ex summo veneno sit omnium morborum alexiterium: Et est hoc VNVM & VERVM magisterium. Aliud est quod eadem arte mira ex sandaraca Gracorum elaboratur. Quæ vero ars ista? compositiua est. Nam ut sublimatum fiat, minimum argentum viuum & atramentum requiritur. Interdum sal additur. Deinde per eam duæ substantia mercuriales vnius radicis (sublimatum vulgate, & argentum viuum mercuratorum) componuntur.

Tertio per eandem mercurius per mercurium extrahitur, ut faciebat *Sucten*, cum regulum conflaret ex antimonio, eumque argento mistum amalgamaret cum hydrargyro, posteaque diceret sic argentum viuum extrahi ex metallis. Hoc erit exemplum extractum chymici. Extrahitur enim: sed neque ex auro, neque ex argento, licet id & sæpe factum sit, & præcipiatur fieri à philosophis: Verum ex corpore *magnesie*, n. e. regulo stibii, quæ *magnesia* est *regina mineralium*, seu omnium metallorum matrix, ut loquitur *Quercetan*. Hoc scilicet est medicamentum chymice præparare, quod est in calce curæ Elephanticæ ex veterum præceptis præparare. Bene monuisti Palmari. Ergo magisterium erit cum effecerimus, ut sine additione, & detractioe totum corpus sic alteretur, ut venena & medicamenta mutuo permeent tum vsu, tum præparatione: Extractum erit, cum mercurium per mercurium ex stibio elicerimus, ut *Medicus* ista arte pollens FERRE sit OMNIPOTENS, quam omnipotentiam tamen exilem fuisse in Palmario cognouimus. Sed si mercurium extraximus per mercurium ex *magnesia*, quid hinc commodi? Tacet de hoc Palmarius. Argentum autem viuum vulgate quod metallurgi (fors & hi sunt chymici) excoquant, aut saltem separant à sua vena, assumit, & de eo scribit grandia. *Omnem chymia laborem recipit*, inquit: Quinam sunt illi LABORES? Libani *Enchiria* repudiabatur. Neque enim erat ad saluam Palmarii. Nouem recensentur Palmariani, 1. putrescere, 2. dissolui, 3. distillari, 4. calcinari, 5. sublimari, 6. figi, 7. erubescere, 8. albescere, 9. solui. Putemus dictum esse, putrefacere, dissoluere & cætera actiue. His laboribus adduntur instrumenta stygia communis, regali, oleum salis, oleum vitrioli, oleum sulphuris. Opera emergunt inde, aqua mercurii, oleum, butyrum, & alia multa.

Quod si chymicus est, qui facit stygiam, regiam, spiritum salis, vitrioli, sulphuris, pluribus essentis ars Palmarii locupletabitur. Imò ut mox addit, argentum viuum mirabilem habet proprietatem, ut ad VNIVERSALIS naturam ascendat, ad quam tamen nec auro, nec argento est accessus. Facit etiam mentionem plurium menstruorum nobilium ex animalibus (forte ex vrina, lacte, caeco, carne, sanguine, &c.) & vegetabilibus (ut ex vino, tartaro, Gaiaco, aliisque lignis duris quæ nitro abundant) quæ si & ipsa sunt non cerdonum, & olitorum, sed magistrorum Alchymiar, crescere magisteria, & extracta necesse est.

Insuper mercurius aliquando solitarius in vsu venit, aliquando cum mineralibus maioribus & minoribus: aliquando cum semimineralibus & sic ea præstat quæ omnem fidem superant. Nam sublimatur à sale & vitriolo, firque sublimatum varie graduatum: Item ab arsenico, & sulphure, & croco martis, efficiturque cinabaris: sublimatur & cum regulo: Et destillatur. Quod sublimatum est potro in alia mirifica transformatur, iterumque sublimatur cum argento viuo.

Sal commune calcinatur (fortassis non à chymico, sed calcario oppidano.) Deinde cum eo mercurius sic præparatur, ut nihil moueat seu purget, si nihil obterret in viis communibus, ut intestinis, pelui cerebri, palato, naribus, oculorum canthis, auribus, vesica, &c. Ista omnia complectitur Alchemia Palmarii, nisi reiciantur ad culinam, aut officinas pharmaceuticas, quod verisimile est ipsum fecisse, quia ut capitis quinti titulus habet: IGNIS philosophicus omnium operationum chymicarum est auctor verus, & SOLVS dominus sine quo irrita sunt omnia.

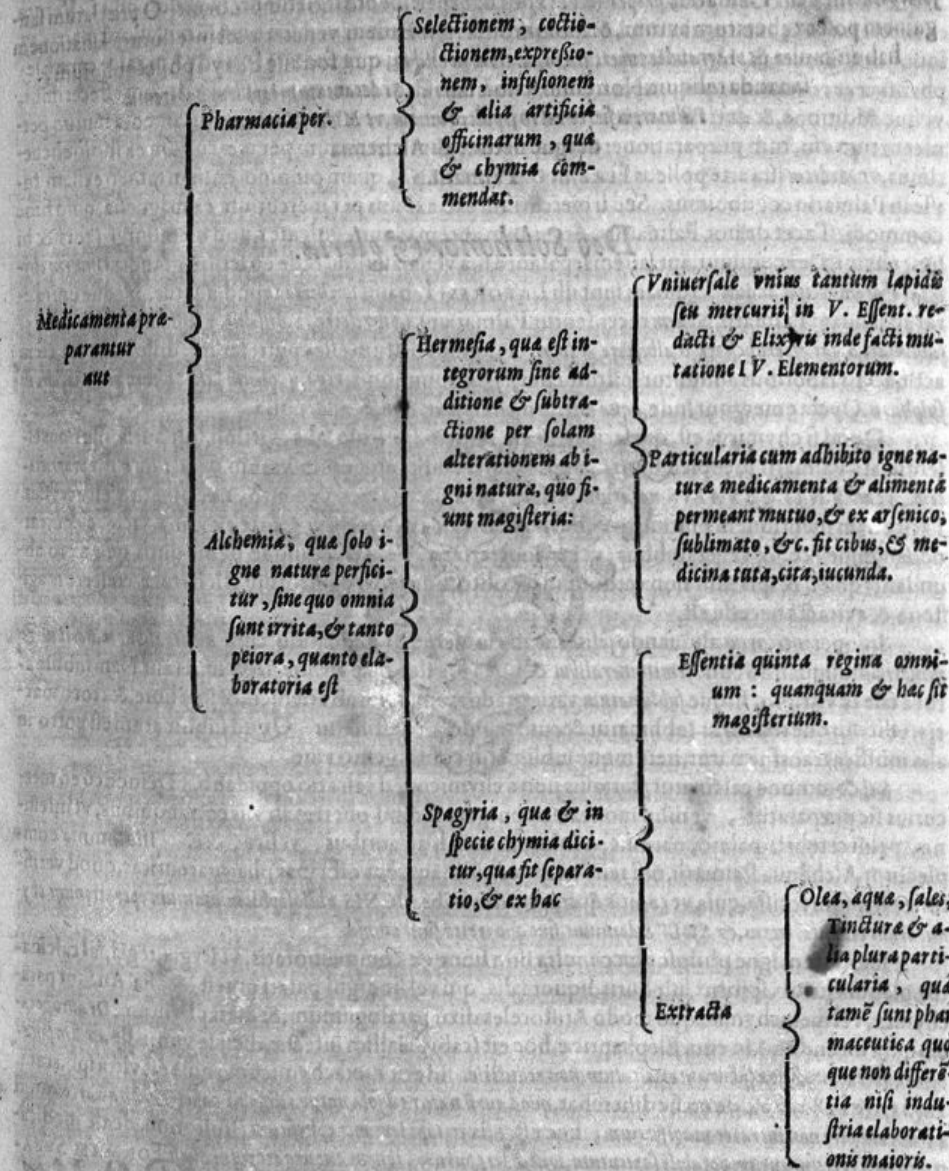
Iam aurem igne philosophico multa non fiunt ex commemoratis, ut stygia, regia, sal calcinatus, oleum vitrioli, spiritus sulphuris, liquor salis (qui vel sine igni parari potest) & alia. An sunt parachymia, vel metachymia, quo modo Aristoteles dixit paralogisum, & metaphysicam? De auro potabile quid dicendum? In cura Elephanticæ, hoc est scabie Gallica infectæ, dicit se vitupasse aurum potabile exuberatum, supra spheram exaltatum, non reductile. Id erit metachymicum, quia est ultra spheram. Pag. 127. & 128. cap. 24. de eo sic disserebat, quod aurum natura à sola natura dissolui posset, & non ab arte: quod aurum vulgare non intraret magisterium, hoc est, Elixir, lapidem metaphysicum (stultorum ideale medicamentum) verum aurum potabile sapientum, ignem fere purum, ignem expurgatorium quasi FORMAM SEPARATAM.

Est ergo aurum potabile sine auro, quod ex quo vbere sit expressum dicendum erat Palmario, ne mundus tanto bono careret. Est & aqua philosophica, quæ cum eo quod soluit, est vnius & eiusdem naturæ (ut hydrargyrus cum argento viuo sublimato) & conseruat solutum, non destruit, quæ est VERA & philosophica dissolutio, licet neget pagin. centesima vigesima septima, artem posse vere soluere. In aqua philosophorum latet spiritus quintæ essentia, cuius est magistraliter soluere, inquit ex clauore

Buccina. Ergo magisterium etiam solutionis est, quanquam pag. 154. separatio à magisterio diuella-batur. Præter aquam philosophicam, quam oportet igne naturæ fieri, si debet esse chymica, ciuntur etiam aqua salium, & aluminum: Præterea liquor sacchari sub scammis schola Parisiensis: non vulgare antimonium Alexandri Suctenii: Elixir Palmario ignotum: Vera correctio sublimati per hydrargyrum: Exaltatio liquoris sacchari: Quinta essentia miris modis laudata pag. 63. & toto cap. 13. ex qua pag. 63. paratur vniuersale, quo sufficiente particularia omnia cessant: pag. 132. habetur ignis externus & internus, quanquam pag. 159. vnus

Vnus & idem sit foris & intus ignis elementaris, nec differat externus ab interno: quod Palmarius est pure philosophari. Quid opus multis? Magisteria habet Palmarius, & extracta, nec refert ad chymiam hæreticis, an pharmacian, quia vt scribit pagin. 160. differunt non specie, sed accidente, secundum magis, & minus.

Diceret aliquis, si talis est descriptio Alchemiæ Palmariæ, & opera commemorata, quid fuit quod in Libaiana desideraret, cum & ipsa habeat labores, magisteria, extracta, nec desit quicquam eorum quæ posuit Palmarius: sunt item veterum præcepta obseruata? Si Libanius nihil operæ posuisset in elaboranda arte, num etiam sciuisset illa Palmarius? Michellius nihil chymicum admittebat, nisi vnicum tantum lapidem iuxta definitionem Rogerii, cui alchymia est scientia docens facere & generare quamdam medicinam, qua nuncupatur Elixir, qua cum proicitur super metalla, perficit ipsa complete in momento proiectionis: qua habita etiam Palmarius pronunciat cessare particularia. Studeamus schemate proponere mentem Palmarii:

Si quæras de laboribus, respondet Palmarius, nō opus esse singulari descriptione, quia suis artificiis sunt apposti, vt cū iubemur destillare, sublimare, &c. At quid est, & quorūplex sublimare, destillare, &c. R. Disce apud artifices. Ergo bonus dies. Quorūm referā calces, crocos, sublimata & alia multa chymicorum opera? Fiunt multa compositione. R. Si deest locus, trude in officinam Galei. Ita absoluti sumus. Si quis est, qui velit interpellare de metallorum iudicio, excoctione, purgatione, metamorphosi, &c. quæ Geberus diligenter descripsit in sua Alchemia: Si quis de vsisur, Zinzar, are babylonico, orichalco, are argenteo, speculio, & aliis pluribus, iubeatur adire metallurgos, & aurifices. Si de Principiis & Elementis & Ene primo; partim rideatur, partim ad Magos, & Platonem aut Aristotelem mittatur. Quid de liquoribus?

Relegetur ad subtellica scholæ Palmariæ, sub quibus tam crasse sunt quisquilæ vt pro cella esse possint in qua lacharum liquecat:

Quorūm

*Lepra quā-
ra spicis
(Tres enim
sunt: Leuiti-
ca seu Iuda-
ica, Arabica,
& Græca.)*

*Eccesolidissi-
mum san-
guinem.*

Quotum autem ista omnia: vt Elephantiasis Gallicana curetur, ea cum insolentia, & iactatione, vt omnes Paracelsici procaciter prouocentur ad imitandum, & false irrideantur. Præsertim autem Libanius vexetur, qui sapientum magisterium, lapidem philosophorum, Azoth, mercurium, &c. descripsit, & habet (vt Palmario placet) qui est caput Gymnasii, & propriam professionem in Pædagogiam (sic enim mentiri libuit Palmario: qui oprare debuit vt Pædagogus fuisset mortuus) mutauit, quem collegæ tanquam *vexpositi* infectum à medico corpore resecuerunt (ita enim charitas Palmarii Christiana iuxta octauum præceptum dicitur, quanquam Libanius adhuc medicinam faciat, iamque fecerit per annos triginta apud superiores inferiores, medios, multaue collegerit in sanationibus obseruata) cui proponitur Elephantica Gallicana curanda, cum tamen, vt Palmarius offecit, semel in anno vnicum fortasse morbillum curaturus non vocetur, quæ Elephantica ex venere, postquam à M. Palmario sanata est, auro potabili scilicet exuberato, hoc est, ex vberib. meretriculæ emulcto, sanguinem habuit admodum purum, & TANTA SOLIDITATE, vt *vix ac ne vix quidem dissolui potuerit*, sicut Palmarius *proprie* oculis vidit & experimento suo comprobauit. Opæclarum sanguinem post exuberatum aurum, & stibium Suctenii. Eadem venerea post interiorum sanationem habuit multa & prægrandia tubercula in partibus nobilibus, quæ fortasse Elixiri philosophorum, sananda reliquit. Non enim scribit sanasse. *Si decantatum lapidem haberemus Palmarius fieret vel in sepulcro aureus, vt Midas*. Tantum de igne naturæ, & Alchemia Palmarii.

Deo Soli honor & gloria.

D.O.M.A.

D. O. M. A.

SYNTAGMATIS AR- CANORVM CHYMI- CORVM,

Tomi II.

TRACTATVS SECVNDVS DE AL- chymia pharmaceutica.

Præfatio.

E Alchymia præcepta seu condere, seu colligere res adeo difficilis est, ut etiã ingeniosissimos, peritissimosque possit absterre. Nam *primum materia*, utcunq; de forma methodica aliquid explanati, & certi tibi promittas, tantis est immerfa, tãque profundis tenebris, ut de luce desperes: tantis item involuta est perplexitatibus, ut è labyrintho Cretico citius te expedias quam ex illa. Accedit experimentorum difficultas, vitæq; nostræ breuitas, & adminiculorum, sociorumq; fidelium sæpe defectus. Non est vnius hominis per omnia experimenta scientiam venari, & indubitam consequi: & si partem quandam studio indefesso, laboreque difficilimo sis adeptus, aut per oracula Delphica cogeris eam concipere, & nulli reuelare, nisi parabolice, & ænigmatice: aut vna tecum in sepulchrum inferre. Negant enim mysteria esse prodenda. *Mysterium* a. vocat & *arcanum* vnusquisque, quod ipse à se inuentum scit cum nullo esse commune. Et quemadmodum Hesiodus de cantoribus, figulis & fabris nartat, ita vix est Alchymia iactator, qui non alterum cum suis formulis contemnat, solusque videri velit arcanorum monarcha esse. Vnde nascitur *secundum difficilima constitutionis argumentum*, opinionum nimirum diuersitas in materia, & eius elaborandæ describendæq; modo. Quidam *vnâ* tantum esse contendunt, in qua tanquam in subiecto proprio elaboret chymicus: Et dum vnâ in genere agnoscunt, in specie tamen quænam illa sit, maximus est dissensus, dū hic *salem* fusilem, ille *aurum* minerale, alius *mercurium*, alius *antimonium*, alius *plumbum*, &c.prehendit, & per capitalia quoque dissidia defendere conatur. Quidam chymiam ducunt per omnia *sublunaria*, atque etiam in *ipsis elementis principia* & *Elementa* quarunt, quam esse vnicam chymici artem opinantur, posse nimirum *Elementa mutare*, & in illorum complexu formas rerum, essentiasque cœlestes in vestigare, & tanquam cerberum ex inferno vi Herculeâ producere, & ut in manifesta luce per vomitum reddat quod alio recondidit, cogere, vnde *artis effata* nuncupatio.

Mesues de veteribus scribit quod *arte magni magisterii*, quam & *philosophiam* per excellentiam appellarunt, quod esset quædam sapientum professio, & exercitatio, *ea quæ in rebus occulta sunt, tanquã formas materia immerfas, manifestarint*, veluti videre est in exemplis extractorum, aquarum stillatitiarum, oleorum per resolutionem, &c. quibus Auicenna adiicit sublimatum argentum viuum; Bulcasis etiam crocum martis & alia. Apparet hos *Alchymiam medicamentorum causa coluisse, eamq; pharmaceutica adieciisse*.

Aegyptii, & Saraceni in Africa & Hispania, indeq; egressi insulani, & qui per Italiam, aliasque regiones vagari sunt, magis, imo præcipue & vnice in metallis elaborarunt: vnde nata est opinio de *Alchymia* quod sit *ars faciendi medicinam, quæ diceretur Elixir*, cuius proiectione super mercurium & imperfecta metalla aurum melius naturali fieret. Hoc magisterium ab *Hermete* auctore ducunt. Geber Saracenus videtur id primus forma artis complexus esse, qui etiam scribit se *sua inuestigatione in notissimam medicinam transmutatoria incidisse*, quanquam per multas ambages, & studiosissima mineralium indagine, quam etiam describit, & secretiorem Elixiris artem vna inuoluit, pluribus particularib. artificiosis adiectis, quæ postea pepererunt *sophisticam quandam alchymiam*, in qua tam impudenter, & veteratorie versati sunt impostores quidam, ut totum magisterium inceperit male audire, quanquam videantur aliqui simplici credulitate & persuasione potius quam malitia seducti, quod tum Gebrum & alios qui Gebrum sunt imitati, duces haberent, tum Aegyptiorum, hanc professionem fuisse arbitrarentur, prætereaque maximis formularum præconiis in spem amplissimam erigerentur. Sed damnatum est istud magisterium totum ob promissionem fallacem auri, cui omnes inhiant, quanquã pulcherrimis naturæ variæ in mineralibus exemplis, & artificiosis non inutilibus, si suo nomine proderent, & recte collocarentur, abundet.

Adeo inuisum passim factum est nomen *Alchymia*, ut sit in ore & fabulis vulgi, idque etiam odio habent magnates, & qui alias studio sapientiæ sunt dediti. Hinc *Augustinus Pantheus* damnatæ Alchymia opposuit *Voarchadamiam*, *Archimiam*, & *sophiam*, detestatus nimirum per Alchymia iugulum & nomen

L

Alchymia

Archimia.

Sophia.

Alchymia
genuina par-
tes.

& nomen impostoriam illam qua aurum sophisticum pro vero exhibetur, nihilominus artificia preparatoria, & purificatoria metallorum perfectiorum, item transmutatoria aliis titulis preffus. Nā Archimia ipsius nihil aliud est quam magnum & perfectum magisterium Gebri per medicinam ordinis tertii compleendum, ut & inscriptio operis habet: *Ars & Theoria transmutationis metallicæ cum Varchadumia*, seu metallorum Cabala, ut appellat, in qua auri per camentationes, & alios modos exaltationes, & resolutiones proponuntur. Alchymia, ab Alchimo dicta, inquit, est modus quo aurum & argentum per variatissimas genera, & sophisticationes finguntur ex imperfectis in sua substantia manentibus. Archimia est modus seu professio metallica per elixiria ex variis materiis concinnata & ad summam subtilitatem deducta aurum & argentum facta projectione efficiendi, id quod diuina gratia quis potest consequi, ut & multi sunt coniecti qui artem quoque descripserunt, cuiusmodi recensentur Hermes, Geber, Alphidius, & ceteri, Arabes, Chaldaei, Græci, Hebræi, Indi, Latini, quorum scripta parabolica, & ænigmatica qui inuestigat laude afficitur, & nature arcanorum indagator appellatur, in quo studio dum multi fuerunt, quanquam ad veri Elixiris notitiam non peruenerunt, tamen alia præclara opera (vitæ artem, aurichalcum, &c. inuenerunt. Varchadumia est ars auri duarum camentationum perfectarum qua aurum purificatur. Sophia est ars auri argenti cæterorumque metallorum facultatem multiplicandi, quæ tamen ita describitur ut facile intelligas esse Archimiam, seu Alchymiam, sensu vero, partem quandam qua metalla nobilitantur.

Si ergo veterum institutum inspicimus, *duæ sunt factiones Alchimie laudatæ: vna medica; altera metallurgica*, inter quas illa per omnes materias mistorum, animales, vegetales, minerales decurrit, & occulta manifestare studet: hæc in mineralibus subsistit. Opponitur autem illis *sophistica* quædam & impostoria machinatio, quæ nomen veræ professioni debitum (ita enim expresse nominat *Bulcasi*, *Suidas* & alii) ad se rapuit, & infame fecit; Sed quod studio recentium suo honori est restitutum. Quod autem in istis professionibus magna sit difficultas facile est demonstrare, nec opus est verbis de Alchymia metallica, quæ solis scientibus, & filiis doctrinæ patere perhibetur, multique putant aut magistri informatione præsentis, sensibili, quæ disci artem aut diuina reuelatione, quod impossibile sit ex tanto ænigmatum pelago enatare etiam si Delia industria sis præditus. Pharmaceutica est aliquanto dilucidior, & planioribus verbis descripta apud antiquiores. Sed recentiores eam metallicæ seu iungentes, seu miscentes, seu confundentes perplexitate videntur cum antiquis de Elixire minerali, seu lapide philosophorum certare voluisse.

Lullius quidem de quinta essentia elicienda ex mistis per modum affixionis stellarum ad cælum satis est perspicuus: sed quo modo istud cælum vegetabile esset præparandum adeo obscure prodidit ut nec *Vlftadius*, nec *Quercetanus*, id satis assecuti esse videantur, qui & ipsi non carent obliuiscuntis obiecto. Paracellum studio quoque se immerisse in caliginem notum est, eumque sequuntur discipuli *Seuerinus*, *Dornæus*, *Dornheulerus*, *Quercetanus*, *Suctenius* & alii. Solus *Crollius* post *Andenacum*, *Gesnerum*, *Philatrum*, & paucos quoddam pharmaceuticos, qui de vegetalibus maxime commentati sunt, se candide aperuit, exceptis nonnullis abstrusioribus. De *Rulandina* chymia adhuc inquirunt etiam docti, cum ne precibus quidem, & multis admonitionibus potuerit à iuniore, nuper mortuo, obtineri reuelatio. Multi ex proposito dant operam ut videantur singulares esse, eumque nullo consentire. Ideo & obloquuntur omnibus, omniaque aliorum scripta dicta, facta damnant. Id nobis corrigisse, & adhuc contingere palam est omnibus. (a) Magno studio artificia ex vetustate, & posteritum commentariis collegimus, & ut aliquam artis formam haberent dispositione methodica exornauimus data opera ne quid homogeneorum omitteremus. Erant informandi tyrones de Enchereticis, quæ etiam à Gebro, Pantheo & quibusdam aliis exposita videbamus, quibusque ignoratis nemo posset quicquam in ea arte laude dignum consequi. Opera vero chymica duorum generum esse deprehendebamus. Quædam enim fiebant sine extractione & separatione essentiali: quædam pura erant essentia, eæque aliqua varietate & gradu perfectiorum, item simplicitate, & compositione distinctæ. Singulis attribuiimus suum locum, & ne essent res sine nominibus, classes titulorum diuisimus, appellauimusque terminis in chymica professione vñtatis, quam commodissime fieri posset vocabula rebus applicantes.

Optassemus quendam ingeniosorem apparuisse, & in ista methodo feliciorum, peritioremque rerum. Sed euenit quod vulgo solet. (b) *reprehensus est labor noster à multis, superatus à nemine*. *Michellius* volebat in tota Alchymia nihil esse, nisi rem vnā, quam lapidem philosophorum appellant, & Elixir, aut medicinam vniuersalem: cætera in parachymicis habebat, quæ in defectu illius quomodoque substitui possent.

Quid *Palmarius* requisierit, in præcedente libro diximus, & iudicauimus. *Quercetanus* videbatur aliquid exactius daturus, cum scripisset olim de præparationibus spagiricis, & non ita pridem præter prisca medicina materiam ex sale fusili, (vnde cum *Crollio* Alchymiam appellaram putabat) etiā de signaturis rerum (quali ars Paracelli signata dicta esset chymicæ professionis pars quædam) & dogmaticorum medicamentorum restituta præparatione differuisset, submissa mox pharmacopœa, in qua, ut & alibi, promittebat quoddam aliam spagiricam contemplationis sublimioris de salibus in olea transmutandis, & è fixis volatilibus reddendū per solam propriam aquam mercuriali additionem: de potentiſſimis remediis ex iisdem ad varios vsus educendū: de admirandis metallicorum salium viribus, è quibus aquæ ardentes eliciantur: de sulphuribus & oleis præstantissimis quæ aqua in mineralibus, ac vegetabilibus deliteſcant: de spiritu vegetante in mineralium corporum interiori parte potentiſſime vigente, &c.

Verum ille aut non incepit, aut inchoatum opus non perfecit, ut expectandus fortasse sit *Elias* ille, quem ex Paracello ARTISTAM vocant, tamen *Penotus* putauerit eum esse *Isaacum Hollandum* Paracelli temporibus in obscuro latitantem.

Quid

Quid Scutellarius, & Dornæus, cum Gesnero Philiatro, & Andernaco, aliisque multis in artis cultu præstiterint notum est. *Dornbeuserus* magnæ Alchymie bullam potius proflauerat, quam solidam scientiam. *Palmarius* Corrector deleta Enchiria spagyrîam & chymiam, seu Hermetiam & spagyrîam nominat quidem, sed non elaborat, cumque omnia ad finem medicum referat, metallurgicam, & mechanicam partem elidit. Imo cum *Hermeticus* simul & *Galenicus* esse velit, lapidem dogmaticorum, & *Galenochymiam* comminiscitur, sed quam itidem inelaboratam reliquit: nimirum saxum hoc silyphium mordere tentant multi, sed mouent, permouentque pauci. Maximus numerus est eorum, qui aliorum labores vituperant, sed absolutius quid, & præstantius edere nequeunt, suo exemplo confirmantes id quod vulgo dicitur, facilius esse *μωμεῖσθαι ἢ μωμεῖσθαι*. Nos quicquid in lucem emisimus de arte, ubi non respondendum aduersariis fuit, vel consultandi proposito, sciscitandique edidimus, vel ut Tyrones, studiososque arcanorum chymicorum iuuaremus.

Nostri labores quid ad tumidissimos istos sapientes, qui Pragæ, Tubingæ, in Saxonia (ubi pestilens quidam scriptor Paracelsicus nescimus quid ingens parturire fertur) & alibi dicuntur in nos spicula parare, senesque de ponte deicere velle? Dabimus etiam nunc Alchymiam elaboratam quodammodo, & quidem *pharmaceuticam* tantum seposita illa parte quæ metalla, & alia nonnulla extra vsum medicum tractat, vt illis inferuiamus, qui *chymiatrîan* malunt, quam metallurgiam & extranea pharmaciaz.

(a) Alchymiam sui Professores faciunt inuisam. Quæ liquido exposita sunt partim spernuntur, videnturque arrogantia nouorum, partim mancipiis officinarum committuntur, à quibus præparantur negligenter, & ambagibus & labyrinthis verborum occultata, toties nouantur, quoties libet, totque accipiuntur ex opinione cuiusque formas, quot sunt ardeliones chymie notitiam sibi ampullose vendicantes. Quæ nec aperte sunt tradita, nec perplexe, seruantur in cryptis & moriuntur cum suis autoribus. Quod si aliqua occasione in lucem protrahuntur, nihil sunt nisi fraudum materia. Non igitur nulla causa est Academiis Medicis cur malint in antiquorum constantibus tam præceptis quam medicinis permanere, cum fortuite istius & omni impostura obnoxia professionis nulla possit esse scientia. Riolanus potuit hac in parte laudem mereri, si modum non excessisset, & omnia chymica vno impetu cū suis Professoribus damnaasset.

(b) Geratia quæ Libauius contigit pro labore fere Herculeo, inuidia, contemptu, vituperium, &c. n. ab Hippocraticis, quam Paracelsus & alii chymia supercilio superbiuntibus: etiam studiosi, qui vix manu luto ac fuligine polluerunt, Libauius insultat, tanquam crassa Minervæ, & nullius peritia homini. Hæso cuiusdam est culinarius scriptor, qui scilicet popello vendit aquas vomitorias & cæcatorias, &c. quali mercimonio suam famam non vult contaminare Libauius. Soli Petro Amelungo videtur methodus Libauiana placuisse, quem tamen alienatum suspicantur Tanchii suasionibus: sed qui nihil melius dedit, & multa promittere visus est, verum pauca præstare meminit Libauius, cum *Ramæam Logicam* profiteretur, ibi dicit, illud Act. c. 28. *πρὸς τοὺς ἀγέλωτας τοὺς τῶν γινώσκόντων ἡμῶν ὅτι ἀναλογικῶς ἀντιλέγεταί.* Idem fere contigit circa chymiam.

CAPUT I.

De summaria artis descriptione.

Alchymia pharmaceutica medicinis Hermetico more præparandis addita, elaboratione ingeniola, adhibitis artificiose instrumentis docet efficere (Est n. ars effectiua operis chymici pharmaceutici) *magisteria*, & extracta. *Magisteria* fiunt vel in *substantia*, vel in *accidentibus*. Quanquam enim utrumque sæpe coincidat, nec fieri possit, vt quod in substantia elaborationem sustinet, non simul in accidentibus aliquid patiat: tamen à potiore fine, quem artifex spectat, ita possunt distingui. Parantur a. vel *propter se*, vel aliorum vt essentiarum, aut vltimorum magisteriorum, quandoquidem interdum altera alteris sunt subordinata, gratia, & quæ substantiam attinent, vel in manente consistunt, vel *transmutantur*. Manenti conuenit repurgatio per deductionem alienitarum foris adhaerentium, vt cum per alchemicum contrita venæ eluuntur, &c.

Huius loci sunt quæ à sordibus adhaerentibus purificantur, vt fiant quæ purissima, quamuis generaliore significato tota chymia dicatur esse impura à puro secretio. Deinde fit et cum aliis cōferētibus. cōiunctio, quo modo alterum alteri apponitur, agglutinatur, affunditur aut aliis modis vnitur, componiturque, vel vt maneat cum eo, vel ad tempus inseruiat, postea iterum seceratur, cuiusmodi multa inter operandum conueniunt, suntque interdum etiam necessaria. *Transmutatione* magisteria abeunt vel in aliud genus, vel genere manente in aliam speciem, quod physici dicunt fieri *generatione*, vel *corruptione*: Generatione quidem in nobilioribus & formalioribus, vt cum ex plumbo, & aliis metallis quæ imperfecta dicuntur, fit aurum aut argentum: ex ferro æs, &c. vbi idem genus metallicum manet: vel ex argento viuo, stibio, bismutho, cadmia argentaria, quæ proprie metalla non sunt, efficitur metallum, vt ex stibio & marcasita plumbum, stannum, aurum, argentum, &c. vbi genus asciscitur aliud: *Corruptione* vero, (quanquam hæc non artis respectu, vt pote cuius intentio est opus procreare quod naturali ad vsum medicum sit excellentius, sed naturæ communis dicatur) vt cum in cineres, aut calcem violenta ignium repercussentium, aut flammarum quid deducitur, siue sine *primario*, siue *seruili*, vbi tamen non semper ad vltimum gradum proceditur, sed aliquando citra subsistitur, vt in tostionibus, vltulationibus, cumque sunt carbores. Hoc artificio parantur *croci metallici* varii, *cassia*, *argines*, aliique colores, & calces mineralium, metallorum, gemmarum, lapidum, vitrorum, &c. Ista vero potius pos-

sunt esse materia magisteriorum altiorum, aut essentiarum, veluti cum ex calcibus parantur vitra gemmæ, liquores, &c. Hic fieri non potest quin aliquid discedat vt solvatur simul continuitas quæ erat ab humido continente siccum. Aliquando servantur diuillæ partes, vt cum elementa, aut principia non essentialia, sed magistralia tantum facimus, quæ tamen deinceps essentialiter & laborari solent, & abiectis inanibus, inutilibusque ad celestem puritatem perducunt. Ita separantur succi, vt vinum, mel, & qui exprimuntur ex recentibus. Item vrinæ, muræ, &c.

Cæterum magistralibus istis modis, vt & sequentibus, sæpe elaborantur etiam *extracta*. Nam tunc integrorum rationem sustinent. *Magisteria secundam accidentia* magnam habent varietatem; & quædam obiter contingunt nec hinc principali proponuntur, vt cum quæ solvuntur in tumorem fatiscunt, vel alia vicissim fidunt, cum feruor, & strepitus exoritur quando acris committuntur: cum in fermentatione fit morus, &c. *Quædam vero sunt argumenta perfectionis*, paranturque intentione primaria, vt *magisteria in quanto & quali*, quæ possunt magis *formalia* dici: Et alia quæ ad *consistentiam* pertinent, suntque *magis materialia*. In quanto consideramus pondus graue vel leue: estque *grauitas* in metallis perfectionis lignum, vt in auro: *Leuitas* in pulueribus, crocis & similibus exquisitè elaboratis spectatur. *Qualitas* magisteria præbet vel *manifesta consilia*que distincta, vel *occulta potestates*. In manifestis sunt *magisteria colorum*, vbi simul *perspicuitas*, vel *opacitas*, incidit, estque *colorum vltimus rubedo pura*: intra vltimum cæteri quoque iuxta naturam vniuscuiusque: quorum quidam sunt *constantes* quidam *momentanei*, & euanidi ex quibus tamen magister aliquid catorthomatis colligit, qualis est nigredo, albedo, citrinitas in lapide aurifico. Deinde est *sonus*: vnde argumentum perfectionis in metallis: quorum quædam *tinnunt*, vt æs, argentum, ferrum. Stannum etiam stridet. Verum quæ in his sunt notæ perfectionis vniuscuiusque per se, respectu auri, sunt imperfectionis documenta.

Tertio sunt *magisteria odorû*, vel eiusdem *exaltati*: vel in alium meliorem *mutati*, & quidam etiam obiter contingunt quidem: Veruntamen etiam perfectionibus accensentur: vt cum violæ odor spiritui vitrioli per circulationem conciliatur: aliis odor moschi, quanquam nihil tale sit additum. *Excellentiam odorû in spiritu seu quinta essentia viui* Lullius mirifice deprædicat, quam si non habet, perdit iudicium absolutæ perfectionis.

Quarto est *saporû* itidem eiusdem *seruati* quidem, sed ad gradum altiore perducti: vel *mutati* ex ingrato in iucundum, aut saltem non molestem, qua de re scribit Quercetanus, quod *maior digestionum, coctionum fermentationumque cura & molestia impura defecata reddantur, maligna corrigantur, amara dulcescant*: id, quod immodice in suis magisteriis iactabat Palmarius, contendens id opus esse *ignis naturæ* etiam in integris materiis sine vlla separatione mali à bono.

Quinto *qualitates tactiles* primæ & secundæ etiam augent magisteria. Nam est vt calorem remittamus, vel intendamus, sicca vel humida reddamus. Quin & materialium rationem habentes *magisteria nostra varie figuramus*, quædam explanantes (quod *tabulare* vocant) quædam *rotundantes*, vnde pilulæ: Alia excauamus, & sculpiamus, quo modo sunt *amulcræ* & *pentacula* certis figuris, quas *constellatas* vocant, exornata. Qui Paracelsi magiæ, & astrologiæ multum tribuunt faciunt ita *Gemmahuius, constellata specula, grossos*, aliaque effigiata, ne quid de *homunculo*, & *aluceonibus* dicamus. *Magisteria occultarum qualitatum* sunt quando sublata malignitate res fit benefica per alterationis modum, cumque ex immatura, & cruda per coctiones, & digestiones artificiosos fit medicamentum aut alimentum maturum, vt in succis, maximeque melle, vino, & similibus spectare est. Qui in lapide elaborant perfectionem coctionem vniue commendant.

Nam in primam materiam reuocant suum *mineralè*, indeque percoquant donec etiam ultra viam naturæ ascendat, euadatque *plusquam perfectum*, quod possit imperfectioribus dispositis, seu symbolum habentibus perfectionem sui generis conferre: Atque ita se habent magisteria accidentium magis formalium.

Quæ magis respiciunt materiam, & consistentiam, sunt primum *volatilia*, & *fixa*, conuenitque in medicina magisteria magis volatica esse debere, quam fixa: Et vbi hæc quoque ponuntur, non intelligi absolutam fixitatem, nisi tale sit vt non debeat à naturali calore solui, cuiusmodi externa esse possunt. Postea habentur ex quanto continuo discretæ, vt quæ in pulueres & granula diducantur: aut rursus in vnum continuum reducantur, quæ *coagulata* nuncupantur aut *colliquata* vel *reducta* pro commoditate ad vtendum, aut seruandum varia. Huc pertinent *precipitata* quoque appellata, & *reperculsa*, si non sint in numero essentiarum. Præterea mutatur consistentia ex sicca constanteque in humidâ & fluidâ: vnde nascuntur *magisteria soluta* (vt cum sulphur oleo soluitur, vel camphora aqua, &c. vbi plerumque simul sit compositio exceptis paucis quæ calore solis vel simili colliquescent, quod de Epate pingui pilcis cuiusdam, & floribus nonnullis refertur) & deliquio in liquores redacta, vt quæ *salis* conditione sequuntur, aut alias aere vapido mollescent & diffluunt, vt *myrrha* cum similibus. Ita *sublimatum* argentum viuum, & *calces* reuerberatæ in sudorem abeunt, aliquando *oleorû* titulum adeptæ maxime si quid pinguedinis affit, vt in *oleo tartari*. Ad hoc genus referuntur *potabilia* appellata. Habent nam formam soluti, vel liquoris, vt siue per se, siue cum aliis bibi queant: per se, vt *solutum sacchari crystalli*: cum aliis, vt *aurum, argentum, gemma liquefacta* humidæ aeris ingressu: quorum quædam prius essentialiter elaborantur vt non sint amplius id quod in integritate naturali fuerant, & tamen seruent nomen integri, vt *aurum philosophorum potabile*, & *saluum, calciumque essentialium liquores*, veluti *crystallus potabilis, sapphyrus potabilis*, &c. qui & liquores crystalli, vel olea sapphyri, &c. Quædam non sunt actu liquida, sed *coagulata*, quæ ideo pro consistentia possunt ad diuersas magisteriorum classes referri. Multi sunt hic chymici de *sale fusili*, & *medicina* ita *interata* vt paruo calore solvatur diffusetque instar ceræ, quæ in magisterio transformationis etiam alia perfectionis argumenta habet: Sed propter elaborationem extractoria inter essentias à corpore elementari separatatas reponitur.

Ita fe-

Saporum
Gestio.Condiabolica
ta Paracelsi
ca, qualia in
uenire est et-
iam in Arto-
fio cardani,
Arnoldo,
Corn. Agrip-
pa & simili-
bus magis
unde trans-
lata Paracel-
sus illustra-
uit.

Ita fere se habent magisteriorum varietates de quibus si interroges, *num omnia sint pharmaceutica*, id quod debent esse, siquidem sunt chymia pharmaceutica, cuius ultimus finis est medicatio salutis humane, *valendinæ causa*, opera: respondemus vnus rei esse fines multos, & non vnā dispositionem, siue accidentalem, & quæ obiter contingat quidem, sit tamen nota iustæ præparationis, siue primariam. Sunt volatilia, fixa, soluta, liquefacta, &c. etiam in vsa extraneo: Verum nec ex medicinarum generibus exclusa.

Hactenus fuit digestio magisteriorum specialiter dictorum, quæ etsi non inuenitur vsq; adeo exacta, vt plane congruat iudicio secundum leges scientificas, non tamen morose erit reprobanda, sed aliquid condonandum tum humanæ imbecillitati, & impotentia: tum rerum ipsarum varietati, ob quam modo huic ordini accenseri possunt, modo alii, ne quid de ipsorum artificum peculiarium consuetudine, quæ se non patitur alienis regi legibus dicamus. Si *Palmarium* auscultare vellemus, vnica specie magisteriorum tota expleretur *Hermesia*, quam appellat. Nam hic nihil esset aliud quam integrum mistum, absque omni separatione notabili relicto veneno simul cum essentia, ex malo in bonum trajectum vnico solo instrumento quod ab ipso ignis natura dicitur. Ita integra mineralia, vt arsenicum, auripigmentum, sandaracum Græcorum, cadmiam argentariam, marcasitum, stibium, &c. tantum calore ignis naturæ alterata: ita vegetabilia, herbam, sardoam, Thoram, napellum, aconita, elleborum, Ebulam, Iridem, Sambucum, *Hermodytylum*, mala insana, solanum sylvaticum, &c. ita animalia aspidas, scorpiones, viperas, ruberæ, Tarantulas, Salamandras, basiliscos, canes rabientes, feles, &c. in pharmacopœia magisteriorum haberemus nulla ne impura, & venenata abiecta, quod non possit efficax medicamentum esse non seruat veneno, vt in Theriaca. Sed his ad cynofarges ablegatis *EXTRACTA* videamus.

Hæc spagiria subiiciunt nonnulli, quanquam hoc artificium, à solutione, seu distractione, & vnione cum coagulatione appellatum, singulari extractorum speciei conueniat. In extracto respicimus, requiri mulque essentiam specificam, seu formalem ex latibulis materiæ Elementaris, quæ vacua est, caretq; potestatibus essentialibus, protractam, & ab ea diuersorum modorum industria separatam. Hæc essentia vel simplex est: vel composita. *Simplicem* appellamus ex vno simplici naturali collectam, siue formam vnica, siue pro partium diuersitate, diuersa. Quando ad vnica essentiam sic elaboratio, nascuntur extracta duorum generum. Quædam enim affinia magis sunt elementis: quædam æthereæ, seu cœlestis naturæ. Illa in officinis solent simpliciter extracta dici, suntque dupliciter: *Deiessu* & *exiessu*. *Deiessu* in intelligimus cum essentia extracta circa fundum vasis colligitur, quæ arte sunt primum succi sapores liquidiores, spissiores, pro vt vtendi ratio, & conseruandi postulat: Secundo *resina* & *gummatum*, quorum multa etiam natura sine arte procreant: multa etiam profert sollicitata & adiuta terebrationibus, incisionibus, rupturis, &c. Ars veto vel totionibus, vel menstruis euocat, ad exemplum *gummi Guaiaci*, lauri & aliorum liquorum pinguedine lenta abundantium. Tertium locum obtinent *fecula dicta*, quas ex cõtritis, vel maceratis, frictisq; farinaceis extrahimus, vt in radicibus Bryoniae, Ari & frumētis speltæ, tritici, &c. vnde dictum *amylum* paratur: quod & medulla, & flos frumenti. Officina vulgares appellant *farinas*, quæ cum alias molarum ope fiant, hic chymico artificio paratæ transeunt ad artificia spagirica. Quarto per *delessum* concretescunt etiam lapilli, & crystalli artis ex dilutis, & lixiuiliis per modum consistentiæ coagulantibus, vel congelantibus, vt videre est in speciebus *calceanthi*, *halonitro*, *alunæ*, *sacharo*, & quibusdam talibus. Accedit nonnunquam proflatio violenta vt in *destillatione argenti*, *vini sublimati*. Variat tamen hic modus & aliquando congelata nascuntur etiam in partibus superioribus, & lateralibus, vt in sublimatis, & *pruina*, *butyrine* forma consistentibus. Quinto in mineralibus, sicut etiam *Reguli*, vt in separatione argenti, auri, aliorumque metallorum per antimonium, & alia medicamina. *Stibium* quoque ipsum *regulum* & *stellam* exhibet: Sic *arsenicum*, *sandaraca* & alia nonnulla: vbi scoræ & impuritates, quas spumas, plachmalia, recrementa, &c. nūcupant, enatant, essentia extracta ad fundum concedit. Sextus modus est in *pulueribus* extractis quos & *calces* aliquando vocant. Sic acetum ex lythargyro extrahit essentiam, quæ postea præcipitatur vt sidat: Ita & ex antimonio, &c. Alia extracta ad regionem superiorem feruntur, & impuritates ad fundum demittunt: ad quæ referimus etiam ea, quæ spumam quidem impuram in superficie habent, sed illa abstracta nihilominus extant, & infra se feces habent. Id fere fit in succorum digestionibus putrefactionibus, fermentationibus: aliquando & coctionibus, vt in oleo laurino, ebulino, aliisque pinguedine natante constantibus. Nonnunquam *tabulantur essentia* in superficie cum cocta materia & retoluta in liquore frigescit, vt in *cremore tartari*, vbi tamen grumi et circa latera consistunt: Ita q̃ ex *sacharo* vel *sacharina*, aut *talla* efflorescentia candiscentur, vt *halmiruga* naturalis, *halonitrum* in *salice syra*: *Sacharum* in nodis arundinum *Sacchar præbentium*. Sic *aque mercuriales* gelascunt. Mirum hic contingere *Quercetanus* tradit, nempe *glaciem non solius frigoris esse, verum etiam caloris*, vt in argento viuo sublimato, &c. quæ de re alibi.

Extractis simpliciter dictis opponuntur *essentia quinta* ad cælum philosophorum relatæ. Modus hic est duplex: Vnus quidem: cum extractum crassius menstruo cœlesti denuo extrahitur, vt fiat purius & formalius, hocque iterum & sic tertio vel quarto elaboratum tandem cum spiritu vini æthereo circularur, totumque spirituale & æthereum redditur: Altero ver modus est, cum vel elaborata prius magisterialiter, vel omnino rudis materia repetitis operationibus exaleatur, vt item *quinta natura* argumentum & iudicium iustineat.

Hac arte parantur cœlestes spiritus ex vino nobili & aliis rebus, titulo *spirituum ætheriorum*, vt distinguuntur à spiritibus materialioribus, quales sunt vitrioli non circularis, sulphuris, descensorum, &c. ita vt spiritibus essentialibus sint duplices: alii perfecte elaborati: alii inferiore gradu, qui tamen & ipse ad medicinam est vtilis, relictus. Quædam sunt per sublimationes saepe reiteratas: vnde nascuntur flores quintessenciales, & sublimata

Extractorū
tabula.

Essentia sim
plex.

Extracta per
delessum.

Fecula vel
porium Amy
la.

Lapilli cry
stalli.

Pruina & bu
tyra chymi
ca.

Pulueres re
percussi.

Crustata ex
tracta & gla
tiana.

Glaciem chy
micam fieri
etiam in cali
do aere
Quinta es
sentia.

Sales arcani. *linata dulcia crystallina*, quanquam raro absque compositione. Ita sales per se possunt perfici, ut fiant lucidi, fulgidi, fusiles, tenerissimi, & volatici: post enim fixi, id quod ex secretis interioribus est artificium, de quo Querceranus, Penotus, & alii scribunt, fuisse precipuum philosophorum propositum. Sed si ex diuersis fit sublimatio, transit essentia ex classe simplicium in genus compositarum. Quanquam a dictum sit hoc arcanum fieri ex toto, & continere quoque vim totius mixti essentialis: tamen etiam partes preparatae sic elaborari solent, quæ tunc pro totalibus habentur siue sint aquæ, siue olea, siue sales vnius in natura mixti. Ita assumuntur loco integrorum etiam magisteria & extracta: & ex vna q. colonia in aliam mittuntur pro ut diuersis legibus ascribantur. Ista est designatio essentialium quinarum ex totis sine separatione. Eis opponuntur essentialium partes segregatae, quæ modo nomine Elementorum nuncupantur, modo principiorum, quos terminos ex his esse quæ *πρωταρχα* dicuntur, iam sæpe est proditum, nec obferant autores id discrimen exacte, ut qui Elementa adiuua intelligunt principia siue magisterialiter tantum præparata, siue etiam essentialiter: *Pastua* vero vocent, quæ alias reiectanea & sterilia corpora quibus inclusa erant essentialia: cuius generis maxime est phlegma, & terra damnata, seu inanis, quando Elementum aereum quatenus vacuum est potestatibus, insensibiliter euaporet, & ignea pars inutilis diffletur, remanente parte essentis alligata cum ipsis. Nomina specialia istorum seu principiorum, seu Elementorum sunt *mercurius*, *sal* & *sulphur*, quæ primum in mineralibus agnita, postea translata sunt ad animalia quoque, & vegetalia: Imo in metallicis tantum duo à veris magisterii interpretibus ponuntur, *mercurius* scilicet & *sulphur*, tanquam *seminæ* & *mascula* naturæ ad generandum filium artis. *Isaacus Hollandus*, & qui eum sequuti sunt, *salem* adiecerunt quanquam alias non ignoratam philosophis, qui & totum opus in salis subtili apparatu industriose posuerunt. Hactenus fuerunt extracta simplicia: sequuntur composita.

*Principia, seu
rerum chymicorum
duo.*

*Extractum
compositum
digestio.*

*Elixiria.
Mercurius
sapiens
dignus.
Incerata &
nutritia.*

Hæc speciebus distinguere difficile est. Itaque modos tantum proponemus. Quæ componuntur aut homogenea sunt, aut heterogenea. Homogeneorum compositio appellatur *via philosophica*, siue sit *humida*, siue *secca*; siue utraque concurrat. Quæ sic fiunt fere *Elixiria* dicuntur, ex quibus excellit *Elixir metallicum vniuersale* ad morbos humanos, & mercurialium imperfectiones tollendas. Hic omnia sunt ex mercurio qui sapientum nuncupatur quanquam duplici naturæ, *mascula*, *feminea*, *volatilis* fixæ; *humida*, *secca*. Si de sulphure quæras, inclusum audies. Ita spiritus, anima, corpus, quæ tria in fermentatione coincidunt, omnia sunt nihil aliud quam diuersa affectione mercurius. Præter Elixir illud nobile sunt alia quæ ex vnius simplicis principii coalescunt per modum imbibitionis, & coagulationis, ubi sal vel terra caelestis (aliquando & succus inspissatus, vel arefactus inque puluerem redactus) Primum est fundamentum, quod potatur proprio spiritu & oleo, donec coalitio fiat in essentiam formæ lapidis, vel alterius coagulati. Interim elementalia vehicula ex aere, vel igni, vel aqua paulatim discedunt, sitq; terminus humidus à sicco, & contra, agentibus actiuis. In his Elixiribus non semper summam subtilitatem spectamus, quod vsus medicus etiam minus elaborata admittit. Ideo *graduata Elixiria* habentur, sed in quibus sæpe imposturæ, & in aliis, eueniant. Nam pigerrimi & improbiissimi, iuxta ac rudissimi nebulones ex *Paracelsi*, quomodo cunque conuulsata pro summis & elaboratissimis Elixiribus vendunt, cum non raro sint elixyrium excrementa. Petitus artifex vera agnoscat ex viribus essentialibus, puritate, & aliis prærogatiuis. Heterogenea componuntur pluribus modis. Vnus est *sublimatio*, quæ tamen & ipsa gradus habet pro vsu diuerso. Summus est *crystallina puritas* cum essentiam sequentibus coloribus, odoribus, saporibus, in qua tamen finis sit aliquis, ne nimia volatilitate medicinam noxiā faciamus. Sic fit *crystallinus mercurius philosophorum* qui continet quintam essentiam & semen argenti vini magno studio à coniunctis separatam, vna cum proportionali sulphure: Item alius *crystallinus medicorum*, quem *panaceam* vocant: Ita & *sal armoniacus* cum sale vulgari: *Arsenicum* cum eodem: *argentum viuum* cum sulphure, &c. essentificatur: quæ essentia postea aliis formis donari, atque etiam elaborari ulterius possunt.

Modus secundus est *precipitationis*, seu *repercussionis*, quæ tamen etiam fiunt simplicia. Huiusmodi est *tartarum vitriolatum*: *Mercurius vita*, &c. Tertius perficitur per distillationes. Hac ratione *Balsama* artificialia, aquæ confortantes, quæ & *Elixiria* & aqua vite, carbunculares, cordiales, aureæ, &c. Acera & aqua *Bezoardica*: *menstrua caelestia*, soluentia, aqua fortes, regie liquores alcalizati, &c. parantur. Est & cum olea facimus sæpe destillato aceto, vel vini spiritu, aut similibus à calcibus nonnullis. Nam est in illis insita pinguedo quædam, quæ assumitur à calcibus, quæ sic incerantur & dissolunt in oleum. Quartum præbet infusio, maceratio, digestio, circulatio, seu pellicanatio graduata pro scopo artificii. Fere a hic relinquuntur *menstrua*, ut in Lullii stellarum ad cælum affixione: aliquando ad mediocritatem rediguntur. Quinto chymici interdum vtuntur officinarum coctionibus, & compressionibus, aliisque vulgaribus artificijs cum quibus simul est extractio. Hoc volebat & *Palmarius* scribens chymiam suam Galenicam laudare Electiones, tusiones, coctiones, infusiones, expressiones, &c.

Iam autem notum est sæpe simul coqui duo vel plura: simul etiam exprimi plura, ut in oleis amygdalinis, ubi amygdala cum aromatibus strata & fermentata, aut alterata vicorum exprimuntur. Sic Querceranus, & Penotus docent facere *hydromel* simplex, vinosum, & alteratum, &c.

Ad Sextum modum referimus *contemperationes extractorum* simplicium plurium: vel essentialium quinarum diuersarum, aut ex diuersis generibus magisteriorum, & essentialium, sique sæpe, ut mixta mistis cumulentur, & liquida liquidis, succa ficcis, vel sicca liquidis, quocunq; ingenio artis iungantur, forma portionum, pilularum, rotularum, tabularum, linctuum, puluerum, &c. Hac arte fiunt *balsama* ex oleis & manna purgata, vel cera cocta, vel liquamine muscato, &c.

*Atagi simul
& chymici.*

Chymici constellati, hoc est, *pentacula*, *amuleta*, *specula* & similia miris modis contemperant, colligant, conglutinant, & aliter miscent: Alii *laudana* sua, & *Electuaria*, & *Emplastra*, &c. conficiunt.

ciant, quorum omnium artificia exemplis amplius innotescunt: Atque hæc est tabula chymiae Pharmaceuticæ, quæ nec abundans, nec deficiens esse videtur. Omnes enim necessariæ formæ operum ista continentur, nec licet mirificissime nonnulla fingi possint, plura inuenimus vlu sapientum, rationeque, & experientia comprobata. Et quid opus est plura excogitare? Abundantia potius suspecta est, quam defectus. Sed ut in medicina vulgata variæ formæ, & elaborationes partim necessariæ sunt, partim arbitrariæ, & in euentum singularium affectionum comparatæ: ita & in Alchymia. Si omnes pilulis purgari possent, non opus esset electuariis purgantibus, & ita si omnes potionibus pulueribus, & similibus. Multitudinem peperit tum natura rerum varia, variæque dispositiones, tum vlu, & affectus earum qui se singulariter habent. Accessit artificis industria, & libera electio medicorum: quorum quædam etiam indicationibus medentium inferuiunt: quædam obiter euenientia ob commoditatem in artem recepta sunt: quædam aliunde translata.

CAPVT II.

*Digressio cur quidam chymici vel potius Laborantes artifice,
Paracelsiste, &c. agrè includi se septis methodicis
patiantur.*

Artem iactant Alchymistæ: iactant scientiam, sapientiam, physicam, philosophiam, magisteria & præterea omnia sublimia, & magnifica verbis ambitiosissimis. *Ars autem est præceptorum (scientificorum methodica comprehensio ad opus certo fine faciendum, ut sit vtile vita humana adminiculum.* Propterea enim sunt artes inuentæ, & magno Dei munere miseris mortalibus concessæ ut sint calamitatum, quas per peccatum incurrerant, quoddam leuamen, & afflictis rebus subsidium. Vnde veteres Promethei furtum excogitarunt, qui ignem ex solis curru ferula absconditum detulerit, vel ex Vulcani & Mineræ officina igneam illius, huius aliam artem ad ciuilitate viuendum, faciendumque defectus ex Epimethei improvida largitate profectos, rapuerit, ut est apud Platonem in Protagora, quamquam in politico dicatur à Prometheo ignem (quam Dialecticam aliqui vocant, igneam nempe ratiocinandi & bene differendi industriam) à Vulcano & consorte artes (alias experientia & rationis filias) inuentas esse. Hæ ex rudibus primordiis progressæ experientia procedente subinde excoluntur sunt, & incrementum ceperunt, etiam in sua ruditate non carentes certis terminis, & ambitu suis limitibus incluso, ut constaret semper quid esset ad regulam, & legitime factum, quid secus & perperam. Quid niero Alchymia quoque, si quidem est id quod prædicant eius professores, habeat, & habuerit ab initio suas metas, carcerisque quibus inclusum, & determinatum quodque artificium incensum iusti, vel iniusti, legitimi vel illegitimi, veniat, præsertim cum velint eam esse inuentum sapientum, & studium, exercitiumque philosophorum: Num philosophia, & sapientia sit æquod, tamque vaga & interminata ut nullis claustris coherceatur, nec vllas sibi præscripserit leges, data licentia tam laxa, ut quod quisque fingit, siue arte, siue fortuna, perire, imperire, si dicat chymicum esse arcanum, statim sit chymicum? Antiquissimam eam faciant. Tantis mundi spaciis nemo fuerit sapiens, qui septis eum circumdedit propriis, & non tantum ab aliis siue artibus, siue scientiis separauerit; verum etiam eius partes sic digesserit ut suis articulis, tanquam in humano corpore membra, distingueretur?

Sanè qui antiquitatis monumenta consulunt, non nullam fuisse apud eam huius artis descriptionem legibus, præceptisque certis comprehensam animaduertunt, quando & Aesculapius de Alchymia commentarium edidisse perhibetur, & Geber artis formam sequi voluerit, nec desinit vestigia apud Mesuem, seruitorem & alios, quamquam non vsque adeo obseruata sint leges scientificæ, quas ab Aristotele propositas non ita pridem adeo excussit, nudauitque Ramus, ut si eas stricte sequi velis, perplexitates delphicas potius, & fumæ Phœbæi antri caliginem gignant quam mineræ, vulcanique lucidum ignem à Prometheo delatum. Sed chymici posteriores licentia summa ruperunt vincula, maximeque Paracelsus adeo immutare voluit artem, ut prorsus nouæ persuasione monarchiam sibi arrogauerit, iusseritque se sequi omnes veteres & recentes. Nouam artem Alchymiam ut & medicinam ceterasque condere fuit ausus. Verum adeo non condidit ut potius conditas pridem dissipauerit inueneritque temeritatem fingendi quouis modo, quod postea pro chymico, & medico arcano proclamer. Hinc fit ut vix vllus cum altero consentiat, singulique videri velint aliquid noui peperisse, cuius scientiam & artem sibi soli vendicet, quamquam non desint interdum furta Promethei inducto nouo colore, aut additis, subtraçtisve nonnullis. Componuntur farragines rerum: elaborantur ad libitum, & non ad præscriptam artis. Coniiciuntur artificia illa arbitraria in schedulas. Præfiguntur nomina monstrosa monstrosiorum autorum: interdum & principum, & celebrium medicorum, sed sub titulo arcani, secretique aliquot talentis auri, redempti, aut singulari astutia, & ingenio comparati: cumque multi sint seu repertores, seu immutatores & iactatores talium secretorum, plaustra lia conficiuntur commentaria, & aduersaria infinitis penè pagellis implentur: cumque beneficio typographicæ artis longe maior numerus in publicum prodierit, quam requirat hominum salus, aut legere, nedum intelligere & elaborare possit vel diligentissimus: tamen neglectis istis omnibus nouæ receptæ quærentur. Eo tandem peruenerunt studia chymiatrica, ut in academiam missus adulescens non curet philosophiæ & medicinæ decreta perdiscere, & exercere: Sed nouitates receptorum inquirat, sæpeque ab impostribus magno redimat. Domum reuersus ostendit indices ponderosæque monstrat Sympegmata, quæ tamen vix limis inspicere a latere patitur, scilicet

ne collecta peregrina arcana, quilibet avaris oculis surripiat, & cupidè vnico intuitu præcepta vulget, & sic peregrinæ sapientiæ pereat supercilium, nec sit amplius arcanum, quod arcani titulo emerat. Liberales autem admodum sunt catalogorum seu indicum titulos mitos & inauditos habentium communicatione. In illis videas ingentia nomina, & spes audissimas, promissionesque plus quam aulicas. Legitur spiritus Saturni verus. Remedium optimum nullius expertum: Crocus maris essentificatus: Crocus metallorum verus: Crocus metallorum Quercetani singularis: Pulvis benedictus: Mercurius vitæ optimus: Aquila alba vera: Aquila nigra Hermetis: Aues Hermetis: Aquila celestis & Panacea imperialis: Nitrum singulari modo fixum ad omnes febres, & hydropem verissimum remedium: Laudanum opiatum sine opio Paracelsi admirabile: Nepenthes Quercetani verum: Sulphur vitriolatum verum Quercetani: Sulphur vitriolatum Hartmanni: Doctoris Hartmanni Speyrwasser, id est, aqua vomitua: medicina Del oro (quæ nobiles facit vomere, & ventrem vacuare plus quam flores & vitrum stibii) Mercurius dulcis Mauritiani: Oleum Mercurii Diaphoreticum: Corallinum Paracelsi secretius: contra cancerum aliquot comprobata, certissimaque remedia: Singulare preservative lûu venerea, ne quis etiam si plusquam Hispanicè scotetur, tamen inficiatur: Contra omnes febres intermittentes generale: Antimonium Diaphoreticum aureum: Aurum antimonii: Mercurius antimonii verissimus, & ex eo præcipitatus fixus: magnum magisterium sapientum: Ignis philosophorum: Ignis natura: Lacerta viridis: Leo viridus: Sanguis rubri leonis: Aquila alba gluten verum: Vitrum mercurii: Glaciatum Corneoli alcohol Quercetani verum: Vniuersalis medicina Phædonis ex Tartaro: Mercurius absque corrosiui sublimatus: (a) Processus auri potabilis verissimi, & mercurii philosophorum: Verum sulphur antimonii: Vitrum stibii tantum deorsum purgans: Flores antimonii per spiritum solû fixi: Theriaca Theriacarum arcana: Mysterium vrina nulli reuelandum: Singulare arcanum ad vertiginem: Vera corallorum tinctura: Q. Essentia ellebori suavissima etiam infantibus, & puerperistuta: Rhubarbarum antimonii: Senna mercurii: Agaricus reguli maris: Magnesia Saturnina vera: & quis omnia queat recensere? Vidimus, & collegimus valde multa. Sed nostri tyrones vel plaustris subinde aduehant plura, eaque noua, vel nouo modo præparata: vel si ex veterum secretis sunt, arcani intellectu sensu illustrata. Vnde scit ille bonus iuuenis etiam qui sint duo dracones le mutuo conficientes, & concordiam ignis cum aqua, qui tamen nondum didicit quæ sint pilulæ pestilenciales Ruffi, aut Theriaca Diatesaron: quid possit polypodium, quid senna: quomodo præparanda Efula, scammonium, & similia. Hæc artificis experientia longis seculis comprobata ignorat: ignorat chymia Auicenna, Mesua, Rhafis, Serapionu, Balcasis, &c. nouitates illegitimas, & vix heri inter fumos fornacum obiter natas admiratur studiose indagat, discit, laudat. Libauio studium erat in artu formam redigere totam alchymiam. Commota est tota Paracelsistarum lerna, & superciliosi nouitatum sectatores nasum crispant: irriseruntque operam totam. Nosne in ordinem redigi, & ad vlla præcepta, legesque constantes, & perpetuas alligari? Quid? Si hoc fieret, perissent arcana. Nullus esset singularium inuentorum admirator: nullus redemptor. Præterea quid ille Libauius? Nihil habet suum: nullum scit arcanum, omnia collegit, eaque pridem contempta, & obsoleta. Non est astrologus. Nulla scit, nec curat constellata Paracelsi, cum etiam est imitator. Non intelligit Suctenii arcana de antimonio: De lapide philosophorum somnia narrat sua. Vult eum fieri ex auro, & argento viuo: Caput corui ponit, id quod est impuratum, & sordidum excretio. Creditur de sale velle, cum lapidem interpretatur. Nolo istum autorem. Non est laborator, nec habet laboratorium. Nihil potest præparare. Omnia ex aliis describit, vel audita tantum recenset, & hæc non vera. Nos non tantum vera, sed & verissima habemus quæ ille nunquam olfecit. Apagat cum ista arte. Hæc artificiosum est quod nos manu nostra parauimus, & vidimus. Nos ex basilisco venenatissimo facimus beneficentissimum remedium secreto nostro magisterio, nulli patefaciendo. Nos arsenicum Realgar, & omne venenum igne nostro natura solo mutamus abique vlla dissolutione & additione. Ignem illam ignorat Libauius. Ergo nullus est in Alchymia. Hæc & similia multa oggantur nostris laboribus, & vt inertissimi sint, repudiant artem longa experientia, & ratione inuentâ, & comprobata, tantumque fortuuius suis experimentis, quæ plus quam insana audacia, & temeritate explorant, nituntur medicinas petentes ex hominum miserorum supplicis, & portentis terræ: nec iam satis est serpentes, viperas, rubetas, buffones, lacertas, salamandras & similes bestias in materiam medicinæ, præteritis vetustatis benignis, vertisse: quo peius est minerale, & nocentius, hoc præstantius medicamen inde magno cum periculo, & labore conficiunt, cumque omnem operam consumserunt, vix Rhubarbari, aut manna benignitatem sunt consecuti, nullo alio argumento quam iucundæ summionis in parua dosi. Nam vires æquant benignis vetustis: Et tamen si interrogentur ex quare parent suum medicamentum, non audent disertè dicere, sed monstra vocabulorum proferunt, esse Rhubarbarum minerale, quia flauet, & Rhubarbari instar alium moueat. Si queras quam pridem est inuentum, & quam diu comprobatum remedium? Antiquum clamant, & ex prisicorum Hermetica erutum, non veriti impudentissimè mentiri: Nani nihil præter sua inuenta vix heri fortè fortuna cognita producant, eaque vel iurant Libauio non reuelare, quia omnia publicè lucifugantur arcana. His de causis potissimum (sunt enim & alia plures) odio habent ostentatores chymici legitimam artis descriptionem, maxime que Paracelsici impostores non possunt ferre, vt alia sunt arcana quam sua, vel alius sciat rem aliquid singulare, ne ipsorum technæ in verum erumpant. Nos quantum possumus studiosos adhortamur, vt cum se ad medicinam conferre volunt, præ cæteris animum ad discenda præcepta & demonstrationes Physicæ legitimæ adiciant; & his benè cognitis transcant ad medicinæ theorematum. Ita rectè percepta doctrina naturalis, & anatomia humana, quæ est quadam specialis Physica, scient modum & rationem sanæ constitutionis, à qua si decessio facta fuerit, hanc eò facilius deprehendent adiuti sedula cognitione Pathologiæ longo vsu collectæ, & exemplis declaratæ; postquam peruenient ad Therapeuticam, Diæticam, chirurgicam, pharmaceuticam, in quibus dum leges & historias sanationum peritarum cognoscunt, simul anateria offerentur, quæ eos adigent ad sensitiuam contemplationem. In præparatione vero remediorum non venanda sunt ista

Paracelsita
nolunt scire
ex principis,
sed pro arbi-
tratu & for-
tuito labora-
re.
Coniuncta in
Libanum
coniecta.

Mineralium
chymici ma-
gno periculo
& labore
studium Rha-
barb. & mā-
nam aqua-
re medica-
mentis. Stul-
ti. Quid opus
erat tanta
mole Rha-
barbari vim
querere, cū
natura de-
derit suffici-
entem?
Vbi desinit
Physicus ibi
incipit Me-
dicus.

ista ambigua agytatum & empiricorum arcana, sed cognito Pharmacopœæ communis more, paulatim adeundum laboratorum chymicum, & in hoc prius discenda artis præcepta vera, longo vsu, & consensu sapientum confirmata: Ad illa si nouæ præparationes congruant, lane commendari possunt: Sin minus, cauenda, donec à sapientum concilio explorata, & comprobata in arte locum inueniant. Quid quæso noua arcana inquitis? Laboramus in vniuersali priscorum intelligendo, & ex tenebris eruendo. Cur non hunc laborem absoluimus? Quid tamen intermissum est ab Andernaco, Gesnero, Wolsio, Quercetano, Crollio, Penoto, Cratone, Rulando & aliis, qui sua inuenta scriptis communicarunt publico? Si vnum saltem vniuersale, seu Panaceam veram verè sic dictam & deprehensam haberemus: Si vnum panaceum, seu chymagogum: & pauca quadam particularia, instructa foret officina medica. At illi plures Panaceas describunt, & magnificentissime commendant multa ex auro, argento, gemmis, stibio, ferro, Tartaro, sulphure, vino, & magnificentiissime commendant multa ex auro, argento, gemmis, stibio, ferro, Tartaro, sulphure, vino, mumia, vitriolo, Marcasita & aliis. An ne hæc quidem sufficiunt? Nimirum non putas tuum esse, quod scit etiam alius singulares cupimus videri omnes. Scribat Crollius, Penotus, Quercetanus, quid velint. Nos habemus secreta nostra illis longe præclariora, si fas est credere.

Antiqua videtur ista à Paracelsis, & similis fecis iactatoribus vsurpata gloriatio. Legimus in Plauti Pseudulo coquum gloriosum planè ingenio Paracelsico primum contemnere, & exhibere populares elcas & ex plantis sumta condimenta, dum inquit:

Non item cenam condito vt alii coqui
Quim hi condita prata in patinis proferunt:
Bones, qui conuiuias faciunt, verbasque oggerunt,
Eas herbas herbis porro aliis coniungunt.
Indunt Coriandrum, feniculum, alium, atrum oliu,
Apponunt ramicem, brassicam, betum, blitum
Eola serpentii libram pondo diluunt.
Teritur sinapis scelerata cum illis qui terunt, &c.
Non condimentis coniungunt sed strigibus
Vini conuiuiis intestina, quæ exedunt
Hoc quidem homines breuem vitam colunt
Cum hæc herbas huiusmodi in suum alium congerunt:
Formidolosæ dictu non est modo
Quas herbas pecudes non edunt, homines edunt.

Hæc de vituperatis vulgaribus, quæ si ad medicinam transferas, viuum habet imaginem Paracelsistarum improborum, qui penè iisdem conuiuiis Galenicarum officinarum medicamenta proscindunt, & venenum dari cum salubri essentia clamant vnde vtentibus breuior vita. Opponunt autem sua plusquam diuina, barbaris vocabulis ita obscurata & magnificentissimis præconiis adeo exornata vt nihil cedant Plautino coquo, qui apud Leonem diuina sua iactat condimenta, quæ vitam prærogare hominibus possint vel in duceños annos (Ecce Paracelsicam vanitatem) cuiusmodi sint pro piscibus, cicilendrum, macis, sanraptis seu sancaplis (pro quo capsicum dicunt piper rubrum) quæ condimenta cum in patinas indantur, efficiant vt ipsæ se feruefaciant illico (non aliter scilicet ac cum ampullosi chymistæ faciunt ol. vitrioli dulce affuso liquore tartari, aut tartarum re-percussum, Bezoardica & similia de quibus nos suo loco. Nam hæc confusa incalescunt sine igni, effervescuntque) Pro bestiis terrestribus dicit se adhibere Cicimandrum, Happalopsin, & catara-ctriam, quasi Paracelsicus quidam nominaret Cachniam, Hauroch, Boratxi Kipsis, Kabrackel, &c. De promisso longæ vitæ nemo dubitat qui Paracelsi libros de illa ipsa legit, & causas longævi-tatis patrum ex lapide philosophorum, quem etiam mirificentioribus vocabulis quam coquus sua condimenta nominant, vt in Turba philosophorum, apud Pantheum & alios chymicos de lapide scriptores videre est, cognouit. Eodem tendit & hoc coqui:

Vbi omnes patina feruent, omnes aperio.

Is odos dimissu pedibus in cælum volat.

Eum odorem cenat Iupiter cotidie.

Quid enim aliud proferunt isti chymici gloriosi præsertimque Lullius de quinta vini essentia? Cum etiam aurum resolutum aquis regis repercutitur tartari liquore, feruor fit ingens, surgitque vapor & halitus din illis vel potius promissis pedibus capite manente in imo. Istum hal. tum si cælo seu alembico excipias, liquorem ad soluendum Iouem chymicum seu nutriendum collegeris. Aurum vero relictum specie pulueris porro conuertunt in nectar, seu aurum portabile, cui vitæ longissimæ procuratio ascribitur, simulque omnium morborum, præsertim pestis, & venenorum depulso, vt sit vniuersale illud ambitiosissime decantatum. Ista igitur suis temporibus non minus quam nostris iactata reposuit in Comædia Plautus, vanitatem iactantiæ Comice irriturus. De re-nouatione quoque tandem satis Paracelsicè promittit idem coquus cum ait: Sorbitione faciam ego re hodie mea.

Item vt Medea Peliam concoxit senem

Quem medicamento & sui venenis dicitur

Fecisse rursus ex sene adulescentulum.

Item ego te faciam, &c.

Vnde se hominum seruatorem appellat. De suauitate chymicarum medicinarum per i-gnem naturæ, quam prolixus fuit Palmarius? Ecce tibi coquum Plantinum qui pollicetur conui-uis cenam tanta suauitate conditam, vt quisque quicque conditum gustauerit ipsius sibi digitos præterdat suos. Satis palmarianè & paracelsicè. Nam & hæc ex horridis saporibus fieri dicuntur suauissi-

suauissimi. Porro, ut coquus iste se ceteris omnibus præfert, eosque vocat sceleratos, ita Paracelsus cum Palmario se suamque scientiam omnibus medicis & medicinæ Hippocraticæ anteposuit, seque solos conducere volunt non paruo ære, sed ut coquus iste, magno precio. Locum Plauti in suam Rebecca transfudit Fritschlinus act. 4. scen. 6.

(a) Stultus aliquis fors in specu Platonis, audit dormiens esse sublimationem sine corrosiui. Ut primum putat se euigilasse, fingit sublimationes, & postea iactat se veras scire. Car? Quia sub pulpitis vel in aliqua sordida officina à carbonario audire sibi, aut somnare visus est, sic esse. Ideo nares corrugat, & Libanum cum omnibus arcanis irridet. ô miseram medicinam si tunc delabitur.

CAPUT III.

Introductio in Laboratorium.

Alchymiam pharmaceuticam non tractare verba aut characteres, neque etiam adiutare spiritus, ut medico sint præsto, aut ex astologicis commentis petere medicinas, sed circa præparationem Pharmacorum, hoc est, omnis generis medicamentorum ex naturaliter existentibus, nascentibusque mistis assumptorum versari non opus est demonstratione. Quamquam enim in adiumentorum naturalium genere sint etiam tum cœli, astrorumque virtutes, tum elementorum corruptibilium potestates: tamen in his elaborare studio chymicus non potest, ut inde salutariferum auxilium arte sua conficiat, cum non obediant, nec subiecta sint eius potentia partim propter vagam naturam in spiritali, eaque vacua viribus interioribus substantia partim ob ineptitudinem ad tractandum arte, & simplicitatem interminatam. Quis enim ætherei spiritus, & effluxus radiorum solarium aut cæterarum stellarum ollis suis, aliisque instrumentis includat, ut eos à contagio elementari expediat? Quis igneum halitum, & ærium ad essentiam confluendam comprehendere, vel ventos manu capere conetur? In aquis & terris aliquid esse momenti putes. Hæc enim elementa corpulenta sunt, & passiva, videnturque posse exaltari, attenuari, distillari, componi, transfigurari, &c. verum neque simplicissima si sunt, operæ precium reddent, neque si inania formalium cœlestiumque virium potentiis, chymicæ intentiones explebunt. Quæ circa nos aquæ sunt, & terræ, misturam habent, & inquinamenta, à quibus aliquando sunt repurgandæ, sicut & si crassiores sint, quam pro scopo medendi, attenuantur, inque usus seruiles veniunt. Non desunt qui etiam auras ampullis ad magisterium Philosophi lapidis captandas, ventosque includendos cucurbitis vitreis putent, ut inde consistens humor veniat in usum artis. (Ridicule officina vasorum in altis speculis, facto per fenestras foramine, inque ortum solis directio sic adaptant ut Eurys impingat, ibique coagulet: alii supposita ardente pruna suspensam cornutam excandefaciunt, posteaque sublato igni in aëre relinquunt, qui attractus refrigerante vase in eo coagulet, atque ita liquorem concretum exhibeat. Paracelsus docuit etiam flammam vasis excipere, & destillare.) Quidam ex antiquis, ut Plinius refert, (de Nicia lib. 37 c. 3.) Solis radios circa occasum vehementiores in terram ad os pinguium sudorem relinquere, atque in succum euadere, qui succinum, vel electrum dicatur, voluerunt. Sed noster chymicus in his operam luserit, & ut ut simplicia elementa adorti velit, & in eorum expolitione vel transmutatione defudare, præter materiales qualitates tamen, & quas tactiles primas vocant, nihil obtineat, idque temerè cum natura iis per se abundet. Triplex mistorum genus est, quod sit artis materia, nempe minerale, vegetabile, & animale, idque omne perfectè mistum, quod, ut Hippocrates tradidit, celestem naturam suo complexu continet, & facultatibus medicis abundat, quamquam ex istorum resolutionibus nonnihil capiant etiam imperfectè mista nonnulla quæ propterea etiam assumuntur aliquando. Hoc aptum est ad hominem conservandum, & sanandum, cum eius corpus similiter sit mistum, atque itidem essentialibus potestatibus præditum. Simili conservatur simile, aiunt vulgo, estque solenne apud Physicos nos nutriri his quibus constamus. Cum itaque medicatio sit species quædam conservationis, ut quæ ruinosum fulcit, sustentatque, & reficit quod deperditum est, quantum potest; noxium vero abigit opposito instrumento in contrarium dactente: liquet materiam Pharmaceuticam chymicam ex triplici ista classe rectè peti. Læsis ex simplici non est operosa depulsiōis, si quidem sit à qualitatibus simplicium elementorum citra diuisionem continui. Ei contrarium autem imparatum opponi potest, sufficiente alteratione. Quod si noxa ex composito est, aut compositioni vim attulit, ut in misti membri aduisione, aut solutione continui, propter affectu partem misturam, non sufficit simplex elementum adhibuisse: sed accommodandum est compositum naturale, vel artificiale, quod cum elementalī materia comprehendat cœlestem, hancque magis quam illam, ut subiecto similiter constituto conveniat medicamentum cum efficaci potestate ex analogia cum elemento stellarum, ut loquitur Aristoteles. Quoniam autem non omnia omnibus conveniunt, quauquam non desint generalia quædam, *πολύχρηστα* dicta; quidam etiam *Πανάκεια* cudant; natura exhibente variarum rerum insignem farraginem, experientia cognitum est, quæ quibus visibus possint salutariter adhiberi. *Experientiam dicimus symbolum sensuum & intellectus seu rationis in hominibus*: In bestiis sensus, & æstimatoria, atque etiam naturalis quædam sympathia, vel antipathia, cuius vis occulta appellatur, electionem facit, unde Galenus naturam autodidactam esse comprobavit. Homines industrii etiam affectiones vegetalium, nedum bestiarum, in argumentum proficui traduxerunt, idque postea uberius excoluerunt sua facultate, ut constaret homini noxium, vel innoxium; nec homini tantum; verum etiam singulis hominum dispositionibus, certisque membris, unde factum ut quædam sint cephalica, cordialia, epatica, stomachica, &c. quædam vulneraria, solidantia, extergentia, catagmatica, &c. dicta. Chymici etiam amplius studuerunt in electionis campo defudate

In lib. de carminibus.

date, quanquam studiosius hoc, quam certius. *Botanici est legere herbas quo tempore ad usum destinatum sunt paratissimæ, siue maturas respicias, siue immaturas; in quo etiam est cœli quidam, & æris, regionumque & naturæ loci respectus.* Sed chymicus venari conatur natas quasdam, & signa virtutum prædestinatarum. Vnde extruxit *artem* illam quam *signatam* appellant, quasi *σηματωμένην* dicas, & naturalem quandam *rerum brutarum chiromantiam*. Multum operæ circa hanc scienciam consumsit Paracellus cum sequacibus, scripsitque de ea copiosius Ioh. Baptista Porta, Crollius & alii. Verum nondum ad exquisitam certitudinem est peruentum. *Maculas habet Persicaria pulicaria, inquit Paracellus: Ergo facit ad sanguinem sistendum in vulneribus; sed fallaci argumento.* Multa enim sunt maculosa, sed quæ sanguinem nequeant sistere: Multa *iq̃uæ* inveniuntur absque maculis. *Nux moschata capiti confert, inquit. Cur? Quia cranii est forma, & cerebri.* Imò inquit, eadem nux etiam lædit caput, quod cognitum est in ea muliere, quæ comestis aliquot deliravit. Et cur tantum de mulcata quærent, non autem de cæteris similis figuræ, ut iuglandibus, indicis grandibus & aliis, atque adeo omnium partibus quoque? Ex ista signatura caput simiæ esset optimum adiuuandum caput hominis. Verum hæc cura physicis, & medicis relinquatur. Tyro chymicus collectionis debite argumenta studeat in explorato habere, ne in vacuo labore, ignemq; & operam vana spe perdat. Ad materiam elaborandam requiruntur *Enchiremata, & Synergasmata.* Enchiremata vocamus *operationes manuales chymicorum* quas alii *claves*, alii *portas*, alii aliter appellant. Per Enchireses enim & notitiam bene laborandi in Alchymia aditus fit non tantum ad essentias, & magisteria, verum etiam intelligenda veterum sapientum præcepta, & experientiam. Operationes quædam sunt propriæ, quædam communes. Propriæ sunt quas Georgius Ripheus suis *duodecim portis* ferè est complexus in opere lapidis philosophici, quod est quasi *Idea & exemplar cæterarum elaborationum chymicarum*: nempe *calinatio, dissolutio secretæ, separatio elementalium, coniunctio matrimonialis, putrefactio, congelatio seu coagulatio, cibatio, seu imbibitio & incertatio: Sublimatio, fermentatio, exaltatio, multiplicatio, proiectio*: quas operas alii sola *coctione*, cuius istæ sunt quasi gradus quidam; & usu comprehendunt: alii *solutione, & coagulatione*. Additur *Destillatio, Extractio, filtratio, coamentatio, circulatio, & alia artificia* de quibus nos satis superque in *Enchiræticis Alchymia*. E communitate petuntur *purgationes, tritiones, macerationes, coctiones, affusiones, Elixationes, inuinationes, tostiones, exiccationes, irrigationes, colature, euaporationes, depleiones, & similes opellæ.* Synergistica sunt quæ ad operationes perficiendas laborant inveniunt, quorum quædam efficaci vi prædita sunt ob id *ινεργητικὰ* dicta; quædam ad *σχευαστικὰν* pertinent, *σχευαστικὰν* appellatione designanda. Illa sunt artificium temperandi elementa, & menstrua vocata. In temperatione elementorum excellit *regimen ignis*, vnde nata est *Pyrotechnia* seu *Vulcania*, de qua consulat Tyro quæ circa hanc artem in Alchymia connotauimus, ubi etiam de fomentis, & nutrimentis ignium, & caloribus industriè legendis, & adhibendis instructionem inueniet. Ripheus in Porta tertia: *Aqua tua debet septies esse sublimata. Quatuor sunt ignium genera, quæ scire debes: 1. Naturalis* (Ignis naturæ tertium menstruum, qui naturaliter inest cuique rei, & in nostro opere secretus ignis philosophiæ, oleum nostrum, &c. 2. *Innaturalis* (occasionatus: ut calor balnei, fimi, cinerum) 3. *Contra naturam*: (Draco qui cruciat corpora, & comburit violentè, ut ignis inferni) 4. *Elementalis* (Hammens, qui lignum accendit.) His ignibus utimur, & non pluribus. Opus est præterea interdum etiam *frigore*, modo gelante, modo simpliciter refrigerante: aliquando & *humectatione rapida*, nonnunquam *siccitate*: Item *aëris flatu tranquillitate, & similibus*, quæ ut metallurgum bonum faciunt, si rectè accommodentur, ita & chymicum peritum, & prudentem. De *menstruis* agemus sequente capite. *Vasa* & descripsimus, & uti potuimus, depinximus variè in Alchymia: Vbi & edificium certo modo dispositum chymico assignauimus in quo cellæ, & cyptæ: Carbonaria, lignaria, apothecæ materiæ, solarium, laboratorium cum suis instrumentis, ollis, ahenis tripodibus, cucurbitis, alembicis Phiolis, Pelicanis, ampullis, circularibus, canalibus, vasis, cupis, calicibus, patinis, alueolis, conchis, pyxidibus, matricibus, &c. Item fornacibus, follibus, pyragris, cineribus, arenis, catinis, &c. Ibi est balneum aquæ, & vaporis; fornax vesicaria, catinaria, acedia quadruplex cum Athannore; Aciemæ, seu ventola, reuerberium, cæmentatorium cum sua supellestiliæ, de scenotium, focus confinatorius, circulatorium, præterea quæ argillæ, lutamenta, pastæ, plagulæ, vesicæ, sales, & huiusmodi alia, quorum materiam, & formam debitumque situm, apparatus, & accommodationem discere conuenit chymico discipulo, qui filius doctrinæ & futurus. Idem his quasi initiatur, & paulatim chymicorum disciplinæ, & sermoni assuescit, dum iam non audit *culinaria, & coquinaria vocabula*, sed sapientum quasi oracula ex adytis, & mysteriis professionis chymicæ, quæ est secreta, deprompta, quibus tamen ex usu populari alciscuntur nonnulla, sed quæ sine studio publicè sunt nota.

CAPVT IV.

De menstruis.

TErminus artis chymicæ menstruum est, & significat liquorem quendam in operarum quarundam subsidium ab artifice assumptum, & per mensem philosophicum in opere detentum, non illud excrementitium muliercularum Zenith, ut appellat Crollius, seu singulis mensibus apparere consuetum in dispositis fluxum. Inuenias tamen per Catachresin etiā ad alia accommodatam appellationem. Tres sunt mercurii, inquit Ripheus, qui sunt *claves scientiæ*, quos Raimundus sua *menstrua* vocat, & sine quibus nihil fieri rectè. Duo sunt *superficiales*: tertius *essentialis Solis, & Luna*, ubi tamen non est conspicuus visui, nec apparet nisi per effectum. Hoc menstruum est de natura lapidis, & paulo post dicitur ignis naturæ unicuique rei inest: quæ significatio à communi usu discedit, & nihil feruile habet.

Potest tamen fieri ut quod initio inferuiuit operanti magistro, postea concedat in essentiam elaborati artificii, atque ita non re sed ratione differat. *Claves* appellari solent *menstrua*, quia *claustra* mysticorum aperiunt, & ad interiora viam parant, quod tamen non est solum menstruum, cum aliquan-

Porta Alchymia & claves.

Communes operationes. Synergistica chymicæ.

Instrumenta seu suppellex.

Menstruum: Zenith mulierculæ. Tres mercurii & claves.

aliquando etiam ignibus, & putrefactione artificiosa naturas conclusas, & elementis veluti incarceras liberemus.

Magna est eorum varietas, saepeque non tam necessaria, quam arbitraria, adeo ut apud insolentes artis iactatores aliquando sit argumentum magni supercilii, & vanæ gloriolæ. Sunt enim qui sibi solis verorum mensurorum scientiam arrogent, clausque penetralium naturæ notas esse gloriantur.

Si quid proponat alius corrugant nares, nauseantque: Et est sane non parva gloria vera menstrua, & rebus accommodata in parato habere. Sunt qui aurum potabile efficere conantur, per spiritum salis vulgarem, aut vinum alcoholisatum, aut acetum radicum, aut prius per sales corrosiuos, postea per spiritum Terebinthine, vel olea aromatica. Verum his se opponit nauseabundus quidem, & quamquam ipse quoque aquam regiam, & oleum salis doceat adhiberi, tamen delinamenta appellat, iracundius fortasse quam iustus, cum in Alchymia constet non vnius generis, aut modi esse aurum potabile, & id quod ipse cum aliis quibuldam nimis delicatis centoribus verum potabile vocat, hoc nomen ex translato habeat. Nam oleum illud magisterii secreti ex lapide seu tintura sapientum non est tam auri, quam mercurii ex duobus mercuriis compositi, & licet aurum accesserit, tamen non amplius est aurum, sed aliquid ex auro, nempe prima eius materia, & mercurius essentialis, per mercurium ex coagulato corpore resolutus. Verum de hoc alibi. Porro quedam menstrua sunt generalia, ut cœlum philosophorum Lullii, quod omnibus stellis est commune, & quasi receptaculum vniuersale, si tamen prius apræ inferi euaserint, cum non recipiat absque discernimine quoduis. Ea est aqua vitæ aliquibus dicta; alias quinta vini essentia, vinum alcoholisatum (ad cœlestem puritatem, æthereamque nobilitatem perductum) vel alcalisatum, quod proprium ex suis fecibus sallem exacte elaboratum assumerit, itaque vniuerit, ut nequeat postliminio separari. Ista vero generalitas vel simpliciter consideratur, vel respectu certi generis rerum, quo modo aquam dixeris commune menstruum omnium elixabilem: acetum terebinthinatum omnium lapidum soluendorum. Quedam sunt specialia, utpote determinata, certisque speciebus addicta, ut cum aurum tantum aqua regis, vel harum vim habentibus calcinari perhibetur: Et metalla solis mercurialibus in mercurium reduci, ex specialibus quedam sunt specifica & appropriata. Ita vero appellant cum non tantum materiis elaborandis propriè sunt addicta: ut cum sales suarum herbarum per aquas eliciuntur proprias, & mercurialia per mercurios soluuntur, sicut aqua congelata, seu glacies & nix per aquam solutam: verum etiam simul respiciunt finem & usum, ut cum res cephalicas extrahimus per liquores eandem vim habentes: Epilepticas per aquas item Epilepsiæ aduersas: gemmas, & aurum cordiale non per venenatos latices spiritui vitali, calorique aduersos, sed familiares, quomodo præparatam auri tinturam sic ut liqueat instar extracti ex croco, quinta vini generosissimi essentia dissoluit, aut si hæc propter agrotantis affectum, vel conditionem morbi locum non habeat, quinta essentia stillacitæ melissæ, florum croci, Borriginis, Buglossi, rosarum, pomorum fragrantium suauiter, & similibus. Si virtutem respicias, quedam sunt soluentia tantum, quedam etiam extrahentia: quedam corrigentia si quid incommodi assit: quedam calcinant, sunt & corrosua, & non corrosua, quo termino sibi interdum misceantur placet Paracelsi iactatores, qui ut aliorum magisteria explodant, quod per corrosua videantur parata esse, ipsi plenè buccis profiant non corrosua, quæ tamen si iudices, non minus corrodunt quam ista, ut spiritus vitrioli, sulphuris, halonitri, Guaiaci, aliorumque lignorum nitrosorum, atque etiam salis communis, & aceti, quorum vim si in os immittas nequam tolere, inque ipsis dentibus maxime animaduertas. Possunt tamen aliqua non corrosua dici, quia scilicet minore sunt malignitate quam vulgares regis, & causticæ, seu fortes quibus metallica calcinantur. Quæ correctiuam potestatem cum solutoria & extractoria coniunctam habent, ad pharmaciam sunt præstabiliora: qualis est succus rosarum pallidarum, aut syluestrium ad scammonium, quem aliqui vitrioli spiritu exacuunt; ita menstruum cydoniorum ad Diagridium. Talis est & quinta vini essentia in multis, quæ aliquando etiam animatur ambra, vel aliis. Sic eleorum ex aromaticis destillatorum aque commoda sunt menstrua: ut & alia quæ attenuant, exaltant & odores, saporesque corrigunt. Est & alia differentia, nempe cœlestium, & elementarium: formalium, & materialium. Cœlestia vocantur quæ laborando ad ætheream præstantiam sunt perducta, quod ferè fit crebris destillationibus, & circulationibus donec omnis feculentia decesserit, & subtilitas cœlestis sit acquisita. Ab hoc gradu quæ declinant, magis sunt materialia, seu elementaria. Lullius (a) cœlesti & simul fetidum menstruum ponit, quæ duo tamen non possunt vna esse, cum quicquid fetor, sit impurum, sordidum, & putridum; cœlestia vero vel nullo sint odore, vel suauissimo. Sed ille terminis vititur parabolicè, & symbolicè de more philosophorum. Proposuit quidem descriptiones materiales in tua clauicula; sed Riplæus interpretatur formaliter & mysticè, uti apparbit suo loco de triplici menstruo in opere secreto. Sunt præterea quedam pingua seu sulphurea, ut olea, & liquamina: quedam mercurialia, cuiusmodi sunt aquæ liquores per deliquium facti, spiritus defensorii, &c. quedam mediam naturam habent, ut spiritus cœlestes suntque omnino magis, minusve elaborata. Quedam ministerio peracto separantur ab essentia, aut magisterio; quæ oportet talia esse ut non adhæreant in profundo, nec relinquat post se notabile vestigium, seu qualitatem, quæ essentiam vitiet: Et sunt huius generis quedam quæ facile abstrahuntur, quedam opus habent dulcificatoriæ, & elutoriis submittendis, aut etiam reuerberio delentur, ut fit in acribus, quibus calces fixæ parantur. In quibus multa ordine quodam adhibenda sunt, in illis prima præparant, sequentia perficiunt, & corrigunt si quid inductum est labis operibus primis. Hinc fit ut cum per soluentia compagem aperuimus, digestoria apponamus; inde elutoria crebra, atque insuper etiam inflammatilia quæ super calcibus incenduntur. Nonnulla post macerationes destillando sæpe abstrahuntur, mutanturque. Sunt alia tanquam virtutum vehicula ut in imbibitionibus elixyrium, quæ essentiam conceditam reddunt suæ terræ, salis, calci, &c. deinde solitaria, & vacua abcedunt. Quedam non separantur, sed relictæ simul veniunt in usum medicum. Talia sunt quæ vim esse

sentia etiam in effectu iuuant, suntque & ipsa per se essentialia. Quædam non tota segregantur, sed aliquo usque, ut ad consistentiam syrupi, iulepi, sapæ, mellis, &c. Nonnulla post usum primum sunt inutilia; alia in usum seu eisdem, seu alios proficuos reponuntur, siue tota, siue aliquatenus, quomodo aquas, per quas olea aromatica sunt parata, destillant, & tenuiorem partem elicitam pro aqua istius aromatis reponunt, reliquam, utpote elementarem, & crassam profundunt. Quædam menstrua sunt commissoria, quæ rebus destillandis committuntur; quædam præmissoria quæ in conceptaculum infunduntur, ut spiritus excipiant, & consistere faciant, ut sit in aquis fortibus, reductione argenti viui, & similibus. Alia discrimina obseruabit laborans in praxi, & autorum monumentis ubi & hoc notandum sæpe poni nomen menstrui, sed eius elaborationem, & gradum dissimulari, sicut & apparatus materia. Hoc malè habet quoddam parachymicos. Itaque ni ad literam respondeat magisterium, emittunt rhonchos, & indignantur, statimque accusant descriptionem falsi, & autorem incitiae. Id nobis dicitur Præparatio enuisse in auro potabili, quod cum stulti quidam & superciliosi seu nauseabundi Paracelsi ad literam parare studerent absque successu, non nos tantum irriserunt, verum etiam sapientes illos à quibus acceptas formulas reposeramus. Nescimus an non Crollius quoque in reprehensionibus valde procliuus sibi nimium hac in parte indulgerit, non perpendendo artifices gaudere breuitate, & plura in recessu habere, quam fronte proponant; nonnulla etiam omittere, vel inuerso ordine describere. Non facile culpandum est quod non intelligas primo statim aspectu. Multa in mysterio sapientum, ab indignorum oculis sunt remota. Suspendendum potius iudicium est, quam propterandum, ne videaris abesse à cætu filiorum doctrinæ, & sapientum, quibus solis sunt mentis & experientia oculi ad introspectandum, & iudicandum, pronuntiandumque. Atque hæc in genere de menstruis, & eorum varietate. Si quis diuersitatem specierum, & exemplorum desideret, sequentè digestionem incipere potest. *Menstrua sunt vel simplicia, vel composita.* Simplicium quædam dicuntur elementalia, quædam essentialia. Exempla elementarium, quæ pro integris ut vel in natura, vel populari usu inueniuntur, habentur, sunt Aqua fontana, pluuia, fluminea, &c. Ros, phlegmata destillationis, acetum varii generis, quod tamen non sit essentialiter elaboratum: vinum, mustum, cereuisia, mulsum, seu hydromeli, cænomeli, hydromeli vinosum, seu alteratum sapore vini, qui in doliis remanet: succi pomorum (pomatum) pyrorum (pyratium) & horum aceta; item Lorum: Succus citri, Limonum, berberum, aquæ effluentes ex vitibus, Berula & aliis arboribus, vel herbis: Serum lactis per lacinias deputatum: interdum & mel, & resina liquida; & oleum oliuarum, aliorumve fructuum, quæ sunt menstrua sulphureorum, sicut & adipēs eliquari, in quibus coquuntur & expoliuntur nonnulla, vel molliuntur, aut figuntur qua arte veteres succinum expoliebant, & gemmas nitidas reddebant. Innumera potest esse talium multitudo. Eligat sibi chymicus ex his conuenientissima. Notandum autem quædam omnino cruda assumi posse, ut in operibus materialioribus, & quæ crassa minerua præparantur: quædam vero colari, attenuarique destillando per alembicum: aut depurari subdientis, feruescentia, coctione, lacinis. Inde sæpe pluuia, & aquæ aliæ destillatæ assumuntur, aut quæ inter coquendum velleribus, aut aliis instrumentis colliguntur. Quædam alterantur incoctis, aut commaceratis nonnullis. Ideo & decocta, quæ pro integris habentur, nec sunt essentialiter elaborata, utpote culinaria, huc referri possunt, ut & vrina animalium, lac, butyrum, & similia. Medici facillè videbunt quodnam præsentī instituto sit necessarium. Non enim omnia menstrua habent finem vltimum in adiumento elaborationis, sed quædam ad usum temporaneum assciscuntur, ut lac muliebre, & rotes herbarum ocularium ad oculorum mala, &c. Si quis velit istorum classes constituere, potest ea distribuere in animalia (Lactis serum, lac, vrinam, &c.) vegetalia (vinum, succos plantarum) mineralia (argentum viuum, muriam, &c.) Quercetanus mel, & quæ inde sunt vegetali, & animali generi simul ascribit. Essentialia menstrua generis simplicis illa dicuntur, quæ essentialiter sunt elaborata, aut ex essentialium classe ad usum similem traducta. Quamquæ enim sui gratia parentur essentialia, tamen interdum etiā seruiunt, & quæ meliores sunt, cætera ad parè nobilitatem perducere sui communicatione iubentur. Sunt autem & hæc magno numero, qui tamen distingui possit in ordines quosdam. Deprehendimus enim quædam materiam esse destinata: quædam communiter, & indiscriminè inservire multis. Illa vel eiusdem sunt generis, seu homogenea: ut cum sales mistorum propriis aquis essentialibus extrahuntur, solvuntur sæpe, atque etiam vna per alembicum, aut retortam exire coguntur, de quo artificio aliquoties monet Quercetanus. Eodem modo succi quoque præparantur: Et ipsi quoque succi essentialia adhibentur: vel sunt analogi, ut quæ appropriata appellantur seu materia, seu affectui & omnino usui præsentī quali propriè dicata: variare vel in vna re possunt pro natura egrotantis, vel eius qui velit uti, & morbo, aliisque circumstantiis. Ita in Catholico morbo, quem & Hispanicum vel venereum vocant, aqua, vel spiritus, aut oleum Guaiacini, commodè ad mercurium præparandum admovebitur. Nam alterando simul vim quandam ipsi imprimat, cumque in mercurio & Guaiaco sint virtutes essentialia ad profligandum & iugulandum istud venenum, non sine ratione coniunguntur. Calces metallorum pro diuerso usu sunt variis menstruis. Aurum aurifabrilis quidem modo argento viuo amalgamatur: Sed philosophi assument quintam eius essentiam in qua est principium seminale genericum, quod specialia semina ex singulis extrahere potest. Alia ratio est per spiritum salis. Calx quoque quouis artificioso modo facta, potè elaboratur acetis, vino alcalisato, &c. Sic mercurius metallorum stibii & similibus non vno menstruo præcipitatur, sed analogis naturæ, & vsui: Sed nec vno omnino extrahitur, & exaltatur. Qui per solutiones, & filtrationes repurgantur sales, non vini spiritum, aut olea & similia requirunt sed aquas stillaticias. Sulphur balsamum spiritu Terebinthinæ, oleorum, aliorumque stillatione paraueris melius, quamquam solui possit sulphur etiam crassis oleis, & pinguedinibus. Huius loci potest esse aqua vitæ: hydromelite, aqua mellis, & spiritus ardentes, quos sæpe super rebus accendimus, ut super præcipitato, succino, & aliis. Spiritus acetis, vrina, lactis, &c. item analogiam habent cum

Aqua aromatum.

Sæpe nomina rerum & menstruorum poni omisso præparationis gradu. Reprehensio rei stulti alienorum operum.

Tabula digestorum menstruum. Elementa menstrua.

Morbus Catholico.

Auri amalgama philosophicum.

Purgantium certis materiis. *Purgantia extracta* exaltantur aquis stillatitiis purgantium competentium, equidem si proprii spiritus, aut aquæ alcalisatæ asciscuntur, ad genus homogeneorum pertinent menstrua; usque autem ex genere diverso. Anologo succedunt; ut cum *senna extracta* per aquam cassiæ stillatæ, vel florum Persicorum, aut prunorum sylvestrium: cum *succo rosarum* purgante preparatur *scammonium*, &c. Quæ ex communitate petuntur essentialia menstrua promiscui sunt vltus, ita electionis arbitrium in his aliquando valeat. Huc referuntur tum superiora aliquando. (Nam & specifica menstrua possunt fieri usu communia; nec est absurdum vnum idemque ob diuersas affectiones ad diuersa genera accedere: ut cum in logicis ignis modo causa est, modo effectus, alias subiectum adiunctum, simile, definitum, distributum, &c.) tum generalia, ut vini spiritus, & quinta essentia; aqua pluuia stillatitia; acetum radicum, spiritus acutorum, vrinæ, vitrioli, nitri salis marini, salis communis, salis ammoniaci, Tartari: ol. commune destillatum: Spiritus liquorum microforum descensorii: & succorum acidorum: sp. mellis: sp. iuniperi ex ligno & baccis, & omnino variorum aquarum: quæ non tantum suis specificis, & analogis conueniunt. Verum etiam in aliis multiplicem usum habent, quamquam non indefinitum. Neque enim artificiose excrebit *chymia* tyro si velit acetum radicum usurpare in extractione *Rhabarbari*, & similibus, cum hic profit potius vini spiritus, vel aqua stillatitia endiuizæ, aut succus rosarum dilutus, &c. *Aloë* si præparare essentialiter cupias, non assumes oleum Terebinthinæ, ut nec si *incturam sulphuris*, conueniet aqua rosacea. Ita ubi plurimum opus est menstrui, non præpostere est agendum, ut in elaborando sulphure, primum spiritum oleolum accipies; deinde spiritum vini qui ex soluto per oleum stillatitiam alliciet tincturam, quæ tandem cum aqua rosacea ambræ vel croci viribus alterata amplius elaborabitur. *Argentum viuum* non præcipitatur viui spiritui, vel aqua rosacea: Sed acerbis menstruis, & his variis pro vltu vario, ut spiritu vitrioli, salis, succis acidis, ol. descensoriis, aciditate sulphuris, &c. ad interiora; sed aqua forti ad chirurgiam; post vero corrigitur aqua dulci stillatitia, spiritu vini, & tandem rosacea. Hæc autem occurrent singulariter in praxi. Hæc de simplicibus menstruis tanquam in Synopsi monuisse sufficiat. *Composita* sunt quæ secundum naturam materiarum, & vltum variè componuntur, siue id fiat ante præparationem, siue post. Nam quædam statim ex compositis tanquæ elementis simul mistis parantur decoquendo, destillando, &c. quædam cum iam sint menstrua, possentque etiam singula ad usum accommodari, postea commiscuntur confundendo, instillando & aliter temperando. *Compositio* fit vel ex meris vel mixtis, seu coniunctis. *Mera* dicimus sola vel elementalia, vel essentialia: *Elementalia*, ut cum aqua miscetur vinò: *Essentialia*, ut spiritus vini alcalisatus: acetum tartarizatum, vel alcalizatum: aqua stillatitia alterata spiritibus, vel succis acidis, vitrioli, sulphuris, limonum, &c. Sic exprimuntur succi ex *pumæ volentibus* suauiter ut *Borsdorpiuin*; ex illis destillatione fit aqua fragrans, cui adiciamus nonnihil aciditatis mineralis, atque hoc menstruo postea *sennam*, *Agaticum*, & similia extrahimus, aut eorum extracta digerendo corrigimus. Spiritum quoque vini spiritu sulphuris aliquando diluit *Quercetanus*, ut in extractione *Granorum æstes*. In *inctura florum pœonia* vititur aqua pœoniæ aceto montano diluta. Eodem referas ex compositis aquas, ut *Theriaca*, qua in *Nepenthe* luo extrahit idem *confectionem de granis Kermes*. Ad aurum parat menstruum ex *crystallis salu marini* & oleo eius: ad alia miscet spiritum aceti ex reliquiis destillati vini: cum spiritu aceti ex hydromelite vinoso, & spiritu vitrioli. De aquis mercurialibus, fortibus, regis, aceto terebinthinato, aquis Bezoardicis & similibus, testabuntur singularium essentialium exempla, variantque in his iudicia autorum sæpe ad prodigium vltique, & insolentiam, dum certant inter se multis inuentione, & prærogatiua menstruorum miscicorum, quorum formulas legimus apud *Penotum* in chymicis, *Quercetanus*, *Crollium*. Miscetur tandem, componunturque essentialia, & elementalia inter se; ut cum aqua, vel vinum aceti montanis acciuntur: quidam vinum & acetum inelaborata miscunt, sed postea destillant. Huc referri possunt multa decocta, & cremata. Item qui ex herbis aquas eliciunt, affundunt aquam spiritu tartari, vel atramenti alteratam, & peracta maceratione liquorem prouocant. *Penotus* miscet *vrinam* (ale colicorari ad soluenda coralia, & *r-niones*. Miscet autem per modum imbibitionis, qua tertium facta, destillat oleum, cuius usus est in istis soluendis separato phlegmate. Sunt & *luxuria* huius loci, & *vrina* ipsæ: Item phlegma vitrioli suo spiritu remissum: Decoctum tartari ad *sennam*: Vinum adiecta aqua cinamomi, aut aquis ex oleorum aromaticorum menstruis segregatis ad faciendum extractum ex *Rhabarbaro* & similibus. Ut *castiam* extrahant, aquam capiunt nonnulli quæ rum foliorum *sennæ* essentia est perfusa, tum tartari solutione, ut fiant flores cassiæ cum foliis *sennæ* tartarifati. Ad soluenda gummi, non tantum acetum & vinum per se sumi potest, sed & vtrumque mistum, & præterea vinum & aceti spiritus.

Qui *Tacamahacam*, *carannam*, & similiter affecta soluere volunt, miscunt *ceram* spiritu terebinthinæ: vel Terebinthinam oleo ceræ. Sed hic relinquendum soluens est cum soluto: sitque perinde ac cum balsamum sulphuris conficimus soluta caphura Terebinthinæ spiritu, vel oleo omphacino adiecta rosarum essentia. Qui industrius est, cognitamque habet rerum naturam, nec destitutus est experientia, non opus habet enarratione exemplorum. Potest enim ipse commoda menstrua inuenire, præsertim cum electio non sit tam immota quin deflectere alicui liceat, ipsique artifices sibi multum indulgeant, nec raro dissentiant eidem à seipsis. Auget varietatem patientum palatum. Sæpe enim cogunt medicum, saccharo, melle, aromaticum extractis, acidis succis, &c. condire medicamentum seu parandorum, seu sumendorum vehicula, quæ cum & per se sint medicamina, aut eorum correctiua tanto melius procurantur. Ita mellis acetum facimus addito melle puro ad spiritum aceti, seu acetum album (non radicum) Bulcalis: Sic spiritum vini saccharo candi temperamus ut fiat menstruum pro essentia *Mechiocanæ*, vel *peccoralibus*. Nā in tali spiritu commodè macerantur semina anisi, feniculi, flores sulphuris, Hyssopus, Tabacum, &c. sitque expressione liquor vel per se sumendus, vel destil-

destillatione balnei roridi ad linctus consistentiam reducendus, ut aliqua pars menstrui reuocata quantitate relinquat minorem. Hoc modo *expectorans præclarum efficitur*. Si in eiusmodi menstruo maceres *radiculas ellebori nigri* prius pomo aslo correctas; vel saltem adicias extractum essentiale ellebori cum essentia croci. Vbi calor est; aut crassities phlegmatis incisionem deterfionemque requirit, aceti scilicet spiritus lenior, saccharo candi temperatur, & postea diluitur in eodem extractum tabaci cum aliqua portioncula essentiae ellebori. Verum hæc iam perdunt rationem menstrui, transeuntque ad genus medicaminum compositorum: Si *Cylycyrrhizam* extrahas aqua Theriacali mellita, & hanc postea maiore parte separe; nomen & rem menstrui retinebit. Misce *oenomel vini spiritum* vel in caussa calida hydromel spiritu aceti non radicato; & habebis commodum liquorem ad varia præparanda; & tantum quidem de menstruis.

Expectorans.

CAPUT V.

De magisterio preparatorio purgationis.

Agredimur iam diagraphes, seu digestionis superioris membra; eaque explicare ordine instituiamus. *Magisterii* nomen vnde traductum sit ad certam operum chymicorum classem designandam alibi diximus. *Palmarius* volebat id esse *integrorum naturæ vel artis simplicium*, quæ citra omnem separationem mali à bono, per ignem naturæ sic perficerentur ut malefica saltem qualitate mutata maneret, persisteretque benefica, & cœlestis, conuersis saporibus ingratis in iucundos ad citò, tutò, & tuauiter sanandum: hanc esse *Hermesiam* contra distinctam spagyriam, &c. Nouimus in natura per modum coctionis naturalis, & maturationis ex crudis, acerbisque fieri poma & alios fructus maturos, & secundum cuiusque naturam affectos, dulces, amaros, acidos; & terminum alibi felicitis, alibi minus contingere, eundemque diuersis temporum dispositionibus; & aliis circumstantiis mutari: Ita enim oleum, vinum; imò & gemma, aurum, argentum in mineralibus; & in genere animalium homines & bestiarum variant: Sed in arte chymica ex pomo *colocynthis* integro *sacere* salutare pharmacum, quod omni posita virulentia, & amaritie & iucunde possit comedì, & vel in cibum verti perducta coctione vitra terminum naturæ, nullus adhuc quem nouimus chymicus seu tentauit, seu promissit, fuitque ista chymia *Elisai* miraculosa 4. Reg. 2. 20. in aquis Hierichuntis, & cap. 4. vers. 41. in colocynthis fructu, illis per talem, hoc per farinam alteratis, qua virtute *Mosis* aquas amaras mediante ligno à Deo ostensa Ex. 15. cap. 5. mutauit in potulentas dulces, & Christus Ioh. 2. 8. ex aqua fecit vinum. Nouimus in magno magisterio sapientum præcipi ne quid addatur alieni, neque quicquam subitahatur, sed totum conuertatur in medicinam: Verum non simplicia naturalis integritatis ista sunt, sed iam elaboratarum essentiarum, quomodo circulatione perficimus, & exaltamus essentias, neque tamen id semper sine separatione, ut cum ex succo ellebori, escula, & similibus semper ablati sedimenti extracta facimus vsu innoxii, & iucundi. Artifices veteres & neoterici, qui latine scripserunt, aut ex alia lingua in latinam sunt translati, *magisterium* indistincte vocant, quicquid chymicus elaborauerit, & absoluerit ad vsu sanitatis, vel transmutationis & correctionis mineralium; præsertim imperfectorum metallorum: Vbi tamen magnum magisterium & perfectum appellauerunt medicinam tertii ordinis cum complemento omnium argumentorum perfectionis aurificam & argentificam. *Magisterium vitrioli* Penotus in chymicis scripsit pro oleo, quod etiam arcanum nuncupauit: *Quercetanus*. Extracta dixit eodem vocabulo, ut & Crollius de extracto florum sulphuris loquens. *Quercetanus* ipse in *Pharmacopœa* pag. 614. 617. 618. &c. Vbi exemplum, essentia, Arcanum, iunctura, magisterium parui, vel potius nullius sunt discriminis, quanquam pag. 619. artificium percussione, seu præcipitationis per liquorem tartari magisterium vocetur distinctum à calce, & sale perlatum. Promiscuus autem ille vsus inde est, quia istorum autorum nullos methodo scientifica comprehendere opera chymica, & forma artis excolere, digerereque attentauit, in quo si fuissent, proculdubio cognouissent, ut locis singula genera & species disiungendæ essent, ita & nominibus discerni eas debere, quæ nomina quantum fieri potest homogenea disciplinæ, & propria artificum, filiorumque doctrinæ esse oportet. Hæc necessitas coegit non confundere terminos, sed sapienter distinguere & accommodare, ut vel sola voce constaret generum specierumque differentia, & methodica collocatio. Nos non inuidemus cuiquam felicitatem suam, optamisque ut ptodeat tandem, qui omnia dexterius, quam nos digerere possit: Sed si quis id attentauerit proposito magno rerum cumulo, experietur, quam arduum sit, suum cuique genus, & titulum proprium assignare. Belle ordiebatur *Palmarius* ponendo *Hermesiam circa magisteria*, & *spagyriam circa extracta*: Sed ubi horum generum species? Diuisimus magisteria in ea, quæ substantiam, ipsumque corpus attinent, & ea, quæ circa accidentia contingunt. Cum corpus alicuius simplicis (Ita vocamus iam materiam vnicam & singularem, etiam si alio modo sit composita, ut lapidem mineralem, semen, adipem, carnem: item illa artis cereuisiam, panem, massas pilulares, &c.) in manus chymiurgi peruenit, prima consideratio est, quam purgatum sit, aut sordidum; seu foris adherentibus stipatum: (Impuritates esse duplices (vel etiam triplices, prout subdistinguntur vel considerantur) adherentes superficie tenus, & penitus in radice inhaerentes pridem docuit Geber.) Neque enim minus ingenii habet, quam plebei opifices & phararmacopœi, cum metallurgis & aurificibus vel etiam coquis, & lanionibus, qui velleret, coria, plumas, excrementa, &c. studiote detrahunt, sicut molitores glumas, Rhizotomi Sabulum lutum & corruptas partes cum membranis & corticibus externis. Cogitur autem nonnunquam

Nomen magisterii.

Colocynthis chymia.

Magisterii.

Repurgatio
nus chymica.

Salium pur
gatio.

alienam operam assumere, & si quid neglectum est à rhizotomo, metallurgo, pharmacopœo, la-
nio, &c. Curate, & emendate: per se vero etiam suum studium in repurgandis materiis sequitur, pro-
priumque exercet laborem. Assumit *Enchiremata separationis*, de quibus in Alchymia descriptione
proximus est actum. Segregat, auellit, abstrahit variis modis. Maxime purgatorius est ignis modo decen-
ter adhibeatur: Deinde aqua: aliquando, & terra conueniunt, & aer. Ignis purgat vel solus, vel cum
medicaminibus; solus quidem, ut in *Asbesto, auro*, & omnino fixis: Exemplo sunt quoque sales apud
Quercetanum. Vult enim hos, quos perfusos adhuc aliqua sorditie, quæ exacte albedini obstat,
ignium reuerberantium vi purgari debere, quod tamen non placet, nec consentaneum est magisterio
artificio. Neque enim in albedine exquisita summa iudicii est; sed in virtute secundum cuiusque simpli-
cis naturam, quantum attinet ad genus vegetabile, & animale. In minerali calces, & sales fixos ita
purgare nihil prohibet. Sed sæpius medicamina adiiciuntur, ut cum aurum & argentum ope plum-
bi, & fluxuum in cineritio, vel testa, aut catinis aliquando & cements cum suis offis excoquantur,
ubi sales deterfui, aliaque adiumenta præcharam opem præstant. Ita exuuntur venarum recremen-
tis, & alienitate metallorum commistorum, arsenicalibus halitibus cadmia & similibus. In his qui-
dem debebant metallurgi desudare quam diligentissimè: Sed illi suum pedem, & modum perfe-
ctionis habent, quo non contentus chymicus, si non potest uti aliena opera, ipse aggredi tem de-
bet, atque ideo magisterii repurgationis non ignarus esse: Imò si nolit manu operari, præscribere
tamen modum laboranti ut medici solent chirargis, ipse est munus. Chymicus est astimator operum
naturæ, & artis, seu suæ, seu alienæ. Exemplo sit aurum, ex quo tincturam vniuersalem, vel aurum po-
tabile, aut calcem, &c. sit facturus. Si ex natura sumit, perfectumne, an sordidum, & alienis mistum
sit, inquirendum est: Et si est impurum, idque ad lapidem assiciscitur, cum non omnem purgandi
modum sustineat, quo nam debeat salua virtute seminali præparari, non est ignorandum. Quod si vel
natura vel arte mistum sit plumbo, argento, ære, &c. aurum potabile syncerum non faciet, ni repur-
gauerit.

Dices, at *chrysoplecta* vtuntur mundissimo, & coloratissimo: etiam molliissimo, inquam, ut eo latius
possit extendi. Illam molliem sæpe procurant fumo plumbi, seu spiritui: vel argento viuo sublato. Color
aureus exaltatur coloritiorum, & similibus viribus. Chymicus ad rubrum tendit, neglecto colore politico.
Cum idem aurificam facit medicinam, de huius puritate debet esse certus. Alias qua fiducia police-
bitur aurum plusquam perfectum, & ultra.

XXIV. Caractas exaltatum? Simile iudicium est de cæteris in quolibet genere. *Xupix* res est
ab adhærentibus fauillis, & ramentis halitibusque aut concretionibus falsis calces fixas separare, ut
fit in calce auti volatica & inflammabili, quæ adiecto sulphure vitritur, & sic purificatur. Super præci-
pitato solent præter expirationem etiam aquas arduas incendere, & edulcorationibus uti. Vtra
purgant vitrarii sale alcali, & magnæ. Si chymicus seu facere, seu iudicare vitra ad medicos pulueres
(ut contra vermes, & lapidem; vel ut liquorem ex eis eliciat) velit, & impuritatem deprehendat
absente vitrario ipse laborem aggredietur, uti & cum ex massa si ligna, aut crystallina beneficio pulueris
aurifici & argenti adiectis tinctura gemmas cordiales velit coagulare. Qui nativam muriam excoquant,
salesque conficiant, sanguine, albuminibus, cerevisia, &c. ad repurgandum vtuntur. Ista enim viscida
sordes attrahunt, quod sciunt etiam pharmacopæi in suis clarificationibus, & œnopolæ in turbato vino
defecando. Si chymico quidam talis necessitas incumbat, ipseque cogatur sales, halonitrum, alu-
men, chalcantum purum facere, non erit imperitior. Sed hic purgandi modus non solo constat
igni. Crollius cum vitriolum vult defecare, soluit id aqua, & digestionem lentam, sine spumæ eructate,
& limum deponere. Sublata spuma, claram aquam per colum effundit relicta feculentia. Illam de-
coquit ad coagulationis potentiam. Ita possumus omnia in humore solubilia emundare. Alias a-
quis, vel similibus, adhibere similitudinem, aut digestionem purgamus adipes, ceras, tartarum & alios
succos, quamquam non semper sine filtratione. Ita cum Balsamos instituimus per olea, sales, & tin-
cturas simplicium, sæpe mutata aqua rosacea, aut dulci stillatitia coquimus ceram albam, ut à sordi-
bus liberata non facile contrahat rancorem. Simile iudicium est similibus. Omnino aqua purgatoria
vel continentes sunt, vel humores aquea consistentia. Communibus (fontana, flumine, pluvia, rosida, &c.)
integra, vel stillatitia) metallurgi purgant metalla ex specubus cum terra, & lapidibus eruta, admo-
to artificiose alucolo, cribro, & aliis præmissa tritura. Id attentare & chymicum res ipsa cogit. Non
enim semper metallicum habet à latere. Liqueoribus aliis siue essentialibus, siue mistis vtuntur ad
varia. Metallurgus facit lixiua ad detrahendam cutem argenti, & auri ramentis. Horum locum obtinent
etiam aquæ fortes dilutæ, seu debilitatæ sale, & aquis communibus. Vino & aceto soluimus gum-
mata, filtramus, coagulamus, idque, si opus est, repetimus. Innatacia inutilia, & feces elementales,
mortuasque seu damnatas tollendas esse semel sit dictum. Aloen purgant aqua endiuæ, rosacea, se-
ro lactis, aut conuenientibus aliis. Mentionem facit Quercetanus Balsamorum pro vnguentis essen-
tialibus per mannâ. Sed hæc est repurganda à succis glutinosis. Itaque vel coqui, & colati sæpe po-
test aquis, vel extrahi vini spiritu. Conducit autem annosa, & alba veluti adiposa, ut possit olea &
tincturas puras recipere. Volumus balsama eadem cum corpore ex reliquiis expressis olei nuci. Si
quis ita simpliciter procedere velit, actum egerit. Recrementa ista sunt studiosissime præparanda.
Nam & alias si velis vnguentum effatum facere expressum oleum conducet. Melior modus est si
expressam pinguedinem leni destillatione cogas oleum liquidum fundere, perinde ac cum cereo
oleum paramus. Deinde relictum vnguentum eluam pro materia, seu corpore balsami vsurpes. Si
te tardet destillationis, cape oleum nucis moschatæ vel macis expressum inueneratum, quod se-
re exhalauit spiritus oleosiores. Laua id sæpius coquendo cum aqua rosacea, vel alia pura sicut ce-
ram solemus aut pro coctione tantum aqua medioeriter calente mollescat, ut elui possit.

Vitriolum
purgare.

Ceram pur-
gare.

Aqua pura
gatoria.

Metallorum
purgatio.

Cutem de-
tergere.

Gummata
purgare.

Mannâ ad
balsamare.

purganda.

Magnâ a-
lei nucis

mosch. para-
re pro balsa-

meis vnguen-
tis.

Balsami me-
dici corpus

est vnguentum
à destillatio

ne olei nu-
cista reman-
ens, insolat-
um.

Corpus

Corpus ablutum & incola tu dealbatum erit bona materia balsami. Ita & manna est tractanda si cui placet laborare. Alias albacera cocta sufficit ad omnes tincturas & olea assumenda, vt & Seba duriora eluta & purgata. Verum ista sunt in arcanis nulli reuelandis, vt inuidi loquuntur. Est cum *vinum prolixius* ad repurgandum adhibemus. Quæ purgantur putrefactione sapientum, vel effervescentia, mustum, cereuisiam & similia pro exemplis habent. *Destillatione per lacinas* purgatur acetum, vbi diligentia est tegere conchas, ne spiritus exhalet. *Argentum viuum* acida muria tam nitidum reddimus, quam vix est speculum. Sed est discrepans ratio. Nam vel cum multo sale puro (deputato solutionibus, filtrationibus, & recoagulationibus pluribus) perficamus & contundimus argentum viuum, postea affuso aceto, tandemq; aquis abluimus, vel vtrumq; simul mistum adhibemus, quæ est ista *ex alme* in chymicis decantata. Qui *metalla* superficialiter purgant, coquunt ea *aquâ tartarizata*, & aeneis scopis perficiant. Tyro chymicus remittetur etiam ad aurificum *coloritum* soluta, & famularum loturas, quod euenit non raro etiam pharmacopœorum discipulis in purgandis vasibus, & Medicorum amanuentibus, qui iubentur vitra diluto cinerum, & aquis scopisq; emundare. Tenula hæc sunt: attramen in artis vsu necessaria. Cum terra, & terrea assumuntur ad purgandum, frictio, vel concussio & agitatio adhibetur, quale quidprehendimus in his qui nitorem excitant affricu pannorum laneorum, lineorum, herbarum, cinerum, cretæ, tripolitanae terræ, punicis, glebe luteæ, & cōsimilium. Seruile hoc est, vt & phiolas intus mundare extergereq; arena arida, & calente sape, diuq; circumagrat, & crebro mutata. Arti conuenientior est *hydrargyri à sulphurea nigredine*, alijq; *sordibus* *extersio* per commitionem cum tartaro, & calce viuâ, à quibus per destillationem reuocatur. Querentius putat *summam eius purgationem fieri per sublimationem à sale & chalcanto*: vel sulphure: vel sale, & sulphure, aut etiam arsenico, ex quibus postea reducit, iterumq; sublimatur quousq; septem, aut nouem ignes sublimatorios, & reductorios sustinuerit. Alii septem sublimatorios, & totidem descensorios, insuperq; septem ablutorios per aquas cœlestes, aut tartarum requirunt. Sed hæc purgatio est essentialis, excedit; finem magisterii. Geberus à Talco, Gypso, lapide speculari similibusq; fixis quæ sordes in fundo retinent, & humiditatem superfluam discutunt, integrius sublimat; vt alii caphurâ à commista argilla, &c. Incredibile est quid in purgando argento viuo non tentarit industria humana. Nam & sordes stabulorum equilium & bubilium modo arena ablit, & saltem lotio animalium saturata terra, colligunt aqua diluunt, destillantq; , vt habeant, quo argentum viuum abluant, quod quater mutata aqua fieri asserunt: melius & compendiosius fortè vsuri soluto halinitri aut salis ammoniaci factitii liquore. *Aër, & balneus ad purgandum* accommodatur ratione motus, aut qualitatium, vt cum cera, mel & similia aeri, radio solis lumine intento, & rarefacto exponuntur, vbi dum attenuatio fit, & diuaporatio, sordes simul decedunt: sed nihilominus postea etiam ablutio concurret. Distillatores ab aquositate suas aquas insolatu conantur expedire, sicut pharmacopœi conseruas. Sed potissima vis est in calore, qui disgregat, & concoquit. Si aquæ postea sedimentum accipiunt, filtro separantur, donec omne corruptibile secesserit. Ex dictis potest descriptio omnium repurgationum peti, & modi exemplis pluribus passim in arte occurrentibus declarari. Cum *halonitrum* purgatur sulphure per *decorationem*, ignis medicati purgatorius est exemplum. Fit inde quem *prunella mineralis lapidem* vel salem appellant. Simili arte purgant *sibium*. Aurifabri & chymici *aquas fortes* purgari dicunt, cum aliqua portio argenti in ea soluitur. Nam sic nimium volatiles spiritus feruescendo discedunt, & impuritas ad fundum trahitur. Quomodo *halonitrum* à coniuncto sale, & feceliberetur, docetur in eius confectione. Passim autem exempla occurrunt in artificijs. Quapropter ad ea tyronem ablegamus. Quod si chymicus paulisper velit laboratorio suo excedere, seque ad communitatem, cui & ipse natus est inuandæ, conferre, poterit agricolis ostendere modum purgandatum aquarum, vt ex duris, & difficilibus fiant latu faciles concoctilesque, veluti cum minerales, quæ gypsi, aluminis, alabastris aut aliorum lapidum. Calces inconspicuas secum vehunt, iubet decoquere adiectis *amariis amygdalis* nonnullis, & postea ad sidendum reponere: quod ipsum Aegyptii in suis lutosis & nitrosis etiam sine coctione (a) assequuntur. Aliquando per glaream puram, & arenas monitu Virgiliano decurrere facit, vt labem omnem inter arenas bibulas exuant: ad quod non deerit inuentio instrumentorum forma colatoriorum, Arenarii que. Silicum sane puluis elutus, & stanni granula, item sal, & calx concharum etiam *vina defecata* reddunt. *Aquas marinas* olim ceteris vasibus demissis à salitudine separabant, vt potus confertret. Chymicus monstrat destillationes, & si alembici desunt, vtitur velleribus, iuncis, folijs, lana cum ahenis.

(a) Iohan. Helfrich: Nilus nigram terram vehit. Aquam eius vt bibant incola in ollas duarum aut circiter amphorarum infundunt: Ibi biduo aut triduo limus sidit. Qui citius puram volunt, aliquot amaras amygdalas cum putaminibus tenuibus suis contritas iniiciunt, & 24. horis aqua fit limpida.

CAPVT VI.

De magisterijs aucta substantia.

Quod Hippocrates in lib. de flatibus medicinae ascribit dum inquit: *interim ἐστὶν ἀποδοῖς τὸν ἐλλειπόντων, καὶ ἀραιεύεις τὸν ὑπερβαλλόντων*: Id traducere ad magisteria nostra possumus. Manente enim substantiæ puræ integritate, abstrahuntur aliena paulo ante dictis modis: Conferentia vero siue ad vim medicam, siue cognatos vsus adiiiciuntur sequentibus, quos esse pharmaceuticos, nec à chymia alienos, quanquam videantur aliqui accommodatitii esse, & ex publico accersiti, facile constabit. Est autem *magisterium ἀποδοῖς duplex*. Nam vel *homogenea* sunt quæ componuntur, vt cum ar-

gentum vium vnitur argento viuo: vel heterogenea; veluti cum aqua miscentur vinum vel contra. Ita ex vino & melle vulgò paratur *oenomela*; ex aceto, aqua, & melle *oxymeli*; ex melle & aqua *Hydromeli*. quæ & multa aqua & mulsam: &c. In quibusdam tamen non fit coalitio *sine medio*, vt: cum Suctenius vult stellâ antimonii cum hydrargyro iungere per modum amalgamationis, id non potest sine argenti interuentu. Ita aliqui saccharum, sal, & similia acerbis liquoribus, & causticis commiscere non possunt absq; præmissa per aquas solutione, quandoquidem in forti muria sal non liquefit, nec in dilutis, lixiuulq; validis & crassis. Fiunt autem multa *seruilia* in magisterio additionis, quod non raro etiam pro arbitratu, nec vlla necessitate adhibetur, modis ferè iisdem quibus e. iam extracta essentia solent inter se vniri. Aut enim *superficie tenus tantum committuntur*, aut *interius per minima*, quantum fieri potest, coniunguntur. Illo modo rarius vtitur chymicus, eumq; in pharmacia sua plerumque foris petit, veluti cum auro inducit massas suas, & *pentaculis*, vel *amuletis*, quæ & Crolius Basilicæ suæ chymia inseruit, *gemmas agglutinat* vt vim medicam ad arcendum contagiû pestilens augeant. Euenit item aliquando vt *integrare diuulsa* habeat necesse, & suas tabulas fractas glutine, mastiche, gummi arabico, Tragacanthæ, &c. iungere, quod si nesciat imperitior vel officinarum famulis habeatur. Magis vtitur *interiore commissione*, quam possis distribuere in *concorporationem*, & *contemperationem*. Illa magis respicit conspulentiam; hæc crasin; illa appositionem; hæc mitionem verâ, quanquam vtrobiq; possit esse vniio mistilium alteratorum artificiosa. *Concorporatio* est vel *aridorum* vel *humefactorum*. Arida componuntur forma puluerum, vti solet fieri in officinis dogmaticorum, in quibus *species aromaticas* conficiunt, aut alios puluëres (Tragæas, catagmaticos, catharticos, cordiales, &c.) Chymicus ferè hos in *proparascueasticis* habet: aliquando etiam ad arbitriû medici principali ad medendum scopo concinnatos reponit. Si vult *mercurium vite* præparare, vel *aquilam cælestem*, aut aliud *sublimatum* ex duob. vel pluribus, oportet vt simplicia conterat, & sigillatim contrita committat in mortario, aut tabula lapidea, quod non semper fit populari modo, vt in sublimato cõponendo cum regulo, vel stella antimonii. Si his vtrumq; velis simul in mortario metallico contundere, peticulû lentius. Sed nec hydrargyrum ad *sublimationem* isto modo coniungas, quanquã & tunc puluis requiratur. Nam primum salem & chalcanthum oportet contere; posteaq; aceto leuiter itrigatis inspergere per modum irrotationis exprimendo ex colatorio, argentum viuum & manu ministri continuè subigere, donec exacte commisceatur, fiatq; massa, quæ resiccata conteritur in puluerem. Addere aliquid humoribus in contundendo, conterendoq; etiâ officinæ quandoq; solent, vt nouimus cum cornu ceruinum, coralia, gemmas, vniones, &c. præparant. Cum *cinabaris* est facienda, sulphur liquari quodam modo, posteaq; hydrargyru immitti & subigi rotatim satis est. Massa frige facta postea conteritur. Qui vult *Panacæam mercuriale* facere ex argento viuo sublimato, & crudo, illud prius cautè in alcohol terit; deinde celeri manu immiscet hydrargyrum quantum combibere potest, proportionem ferè sesquialtera. Ista autem vsu & notitia simplicium potius constant quâ præceptis. Proponuntur autem Tyroni, vt exempla diuersitatum habeat, ad quæ possit de cæteris æstimare. Alius modus incorporationis est *subactio*, non ad puluerem siccum, sed massam, vbi vinculum vnionis est humiditas aliqua glutinosa. *Malaxationem* appellant officinæ à Græcis accepto, & paulo immutato vocabulo, *μαλάγμα* à *μαλάσσειν* (τὸ πορρῶν, ἀναμαλάσσειν τὰ ἀλγεῖς, κατ'εἶν, μὲλ' ὅν ἀναμύζνυναι, subigere, mollire, &c.) dicere vellent, ex quo postea aurifici tabernæ, aut chymicorum metallicorû vulgus fecit suum *amalgama*, quod est *pulicula ex metallis & argento viuo*. Fatendû est quod hoc opus nō sit admodum nobile in chymicis magisteriis: Veruntamen nec omittendum in integra artis descriptione. Prima rudimenta disciplinæ Tyroni hic proponuntur, quibus iubetur miscere puluëres, & liquores varios ad sigilla, & lutamenta vasorû, tametî hoc fortasse cõmune habeat cum figulina, liquatoria metallica, & aliis. Singulare est qd non semper aqua subigit suas massas sed aliquando et muria, vrina, ouorû albumini tribus discussis, &c. Cum iubetur formare *pentacula*, assumit *mucillaginem gummi arabici*, vel *Tragacanthæ*. In saccharatis, imitatur officinas pharmaceuticas, vt & in pilulis, electuariis, conseruis, emplastris punctionis, oppode, toch paracelsi, &c. chymici parant etiam *succos inspissatos* purgantes magistraliter; ex quo genere est *Diacrydonites*, & alia quorum exempla in pharmacopeia Quercetani, apud Rulandum & alios qui chymica artificia exercuerû, occurrunt. Non quidem semper integra excipiuntur succis pomorum: sed & extracta cum essentis ingrediuntur, vt sic magisterium compositionis, & extractum essentiale interdum concurrant. Veruntamen ideo hoc modo concorporationis hæc pars artis non caret. Qui *tabulas* faciunt ex *more crystallino tartari*, puluere sennæ & similibus, ex quibus *Diatartarum* Rulandi, vel *Pan. hymagogum* Quercetani constat; item qui *rotulas ex puluere marchionis* antepileptico cum saccharo appropriatis aquis soluto, possunt etiam officinarum industria, qua saccharum solutum super prunis coquitur, & cum pulueribus miscetur, vti: sed cum facile fieri possit vt puluëres adarantur, vt & cum *placetas purgantes ex massa cogunt*, interque tabulas ferreas percoquunt; Chymicus tyro artificium mortari posse, & pro cõctione exiccationem substitui iudicabit. *Subactio*ne vti cogitur etiam in opere redutorio argenti viui, quando ex tartaro, farina & puluere sublimati adhibita aqua facit *pastillos*: neclaro occurrit eadem in destillationibus vbi luto immisceatur sal, aut alia materia destillanda. In Docimastica tyrones exercentur primû confectione *catillorum* quos *copellas* dicunt, neque id omnino contemnenda pars artis est, vt & in argenti & auri *cineratio* parando, quando sæpè magistri in apparatu materiæ subactæ errant, & refingere opus suum coguntur. Dictum autem de his est tum in Docimastica; tum Alchymia copiosius. Hic vero recensentur; ne putet tyro nihil sibi rei esse cum talibus concorporationibus. Modi *contemperationis ad temperamenti simul mutationem*, (nam hæc maxime in hoc genere spectatur) non sunt pauci. Vnus est *confusio liquidorum aëru*, quamvis prius erant sicca.

Malagma.
Amalgama.

Succi medicati ex cydoniis, &c.

Gramata.

Chymici hunc esse, conspicitur ex præcepto magni magisterii: Argentum viuum argento viuo suo generis

generis iungite, & arcanum habebitis. Hoc quidem suum sensum habet, sed tyroni ultra literam non sapienti subiicit cogitationem contemperari intime homogenea ita ut nequeant separari, sicut cum aqua fontana pluuiæ, vel flumineæ confunditur. Quis vinum maluatium à Gallico commisto separare auit? Quis duas cereuias confusas? Ita sæpe duo liquores acres contemperantur, qui inter se etiam agunt fortiter, tandemque amice acquiescunt. Ita explicatur arcanum artis indissolubili vinculo debere vni spiritum, animam & corpus. Lullius ait. humidum sicco inconstanter iungitur: sed constanter humidum humido homogeneo & familiari, quod & Aristoteles in modis mistionum agnoscebat. Nihila refert etsi dum per se extra misturam est alterum actu sit siccum, modo statim liquecat cum coniungitur, ut nix arida aquæ calenti addita: vel glacies in ea liquata, quibus similitudinibus vtuntur magistri etiam in declarando suo mysterio. Ut enim butyrum additum pinguedini fusæ colliquefcit: & plumbum coagulatum inditum plumbo feruenti: ita debet aurum colliquefcere mercurio philosophorum, eiq. intime iungi. De salibus, & quæ sunt similis naturæ controuersia est inter Paracelsicos, & peripateticos, quo modo & de toto genere mistorum. Illi n. volunt tantum delitescere in Elementis, tanquam in capsulis: hi contendunt veram fieri mistionem. Si vera est sententia Paracelsicorum, ars escata est nudum nomen. Nam non assurgit ultra magisterium quo integra cõtemperantur. Sed de hoc alibi. Ad pharmaceuticos non spectat Alchemistarum institutum cuius meminit Geber, quo nimirum in liquores redacta metalla confuderunt, indeque reducerunt putantes sic per minima commissa perfici posse. Hoc tamen ex illo artificio notasse conuenit, quod & in essentiis, spiritibusq. causticis vsu venit, si eiusmodi commistio etiam medicinæ gratia requireretur, non confundi liquores confertim solere, sed quo sunt aciores, eo prudentius in vase capace & alto, aliquando etiam argilla munito, vel in cineres imposito consiliari debere, ut guttatim illapsus alter liquor eo minus exciter turbatum.

Confusione exactior contemperatio censetur ea quæ fit per modum halituum & fumorum, qua ratione Aristoteles in fine 1.11. meteorum fossilia, & metallica censuit nasci: illa quidem exhalatione prædominante (neque enim satis est simplex halitus:) hæc vapore: ut ignea, seu fumosa exhalatio lapides & colores constituat: vaporosa vero (certi nimirum generis) metallica fossilia, & ductilia. Non paucis chymicis (ex quibus est Michael Sedinuogius de lapide philosophorum. Albertus ait in metallo esse quatuor Elementa naturaliter, eaq. nihil aliud esse, quam fumos subtilissimos per decoctionem naturalem in suis mineris congelatos, fixos, & in metalli naturam conuersos, qua de re alibi) illud arrisit. Ita n. aiunt mercurium specie fumi passim vagantem, & pro natura locorum varie affectum, consistentemque, à similiter vagante fumo sulphureo metallico, calido, sicco, formam accipere, & euadere pro dispositione hoc vel illud metallum, in quo plurimum valeat vis loci: ut Sedinuogius & Drebellius arbitrantur. Hoc philosophema instruit nostrum Tyronem, ut quod natura, per se facit, arte imitari studeat: Et est sane in halabilibus, & vaporabilibus non nihil acquisitum, quanquam ex non metallo metallum isto modo efficere hæcenus potuerit nullus, ut facile appareat non esse scientificam istam de metallorum generatione opinionem. Duæ vero sunt operationes quibus talis visio procurari potest, sublimatio scilicet, & destillatio, sed quarum vis in essentiis maior est, quam in magisteriis, cum raro tam homogenea sint halabilia, & vapida ut tota resoluantur, fumorumque specie coeant. In auro & salibus quæritur maxime hoc magisterium. Nam volatile certis modis factum aurum studuerunt suo liquore in vitro ut in spiritum resolutum, totaliterque commistum cum spiritibus menstrui in alembicum indeque in receptaculum ferretur, idemque fieret in salibus quoq. volaticis. Sed liquor hic plerumque est essentialis, ut magisterium sit mistum. Alias duæ vel plures aquæ itidem iunguntur exacte digestionem, & destillationem: Item olea, & quæ soluuntur inuicem, ut camphora & oleum Terebinthine, ubi adhibenda sunt cohobia.

Philosophi in magisterio etiam coctionem faciunt mentionem. In magisterio, inquit quidam, duplex est compositio, una in humido, altera in sicco: cum prudenter coquuntur, fiunt vnum: &c. Si hæc ad pharmaceuticam transferuntur late accepta voce coctionis multa possunt isto modo præparari. Ita fiunt saccharata & mellitæ potiones: Ita olea mellita, & vnguenta quæ cum coincidunt cum officinarum arte, non indigent pluribus, si notes in balneo, vel diplomate adhibita ante & post digestionem, alicubi & fermentationem unionem absolui perfectius. Tali arte sæpe opus est in extractionibus per menstrua, sed rudius, ut separari iterum menstruum queat. Penotus solutiones compositas sic docuit fieri exemplo balsami sulphuris ex oleo seu spiritu Terebinthina, caphura, & sulphure mundo vel floribus eius. Est & cum colliquantur nonnulla, ut adipēs, medullæ, seba, sulphur, & cera aliquando miscentur colliquefactione ad obturanda vasa, quo modo & pix, bitumen, cera, vernix & alia confunduntur in vsu obturandi, in crustandi & similes. Verum id popolare est. Quædam ignibus, vel liquoribus soluuntur, solutis ingeruntur pulueres, succi, & alia, indeq. facta coagulatione exit compositum. Chymiam magi attingit cum vtrumq. per se solum confunditur, posteaq. in corpus reducitur. Exempla habentur in Electro ad redarguenda venena faciendo ex auro & argento. Vnde postea pocula, patinæ, & cochlearia principum constantur, & annuli in annulari digito, vel pollice gestandi. Chymici magici multum tribuunt metallis certa constellatione (yderum commistis. Sed remittimus Tyronem ad Alchymiam, ex qua exempla suppetunt plura. Cibationem nominat in magisterio sapientum Riplæus, quam alii imbibitionem, nutritionem, incertationem. Est nutritio (inquit) nostra materia sicca lacte & cibo, vtrumq. moderate datis, donec reducat ad tertium ordinem (possit mutare plenis argumentis perfectionis metallicæ ad exemplum auri & argenti absoluti.) Ter cibandum est iuxta seriem trium operationum, seu resolutionum, quas & rotas vocant.) Nūquam tantum dandum ut suffocetur. Argumentum perfectionis est si medicina in igni super tabula ferrea candefacta fuerit ut cera, absq. fumo, cum ingressu, lunge humidum (spiritum) sicco (corpori) & latabitur, &c. Hæc compositio etiam in aliis magisteriis est artificiosa. Dogmatici medici sic nutriunt sarcocollam cadmiæ glibosam seu lapidem calaminarem, Thutiam, &c. lacte muliebri: alia aliis quantum possunt combibere donec nihil amplius assumunt.

Sales vnum vere soluantur & miscantur aquæ. Commistio per minima an sit liquidum.

Liquores acres confusione.

Metalla quid.

Obturatoria

Electrum

Compositio per cibationem.

Medicina abifica perfecta.

Interdum diuersus est qui combibendus datur humor; quomodo *Hollerius* *Sarcacollam* prius a quorofarum macerat (succedit aliquando maceratio imbibitioni) triduo: deinde pluribus diebus reficcata in succo rubi detinet: tertio infundit lacti muliebri, quæ chymicus exequitur per artificiosam nutritionem, vt & succum mororum inspissatum & comminutum primo potaret albuminum discusso- rum liquore: Deinde reficcatur lacte muliebri pasceret. Modus debet esse vt reficcari possit semper & coagulari interim crescente pondere, mole, & qualitate, quanquam quædam molliore consisten- tia, quædam duriore requirantur.

Lapis salis comparatur Halchemia.

Lapis incertus comparatur salis in igne fusili. Vnde magister artis dicitur ex metallis facere sales fixos quidem, sed tamen in igne diffuentes, vt eius artificium à sine appelletur *Halchemia*, q. d. sallem fusilem præparandi rationem, *ἡ δὲ τὸν ἀλάθειν*, vt aiunt: Et sunt in perfecto magisterio salis commendatio- nes maximæ, quanquam non intelligendus veniat ille sal quem *Quercetanus* ex armoniaco naturæ, vel artis, aut halinitro fusilem facit, aut quem fundunt ignibus validis ex muria vel metallorum fo- dinis, aut mari extrahunt. Sal dicitur mystice per *Hermeticum* parabolismum.

C A P V T VII.

De magisteriis substantiæ mutata ratione *Geneseos*.

Chymicus boni medici causa destrui ens non fit ho- sis natura ut à Riolo videlicet ac- cusabatur.

DAbunt veniam magistro chymico morosiores methodorum sectatores, censoresque nimium rigidi, quod non *ὡς ἀκερῆς* incedamus in scientifica operum chymicorum digestionem. Tyro- nem nostrum *παρὰ πλῶς* instruxisse, & pingui minerua per operum seriem duxisse sufficiat, modo quo contendimus, perueniamus. Mutatæ substantiæ magisterium in synopsi diximus considerari posse ratione physica generationis, vel corruptionis, quanquam finis arti hic propositus non sit, vt cuius studium est gignere, seu producere opus utile & bonum, pulchrumque, in quo dum est, fieri non potest quin ali- quando pereat id quod prius in natura fuerat, cum generatio vniū sit corruptio alterius. Sed ita in præ- sens accommodentur termini, vt doctrinæ cursum sequamur. Cum chymicus ad Ens artis ex non Ens aspirat per modum generationis physica, poterat animum vertere ad distinctionem peripateticam, qua naturæ fines discernuntur, præsertim cum principale sit magistro laboranti ad imitationem eius respice- re, & cum illa agere ad præstantius naturæ. Est in peripato generatio simplex: Est secundum quid. Simplex natu- rali motu, & violento distinguitur. Naturaliter quod sit aut transmutatione simplici sit, vt cum Elementa ex mutuis generantur simpliciter: aut mixtione in qua fit vnio mistilium alteratorum: qua vnione iuxta Aristotelem coeunt Elementa, & in his simul natura caloris, spiritus, humidique radicalis, o- mnino corporis, quod nec Elementum est, nec Elementare quid, sed natura proportionem respondens elemento stellarum, modo non sit rudis appositio, & conglutinatio absque mutatione. Hic simplici- bus manentibus secundum potentiam sit mixtum, de quo nos in præcedentibus. Simplex trans- mutatio secundum *Genesin*, vniū est, aut æquiuoca. In illa simile nascitur ex simili: Et hanc respicere in ma- gno magisterio philosophorum omnes iubent artifices metallurgi, & irrident, improbant, reprehenduntque eos qui cum aurum aut argentum adiumento artis per naturam sibi proponant, assumunt oua sper- mata humana, capillos, radices, alamina, sales, hydrargyrum commune, arsenicum, stibium, auripi- gmentum & similia, in quibus, nisi sint venæ aut per naturam iam in illis effecti, naturæ fundamen- ta, & semina perfectorum sunt nulla.

Generatio la- pidis philoso- phici.

Gastonius cla- uis de lapide sententia.

Regulares ge- nerationes mistorum perfecte.

Generatio- nes vniū æquiuoca Spontaneorum oritur.

Explicant generationis huius modum aliquando per matrimonialem agentis & patien- tis sumi & aqua coniunctionem: aliquando per conuersionem elementorum, quæ apud ipsos est sym- bolica, seu mystica. *Gasto clauus* arripuit literalem missionem physicorum, & medicorum, qui Galeni autori- tatem in Elementario sequuntur, putabatque *Palmarius* ille noster, scite istum fecisse: Sed quæ ele- mentorum hic ex separatistis mistio intelligitur, non fit in generatione, cum semel vi diuina peracta sit in creatione. Quæ post nascuntur regulariter, omnia ex semine prodeunt, si quidem de perfecte mi- stis loqui volumus. Semen illud aut vniū æqualiter est, aut analogicum.

Aristoteles *συμμιγνύσκει* quædam fieri tradit, quædam *ἐμμιγνύσκει*: Illa ex semine vniūco oriri scri- bit: hæc ex æquiuoco per conceptionem ex spiritu viuifico, & principio vitali per vniuersum diffuso in genere animali, & vegetali. Sed si creationis vim nouisset, potius dixisset ea quæ sponte in aqua & terra gene- rantur, existere virtute primæ iussione, cuius potentiam non omnino exuit vtræque pars natura, eamque in actū, quātum post maledictionem, & mutationem primam potest, aliquando producit si adiungetur calo- re, & humore ad generationem apto, quæ est veterum procreatrix *Venus in Oceano, & Iouis in Iunone seu ærui, indeq. in gremium terræ descensus.*

Chymici o- pus imitatio natura.

Aurum quon- do fiat. Aer facere.

Operatur autem artifex chymicus secundum analogiam naturæ. Ideo & cum medicinam trans- mutatoriam vult efficere, assumit in natura latitans principium seminale, idque studio artis non principaliter efficientis, sed naturam exulcantis, & dirigentis, sic elaborat, vt dispositam materiā, in quam debito modo proiectum fuerit, perficiat momento, & procreet tale quale ipsum primo, deinde quale fuerat ex quo est sumtum, cuiusque formæ potentiam in fermentatione accepit. Siste- men sumtum est ex auro cum mercurio metallico seminati, fiet tandem aurum: si ex argento, argentum: si ex aliis metallis, existet speciei suæ conforme, quod probant transmutationes.

Nam vt æs faciat ex ferro aeris principium in aquis ærosis ex chalcantho haberi necesse est. Vin- probare: Cape aquam fortem soluti aeris, eamque reprime affusa aqua per modum descensionis aurifabrorum. Post

ferre.

ferramenta inmitte, & aliquo vsque relinque. In as transibunt. Quod si non solum fuit as in aqua ista, minime fit mutatio, id quod mirabatur aurifaber ille, qui admonitus, in solutione argenti ærofi ferrum cum cupro debere adhiberi, vt ad ferrum se reciperet cupri spiritus & ramenta: ad cuprum vero calx argenti: Ille quidem spe huius sic agebat. Sed eueniebat simul ferri transmutatio, quæ omisso cupro non contingebat, adeo vt is cum *Erkero* putaret calcem cupri à ferro tantum receptam esse. Veram ignorabat tandem totum mutari, quod postea coactus est agnoscere, & fateri etiam *Erkero* ipse. Suctenus non potest ex regulo stibii plumbum vel stannum efficere, nisi anima alterutrius *Basilius Valentinus* vt ex plumbo stannum faciat, salem & sulphur ex stanno prius elicit, idque in plumbum immittit per fusionem. In istis autem est principium seminale stanni. De his vide nostram Alchymiam cum commentariis partis tertiæ. Quid hæc, inquiet aliquis, ad chymiam pharmaceuticam? *Chirurgiam*, inquam, instruunt & materiam præbent tum magisteriis aliis, tum essentis. Deinde in aliquibus est etiam copia medicinarum interiorum, maxime cum sit *Elixir ex semine mercurii & auri*: Et ex ferro, quod æs postea assumitur, fitque materia platum medicaminum, potissimum autem vitrioli, & spiritus hinc parandi. Sed & ideo de modo trās- mutationis hic aliquid dicendum fuit, vt Tyro chymicus intelligeret scopum veterum sapientum in magno magisterio. Is non est alius quam seminis masculi & feminei magno artis studio ex corporibus naturalibus extracti, coniunctio & coctio perfectiua, adiecto suis temporibus nutrimento commodo, quo vires & corpus au- gescit plane ad eum modum quo conceptus in vtero muliebri perficitur. Si hoc scit discipulus, multos scopulos in hoc mari occurrentes potest vitare. Porro huius transmutationis exempla abunde suppediat natura. In arte quam ex cellant, inuenies in lucubrationibus nostris de Alchemia, nec opus est repe- tere. Imo videtur superuacaneum esse in ferro in æs transmutando medicinæ causa, laboriosam ope- iam sumere. Nam fit vulgo circa Goslarîâ, & in Hungariâ specubus ærofi: potestq; fieri forte dilutū ex vitriolo Hungarico, in quo scobs, squamæ, stricturnæ, aliaque ramenta, & fragmenta ferri promptæ in æs abeunt, quod ad regulam excoctum fit cuprum. Aliquando ista ferramenta plane in limum viri- dem corroduntur: aliquando etiam sine resolutione integra transmutantur, spiritu aëris, qui est in aquis chalcantosispenticis se insinuante perferri poros.

Istud cuprum comparare potes, cum vis ex eo vitriolum pro spiritu chalcantbi facere, quan- quam adhuc sub iudice lis sit, meliusne ex adulterio martis & veneris nata proles assumatur, an natium cu- prum, quod ad regulam fit excoctum: item num maius operaprecium sit ex Vngarico vitriolo, aut cyprio, in quibus est spiritus, anima, & vis cupri, spiritum vitrioli elicere, an ex hoc quod laboriose ex ære exculsimus. Si veram fatendum est, Paracelsi supercilii istud inuentum est, vt sit aliquid singulare, quo gloriari o- stentator Paracelsi possit, & aliorum opera explodere: quasi ipse verissimum faciat spiritum vitrio- li, cæteri adulterinum. Cum non tanti sit vitriolum quod natura, aut ars popularis metallurgica de- dit ex aquis atramentosis, quanti cum labore, & impendio ex ære, quod ferrum fuerat extractum? Si res ad tribunal veritatis exquisitæ adducenda est, vicerit natura.

Hæc enim (siquidem probatum vitriolum assumatur. Nam est & hoc varium, nec omne omni vsui aptum) seminis ærofi copiam in se ex fundamentis primis habet: ars cogitur quasi abortum na- turæ per a naturam sumtum instrumentum corrigere, & in melius refingere. Quicquid chalcantbosi & ærofi habet ferrum transmutatū, id à vitriolo ærofo naturæ habet. Cur non assumimus hoc ipsum, quod & anima, & vitibus æris valet? Num a ferri materia sit melior æris natiui? Pollicentur tamen si- bialiquid præclarum ex matris corpore, in quo dicunt esse, quiddam auro analogum. At idem inquam nobilius est in ære, vnde & cæpe aurum, argentumq; colligitur magis quam ex ferro: Et est multorum opinio æramenta vetera ignibus, aut solibus diurnis excocta in aurum vi insiti seminis quadam te- nus mutari. Aliqui argumentantur ex coctione naturali & artificiali ferri, & æris, qualis non sit in a- tramento natiui ex aquis nel dilutis collecto. Verum quid hoc refert, si æs & ferrum ope vitrioli of- ficinarum est reducendum, aut violentis ignibus cremandum vt totam sui formam exuat, & corrū- patur? Sed abrumpimus disputationem.

Aliud exemplum nobile est transmutatio ex vno genere in diuersum, vt cum ex argento viuo & auro corruptū generatur *Elixir*, quod vniuersalem panacæam esse contendunt, & materiam veri auri potabilis. De huius præparatione quantum potuimus ex pluribus scriptis, impressisque atque etiam ex arcanis scriptis studiosissimorum huius magisterii productis: item multis exercitiis investigatoris, & quadamtenus etiam potentiæ naturæ Enchiretica exploratione, consequi, publicæ utilitati cōmu- nicauimus. Sed malum fatum exercet multos, & occæcat adeo, vt suis somniis plus credant, quam li- quidæ aliorum traditioni. Risimus quemdam sciolum sibi perquam in chymicis etiam vltra Crolli- um, & Quercetanus placentem, dum legimus, scribentem, *AVT SALEM AVT ROREM videri esse ma- teriam lapideam apud Libauium*.

Belle diuinasti vir acutissime. Aut musca est, aut Elephas: vel quod magis ridiculum; aut asini crepitus, aut pullex. Quomodo potuisset Libauius philosophorum decreta ad salem simul & rorem applicare: Salem tamen sapientum scias Libauium non aduersari, sed quem tu ponis, materiam esse no- gar. Palmarius quoque valde sapiens erat insciendo ad lapidem, & aurum potabile accersiri aurum natium. Faciunt istiusmodi sapientuli nimium intelligendo vt nihil intelligant. *Libauii materia est duplex mercurius*: quod sic intellige. In natura est quoddam minerale, quod in se habet semen argenti viui metal- lici nempe paruum mole in corpore satis grandi. Id semen laboriose admodum extrahitur, habetq; se vt se- mina, quia calidum humidum censetur semen femineum.

Notabis idem etiam metallum dici, licet actu metallum non sit, sed tantum potentia: Dici etiā mortuum dum est in multitudine sui corporis, sicut & granum tritici, semen quasi mortuum paruum molis habet, antequam in agrum immissum, accedentibus adminiculis vegetationis, viuescat.

Deinde

Anima me-
talli opus est
in quod fieri
transmuta-
tio debet.

Scopus Seto-
rum in auri-
ficio.

Ferri intrans-
mutatio.

Spiritus Vi-
trioli melius-
ne ex natui
cupri atra-
mento fiat,
an ex facti-
ti: ex natui
chalcantbosi,
an ex artifi-
ciali.

Deinde, cum non satis sit ad generationem proles semen fœmineum (quod ad quemvis virum per se perinde habet, potestque cuiusvis fœcundi viri semini in fœtum evadere) sed requiratur etiam masculum, idque non indeterminatum, verum determinatum, ut generatio procedat secundum similitudinem substantiæ non viri indifferetum, sed singularis alicuius: aliud minerale eadem natura dedit, in quo est semen masculum iam proportionatum, & in materiam semina inclinans, seu affectum ad eum appetitu quodam & familiaritate naturali. Id ex fine colligitur. Homo generat hominem. Si ergo intendis hominem, coniunge mulieri fœcundæ, virum aliquem certum, cuius similem prolem quæris. Si vis argentum, argenti semen capta: si aurum, auri, si stannum, stanni, &c. Non autem id est alibi quam in suo corpore secundum naturam, ubi iam constitit, & actum habet. Frustra quæris prima Entia, marcasitibus dispositas ad aurum, sed nondum actu aurum habentes. Milles dissiparetur semen tuum etiam si inesset antequam extrahi posset. Nondum enim foret maturum, & fixum. Frustra etiam assumis aurum priuatum naturali sua fœcunditate, & sterile effectum, ut sit ignibus conflatoris. Temere affectas elaborare in auro & argento fabrilis iam vitiatum, & deminuto fœcunditate.

Semina, quibus ars vitatur sunt ex fructibus natura colligenda.

Aurum ad lapide vitale. Aurum vivum.

Lege ergo id aurum quod vim & potentiam seminalis principii in se habet, quod vivum, & ævum vocant: Vivum quidem, quia potentia & vitali semine dotatum est: Et postea quia etiam actu vegetatur cum committitur fœmineo semini in utero artis ad similitudinem vteri naturalis composito: ævum vero, quia nondum amisit spiritum vegetantem, qui perit vi ignium. Aurum excoctum, & aurum aliisq; medicaminibus excoctum perinde est actus tritici, ubi corpus feminis est, sed non semen. Corpus sane fixum perstat in ignibus: sed fœmineus spiritus, calor, humidum primigenium & proportio dissipatur. Si velis resuscitare laborabis: Sed hoc labore potes supercedere, si ex natura leges aurum, quod vivum est, loquendi more chymico, licet is non placeat peripateticis, quos finimus iudicio delectari. Nostra sacra non aliter constant. Debes semina resolvere, ut sint humor quidam volatilis. Nam alias non potes exscitare potentiam vegetatricem, & perficere. Id vocant in primam materiam reducere, & ex coagulato solutum, simulque extractum facere. Materia passiva, hoc est, argentum vivum minerale fœcundum, primum sic elaboratur per sublimationes a rebus detergentibus, & sine damno impuritates detrahentibus, ut fiat pura, munda, & celestis, vacans humiditate superflua, & terreo inquinamento substantia. Dum sic est præparata, abiit in humorem viscosum, quem alii vocant vntuosum. (Quidam discernunt. Nam viscosum appellant ex quo lapis est: vntuosum ex quo metalla.) Posse vero argentum vivum in talem deduci, probatur artificiosa hydrargyri sublimati destillatione ut fiat mercurius vitæ dictus.

Viscosi & vntuosi discrimen.

Aquanostra,

Hic viscosus humor ad putrefaciendum in balneum rotis debite est inferendus, ibique studiose fouendus, ut non redeat in argentum vivum vulgare, sed in liquorem clarum mutetur. Alius modus est per destillationem. Ideo irridet Sedinuogius subtiles illos disputatores qui negant aquam in arte esse, evolantes ad sua somnia sublimia, & non manentes intra naturæ cancellos. Hoc postquam es consecutus, diuide istum liquorem, in duas, vel tres partes pro arbitratu, & coniectura sequentis operis. Vnam coque medico igni magna cum industria. Tunc lumen clarum mutabitur in tenebras, fietque primum quali crepusculum, inde nigrescunt omnia magis magisque, ut possit constitutio comparari media nocti. Ex hac caligine paulatim fiet mutatio in albedinem, quæ ortui solis confertur. Inde si adhuc vna fiat reuolutio, potest transire ad clarum solis, igneumque iubar, ut sic in Meridie has compos voti, ad quem tamen Meridiem non sit progressus in opere albo: Sed satis est auroram lucidam, putamq; obtinuisse. Ita præparata est fœmina, (a) in qua si calorem legitimum excedis, omnia perdis, oleique, & operæ precium amittis.

Occasus solis. Nox media. Ortus solis. Meridies.

Fœmina coniunge virum, quem etiam fermenti nomine honestant: sed non coniunge corporaliter, verum spiritualiter. Mediū conjunctionis est spiritus, seu mercurius. Accerse ergo iam in frigore hæcenus servatum liquorem, & eo solve corpus fœmineum. Solve & masculinum per modum amalgamationis. Coniunge utrumque sua proportionem, quæ potest esse virium ad duodecim, seu unius ad quatuor. Spiritus corpori mortuo iniecit animam. Solve in clauso ventre seu vtero, qui est phisla Hermetice signata, ibique perfecte coque, donec ex nigro per album & citrinum exierit pulvis ruber, si quid rubrum opus præ manibus habeas. In albo subsistit, si album: Et potes vno eodemq; labore utrumque tractare diversis vasibus, ita ut album ex Athannore extrahas cum perfectam albedinem obtinueris. Ibi videbis Eclipsin seu caput corui: videbis Irim & caudam pavonis: Item ascensum in cælum, seu ambitum vasis, & descensum per modum pluvie, vel potius nebulae reflexæ super corpus in fundo, donec quod solum erat, coaguletur.

Infans philosophorum.

Nota hanc tertiam essetotam in præparando lapide: quam vel solam describunt aliqui artifices, vel præmittunt cæteris, vel de hac principaliter dicunt, obiter quasi in perspectis reliquis. Ita natus est infans, qui ut viribus & corpore crescat, denuo soluitur, & coagulatur. Inde inceratur, seu nutritur proprio liquore, donec in lamella ignita intret & fluat sine fumo. Sequitur multiplicatio & projectio quam satis aperte descripserunt artifices, salem autem vocant fusilem dum incerata est materia, quia proprietatem salis elaborati imitatur.

Sic enim & halonitrum, & sal ammoniacus potest præparari, verum non est sal vulgaris, sed metallicus. Videat iam ille Hassus scopiticus, num Libanius in magisterio sapientum salem, aut totè intelligat, & dum se magistrum magistrorum putat, discat nondum principia veri magisterii cognovisse. Plura specimina huius magisterii omittimus, cum ea alibi proposuerimus: Et si hoc unum consecutus erit discipulus materiam habebit auri potibilia philosophorum, quod si nuncupant, tamen non amplius fit aurum.

(a) Quæ semina dicitur, alias est etiam corpus imperfectum, & sane sic appellatur, si solum accipitur: ut actu sit semen fœmineum, resoluendum est sua aqua spermatica. Deinde semina etiam virtualiter de dispositione

dispositione calida humida accipi solet, ut mercurius de humida frigida, sulphur de calida sicca: quæ sunt notanda propter magistrorum sermones, qui ad varia respiciunt. Vir est mercurius calidus siccus, qui & sulphur: materialiter auri vel argenti fermentum aqua spermatica solutum. De anima inuentione habes alium sensum in septade Hermetica.

CAPUT VIII.

De magisterio Elementorum & principiorum.

Asciit chymicus ad magisteria præparanda etiam corruptionem physicam mistorum, ex qua tam non procedit in generationem arti propositam.

Cum corrumpitur quid, inquit Aristoteles, aut materia fit, aut aliud: Corruptur autem mistum vel naturali dissolutione, quæ putredo dicitur, vel violenta destructione. Quæ sine arte fit putredo in naturæ mutationibus indifferens & vaga est, imo negligitur, dissipanturque partes, & fit quod Ecclesiastes scribit: nempe spiritus aggregatur spiritibus, terra terra additur. Artifices chymici procurant quidem putredinem, quam putrefactionem suam dicunt, sed arte sic gubernant, ut partes seruentur, neque perueniant ad ultimam corruptionis, neque etiam contaminentur fœtore, aut transeant in aliud, ut fit in stercore, & aliis putridis, ex quibus animalia nascuntur vulgo. Finis est ut reueratis claustris naturæ, separentur eæ partes in quibus sunt potestates medicæ, ab iis quæ nihil habent virium, sed in generatione naturali corporis saltem integritatem constituerunt, fueruntque quasi custodia essentiarum & capsula. Elementa vocantur partes separatæ, de quibus multum nobis negotii facesserunt Sophiste, qui cogitare in nostra arte nihil possunt quam illa Aristotelis & Galeni, quæ etiam sunt mundi, vel humores Hippocratis. Sed nos sequimur institutum artis nostræ, vel rumpantur ipsis ilia, & in insaniam vertuntur capita. Palmarius chymicam scientiam sibi vendicans non debuit nostra hæc allatrare. Multum valet odiū, inuidia, & religionis dissensus quo putat quilibet sibi liberum esse in quemque impune debacchari, eumque atrocissimis conuitiis ultra omnem modum lacerare. Sed valeant criminatores isti aniles, qui pro argumentis calumnias, mendacia, crimina, cruces afferunt. Tyro noster sciat reminum ELEMENTVM in chymia esse æqui uocū. Mittimus illa Aristotelica, ubi magni mundi simplicia corpora quatuor, vel addito cælo, quinque Elementa dicuntur: Mittimus Hippocraticos humores: Elementa artium & scientiarum: Elementa uocū: Elementa causas, &c. In arte nostra primū Elementa dicimus corpora ex mistis segregata expertia virtutum medicarum cælestium, seu formalium: ut cum cinanomum resolutur, quicquid ex eo soluto, præter non sapiens cinanomū, nec virtutem formalem habens, id dicitur Elementū. Melius hoc intelligis in succis. Cum ex uia exprimis succū, relinquuntur racemi, & vinacea cum glumis. Si in cineres hæc redigis, & ex cineribus salem elicis: quod residuum est terram simplicem sapit, nec vires habet essentielles. Dicitur ergo Elementum terra. Huic accedit quicquid ex fecibus vini, & multi extractis resultat itidem inane virtutibus formalibus. Dum mustum feruescit, expirat vapor ex aquositate resolutus. Hunc si chymicus suis instrumentis separaret, aquæ elementari parem deprehenderet, id est Elementum secundum. Duo enim conspicua maxime sunt: Aqua, quæ & phlegma vocatur: & terra: quæ non sunt simplicia naturæ (utrumque enim adhuc mistum est) sed artis, atque adeo symbolica. Hæc est una Elementi significatio.

Altera est cum partes totius misti inter se quidem separatæ, sed tamen nondum depuratæ à sterilibus accipiuntur. Hæc parit dissolutio in putrefactione nostra. Accensemus hæc magisteriis ideo, quia integrum in ea dissoluitur: Et quia non nullum etiam sic vltum habent, si quis velit accommodare, sicut & musti spuma, vinum, fex etiam queunt ad commodum aliquod transferri. Eisdem ita hærent etiam essentia triplici forma elaborandæ. Cum ergo diuisio fit non in quatuor, sed in tria. (Nam aer & ignis sæpe coincidunt: vel aer & aqua) tunc appellantur principia magisterialia, quæ si placet etiam in vltum medicum sine separatione essentiali trahi possunt. Ista est significatio secunda: eaq; fere proparascualistica, quia essentiarum gratia ista separatio instituitur principaliter.

Tertia est cum ex his partibus segregantur essentia leuiores, & vocantur principia effata: vel quatuor, quæ sunt Elementa essentialia, Lullio, Vltadio & aliis destillatoribus familiarissima ad exemplū che sata. lidonia, vini & aliorum corporum mistorum.

Quarta significatio est mystica in lapidis artificio, quod dicitur esse conuersio vel destillatio Elementorum: soletque ab Arnaldo, Rupe scissa, Lullio, &c. non ut per se est, sed ut in vino, & aliis, quæ destillatione elaborantur, proponi, maxime in lapide vegetabili, & animali ut cum videatis tibi mineralis lapidis disciplinam legere, legas animalis, vel vegetabilis, ad quorum tamen exemplum debet procedi etiam in minerali, sed abiq; manuarum opera, totum peragente natura per ignem artificialem recta. Hic dispositiones & qualitates monstrant elementa, non separatæ partes: ut in maritatione, cum duo semina sunt coniuncta, quia totum friget respectiue, & humidum est, dicitur Aqua, primum Elementum. Huic inclusa est terra potentialiter. lubent destillare aquam, ut terra prodeat, quasi præ manu haberes vrinam, acetum, vinum, aut similem liquorem. Sed lentus est, coagulari illam aquam ut ex humido frigido, fiat corpus concretum calidum siccum, qualis est terra. In hac latet adhuc aer & ignis, nec potest separari nisi per aquam propriam. Solue ergo terram aqua sua. Digere: Destilla: Et exibat aer cum aqua. Separa utrumque: si ad litteram velis procedere, falleris. Tu puta tibi dictum esse: Corpus coagulatum resoluere in aquam. Hanc digere coctione physica artis, & paulatim abire iterum in terreum corpus, quod tamen vi caloris interni & externi longe est nobilius priore, atque adeo aeris & olei & sulphuris alibi nomine appellatur.

Aqua

Aqua ab hoc aere separata intelligitur, cum consistentia aquea defuit, & factum est coagulatum. In aere est ignis. Sed hic, quia symbolum habet cum aere, estque proxime affectus ad illum, non opus habet noua destillatione, licet eam præcipiant symbolici: Sed tantum calore aucto, seu perseverantia in calore externo ex aere fit ignis, rubeum Elixir pro rubea medicina. Ita habes elementorum conuersionem, quæ ut exaltetur lapis, iterum atque iterum instauranda est, & ingeniole prosequenda. Eant nunc sophistæ & ex suo Aristotele nugæ, quibus nostram disciplinam perturbent, afferant. Nostra Elementa non sunt alia. Si alia quæritis, ab arte hac abstinete manus. Quod attinet exempla specialia, præcedente capite Elementa lapidis, liquido posuimus.

Qui Elementa analogia in cæteris concupiscit, adeat nostram chymiam, ubi intueniet Elementa succorum per digestionem secedentium, & alia destillationibus putrefactionibus, &c. paratorum, nec ideo octo, duodecim, aut sedecim Elementa profiteri necesse est, quanquam Palmarius sic delirauerit.

Apud Penotum in tractatu specificarum receptarum sic legimus: R. mercurii purificati vncias quatuor: lapidis arenosi lib. ij. primo fundatur Iupiter (stannum) fuso iniciatur mercurius mundatus. Fiat amalgama bene commiscendo. Postea diligenter aceto destillato cum aqua feruente lana: ex puluere, exicca. Deinde colloca hoc amalgama in retortam intra cineres in furnello in quo possis ignem ad similitudinem Kellæ, & sit vas bene lutatum lute sapientiæ. Cum videris liquorem destillare in forma aquæ, ignem continue indēscenter, donec tota aqua destillauerit: Et cum ex illa massa habueris trientem, seu vncias quatuor, diligenter custodi. Dicitur aqua Alkali secreta. Vtus ad febres, fatum mortuum & alia. Inter hæc est etiam separatio succorum. Nam si tantum vna gutta proiciatur in vrinam ægroti statim fieri dicitur elementorum separatio adeo ut prædominans elementum aperte in conspectum prodeat, & causam morbis manifestet.

Eadem aqua si proiecta fuerit super corpora mineralia, dicitur manifestare occulta, & separate aquas minerales, in quibus imperfecta mistio aliquid metallicum cõplectatur, parte minerali ad fundum secedente. Valde commendat hanc aquam Penotus quem dum legimus, recordati sumus facit Eduardus Kellæ qui puluere quodam asperso aureis numismatibus dato calore, potuit ea momento in sulphur, & mercurium dissolvere, cuius rei specimen in Bohemia apud Rosenbergium edidit, & Rudolpho poli Thuringorum, quantum nobis est cognitum. Descriptio est sophistica. Quid enim per lapidem arenarium intelligat diuinandum est. Putes alkali seu sodam esse. Fors aqua luxerit ex aquila cœlesti, & soluto hydrargyri sublimati. Scimus cum sublimatum suo hydrargyro cõmittitur, quod alterum in alterum sic agat, ut oleum tartari in spiritum halonitri, vel vitrioli, & fiat ex duobus inimicis amica medicina. Fac ex stanno liquato, & argento viuo calefacto amalgama. Hoc ablue diligenter. Deinde in tabula ex lapide arenario, compone, & extende, ut fiat quasi lapis deliqui, in quo deliquescunt in aquam pulueres, sales, calces, in loco frigido humido. Esto tibi etiam sublimatum argentum viuum septem vicibus. Hoc pulueratum inperge ad dimidii culmi triticeæ altitudinem. Colloca in cellam. Supposita vitrea concha liquorem excipe. Si prima vice non accipis sufficientem, repete laborem, donec multum liquoris habeas. Huic destilla per retortam. Rectifica destillatum, quod tunc dari potest ad febres materiales. Imo si ex sublimato per violentum ignem vnicuiusque humorum elicias, eumque præcipites liquore salis ammoniaci septies sublimati, vel tartari, ut fiat album medicamen, eo potes uti ad metallicum separationem.

Oleum ex eo dissolvere poterit lac, mustum, vrinæ, murias, & similia, ut tanto minus dubitandum sit de lapidis philosophici virtute, qua dicunt itidem projectione vnius gutta proportionalem quantitatem muriæ segregare. Est & hoc inde argumentum, ex eodem fonte tam hanc Penoti aquam exurgere, quam lapidem philosophorum. Aqua alkali dicitur, propter sublimatum, quod habet naturam salis, aut si assumptum lapis est ex herba kali, patet ratio nominis ex ingrediente.

C A P V T I X.

De magisterio calcium.

Calces effici vi ignium actualium, aut potentialium in genere minerali, vel analogo ex metallis, lapibus, & quæ ad horum naturam accedunt aliis, per reuerberia, cæmenta, infusiones, & similes operationes, in chymicis expositum est. Quanquam autem videantur magis externorum operum causa, & metallurgicæ gratia quæsitæ initio: tamen postea etiam ad pharmaciam medicorum sunt adhibitæ. In hac aut per se spectantur, aut aliorum gratia petuntur, nempe ut per calces obtineamus sales liquores, vitra medica, atque etiam principia, & essentias extractas: aliquando & crocos, ex quibus porro fiunt tinctura, flores, olea, & compositiones variae.

Excellunt autem calces metallorum ad vsum internos, externosque, ut Solis, Lunæ, Martis, Veneris, Iouis, Saturni, Mercurii: Deinde Gemmarum pretiosarum, ut: Hyacinthi, smaragdi, sapphiri, &c. quibus adficiunt quasi mineralia vniones, coralia, & lapidi facta alia ex vegetalibus & animalibus: ut ouorum testas, conchas, lapillos in cavitatibus animalium concretos: Item vitra, crystallos, atque etiam lapides ignobiliore, præsertim saxifragam vim habentes, cuiusmodi est lapis iudaicus, Belemnites, Ebur fossile, &c. Præterea lapidem specularem, Gypsum, calcarium, marmora Talcum, concretionem thermarum aliquarum aquarum mineralium, & quæ ex fodinis colliguntur, varias marcasitibus, antimonium, pyritum

pyritem, lapidem plumbarium, Galenam, &c. quæque inter conſtaturas metallorum ſunt, pyrimachum, di-
phryges, ſcorias, lythargyrum, cadmiam, &c. Inſuper quos colores vocant, minium nativum, cretam, ochram,
rubricam cum ſimilibus, quorum omnium calcinatoria præparatio iuvare poteſt medicinam, eſtque
hinc magna copia medicaminum; quando ne ſuccis quidem in humore ſolubilibus parcant.
Nam & vitriolum calcinant, & alumen, & ſales, concretosque ex muriæ inter coquendum lapides. Calces petimus
etiam ex ardentibus & pinguibus, ut terra ampelide, lithantheæ, lapide thracio, auripigmento, arſenico,
&c. Quas calces quoque prior natura fecit, aut ars opificum, eas aſſumit chymicus & amplius elabo-
rat, ut ſavillas montium ardentium, Aetnæ, veſuvii, &c. quæ reſolvi etiam per ſe in agris ſolent, ut la-
pides minerales ſiſiles, yſti & ex quibus crematis excoquunt alumen, aut chalcanthum.

Quoniam a. nō tantum naturæ iſtarum rerum differunt, licet generali affectione calcinationis
conveniunt: verum etiam ſcopi artificio, & uſus, mediæque, quæ adhibentur varia, variis gradib. præ-
ſertim potentialibus ignibus aſſumtis: tyronem in hoc magiſterio circumſpecte verſari oportet. Om-
nino calcinatum impreſionem violenti agentis ſenſit, indeque empyreuma contraxit: aut etiam in potentia lati-
tantes ſuccos acres in actum dedit, qui & ſeparari poſſunt. Hinc menſtrua eliguntur & correctiones
adduntur. Nonnunquam calcinata amplius reuerberantur ut calx fiat ſubtilior. Nam non ſine gra-
dibus eſt calcinationis opus. Inde & differentia quædam calcium oriuntur, ut ſint alia elementalioreſ
alia eſſentialiores: quædam ignium actualium vi facta: quædam cauſticis potentialibus: quarum iterum
quædam dicuntur corroſivi procurati, quædam ſine corroſiis: Quædam calces & ipſæ ſunt cauſtica, &
cathartica: quædam mites: Correctæ, incorrectæ: reductiles, irreductiles, volaticæ fixæ, uſus inter-
ni, externi ſeu chirurgici, qui & ipſe varius, dum modo ſaltem ſiccare volumus ſine morſu, modo cor-
rodere ſuperflua, & mortificare, item abſumere & comprimere luxuriantia aliquanto validius: non-
nunquam in altum penetrare & incidere calcibus dilutis, de quibus omnibus uſus medicus admo-
nebit. Quod ſi calces petuntur elementorum, principiorum, liquorum, croci, & aliorum operum
ulteriorum cauſa, proceſſus faciendorum non raro item variant. Quate tyronem non pigebit arti-
ficum præceptiones diligenter ſcrutari, & quis modus cui calci conveniat animadvertere. Synopſin
hanc noſtram paucis exemplis illuſtraſſe ſufficiat. Calcem auri per aquas regias, aut regiarum vim ha-
bentes fieri iubent plerumque. Nam actualibus ignibus reſiſtit eiſ compages propter humidum re-
naſciſſime fixum. Sed quæ regis conficitur non eſt ad omnem uſum apta. Quidam auri potabiliſ cauſa,
quanquam etiam per ſe dari poſſit in medicinis, ita parant: Fac regiam ex aqua forti & ſale ammoniaco:
(pro qua liquorem iſtius ſalis ſublimati capere potes, vel alium cauſticum auri ſolutivum, vel ſuo lo-
co docetur.) In eam immitte auri folia, vel lamellas, vel ramenta aut fiſtulas more aurifabrorum ex di-
lutato auro factas, aut granulam. Fiat ſolutio de more, donec totum corpus ab aqua ſit abſumptum, quæ inde
ſtaueſcit colore auri. Separa aquam à calce per deſcensionem, aut diuaporationem, vel deſtillationem. Si
oleum tartari guttatim miſiſeris, propter ſalū ammoniaci potentiam ingentem feruorem excitabis. Itaque tunc
vas capax debet eſſe, & circumſpecta irroratio. Calx ſiſit, ſeu ad fundum concedit: aqua recuperat
ſuam albedinem, quæ ſi non rediret, nondum ſatis deſcenſum eſt, ſi quidem velis uti oleo deſcenſorio,
aut ſimili medicina acri ſecceſſum facere, aut per aquam ſalfam præcipitare. Ideo adhuc tincto men-
ſtruo plus medicaminis deſcenſorii adicitur. Cum recepit aqua ſuam puritatem, & calx deſcendit,
collectaque eſt circa fundum vitri, ſepara menſtrum per lacinias, vel depletionem, aut alium mo-
dum ex ſegregatoriis. Si uſus eſt deſcenſione per oleum tartari, caute tracta calcem. Nam eſt fulminea poſt-
quam auri. Abluitur primum aqua ſtillatitia calida ſæpius donec acrimonia ſublata dulceſcat. Caue
inter decuplandum ne frigefactæ aquæ innaret, & ſimul profundatur. Si fulminea eſt, quidam uti-
tur ea ad ſtorem medicum comparandum, de quo nos in hypomnematibus. Prius tamen exiccanda eſt
circumſpecte in concha lapidea, vel vitrea leniſſimo calore per ſe in hypocauſto. Deinde ſpatula li-
gnea colligitur, & in vitrea capſa aut aurea reponitur ad uſum medicum. Non eſt periculum in ſiccā-
do vel colligendo, ſi deſcenſionem peregiſti per aquam ſalfam, & non per oleum tartari. Quantum a-
ſit, ſi hoc fuiſti uſus, leges apud Crollium. Ideo & tunc ſolet miſceri ſulphuri, & cremari. Nam quia in a-
qua regia, ſalū ammoniaci corpus ſiſit, & in oleo tartari ſolutio ſalū eiſdem, duo ſalia inter ſe agentia im-
pulſu facto impetum in aurum verterunt, ſicut antimonium reſiſto argento in ferrum impreſionem facit. I-
ta vero ſe inſixerunt eorum ſpiritus ut ne crebrioribus quidem ablutionibus, & coctionibus ex aqua
pluvia ſtillatitia poſſint tolli: cumque ſint actu primo, ſeu potentia proxima inflammatiles, vel ſolo
motu per inſtrumentum ferreum accenduntur efferunturque, & ſecum excutiunt omne aurum cum
magno fragore. Cogita tamen nonnihil eſſe etiam in ferri contactu. Si enim ſolus motus inflammaret, nō
tota eſſet per ligneam ſpatham collectio. Ferrum autem ut primum lentit ille ſaluſ ſpiritus ex am-
moniaco, & tartareo concretus, quia diſpoſitum eſt ad patiendū, ſtatim feruor oritur perinde ac ſit,
ſi ei affundas aquam fortem: cumque omnia ſint ſicca, halitus fulmineus efficitur. Idem ferrum quam
prompce patitur ab acribus, alii quoque ſales oſtendunt, & in primis argentum vinum ſublimatum. Ve-
runtamen quia accenſio non ſit tantum à potentiali calore, ut in calce & ſimiliter affectis: verum et-
iam ab actuali: eadem excuſſio contingit ſi in exiccando modum exceſſiſti. Suas rationes attulit Crollius in Ba-
ſilica, quem videre potes. Cæterum calx iſta per ſe in medicinam venit, ſumendo grana duo ex maluitico, vel
aq. cinamomi, aut ſimili liquore, etiam cum decoctis caponum, vel aliis, longeque rectius adderetur cor-
dialibus ſpeciebus, confectioni alkermeſ, de hyacintho & ſimilibus, quam folia auti. Aliquando tā-
tum eſt materia aliorum arcanorum.

Nam ſolui poteſt ſpiritu ſalis, & Elaborari ut in ſpiritu vini liqueſcat: vel in oleum abeat: vel tincturā red-
dat, de quibus alibi præcipitur, noſque aliquid ponemus in collatione varii auri potabiliſ. Summa ma-
giſteri eſt: aurum ſinum attenuatum aqua regia ſolue: ſolutum deſcende, ſeu præcipita aliquo ex deſcendendi mo-
do, attendendo tamen ad eum qui ſit per oleum halonitri aut tartari, vel ſpiritus eorum.

Calx ſolis.

Calx ceræ
nobilis.Flos medicus
calcis fulmi-
nantiæ.Cauſa frago-
ri ex fulmini-
ſico puluere.Calcis aureæ
uſus in me-
dicina.

Liquorem

Liquorem à calce per lacinias aufer. Calcem edulcora aqua pluua stillatitia calente crebriore. Et si placeat, vna coque in phiola, aut cucurbita calentibus cineribus imposita. Cum reledic de capula aquam, & opus repete ad perfectam dulcedinem. Dulcoratam arefacito in concha margaritarum, aut vitrea patella (aurea quoque argentea, marmorea ex ophite, maiolica vel simili) aduertendo ad fulmineam ne exardescat. Resiccata collige spatha eburnea, aut è ligno solido & laui. Tandem repone. Hæc calx auri & calx magis est materialis, & reduci. Sed essentialis fit elaboratione per sulphur, quo soluitur eius corpus, ut in tumore fathiscat, fiatq; pilus volatile, & tam imbecillū ut vini spiritu alcalifato facile obsequatur, & se victam præbeat: quin & educi per alembicum possit, & in oleum mutari irreductile. Calx Luna quot modis fiat, dictum est in Alchymia. Argentum fulminatum solue aqua forti communi. Solutionem descende per aquam sale mistam. Liquorem de capula, vel lacinias abstrahere, calcem pluua stillatitia edulcora: Deinde arefactam sale puro quadruplo permisce, & in reuerberio crema. Ablue salem, & reuerberationem, si calx nondum sat attenuata est repete.

Calx martis vel crocus. Calx martis: Ferti scobem diligenter ablutam (conuenit sumere limaturam, aut stricturas chalybis) misce floribus sulphuris. Reuerbera dum sulphur sit combustum. Adde nouum, & repete crematuram. Hinc in pyxidem aut patinam ferream impone, iterum quo solam vte per horas 24. ut fathiscat in lauorem volaticum: quem edulcoratum, & resiccatum recondere potes. Solet aliis pluribus modis fieri, & propter colorem croceum, *crocus martis* dici. Quæretanus iubet crocum elicere igne reuerberante ex limatura chalybis *argumento perfectionis silensissimus* sit, & dum coltello versatur non strideat, neque palando tactum offendat, & rubore florido placeat. Parat item cum sulphure per collisione factionis, & reuerberationis modum. Calx tonis fit in patella fictili igne reuerberii sine additamentis. Ea amplius elaboratur attenuatione per acetum stillatitium: per modum extractionis. Edulcorata calx, & resiccata seruat ad vsum in vteri strangulatu de quo vide Crollium in Basilica. Calx saturni ex Lithargyro paratur per acetum. Pro ea est cerussa, & cremor lactis virginis: aut cinis per sulphur cremati plumbi. Fit liquoris causa, & chirurgie. Magnum enim vsum habet in vlcerebus corrodentibus, tum moribus, phlegmonis, &c. Pro calce mercurii est præcipitatus eius puluis, quamquam variis præterea modis in cinerem redigi possit. Calx veneris fit ex squamis, vel flore metallico cupri dum ad regulam conquirat per mutua strata cum puluere sulphuris in olla vel vase cæmentatorio fictili disposito. Olla in focum circularem imponitur, & circum accento igni paulatim crematur in ea contenta materia, sulphure flammam corripiente, & secum inuoluenne strata cupri. Cum deflagrauit, infertur in reuerberium, ibiq; penitus vritur, cauendo ne colliquecat. Crollius, qui vitrioli gratia calcinat, mittit in ollâ orificii satis patentis, non vitratam: quam in latus strata imponit compositis in formam fornacule laterculis, & subiecta pruna cremat, semper versando areo vertorio, ut citra fusionem sulphur abcedat penitus. Cum adhærere instrumento incipit, desinit, materiamq; frige factam in puluerem redigit, quem nouo sulphure miscet, crematq; denno ad sextam vel septimam vsq; vicem, Eodem modo ferrum tractat assumpto versorio ferreo. Inde elicit vitriolum per aquam. Id est loco salis. Calces n. sicut cineres, si perfectæ sunt, salem, vel quod est pro sale reddunt. Calx antimonii conficitur simplici modo per cremationem super tabella marginata imposita furnello ventoso, continue versando: Et si concresecat, extra ignem terendo, reddendoque igni donec non amplius fumet, aut fœteat. Pro tabella potest esse olla in latus strata.

Atramento-rum purgati ones: supra 189. Lege de hac Matthioli in vitro antimonii. Venit quidē in vsum et per se siue ipsa, siue in sum eius daturq; p diaphoretico: Sed plerunq; paratur vitri causa. Ex regulo item fit calx, quæ potto elaboratur, ut per destillationem in oleum abeat. Assumitur & vena stibii pro calce. Plura alibi. Eadem est ratio calcinandi cæteras marcasitbas, scorias, panes metallicos, seu diphryges, & similia, quæ abluta foris adhibentur ad siccandum per se, aut in emplastris, vel aliis medicaminum formis. Vitrioli calx rubra dicitur colorar. Sed amplius elaboratur per acetum, & alia menstrua. Est a. cū eo sal qui abluione decedit, aut in peculiares vsus studiose extrahitur. Vitrioli album solutū aqua pluua filtratur (solent omnia chalcathi genera repurgari per solutiones in aqua, & digestiones donec spuma sordida ad superficiē, fex ad fundum decedat. Spuma ablata, putus liquor extrahitur lacinias, vel caute effunditur per filtrum, sinjurq; consistere, & densari, coagulatur, crematur, sitq; puluis albus: quem si igne moderatiore calcines, potes ter, quaterue soluere, filtrare, & calcinare, tandemq; ter aqua rosacea resificare, quem modum Penotus descripsit in chymicis, & Crollius in Basilica. Vritur pro leni vomitorio. Penotus dari posse ait dimidiam drachmam solutam aqua Berbonica salsaro candi diluta.

Vomitorium len. Calces omnium lapidum artificio chymico fiunt per reuerberium primū, postea per acetum, iterumq; reuerberium, & abluionem. Sed præparatio in plerisq; est adhibenda. Silices, cristalli, vitra, hyacynthi, rubini, granati, topasii, amethysti, &c. postquam in puluerem sunt detriti, miscentur sulphure, & igne circulari in catino operto per gradus calcinantur ita ut ultimo catinus prunis sit obrutus, & sulphur totum conflagrauerit. Frigefacto opere halitus sulphurei abluuntur (potest & in aqua frigidam adhuc feruens materia præcipitari, ut lucta qualitarum & feruentium spirituum cum aqua eo magis frangat lapides) additurq; calci par halonitrum, & in catino recto redditur igni circulari, crematurq; donec materia colliquecat. Sale abluto affunditur acetum terebinthinum, q. nomine Huseri in Basilica proponit Crollius: Sed extat etiam apud Penotum inter aquas mercuriales, quas adiunxit suo denario. Aceto affuso mouenda est materia ne lapidescat. Ita corroditur penitus in calcem, quæ abstracto per destillationem aceto edulcoratur. Fit liquorum gratia, licet & per se vlturperetur. Penotus in lauorem redigit super marmore lapides crematos: quos etiam potes ignire, & in acetum immergere, ut eo facilius puluerentur: (pro aceto maria esse potest, vel etiam vrina hominis, aut hirci, si velis ad lapidem frangendum parare.) Lauorem misce halonitro, & sulphure (quod Crollius separatim non coniunctim intellexit) misturam in catinum illatam comburit. Deinde in reuerberio calcinat horis 24. Tandem ablutam calcem infundit aceto terebinthinaco in cucurbita, quam obturatam in calidis cineribus re: inquit per noctem ut solutur puluis. Quod solutum est, cum menstruo effundit.

Reliquiis apponit nouum, itemque soluit, repetendo operam donec totum corpus sit resolutum. Solutiones filtratæ in cucurbitam inferuntur, & in balneo acetum à calce abstrahitur. Hæc ^{Sal gemma-} vocatur propter liquecendi potentiam. In descriptione medicinæ contra calculum ^{matum.} Crollius omnes lapides vitream naturam habentes iubet calcinare cum sulphure primum, postea cum halonitro, indeque per acetum terebinthinatum resolueret. Quercetanus tamen in gemmis placuit flos sulphuris, pro sulphurum terebinthinatum resolueret. Sulphur n. integrum impressionem facit firmiorem, nec opus est sumtus simplici: sed non nobis. Sulphur modo & Iudaicus lapis, Lycis, spongiatum, aquilinus & similes præparantur. Lapidis cancerorum, testæ ouorum, & qui lapides ex animalibus sumuntur, calcinantur aceto, vel spiritu vitrioli, sulphurisue, aut purissimis succis limonum, Berberumque: vel descensoris spiritibus. limonorum nitroforum, aut spiritu halonitri, vel salis, &c. Calx perlarum spiritu vitrioli fit, aut aceto destillato. Menstruo abstracto pulvis duleoratur. Quercetanus perlas integras ignitas aqua vitæ valida extinguit: Et hanc vocat ipsarum calcinationem: Sed hæc calx subtilior redditur per succum limonum in quo aliquandiu maceretur, posteaque separetur, & edulcoretur. Ita tractantur & coralia prius per trititionem comminuta. Crollius coralia, perlas, conchas margaritiferas, lapides cancerorum aliorumque crustaceorum in vnum confert, omniaque eodem aceto calcinat. Abluit a. aqua stillaritia pluuiæ, vel rore maio destillato, aut super tritico collecto. Quidam prius coralia cum halonitro reuerberant: Alii aliud excogitant, præsertimque qui tincturam venantur studiose cauent ne eam perdant. Putant autem à pumice seruari si vna calcinetur. De calce marmorum, lapidis calcarii, gypsi, specularis, & similia, ut & concharum marinarum, molarum & cæterorum non sollicitus est multum chymicus, cum eam à vulgaris opificibus petere possit. In conchis & testis, crustisque aquatiliis notatur, quod quibus crusta lordida est, ea prius aceto debeant macerari, ut decedat. Aliquando tamen coquuntur lixiuio crustis, mollescunt abraditur, aut lima deteritur. Purgata concha postea reuerberatur ad albedinem puram. Alumen calcinare vel barbitonores possunt. Talcum inferunt in fornaces vitrariorum, ibique per mensem relinquunt. Est n. fixum, nec facile humidum eius soluitur, ut & asbesti, seu amiantum, cui Talcum est cognatum. Quidam sæpius vrunt cum halonitro, & sulphure. Aliter fit per vaporem aquæ in qua sal vrinæ, & ammoniacus soluti, de qua vide tertiam partem Theatri chymici p. 80. in libello perfecti magisterii ad Aristotelem relato. Aliter infra p. 314. Verum huc vsque de calcibus. Qui de usu singularum plenius quid scire desiderat consulat Crollium, Quercetanus, Penorum, qui sedulo de eo sunt locuti, nec est nostrum in Epitomen omnia coniciere.

CAPVT X.

De imperfecte calcinatis.

Perfecta calcinatione fieri calcem perfectam: imperfecta vero tum imperfectam, tum aliquid aliud, quod nomine *ysii*, vel *cremati* appellatur, vulgare est. Id autem non in calcinabilibus tantum locum habet, verum etiam in aliis nonnullis, ut salibus (vnde *sal tostus*) terris, luto, argilla (vnde *lutum ysium*, quod detrahitur fornacibus hypocauftorum, & clibanis pistorum) & aliis, sylvæ quædam horum est apud Dioscoridem, Galenum, & sequaces, qui de medicamentorum materia libros condiderunt. Neque tamen vnus est seu omnium, seu eiusdem modus. Phrygius lapis vino maceratus cremabatur: inde iterum potabatur vino, & reuerberio reddebatur, idque etiam tertio repetebatur. Aliquando viua pruna sepultus sine potu vini mollebat: nonnunquam in foco folliis perflabatur donec erubesceret. Inde veniebat in medicum vltim lotus, illotus prout conferebat. Nonnunquam isti modi ordine seruabantur. 1. nutriebatur optimo vino: 2. sub carbone viuo vrebatur: 3. in foco exercebatur follium statu donec igniretur, 4. immergebatur vino ut restinguereetur. Hinc reducebatur ad reuerberium, iterumque ad vinum repetito tertium labore. Pyriten cremabant simili arte, sed non vino, verum melle satiatum. Finis vrendi sub molli pruna cum aspiratu follium erat rubedo. Quidam iterabant opus, donec perustus posset fieri. Hemitates, & magnes absque illitione per se vrebantur. Alabastrites, terra Eretria, & similes proprius calci elaborabantur. Ochram vrebant donec rubrica fieret. Lapidem calaminarem nostri quoque cades faciunt, moxque oculari aqua vel vino, aut conueniente liquore restinguunt, donec fathilcat, postfitque in exactum lenorem pro collyriis redigi. Sic tractatur Thuria Alexandrina, & cadmia nonnullæ fornaciarie ex focis æris, & argenti. Olim & nitrum vsseunt. Nos hodie halonitrum figimus ignibus, & fundimus sicut & salem communem, quem veteres melle mistum ollis tectis, ne exiliret, includebant & torrebant, quæ de re Dioscorides est consulendus. Pumicem flagrantissimis carbonibus ignitum in vinum præcipitant, idque ter repetunt bis cum vino, tertio sine. De diphyrgo & panibus metallicis ex lapide ærolo: *perque ysio* vsque in cinabaris colorem cum additamentis sulphuris, & salis, cum quibus mutuis stratis componitur, tamen si aliquando alumen substituitur, aliquando solum in ignes inferatur, lege auctores vetustos, qui etiam de chalcitide torrenda, & arugine, & cerussa, & minio nativo non nihil commemorant. Plumbum ut combusserint Dioscorides monet c. 48. lib. 5. vbi, quod hodie quoque fatiramus, sulphur adiectum fuisse docet, quo vel plenius, vel minus vri potest. In chymia nostra animaduertit Tyro esse quoddam artificium *placmaliarum*, uti vocant officinæ, seu scoriarum, quæ aliorum gratia instituuntur, suntque huius magisterii.

Neque enim sordes tantum in spumam metallicam inter coquendum abeunt, sed & tota corpora. Scoria sunt diuersorum generum. Quædam natant leuitate: quædam sidunt: quædam medium seruant. Primæ spumarum nomine ab excoctoribus appellantur, siquidem ex venis maioribus fornacibus fit excoctio. Nam in cineratio non spuma tantum, sed & lythargyos natat, & per canalem deducitur

ducitur: In catillis cinereis, seu cupellis absistunt partim partim irrepunt in cineres, quod fit & in falmatione maiore. Media recrementa nuncupant, lapidem, panem arosam, pyramachum, diphryges, imo Enneaphryges aut decaphryges iustius apud nostrates conflatores diceres. Sidunt reguli dictis seu succi, apud veteres diphrygis nomine comprehensi, idque in fornacibus. (a) Dum ferrum conflatum, aut repurgatur itidem pumicola absistunt recrementa. Chymicus assumit spumosa aeris, & ferri: & ex his facit medicamina, qualia & ex panibus arosis poterant, solentq; fieri & ex lithargyro, & plumbagine. Exemplo sit illud Crollianum. Elige scoriam chalybis ex officinis laminariorum: (Ita n. leuatis opere feruili) vel conflatoreis venæ martis. Pulueratis affunde acetum acerrimum, vt corrodat in farinam, reddantq; tincturam, qua à menstruo separata, & abluta sæpius, aut etiam reuerberata nonnihil, & eluta vtetur medicus ad fluxiones ventris, hamorrhagias, albos mulierum menses & alia. Si non vis foris petere scoriam iple facito. Squamas chalybis optimi, vel striduras misce puluere stibii, & in catino ante folles colliquatas effunde in conum, seu calicem pro regulo. Adicere potes facilioris fusionis causa halonitrum, aut boraceum. Est quidem hæc scoria coniuncta cum spuma antimonii: sed non minoris utilitatis, si eam cremes, vt stibii volatilitas decedat, ferriq; calx solitaria maneat. Inde vero aurum medicum, & liquorem conficere solent, rem magnæ gloriæ in Paracelsi chymiatia. Si vis panes arosos similiter præparare: tritis misce tartarum calcinatum, & halonitrum. Habebis materiam pro calce & oleo veneris. Regulus stibii totus abijt in spumam beneficio adiecti tartari: sed non simul. Semper enim effusio regulum ponit, donec totum corpus sit absumtum. Ideo toties mistio est repetenda, quo ad nullus super sit regulus. Adiciunt & hic aliqui squamam chalybeam, aut fragmenta laminarum, vel loricarum annulos. In ferro enim sese exercent spiritus stibii, atque ideo eructant spumas. Spumæ hæc porro elaborantur donec in oleum dissoluant, aut essentias, aliaue magisteria præbeant.

Scoria mirtia chymica.

Scoria stibii ferrosa.

Epar antimonii de quo vide in Hy pomnemati bus.

Nihil est aliud quam stibium cum halonitro & stum.

Scoria satur. ni pro oleo. Crocus plumbi

Huius loci est & Epar antimonii quod Basilii, Valentini, & Quercetani ope halonitri parat, vel ex ipso crudo stibio, vel vitro cum pari sale petraeo reinito, & pruna, vel ignito ferro in catino vel olla ampla incenso, donec deflagret, & detonet halonitrum. Epar contritum abluatur & per se in substantia in vino, vel tabulis saccharatis datur, vel infusum eius ad purgandum pro aqua benedicta Rulandi Solui tamen & in oleum potest, & amplius elaborari pro tinctura. Oleum plumbi vt absque magno sumtu coferatur, saturatum, vel Galenam pulueratam misce cum triplo tartari, & colliquatum vitrumq; effunde in calicem. Scoria natabit: regulus fides: quem reperito labore totum in spumam diduces. Hanc tritam ablues, vt tartarum secedat. Inde reuerberabis in calcem, quæ in humore salis modo dissoluit. Qui properant, sale tartari assument, & relictum cum scoria simul deliquio solunt. Ex scoris talibus facies crocos & tincturas per menstruum, quod fit ex halonitro lib. 3. calcis virioli lib. 1. quibus contritum affunditur acetum stillatitium optime rectificatum, vt tribus digitis, seu uncis excedat. Digestione in loco frigido per horas 12. facta destillantur ex retorta. Hoc menstruo scoriam attenuantur in crocum. Sed Crollius, vt supra dictum, aceto stillatitio absque illis medicaminibus contentus erat.

E scoris, Epate, costis, vstulatis & similiter præparatis, si quis velit ad vltimum calcis procedere illi via est aperta. Calces autem aliquam latitudinem habere, & plus minus attenuari, item suo fine, aut aliorum gratia fieri, superiore capite monuimus, quandoquidem in liquores, seu olea vt appellant nonnulli, præsertim si pinguedinem habeant Plinio sudores, deliquescentia possunt elaboratiores; aliquæ præbent mercurios, vt metallicæ: aliquæ crocos, vt cum ex calce plumbi, vel plumbagine, aut cerussa fit minium seu sandyx: ex ferrugine martis & recrementis æcus eiusdem: ex ochra combusta rubrica, & c. quædam salum, & extractorum causa parantur: alia vitrorum, gemmarum, metallorum repurgandorum, aut miscendorum sunt præparationes de quibus omnibus vberius cognoscet tyro si per chymicum laboratorium non oscitanter ibit, & in eo sedulo attenteque versabitur. Iam non expectabit peculiarem de mercuriis, liquoribus, crocis, coloribusque commentationem, vt nec de essentis, floribus, tincturis, elixyribus, spiritibus, aliisque extractis per calces obtinendis. Occurrent illa suis in locis, sæpeque contingit vt etiam obiter describantur, & nos de illis in Alchemia disseremus, in qua si quid deerit ad pleniorum cognitionem, id vel alii magistri (scripserunt enim plures de iisdem) suppeditabunt, vel labor industrius, modo ne pigeat laborare, & eandem rem sæpe ad incudem, donec respondeat, reuocare, & experientia monstrabit.

Illud tandem monendus quoque est discipulus noster, vt in lectione autorum sit circumspexum, & non tam vocabula æstimet quam rem ipsam. Calx fit calcinatione vera & vniuoca, vel analogica, vel æquiuoca. Si per vniuocam calcinationem opus paratum est, proprie calcem dictam intelliget. Sin æquiuoce, quod sæpe fit, (nam indifferenter loquuntur aliquando autores, præsertim que sophistæ non patiuntur se ad leges astringi) proprium nomen occultari sciet, vt cum calx dicitur per argentum viuû factus auri puluis, qualis etiam ex foliis auri, & argenti per mel aut similes succos paratur: Quercetanus calcinationem nominat pro cinefactione in puluere serpentino. Analogismos, symbolismos, & parabolas sequuntur Hermetici, apud quos calx viua, cinis terra, & similes termini lunæ promittunt. Agnoscet hinc etiam catachreses, & inscitiam nonnullorum, qui quod calcem appellare debuerant, essentiam, extractum, sulphur, & c. esse mentiuntur nullius commodi, sed tantum ostentationis causa.

(a) In conflatoreis aeris sunt etiam Thutia, & spados seu cinis climia Arabum, quæ versæ est in xaduear corrupta voce. Thutia est fuligo caminaria, aliis Pompholyx dicta: sed non omnino illa, quæ gignitur in orichalci coctura ex are regulari & lapide calaminari, vel cadmia fornicum. Illa est alba, viridis, rubescens, citrina: crassa alia: alia subtili. Oritur Auicenna ex climia, quæ residet in imo: Tutia vero sublimia petit, ibiq; concreuit.

Plinio cadmia est arosus lapis, & simul recrementum in officinis arariis & argentariis variis: Vide li. 34. c. 10. Dioscor. lib. 5. c. 46. 47. Gal. li. 9. simp. Alia cadmia est apud Agricola li. 11. de re metallica

si pur-

si purgamentum, quod detrahatur ararium ex are, dum coquitur, ex quo postea panes arosos facit, quorum panum fragmenta etiam sunt cadmia. Est & cadmia glebosa, lapu scilicet calaminaris, &c. Est cobaltum argentarium.

CAPUT XI.

De cineribus quos vel facit vel usurpat chymicus.

Etiam cineres (qui incinerationis Enchiria efficiuntur: Quercetano, qui calcinatione, fieri tradit, vocabulo abutere) sunt magisterium corruptione, quanquam non causa corrumpendi, sed perficiendi, natum Terminus ipse non semper est vnus vsus. *Cinerem ne vilipendas* inquit arcanorum Doctor. Est enim, corona capitis tui, &c. Arille cinis non est is, quem populus nouit ex cremiis per combustionem ignis actualis ortum. *Cinis de cineribus* tum in lapide minerali, tum vegetabili, & animali auditur: Et tunc in his propius accedit ad cineris synonymiam. Metallicus chymicus aliquando vocat cineres plumbi, & fauillas aliorum metallorum: sed & officinae *cadmias fornacum*, Thutias & similia ita nuncupant, sicut Græci *σποδος* vnde *spodium metallicum*, aut *vegetabile*. Ex quibus patet non carere Alchymiam suis cineribus, quanquam non omnes parat artifex chymicus, sed quosdam foris petat, quos tamen si aliunde non suppetant, ipse quoque conficere dextre nouerit.

Materia vniuersi cinerum maxime est combustibile cum flamma concepta, quod abundat in vegetabili & animaligenere. Sunt & aliqua mineralia, & mista huiusmodi: vt sulphura, bitumina, realgaria, dorfena, terra ampelitides, lithanthraces, succina, cum affinibus. Consistentiam quod attinet, vt non omnia calx in atomis statim subiscit, vt lapis calcarius recens, marmor, gypsum, conchæ, &c. quæ sæpe tritionem, quædam etiam humidi ingressum, vt lapides fissiles, aluminoli, calcanthosi, calcarii similesq; cremati expectant: ita nec omnis cinis statim est dissoluta consistentia.

Excellunt autem in Alchymia pharmaceutica illi cineres ex quibus sales essentiales extrahimus, quos chymicus non ita fortuito parat, vt famula in suo foco, quanquam & hæc studio cauet ne nimis comburantur. Hoc enim si factum fuerit, sal spiritalis dissipatur, & relinquitur elmetatis quædam terra. Chymicus suas herbas, spissamenta, feces, ligna, ossa, cornua, coria, & quæcumq; cinerari possunt, includit ollis, hisq; testis, & in calcinatorium furnum, tenerberium, aut olibanum illatis adhibito viuo igni, cineres procurat: qui si non vna combustionem fuerit, plures adhibet. Sic præparatur *cranium hominis*, *ceruus cornua*, *aleis*, *platycerotis*, *Rangiferi*, &c. Item *dentes apri*, *castoris*, &c. *mandibula equorum*, *Lucii piscis*, &c. officula piscium & lapilli: *Pili leporum* & *pelles*: Ica *Erinacei toti*, *talpa*, *lepusculi*, *vipera*, *scorpionum*, *buffonum*, *laccetorum*, *ranatum*, *asellorum*, *cicadarum*, *locustarum*, &c. *Spongia* quoque in cinerem rediguntur. *Seruator* chymicus pharmaceuticus in sua officina habet cinerem fecum vini, & aceti.

Alias *tartarum calcinatum* vocant cinerem tartari, qui non vno modo parari solet, vt est in Alchymia. Cineres alkali, & soda sunt frequentissimi, & quos clauellatos appellant ex combusta abiete, vel quercu, vel fago in tylis super scrobibus, quibus cineribus tamen implicant etiam terras, & lapillos. In alcali quod Bulcasis ex kali fieri docet, & soda, abundat sal. Ideo non tam inter cineres refertur, quam inter sales, quasi combustionis recrementum, quanquam impurum. Quapropter & modum reputandi, seu dealbandi proposuit, sicut in libro ipsius videre potes, vbi ex huiusmodi salibus combustis etiam amplius quid facit, quod possis seu ad cineres seu calces, aut tosta referre. In tractatu tertio sua pharmacopœia tam calces, quam cineres describit ex testis *conchylium*, *corticibus onorum*, *cornu ceruorum*, *seta*, seu *serico*, aut *folliculis lericis*, qui tamen assantur duntaxat, vt loquitur: *Lana* quoque, & *cancrorum* ad morsus canum rabientium cinis proponitur, prætereaque *scorpionum ad lapides frangendos*: *Serpentum* pro *Theriaca*, vbi non completur incineratio: *Capitum viperinarum* *Salitorum*: *Leporum*, *Ericiorum*, *ranularum*, *hirundinum*, & similibus, vt *picarum*, *ciconiarum*, *regulorum*, &c. de quibus & Galenus lib. 8. simpl. vbi calcem cinerem quandam esse dicit, definitq; *τέρεον λεῖψανον τῶν κεκαυμένων ξύλων συνδεδεμένων ἐξ ὀστῶν καὶ σπινθῶν τε καὶ ποιοτήτων ἔχον ἐν αὐτῷ τὴν γαστέρα, καὶ αἰδαλωδές, ἢ λιγνῶδες*, fuliginosum cuius partes tenues aqua diluta abscedant, relicta parte terrea: aqua vero cum separata parte lixiuium est. Addit non omnem cinerem habere eandem crasin, seu temperamentum quia variet iuxta combustæ materiæ differentiam: quæ sunt veluti *chymicorum principiorum hypotheses physica* tyroni nostro nõ aspernandæ. Alia crasis est cineris *sarmentitii*, alia *Tichymalli*: alia *ficulni ligni*, &c. Et tamen si pars tenus separata fuerit, in omnibus relinquitur *terra Elementalis*, cuius vnica faculeas dicitur esse siue morsu siccatio, nisi receperit vires tempore, vt fit cum halonitrum instauratur, quod notandum. Nā sicut in metallis cumuli crematorum lapidum: vt *chalcanti*, *aluminis*, *bismuthi* & similibus fauillæ, *Icoria*, & recrementa longo tempore sub dio seruata, & complura recipiunt vires, & veluti reuiuiscunt: (qualis natura est & antimonio, & chalcanto. Item ferri metallis, &c.) ita cineres quoque nitrosi ex solidis lignis, fagi, quercus, coryli, &c. qui miscentur vsualibus, fimis animalium, terris, saluiginosis, & calce viua, aut resuscitata. Fimi animalium feruentiores pares reddunt cineres, potissimum columbarum, anserum, & aliarum aquium, quæ lapillos & arenas ligunt, & calore ventriculorum consumunt.

Apud Arabes est *spodos*, vel *antispodium* ex crematis arundinibus, quas tradunt collisa per ventos incendi. Dioscorides etiam ex aliis conficit quem vide lib. 5. c. 46. Ex dictis patet vsus cinerum

Cineres medicari & ossa cornuque vlla.
Diosc. lib. 5. c. 79.

Cinis clauellatus.

Cinis Galeni

Crasis cinerum diuersa

Cinereum sales resuscitabiles.

Auicenna. li. 2. tract. 2. cap. 17.

*Vide Galen.
de Theriaca
ad Pisonem
c. 18. ubi apo-
logia est com-
bustorum.
Aetius form.
13. cap. 97.*

*In seade
pag. 131.
Cranii pra-
paratio ad
Epilepsiam.*

*Stercoris cinis
album.*

*Alius usus
cinerum ad
saxifraga.
Antidotus
contra mor-
sum canis
rabi.*

*Cineres anti-
epileptici.*

*Inter cinerem
dum nata
fuligines ce-
dria, carbo-
nes.
Carbones &
Titiones.*

præstantem esse in eliciendis salibus ex materiis diuersis, qui sales naturam suorum integrorum res-
piciant, quo ipso detestatur, vi ignium non totis crasibus dissipari, destruique, & sales esse aliquam partem totius in
qua eadem potestas medica resideat, quanquam si in coagulando percurantur, spiritualis pars, quæ volati-
ca est, abscedat maneatque terrestris. E cineribus lixiua medica parari multa, quorum quædam etiã
bibuntur vt ab hydropicis lixiuium cineris iuniperini per vinum factum: Item Ebulini, Sambucini,
&c. officinis non est incognitum nec raro ad tumores, vlcera, vultusque; petat lixiua apta chirurgis.
Alias etiam integri cineres in vsum veniunt medicum, vt cornu cerui vsum, Ebur vsum, & similia. Ex-
tra medicinam docimastæ, & fulminatores suos catinos cinerarios, quæ cineraria dicuntur, item cupel-
las & lauorem formare: vitrarios vitreæ materiæ immiscere: chymicos lutamenta, & ignes cinerum co-
ficere: & ad smegmata cineres secum vini assumi, aut pro oleo fieri, &c. alibi exponitur, vnde constat
non temerarium esse magisterium, quod et infestum commodare potest. In præparatione notandum
est quod Galenus monet de confectioe salu piperini, nempe fumo exitum permitti debere vbi venenati spi-
ritus res cremanda sunt coniuncti. In cæteris claudere ollam solent peritiores: vulgus a. iusq; deq; operatur
etiam apertis focis, ollis, scrobib; vt constat de clauellato cinere, alkali & similibus. Medicæ obleruati-
onis est, si cineres proprietate aliqua & virtute singulari affectos volumus, aut etiam auctos poten-
tia, nos posse res cremandas prius præparare infusionibus: vt si cornu cerui vsum aut cranii, aut ossiũ
humanorum, vel ventriculorum ciconiæ, &c. de quib; habes apud Crollium, medicamen efficacius
ad Epilepsiam requiris, præmacera ea spiritu vitrioli temperato aqua paxonia, aut succo antiepileptico: si contra
vermes: dilue spiritum sulphuris acidum aq. hyperici, & cornu immitte vt satur bibat, quanquam hæc corrobora-
tio, & directio virtutis possit fieri etiam inter vrendum, aut postquam iam vsum est, si scilicet adhuc
feruens os, vel cornu in illis liquoribus extinguitur, & aliquandiu relinquatur: post exitum extin-
cet. Olim qui salso rem cinerem petebant, in ardentis rogos infundebant murias. Hoc medicus ad medicam
virtutem augendam potest imitari. Dum iuniperi vruntur, affundi, vel aspergi decoctum eorum potest:
sicut qui salem Guaiaci efficacioris petat, itidem irrorabit decoctum siue eiusdem siue buxi, & aliorum. Quer-
cetanus vt cranii vstio sit ad institutum efficacior, prius selecta ossa vino ex terget, deinde bis aut ter
vino aromatico, seu herbarum infusum macerat ad satietatē: postea catinis, aut ollis fictilib; nō vitra-
tis inter prunas flagrantes absq; fumo in Athanore reuerberante vrit: q̄ ratio in multis pot obleruari:
meliusque fuerit si et extinctio, & nutritio post vstionem accedat. Nā priorum vis igni labefactatur.
Si quis coralia aut vniones velit comburere (calcem siue cinerem dicas quod inde fit, non refert) aut
mumiā transmarinam, vel quodcunq; tale: præmacerare ea poterit conuenientibus liquoribus, &
decoctis, infusis, & præterea etiam istarum rerum ex quibus decocta fuerunt facta sales dum vritur
inspergere, ad quam rem vas cinerarium apertum esse debet, aut mobilis operculo reatum. Hæc
est quædam species tum correctionis, tum cōpositionis, qualis fieri potest etiam cum res variæ simul
cremantur, aut variorum cineres miscuntur. Stercoris canis, quod album Græcum vocant, efficinā impa-
tum seruant: q̄dam contritum saltē, & in marmore læuigatum reponunt. Rectius vritur, vt ossa attenu-
arentur, & vim melius redderent. Vsum confertur cum oxymelle scillitico, in q̄ pastillos diuisum reponitur. Inter
cremandum sapius aceto scillitico possit restingui, quod solemus alias sentire in lapidib; & vitru frangendi. Eadem
præparatio conuenit lupino stercore, & fimo columbino lapidoso. Succurrit et hicalius cinerum v-
sus. Nam qui filices, crystallos, vitra, & similia contra calculum præparant, in promptu habent vas quod-
dam cinere saxifraga (vt ex ononide, iunipero, &c.) plenum. In hoc candefactum lapidem aut vitrum nouis,
deciue immittunt, sinuntq; refrigerare, iterumq; candefactum intrudunt donec placeat compagis infirmitas, & fri-
abilitas. Placeret hic fimum columbinum combustum sumi. Qui cinerem canis rabi ad morsum canis
expetunt, suffocauerint eos prius aceto infasionis Gentianæ, & inter vrendum paulatim idem ace-
tum insperferint. Marrini Rulandi iunioris ad morsum canis rabi antidotus hæc fuit: R. cinerum ca-
cri Sole existente in cancro factorum: cinerum salpa: buffonum una pares. Misce. Mortum ablue vrina hominis
cenopotæ, in qua æquales æris & ferri eliminatorum triduo vel quadriduo sint maceratæ: postea insper-
ge puluerem. Similia excogitauerit ingeniosus multa.

Non a vanum, & temerarium esse hunc laborem, patet ex Galeni argumento Si enim non quibus
cinis sit ex quouis cremio, sed determinatus: Determinatio vero est à principio insito, vel foru inducto: consequens est
alteratum, & penitus satiatam medicatis liquoribus materiam comburendam itidem vires diuersas cineribus suis
communicaturam. Sic picibus, resinis, sulphure, bitumine oblita ligna, & vna combusta vim inde ali-
quam trahunt, & cineribus tradunt. Idem melle, cera, propoli fieri potest: potest & pastis variis. Cum
animus est ex spissamentis, magmatibus, seu fecibus succorum, & herbis cinerem facere, has arefa-
ctas in foco incendimus, particulatimq; submittemus succos, vt vno eodemq; labore comburatur
vtrumque. Qui picarum, hirundinum, ciconiarũ, &c. cineres contra Epilepsiam, vt inde fiant cū reliquis aquæ
Epilepticæ, faciunt, earundem auum stercorea non inepte submittere, aut dum vruntur colaturã
aspergerent. Quod si quid aduersæ potestatis subest, vt in scorpiũ, rubetis, cryllũ, cicadũ, &c. quanquam
ignis per se est correctiuus, tamen vt maior fides sit medicamini, instillabimus inter flammæ Theri-
acales aquas, aut Theriacæ diluturũ, vel antidotos ipsas nisi placeat salium extractorum ex ipsis nu-
tritio & sublimatio, de qua infra. Cæterorum dum cremantur incineranturque materiæ fuligines ori-
untur partim tenues, pinguesque vt è succino, caphura, thure, &c. partim spissæ, vt caminaria, cuius
etiam liquor, seu acidus, salusque spiritus, tanquam cedria quædam, qualis dum carbonibus sunt, excipi-
tur vt medicis proffit exedatq; verrucas, quod facit & liquor ex tela aranea combusta. Quin ne carbonibus
quidem & titiones negliguntur à medico, quamuis ista sint tam publicæ officinæ quam laboratorii
chymici. E fuligine caminaria adiectis cæteris chymicum facere salem suum armoniacum constat. Medici
inibent medicamenta ex tillis externa parare contra bubones pestilentes, & notum est emplastrum nigrum de
fuliginibus.

Titiones

Titiones extincti aquis fluuiatilibus in cupis, aut labris, eas alterant, vt scabiosis vtilia præbeant balnea: præsertim autem tunc conducunt lignea pinea, & nitrosa, vt betulacea, Guaiacina, saligna, fagina, querna, &c. Chymicus facit carbonem aliquando obiter artificio descensorio, cum ex ligneis olea & spiritus elicit. Illos medico præbere potest ad suffumigia, emplastra, &c. Ignis ad puluerem pyrium, aut fermentum, &c. Prunas quernas commodant lienosis. Ideo infundunt eas vino chalybeato. Sed nec contemnenda est extinctio titionum in vino tum ad lienes, tum alios morbos, quomodo consueuimus ardens succinum, Gagaren, caphuram, &c. maluitico restinguere, & postea vinum ad palpitacionem cordis propinare. Præterea cum non placet ad finem cinerationis procedere, sed citrà subsistere, Tostam rostorum pulueres, quos aliqui etiam sales, si sal adiectus fuerit, vt in sale Theriacali seu viperino Galeni, appellant, conficimus. Apud dogmaticos sic placet tum memoratus sal Theriacalis ex viperis in olla cum sale tostis: tum regulis, Item puluis asellorum ad calculum, sericum tostum (quod tamen tortere non conuenit, cum id nullam aliam ob causam fiat, quam vt teri possit: hoc autem assequi possumus facile mortario, & pistillo, vel extracta materia serici ex ventribus bombycum iam satiatorum, & se condere volentium, quæ materia arefacta ad sententiam potest comminui, aliqui laboriose terunt cum margaritis & similibus asperis) Rhabarbarum tostum & similia. Quercetanus in sui opii præparatione quam & aliqua Martinus Rulandus in suo laudano imitatus est, insolationi substituit tostionem pag. 54. pharmacopææ, vbi sub camino segmenta eius in lamina super prunis cogit sulphur maleficum exudare, & expirare, quod facit etiam pag. 59. in opio & hyoscyami succis simul mistis: quanquam ista correctio non careat suspitione deprauationis nec arrideat omnibus, cum sulphur illud maleficum debeat tolli alio modo, nempe solutione opii in liquore competente, & digestionem, donec spuma enaret, quæ tollitur cochleari; pura vero pars à fecibus abstrahitur laciniis. Quod si opium ipsi ex succo liquido faceremus, ante coagulationem eadem separationem vteremur, quam in Hyoscyamo facilius præstamus.

Talisto in patellis, tabulisve fistilibus, aut metallicis fieri potest; aliquando & collis, & verruculis, super foco. Bulcasis in terico vtitur olla, & foco prunarum, vel clibano pistorum post extractum panem, qui modus etiam nostris placet in multis. Scillam assat Dioscorides inclusam crustæ ex massa frumentacea vel luto. Chymicus saepe suum tartarum panno inuolutum argilla incrustat, & inter prunas torret. Theriacam torret super patella vt puluerari possit ad inspergendum moribus. Leporem vrunt in olla, suffocatum aceto. Capillos leporinos & pannos hæcenus vtilasse sufficit, vt item in puluerem abeant, quod & sanguini contingit, & croco & spongiis betule, cerasi, nucis, &c. cum ischa-mum medicamentum desideramus. Natura rerum docebit quænam magis, minusve torreti debeant, cum quædam (vt coria, lintea, panni, &c.) non vincantur, nisi in carbonem redacta. Lanam Bulcasis incinerat vt seram, posteaque lauat, apud quem vide & de lepore, scorpiis, cancris, ericiis, ranis: nec male quis etiam scineos, & lacertos sic præparauit.

CAPVT VII.

De viperis & colubris tractatio quadam Parodica, & primum de causa virium veneni & antipharmoni in eis.

Viperam Andromachus in vsus medicos ad Theriacam (αλεγεινὴ δινειν, hoc est, bestia, vocatam à De serpente Cirione, quo vocabulo quasi αἰὶς ἐκτορν, quod videatur basis esse compositionis istius, vipera in-facro Arist. telligitur, Bulcasis Thiros appellat: vnde videtur nata opinio quæ & Paracelsi fuit, Thirum esse no- in 8. hist. c. 29 qui vide- men proprium serpentis tanquam dipladis, ob feruentissimum, seu igneum venenum, quale & ha- tur seps esse, bebant serpentes deserti Num. 21. vers. 6. quod genus volunt esse in lacu asphaltide: & apud Lucanum licet & aspi- in deserto Lybia, quæ Caropereambulauit cum exercitu; fors etiam circa turrim Babylonicam Nimrodi, v- des sint septi- bi Rhaupvolius scribit esse multa venenata, inter quæ & triiceps bestia lacerta maior virulentissima: a- ci, vnde me- lii Aegyptios aspidas substituunt, putantes: & fortius alexipharmacum inesse, quo venenum præsen- dicamentum tius, cum viuere bestia ipsa non possent nisi veneni sui remedium secum haberent, argumento scorpii, qui se suo- septicum. I- ictu perimit, innoxia citrà ictum virulentia, quod tamen etiam aliter disputari potest. Non enim bidem aliud Indicum para- mori debebat etiam à suo vulnere si tanti esset latitans in ipso antidotus: Venenum à sanguine seu uis narra- naturali succo qui est vice sanguinis, naturali vi per suos canales in sua receptacula secretum ibi fir- tur contra- nocentius: Et si postliminio denuo misceatur succo vitali, membrisque principalibus communice- quem incolæ remedium- tur, deleterium est etiam suo animali) adhibuisse legitur. In aliis etiam antiquiorem fuisse ex ea- habere nula- dem, & similibus medicinam, ex Nicandro patet arguitque Galenus ex fortuito euentu vini, in quo lum. Plin. lib. 10. vipera suffocata perierat (dicuntur vini auidæ esse viperæ præsertim Graci; quod in Italia tentatum cap. 72. Gal. ab aliquibus non respondit, cum inclusæ ne attigerint quidem vinum: quod tamen experimentum lib. 11. simpl. fallit accidente. Nam neque cibum admodum gustant capræ, imò & alias serpentum genus diu ab- Et de anti- stinet cibo, Arist. 8. hist. c. 4. Plin. lib. 10. c. 72. solentque ferocia animalia excessum committere, vel o- dotis: Quer- mnia obiecta vorando, quod in aquilis, aue Moluccana Eme apud Clusium, struthio, vulturibus, &c. pa- cet. in phar- tuit, vel nihil, quasi confertatione ob captiuitatem vel parce aliquid gustando. Viperæ Galeni libe- pag. 480. A- ra vinum liguriuit, quod etiam in Italia compertum teste Baldo Angelo Abbatio.) contra Elephan- 4. idem de- tiam, atq; cognatos morbos eximiam vim habere. Audaciores fuisse necesse est ophiophagos, pillos- serpentibus- marmaridas, marfos, Arist. lib. 8. hist. c. 29. & Buffonivoros, qui ista, nobis venenata, etiam in cibum v- dicitur. sualem verterunt. Quidam contendunt non vbiuis locorum istas bestias esse venenatas. Sicut nec scorpii: quod quidem non difficile est creditu. Sed & aliam rationem habet. Quam nocentes mor- fu fiat viperæ experientia cognitum est.

At separatim biliolo veneno, ichoribus excrementitiis, & excrementorum vasis, carne tolli im-
pune vescuntur aliqui, qui etiam affirmant esse cibum gratum, quod verisimile est cum usu tuto quo-
que esse coniunctum, nisi affectus, & valida alienatio aliquid mutet; ut in illo, qui cum serpente pro
anguilla comederet, nihil passus est ante quam cognovisset colubrum fuisse, quo comperto adeo ani-
mo commotus est ut in morbum illapsum obierit: alius selem assam, pro lepore edit in seculis sine damno;
sed indicio facto tota natura eius cohorruit, ita ut omnia ingesta vomitu redderet, sicque evade-
ret. Angues in cibo sumi contra lentes anguillarum modo Plinius docet lib. 29. c. 6. Aristot. in mirab.
sect. 23. Gal. lib. 3. de aliment. facul. Plin. lib. 7. c. 2. Volumus chymicum pharmaceuticum non tantum
genera medicaminum, & eorum præparationes perspectas habere, verum etiam liberali caudatam
scientia instructum esse, posseque philosophari, ut titulum philosophorum, qui hermeticis ab antiquo,
ut & honorarium nomen sophorum seu sapientum, tributus est, iure aliquo sibi possit applicare.
Quæritur ergo unde serpentibus, viperisque sit illa facultas alexipharmaca, & quam ob causam senectam exuunt
autumno & vere potissimum, quam quæstionem mouet Quercetanus in pharmac. pag. 470. & seq. Cur ve-
nenati sint, & alexiteriam vim contra venena simul habeant, duo fundamenta, tanquam principia, pro-
poni possunt. Natura scilicet, & assuetudo ex victu. Natura, si quidem eam respicimus quæ à prima
creatione ante lapsum fuit, non videntur venenati esse vlli serpentes: Imo familiares homini exti-
tisse, atque etiam colluisse. Cum vero postea maledicto ob peccatum omnia deteriora euaserint,
consentaneum est serpentes hoc maxime passos esse, ut quibus etiam in specie est maledictum, &
posita ipsis, hominique inimicitia spiritualis & corporalis; unde fugiunt se mutuo, nisi quid auda-
cia, & præsumti alexipharmaci conscientia mutet. Illam accessoriam maliciam auget victus. Deus
quidem serpenti iubet terra vesci; sed experientia testatur esse etiam carnivorum. Arist. ait: Serpentes ac-
tium de vi- cipiunt vndelibet quod datur, siue autis, siue belua est, eam etiam deuorant. Succum exugunt. Reliquum per mem-
pera natura brum sui secessus emittunt. Magnos Africa serpentes etiam boues & homines venari pridem didici-
mus. Vipera comedunt quoque scorpios; unde virulentiores dicuntur euadere. Quod ergo ad vene-
num attinet, id partim est ex maledicto & degeneratione, versioneque in contrarium homini naturæ,
partim ex victu venenato, quod comprobatur etiam Rege calecutico apud Ludovicum Barthemam, &
minus aduer- pisella Indica, quæ Alexandro ad intoxicandum missa scribitur. Plus autem videtur esse in victu quam
sa veneno ser- natura; quia dum cibus alteratur, simul alterat, efficiturque ut minus malum sit, quod bono cibo
pæum: quod nutritur, quæ potest esse causa ut scorpii, & angues non in omni loco sint virulenti, possintque serpentes im-
ali non inef- pune in cibum verti, quod de Indis quibusdam etiam recentibus historiis narratur. Virtus alexi-
se omnibus pharma- & aduersa veneno serpentino etiam per naturam non deesse homini videtur, quando
volunt, sed spūm eius pluribus serpentum aduersatur, ut inquit Arist. lib. 8. hist. c. 29. Plin. lib. 28. cap. 4. & lib. 7. cap. 1.
tantum his qui similes ubi ait, omnibus hominibus contra serpentes inesse venenum qui dicuntur salua isti, ut feruentis aquæ contradi-
sunt Pphylo- fugere, & mori si in fauces penetraverit; vel si masticata anchusa rubri floris spūm iniiciatur. Refert idem
rum, aut vi- Plinius lib. 29. cap. 4. ex Marco Varrone aspidum ictus efficacissime curari, si morsus bibat suam ipsius vi-
perinas car- nam, quam necesse est aut natura veneno resistere, aut aduentitia immutatione ex veneno accepto: Et sane idem
nes comedo- runt. Quidam sibi ipsi posse esse quadamtenus remedio discimus (a) natura argenti viui sublimati. Si enim hoc pote-
runt. Quidam ieiunio eam tur hydrargyro ex quo est factum, & postea sublimetur denuo, omne venenum ponit, adeo ut
sim tribuūt, hinc argumentum capi possit remedii dandi aduersus assumptum sublimatum, quanquam alias lac,
cum & ara- decoctum maluæ, althææ & similia item corrosiuus opponantur. Idem probant scorpius, rubetis, pha-
nea conspu- langis & similibus suo vulnere impositis. De psylla, marsus, ophiophagi supra dictum; Et apud Plinium
maldebant. alicubi indigenis non nocent serpentes, sed tantum peregrinis, quod secus in Carie monte scribitur à scorpio-
vrina morfi nibus fieri. De Mithridate diuersæ sunt sententiæ. Quidam volunt usu mithridatii effectum ne peri-
sum. re posset veneno: Alii contendunt sapius epoto veneno, quod verisimile est historiis eorum qui
Venena re- confuetudine veneni comesti nihil ab eo passi sunt iuxta principium physicum: à consuetudo nulla pos-
tunda seipis- & actio est inter contraria specie. Ita multæ bestię venena concoquunt, præsertim aues (ibides, eiconia,
aut propriis succis.) & pisces, quod & de viperis dictum. Verum hic quæritur potius unde vim il-
Plin. lib. 7. lam accipiant serpentes, quæ carnes eorum perhibentur homini sic prodesse, ut venenum non tan-
cap. 2. & lib. tum serpentinum, sed & aliud quoduis minerale, plantale, animale assumptum verent nocere, atque
8. c. 59. nat. etiam præseruent à læsione venenatorum, quandoquidem negant eum, qui serpentes comedit, ab
hist. cap. 30. illis morderi, aut si ciat, periculose habere. Nulla est in victu, & assuetudine ratio. Neque e-
Galenus de nim antidotis viuunt vipera, & scorpi quos Plinius scribit lib. 10. c. 72. terra victitare, ut scriptura sa-
Theriacæ ad- cis narrat. Confugiendum ergo ad argumentum proprietatis ex crasi, aut ad quandam duo-
pis. narrat- rum venenorum pugnam quam causam paulo ante attigimus, eaq; illustratur etiā amulato arsenica-
trifolii hya- li, & buffonino. Prius dogmatici plerique accipiunt, & ad totam rei substantiam referunt: Posterior
cynthio simile morsibus Si- chymici declarant suis experimentis Nam multa habent, quæ singula sunt venena sed coniuncta se mutuo si
pera illarum eos sanare, afficiunt, ut venenositas in salutare adiumentum transeat. Num ergo ut paulisper de crasi sententiam sepo-
integris im- namus, statuimus carnes, & quæ alia ex viperis, colubis, rubetis, lacertis. (Nam hæ bestię eundem
positum no- habent vsum) assumuntur, tum præparatione, tum alteratione siue per correctoria addita, siue calo-
cere. rem nostrum immutari ut repugnandi suæ bestię ichori, & bili venenatæ, in qua Plinius scribit: ve-
Arist. in mi- nenum esse, principium acquirant? Etenim id non videtur fieri posse simpliciter additum non agit in ipsum. Acti-
rab. narra- additum tali facit ut magis sit tale, & arsenicum arsenico simpliciter additum non agit in ipsum. Acti-
tione 22. do- ua & passiva effici debent si duo eiusdem speciei se mutuo destruere volumus, quod etiam fit in a-
ciconiis: De- nalogis: ut sublimato & regulo sibi oleo tartari, & spiritu sulphuris, &c. de quibus alibi. Verum hanc ratio-
lib. 10. cap. nem statim eneruat diuersitas præparationis, & tamen vis eadem. Nobis crasis aridet, quæ immu-
28. Prius lib. 17. tatur homo qui edit serpentum carnes, ut veneno eorum aduersam vim accipiat. Quercetanus nu-
Lib. 29. c. 6. per singularem produxit opinionem in pharmacopæ pag. 470. 474. & c. ubi de viperinis Trochiscis agit inter

inter serpentes tantum duos, colubrum (qui aliis est aquaticus Plin. lib. 32. 4. Virg. lib. 3. Georg. de Calabro pisciuoro) & viperam exuias statis temporibus, vere, & autumno, ponere: Deinde istis temporibus mutationem fieri in terra, exurgente calore, & spiritibus balsamicis fecundis sese ad plantarum radices extollente, easque nouo succo induente ut vegescere queant, idque prouocante calore solis, & naturæ sulphur exuscitante, qua interior sinus terræ irrigetur preciosæ, & viuificæ aquæ vitæ, & necetis naturalis saluberrimo liquore, quæ sublimatio fiat etiam æquinoctio autumnali, sed calore paulatim decrecente ob solis digressionem, & balsamicis spiritibus retrocedentibus in suum chaos, seu matricem. Hinc postea colligit bestias istas isto balsamico spiritu, sulphure, liquore vitali, & quibus aliis nominibus pro sua grandiloquentia vocat, pastas cutem exuere, & tincturam antiphar-
 macum accipere. Naturali quodam instinctu (ait) exugunt, & in alimentum aliciunt cibum æthereum, qui tam insigni viuifica, & specifica facultate pollet aduersus venenatam, & deleteriam ipsorum naturam, ut sicut satis resistunt, & instaurantur, non solum vim acquirant spolia sua utroque tempore exuendi, & se renouandi, sed ob exuberant illud balsamum instar medicina vniuersalis sunt ad omnem cutem leprosam vel quauis alia labe fœdatam. Ita quoque sunt eiusdem balsami virtute alexiterium summum contra omnia venena lethifera & presentissima. Argumenta ducit ab effectu, quasi alia de causa exuere senectam, & lepram sanare, fierique antidotus non possint, quam ex radicibus & principiis magnæ istius, & vniuersalis medicine, cum qua participant; (Al-
 lodit ad lapidem philosophicum ex metallis tractum, seu primordiis seminalibus corporum perfectorum & argenti viui, quasi ex analogia argumentaretur; Vbi paria effecta, ibi pares causæ. In elixyre sapientum & antidoto serpentum sunt paria effecta: Vtrumque enim vniuersale ad medendum vim habet: Ergo & pares causæ sunt.) Aut scientia naturali vult bestias istas attrahere terræ balsamum; aut hunc dum tendit ad radices, earum corpora peruadere, & tingere, ut tum sibi ipsis contra suum venenum fiat remedio, tum aliis contra quæuis, si obiciat idem debere euenire etiam cæteris sub terra viuentibus (serpentibus, talpis, mu-
 ribus, cuniculis, formicis, lacertis, buffonibus, &c. de quibus vide Agricola in libro peculiari de animantibus subterraneis.) Respondet proprietatem hanc viperis, & colubris solis à natura inditam esse, ut tota, iuxta quam nascens antitoxa spiritus alexipharmacos trahit, illa nullos affument. Ita apum solam dicit melleficam esse, licet plures melle eundem rorem lingant. Si obiciat rursus: At debebat omne venenum serpentibus isto balsamo tolli: respondet negare, exemplo apum, quæ mel sugunt optimum, licet interim venenum maneat in aculeo, cui veneno cælestis & balsamicus liquor in cætero corpore aptissimum sit remedium. Illustrat rem fabula horti Hesperidum, ubi fingitur Draco aurea pomæ custodire, ut discamus medicinam vniuersalem querendam esse in rebus extrinsecus venenatis, & arcanum e-
 ruendum ex nucleo interiore: sicut in dentibus serpentum est venenum, sed in interiore corpore alexi-
 pharmacum. Concludit locum admiranda Dei prouidentia, quod est argumentum generale: Ideo sic esse, quia Deus sic fecerit, & conseruet: quod elucescat etiam in aliis, ut Dracone marino, cuius spina in dorso venenata, &c. (Posset adici pastinaca cuius radices item virulentæ: imò & homines, aliaque animalia quorum morsus virulenti sunt, carniæ esu salubri, &c.) Hæc Quercetanus: Cuius sententiam non aliter possumus intelligere, quam non naturæ proprietate & crasi substantiali inesse serpentibus alexiterium, sed acquisita, & foris superueniente virtute. Non autem repetitur à Paradiso quæstio, quæ factum sit ut serpens homini ab initio familiaris euaserit ei perniciosus veneno, quod ex accidente maledicto, & mutatione vtriusque naturæ in deterius esse, libenter concedimus: Sed de facultate, quæ iam inesse deprehenditur toti generi noxiarum, agitur. Hæc itaque quæ Quercetanus statuit, amplius sunt consideranda.

Primum, quod aduerfatur, argumentum, est quæstio de loco latibuli viperarum, quas Aristot. lib. 8. hist. cap. 15. scribit non subire terras, sed sub saxis condi. Hoc si est (asserit autem etiam Agricola, & Matthiolus, qui Plinium non Aristotelem lapsum esse scribit) debet ille balsamus non terras tantum, sed & saxa penetrare. Plinius quidem lib. 8. hist. nat. c. 39. solas terras subire narrat; atque ideo contradicit Aristoteli: Sed Angelus Abbatius & terras & saxa pro latibulo habere asserit (b) obseruatumque esse sub terra latere. Hæc dissensio saltem incertum facit argumentum Quercetani. De colubris aquaticis maius est dubium. Nostri Germani quosvis serpentes pro puluere viperino petunt, non curantes etiam quidam eligant sub corylis latitantes, quidam venenatissimos. Quidam serpentes, inquit Agricola, in canas arbores secedunt, qui & laxorum cavernas subeunt: imò & in muris latitant infer rimas, ubi non tam sunt balsamici illi halitus, quam ferales quidam vapores, ut habet & historia iurtis Nimrodicæ, circa quam magna sterilitas est, & solitudo, ut nullum sit indicium viuificorum spirituum à Sole qui perpetuo incumbit interdiu locis extractorum. Sint ergo colubri non hydri, sed angues terrestres qui vbivis ponunt senectam, at cum non appareat ille balsamus, leuiculum esse fundamentum elucescit. Alterum argumentum suppeditat experientia. Licuit Quercetano à simili effectu, euentuque ad similem causam argumentari. Eo argumento & nos utemur. Si coluber & vipera vi balsami istius exuunt senectam, etiam scyale, stellio, eruca bombycum, blatta, culex, scarabæi, cicada, locustæ, Gamma-
 ri, astaci, cancri (qui & sæpius anno crustam mutant) lacertus, &c. quorum nonnulla item latitant hyeme. At hæc non exuunt vi balsami: ipso Quercetano asserente. Neque ergo illud. Quod si vi balsami hausti non exuunt, neque inde alexipharmacam sibi & aliis potestatem capiunt, ex hypothesi virumque ex eadem causâ esse. Tertium sumi potest ex auctore de Theriaca ad Pisonem, qui cap. 13. sic scribit: Capies viperam pro pondere totius compositionis, non quolibet tempore sed veris initio captas quando desertis latibulis suis foras sub diem properunt, neque venenum, sicut prius (dum scilicet latebant, & nuper etiam progressæ sunt) habent. Secretus enim tempore cum nihil veneni per occulta spiracula digeritur, perniciose continent virus; quo tempore omnis
 serpens senectâ vestitur: hæc est spississima membrana (Aristoteli cutis vltima & primi ortus operculum lib. 8. hist. c. 17.) quæ latibulo non atari accepta refertur. Propterea non oportet statim insidias ipsis tendi, sed permittere, ut ad tempus aura vescantur, & naturales pastus capeant, nempe buprestes, cantharides, pinorum erucas, aliaque.

Capitulum
viperinum.

Vnguentum
viperinum.

aliasque huius generis escas. Hæc enim sunt accommodata ipsi cibaria, &c. Plures rationes habet hæc sententia: 1. adeo non excipi balsamum illum viuificum à serpentibus, & viperis, ex terra, ut potius venenum in illis fiat auctius, quia tunc sunt venenatissimæ; & ideo prohibentur tum extrahi ex latibulis, tum statim ab apparitione assumi. At tunc debebant esse plenissimæ balsami alexipharmaci: 2. Senecta non exiit vi istius sulphuris, sed sordium in latitando contra tractum, & æstui pastus. Fiunt autem concretiones etiā remedium contra vim frigoris. Frigore albescente, & natura se resuscitate abiicitur id quo non amplius animal indiget: Et est etiā vis quædam insita carnibus serpentum, qua ad superficiem pulse impuritates præter naturales separantur. Ita nimirum euenit etiā in non latentibus, ut onibus, ceruis, auibus nonnullis, &c. quæ calore veris abiiciunt veteramenta, pilorum, lanarū, plumarum, ut aquilæ aquarum frigidarum lauacris. 3. Non istos halitus familiaritate naturæ ligiunt, sed alios cibos quibus delectantur, & mutant simul torporem hyberorum; Imò quarto quoque loco, dum cutem abiiciunt, quid ni exhalent simul illum spiritum conceptum? Quinto: citius prodeunt quam ut satiari possint isto balsamo: diutius sinuntur, quam ut idem non diaporet, & exudet. Addimus sextum, quod rustici vipers æstate quoque capient, positos in orbitis, aut fissuris agrorum quibusdam fistulis ex arborum corticibus obstructo altero foramine. Has disponunt non ita procul à conspectu vipera priore aditu patente. Viperam postea paulatim propellunt ut per orbitam, vel fissuram procedat. Hæc cum ad fistulam peruenit, irrepit periculum effugitura; sed captator statim etiam hoc foramen occludit, & sic viperam captam ad pharmacopolas deportat, qui eam etiam diutius seruant. Vbi tunc iste fictitius balsamus? Iohannes Anglicus ad tineam, pustulas, morphæam & alia mala facit vnguentum viperinum non ex istis balsamo terrestri turgentibus, sed diutius nutritis loco sicco. Angelus cap. 12. de viperis vult venandas esse eo potissimum tempore, quo exiunt senectam, vel paulo ante: quod propius accedit ad sententiam Quercetani, sed longius abscedit à Galeni. Marantha cap. 9. de Theriaca tam stupidas in cavernis esse scribit ut vix se moueant. Nequeunt ergo animali facultate ligite balsamum. Si de naturali contendas, & subeuntibus halitibus, Galenus porius venenum, quam balsamum antipharmacum tunc concipi, & inualecere tradit, quia latrantia intus excrementa mora fiunt malitiosiora. Lege illud caput Marantæ qui nihil aliud affirmat quam Galenus ad Pisonem, & lib. 1. de antidotis, quæ Quercetani opinionis aduersantur. Tantos autem autores reicere, & unico singulari adherere non facile quis sapiens velit: Et est Italici istis potior fides in re patria quam peregrino. Si circa finem veris, ante initium æstatis ad Theriacam sunt commodissimæ: Initium autem hoc incidit in tempus Iunii: Intellegitur in Maio esse legendas, quo tempore in calidis regionibus pridem fuerunt extra cavernas, ut interim omne balsamum haustum simul cum vetere cute exuerint, & exudauerint. Fæmelica sunt venenosiores, quod probat Maranta morsu hominis ieiuni. Quæ venenosiores sunt, minorem habent vim balsami, suntque biliosiores, ichoriosiores, & excrementosiores. Cistonius iudicio venandæ sunt & in autumno. Si & tunc bonæ sunt, unde hauserunt istud sulphur balsameum antipharmacum? Ita quas Andromachus vindemiæ tempore, (medium autumnum esse vult Abbati) iussit comprehendere, non possunt se illo halitu viuifico imprægnasse. Verum in per se imbecilli causa non opus est plura argumenta comportare. Hypotheses Quercetani consideremus. Prima de exuuiis sane historica est, sed non solis viperis competens, ut si senectæ defectio serpentibus sit ex halituum illorum susceptione, debeat ea magis competere animalibus aliis itidem latitantibus, atque etiam vris, qui non minus sunt spirituum capaces quam serpentes. 2. mutationem fieri sole arietem, & libræ petente concedimus; sed non ea causa quam adducit Quercetanus. Viuifici illi halitus sunt primum in plantis. Hæc ex terra niuibis solutis (imo & nondum solutis ut in genere arborum apparet, & herbis quibusdam veluti Elleboro nigro nostrate, Elleborastro, narcisso, &c.) & pluuiis irrigua extrahunt sibi conuenientem succum, qui per coctionem immutatur in naturam plantarum quibus se accommodat. Falsum est solem ex imis terræ balsamum vitalem extrahere, cum eius radii istis temporibus non tam altè penetrare possint, nec tam valide agere ut dissoluere internam pigritiam queant. Quid quod bestia prius procedunt quam tam profunde incaleseat à Sole terra? Autumno coagulatum istum balsamum iterum descendere, figmentum est. Et si descenderet, non tamen consisteret, quia terræ interiora hyeme & autumno frigido sunt calida. Si autem foris est calor, non congelat balsamus. Si item in Italia vindemiæ tempore eruuntur vipera, non possunt satiata balsamo esse. Quid de nostris dicemus, qui serpentes ex fimetis captant, & rimis murorum? Non semper latitant vipera sub locis frugiferis, ubi balsamus ille fictitius effertur; sed sæpe sub sterilibus, ubi necesse est nihil viuifici liquoris esse. Quæ ergo ex hypothesibus istis extruuntur, sunt parui momenti. Quod aliam ob causam non possint sanare vipera, falsum est. Congenita est cuique vis sua, quam aliunde non accipit. Ideo & vipera iuniores æquæ petuntur, ac senes, licet hæc plus carnis reddant. Est aliquid in victu: Sed insitam naturam & crasin in viperis fundamentum esse certum est sicut & in vrtica ut vrit. Si vno genere alimenti vterentur serpentes Germani, Galli, Itali, Lusitani, & aliorum locorum, esset aliqua vis in illa ratiuncula: Item si vno eodemque halitu in suis cavernis vaporarentur. At quantum est discrimen spirituum subterraneorum? In metallicis adeo non sunt balsamæ, ut etiam arborum succum vitalem corrumpant, & marcotem inducant. In Campania Italia, Paduano & similiter affectis possunt quidem halitus sulphurei, nitrosique exurgere: Sed quid de non sulphureis Germanis, Gallis, Scythiis, &c. dicemus? Quam multa vero sunt quibus alexipharmaca vis itidem, & quidem etiam potentior inest, num & his exhalationes tales conferemus? Si nulla alia causa potest esse, unde hæc vim hauserunt, quæ tamen non dormierunt sub terra? Ex principiis elixyri philosophici dicere istam virtutem esse, fortè concederemus Quercetano, si vel ostendere liquido potuisset ista principia, vel elixyr illud habuisset, & vini experimento comprobasset. Quæ ex Ecclesiastico proferuntur de medicina ex terra producta frugulum habent petiti principii æqui.

æquiuoci, & ignorationis elenchum, de quo alibi. *Palmaris* gloriatur de lepra per aurum portabile, & antimonium a se sanata, si credimus. Principia auti adeo ni natura non sunt medica ut etiam in-
terimant, vitamque destruant, ni arte præparentur. Et quid est ille *lapis Philosophorum* in quo aliud, quam
venenum vita? Argentum viuum est radix eius prima. Hoc ubi halat copiose, ibi nulla est vitæ ratio:
nec est sub terra magister chymicus, qui elaborare possit, & aurum admiscere, reddereque plu-
quam perfectum. *Bestias attrahere spiritum scientia*, id est, familiaritate naturæ falsum est. Debet enim
simile esse quod attrahitur. At quæ similitudo tam variorum halituum ex tam variis locis, ubi lati-
tant bestiae, exurgunt? Si etiam solis data est ista proprietas ut *Thora*, & *Antithora*, debent alimen-
tum commune attrahere idque intra se conficere, & in sui naturam mutare, ut enenit etiam in illis.
At hoc non est balsamum in terra natum ligurire, sed intra se gignere. Scimus quid de succis terræ
scribat Hippocrates. Sed is non potest exponi nisi de potentia. Serpentes latitantes media inter mor-
tem, & vitam sunt constitutione, & nec mortui sunt, nec dormiunt, adeoque nihil attrahunt ut etiam
detrimentum patiantur; unde laxatum eorum fathiseit, & decedit de corpore subnascente noua
cute. Reliqua sunt indigna, ut operose confutentur. Quæ diximus non in ignominiam Quercetani-
cuius ingenium & experientiam admiramur, sed pro veritate protulimus, quæ etiam amicitia, quæ
non est in opinionum verum animorum consensu, est anteferenda, parati redargui & redarguere in-
geant.

(1) Est & contra, ut idem suo generi sit perniciosum. Nam viperina carnes, si viperis viuæ aut aliis ser-
pentibus dentur, eos interimunt, atque ideo etiam hominibus dicuntur virtutem aduersam salubem
conferre. Mures fugiunt murum occisorum & putrescentium etiam halitus. Lumbricorum puluere
lumbrici occiduntur aut ex corporibus puerorum expelluntur.

(2) Cap. 13. de Vipera. Maranta sentit cum Plinio in libro de Theriaca. Abbatis verba: Nos scimus ex
rusticorum obseruatione, terra etiam condi, & cum hyeme altius effodiunt, stupidas glomerata terra
circumampli.

CAPUT XIII.

De modis conficiendi pulueris ex viperis & serpentibus.

Nicanter in descriptione antidoti sui iubet immiscere viperam: quod videretur de carne, carnisque
intellexisse. Cum de rana differit, Schedio cum vino etiam Epur temperat, & matum caput bestia, *Rana medi-*
quæ verba aliqui item de vipera accipiunt: Sed interpret de rana, quæ iure, iecore cum vino, & capi-
te ex vino vel aqua dicitur prodesse. Andromachum probasse carnes, iam tot seculorum consensu
post Galenum constat, mirumque abiecit epur & cor. Eas dupliciter parantur, coctione pro trochiscis, *Carnes Si-*
& rostitutione pro sale Theriacali, quamquam admittit pluribus. Plinius lib. 29. cap. 6. scribit: Vipera viuam
in fissili nono comburere, addito feniculi succo ad cyathum vnum, & Thuris manna vna, atque ita suffusiones oculorum,
& caligines imungere vtilissimum est: qui & collyrium describit ex vermiculis vipera in olla putrefacta cum
croco tritis, & illitis. Salem quoque viperinum habet ex Echide cum sale in olla cremata, qui lingatur ad
claritatem oculorum, & pro antidotis contra serpentes. Quidam & viperis vtuntur in cibis, quos ita
præparari docet: Primum omnium vipera occisa sale in as addunt donec colliqueat in humorem: Deinde qua-
tuor digitorum mensura vitringæ collum & caudam abscindunt, & interaneis exentis discoquant in aqua & oleo,
sale, anetho: qua mixtura vel statim vescuntur, vel in pastillos sedactam cum pane seruant ad vsum, cre-
briores. Ius decoctionis pediculosæ toto corpore expellit, & summa cutis pruritus tollit. Effectum ostendit per se
capitis viperini cinis, quo oculos vtilissime inungunt, item ad epe viperinis. Hæc ibi Plinius. Noster Tyro tan-
tum ad hunc locum excerpit puluerem ex carne, & capite tritu: Et si velit etiam ad cinerem pergat, quo
vel perse vtatur in medicinis, vel ad sale extrahendum. Idem autor cap. 4. lib. 29. meminit etiam pa-
stillos ex viperis, & quomodo caput morsibus impositum eos sanat, ut & combustæ cinis illitus. Adicit
eos qui aliquando vipera iecur coctum ederint, nunquam postea feriri a serpente: Item omnium serpentum extra au-
tillari contra omnium ictus quamuis insanabiles iudicatos. Anguem negat esse venenatum nisi per
mensuram luna instigatum: Si momordeat, vitrum comprehendendum esse & in aqua contritum
morsui imponendum: Aesculapio esse sacrum propter vim medicum. Commendat & Hydri nulli ser-
pentium veneno inferioris iecur aduersum percussos. Lib. 30. c. 3. ad strumas remedium proponit ex vi-
pera: circa canis oreum (aduersus Quercetani rationes) viperam circumcidunt (capite & cauda ad tres di-
gitos). Deinde mediam (quod est inter caput & caudam) comburunt. Cinerem dant bibendum septenis diebus,
quantum prehenditur ternis digitis. Ibidem vipera, porcelli modo, inaffata iecoris doloribus preberi traditur,
& cremata cum sale in olla noua podagras iuare. Cerebrum, & dentes adalligati cap. 5. lib. 30. perhibentur
dentitionem promouere: Cinis senectæ præsentissime alopecis succurrit, referente eodem Plin. lib. 29. c.
6. plura legere potes apud ipsum: nos ista recensemus ut postea causæ perspiciantur qui factum sit ut
tam studiose serpentum pulueres præparentur. Bulcasi proponit item modum comburendi Thiros,
seu viperas Theriacales, & alios serpentes. Capite serpentes Thiras feminas rubi coloris capite extento hyeme in
loci prope aquas & arbores inuentas, (ex latibus scilicet extractas) easque includit noua olla, quam argilla pilis
mixta armata, obcuratamque in furnum imponit, & per noctem, ut in cinerem abeant, cremat. Vtus ad scrofulas
Caput quoque viperae ad eundem modum præparat. Statim ac abscissa sunt capita absque sale fictili
vitrato immittit, & rectum operculo inuoluit pasta. Postea super prunis vstulat, donec carbonum in-
star fiant. Neque enim perficit combustionem, sed aliquid humiditatis relinquit, contentus hæcenus
toruisse vt terti queant. Externi vtus duntaxat fuisse istos pulueres apud medicos verisimile est.
Augaciores etiam in corpora ingesserunt. Salem mirifice commendat Aetius Antiochenus ser-
mon. 13. capit. 97. idque ex Martiano. In eo capite mentionem facit integrarum quoque viperarum pera.
com-

Combustarum, quæ vitione deponant intensionem, & vim malignam. Addit quosdam viperas totas extendere, siccare, tritasque in potu contra arthritin exhibere. Galenus ait se non ipsas bestias extendere, (Quercetanus vocat calcinationem pag. 467 pharmac.) sed pastillos ex ipsis reliquis, quæ salī adduntur, admiscere, & semel exturere ut vitione amarities abeat. Quantitas pastillorum est ad modum viperarum. Non contemnenda hæc præparatio est, si modo sapientiæ & experientiæ præfæta aliquid tribuimus, quanquam Aëcius theriacam præferat salibus. Sed omiſſis veteribus, recentiorum medicamina excutiamus. Baldus Angelus Abbatius Eugubinus diligenter scripsit de admirabili viperæ natura adductis undique ex tota vetustate historiis, consiliis, sententiisque. Inter alia cap. 28. ponit etiam puluerem ex carnibus viperinū in clibano post percoctum, extracumque panem tostis, quiautore Gabriele Zerbo possit dari senibus in electuario, aut antidoto instauratiuo, quo modo possint etiam Trochisci in vsum venire, si quidem cum accommodatis porrigantur, ut & carnes in veru, vel crate ferrea torrefactas, quanquam tunc minus sint instauratiua propter siccitatem, quam habent etiam in sale viperino. In præfatione, dedicatoria ait carne viperina ab omnibus grauioribus morbis & venenis homines curari, & continuato vsu etiam præseruari. Verum de cocta potius intelligit, quam tosta, nec videtur imbutus fuisse opinione vulgari nostratum, quibus persuasum est, puluere ex carbone viperino semel sumto omnem metum morborum abigi, ita ut nisi grandi mutatione facta non opus sit repetitione. Hinc colligitur Baldum istum pulueris de more nostro parandi rationem ignorasse. Osvaldus Crollius in sua basilica chymica (ne forte putes alienum esse à chymia medicamentum) tam de ægyptiaca scribit esse, quam de viperina contra omnia venena Alcohol serpentum, præcipue viperarum. Abiectis intestinis, ablatoque capite, cauda, & pelle, pinguedinem pro ophthalmico seruat: carnem, cor, & iecur abluit, lenteque arefacta, seu resiccata siue per se, siue in B.M. in Alcohol redigit, atque ita præparatum puluerem arbitratur venenum ex corpore ad cutem propellere abigendo nimirum quemadmodum Theamedes ferrum à se auerit, de quo nos infra. Dosis præscribitur ʒb. ad ʒj. ex maluatico, aut alio vino generoso. Ideo vero alexiterium esse putat, quia natura ita sit comparatum, ut vbi summum venenum est, ibi etiam sit summum alexipharmacum, & mala maiori bono copulata inueniantur. Quæ sit ratio per balneum maris alcohol efficiendi diuinent sapientuli illi qui halitu venenato commentaria nostra afflant, quibusque nihil probatur, nisi quod ipsi volunt. Nostram sententiam si quis postulet, quia à chymico magistro, & non ab homine imperito id scriptum est, arbitramur duplex Alcohol intelligi, vnum siccum, alterum humidum: siccum quidem, quando tostæ carnes partes in puluerem conteruntur: humidum autem, quando optimo vini spiritu affuso in balneo digeruntur, donec tanquam ex mumia, serpentina extracta sit essentia, seu tinctura, quæ postea ad consistentiam lapæ, vel succi inspissati eodem balneo redigi possit, & si quis velit, arefieri, & puluerari. Alcohol tamen etiam ipsa extractio appellatur, tum quia vini spiritus exsiccat, hoc est, ab omni aquositate phlegmatica exutus, id nomen habet; tum quia atomorum inuisibilibus modo essentia in spiritu later. Ista de Crolliano modo, quem ideo transcripsimus, quod ut nos calumniatur alastores quidam viperini, nostrum studium sit nihil scire, aut laborare (putant enim stulti Libanum nescire enchiremata, & tantum ex aliis referre magisteria) sed omnia ex pridem editis, tanquam cramben coctam, recoctamque reponere, verum ut iudicemus & cum alorum artificis collata artificia ad vsum conuenientem accommodemus. Liberalissimum illum Quercetanus (quales sunt omnes liberaliter, & sine inuidia ut Deum, qui solem suum malis, & bonis immittit, & nullo liuore tactus mundum condidit, quia ut Plato ait, Bonus erat, quam proxime referant, philosophantes & scientes quod sapientia non intret in animam malignam) item audiamus, & cum liberali Crollio conferamus. Tres ille descriptiones proposuit compositioni viperina, mirabili subtilitate excogitatas. Prima legit viperas quatuor recens captas; quo ipso repudiantur diu asseruatæ, quas quidam enerves fieri putant, alii venenosiores, ambiguitate oriente ex cibo & abstinentia, &c. Abiecit capita, caudas, viscera: quod mirum. Crollius cor & epar retinet, tanquam principia vitalia, & naturalia, vnde potissima vis alexipharmaca. Lauat vino. Concisis addit aromata ibi descripta: quod temerarium alicui videatur duas ob causas vel etiam plures. Nam si verum est quod Baldus Angelus Abbatius aliquoties scribit, & historiæ veterum, recentiumque confirmant, carnes esse innoxias, quorsum additamenta aromatica? Deinde quanta farrago eorum est in Theriaca, siquidem pro Theriaca parantur? Præterea methodo veterum ea res obstat, cumque Theriaca à Nicandri, Critonis, & Andromachi temporibus satis fuerit valida ad destinatos vsus, non debuit experimenti temperamentum temeraria augmentatione mutari. Ad compositionem insuper per se multiplicem, pene simplex quærebatur basis. Composita simplicem mutare, videtur inconueniens esse. Nam virtus simplicis mixtura desinit. Hæc posset aliquis de Quercetana farragine dicere, etiam negando venenatissimum esse animal viperam, quod scribit ille pag. 489. cum nihil veneni habeat nisi in excremento & huiusmodi ex bile circa dentes, & gingiuas collecto, quod abiectum est. Armavit quidem se autor pag. 493. putans ne momum quidem aliquid dicere posse contra confectiones priores: Sed bene ille contra momum: at non contra amicos, qui amicitiam non in opinionum consensu ponunt, sed in animorum amicæ affectorum concordia, harmonicaque conspiratione. Quod si velit ita, dicer Aristoteles 1. Moral. c. 6. rectius esse & oportere videri, ut pro veritatis salute unusquisque, & præsertim philosophi sua quoque propria refutent. Nam licet amici ambo sint, sanctum est tamen veritatem ipsi in honore reponere. Sed mixta sint aromata quid præterea? In vitro capace affunditur excellens aqua cinamomi, vinum canaria, vel hydromel vinosum, quantum ad coquendum suffecerit, quanquam istis postea substitui posse dicat elixir vitæ magnum pag. 50. descriptum. Hæset etiam hic aliquis acutior rerum æstimator. Quorsum enim hoc, nisi ut vis viperina plane exoleat? Quod fortius est, imbecillius in sui naturam conuerſit. Desinet esse extractum viperinum toties mutatum. Iam affusus menstruis vas clauditur ne possit quis-

Venenæ omnia sol-
uent.
Puluis ser-
pentinus
Crollii.

Accusatio-
nes scito-
rum.

Viperina co-
positiones
Quercetani.
Aromata
an viperæ
addenda in
præparatio-
ne.

Viperæ ve-
nenum ubi
sit.
Quercetani
nihil
sibi con-
suetum.

quicquam expirare. Coctio fit in balneo luculentissimo per trientem diei naturalis: vel quo ad resoluta videantur canes. Effusa ossa in patinam vitream aut fictilem vitratam à cartilaginea spina segregatur. Crollius hanc non videtur neglexisse. Semota spina reliquum colatur cum expressione: Deinde cum iusculo per setaceum transfunditur: in quo est obscuritas quadam. Quorsum enim attinet per colum exprimere si per setaceum ius cum spissamento est traducendum? Potestne setaceum densius esse colo? Alias decocta carneorum per cribra setacea fricando traicimus: deinde colamus: ni defessu vti placet. Quod traieciunt est essentia vocatur. Ab ea per distillationem separatur liquor, de quo scribitur, quod sit summum alexiterium & præstantissima aqua Theriacalis. Fit autem separatio in vaporoso balneo. Vide quid summe ris. Si elixyr magnum; aliquid audis: Si cætera, dubites. Sed mos est Quercetano grande loqui, & res suas verbis ambitiosis ornare; vitio tracto ex Paracelsi officina cui nimium adhaesit.

Quid si coquerentur viperae purgatae menstruo olei Caryophyllorum, aut simili; & reuocato post colaturam liquore, extractus succus vini spiritu seu alcohole ad essentiam redigeretur? Inde faceremus postea puluerem, trochiscos, electuarium, sapam, &c. aut statim inderemus eam Theriacæ. Hæc est prima Quercetani; quam tamen nolumus iudicari; sed tantum cū Crolliana, & aliis colatam, data anla peritioribus ad exacte iudicandum. Secunda adhuc est mirabilior. Carnes selecta in patina argentea coquantur igne aethereo ex vini spiritu puro ad 4. vel 5. digitos affuso, accensoque & aliquoties mutato donec carnes sint percoctæ; quo facto tota aqua vita deslagrare finitur. Quid hic non momus, sed amicus admittus diceret: Nempe extractoriam esse aquam ardentem, non fixatoriam isto modo. Ignem talem haurire, & conflagratione sui dissipare spiritum in quibus hæret proprietates alexipharmaca: meliorem esse assationem, & coctionem. Nam illa facit ut res assa suum humidum essentiale reassumat: hæc cogit in liquorem effundere. Imò melior est Crollii arefactio, & extractio per alcohol vini: de quo quidem nos itidem iudicare nolumus, sed hanc facultatem peritis, & ingeniosis relinquimus. Coctæ carnes à spina separantur: tunduntur in marmoreo mortario; affuso paulatim proprio liquore, qui ideo prius per colum debet esse abstractus: tandem puls facta per cibum traicitur, qua leni igni inspissatur. Si cupis rotulas, gummi tragacanthæ addito malaxabis, fingetque, & succabis. Indicat Quercetanus gummi istud aqua cinnamomi solvendum esse in mucillaginem. Fors dicet quis, meliorem esse aquam propriam. Verum ille etiam olea nucistæ & caryophyllorum addit. Ingeniosi hominis ingeniosum inuentum, licet fortasse omnes malint antiquum obtinere.

Tertius modus. Caro viperina conditur sale marino, vel spiritu eius, aut spiritu halonitri, quem pag. 532. commendare creditur: Concisa inferatur in cribrum sericum, quod tegatur operculo non transmittente halitum, ratio, quale est ex linteo cerato, aut ligno. Crebrum accommodetur Thuribulo, ut fumum ex iuniperi bacca, laurique, myrrho, caryophyllis, &c. apte recipiat. Fumo isto durantur carnes ter quaterve diebus singulis recepto usque in diem quirtum donec odor probe perfectionem. Exempta inde includuntur globo fictili bipartito seu bivalui vitrato. Hic argilla indurata ne possit perspirare in clibanum post coctum ad regulam panem immittitur, ibique relinquuntur donec caro cum spina tostata in puluerem possit comminui. Preciosissimus vocatur & vel ad Theriacam adhiberi idoneus, vel per se aduersus venena, dosi scrupulari. Ex hoc pulvere Bezoardicum animalis facit pag. 532 per menstruum, sulphur, & ignem naturæ seu spiritum halonitri per quem etiam calcinauit vipersas. Putat sic in infinitam virtutum potestatem excrecere: Sed non satis probato fundamento, & citra experientiam, vi fatetur pag. 490. Ex magisterio Bezoardico porto extrahit tincturam pag. 536. assumpto spiritu ex bacis iuniperi pag. 504. longissimo ad eam tempore opus esse ait, & affirmat se illam vidisse: minime vero parasse. Arbitratur illum puluerem esse minime contemnendum argumento primo, quia viperae in suis latibulis balsamum naturæ assumant: quod tamen non credunt plerique. Secundo à minore: Si Trochisci vulgares virtute substantifica (vti opinatur) per coctionem fere orbati habent eximios effectus: magis essentia Quercetani modi: Tertio: Ex solo communi serpente pulvis absque additamento incredibilia, & tamen certa specimina edidit, testibus Anhaltino illustri, & aliis quos pag. 491. commemorat, inter quos est Ioh. Hartmannus Mathematicus, qui se oculatum magni alexipharmaci contra OMNIA cuiusque generis venena (recenset napellum, arsenicum, sublimatum) assumpta, & cum admiratione admirabili affantium paulo post sine noxa expulsa, adeo ut nullum venenum tam graue sit, quin statim abigatur, &c. testem sistit. Hæc si necesse est credere, credantur. Nos de magnalibus istis suo loco. Defendit autem istum puluerem iuniperinū autornate salis viperini veterum, de quo pag. 494. &c. Ita se habent Quercetani cogitationes: in quibus cor & epas desideramus. Cæteri scientia, arte & experientia pulueris certant, mirumque est quanto cum supercilio alteri despiciant, & suggillant alteros, præsertim illi qui sibi videntur totam sapientiam cum ipsa vipera (ophitæ hæretici, ex qua fece fait etiā Paracelsus, ut colligitur ex libro de mysteriis vermium Tomo VII. sapientiam, & discrimen bonorum & malorum primo serpenti, & adhuc aliis acceptum per se, non per accidens ferunt) deuorasse. Etiam in oculis contentio est de medicamine. Quidam enim volunt vipersas capiendas esse: quidam serpentes nigros alii ferocissimos, argumento, quia hi habeant plus alexipharmaci, secus ac prius cum Baldo Angelo sentiebant: nonnulli inueniunt sub corylo, albog, eligunt. Agyræ quolibet venantur, in muris antiquis, fiantis, cauernis, & vbicunq; inuenire possunt hos, quos angues & colubros dicimus. Erat eques in tetra aduocatorum, qui quosvis obuios collo, caudaque comprehendebat: Interdum collum pede premebat: nonnunquam colludebat. Tanta erat deuorati pulueris fiducia. Inde excoriabat truncatos vtrinq; mox exenteratos in olla super prunis assabat, donec ferè carbo enaderent. Hunc tritum offerebat omnibus, contra omnia venena quam audacissimè. Relatum nobis est inueniri qui præter carnem, & cor cum epate assumant & linguam viperæ: alios adicere spinam. Quidam flagellant serpentes ut exudent, expirentq; ichores noxios: alii concisos stringunt, ut omnis sanguis decedat. Præguedinem, caput, & pellem in alios vsus seruant. Abbatius facillè persuaserit bilem quoque reponendam esse, quia recens data canib' raro eos occidat; sicca nunquā. Imo imposita moribus viperæ venenum

Spina Vipera non abicienda sit pro cinere.

Alexiterium summum.

II. Preparatio viperina. Essentia assatio, an coctio, an vtrumq; illa spiritus vini super carnisbus incensio? Videatur neutrum.

III. Preparatio Pulvis viperinus. Bezoardicum animale. Tinctura Viparina.

IV. Preparatio Serpentinipulueris. Grandia ingentia.

Aliorum de puluere serpente opiniones. Locus de genere serpentum assumendo. Pulgaris apertatur pulueris.

Bilis Viparina nūc venenum.

Tinctura hu-
mana.

familiaritate naturæ euocet. Plinius quidem & alii, inter quos videtur esse etiam Spiritus sanctus Deuter. 32. vers. 3. damnant fel virulentia detestanda: sed iste tantum materiam, aut vehiculum veneni, quod circa dentes gingivalesque in vesiculis, inque ipsis dentibus formam acquirit, fiatque spirituosum, esse contendit. Vidimus pulveres varios, nigros, fuscos, flavos, epaticos, cinereos. Et sane fit varius pro gradu affactionis, & mistura. Pro summo secreto descriptionem talem accepimus, titulo: TINCTURA HUMANA: Plena luna inter D. Iohannis Baptistæ & Iacobi effode magistrantiæ sylvestrem, non horrensem, in summis alpihus inueniendam: Item radicem sancula rubra, quæ raro occurrit, estque inter multas plantas quærenda, ut aiunt. Cape & vipera cor, cum iocinore ex viua extracta, posteaque dimissa. Nemo autem viuz demere cor, & epat potest nisi prius viperino pulvere alteratus, ne eum mordere possit bestia. Cor & epat leni calore super prunis in sartagine munda torre, ut in pulverem deteri queant. Radices arfacere debes, & conterere. De radice utraque tantum cape, quantum de corde & epate. Misce: serua, & caue ne humescant. Non potes in sole exsiccare. Nam spoliarentur humido infuso cum virtute alexipharmaca. Dosis quantum apice cultri potest prebendi. Ita immutari hominem vnica dosi dicunt, ut totus per omnem vitam à venenis firmitus. Est secretum secretorum. Probatum contra serpentes, & araneas, quibus & plantago aduersatur. Qui schedam descriptionis communicabat Natrices scripserat. Natricem autem esse hydram, veletiam cherthydram, serpentem in aquarum venantem, & in terra alios cibos, notum est. Quidam lacertarum carnes, corda & epata eodem modo præparant, & prædicant. Alii sectantur Buffones, & epat cum ossibus in medicamentum admirabile assumunt. Ita dum alter alterum scientia & arte vult vincere, potentia terrarum vertuntur in medicinas, quo ipso necesse est per mortes agi experimenta dubio medicamine imo naturæ humanæ horribilibus monstris in vitæ aleam quælitis.

Pulvis lacertarum.
Buffoniarum.

CAPUT XIV.

De viribus & usu pulveris serpentini.

Alexipharmacum uni-
ci duntaxat
vsum.

Pertexenda est hæc tela, & medicamentum illud Theriodes etiam ad vsum transferendum. Plurique agyrtarum nostri tempotis (Est enim ille pulvis à plebeis hominibus, & empiricis, mirabilium mysteriorum iactatoribus in vsum introductus & ne à Paracelsis quidem, quamvis hi ingenia ex Paracelso ophite de vermiū miraculis proferre soleant, & suum album in Germania serpentem immodicè deprædicare a) persuaserunt hominibus, pulverem serpentinum vel semel duntaxat in vita exigua dosi suntum, totos sic immutare, & tingere ut de cætero non tantum à nullo serpente sibi metueri debeant, quandoquidè à nullo etiam virulentissimo seu mordere, seu lædi perniciose, atque ita omnes securè tractare queant: verum etiam à veneno nullo siue illud sit animale, siue minerale, siue plantale, à quibus transitum est ad aereum quoque, & pestem, qua dum ante annos non multos montana, ubi est Bruchum Mar. hionia, infestarentur, non defuit qui pulvere anguium vulgarium omnibus offerret, & sumto arsenico, argentoque viuo sublimato vim antipharmaeam in se ipso, & canibus comprobata reddere studeret. Peruasit eius rei fama celebres vrbes, & aulas nobilium principumque, adeo ut quidam ex nobilitate, quod nobis à fide dignis relatum est, atque etiam ab ipso Nobili commemoratum, non dubitaret illustrissimo Georgio Friderico, qui in beatissimam, tanquam preciosissimum alexiterium offerre, licet ab eo repelleretur, iubereturque suo pulvere beatus esse. Horruerunt tamen etiam priuati porrectum potare. Itaque serpentis nomen fuit supprimendum, & aliud medicamini vocabulum prætexendum. Nos re maturè cognita interrogati de vso & materia, respondebamus tunc satis esse ignoratum pulvere cum fiducia, seu firma salutis persuasione bibere, quam solici, quid esset, scrutari, quandoquidem in simplici ista incerta cum credulitate tantum esset, ut vel sola multum valeret, & rei notitia plus nocere posset, quam prodesse. Narrabat eques ille grandia, quo modo tum ipse in inuiso sibi cane vim medicinæ explorasset, cumque postea vellet veneno aucto sine pulvere eum à medio tollere, non potuerit: tum quam promptè & innoxie in pharmacopolio publico circulator, à quo notitiam centum florenis redemerat, arsenicum album, deuorasset, ita ut paulo post venenum cum breui tormine decesserit: præterea etiam ipse ab assumpto posset serpentes impune capere, & pro libitu tractare. Interim infectione aerea serpente, & altero alteri medicamen communicante, potissimumque captatoribus bestiarum materiam vulgantibus, effectum est ut doliola serpentum in celebra emporia inferrentur, venumque ea merx exponeretur, quæ alias homines natura abhorrent, confluentibus ad rem nouam pueris, qui à mercatoribus istis bestialibus animati discebant, audebantque cum anguibz, tanquam Heraclidæ, aut ptylli, marforumque progenies essent, colludere. Multa re perspecta tunc arbitrabantur serpentes Germanorum non esse venenatos, & erant sane illi de genere domesticorum, ex ædium cauernis, & sterquilinio extrahorum, quales in fetinis circa Burghernhemium abundare, & nonnunquam lauantibus arreperere, & tanquam mures Diogenis parafici esse solent, & quales Matthiolus in Italia quoque domorum incolæ mioris esse scribit. Addebunt aliqui aliquid ad carbonem serpentinum, aliqui nihil, incipiebantque ut fieri solet, res abite in factiones diuersas, & quo quis impensius lucro inhiabat eo fortius sibi VERVM pulverem esse attestabatur, & audacius venena glutiebat. Non opus est verbis multis. Quid tributum sit medicamini in Bohemia, Germania, Gallia, habemus Crollium, & Quercetanum cum suis testibus. Crollius quancquam aduersus omnia venenorum genera Mumia extractum, mox etià arcanum ex sanguine ciconiæ, potissimum contra mercurium sublimatum, arsenicum, napellum, puluerem adamanius (quem teste Garzia immerito venenis ascribit) virus aranearum buffonū, phihoræ, cerebri felium, menstruum muliebrium (quæ & ipsa extra cacochymiam negantur venenata esse, nisi corruptionis gradum delecterium & pestilentem quodammodo sint consecuta) proponat: tamen & viperinum seu serpent-

Serpentium
dolin Genoa-
lia.Serpentes do-
mestici mi-
nus venenati:
addis for-
cia animalia
quam plura
que esse blan-
diora.Agyrtarum
certamen &
ter verum
habeat pul-
verem.Ves antiphar-
mac pul-
veris serpen-
tini.

serpentinum alcohol contra omnia describit, ut præcedente capite relatum est, quanquam ut medicamenti vim commendet non satis firmum argumentum à populari carnis viperine in cibo usu producat, quasi necesse sit eximiam vim medicam habere id quo impune velcuntur populi, quo modo quidam etiam suas Panaceas, terras sigillatas, & similia prædicant, quia vel inter pocula securè bibi cum vino queant. At non potest multum potens contra abnormia venena esse id quod cum cibo, aut potu usuali etiam loco sumtum hominem uti est relinquit, & non valde immutat, quale debet esse quod exigere ex corpore venena proprietate antipathias iugulata debet. Paracelsi tamen putant argumenti vim solidam esse, quia medicinis scientiam ascribunt, & prædestinationem singularem, quasi non agant, nisi in homine inueniant inimicum, sicut nec magnes trahit ubi non est ferrum, & stibium peculiari ferum adueniat. Verum non esse huic ratiunculæ confidendum eadem monent exempla. Magnes enim asfaltus non quidem ea vi agit qua ferrum attrahit: at interim alia corpus fatigat: stibium si ferrum non inuenit, inuadit argentum & aurum: Aqua caustica effervesce iniectionis metallicis, & spiritus halonitri soluto metallico, aut oleo tartari commixtus ebullit, quod non fit si scobi lignæ addantur, & ossibus: interim autem nec his parcitur. Ignis non consumit aurum, sed argentum & imperfecta, comburitque cremia, non asbestum & lapides firmiores: at quæ vis illi sit in calcaria laxa, inque hominum, bestiarum, plantarumque & plurima mineralium corpora, scimus. Quod si & amiantum, aurum, magnetin seu talcum, adamantem, aliasque gemmas solidas non destruit, sed integra compage relinquit, non tamen omnino immunia ista dimitrit. Quod Quercetanus cum suo Hartmanno angustius medicamini plus quam hyperbolica attribuat, ex magnificentia ampullarum in pharmacopœia est cognoscere, quanquam bonus ille Quercetanus amore potius peccet, quam per experientiam propriam, sincereque iudicatam verum profiteatur. Nobis Hartmanni exempla valde sunt suspecta. Scimus enim esse quoddam hominum genus audacissimum, quod nulla naturæ vi, sed tantum audacia, & fortissima imaginatione naturam cohibet, ut calor nativus, virtusque ventriculi leuiter saltem in medicamentum agat, idque ad actum non admodum promoueat, quo modo nouimus etiam purgantia assumpta, imaginatione vel cohiberi, vel promoueri. Horum audaciam nemo temere imitetur. Est aliud genus quod usu quodam venenorum sordum callosumque reddidit ventriculum, ut veluti Turcæ suum Maslac, ita ipsi venena pati possint, & sane ea quibus adiunctum est alimentum (sunt enim mista ex partibus diuersis) facilius tolerant, etiam crebrius ingesta: Sed mineralia, (arsenicum, auripigmentum, sandaracam Græcorum, &c. quibus mures occidimus: Cadmiæ venenosam, quæ mûscas, canes, hominesque interimit: argentum viuum à calcantho sublimatum, Misy, sory, &c.) incorrecta, nulloque prægustato antipharmino, aut liquore præmisso, crebrius, & maiore copia nequitiam possunt ferre. Est & genus quoddam impostorum, quod butyrum, lac, cereuisiam, butyratam, oleum & similia in ventrem demisit, ut submissum medicamentum diluatur, nec possit vim in partes corporis exercere. Canes, gallos, feles, & sues aliasque bestias in experimentum producere parum facit ad securitatem. Aliter ista sunt affectæ ac homines; & ut singuli horum, ita & istorum magnam habent differentiam, ut concludi non possit, si aliqui singulariter dispositi sine læsione eualerint, omnes euasuros. Baldus Angelus Abbas in descriptione viperæ Palmatianum representat ingenium. Vt enim contra nos scribebat Palmarius de igne naturæ, huius ope effici ut venena & alimenta mutuo commeant, possitque fieri ex præsentissimo veneno (realgare, arsenico, sublimato, cadmiæ muscaria, &c.) absque vlla notabili additione & subtractione salutare medicamentum, atque etiam nutrimentum: ita Baldus de viperâ differit, ea sanari morbos in intemperie occulta, manifestata cum vel sine materia organica, communes: ea nutrire corpus humanum & non tantum passî, verum etiam recuperare statum, & calorem, coloremque iuuenilem & in longum æuam conseruari, cui optes ut nihil edat nisi viperas, præsertim cum harum carnes ab omni nocumento absoluat, & naturæ id tribuat, quod Palmarius arti per ignem naturæ. Ista si vera essent, quorsum opus foret tantos acervos vniuersalium medicamentorum cum magno sumtu molestia maiore, clamoribusque & iactantia maxima comminisci, & parare? In vna viperâ habemus vim omnem nutritiuam, præseruatiuam, sanatiuam, si iactatotibus credimus. Teme-ter tota pene vetustas Elixir suum per multos menses præparauit, & studiosissimè occultauit, si in viperâ sunt omnia. Quorsum Quercetani Panacea ex stibio? Quorsum Aquila cælestis, altera ex sublimato Palmatium? Quorsum spiritus ille plumbi Catholicus? Quorsum gloria auri potabilis? Quorsum munia microcosmi? Quorsum tot compositiones alexipharmaca vniuersales apud Crollium, Quercetanum & similes? Quorsum vniuersale ex vitriolo? Ex tartaro? Ex tartari oleo cum spiritu sulphuris? Ex chelidonia apud Quercetanum? Ex oleo auri apud Penotum? Ex oleo salis contra infinitos morbos apud eundem? Ex quinta essentia marcasitæ saturni? Ex vino & tartaro per lapidem vegetabilem? Ex sanguine hominis per lapidem animale? Ex tot geminis? Imò & ex monstris naturæ? Qui sit ut non respondeat euentus, vel in sola viperâ: Plurimumque vero istos gloriatores propria confundit experientia. Nullum enim inuentum restituit, & ferè non sunt ab omni morbo defendit suum medicamentum. Plurique non attingunt annum septuagesimū, terminum illum Mosaicum; pauci etiam quinquagesimum transeunt. Deinde Baldus ille, & quicunque alias immodicarum laudum ferè oblitus, suis dictis fidem diuersa scribendo demolitur, quod facile probare possemus Abbati libello, in quo sunt multa incitè, incauteque scripta. Crollus tanquam arietinū, aut adamantinum eo auctore reposuit: Admirandum, serpentis astum in orbem terrarum intrasse: & mirum ex viperâ nec, eiusque carne ab omnibus grauioribus (multo magis leuioribus) morbis atque venenis curari, & pristinum restitui: Et continuato viperina carnis usu, ab OMNIBUS morbis præseruari, quod etiam omnem admirationem superat. Ita ille. Quis quæso Theologus non istam comparationem irrideat? Quis vel vulgari mundi experientia non conspuat, & mendacium vocet? Quis logicorum ferat? Serpens non suo astu, verum Diaboli, decepti Euam: at viperâ dicitur sua vi morbos tollere. Num & hic Diabolum

Non sunt magnarum virtutum medicina qua indiseret sine noxa comeduntur.

Serena medicinarum apud Paracelsi.

Sympathia quorundam.

Hartmanni historiola suspecta.

Venenum in bestiis probare dubia est fides.

Omnia vniuersalia Pharmacopœia per vnam viperam abrogari si vera sunt attributa.

Cumulus Catholicorum apud gloriatores.

Vniuersalium iactatores.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

Argumenta logica de vipulueris vitæ.

licum quid subest? Deinde serpentis, hoc est, Diaboli insidiis in mundum intrauit mors duplex, maximeque spiritualis: Vipera facit contra morbos, ut aiunt: Sed non contra mortem, & sic neque contra omnes morbos, neque semper, nisi forte adhuc in seculo superesse putamus viperarum heruones priscos. Præterea quis curatur nece viperæ? Alius est qui nos sua morte à nece liberavit, de quo legimus Ioh. 3. cuius typus fuit non vipera, sed ænea serpentis in deserto suspensa imago. Omnino analogia ista est alogia. Neque enim par ratio est peccati, & per hoc mortis duplicis introductionis, & carnis viperinæ ad morbos corporeos. Apud Plinium plurima antiquitatis remedia leguntur contra morsus serpentum: o imperitam antiquitatem si carnes viperinæ sanant non mortuos tantum sed omnes omnino morbos. Stultitia ista in Paracelsi deliramentis legitur, non in sanorum hominum commentariis sanis. Ecce vero incedentem superciliose illum pomposum? Magnum policebor alexipharmacum contra OMNIA cuiusunque generis venena. Mirum. Num etiam contra dyspnoeam, serpentem factum, & Indicum illum apud Aristotelem? Quid si tu ne nosles quidem omnia venena, nedum expertus esses? Nimirum facilius est policeri quam præstare. Vidi, inquis, contra gratissima venena, arsenici, sublimati, napelli tribus diebus continue ab experto medico assumtorum intra corpus, sed paulo post sine omni noxa ab adhibito puluere expulsum, cum magna & admirabili admiratione astantium, doxiqua aiunt.

Mendacia iactatoris cuiusdam de puluere serpentino si ille corator sincere non prætulit antidoto egit, aut alia usus est techna. Serpentum puluis etiam purgat.

Questiones tres de puluere.

An semel sumtus puluis serpentinus semper causat de venenationis metu.

Serpentinus puluis pestis ex aere & contagio nec ardet nec curat.

Legimus sane hoc cum magna & admirabili admiratione in vulgus editum. Quis credat continue assumpta? Non est ista continuitas neque Physica, neque mathematica neque medica: neque philosophica aut Ethica, imò vix Grammatica. Fors enim continuis voluit scribere iactator. Deinde si expertus fuit medicus qui assumsit, vide ne assuetudine venenorum callum contraxit, aut aliquid tacite præmisit. Vulgares agyrtæ aiunt, si quis semel usus est serpentino puluere, eum postea impassibilem à venenis esse. Cur non periculum factum in ægrotis? Cur non in eo qui ante non sumsit neque venena, neque serpentinum remedium? Egesta dicis à puluere paulo post ista venena. Nimirum & hoc suspensum. Nam serpentum puluis non purgat ventris sordes, & camarinam, per alium; sed mouet à centro ad superficiem, quod veterum experientia in viperis probat. Deinde alexipharmaca iugulant saltem non expurgant venenum excepta ad cutem profligatione. Imo si quis bonam Theriacam præbeat, inhiberi debet purgantis assumti effectum. Qui suum ventriculum prius butyro, vel oleo vellat, aut similibus obleuit, in eum non potest erosium venenum agere, sed natus, laetoreque vasorum adiuta natura facile secedit. Alias cogita, si nudum ventriculum contingeret sublimatum non correctum, aut arsenicum, quam firmiter se infigere, & hæere possit adeo ut à puluere non tam breui queat liberari, & exigi. Qui sapiunt magis, dicunt spiritum spiritui obuiam ire, & postea corpora mortua non posse noxia esse, sicut fit cum sublimatum occiditur hydrargyro, & liquor ex antimonio & sublimato stillatitius, vel deliquio factus, spiritu halonitri, vel simili: Illa vero occisa corpora si à natura non abiguntur debere cathartico euacuari. Hoc vero similis: Incircumspectè ergo scriptum est à policatoris. Nullum CERTE tam graue venenum EST, quin eo STATIM abigatur. Quid temere iuras si non omnia tentasti? Tua illa doxiqua ex quibus profluxit principis? Num vnus medicus adamantinus, aut affectus medicamine, vel vi naturali, aut imaginatione valida ventriculus satis est ad decretum vniuersale? Philosophus ex accidente euenire vult, si quid non καὶ ὅλως, aut ὡς ἐπὶ τὸ πᾶσι. Vnum oppidum non potest omnibus in toto mundo cauere. Antidotorum excessus æquipollent venenis. Num & tuus puluis anguinus? Quæritur à nobis est quid sentiamus de popularibus circumforaneorum, & plebis variæ promissionibus: 1. quod semel sumtum puluere per totam vitam securos à venenis reddere perhibeant: 2. quod dicant non tantum contra assumpta venena, verum etiā pestem ex aere & æthere, aquis, locis, &c. Item morsus, ictusque venenatorum seu animalium, seu telorum facere: 3. quod asserant nullum præterea medicamentum in eo efficax esse qui semel serpentinum comederit. Respondimus vanas iactantias esse, & ubi FIDES illa Paracelsica deest, imò ne præsentem quidē aliquid memorabile contingere. Primæ quæstionis assertio iugulari adhærentibus. Si enim ita tingitur & firmatū corpus, spiritus, humoresque hominis ut in totam vitam impassibilitas à venenis redundet: debere etiam firmari contra omnes alios morbos, morborumque causas iuxta Catholici prædicationem. Ita enim argumentantur: si maiora depellit pericula, magis minora. At hoc refutat experientia. Hoc: Si à maximo malo, custodisti, magis à minoribus inuertitur: Ille puluis non potest arcere mala ex errore diata, & non efficere quin corpus cibis, potibus, aere, affectibusque & obstructionibus, integrique solutionibus lædatur: quid poterit in magnis? Si qua securitas est, ex persuasionē, & fiducia aut prægustatis, præfirmataque natura est, nō ex vi medicaminis, quod cum & ipsum alterabile, & concoctile imò & putredine corruptibile sit, à validioribus pati cogetur. Quæ vero stultitia est affirmare à tantilla particula assumpta tantam, tamque firmam esse immutationem? Alteratur sequitur naturam alterantis. Ergo comestor ille viperinus vipeream induet crasim. Viperas viuas vipera mortua carnibus interficitur adit Baldus. Benè tibi à secundo usu pulueris cauisti, ne intereas ut vipera, imodo etiam ab humano spūto, & aliis serpentum delictis possis esse tutus. Veruntamen si tam innoxia est caro serpentum ut scribit Abbatis de vipera, non reformidandus erit repetitus usus. Aliqui concidunt effectū istud genericum, & dicunt singulis mensuris reperiendum esse: aut facta grandi mutatione; ut si vir aliquis strenuè potauerit, aut exanderit, aut inhorruerit: vel in coitu fuerit: Si mulier passa sit menses, quos tamen pati non debuit, si, ut Collius dicit, sunt venenati. Nam serpentinus puluis venena interimit. Sed neque in istis est aliquid momenti, debentque illi iactatores prius sua enuntiata conciliare, & inter se conuenire. Secundam quæstionem discens experientia refutauit istud mendacium, ut magnum pondus detractum sit adesto OMNIA. Etenim naturalium animaduersiones, & sinceri experientiorum iudices deprehenderunt contra aërea & spiritalia venena nec preseruando, nec curando quicquam proficere. Ergo nec contra contagia. (b) Si non præstantius munimentum principum aulis & regum decernis, actum erit cum illis in peste. Bonus ille Quercetanus, qui laboriosissime in pharmacopœam & alexicacum, quicquid vlsipiam esset cor.

corrasit (pepercisset labori fiducia vnius serpentini si non dubitasset) alexipharmacorum, & aliorum medicaminum quæ pro probatis habuit, simplici credulitate, cum nullam ipse haberet experientiam, pro sua grandiloquentia scripsit *unicum serpentis puluerem*. (Ita loquitur in alexicaco pag. 382. sicut Baldo sæpe particula SOLA excidit) *esse præstantissimum OMNIBVS ALIIS postpositum* (At nondum vllus pharmacopola clausit suum pharmacopolium) *alexiterium, & vere regium remedium*, (At Marchio nolebat tale regium) *sive res sit cum venenis assumtu quibusvis, sive cum pestibus & omnibus epidemicis, & pestilentialibus ad vindicandum, & præseruandum*. Hæc Quercetanus: qui si vita diutius frui popuisset, proculdubio hoc magnificum correxisset, aut etiam ex suis libris expunxisset, detestatus fidentim nimis citam. In Gallia sane Quercetano defuit experientia. In Germania nihil præter auditum habet. Germani vero falsum experti sunt alexiterium. Quamuis mirè prædicent aliqui (scribit amicus quidam noster medicinæ peritissimus) corda serpentum & puluerem, non tamen faciliè fidam, cum nuper apud nos qui innoxie araneos deuorat sapius, febre pestilente correptus interierit biduo: alii duo à serpentibus læsi decubuerint lethaliter, periissentque nisi alexipharmacis eis subuentum fuisset, &c. Hæc historica multum derogant prædicationibus istis ingentibusq; promissis. Nos substituire volumus sæpe Trochiscos viperinos ex Italia recens petitos, idq; etiam amicis suauissimis, si fortè in his foret maior fiducia. Sed neque in his, neque in Theriaca est totum. Vide ergo cui fidas. Nos, qui consulimur in eiusmodi morbis, multa respicere oportet, & in primis veneni morem, seu etiam diligenter explorare. Non possumus omnia vnico isto & solo puluere amoliri. Illud ipsum suboluit proculdubio etiam Quercetano, qui ideo viperis suis tantum cumulum aliorum antipharmacorum addidit, quod absurdum & temerarium est, si serpentis sola caro omnia potest. Imo sub iudice lis est, siue caro viperina venenum, an non.

Cardanus, Palmarius, Paracelsus (c) & affecclæ contendunt venenum esse, & inde trahi Theriacæ vim principalem: quo ipso exemplo etiam se tuentur, cum volunt in lapide Philosophorum ex atrocissimo veneno factò esse simul vim summam alexiteriam. Ideo alii tot Bezoardica pro correctione addunt: alii putant magistrali præparatione perignem naturæ fieri alterationem. Baldus scit & nescit omnia. Sola vipera (inquit) est amuletum omnium venenorum; eamq; 12. modis venire in vsum asserit, nempe toto corpore: carne: pelle: oleo: ossibus: pinguedine: puluere seu cinere: laqueis: pastillis: antidotis: vino: salibus. Idem, vt dictum est, nutrimentum, & medicamentum vniuersale lex sola facit. Venenum vbi ponat, vix inuenit. Modo enim est in dentibus per se, adeo vt etiam extracti è vipera, si quis eis pungatur, possint mortem afferre. Modo in gingiuis & vesiculis. Bilu dicitur esse non venenum, sed materia, & tamen ea imposita morsui viperæ creditur venenum ad se trahere similitudine naturæ. Iohannes iuuenis scholio in c. 9. Gal. de Ther. ad Pis. scribit in capite quidem confici venenum; at in cauda eius per conuolutiones & contorsiones plurimum cumulari, quod Galenus dicebat τὸ ἐν παρὸν τῶν ὀφθαλμῶν. Aliis sanguis & sudor cum halitibus est suspectus. Spirituale venenum dentibus; corporale gingiuis & vesiculis ascribitur; Qui tutissimè agunt stringunt serpentes, intestinis spoliant & cute: abluunt carnem, assant, coquantque vt ne mica quidem veneni possit subesse: Imò ne sic quidem acquiescunt. Nam corrigentia addunt; præfertimq; antipharmaca, non cogitantes fieri posse, vt duo antipharmaca se perimant, pereatque salutaris essentia. Si non venenum subesse putarent, in quod alexicaca illa agant, non apponerent quicquam. Si carnes sunt venenum esu non sunt tutæ, vt nec aspides contra sententiam Plinii lib. 29. c. 4. & aliorum experimenta. In capite tantum residet venenum, inquit, Baldus. Si hoc verum est, frustra accusatur cauda, cutis, intestina, &c. Gal. de Theriaca ad Pisonem cap. 9. ait in capite elaborati venenum vt in parastatis sem en, & lac in mammis. Caudam, quia ex carnis, abiici volunt, non quia venenata. At hæc ratio perit apud eos qui etià ossa legunt pro medicamine. Paracelsus scripsit ad Theriacæ legi Thirū, quia minus tabificæ potestatis habear: Alii putant in venenatiore esse plus alexipharmacis. Vnde alsumi aiunt viperas, quia harum venenum satis est atrox. Lege argumenta Abbati cap. ii. de naturā viperæ. Sit non venenum: Ergo aut nutrimentum aut medicamentum, aut mistum. Nihil magni faciet seu nutrimentum sit seu medicamentum alimentosum. Medicamentum ergo purum, & quidè antipharmacum. Si hoc, temerè assumtum tam lædet quam venenum. Istis disquisitionibus nonne fit res incerta? Si venenum ideo tollitur à vipera & serpentum carnibus, quia contraria genere conueniunt & sunt ipsæ venenatæ: vnde & vipera à sui generis carne interficitur: inscitè negantur veneno delibutæ esse. Deinde si sunt venenatæ, quis credat earum crasin, quæ est singularis, & potest fieri vt etià in singulis, ætate, sexu, cibo, locis, &c. sit discrimen, omnibus simpliciter venenis oppositam esse? Massaria temperamentum viperis attribuit frigidum siccum: vetustas calidum siccum. Vtrum sit, quomodo potest iuxta Baldum esse optimum nutrimentum, & simul summum contra pestem, aliq; venena præsidium? An etiam sapiunt qui tam delira hominibus persuadere conantur? Maiorè vim Scorzonetæ, contrayeræ, Rhi-nocerotis ossibus, Bezoari, &c. inesse & credi & tuto comperiri potest, quam istis ambiguis carnibus quas oportet etiam in Theriaca pluribus alexipharmacis stipare vt sint vile antidotum. Questio tertia affirmata nihil habet veri. Ex hypothesi sanè si pulvis serpentinus adeo mutat corpus vt contra omnes morbos, pestē, venena & alias causas morbificas sit quasi adamantinum, & an ad id; nihil debent in id posse purgantia, & alia valida & actiua. Sed hoc falsum esse docet euentus. Nam etiam sæpe comesta viperina carne, & serpentum Germanorum puluis non potuerunt inanem reddere vim etiam leuiter purgantium. Nos ipsi vidimus febre, scabie & aliis malis laborare eum, qui gloriæ sibi ducebat comedisse serpentinum. Eundem purgauimus & aliis medicinis restitimus. Mortuus tandem est peste patria. Præterea variant præcones in hoc quoq; Etenim quibusdam asserentibus nihil posse post sumtum puluerē alias medicinas, se opponunt qui statuunt, non esse sumenda alia illo præmisso: argumento, quia vis eius tunc euanesceat. Habeto tibi lektor, ex his & aliis quæ non videndum omnino esse serpentino; quia si necessitas aliqua te in morbum coniceret (id quod fieri posse experientia cognitum est) nihil tibi prodesset ex aliis medicatio, nec iunaret etiam resumptus puluis. Præterea. Si vis eius euanescit alio sumto antidoto, falsum erit quod omnibus venenis & pesti

De Venusta-
tis attribu-
tis.

Purgationes
præmittende
visui vipe-
rino.

Lepra: Mor-
phaa, &c.
per serpentis
melanoti
confusionem
curanda.
Gallina ma-
dicata.
Cutis à cibo
serpentinio
mutatio.
Vinum de-
fecare.

Synonymus à
sale viperi-
no: alias et-
iam ab anti-
monio.
Pestis pro-
phylactica.
Salus viperi-
ni usus quo-
tidianus.
Theriaca
Encomia nō
respondere
experientias
nostras, &c.
videantur
Seiores quo-
que immo-
dici fuisse in
laudandis
medicinis,
quod patet
& ex myre-
pso.
Veteres mo-
destiores The-
riacam tan-
tum Genens
opposuerunt,
nō omnibus
omnino
morbis.
Interpretum
numero partium
ipsarū momenta
quædam contra
infinitos morbos
pollent, &c. Hæc
si quis nō cōsul-
to Græco idio-
mate legat, possit
induci, vt autori-
tate loci catholici
medicamentū ex
Theriaca, atq; etiā
particulis mem-
brorum quorūdam
in animalibus con-
stituatur. Sed hy-
perbolismo inter-
pretis non autori-
tate principis me-
dicinæ peccauerit.
Ita sentiendū est
de his qui Auicēnæ
& Aetii encomia
viperina nobis
opponunt, nempe
verba latius exten-
di ipso sensu, &
experimentis, princi-
piūq; artis medicæ
virantem

& pesti possit resistere. Si item affectu, mēstis, ebrietate, magna cōsternatione &c. virtus aboleat, quā-
to magis contagio, & pestilentia? An vero nullo morbo moriuntur viperæ? Debet nullo mori quia
in se habent antidotum. At qui sit vt torpescant frigore? Atqui vetustas tamen viperarum vltimū
egregium esse annotauit. Egregium inquam, sed non hyperbolicum si quidem eorum verba ex prin-
cipis ætates, & non dilates in ampla vltra cancellos veritatis. Auicenna, Galenus & Aëtius, &c.
monuerunt non temere vorandas esse carnes viperinas, quia Phthiriasin (d) inducant, quod Diosco-
rides tamen absurdum iudicat. Illi verorationem addunt, quia excrementitiam materiam ad superficiem
pellunt, ex qua in cute nascantur vermes. Inde euenire vt cutis quoque deglubatur vtentibus, sicut viperis detrahatur
senectū. Si quis ergo velit salubriter vsurpare serpentes, cum oportet ab impuritatū lerna expurga-
tum esse. Ad Lepam valdè prædicant. Et quia pellem deiicit illud edulium cum sordibus, ideo reno-
uare asseritur. Magniloqui id extenderunt ad vitæ mirandam prorogationem, & iuuentutis conferua-
tionem, confortationem, & robur sensuum abutentes verbis Auicennæ ad maxima quæque. Hinc
illa Paracelsicorum commenta. Fernellius negauit sanaram esse vsu viperino aut Theriacali lepram:
neque id immerito, si Elephantiasin, quam morbum calidum siccum esse dicunt, & ob id argēto vino
frigido humido sanandum, intellexit. Plinius refert Antonium Musam insanabili visa vlcera isto medicamine
curasse. Vnde Cardanus argumentum sumit ad phthiriasin, & tabem ex pulmonis vlcere curandam. Si
hoc ita est; non citra rationem ad lepram & cancrum, & elephantiam traductum est. Ita Iohannes An-
glicus vt lepram, morphæam, aliasque cutis impuritates tollat serpentem nigri dorſi è loco siccō capiti, &
per serpentis caput, caudamque abscissa in scitili nouo comburit pro locis depilatis crine vestiendis inuncto melle, puluereque
inleminato: quod etiam de cinere capiti murini legimus apud Galenum cap. 9. de Theriaca: medium sta-
gellat donec sanguine exoneretur. Deinde decortiatum lauat aqua calente salsa; hinc vino calido; tandem coquit cū
vino, nucem moschata, zingibere, tormenilla, & cinamomo, atque ita carnes abiectis intestinis laborantibus præbet. Ali-
quando præfectas partes butyro incoquit, & linimentum facit ad tineam, pustulam, morphæam. Serpen-
tem coquit cum hordeo, vel tritico, hisque pascit gallinas donec plumas abiciant. Post has affatas of-
fert leproso comedendas quousque vertiginem incutiat. Addit aliquando Theriacam ad cutem, & car-
nem renouandam. Pinguedine inter assandum exeunte linit cutem, & faciē, eaque omnia, vere &
autumno præmissis vniuersalibus, idq; iuste. Nam quod ille cibum cutem mutat, non tantum apparet ex
serpentum puluere comesto, & auius (gallinis, falconibus, &c.) pascis, verum etiam vino viperino potu,
cui creditur quoque si feculentum sit puritatem & diuturnam durationem afferre, vt obseruatum
scribit Abbatius. Cutis & pennæ ideo defluunt, quia proprium est huic medicamini, superfluitates ad
pellem protrudere seu vt Aëtius loquitur sudorem, ex quo consistente circa cutem pediculi nascun-
tur in his qui sunt impuriore, donec tota camarina propulsa simul cessent & pediculi, efficaciter
mouere, (de salibus potissimum ei terminus est) vnde necesse est pilos, plumas & epidermidem separari.
Si foris imponitur, attrahit, vt in depilatis. Alias promittunt veteres etiā claritatem oculorum, arbritudinem
dolorumque podagricorum solarium, remedium ad strumas, & scrofulas, item neruorum vitia, otalgiam, odontal-
giā, morsus viperinos externo appositū, &c. de quibus vide Auicennam, Galenum, Dioscoridē, Aetium,
Plinium & alios qui etiam quartanas appendit capitis, & vsu salis tollere posse confidunt, esseque in
laude salis prolixus Aëtius sermone XIII. cap. 97. vbi vsu salis viperini commendat propriè in af-
fectionibus cutis, Leuce, Lepra, impetigine fera, elephantiasin, albugine, scabie fera, defluuiō capillorum. Addit quod-
dam spūta pituitosa reieciare pro pediculis: quod est argumento cum hydragyro quandam affinitatem
habere viperas. Idem præbet talem ad suffusiones incipientes, menses nimios, venena, & iūus venenatorum,
tanquam prophylacticum, & alexiterium exemplo Mithridatis: cum myrica herba sales istos oppo-
nit constitutioni pestilenti: item morbis omnibus, maximè renum, vt calculo, tabi: &c. Item cephalæ, vertigini,
epilepsie, æquato chronico, spleneticis, colicis, hydropi, bulimie, tussibus, rigoribus, tabidū, resolutū seu paralyticū,
podagricū, &c. Non est profusior ex veteribus quantum cognouimus, in salium Theriacalium præ-
conis autor, vt videantur recentiores ex Auicenna & Aetio sumisse encomiorum materiam. Ve-
rum is diuturnum admodum, & quotidianum, ad prandium, & cenam, vsu præscribit, iubetq; liberatos à
podagra continuè eos vsurpare adeo vt liceat vsque ad XII. cochlearia per diem sumere. Quæ
de quotidiano vsu salis, qui est cōposita quædam medicina & nō immerito suspecta tali vsu, Aëtius
commentatus est, ea à nostris trahuntur ad carnes, easq; non continuatas esu, sed vix semel atq; ite-
rum sumtas parua dosi per totā vitam, ad omnia omnino mala: cum veteres ne Theriacæ quidē tantam
vim ascripserint, multo minus comprobauerint indubis experimentis, vt vt etiam huic legimus di-
uina, & quæ nec fidei nec experientie satisfaciunt attributa esse. Quantum confisum sit ei ab Antonio Im-
peratorē, & Cæsaribus, indicat Galenus: verum id non semper ratione viperarum, nec opinione ca-
tholici medicamenti. Etenim cōpositio illa aduersus venena tantum ab initio sine viperis fuit parata.
Habuit ergo vim antiphararmacā ante recepras, quæ procul dubio etiam fuit comprobata experimen-
tis fontium. Si euasit vniuersalis medicina post admittas imitatione Nicandri ab Andromacho, qui tem-
porib⁹ Neronis vixit, cur id nō fuit nec agnitū ab autoribus, nec compertū exemplis, neq; etiā contra
omnia mala proclamātū? Imò cur apud posteros, atq; etiā gloriosos nostros iactatores vorius verbo-
rum ampullatione, quā experientia asseritur? Interpret Latinus Galenici ad Pisonē libelli hyperbolicus est
contra fidē translatoris. Vbi enim Galenus Græcè scripsit: ἐπ' ἀλλων ζώων πολλά τῶν μερῶν ἐκ ὀλίγα τῶν
παθῶν ἀντιφάρμακός ἐστιν ἐνέσθαι, ὁ δὲ λέγει: Item τῶν μερῶν πολλὰς μόνον τὰ μέρη τινὰ τῶν παθῶν ἰὰ δύναμιν
ἔχειν: ipse translulit: neg, ignoramus aliarū animantium cōplices partes nō paucis morbis imprimis opitulari: Sape
Interpretum numero partium ipsarū momenta quædam contra infinitos morbos pollent, &c. Hæc
mate legat, possit induci, vt autoritate loci catholici medicamentū ex Theriaca, atq; etiā particu-
lis membrorum quorūdam in animalibus constituatur. Sed hyperbolismo interpretis non autori-
tate principis medicinæ peccauerit. Ita sentiendū est de his qui Auicēnæ & Aetii encomia viperina nobis
opponunt, nempe verba latius extendi ipso sensu, & experimentis, principiūq; artis medicæ
virantem

autem possit esse vniuersale contra omnia mala medicamentum naturale, alibi disputatum est, & fortasse infra nobis occasione dabit Crolliana affirmatio. Est aliquid in vsu artifice, & fiducia ægroti præsertim adhuc nouo, & ignoto medicamento: Sed fama cito exolescit non constante medicinæ virtute.

Produci potest etiam cap. 15. de Theriaca ad Pisonem, vbi Latinus interpres scribit: Præterquā quod serpentum plagis, caterisq; venenis aduersatur, etiam aliis pluribus pro præsentaneo remedio accommodari experientia docet. (ὅς μοι οὐδὲν τῶν θηρίων διήσκατα, καὶ τὰ δηληνέια φάρμακα βοηθεῖν ἢ ἀντίδοσι πείθειται, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰ μέγιστα τῶν ἀλλων παθῶν ἀλεξήτειον φαρμάκον ἐκ τῆς ἐν πέτρῃ χηστῆος ὑφ' ἡμῶν ἔσθ' ἐντέδν.) Andromachus eam in suis versibus Galenem vocauit, ἐπεὶ δὴ ὁ πάτερ ἔκτινεν. Ἐξ ἧς τὸ πᾶν χειμῶν καὶ τὰ ἀπὲρ τινα γαλήνην τὴν ὑγείαν τοῖς σώμασιν ἐργάζεται. Imo tandem Theriaca appellatur πῦρ καὶ θάλασσαν ἐν τῇ λοιμικῇ καὶ ταρώσει, &c. Ita vt tam sanis præseruandis commendetur, fiducia scilicet viperarum, (e) vt est cap. 17. (ὅς τὴν τοσούτην δύναμιν τῶν θηρίων) quam curandis ægrotis, exceptis pueris, qui abstinere in totum iubentur & statim tempore. & hu qui atas florent, quibus parcus vsus permittitur, &c. Si cum salibus Theriacalib. cōparēs, Galenus & Aetius inferiores his vires ascribunt: at si percenseas illa magnifica, quæ salibus tribuuntur, facile a minore argumenteris, Si salibus imbecillioribus tanta est potestas, quanta Theriaca ex viperis potentiori? Quid ni ergo sit Catholicum medicamentum, præsertim cum vix vllum morbum grauiorem in Catalogo adiumenti prætereat Galenus? Etiam animum sanare traditur. Vide Aetium term. 1. 3. cap. 98. vbi Galenica ista transcripta ex Pisoniano libello inueniuntur. Si transcripta, cur non & credita, & postior commendata? Verum nos dicimus etiam veteres interdum hyperbolis vsos esse, vt patet ex Nicolao qui recenset athanasias multas, cum satis esset vna: Item Eclogas, pleræque honticas, mirabiles, soterias magnas, Theodoretas, Panchrestas, Panacæas, Zoarchias, Sanitates, Panaretas, Acharistas, Pantagathas, Iphoras, Aphrastas, Argyrophoras, Desmoterias, Soterias, Philanthropas, Mysteria, Zoopyrias & alias summis titulis exornatas antidotos: sed tituli non faciunt ad virtutem, sæpeq; minime inuenitur in re, quod inscriptio promittit. Supercilio si Theriaca propter bestiam admiratores legant Plinium lib. 29. cap. 1. vbi luxuriosam compositionem vocat ex rebus externis, cum tot remedia dederit natura, & perfidiam appellat congeriem Mithridatii, quod non minoribus foliis ornatur quam Theriaca & tamen bestias non habet, vt & Antiochi medicina contra omnia venena li. 20. c. 24. Plinii. Deinde aliud est loqui de veteri Theriaca, aliud de posterorum: Et si veterum prædicationes Auicennæ fuerunt suspectæ adeo vt Galenicæ laudes multum circumcidant in antidotario vbi de theriaca agit, (Notent hoc caput illi qui serpentes Napello (f) tam fortiter opponunt. Auicenna parum valere contra hunc arbitratur Theriacam) quid de nostris temporibus sentiendum, quibus astipulatur experientia ipsa? Frustra accusatur defectus aliorum ingredientium, si modo veras vipers habemus. Nam his totum tribuitur. At habemus Leonici iudicio, quod ab omnibus est receptum. Cur ergo ægotamus? Cur morimur peste, hydrophobia, quartanis & aliis morbis? Sapite tandem o gloriatores stulti. Solent ampullatores etiam ex micis vetustatis, & reliquis inanibus nominum extruere magnas cœnas, & ex vnica musca millefacere Elephantos. Quorsum? Non scilicet rationis & experientiæ firmæ argumentis, sed mercimonii, admirationis, & auræ popularis causa. Plin. lib. 29. cap. 1. ostentatio artis & portentosa scientiæ venditatio manifesta est: ac ne ipsi quidem illa nouere, &c. Vt cæteri chymici nihil videantur scire, ille aulicus sublannator omnia suo sputo conspergit, & naso contorto ridet etiam Crolliana. Sic Paracelsus monarcha est, sic Sucten, Dornheufers, Dornæus, Seuerinus, Palmarius, &c. sunt omnia. Cæteri sunt vmbra. Sed ad magisteria nostra redeamus.

(a) Magi, quos Paracelsus est secutus, quarunt in syluis corylum cum visco colurno, quo tempore potissimum vi-
ret. In hoc diligenter explorant num habeat ambesa folia, quod est indicium serpentem album sub corylo stabu-
lari, & meridianis horis eius folia pasci. Animaduerso qui ibi sit, assumtis focis, quod debeant esse par-
ticipes remedii, alii a. nullis, quia omnia debent summo silentio peragi, nihilq; proferri, ne in cassum cadat
labor, incipiunt per instrumenta fodere aream circulo inclusam, ita vt in medio eius sit corylus, terraq; ad
genua circum circa effossa, (atq; amplius circulus, terra procul abiecta. Hoc facto excitator rem aggreditur
dicitq;: Ego N. (nomen n. exprimi debet) præcipio tibi Osy Osy Osy albe serpens & vipera. &c. vt omnem
virtutem tibi per creationem concessam tecum retineas, & vna efferas, Osy osy, osy: quod mando tibi, &c.
(Horrenda hic nominis diuini additur abusus) vt in hoc circulo compareas, &c. Adiuuro te osy osy osy, per
&c. & per stellam cados cados cados vnde vim, robur, & potestatem habes. Cape astrum, & quare tellurem
in circulo quam celerrime, dicens osy, osy, osy, præcipio tibi vt prodeas cum reuelatione omnium creaturarum
sub celo, &c. omnium thesaurorum absconditorum, omnium herbarum, omnium vocum auium, omnium
creaturarum virtutum, quas tua sapientia intelligis, nec harum virtutum & sapientiarum vllam post te relin-
quas, & nobis aperias omnes occultos thesauros omnium herbarum vires, omnium auium cantus, vt nobis o-
mnia mysteria sub celo & in terra pateant, & his fruamur omnes deputati. Deinde prope latibulum fode vt
conspiciatur, & dic: Albe serpens ego N. præcipio tibi, vt sis mihi subiectus, &c. Tunc veniet q. supplex & hu-
milis. Cape eum manu dextra, & duc sub dextrum pedem, ter trahiendo. Sine in circulo currat. Age eum
huc illuc bis terue, & enomet aliquid albi. Tunc caput absconde & caudam spiritus hama longitudine. Exente-
ra munde, & venam caruleam extrahere. Reliquum seca in partes. Cape herbam & radicem serpentaria. Co-
que ex aqua. Decocto laua partes, vt bene purgentur, atque etiam eodem feruente vstula semel atq; iterum.
Deinde coque ad libitum. Est sine noxa. Cum ederis, intelliges omnia mysteria. sciesq; vbi thesauri sint, quid
galli & aues cantillent, &c. Si super foramen albi serpentis in circulo posueris coronam ex foliis Berthonica,
manet in eo, & seipsum occidit. Hoc dicitur probatum per nobilem quendam. Credat Paracelsus ineptus.
Non ego. Nor abis fabulam. Dicitur nobilis famulus liguriisse reponendum ferculum serpentem, & cum
aliquando cum ipso proficisceretur, quasiuisset cur non eo in loco absconditū thesaurum absporraret: tunc he-
rum interrogasse vnde isti scientia, coegissetq; minis vt fateretur factum, tandemq; gladio confodisse.

Hac fabula redarguitur virtus medicaminis. Si enim ex eo comesto est omnium secretorum scientia, debuit tum nobilis praeagnouisse seruum liguriturum esse ferculum, atque etiam postea ligurisse, ne opus fuisset expressa vi veritate, tum seruus cognito se inserentum iri ab hero, non vna proficisci, quo argumento Mossolamus Iudaeus apud Iosophum lib. 1. contra Appionem, augures irrisit. Si enim aui superuolans euentuum conscia fuisset, etiam sciuisset se occidendam sagitta Iudaei, nec in illum locum venisset, &c.

- (b) Meminimus aliquot contagiosos morbos & pestilentes anni proximi. Medici libros & pharmacopolia non serpentibus & viperis impleuerunt, sed longe aliis antidotis, vt Quercetanus. Debuit saltem & Zuingerus noster isto puluere seruari.
- (c) Paracelsus D. in lib. de morbis Tartaricis, c. 17. Tirus in theriaca est venenum, non vt curet, sed vt penetret, & deducat reliquorum vires. Alibi tamen ideo vult adhiberi, quia innoc. entior ceteris serpentibus. Vtetur carne, adipe, senecta & lingua, quam viuus detractam vult gestanti esse amuletum contagii per oculos immisi.
- (d) Plinius li. 7. c. 2. scribit, Anthimontis incolas viperinis carnibus viuentes, nequi capiti neque vestibus innata sentire corpori noxia animalia. Alibi contra lendes dari narrat. Nempe cognoscimus ex accidente in impuri corporibus. gigni pediculos propulsa materia: Expurgato vero corpore, eos nec nasci, nec immorari posse. At vulgus ista non considerat.
- (e) Nota: Est quidem aliquid occultum in vsu medico, quod est causa, cur omnibus similiter adhibitis quog, tamen non semper respondeat euentus, siue id sit fides patientis siue Dei voluntas: Veruntamen medici nona sua inuenta etiam vltra fidem commendant, & inter se certant emulatione.
- (f) Theriaca parum ad napellum verum, quae debebat facere plus, quam serpentes Germania, cum quibus pueri ludunt. Matthiolus in 6. Dioscor. c. 40. multum tribuit bene parata theriaca, sed contra venena, pestem, sublimatum fluxus, &c. non contra omnia, nec solus viperis ascribit.

C A P V T XV.

De magisteriis accidentium secundum rei corpulentiam.

DVo sunt insignia rerum materiatarum accidentia, quantum, & quale. Non sit inconueniens iuxta haec magisterium accidentium digerere. Quod in quanto est consideratur in physicis magno, paruo, aucto, deminuto, continuo, discreto: Sed nos oportet respicere ad haec, quae arti nostrae subiacent, quae quidem ad corpulentiam referri possunt, non quia corpus est longum, latum, profundum, solidum, cauum, &c. vt id Geometrae considerant: Sed vt est fixum, volaticum: Graue, leue: Fusile, non fusile: concretum, solutum, in quo genere & potabilia sunt, & liquores: Insuper continuum, ductile, dilatatile, molle, durum, &c. Nam qualitates materiales hic coincidunt: Tandem discretum, vbi sunt pulueres per comminutionem & tritionem variam: Item praecipitata quae ex liquidis, aut resolutis nascuntur. Fixum & volatile esse chymicae contemplationis in magisterio, notum est his qui vtramque affectionem argento viuo accidere norunt, sicut & his quae ex illo generantur. Fac volatile fixum, & fixum volatile per conuersionem Elementorum, solenne est philosophorum, professorumque perfecti magisterii oraculum. In nostra Alchymia ad hanc classem reiecit Turpetha mineralia, Arcanum corallinum, aurum vitae & similia, quibus cognatae sunt variae argenti viui indurationes. An autem ad pharmaceuticam pertineat hoc magisterium, dubitari potest. Nam quod omnino fixum est, a calore nostro natum in actum duci non potest, nec resolutum. At oportet solubilia & volatica esse medicamenta, quod & Crollius scripsit. Sed gradus, & respectus sunt fixitatis. Quaedam sunt fixa secundum quid, vt aurum, quod ignibus externis non cedit, at ventriculorum virtute domatur, quod deprehensum est in eo qui numisma aureum deuoratum post aliquot menses reddidit adestum, & detritum. Quaedam sunt vsus externi. Quaedam fixa sunt corporibus, sed non spiritibus, & virtute medica, vt calx auri, talci, adamantis, martis, & similia potissimum cum fixitate relata, vt cum globuli purgatorii sunt ex regulis & vitris, quorum corpora in vsu non consumuntur, & tamen vires operantur non segnit. Sic integrum aurum spiritali & magnetica virtute praedest in corde a fumis mercurii & sulphuris tuendis: Ita Gemma appensu quoque roborant praecordia. Aurum posse Volatile artificii & simul fixi, diuerso scilicet respectu, non melius exemplum habes quam Elixir, & per alembicum olei philosophorum, quod verum aurum porabile vocatur, & ad medicinam summe praedicatur. Non credidit Palmarius aurum posse in alembicum eleuari, aut inde porro in receptaculum deduci. Sed artem descriptam saepius habemus, nec eam ignorauit Crollius, quem in Basilica vide p. 215. Et Penotus in chymicis p. 151. & seq. Fit & volaticum cum vehiculis, praesertim floribus. salis armoniaci. Vinum margaritarum ex alembico: Lotas diligenter aceto terebintinato, aut alio menstruo perfunde, & reponere in triduum. Tunc depleto aceto, aliud substitue, donec totas solueris. Solutiones duc per alembicum. Si quid remanet in cucurbita, ei contrito adde nouum soluens. Destilla iterum, atq; ita repete laborem donec totum earum corpus volatile reddideris. Penotus ad destillati mensuram adiicit semunciam capbura, & vna per alembicum agit. Nam camphora assumptam essentiam secum euehit.

Vltimo calore leni finitur diuaporare acetum, donec vicesima tantum pars restet, quae denuo per alembicum destillatur ita vt pura limpidaque pars primum excipiat: flauescens postea seorsim atque sicciora essentia eliciatur. quae miris modis ad varia mala commendatur: potissimum autem ad exolutionem virium cordis in constitutionibus Epidemicis.

Hic

*Syncope &
Virium cor-
dis exaltatio.*

Pestis.

*Solutum
Tartari.*

Solutum ad
riper men-
struum.

Aurum potabile. Vide Penorum in chymicis p. 92. & sequ. præsertim 96. Sibi auri Diaphoretici ueram descriptionem proponit, simulque solutionem folis.

Solutio Lunæ. Tales soluti.

Solutum ephora.

Solutum sul-
 phuris.
 Solutum ara-
 genti vini,
 quod oleum
 vocant.

Totum salis
corpus in o-
leum.
Vide oleum
salis Viride
in auro pota-
bili Andreae
à Plauenae
pud Matthi-
olum, quod
et Heroldi

Loquitur ille in præcedentibus de brodio salis communis, & coniunctione salis præparati cum suo agente incombustibili: Item de sale fusili per se penetrante, cuius totum corpus in Leonem viridem, & oleum permanens conuertatur, cuiusque spiritus omnia soluat corpora. Si verba respicimus, sal marinus solutus, repurgatusque filtrationibus & coagulationibus repetitis erit aceto stillatitio diluendus, & in fimo per dimidium mentem digerendus. Inde destillabitur cum cohobis donec torum eius corpus in conceptraculum exeat. Separato postea aceto remanebit oleum salis viride, quod videtur Leonem viridem, translata ex perfecto magisterio voce appellare. Inde fit etiam sal fusile, non minus ac ex halonitro & sale ammoniaco, imò ex vini fecula, aliisque omnibus salibus per sublimationem & alia artificia, de quibus legi potest Crollius, & Quercetanus. Adhibent autem ad pòdagram istud ex sale marino oleum. Variè fieri solet oleum & spiritus etiam ad aurum, gemmasque solvendas. Quidam aceto saltem imbibunt saltem, & postea mistum argilla, vel silicibus, vel glumis aut pulvere frumentorum (Nam sine additamentis non facile reddit spiritus nisi exactissimo ignis regimine, & præmissa putrefactione) destillant, de quibus modis nos alibi. Si sensum mysticum in Penoti præscripto sequimur, per acetum nostrum accipimus liquorem quandam mercurialem, &c. Aliter exponi potest de sublimato cum sale. Sed non est nostrum diuinare.

Croll. in Basf.
p. 149.

Soluta salii.

Quorumvis salium soluta industrie præparabis, si deliquio solutis affuderis spiritum vini, & postquam digesseris in loco calido, eundem abstraxeris per destillationem lenem, ut sal coagulet, quem iterum solves, & affuso vini spiritu digeres, spirituque elicto coagulabis, repetendo laborem hunc, donec non amplius sal concrecat. Ita le oleum vini immiscet salum essentia, prohibetque coagulationem. Eodem modo gemmas, vniones, & coralia spiritu salis resoluta elaborare poteris affuso vini spiritu, fiuntque adeo volatica ut etiam per alembicū propelli queant. Qua arte sales elaborantur ut fiant fusiles, nempe crebris solutionibus, filtrationibus, coagulationibus, tostionibus adiecta aliquando calce, item sublimationibus, ut fiant essentielles, alibi exponitur.

Fusilia.

Luna fusilia.

In mineris inuenitur aliquando argentum rude quod ad candelam liquefit, cuiusmodi fit etiam cum argentum viuum sæpius ab eo destillatur. Calx quoque eius cum halonitro iuncta, vel ex aqua forti extracta per præcipitationem facilis est fusionis. Crollius indicat ea liquata cornu formam exprimi, quod ad candelam facile fundi queat. Metallici habent suos fluxus de quibus alibi.

Non autem fusilia per se spectat pharmacæuticus, sed aliorum gratia. Interdum & vna inter elaborandum alio fine contingunt, coninciduntque. De pulueribus siccorum, vel humidorum abunde disseruimus in chymia, ex qua patet quædam facile conteri, & in læuorem duci, ut ossa, cornuaque combusta, calx viua, &c. quædam melleis corrosiuis opus habere aut aliis additamentis: quædam fatiscere candefactionibus & restinctionibus, ut Tutia, lapis calaminaris, & similia cum ad collyrii præparantur, candefacta in catinis solent in aquam rosaceam, fœniculi & similibus præcipitari: ad alios vltus etiam vino, aceto, lotio, &c. Quomodo item docuimus sericum crudum, nempe per mortarium & pistillum calefactum, in puluerem contere, ita comminuitur & talcum, quod aliqui calcinationem vocant.

Pulueres res humidas.

Quæ arte præcipitetur argentum viuum, notum est etiam officinis barbitonorum. Sed chymicus non steret peculiararia habet secreta, quibus non tantum in puluerem redigere potest argentum viuum, verum etiam artificiose & cum delectu singulari ad singulares vsus internos, externos, ubi etiam correctiones ingeniosas adhibet. Potest cum, vel sine medicamine præcipitare, ut infra in Hypomnematis videbit. Solent interdum & soluta præcipitari, ut cum solutum tartari descenditur per spiritum halonitri: solutum plumbi per spiritum sulphuris, aut vrinæ: Liquor sublimati vinctuosus aqua puluerescit: Sic soluta metallica alia, & salium. Præcipitata ista si non sunt pingua, exicari possunt, inque subtilissimum alcohol duci, ut videre est in cremore lactis virginis ex lithargyro per acetum facti, & præcipitato aqua salia. Resinae torrentur, & postea friantur, inque farinam rediguntur. Exemplo est Terebinthina, quam aliqui super lamella vrunt: aliqui rectius destillatione oleum subducunt, & colophoniam exuccam instar picis aridæ terunt. Aetius sermone 13. cap. 99. terebinthinæ in ollam coniectæ affundit triplum, aut amplius aquæ. Postea coquit ad huius consumptionem, eoque tandem fracta tenacitate redigit, ut digitis confringi possit, & friari.

Pulueres resinarum.

Terebinthina resina.

De alumine, vitriolo & similibus dictum est in calcibus: Et fortasse quæri potest an non terebinthina ista fricta debeat accendi cineribus imperfectis ad exemplum adipis tosti, succini, sulphuris, & similibus. Respondendum censemus annumerari istis posse, si mero igne fiat frictio: Sin autem addita aqua ut compagis saltem tenacitas soluat, huc pertinere, quanquam nihil obstat quin vnum idemque ad diuersa genera ponatur propter affectiones diuersas, nec in his scrupulose veritandum.

(a) Scaliger. exerc. 104. sect. 7. ex Tall. oleum extrahendi artem habemus nos sine alembico, scilicet per calcinationem, & deliquium vel emulsionem, &c.

CAPVT

CAPVT XVI.

De magisteriis circa qualitates manifestas.

Quæ sint manifestæ qualitates Tyto noster ex phycis, aut etiam ex Categoria Aristotelis afferre debet, ut sciat discrimina magisteriorum suorum, nec ut vagabundi impostores solent, omnia confundat. Neque tamen ratione pharmaceutices multum sollicitus est de omnibus. *Græue, Lene*, coincidunt aliquando cum magisteriis fixis & volaticis, ut cum ex grauissimo auro, argento viuo, plumbo, &c. calces volaticas, aut flores efficit, vna est leuitas: sed in glaciato mercurio simul grauitas apparet, etiam si sit pene vsque ad summum eleuatus. Calidum, frigidum, humidum, siccum, rarum, densum, subtile, spissum, asperum glabrum, &c. raro fiunt principali fine. Cum ex frigido humido argento viuo facit calidum siccum, vertit quidem naturas & quod intus, h.e. in potentia erat, trahit in cutem seu actu donat, quæ est etiam Elementorum in magno magisterio conuersio: Sed ille contendit ad *Elixir catholicum*, quod licet calidum siccum, sulphureumq; ex aqueo euaserit, tamen non his porissimum qualitatibus operatur, sed virtute astrali, seu cœlesti, & occulta. Ita iudicant etiam de quinta essentia vini, & aliarum rerum. Ex siccis fiunt humida per resolutiones: sed & hoc acciderit. Aliæ qualitates manifestæ aliis occurrunt sensibus, ut color, odor, sapor, sonus. In colore læpe argumentum perfectionis est ex comitatu. Alias quamquam visum oblectet si gratus sit, tamen medicæ potestatis per se nihil habet. *Andreas Gallus* in fasciculo quinto de peste ut sulphur sit ad usum bene preparatum, ex rubedine argumentum capit. Solutum id duplo cera citrina. Solutionem in aquam frigidam immittit. Nascitur cera crystalli sulphuris sidunt. Hos collectos exsiccatosque denuo liquat adiecta cera, agitq; ut prius quoad rubescat. Id porro miscetur cornu ceruini & rad. Diſtam in parte vna ad horum binas quibus additur aliquando myrrha, crocus, sanguis taxi, &c. Mistura datur cum Theriaca ante somnū. Chymicus rubedinem ex sulphure, oleo Terebinthinæ soluto, per spiritum vini extrahit, & vel ad siccum coagulat, vel crebris spiritus digestionibus & destillationibus. oleum parat. Sed talia pertinent ad essentias Alias extractorum succorum colores mutantur circulationibus, diuturnis, & purificationibus. Spiritus vitrioli illius floribus rosarum rubrarum, tunicis, pæoniæ, papaueris Rhœadidis, &c. coloris exaltat & simul odorem suauem prolicat. Hinc postea fiunt bonæ tinctura pro balsamis. Ita conferuas, succosq; eorum florum colorat altius. Violas. si cichorii cæruleos & similes mutat in rubrū. Apud *Bulcasim* habes modū dealbandi sales per solutionē in aqua pura, destillationē per lacinias & coagulationē, quod est repetendum. Alii alcalia dealbant solutionibus, filtrationibus, per chartam, coagulationibus, & vltimo reuerberio. *Quercetanus* post crebras solutiones in aqua communi destillata filtrationes, & coagulationes in catino vrit donec rubeo colore, vel puniceo effulgeat, a quo frigefacti redeunt ad albedinē, sed cū iactura virium. Aliter sales soluuntur deliquo. Liquor colatura purgatur: posteaq; reducitur in salē. Tartari cremor coctura & colatura frequēte candidissimus efficitur. Acetū dealbat *Bulcasim* destillatione, qua Impuritas segregatur: Oleum oliuarū mistum aqua insolat, vel agitū cum aqua calida abluit. De cera & similib. alibi dictum est. Coctionibus & maturationibus. mutari colores, odores & sapes ex natura constat. Vbi ergo in his aliqua pfectio est seu per se, seu cōcomitanter, chymici erit nihil negligenter agere. Rōe saporis chymici exempla proponunt in tollendis ingratis. *Palmaris* sibi hic *Palmarium* putabat esse in igni natura, quod vel rusticis notū est, & coquis, & cellaris. Poma, pyra, mēspila, grana halicacabi vesicarii, sorba, &c. fieri mitia spatis suæ asserationis: quædam ēe cum mustea euaserunt, certum est apud matres familias. Videbit chymicus quando ista p essentis gravioribus sunt legenda. Coctio, vaporatio, tostio & similia artificia item conferunt saporibus. Chymicus digestionibus, & circulationibus gaudet. Vulgus misturis quoq; vitur. Vbi id opus erit in chymia, non minus perspicax erit noster. Omnia acris & corrosiua metallicam seu mineralē naturam habentia oleo plumbi dulcescunt. Ideo hoc additum solutionibus ex acris. reddit mites. Solue sublimatum, arsenicum, realgar & similia in liquores. Adde eis liquorem plumbi, aut tartari: Dulcia omnia efficies. Id consequimur et aliis nonnullis. Oleum vitrioli dulcescit tum aliis modis, cum oleo tartari addito. Sublimatum ponit suam acuitatem per argentum viuum admistum, aut substratum puluerato in amalgame cum stanno. Liquor tartari & arsenici se ingulant mutuo, & ex acris. balsamea reddunt. Ex sale elicitur oleum dulce destillationibus, putrefactionibusq; cum aceto, argilla & similib. Quid de dulcorationibus per elutiones dicamus? Verum vltus horū copiam monstrabit. Penotus scribit de secreta Alkali aqua in Denario pagin. 79. quod si eius gutta vna proiecta fuerit in vini mensuram acetum, acerrimum efficit vno die. Alias multi sunt secretorum scriptores de aceto quo chymici carere nō possunt ex vino, cereuisia, pyratio, pomatio, ænomelite, hydromelite, apomelite, pluua & antimonio, &c. parato, ne quid dicamus de acetu montanis ex chalcantio, sulphure, salib. &c. Odoris magisterium elucescit in fœtoribus tollendis per ablutiones, rectificationes destillationes, & alterationes per additamenta, & similia artificia. Spiritus vitrioli post primā rectificationem circulatorius violæ odorem accipit, quo qui gaudet in destillatis aquis sicubi id conuenit, is potest dum sunt aut rectificantur radice lyros imponere cutibitæ, aut alēbico addere, sicut solemus molchum, ambra, crocum, &c. quib. et colores mutantur (viri in alembico triū vel quatuor rostrorū: si vini apponas crocū, alteri extractum santalinum: tertio succum petroselinī, aut similitē, &c. vna opera destillabis colores plures.) Ne oleum succini graui halitu sit molestum, statim a destillatione abluendum est aqua calente artificio secundo *Bulcasim*: Deinde affusa rosacea, vel Iasmini, aut alia per destillationem in balneo conuenit rectificare. Si nondum placet odor, iterum abluetur rosacea, idq; aliquoties repetetur.

Quidam initio statim in aquam præmissam destillant, posteaque ex rosacea rectificant. Vulgus apertis orificiis in aere detinet, donec spiritus ignei exhalauerint. Sed hoc non est chymicum. Quomodo spiritus vrina, & tartari fœtores suos seu ponant, seu mitigent, vide apud *Crollium* pag. ducenta decima quarta, & 159. Vbi illū corrigit destillatione cū aqua: hūc sale ex capite suo mortuo adiecto rigere, cum

Sulphur rubrum facere.

Pestis antidotus.

Colores mutare.

Sales dealbare.

Tartari cremor candidus.

Acetum album.

Saporum magisteria.

Sublimatum dulce.

Acetum.

Viola odor.

Impostorum elementa.

Fœtores corrigere.

*Oleum mu-
mia graueo-
lens.*

cum quo digeritur, & destillatur, quanquam moneat non totum factorem esse tollendum, cum in peste fec-
tudos sudores propellat: quod ipsum in oleo *mumia humida* item est obseruandum, si quidem grauem
odorem inter præparandum cõtraxerit, qualem nos in quodam misso tolerare non potuimus. Cæte-
ra exempla in Alchymia posuimus, confidimusque plura occurrura sese exercitanti laboratori.

*Magisteria
soni & mo-
tus.*

In motu & sono etiam sunt quædam notabilia: sed quæ obiter contingunt, nec à pharmaceutico
spectantur principaliter. Quid enim ad medicinam si acres liquores confusi strident, & ebulliant: si
auri puluis tonat & martis: si halonitrum & sulphur, aut etiam antimonium incensa tumultuantur?
si de omnibus accidentibus vellemus præcepta & admonitiones condere, etiam de vaporantib; ha-
lituosis & fumosis dicendum esset. Adhuc de magisteriis qualitatũ manifestarum.

C A P V T XVII.

De magisteriis qualitatũ tertiarum, quæ sunt occultæ.

*Magisteria
occulta pura*

*Spiritus
hæc aqua
Benedicta.*

Vomilia.

*In Alexia. p.
476. 477.
408.*

*Oculare ve-
medium.
Spleneticum*

*Vinum Sipi-
vinum.*

Quomodo Palmarius hoc magisterium exagitaue-
rit, in superiore libro de igni naturæ cognoui-
mus. Non sane negamus chymicos magis respicere ad extractiones in quibus menstrua infusi-
onum, coctionum, digestionum, macerationum, & circulationum assumunt, sibi; implicat essen-
tias, quib; ista tunc imprægnari dicuntur: Veruntamen contingere simul alterationem in nonnullis
nemo negat, nisi qui manifestæ veritati bellum indicit. Populare exemplum est in *magnete*, qui *spiri-
tum suum transfert cum attractoria in aciculam*, quæ insuper et vim accipit qua se ad polum suum cõuer-
tit, nec cito eam perdit. In chymicis sunt *aqua* quibus olea ex herbis radicibus, seminibus extrahun-
tur macerando, & destillando per refrigeria. Hæ aquæ nullo succo præsentæ, & oleo quoq; abstracto
nihilominus vim infusorum, & commaceratorum retinent, adeo vt essentialiores partes ab illis sepa-
ratæ pro rerum ipsarum aquis habeantur. Vt methodo noster Tyro incedat, possitq; prudenter re-
spondere cauillatorib; distribuimus hoc magisterium in purum, & quodammodo mixtum. Inter pu-
ra magisteria, quæ ideo vocamus, quia nihil corporale attrahunt, & tantum alteranti naturam assumere spiritali-
ter perhibetur, ponimus vomitiuum Ioh. Hartm. *Speywasser*, vt ex literis ipsius appellat in Alexicaco
Rulandus. Ita n. est in literis: *Aquam benedictam possideo, cuius dosis est ʒij. quæ in singulos annos infumitur mi-
hi ad libras aliquot: repetitur à variis locis, & variis hominibus, ac propter blandum vomitum, quem plarumq; tri-
at, vocatur nostris hominibus vulgo: D. Hartm. Speywasser.* Hæc ille: q̄ Rulandus reposuit. Quam aqua su-
mat, Rulandus indicauit, nempe stibio infectum: leu croco, vel epati antim. puluerato infusâ. Multa
vero sunt quæ vomilia vocantur, & vim spiritalem menstruis communicant, vt *medicina del oro*, vt Itali
vocant, quæ creditur fieri sublimatione ex *marcasitha aurea*, aut vena stibii auri ferace: vitrum stibii,
calx regulus, stella, flores, argentum viuum præcipitatum, mercurius vitæ, cum aqua dulci ficatoria e-
ius: aurum vitæ: Turbith minerale, aceti destillati phlegma, puluis ex oleo sublimati, crocus Epatis
stibii, crocus ruber, vitriolum album, extractum vitrioli albi, & alia de quibus passim in chymicis.
Rulandus olim fabricabat crocum metallorum, terram sanctam, poculum purgans & similia, quibus
quemuis liquorem (vinum, aquam, cereuisiam, aquas stillatitias, oxymeli, hydromeli, &c.)
infundebat, & noctem, vel vterius relinquebat. Post exhibebat ad vomendum, cacandum, ludan-
dum, vt est in *centuriis*. Quercetanus Rulandi æmulus alium concinnabat crocum ex stibio, aut eius
vitro, vel regulo additaq; aqua cardui benedicti similem effectum policebatur. *Lege p. 107. pharmacop.
& 108.* sunt & multa in alexicaco & alibi. Egregium est quod de *arsenico præparato* sublimati instar habet
pag. 482. Eius grana 6. 7. 8. infundit. Infusum colatum præbet ad expurganda venena. Ne hic quidem
substantia transit, vt sit verum qualitatũ specificarum, seu astralium, h. e. occultarum, & totius na-
turæ magisterium. Aliud mirum: *Ex calce antimonii cinerea* cum halinitro, & limatura martis fac vitru.
Si posses concaue & maioribus laminis fundere vt concham vel patellam referret, melius esset. Hoc
vitrum ad aerem colloca, vt allapsus in eo concreseat: quod hyeme facile fit in hypocauftis vitro fe-
nestris incluso. Sudorem collige: Et habes *arcanum antimonii*. Sume hinc exemplum quo modo possis
aerem purgatiuum reddere pro delicatis: Imo & pauimentum purgans, per quod aqua itrigatum nu-
dipes quis ambulet qui sit teneræ naturæ. Pag. 110. *pharmacopœia* est *aqua ophthalmica* ex eodem croco
(Epate stibii ex vitro per halonitrum) aquis ocularibus macerato. Mirum est, quod p. 111. ait: *eam aqua
oculis foris applicatam alium sollicitare posse: quod si est, de mercuriali proprietate cogitandum est.* Quid
dicendum de eiusdem *antepileptica* p. 111? Elicit eam ex panis crusta, & magnesia saturtina seu antimo-
nio, omnibusq; aliis præfert. Sed hæc iam attingit essentias. Rulandus etiam *antipodagricam* habuit ex
spiritali tinctura. Sed variavit in confectione, vt & in aliis. De *aquis extinctionis plumbi, chalybis, argenti
vini, &c.* tantum spiritaliter alteratis passim legimus, quas si chymicas pharmaceuticas esse negas, fa-
tere te ignorare quod sit chymicum. Licet n. à fabris fiant, non ideo fiunt quasi fabrorum, aut fabrilis
artis sint propriæ, sed chymicus vititur fabris tanquam seruis. Extingue candefactam Thuriam, & la-
pidem calaminarem, vel æs, panes ætiosos, scorias, &c. aquis. Accipies spirituales aquas ad oculos. *Ra-
menta corium* ex attritis ferramentis macerata vino, *spleneticũ* potum præbent. Minus *syncera exempla* sunt
eorum in quibus fit simul aliqua translatio succi resoluti. Talibus abundat etiam dogmaticorum of-
ficina. Narrat exempla Galenus de *vinu viperino* in lib. de antidotis & Theriaca. Vinum fuit alteratum vt
acceperit viperinam proprietatem, integro manente viperæ corpore. Simile exemplum recitat Bal-
dus, Angelus, & addit vinum inde euasisse purius, & diuturnius. Sic *olea viperina: (a) scorpionum, buffo-
nina,*

nina, ex salamandris, araneis, lacertis, ranis, canibus, felibus & aliis parantur, de quibus multi sunt Paracelsi, quos non facile chymicos esse neges, nisi crabrones excitare velis. *Andreas Gallus* fasciculo quinto de peste describit *oleum Carauita*, quod & *Matthiolus* recensuit. In eo basis est scorpionis multus. Est aliud simplicius ibidem descriptum, quod itidem *astrale* dicas. Aliud ex *aspide viuo* & *stellione* suffocato. *Sicrina abstemius reddentia* Mesue, Baldus, Massaria, Andernacus, &c. Ita alterantur *Gallina* hordeo vel *viperinum* commendant Mesue, Baldus, Massaria, Andernacus, &c. Ita alterantur *Gallina* hordeo vel tritico cocto cum viperis. Istæ postea accipitrib. & leprosis datæ sine substantia alterantis vim huius magisterii declarant. *Manardus* non viuas, integrasq; sed concisas & assas elegit. *Iohannes Anglicus* butyrum ad lepram coquit cum serpentibus, nigri dorso, & vnguento expresso leprosos vtiliter inungit. Mirum est in vegetabilibus similia inueniri. *Ellebori album* radice integra infundunt per noctem vino, aqua, zytho, &c. mane bibunt liquorē, & purgantur. Radix extracta exsiccat, reponiturq; in nouos vsus, nec vel plus quā decies vsurpata deficit: Ita senna & alia. Omnino, vt Mesues ait, ex multis rebus fiunt olea secundum modum ranini, & serpētini, quæ rerum infusarum virtutē habent de quibus multi ex SAPIENTIB. scripserunt: quo sermone indicat Philosophos dictos, seu Alchimistas, vt in præfatione de oleis eos appellat, & postea sapientes interprete Syluio qui rerum occulta manifestant, talium oleorum inuētores, & præparatores esse, ne Palmarianus quidam nos accuset quasi aliena, & heterogenea contra legem & aulā in Alchymia intulisse. Sed & si cui libuerit, is poterit pro materia, & subiecto occultæ virtutis, non vulgariter expressum sesaminum, aut oliuatum, &c. petere, sed stillatitium, aut saltem eo modo purgatum quem *Bulcasis* in dealbatione proponit. Ita tenuius effectum totum iniectorum corpus penetrabit, vimq; penitus hauriet, quæ causa est vt *Carauita* & *Matthiolus* vetustissimum pro scorpionis elegerint. Id enim ætas reddidit acrius. Tantum de magisteriis.

(a) Nota hæc olea aliquando cum bestiis coqui aliquando tantum insolari, vt est apud Mesuen. Chymicus sum *Athannor* accediosum & digestorium arripit. Non a fieri olea ignaua, satis docet oleum scorpionum etiam vulgare, quod scorpionum ictus potenter sanat. *Manardus* recitat exemplum eius, qui solius olei scorpionum, quo se & famulū vnxit, fiducia seuisissimam pestilentiam contempsit. Addit aliquos sola inunctione liberatos esse. Si telas araneorum cum ipsis araneis oleo amygdalarum amararum, aut iuniperino stillatitium, maceraueris, medicamentum contra buffoninum venenum obtinebis: Nam aduersantur sibi natura ista bestia: cumq; quoduis sit sui vulneris alexiterium, inde pariter argumentum talium medicaminum capies. Contra Arenas ex vermibus Maii, & oleo nucum iuglandium stillatitio efficias unctionem.

C A P V T X I X.

De genere & appellationibus Extractorum.

Extracta vocantur, qua non tantum virtutem per naturam singulis rebus inditam secum vehunt, verum etiam sunt aliqua pars substantia corporea, ideo Extracta dicta, quia cum intus lateant, & per totā molem corporis sint quid dispersa, fors in manifestum, relicto spissamento inutiles tanquam carcere, aut capsula quadam, produciuntur, atq; ita separantur, quod in aliquibus facili sit elisione & expressione, aut et sola vulneratione vt in succis, oleis, lacrymis, &c. in aliis operosioris est studii. Notare vero initio conuenit appellationes quasdam, quibus in hoc artificio vtuntur auctores. Quæ scientiæ, aut artes legitime docentur & digeruntur tanto fiunt illustriores, quanto diligentius termini distinguuntur, & studiosius suæ classi, seu generi & speciebus suis accommodatur, vt quantum fieri potest propria sit locutio, possitq; discipulus statim ex vocabulo rem & modum rei intelligere. Id a neglectum à chymicis hætenus est, quod non admodum solliciti essent de forma comprehendendorum, & methodice tradendorum ad consequendam scientiam præceptorum. Vage ergo modo & indiscrète appellant extractum, purum ab impuro, Essentiam, Essentiam quintam, formam & speciem a materia, arcanum, secretum, magisterium, celum, astrum, &c. Quæ res Paracelsicis tenebrionibus est accommodatissima. Qui quid n. ex eorum qualicumq; laboratione exit, artificiose, inerte, perite, im- perite, oliscitanter, studiose, statim nominatur quoduis illorum, atq; ita sub scientia latitat in scitia, & sub artis honorifico titulo inertia, synceritatq; & veritatis nomen sæpe sibi rapiunt imposturæ, mirumq; est peritos quoq; & sapientes magistros in hac re nimium sibi indulisse. Mesues producit, allegatq; autoritatē veterum sapientum, quos Alchimistas, & eorum studium magnum magisterium, (vt in extracto Mirobalanorum) *Bulcasis* Alchimiam, vt & *Soranus* Auicennæ vocat. Hos dicit ea quæ in rebus occultis sunt manifestare, & detegere: item per resolutionem virtute caloris disgregare, & separare in concreto occultata. Aliquando ad eoldem refert et exaltationē, quæ quæ crassum & ignauum erat, tenue fit & subtile ad instar aeris, ignis, aut celestis naturæ, secundum quod veluti ex materia egredi, & formale fieri videtur, vt in oleo Philosophorum. Idē sapientibus tribuit & hoc studium quo aliquid materiale suscipit id quod in alio est secundum speciem, vt in oleo viperino, ranino, scorpionum, de quibus præcedente capite. Hinc patet, cum chymico non vna res sit, proposita, tamen Extractum tunc potissimum appellari, cum ex concreto seu mixto artificiose elicitur ea pars essentia in qua radicaliter hæret occulta proprietas, quæ sensibus non est manifesta: fit a arte ista vt non amplius latere possit, idq; non tñ virtutis merito accipitur, verum et substantiæ interioris in corpore, & mole integri inclusæ, quanquā in aliquibus magis, in aliquibus minus in conspectu placeat, sæpeque ex matrice sua per se copia sui, & turgente spiritu fractis claustris erumpat. Dum latitabat, nomen occultum, seu secreti & arcani obtinebat. Hinc euenit vt terminus ARCANVM, eidem rei sit cōis, quod post separationē EXTRACTVM dicitur: cui et nomen magisterii accommodarunt quia & operatione magistrali perficitur, & est effectus quoque opus magistri. Nam & vox magisterium tam de operatione, quam de opere vsurpatur. Sed posteriores liberius & indulgentius longe vsi sunt vocabulis. Nam magisterium non tantum extractum nuncuparunt, sed quoduis chymicum etiam si non fieret

Extractorum nomina indistincta.

Extractum proprie dictum.

Arani significationes.

Magisterium quod dicitur.

fieret extractoria separatione. Arcanum dixerunt secretum ab aliorum scientia: aliorum a non tantum extraneorum, verum et eiusdem artis professorum, ut esset id quod unus saltem tanquam sibi soli notum & singulare facere sciret. Hinc arcanum Paracelsi, quod etiam ipsa artificii propositio est ab aliorum scientia seclusum, ut si quis id scire velit, ei opus sit Oedypo, aut Delio nato ore, vel Iano Parulcio, qui clauem ad apertionem mysterii afferat, qua in re fere quilibet Paracelsista sibi propriam clauem fingit. Alii nomen laturas scripserunt, quibus tamen ne ipsis quidem sibi & aliis satisfacerent, ut sic maneat clausa

Claues Para- & arcana, quæ primus inuentor voluit esse in lecretis. Penotus oleum antimonii appellabat maximum
califica sunt arcanum lepra: & Quercetanus aquam vitæ tartarilaram, arcanum non reuelandum; Crollius Arcanum tar-
cuiusq; im- tari, coralliorum, &c. Penoto ergo iudice arcanum est quod reconditam vim habet, & occultam, specificamque
poris somnia ad morbum sanandum proprietatem: Quercet. quod nulli reuelandum sed sepeliendū, contra omnis boni mo-
rem, quanq̃ videatur tantū externarum artium secretorum, non a chymia studiosos excludere, sed q̃-
bus & ipsis sæpe perplexitatib. suis, & plusquam Delphicis enigmatib. viam interclusit, quod alias propriū
est lucifugarum, & eorum qui inuentiunculas suas maximi astimant & plurimo venales exponunt, cum cogni-
Quercetani ta vix sint rancida nucia. Croll. p. arcano habet quicquid est chymicum, & se ab aliorum operib. sciungit, ma-
arcana. ximeq; q̃ discedit ab officinarū vulgarū præparationibus quo respexisse et Mesues videtur, dum olea
quædā fieri tradit per expressionem: alia per impressionem (generali scilicet significatione, ut cocticia, & infusoria simul
comprehendantur, in quib. tamen et est extractio quadam & translatio virtutis cū parte materie, quod probat coagu-
latio) nonnulla per resolutionem, quorum hæc reuelatoribus occultorum sapientib. non exclusis tamen et-
Maximi asti- iam aliis nonnullis per impressionem spiritalem, & exaltationem præparatis tribuit. Id a. quod extra-
mata, nunci- ctum est FORMAM & SPECIEM ore sui interpretis appellat, non quod sit nuda forma, aut transiit
inuenta. qualitas ex subiecto in subiectum, sed quod se ad reliquias habeat ut forma ad materiam, quæ ratio est et in-
ter elementa Aristotelis, semper n. quod in eodem ordine nobilius est, item superius & actuosius, se
ad ignobilius & inferius habet ut forma ad materiam, ita ut cælum maxime formæ esse tradatur, atq; etia
formarum locus. (a) Hinc ortum est & essentia nomen, & essentia quinta: sed discretim. Nam essentia dicitur
extractum *ἐκ τῆς οὐσίας* propter virtutes & actus earum, q̃ formæ quæ est essentia principalis ascribitur:
sed quinta nuncupatur, quæ elaboratissima nobilissimaq; est ut ad cæli & astrorum naturam accede-
re videatur. In horum tñ duorum cōparatione ASTRUM & ASTRALE est idem, q̃ extractum verum
non quis, sed exaltatum in sublimitatem syderalem per menstruum, quod ob subtilitatem & nobilitatem vocatur
Materia. cælum; & debet cum extracto manere sicut stellæ à suo cælo non discedunt. Materia est alias subiectū
patiens, & ignobilior pars substantiæ cui potius frigus, & priuatio, passioq; cōpetit, q̃ calor, habitus, &
actio, quæ est formæ: Et cum elementa ad cælum relata sint materia expers potentialium actuum, quæ co-
1. Meteor. c. gitur à cælo impressiones capere, quomodo & Aristot. omnem vim ex cælo petit, cū calore, & motu
2. 3. subiectis elementis inde contributis: Ideo chymici materialia ista concretorum corporum, utpote
passiua, cumq; frigore, priuatione, & potentia ad patiendum, suscipiendamque formam coniuncta
Elementa appellantur ELEMENTA, ut videre est apud Lullium, & Vltadium in prætatione in lib. de secretis
extractorum naturæ.

Hanc nominum rationem non absurdam esse, nec absurde à chymicis ad suum studium trans-
lata, imo nec sine autoritate veterum, quilibet non contentiosus videre potest. Ideo & cum Riolo
ineptiebat Palmarius qui tum vocabula, cælum, astra, quæta essentia, essentia, arcanum, tinctura, e-
lementa, &c. repudiabat, tanquam in nostra arte Imperator esset cum ea plenitudine potestatis, ut
mutare formam, & sermonem disciplinæ posset: tum nos accusabat Paracelsicorum deliramentorū,
cum manifestum sit ante Paracelsum in usu apud Latinos fuisse istos terminos, & ex physicorum scholâ traductos,
nec dissimile sit Aristotelis illud corpus magis diuinum quam dicta elementa, & analogum elemento stellarum,
calorem scilicet cum spiritu & humore primigenio, qui vere est substantialis, huc quoq; referre. Cum a. artis
leges requirant, ut quæ re, & modo præparandi sunt distincta, etiam vocib. distinctis declarentur: o-
sulco factum est ut turba synonyma in classes digereretur. Ideo vox EXTRACTVM opposita est Ma-
gisterio quod elaborationem chymicam sine extractione notabili habet. Deinde generaliter ac-
commodatur omnibus siue simplicibus, siue compositis quæ ex multi corpore toto sunt lecretis. Di-
Extractoria stinguuntur autem singularitate, & coniunctione, seu simplicitate, & compositione. Extracta simplicia Es-
distinctio. sentia simpliciter dicuntur: sed composita. Elixiria, traducto nomine, à rege Elixirum in perfectio magi-
sterio, vbi compositio fit duorum mercuriorum, masculi & femini, anima, spiritus, corporis, &c.

Simplices Essentia item habent sua discrimina, nominatiueque astra, & astraia: Item specifica
& formalia appellantur quintæ essentia subtilitatem consecuta, quæ & mysteria seu arcana: quæ vox
Astralia. morosulis Aristarchis non debet inuisa esse quando & apud Nicolaum extracta antidoti ad plenitudinem ex-
tractæ calamite, castorio, pipere, croco, hyosciamo, mysterium dicta. Marinus in expositione Mesue
Mysterium. negat recens esse speciem à materia separare seu essentiam quintam (quo termino laxè utitur de quouis
extracto) celestem virtutem, & formam, hoc est, succum quandam melleum vel oleosum (quæ sunt ex-
tracta materialiora iuxta rudimenta præcæ artis) per menstruum aliquod ex corpore concreto euo-
care, & segregare: quando & Dioscorides exemplum habeat in succo gentiane qui extrahitur mace-
Succum gen- rando in liquore, coquendo, exprimendo, colando, diuaporando, aut si nobile est menstruum, de-
stilla. stillando.

Fatetur nos ob istud studium chymicis multum debere. Verum de his et alibi disputatum est. Il-
lud notabit Tyro, non semper crassamentum elementare tantum separatu essentia remoueri: sed interdum etiam
spiritus, & liquores noxios: ut in oleo viperino per coctionem spiritus venenati emittuntur: In arsenici
butyro dissoluntur iidem quanquam etiam hi suam crasim occultam habeant. Reliquia distinguuntur
iuxta analogiam quam habent cum elementis & humoribus, quanquam neutiquam sint simplices.
Attendendum autem est vbi menstruum fit adhibuit, & vbi suppetat propria rei humiditas.

Hic enim

Hicn. elemento aqueo proportionale inuenitur, quod *phlegma*, nomine humoris frigidi humidi in animalibus, appellatur. Quod terram refert, tum hoc nomine profertur, tum fecis, & capitis mortui: Veruntamen cum discrimine. *Fex* n. dicitur post separatam essentiam succulentam licet adhuc habeat salem, nec dū sit omnino res mortua. Quod vero sale quoque priuatum est, *mortui* vere audit, quamquam aliquando reuiuiscat, aut ē in vitrum, aliaue formas transmutetur. *Phlegma* non vsq; adeo contemnitur, vt ab omni vsu excludatur. Nam saepe partibus essentialibus extrahendis famulatur, maxime salibus, & oleis: quorum omnium exempla in sequentibus occurrunt. Notandum & hoc est, quod *Extracta* aliquando diuidantur in *vnuerſalia*, & *particularia*, quodque Paracelsi obnixē contendunt, *vnicum tantum chymicum per essentiam vniuocam esse*: Cetera omnia esse particularia, & analogica, utpote quæ in defectu chymicæ vnius soliusque medicinae, tanquam secundarii quidam & vicarii diuisiōnes affluant. Ideo Palmarius & Michelius pro suo lapide, quē vterq; ignorauit, nec vbi diuisiōnes affluant. Ideo Palmarius & Michelius pro suo lapide, quē vterq; ignorauit, nec vbi quam habuit, tanquā pro aris fociq; pugnant: Imo *VNIVERSALIS* illa medicina potius opinio quādam esse videtur, & nomen literale sine re & sensu. Si quæras cur? Infra quidem responsum copiosius accipies: nunc tantum hoc argumento contentus esto. Multi nostro æuo & patrū sunt, & fuerūt Lapidis præparatores, & possessores: vt Paracelsus (ita enim habetur) Kelleius, Sedinnogius, Alexander Scotus, & quos Barnaudus recenset, quorumq; autum vidit Anshelmus, Penotus & alii: Sed nullus eorum *vnuerſale* comprobauit sanatis omnibus in *vnuerſum* morbis, quando & Paracelsi necessitas expresse varia alia, vt arcanum corallinum, spiritum vitrioli, laudanum opiatum, mercurium vici, antimonii præparationes, & alia. His est Paracelsi ita medicus, quicumq; hodie medicinam Paracelsice facit. Lapidem quis proficitur? aut si pfitetur, qñ & vbi seu facit, seu vsurpat? Crollius, Quercet: & olim ē Penotus: Iam Sucten, Dornæus, Dornheuserus, Seuerinus, &c. nihil habuerunt lapidis Philosophici, & de operatione eius veterum præceptiones in alia quæuis transmutant. Si ergo quis illam essentialē & vniuocam Alchymiam desideret, is nullam aut esse aut fuisse sciat nisi in vocum inanibus figuris, & temeraria persuasionē, etiam si lapis autificus non sit commentum.

Fex.

Caput mortuum.

An chymica essentia sit ita vniuersa & sola vniuersa

Vniuersale medicum est: Sed sine re. Vide libellum Hogbelandi. Multi aurifices nulli omnium morborum sapatores.

(a) Aristoteles li. 2. de ortu tex. 50. solus ignis est & maxime ipsius forma, quia natus est ferri ad terminum. Forma & species omnium in terminis est. In 3. Gen. an. ult. Ignis semper formam non propriam habere videtur, &c. qui ignis est alius ab illo elemento, qui inter elementa est formalissimus, quia ad locum formarum, vbi sunt forma celestes, fertur.

CAPVT XIX.

De extractis sapalibus & affinis, quæ simpliciter extracta dicuntur.

Extractorum quædam simplicia esse quædam composita in synopsi paruit. Inter simplicia quædam ex toris absq; separatione diuersæ formæ essentiarum simul concinnantur, eaq; rudiōra sunt, & magis materialia, adeo frequentia in tabernis partim mercatorum, partim pharmacopœorum, & vsu populi vt pene vbiuis sint obuia, quandoquidem multa fiunt etiā sponte naturæ (vt resina, lacrymæ, gummi; aliiq; succi) multa matres, & coqui in vsus familiares parant. Aliqua ē studio quodam plebeio sunt, vt opium, succus cytenaicus, sagapenum, galbanum, euphorbium, gitthaiemout, lac scampnii, &c. quæ nihil aliud sunt, quam extracti ex plantis, & inspissati succi. Officinæ extracta simpliciter vocat, quæ chymici pingui Minerva docent præparare ad eum modum, quem Mesues proposuit in rhabarbaro & mirbalanis, quiq; alibi ē sine nomine extracti saepe occurrunt, cuiusmodi sunt officinarum succi liquidi, & inspissati, *sapa apachylisuiat seu rhobub* (ceratorū, berberum, rhizibium nostratum, & Syricarum: mororū, nucum: Item cydoniorum, pomorum redolentium, pyrorum dulcium & mitium, mespilorum, sorborum mustaceorum, granorum cynosbati mollefactorum, halicacabi vesicarii, solani syluatici, ebuli & sambuci baccatum, granorum iuniperi, vitis idææ, ericæ bacciferæ, spinæ ceruinæ, & omnino plurium aliorum) ostendunt & *salsas suas* pro condimentis, & *muccapines, iuscula, brodia, emulsionēq;* cum similib. quæ omnia extractorum speciem habent, de quib. picipere, esset ligna in lucum ferre, seq; ridendum mulierculis exponere. Debet tamē Tyro chymicus ista saltem non ignorare. *Materia extractorum simpliciter dictorum* fere sunt res animales, & vegetales; raro minerales: Interdum ē officinarum cōposita, vt electuaria, antidoti, conseruæ, pilulæ, &c. Ex quib. extractum pilularum cordi, diacatholicum colatum, extractum diaphænicon, de succo ros. Alge rosata, & capud ple rosq; instructiores extare solent. Modi operationum in aliquib. sunt plures, in aliquib. pauciores, vt cōfusio, tritio, coctio, infusio, putrefactio, expressio, filtratio, digestio, coagulatio, &c. In digestione notandum est, sicubi adhibetur, vt *caueam corruptionem, situm, acorem, &c.* Itaque tunc reliquæ expresse possent in cinere redigi, & inde *sals collectus iuri digerendo addi*. Quod si impuritates cōiunctæ sunt, qñ fil tris & colis, atq; etiam clarificationib. non possunt omnino tolli, imperfecta quædam fermentatio, vt in mustis erit, peccanda: & spuma innatante abiecta, succus purus, si quidem est liquidus & sequax, laciniis, vel decapulatione transferendus. Inde coagulabitur, adiecto aliquando saccharo crystallino, aut mastiche, aut tincturis, si quidem placet succos ornare, vt matres familias faciunt in cydoniorum succo, quem variis coloribus variū reddunt, & postea coloratis portionib. translatis possunt *imagines insignium herbarum, florum, hominum, bestiarum mirifice suis colorib. repræsentare*. Alumen illustrat colores. Ideo &

Extracta materialia

Gitthaiemout.

Extracta officinarum.

Materia extractorum.

Modi extractionum simplicium.

Coagulationis adiuncta. Succorum tinctura.

Idco & huius non nihil aliquando addunt. Sales proprii faciunt ad diuturnitatem si immisceantur. Qui succos purgantes reddere volunt, vt qui *diacydonium catharticum* moluntur, extractum scammonii adiciunt, aut etiam aliquid occultius ex magisterio occultarum qualitarum. Sic cũ succo cerasiorum, pomorum, rosarum vel alio miscent *essentiam mercurii vitæ*, cremorem tartari, & similia, suntq; *succi purgantes incandissimii vsus*: Imo talia saepe includuntur *cerasiu conditu*, & masticari iubentur. Cydoniorum succo aliquando *manna repurgata* additur, suntq; artifices hac in re valde industrii, nec possunt omnia literis concedi. Studiosus chymia vno atq; altero exemplo admonitus facile ad imitandum se componet. *Quadam extracta* habent menstrua vel sua, vel aliena, vt vulgarem aquam vitæ, &c. Et vel relinquuntur cũ illis tantumq; indigent accurata purgatione à spuma, & fece per clarificationem, digestionem, &c. vel coagulantur menstruo reuocato. Si id alienum est & inutile, satis erit expiratio in ollis, aut patinis, vel vitris lati orificii, siue ad solem placeat coagulare, siue lenem ignem cinerum, vel hypocaustorum. Vtile menstruum distillatione separatur. Hic non indignum est obseruatu quod officina saepe peccent in extractis suis, quæ neglectim admodum parant adeo vt eum ad vsum transferuntur, minime respondeant expectationi medicorum. Aliquories purgandis patientibus *rhabbari extractum*, aut *esula*, aut *Turpethi*, aut *Agarici* (hæc enim familiaria sunt pharmacopoliis) obrulimus. Sed etiam drachmæ pondere vix quicquam mouent, cum tamen integrorum dosis tanta, sæpe satis ducat. Causa istius ignauia est, quod terendo coagulandoq; peccent, & infundendo. Est quidem alius essentialior modus, quo efficitur vt parua molis virtus infit magna: sed nunc de materiali ore sermo est. Qui ergo vult suum extractum efficax esse, selecto vtatur menstruo & materia: Deinde res siccas non nimium contundat. Nam spiritus & succus subtilior dissipatur, & aliquid atomorum in extractum succum per colatorium transit, (& sane aliqui in etiam emendarum etiam studiose immiscent integrorum pulueres) quod non poterat fieri in extracto rhabbari Mesues, non trita, sed integra radice assumpta.

Extracta officinarum neglectim facta.

Præterea calorem, quo adiuuatur extractio, materiae compagi convenientem adhibeat, & in diplomate clauso operetur. Firmior materia, vt acius menstruum requirit, ita & calorem auctiorem, sed non dissipatorium. Colatorium quoq; non debet transmitti integra ramenta: neq; expressio nimis violenta esse. Liquor filtratus, aut quod in fluxili melius per lacinias translatus, siquidem est coagulandus per distillationem ex alembico ad mellis consistentiam redigatur. Feces expressionis aut post translationem residuæ incinerentur. Ex cinere sal extrahatur, non per alienum menstruum, sed per proprium, quod à succo est per distillationem separatum. Vtile hic foret prius illud menstruum in duas partes diuidere. Nam purgans vix plerumq; est in spiritu, aut cum subtiliore parte.

Salis extractio.

*In extractio-
ne rhabbari
vi spiritus
non negligenda.*

*Extracta essentialia facere, seu formalia.
Menstruorum delectur.*

Quocirca distillandum est ita vt vna parte in Balneo extracta, duæ restent: Et illa seruata, has possumus adhibere ad salis extractionem. Dilutum seu lixiuum quod salem exhauset ex cineribus, leui calore diuaporandum est, & tandem sal colligendus, qui miscebitur extracto mellis consistentiam habenti. Spiritus autem seorsim sub titulo *spiritus vel aquæ Rhabbari*, &c. seruandus est. Nam in vsu, extracto iungetur adiecto sat hato pro incunditate. Memineris autem hæc dici de blandis & benignis purgantibus: non de his quibus spiritus & halitus est venenatus. Hæc adeo de modo talium extractorum, si qua expetantur. Facile foret eodem processu *essentia* facere, nempe procurato sedimento per circulationes, & postea artificiose coagulato puro liquore, in superg, secibus, & reliquis calmatibus perg, separatim liquorem elicto sale, qui cum spiritu proprio saepe solutus & sublimatus ad purum succo essentiali immiscetur per modum imbibitionis. Sed hæc peculiarem habent classen.

In Electione menstruorum pinguius quibus debentur: cæteris familiaria, communia, vel propria. Sed attende vt sicubi sunt separanda, non talia sumas quæ intime adhærent. Difficiliter enim recedunt tora. Est tamen aliquod artificium in talibus quoq; veluti si extractum sulphuris facere velis per spiritum terebintinæ spiritus vini separationem procurabit. In multis possunt chymici essentiam extractam leui opera à menstruo separare vt per oleum tartari, balonistri, acetum, salem, &c. quibus præcipitatur quod assumtum est. Sed id in acerbis vsu venit. In aliis oleum orionum vel sal vrina, aut arsenum alcali commodaret.

Extractorū consistentia.

Correctiones ante extractionem.

Hæc enim sunt *repercussiva*, seu *descensoria*. Verum non possunt habere generalem præceptionem. Dictum est, coagulationem fieri ad consistentiam mellis, vel sapæ. Sed interdum est vsq; ad siccam ppter dimut, idq; vel molle, quæ est *manna consistentia*, vel durum, q̄ est picis, vt friari vel puluerari extractum queat. Molle sæpe datur forma pilularum: Durum pulueris. Chymicus scire debet quæ consistentia quibus sit apta. Sic in naturalibus, & popularibus crebro occurrir duricies puluerabilis, vt in scammonii succo, diagridio, githayemoo, &c. Aliquando & mollicies, vt in Galbano, styrace liquido, ambare liquido, &c. Aliquando extractioni præmittenda est correctio, vt in foliis, & corticibus *mezerei*, *esula*, &c. quæ aceto præmacerantur. Elleborus niger coctione ex aqua lactis corrigitur: In quibus quia virulenta quædam est sanies, vile est digestionem instituere post coctionem, & expressionem. Chymici interdum imitantur coquos, qui prima brodia raparum, caulium, cynaræ, ranarum, cochlearum & similibus abiciunt: secundaria vero in mensas inferunt. Si qua materia est virulenta, vt Ellebori nigri, *Esula*, *Hermodactylorum* rad: Ireos, sambuci, &c. (a) eorum primum decoctum abici profundique potest, & deinde ex contusis aliud procurari.

Fiant autem variis scopis communia extracta, nempe vsus interni vel externi causa. Hic habemus nutrimenta (Extractum panis, phasianorum, caponum, ranarum, cochlearum, &c.) Habemus & condimenta (vt ex petroselinio, nasturtio, lepidio, &c.) Item alterantia primæ, secundæ, (b) tertiæ qualitatibus purgantia, confortantia, alexipharmaca, & multa certis membris morbisq; appropriata, diaphoretica, diuretica, bechica, lithontrypica seu colicis, vulneraria, & similia. Præceptionibus cognitis, proclue est exempla in praxi inuenire, modo electio rerum, & menstruorum non vacillet.

Abun.

Abundat a. exemplis Quercetanus. Multa habet Crollius, multa Penotus, nec est fere studiosus medicina, qui non copiosos indices deferat in censum. Non pauca nos quoque in commentariis, & Alchymia congestissimus ad quæ studiosos ablegamus. Ne desit exemplum: Scammonium fractum, non tritum solue spiritum cydoniorum stillatitio, vel aqua rosarum, vel spiritum, aut aqua malorum fragrantium ex succis eorum defillata. Solutionem detine in balneo tepido, donec feces ad fundum secesserint. Purum liquorem, qui albus erit, defunde seu decapula in cucurbitam mundam. Reponere aliud menstruum, idemque repetere, donec nihil amplius eliciatur. Extractions collectas in patinam vitream infunde, & per noctem indito operculo relinque. Deinde destilla per lacinias, ut purus liquor transferatur. Ab hoc separa menstruum per destillationem lenem. Feces combure, & salem extraham per separatum menstruum essentia adde.

Si pro aquis & spiritibus succos (c) seu vina sumseris (ut pomatum fragrans, succum rosarum, vinum cydoniorum, succum purum citri, vel limonum, &c.) extractum compositum facies, quod absque seuitia purgat, dosi granorum trium, quatuor, aut sex in vna pilula, quanquam augere eam possis pro modo succi adiecti, & conditione ventris.

Quia studiosis, non autem omniscii & tumidi chymosophisti prodesse volumus nostris monitis, & quædam, & alia scribendum est. Si quis ergo suo pharmacopolæ præscribere velit modum extrahendi Rhabarbari, hac forma uti potest. R. seri lactis vaccini lib. 3. aut circiter: Zingib. caryophyll. contritorum an. ʒij. spice Indice ʒj cinam. ʒj Ebulliant semel atq; iterum in diplomate. Deinde relinquuntur per noctem in calore miti. Mane destillantur.

Recip. segmentorum Rhabarbari vel lamellarum (neque enim terere aut radere sed concidere minutim oportet) ʒj. Affunde destillati seriatum, ut tres digitos exuperet. Macera horis 12. Exprime. Expressum serua. Reliquis affunde menstruum nouum. Colloca itidem in locum calidum, aut balneum tepidum in cucurbita clausa, ut prius. Expressum liquorem adde priori: Et si adhuc aliquid essentia inesse deprehenderit, repete laborem tertio. Poteris iubere, ut tincturam attendat. Nam Rhabarbari essentia crocea est. Vbi ergo nihil tincturæ restat, signum est, exhaustam esse essentiam. Si etiam abundares Rhabarbaro, iusserimus ultra primam vicem non progredi.

Separat menstruum destillando per balneum, postquam extractions per filtrum seu colum traieceris. Reliquias à quibus extraxisti tincturam, nempe magma crassum, combure, & per separatum menstruum elice salem. Hunc adde extracto. Caue vero ne dum destillando segregas liquorem igni auidiore utaris. Nam spiritus vna manere debent. Ideo & aliqui eos figere tentant addito in ius expressum pauco spiritu vitrioli. Quod si peccatum esse senseris, poteris menstruum abstractum seorsim titulo aquæ Rhabarbari retinere, & addere nonnihil de aqua cinamomi, ut in usu utrumque coniungas, appposito saccharo pro saporis iucunditate. Pro sero lactis destillato, uti possumus aqua stillatitia roris maii, aut hydromelitis, apomelitis, aut pluvia stillatitia, in quam tamen aliquid tartari albi contriti sit immixtum: nec opus est adiacere aromata. Satis erit si in usu aquæ cinamomi nonnihil apponas.

Si vis de mechicana præcipere, propone vini, vel cereuisia spiritum pro menstruo. Oportet a. eam crasso modo contritam esse. Elleborum nigrum si præsentem modum, sapalem scilicet, seruare velis, & nomelitis, seu hydromelitis vinosi, uti apud Penotum & Quercetanus describitur, spiritu extrahes: Sennam spiritu vini tartarificato. Quia vero Elleborus halitibus virulentis non caret, ideo radices prius nonnihil coquantur sero lactis addito zingibere: aut in pomis assantur. Verum suo loco melior modus sequetur. Extractum Tamarindorum extemporaneum. R. seri lactis lib. 2. fumaria m. j. zingib. ʒj. coquantur in diplomate. Decoctum per filtrum traice, & si opus est, per lacinias destilla. R. huius lib. 1. Tamarindorum sine nucleis ʒij. coque in diplomate ad solutionem succi. Cola. Liquorem abstrahe per lacinias. Extractum adiecto pauco tartari cremore, aut sale proprio reliquiarum reponere, si non sit usus presentis. Si iam uti velis, non opus est separatione menstrui. Interdum tantum aqua fumarie discoquimus: ut R. aqua fumarie ʒij. Tamarindorum ʒj. Iniecta in cucurbitum coquantur leni balneo imposito alembico clauso. Cum solutus succus est, fiat colatura, cui addatur nonnihil aqua cinam. aut aliqua pars Syr. rosati solutiui, cum cremoris tartarei portunculula.

Ita fiet haustus (d) Extractum sapale Theriaca eodem modo paratur, assumpto menstruo appropriato, quale est aqua angelica: siue ex ipsius herbæ succo extracta, siue ea, cum qua ex radice extractum est oleum, postquam subtilior pars à crassiore phlegmatica est leparata. Confert & aqua olei corticum & seminum citri (hoc est, cum qua extractum est oleum horum.) Item aqua Valeriana, Geordii & similium. Helenii & Ireos radices extractum fit cum spiritu Iuniperi alterato infusione baccarum lauri. Eodem modo & Extractum cranii de quo vide Quercetani pharmacopœam p. 615. Extractum cinamomi, caryophyllorum & similium spiritu maluatice, aut vini Gallici, melius facies quam aqua ex fecibus vini ardente. Egraniis haliacabi succum extrahes, si contritis affundas vinum decoctionis radicum restæ bouis, aut Herniariæ, &c. coquere oportet in diplomate, & colaturam inspissare.

Generale est, ut in omnibus studeas appropriata menstrua sumere, respiciendo ad materiæ compagē, essentiam morbi, dispositionem ventris (quod tamen medici magis est, quam chymici, nec præparationis, sed vius singularis) & membrum cui consulere velis atq; etiam effectum in usu. Ita cephalica parabis cum menstruis cephalicis, hysterica cum hystericis. Si res sunt succulentæ & recentes, ut herbæ, radices, fructus, cortices & alia nuper ex hortis, locisq; natalibus lecta, hoc modo procedes: Cape absynthii recentis quantum vis, confuso affunde aquam stillatitiam eiusdem, si præsto est, aut aquam saluie vel menthe. Sed propria congruit magis, quæ si deest, sumere oportet rorem lectum ex absynthio, aut plurimam destillatam in qua aridum absynthium per noctem sit maceratum. Tantum a trito affundere oportet, quantum satis sit ad irrigationem paulo liquidiorē, ut commode exprimi succus queat, veluti si vnum atque alterum digitum excedat contritæ herbæ puluem. Expressio affundatur absynthio nouo itidem contrito. Agitetur bene in mortario lapideo, & exprimatur per colū. Idem fieri tertio, quartouo potest, donec sufficiat quantitas succi. Iam delibera sapaline modo uti velis, an essentiali, & potes utroque.

Diuide ergo succum in duas partes. Vnam mitte in cucurbitam, & destilla vsq; ad spissum. *Serua utrumq; tam destillatam scilicet aquam, quam succum.* Alteram pone ad digestionem: Et si non satis liquida esset, adde rorem destillatum, vel pluuiam stillatitiam infusionis absinthii, vel quod melius est, illam aquam, quam ex priore parte separasti. Sed miscere & subigere exacte oportet, vt vnum homogeneum fiat. Dum in digestionem clauso vase (putrefactionem vocant) est, adhibito modico calore balnei, fumi, vel cinerum si iste apparatus difficultiori occurrat (Hyeme vt possumus etiam vaporatio: estate solario)

Extr. Bryoniae externi vsus.

secedent partes, quas separabis modo essentiali de quo paulo post. Sales ex reliquiis combustis extrahere ne obliuiscaris. His integritas extractorum conseruatur. Apud Penorum legimus modum quendam alterationum qualitate astrali in eiusmodi extractionibus. Radicem Bryoniae excavatam implet argento viuo sublimato subtilissimi leuoris. Relinquit in cella per dies decem. In arenam colloari humidiusculam potest vt rectum situm seruet. Cum disfluxit in sudorem hydrargyrius, ipse quidem separatur, sed radix tunditur, exprimitur, Succus per spongia: imponitur nodis, rosif, strumis, crosulis: Et cum inaruerit, illinitur vnguentum ibidem descriptum ex cerâ ol. still. chamæmelique & struthii adipe, quorum loco satis fuerit ol. chamæmeli stillatitium, & adeps equinus cum ol. plumbi. Vt reponi possit iste succus eo commodius, separatur aquositas à spissamento: & sal ex reliquiis addatur vtriq; Id imitaberis sale plumbi, pro sublimato: Et aliis calcibus in humore liquecentibus. Pro bryonia capietur radix gentianæ maioris scorizonæ, scammonia cyclamini, ari, symphyti maioris, cepæ, Helenii, pæonia, Iridis, Brassicæ, Allii, porri, Hermodactylorum, scillæ, Raphani, rapæ, & aliæ carnosæ pro vt conuenire videbuntur. Cape pomum fragas, aut citrium, aut arantium & similia. Factis foraminibus immitte sales vniouum, corallorum, gemmarum, & c. cum q; disfluxerint, exprime confusa: Succum si ingratiior est, tempera puluere manus Christi per laia alba, vel sansalina.

Extr. pomorum alterata salibus.

Pruna purgantis.

Aliud purgatorium: Pruna dulcia macerentur sero lactis calente, aut coquantur, donec intumescant: aut sitis pus suadet, recentia cape (potes & Persica, & Armentia) immitte singulis grana aliquot cathartici minerali quæ aquila celestis & panacea dicitur. Pone in setaceo super vaporem aquæ, vel in balneo torido dispone industrie, donec solutum puluerem, aut saltem alteratum pomum perceperis.

Est quidem, vt detur vnumquodq; integrum pro dosi pulueris: Veruntamen etiam expressum succum porrigere poteris: Et melius est fieri alterationem, vel solutionem extra ventriculum, quam in iplo. Idem modus est alterandi ceratia, & vuarum carnearum maiuscula grana: Neq; id dulci mercurio tantum, sed & multis aliis cathartici mineralibus peragi potest, ita vt plane lateat vis medica. Medicus assumtis iubebit addere nonnihil vini albi, aut iulepum rosaceum laxarium, vel similem liquorem, cum pauca aqua cinamomi, ne metallica qualitate nobilia membra offendatur, quanquam ista propinari sub noctem fere soleant, ne in ficum ventriculum impingant: Cæterum huc referri possunt duo modi extractionis herbarum apud Quercetani in pharmacopœia p. 584. & seq.

Modi Quercetani illius strati.

Prior est: Imple cucurbitam vitream magnam consisa herba, quando est integra viribus (siue totam sumere velis, siue certas partes totius.) Comprime, ne quid bier. Affunde hydromel (aquam mulsam) vt irruant. (Verum satius fuerit stillatitium rorem, vel pluuiam arefactis herbis eiusdem speciei prius alteratam accipere, nisi vis mel postulet.) Cucurbita operculo conueniente recta exponatur calori soli, aut hypocaufti, aut balnei rapidi, quod est artificiosius, per dies quinq; vel circiter. Prohibenda corruptiua putrefactionis gratia aliquid salis ex cremata herba sicca: aut communis adici potest, si ubi res est in putredinem procliuus, quanquam tunc tempus macerationis debet esse breuius, vt si grana caprisolii, fraga, viris lideæ fructus, aut persica, sic extraheres. Per acta maceratione transferatur in ateria in solum, & prelo succus euocetur. Si quid virtutum restat in reliquiis: contritis affunde aliquid menstrui prioris: aut aqua potius, quam prior expressio destillata reddidit. Exprime dentio, idque si opus erit etiam tertium replete. Extractions vel simul omnes, vel præmissa prima, submissis posterioribus, vt aquam pro sequentibus, habeas destillantur. Sal ex reliquiis crematis adiciatur succo sapali, & aqua, quæ separata sunt destillatione.

Aqua extractionum.

Neque enim hæc sunt abiciendæ, sed vel cum suis succis in vsum venire possunt: vel in nouos extractionum reponi.

Extradio rosarum simul vel aciditatis citri vel limonum per lacinias exacte purgatæ: aut si sal est ex magmate ante annum collectionis clementis.

Pharmacopœi solentiores flores rosarum vinearum, seu rubrarum fragrantium contusos, aut sectos solent in cupas inferre, & sedulo comprimere ne firui sit locus. Aspergunt aliqui guttulas spiritus vitrioli, Etus, hunc infeminant. Cum dolia impleta sunt, rimas diligenter cum orificio claudunt, atq; ita in semestris, aut trimestris feruant.

His consultum foret ex eadem materia, succum & aquam & si velint et salem & oleum facere. Sed cum tantum operæ non sumant nostrates, saltrem exprimerent partem aliquam istius conseruæ addita veterere rosacea. Expressum balneo torido, aut marino destillarent: Et succum cum aqua vno eodemque opere adipiscerentur.

Eodem modo pergerent cum portionibus relictis: & vt aqua eo fragrantior fieret, semper posteriori parti aqua prioris adderetur. Verum illi copiam student. Ideo & sæpe fontanam addunt. *Alia industria.* Quando partem seruatarum rosarum expressisti, recrementis expressionis in cucurbitam aliquam aut dolum inditis affunde stillatitiam pluuiam: Et sic relinque donec expressum succum in suam aquam, & sapam diuiferis.

Interim aqua assumet si quid reliquum est in rosarum strigmentis seu magmate Expressam affunde alii portioni seruatarum rosarum: Et sic procede exprimendo, & destillando per totum. Succos tolles & eos addito sale proprio repones.

Aquas vero, si non vis fallere, omnes in tres partes diuide. Prima quæ leuissima destillatione exibat, erit spiritus rosarum: Secunda, aqua: Reliquum repones pro menstruo ad rosas nouas extrahendas, aut etiam externis epithematibus vtilibus.

Modus posterior Quercetani.

Posterior modus Quercetani. Magnam ampullam terream, vitreamue, aut dolum, in quo vinum fuit, aut mulsam (siquidem rei natura patitur odore & saporem salium) quod diligenter aqua feruente eluere oportet prius tamē in co-

incocta herba eiusdem speciei arida, implendum est planta comminuta (tusa, vel concisa) quasi non succulenta est, irrigabitur aqua sua propria, vel stillatitia pluvia infusionis eiusdem plantae sicca. Peracta commacinatione in portiones diuisa materia destillabitur in balneo usque ad siccum, sed cauendo adustionem. Debent enim herbae quasi arefactae tantum esse. Haec extracta ex cucurbita in puluerem crassiusculum friabuntur, & postea suo liquore perfusa ad digerendum reponuntur. Fiet extractio ad instar tincturarum, aliquoties mutata aqua. Extractiones destillata exhibebunt saporem, & aquam, cuius vicia cum illius drachma integra, vel dimidia, adiectu paucis granis proprii salis dari potest, quibus mederi volumus. Hic modus videtur subtilitatem inutilem habere si herbis abundamus. Curenim non potius ex recentibus contusis exprimimus succum dilutum, & huius destillati aqua infundimus puluerem non iam ignibus fatigatarum, verum integrarum? Congessit autem Quercetanus varia exempla, pluresque modos in totum cap. seu librum 25. suae pharmacopoeiae vnde plura peret, qui plura desiderat. Sicca fere iubentur extrahi per spiritum vini, quo Crollius etiam elaeborum, & colocynthin elaborat. In quibusdam tamen conferunt proprii succi & aquae aliquando acidis liquoribus aut salibus alteratae. Nimirum ubi densior est consistentia & compages spiritus conueniunt. Penotus elaeborum suum aqua anisi, quae scilicet superest ab oleo anisi praeparato, extrahit, & aquam ad mellis consistentiam destillat. Ita sapale extractum foret. Pergit autem ille & essentialia facit, de quo nos infra. Habet modum alium, qui in similibus multis obseruari potest. Cortices radicem elaebori nigri mense Octobri collectarum vino optimo abluantur. Deinde, conisi consisque maluatice conspurgantur, & blando calore rescicentur. Satis fuerit prius arefactos tusosque maluatice irrorare. Nam exiccatione spiritus virulentiores euocantur. Siccati iterum maluatice potentur, & succientur fiatque idem tertio. Postea contriti perfundantur syrupo rosato solutiuo, quantum potare possunt. Rescicentur. Repete hoc quinta vice, dum nihil amplius bibant, sitque pulvis conseruatus. Hanc Penotus quidem itidem arefacit, & pulueratam recondit pro usu per grana 8. aut 12. Sed chymicus conuertere in materiam extracti potest, si vel ad huc humidam conseruam aqua rosea, aut cinamomi, quae superest ab oleo praeparato, extrahere velit, vel arefactam vini spiritu.

Extr. elaeb.
Penoti.

Pulvis elaeb.
nigri praeparatus.

Is modus accommodari potest etiam ad Radices Esulae, si scilicet eas ablutas vino odorato, conteras & loco maluatice, aceto roseo potes. Inde arefactas contundas: Contusas satis, seu imbibas succo rosato multiplicis infusionis, ultimoque extrahas aqua stillatitia feri lactis, vel pluuiae, & ad sapalem consistentiam redigas. Alias Penotus in radicibus talibus & herbis seu integris plantis etiam modum superiore seruauit, quo recentes vino emundatae conuallantur & addito vino nobili macerantur in balneo per diem naturalem. Si quid interim spumae emerit, id auferendum, & abiciendum est. Ex reliquis expressum ius & per filtrum tralectum nouis affunditur herbis, quantas scilicet capere potest cum excessu trium digitorum. Proceditur ut prius, donec satis succi est elicitarum. Iubet tamen Penotus secunda vice radices tantum capere, praescribitque mensuram manipuli vnus, cui addit rosarum rub. M. v. caryophyll. 3vj. Contusa digerit horis 24. & tandem addita octaua parte vini spiritus post digestionem tridui, exprimit, filtrat, destillat ad mellis consistentiam. Aqua stillatitia salem ex cineribus reliquiarum extrahit. Ista per vinum praeparatio paulo alienior est a sinceritate extracti, praesertim adiecto rosarum seu succo, seu magmate. Itaque accenseri potest compositionibus.

Preparatio
rad. esulae.

Herbarum
preparatio
& extractio.

- (a) Qui folia sambuci tenera ad aluum laxandam adhibent, aqua feruente ea perfundunt, ut virus deponant. Postea frigefacta oleo & aceto condiunt, dantque pro lactucario. Ista combustio est correctiua.
- (b) Hoc absurdum est in astrali Paracelsi chymia. Effata enim debebant elementaribus qualitatibus carere. Sed nos de materialibus agimus. Astra quod attinet, scimus ea à veteribus secundum qualitates elementares digesta esse in trigonos igneos, aëreos, aqueos, terreos, ne delicatuli Paracelsi absurdum putent etiam in coelo locum habere elementa. Si placet, explica id ex meteoris Aristotelis.
- (c) Quercetanus in pharmacop. pag. 290. veram praeparationem scammonii vult fieri per succum limonium purum solutione in balneo facta & filtrata. Commendat & phlegma spiritus vitrioli, seu aquam, in qua phlegma & spiritus simul est: quasi acida, frigida sint feruentium simul correctiua. Sed in vterio nostro modo cautius.
- (d) Alter: Tamarind. 3ij. soluantur aq. endiu. & cassuta, vel fumar. q. s. soluto colato adde exymel. elaeb. 3j. cremoris tartari 3j. Da ad praeparandum. Si velis purgare, soluto Tamarind. admisce essentialis elaebori nigri extracti dosin cum aliquantula aq. cinamomi: vel senna extractum &c. In biliosis adde extractum elaeb. de succo ros. aut alicuius rosati cum chymico syr. ros. sol. & pauca aq. cinam.

CAPVT XX.

De modo extractorum quae Gummi vel resina dicuntur.

Inter sulphurum species habentur resinae, succi nimirum pingues & viscosi quales constat esse resinam abiegnam, larnignam, terebinthinam, vernicem & similes, quas etiam sponte sua profundit natura, & artifex chymicus porro elaborat. Gummi appellant lacrymā item plantalē, & concretam quidem, sed minus pingue, utpote continentem cum parte oleosa etiam aliquam phlegmaticā, cuiusmodi est spina Arabica (a) reddit. Gummi Arabicum inde dictū, quāq̄ de hoc varient iudicia, sintq; qui copiosum arte velint: Ita est Galbanum, ammoniacum, ceralinū, prunorum & similia. Quaedam ad resinas accedunt propius, ut mastix, iuniperinum, &c. Praesens tractatio de resinoso quodam, & gummoso

Gummi.

extracto est, quod inuenitur in lignis & corticibus oleo & pinguedine tenace abundantibus, ita ut simul sit resinosa visciditas & essentia cum tinctura, quale quid in Lacca ferme contingit. Extractum dicas, sed oleosum, gummosum, aut resinofum, abundans adeo sulphure naturali, seu ballamo sulphureo, ut etiam inter sulphura chymica recenseatur. Materia est excellens præ cæteris. Lignum & cortex Guaiaci, similiaque ex Indiis simplicium. Quercetanus cortices & lignum sassafras, seu feniculinum, quod tamen minus est resinofum, item assumit. In Europa habentur Larix, Terebinthus, abies, picea, tæda, pinus, iuniperus cum baccis, viscum quernum, colurnum, pyrorum syluestrium, pinaster, cerasus, prunus cum similibus. Sunt & herbæ ferulaceæ, aliæque resinosæ ad id extractum aptæ, ut radix Petasitæ, Angelicæ, Leuistici, Ostrutii, &c. quorum omnium vnum extrahendi modus potest esse per infusionem menstrui penetrantis suppinguis, quod naturam habeat sulphuream, simulque spiritum resoluentem, & tincturam cum essentiali resinosoque succo assumentem. Notum enim est, pinguium essentiarum menstrua debere esse pingua. Cæterorum minus, pro cuiusque natura. Assumatur ergo in tallium extractione spiritus vini, vel iuniperi, vel ænomelitis, item aqua mellis aut hydromelitis apud Penotum & Quercetanus vinosi dicti: aqua ardens polenta, fermenti; Spiritus aceti ex vino generoso; vel aqua herbarum spirituosarum, quales Quercetanus posuit vlmariæ, cardui benedicti, agrimonie, sumariæ, adiecto succo limonum vel spiritu sulphuris acido, aut vitrioli, quanquam istæ aquæ in prima extractione minus sint commodæ ubi firma est compages. Aptissimum menstruum est cuiusque spiritus proprius vel aqua cum qua oleum fuit ex ipsis extractum; vel ita fiat: Si consilium est gummi Guaiacini, seu mannæ (Nam & sic ab aliquibus vocatur) efficere, cape scobem ligni tantum. Coque in diplomate ex rore stillatitio, vel pluuia destillata. Decoctum transfer in cucurbitam & destillando aquam spirituosam separa, qua postea vteris in extractio Guaiaci ex corticibus & lignis simul præparando. Pro rore & pluuia destillata poteris medonem, aquam mulsam, vinum mulsum, vinum, aut etiam minus crassam cerevisiam, qualis triticea est, aut Scruetana, &c. substituere, siquidem conditio agroti, tempus, & morbus id requisierint. Aquam ex viridibus iuniperi lignis, aut ex petasite aut iuglandibus, vel corticibus iuglandium, aut ligno coryli usurpabis in pestilente constitutione. In simplici vero lue venerea conferet spiritus ille ex decocto ipsius ligni, vel etiam chinæ, aut sarsæ parillæ. Signior est, ut ad lepram accedere videatur, pluuia illa prius alteretur antimonii infuso secundum modum quo ex eodem fit acetum. In magna virium imbecillitate, ubi æstus non obstat, hydromel vinosum conferet; quod tamen spiritu aceti, aut stillatitia limonum aciditate temperasse conueniet, sicuti res postulabit. Quod etiam Quercetanus adiecit vitrioli vel sulphuris acidis spiritus, ipe quidem suo usus est consilio: sed nobis commodior videtur spiritus descensorius ex reliquiis decocti factus, & sal ex cineribus extractus: aut sicuti purgationem promouere volumus, cremor tartari resolutus, aut sal sumaria. Inde menstruis accedet fortius referendi claustra compagis potentia. Fieri etiam aqua potest ex aliis eiusdem plantæ partibus si haberi possint; ut ad gummi corticis Guaiaci, destillatum decocti ligni conferet: ad gummi visci querni, aqua florum quercus adiecto sale ligni aut acido spiritu: ad lignum iuniperi & radicem, aqua foliorum eius: ad corticis, aqua granorum viridum: ad corticem & radicem iuglandis, aqua nucum immaturarum: ad gummi oleæ, aqua foliorum, &c. quomodo Quercetanus ex radicibus pomi extractum facit per aquam fructuum eiusdem. Eligat ergo chymicus ad præscriptum medici Guaiacum, aut lignum sanctum cum suo cortice: Eligat & menstruum ex dictis idoneum. Ligno corticique raso (quidam Mannam probant: alii improbant, quod spiritus dissipet. Vide de modis conficiendi santis apud Bulcasim, ubi & cos adhibetur, & testa; vel ferramenta, vel asperi lapides, aliquibus inter deterendum aspergentibus aquas, quale quid in elimata ligni scobe, aut serratura non incommode imitari possis) affundatur in magna ampulla, vel cucurbita suum menstruum ad excessum palmi. Fiat maceratio vase clauso in balneo rosis in cupa procurato super aheni aquæ feruentis per dimidium mensem pro firmitate compagis, & menstrui penetratione, aut virtute. Cum animaduertetis menstruum assumisse iustam partem: effuso submittes aliud. Vix enim tota resina poterit ex tam firmo ligno semel elui. Quod si imbecillius, & rarius sumseris, etiam vnum menstruum poterit sufficere. Memineris aliquando aperto vase materiam esse mouendam, & quod transfusum est reponendum, donec extractiones omnes collegeris. Tandem forti prelo reliquæ calentes exprimantur: Expressum extractionibus adiciatur. Ideo vero expressio hæc proponitur, quia oleum, quod tenacius adhæret, exire cogit: quod videmus fieri in his quoque quæ vaporibus duntaxat mollita, posteaque expressa succum oleosum reddunt. Feces reponantur ut inde spiritus descensorius, & sal fiat ad acuendum menstruum, vel ipsum extractum aut aquam eius. Extractiones autem destilla ad consistentiam mellis. Destillatum per se repone ad usum suum, ubi manifestum fiet quod rectius pro menstruo elegeris destillatum decocti, quam aliud. Mannam melleam, quæ in fundo cucurbitæ erit, effunde in aquam frigidam, fietque instar visci auini; quanquam hoc non sit necesse. Nam sic aliqua portio secedet & aquæ miscbitur. Consultius est ut in lapideam vel vitream pyxidem translata seruetur, nisi velis non in aqua simplicem effundere, sed frigidum ligni decoctum, quo alias patiens vtitur pro potu. Neque vero ista ratio vniuersalis est, cum non conueniat nisi viscosis & glutinosis, ut Guaiaco, visco, abieti, tædæ, &c. Quæstio est, num vrile sit lignum iungere cortici, idque quantitate dupla. Melius videtur vnum quodque pro se extrahere, & postea extractiones coniungere. Est enim dispar compages ligni & corticis: atque etiam in ipso ligno est differentia. Pro resina interior pars Guaiaci gummosior assumi potest: Exterior rectius inseruiet decocto, cuius destillatum pro menstruo volumus. Si item ob copiam pro libris nouem (sex ligni, tribus corticis) plures cucurbitæ sunt usurpandæ, cur non seorsim in vna corticem, in altera ligni ramenta infundimus? Tandem in usu medico concurret destillatus liquor, & manna Guaiacina, ubi certe non semper vini, aut iuniperi spiritus conueniet. In ipso iuniperi ligno, vel cortice extrahendo, fac similiter decoctum ex rore destillato & ligni scobe: aut etiam hydromelite, vel vino albo: vel ut dictum est, vtere aqua ex foliis, prius stillatitia hydromelitis, vel rosis, infusis. Decoctum dupli-

Manna Guaiaci.

II. Modus re-
sinosæ man-
84.

III. Modeler

Nota de
guaiaco

C A P V T X X I

Feculam Latini appellant vini præsertim fecem, seu sedimentum, quale exsiccatum Plinius flagrare incensum feribit. *οἶκλαν* vel *σέκλαν* enunciant Græci, ut est apud Galenum *lib. 1. de comp. secundum locos*. Fundanius apud Horatium *lib. 2. Sat. 8.* inter condimenta appositus apti meminit etiam feculæ Coæ, cum inquit: *Acria circum*

Peruellunt stomachum, fiser, alec, fecula Coā.

Videntur embamnia intelligere ex vino Coo crassiusculo, quasi feculento, nisi velis sapam. *Chymicks* *fex*
inter abiectione est, quæ à puris essentia separata seponuntur, nisi populariter dictū integrum sit, quod
 nondum passum est vim artus, vt fex vini, olez, quæ amurca, Tartarū, &c. *Fundalia* dixit Lullius, nempe
 circa fundum vasis collectas sordes, quæ defessu à pura essentia sunt separatæ, quod sit etiam inter
 circulandum, dum quinta essentia elaboratur. Interdum etiam relatè ponitur vocabulum, aut tropi-
 cè, cum id quod *fidit* *seculum* vocamus, vt pote simile sedimento feculento, quanquam per se sit essentia vt
 precipitata & fixa, quæque coagulata præ gravitate non surgunt, inque altum volant. Sed iste abu-
 sus voeis est cum maiore artificis licentia quando ad populum loquitur, alias essentias extractas mi-
 nimè polluturus luteola dictione. Apud Quercetanum legimus *FECULAS* appellari extracta arti-
 rinacca, quæ ex natante humore ad fundum conceduntur ad instar fecum. Sed in despectum artis
 assumta

assumpta vox est, quasi liceat chymico extra septa euagari, & quid vis quouis nomine appellare. Farinaceum id extractum est, & potius cremor, aut flos quidam sibilis ex seminibus & radicibus molendo, terendoque, seu fricando per humorem extractus. Sacrae literae adipem & medullam frumenti vocant in hoc genere, quae cum alias molis & incerniculis angustis secernatur, in arte chymica etiam liquoris beneficio, quod metallurgi in suis metallopliyis itidem faciunt tum molis adhibitis, tum aluolis & cupis, ut apud Agricola est cernere. Ita fit amyllum vulgo, & emulsiones in culinis, & officinis, quas Lac quoque appellamus, quod quiete florem deponit, utpote gravitate ad fundum labentem ad instar fecis, cum minime sex sit, sed interior rei medulla. Si operationem quoque spectes, in idem recidunt Amyllum, sedimentumque omnium emulsionum, quarum scopus est extractio purissima partis a furturibus, & fibris reliquaque crassitie. Quando ergo emulsionem amygdalinam facimus, item pinearum, seminumque carnosorum aliorum, item nucum iuglandium, castaneatum, &c. Item intrita radicem Althaeae, Bryoniae, Ari, Mechocanae, Icorzonerae & similia, sedimento ex humore facto secula ista nascetur, id quod aliquando fit absque igni maceratione, & frictione manuali adhibito colatorio, & humorem transferentibus lacinis, spongiisque vel depletionibus, & aliis modis abstractoriis: aliquando detritione & affricu ad cotes; nonnunquam molis cum aqua detritum devehiente, ut in metallopliyis trulatilibus: non raro etiam elutione sine molis: aliquando coctio accedit, ut cum semen cannabis aut hordei decoquitur ad crepaturam, deinde fit confusio ut medulla comminuta in aquam secedat, & lacteum efficiat liquorem, qui quando per manicam Hippocratis, aut linteum in nodum coactum emulgetur, quomodo solent chymici Talei calcem adhibita glacie facere, & officinae cum coquis lac amygdalarum dulcium, amatarum, fenugraeci, &c. Emulsio nuncupatur. Si velis eodem referre quoslibet succos per liquorem proprium, vel alienum extractos, & quiete sedentes, quo modo Feculam scilla parare iubet in pharmacopoea Quercetanus, etiam Aloe ad hoc genus recider. Sin autem necesse est amyli speciem habere, ut sit farina & pollinis instar, cur feculam potius vocant, quam amyllum & medullam carnosorum, farinaceam? Bulcasis recitat modum lignorum (santal, Aloes, & similia densorum) in pollinem redigendorum adhibita lima, coribus & similibus, pro quibus officinae aliquando utuntur mortario, & porphyrite ad laeuorem exactum faciendum, quod fieri item colatorio cum aqua subtilissimos pulveres laeuoremque transvehente par erat: sed ea res non est huius loci, ubi extractum proponitur. Sit ergo primum artificium Amyli conficiendi ratio, quam chymicam esse, docet homogenia exemplum: Imo & maiore iure amyllum chymicum est, quam fecula scilla, Bryonia, Ari, &c. Id inuentum Chienisium insularum esse Plinius tradidit. Dioscorides videtur ad Cretenses, & Aegyptios referre commendatione amyli istorum locorum. Ponit uterque descriptionem penè eandem, a qua nonnihil decedit Bulcasis. Sine mola fit amyllum argumento nominis. Materia est Triticum omne & siligo: apud Bulcasis etiam Hordeum & oriza. Triticum assumitur trimestre, seu ut Bulcasis habet, novum, purgatum, graue, coloris ad ceram inclinantis, & lubrulentis ubi dissidium est cum Plinio, qui minime ponderosum poscit (Aster laue glabrum, non exad Leue) Hordeum quoque debet esse recens seu propinquum suae messi, graue, & laue, seu lene. Id in ligneas cupas congestum dulcia aqua perfunditur ut regatur, seu aqua excedat grana. Quinquies die & nocte mutanda est, ne videlicet vitium contrahat super tritico incalescendo & fermentando, quod tamen non metuit Bulcasis, qui frumentum suum crasso modo tritum, seu fractum aqua ad excessum duorum, vel trium digitorum perfundit, sinitque ita in maceratione per noctem. Dioscorides & Plinius volunt madescere debere, donec fuerit emollitum, seu tumefactum fathilcat. Tunc aqua lenissimè effunditur, ne quid cremoris vna transeat, misceturque prius quam acescat, seu cum molissimum esse videretur, mutata aqua pedibus calcari oportet, rursusque infusa teri, ut furtures secedant, qui natantes cribro exhauriuntur. Bulcasis post macerationem nocturnam manibus perficit, premittitque, donec furtur decedat. Inde sublaris illis sinitur farina expressa sidere & descendere ad fundum. Aqua cautè abstrahitur, atque etiam spongiis, vel lacinis exhauritur, ut eo citius exiccari queat medulla extracta. Tempus aestiuum esse oportet, ut flagrante sole queat perarelcere circa acorem. Sportis siccat inquit Dioscorides. Plinius etiam linteum proponit. Bulcasis ut in vase vitrato terreo mundo opus inceptum, ita in eodem siccat inlitrato linteum mundo, ne quid alieni illabatur. Siccat in Sole, vento, vel ad ignem, & si hyems sit maiore diligentia utitur in exiccando. Dioscorides ait regulis novis confestim corteri flagrantissimo Sole ne acescat. Plinius regulæ illius fermento infundit & in Sole densat. Quorsum fermentum? Vult non acescere. At fermentum ad hoc habet quandam proclitatem? Et qui fieri potest ut non molliatur remittaturque fermentum etiam arefactum, si farina humida, seu ossa infundatur? Exiccatur colligitur, & in vase angusti orificii ne vermes intrepant occlusi reponitur. Ita est amyllum Auicenna frigidum & siccum in primo, quod calidum potius pronunciandum ex tritici crassi, quæ extractione neutiquam est soluta. Galenus ut nec frigidum sit, nec calidum exactè lauat. Et cur lauat ut non sit frigidum? Comparatur lotis panibus, ut astrictio & asperitas minuat. Fit & amyllum ex orobo apud seruitorem. Grana pingua recentia, non forata, franguntur crasso modo per trituram. Cortex proflatur seu euentilando excutitur, ut tantum medulla maneat. Hæc aqua infunditur horis senis, & abluitur ter, quaterve mutata, donec clara decedat, & corpus mundum maneat, absque acumine, & furturibus. Inde per noctem aqua immaceratur. Mane fricatur, subigiturque manibus, donec in lac solvatur. Hoc per colum traictum sidere permittitur. Aqua per spongas, aut lacinias exhausta sedimentum exiccatur. Cum hoc artificio extractorio confeceramus exempla fecularum apud Quercetanus. Cor scilla minutim concisum in vitrum longi colli (curcubitam, ampullam,) immitte usque ad medium implendo, coque in balneo feriente per biduum, aut donec in liquorem spissum resolvatur, quem adhuc calentem per seccum transcolat, & lento calore cinerum vel solis exicca ad instar amyli, quod etiam addi potest, & cum mucillag. Tragacanthia in pastillos diuidi. Hæc preparatio loco

Emulsiones.

Lignorum
derasi polli
nes.Amyllum:
fecula fru
menti si in
loquendum.Amyllum
orobi.

Fecula scilla.

loco affationis, & coctionis est, qua amariciem eius tollere student. Biduana coctio in suo succo abigit spiritus noxios, & quasi *maturat, inque dulcedinem mutat succum*, quæ est eius *correctio chymica*, quam *Amaroria correctio.* Sed quæso te quid habet simile feculæ? Fecula est sedimentum ex liquore ad *Non fecula sed extracti* fundum vasis decedens ad similitudinem veratrum fecum vini, cerevisiæ similiumque saccorum. Officiæ scilicet coctæ, tale sedimentum non est, cumque inaruit, farinam non feces imitatur. Cur *scilla dicendum.* Indi istis rudibus, qui ex radice sua *yuca* non feculas, sed farinas, hincque pastillos faciunt, sumus in iudicando & loquendo imprudentiores? Si id fecula est, vocemus feculam etiam sulphuris, & Tartari cremores, & florem lactis virginei, item tincturam antimonii, & similia. Quæceteranus aut feculam dicit esse *quasi minimam seu exiguam fecem separandam*, vsuique aptandam pronuncies. Imo inquam non fecem, sed *essentiam*: quæ si mole parua est, non ideo fecula est appellanda, quanquam qui possit exigua vel minima esse, cum totam medullam materiarum exhauriat? In *bryonia iubet rasuram minutim concidere & contundere.* Improvidè. Contundatur sanè rasura, radícula, seu rasorio instrumento, quæli coqui radices raphani maioris comminuunt, facta, concisio qualis est? Deinde in *lineum sacculum coniecta fortissimè exprimatur prelo.* Succus in vitro conservatur, aut concha tectus inferatur in frigidarium siccum, ibique quiescendo sedimentum facere sinatur. *Aqua depleta prudenter sex in trullas vitreas diuisa loco non calido opaco reponatur, ut arescat, instar amyli;* quod tamen tali loco acesceret. *Digeritur in pilulas semiscriptales admixto pauco castorio, adiectaque mucillagine gummi Arabici, vel Tragacanthæ, in vsum hyssericum contra suffocationes matricis.* Essentiam etiam hoc extractum dixeris, licet legregatione ex liquore per defessum fiat. Si sic loquendum est, quanquam non probemus (malumus enim Amyla, medullas, essentias farinaceas, &c. dici) age amygdalarum laceodem modo tractemus: Eodem seminum melonis, cucumeris, cucurbitæ, citrulli, napi, sinapis, papaveris, citri, carduibenedicti, cannabæ, & reliquorum: Eodem modo lac nucum Indicarum, iugladium, ponticarum, &c. Eodem Cydoniorum examentis expressum succum cum multis pari artificio paratis. Feces quidem etiam in his possumus nascisci vt officinæ in succis liquidis & aquis destillatis: Sed aliud sex est, aliud extracta essentia. Si eiusmodi extracta facere volumus, videndum proprione res succo abundet, an alienus liquor sit adiscendus, siue ex toto, siue ex parte; & quidem alienum oportet eligere qui vel adiuuet vim rei, vel nihil derogat eidem. Interdum adiecitur coctio: aliquando satis est maceratio, frictio, vel contritio, & colatura: quæ pro vt tenuem volumus & subtilem, aut crassam essentiam, accommodata erit seu colatorio commodo angusto, mediocri, laxo procurata. Memineris etiam aliquando tantum subtilissimam partem peti, interdum quicquid emulgeri potest, idque non sine ratione: vt in amygdalis. Si feculam subtilem volumus, quæ aluum molliat potius, sitque pro succo & oleo amygdalarum, satis erit tritio leuicula, & expressio prima. Si aluum fluentem retinere consilium est, quicquid transmitti potest, atque etiam crassior pars adiecto cornu cerui vsto, vel terra sigillata (quæ nihil aliud est quam istiusmodi extractum, sed male appellaretur fecula) lacti immiscebitur. Ita in similibus procedere possumus. Fomentorum materiam totam in farinam vertisse nihil artinet. Et talia relinquuntur cum suo menstruo, siue proprium sit, siue alienum. Quæ vero reponuntur ad vsum, separantur exsiccanturque, optime ne mucescant. Hoc virabitur melius si gummi admisceamus quod non vitiet potestatem in usum, quale est Arabicum, & Tragacanthinum. Tandem sunt quædam in quibus parui est momenti per liquorem exugere essentiam subtilem, aut mola vti, vel præparatione marmoris, & tritio in mortarii, quo modo gemmas, lapides cancerorum & similia multa præparant officinæ, transcolantes subtilitatem. Faciunt & molitores subtilissimum pollinem molis, sed mutatis incerniculis. Hoc modo tollitur metus acescendi, & labor siccandi. Quæso te, si quis pugnare velis, assumamus radicem Aronis siccam. Tu coque aquis macera, frica, cola, aquam abstrahæ, sicca iterumque triga, & pilas, vel pastillos facito. Ego vtar mola, vel mortario lapideo, incerniculoque; angustissimo, & farinam efficiam tam subtilem, quam fortasse tu nequeas. Sit materia cornu cerui vstum, aut lapidifacrum, ebur fossile vniones, crematorum ossium pulueres, coralia, gemmæ & quæ alia oportet laeuigare in marmore: Sint & terræ illæ, & cineres, calceique ex quibus fiunt sigillati pastilli. Quando separavi impurum a puro, & adhibita aqua læuorem per linteum spissum, rarum rarius, aut amplius pro natura rei, traieci, lacteu liquorem effeci, indeque sedimentum quiete obrinui in patinis vitreis, vel coctis, ex quibus spongiarum, aut laciniarum ope abstraxi humorem superfluum; concham transuli in cineres calentes; vel exposui soli radianti, aut etiam in umbra, lenta mora, siccitatē procuravi; postea vel farinam ex concreto sedimento feci, vel auiculas cyprias, pastillos, pilulas, &c. num feculam istam tuam assecutus sum: Simile quid inquires. At inquam artificio & genere idem, specie & natura diuersum, quod fit & in croco martis, cerussa, & aliis multis. Profigemus istam feculam ex area chymica, & essentias extractas, aut magisteria retineamus. Amyla, & farinæ essentiales audiant, quæ ex radicibus, & fructibus sic fiunt, non feculæ. Ex cæteris læuores dicantur aut calces, aut generis sui nomini accedant, perinde ac sunt magisteria perlarum, corallorum, similitumque; aut etiam tales nominamus. Vnicum illud est norandum in amyli & farinis via humida, & sicca comparandis, nempe sicca tritio ne vim ferit; humida blande euocari essentiam: Illa spiritus perire subtiliores; hac seruari & quasi figi. Ita mola pollinem multum dissipat, quem *amyli* seruat. Sic attende coctionis vim, & adiectionum menstruorum, omniaque ad vsum accommoda præsentem, futurumve. De nocentibus quoque, seu succis, seu spiritibus sollicitus esto. Neque enim pari securitate in omnibus vteris. Indi succum *yuca* prius tollunt; postea radicem tractant impune.

Idem in Hermodactylis attendendum, qui cum recentes sunt, exprimantur prius quam fatina colligatur. Monuimus autem simul de extractis puluerulentis, quæ & ipsa sunt quadamtenus materia, & propius ad magisteria accedunt, veluti si velis ex plumbo extrahere *dulcedinem* forma candidi sedimenti, per acetum id consequeris assumpto lithargyro. Fit hoc quod virginis appellant; in acetum quod

Amaroria correctio.
Non fecula sed extracti
scilla dicendum.

Affectatores nonitatis, vt
Sideantur
aliquid singulare nosse,
Vocabula etiam absurda rebus imponunt.
Bryonia fecula.

Hermodactylorum & Amyli.
Dulcedo plumbi.

quod essentiam ex lithargyro assumit, iniectione sale, &c. Sedimentum farinaceum depleto humore edulcoratur, & siccatur reponitur. Huius loci est & extractum *cranii cremati*: Extr granorum & rad. peroniarum sem. fraxinellarum: Milii Indici: Frumenti Saracenici, &c. Hac arte fiunt & mixturae, ut *Cosmeticum Crollianum ex sublimato argento vivo & crudo* ad modum Mercurii vitæ. Vide pag. 277. *Basilica*. Sunt & præcipitatorum exempla de quibus suo loco. Lactea enim ista affectio communis est cum multis tum magisteriis, tum essentis.

CAPUT XXII.

De extractis Crystallinis.

Inter extractos succos quidam post concretionem lapideam fortiuntur consistentiam, propter terream quam habent naturam, idque maximè in genere mineralium, ubi etiam sponte naturæ segregantur, consistuntque interdum puri, interdum impuri. *Lapillos* ferè dicunt, cum sunt alicuius excellentiæ: *Gemma* vero appellantur nobilitate, & precio insignes, ex quibus vitrea illa translucida & pura, glaciem frigore concretam repræsentans Græco glaciæ nomine *crystallus* dicitur, unde suis extractis artifices chymici, si quæ essent simili habitudine, nomen crystallorum imposuerunt, quamvis ampliatum. *Gemmarum* crystallum non vocant, nisi glaciæ puræ similem lapillum aqueæ perspicuitatis, aut aëreæ. Chymici vero etiam quosvis succos & essentias lapideæ forma consistentes, nec raro alias quoque gemmas aut succinum referentes, siue perspicuæ sint, siue opacæ, crystallos nuncupant, qui cum terream naturam habeant, aut succinam, teri, inque pulverem redigi possunt.

Sunt autem crystalli non uniusmodi. Quidam sunt sublimatione, & referuntur inter essentias quintas, si quidem penitus elaborati fuerint. Sunt enim spiritus quidam vi ignium proflati, & compulsi ad superiora se conferre, ibique vel pruina instar, vel corticis glaciati concrevere. Exemplo est argentum viuum sublimatum essentiale. Quidam prodeunt destillatione, ut glaciæ illa *mercurialis*, quam *Quercetanus* vult non frigore, sed calore nasci, quamquam calore resoluitur. Concrevit non tantum in mercurio vitæ, sed & aquis mercurialibus cæteris, annumeraturque etiam alii extractorum generi. Quidam tamen sunt materiales, ut *grumi salium*, & *crystallus* seu glaciæ tartari, quæ in decocto eius frigefacto cogitur in tabulam, & lapillos alperos ad instar salis marini. Quando sal grumiosior, crassiorque est, ita ut paruos adamantes imitetur, punctimque consistat, itidem crystallis accensetur. Alii densantur in fundo vasorum, aut annascuntur bacillis, aut etiam à lateribus porriguntur, nec raro figurantur admirabili specie ad instar cuborum vel pyramidum sexangulorum, quales videmus nonnunquam crystallos veros esse, & fluores crystallinos. Sic cubi formam imitantur *fluores aurei & amethystini*. Et in arte vitrioli videri interdum; interdum etiam *Rhomboide* specie. Sicut autem etiam est in artifice, vel itne hanc formam, an massalem, qualis in alumine, chalcantho, halinitro, apparet varietas. Sic concrevit & *sacharum*, quod *candi* appellant, rubrum vel album, forma quadrata, pyramidalis, glaciata, aspera, ut circa aromata; tabulata vel crustata, ut in conditis nonnullis, quæ sacharo sic obducuntur, ut vitrea, vel speculati glaciæ tecta esse videantur. Qui vero crystalli ad præsens caput pertineant, facile est videre, quando hæcenus de illis extractis egimus, quæ secessu sunt plærumque, quamquam diluta eorum aliquando sic densantur, quæ etiam in superficie congelant, & lateribus vasorum assistant. Quocirca huius loci erit, artificiosum vitriolum, alumen, halinitrum, Tartarum, grumi salium crystallini glaciem concretam aut gemmulas imitantes, item glaciæ sacchari, omnia ex genere mineralium primum; postea etiam ex vegetalium. Nec vero omnia sunt naturæ salinæ: Sed quædam etiam sulphureæ, ut in sulphuris lapillis, succino, arsenico, &c. videre est. In halinitro etiam multa est mercurialis essentia portio, & aliqua sulphurea, ut pote quod ex naturis contrariis coarctat, completens igneum spiritum, calidum siccumque, & frigidum humidum, aqueum, terreumque siccum, sicut resolutio eius anatomica euidenter monstrat. Fiunt autem crystalli isti vel principali fine, ut purissima habeamus extracta, veluti in tartaro, sacharo, & halonitro, quod per sulphur potest in lapidem perspicuum purumque redigi, quem vulgus lapidem Brunum, chymici saltem prunella mineralis appellant: (mirifice enim confert linguæ & faucium ardori puniceo in causo Vngarico, seu febris ardentibus, & anginis, quos affectus Germani Brunum vocant) item in aliis salibus crystallinis conspicere est: vel seruilis; quo modo ex ferro, & arte elicimus vitriolum, ut ex hoc porro spiritum & oleum paremus: Item ex lapidibus crematis alumen, ut & hoc porro tanquam aliorum operum materia utamur. Ipsum quoque halinitrum vel per se medicamen est, vel aliorum, ut spiritus, aquarum fortium, &c. materia. Cum sine principali præparantur, studiosius repurgantur: Cum seruilis, satis est etiam mediocriter depuratio. Exempla proposuimus in Alchymia, ubi de crystallis, & vitriolo egimus, item de salibus glacialibus, & homogeneis. Vnum saltem atque alterum reponere placet, ne studiosus quid desideret. Ex succis vegetalium crystalli fiunt ad exemplum sacchari: vel ita: *Cardui benedicti magna quantitas confusa in mortario ligneo vel lapideo coquatur in magno vase aqua multa ad medias. Decoctum exprime fortiter. Colaturam coque ad spissitudinem mellis liquidi. Hunc succum in vase vitreo loco frigido stare sine per aliquot dies. Fient lapilli instar salis gemma. Effuso liquore lapilli propria aqua abluuntur & siccantur. Hi lapilli ex carduo benedicti dantur gr. ij. ex spiritu cardui benedicti ad pestem. Eodem modo cæteras herbas potes extrahere. Adiciamus decoctioni Tartarum album, sicubi id convenit. Ex aceto crystallos colliges, si postquam ex vino extraxisti spiritum, residuum phlegma in acetum conuertas, & hoc decoquas ad spissitudinem mellis, aut sapæ. Decoctio fit per destillationem, qua excipitur aquositas phlegmatica, per quam*

Halonitru.

Sal prunella.

Crystalli Carduibenedicti.

Crystalli auri.

quam redditam proprio suo succo, extrahitur salisago. Extractiones decoquantur ad instam spissitudinem, in qua postea per quietem consistunt cristalli, non aliter, quam in lixiuio seu diluto halituum. Quidam non phlegma proprium accipiunt pro menstruo extractionis, sed dulcem aquam destillatione, aut per lacinias, vel arenam puram repurgatam. Idem fit in urinu. Opera danda est, ut in spissamentis talibus pinguis tenacitas resoluatur, diluaturque. Alias non cristalli consistent, sed succos glutinosos. Sic cum resolvitur cuprum aceto, nisi diluas aqua pura resolutionem, vix assequeris lapillos, qui etiam ubi con-

Cristalli Genarii.

stiterint, postea dulcia aqua sunt à sordibus abluendi, soluendi, filtrandi, denuoque congelandi, repetitis laboribus, donec placeat puritas. Modum pulchrum habes apud Crollium in *Basilica* pag. 218. Lamellas cupri sextantales aut circiter in catino vicissim cum sulphure disponis, & igni circulari graduato cremas, ut fiat as vsum ex nigra cinereum. Hoc in pulverem redactum in olla strata super lateritia fornacula subiectis prunis versas, donec sulphurei halitus sint dissipati, iamque calx versorio instrumento incipit adherere. Tunc refrigerata pondò adijcis noui sulphuris seiscunciam, iterumque cremas in olla, ut prius; Repetit laborem sextum aut septimum insuntis totidem hore quadrantibus paulatim vrendo, donec sub finem olla ferè candeat, calcemque semper bene siccando. Hanc porro in leuiorem detritam perfundit aqua seruente, soluitque. Ceruleam factam aquam filtrat: Filtratam coquit, donec in crustam incipiat cogi. Tunc secunda est chalcanti. Itaque reponitur loco frigido, ut consistent lapilli, seu diluuium, quod non cogitur, recoquitur ad priorem consistentiam, denuoque reponitur pro lapillis, & sic vsque ad finem. Lapilli à sordibus mundati transferuntur ad vsus destinatos. Facilius nascuntur ex æruginè per acetum, aut alias aquas soluentes parata, si modo viscositatem pinguem possis rollere. Cauebitur hæc aceto stillatitio accepto. Eadem arte etiam ferri laminas tractat Crollius.

Cristalli Saturni.

Ex plumbo cristallinos nancisceris, si minium, vel puram cerussam aceto stillatitio acri extrahas, ut tota dulcedo sit exhausta, quod sæpius mutato menstruo continget. Extractiones collectæ in ampullam mittuntur, & in sinum equinum illatæ per mensem putrescere sinuntur. Hinc fit decoctio ad consumptionem tertiarum partis. Reliquum in loco frigido densatur in lapillos de more. Isti lapilli olei, spiritus Saturni & aliorum operum causa sunt, ut tuo loco cognoscitur. Sulphuris cristallinos vocant, cum solutum eius per spiritum Terebinthinæ factum extrahitur spiritu vini: Extractiones destillantur ad quantitatem minorem, quæ reposita lapillos præbet. Hi sunt etiam crassiores Minerua, cum sulphur cera mistum liquatur, & in aquam frigidam effunditur: Imo & alias oleo solutum sulphur, moxque, dum adhuc calet, per colum traiecitum, postquam refluxit, in lapillos abijt magna ex parte, modo non sit percoctum, & totaliter ab oleo solutum. Simplicis industriæ est crustam, grumos, lapillosque Tartari efficere. Selectum album tartarum conteritur, vel saltem confringitur: Coquitur aqua pura, ut dissoluatur: mox, dum adhuc feruet, decoctum colatur. Inde in ollam transfusum, cum refrigerat, crusta inducitur, & grumi lateribus accrescunt. Lapilli cum crusta exempti ex aqua (quæ inde medicam vim acquisiuit, potestque quartanariis vtiliter dari.) Soluuntur denuo, filtrantur, & consistere sinuntur, idemque repetitur, donec respondeat puritas, quæ ferè seruatur forma farinæ candidissimæ, cuius drachma ex brodio datur ad purgandum phlegma in ventriculo, aliisque primæ regionis viis hærens. Quidam cristalli pro gemmis habentur ut lapis ille, quem Thomas docet facere ex munita liquida microcosmi: Imo ex nulla non herba & aliis in salem purum solubilibus tales gemmæ fieri possunt: sed quæ inter elixiria referuntur nobiliora, de quibus infra. Plura de cristallis alibi etiam obiter occurrunt.

CAPVT XXIII.

De regulis & similibus extractis.

Reguli vox æquiuoca est. In conflatória metallurgorum aliquando sex est metallorum a (diphryges tunc vocant cum Lechum, seu lapus arosus, pyramachus, panis arosus, Lech, vel Stein Germanorum, fecem metalli secum ad fundum traxit, & cum ea coaluit; quanquam alias purus lapis proximè (spumam fit.) sidens in catinis, siue dum venæ excoquantur, siue ad regulam æra recoquantur: aliquando metallum ipsum purum, ut in docimastica, cum aurum per stibium purgatur; aut dum alia metalla medicaminibus certis ad imum facta solutione à cohærente sorditie & alienitate, astipulanteq; grauitate, & pulsu deferuntur. Sic in antimonio nonnunquam totum purum, & à scoriis liberatum atque adeo plumbi vel marcasitibæ excocta instat, intelligimus: nonnunquam extractam essentiam, quæ tandem speciem stelle induit: Inde fit, ut vel magisterium sit, vel extracta essentia. Est autem tantum mineralium, idque in genere metallorum, marcasitarum (quarum variæ sunt species; ut stibium, bismuthum, cobaltum, Zincum, Gelsum, Stannum malabaricum, & alia etiam generali nomine venæ vel lapidis metallici designata) Arsenici sandaracæ salis fusulis (qua ratione aliquando attingit etiam vegetalia) & similibus. Procuratio est, ut metallum cum purgatorio quodam medicamine in catinis fundatur, & percoquatur; mox in conum seu calicem ferreum, aut orichalcum immittatur, cuius margo nonnihil tunditur. Medicaminis vero hanc vim esse oportet, ut non tantum fluxum facilem præbeat, verum etiam purum ab impuro separet, & hoc quidem secum in parte superiore detineat, illam vero dimittat. Exemplum liquidissimum habemus in regulo argenteo stibii. Hoc enim puluerarum miscetur halinitro, vel tartaro, aut etiam utroque simul; quibus vis est deterforia, & separatoria. Deinde adijcitur nonnihil ferri, quod attrahit ad se sulphur impurum, & cadmiosum, seu realgaricum propter familiaritatem naturæ, qua igneum igneo habenti symbolum sociatur. Sic ferrum resolvitur simul, & in spumam abijt, quod dum fit, subducit se pura essentia stibii, & sidit, si detur locus secessus tãquam panis arosus, qui secum suffuratur argentum, & deferret ex fornacibus in catinos. Prima vice fit regulus

Q utcumq;

ut cūque purus. Si repetas liquationem per halonitrum, aut tartarum, magis depuratur. Vide quæ de stella in tractatu de igni natura, & in Alchymia commentario partis tertiæ pag. 253. scripsimus. Auripigmentum & Sandaraca Græcorum cum halonitro liquata, effusaq; similiter, itidem regulum reddunt. Impuritates per fumum secedunt. Halonitrum sulphure mistum incensumq; paria facit, & sic regulus purior, magisque fixus si repetas. Crystallis accedere perspicuitatem & consistentiam crystallinam adeptum ante dictum est.

(a) Diphryges putant aliqui dictum lutum primo sole, post sarmentis crematum, quasi bis coctum. In metallurgia Dioscorides & Plinius duplex habent pyriten scilicet ad rubedinem usum, & catinorum aris sedimentum. De pyrite nos sentimus, nihil aliud eius diphryges esse, quam lapidem apud Agricolam, à Norico Lechum dictum, cuius usus in venis aris & argenti excoquendis. Plinius lib. 34. cap. 13. Dioscor. lib. 5. c. 100. & 83. vbi Matthioli commentarius quartum genus ponit ex aris materia in a-reis assata & in scrobibus perusta. Id est Lechum seu lapu arosus: Pyrimachus Matthiesii: Panes lapidis arosi vel fissilis Agricola in fine lib. 8. de metallicis. Conflatores aris sedimentum vena aris excocta, & id quod remanet post fissionem aris regularis, appellant suam arosam Ruyffersaw / & fere est thisura ferri & aris, vel as in ferream materiam coactum.

CAPUT XXIV.

De extractis emergentibus.

Modos essentiarum extractarum sidentium, quæ circa imum vasis, aut ad latera consistunt, hætenus explicauimus. Nunc dicendum est de emergentibus, ubi essentia non decedit ad ima, sed natat super in imo contenta feculentia, aut spissamento. Modi excellentiores sunt duo; unus sit per proprium succum, quo materia abundat; alter per menstruum, quod tamen vel ex ipsa re paratum prius est, vel aliunde sumtum, commune, aut appropriatum. Prioris extractionis Quercetanus proponit artificium duplex in sua pharmacopœa. Primum est: Materia succi plena, dum recens est (ut herbe virides, flores, radices, cortices, vel etiam integræ plantæ, & fructus, &c.) Contundatur: Contusa in pultem immittatur in sacculum setaceum, vel lineum, & prelo fortiter exprimatur, itaque fiat subinde nouus, donec quantitas succi quæ sita placeat. Succus per manicam trasectus in cucurbitam infundatur, & in balneum mediocriter calens illatus ibi relinquatur, donec feces deponat. Ab his vel decapuletur, vel abstrahatur laciniis, iterumque purior liquor sedimentum facere sinatur, donec nihil amplius crassiusculum abscedat, totaq; matrix, ut vocant, sit sublata. Deinde imposito alembico fiat destillatio in balneo vaporis, ad consistentiam sapalem, aut spissorem, prout durare possit confidis, aut etiam breui in usum velis assumere. Aqua abstracta per se ferretur titulo sui simplicis. Hic est modus primus. Secundus est, cum digestionem alteratiua coloris & saporis. Legantur radices succi plena, ut Hyoscyami, esula, ellebori nigri, Hermodactylorum, iridis nostratis, saigru, &c. Imo & herbe, cæteraque plantalia, & animalia recente succo abundantia, ut folia al'es, cortices sambuci, radicum ebuli, mandragoræ, Hyoscyami, papauer, &c. Mundata optimè, ablutaque vino, vel hydromelne, aut alio conueniente liquore, contundantur in mortario ligneo, vel lapideo. Succus expressus valde prelo nullo alio liquore addito in cucurbitam oblongam, aut Pelicanum infundatur, digeraturq; in fimo, vel balneo vaporis. (Hoc enim magis placet, quam Marianum) donec colorem, & saporem mutet, fiatque ex albo, siquidem talis fuit, ut in sacco radicum albarum, rubicundus, instar vini rubicandissimi, inquit Quercetanus, aut sanguinis, ad similitudinem succi chyli coctione animali in sanguinem abeuntis, qui sit gustu dulcis. Aiant rubedinem esse perfectionis artificiosorum extractorum signum cum insigni dulcedine & puritate. Inter digerendum autem oportet crassamentum sidentem separare & postea rubeum succum per destillationem aqua alba, quæ cum ipso est ad saporem modum perducere: Quod si diutissime seruare consilium sit, in balneo vaporis extectur, ut pilule formari queant. Hæc est summa huius artificii; ut à Quercetano exponitur, sed in quo non pauca notanda veniunt. Primum enim quæritur siue essentia salua mutato colore & sapore, cumque his proculdubio etiam odore. Non videtur rei essentia esse, quæ virtute naturali, quæ fuit argumentum perfectionis naturalis, est spoliata, sed mutata in aliud quiddam. Sicut enim sanguis ex chyli parte tenuiore factus non est chyli extractum perfectum, sed ex eo transmutatus succus, ita nec ille sanguis chymicus. Essentia cetræ absynthii, Aloes, carduibenedicti, centaurii minoris, colocynthidis, debet esse amara, quia hæc est nota perfectionis, cōsummationisq; naturalis, adeo, ut aqua quocumque ex absynthio elicita, si amara non sit, sed dulcis, pro cadauere habeatur, & corrupto liquore potius, quam pro essentia absynthii. Consequens ex dictis est, si quidem ille sanguineus humor chymici extracti species est, per corruptionem prioris & generationem noui aliquod determinatum successe, & sic concurrere hic extractum & magisterium transmutationis. Deinde ratio huius artificii indicat, per diurnam circulationem in Pelicano, & non simplici digestionem fieri mutationem. Ideo debuit describi enchireticis circulatoriis. Quod de colore tubro monet Quercetanus, ex sententia eorum profuit, qui hunc, utpote ignei elementi, quod maximè est formale & perfectum in genere corruptibilem, argumentum ad exemplum lapidis philosophici, vltimum in transmutationibus statuunt, quasi tunc perfectionem summam consecuta res sit, cum rubedinem habet abolutam. Sed naturæ hoc quoque repugnat. Sydera enim cum rubent, non edunt signum perfectionis suæ, sed cum pura albedine, luceque sincera splendent. Est autem æther & æstrum longe perfectius elementis, in dactum philosophorum perspicuum & translucidum est, quoque magis colore caret, eo perfectius iudicatur. Ita nimirum affecti sunt spiritus optimi. In mercurio quoque crystallino non rubedo sanguinea, sed pura perspicuitas probatur: ut & in adamante. Non ergo si in vno placet rubedo signum est perfectionis vltima in omnibus: E contra rubent, sed non ideo sunt perfecti. In lacte certe rubedo vitium est, &c.

Duo modi
Quercetani
illustrati in
extractis e-
mergenti-
bus.

Extractio
eum muta-
tione coloris
& saporis.

Rubedo si-
gnum per-
fectionis.

Non esse i-
dem rei ex-
tractum sed
nouum geni-
tum si succus
proprius
transmuta-
tur.

Color ruber.

Palmarius ille dogmatici lapidis infans scriptor, fiducia huius rubedinis volebat sanguinem non rubere propter efficaciam spatii, sed transmutatione per dispositionem interioris potentiae, quo ad perfectionem asperit ille succus, ex quo fit sanguis, quasi nihil sit aliud, quam chyli essentia ultimo fine cocta. At, inquam, cum in lac, olsa, cartilagine, nervos, semen, &c. abit, vltiorem finem petit, atque ita conuincit rubedinem illam non fuisse perfectionem vltimam. Nam in hac status & quies est Dispositione vero aliquam in humore esse, nemo negauerit. Sed nec hoc negandum est, quod alteratur sequatur naturam alterantis, quodque succus alimentarius etiam colorem membri, in quo transmutatur, assumat, ut in lacte, semine, & pinguedine ossium alborum videre est, quae in rubentibus non omnino albifacita inuenitur. Praeterea contendeat, mutationem istam fieri per ignem naturae, qui citra additionem & subtractionem omnem noxam cum colore, & sapore ingrato tolleretur. At non ita fit in circulatoria digestionem Quercetani, in qua spissamenta abiiciuntur. Deinde alba aqua, quae item erat pars essentiae, separatur singulari distillatione. Est & aliud in illo opere notandum, nempe non totum extractum transmutari ista circulatione, sed tantum partem succulentiorum. Nam mercurialis aquositas exaltari quidem potest, sed non immutari, ut & ipsa rubescat, quo ipso redarguitur sententia de rubedine, quasi sit in omni extracto summa absolutio signum. Si esset, foret & in ipsa aqua, quae non minus est pars essentialis, quam sal, & sulphur. Non si in sulphurea parte, sanguinea rubedo perfectionem notat, etiam in sale & mercurio. Magis refutatur Palmariana saporum mutatio citra separationem. Sal dulcescere potest spiritibus salinis dissipatis, aut abstractis: potest & mercurialis aquositas insipida fieri, & sulphur etiam ad dulcedinem perducitur: sed crasim & spiritus illos perire necesse est, quorum praesentia res erat acida, amara, falsa, &c. idque non ex immaturitate aliqua, sed destinata naturae perfectione. Verum haec mittamus. Exulare se Quercetanus poterat, in arte non intelligi naturalem semper perfectionem; sed aliquando etiam artificialem, quae naturalem mutet, & ad vsum altius euehat. Notabit Tyro, eadem arte separandarum matricum & purae essentiae seruandae officinas posse uti, ut aquas & succos feruent eo integrius, & diuturnius, in quo saepe magna incuria reperitur. Exactius elaborabis hoc extractum tali modo: Cape chelidonium maius recens cum suo succo lectum. Contunde id in lapideo vel ligneo mortario, ne aliquam maliciam trahat a vasibus imperfectorum metallorum. Traice per colum. Quod non transit, exprime prelo. Expressum liquorem sepone. Reliquias per funde aqua propria, quae ex chelidonio prius per se fit destillata. Pone ad putrefactionem chymicam, per diem vnum, atque alterum. Deinde cola rursum, & exprime. Si adhuc aliquid succi deprehenderit in reliquiis, postquam expressum succum adiecisti expressioni priori, poteris denuo aqua infusa putrefactionem instituire. Extractions omnes coniunge in cucurbita. Digere in repentibus cineribus, donec sedimentum sit factum. Clarum liquorem effunde, vel abstrahere spongiis, aut lacinis. Sedimentum sepone. Abstractam aquam denuo digere, ut feces secedant. Deinde iterum separa purum. Feces adice prioribus. Repete digestionem, donec nihil matricis seculentae appareat. Tunc liquorem syncerum in balneo destilla ad consistentiam sapalem, vel succi inspissati, ut possit seruari. Aquam destillatione abstractam affunde collectis fecibus, ut videas, num in illis sit adhuc aliquid essentiae. Digere. Purum abstrahere. Destilla ad consistentiam priorem saporis. Inde vero estimabis, quantum in fecibus restiterit essentia. Extractum adde priori, & aquam serua titulo aquae medicaminis simplicis. Feces & expressionis reliquias combure, & per propriam aquam elice salem secundum artem lixiuorum, quae filtrantur, coagulanturque: Deinde sal factus sapis soluitur, & sal coagulat eodem menstruo proprio: Et cum ad purum elaboratus fuerit, vel per se reponitur, vel miscetur aqua & succo. Haec ratio non volaticam tantum partem, sed & fixam exhaurit; nec est ut chelidonia tantum animum adicias; omnes succosae plantae similiter possunt tractari. Si dicis: quid attinet in herba vili tantum operae consumere: satis forte fuerit contentum esse prima expressione: responderetur de parte fixa, quod, cum tenacius adhæreat, laboriosius sit abstrahenda. Si autem fixum nihil est, fieri potest ut una expressione absolueretur artificium. Quod si defecerit humiditas, quae vehiculum est essentiae, ex communitate petenda est, ut ex rore maio destillato, vel aqua pluiali, &c. Sic & composita potes elaborare: Exempli causa: ℞. El. Catholici, aut confectionis Hamech; lib. i. affunde aquam stillatitiam (seri lactis ad excessum trium aut quatuor digitorum. Misce probe & digere in calore leni. Puro liquore effuso, aliam eiusdem menstrui aquam appone, & similiter procede, idque repete, donec nihil amplius possit extrahi. Extractions immitte in pelliculam. Circula: Et feces semper separa, donec nulla amplius appareant. Tandem liquorem purum in balneo destilla per alembicum ad consistentiam mellis puri. Ita habes extractum. Quod autem destillatum est, id serua, ut in vasa possis adhibere cum extracto ipso. Feces si habent adhuc aliquid virum; vel denuo extrahi possunt, vel loco rudioris extracti reponi. Si nihil inest, calcinentur omnes simul, & sal extrahatur. Hic est secundus modus extractorum per emersionem, itemque habet duplicem formam, nempe rudiorum, qua extractum fit materialius, & elaboratiorum, qua magis accedit ad formalia. Vulgus pharmacopolarum omnia sua extracta per vini spiritum praeparat pingui minerna. Sequitur enim modum Lullii de quinta essentia, quamquam non assequitur. Debebat sumi quinta vini vinosi essentia pro menstruo: at illa ne vini quidem capit, sed aquam ardentem ex polenta & fermento; vel vini fecibus bis saltem destillatis: raro quater, ut sit spiritus vini. Deinde Lullius circulat suas extractions, ad simplicissimum, purissimumque, & coelum cum stellis relinquit. Officinae vel eodem die, vel paulo post sine digestionem, & circulationem aquam ardentem reuocant, & succum fordidum in imo pro extracto habent. Sed relictis illis, quae se coguntur hominum sordibus pollueri, & vtrunque medicinas iuuare, quando platrique populatibus gaudent, nec chymica redimere aut curare solent, ita ut saepe artificibus diligentissimis operae & impensae pereant, ad alia accedamus. Notamus primum in huius generis extractionsibus menstrua mutari aliquando. Nam primo aqua propria potest adhiberi, postea vini spiritus: Ita sulphur primum extrahitur terebinthinæ oleo, postea vini spiritu. (a) Secundo: Cum color sequitur essentiam, ut in croco, santalo rubro, rosas rubris, &c. TINCTURA vocatur; Et solet hic aqua quando studiose intendi color (ut vitrioli spiritu) vel ex potentia in altum maturatione, reuerberio, & similibus produci, quin & referari, leu compages recludi ignibus, ut postea obediatur menstruo.

Stultitia
Palmarii in
estimandis
salibus ex-
tractis.

Extractio
exactior.

Aqua still.

Secundus
modus, ex-
trahendi per
emersionem:

*Tinctura
corallorum.*

Tincturatum in vegetabilibus & animalib. exempla si quidem color est stabilis, & menstruum tale ut eum non offendant sed illustret potius, sunt officinis nota. De coraliis dubitant etiam arifices non pauci. Ideo ut colorem rubrum ex eis obtineant eligunt quam recentissima ex mari: Minus recentia miscent pumice, & calcinant ad rubedinem, arbitantes ex coraliis ruborem transire in pumicem, qui postea eum facile deponat in menstruum ex vini spiritu, vel simili. Laboriose alii sic procedunt: *Scobis querus, Guaiacina, iuniperina.* &c. destillatur ex retorta. Prodit ol. & aq. illo separato per filtrum hæc cineribus sui ligni misceatur (vel colcotare, sale marino & similibus.) Digeritur: destillatur Phlegma ab acido liquore blanda destillatione separatur. Liquor hic affunditur coraliis lectis pulveratis. Digestione octiduana in fimo coloratur. Tincto liquore transfuso, alius item ad digitos duos additur, & proceditur eodem modo, donec coralia fuerint dissoluta. Dissolutiones per charram colatæ destillantur ad siccum. Essentia hæc extrahitur spir. vini optimo maceratione octiduana, donec ut sanguis tingatur. Perge more consueto. Tincturas collectas filtra, & reuocato spiritu ad consistentiam quæ placeat, essentiam serua. *Si vis syrupum*, solue eam succo limonum puro, aut berberum, aut citri, &c. addita aquæ rosaceæ parte, cumq; saccharo redige in syrupi vel iulepi formam: qualem syr. alids faciunt ex corallorum ʒij. succi limonum, vel berberum lib. j. per octiduum in balneo solutis filtratis, clarificatis albumine, & sacch. bese mistis. Syrupum corallinum vocauit Langius, & Quercetanus, quem alii sic describunt: *Aquæ stillatitiæ repentis lib. iij. spir. vitrioli ʒj. misce, & affunde rosæ rubræ succi circiter uncias duas. Paucis horis tinctura in aquam distribuetur. Hanc nouis rosæ affunde, atque ita exalta. Tandem filtrata adde soluti corallorum per succum berberum ʒj. vel q. v. sacchari candi lib. j. Fiat iulepus.*

Ad tincturas extractas referri potest etiam impetratoria hæc preciosa valde: *Ambra bone ʒj. moschi ʒj. commisce & frica in concha, vel tabula marmorea ut palueris instar fiant. Affunde spiritum (non aquam) rosarum ad ij. vel iij. digitos in cucurbita munda. Locentur in balneum vaporem exacte clauso orificio tribus quatuorve diebus. Spiritus attrahet tincturam rubicundissimam. Effusum in aliud vas seponere, & alium repone. Fac, ut in tincturæ solet. Tandem spiritum lenissimo balneo reuoca usque ad mellis liquidi consistentiam. Tunc si placet potes addere magisterium hyacinthi orientalis, & aliarum gemmarum, cum tinctura corallorum, calce auri solubili, & saccharo candi, aut extracto alhermes. Est insignis cordiale, & conducit impotentibus propter defectum spirituum. Id autem Rulandus beatæ memoriæ Cæsareæ maiestati parauit. Si deest tinctura aut sal auri, utere ceraunochryso, seu auro fulmineo uti describitur à Crollio, Quercetano, Penoto & aliis. Pro aqua regia, aliqui philophricam capiunt ex sale ammoniaco, & hauniro. In affectibus cerebri calx Lunæ prodest, quæ primùm colligitur ex aqua forti de more: deinde cum duplo sale præparato & quarta parte ammoniaci reuoluetur per octiduum: Extrahitur per spiritum vini alcaliatum, circulaturque, & deinde extracto superiori miscetur.*

Ad coralia quod attinet, quidam promittunt tincturam ex rubris per spiritum plumbi, qui per se creditur esse Panacea, & febres compendio iugulare. Aliter: *Tartarum calcinatum solue in liquorem. Hunc colatum destilla ad siccum. Cape hoc, & misce cineribus, adiecto puluere silicis crematorum. Distilla, ut stygiam. Exi spiritus Tartari, quem rectifica. Hoc potes non tantum ex coraliis tincturam extrahere, verum etiam ex metallis. Coralia rubra calcina. Affunde spiritum Tartari. Dige, & aliquantulum rubescat. Effuso isto, alium infunde, qui relinquet puluerem punicum post destillationem. Ex hoc tincturam elicies per alios quoque liquores. Iam enim corpus eius est solutum & reclusum. Qui præclara de coraliis & eorum tinctura, essentiaque nosse cupit, legat nobilem gemmarum historiam Anshelmi lib. 2. cap. 154. ne cogamur omnia transcribere.*

III. Interdum hic modus est separatorius, non propriè extractorius, ut cum olea natantia colligimus. IV. Aliquando totus liquor siue proprium, siue alienum menstruum vsurperetur, pro extracto habetur, & poterat etiam sic in usus venire. Sed repositionis diuturnioris gratia, duæ partes per destillationem segregatæ seorsim seruantur: tertia pars spissior propriè vocatur extractum, & sigillatim reponitur. Maxime vero id fit, cum non alienum sed proprium vsurpamus menstruum, ut aliqua portio aquæ propriæ cum suo succo seruetur. V. Diminutæ sic extractioni si addimus saccharum purum & coquimus eam ad perfectionem, filtratumq; vel clarificatum decoctum reponimus, interim si quid fecum apparet remouendo, syrupum aut iulepum chymicum habemus. (b) VI. *Preparatio alios officinarum, & solutio gummatum in aceto, vel vino dum abiciuntur feces, pura vero pars assumitur filtratur, coagulatur, extractionis quandam speciem habet, quæ perfici posset repetitis laboribus. Est aliquid etiã in resinis, & melle depurando per putrefactionem chymicam, quamquam adhuc beatur etiam separatio per rara ligna, in quibus hæret crassior fex, transiit liquor purus. VII. Dum officinæ reponunt aquas stillatitias, & succos liquidos, sedimenta fiunt crebra. Hæc si tolluntur per colum, rudimentum præstabit extractionum, seruabunturq; puri, & impuri liquores. Id nos transulimus etiam ad iudicium aquarum mineralium, studiose procurata secessione per putrefactionem, qua facta, filtrat separauimus purum ab impuro. Vulgus idem posset in aceto, musto, vino, &c. eculis, & aliis potibus obseruare. Pharmacopœæ ordinariæ extractionum talium genus adaugent inuentio syruporum plurium infusionum, & est in officinis bene instructis syrupus rosaceus solutius & violaceus, ad quorum imitationem fieri possunt etiam alii, ut *florum papaueris rhœadæ, Tunici rubræ & similium. Menstruum infusionis crebræ ad combibendam tincturam plenam plerumque est propria materiarum aqua, vel succus, aut pluuia rorisve aut feri lactis stillatitia. Franciscus Alexander in apolline suo ad libras 6. aquæ calentis lib. 15. capit, aut rorem deterfum rosæ, aut super foliis caulium inuentum, infunditq; septies, aut nouies recentes horis octonis, vel dehis in vase angustiori, quod diligenter est obstruendum & in balneo vel loco calido detinendum. Peracta maceratione liquor decapatur, rosæq; leuiter exprimuntur, si quidem purgant: m. salicem facultatem reliqua portione terreæ experimus, id quod in cunctis**

*Chymici sy-
rupi.*

*Muchara
effi. marum
effi. extracto-
rum rudimen-
tum.*

in omnibus talibus extractionibus, etiam in *Rhabbarbo* est notandum, quanquam aliquam reliquit se nihil officit, cum etiam integrum *Rhabbarum* vacuet. Prima colatura & expressio imprægnatur nouis ad numerum præscriptum. Addunt tandem *sacharum*, & coquunt ad syrupi consistentiam adhibita clarificatione. Nihil aliud hoc est si *sacharum* demas, quam eiusdem menstrui fecundior locupletatio. Si itaque reponatur ad digestionem, aut circulationem, poterimus extrahere essentialius obtinere, semper separato sedimento, sed quod non abiiciendum, verum denuo extrahendum per eandem aquam quæ à claro fuerit per distillationem reuocata. Si tincturam conservatam volumus, fixa ea sit oportet. Neque enim durauerit violæ color. *Quercetanus* triplex genus nouorum syruporum putat hac arte extractoria esse inuentum, quem videas licet in pharmacop. pag. 229. Sibi vero attribuit *mucharum* (c) in quo assumitur *rosarum succus* pro menstruo, si que infusio longior, notius vel sæpius repetenda. Tandem expressio in digestionem finitur crassiorem succum deponere ut rubicundus liquor seorsim appareat, qui decapulatus in alio vase similiter digeritur, depletur, atque ita crebriore digestionem in totum depuratur. Liqueor purus destillatur per alembicum: Extracta aqua pro rosacea reponitur: reliquus succus seruatur pro syrupo. In usu ad purgandum utrumque coniungitur. Si nolis separare, possis cum *sacharo* syrupum visuale facere, qui ob id in longius tempus queat durare; quæ ratio tamen chymicis promissis non est contentanea. Nam pag. 576. scribitur sine *sacharo*, & melle posse diutissime istum digestum & separatam succum seruari, atque adhuc durum si infusus pilulari consistentia: Et pag. 228. tantam vim eius digestionis esse dicit, ut sola ea & putrefactione cruda concoquantur, amara dulcorentur, acidaque & acris contemperentur sine *sachari* adiectione; quod si verum est, non patet iusta causa cur postea *sacharo* adiecto velimus syrupum facere. Nam aqua quæ ex digesto succo destillatur, & succus ita præparatus per se & seruari diu, & misceri commode cum grata suauitate poterunt. Videndum ergo an isti promissores undiqueque sibi consentanea dicant. Imo & hoc subolet, quod istis frequentibus digestionibus, & separationibus post unam atque alteram substituitur clarificatio per ouorum albumina. Quæ erat ergo illa insana igni natura iactatio, si pariter potens est ad puritatem vulgata officinarum clarificatio? Monemur addi posse post primas infusiones spiritum acidum *chalcanthi*, aut *sulphuris*, ut color fiat rubicundior, gustus seu sapor suauior, & maior virium præstantia, etiam ad corpus purgandum. Hæc vera esse, non est dubitandum. Quod veriora autem sunt, eo vaniora inueniuntur quæ de circulationum, & digestionum ad perfectam rubedinem, absolutamque saporum correctionem efficacia narrantur. Rubicundior sit syrupus spiritu vitrioli.

Syrupi chymici Quercetani & Mucharum rosaceum.

Grandilo. Quercetanus de vi digestionis.

Contra hyperbolicam laudem digestionis succorum extractorum.

Non ergo finis rubedinis erat in digestionem. Aciditas procuratur. Non itaque debet digestio propriam tollere suauitatis maioris causa: quin & pro secreto habetur adiacere aciditates citrias & limonum ut iuuent attractionem proprietatum & tincturarum. Si ergo fieret extractio ex acidis pomis, citriis, limoniis, medicis malis, cidoniis, &c. per illam digestionum viam non tantum feculentia abiici deponique deberet, sed & color, saporque transmutari, aut, si non: imperfectæ coctionis apparatusque deficientis artificium argueretur. Vbi tunc illud secretum, & tam præclarum adiumentum? Non si in esula mutatus color & sapor est signum perfectionis, ut est pag. 605. pharmacopæe. *Quercet.* in omnibus est. Adde esulæ etiam *Lathyrin*, *elleborum nigrum Germanorum*, *Thymelæam* & similia, in quibus seruata purgatoria sapores mutatos volumus: At generale dogma hinc colligere non licet. Consideranda scilicet exactius est rerum natura, & non introducenda essentiarum vtilium destructio, ubi conseruatio earum in signe adiumentum præstat. Amarum sapor ut & salus in terrea portione est, quæ cum sedimentis tam crebris abire potest, ita ut qui relinquitur humor sit respectu prioris pro dulci habendus; Et hoc quidem in illis procurandum erat, in quibus amarities esset cum detrimento & noxa coniuncta: In omnibus autem saporibus generalem legem condere, quasi dulcedo esset finis & argumentum perfectionis in medicina, stultum est, cum acrimonia, aciditas, & amarities aliquando in medicamentis non parum præsent, quadamque natura ea delictentur, imo & morbi desiderant istum saporum, ut experimur in vino absynthite & similiter amaro: In nonnullis etiam placeat saporis priuatio.

Digestio non affert finalem rubedinem, nec saporem.

(a) Exempli gratia: Flores *sulphuris* perfusi duplo spiritu *Terebinthina*, & in cucurbitam immisi bulliant in arena horis circiter 8. lento igni. Vide, ut bene sint soluti, & liquor sanguineus. Effunde in aliam cucurbitam, & aquam stillatitiam communem adde. Destilla ex alembico aquam cum spiritu super suo. Balsamus manebit in fundo. Ex hoc porro per vini spiritum extrahe essentiam, reuocatoque spiritu accipies tincturam, quam si purissimam velis, denuo extrahere, & in rubinum coagula.

(b) Formæ possunt esse multiplices. Conserua *rosarum* vitriolata multa aq. ros. diluatur, exprimitur, clarificetur, & aucto *sacharo*, additaque coraliorum tinctura reponatur. Ita confusi flores alii propria aqua macerantur, & colatura *sacharo* conditur.

(c) *Muchara* videntur dicta & τὸ μύχες ab arcana & penetrati intusque recondita essentia: & ἀέρας τὸ ἀέρας: q. sit arcanum exaltatum frequentibus infusionibus. Longius adicit aromata, *Rhabbarum* & *Agaricum*, &c.

De extractis elementis stellarum analogis, quæ astra & quinta essentia dicuntur.

DVo extractorum genera recensuimus, unum per submersionem, seu descensum, alterum per emersionem seu excessum, extantiamque, quorum hoc cum illo collatum subtilius quidem est & elaboratius, sed nondum attingit excellentiam exaltationis in arte chymica suprema, quæ ita extollitur, depuratur, & ab elementorum inquinamentis destructivius separatur essentia mixtorum, ut fiat quasi fiderea, seu astralis, vipote proportionem respondens elemento stellarum, ut loquitur Aristoteles de eo corpore, quod primum & proximum subiectum est potestatum vitalium in plantis & animalibus, quarum rude primordium inuenitur etiam in genere minerali. Quintam essentiam vocant plerique: alii etiam arcana, mysteria, astra, &c. (de quibus ita Paracellus in præfatione Paragrani: Cælum facit medicos alios, qui 4. elementa cognoscunt cum Magica & Gabalistica: Erunt Geomantici, Adepti, Archæi, Spagyri: habebunt quintum esse, arcana, mysteria, similitudines &c. Verum id nomen sæpe est æquivocum, ut etiam videre est in quarto Archidoxos Paracelli, ubi licet quintam essentiam describat, quod sit materia corporaliter extracta ex vegetabilibus & omnibus vitam (vim aliquam & potentiam activam ex proprietate naturæ) habentibus, separata ab omni impuritate, & mortalitate, purissime subtiliata, & ab omnibus elementis segregata: analogos spiritus vite spiritus, pauca iacens in suo corpore, &c. tamen inconstanter de ea loquitur, & exemplis declarat etiam materialia extracta quintæ essentia annumerari: Negat esse supra elementa, quia sit elementum, quod tamen primis qualitatibus careat: qui suæ opinioni relinquitur, ut possint Paracelsici quilibet de quolibet pronunciare, & in philosophia chymica ad miraculum usque tam delirare, quam gloriari. Hippocrates nomine calidi cœlestis vite procuratoris iam intelligi voluit, cum scripsit, in mundi ordinatione id quidem ad superiora concessisse, sed nihilominus multam sui vim reliquisse in imo, quæ de re alibi disputatum est. Lullius propter excellentiam nobilissimam, æthereoque vini generosi spiritui id nomen accommodavit, qui etiam materia est lapidei vegetabilis appellatus. Et quia ex mistis resolutis assumit sibi familiarem naturam, ut videatur veluti generale subiectum esse, in quod implantari specialium mistorum essentia possint, ex analogia quam tunc accipit cum cœlo & astris, etiam cælum philosophorum nuncupatur. Sicut enim Deus firmamentum cœlo affixit ætherea corpora, lucetque coagulas; ita quintæ essentia vini inferuntur mistorum interiores substantia totam eorum proprietatem, formalesque potestates continentes, ut sint pro astris in suo cœlo lucentibus. Penotus vocem transulit ad aurum philosophorum, siue quod similiter de minerali cœlo differendum putaret, quo modo quis posset etiam animale lapidem ex mumia liquida microcosmi appellare: Siue quod AVRIL terminum extenderet, ut sit aurum vegetabile, minerale, & animale, omne generali quadam potentia ad specificas rerum naturas suscipiendas instructum, quamvis in minera metallorum potius mercurio illa aptitudo ascribatur, quam auro propriè dicto. Quercetanus cum Aloin præparare docet, ipsum succum ut est in officinis vocat extractum. Medicinam vero chymicè per aquam endiuivæ vel oxalidis ex eo extractam, essentiam dicit, procul dubio quintam innuendo, cuius materia est materiale extractum, quanquā mox in Rhabarbato nullum discrimen inter essentiam & extractum ponat, qui etiam alias de quinta essentia contra Riolanum multa indiderim protulit. Sed omnissis vocabulis rem ipsam videamus. Quintam essentiam dicimus esse extractum formale ita elaboratum, ut ad cœlestem nobilitatem quam proximè accedat, sitque à prædominio activum in parva mole corporis, vipote potestatis specificæ rerum in proxima potentia ad efficaciter agendum cum subtilitate spirituali summe penetrante per naturam adiutam arte à Deo donatum. Id quidem alias ob spirituales puritatem (Est enim spiritus quidam purissimè coagulatus, cum in sua forma soluta servari, & ad usum accommodari non posset) colore intensiore caret, aut albedine perspicua, ut crystallus, translucet: aliquando tamen etiam colorem simplicis retinet, aut si non hunc, ad altiore tamen, candidum, citrinum, rubrum, perductum ad instar planæ cœlestis resplendet, & tunc solet TINCTURA formalis, seu ætherea dici, quanquam id nomen etiam generaliter omni quintæ essentia efficaciter immutanti corpora, & sua virtute imbuenti, quod & ipsum tingere vocant (ut cum aurea seu aurifica medicina mercurius tingitur seu immutatur ut fiat & ipse aurum, argentifica ut fiat argentum) assignari consuevit. Materia quinta essentia est vel radis, uti ex natura, abiectionis tamen heterogeneis, suppetit: vel iam elaborata aliquo artificio chymico inferiore, ut magisterium iam sit, vel extractum materiale remotius à forma, aut ipsi propinquius. Elaboratio est exaltatoria & extractoria. Extractio fit per modos excellentiores crebrius repetitos, ut sublimationem, destillationem, infusionem, & vicinos. Exaltatio tum iisdem peragitur, tum etiam digestionem, & circulationem, in qua ut plurimum cœlestis menstruum adhibetur, nisi ipsa res sit sibi sufficiens. Sed & statim cum extractionem per infusionem & macerationem procuramus, aliquando menstruum adhibemus, quod & solutivum sit, & extractivum, exaltativumque.

Hoc secundum rectam rationem non potest aliud esse quam cœlestis, quanquam Paracelsus, & impostores alii, item laborantes nequam & oscitantes, nec raro medici negligentes purent substitui posse etiam minus elaborata, & materialiora, non cogitantes simile simili amicum esse, & eo gaudere; naturam naturæ lætari, simile gignere simile, & agentis naturalis sinem esse similitudinem sui, ut passum agenti respondeat, adeo ut per quintam essentiam actualem, & penetrantem essentia subiecti patientis debeat item quinta natura fieri; imò nihil assumi aliud quam quod sit de eius substantia. Naturæ enim naturæ lætatur; natura naturam perficit, &c. ut habet sapientum axioma.

Hoc

*Menstrua ex
trahenda
quinta essen-
tia.*

Qu. Essentia
aloes.

Quina, Ess.
sulphuris
sem rubinæ.

Qu. Essentia
Guaiaci.

Qu. Essentia
antimonii.

Qu. Essentia
lapidum.

LESS 40

Aerum potabile.

Penotus per acetum alcalisatum ex auri calce trinituram elicit, reuocatoque tandem aceto, illam aqua vita ex sibi calcinato operosa admodum industria confecta soluit digestionem clausa 40. dierum mutata aqua donec calx tota sit dissoluta. Solutiones destillat ex retorta, oleumq; auri innatans aqua colligit, & asseruat. Vide in chymici Penotip. 151. cum seq.

Spiritus chymici.

CAPVT XXVI.

De spiritibus.

A Vriplæ quintæ essentia sunt, aut quam proxime ad eas accedunt, quos *spiritus & flores* dicimus. Illos quidem *liquida forma*, hos *sicca* elaboratos, quam pro vfu interdum absoluatur, interdum in aliquo gradu citra relinquantur. Spirituales autem esse quintas essentias, non opus est demonstrare, cum ipse locus ætheris, ignis, & aeris, naturæq; horum corporum nos sufficienter moneant. Nos autem spiritus nostros vel in quintas essentias conuertimus, vel igni aut aeri proportionem respondentem efficiamus. Licet & aqueas naturas spiritus dicere, verum relate. Nam qui vniuoce ex illis spiritibus fiunt, vel potius in arte nostra separantur, non amplius sunt de natura aquæ, qua de re alibi exactius philosophandum est.

Substantia debet esse motus, qui sit intra commotio distans & sua.

Physicus aliquis possit totidem spiritus ponere, quot sunt natura simplices, siue per se consideratæ in sua simplicitate, siue ut sunt in mistis & aliquam ex quinque naturis simplicibus referunt. Sed chymistria vnum habet terræ respondentem, quem floribus nomine appellamus: alium, qui Elementis nobilioribus, igni vel aeri: Et tertium, qui cælo seu ætheri assimilatur, qui potest esse forma humida, vel sicca; sed humidam consistentiæ liquidæ iam peculiariter spiritum dicimus. Neque enim in forma soluta ab arte comprehendere, elaborari, seruari, & ad vsum omnes accommodari potest, sed vasis artificiosis includendus, capiendusq; & coagulandus est, qui tamen si recte elaboratus est, leui calore soluitur. Verum nec nimis volatilis esse debet.

Faceta quorundam de simplici terra responsio, eam in cætro haberi, quoscumque non posse perueniri. Spirituum distinctio. Materia spirituum. Syr. 30. 18. bona absconsa in ore clauso quasi appositiones epularum circum sepulcra, & c. 20. 32. sapientia absconsa, & c. huiusmodi est in vtriq; Ita c. 41. v. 17. 18. melior abscondens subtilitatem quam sapientiam. In pharm. p. 625. Spiritus ætheris plurimi iuxta Quercet.

Talis n. neque artem patitur, neque asseruari potest, nec in vfu aliquam stabilem impressionem facere. Vnde non tantum in magisterio sapientum de lapide philosophorum imperatur *modus subtilitatis*: Sed & in vini quinta essentia, & aliis, quæ ad ipsius exemplum elaborantur. Sit ergo, de quo in præsens agimus, *spiritus essentia liquida, pura, volatilis, ex mistis elicta, ordineq; elaborationum & exaltationum chymicarum ultra vulgarium extractorum conditionem ad sublimitatem cælo analogam perducta secum habens potestates misti specificas ad salutem humanam iuuandam, beneq; medendum comparata*. Essentiam dicimus, non adiecto termino *Quinta*, quia non semper celestem nobilitatem affectamus, sed aliquando citra subsistimus, ut vel essentia saltem nobilior tamen superioribus, esse possit, vel etiam quinta. *Liquida* voce intelligimus consistentiam fluidam, & meabilem, qualis maxime est coagulata aqua specie, licet & aer, & ignis, & æther idem sibi epitheron vendicent. *Fluidam* autem, quæ aspectu sit aqua, vel olei, volumus propter ante dictas causas. *Volatilis* quoque reuocamus ad modum explicatum, ut alia ratione sit coagulata quædam natura, alia (potentia scilicet) volatilis, & in actuale spiritum, seu habitum resolubilis.

Quintam essentiam ex mistis elici, ideo ponimus, quia licet fanaticus ille Paracelsus etiam elementa attenuet, destillet, & exaltare nitatur, tamen actum agat, aut potius æthiopem dealbet. Sit sane, quod & Aristoteles scripsit, *humor in terra, spiritus in humore, calor animalis, quem lib. 2. Gen. an. 3. spiritum vocat, & naturam, quæ in spiritu est, analogos Elementis stellarum, seu cælo, in vniuerso*: aut quod Platonici cum suo Virgilio proclamant, *spiritus intus alat omnia, igneus nimirum ille vigor, & celestis origo in corpora immersa, vnde vita omnibus, & vitalium facultatum potestas*: at non coagulata ita est in aere, igne, aqua, ut possit comprehendere.

Terrâ simplicem imaginamur, non tenemus, longumque erit, ante quam ad centrum fossiles perueniant, & nobis elementum Aristotelicum eruant. In mistis autem inuenimus subiectum æthereum ætherearum facultatum. Inde *spiritus nostri quintessentiales* exculpanitur. Id sit *ascensu, descensu*: ad latum: vnde *spiritus ascensorii, descensorii, laterales*: sit rudius, elaboratius: Vnde spiritus gradu exaltationum differentes, adeo, ut materialiores sæpe liquoribus, & aquis vulgarium officinarum accendantur. Aliqui inflammabiles sunt, aliqui non admittunt flammam. Parantur ex pinguibus, aut macris: iuxta principiorum discrimen, aliqui sunt sulphurei, aliqui mercuriales, aliqui salini. Si ad elementa respicimus, terreos, aqueos, aereos, igneos, cælestes habemus: sed aqueos reiciimus ad aquas terreos ad flores: aereos gradu inferiore locamus, indeq; tendimus ad ignes æthereos. Poterant & simplicitate, & compositione discerni: sed compositos attigimus in Elixiribus, extractisque compositis. Materiarum ratione ex pinguibus eliciuntur quorumcunque generum, ut oleis, adipibus, resinis, sulphure, gummi, &c. Deinde ex liquoribus, vino, aceto, vrina, cereuisia, & aliis decoctis, melle, oxymelite, ænomelite, pyrratio, pomatio, &c. additis aliquando fecibus, aut fermento. Præterea ex variis plantarum partibus, ut ex floribus rosarum fragrantium, cerasorum nucleis, amygdalis amaris, granis sambuci, iuniperi, lignis iuniperi, buxi, lassafas, guaiaci, &c. corticibus citri, pomorum arantiorum, &c. variis seminibus fœniculi, carui, anisi, coriandri, &c. ex salibus: ut Tartari, ammoniaci, marini, communis, halonitro, vitrioli, fuligine caminorum, cedria, &c. metallicis, ut argento viuo varie affecto, plumbo, antimonio, marcasitis, &c. quorum omnium in plurimum chymicorum libris exempla occurrunt, nec refert, etiam si nos nulla describamus. Nam qui Galliam, Italiam, Bohemiam, &c.

vix limis alpeketunt, inde plaustrales titulorum formulis ipsis vsque in fonteam calatis libellos referunt.

Sed propter simplices Germanos, & libris ampullosis carentes studiosos aliqua saltem proponemus. Liberalissimus ille Quercetanus promissit *pharmacopœiam spagyricam*: in qua vellet tractare de admiranda viribus salium metallicorum, & quibus aqua ardentis eliciantur.

Sed vnicum duntaxat specimen reliquit, plumbi scilicet, cuius spiritum vel aquam inflammabilem explicauit in defensione prima cap. 16. Plumbum vel aceto, vel sale calcinetur, aut minium assumatur. Extrahatur ex eo sal per acetum hydromelitis. Iste soluat in deliquio: filtratur: coaguletur, iterumq; soluat, filtratur & coaguletur tam saepe, donec reliquis fecibus sal subtilissimus exierit, dulcedine etiam saccharum superans, aut saltem aquans. Hoc vii in febris potes & ophthalmiis, & phlegmoni, &c.

Soluatur deliquio: Liqueor per retortam destilletur per gradus ignis in capax receptaculum, ita ut halitus totum impleant, tandemque sequatur liqor rubens, quem vocant oleum fixum Saturni. Separa ab hoc aquam, seu spiritum athereum, & remanebit tinctura sulphurea inflammabilis more spiritus vini. Hic est modus Quercetani, ad cuius imitationem potes stannum, ferrum, æs & similia elaborare.

Quidam malunt ex lapide plumbario, Salema; aut alia plumbi vena per spiritum vitrioli extrahere, extractumque vini, aut tartari spiritu corrigere. Ita tractant & venam loui, facta calce per vitrioli spiritum, quam reuerberatam deliquio soluunt vel in aqua communi. Solutionem filtratam coagulatamq; & repetitionibus crebris coelestem factam tandem ex retorta destillant, ut oleum & spiritus simul prodeant.

Crollii processus hic est: Minio vel cerusse in marmore lauigata affundatur acetum destillatum ad 3. vel 4. digitos. Digeratur in calente cinere per biduum, indies ter, quaterue agitando in vasis vitrei extra habitacula. Acetum flauit quodam & dulcedine tinctum effunditur, seruaturq; reposito alio de more extractionum per tincturam. Tandem in balneo separatur acetum. Essentia nonnihil torretur, densaq; extrahitur aceto, ut prius. Feces abiciuntur seruat sale fluxili, qui ut amplius attenuetur, frequentius soluitur, filtratur, coagulat, donec crystalli sine sordibus consistant, solue hos deliquio, & destilla iuxta Quercetanus, accipiesq; duplicem spiritum, vnum mercurialem athereum, alterum sulphureum inflammabilem. Magni momenti res est. Nam pro catholico, thesauro medico summi precii, & Panacea habetur: Dicitur etiam menstruum esse ad tincturam coralliorum, solis, & aurum potabile irreductibile, quod & Crollius monuit de calce fulminea tolis, quamquam non sit expertus. Diligentissima descriptio hæc est: Saturno calcinato vel minio in exactum leuiorem detruto affunde acetum stillatitium acerrimum ad sex digitos. Pone per aliquot dies in digestionem lenem, dum dulcescat acetum (ne obliuiscere agitationis quotidiana.) Effunde in cucurbitam, & reponere. Calci adde nouum, & procede, ut prius, donec inanis terra relinquantur, ex qua acetum nihil dulcedinis assumere queat. Ita imprægnatum iudicatur acetum. Extractions per filtrum transmuta, & in sinum equinum in quinquaginta hebdomadas ad putrescendum impone. Abstrahere postea tertia partem destillando. Residui in loco frigido humido coque in crystallos. Hos extractos perforato cochleari reponere. Liqueorem denuo diminue per destillationem, donec videris superficiem concretere velle. Redde loco humido frigido, ut consistant lapilli noui. Hu quoque exentis, dilutum tertio coque & destilla, & tertios crystallos procura, idque si opus sit, continua, donec omnes lapillos coegeris.

Hos confusos per funde optime rectificato vitrioli spiritu. Digere per dies aliquot. Deinde leni calore destilla, & phlegmatica pars bærente essentiali abscedet. Istud acetum essentialiale vitrioli, præditum solutrice potentia, corpus lapillorum Saturninorum exactius penetrabit, & resoluet. Facta abstractione, reponere spiritum vitrioli nouum, affundeque tuo Saturno. Digere: Reuoca: Repete idem aliquot vicibus. Quo enim crebrius, hoc melius. Recluditur ita interior compages, quam acetum prius non poterat referare. Minerale acetum minerali Saturno est familiaris. His per actum essentiam Saturninam misce argilla pura, ut fiat massa quadam quam in globulos conforma. Nam ex ea spiritus est eliciendus, quod non bene fiet ex sola.

Colligescet enim, & spiritus secretus retinebitur, quæ arte etiam ex sale spiritus est extrahendus, adiecta scilicet squulina, ut fluxus prohibeatur. Globulos iniice in retortam luto bene armatam. Destilla per gradus. Leni igni procedet phlegmatica humiditas, quæ est mercurialis. Igne aucto sub sinem prodibit oleum sanguineum, quod mutato receptaculo est colligendum. Ex fecibus calcinati sale per phlegma proprium elicies, quem sale fixum pronunciant. Mercurialem aquam infunde in cucurbitam. Circula. Destilla. Idem fac cum oleo rubro. Postea huic affunde mercurialem spiritum nuper rectifiatum. Digere. Destilla in balneo. Reaffunde. Digere iterum & destilla, idque omnes aut nouies, donec quicquid essentie est, in aqua maneat cum oleo sulphureo, cumque eo vniatur. Vltimo ter destilla per cineres, sub sinem dando ignem validum, potestque tertia vice arena adhiberi. Destillatum immitte in phiolam. Claude Hermetice, ne quid spirituum subterfugiat. Hoc quoq; factu adhuc semel destilla in balneo feruente, vel cinerib. Habes Panaccian, Thesaurumq; preciosissimum. Vtus ad calces metallorum philosophice præparatas soluendas, & in liquorem potabilem irreductilem dissoluendas. Custodi diligentissime. Huius beneficio tincturam corallorum procurabis. Est omnium morborum, etiam astralium, qui fixas in agro radices & indomitos somites habent, verus & Hercules clypeus, nullum heterogeneum in microcosmi firmamento astrum admittens, sed inimicus, & hostiles omnium morborum impressiones depellens: Imo est verum illud spiritus vitæ alii, totius æconomia humana solius moderatoris, restaurantissimum medium. Deo Laus in æternum. Ecce tibi ampullas Paracellicas. Cur morimur, si tantum habemus mortis depulsorium? Ille bonus vir, qui hæc à Paracelsico iactatore accepta in scitiniis reliquit, mortuus est paulo post quadragenarium. Cur non fieri curauit hanc Dei manum, & sibi dari? Descriptissimus autem, non quod ista grandiloqua vera putemus: nihil enim aliud habent, quam fastidiosissimi laboris condimentum, & hederam amplissimam nouæ mercis emendæ: sed ut chymicus non ster non nesciret plumbeum spiritum, possetque ad eius formam vel simili, vel eodem modo operari in conuenientibus. Ridiculum est, quod autor iste ampullosus panaceian hanc in cælum euecturus addit, nullum aliud astrum in cælo microcosmico tolerari à Saturnino isto sydere.

Panacea,
Thesaurus
metalla potabile.
Lauis hyperbolica spiritus Saturni.

Paracelsi
matura moriuntur in
sua plus quàm diuina remedia.

Quid?

Quid? Num ergo ægroti in Saturninam naturam sunt transmutandi? Vbi Sol, Luna, Iupiter, Venus, Mars? Num hi planetæ cedere regnum suum Saturno debent? At pessimus vitæ autor Saturnus, stultus Paracelsista audiuit aliquid de plumbo philosophorum. Ideo credidit omnia esse in Saturno illo, ex quo sit cerussa, vel minium. Erat apud nos quidam Gallus, qui simili dementia occupatus nō poterat à vulgari plumbo abstrahi. Itaq; dicebat, & patrem suum in eo laborasse, & se in imperfectū patris laborem successisse, nec posse abstinere. Quid ni pergeret?

Artus est hominis, quem sex tenuere figuræ

Cui P. si addideris, S. in M. bene portere si scis:

Hoc est nostrum, constansq; aqua Philosophorum.

Lumbus est membrum humanum. Præfige literam P. fit plumbum. Muta S. in M. erit plumbum: Et sic bonum habemus artis principium.

Quinta essen-
tia stibii, &
spiritus.

Spiritus Antimonii: Calcem reguli aut stella antimonii proprio extrahere aceto, quod Monachus Basilus descripsit, Salem collectum solue deliquio. Filtra. Coagula. Solue denuo, & prode pariter, donec subtilissimam habes essentiam. Hanc in retortam immitte, & destilla instar aquæ fortis. Prius exibat spiritus mercurialis: ultimo sulphureus. Misce utrumque. Digere. Abstrahere phlegma, & tandem fortiter destilla. Oleum rubrum, si placet, in lapidem coagula. Ita tracta calcem bisnuthi, cadmia argentaria, Iouis & aliorum ad exemplum plumbi.

Sp. Mercurii.

Argentum vivum per se spiritus quidā est. Sed ut pelluceat, æthereamq; nobilitatem accipiat, oportet ut primum à chalcantho septies, aut nouies sublimes singulis vicibus reducendo per calcem, iterumq; per vitriolum sublimando, Cum ultimo reduxeris, iniice id in ignitam ollam parvis portionibus eo modo, quo aqua mercurii vulgaris solet fieri, & resoluitur in halitum, qui in frigido receptaculo coagulatur in liquorem. Hunc adiecta vini quinta essentia circula, destilla, atq; ita elabora, donec summam puritatem, & subtilitatem fueris consecutus.

Sp. Subli-
mari.

Fit alius ex sublimato. Eliquati stanni libra immisce argenti vini calisacti quādiāntem, diligenterque subige bacillo ligneo, aut stylo osseo, ut fiat amalgama. Hoc extende, & explana super lapideā tabula, cui in cilla dispositæ inperge pariem quantitatem argenti vini septies sublimati, & in subtilem puluerem redacti. Soluatur ibi per deliquium. Solutionem, quæ iam dulcis euasit, coagula, iterum solue. Tandem destilla, & rectifica oleum per destillationem confectum, à quo separabis spiritum cælestem, quanquam totum nihil aliud sit, quam spiritus æthereæ subtilitatis, qui cum vini spiritu circulari potest.

Novum mo-
dum Sp. halo-
nitri & Tar-
tari.

Cæterum eo modo, quo hydrargyrus mutatur in spiritum pellucidum, etiam spiritus halonitri, & Tartari fieri potest. Cura tibi fieri cucurbitam ventricosam ex argilla firma, ut lapideam soliditatem habeat. In eius latere sit fistula, seu tubus prominens, sursumq; porrectus ut immittere puluerem possis. Collo ad aptam alembicū capax, cum ampulla ampla, in quam diuertat halitus cum liquore. Colloca in fornacem aptam, ut undique à prunis contingi possit eminente sursum collo. Supposito igne paulatim incende, cumque iam ex candescere incipit, iniice per tubum vnam atque alteram prunam flammantem, & mox cochlear halonitri contriti. Claude statim rubi foramen panno madido, & oeno, assurgatque spiritus in alembicum, & ibi in aquam mutabitur: quo factō nouum puluerem per tubum infunde, iterumque vapor in alembicum illatus consisset, quod toties fieri curabis, donec copia placeat. Si ex tartaro velis: per halonitrum & tartarum contrita misce, ut exquisitus pulvis fiat, quem ordine iniice in ollam candefactam, ut dictum est. Liquores autem digerendo, destillandoque ulterius elaborabis, donec ad ætheream naturam eos perduxeris.

Sp. Coral. &
perl.
Sp. Sulph.

Ex vnionibus, & coraliis per magisterii modum calcinatis, inque salem redactis destillantur itidem spiritus ardentes, & perficiuntur in Pelicano.

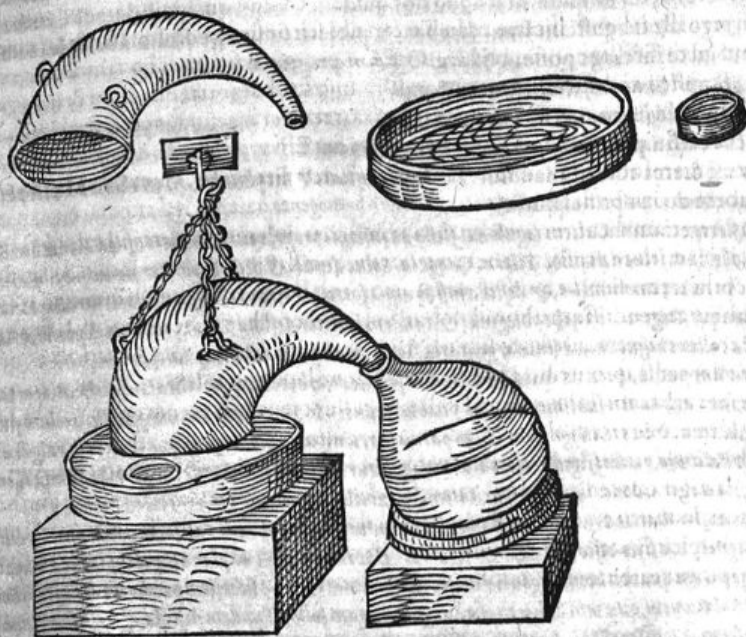
De spiritu sulphuris multa diximus in syntagmate, ubi etiam *σνευαολαυ* proposuimus, sed quam sculptor non usque adeo est assecutus, nec satis dextre representauit. Ut ex libra vna excipias spiritus sulphurei tres aut quatuor uncias, elige primum calum humidum. Deinde retortam vitream amplam anstatam reciso fundo hemispherica suspende super paropside, vel concha vitrea capaciōre, ut in eam defluere guttæ in retorta cōcreta possint. In medio huius paropsidis stet testa vel vasculum terreum, in quod sulphur pulueratum immittas, ut incensum ardeat, spiritumque in retortam submittat. Rostro vero retorta adiaceat vasta ampulla, cum foramine paruo in ventre, ut halitus intrare, ibique colligi in aquam possit. Ita compositis vasis, sulphur incēde, semperq; combustio nouum substitue, donec spiritum sufficientem habeas. Si retorta interior superficies rosacea, vel phlegmate vitrioli, fuerit madefacta, citius concrescunt fumi. Spiritum porro rectifica per destillationem, & in Pelicano circula, quousque cælestem puritatem, & excellentiam obtinueris.

os):(so

8

Dispositio

Dispositio vasorum sic habet.

CAPVT XXVII.

De floribus.

Floris appellationem accommodari variis ostendunt exempla *halosanthi* in nitrariis, *salis* in salinis, *Asie* petrae apud Diofco. & Galen. *aris* in ætariis, *farina* in molendinis, *lactis*, qui & cremor, in pecuaria, *spuma* se expurgantium in his, quæ effervescent & fermentantur. Solent & metallorum efflorescentia sic dici, utpote quæ ex crosta efflorescunt, veluti ex cute humana exanthemata, ut *ferrugo*, *arugo*, *situs* & similia, quæ alias sunt foridum exuperantia, alias abundantis essentia *gemma*, & germinationes, ut in arboribus resinosis, & gummosis, quomodo *lacca*, *camphora* & similia per naturam protruduntur. In chymicis præsentibus intelligimus extractione subtili factam essentiam, quæ cum volatilis sit, ex fixa parte in superficiem, inque altum enititur specie sicca, interdum pulvereæ, interdum glaciata, aut etiam pruinosæ, & lanæ instar pompholygis, quæ ex cadmia ærofa proflatur. Spiritum siccum ex halitu consistente in summo ignibus suppositis proflatum appelles ut distinguatur ab emergente in rei superficie efflorescentia, quæ aliis modis procuratur. Ut plurimum compellitur in altum provolare. Interdum tamen etiâ in latus per vim canalium ducentium, & sequentium spirituum protruditur. In syntagmate proposuimus exempla florum *antimonii*, *aris*, *arsenici*, *louis*, *Saturni*, *Martis*, *vrionii*, *perlæ*, *sulphuri*, *tartari*, *vitrioli*, & aliquot *salium*, quorum artificia in similiter affectis sequi non est difficile. Verum ut hic quoque inueniat aliquid industriae studiosus arcanorum inuestigator, non pigeat aliquid exactius de floribus *Tartari* proferre.

Tartarum misce secula, quæ in destillatione spiritus vini, separato etiam phlegmate, & seruat, reliqua est. Calcina virum, secundum artem. Ex calce per phlegmaticam aquam in destillatione residuam extrahere *salem*. Debet autem phlegma summa puritate esse, & volatile. Extractions filtra: coagula per destillationem. Solutum iterum per phlegma, & coagula, idque repete tertio, aut quousque, solutio nullas relinquat feces, quod deprehendes, si singulis adiecero suas digestiones. Nam non prius debes filtrare, quam sedimentum sit factum, & tunc purus liquor etiam laciniis potest segregari. Verum saepe non relinquitur spacium digerendi. Itaque contenti sunt laborantes filtratione per chartam rudem non glutinatam. In hac cum non amplius videntur sordes, sat purgatum *salem* putant. Hic ut animetur quasi, & nobilissimus euadat, ponitur in cucurbitam, & perfunditur quinta vini essentia seu spiritus vini (non elaboratur summo gradu) quatuor partibus (salis est pars vna: quinta essentia quatuor.) Digerantur vase clauso. Deinde leni igni abstrahatur humiditas per destillationem: sique gradum debitum obseruas, exire debet humiditas aquæ, & insipida. Nam corpus suam animam recepit, retinuitque, ut nihil de ea nisi violente possit recedere. Postquam humiditatem aquæ separasti, sal animato in cucurbita affunde nouum vini spiritum secundum proportionem. Digere. Destilla ut prius, repeteque istum laborem, donec spiritus aque fortis prodeat, quam est infusus. Hoc enim signum est, quod corpus non amplius sitiat, neque indigeat potione vltiore, cum non recipiat plus quam natura eius requirat. Impone tunc alembicum, & in cineribus sublimatione institue. Ascendet flos salis tartari ad similitudinem caputæ, quem collectum diligenter custodi. Nam conducit ad aurum potabile per menstruum vegetabile faciendum, quæ de re habes in syntagmate ex Lullio de auro vegetabili, quod proponere volebat etiam Quercet. c. 6. de presse medicina philosophorum materia, & Penotus in chymicis titulo magisterii tartari, cuius ope putat aurum in primam materiam reduci posse & datis tribus granis ex conueniente liquore omnes ageritudines sanari, si quæ scilicet medicamine vinci possunt, ne hyperbolen Paracelsicam te audire credas.

Flores tartari
qui assen-
tiales.

Catholicum
hyperbolicum

Quer.

Quercetanus voluit hoc quoque artificium in sua spagyrica pharmacopœia declarare. Ita enim loquitur in pharm. p. 625. Quomodo sales in olea transmutentur, & fixi volatiles per solam propriam aquam mercurialis additionem reddantur, & potentissima remedia ad varios usus eduantur, requirit sublimiorem considerationem, &c.

Quercetani
supplemen-
tum de salib.

Quod ergo ille reliquit, hic exemplo Tartari tibi scito esse repositum. Nominat quidem aquam mercurialem: Sed tu intellige primum phlegmaticam, per quam fit extractio salis: Deinde essentialis, quæ animam simplicis auexit, cogiturque eam postliminio suo corpori reddere, vt & in magno magisterio sapientum. Quando de compositis essentialibus agemus, recurret hic modus perfectus. Nam omnes partes extractæ ex simplicibus denovo copulantur, vt fiat Elixir, quem Andernacus Clissum dicebat: Philosophi vero & arcanorum Professores ex triade vnitate fieri dicunt: alii circulum ex quadrato propter elementa quomodo in istis floribus monas ex binario homogeneo nascitur.

Clissus.
Monas exter-
nario & bi-
nario.
Circulus ex
quadrato.
Flores mar-
casitarum.

Porro flores etiam dicuntur summi metallorum concreti, solentque ex marcasitis duas species elici; vna sulphurea, quæ igni mitiore proflatur, altera mercurialis, quæ flamma violenta surgit. Sed hi flores vt al-
sequantur nobilitatem essentialis quintæ, amplius sunt elaborandi, abluendi nimirum vini spiritu & denovo in sublime cogendi, sique aliquid impuri vna esse deprehendimus, retinacula fixa adiciemus quale est alcum, seu magnetis, asbestus & similia. Aliquibus addendæ sunt alæ, seu vehiculum, quo facilius eleuetur flos essentialis, quo artificio geber ferro, ferrique lapidi appoluit arsenicum, erit utiam seu cadmiam. Est cum sales volatiles adiciamus, qui facili arte possunt separari, vt cum calcem sibi misceremus sale ammoniaco sublimato & vna in altum scandere compellimus.

Ex cadmia arosa veteres florem eliciebant coniectis fragmentis in concameratas fornaces. Multa in florem violentis ignibus rediguntur, etiam si is non alte ascendat sed superficiem non excedat prima opera, vt sit flos martis, Iouis, Iubarturi, lapidum in thermis, aliisque aquis ferinis concretorum, quorum florem conspiciamus etiam aënis innatare, & spumæ instar à scaturigine profluere. Cum quibus floribus sunt spiritus turbatores, nimiumque ignei, illos abluere rosacea conuenit, iterumque acqueiterum sublimare.

Flos Lochi
& spuma
martis.

Quosdam figimus lentis ignibus, veluti cum flos marcasitis, aut calami spiritu vini ardente perfunditur aliquoties, & incensus restinguitur. Est & acetum ablutoria virtus, tum fixatoria. (a) Vt contra hamorrhagias, & fluxiones præternaturales remedium præclarum habeas, cape lapidem metallicum quod enneaphryges dicimus. Calcina in reuerberio: vel etiam aqua caustica. Calcem adiecta cadmia arosa sublima. Sublimatum extrahere per spiritum acetum, præmissa tamen ablutione, vt spiritus nimium volatilis detergantur. Extractions coagula, & addito sale ammoniaco sublima. Sublimatos flores elue, vt dulcescant, exsiccatosque reponere. Ferri vero spumam contritam cremam in reuerberio ad rubedinem. Deinde extrahere per acetum stillatitium per modum tincturarum. Extractum abluere aqua pluuiæ stillatitia. Exsicca. Misce cum vehiculo aliquo, vt sale tartari, vel vrine vel ammoniaco. Sublima, sublimatum rectifica, & in reuerberio vrere. Cum vsseris, elue aqua stillatitia: quod per aquam non segregatur, denovo vrere atque ita perge, donec sufficientem florem habeas, quem poteris amplius elaborare extrahendo per quintam vini essentialiam, & extractions in Pelicano circulando, donec quicquid terreum & graue est secesserit, manseritque sola essentia quinta, lenissima, subtilissima.

Tales flores etiam cum naturalibus aquis sæpe protruduntur, sed rudiores: quos si elaborare velis, essentialis feceris. Simili arte tractatur ochra rubrica, bolus, terra, sigillata cum affinis.

Flos magnetis & hematita & schisti nodi. Lapidem hos cremam in reuerberio, vt calcinentur probe. Extrahere partem subtilissimam per acetum terebinthinatum modo tincturarum. Filtra extractions & coagula. Coagulum misce halinitro. Pone in ollam, super quæ pendat campana vel galea ferrea. Insende halonitrum, vt deflagans secum in altum vehat florem lapidum, qui adherens galeæ postea detergetur. Potes & cucurbitam ventricosam cum tubulo inter prunas collocare, & particulam iniectionis misturam in halitus resolvere. Sed oportet collum eleuatisse, & firmo capaceque alembico rostrato instratum. Si libet, in quo philosophico idem procura, relicto exili foramine ne spiritus disrumpant compagem. Hi flores collecti abluuntur, & per spiritum vini etiam in alembicum cogi, aut per re-
tortam proluci queunt.

Flos magne-
tis & simili-
um.

(a) Fixio ista alias fit crebra sublimatione, vel artificiosa reuerberatione per leuem calorem lento progressu, donec spiritus volatiles absecesserint.

C A P V T XXIIIX.

De aqua, oleo, sale & terra virgine, quam alicubi foliatam dicunt, primumque de aqua stillatitia.

Inuentus fuit hætenus chymicus, quo modo omnem vim aut saltem præstantissimam essentialiam extraheret, & Medico ad bene medendum listeret, quamquam aliquando occurrerint etiam partes distinctæ. Nunc ex professo suscipit diuisionem, intenditque ex vno misto tres essentialias discretas, licet non omnes pariter efficaces, nec in eisdem omnino qualitatibus affectas parare, atque in super etiam quadam terram virginem, à terra damnata differentem producere.

Diuersitas
materiarum
in reddendis
essentialibus.

Non tamen semper ex vna materiarum portione efficit omnia, nec æquali in omnibus mole. Sunt enim quædam magis mercurialia, in quibus parum sulphureæ naturæ inuenias: quædam contra magis sulphurea,

phurea, minus autem mercurialia: aliqua salis vim maximā habēt. Quædam ēt per se reddunt totidē essentias: quædam propter commodiorem præparationem & vsum opus habent externo adiūmento, tanquam vehiculo, aut corpore, vt quæ arefacta sunt, in quibus coagulata est essentia propter cōgenitum humorem exiccatum. His instaurare conuenientem oportet, vt resolutam essentiam suscipiat, deuehat, & custodiat, donec ad vsum transferri possit, in cuius electione requiritur industria, & experientia, per quam constet, quæ quibus sint familiaria, vt pinguis pinguibus, mercurialia mercurialibus, ita comparata, vt excessu virtutis propriæ aduenientem non destruant, estque consultiſſimū curare, vt sic se habeant, vt *materia nuda potentia: aut vt intellectus, qui est instar tabula nuda*, vt possit omnia fieri: aut vt oculus & speculum coloribus priuatum, quod tamen omnium sit susceptiuum: aut vt aqua simplex per se quidem actu insipida, omnium tamen saporum capax, qualem suam quintam essentiam itidem proponunt Lulliani. Est autem illa materia in plerisque nominatim expressa: Et si cubi non est, chymicus Tyro iam nouit *mercurialia mercurialibus, sulphurea sulphureis subſternenda* esse, quæ, vt materia nuda, formam suscipiant: vel vi sua vim accessoriam non lædant, sed potius augeant, & iuuent. Siue ergo iam per se sufficiens est materia, siue auxiliariis copiis indiget, quæritur in ea *tripia principia essentialia*, quam *SULPHUR* vocant essentialis: alia, quæ *essentialis MERCURIUS*: tertia, quæ *SAL essentialis*, tria nimirum principia potestatum efficacium iuxta artificum sapientum distributionem & censurā. Non enim plures, aut alias essentias in virtuoso misto inueniunt, quibus inesset aliqua pars proprietatis formalis.

Qui salē, sulphur & mercurium elicit, omnem vim essentiæ exhaust, nec superest, nisi *Elementa vacua*, quorum duo duntaxat magistro se ſistunt. *terra, & aqua, passiva* scilicet & *materialia*, reliquis duobus in conspicuo euanescentibus. Terram simplicem Fallopius negat à Deo creatam esse. Quæcunque enim ostenditur, aut occurrit sensibus in natura & arte, mista est, aut ex mistis destruitis prodiit. Chymici tamen hanc quoque distinguunt. Nam impuram vnā & sordidam deprehendunt alteram puram, & elaboratam, (a) quam cœlo comparant, atque etiam cœlestem vocant, Lunæ maxime conferendam. Nam & illa *TERRA* cœlestis vocatur, & *virgo*. Hæc terra postea fit primum fundamentum, stabilitumque essentiarum cæterarum, cum sit fixa, & amico quodam appetitu, familiarique affectu recipiat iterum, quæ non ita dudum essentialis elaborationis causa dimittere ad tempus tanquam corpus animam fuit coacta. Quidam chymici ista nominibus elementorum declarant, maxime qui in Platonis schola & Hippocratis educati *quatuor tantū rerum materialium primas naturas agnoscunt*.

Terra virgo, quæ fixa est, cum suo sale infimum locum obtinet. Inde sequitur *liquor aqueus*, quem mercurium appellant alii: Post hanc est *oleum acreum* parum & perspicuum, quod & *spiritus*, sicut aer vocatur, quamquam alii eum ætheri comparent: *Ultimus est ignis*, non ille elementaris flammeus, sed cœlestis, quamquam incensus in flammam euadat, sicut olim cœlum ipsum inflammabitur, id, quod & æreus spiritus aliquando patitur. Verum hi analogismi nihil adimunt rerum naturæ, licet & chymici vel per *astra loqui*, vel *elementa*, vel nomina illa *symbolica metallorum mercurium salē, sulphur, terram virginem*. Vt supra dictum est, *omne inflammabile* appellatur *sulphur*, etiam si alias ætheri, aeri, vel igni comparatur & vocetur spiritus inflammabilis, oleum acreum, oleum igneum, aut æther, aer, ignis: Quod virtutem essentialē rei habet, estque aquæ simile, nec inflammatur, *mercurius* est, non illud argentum viuum metallicum intelligendo, sed liquorem essentialē purum, qualis est mercurius philosophorum ex vnaquâ humiditate resolutus in putrefactione physica. Quicquid concretum est, & in humido soluitur, *sal* audit. Quæ vero coniunctim elaborata sunt, citra diuisionem partium essentialium, prout accedunt ad aliquod istorum, ita in censum veniunt: vt spiritus mercurialis, sulphureus, salinus: flos mercurialis sulphureus, salinus, & sic de aliis. Vulgares officinæ relictis nominibus symbolis, quibus delectantur Hermetici, *aquas, olea, sales* nuncupant: Et aquas quidem cum adiectione *stillatiuium*, quæ fere per distillationem separantur. ascensorie, descensorie, lateraliter: Ita *olea stillatiua*, ad differentiam aliorum, quæ sunt ex pressione, infusione, coctione. Sales nomen acceperunt ab herba kali, & vulgo quidem suum vocabulum retinent, Hermetice vero nuncupantur *Alkali*. De his omnibus consule Alchymiam cum commentariis, & Quercetani disputationes: Item Zuingerū de de principiis, Alchymiam triumphantem & alios libros, quorum multi passim extant. Iam satis sit paucis instruxisse pharmaceuticum chymicum, ne disciplinæ obseruationes & proprietatem ignoret, aut otiose præteruolet.

Aquas stillatiuas parant vulgo per vesicam affundendo herbis & plantis aliis, earumque partibus fontanam, aut pluuialem aquam, aut quamcunque elementarem: etiam si recentes sint. Siccis aliquando aquam, aliquando vinum, aut succum quempiam apponunt, quæ non libet repetere. Quam inerte, inefficaces, & breui putrescentes aquas parent, notum omnibus & lippis est, & tonforibus. solentque officinarum aquas irritare, & explodere vel coqui, & balneatores. (b) *Nostri generaverum mistarum ponimus*, ex quibus aquas mercuriales petimus: *Humidum, aridum, mediocre*. Humidum intelligimus, vel quod liquidum est, vt vinum, mel, sanguis, oleum, vrina, hydromel, &c. vel quod succulentum, vt sunt herbe recentes, flores, fructus, cortices, radices, &c. quæ succum abundantem habent. *Aridum* dicimus aut arefactum, vt herbas siccatas, aromata, &c. aut sua natura exsuccum, vt est sericum, concha, cortex, metallum, lapis, gemma, &c. quorum tamen quædam concretam humiditatem includunt, possuntque eliquari calore, vel vaporibus resolui: Illius generis sunt adipēs, succinum, sulphur, cera, &c. huius sales & salium naturam habentes. Liquantur & metalla & lapides quidam, sed humidum separabile distillationibus non habent.

Ideo potentialibus ignibus funduntur. Sed & pinguium quædam resoluuntur oleis, vel liquidioribus, vt butyro, &c. Alia aceto, vino, aqua, vt gummata, &c. quorum omnium naturas chymicus

debet exploratas habere, ut sciat ex quibus, & quomodo aquas possit elicere. In mediocrium censu sunt, quæ viscosum habent humidum, ut ligna, præsertim firmiora, quæ siue recentia sint, siue arefacta, per se parcum habent humidum.

Aqua liquidorum.

Phlegma.

Succulentorum aqua.

Ex liquidis mercurialibus, aquam destillatam enocare facilis est operæ. Ex sulphureis, ut oleo amygdalino, oliuarum & aliis recentibus expressis item non arduum, modo scias separare, si quid olei spirituosum prodiit. Talium aqua ante elaborationem fere phlegma dicitur: separata vero aquositate, iam est essentialis. Humida herba, & succulentæ radices, conterendæ sunt: succus exprimendus. Hic succus porro novis contritis additur, & una denuo exprimitur, quod fit etiam tertio, pro ut succus est aquosus. Cum satis habes succi, destillatio aquam à stillamento, quod seorsim elaboratur, separat, & rectificatio per repetitam destillationem elementarem aquam ab essentiali dirimit. Si parcius est succi res: ut ruta, salvia, &c. ex contritis elice aquam, quæ ut eo promptius decedat, irrigatio ex rore destillato, aut pluvia stillatitia incocta eadem herba, aut saltem infusa, facit. Si ad manum est stillatitia annua adhuc tamen in corrupta: hæc adicitur, & commaceratur. Interdum vini aliquid addimus. Aqua destillata infundenda est nova herba, & in digestionem aliquam usque relinquenda. Tunc destillanda, sit, auctior virtute. Cauendum autem sedulo Empyreuma est, ut & mala vasorum qualitas, quam sæpe attrahunt res acres, quæ etiam ramenta, & calces à dispositis, ut metallicis, abstrahunt. Ideo in vitreis organis, & balneo roris, vaporis sue procuratur destillatio.

Alius aquarum modus.

Alius modus est, cum contritas materias, & si parcius habent humidum, commodo liquore irrigatas includimus doliis exacte claudendis, & in putrefactione aliquandiu relinquimus. Peracto iusto tempore vel expressum succum destillamus, vel totum. Destillatum rectificamus elementum aquosum separando. Conuenit tunc aliquid spiritus vitrioli addere, aut aquam vitrioli ex phlegmate & spiritu ut in floribus rosarum rubrarum. Alii tartarum aut salem paucum propriæ herbæ addunt, ne destillatua putredo oriatur. Etenim chymica putrefactio debet esse tantum solutiva, & perfectiva, utpote cum maturativa coctione coniuncta. Hic modus potissimum valet, cum tria principia ex re una aut elementa quatuor extrahere placet.

Plures sunt rationes & modi, quos alibi attigimus, quique in vulgatis libris copiose occurrunt. Sit res, ex qua aquam petimus, arefacta, ut cinamomi cortex & alia aromata: Item lignum sassafras, radix sicca elenii, cortex guaiaci, absinthium, ruta, cymum, &c. sicca: modi sunt aliquot pro aquis artificiosius educendis. Primus est descensoria destillatio, qua oleum, aqua & spiritus simul sunt, potissimum in lignis & corticibus commodus: sed quo propter ignis violentiam in aquis non utimur: nisi præmissoria in ollam recipientem indita: quæ recipiens, cum tertius gradus instat, fit euacuanda. Postea aqua à phlegmate separatur. Secundus est maceratio in accommodato menstruo, ut vino, aquis stillatitiis coëperentibus: aquis aromatum, & seminum, quibus mediis olea eliciuntur: Et hæc sunt optimæ, si propriæ: ut si aquam ex guaiaco cupimus, rasuræ vel limaturæ eius affundimus vel decoctum guaiaci, vel aquam separatam ab oleo eius, cum fieret: vel stillatitiam ex decocto. Maceratio pro firmitate materiæ ordinatur: Et addit in festinatione coctio proportionata. Alias sola infusio melior est, si fiat iusto tempore, & nihil maligni halitus in materia. Vbi suspecti sunt spiritus, coctio præfertur infusioni. Ad oleum autem & decoctum eligitur pluvia stillatitia, vel ros destillatus, ut possit, quod φλεγματικὸν τὰς res est, post destillationem in rectificatione separari.

Aqua ab oleis expressis secreta.

Aqua guaiaci.

Hic habere simul succum potes, cuius gratia etiam maceratum valide exprimitur. Tertium ponimus decoctionem in diplomate (c) si res sint coctiles: Ius expressum destillatur ad succi spissitudinem. Aqua, quæ destillatione exiit, rectificatur destillando ad tertiam, dimidiam, vel duas partes, pro ut spirituosus est liquor, vel non aut etiam pro tempore conseruationis. Quartus naturæ responderet & duplex: Aut. n. per vaporationem humectatur conglutinator & exiccatus in simplici balsamo in diplomate grosso modo tufam materiam suspendendo super menstruum bulliens: aut contritum mediocriter corpus irroratur non nihil aliquo liquore: maceratur: versatur, subigiturque atque iterum relinquitur in digestionem, donec coniiciamus humidum radicale resolutum esse. Deinde sine expressione in cucurbita iniecta materia modico calore destillatur usque ad siccum. Non quidem est ea res pro fraudulentia officinarum: Veruntamen artis decretis satisfacit: Ita possumus aquas ex aridis animalibus & vegetabilibus elicere, propter vesicarium illum modum, & insolatorium muliercularum. Quintum numerus illum, qui obiter accidit oleis, qui & ipse est duplex. Verbi gratia: Ex amygdalis amaris, aut dulcibus, aut bacis lauri, similibusque, præcedente tritione, calefactione, interdum & coctione colligitur, exprimiturque oleum. Hoc secum habet humiditatem mercurialem. Separa eam primum maceratione, seu circulatione, deinde destillatione, cauendo rancorem, quod ut facilius fiat, nihil oberit spiritum vitrioli, aut vitrioli adiecisse.

Aliter ex siccoribus oleosis: Limatura guaiaci perfundatur pluvia stillatitia multa. Digeratur, aut coquatur bene. Deinde destillatio fiat in vesica, adhibitis serpentinis. Destillatum separato prius, si quod exiit, oleo, residatur reliquis in vesica. Maceretur iterum per noctem. Destilletur secundo. Oleum separa (quæquam tunc aliqui non destillant, sed tantum colent & expriment fortiter.) Feces sepono pro calcinatione ad salem. Aquam, à qua oleum separasti, funde super nouam rasuram, & procede, ut prius. Tandem totum menstruum in cucurbita cum alembico immitte, & tertiam duntaxat partem elice. Hæc erit aqua guaiaci.

Phlegma referua pro nouis infusionibus, vel eiusdem ligni, aut corticis, vel sassafras, sassa parigliæ, chinæ, &c.

His quinque modis potest chymicus contentus esse in parandis aquis stillatitiis: & frustra fit per plura, quod paucioribus potest bene procurari. Vulgarem herbarum ex vesica destillationem, nisi diligenter fiat, quam officina consueuerunt, expungendam censemus.

Sit res

Sit res dura, qualis fere mineralis, ut quæ salis naturam habet: & quæ succi concreti: & quæ lapidum: aut metallorum. Sales, & calces solubiles deliquio distillare in sudorem in vasis vellis, aut vesicis super aqua vapore, vel in fumo, aut vaporario chymico ex herbis, &c. fiuntur. Distillantur liquores cum cohobis. Et inde essentia olei, aut spiritus, aut quinta natura meriti: Phlegmaticus liquor pro aqua est.

Nam vim aliquam in opere assumit, quanquam tales aquæ sæpe negligantur. Calces & sales aliquando raphanis, bryoniis, cochleis, limacibus, &c. solvuntur. Inde postea aquæ distillantur. Tartarum, sal tartari, alcali, & alii sales, item halonitrum, alumen chalcanthum, quæ aquam suo complexu continent, sæpe numero miscentur argillis, & distillantur sicce. Spiritus, oleum, & aqua fere simul exeunt, quæ separatione facta reificiantur. Gemmae alique lapides per sua menstrua solvuntur, aut calcinando in naturam salium transmigrant. Spiritus est cum aqua. Separari quidem solent, sed magis spiritus visorari. Pinguis, ut sulphur, succinum cum similib. oleo amygdalarum dulcium eliquata, aut per se quoque addita argilla, calculus, testis, vel grumis lateritiis aut silignis distillatum oleum, spiritum, & aquam præbere potest: sed aqua plerumque non curatur, licet & hæc vim simplicis sui attraxerit, maxime si distillatur cum rosacea, vel rore, aut pluvia stillatitiis, ut est apud Eüonymum, & Crollium in oleo succini, ubi rosaceam & aq. de Bethonica adhibet.

Metallorum aqua vel ex mercuriis eorum per detonationem in cædefactis ollis fiunt, quæ ratione argentum vivum in aquam mutatur: vel ex venis: vel calcibus, & salibus, &c. Quæ sublimantur a sale, alumine, chalcanto, distillata etiam peculiare exhibent aquas. Sed nolumus ista prolixius persequi, cum sæpe spiritus vicem aquarum suppleant, præsertim cum non sunt a phlegmate omnino separati, ut spiritus vitrioli phlegmaticus: spiritus sulphuris vapore aquæ aut cellatum ex sua campana, aut galea reloluitur, &c. Experire iam exempla singularia.

Aqua spermatis ranarum: gerynorum, ranarum ipsarum, lumbricorum terra limacum, &c. Cape ista. Contunde, addito paucis tartaro repurgato, aut spiritu salis petraei. Cola. Colatum distilla. Distillatum rectifica. Habes aquas istorum. Si diuturnitati vis consulere: expressum succum ad purum elabora per digestionem semper crassas feces amovendo. Liquorem purum coagula in gluten per distillationem abstracta aqua. Hanc spiritu vitrioli misce, & circula, ut diu possit durare. Gluten arefactum serva, sed cauendo verminationem, quod assequeris: si allines nonnihil olei sulphurei, vel abiegni, aut cedrini. Si vi velis, resolues gluten propria sua aqua: aut si hæc perit, competente.

Aqua alkekengi, cerastiorum, periclimeni baccarum, fructuum vitis idææ, fragorum, &c. Ex contusis exprime succum. Cola per filtrum. Purga per desidendi modum, ut semper fex auferatur. Cum nihil fidit: distilla, habesque succum, & aquam simul. Tantum de aquis.

- Ha dua terra ex comparato sic dicuntur. Possis & vnam elementarem, alteram caelestem appellare, ut utraq. quodammodo simplex, vii occurrit sensibus, intelligatur.
- Officina cum habeant dispensatoria sua, Mattheolum, Eüonymum, Brunfelsium & fere infinitos montiores, tamen aquas stillatitias faciunt negligentissime, estque id opus plerumque puerorum & ancillarum cyrocinum.
- Hanc Quercetanus in tract. de lue venerea, ubi de guaiaco agit, nonnihil reprehendit, quod spiritus petraei & videtur alicuius momenti esse argumentum, de quo alibi.

CAP V T XXIX.

De oleis.

Olei termino chymicorum sulphur intelligitur. Sed illi dilatantur vocabuli significationem, & olea vocant etiam liquores per resolutionem calcium, aut salium: item spiritus densatos in olei formam, quas oleitates dicunt (ελασιότητες, seu ελαϊόνη) quanquam sint mercuriales, salinæ, vel etiam succi toriosæ naturæ. Ita spiritus descensorios nomine olei comprehendunt. Sed cum sulphuream essentiam velimus, liquidam eam esse & fere pinguem; inflammabilemque vel per se vel cum ellychnio, oportet, ut sit oleum. Alias enim resina est, aut balsamum coagulatum, vel unguentum, vel butyrum, quibus appellationibus olea concreta, ut macis, nucistæ, anisi, & quæ frigore coguntur, designant.

Materiam suppeditat triplex rerum mistarum genus copiosam. Nam in animali variæ sunt partes humido balameo pingui, & caloris natini subiecto, pabuloque referta; adeo, ut ex ossibus quoque olea suppetant, nedum ex carnibus, medullis, adipe, lacte, vrina, stercore, sordibus & aliis excrementis. In vegetabili sunt radices, cortices, ligna, flores, fructus, semina oleosa, &c. ex quibus nonnunquam etiam efflorescunt oleosa quædam consistentia, ut gummata, lacrymæ, succi. In minerali etiam fontes olei reperiuntur, & scarutrigines, unde petroleum, naphtha, halosanthos, (a) ambra liquida, sulphur liquidum, bitumen liquidum, & similes pinguedines, quæ etiam concretæ inveniuntur tanta copia, ut harum merito flagrent montes, nec non maria aliquando ardetint, & mundus tandem sit in favillam, lacumque sulphureum abiturus. Magna pars etiam inclusa est mistis, ut venis metallicis, metallis ipsis, marcasitis, marmoribus, &c. Imò ne calces quidem & cineres, salesque sunt sine sulphurea portione: cumque iuxta chymicorum placitum nullum sit mistum absque sulphure, erit & cinerum mineralium, gemmis, silicibus & cæteris.

Non tamen etiam si potentiam artis habeat, in omnibus elaborat magister, sed adhibito iudicio medico eligit materias necessarias humanis visibus, & ex aliquibus facile oleum elicit ex aliis difficilius, nec nisi præparatione conveniente præmissa.

Non legit elementis mundanis similima, ut nec ipsa elementa simplicia, nisi forte aquis, aut terris innatent, aut contineantur confluxu fortuito citra missionem naturalem pinguedines, sicut

R. z

petro=

petroleum innatat aquis, aut combibitum est terris, arenis, unde separatio facilis esse potest etiam in artificiosis modis, nisi cum calcibus, cineribus, fauillis, arenis, &c. haustum est oleum, ut opus sit separatione destillatoria, habeaturque materia pro misto. In crudis, & adhuc aquosis plantis immaturisque earum partibus non nisi laboriose tandem inueniuntur oleosam naturam. *Matura & cocta, viribusque efficacia sunt assumenda.* Iudicium odor, sapor, visus & experientiae argumentum cum ratione coniunctum informant, cum multa sint, in quibus sensus externi deficiunt: sed ratio & experientia sulphur in se persuadent. In quibus oleum cum multo humido elementaliter est, procuratur huius deminutio: Mercurialis liquor prius euocatur, & deinde phlegma, & mercurius possunt esse pro menstruo. *Ad actum aliquem latians oleum perducendum est, ante quam segregari commode queat.* Ideo & comminuuntur solida, ut aditus sit ad latibula per aliquod menstruum, nisi ex se copiam reddant, ut liquabilia. *Ligneae, aromaticae & similia halitiosa nimium terti vetamus.* Nam oleositas in halitum consumitur. Inutilis est confusio puluerulenta: Conducit fractio (ut corticum) & sectio cum medioeri confusione: Item ratio per scalprium, &c. de quibus consule syntagma nostrum. In metallicis & lapideis, fractionem peragunt aquae soluentes, si res non fluit ignibus, nec per se halabilis est. Ibi tritio quoque locum habet, quia non est dissipabile, & nimis volaticum sulphur, sed bituminosum, & renax. In aliquibus studiose cauendus confluxus (b) est, & fixitas, ut in salinis, & metallicis, quanquam non omnibus. Alias non halant, si non halant, nec oleum reddunt. Potest autem praeparatio, & additamentum ex non halabilibus per se, halabilia reddere. Quorum oleum fere in propatulo est, ut aliquando etiam exprimi possit, iis subternitur vehiculum additis aquis fontanis, pluuiialibus, decoctis vel stillatitiis competentibus, satique est aliquando vel sola vaporatio. Verum non instituiimus hic prolixam omnium enarrationem, quam & in syntagmate inuenies, & in pluribus artificum aliorum etiam specialibus commentariis.

Formalem causam oleorum postquam natura potentiam dedit, procurare in chymia artificem chymicum constat. Ea consistentiam habet olei ex oliuis expressi, si est actu oleum, & non ex accidente aliquid passum est, ut coagulata frigore, & quae nondum penitus sunt elaborata, sed butyrea spectantur: Item quae non liquata sunt caloris excessu, quae licet specie fluxus, & pinguedine gustus, tactus, & visus oleum referant, sicut argentum, & stannum fusum repraesentat argentum viuum: tamen olea actu non sunt. Ab olei oliuatum forma, & habitudine per se etiam aliorum succi pingues, si similiter se habeant, dicti sunt olea, quibus accesserunt quaedam analogae. Dum in forma elaborata attinet utitur suis instrumentis, ut valis destillatorii, prelis, colis, calore resolvente, &c. de quibus in syntagmate. Utitur & menstruis, quorum paulo antefacta est mentio, separabilibus quidem, si purum velit: Inseparabilibus, si mistum. Non contentus est prima opera. Quem consecutus est oleosum humorem, a menstruo colligit, si aliquandiu facta quiete sua sponte secessit: cum opus est, utitur cohobis, & reliquum quoque exhaurit, aut menstruum noua materia impraegnat macerando, infundendo in suum mensem, coquendo, pro ut expedire iudicat, idque etiam in principio procurat, maxime instituta putrefactione cum vno opere plures essentias venatur. *Olea collecta corrigi, seu rectificari, veluti Empyreuma contraxerunt, aquis rosaceis, stillatitiis pluuiis, vel simili perfundit: abluit, quo modo Bulcalis oleum suum album, purumque reddit: vel post competentem macerationem destillat vna cum menstruo, & si opus est, nouo addito denuo digerit, destillat, quo ad satis.* Quaedam, quae nimis validos & fugaces spiritus habent, etiam dispirare in aere libero finit. Si forte euaserunt nimis crassa, & resinosa, aqua fontana vel, quod melius, ex recentibus aqua separata, vel etiam oleis ipsis dilutis iungit & pro se nata ebullire finit, iterumque destillat & separet. Si aquositate, aut spiritus secum habent, destillatione segregat. Si ricturas habent preciosas, per vini quintam essentiam eas exhaurit, & separatim elaborat. Si vult exaltare, & ab omni feculentia purissima reddere, circular in Pelicano vel per se, vel cum aqua commoda. Ex crassamentis combustis, vel calcinatis cum proprio phlegmate, aut menstruo salem extrahit, eumque suis legibus absoluit. Utitur destillatione ascensoria descensoria, vaporazione, & prelo item extinctione, infusione, coctione, circulatione, colaturis, vltulatione, deliquio, attenuatione per ignitas testas, calces, conchas, & aliis operationibus conuenientibus efficitur olea varia.

Rectificatio
oleorum.

Varietas oleorum.

Quoddam est exaltatum ad naturam celestem: quoddam rudius relictum, estque hoc materialius, illud formalius. Censetur aliud aethereum, aliud aereum, aliud igneum, pro ut cum his habet analogiam. Est pingue gustu & tactu: Est acrum, quod pinguedinem occultat: Vnum volaticum alterum fixum: liquidum, coagulatum: expressum, excoctum, infusione, & putrefactione elicatum: deliquio factum: vltulatione separatum, insolatu productum, stillatitium: seu ut Mesue loquitur: vnum solutum, quod essentia ipsa chymicum, & per resolutionem seu ex occulto manifestationem & extractionem fieri dicitur: alterum per expressionem, quod officinale, & plebeum: tertium per impressionem, quod commune est chymicis, & officinae vulgari.

Quod philosophorum appellant, communiter lateritium nominatur, & a Mesue ad sapientiam magisteria refertur: unde intelligimus, essentialia olea etiam fieri combibitione ignitorum, & reuocatione per validam destillationem. Talia olea sunt Naphtha similia. Quaedam olea miscuntur suis menstruis, nec secedunt, nisi digestionem, vel insolationem, aut crebra destillatione. Ita vini spiritus, & aëris ardentibus suum oleum inuisibiliter inest: Aquae cinanomi innatat partim, partim specie alba commistum est. Descensoria, & per vltulationem seu anthracismum facta, sunt cum spiritibus descensoriis, & liquore acri, qui exit, cum carbonibus sunt. Similiter se habet fuligo, & humiditas caminaria: Item quae affatione eliciuntur ex animalibus & eorum partibus. Omnia ista partim commentariis comprehensa sunt, partim vtu discuntur. Ad singularia quod attinet, inueniuntur copiose apud alios descripta. Tyronem saltem vno atque altero exemplo exercuisse sufficit.

Oleum

Oleum Ebulinum.

Semina Ebuli perfecta maturitatis mediocriter confringe. Perfunde aqua calente decupla addito pauco fermento. Digere per octiduum. Destilla per vesicam cum serpentinis, & cupa refrigerante. Oleum natans separa. Aqua reddet reliquii in vesica. Macera. Destilla denuo. Aut ut compendiosius procedas, affusa parte aqua contunde & exprime. Expressum digere, & oleum collige. Aquam spirituosam iterum imponere vesica iam mundata potes, aut cucurbita vitrea includere, & spiritum leni destillatione separare. Is erit pars decima, vel septima, vel pro viribus etiam tertius. Residuum phlegma serviet tibi pro menstruo ad novum semen, seu ebuli, seu sambuci. Crassamentum in cineres redige, & addito cinere ex aliis ebuli partibus salem extrahe per phlegma idem. Ita habebis principia tria. Solent & grana matura exiccataq; coqui multa aqua: Inde oleum exiens separari: Et quod restat, exprimi. Quidam contusa vaporant, exprimuntque. Oleum rectificant. Similiter pergere potes in similibus.

Oleū Ebuli
Spiritus Ebuli

Oleum Cerae.

Ceram rasam vapora fumis seu resolutione petrolei aut butyri eliquari, aut olei amygdalini, aut spiritui vini, aut iuniperi, &c. in diplomate, ita, ut cera sacculo raro inclusa undique penetrari possit, neque tamen caetero tantus sit, ut liqueat. Evadet instar butyri. Tunc adiecto silicis pulvere, & particulis nonnullis plumbi ex alembico destilla. Pix butyro solet includi, & aliquandiu macerari, donec mollescat. Inde destillatur.

Oleum Cerae

Oleum Tartari.

Crystallus tartari misce silicibus, & destilla, ut oleum salis per gradus ignis. Spiritum & oleum simul accipies. Oleum separa, quod potest etiam inter destillandum fieri mutatis receptaculis. Spiritum per se rectifica, addita parte aliqua spiritus acidi sulphuris. Primumq; fige in cella, ponendo in arena humida, deinde bis terve destilla. Oleum miscetur aceto stillatitio: digeritur: destillatur ex retorta cum aceto quod, ut Crollius loquitur, Empyreuma recipit: sed oleum aureum sine foetore sequitur. Alias liquor calcinati item oleum vocatur. Hunc liquorem perfunde vim spiritui, & aliquoties destilla. Nancisceris oleum præclarum. Si scis calcinare Tartarum sine igni, ut in offam pinguem mutetur, (quod fieri poterit aceto acerrimo sæpe addito & reuocato à tartaro crystallato: & aliis menstruis, ut terebinthinato aceto, &c.) itidem bonum oleum adipisceris. Vel cremorem tartari diu digere cum quinta vini essentia sæpe mutata (si placet imbibe calcinatum vini spiritui.) Deinde destilla: destillatum rectifica. Hic non formidandus est foetor ille, qui ex per se destillato ex igne nascitur, si quidem non utaris igne adustivo.

Ol. Tartari.

Alius modus: Fecula & tartarus proprio aceto, quod sit ex phlegmate destillationum, macerentur in menstruo saum adhibito calore vapido, vel fimo, donec in offam solvantur. Hunc destilla cum cohobis.

Plures modos inuenerit ingeniosus, cui Enchiriaz cognitio perita clauis ad varia artis arcana porrigere potest, ut & hanc, cum super calce tartari frequenter accenditur spiritus vini, finiturq; conflagrare. Tunc enim oleum spiritus actuat oleum tartari, ut etiam exprimi possit, & per destillationem porro in balneo rectificari.

Oleum vitrioli Melleum.

Solue vitriolum Vngaricum aqua pluvia stillatitia. Colloca ad putrescendum. Nat autem spumam, quam vocant sulphur impurum & destructivum, aufer. Purum liquorem caute effunde in vas aliud, aut laciniis trasfer, ut seu sacchari es inaneant. Liquorem hunc denuo pone in digestionem, & si quid fecum apparet, aut spuma, separa. Repete hoc, donec nullas sordes videas. Coque in vase mundo fictili, donec incipiat crusta consistere. Sine crystallos nasci. Eos exime & repone. Coque dilutum iterum vsq; ad crustam apparentem, & denuo crystallos procura, repetendo hanc operam, donec totum vitriolum coagulatum sit. Si quid sordium adhuc adest lapillis, id ablue. Crystallus in olla ferrea clausa calcina vsque ad rubedinem, vel quod conducibilis est, destila, ut phlegma & spiritum excipias. Rubeam calcem immitte in cucurbitam vitream luto armatam, & in fornace destillatoria sitam. Suppone ignem lenem, donec vapidi spiritus exierint. Deinde adapta alembicum rostratum & conceptaculum, ignemq; paulatim auge vsque ad excandentiam calami. Procedet liquor quidam crassus. Tunc viuum ignem lignorum admove & potenter propelle, & profluat oleum. Sine sponte refrigerare. Destillatum liquorem in cocham, aut oblongam cucurbitam infunde. Instilla paucas guttas spiritus halonitri, iterumque paucas olei tartari. Fit repercussio, & precipitatio. Sine desidere. Liquorem effunde. Sedimentum destilla per retortam. Destillatum rectifica, & habes oleum Saccharinum vitrioli præclarum in vlcibus corrosiuis, & vulneribus. Aquam effusam poteris addere phlegmati, & spiritum inde prolificere. Ex residuo vero colcolare per phlegma salem extrahes, atque ita oleum, aquam & spiritum cum sale obtinebis.

Mel Vitrioli
seu sacchari
solutum Vi-
trioli: quod
est verum e-
ius sulphur.

Oleum rubi Idæi, Periclymeni, & similibus ex baccis.

Baccas rubi Idæi iusto tempore collectas, contusasque include putrefactorio, addita aliqua portione spiritus vitrioli, aut halonitri, ne foetorem contrahant, quanquam & aquam rorella, aut mellis, aut aqua contra terminationem facit, sulphuris postis apponere. Macera per octiduum in fimo, obstructio probe vase, ne exhalare spiritus queant. Post transfer in balneum & destilla primum aquam. Reliquis immisce baccas siccas contritas mediocriter. Affunde aquam abstractam, & si non sufficit, auge eam pluvia stillatitia: aut si placet propriam aquam integram servare, tantum pluviam destillatam affunde. Macera denuo & destilla ex cineribus, aut vasis. Exibit cum aqua oleum, quæ destillatione in balneo leniter separabis. Abstracta enim aqua, oleum in fundo manebit. Notandum, fieri posse etiam expressionem, si post macerationem oleum apparet, & rectificatio-

Oleum rubi
Idæi cum
aqua.

cationem cum separatione debita. *Aqua rubi Idæi* facile corrumpitur, ni repurgetur circulationibus. Ita & periclymeni. Vfus illius est in lignis in refectione virium, vt & olei. *Balsamum periclymeni* Penotus valde prædicat, pollicetur de eo admirandas virtutes in antidotario chymico. Est nimirum præclara herba ipsa in vulneribus capitis, & vlcibus, quibus & oleum vtiliter adhibebitur.

Balsamum periclymeni.
In Denario

p. 100 in fine præparationis apologetica.

Oleum cerui
ni cornu ossi

um cordis, ritu vitrioli, aut per acetum rosaceum, &c. vt fæcor decedat.

&c.
Oleum ex pingui excremento oculo-

rum cerui, phorum tractari. Pinguedo in oculorum canthis reperta destillatur cum vini spiritu. Oleum collectum prodest contra

quam Bezavenena, & illinitur lumbis parturientium ad promouendos dolores partus.

ar nominant

Oleum ossium & cornuum cerui.

Ex his rasis, & in decocto proprio aliquandiu maceratis potest oleum destillari sicut ex cranio humano per retortam, cum rectificationibus per aquam rosaceam, vel potius aliam accommodatam, aut vini spiritum adiecto spiritu vitrioli, aut per acetum rosaceum, &c. vt fæcor decedat.

Verum est & alius modus. Primo destilletur oleum ex medulla & pinguedine ceruina adiecto sale, vel silicibus, quo modo solent adipēs & butyrum in oleum redigi, aut cum vini spiritu per cohobiam. Illo oleo maceretur rasura seu limatura cornu, & ossium: & postea destilletur. Solent & feruentia ossa oleo restringui, & postea vt oleum philosophorum tractari. Pinguedo in oculorum canthis reperta destillatur cum vini spiritu. Oleum collectum prodest contra

venena, & illinitur lumbis parturientium ad promouendos dolores partus. Cæterum rasura craniorum humanorum, cerui, alci, &c. Item cornuum, ossium, densium Elephantis seu Eboris & similibus quam commodissime præparari cum spiritu tartari, aut iuniperino digestionibus convenientibus: aliquando & cum aceto, & spiritu vini alcalisato possunt, deindeq; destillari vt oleum reddant cum spiritu & aqua; aliquam menstrui potius, quam essentia, nisi quod alteratione vis aliqua accefferit, merito. Ex reliquiis calcinatis sal extrahetur per phlegmata destillationum.

Balsamus Saturni.

Balsamus Saturni.

Ex carussa vel lithargyro fac crystallos aut cremorem, vt in lacte virgineo dicto per acetum. Affunde istis duplum aut triplum oleum terebinthina. Macera, donec tingatur oleum rubedine, vt sit in extractione balsami sulphurei. Tincturas, vt artis est, collectas mitte in retortam. Destilla primo loco calore leuiore oleum terebinthina: inde mutato recipiente, & aucto igni seorsim excipe balsamum Saturni, quem rectificare potes sæpe ab eo destillando vini spiritum. Cōducit vlcibus cancriosis, polypo, ozæni, vulneribus, tumoribus, phlegmonis, renum inflammationibus & similibus exetno imposito.

Alius modus: Extrahere essentiam ex lithargyro, vel plumbo per acetum. Extractions destilla vsque ad remanentiam partu tertiam. Huic adde subduplum olei rosati. Misce in mortario plumbeo per pistillum plumbeum, vt fiat vnguenti instar. Vfus est ad calidam podagram, & phlegmonas. Vbi est contusio dolorifica, impone extractionem per acetum factam cum pari aqua calente, per splenia, statimque cessabit dolor & calor cum tumore.

(a) Halosanthos intelligimus illud vetus, quod Nilo innatauit, & in nitriariis fuit collectum. Nostrates sperma certi vocant indiscretum cum illud, tum pinguedinem balanarum, quæ sepe in capitibus earum circa cerebrum magna copia, interdum etiam in ventriculo & alibi reperitur.

(b) Id fieri admisione grunorum vel sabuli ex silice cremato, testis ollarum, laterculis: item luto, argilla, &c. exemplis admonemur.

C A P V T XXX.

De Alcalibus.

Salium quorundam copiam natura præbet forma soluta, diluta, concreta: sed eos artifex elaborat pro instituto fine. Quosdam natura non actum, sed potentia duntaxat exhibet: magister autem peritus ingeniose in actum producit, quanquam Paracelsicorum opinio sit, non inesse mistum potentia, sed actum, perinde ac in muria, vrina, fimo columbino & similibus, vt tantum reclusione ligatorum, & separatione sit opus, vel hac sola, si natura per se aperta est. Verum de ista opinione alias. *Vtuntur nomine salis chymici non vno modo.* Quicquid cum per se actum siccum sit, in humore frigido aqueo, aut vapore in sudorem liquefcit, id ipsis sal est.

Salis vox polysema.

Idem etiam ignium certo gradu fundi potest, quamuis Aristoteles id negauerit, sed intracertum terminum caloris, non autem excessu feruoris. Hoc modo sal est omnis naturalis concretus, vt nitrum narium, halmiraga, halonitrum sponte genitum, vt in falicibus Syria: flos asie petra alpergine maris factus, sal marinus in littoribus vi solis coactus: sal fossilis, &c. Item sal est chalcantum, & alumen, & petraus artis: sal alcali: sal soda: sal communis ex muria: sal cinerum: sal calcium ex dilutis & lixiuatis. Sal est qualibet calx deliquio vapidio solubilis, etiam si desit lator salfus. Neque enim sal chymicorum omnis salis est. Est & amarus, acidus, dulcis, vt sal Saturni, sal Indus, quem aliqui aliud: quidam sacchar vocant, vulgo sacharum, &c. Proprie tamen loqui volentes alumen, chalcantum, nitrum, halonitrum, saccharum, salium numero eximimus, vt & calces, quæ parantur ex metallis, & lapidibus gemmisq; & gemmarum æmulis vnionibus, coraliis, & similibus. Ita cineres clauellatos non semper salibus accensemus propter misturam lapillorum. Chrysocolia & Borax missione in diuersas species abierunt. Vniuoca salis appellatione continentur sal excoctius communis, siue ex muria fiat, siue lixiuatis: sal nitrosus, in quo nitrum sal intermixtum est, vt in halmiraga, & sale petraeo: vel etiam salibus

Sapor salis chymici.

lignorum firmiter quercus, fagi, buxi, Guaiaci, &c. quorum sales nitrosos Plinius pronunciat: Et Buleasis sal alkali vocavit sal nitrum: Alias sal à nitro separari potest, ut & à sale petræo, qui proprio signo dignoscitur (cum in igni non salit, sed diffuit, & conflagrat; vel si super lamina ignita incensus, totus sine vestigio salu abscedit, nisi sit fixus) sal fossilis, sal ammoniacus natrius & factitius, qui rex salium est: Sal Tartari: Sal urinarum, affinis petræo, sal marinus, sal de kali & aliis herbis, &c. De quo nos presentem capite intelligimus, tertium est principiorum chymicorum, ex potentia in actum per calcinationes, & cinificationes productum, extractum per sua menstrua, filtratum, & coagulatum caloribus siccis, ut plurimum forma crystallina, vel pruinosa, aut pulvereæ, si quidem humiditas tota exhausta sit, cum falsedine ad gustum in animalibus, vegetalibus, & quibusdam etiam mineralibus, nisi aliquid sit passa. Satis patet ex superioribus modus comburendi, ut cineres vel calces fiant: Et hæc, cum principaliter sal instituitur, ex integris simplicibus seu materiis petuntur. Si etiam reliquæ partes essentielles spectantur, assumuntur reliquæ expressionum, decoctionum, infusionum, & aliarum extractionum, item feces & spissamenta, quæ inter purgandum secedunt. *Vruntur aperti ignibus*, si quid spirituum infestorum habent, ut viperæ, scorpi, buffones, herbæ, & ligna venenata: animalia tamen ollis immissa parentibus spiraculo, ut post egressum fumum claudi possint: herbæ & ligna etiam in foco, quanquam vulgus non curet inclusiones, sæpeque nihil interest. Calx quoque ignobilium lapidum, item marmorum, concharum, cornu, ossium, &c. solet parentibus fornacibus ut plurimum fieri, quæ de re vide enchiridema chymica. Ita cinis clauellatus, kali, soda & similes herbæ super scrobibus sub dio vruntur, nec egent inclusione. Cum autem duplex sit sal, volaticum & fixum, opera danda est, ne ignis violentia excedat modum rei, & spiritualet diffuset. Ignem validiorē tolerant metallica, & lapidea, quibus sæpe etiam sulphur adiicimus, ut ferro & æri, vrunturque crebriore crematura, sicut & in lapide æroso, diphryge, scorpiis, &c. Quædam calces & cineres obiter fiunt, ut in fornacibus & præfurnis metallicis: sed qui nihilominus ut salem reddant, sunt calcinandi. Succinum, sulphur, bitumen, & homogenea salem vitriolatum, & nitrosum habent: Sed qui ipsis conflagrantibus magnam faciat iacturam. Solet ferè, cum ex illis oleum destillatur, in aquam præmissoriam forma spirituum intrare. Inde reduci potest. *Menstruum salium extrahendorum communissimum est aqua dulcis pura*; apud artifices stillatitia: Et in singularibus salibus, proprium cuiusque materiæ phlegma, aut aqua ex decoctis destillata leni balneo, ne quid oleosi aut viscidum insit. In metallicis acetum stillatitium conducit. Quod si sal lapsescit, & non in grumos, crystallosve cogitur, sed puls, & offa manet, subinde novis aquis dulcibus diluitur, & tenacitas tollitur. Dilutum factum aquis popularibus in ahenis, vel ollis coquitur, dum densescere animadvertimus. Reliquum seponitur, ut crystalli vel grumi nascantur, & si aqua pauca est, finitur lente exspirare: Si multa, recoquitur. Interdum decoctio statim fit ad siccum: sed quod non in omnibus conducit propter difficultatem collectionis. Aliquando nulla fit coctio, sed tantum in loco calido aprico, vel opaco disponuntur vasa cum diluto modico: Et sal absque damno emergit. Nonnunquam copiam prioribus absumptæ submittitur novum dilutum, ut eo fortius euadat, magisque sal grumescat. Cum alicuius momenti est menstruum, destillatione abstrahitur: Ita tractatur & muria, urina similis, salia, nisi coagulationem vulgarem malimus. De arte præcipitandi sales verba potius, quam rem possumus promere. Tribuunt tale quid lapidi philosophorum: Sed ille sal nimio constaret, nec dum factus, ullus hoc artificio creditur. Penitus ex stibio aquam alkali voluit talem vim habere. Est aliquid perspectum in spiritu salis petræi & oleo tartari, similibusque: sed eo modo sales non facimus. Quæcumque artis industria, sal noster interdum rudior est, interdum elaboratior, pro ut materiali, vel essentiali, volatili seu spirituali, aut fixo & corpulento indigemus. Purificatur solutionibus per aquam stillatitiam dulcem, filtrationibus, & coagulationibus crebris. In mineralibus (ut qui ex calcibus fiunt) aliquando & crematura inter calces aliquoties repetita accedit. Ita colligitur sal subtilissimus, & purissimus. Essentiales maxime sunt etiam sublimationibus, donec crystallina perspicuitate placeant, & nullas amplius feces seponant. Sic etiam extrahitur sal celestis à sale terrestri, & evenit, ut fixa pars redigatur in terram dulcem omni falsedine subtrahita: quod contingit etiam in destillatione spirituum salis, ut suo loco dictum est. Nonnunquam fixo sali additur volaticus, ut ille eo facilius reddat subtilem spiritum, ut fit, cum à sale communi sublimatur ammoniacus, quale sublimatum aliqui aquilam albam vocant, quæ utuntur ad mercurium & calces metallorum in alembicum euehendas. Sed exempla nonnulla apponamus. Sal antimonii: Calcina antimonium cum balneo, vel etiam per se. Calcem reuerbera. Extrahere per proprium acetum. Extrahentem coagula. Coagulatum salem solue aqua dulci stillatitia. Filtra: coagula, saque, repete ad placitum: vel calcem extrahere per acetum stillatitium: coagula: solue dulci stillatitia. Filtra: coagula n. quo ad sat. Tandem sublima. Sal metallicus: (a) Saturnum & Iovem in cineres redigere facile potest siue sal metallicum, siue aceto destillato siue utroque siue etiam addito sulphure. Martem & Venerem oportet sulphure aliquoties medicari, & factis stratis æternis cremare in reuerberio, donec fatiscant. Inde colliges salem vitriolatum. Si purum cupis, destilla spiritum. Ex colcolare per aquam dulcem conficies salem, quem iuxta artis præscriptum repurgabis: Ex Saturno vero & Iove expeditius paratur. Nam calces extrahuntur aceto: Extrahentes coagulantur, sublimantur: sublimatum soluitur denuo, colatur, coagulatur, sublimatur, idque prout cupis salē subtilem, sæpius repetendo. Aliter fit sal metallorum ex venis eorundem: Et sic melius parabis salem auri & argenti quam ex metallis puris, quod non facile destruuntur. Salem ex argenteo vitio variis pollicentur modis: Et sane ex sublimato sal extractus nomen mercuriale habet ab alteratione per confortium. Tunc reducere oportet mercurium: salē ex aqua coagulare: Coagulatum reuerberare: ex reuerberato salem extrahere. Tale iudicium est de sale ex præcipitato per aquas fortes, aut spiritus acidos minerales. Alii promittunt salem ex capite mortuo, quod in fundo ollæ, cum in aquam soluitur, invenitur, aut ex per se præcipitato: qui sane esset sincerissimus, si res procederet. Quidam per aquam fortem solvunt argentum vivum. Solutionem destillant per gradus, ut relicta calce spiritus in aquam omnes agantur. Hac aqua digesta leni calore sal concrevit, qui colligitur,

soluitur pura aqua, filtratur, coagulatur. Aurum solunt in aquam, quam in cucurbita operculo cæco tecta digerunt usque ad medium. Deinde destillant per alembicum, cauendo fugam spirituum. Destillatum coquendo coagulant, & puluerem siccum in balneo mediante vesica, in liquorem solunt. Hunc coagulant, soluntque tertium. Ex argenteo capiunt calcem cæruleam, & extrahunt aceto stillatitio. Extractions coagulant. Solunt vel extrahunt denuo & coagulant, additis semper filtrationibus. Tandem deliquio calx soluitur, coagulaturque; & sic pro sale habetur. Omnis apud pluresque calces in humore solubiles pro salibus habentur. Sales tamen veri sunt pars essentia, nec possunt redire in metallum, ut quædam calces. Qui vrina, vel lixiuio sales extrahunt, alienos genuinis substituunt, nisi destillatis simplicissimis vtantur.

Sal satyrii.

De salibus vegetabilium, & animalium, etiam ossium & cornuum non indiget res verbis; Patet enim totum artificium ex superioribus. Memorabilis est sal satyrii apud Crollium in Basilica, tametsi compositus. Nam plenas radices contundit cum mica panis similaginei candidissimi in mortario marmoreo affuso spiritu vini ex maluatico propter lentorem. Deinde offam sub cæco alembico in lentissimo balneo digerit per annum, atque alteram menssem. Expresso succo, colatoque & per circulationem ab omni sedimento depurato, reliquias expressionis (quibus addere seculentia sedimenta potes) in cinerem redigit, ex quo per aquam stillatitiam (vel etiam propriam, si velis succum depuratum destillare & aquam abstrahere; vel etiam ex rota herba aquam elicere) salem iucundi saporis colligit, eoque condit extractum succum, cuius vsus est restauratiuus, & confortatiuus lumborum ad exercitia fecunditatis. Idem ex ventriculi ciconia combustis per aquam stillatitiam sanguinis eorum salem elicit, quem sanguinis pulueri adiicit, ut fiat alexipharmacum. Similiter de aliis statuendum. Quercetanus monet salibus istis vltimam manum addi per calcinationem usque ad albedinem, qua si mulodor lixiuialis seu uriniformis abit. Sed fit iactura in viribus & essentia cælesti, satius est crebris solutionibus, & filtrationibus repurgare, quantum fieri potest, & odores ingratos tollere circulationibus, aut additamentis placentibus.

Sal animalis ex ciconia.

Salis an reuerberandi ad albedinē.

(a) Sales metallorum plerumque appellantur eorum calces in liquorem resolubiles ad instar salis. Aliquando & vitriolum ex eis sal dicitur. Exempli gratia. Fiat menstruum ex aqua communis partibus duabus, & vna acidi spiritus ex sulphure per campanam facti. In hoc coque limaturam chalybis, aut acuum Hispanicarum detrimenta lentissimo igne circiter vnciam per sex horas. Potes adhibere cinerarium. Decoctum sine per se refrigerare. Apparebit sal viridis splendens, qui & vitriolum martis dicitur. Liquefcit autem calore; frigore gelasit, quod quidem etiam in aliis chalcanti generibus euenire quodammodo cernimus: Sed hic sulphuris & mercurii nota quadam coincidit.

Sal plumbi: Ex minio extrahit essentiam aceto stillatitio, aut phlegmate eius secundum artem extrahendi. Extractions filtratas coagula in cineribus, vel arena. Essentia relicta affunde acetum stillatitium. Digerere. Destilla. Fac idem tertio. Postea infunde essentiam spiritu vini. Macera. Destilla. Fac & hoc tertio. Dicitur sal saturni, cuius gr. vj. dantur ex vino albo in peste ante 24. horas. Grana tria dicuntur hydropem sanare si per 4. dies dentur. Colici, & leprosi destinantur sex grana.

Sal Iouis. Anglici stanni sinceri pondo circiter 4. liquentur in olla, & à scoris purgentur. Deinde immisce nonnihil salis ammoniaci paulatimque auge ignem, donec olla candescat. Immitte salu præparati seculibrā. Moue per spatulam ferream, ut in calcem sathiscat. Ablue salē calcem igne violento & subito reduc in corpus Hoc l. quato, cig, immisce iterum salis præparati lib. i. calcina, ut ante. Calcē ablue, & reuerbera octiduo, ut in puluerem impalpabilem ventatur. Huic affunde acetum alcalisatum. Digerere per dies aliquot, & extrahere. Extractions filtra & coagula.

CAPVT XXXI.

De terra virgine.

Terra Galeni duplex.

TERRAM Galenus in IX. simplicium duplicem habet, Georgicam vnā philosophicā alterā. Illa admissa aqua fit lutum pingue, vel friabile: Hæc elementum est, & non potest in simplicitate sua ostendi, sed in lapidibus & aliis ex prædominio terreis. Cineres, & calces aliqui producant, quod ex resolutione mistorum prodierint, tanquam elementa componentia. Ex terra vulgari medicata docet Galenus per ablutiones & separationes sigillatas efficere ad instar Lemniæ: quæ ratio est speciei extractionum apud chymicos. Nam ex sordibus & impuritatibus essentialis quædam terra elicitur, quanquam non simplex, & quæ adhuc inter magisteria manet. Qui Moysen interpretandum suscipiunt, horum aliqui in mundo intelligibili, quem dicunt primo die factum, TERRAM ponunt, regionem nempe elementarem, in qua quatuor elementorum congeries: In mundo visibili, quem à condito firmamento incipiunt, ARIDAM, hoc est, elementum terram agnoscunt. Num ista se irahabeant, Moisaicus textus facillè docere potest, in quo ARIDA dicitur, quod ex aquis digressis siccum apparet, & in quo viuunt pleraque animalia, crescuntque plantæ, utpote quæ etiam ex ipsa sunt creata, ut & homo primus, qui in eundem post peccatum morte temporali & corruptione corporis remigrat; quæ omnia non conueniant elemento simplici, ut nec terra, quæ colitur ab agricolis, & qua iubentur vesci serpentes. Dorneus terram non habuit inter principalia elementa, quia sit tantum aqua densata, & exiccata, sicut aer creditus est ipsi esse aqua resoluta, ut sunt duo per se elementa tantum ignis & aqua: quasi non possit quis eadem arte dicere, ignem esse aerem rarefactum, & exiccatum, aquam vero terram resolutam & humefactam. Terram in simplicitate creatam negabat Fallopius: Sed alii contrarium dicunt, & creatam esse, & alicubi sitam, nempe prope centrum mundi specie purissima crystallina, quod tales sint maxime depurata terre ut gemmæ, sales, vitra, &c. & in Apocalypsis 21. scriptum sit de noua ciuitate, fore eam perspicuam, gemmeam, ut aurum vitreum, &c. Hanc terram appellant VIRGI.

Terra Dornei.

Terra centralis.

Terra Virgo.

VIRGINEM, quia in nullum venerit cum villo elemento matrimonium, aut societatem, Clangor Buccinae ait: *Terra Virgo.* Terra, quam calcamus, non est elementum, sed elementatum; quia in eius centro inuenitur terra virgo, verum elementum, per spicuum, resplendens, ut crystallus, &c. Hanc in missionem assumptam Aristoteles tradit, ut terminum acciperet, mistum, qui accedit ab humido operantibus actiuis. Imo terminatur & terminatur vicissim, coercetque ceterorum elementorum fluxilitatem.

Terram hanc virginem num etiam Chymici philosophi agnoscant, videndum est. Habent illi terram philosophicam, quam & sapientia appellant, opponuntque terra vulgi, & terra damnata. *Terra philosophica.* Clangor: Terra calcinata ponenda est in vase vitrato vel vitreo: affundenda aqua munda, feruentissima. Immitte bacillum vitreum mundum. Agita, ut dissoluatur. Quod in ea bonum est, soluitur efficiturque aqua lactea. Hac effusa modice, submisce aliam feruentem aquam terrae relictae. Versa, agita, tere cum bacillo, ut aqua lactescat, effusam hanc adde priori, & perge denuo eadem arte, donec nihil amplius solvatur. Ut scias omnia solubilia extracta esse, pone terram relictam in ligno sicco, & arfacta non habebit. Deinde in lamina ignita, neq. fundetur, neq. uretur. Hanc ergo pro fece, & scoria abiice. Aquas autem lacteas coagula in vase vitreo. Cum bene fuerit siccata, tunc assa eam. Est terra alba philosophorum munda, quae & terra FOLIATA dicitur, in quam seminandum est aurum nostrum. Ea per calcinationem fit aerea, ignea, subtilis, accipitque animam & virtutem ringentem, quae dicitur fermentum, & aurum philosophorum, & non aurum vulgi. Vide in aurora consurgente cap. 5. Quae sit illa aqua feruens, qua soluitur terra; & quae ratio calcinationis, intelliges in magisterio sapientum reuelato. Terra alba, inquit Arnoldus, est lapis albus perfectus, qui ignis continuatione transit in terram rubram. In illam seminator argentum, vel potius semen & virtus argenti: in hanc semen auri. Tunc appellatur etiam terra viua, & animata, quia animam accipit a corpore perfecto, cum prius esset corpus mortuum, & terra mortua, vel cinis. Haec terra aeternam in rubram abeat, conditiones tres accipit, a quibus & rotuplex dicitur. Cum enim nigrescit, ut in putrefactione, est terra nigra, quae etiam in eclipsi Solis & Lunae apparet, & vocatur Laron, qui igni & aqua permanente abluitur, ex nigredine transit in pallidam: Ex pallida iterum per solutionem & putrefactionem nigra euadit, hinc perfectam albedinem acquirit coctione perseverante, vltimusque pro rubro lapide vita rubra exir. De his terris mirifice loquuntur philosophi parabolici. Nigram vocant plumbum, magnesiā, & vltimum, &c. albam, arsenicum, calcem albam, &c. aiuntque eam fieri ablutione, & cum oleum destillatur, ibi in fundo maneat, id est, cum lapis secundo solutus coquitur, ut fiat aereus albus, quo in statu oleo aereo comparatur. Manet in fundo, id est, coagulatione perfecta exir. Eadem est terra foliata, in quam oleum fixum inferitur, ut germinet. Ex coniunctione hac procedunt dispositiones & signa elementorum. Ideo dicitur matrix seminum, & mater elementorum: nutritrix lapidis philosophici, quae in suo ventre portat filium, quia cum aqua spiritalis fuerit, per coagulationem fit id, quod filius dicitur, a similitudine nascendi. Filius enim corpus est: nutritrix pura substantia mercurialis, ex qua fit filius, & qua nutritur diuersimode se habente. Virtus eius integra est, cum versa res est in terram: quae terra differt a priore, quae huius respectu erat materialis. Haec autem posterior iam formata est & animata, iamque actu lapis sapientum, cum suo humido radicali. Alia ratione sulphur quoque dicitur terra, quia siccum est & calidum: & terra a sapientibus non frigida ponitur, sed calida. Ideo una pars est constitutionis metallorum: altera est mercurius, qui tamen & ipse terra nuncupatur, quando in putrefactione nigrescit. Ideo & patiens & semina dicitur. Terra damnata & abiectanea in Hermetico tantum est qualitas, in qua non manere debet lapis, quia tunc sordidus & impurus videtur. Nihil abiicitur corporale post legitimam preparationem. Abiectanea tantum sunt spiritalia, donec perfectio succedat: In aliis operibus chymicis sunt sordes proieciiles, quamquam itidem in preparatione: non autem in exaltatione perfectiua. Quoniam autem illa philosophemata de Lapide transferuntur ad analogia magisteria, similiter artifices solent de ipsis loqui. Lunam & Dianam nonnulli appellant: alii argentum philosophorum cum est alba: cum rubra, sulphur, solem, & aurum. Penotus medicamentarium suum chymicum Petro Wintzio chymiatro Olmuzensi commendaturus, & de viribus occulti spiritus nonnulla prolaturus, TERRAM matricem, & receptaculum omnium elementorum nominabat, in qua rerum abditarum vires occultentur, & possint erumpere in formas specificas. Ita terram VIRGINEM ait in centro mundi medii delitescere, quae summo studio sit inuestiganda, cognitaque a peccato originali seu sordibus in missionem prima acceptis per ignem & aquam liberanda. Talem terram Lullius in lapide vegetabili ostendit, ut & Vlstadius, quem legere potes in secretis cap. 10. ubi tamen & seruilem terram virginem habet, nempe argillam puram ad vitra obturanda: Sed philosophica longe est alia, oriturque post vini quintam essentiam extractam, & phlegma separatam ex fecibus nigris similibus pici liquida, quae destillatione ab omni humiditate aquea sunt liberanda: Deinde spiritus segregatus tepies affanditur, iterumque destillatur, ut fiat aqua animata, quam aeream, & sanguinem humanum, propter analogiam temperamenti, appellat. Hoc facto relicta materia ignibus virgetur citra sublimationem, ut oleum euomat: unde empyreuma contrahunt feces, foetentque: Sed abluuntur suo phlegmate quod particulatim affunditur, digeritur, & destillatur. Tunc redditur ei aqua aerea, cumque ipsa maceratur, & destillatione reuocatur, ut virtuosa omnino euadat. Sic aqua viua dicitur per terram iustificari, seu animari, & fortius reddi. Tandem inferitur terra in calcarium furnum, ibique diebus XII. relinquatur, ut ad plenum calcinetur, quod catino clauso fieri debet: Et si non perfecta esset calcinatio, in reuerberio absoluitur. Postea eluenda est, ut arenositas a leui fauilla, terraque virgine abscedat. Haec est illa terra, de qua potes intelligere literam in clangore Buccinae, quam supra proposuimus. Disseruit de ea & Quercetanus in libello de medicina prisca materia cap. 6. ubi crystallum Tartari clangori suo modo nuncupat, & feces, quibus spiritus animatur: Item terram niuius instar candidam, calcinatam, fixam, Buccina. quae ut spiritum animatum recipiat, volatiliu redditur, adeo ut in lamina candente tota in fumum abeat. Vocat & sal fixum, calcemque viuum philosophorum, quae in alembicum sublimatur, & potatur spiritu suo animato. Cum sublimata est, crystallo & puro Talco assimilatur, diciturque materia perlata, mercurius Philosophicus, balsamum radicale, ignis natura, medicina generabili.

Terra foliata Saturnina. vniuersalis. Animaduerte Quercetani dictionem esse ambiguam. Ea enim de terra foliata philosophorum scribit, quæ soli conueniunt, vt videatur vel non satis attentus fuisse, vel vtrumque miscuisse. In defensionis cap. 16. postquam ex sale saccharino saturni spiritum candidos & rubeum sanguinis, sulphurumve liquorem inflammabilem extraxit, feces nigras, quæ circa fundum retortæ subliterunt, in calcem redigit, & ex hac saltem fixum elicit, qui solutionibus & coagulationibus crebris cum proprio phlegmate factis crystallinus tandem euadat. Hunc spiritu suo æthereo potat, donec pondere fiat duplex, triplusve, atque etiam volatilis ita vt super candente lamina liqueat, & in auras euanescat. Inde sublimat, sublimatumquæ dicit esse TERRAM FOLIATAM philosophorum, vniione orientali puriorem, magisque perspicuam; Mercurium philosophicum admirandarum facultatum, &c. Si hæc pro veris habemus, iam secundo communicatum nomen TERRÆ philosophicæ videmus, quod primum competit terræ in lapide minerali; postea translatum est ad vegetabilem. Iam fit plumbeum, & quidem non essentia terreæ, sed salina, coniuncta cum spiritu proprio: quod in lapide minerali non est ita. Thomas de Aquino in lib. de secretis cap. 1. & 2. lectibit, se à quibusdam corporibus separasse 4. Elementa, singulaque repurgata iterum vniuisse acceptis æqualibus terræ, aquæ, aëris, sed ignis decima sexta parte. Quam TERRAM ibi nominat, proculdubio idem est VIRGO, quia pura ad similitudinem celestis naturæ, quæ dicitur esse aquea, & crystallina, & materiam habere aquâ grossam, agente calore, & frigore, vt scribit cap. 2. Sanè in vitrum constari posse terram sinceram, constat, quanquam non sine sale. Ideo intelligimus, cum terra Thomæ sale esse coniunctum, quod apparet etiam ex praxi de lapide ex sanguine microcosmi, quem putrefactum in fimo destillauit aqua lactea producta, mox oleo, & tandem capite mortuo seu fecibus ad niueam albedinem calcinatis, ex quibus coniunctis lapidem sanguineum construxit. Idem in praxi herbarum conspicitur. Verum de quâ terra virgine nos loquimur, ea iam omni essentia est exhausta, vt verè mortua possit dici, & simplicissima terrarum omnium, quæ haberi possunt. Huius praxis, & processus omnino idem est cum eo, qui in alangore ponitur. Extractus enim essentia omnium terra fetida, & impura calcinatur ad niueam albedinem. Deinde volatilis pars a fixa per elutionem separatur: & arenæ fixæ neglectis colligitur subtilis fauilla, quæ cum proprio spiritu celesti circumdata euadit purior & nobilior, atque apta porro ad ceteras missionis suæ naturæ partes recipiendas, quas etiam quidè amplectitur, & post fermentationem non amplius dimittit, vt in magno magisterio docetur. Habet autem illa terra per se nullas potestates específicas & essentielles actu. Omnes enim cum essentia abierunt; unde & mortua dicitur: sed potentia tamen omnium est capax, tanquam prima materia per se informis, omnium autem formarum materiam inhaerentium susceptiua. Vt ergo nostrum compositum rectè faciamus, ideo de terra virgine in chymia philosophandum est, primum quidem ratione lapidis philosophici, qui cum vnus idemque homogeneus totus sit, tamen rationibus, & dispositionibus distinguitur, vocaturque mineralis, animalis, vegetabilis; quæ nomina postea etiam totidem differentibus lapidibus sunt accommodata, potroque ad alia multa deflexum est, de quibus cum similiter differerent laborantes, factum est, vt secundariò TERRA VIRGO in omni misto quærat, & agnoscat. Adhuc de extractis simplicibus. Sequitur de compositis.

Alia est terra apud Isaacum lib. 1. miner. cap. 26. & seq. 28. ubi pauca terra magnam vim tribuit.

CAPUT XXXII.

De Essentiis compositis per viam lapidis philosophorum, quam philosophicam dicunt.

Symbolum Geographicum Penoti. Quæ de simplicibus essentia tradita sunt, principaliter eò tendunt in Alchymia, vt tota rei virtus, quem natura per diuersas essentia partes distribuit, ad vnâ homogeneam in vno celesti seu essentiali subiecto separato ab omnibus sordibus, & adiacentibus nascendi causa, redigatur, id quod fieri non potest (extra vniuersalem, quod omnia simul sine separatione exaltat, & purificat, inque ætheream sublimitatem, & nobilitatem euehit) nisi per separationem partium, & singularium per se elaborationem, ita, vt mox ad vnitatem redeant, omnem vim substantiamque interiorem complexa, quod cum modo per quaternarium, modo ternarium peragatur iuxta numerum quatuor elementorum, & trium principiorum, appellatur quadratus, vel trianguli in circulum, Geometrica parabola: aut quaternarius sacri, & ternarius in monadem cōuersio Pythagorica per numeros philosophandi consuetudine. Hinc illud apophthegma chymicum & hieroglyphicum Penoti, pingentis circulum includentem triangulum & quadratum, in cuius centro punctus est vnitatem simplicem representans, ascripta gnome: Omnia ab vno; omnia ad vnum. Natura enim dat TOTVM compositum seu mistum, quod Aristoteles prius ad sensum, & prius nobis vocat: cumque vnum sit, ad quod naturalis mistio contendit, circulo amplo comparatur. In hoc inclusa sibi priora gerit natura numero ternario: Tria enim principia, seu tres partes essentielles in illo circulari chao, seu sphaera mundana latent, sensibus nostris per se incognita. Inde triangulus æquilaterus angulorum apicibus circulum tangens pingitur, isque ideo tangens, quia virtutes essentielles alicubi emicant, & per gustum, olfactum, & visum, laporem, odorem & colore nonnihil innotescunt. Interius paulo est quadratum. Nam essentia istæ dispositiones elementares habent, cumque elaborantur ex vno elemento in proximum vsque in vltimum cœlo finitimum transire, & conuerti iudicantur. Interim alia elementa, quibus natura in generando, crescendo, perficiendo, & defendendo nutriendoque adminiculis est vsa, intelliguntur in vacuis spaciis fuisse, sed in elaboratione essentiali iam remota. Tandem tum triangulus tum quadratum in vnum punctum paruum non mathematicum, sed physicum coeunt, atque ita omnia potestas & essentia ad mor-

Modi com-
positarum
essentialium

*Methodus
philosophicæ
compositio-
nis.*

Via philosophica in analogia.
Hydrargyri transmutatio.
Ignis agens celestis.
Coniecturalis proportio mysticum.
Rumpatur, donec liqueat, seu fluat
Et cera super lamina condensatur: vel
alia potatione doctus resoluatur, Et
quod intus est in disceribus foras
vertatur.
Leo modo est elixir rubrum; modo tinctoria rubra adhuc imperfecta: modo in vitro vitrea sulphurea, & ignea, &c.
Via philosophica secundum:

Via philoso-
phica secun-
da.
1. Meteor. 3.

Ideo veniamus ad alteram viam philosophicam, in qua quantitas proportionum ignoratur. Hæc generalior est illa priore. Non possumus scire proportionem, qua natura sua multa composuit à priore. Num ergo & à posteriore? Quidam dicunt à posteriore nos scire. Et ex hoc regulam fecerunt Aristotelis opinione, qua se elementa decuplo superent, quasi aqua sit decupla ad terram, aer centuplus, ignis millicuplus, sed æther infinitus. Hinc philosophi lapidis sui proportionem in augmentatione & multiplicatione sumserunt. Ista autem ex compositorum resolutione innotuisse aiunt: ut in auro inuenta est terra vnius ponderis, aqua decem, aer centum, ignis mille. Ergo eadem proportio seruanda est in compositione. Hinc regula: Quota portione extracta sunt ex misto essentia, tota iterum sunt coniungenda siue virtualiter siue corporaliter. Sed multa possunt accidere, quæ scientiam istam in specie mutant, incertamque reddant, cumque simul in elaboratione particulares essentia nobilitentur, quis exacta mensura dicet, talem omnino fuisse naturalem proportionem, qualis apparet in arte? Elementa inania sunt remota. At & hæc aliquid ad temperamentum afferebant. Non desunt, qui omnia ignea, & cælestia velint, perinde ac in tinctura philosophica nihil nisi formale, & de igni cælesti deprehenditur. In via igitur analogia philosophicæ absolutæ consilium hoc sequamur, ut de cæteris elementis tantum apponamus terræ, quantum possit assumere, idque per imbibitiones particulares experiamur. Persuasum enim est, non plus assumere, quam quanto indiget. Quare sufficientis appositionis, seu nutritionis & imbibitionis (ita enim vocant) signum est, nil amplius assumere, nec iam coagulare ut ante, sed humidum manere in digestionem calore operante. Duplici hic utimur imbibitionum, seu nutritionum modo. Nam vel totum succum paulatim instillamus, ut totus coaguletur vel succum vehiculo conceditum & dilutum irroramus, & paulo post quam assumpta & diglutita essentia est, vehiculum insipidum reuocamus. Quod si pari valore exit, quo fuit additum, satis potum esse iudicamus, indeque ad coagulationem perfectam pergitur. Ista exemplis nonnullis declarem, quorum quædam rudiora inueniuntur, quædam perfectiora. De lapide minerali suo loco multa diximus, & nonnulla etiam alias reponemus. De lapide sanguineo Thomas ait: Accipiat sanguis humanus, & putrescat in simo calido. Inde transferatur in destillatorium. Destillatione educatur aqua lactea. Ad hæc igni oleum destilletur. Feces calcinentur ad niueam albedinem. His postea reddatur oleum, fiatque lapis clarus, rubens, admiranda efficacia ad sistendum sanguinem & multas infirmitates expellendas. Hæc ille breuiter: sed quæ explicanda sunt. Aquam lacteam rectifica, & separa ab ea phlegma; idemque fiat in oleo. Per phlegma ex calce extrahe salem, quem seorsim purificabis solutionibus, filtrationibus & coagulationibus, tandemque sublimatione, ut fiat crystallinus. Terram quoque purga calcinando ad niueam albedinem, à qua separabis arenosam superfluitatem. Cape iam spiritum, quoque solve oleum tuum. Terræ iunge salem, & hæc duo vnita imbebe spiritu oleoso, ut terminetur humido sicco, & contra, fiatque lapis quem quæris. Interim si humiditas aquosa sit cum spiritu & oleo, eam leni destillatione separabis ut ad modum termini veniat coagulatio in digestionem, quæ non peragitur breui. Hæc de sanguine Thomas. Addit de plantis, sed artificio alio, nempe per cineres, sales, deliquium, & coagulationem, qua de re vide ipsum. Quercetanus de medicina prisca materia cap. 7. generalem modum proposuit. Primum iubet extrahere aquam passiuam seu phlegma: 2. liquorem essentialem, qui mercurialis dicitur: 3. sulphur seu oleum: 4. cinerem facere, & salem cum proprio phlegmate separare, eumque repetitis solutionibus colaturis per manicam & coagulationibus depurare. Huic sal in alembicum immisso affundit totam suam aquam Mercurialem acidam: Digerit in leni balneo per vnum atque alterum diem. Deinde aquam in cineribus abstrahit ea prudentia & moderatione, ut tantum aquositas insipida relicta potentia essentiali exeat, per suasionem hac, salem volaticum coitutum cum sale fixo. Monet mercurialem aquam etiam transcolari per salem fixum posse, & sic quoque hæsurum. Cum salis volatililis portio exuperat portionem fixi, quod pondere explorari dicitur (si scilicet sal fixus duplo triplove auctus est pondere) sublimare iubet, ut fiat sal armoniacum philosophorum perlatum. Hoc puluerat, & perfundit oleo suo purificato: Coquit, putatque sic figi, sed manente fusilitate cerea. Ita ex ternario factam monadem exhibuit. Sed nihil habet de terra virgine, quæ tamen est primum corpulentia fundamentum. Quod etiam totam aquam mercurialem semel affundit, id alias declarationem habet ex philosophicis axiomatibus, cauendum esse, ne plus iusto humoris vna vice affundat, quia sic suffocetur, & mergatur yfir. Satiùs erit imbibitiones per vices procurare, donec qui liquor abstrahitur, æqualis sit colore, odore, & sapore, illi, qui affundebatur. In defensione habes exemplum metallicum de plumbo, ex quo per destillationem calcinatus sit spiritus & oleum inflammabile: Ex fecibus vero calcinatis sal fixus colligitur, qui crebro per proprium phlegma soluitur, filtratur, coagulatur donec crystalli instar persplendeat. Ei sensim affunditur spiritus plumbi mercurialis, in quo est sal volatilis, & vna coagulatur, coagulum sublimatur: coagulato particulatim adiicitur oleum: Digeritur, destillatur ita, ut exeat tantum aquositas manente sulphure. Ita proceditur, dum totum sit consumtum, & euaserit elixyr saturni ingenti laude ornatum. Hic quoque terra virgo deficit. Sed putandum est, in metallicis & lapideis eam coincidere cum sale. Calces enim istorum fluxiles in humido, sales dicuntur.

Imbibitionis
modi.

Lapis sanguineus. Penotus in chymicis pag. 116. edit. Franc. an. 1594.

Processus
Quercetani
per viam
philosophicam.

Sal armoniacum perlatum.

Lapis Saturninus.

Elixyr vitrioli.
Vide tincturam vitrioli in Tetrade Querc.

Sulphur vitriolatum anodynum falso dictum.

Elixyr vitrioli. Vitriolum Vngaricum vulgare, vel Martium, venereum, aut quodcumque aliud destillent, ut prodeat phlegma spiritus, oleum. Colcotar primum perfundatur phlegmate rectificato, & sal extrahatur, qui iterum purificetur crebris solutionibus, colaturis, & coagulationibus. Deinde calx relicta redigatur in terram virgineam extractione per acetum stillatitium, aut vini spiritum. Hanc terram arefactam imbebe prius spiritu suo particulatim, & reuoca insipidum humorem lenibus destillationibus, aut diuaporationibus, interposita semper sua circulatione: Cum spiritum combibit, adde salem & oleum: vel etiam prius salem cum terra misce, & spiritum cum oleo, sicque vnionem institues compendiosius. Oleum autem (cum vel sine spiritu) potes totum semel apponere, & in vase clauso Hermetice inferre in digestionem calidam per vnum atque alterum mensem. Ita vicissim in se agent, & tandem in vnitate quiescent. Hoc elixyr à quibusdam appellatur sulphur vitrioli Anodynum & narcoticum, de quo alibi dictum est. Sed non est sulphur. Quercetanus descriptionem in Hassiam misit, verum crassioris Mineræ, quæ tamen videtur satis esse pro Nepenthe ad somnum conciliandum in doloribus.

bus. Vide Hypomnemata de chalcantho. Penotus eodem artificio vsus est in elixyre mellis. Mel aqua ter destillata soluit, coagulat, iterumque soluit & coagulat filtrationibus intercedentibus, *Elisyr mel-
lis Penoti.* idemque reperit tertio. Sæpe vero per filtrum solutio traicienda est, vt tota sordicies decedat. Hinc includitur Pelicanus, & digeritur per mensem. Sidit pars crassior: purior natat. Hæc est decapulanda. Crassior vero ex cineribus destillanda vsque ad siccum. Feces calcinatæ soluntur aqua stillantia, & colantur: post coagulantur, denuoq; lento igne per horam quasi cremantur, (calcinare is iubet) vel potius exiccantur, vt fiant siticulosa. (Nos salem extrahere iuberemus iuxta regulam: & ex terra reliqua virginem facere.) Exiccata calx imbibenda est succo decapulato sensim, abstracta semper, aut diaporata humiditate elementalī. Hoc peracto affunditur aliqua pars olei. Digeritur, donec sit assumpta & incorporata. Submittitur alia portio, idque donec tota quantitas suo corpori sit restituta, euaseritque quasi spissum gummi, cuius vsus est *conseruatiuus integræ sanitatis.* His *Imbibitio
per succum
alienum.* exemplis studiosus chymia potest praxin in cæteris quoque assequi. Est autem & alia imbibitio *Sarcocolla
nutritio.* vulgaris officinæ quam *nutritionem* vocant, vt cum sarcocollam nutriunt lacte prius triduo aqua rosacea, & post succo rubi pluribus diebus maceratam, vt Hollerio visum fuit. Bulcasis albam crassamque sarcocollam in patina vitrea lacte asinæ, aut mulieris conspergit, ne liqueat tamen, seu soluat, sed quasi sicca maneat. Statim autem in Solem transfert, vt cito lac inarescat antequam a corem contrahat. Repetit asperisionem quater, vel quinquies. Ita preparari iubentur & myrobalani amblici per lac acetosum. Verum hic est alius modus à nutritione illa Philosophica, cum non propria essentia, sed aliena, vel etiam succus inelaboratus, idque non compositionis potissimum consilio, sed correctionis studio ingeritur. Vbi tamen hac quoque arte sunt aliquando chymici, vt Penotus in radicibus *ellebori nigri*, quarum cortices in Octobri lectos & vino mundatos, vino maluatino irrorat, apri *gr. corticum
catque & arefactos iterum madefacit, & siccatur, idque reperit tertio.* Post hæc tritos in puluerem saturat succo rosa. *preparatio.* rum solutus quinque dies per vices arefaciendo & humectando. Vltimo contritos reponit dandos à gr. 8. ad 12. ex aliquo syrupo. Crollius puluerem *Ischamum ex myrrhathure, croco, camphora, aqua spermatis ranarum* vices aut *Ischamus
trices imbibit interpositis semper resiccationibus.* Commendat etiam ad internas hæmorrhagias, quem vide in Basilica p. 276. Eodem artificio tractat etiam contritum *scammonium*, toties id imbuendo succo rosarum pallidarum, aut syluestrium addito spiritus vitrioli momento, atq; sic lentam & viscolam eius humiditatem dissipari. Succo vero rosaceo posse addi mediam partem cydoniati, vt fiat catharticum excellentius: loco cuius correctionis *Balcasis assationem* in ollis tribus quatuorve sibi mutuo oppositis, agglutinatque & vltima operculo clausa, alternis stratis ex malorum fragrantium segmentis aut rasura & scammonio factis instituit. Aliis placet extractio per succum rosarum, adiecta aqua earundem per spiritum chalcanthinum alterata. Esse autem hunc modum à magisterio philosophico tractatum, speciemque compositionis, manifestum est. Vniuntur enim nutrens & nutritum, vt fiat vna quædam substantia, sicut in coagulatione, sapientum rore Madian potatur terra, irrigaturque quasi imbre: Et postea natus infans eorum seu lapis nutritur lacte virgineo, seu aqua sua mercuriali, donec fluxilis fiat vt cera, & liqueat sine fumo, itrepatque in imperfecta, quam rem etiam *incensationem* appellant. Huius magni perfectique magisterii istæ imbibitiones sunt quasi *umbra quædam*, tunc usurpandæ, cum totam copiam humoris semel, simulque non potest subiectum suscipere, nec sibi coniungere, quin corruptio aut aliqua deprauatio ante perfectam vnionem interueniat. Prudentia hic est, vt initio parum irrores; successu temporis crescente mole plus, sicut & puer parvus parum lactis admittit, auctus requirit alimentum amplius & fortius. Est huius artificii industrius vsus, cum semina, aromata (vt Zingiber, cinamomum, galangam, calamum aromaticum) radices, poma & similia volumus purgantia reddere. Nam extractum purgantium similiter imbibuntur, & leuiter exiccantur, quo ad satis combiberint. Penetrat autem essentia purgans ope vehiculi ad interiora, atque ita totum corpus facit purgatiuum. Sic semen anisi, fœniculi, cynæ, anethi, &c. catharticum redditur, sic & *sacharum granulare*, quod corpus sine anima vocant. Nec in purgandi scopo tantum valet hoc artificium, verum etiam in roborandi, & malignitatem arcendi consilio. Qui ergo velit terram sigillatam, aut cornu ceruinum vltum, contritumque, aut coralia, aut margaritas, &c. alexiteria virtute augere, aquam Theriacalem, vel acetum bezoardicum potandum eis præbeat. Lapides cancrorum, leporis combusti puluerem, & similia sic apte spiritu vitrioli potes contra calculum. Sic margaritas & conchas purgatas eodem contra febres. Potatum sacharum aspergine extractionis croci fit cordiale. Pulvis succini albi extracto macis, toris marini & similium nutritus aptus fit ad cerebrum corroborandum, sicque melius miscbitur tabulatis, tragæis conferuis, &c. Qui industria valet, semel monitus talium compositionum numerum & augere admodum & variare potest.

Diasenne.

Senna coquatur ex sero lactis. Bradio abiecto ipsa exiccata in puluerem mediocrem contundatur. Extrahatur *Diasenna
essentia per spiritum vini, vel aquam ex decocto anisi seminibus destillatam, aut menstruum olei anisi, aut caryophyllorum.* Extractions ad iulepi consistentiam redigantur. Hoc imbibere passulas maceratione vini, vel aqua cinamomi rumefactas, iterumque nonnihil exiccatas, quo ad satis. Da cum sacharo.

Diazingiber.

Zingiber conditum laua, vt viscositas brodi abeat: Forā aliquot locis. Positum in patina vitrea nutri extracto scammoniato adhuc liquido, si liquidum deest, resoluē id aqua cinamomi. Cum satis potasti, induc crustam ex saccharo, & serua. *Diazin-
giber.
Cerasia laxativa*

Cerasia laxatiua.

Cerasia condita exime ex suo succo, & nonnihil in umbra resicca. Deinde aliquot foraminibus pertunde, & nutria infusa aquila celestis: vel croci metallorum. Si pruna laxatiua cupis; extractum scammonii solue aq. cinamomi, vel si odor & sapor patienti displicet, rosacea, aut stillantia decocti cydoniorum. Pruna dulcia, abluta, & nonnihil vi-

Sacharum
crystallinum
laxativum.
Rhabarba-
rum corre-
ctum.
Flores sulph.
correcti.
Tartari cry-
stalli pur-
gantiores.

hil vino macerata, perfossa, & iterum aliquantulum reficcata solutione dicta imbibere ad saturitatem.

Sacharum purgans.

Flores vena aurea sibiata per sublimationem factos correctosque macera aq rosacea, aut vino, aut hydrome-
lite. Liquore consperge sacharum modice contritum: sicca: consperge iterum, donec satis.

Cremorem tartari

Si solueris aqua Endiuia, & cinamomi: soluto imbueris Rhabarbari pulverem incisione, non tritura factum:
corrigeretur ad meliorem usum. Ita sulphuris flores potare potes aqua Theriacali, elixyre vitæ & similibus.
Tartari crystalli sicut purgantiores, si potes eos infuso sennæ, scammonii, aquilæ cælestis, &c.

(a) Tria sunt in fermentatione pater. Sol: mater Luna, mediator mercurius seu spiritus. Pater confert animam,
estque aurum. Luna est corpus & materia animanda, ut in hoc opere elixir rubeum. Mercurius est aqua, per
quam ista duo copulantur, natura utrique familiaris.

C A P V T XXXIII.

De compositione formali per projectionem, & analogia.

PROIECTIONEM vocant Philosophi Hermetici, cum medicina formalis super materiam dispositam
proiecta eam transmutat, vel in medicinam similem, vel in determinatum corpus, de cuius na-
tura fuerat tinctura, quæ est in medicina. Queritur num ad compositiones referenda sit. Thomas in
fine capituli i. de secretis de suo experimento scribit, quod confectionis suæ ex elementis compositæ vi-
nam partem super mille argenti viui proiecerit, senseritque quod eas coagulauerit, & argentum ru-
brum effecerit: Ex quo apparere dicit, illam naturam seu tincturam habere aliquid de natura cor-
porum cælestium, quia in transmutatione habeat se per modum forme vel agentis potentissimi.
Magis hoc iudicabit aliquis, si consideret medicinam eò sublimitatis, & potentie perducere, ut una
pars non mille, sed decies mille partes tingat. Hanc esse non quidem simpli. em, sed tamen aliquam com-
positionem, negare non possumus. Non est simplex, quia sit simul transmutatio. Compositio vero est, quia transmu-
tans cum transmutato coalescit in vnum corpus, cui etiam affert omnes illas dignitates, quas habuerat id,
vnde erat transsumtum. Talis autem compositio est, qualis caloris cælestis cum elementaribus a-
pud Hippocratem, aut qualis ætherii spiritus cum mistis sublimaribus, qui etiam per artem chymi-
cam separari potest. Attingit hanc Aristoteles in 1. de ortu tex. 89. Quando alterum solum passium erit, in-
quit, aut vehementer: illud autem valde remisse: aut nihil amplius sit, quod mistum est ex ambobus, aut parum,
quod quidem contingit circa stannum & as. Stannum enim ut passio aliqua existens sine materia ari pene euasit,
& mistum recedit, cum colorauerit solum, quod contingit etiam in aliis balbutientibus inuicem & quasi anticipibus,
ut sint miscibilia remisse, & alterum quidem susceptivum (δεκτικόν) alterum autem ut forma. Agnoscit
mitionem aliquam Philosophus, sed formalem magis, quam materialem, quanquam materię con-
iungatur formæ perfectiua & essentiali, non mixtili vñione. Purat autem stannum ab ære consumi
ut euascat corporea moles, manente latem tinctura. Verum hoc iudicium est ad oculum. Nam &
corpus stanni manere, indicat separatio, licet adeo dilatetur & extenuetur, ut magis pro tinctura
formali habeatur, quam pro parte materię. Sic cum sit orichalcum aurum ex cadmia & ære, vel album
ex magnetide aut mercurio aut arsenico, & cupro. Verum projectio Philosophica exemplo simili
caret, adeo nimirum spiritualis, subtilisque est tinctura, ut cælestem formam in materia immis-
sam esse pures, quæ mole minima virtutem habeat maximam, sicut etiam magni halitus coagula-
tione in partium corpus redire possunt. Neque vero dicendum est, euascescere tincturam aurificam:
& argentificam, cum hydrargyrum aut in perfectum aliud metallum transmutat, nisi ad eam tenui-
tatem sit perducta ut ad tingendum sit inutilis. Fixa est. Quomodo ergo dissipetur? Validissimum est
immutans. Parum itaque patietur a materia. Et tamen cum nō rubrum colorem & sanguineum quā-
do metallum facit, conciliet materię, sed aureum, in quo & ipsa constanter permanet, aliquid vi-
cissim pati necesse est, uti apparet cum forma olei adhibetur. Neque enim omnino impassibilis est,
ut & aurum quod spiritus sancti iudicio per S. Petrum prodito est corruptibile. (q. d. ap. 1. Pet. 1.)
Magis passiva est tinctura argenti. Hæc dicimus, non quod ad praxin chymicam pertinere velimus:
sed ut occurramus scholasticis, & scopiis istis, qui proculdubio nares corrugabunt, viso; nos proie-
ctionis modum compositionibus apponere. Qui Philosophicas dissertationes amant, his non ingra-
tum factum esse speramus. Exempla huius commissionis vera non extant in arte nisi tria tantum.
Primum, est medicinæ projectio super argentum viuum, ut fiat medicina, siquidem est perfecta: Se-
cundum, medicinæ medicatæ rubræ projectio super argentum viuum vel imperfecta metalla, aut
mercurialia (sibiium cadmiam, marcasitiam, &c.) ut fiat aurum: Tertium, albæ projectio super ea-
dem ad argentum. Posset & tinctura fieri ex cæteris metallis: sed cum iis abundemus, nemo labo-
rem in eis suscipit, nisi quod Geber monuit, negligentia vel imperitia quosdam spe perfecti metalli
imperfecta obtinuisse. Excogitata sunt & particularia duo; sed quæ non sunt per projectionem. Quæ-
dam tincturæ discrepant tantum gradu elaborationis, referunturque ad perfectas. Sophismata vero
multa iactata esse quis ignorat? Valentinus Monachus lapidem ignem ex antimonio parare docet, cuius
projectione sperat itidem metallum perfectum. Alia alii protulerunt, quibus vix aliud consecuti
sunt quam Alchemistarum infamiam, ut ut Mirandulanus, & Clauæus, cum multis artificia multa
sunt professi. Id tamen non dissimulandum est simile quid fieri tincturis apparentibus, quas scelera-
tum hominum genus pro veris & perfectis vendidit, perinde ac si quis orichalcum pro auro, ar-
gyrochalcum pro argento veller venundare. Ars in istis colorationibus innocens est. Finem enim
honestum habet in statuariis & utensilibus, picturisque ædificiorum; sed permutatio fraudulenta
est in

Tinctura
aria ex stannu
no.

est in culpa. Nos in exemplis vniuocis nihil habemus nisi vniuersale magisterium. (a) Analogismos descripsimus in colorationibus, & constaturis. Hi autem ad corporalem missionem iam propius accedunt, cumque alibi sint declarati, non opus est vt pluribus de eis differamus. Præterea non multum facit hoc totum negotium ad pharmaceuticam. Nam sophisticum aurum & argentum vt vt possint in externis vsu habere, ab internis excluduntur. Non autem verum aurum & argentum proiectione occulta factum exulant à medicina, nisi quis forte putet tincturam ipsam esse vniuersalem & panaceam, non autem gemmam & metallum perfectum per eam factum vel particulare saltem. Illud inquisiuerit Chymiatria studiosus, num sicut proiectione elixyris & tincturæ mineralis fit medicina & tandem aurum ex argento viuo, & omnibus mercurio minerali constantibus, ita etiam in pharmaceutica possint parari elixyria, efficacique tincturæ, quibus proiectis in disposita subiecta euadant medicamenta ex imperfectis leprosisque metallis microcosmicis facientia aurum & argentum parabolicum, hoc est auream & argenteam sanitatem. Ad hanc quæstionem explicandam experimenta naturæ inspicienda sunt. Scorpionum, viperarum, aspidem, araneum, phalangium & huiusmodi venenata, vt & canem aliasque bestias rabidas: Item ex plantis phthoræ, napellum, &c. tincturas habere potentissimas adeoque spirituales, vt minima mole corporis succo per morsum puncturamque communicata totum immutent, & rabientium virus etiam specificum quid, & sui simile excitet dum à cane morsu mores canis imitantur, à fele, mores felis: Imo qui sanguinem & cerebrum istorum animalium comedunt, gestu & clamore tandem ea imitantur, vt verè sicut prima tinctura ex mercurio facit sui similem tincturam, ita etiam virulentia ista dispositos spiritus & succos in homine tales reddat, qualis est ipsa. Hoc & de alexipharmacis deprehensum esse iudicant multi, arbitantes corpus hominis alexiteria vsurpantis tincturam potentem contra venena accipere, vt de Mithridate sentiunt nonnulli, quod Mithridatio suo se immanem à vi venenorum reddiderit. Et de puluere serpentum ea scribunt, quæ supra recensuimus, estque opinio passim vulgata. Hinc concluditur, posse & præseruari vi talium medicaminum hominem; & sanari. Possit vero etiam alia medicamenta per tincturas tingi, vt postea fiant salutaria homini, id quoque est in historiis, & experimentis. Qui enim vinum, in quo vipera viuent perit, potauerunt aegroti leprosi, salutem sunt consecuti. Possunt insci fontes & alia, quod à Iudeis aliquando, & vespillonibus tempore pestis factum, fierique posse subtili arte à veneficis & apud veteres, & recentres legimus, vt porro sint hominibus deleteria: quid ni hoc queat procurari etiam tincturis saluificis: Imitetur ergo chymicus Pharmaceuticus metallurgicum, & tincturas potentes arte philosophica procurat, quatum in liquorem dispositum proiectione efficiat medicinam porro tingentem spiritus, humores, membraque solida corporum. Harum tincturarum multas iam experientia cognouimus adeo spirituales & efficaces, vt sola impressione formali absque corporis communiione catharticas potiones præbeant, quibus omne genus impuritatum ex corpore humano possit expelli; cuiusmodi sunt vitrum antimonii, calx quoque, & regulus, & flos eiusdem, cum tinctura sulphurea & aliis ex subio artificiose paratis, qualia sunt quæ Rulandi & Quercetanus deprædicant crocum metallorum, terra benedicta, & plura alia de quibus supra. Aliud fit ex argento viuo sublimato, quod aquila cælestis & panacea audit: aliud ex eodem sublimato & regulo vel puluere stibii, quod appellant mercurium vitæ: Ita habentur medicina de auro seu flos ex antimonio aurato, aut etiam calx ex eodem: Aurum vitæ: præcipitata plura, corallina, Turbul mineralis: marcasita: & similia alia, quæ proiectione & maceratione quemuis liquorem patienti gratum ita tingunt, vt etiam per colaturam remotis illis, operentur perinde ac si ipsa essentia esset assumpta. Illud ipsum etiam in alexipharmacis & confortantibus tentatum est, conatque sunt aliqui etiam ascendere ad nutrimenta. Ex auro sane tincturam & oleum promittit chymia, cuius exigua portio iniecta in vinum hoc sic tingat, vt omnes vires corporis, præsertim autem calor vitalis & spiritus humidumque radicale insigniter roborentur, quando tinctum vinum assumptum præmissa camarina expurgatione fuerit. Eius vim dicunt esse etiam in antimonio, ex quo igneum lapidem & tincturam similis efficacie procurant. Accommodat autem se Sol mineralis Soli vegetabili; & quod fit ex virisq; porro soli animali hominis propter familiaritatem naturæ se iungit. In vino est potens nutritiuum: in auro & saporis spiritus mineralibus potens alteratiua. Ergo medicamentum illud proiectione hac pharmaceutica tinctum euadit rationabiliter commodum ad nutriendum primum, & ad roborandum. Pro vino sumere potes liquorem nutritiuum ex carnibus optime nutrientibus, quale fuerit decoctum caponum, & similia. Hoc si tingas aurea tinctura, quis neget te præclarum adiumentum præparasse, cum etiam vulgariū officinarum sententia eiusmodi carnes cum auro coctæ, vel ius earum ab ipso destillatum, aut extinctione candefacti alteratum ctedatur principium vitæ: cor excellenter recreare, & totum corpus præclare nutrire, spiritum & sanguine vitali optimis procuratis: Sit ergo hæc nostra proiectio compositiua ad medicinas nutritivas, & alterantes potenter faciendas, quarum tinctura quidem quaruntur principaliter in auro, argento, antimonio, sanguine humano, vino (vnde auri potabilis varietas) sed postea etiam in gemmis ex lapide philosophico artificialibus, & naturalibus his quæ inueniuntur in matricibus potentibus, quibus adduntur corallia, & margaritæ: Item lapides Bezardii, cornua & ossa Rhinocerotis, monaceros, cerui: Item moschus, ambræ, tinctura Kermes, & multa huiusmodi, cum his quæ nutritiuo succo pollent ex genere animali, & vegetabili. Horum ergo præsentia ne sit destitutus chymiater, si velit professionem suam ornare. Sunt autem quadam vniuersalibus affectibus, quos astrales & occultos dicunt, quadam specialibus accommodata. Quædam sunt ex multis coniuncta, vt in illa tinctura quæ omnes planetas continet: quædam ex vno simplici potestatum multarum. Nec Catholica ista oportet à chymiatria abesse, nec specifica, qualia deprehensum sunt. Mercurii, præsertim ex sole & venere, tincturæ; item ligni Indici, ad morbum Neapolitanum, viperæ, & hydrargyri debito modo præparati ad lepram: Nitri ad febres, succini albi, visci quæni, Alces, cranii humani, &c. ad epilepsiam & sic de cæteris. Debent in promptu esse etiam ad chirurgiam vulnerum, ulcerum, fracturarum, tumorum, &c. tam generalia quam specialia, quanquam in his magis

Quæstio de corporis agri in sanum mutatione proiectione medicina.

Vide Plinius lib. 24. c. 17. de magico, quorum quædam sunt naturalia: & lib. 26. cap. 4. Sibi ashiptidis herba coniecta stagna siccat, vt traduntur, hoc est, hydropes euacuantur. Tinctura alexipharmaca quid possint.

Cathartica formalia qualia veteribus fuerunt. Lapis Lazuli (ex quo vitramarium) Armenius, Molochites, Chrysocola natia; ariæ squama, &c. Cathartica vel inspida seli iucundi & saporis spiritus alia. Virum omnium iustauratiuum.

Chymiatria Catholica & specifica habet tum purgatiua, tum alteratiua alecipharmaca; appropriata; confortantiæ, nutritiua nem iniuncta.

stralis saltem, aut materialis extractionis elaboratio suffecerit. Ita demum consequemur illud magnificum pro Dei benedictione Catholicum. Quod autem istæ medicinæ non debeant in corpora sine præcedente projectione in competentem succum immitti, satis patet arte projectionis mineralis. Nam si quis hic velit puluerem, vel oleum aurificum statim ac paratum est in metallis imperfectis liquata iniicere, is non consequetur optatum. Nimi enim spiritualis est tinctura, & corpora elementaria impura non ingreditur: nec vnitur eis, nisi fortasse quis ea purificauerit studiose. Ita si velles in corpus hominis scateas excrementis immittere auream medicinam absque medio, plus nocuenti, quam adiumenti conciliares. Ideo memineris & præpuranda esse corpora, & projectionem in liquorem commodum præmittendum: Liquorem inquam magis ætalem quam potentialem, quia is est distributius. Si corporalius medium lumeres, id impressionem iusto maiorem faceret in solida membra quæ primum impetum excipiunt.

Liquor, distributius est, & se iungit nostris liquoribus, proximeque & spiritus, & solidas partes, tanquam medium inter vtrumque cingit. Quidam spiritualia spiritibus statim iungi volunt. Sed violentia committitur si absit medium. Neque potest spiritus in fornaculis chymicis paratus proxime dispositus esse ad spiritus nostros augendos, roborandosque nisi prius aliquam mutationem intra nos sustinuerit. Nam nutritio roboratiua similitudinem accipit per immutationem in membris naturæ. Non autem potest alterari, quod ne momento quidem expectat vim agentis. Sustinere vero potest liquori iuncta, & quasi corporata tinctura cœlestis. Vt cælum sine media natura nobis inutile est, ita & cœlestes tincturæ. Quare hanc projectionem sibi commendatam habeat chymicus.

De Catholico
sola quaestio.

Queritur autem iam pridem, cur pluribus medicinis instruendum sit chymicum pharmaceuticum cum Lullii, & Arnaldi temporibus tantopere prædicata sit, & inculcata TINCTURA quadam vniuersali omnem vim ad omnem agilitudinem naturæ & arte nata, ita vt facile tuto, & iuncte omni scopo votoque medendi sola sufficiat?

Quorū purgantia generalia & specialia præscribuntur? Quorū nutritimenta per extractiones ingeniose parata, vt simul medicam vim habeant? Quorū alexipharmaca catholica, & specifica? Quorū roborantia communia, & appropriata, si omne votum explet vnicum καὶ βολον? Nam etiam tale datur in omni natura? Et si datur, num etiam subiaceret arti, & obediret tractationi chymiatricæ?

Negatur catholicum
istud hyperbolicum.

Nos supra nec materiam arti cognitam esse, nec elaborationem inuentam, nos exemplis constantibus comprobata istam vniuersalem assertionem scripsimus & contra Panacearium iactatorem abunde disputauimus, & adhuc negamus, Paracelsicum vniuersale dari posse, etiam si Paracelsus, Ambaldus, Gramanus, Sucten, Palmarius, Quercetanus, Crollius Lullius, & alii plurimi id pettinaciter pro gloria suæ scientiæ,

Promissores vniuersalis
chymici omnes mendaces.

vel notitiæ, & iactantiæ potius, quam scientiæ ex principis, experientiæque & arte, asseuerauerint, & sequaces adhuc affirmant, adeo profuse. & hyperbolicè, vt cum veteres, nimirum pudentiores modestioresque; de vno duntaxat ex auro, & mercurio (siue vegetalia intelligas, siue animalia, siue mineralia) sponponderint, (vnde & Michelius cum Quercetano in lib. de materia prima medicina Philosophum, illud Syracidæ 38. ver. 4. altissimus de terra creauit medicinam, de vnica & sola principali, cui aliqua secundaria particulariter possent substitui, si deficeret, intellectum, expositumque voluit) recentiores liberaliter plura iactent Catholica, cuiusmodi est Panacea sibiaria Quercetani, Aquila cœlestis imperatoria ex argento viuo duplici spiritus plumbi Rulandi, eiusdemque aqua benedicta ex terra sancta vel croco metallorum. Penotus salis oleum infinitis morbis opposuit vt & medicamentum ex vitriolo, antimonio, marcasita. De auro potabilis quanti sunt fumi gloriantur? Ei additur Lapis aurificus, oleum auri. Quidam ex sulphure antimonii sperant Catholicum; Ambaldus primo habebat terram sigillatam quandam: mox vendebat puluerem panacearium ex cinabari, croco, & conchis. Vtrique vero tribuebat eadem, nempe omnem vim medicam: nec omittebat ad fidem plenam argumenta. Alii moluntur vniuersale ex Tartaro; alii ex rubida;

Panaceæ plures, quæ cum
ad inquisitionem ventum est, re
sunt inutiles, verbi autem
vnde.

no sanguinis microcosmici, alii ex vitriolo, & stibio: Quercetanus tum ex istis, tum ex chelidonia iuxta Lullium, Vlstadium & alios. Ex vini quinta essentia, & lapide quis non paulo iactantior? Quid non tribuitur mercurio vitæ? Ex Paracello producitur specificum Catholicum iuxta planetas, seu septem membra principalia: Et sane non opus erat singulariter ista colligere, cum Quercetanus & alii velint, omnium radices esse in vno antimonio, cuius croceus pulvis ideo nomen trahat metallorum, & Basilus lapidem ignem paræ virtutis inde fabricare doceat; Suctenius autem omne metallum ex eo promittat, nec Senerinus, & similes in gloria antimonii tardi inueniantur. Duo admirari hic contingit; Prius, quæ experientia tot, tantique viri, quos non facile accusas vana assertionu, si Paracelsistas mendacissimos excipias, & constanter affirmare potuerint in vna re tantum esse omnem vim sanatiuam, quæ restamen non sit extra naturam, sed intra eius complexum, non omnem naturæ potestatem, verum determinatam sortita, quæ item, licet artem experiri, tamen nihil ab ea ultra suam primam destinationem accipere possit. Posterius, quo argumento ab vnitæ ad multitudinem sit deuentum, (b) cum de illa vna præter verba vix quicquam habeamus, & inter opiniones incertæ hæreat prima. Cogitandum forte est, noluisse quinquam videri aliquid ignorare, cumque varia nomina legeret apud præfatos, vnumquemque arripuisse rem sibi visam, quam autoritatis argumēto putaret vniuersale esse, persuasum, esse quoddam, licet, nec experientia cognouerit, nec quid apud præfatos esset vilo modo, nisi diuinando, saret. Ac est arrogancia temeritas. Cum enim quilibet sibi tribueret possessionem vniuersalis, nec posset permittere, vt alius eam sibi vendicaret: euenit, tot statim vniuersalia, quot capita sophistica, & persuasiones singulares inueniuntur. Nuper pronuntiavit, qui autem Halchymiam ideo appellatam censeret, quia illud vniuersale sal esset, non in vna quadam singulari re contentis, sed in omnibus, tanquam spiritus mundi coagulatus, sal Armoniacus acedus philosophorum dictus, qui sit in re omni iuxta sententiam eorum, qui asserunt, mercurium (qui tamen à sale multum differt) sapientum esse ubique & inueniri in sterquilinis, in lapidibus, plantis, bestis,

Contra Catholici
asseriones confidentes.

Studium gloria & certamen vniuersale inuenit sal vniuersale.

bestiis, homine diuere, paupere, cum sit rerum vilissima, quanquam ad elementa, non ad salem receptum videatur in ista enunciatione veteres, qui suam artem dixerunt esse elementorum conuersionem. Si hoc iudicium verum putamus, qualiter obuia herbula erit vniuersalis medicina materia, quæ, ut volebat Palmarius, modo sulphur, modo mercurius, modo aliter diceretur, nominum turba, non rebus distincta. Idem sulphur, inquit Quercetanus cap. 7. *priscæ med. extrahi potest ex omni corpore misto*, in quo inuenitur primum phlegma, deinde liquor virtualium qualitatibus impressioibus præditus Mercurialis, tandemque oleaginosus, quibus extractis cinis relictus salem præbet cum proprio phlegmate eliciendum, & coagulandum: postea aliquoties iterum soluendum & coagulandum præmissa filtratione, donec purus & clarus euadat: quo facto liquor virtualis, in quo sal volaticus dicitur esse, per partes sit affundendus, digerendusque per vnum atque alterum diem: fore enim ut sal fixus assumat volaticum; aquositas autem secedat omni virtute spoliata: Hoc quoque peracto sulphur similiter reddendum sali putat prius sublimato; ut perlarum instar transpareat, quamuis non multæ perlæ sint pellucidæ. Omnino effici debet res fluens calore instar cera, & per consequens facillime communicans cum spiritibus & naturali nostro balsamo, utpote liberata a passiva aqua & terra, constans tribus principiis hypostaticis, sale mercurio & sulphure, in quibus etiam elementorum virtutes. Sulphur enim igni analogum est (simplici nimirum verè, & elementari) Mercurius aeri, & aquæ itidem simplicissimis & verè elementaribus; Sal terræ puræ, simplici, elementari, viuæ calidæ, actiuarum & vegetabilium qualitatibus plenæ, &c. (c) Quid iam quærimus vniuersale? Non opus est in auro illo difficilissimo elaborare, non in mercurio exactissimæ mitionis: gramen quoduis obuiam capiamus, & destillatoria nostra anatomica vexemus: imo quorsum & hoc, cum vinas iam extractas habeamus, vel quid vinas? Est halonitrum, in quo omnia. Hæc nec sentire, nec scribere, nec dicere nos pudet. In id addimus magnificentiissimam plenam buccis præconia. Interim cum dens dolet, tota pharmacopolia vertimus, & inter ambitiosissimas, spatiosissimasque pyxides aut pharmacorum formulas vix inuenimus opium aut laudanum mille modis operosissime compositum, atque etiam tanto cum supercilio iactatum, ut opiatum sit sine opio, & sulphuratum sine sulphure, per medicamen quoddam chalcanthinum. Vbi vero experimentum gloriæ istius vniuersalis? Temere vtimur logica in rebus sensibilibus. Sensu probandum euidenter est quod scribis. Audimus argumentum illud magnum:

Quod facillime communicat cum spiritibus & naturali nostro balsamo, id ab omni agitudine & seruire nos potest, & captos liberare.

Medicina ex sale, sulphure, mercurio cuiuslibet misti facillime communicat cum spiritibus & naturali nostro balsamo.

Ergo.

Minor probatur, quia fuit ut cera: quia constat tribus principiis hypostaticis, atque insuper etiam verissimis simplicissimisque, & viuæ elementis est analogæ. Hanc ampullosam argumentationem vel suppositorium refutat.

Aliud:

Quod roborat naturam, & instaurat balsamum nostræ naturæ redditum spirituale & animatum, auctumque viribus, id exigua dosi potest nos conseruare ad vltimam vsque periodum vitæ.

Aurum roborat, &c. Ergo. Ex consequente est vniuersale contra omnes agitudines.

Simplex quispiam responderet, non esse, ut de auro diceretur, cum sal cuiuslibet rei tantum valere assereretur, & in vno tantum esse perhiberetur, quantum in altero: Item quæ de familiaritate discerentur, potius debere esse intra nos, quam extra. Idem enim sibi ipse familiarissimum. At nec quæ intra nos sunt, nec qui foris petuntur ex quouis misto balsami id vnquam effecerunt, quod affirmatur debere. (d) Neque aurum ergo.

Rursum:

Quod magna adæquatione temperatura adeo communicat cum balsamo nostro radicali, ut impediatur dominium phlegmatis, bilis excandescitiam, & melancholice adustionem; conseruet etiam sua in corruptibili virtute, sanguinem a putredine, balsamoque nostro manus præbeat, ut non tantum naturam nostram præseruare, sed maximos etiam corporis nostri morbos superare possit, id est vniuersale remedium.

Id autem potest auri essentia, seu tinctura.

Ergo.

Hic quoque deficit experientia, abundant verba. Si eadem vis est essentiae cuiuslibet misti, quod non potest essentia panis & vini, multo minus poterit auri. Aureas nobis spes faciunt boni illi promissores, quia sciunt, non esse, qui nobis illum aureum lapidem facere possit, aut factum virtute sanandi catholica comprobare. Si non de tribus principiis, & elementis Hermeticis dicendum est, sed de humoribus Galenicis temperandis, non opus est aurum assumere: temperantia in victu temperamentum humoribus optime præstabit, si vis externa absit. Ita magnificè sonant ista: Spiritus innatus, balsamus naturæ est omnium operationum, actionum, & motuum præcipua causa. Essentia balsamica sunt spiritui & balsamo adeo familiares, ut eos roborent, &c. Ergo sunt catholica medicina. Quid opus verbis? Factis demonstranda est veritas. Neque enim medicina est in ampullis verborum: Ars est, cuius finis opus sanitatis. Si menta personis sanat & præseruat vna res chymicè elaborata, efficit gloriatores otiosi, ut id credere possumus euidentibus sensui experientia. Multa habet pro catholico Quercetanus in libello de præscæ medicina materia, præsertim cap. 8. ubi argenti viui causam agit, dicitque, balsamum ex eo medicinale esse naturæ æthereæ, siue ignis calidi, quia visificat, non vrat aut consumat: & ideo ceu aquam quandam vitæ permanentem, vni cum nostro spiritu, eumque propter sympathiam, & symbolum commune restaurare, & vegetare, quod fiat non alia de causa, quæ ex amica conuenientia, quam habeat cum balsamo nostro radicali. Addit præter naturæ similitudinem, ob quam catholicum remedium dicitur, virtutes quoque alias particulares habere, quia sit prædictum magna actiuitate, spirituale, & summè penetrans, attenuans, digerens, dissoluens, infarctas expediens, &c. Balsamus noster solus est rector & conseruator vitæ nostræ, solusque infirmitatum auerruncator.

S 3

Ergo

Ergo symmista quoque & coadiutor eius ex argento viuo.

Morbus est affectus contra naturam actiones ledens

Quercetanus
grandiloquus.

Crollii
vniuersale.

Ergo est contrarius balsamo, qui actiones procurat, estque vel natura ipsa, vel instrumentum proximum. Sed bonus ille Quercetanus nimium suis ratiunculis tribuit, arque etiam alias est grandiloquus. Fingere ballamos procuratores actionum omnium in homine: Affingere ei balsama medicinalia familiaria, coadiutores, symmistas, &c. facile est speculatori otioso. Sed demonstrare, & effectum comprobare, haecenus potuit nullus. Crollius ægitudine Paracelsica occupatus in eundem impigit lapidem. Sanationes sunt duplices, inquit, in Basilica: vniuersalis vna, altera particularis. Illa est ablatio impuritatum morbidarum vel ab ortu contractarum, vel post acquisitionem: Et perficitur balsamo naturali remedium humana natura consentaneo consumente tincturas seminarias impuritatum, & corroborante custodienteque innatum balsamum, quod iuxta Paracelsum (præclarum scilicet autorem) quamdiu manet in sua quantitate, non sentitur morbus. Absolvitur vno remedio, quia particularitates & indicationum pluralitates hic non habent locum. Item: omnes particulares medicina (e) reducta sunt ad vnicam vniuersalem. Item: sapiens natura dedit ei per suum instinctum virtutes curandi omnes infirmitates naturales, & rectificandi seipsam, ut non opus sit cognitione infirmitatum seu pathologia medica. Item: Ad epilepsiam, podagram, hydropem, & lepram omnes inferiores morbi tanquam ad principia referuntur. At isti morbi curantur per vniuersale: Ergo omnes curantur. Ita ratiocinatur quidem Crollius pulchre in suo cerebro. Sed cum quaeritur de isto vniuersali, & per id sanatione, optandum id dicit, paucosque haberi dignos hoc munere. Ea erat etiam summa votorum Palmarii. Quoties prædicatur id, quod facilius optatur, quam habetur: Lullius iubet quaerere. Cur ipse inuentum non liberaliter ostendit, & fideliter aperiteque docuit? In vniuersali medicina dicitur facta esse coniunctio omnium operationum virtutum totius medicinae (dætiæ & pharmaceuticæ, chirurgicæ) realis, & vniuersalis naturæ cursu. Diuinam scilicet medicinam: Ideam autem, fingentiumque aut somniantium Paracelsistarum spectrum audimus, quod non argumentis, sed contentu, & risu est confutandum. Mirum est, vel sperasse, autores istius commenti ullam apud sapientes fidem. Quis enim tam plumbum sit, aut truncus, ut ista reperio quæ recipiat? Humana impotentia aspirat ad diuinam omnipotentiam, & poma Paradisi comesto similis esse Dæi concupiscit. Sed magna spe & promissione deicitur.

(a) Vide Thomam de secretis cap. 4. ubi ex mercurio & argento fecit argentificum; ex mercurio & auro aurificum lapidem: sed artificio generali. Habet & sophisma ex hydrargyro sublimato admisto argento super cuprum proiciendo ad argentiforme metallum. Et aliud ex auripigmento sublimato ad aurum. Item ex projectione super cuprum, suntque tot sophistica projectiones, ut enumerari & scribi omnes nequeant.

(b) Apud Myrepsum & magos Plinianos sunt plus quam $\delta\epsilon\omega\nu\ \chi\epsilon\iota\tau\epsilon\varsigma$. Paracelsici & similes genii chymistæ noluerunt videri inferiores esse, ut eo studiosius ad merces occurreretur, insaniam istam inuenerunt.

(c) Nota argumentum.

In quo sunt omnia cælestia & elementaria, in eo omnes virtutes sunt sanatiua:

In Quercetani composito sunt omnia:

Ergo. Ratio militat, sed experientia claudicat.

(d) Inimicos sui oportet esse Paracelsicos, qui cum tot habeant præsidia, morbis conficiuntur. Respondent de termino destinato, sed $\kappa\alpha\tau\alpha\ \tau\epsilon\lambda\epsilon\varsigma$ est. Nam sine morbo instante termino debebant expirare ut lampas oleo consumto.

(e) Particulares vocat vomitiuas, catharticas, diureticas, diaphoreticas confortantes, anodynas, odoriferas: Item, appropriatas capitales, ophthalmicas, odontalgicas, pectorales, ordiales, stomachicas, vterinas, febrifugas, pestilentiales, podagricas, nephriticas, hydropicas, dysentericas, venereas, venenatas, vulnerarias: quibus addenda sunt & diætetica, siquidem omnis vis medica est in vno Lullii & Paracelsi vniuersali. Bona verba: sed nos rem ipsam desideramus, & adhuc quaerimus in mineralibus animalibus, vegetabilibus, & cælestibus, nec inuenimus. In elementis simplicibus esse nequit: nec est in mistis.

C A P V T XXXIV.

De compositione extractiua per destillationes.

Quæper destillationem fit compositio, variari ingeniose, quantum patitur rerum natura, potest. Quadam simul destillantur ex vno vase, prius contrita, si sunt arida, aut commacerata, si humida, siue suo, siue alieno succo: aut vna fermentata ut in eleuatibus, similiterque concorporatis cum subactione & malaxatione: aut vna cocta, ut in caponum destillato. Quadam postquam elaborata semel sunt, siue destillatione, siue aliis modis, iunguntur, utque vniantur penitissimè, præmissa digestionem destillantur sæpius; ut cum spiritum vini alcalisatum, acetum tartarificum & similia facimus: quod interdum etiam præparatorium est, ut cum sales cum suo spiritu mercuriali per alembicum aut retortam trahuntur, ubi cohobatio fieri necesse est, antequam volatilia fiant: Idem fit in auro, argento, margaritis, coraliis, croco martis, &c. adhibito menstruo commodo: Sed quod ferè iterum separatur. Fit & ut vnum ponatur in cucurbita destillatoria, alterum in ampulla recipiente: vel in margine alembici: vel collo cucurbitæ, ut ibi pendeat feriatque vaporibus præterlabentibus & secum trahentibus resolutum rei succum.

Potest & rostro alembici adiici, quod validiorem calorem ferre nequit, ut moschus, ambræ, cinamomum, Rhabarbarum crocus, &c. (a) Fiunt autem hac industria variae medicinae, & aliis vñibus destinatae aquæ, olea, spiritus, cuiusmodi sunt elixyria & aqua vita (quas & aureas, & carbunculares, & cordiales vocant.) Acetum Bezoardicum, balsama chirurgica, appro-

appropriatæ aquæ, vt antepileptica, antapoplectica, ophthalmica, nephritica, &c. menstrua varia soluentia, aquæ causticæ, seu fortes, regiæ, gradatariæ, mercuriales, theriacales, antiuarolicæ, &c. quarum omnium magna est passim copia, solentque artifices, & quicunque confidit se destillare posse, etiam agrytæ & perditissimi Paracelsi cum mulierculis, tonforibus, officinis certate, & cum contemptu alterius suas destillationes iactitare. Itaque non opus est multitudine exemplorum hunc componendi modum declarare. Vide Euonymum, dispensatorium Norimbergicum, Langium, librum VVirtembergicum, Crollium, Quercetanum, Andernacum, VVeckerum, Rubeum, VVlftadium, Dornceiliû, & alios autores passim inter manus studioforum tritos, qui cupis copia compositorum destillatorum abundare. Nos saltem paucis viam ostendemus.

Balsamum Sulphuris.

Sulphur citrinum coque ex rore maio aliquoties, aut lixiuio per lacinias destillato diligenter frica. Deinde misce cum tartaro crudo, & tanci puluere, vel colcotare. Sublima, vt fiant flores: quos iterum croco, myrrha & saccharo crystallino stipatos sublima. Cape postea spiritus terebintina partem vnam: & olei amygdalarum dulcium partes duas. Adde sulphur sublimatum. Coque donec soluat. Solutum destilla. Ita poteris vi ad morbos pectoris, apostemata pulmonum, pleuritici, Empyremata, &c. Si vulnerarium balsamum maus, pro amygdalino oleo & spiritu cape oleum Hyperici. Ita potes oleum Caranite præparare citra ceterum annorum oleum. Nam destillatio attenuat, præstatque id, quod ætas, melius. Si libet amplius attenuare, modum olei philosophorum intueri potes.

Balsamum sulphuris.

Oleum Mercuriale.

Argentum viuum purgetur per calcem & tartarum, (cum quibus pulueratis conteritur probe, iterumque separatur abluione, vel destillatione per retortam in aquam frigidam recipientis: aut reducit ex cinabari) sublimeturque cum vitriolo halinitro, & alumine, donec crystallinum fiat. Deinde in puluerem redactum perfundatur vini spiritus, & digeratur, quo usque in viscosam substantiam perueniat. Destilla ex arena per gradus more a quarum fortium totum quicquid destillari potest. Destillatum redde fecibus. Digerere iterum & destilla, quousque oleum album bene olens accipias, quod separatim ab abundante humiditate per se destillando rectifica.

Balsamum mercuriale.

Vluseius est varius, præsertim in peste. Si scis rationem, qua paretur mercurius vitæ, etiâ hac potes obtinere oleum ex butyro mercuriali, spiritu vini sæpè per fuso, macerato, & destillato. Si enim sæpè ab eo destillaueris vini spiritum, oleum vini ei vnitur, sitque balsamum mercuriale, quod per se destillando poteris rectificare.

Oleum mercuriale.

Antasthmaticum.

Rasuras cranii humani mundi, cornuque cerui, & sarfe parilla segmenta coquantur pro more. Decocto colato adhuo calenti adde liguseniculini, radices bryonia, china, tabaci, scordii, botryos, organi albi, seu hyssopi veri, & rosmelle pulueres. Item theriaca Andromachi nonnihil. Macera. Deinde immitte in cucurbitam, in cuius medio pendeat, vel super linteolo raro extensus sit crocus, vt spiritus perlabentes vim exhauriant, assumantque secum vehant. In conceptaculo sit nonnihil extracti radicis ellebori nigri dulcis. Destilla. Aquam destillatam super saccharo crystallino rectifica. Si libet, poteris addere rubinum sulphuris.

Contra Asthma.

Dulcis d. præparationem supra habes ex Penoto.

Elixyr Catharticum.

Rasuram guaiaci, Seldanellam alpinam, epaticam nobilem flores saluia, melissa Turcica, Persicorum, pruni syluestris, rose rubra vel pallentis, ex aqua coque in diplomate. Decocto colato solue lac scammonii. Mitte in cucurbitam. In recipiente sit nonnihil aquila celestis, vel croci metallorum, vel pulueris angelici albi vitæ. Destilla. Destillato vitæ cum aq. hordei, vel Syr. rosato solutio.

Elixyr Catharticum.

Elixyr vitæ.

Species Diambra, diamoschi dulcis, diaxyloal. plerisarchontici: Confectionem alhermes: El. de hyacintho: flores & surculos rosis marini, Flores ros. rodolentium fl. Tunicu: Schœnanthi summitates, infunde vino Gallico, vel Maluatico. Macera vase clauso in mensem. Destilla. Destillatum misce Syr. de corticibus citri, Miua cydoniorum & Syrupu de cinamomo. Macera. Destilla iterum. Serua in ampulla, in cuius medio pendeat nodus continens Bezaar orientale, & confectionem alhermes cum calce auri solubili, si præsto est: Item magisterio vnionum, & corallorum, aut etiam gemmarum cæterarum, vt paulatim tabescentia se committant Elixiri, fiatque confortatum excellens.

Elixyr vitæ.

Doses singulorum ideo non ascripsimus, vt sit compositio in arbitrio artificis periti, qui eas accommodabit suis necessitatibus pro locis, temporibus, personis, constitutionibus. Ita si foeminarum, vteri suffocationibus obnoxiarum, ratio est habenda separatim pars quædam sine moscho parabitur. Potest etiam portio succis rosatum, limonum, citri: aut conferuis horum addi, & post macerationem destillari, vt temperatius fiat medicamen. Tempore pestis addentur aquæ alexipharmacæ, quamquam Elixyr per se vim ad venenata contagia & spirituales infectiones habeat. Eo ipso conficies landanum opiatum adiecto vel elixyre vitriolato, vel succis papaueris (opio) & hyoscyami depuratis per modum extractionis. Menstruum relinqui cum extracto debet, & non separari propter nobilitatem.

Alchymia

Rals. Tere.
binth.

Balsamus Terebinthinatus.

Resinam Terebinthi (vel abietis) lana ex rosacea, donec perdiderit odoris vehementiam: vel digere cum rosacea, & hanc ab illa sepius destilla. Potes & aceto rosaceo uti. Deinde adde aloem, myrrham, flores sulph. ter sublimatos, oleum liquidambari, succinum album, styracem vtrumque, opoponacem, gummi iuniperi, sarcocollam, succum tamarisci, vinum Creticum. Macera, & destilla ut balsamum. Memineris tamen, non semper esse in copia summam virtutis.

Contra dolores.

Etiā simpliciora poteris parare, ut: Antalgicum: Laudanum opiatum solue succo limonum vel citri.

Destilla.

Antipodagricum externum.

Ad podagrā.

Ranas arboreas, & limaces syluaticos misce cum alumine & pauco sale prunella mineralis. Affunde aquam stillatitiam ex spermate ranarum, & lumbricis terrenis, item decocto meliloti & verbasci addito castorio. Digere. Destilla.

Ad Catarrhos subtiles.

Ad catarrhos subtiles.

Decoctum ficum, iuiubarum, sem. papaueris albi & rad. treos, destilla ex alembico, cui adiaceat laudani opiatum nonnihil. Loco seminum papaueris Diacodium sumere potes, aut Syr. de papauere. Destillatum dabis cum Syr. violaceo tincturam propriam habente. Idem faciet ad inducendum fomnum.

Ad febres & sitim.

Ad febres & sitim.

Aquam semperuiui maioris misce cum sale prunella mineralis, & saccharo crystallino. Destilla. Spiritus salis resuscitati transferentur per alembicum. Si libet, pro saccharo crystallino conseruam citri, & violarum cape: Et aqua semperuiui adde aquam taraxaci ex toto. In alembici margine pones nonnihil specierum Diatrien pip.

In febribus purgatiuum efficies, si succum ros. pallidarum, & aquam misceas croco metallorum, & destilles post macerationem: vel in recipiens ponas aquila celestis puluerem, & in eum pellas aquam ex succo taraxaci, rosarum, endiuia, cum aliqua parte cinamomi.

Ad Epaticos, lienotos, cachecticos, scorbuticos, &c.

Cachexia.

Para vinum chalybeatum ex Cretico, limatur a chalybis preparata, caryophyllis. Huic colato infunde crocum scoriarum ferri vel chalybis: Soldanellam alpinam: Epaticam nobilem, flores si. hœnarthi, cappares, asplenium. Digere. Destilla per confectionē alhermes collo cucurbita, vel alembici, aut recipienti adiectum. In destillato solue calces essentielles coralliorum, & lapidis Lazuli: vel etiam hyacynthi violacei orientalis, & ymionum.

Saxifragum.

Ad calculū.

Succi limonum, berberum, granorum solani vescarii, rad. ononidis: herba herniaria, lycopodii cum oxymelite diuretico componentur: & digerantur. Deinde destillentur per alembicum in ampullam, in qua sit calx solubilis lapidis Iudaici, & crystalli: vel per cineres asellorum, leporum combustorum, salem theriacalem, theriacam aquila celestis affectam. Vel decoctum istarum rerum colatum misce spiritu rurioli, & simo columbarum agrestium. Macera. Destilla. Da destillatum cum aq. vel syrupo de althæa.

Contra vermes.

Ad Vermes.

Succus hyperici, spiritus sulphuris, & aquila celestis vna digerantur, adiecta aqua scordii, & si ad manum est, succo galega. Maceratione facta super cornu ceruina destillentur. Destillatum detur cum aqua florum persici, vel emulsione seminum saccharata.

Ad aerem putridum.

Compositio per destillationem descensoriam erit, si ex ligno & granis iuniperi, additis foliis & baccis lauri destilles oleum & spiritum dispositione descensoria. Ideo vero laurus additur, ut capiti succurratur, quod alias vsu spiritus & olei iuniperini læditur. Virtus facile intelligitur ex simplicibus. Calculo inferuiet remedium, si salem ex prunis in cinerem redactis adieceris, aut salem succini apud Crollium in olla inferiore præmittas. Ex Guaiaci segmentis, coryli, & visci querni ramis alternis compositis destillando per descensum elicies spiritum & oleum antiepilepticum, quod roborare proprio sale potes.

Ad epilepsiam.

(a) Apud I. B. Portam lib. 8. de destill. c. 9. est de clyffo, quando vnus planta diuersa partes seorsim suis temporibus elaborata, & in tria principia redacta indantur distinctis cucurbitulis, & ex diuersis catinis, diuersis etiam ignibus in vnum Alembicum communem eleuantur, ut ibi coeant & vniantur, quare figmento similis est. Vtendum potius via philosophica, de qua supra. Quam scenasian item pinxit, sui ineptitudine statim displicet, & cogitationes ad alios modos auertit, vocetur sane ea res clyffus &c. &c. &c. fortasse à colluendo: sed modus vniendi potest esse artificiosior.

CAPVT XXXV.

De compositione extractiua per sublimationem.

Quæ sit dispositio sublimationum ex Enchireticis discis. Eas autem esse extractiuas, patet, quia in fundo retentis fecibus & impuritatibus essentia eleuatur & separatur. Feces aut per se fixæ sunt, aut retinaculo aliquo fixæ, scilicet amiantho, talco, filice, gypso, grumis laterum, &c. deprimuntur. Est quidem & simplicis essentia per sublimationem effectio, ut in floribus sulphuris simplicibus, floribus stibii & similibus marcasichis, videre est: sæpius tamen adhibetur in compositionibus, quarum exempla passim extant apud Hermeticos, ut: sal ammoniacus cum sale communi sublimatus: argentum vivum sublimatum varie, nempe 1. cum vitriolo: 2. cum vitriolo & regulo antimonii: 3. cum vitriolo & halonitro

Sublimata varia.

nitro: 4. cum iisdem, sed addito alumine & sale communi: 5. cum vitriolo & sale muræ: 6. cum sale tartari ammoniaco alumine: 7. cum sulphure solo: 8. cum sulphure & sale, quod cum sapius fit, euadit cinabaris perspicua: 9. cum arsenico sublimato, vitriolo & sale: 10. sublimatum quoque iam compositum denuo componitur vel cum regulo stibii, vel cum hydrargyro: vel auri calce, vel croco martis, quibus duobus modis fit *aureum, & croceum*.

Sublimatur & crystallinum sublimatum denuo cum floribus sulphuris à colcolare sublimatis. *Flores sulphuris*. *Caril.*
 Iam quam varie componuntur *flores sulphuris*: Primum à colcolare sublimatur sulphur: deinde miscetur myrtha, aloë, croco & iterum atque iterum sublimatur. Crollius salem, sulphur & vitriolum calcinatum miscet sublimatque tertium. Inde flores simplices ipsi dicti fiunt. Hic componuntur dupliciter, quos vide in *Basilia p. 232*. Obiter inde nascitur *Ens seu lac balsami sulphuris*. Quercetanus sulphur pari colcolare mistum sublimat, iterumque saccharo crystallino concorporatum. Idem in Alexicaco primum *Arsenicum* per se sublimat: Deinde coquit aceto albo per horas duas, ut nigredine & farina corrosua spoliatur. Tertio sublimat ab æris squama, quæ putatur retinere venenum eius nigrius & crassius: sed videtur in id agere, sicut sulphur & antimonium in ferrum: actione vero consumere maleficos spiritus, ut fit in sublimato, & proprio hydrargyro, similibusque aliis. Quarto miscet cum sale communi preparato, cumque eo bis aut ter sublimat, & edulcorat, ut dari possit ad octo vsque grana in infusione ad venena expurganda. Attendere autem oportet, ut sicut in sublimato, media tantum pars, neglectis halitibus in capitellum illatis, & capite mortuo abiecto, ad vsum medicum assumatur & ab adhærente alluione halituum abluatur, quæ de re etiam alias. *Arsenicum salutarisform Quercetani.*
Arsenicum album natium, non artificiale, aut pro eo auripigmentum vel sandaraca Græcorum rectius assumitur. Ablutio & edulcoratio primo per succum rosaceum, deinde per aq. fl. cynosbati: Infusio quoque bene fiet in aqua lactis & Syr. ros. sol. Dari potest sub noctem iuro cubitum cœna mediocri præmissa. *Lapidem mirabilem ex alumine, vitriolo, lythargyro, calaminari, &c. mistum, uti nos docuimus in libello de fonte Casimiriano, & Croll. titulo lapidis medicamentosi* de scripsit, si sublimes, in parua quantitate essentiam nobiliorem consequeris.

Ad oculos.

Cadmiam fornariam: lapidem calaminarem: panem arosum metallicorum: in catinis candefacta perfunde vrina perilli, aut aqua nitrosa, & sine bibere quantam possunt. Deinde destilla humidos spiritus, quos seorsim reponere. Cum sicci scandunt, clauso destillatorio fortiter propellantur, ut flores fiant, quorum ex aq. chulidonia decocto addita rosacea & pauco vitriolo albo pro collyrio vteris. Temperamentum acrimonie, ex sacch. crystallino petitur. Ita ex oleo colla, ebore fossili, terra sigillata, sulphuris floribus & caphura sublimatum osteocollum facies. Salem citarium miscibus sale theriacali, cranii, & cornuum cerui, & phlegmatico vitrioli spiritu aliquoties misturam nutries, tandem spiritu humido separato siccos sublimabis quantum satis. Iste sal proderit epilepticis, & veneno infectis pestilente, ubi sudor requiritur. Si secundo sublimabis, crocum poteris adicere, & species liberanti si fietque medicamentum efficiacius. Si ingratiore est, tempera cum crystalli sacchari. Salem vitrioli ex colcolare, & spiritu collectum contempera cum calce solubili margaritarum, corallorum, sale ruta, sale pœonia, &c. adiecta aliqua parte laudani opiat solue aqua picarum vel hirundinum suis salibus delibuta.

Accipies item antepilepticum. De borace crystallino ad depellendos fetus mortuos alibi legas. Cape boracem hunc: solue aqua melisse. Adde aliquantulum partem aquila cœlestis. Digere: Destilla: Sublimatum dabis parua mole cum aq. cinamomi & pulgii vel maluarico. Ex antimonio & sale petra conflat, & calcinatu extrahes salem. Adde par saccharum crystallinum & sublima. Habebis diaphoreticum. Omnes simplicium sales possunt sublimari ad instar salis tartari in lapide vegetabili. Hi sales si misceantur commode, compositionem sublimatoriam præbebunt variis modis.

Diaphoreticum.

C A P V T XX XVI.

De præcipitatoria, seu repercussoria compositione.

Quid sit per descensum excoquere, reducere, destillare, apud Gebrum, Agricolum & alios legere est, nosque cū Alchemiam artis forma exornaremus, omittere non potuimus. Alia ratio est præcipitationis, quæ et aliquando *descensio* dicitur (chymici vtuntur verbo descendendi actiue, non curantes Grammaticorum vulgariū consuetudinem) & à Crollio *repercussio*. Præcipitatur argentum viuū aqua forti, vel alia soluente dissolutum aqua falsa, vel dulci submisso sale. Vnde licet & aliis modis liquor subtrahatur, tam en præcipitati nomen retinuit, quia ex corpore liquoris ad fundū cadere cogitur. Idem est descendere, seu descensum per medicamen descensorium, percutare, & in præceps agere, ut circa imum sidat. Doctrinastæ & segregatores metallorū habent suos fluxus, & pulueres descensorios, quibus regulos dictos in calicibus aut catinis, conciliant: Aurifices salem & aquam dulcem, quibus adhærentur sæpe laminæ ex ferro & cupro. Rustici sunt coagula lactis descendendi. Zytheptis & ænopolis nō desunt seu sales, seu granula, silicum, stanni, &c. quibus descendunt feces. Omnino latus vsus est huius segregationis. Sed non omnis descensio est compositiua. Quando solutio lythargyri per acetum facta descenditur sale & aqua dulci, non fit commistio, nisi ad tempus, sal n. paulo post ablutionibus tollitur. Ita in similibus exemplis, potissimum argenti apud Erkerum, qui diligenter descensam argenti calcem edulcorat, ne sal adhærens exactum examen corrumpat, licet id vulgares aurifices non curet. Cum fit descensio per menstruum acre, feruor, ebullitio, & strepitus excitatur. Nobilis Anshelmus Boetius in Gemmario scribit: Vidi multoties salū spiritu spirituum corallorum margaritarum, oculorum cancri & aliorum mineralium etiam si vini essentia soluta essent, paucis guttulis iterum coagulari & in corpus redigi. Crollius vocat repercussionem ideo quia ex colluctatione fit actio, & reactio, vnum percutit, alterū repercutit: patitur patiens, & repatitur agens, atque ita fit, ut vtrumque percutsum ad fundum eadat.

Exem-

Exemplum primum est in communi precipitato, siue fiat per aquam fortem, siue spiritus salios, aut acidus. Compositionem hic fieri, indicat examen. Nam si alluionem salis concreti tollas elutionibus crebris, aut etiam reductione per calcem & similia, viuum argentum sublato vinculo redit. Secundum habemus in auro. Id soluitur aqua regia, quæ ex imprægnatione tota fit citrina. Solutio in cucurbitam altam, & capacem immittitur angustiore orificio, per quod guttatim sensimque instillatur liquor, aut spiritus tartari, subitoque ocluso orificio sinitur deferuere, stante cucurbita in cineribus, aut super tripode brachiato, ne commota cadat. Cum feruor cessauit calx sedit. Quod si adhuc citrina est aqua, plus olei tartarei dimittitur, atque ita, donec tota calx secesserit. Quiete facta, effunditur liquor & calx prudenter exiccatur, ut legere potes apud Crollium. Est enim fulminalis, si corripit flammam, quod motu ferramenti fieri potest, aut calore sicco. Esse vero in hac calce commistionem coagulationem halonitri, salis ammoniaci & tartari spirituum cum auro factam, tum fulmen ex incensione indicat, cum etiam separatio per sulphur, quæ tollitur inflammabilis coneretur. Soluitur postea eadem calx etiam spiritu salis, & descenditur spiritu urinæ. Sed neque hoc sine subtili agentium, & patienti unionem, quæ sane est una ex penitioribus, cum totum corpus auri sic penetretur, ut in impalpabilem farinam fatiscat. Eluitur in alluio quantum potest, ut usus calcis sit tutior. Quando spiritus halonitri, aut sulphuris confunditur cum oleo tartari, tertium commistæ per descensum essentia exemplum habemus. Quartum est, cum sulphur lixiuio decoctum descenditur oleo tartari. Ibi visus docet, in vnguento inde nascente esse diuersas portiones, ramenta scilicet sulphuris, & tartari, quorum illa citrina sunt, hæc cinerea & alba.

Varietas cremoris sulphuris.

Hoc exemplum subtiliorem habet praxin, quæ lac, cremorem vel butyrum sulphuris efficitur. Eius non est una descriptio. Quercetanus ex calcinati tartari sale oleum facit. Hoc soluit flores sulphuris per coctionem, ubi pinguedinem esse necesse est, ut & in lixiuio. Alias non soluitur sulphur, & parum differt oleum tartari per deliquium calcinati, seu cineris, & lixiuio. Solutioni affunditur acetum album crudum, seu non destillatum, nisi per lacinias. Feruor hic exoritur, ut in solutione auri. Cum vero requieuit, ad fundum vitri farinam concedit alba, à qua liquor decapulatur, vel lacinias abstrahitur. Cremor relictus abluitur diligenter aquis cordialibus, quibus Quercetanus putauit curari posse omnes pulmonum, & thoracis affectus, sed quæ opinio fere in usu occidisset quendam. Modus alius: R. florum sulph. 3j. salis tartari 3ij. aq. lib. 3. mista coque in arena horis 24. ut sub finem aqua fere bulliat. Decoctum filtra. Affunde vini alibi (vel aceti still.) 3vj. Fiet cremor sine subsidat. Liquore effuso ablue sedimentum aqua stillatitia vsque ad dulcedinem. Tandem digere cum aqua rosella & elenii ex radicibus destillatâ.

Crollius quoque sic procedit. Puluis puri sulphuris, vel florum misceatur cum triplo sale tartari. Mistura perfundatur pluuia destillata ad sex digitos. Coquantur, donec sulphur sit solum, & si deficeret aqua, submittatur noua. Solutio adhuc calens colatur per filtrum chartaceum, infusog, vino descendatur. Tandem liquore effuso cremor sepius abluitur. Queritur quid intersit inter solum aqua stillatitia sale tartari, & oleum eius per deliquium factum, & depuratum? Vapor irrepenis sale, & coagulans, ipsum in sudorem soluit, estque pro aqua

stillatitia. Vide Basilicamp. 199. & 200. ubi tantis ornatur preconis, ut vniuersale æquare videatur. Basilianus est humidus radicalis, inquit, & morbum consumit instar ignis occulti, non aliter ac vulgari ignis lignum. At supra argumentum ex Quercetano & Crollio productum eam vim tribuit vniuersali. Dicitur conservare vires naturales & ab omnibus impuritatibus sanguinem mundare, catholico morbo arcere, &c. Ego ctediderim potius calorem natium & spiritus destruere, humidumque radicale exiccare, si vsurpetur & macropolio est brius. Modestior est Quercet. in fin. c. 5. Alexicaci, ubi germanum pulmonum balsamum appellat, & excellens præseruatiuum putredinum, quod non parum proficit in epidemialibus morbis, & febre pestilente. Sunt qui descensionem faciunt aceto stillatitia: sed Quercetanus improbat, si quidem intelligas acre illud & corrosiuum, non a spiritum acidum. Pro eo posset esse vitrioli, vel sulphuris spiritus per campanam factus. Sed dulcoratio debet fieri diligens. Dant dosi drachma vnius pro cathartico, quæ dosi suspecta. Crollius definit quantitatem pulueris in usu, albicante colore eius liquoris, quo temperatur ad potandum, ut aq. cinamomi, aqua epileptica, melissa, spiritu vini, &c. Mirum est, quod scribit, phthysicos oculariter iuuare, agendo in humidum radicale testimonio agrotantium: Effectum tandem in conspectum prodire in hi, quorum vlcers, vnde erat tabes, balsamo sulphuris consanescunt: Sed quo argumento constat agere in humidum radicale, quod tabidis est admodum paucum? Si in super etiam in id agit, pari ipsum necesse est. Quo modo magis perfectiue seu instauratiue, quam destructiue? Humidi radicalis non potest alia esse instauratio, quam ex cibis bene tam in generalibus organis, quam in quolibet membro concoctis, alteratis & assimilatis.

Hæsticus & aridus quoque commendatur cum aqua cinamomi ad lactis instar. Si hi alii sunt, quæ phthysici, necesse est febre tabifica, quæ est trium graduum, consumptos esse. At his tam ignea non conducunt. Fors Paracelsicus ille fumus erit comparandus igni magno, qui surripit pabulum, & materiam minori: Itaque eum extinguere dicitur, quando quidem morbum consumere perhibetur instar ignis occulti. Sed væ tunc hæstico, si materia & subiectum febris est comburendum. Meminerint nostri Tyones, & studiosi, abstinendum esse istiusmodi hyperbolis in virtutibus medicinarum commendandis. Neque enim ratio admittit infanas istas prædicationes, neque experientia comprobatur, faciuntque eadem, ut circumforaneus potius iactator videatur, & crumenis insidiari, quam medicinam competentem polliceri. Suum cuique tribuendum. Ceterum quæ vis est cremori lacti, seu butyro isti, eam melius ascripseris medicamento ex Rubino sulphuris. Rubinum sulphur ex floribus per spiritum terebinthinæ, & vini paratum solue liquore parato ex spiritu vini & saccharo crystallino: Et ut salinum quoque balsamum à tartaro habeas, ante solutionem spiritus vini sit alcalisatus artifice. Ita habebis ad vlcers phthysica præsidium ex sulphuris essentia, aucta balsamis earum rerum, cum quibus flores erant præparati: deinde ex spiritu terebinthinæ, sale tartari, oleo vini, & saccharo quo acrimonia temperatur. Quod si capthuram adiecit in rubino perficiendo, etiam contra febrem & malignitatem occulta armasti

Medicamentum ex sulph. rubino anti-phthysicum & theriacale.

armaſti remedium, poterisq; patienti ſidelius auxilium promittere. Sunt, qui ſulphuratum cum arena pura, vel vitreo pulvere pari miſceant & ex retorta igni moderato in recipiens, in quo ſit acetum ſtillatitium, pellant. Inde exit ſarina alba, quæ abluta contra peſtem datur. Alii ſulphur & arenam paribus miſcent cum aq. vitæ, & eodem modo deſtillant in cineribus ad tantum & vlcerâ alia: Verum hæc ratio oleum rectius præbuerit aceto omiſſo.

Laſti ſulphuris tartariſato apponere conuenit affine medicamentum, quod diatartarum eſſatū, tartarum fixum, tartarum vitriolatum, ſal tartari vitriolatum, & rectius cremorem tartari nuncupaueris, q̃ tartarum coctionib. repurgatum ad cryſtallini ſalis modum. Id ſcripſit Penotus in ſuis chymicis & ſpecificis. Tartarum calcinatum de more & contritum ſoluitur ſuper porphyrite in cellâ, vel aliis modis deliquit (manica ſuſpenſum, veſica incluſum & vaporatum, &c.) Solutio filtratur & coagulatur. Sal inde exiſtens ſoluitur, filtratur, & coagulatur denuo. Idem repetitur tertio. Solue vltimū ſalem deliquio in oleum. Huius librâ immitte in cucurbitâ iuſte altitudinis & amplitudinis cum anguſtioris oriſicio. Inſtilla guttatim, ſenſimq; ſpiritum vitrioli partem tertiam, nempe trientem ſi libra fuit olei. Vterq; liquor in ſe mutuo ager, ſietq; latrantium partium deſinitio, & ex liquore ſeparatio deſenſoria, ſeu vt loquitur Penot, ſiet coagulum albiſſimum, à quo humiditas per balneum maris abſtrahenda eſt, & cremor reſectus dulcificandus ablationib. competentibus, ſi quidem mitius medicamentum petimus. Dulcificationem a eam intelligimus, quæ ſit ſpiritu vini aliquoties aſuſo, vna digeſto, iterumque reuocato per deſtillationem. Tunc etiam tartarus vim aliquam ex ipſo aſumit, & longe ſit nobilior. Alias non abluitur, ne vis ſalina pereat, quæ tum ex tartaro eſt, tum vitriolo, duobus ſalibus eſſentialibus, & oleoſitate in vnum coeuntibus. Hoc compendio ſic deſcribitur: ol. tartari ʒiij. ſp. vit. ʒj. Inſtilla guttatim in vitro capace. Coagulum ſidat. Aqua abſtrahatur lacinia: Cremor leni igni exicceſcat. Aſuſo ſpir. vino radice Elenii tincto digeratur. Deſtilla. Ter idem repete aut ſapius. Vluſ in calculo cum aqua ſaxifraga doſi à ʒj ad ʒij. datur & contra peſtem ex aq. cardui ben. & ad obſtructa cum aq. petroſelini.

Tartarum
vitriolatum
Penoti.

Vluſ ſingularis medicaminis eſt contra calculum experientia Penoti, qui drachmam dimidiam eius miſturâ, quæ quatuor partes habuit ſpiritus vitrioli & quintam olei ex tartaro calcinato, ſeu ſale eius, contemperaui cum iulepi roſaci ſextante, & ſemuncia aquæ cinamomi, propinatq; expulit lapidem. Dicitur renes efficaciter detergere, quod alias de ſale nitroſo, & ſpiritu vitrioli itidē ſalem ſuum ſecum vehente eſt copectum. Miſturâ vero alterius, quæ olei tres, ſpiritus quartam partem continet, doſin deſinit à ſemiſcriptulo ad integrum in calculo cum aqua petroſelini: pro diaphoretico ad ſudores mouendos proponit ſcrupulum ex aqua cardui benedicti ſextante, & vncia vini: ad purgandos hydropicos capit eiſdem ſcrupulū, miſcetque mellis roſati (ſyr. roſati ſolutiui) ſeſcuncia & vini inulati ſextante: In retentione menſium & vrina præbet cum vnciis duabus vini albi. Hæc Penotus. Crollius fere omnia in ſuam baſilicam trātulit, voluitque videri correxiſſe.

Calculus.

Diaphoreticum.

Anthydro-
pnum.

Salem tartari iubet aqua agriſimoniæ aliquoties ſoluere, filtrare, & coagulare. Deinde trientem deliquio cellâ ſuper porphyrite, vel in manica in oleum reducere, & per filtrum trāicere: inde in capacem ampullam immittere, & guttatim ſeu paruis ſtillis inſtillare olei vitrioli rectificati ſextantē: quo facto poſt ebullitionem & feruorem deſeſſura ſit ſarina candidiſſima, à qua abſtrahenda ſit humiditas per deſtillationem in balneo maris. Monet non nimirum vitrioli oleum addi debere, quia nimis acceſcat ſal, nec purget.

Merſeſe-
rent.
Tartarum
vitriolatum
Crollii.

Vnde conſtat, Crollio propoſitum fuiſſe purgandi ſcopum, quem expedire dicitur quatuor modis, vomitu, ſecſſu, ſudore, vrina: Vomitu a. tantum, ſi vitrioli ſpiritus ſit parcior, ſeu nimis parua quantitate. Propter ſaporem nauſeabundum ex hydromelite rectius præberi arbitrat. Commendatur mirabiliter in quartana, & omnibus aliis febris, quod tartarum hærentem in corporibus reſoluat: Præterea etiam in hemiplegia, calculo, renum obſtructionibus, inſarctu venarum, contractura, hydrope, menſibus retentis, melan- cholia ſplenis duritie: quæ & ipſa non ſatis prudenter prodidit. In omnibus febris miranda præſtare dicebatur. Hoc præconium viſum eſt hyperbolicum nimis. Ideo verſa pagella, conciditur diciturq; in febris. vtiliter exhiberi. Multum autem diſtant dari vtiliter, & miranda præſtare.

Hæc aqua au-
dacia quæ
auſu eſt ex-
petiri?

Purgare fertur per quatuor emunctoria: Et tamen catharticum eſt addendum, vt per inferiora moueat. Imo cum adhibetur digeſtiui loco, ſubmittendum ipſi eſt panchymagogum: ex quibus intelligimus catharticum eſſe generale & incertum, vt & antimonii purgantia medicamina: vrâ. certo modo vacuet, dirigendum eſſe, quod ſit dupliciter, miſturâ ſcil. & additamentis. Vomitiuum per ſe eſſe, facile æſtumes ex ſapore nauſeabundo, & acrimonia qua ventriculum ſtimulat. Deinde ſi non datur via ſurſum, natura malum hoſpitem vndiqua que expulſura ſeceſſum molitur, aut ſi hic quoq; intercluſum iter eſt, diaphoreſin, vel diureſin. Non itaq; proprietate aliqua, ſed irritando purgat. Deterget vi ſalium, & impetum humorib. addit inciditq; craſſa, quod & alii ſales facere ſolent, & ideo ventrem, reneſq; comouere. In febris. melancholicis & phlegmaticis non male commendatur, poteſtq; tūc dari cum oxymelite helleboratio, & aqua, vel diluto bugloſſi. In febris. bilioſis non multum ei videtur tribuendum. In calculo ſal vterq; vitriolatus, & tartareus præclarus eſt. Verum melius poterat tunc parari medicamentum ſi ſales puri ſoluerentur aqua ſaxifraga, aut vino albo, aut iulepo vinoſo, vel oxymelite ſilli- tico, &c. Vt contemperentur rectius, ſolue ſalem cryſtallinū tartari (qui colligi facile pōt ſi oleum tartari diluas aqua pluuiâ, vel alia cōi deſtillata, ſæpeque per filtrum trāicias vt pinguedo lixiuialis, & nauſeoſa ſecedat cum ramentis fauillæ: Deinde aqua ad paucâ redacta cryſtallos conſiſtere ſinas, vt in halinitri diluto & aliis) ſpiritu vini correctiſſimo, vel menſtruo cœleſti alio ſimplicib. ſaxifragâ vim habentib. contemperatis vini ſpiritu, qui eſt familiaris tartarico ſali: In alia parte ſolue ſalem ex colcotare, vel quod melius ex ipſo vitrioli ſpiritu ſimili artificio cryſtallorum collecto: Solutiones commiſtas circula aliquandiu, vt ſales bene vniantur, & ſimul à ſpiritu vini cœleſtem qualitatem nancifcantur. Tunc reuocato ſpiritu ſales coaleſcent, conſiſtentq; quanquam ad vſum ſatis ſit, ſi tantum fiat deſtillatio ad oleoſitatem:

Laudator hy-
perbolicus ſe
ipſo pndeſa-
ctus.

Quo modo
vitriolarum
tartarum e-
laborare
ſitius poſſit.

De hac

De hac addere potes iustam dosin aquæ solani halicacabi sacharata, vel syrupo ex flosculis hyacynthinis violarum confecto temperata, vt simul acrimonia leniatur: vel vtere alius pro te nata ex magno talium cumulo electis Eadem mistura ex eodem syrupo cum aq. melissæ vel buglossi dabitur ad effectus melancholicos: Ad Epilepticos autem cum decocto guaiaci & cornu ceruini: Potest & laudans opiato adici, omninoque varie accommodari. Hoc itaque est, quod monere possumus in illo medicamento. Paretur sane per repercussionem ex sententia Penoti & Crollii: Sed porro per vini spiritum extrahatur essentia salina: aut si salem crystallinum volumus, per aquam stillatitiam dulcem, sapius filtrando & coagulando arte crystallorum.

Ita secedet sauisilla, quæ est in lixiuiis, & oleis combustorum. Si placet: ex cinerea ista fatina potes terram virginiam facere, eamque per se elaboratam sali suo denuo coniungere: quæ erit elaboratio ingeniosior.

Aliud repetcussium.

Diurium alkalifatum.

Oleum vrinae per distillationem elaboratum, misce cum liquore salis alkalis seu sode, quæ similiter ex repurgato solutionibus filtrationibus, & coagulationibus sale fit per deliquium factum. Hanc misturam repercussam primo destillare ad siccum, post sublimare potes, & sublimatum corrigere vini spiritu particulatim sapius affuso, vna dig. so. & leniter reuocato. Hoc medicamentum vsum magnum habet in impuritatibus & obstructionibus meatuum vrinariorum, in febribus phlegmaticis, & melancholicis, in oculorum affectibus nonnullis, si quidem induritie adhibeatur, & similibus.

Vnguenta de scensoria, quæ fixa dicuntur.

Liquamina quoque & vnguenta fiunt eadem arte ex pinguibus, vt oleo vrinae cetera olea coagulantur. In mineralibus oleum mercurii sublimati descenditur liquore salis petrai, & fit medicamentum quod catholico æquiparant: Liquor plumbi vnguentum fit liquore martis ad vulnera & vlceras: Potest & parati cum liquore veneris, vel antimonii ex calce, quæ in antimonio fit regulo in scorias corrupto, per ferrum & tartarum, aut etiam halonitrum. Si extractionem lithargyri per acrum fixeris oleo antimonii, vel arsenici, accipies liquamen contra canerum, & vlceras cacothæ: Ita duo liquores arseni scilicet & plumbi se mutuo descendunt, fitque dulcedo quædam ad corrosiva vlceras felix. Dabit autem experientia talium non parua copiam studio arcanorum chymicorum, liquoribus calcium & cinerum, saliumque contemperatis. Vires æstimantur ex natura rerum, & qualitate per artem accessoria.

Liquamen arsenicale saturninum.

Mysteria fixa solutorii lapidum.

Quercetanus circa finem suæ pharmacopœe restituta vocat elegans, magnum & non contemnendum mysterium, (a) si quis lapides cancrorum, testas ouorum, concharum, cochlearumque operimenta, perlas, coralia & quæ istis sunt similia (adde varios lapides ex hominibus & aliis animalibus, nec paucos minerales quos aceto terebinthinato solimus) vel aliis modis in calces solubiles redigimus ex quibus postea olea seu liquores descendendos paramus, aceto vini, hydromelitis vinosi, berberum, limonum, &c. soluerit, & solutioni filtrata instillet guttulas liquoris tartari: quo efficiatur medicamentum ad calculos, strangurias, dysurias, ischurias, &c. Imo si elaboraueris essentialius ista coagulata, vt paulo ante admo- nuimus, pro rerum natura etiam vttiliora obtinebis.

Calcem perlarum per acetum terebinthinatum factam, & edulcoratam solue deliquio per suos menses. Liquoris guttas aliquot instilla in spiritum vini optimum. Evadet coagulum quod Crollius vocat butyrum scissile, viribus roborandis & tabidum vtile ex capi destillato datum. Sic liquor arsenici commistus cum tartareo prius sulphurato (incocto scilicet sulphure) oleo, laudabilem medicinam ad externa mala exhibebit: Et si essentialiter præparaueris, etiam ad interna, temeritate tamen vitata.

Thomas in secretis cap. 2. alium vsum lactis ex repercussione nati indicat. Acetum extractionis Lithargyri coagulat liquore salis alkali. Lactis hinc facto calcem argenti aut aliorum metallorum & lapidum imbibit, & in Athannore torret donec lapis existat, quæ ratione potest fieri lapis chirurgorum.

(a) Nihil aliud hoc est, quam calcis à suo liquore menstruo separatio, qualis fit etiam in solutis metallorum. Si aceto stillatitio soluas perlas, vel coralia & similia: solum filtras, & mox instilles ol. tartari, efficitur sedimentum, quod separato liquore edulcoratur. Fac aquam valde acidam ex phlegmate vitrioli & oleo acido sulphuris. Solue hac margaritas & similia. Solutioni filtrata instilla liquorem tartari. Fiet cremor. Affunde aquam stillatitiam dulcem Digere. Abstrahere à sedimentis per lacinias. Affunde aliam, idemque fac quartum. Sedimentum tandem vini quinta essentia perfunde & circula. Abstrahere essentia habebis subtile medicamentum. Aliter: Margaritas in porphyrite in farinam, seu lauorem tritas mitte in cucurbitam. Affunde menstruum acidum soluens (acetum hydromelitis, vel aliud acre, aut succum limonum spiritu vitrioli acutum, &c.) vt duobus digitis excedat. Claude vitrum exacte. Colloca in cineres calentes, vt soluantur perla. Si vna vice id non fit, muta menstruum, donec tota substantia deliquerit. Solutiones destilla ad siccum. Affunde aq. stillatit. dulcem. Macera: Destilla, quod ter repete, aut donec acrimonia abierit. Calci huic affunde optimum ex maluitico vini spiritum. Digere. Destilla blande. Redde alium. Digere, destilla, idque repete donec oleositas spiritus perlas in oleum mutauerit, quod cum nouo spiritu digerere & per alembicum extrahere queas, tandemq. abstrahito spiritu per se dare. Si tabulas vis, cape quantum vis. Affunde spiritum vitrioli, & fiet lac. Ex hoc secedet calx candida. Abstrahere humorem, & cum sacch. crystallino q. s. aqua rosacea soluto fac tabulas perlas.

CAPVT XXXVII.

De compositis per infusionem & coctionem.

VT simplicia extracta fiant infusione, & coctione cum proprio, vel alieno menstruo, quod aut analogum est virtuti rerum, aut correctivum alicuius nocimenti: Ita & composita, quorum quedam cum suo menstruo in forma liquida relinquuntur, quedam coagulantur ad medias, tertias, sapā, aut etiam siccum: ut quoque ibi erant quedam extemporanea formaliora, quæ per impressionem virtutis fieri dicuntur, quedam magis materialia: sic & in hac extractorum commixtorum classe mercuriali, sulphurea, salina, minerali, vegetabili, animali. Maxime vero huc referimus vel succos diuersos confusos, & coctione perfectos: vel res aridas suis menstruis infusas, coctasque, quantum liquor à fecibus separatus filtratur diligenter, & circulatur, siue ut integer feruetur, siue ad modum aliquem reuocetur, vnde postea nascuntur itidem iulepi & syrapi chymici, plane ut in simplicibus. Diuersorum autem generum non tantum ratione principiorum, elementorum, & discriminis mistorum: Verum etiam virtutū & effectorum, ne quid de gradibus exaltationum dicamus. Coquuntur, infundunturque ad commiscendum vel integrā solā, ubi tamen postea fit segregatio secum: vel integrā & extracta: vel mirā extracta: Item magisteria solā, vel extracta & magisteria, pro scopo, consilioque Medici. Formulas paucas ponemus, cum res non sit difficilis intellectu. Quercet. in pharmacopœa oleum sulphuris in crocum conuersum promittit. Pares spiritus acidi ex sulphure & vini confundit, inque cochleari ferreo super leuita piuma cogit ad consumptionem (spiritus videlicet vini, aut humiditatis.) Sinit residere postea per aliquot dies, donec in crocum puluerem conuertantur, qui in aere humido solet liquefcere. Putat esse inflauratium epatis propter chalybem, & ex consequente remedium cachexie, epatice, hydropis, &c. Ne Paracelsicum spiritum omittat, vocat, magnum secretum & admirandis virtutibus præditum. Non est simplex arcatum: sed oleositate salina, & ferrugine mistum. Eodem modo posset quis procedere cum vitrioli spiritu ex matre, vel venere adulterio martis affecta.

Substituimus essentiam ex Elixire colcotaris, & croco martis. Cape colcotar. Extrahit terram virgineam decoctione cum spiritu vini in diplomate vitreo. Et adde crocum martis vel ex limatura chalybis extractum, vel scorii chalybis. Mistu affunde spiritum chalcanthinum ex vitriolo chalybis. Digere per aliquot menses, donec vniantur philosophica via. Ita habebis medicamen pro vino chalybeato essentiale.

Cum vis uti, cape vinum infusionis alkermes, vel melissæ, vel totismarini & caryophyllorum, similitumue. Adde essentia quantum decet, ut ad libram vnam drachmæ quantitate, quam augere potes. Bibe tribus vicibus præpurgato corpore. Oportet autem in usu perseverare, & in nodis lunæ vacationem repetere. Quomodo lapidem suum medicamentosum conficiat Crollius, videre potes apud ipsum in Basilica p. 270. Tu sic age: Cape vitrioli Rom. vel Vngarici lib. i. Aluminis: Boracis Veneti (aut spumæ vitri, aut alcali) an. ℥iij. balonitri ℥ss. soluantur lixiuio ex cineribus sarmentorum (vel vino per cineres millefolii, vel scorii, alchimilla, &c. transcolato: vel vrina.) Adde aceti decoctionis lithargyri colati partem tertiam. Commisce & coque in lebere ferreo (vel olla operculata in cuius operculo sit spiraculum, & foramen, per quod possum spatulam immittere & materiam versare.) Cum tertia pars liquoris est consumpta, muce misturam ex pulueribus vitrioli albi (quod solent ex viridi Germanico facere per coctionem) selibra pondere: lapidis calaminaris exacte lauitati: Boli armeni in farinam impalpabilem redacti an. duabus vnciis: Croci ex scorii ferri, ferruginis ex bacillis vstorum ferramentorum, aut croci martis, i butia Alexandrina iudem in pollinem deducta, singulis vnciis, cerussa plumbea triente. Misce sedulo, & coque ad lapidem.

Hæ compositio crassior & rudior est quam pro chymica arte. Qui ergo intendit huius ductum sequi, omnia ad medias cocta, cum adhuc feruent, per manicam traiciet, & postea leni igne diuaporare sinet usque ad sapæ consistentiam, ita ut offa adhuc madeat. Hanc diuidet in capsulas ligneas & in loco sicco, calidoque plenius coagulabit, ibidemque reponet ne humore diffusetur propter sales. Cū vi voles ad Erysipelas, particulam resoluas aqua spermaris ranarum, aut semperuiui, aut succo lumbicorum terræ cum aq. sambuci extracto: Deinde splenia imbues, iterumque non nihil exprimes, & calide impones. Ita & phlegmonas cutabis. Doloribus articulorum insigniter prodest itidem calide per lintea applicata eius solutio, quæ aqua, vel vrina, pro qualitatibus primæ concursu potest fieri. Reliqua vide apud Crollium. Vbi topi sunt dissoluendi, addi potest sal ammoniacum: In strumæ argentum viuum: In Gallicis gummi guaiaci: In scirrhis, ammoniacum gummi, galbanum, & similia, cauendo ne inter coquendum exurantur. Ita de hoc lapide succi compositi, exemplum huiusmodi proponi potest: succus cydoniorum rasura & expressione ex pomis factus: Succus malorum fragrantium & dulcium: succus cerasorum: cum aliqua portione aciditatis citri, vel limonum, vel berberum: vel etiam spiritu vitrioli adiecto contemperentur probe, & per colum traieci includantur cucurbita vitrea. Digerantur, donec secessio fiat. Fecibus abstrahis, & si quid spuma erit, sublato, iterum digerantur. Sedimentum tollatur, itaque pergatur, donec purus liquor maneat. Hunc decoque ad modum pro arbitratu. Ita mustum & succum pyrorum adiecto syrupo de cinamomo potes tractare.

Si vis purgans: Sennam turpetum, hermodactylos, &c. coque ex aqua solutionis tartari tertium quartumque repetita. Decoctum colatum coagula ad mellis consistentiam. Tunc potes succo rosaceo solutum, colatumque digendum immiscere, ut non sit opus vna coquere. Quod si placet purus liquor, digere, seu circula in Pelicano, ut prius dictum.

Per infusionem Rulandus spiritum aureum purgantem fecit, trochiscorum albandali puluerem spiritu albandali.

Crocus martis spiritus sulphurei sale & oleo vini confectus.

Medicamen pro vino chalybeato ad cachecticos. Diacolcotar.

Lapis mirabilis chirurgorum.

Erysipelas.

Succus compositus postus confortans.

Chymicum decoctum purgans.

Infusum co-
positum
purgans a-
quas.
Compositio
Cathartica
coelestis seu
hydromeli
purgans.
cathartica
formalis su-
pra 445.
Antiasthma
ticum.

vini perfundendo, extrahendo, filtrando, digerendo ad puritatem quasitam. Hanc artem componendo sic imi-
taberis: Cape succum radicis esule & rad. ellebori nigri. Cola ad purum. Digerere, donec dulcescant, rubescant, omni
sedimento deposito. Coque ad spissitudinem sapa. Affunde spiritum vini infusionis caryophyllorum, macis, & cinamo-
mi. Digerere, & procede per modum tincturarum. Illum spiritum postea in suo vitro reponere. Vt arcanum celestis, pur-
gans consequatur, hydromeli vinosum ab omni feculentia repurgatum affunde pulveri ex folio Indo, macis, sem. anisi,
rad. Elenii. Stent in infusione, quo ad hydromel vinum attraxerit. Deinde per filtrum triaxe. & include ampulla addita
certa quantitate mercurii vite, vel auri vite, vel præcipitati, vel a ferri essentificati vel florum antimonii, vel croci
metallici: vel calcis antimonii: vel reguli: vel aquilæ celestis, vel viri stibii: vel viri ex plumbo, aut marcasitha, vel
turbitu mineralis & similium, quæ iam certatim à chymicis elaborantur.

Ad asthma ex obstructione à phlegmate, cape vini Bryonia partes duas, spiritus vini, vel iuniperi partem
vnam: theriacæ Andromachi partem octauam: aquæ cinamomi partem dimidiam. Omnia commissa digerantur, donec
vino essentiarum facta sit. Postea cola: circula ad purum. Ex collectis & cinesactis sedimentis, fecibusque salem per a-
quâ scorpis collige & circulato liquori adde. Vt magis placeat, misce solutionem sacchari crystallini, & margaritarum.

Balsamus ad vlcera pectoris & pulmonum ex Rorella herba: Rorella libras ij. collige puris manibus,
& à sordibus purga. (Loco eius tabacum Americanum, aut hydropiper potes sumere.) Huic quam recen-
tissimæ, nec lotæ affunde quinta essentia vini maluatice lib. 6. Digerere per mensem vase clauso, vt tingatur rubro. Tunc
exprime fortissime. In expresso macera per dies xx. glycyrrh. sem. anisi an. 3ß. cinamomi 3j. macis, zingib. an. 3ß. ca-
ryophyll. 3j. rad. elenii, symphyti maioris an. 3ij. coriandri, cal. aromat. galange an. 3ij. nucis mosch. 3v. carnû da-
tylorum 3ij. Hæc concidatur minutim, illa puluerentur. Macera per dies 20. in superiore extracto vase clauso. Tã-
dem expressum serua. Cum vti voles, adde sacch. candi ad placitum: vel hoc extractum: Sach. albi puluerati lib. i. aceti
stillati 3ij. Digerere super cineribus calidis per sex horas. Deinde affunde aq. vitæ rectificata tantum, vt duobus digitis
exuperet. Digerere, donec coloretur. Effusa tinctura affunde aquam nouam, idque repete, donec cesset tingere. Separa spi-
ritum vini balneo. Essentiam circula cum aq. rosaceâ.

Pro hac erit Mellis essentia, quam sic faciunt: Mel pulueri filicum bene loto immiscetur, vt pasta fiat.
Huic sp. vini affunditur ad duos digitos. Digerere horis 5. vel 6. vt coloretur. Collige & reliquas tincturas, & destillato
spiritu ad consistentiam sapalem redige.

Dolores den-
tium.
Ophthalmi-
cum digestis.

Ad dolorem dentium, para infusum ex Laudano opiato, caphura, & vini spiritu. Ophthalmicum
sic efficies: Aqua rosacea discute albumina ouorum quanta vis. Adde succi chelidonia ad purum filtrati & digesti
partes duas, & vnam succi cancerorum contusorum cum pauco vitriolo albo, & momento salis prunella seu haloni-
tri puri. Include vitro & digere. Sedimenta tolle. Purum liquorem serua, quem per puluillus applicare potes, addita
aliquando aqua feniculi, vel euphrasia, in qua sit extinctus lapis calaminaris, & calx antimonii. Si calor maior est,
potes rosaceam camphoratam adicere.

Epithema
ad caput.

Eadem arte consequeris digesta ad vsus externos: veluti ad dolorem capitis: Cum aqua feniculi,
ruta & verbena fac emulsionem ex semine fœnu Graci, adiecto pauco albi papaueris, & napi. Adde
succum recentis florum rosarum rubearum partem tertiam, aut si hæc deest, decocti florum eorundem ex aceto vini
quartam: caphuræ drachmā: sique non sumisti decoctum rosaceum ex aceto, appone acetum rosaceum. Digeran-
tur omnia simul per noctem. Post fortiter exprimantur. Expressio circuletur ad purum, & seruetur. Si ex tempore
parare velis, non opus est digestionem & expressionem.

Ita cape aqua rosac. libr. mediam, aceti rosacæ sescunciam, succi ruta vnciam, mithridatii semunciam:
Laudani opiati dimidium scrupulum, caphuræ scrupulum. Cetera potes in vitro clauso digerere, colare, & per purga-
re circulando, si velis reponere: caphuram autem in nodo dimittere, & sic relinquere.

Pectorale.

Epithema
cordiale in-
fusum.

Maluatice libra dua aceti rosac. libra media: aqua rosacea sescuilibra, trochiscorum de caphura drachma;
specierum diaxyloaloes, laticantis rasis, cordialium temperatarum singula media drachma. sp. diarhod. abbatis
sesquidrachma: solutionis coraliorum in succo berberum: solutionis margaritarum in succo limoniorum singula se-
muncia. Stent in digestionem, & postea sic maneant sine separatione, saltem ad fundum sidente crassamento. Potes tin-
cturam rosarum, santalique rubri & caphuram nodo includere, & in liquorem demittere. Si calor non obstat, cro-
cum adde, vel tincturam eius.

Si omnino separate feces placet factis digestionibus, id age: sed oportet salem ex combustis e-
licere, & liquori addere. Alias vel purum, vel remissum licet pectori, ventriculo, carpi ap-
ponere.

C A P V T XXXIIX.

De compositionibus promiscuis.

PRæter hætenus commemoratas compositiones essentiarum, sunt & aliæ nonnullæ communes
cum officinis.

Est enim & expressio compositiua, & confusio, qua Cræmata conficiuntur, iulepi, portiones nonnul-
læ, &c. Est amalgamatio, & officinarum malaxatio, seu subactio, qua massæ fiunt, & inde porto pilulæ,
boli, placentæ, turundæ sacharatæ, panes martii, trochisci, auiculæ, & aliæ medicinarum formæ, quo
pertinent & pentacula Crollii & Xenechdon Paracelsi scriptum, seu tabula ar senicales contra pestem: I-
tem poma ambra cum similibus.

Quædam commiscuntur per colligationem & illigationem vnde fiunt vnguenta, & tabulata ex
sacharo

Emulsio.

Gelatina.

Emulſio antipharmaca.

Ol. cinamo
minum ex a-
mygdalis.

— *Oleum alexi-*
terium.

Ol. Amygdal.
linum aro-
matizatum

2

Neruinum.

is Unguentum
per nervinum.

Expressitium pectorale.

Ad tussim
validam.
Ad pestem.

Ad vigilias.
Vaguentis.

quentum contusione cum butyro eluto, vel adipe recente, coctione, cui additur aliquando aliquid vini, hydromelitis, vel aceti, prout conferte arbitramur (si adest proprius succus aut decoctum, melius est ad vitruem internam) & demum expressione super aquam frigidam in patina contentam. Congelata pinguedo colligitur, & si adhuc humiditatem aqueam inutilem habet, digestionem perficitur, reconditurque. Si libet, addes olea aromatata, faciesque balsama. Verum de expressis satis. De compositione per confusionem nihil attinet dicere modo symbolum inter confundenda obseruetur. Vnum tantum atque alterum proferamus. *Crystallinum saccharum solue spiritu iuniperi quantum solui potest. Id fiet per coctionem in diplomate. Solutionem confunde cum aqua hedera terrestris cui immista sit pauca cinamomi vel Langii, aut alia aromatica aqua. Confunde vero ex diuersis poculis more officinarum. Da asthmatico & dyspnoico ex obstructione. Eiusdem scopi est, si amyli Bryonia & Ari misceas cum aqua ex radickibus & floribus Helenii hydromelite maceratis destillata, & postea aceto scillitico penidiis alterato confundas.*

Confusum
pectorale ad
dyspnoiam.

Ad Nephritin.

Nephritis.

Decoctum tartari. Confunde cum aqua althea & alkekengi. Adde iulepum violaceum. Si dolor ingens est, a liquid laudani chymici dissolue aqua aut iulepo.

Ad Dysorian.

Dysuria.

Tartarum vitriolatum solue in omelise. Confunde cum oxymelise scillitico, & prabe haustum. Aqua saxifraga alba & herniaria misceatur cum spiritu vitrioli ad aciditatem. Deinde fiat crama cum iulepo violaceo ex papaveris flosculis. Adde potest emulso althea ex aq. hamameli, si dolor vrget nimium.

Ad febrium ardores & sitim.

Ad sitim &
ardores fe-
briles.

Lapidem prunella aqua fontana solue, dum incipiat sapor animaduerti. Tempera cum iulepo rosaceo, aut violaceo. Si placet aciditas, cape aq. oxalidis ex succo destillatam. Adde succum limonum per lacinas depuratum, & parum tartari crystallini. Si ventriculo & epati times, ne nimium frigescant, adde tertiam partem vini albi non sulphurati.

Refectiuum
dilatatum.

Oxysacharam ex succo limonum, citri, granatorum & berberum corallato misce cum vino albo oligophoro. Da ad reficiendum vires. Si est tinctura ex rubris florib. tunicis, aut santalo, vel rosas, vinum prius his afficere potes. Et si grata est dulcedo patienti, crystallinum saccharum rosarum, aut violatum admisce. (Vulgaria sacchara sunt suspecta propter igniculum calcis, qua solent saccharum affinare, id est, ad finalem albedinem perducere.) Diluta purgantia facies ex infusione croci metallorum, vel mercurii vitæ &c. cum iulepo rosaceo contemperata: aut vino absynthite si hoc placet. Omnem gustum sic potes obtinere. Incorporationum exempla in signia sunt in laudano opiato & similibus Eleocharis. Variæ sunt purgantium massæ, quibus abundant libri chymicorum. Materiarum sunt extracta. Monet Crollius in suo *Panthyragogo* ex colocynthide, agarico, scammonio, elleboro nigro, aloe, sp. diarhodon per spiritum vini extractis, solere in extrahendo vim purgantium debilitari: & ideo quosdam addere dimidiam partem puluerum crudorum. Sed hoc parum est chymicum, arguitque artem defectus. Promittit enim illa exaltationem non deminuitur em virium, nec vult perdere, vel destruere essentias, sed in paruam molem totam vim misti contrahere. Videant ergo illi, quorum extracta sunt eneruia, quam caute ea parenti. Est compositio quadam Pauli Simleri in nostris officinis titulo ex tracti diacolocynthidis, & mechiocana.

An extractis
ex purgantibus
essentia com-
positis recte
addantur
cruda.

Extractum diacolocynthidis Simleri.

R. Sp. Diamb. ʒss. diarrhod. abb. diatrion sanct. an. ʒiij. diaxyloal. Latific. Gal. an. ʒss. pul. piperti longi, nigri, cinam. interioris acutiss. an. ʒj. croci spica cels. an. ʒj. schœnanthi ʒss. incidenda incide, contundenda comunde. Super has species funde vini sublimati quater vel quinquies destillati q. s. vitrum sit crassum, & ne spiritus exhalent, oblinatur Hermetice. Ponatur supra fornacem calidam, vel ad solem: quotidie aliquoties agitetur, quo ad liquor colorem rubeum induat. Tunc in aliud vitrum placide defundatur. Affunde vinum aliud. Digere, vt prius. Repete id, donec non amplius coloretur. Extractiones tinctas seponere in vitro laufo exacte. R. Poma colocynthidis vehementer amara, super fornace arefacta, leuissimam enucleata num. 6. vel 7. vsque ad uncias quinq. Incisa cultro in tenuem puluerem redigantur. Adde huic agarici trochisci. molliss. ʒix. vel ʒx. cortic. Elleb. nigri in isto tempore collecti & preparati ʒijss. cocognidii ʒijss. salis Indii ʒij. myrrhe selectæ ʒss. fol. chamadryos vera absq. stipitibus. fl. stoechados Arab. an. ʒij. gr. v. cortic. mirbal. cheb. citrin. an. ʒijss. gum. sagapeni ʒss. Euforbii albi ʒss. comminuantur in puluerem omnia coniciantur in cucurbitam ampli fundi & stricti orificii. Affunde extractionem superiorem ad digitos 6. vel 7. si non sufficit extractio, adde aq. cinam. Vitrum Hermetice obsignatum parte ima in vas ficulnum ponatur, & fimo equino circumdatum maneat in loco calido, vt frequente agitatione color augeatur. Id absolui potest mense vel circiter. si que digestionem tali, vt qualitas furibunda mitescat & acrimonia desinat. Si diutius etiam in digestionem permaneat, essentia extracta dulcescit, & iucundior redditur. (Nota ignem naturæ Palmarii) non labefactata purgatrice. Potest addere vnicuique morbo appropriata & preciosa. Coletur per setaceum. Abundantior liquor per destillationem abstrahatur. Extractum denuo extrahatur per vini spiritum addita aq. cinam. Tandem redigatur ad consistentiam sapalem, quæ circulari cum aq. ros. fragrantissima potest. Reliquia omnium extractionum comburantur extrahaturque, sal ex illis per menstruum separatim. Preciosa additamenta sunt hæc: R. marg. prepar. ʒij. coral. rub. prepar. ʒss. hyacint. prepar. ʒj. ol. mastich. still. ʒij. ol. macti still. caryoph. still. an. ʒss. ol. nucis still. gut. viij. ol. cinam. gut. viij. moschiger. iij. ambra gr. iij. salis ex caputib. mortui huius compositionis ʒijss. aut absynthiantundem. Misce & serua. Dosis à gr. x. ad xxi.

Extractum Mechiocanæ parum differt. Si hoc vis, pro colocynthide Mechiocanæ duplū sume: Cōcillus: Primum species aromatica per se extrahantur. Deinde per se extrahatur colocynthidis: Et si Mechiocanæ extractum facere vis, cape huius duas partes, colocynthidis vnā. Fiat extractio secunda per modū tincturarum, vt est artus. Tercio extrahatur etiam cætera purgantia cum suis additamentis. Tres extractiones cōmisce. Digere in cupa sibi vaporati, seu balneo vaporato per mensem. Operante calore agent in se mutuo, & attenuabuntur, quæq. immista sunt transibunt in mistiā positis sylus trib. morib. Tandem abstrahatur spiritum destillatione usq. ad consistentiam sapam. Hoc sic vii potes adiectis correctiois. Sed si astralius vis medicamentū, nouo spiritu aqua cinamomi misto potes denuo extrahere & extractiones digerere, donec nullas feces ponant adiectis semper si quæ subsederint inter a getendū.

Tandem

Tandem diuide in duas partes: vnā seruā liquidā cum suo menstruo toto, vel deminuto. Alterā de stilla ad succi spissi consistētiā, dumq; adhuc sapaliū est, immisce correctiua. Magisterii perlarum ℥j. magist. coral. hyacinthi, ol. macis, caryophyl. cinam. nucistæ still. an. ℥℥. ol. still. macis ℥ij. moschi gr. iij. ambre gr. vj. m. & repone. Eadem potes & liquido extracto addere.

Hoc dosi granorum XII. satis purgat. Aliud: Cape extracti essentialis ellebori nigri: Extracti essentialis esula ana gr. quinque vel sex. Contempera cum aq. cinamomi & vnica gutta spiritus vitrioli. Fac pilulā.

Aliud: Conserua radicū esulæ dilue aqua decoctionis crystallini tartari. Exprime. Expressum leniter coagula, cumque iam inspissari incipit, immisce olei cinamomi guttam vnā. Fiat massa dosi scrupulari.

Aliud: Extractioni conseruæ florum melissæ adde pulueris aquilæ cælestis grana 12. aut plura, pro vt præparasti & præfens vsus requirit. Da forma boli.

Aliud: Rhob cerasorum inspissā leni pruna adiecto diluto ex aq. ros. & conserua ros. rub. Cum iam densescere incipit, distribue in bolos. & singulis immisce dosin essentia arsenici cathartica, vel mercurii vita, &c. Hoc melius est, quam si rabulata, vel trochiscos cum saccharo faceres. Dosis enim hic non bene potest seruari, nisi quis celeri manu sit promptus, diuidereque simul bolos, & miscere doses queat. Immisceri istæ essentia etiam manna repurgatæ, aut extracto pomorum fragrantium possunt.

Tabulata sunt facilius per extracta, pulueres confortantes, magisteria, olea aromatica & alia. Exempli Gratia. Saccharum crystallinum solue aq. cinamomi. Immisce cum iam ad perfectionem coctum fuerit celesti manu ol. cinamomi, & ambram friatam. Fac tabulas, vel rotulas ad confortandum cor & cerebrum.

Tabula confortantes & vitales.

Tabulæ perlata.

Conserua ex pulpa citri vel limonum ℥j. magisterii perlarum ℥j. salis cornu cernui ℥j. Magisterii matris perlarum ℥ij. Essentia cranii humani ℥ij. sacchari crystallini aqu. ex succo citri destillata soluti ℥ij. vel q. s. Fiant tabula.

Perlata.

Trochisci pectorales.

Solue saccharum crystallinum aqua theriacali, vel antasthmatica. Adde extracti radicum Ireos partes duas: Pectoralis cōfectio.

Rad. Elenii vnā ol. anisi paucas guttas, Formetur rotula.

Alia: Extracti Ireos: Amyli Aronis an. pares. Sacchari candi soluti aq. bryonia rectificata cum tertia parte aq. cinam. q. s. fiant rotula. Potes penidia addere.

Ad pestem.

Solue saccharum aq. Bezoardica, vel succo acido citri & aq. oxalidis aut ros. Admisce extracti cornu cernui debitam quantitatem, sub finem addendo solutum perlarum: & aliquot guttas olei ex seminibus & corticibus citri. De Bezaar & capbura adice quantum placet. Similia obseruari in cæteris possunt. Si spiritum vitrioli, vel sulphuris placet addere, sit paucus. Alioquin lentescit saccharum, vt & a succo berberum acriore.

Pestis.

De Balsamicis compositionibus diximus alias. Illud monemus, industrie mannam præparari debere, si hac volumus pro corpore vti. Præparari potest extractione per rosaceam, vel coctione vel filtratione crebra: aut ablatione, abstracta per distillationem balnearem aqua vsq; ad spissitudinem, quæ postea oleis saturatur, siquidem balsamum roseum volumus, qui fit ex spiritu inflammabili, tinctura, & oleo proprio: si caryophyllatum, aut cinnameum, cum aquis horum, quibus nimirum oleum fuit ex vesica destillatum. Artus est oleum spissum nucistæ abluere decoquendo, donec perdat odorem & saporem nucis moschatæ, siquidem aliud balsamum volumus quam maces, aut moscharæ ex oleo eius liquido. Deinde erit bonum corpus pro variis balsamis. Sumitur & antiquum, ex quo iam spiritus oleosus exhalauit. Hoc curauimus coqui aq. ros. sæpe mutata in qua dissoluitur, sed frigore iterum consistit. Reperito opere perit odor & sapor nucistæ. Si album velis, sæpius laua, vel insola vt ceram. Bibit multum olei, nec rancescit.

Balsama inspissata.

Est & cum miscemus corpora: vt cape ceræ albæ ex rosacea coctæ ablutæque partes duas: corporis nucistæ præparati partem vnā. Colliquecant in concha stante in cinerib. calidis, vel quod tutius est, in aqua satis calida. Commisce diligenter vt corpus fiat homogeneous. Interim salem & tincturā rei, si quidem haberi potest, adde, vt per totum corpus ex æquo distribuatur, tandemq; spiritum & oleum, remoto iam a calore vase, ne inter miscendum euanescent. Ita paulatim sine coagulare, & postea in capsulas diuide.

Balsama ex duobus corporibus miscis.

Ad balsamum moschatum non opus est eluere oleum spissum nucistæ. Sed ita procede: Cape ol. expressitum nucistæ, & macis paribus portionib. (vt an. ℥ij. vel q. v.) adde ambræ gryseæ ℥ij. moschi ℥j. zibethæ ℥℥. (nō Balsamus debet hac extrahi, cum per se sint extracta: si tamen libet, potes eorum olea accipere, quomodo parantur a l. Baptista moschatum. Porta) adde olei stillatitii macis tantum, quantum satis ad consistētiā vnguenti mollis. Misce in aurea concha stantem cineribus modice calentibus.

Pro vsu extemporaneo accipitur pomatum, aut sebum capellarum rosacea elutum: aut cera alba admysto butyro, quorum illa cocta debet esse ex aq. destillata, & diligenter purgata: hoc aqua ros. ablutum. Si itaq; hoc modo vis balsamum ex rosis fragrantibus rubris: Primum in parato habebis tincturam quam paucis vitrioli spiritu colore, & odore exaltabis: Deinde oleum & spiritum rosarum fragrantissimum. Cum ergo soluis corpora, duas sc. partes ceræ & vnā butyri præparatorum, & cōmiscuisti ad linimenti consistētiā, tincturam adde, & subige probe lenissimo calore, cumq; iam coagulare vides, spiritum rosaceum & oleum tantum sub mitte quātum capere potest balsamus, & omnino caue calorem dissipatorium. Nihil attinet salem addere. Nam spiritus vitrioli sufficit ad rancorem arcendum.

Bals. rosac.

Tincturas alienas in defectu propriarum, si accipere placet, spissamentum nucistæ vel macis

debet ad exactam albedinem elutum esse, cui possumus ceram albam coctam apponere. Colorem coccinum præbet kermes granum, rubia, anchusa, & c. citrinum fl. genista, ligna citrina, & c. rubrum ex Brasilio, santalo rubro, & c. crocen. ex croco, violaceum ex viola martia, viridem ex petroselino, cæruleum ex fl. cyani, & c. habebis. Et hæc quidem de balsamis, quæ declarandi syntagmatis gratia, ubi non omnia ad omnium saluam sunt dicta, proposuimus. Salia & calces optime miscebu in suis liquoribus, si quidem elaborata sunt ut possint deliquio solui: Liquoris perlarum vnciam, liquoris hyacinthi violacei duas drachmas: Liquoris crystalli semunciam: salis cornu ceruini resoluti: salis cranei soluti singulas drachmas. Confunde exquisite & coagula per spiritum vitrioli per modum descensorium. Aut si displicet acor, lenissimo cinerum calore expirare in vitro sine, vel etiam per alem bicā abstrahere humiditatem vsque ad eam consistentiam qua nasci crystalli possunt. Si liquorem ex crystallis auri habes, confunde eum cum liquore smaragdi, amethysti, granatorum, & sapphyri. Coagula in crystallos.

Sal composi-
tum conforta-
tium.

Crystalli purgantes.

Crystalli
purgantes.

Cremorem tartari purissimum solue aqua scammoniata, seu in qua essentia pura scammonii sit diluta. Adde salis antimonii parum. Coagula. Imo cremori tartari aqua endiuia discolo pro certa dosi misce aquulam celestem, vel ceterorum mineralium purgantium aliquod: & postea coagula secundum artem. Istud coagulatum dabis delicatulus, qui omnem fere saporem respuunt, licet & vtrumque seorsim dari queat, ut: Cape susculum capi aliteratū limonis acidus & croco adiecto pauco saccharo. Solue in eo tartari cremorem purissimum.

Sal mirabile

Fateri necesse est infinita posse exempla proponi: singularium enim numerus percurti nequit humanitus, & est artis copia amplissima: Inter ea & hoc singulare est: ut Galliam melius sanes per sudorifica, cura tibi perforari lignum & intus excavari ad fistulæ modum, seu cannæ. Hanc cavitatem imple sale eiusdem ligni ex scobe. & reliquiis decocti cinefactis per aquam phlegmaticam decocti parato. Potes & sale communem alteratum gummate ligni intrudere. Occlude, & cōbure in carbonem. Sal in lapidem cogetur confugiente ad eū succo interiore, & vna coalescente. Hoc vti poteris ad sudandum cum decocto guaiaci, aut cornu cerui, & c.

Ad articulos languidos post curam veneream reliquos eodem modo sale parant. Truncum fraxini, vel iuniperi excava ad instar tubi aquarii. Farcis cavitatem sale cōmuni. Obturato foramine cono ex eodem ligno truncum combure. Fiet item sal lapideum. Serua loco calido. Cum vti voles, solue spiritu vini, vel aqua stillatitia guaiaci, aut spuma decocti, & perfrica articulos, & tendines in contractura ex pleonasmō, adde liquam cætaxi, & pinguedinem humanam recentem. Tantum de Alchemia pharmaceutica.

Quoniam autem medicus Hermeticus non semper vitur operose confectis medicamentis, sed interdum etiam Hippocraticum modum sequitur, videmus huius artis Professores, & celebratores in suis scriptis non omisisse artificiosas compositiones antiquorum quas iubemus Tyronem: & suis autoribus petere & potissimum Cratonem, Langium, Quercetanum, Crollium, Penotum, Forrestum, Anglicum, Capiuaccium, & c. consulere. Plurimas quoque descriptiones in aduersariis habemus: sed corollarii loco tantum de duabus loquemur.

De confectio-
ne alhermes.

Apud Mesuen extat confectio Alhermes ex serici recens succo granorum kermestini lib. i. qua maceranda est in succi pomorum dulcium & aqua rosacea ana sesquilibra per horas 24. posteaq, nonnihil coquenda, donec tinctura rubea transferatur in liquores, quo facto per colum traicitur, & seposito serico sacchari sesquilibra cum colatura coquitur ad mellis consistentiam, dumq, adhuc calet ossa cor simi ab igni iubetur admisceri ambræ confectæ semuncia, qua recepta submitenda sunt pul. xyloaloes crudi, cinamomi crassi an. ʒij. lapidis Lazuli preparati & loti, margaritarum mundarum, candidarumque an. ʒij. sol. auri ʒij. moschi ʒij. Hæc est confectio vulgaris propter lapidem Lazuli ob quem putatur medicamentum purgare, aut si non purget, vrere & putrefacere, cum sit magna pars compositionis. Verum aduertendum est, tanta quantitate non preberi vi effectum istum consequatur, posteaq, aliorum copia, atq, etiam præparatione reprimi. Quidam mutarunt descriptionem in aliam, quæ est huiusmodi. R. Sp. Diamoschi dulc. ʒij. diamarg. frig. De gem. frig. diacoralium (quod fit ex Sp. diarhadon abb. ʒij. coral. rub. ʒij. gemm. præp. an. ʒij. fiat pollen impalpabile) an. ʒij. sol. auri n. 102. lapidis Lazuli cum aureis punctis optime preparati, quig, fuerit transparens, ʒij. Lap. precios. præp. an. gr. xv. Eboris rasi ʒij. gr. v. Bezsar orient. xyloal. cinam. ambræ sincera an. ʒij. ossis de corde cerui non rancidi, nec exesi ʒij. conserva rosar. rub. Buglossi, viol. Lactuca Hispanica condita an. ʒij. nucista in India condita. rad. Buglossi condit. cortic. citri condit. myrobal. chebul. condit. an. ʒij. cortic. arantiorum condit. ʒij. Moschi Alexand. ʒij. Serici crudi succo granorum infectoriorum coccii recens tincti ʒij. granorum kermes solidorum, confusorum aliquantulum, & laxo nodo inclusorū ʒij. succi pomorum dulcium aqua ros. aqu. cardui ben. an. ʒij. vel q. s. sacchari fini ʒij. vini maluatici ʒij. m. fiat Electuarium. (a) Cum hac confectio comparatur illa, quam de hyacintho appellant quæ habet hyacinthi orientalis, coral. præp. terra sigillata an. ʒij. granorum kermes solidorum: rad. tormentilla. Dictamni albi: sem. citri: croci: ros. rub. omnium santal. ossis de corde cerui: seminis acetosa: portulacæ: rasura eboris an. ʒij. sapphyri, margaritarum, smaragdi, topazii, serici, crudi, auri, argenti an. ʒij. capbura ʒij. moschi ambræ an. gr. xij. sacch. soluti aq. cinam. & ros. q. s. fiat tabula pondere drachma vnius. Dantur in febribus malignis.

Alhermes
improbatur

Alhermes de
scriptio mu-
tata.

Confectio de
hyacintho.

Hæ sunt illæ nobiles confectioes quas in roborando omnibus cæteris anteferunt. Solemus autem etiam alhermes in rotulas, tabulasue cum saccharo redigere addito elixyre vitæ moschato quantum sufficit ad solutionem sacchari. Ita fit confectio vsus melioris.

Elect. cardi-
acum.

Chymian magis attingit hæc nostra.

Recip. Extracti. Sp. diambra: & diatrionisani: per succum citri stillatitium facti an. ʒij. Extracti cornu ceruini: Terræ sigillata, vel Melitensis optima an. ʒij. Extracti cranii humani lectissimi: Coruū ceruini integrum suo

osse

esse torrefacti & contusi, an. ʒj. ʒ. epatum vipera, & cordium recte lectorum, & torrefactorum an. ʒ. iij. extracti xyloae; cinamomi an. ʒj. pulpa sem. citri, carduiben. succo limonum puro potata an. ʒj. ʒ. magisterii coral, margar. Amethysti orient. saphyri, smaragdi, rubini an. ʒj. calcis auri perfecta. Lazurii argenti legitime parati & aq. ros. sape loti: Bezaar orient. an. ʒj. Tinctura granorum Hermes, fl. Tunicis rubr. Ros. rubr. an. ʒij. Ambra ʒj. ʒ. caphu- ra ʒ. ʒ. ol. cortic. & sem. citri ol. macis stillat spir. rosarum; moschi an. ʒ. ʒ. ʒ. conferva citri optime preparata lib. j. aq. Bezoardica rubra: & syr. berberum corallati an. q. s. Si deest aq. Bezoardica, cape acetositem citri tinctura santa- li rubri alteratam. vel syrupum factum ex succo cerasorum puro & sach. candi. vel succo pomorum Borsdorpiano- rum & aq. rosea optima. Potest haec compositio in duas partes diuidi, & vni moschum addi, alteri detrahi. Ita non tantum ad robur medicinam insignem habebis, verum etiam ad malignitatem. Cum vigilanti melancholico da- bis, addes ad dosin, quae erit vnus, atque alterius drachmae, nonnihil Laudani opati secundum artem preparati. Cum consulere voles emaciato, & fracto viribus, porriges eum Diasatyrum Crollii. Cate- rum conferva citri fieri debet ex pulpa citri & limoniorum succo simul sumto, & addito sacharo cry- stallino, non illo fino quod calcis lixiuio dealbant. Syrupus quoque berberum, vti est apud Langium & Quercetatum, non alio debet sacharo constare quam albo candi. Spiritum rosarum sic facito: ʒ. fl. ros. ^{Spiritus ro- sarum.} rubrarum optime fragrantium lib. 3. ʒ. (vel plures) contunde in mortario marmoreo. Contusas include cupa ex- stanno, vel dolio querno, quod nullum succum, aut odorem peregrinum habeat. Claude exactissime, ne effugere spiri- tus possit. (b) Ita reponatur vas in cella frigida per semestre, vel etiam vsque in Decembrem & Ianuarium, quia de- stillatio diuina frigida est instituenda. Aperto ergo vase exime pro vna vice sex libras. Immitte in vasicam stanno re- cte obductam affusa aqua communi quanta sufficit. Digere aliquantulum adaptatis diligenter vasis, alembico, ser- pentinis, refrigeriis, receptaculo. Tunc supposito igni destilla, vti solet aqua rosea. Cum libram aquae extraxisti, se- moue receptaculum, & aliud appone. Iam enim spiritus exiit; aqua vero rosea sequetur, quam destilla, donec odor & sapor deficiunt. Libram autem primam diligenter conclusam serua. Perge eodem modo cum residuis rosis. Cum omnium aquas protropas, seu spirituosas collegisti, mitte eas in cucurbitam eandem, prius mundatam. Da ignem lenissimum. Quod primo loco exit, seorsim excipe, & particulam in cochleari argenteo per chartam flagrantem in- cende. Si ardet, recte es operatus. Inde etiam conicies, purusne sit spiritus, an adhuc aquosus. Si ergo purus est, absoluisi opus, si non, ad perfectionem, seu regulam ne destillabis. Reliquum alio vitro excipe, donec odor & sapor desinat. Regula perfectionis est haec: Mitte spiritum aquosum in phiolam prolixa fistula ad seculum. Orificium tege duplici charta qua oleo dulci oliuarum sit imbuta, quam multiplici filo strictè alligabis, ne loco moueatur vi spirituum. Imposito alembico cum recipiente omnibus rimis diligenter stipatis vsque oc- casio spiritibus adimatur destilla leni igni. Ante tres horas vix quicquam solet prodire, donec totum collum Phiole incaluerit. Ita spiritus manente phlegmate transibunt. Si rosarum reliquias abstracta omni aquositate citra adustionem exiccabis, & perfundes aqua phlegmatica, macerabis, indeque destillabis; si opus est, etiam cum cohobis, oleum fragrantissimum, & pretiosum elicies, quo cum spiritu ad bal- sama vteris. Imo spiritu ros. ex aqua qualibet poteris roseam meliorem quam officinarum para- re. Cetera chymica vti parare debeas, in chymia habes, atque etiam apud Crollium, Penorum, Quercetatum, &c. abunde inuenis. Si electuarium cardiacum calidius, vt in morbis frigidis, postulas, adde ei plus ambra, vel ol. cinam. aut macis, &c. vel da id cum nucista in India condita, & corticibus citri con- tuis in formam pultis. Atque haec placuit addere chymicis.

(a) Addo iulepum perlatum, si forte ista calida forent inutilia: Aceto acutissimo solue perlas & tertiam partem orientalium hyacinthi seorsim Pro aceto potest esse succus citri, limonum, vel minerale. Fiat au- tem in vase clauso, ne spiritus effugiant, nec aperiaturs ante quietem. Cum prius menstruum soluere de- siit, transfunde in vas angustiori liquorem solutum, & serua. Affunde aliud, idque donec tota quanti- tas sit soluta. ʒ. solutiones: confunde, confusus cum iam lac euaserunt, adde sequentem iulepum ad par- tes aequales, vel pro iudicio. ʒ. aqua ros. fragrantiss. aqua ex fructibus bati Idai: aq. ex succo citri destil- latus: aq. ex flor. arantiorum destill. an. ʒij. aq. cinam. aq. Bezoardica alba an. ʒj. ʒ. sach. candi q. s. ad dulcedinem. M. & mistura tempera solutum perlatum pro libitu.

(b) Ioan. Bapt. Postea in stillatorio fragrantissimam aquam, cuius vna parte 10. partes fontane pos- sint condiri, conficit infusione frequente. Eligere oportet olenissimas rosas & aquam destillare. Hanc alio affundere, macerare, destillare: Idem repetere tertio & quarto. Si iam velis, potes ex tot destilla- tionibus spiritum elicere.

T 4

D.O.M.A.

D. O. M. A.

LIBER HYPOMNEMATVM

ANDRÆE LIBAVII M. D.

Qui est Apocalypsis Hermetica pars Prior, de medicamentis quibusdam præsertim mineralibus chymice præparandis, & intelligendis quorundam auctorum formulis.

P R A E F A T I O.

N VLLAM scientiam, nec artem constantem esse, quin principijs regulisque ratione ab occasione aut necessitate inducta inuentis, vsuque & experientia comprobatis sapientumque artificum auctoritate & iudicio confirmatis, adeo liquidum est, vt quicquid ab istis principijs non dependet, pro inscitia & inertia potius habeatur, quam pro scientia, & arte. Scientiam autem, dum dicimus, contemplatiuam quidem primum intelligimus: Huius enim sunt axiomata & doctrina inuenta, & vsu exculta, veraque semper habet autem deprehensa, ita, vt nihil aliud sit, quam principiorum per se credibilium complexio:

Sed vnà digirum intendimus in scientiam conclusionum ex illis tanquam ex causis propriis & immotis profectam, cuius merito dicitur scire esse rem per causas cognoscere, quæ sunt cuique propria & essentiali, & comprehenduntur descriptione artificiosa, seu methodica in scholis sapientum. Artem cum vocamus, ad efficiendi secundum scientiam theorematicam facultatem respicimus, vnde & veri factiua perhibetur, vtpote quæ ad opus verum, genuinumque & ex principijs artis ab artifice agnoscendum, iudicandumque tendit.

Scientiam volunt esse perpetuorum, si vera sit, & vniuersa (Est enim & æquiuoca, quæ pro notitia qualicumque habetur.) Perpetua vero sunt quæ semper se eodem modo habent, itaque sunt vera, vt per se nunquā aliter affecta sint, quorumque oppositum est impossibile. Artem mutabilibus ascribunt, ideo, quia opus idem potest variæ fieri, & ex aliis atque alijs principijs educi: Deinde quia magis est sensibile, & singulare, cum illa sit in intelligibilibus & vniuersalibus tantum. (Singulæ & vniuersalæ sic opponuntur vt materialia & formalia, sensibilia, & intelligibilia. Alias in eadem scientia methodicè disposita sunt generalia, & specialia inter se sic affecta vt item vniuersalitate, & singularitate discerni possint, sed aliter accepto termino singularitatis, ita nimirum, vt, cum ad vltima peruentum est, sit exemplum indiuiduum siue in diuinis, siue humanis. Quoniam autem scientia contemplatiua principijs axiomaticis certa methodo inter se connexis constant, cuiusmodi illa debeant esse explicauit tribus notis Aristoteles, qui pronunciat omne scientificum & demonstratiuum esse κατὰ αὐτὸ, κατὰ παντός, & καθόλου πρὸς τὸν verum, quæ tres proprietates in diuinis inueniuntur primum, quæ & primam fidem habent: In humanis magis sunt κατὰ ἀναλογίαν. Itaque in his non tam exquisitè iudicari possunt quam in illis, quod humana ratio sit imperfecta, & valde impos in cognoscendo & iudicando; diuina vero à Deo omnium perfectè gnata, & potente producantur. Veruntamen sunt & in humanis nonnulla immota, quanquam in plerisque cæcutiamus; veluti immotum est: Quodlibet esse, aut non esse: Omne effectum aut verum aut falsum esse, siue contingenter, siue immutabiliter: Duo non esse vnum, &c. qualia in mathematicis multa occurrunt. In phycis, quæ ex sensui notis sunt orta, & circa sensibilia etiam occupantur, non occurrunt multa; vnde & Plato incertitudinem sensibus tribuit propter materiæ sensibilis mutabilitatem, quæ & in cælestibus corporibus, tametsi ab omni mutabilitate, opinione Aristotelis, exemptis, locum inuenit. Si de ratione circa hæc quæras, met-phycici videntur sibi acutissime, verissimeque disputare posse; sed illi eo rem deduxerunt suis dissertationibus, vt sophistæ potius quam sapientes audiant, stultumque iudicetur rationibus argutis loquacem esse, cum sensuum testimonium requiratur. Hinc λόγος male audiunt, & pro nugis habentur, à S. Paulo etiam stultitiæ damnantur, & ψευδονίμους γινώσκουσιν, præsertim in diuinis, de quibus Hermes, Plato, imo omnes mundi sapientes falsissima protulerunt, & plane contraria veritati per se diuinæ. Quærimus iam de chymicis nostris, quodnam iudicium habeant. Paracelsici sane sua stultitia effecerunt, vt Ars sine arte, scientia sine scientia, Item scientia sine arte appelleretur, & publice infamis euaserit. Contempletur enim quæso, & cogitet quis, quam misere de ea philosophentur diuersi. Fit hic, vt verum sit, quod quisque sibi somniat, quanquam ἐκ ὁρῶν ἀλλὰ φαινόμενους. De effectū & opere si inquiras, nihil nisi fortuitum, aut falsum cognoscis. Quotus enim quisque est, qui eodem modo vel laborandum censeat, vel laborando idem assequatur? Parachymiam itaque vocarunt, non chymiam scientiæ & artis insignibus nobilitatam, si qua est apud Paracelsistas adhuc reliqua notitia. Nos huc contendimus & sedulo aspirauimus hæctenus, vt, cum sit aliqua chymia scientiæ & artis re & nominibus digna, cuius possit esse in scholis sapientum ratio præclara, quæque inueniat inter phycas disciplinas, & professionem facultatemque medicam locum honestum, ea ex tenebris producat, libereturque partim ænigmatica perplexitate, partim immixta falsitate: suis autem axiomatibus quoque & Theoreticis principijs ordine legitimo dispositis, elucescat, & constantem vsum, vtilitatemque peritè laborando exhibeat.

Ad

Chymia Paracelsica stultitia est.

Ad hanc rem non vnus Paracelsi vel iudicium, vel labor, vel ætas sufficit: non satis est vna Paracelsistarum factio: non opiniones ventosæ, & ampullosæ iactationes requiruntur: sed consulendi sunt primi inuectores, illustratoresque, & ex cultores artis, non stolidè de rebus nugantes, sed ex scientificis infallibiliter pronuntiantes, non vnus ætatis, sed omnium ad nos vsque. Deinde cum *chymia præmittat generalem naturæ cognitionem, sicut & medicina: cum sit subalterna, subiectaque physicæ contemplationi: hoc fundamentum omnino est retinendum, & non prius euerrenda natura, deinde chymia producenda*, sed stante illa hæc extruenda. Præterea omnia inter se collata, & sincere iudicata ad conformitatem iustam sunt reducenda, vt principia respondeant scientiæ, & vicissim hæc illi: ex scientia vero per artem sequatur opus utile ad gloriam Dei, & commodam humanam, quod item recipere ex suis principiis, quibus est essentialia, possit agnosci & iudicari. In hoc studio dum sumus, videmus omnem apparatus & laborem chymicum esse in laboratorio. Postquam enim ex natura (si quidem perfecti chymici esse volumus) didicimus materiam secundum omnes causas, effecta, subiecta, adiuncta: eam aggredimur ad vsum commodiorem reddere, maxime vt medici instrumentum fiat vtilissimum, cuius præsidio & arceat morbos, & præsentis abigat, sanitatemque incolumem præstet, citò, tutò, iucundè pro gratia diuina, quæ in sanatione est TOTVM secundum formam, & efficaciam salutarem. Hic modos elaborationum naturæ cuiusque analogos primum scire necesse est. Deinde accommodantur instrumenta, & labor deducitur prudenter per seque ad scopum arti propositum. Operationes per se & sigillatim scire non sufficit vndiquaque. Neque enim chymicus statim es, si nosti destillare, sublimare, circulare, & reliqua operum mannatio ministerio expediendorum in Laboratorio.

Cum fere nullum Enchirema quo absoluitur magisterium vel essentia ab initio ad finem sit simplex, nosse oportet electionem, & ad res ipsas industriam accommodationem: præterea etiam in concursu variorum operum, ordinem legitimum, cum vasis, & elementorum moderamine. Ita demum speramus posse artem absolui præmissa operationum scientia, singulari, & postea ostenso ordine in operibus sicubi multitudinem requirit elaboratio. Ita eandem traditam inuenimus: ita ex cultam à veteribus, & recentibus, atque ita etiam deinceps tradendam, quod & nostris aliquibus experimentis spectauimus. Neque enim vnus hominis est in omnibus laborando sigillatim veritari: Est aliquid tribuendum fidei sapientum qui ante nos fuerunt: Est aliquid dandum experientia sociorum, & nostræ ætatis scriptorum. Sic in Academias, & Gymnasia tandem potest introduci chymia, & publicè doceri: Sic etiam in palestram sensibilem trahi, & ad iudicandas falsitates & sophismata impostorum applicari. Verum id minime placuit Paracelsi addictis, qui nihil minus ferre possunt quàm lucem scientificam. Credunt enim interire suam auctoritatem, & præsumtionem, si in publico ars doceatur scientifice. Mera spirant arcana. Iam quod manifestum sit publico, arcanum non est amplius.

Sentiunt ergo perire sibi, quod aliis communicatur. Fiduciam, seu vt appellant fidem populi & existimationem occultarum virtutum sibi passim vendicant, etiam per magica tentamenta, sigilla, pentacula, verba, characteres, actus, constellationes, specula, homunculos, vnguenta, sympathetica, Brasidellam, magurreonem, thesaurinellam, & quæ alia monstra magicocabalistica, micro & macto cosmica, Triumna, &c. comminiscuntur. Hæc si quis velit propalare, intercident fides, & existimatio. Sed valeant isti. Hoc iniquum est; nostrum studium etiam ab his exagitari, qui alias medici liberales & philosophi audire, & existimari volunt. Volunt Libauium irreperere debere in fornaculas & caminos: Volunt cinisferrem esse, & perpetuo adhaerere furnulis chymicis in laboratorio. Quicquid edit, aliunde acceptum, vel descriptum clamant non compertum propria chirotechnia. Cum limis intuentur habitationem Libauii, & nihil vident vitrorum, prunarum, caminorum, furnulorum, fumi: non plenam essentis apothecam: statim expuunt, & tanquam Tisiphone afflati resiliunt passim calumniantes nihil nosse Libauium non habere laboratorium, transcribere receptas, docere pridem doctæ, aut suffuratæ, amiceque communicata palam facere, &c. At o sinistri iudices, olim fuit in laboratorio Libauius, & cum per se, tum per alios multa præclara confecit. Nunc quicquid siue sua, siue aliorum experientia cognouit, completi scientifica informatione in studiorum adolescentiæ commoda fatagit. Idne iniquum? Idne nihil laborantis? Si transcribimus aliorum experimenta, id non fit temere? Assignatur enim in arte illis honorificus locus, & simul lux infertur ferè additis interpretamentis, & varietate in qua etiam lucunda est ingeniorum, & solertiæ comparatio. Præterea si Libauius non maculat manus carbonibus, lutoque & faciem fauilla opplet, læditque sensus suos operum halitibus, at id ne possit quidem si velit? Et finge nec posse administrare id quod scientia est consecutus: Ideone erat traducendus? Num medicum reprehendimus, qui non ipse venam lecat, non emplastra coquit, non miscet pharmacam in pharmacopolio, &c. sed ministris tantum monstrat, quid & quo modo agere debeant, aut saltem quid paratum velit? Quot formulas extemporaneas mittimus in officinas? Num ideo infames sumus quia non ipsi manum admoemus? Quis herus male audit, cum fabulatio imperat agere, quæ ipse seu non possit, seu nolit? Quis dominum ædium inceptet, si non ipse ædificet, sed architecti operam conducat? Sapite melius mei homunciones, si stulti esse, & haberi non vultis. Ego tibi, quisquis es, siue meis, siue artificis cuiusdam verbis modum operandi præscribo: Iubeo mundare, putrefacere, destillare, cohobare, sublimare, exaltare, descendere, &c. Tuum est iussa exequi. Non quære de me id ne ego possim effectum reddere. Tusolicitus esto, vt præscriptum assequaris. Quidam adeo fatui sunt vt in formulis omnia ad amussim quam apertissime exposita desiderant: camque ex Tonstrina, aut officina alia in chymiam prouolarint, prætiq; deserto stadio Theologico, iuridico, scholastico (nam ex perditis studiois, tonforibus, aurificibus aut calendariographis & perditiores sunt

Stulti homines qualem velint Libauium esse. Lege vitam Fernelii, ubi inuenies simile quiddam istius viro à Flexelio quodam emulo contestari. Quomodo transcribat Libauius.

De præmanis sibi eficas cupientibus quibus venar equinus & asinus in se satise cerit.

funt Alchemistae) & aliis, accepto libro operantur ad verba seu litteram, ut cum aurum potabile ex Libanii chymia excarnificant; cum non responderet littera vel potius suae phantasiae promissioni factum; criminantur formulam cum autore: Plurique etiam somnia sua inferunt, & ex littera extorquere volunt id quod ipsi fingunt, non quod proponitur. His aptandae sunt auriculæ Mydæ, asiniq; furcæ, & ficus ostendenda. Artifices scribunt suo modo: Tuæ inscitiae imputa, si nō assequeris scriptum. Quæ etiam intemperatæ agitant, ut ægrè molesteque feras, si in publicum commodum profero, quæ vel emerario, Doldio, Herdenio, Brendelio, Schnitzero, Sapphio, & aliis multis ad me non typis vulgata, sed ex scriniis monachorum, aliorumque repositoriis manu exarata sunt transmissa, nec pauca ad suum locum cum aliquo additamento: vel multis de arte quaestionibus, & disputationibus reddidi lucidiora? Si tu tua sputa non vis in lucem dare, serua ea tibi, sintque æternum sepulta, quæ tam mala bestia sepulta esse cupis. Cum meum syntagma Pragæ, quo consuevit Paracelsicorum impostorum turba plærumque solet, allatum esset, & in bibliopolio prostarat, relatum mihi est, accessisse duos stelliones Paracelsicos, qui nasum statim corrugauerint, additis criminationibus solitis, *menibilibus scripsisse nisi prius scripta, & edita: Deinde me non posse laborare, atque adeo nescire, sintne ea quæ transcripserim vera an falsa: tertio se fuisse mecum Coburgi in diuersorio quodam, ibi me interrogauerint de quibusdam ad artem spectantibus, sed non potuisse respondere. Non curio quidem de me, quid quique scurra loquatur. Imo puto illos nebulones ideo reiecissem syntagma, quia non intellexerunt neque Latinitatem, neque philosophiam meam. Si etiam omnibus placerem, hoc primum esset inertia & inscitiae argumentum: Veruntamen quod ad transcriptiones attinet, si sic transcripsi, ut autorum nominibus additis cum industria eorum commendauerim tum Alchymiam artificum (non enim oportet inertium commentis farcire artem) operibus illustraui, & ostenderim præceptorum veritatem & euentiam, quin alicubi adiecerim etiam interpretamenta, non peccatum esse confido, nisi forte peccant Grammatici, Rhetores, Dialectici, Iurisconsulti, medici, &c. cum præceptis subiiciunt exempla ex probatis autoribus collecta. Non autem omnia ex impressis translata esse, cognosceret is qui comparationem institueret. Dic etiam ubi sic elaboratum syntagma, ut à me est editum, legisti? Tamen es gratus pro isto labore? Poteram allegare saltem non nulla: Sed quam graue sit allegationes euoluere, cum non raro libris careas, experti sciunt.*

*Iudicium
stellionum
quorundam
de syntagma
se Libanii.*

Iniquissimum autem est à me exigere omnium formularum quæ ab aliis sunt editæ manuarum elaborationes, & propria experimenta. Si vera scripsit Penotus, Quercetanus, Crollius & alii, mea relatione non fient falsa. Si item illos artifices peritos putamus, cur non fidem adhibemus illis, siue à me citentur, siue ab alio? Et quis hominum est, qui omnia vnus possit experiri? Neidhardus à Dungen asscripserat multis formulæ ita se habere; multis, non respondisse. Is autem opibus præditus per multorum manus poterat multa procurare etiam animi duntaxat causa. Omnia vero quæ multis voluminibus manuscriptis habebat, non potuit imitari. Mihi satis est artificis celebris fides, etiam si impostor aliquis Paracelsicus modum præscripti non possit assequi. Fuisse illos stelliones mecum in diuersorio Coburgensi, mendacium est. Neque enim soleo conuiuari in publicis hospitibus, præsertim cum agyris, & nebulonibus. In Gymnasio vero, ut & Rotemburgi in habitatione mea, adiuuauerunt me diuersi, quos non omnes culpo, quanquam nesciam quo animo conuenerint. Quidam reprehendebat me, quod Lullius asscripsissem lapidem mineralem, cum de sanguine tractaret, cui ob libertam reprehensionem non succensebam, sed iubebam experiri, & scriptum cum experimento conferre. Aderant aliquando duo pannus & fumia fameque obfusi & fere confecti. Vnus Italicè sciebat tantum (ni proditor fuit) alter loquebatur Latine, & Germanice. Hi verba faciebant de lapide philosophico, quærebantque an non magna auri multitudo ad eam paucitatem tincturæ redacta esset, ut millecuplo mercurio, vel metallo imperfecto responderet, & tantum tingeret, quantum in natura fuisset corpus ex quo extracta fuisset, cum compertum sit granum vnum ex sexaginta auri, iterum tingere sexaginta; ut sic granum multa millia transmutans deberet extractum esse ex tot millibus corporis. Sed respondebam tunc paucis negatiue, quia multiplicatio & protractio longè aliud euinceret. Poteram pluribus argumentis ex præparationis artificio, & axiomatice disciplina sapientum, ipsoque effectu idem demonstrare: Sed quales aures essent isti stelliones, ex vestitu colore & sermone colligebam. Itaque in vestibulo relictis discedebam. Si hi sunt illi, qui in bibliopolio Prageni me sunt criminati, id mihi laudi duco: quia à talibus nebulonibus laudari est vituperari. Erat mecum etiam Kirstenius cum suo comitatu, & aliquid mouebat de Steganographia Tricemii, & aliis nonnullis, in ipso Gymnasio. Sed non arbitror hunc quicquam animo infidendi protulisse. Verum valeant maledici.

*Clauicula
Lullii num
de sanguine
sic.*

*Sintne tinctura
aurifica
ex magna
mole in mi
nimam con
tracta: Imo
potius ex
parua in
amplam di
ducta.*

*Se yavo
yca qia.*

*Opera, te
Etique scri
ptura, quan
do aliis le
ctis, alia in
colligit, & seorsim connotat.*

*Intelligentur
quod ex signo
manifestum
fit.*

*Hypomne
mata.*

*Suggestiones
sententia
quorundam
Hermetico
rum.*

Nunc causa dicenda est cur in *proponuendo*, libellum instituerimus. *Hypomnemata* appellantur *do* *metistica aduersaria*, seu *commentarii & recensiones eorum quæ memoria causa sibi quisque ex lectione autorum colligit, & seorsim connotat.* Id in chymicis iam diu à nobis est factum, adeo vt luculenta volumina magna varietate ex editis, & non editis, propriisq; observationibus congesterimus. Contigit autem, ut admoneremur Hermeticorum præsertim, & parabolicorum formulas variè exponi, & non deesse sciolos, qui sibi solis arrogarent dilucidum sensum eorum quæ Quercetanus, qui studio occultandi post Paracelsum insignis est, & alii nonnulli, edidissent, cum tamen nihil minus assequerentur quam veram traditorum sententiam: Interim autem istis iactatoribus fieret, ut augerentur imposturae, & utcunque eueniret opus, id pro genuino haberetur, qui est mos Paracelsitarum. Non quidem Oedypus & Delii natatores esse volumus, libenter audituri etiam aliorum eadem de re pronuntiationes, & iudicia: Veruntamen boni publici causa non putauimus occultandum premendumque esse quod prodesse multis potest siue ad intelligendum, siue ad plenius inuestigandum, maluimusque peccare studio iuuandi, quam

quam male faciendi, & mentiendi. *Quercetanus* sæpe in animo habuit sua medicamenta liquido exponere: sed prohibitus est infectorum hominum machinationibus. *Rulandus* quoque eadem fuit sententia, qui etiam nonnulla in publicum dedit. Nihil tam bene dici potest, quod non inueniat audacissimos calumniatores, qui ut ipsi in medicina regnent, aliorum medicamenta, & curationes diffamant; & veneni accusant, quasi audito stibio, argento viuo, & similibus debellarum sit, & causa victa. Quidni vero? Populos vel solis istorum nominibus absterretur, & medicum cum medicamento deuouet. Ita factum est ut *Quercetanus* cum stibio argentum viuum vulgi declinauerit, vulgares præparationes, quibus imperito vsu multi multis nocuerunt, omnino damnando, occultiores vero per parabolica nomina philosophorum tradendo. Sed hinc nouus error existit, corruptela scilicet, & substitutio adulterinorum pro veris. Nos quantum possumus medicaminum secretiores descriptiones recensemus, indicabimus pro virili, & ab imposturis vindicabimus. Est & aliquid in nostris prioribus dilucidius tradendum, & nonnulla vberius declaranda. In his nos voluisse medicinæ chymicæ & studiis iuuenum inseruire, animaduertent boni. Ne vero inimici chymicorum ob id trispudient, cum viderint omnia aperte tradi, audebimus etiam illis os vitulentum obturare, si vixerimus, efficereque ut maledictis suis apud omnes bonos, peritosque fiant infames. Vulgi iudicia semper fuerunt sapientibus suspecta. Qui populares volunt esse, delirent cum belua multorum capitum, cumque illa saltitantes testem ducterent. Nostra causa agitur apud tribunal sapientium, & peritorum.

CAPUT I.

De Argento viuo eligendo ad medicinam.

QUI Hermeticam medicinam profitentur nostris temporibus, omnem ferè vim medicam quæ sit admiratione dignior & efficacior, simulque ad vsum commodior, mineralibus attribuunt, ideoque etiam in his potissimum elaborant. Ex his faciunt *vniversalia*, & *particularia* medicamenta: Ex his promittunt *vita balsamos* non tantum depulsiuos morborum, verum etiam sanitatis integræ usque ad terminum vitæ diuinitus præfinitum conseruatiuos. His iuuentutem, seu *iouenilem constitutionem ex senili* promittunt, quod *Renouari* dicunt; His tantum robur & firmitatem corporis, quantum ex aliis nullis, utpote confidentes argumento quodam *Paracelsico*, *humidum radicale* & *calorem insitum spiritus*, quæ sunt tria vitæ & fundamenta & instrumenta animæ in corpore potissima, longe validius, durabiliusque, & contra putredines, aliasque violentas corruptiones, & causas noxias munius consistere & permanere posse, quam vsu vegetabilium, & animalium, quæ ne seipsa quidem à putredine sua ope defendere possint, nedum alia. Ex matre terra primam habemus originem. Quæ nos edidit, etiam conseruationis præsidia suppeditat, quæ licet sint vegetalia & animalia maximè ad nutritionem facientia, tamen ad reuocanda instauranda, & confirmanda vitæ primordia tanto minus idonea quanto longius à prima radice discesserunt. Vnde potius petemus noua initia quam inde, vnde primum accepimus? Ita isti argumentatiuidentur. Cælestia tamen non excludunt. Nam & hæc durabilitatem habent, formalitatem vitæ ab illis plus materialibus discreta. *Essentia cælestes* licet in omni misto inesse, & capitulis elementariis inclusæ perhibeantur, tamen in mineralibus inueniri dicuntur copiosius & firmitus ob *stabiliorum concretionem*. In his ergo habent suos planetas, quibus ut magni mundi gubernationem in cælo assignant, ita parui in terris. Ad tria vero reuocatur genera medicaminum, ut & in aliis. Nam in *mercurio*, *sale* & *sulphure* omnia esse plenas est. Hæc genera distinguuntur diuersitate mineralium quantum attinet ad hanc classem, sicut & in vegetabilibus & animalibus. Si omnia percurras, totasque montium fodinas in vniuerso terrarum complexu exhaustas, primas ascribi ARGENTO VIVO, quod *Hydrargyrum* certa dispositione, & alia *mercurium* appellant, comperias, iuxta axioma Hermeticum; Est in mercurio quicquid quarunt sapientes. Ille vero non vno modo est affectus. Nam aut solum, viuumque, & fluidum in natura inuenimus, aut captum, seu inclusum lapidibus, ex quibus eum expediunt metallurgi. Deinde vel volatilius est, vel fixum, seu quod euidentius, crudum, quem & popularem, vulgaremque voces, aut coctus: vel solutus, aut coagulatus, qui terminati aliquando peculiare habent significationes. Quem coagulatum dicimus, is concretus est vi naturæ, idque vel imperfecte, vel perfecte. Illud vel plane crude, vel cum aliquo coctionis gradu. Crudam coagulationem agnoscimus in *Antimonio*, seu stibio; & *marcasitibus* pluribus, aureis, argenteis, &c. (*Bismutho*, *Zinco*, *Gelfo*, *cadmia argentaria* & similibus) Aliquem coctionis gradum deprehendimus in metallis imperfectis, plumbo nigro, albo, ferro ære. Perfected coagulatus, coctusque, dicitur in luminaribus duobus Sole, & Luna, seu auro, & argento, quæ ob id perfecta dicuntur metalla, quanquam argentum à summo gradu deficiat, nec omnes numeros coctionis absolutæ expleat, ut ita respectu auri quodammodo crudum, & imperfectum dici possit, argumento minoris in igni constantiæ, siue potentialem intelligas, siue actuaalem, uti apparet in examinibus *copella*, aquarum fortium, *antimonii*, *sulphuris*, &c. Verum enimvero cum de medicinis ex argento viuo differitur, non de coagulato intelligimus, sed de soluto seu liquido, siue talis statim ex mineris veniat, siue ex coctione lapidum, siue reductione ex coagulato per artem. Cum autem cuiusmodi sit, non parum ad vim medicam interfit, prima quæstio est, quoniam sit eligendus. De hoc multa *Quercetanus* in libello de lue venerea, in alexicaco, in Tetrade, & alibi ipse. Non omnino reiecit oblatum ex conflatore, & tabernis mercatorum, qui eum ex natura acceperunt siue per se fluentem currentemque, siue ignibus aut alia arte viuum factum: veruntamen magis probat cælum, quæ sic appellatur, quia artis studio per ignem & ignis medicinis iam aliquid est passus, exiit aqua coctæ quæ primum cruditatis gradum. Non tamen vult esse per eum medicandi modus. Nam aut per se in vsum venit, aut præparatus. Per se dico, cum nulla industria elaboratur, sed uti ex fodinis conflatore, vel officinis affertur, vsurpatur, siue solus, siue cum aliis, uti mos est chirurgis, qui eum rudi

*Hydrargyri
varietas.*

*Daleus hy-
drargiri.*

*Aqua coctæ
Quercetani.*

*Mercurius
occisus.*

*Loca Mer-
curii im-
pura.*

*Hydrargy-
rus leprosus.*

*Loca argenti
vini pura.*

*In terrae
pag. 464. &
465. cap. 33.*

*Nota boni-
tatis argen-
ti vini.*

*Indici mer-
curii proba-
tio.*

*De lue &
nerea pag.
375.*

rudi modo occisum (ita enim appellant, cum à cursu & fluxilitate nonnihil ad quandam tractabi-
litatem ut commisceri aliis possit, reuocant, quod salina, vel succis, &c. consequi solent) vnguen-
tis, emplastris, & aliis formis medicaminum externorum addunt. Nonnunquam etiam lintea, & te-
pro amuleto gestant. Nonnulli medici etiam contra vermes pueris deglutendum exhibent, quo
modo contra eosdem equis equifones, & veterinarii. Eundem etiam assumunt ad præparandum
generationis considerantur. Non enim ignoramus alicubi perfectiorem gigni. Qui ex mineris crudis,
plumbi, stibii, arsenici, cobalti, &c. primordia habentibus extrahitur, quique inuenitur sub vligino-
sis, & omnino impuris, non laudatur. Valde enim est leprosus, & non tantum frigiditate & humidi-
tate loci imperfectè elaboratus, verum etiam halitibus vicinorum mineralium, plumbi, marcasitæ,
cadmiæ, arsenici & similibus infectus. Leprosus vocant, qualem nos ex Voigtlandia accepimus adeo
indigestum & impurum, ut licet detergeremus sæpe, tamen recuperaret nigrorem, qui tandem in superficie
quali squamosa fuligo consistebat. Iste vero nigror pro arsenicali, sulphurea, & saturnina, imò cadmiosa
& venenata fuligine haberi solet. Quercetanus vocat sulphur arsenicale coniunctum cum aquositate frigida
& vi deleteria. Purior, nobiliorque est qui effoditur ex mineris fodinis aureis & argenteis vicinis, aut
etiã extrahitur ex ipsis. Veruntamen & hic suspectus est. Nam cum fodinæ argenteæ sunt plum-
bæ simul, & antimoniata, item cadmiosa, uti inueniri solet cadmia argentaria venenatissima ple-
na argento viuo; quod etiam dum argentum ex tali vena conflatur aliquando in caminis consistit,
non habet laudem bonitatis. Eligunt aliqui Goriliensem qui ex Hydria montis 40000. pass. distan-
tis Goritio, minio nativo (lapide quem anthracem vocant subrubeum ex nigro, qui extracto hydrar-
gyro minium pictoribus crematura exhibet: Est & colore cinabario; vnde cinabarim mineralem
vocant, seu fossilem) excoquitur. Hispanicum probat Quercetanus ob puritatem. Is autem est tum na-
tus in Hispania, tum ex auriferis Indiis inuectus, qui certè nihil viciatus est à mercatoribus, puritate exupe-
rat hydricum etiam sæpius lotum. Est enim argenteo splendore; cum hydricus magis ad plumbum
declinet, aut stannum plumbatum, nisi studiose purgatus fuerit. Vngaricum quoque commendat.
Quercetanus alicubi non reprobatur Hassicum, utpote ex lapide rubro excoctitum. Videtur euntiam
commendare, quam præparatum sublimatione per sulphur. Verum ita & Goritienfis placere debet.
Cum autem nihil tutum sit ab imposturis, siue ex India veniat, siue Asia, siue in Europa sit colle-
ctum, proponitur generale examen bonitatis, nimirum si postquam totus per pellem leporis transit sine ulla re-
cremento, includatur retorta, vel cucurbita indeque destilletur item totus sine reliquiis. Aliqui immistum calci
viuæ, cum parte aliqua tartari puluerati, aut similibus destillant, ubi necesse est alienitatem relinquere.
Quercetanus & alii particulam imponunt in cochlear argenteum, & super prunis expirare sinunt. Si relinquit
maculam nigram, vel aliam præter auream, aut argenteam, repudiant. Sed hoc iudicium suspectum est,
neque potest de tota quantitate concludere, præsertim si stannum, plumbum bismuthum, regulus,
non exquisite sint permixta. Satiùs est per tartarum & calcem viuam bene terere destillare. Tunc poterit et-
iam vulgariter in pilulis, emplastris, vnguentis, amuletis, vaporationibus chirurgicis scirrhorum, ad
vulgare præcipitatum & similia adhiberi. Quod si septies, aut novies vel etiam sæpius sic repurgetur, in se-
quetur essentia quoque. Amittit crudam frigiditatem, & aquositatem cum aliqua parte terræ. Deter-
getur etiam ab halitibus cadmiosis & sulphureis. Qui studiosius in eo velit versari, præmittat ablutio-
nem. Ita enim nos consecuti sumus in vulgariter obuito puritatem Indici. Contudimus in ligneo morta-
rio cum ligneo pistillo salem præparatum solutionibus, filtrationibus, & coagulationibus, & immixtum argenti viui
portionem, donec totam quantitatem præsentem hausisset, interim cum pistillo diligenter subigendo, & lignea spatula
à fundo mouendo. Deinde affuso aceto acri per lacinias destillato abluimus, sidentemque argenteo viuo liquorem ni-
grum, qui iam salem soluerat, effudimus. Postea aqua dulci eluimus, siccaturumque per corium triecimus. Sæpius idem
saxum voluimus, donec speculi purissimi vicem redderet. Postea mistum tartaro & calce per alembicum coëgimus,
iterumque triuimus cum sale & aceto, traiectionemque corio repurgauimus. Labor iste satis est molestus. Ideo
per ministrum fidelem potest procurari.

Indicus non opus habet tanta cura. Probari tamen debet, num sit viciatus siue metallis aut
marcasithis, siue ignobiliore hydrargyro. Probatio fit per corium expressione, & postea per destil-
lationem ex retorta, aut cucurbita per alembicum in aquam receptaculi frigidam: apud Querceta-
num per diuaporationem portiunculæ in argentea patella, vel cochleari. Si vero suspecta est mistu-
ra argenti viui impuri, color examinatur, cumque adhibitus ad syncerum improbus deprehendi-
tur, prima via est ex calce viua & tartaro septies per alembicum pellere, posteaque ablueri, exterge-
re, & per corium repurgare. Recte item cum sulphure & sale, aut vitriolo & sale quater sublimatur, & redi-
gitur. Quercetanus compendium ostendit, iubens cinabarim artificialem officinarum pari calce vi-
ua, vel crusta panis tosta, vel Tartaro ad nigritiem cremato, miscere, & ex retorta in aquam frigidam
recipientis agere. Is modus conuenit etiam sublimate Veneto. Sed ablutio per salem & acrum ad-
denda est, sique ignauior euasit, per tartarum & calcem destillatur, & agilis redditur. Et hæc est aqua,
quam in synagmate pag. 253. ex sublimate dulcem vocauimus, quod notet Lector, ne illam acrum
sublimationis intelligat; quamquam id etiam alibi declaratum sit. Quidam insinuant Paracelsi, ut
est in Tetradis Quercet. cap. 33. nouies à sale & chalcantio sublimant interiectu sui reductionibus. Sed detri-
mentum sentitur, estque is modus non præparatio, qua saltem repurgatur, ut inferuiat arti chymi-
cæ, vel medicinis externis, verum ut loquuntur, essentificatio, qua, sicut legimus apud Quercetanus,
Philosophicus redditur, (a) purissimus nimirum omnique perniciæ exutus, & cum auro familiarissime
coiens, quod ab omni cruditate & nigritie fuliginosa liberatus, iam calidus, sicculque sit factus, &
igne naturæ sulphureque imprægnatus, cuius virtute Sol & Luna in primam materiam reuocentur.

Nos

(b) *Azurus color est proximus ultramarino, caruleus & constans in igni minus quam ultramarinus. Reuera est nomen generis, cuius species nobilior vocatur ultramarinum. Nam corrupta vox est ex Lazuli lapide, quem lasurium dicunt vulgo.*

Mercurius
Phil. est sub
specie aqua:
id quod ut
Sed in Cogis
inquit mult
nos scioles de
cepit, non
credentes a
quam esse
in nostro ma
gisterio.

Chrytopoia
ignarus
Quere. non
potuit scire
verum mer
curium no
strum.

De Turpetis mineralibus, potissimum, Quercetani.

Turbib.

Turbith, vel Turpet vox legitur apud Græcos, & Arabes. In Dioscoridis nomenclaturis Pityſa ſic dicitur. Apud Meſuen Marinus putat radicem Thapſia à Siculis & Appulis ſic dictam inſell-
gi excogitata voce ab aliquo impoſtore. Actuarius radicem Pityſa ita appellauit, proculdubio in-
ductus Dioscoridis vocabulo. Aduerſaria radicem Pityſa ita appellauit, proculdubio in-
re quamuis lacteam radicem, quæ pituita deturbet. Vnde Tripolio, Pityſa, Thapſia, Alypo, aut aliter ſe-
rula phlegmatagoga, vel Tithymallo Myrtitæ, attribuitur, quæ de re vide commentatores Meſue, ad-
uerſaria Anglorum, Mathiolum, &c. apud quos nihil aliud eſt quam vegetabilis appellatio omnibus
officiis ex Auicenna, Serapione, Dioscoride, Meſue, mercatoribus, &c. notiſſima. Purgat autem per
ſe parum, vt monet Lobelius ex Meſue. Admiſtis aliis fortius trahit pituita, & phlegma craſſum etiam
à remotis. Ita res ſe habet in vegetabili. Poſtquam Paracelſus ſymboliſmos reuocauit, & pro ſua ſi-
mitate ad omnia applicauit, cælum miſcendo terræ, viciffimq; item humana microcoſmi titulo, ma-
crocoſmiciſ, & macrocoſmica inter ſe quoq; comparando, vt quæ ſunt in animalibus, ea agnoſcan-
tur ſimili eſſentia in vegetabilib; & animalibus; vnde tandē extitit ſumma confuſio omniū medicina-
rum & morborum (Nam quicquid placuit perditiffime cuq; nebuloſi, & Thraſoni arrogantiffimo,
id ſtatim pro regula eſt: ſam res arſenicalis eſt, iam mercurialis, iam ſalina; Solaris, Lunaris, & quid nō?)
inde factum eſt, vt herba minerales in officinam veniant, nō tantum vegetabiles, & viciffim, item cælū
in terram, & terra in cælum: Hinc illa: Prunella mineralis ſalacetum minerale, Turpetum minerale, ſol. micro-
coſmicum, Sol vegetabilis, ſulphur ſolare ſol ſolaris, ſulphur maphroditicum, & alia de ſuperſtitiæ potius, quā ſapientiæ
nomina, quæ æmulatio patrum, patrum iactantia peperit, quæ peruerſiſti Menalce Turpetha Rha-
barbara, &c. quoq; habet, ſed eſſentia, cœleſtia, mineralia. Præſtendunt quidē illi bellidoctores, non
eſſe margaritas porcis proiciendas: Sed interim ſuæ luſugæ impoſtura quærunt præſidium, quod
euidenter patet fictitio Turpetho minerali, turba re corpus, & nō phlegma tantum, ſed omnes humores
turbis ſuis cōmouente, etiā quando cum correſt uis, alexipharmacis, cōprimentib; impetum, & reti-
nentibus datur. Quidam Turpethum minerale ex ſolo argento viuo parant: Dornheuserus cum ox. hor. ſum
ex metallis ſingula conſecit turpetha calcinando, ſoluendo, extrahendo, reuerberando, & aliis modis, do-
nec pulvis quidam emerſit. Alii inter præcipitatu, & Turpethum diſ. reuerſunt: Nam præcipitatum ap-
pellant mercurii rubentē puluerem volaticum: Sed turpethum fixum. Alii Turpethum via ſicca fecer-
unt eleuando id ex acribus ſpecie ſquamatu, aut pigmenti colore: alii tō nū via humida per aquas
fortes, quibus ſubmiſerunt varias elaborationes per diuaporationes, reuerberia, incenſiones aquæ
ardentis, elutiones, &c. Maiore ſupercilio arcanorū turgentes, aurum immiſcuerunt, atq; ita quod o-
lim erat aurum vitæ, id poſtea in turpethum transmutauerunt, vt appareat, nihil inſtabilius, & incertius eſſe Para-
celſi. Omiſſis cæteris, duos iam excellentiores inter ſe conferemus, Crollii ſcilicet, & Quercetani.
Crollii deſcriptio eſt in Baſilica pag. 122. & ſeq. Fiat ſpiritus ſulphuris acidus per retortam fundi experiri de mo-
re. Corrigitur deſtillando. Argentū viuum quoq; optime purgetur, modis ſupra expoſitis ſive ex ſublimato reducat,
ſive cinabari, artificiali vel natua: Sine hydrargyro Indicus & Hiſpanicus, aut iſtius ablutionib; ſic mundatus deter-
ſusq; Accipitur quidē aliquādo & iſ, qui ex metallis, aut tenuiſſimo ſublimato (ex balco, biſmutho, aut tunc nil
regulo) ſit extractus, ſed in præſentem illi, gaur mineralis, ſive per ſe viuis ſit inueniendus, ſive ex anthra-
ce, & cinabari natua elicitus. Sit eius pars vna in retortam immiſſa. Affundatur ſpiritus ſulphuris duplum. Clauiſo
vaſe per biduum digerantur in arenario ſubſectis prunis lenibus. Recluſo poſtea collo. admodum receptaculum. (Crollius
monet, retortā debere eſſe luto munitam, ſed ſi ignis modum tenes, hoc non eſt, neceſſarium. Arena
enim defendit vitrum) Deſtilla paulatim, ſpiritus elicitum redde in retorta hærenti mercurio. Digere iterum,
& deſtilla. Repe. ſic tertio. Spiritus eſſentia conſe. ſe. cum hydrargyro. Ideo poſt cohobium tertium euandus
eſt, requiriturq; vt nouus affundatur, qui vinbus ſit integris. Digere. Deſtilla ſenſim, augeq; ignē paulatim,
donec excandefcat retorta. Hydrargy. in albam maſſam veniunt. Opere frig. factio ſi agitur circulo ignito, vel ſi ſi
ſulphuratu retorta, eximiturq; maſſa. Deinde cautare ſuper Porphyrite conteritur, & lanigatur. Inde tranſfertur
in pſtella vitreas & pluuiiali ſtillatitia calida perſanditur, ſubiguntur ſinitur in quiete, donec ſubſederit. Aqua muta-
tur crebro, donec acrimonia ſalfa deſiſſerit, & maſſa ſtatio colore ſplendeat, quod eſt i. V. horarum opus. Hæc eſt
præcipitatus. Vt Turpethum fiat, include puluerem phiole, aut oblongæ cucurbitæ, cuius oriſiciū lava bomby-
cina rancum obſtruatur. Infer in arenarium. Suppone ignem per gradus, vt vehementiore vigeat in dies octo, diſce-
dantq; paries crudi à coctis, & fixis. Conferent autem ſe illa in collum vaſis. Obſerua interuallum; & ubi conſiſta-
ſunt, applica ſila ſulphurea, incende, cum diſagrarunt guttam frigide aſtilla. Ita ſumpetur, maxime ſi prius veſti-
gium ſmiridis feceris. Prudenter autem ſuperiora ab inferioribus adime, ne ſublimatum recidat in fixum. Collige ſub-
limatum per ſe pede leporino. Fixum perſunde aqua ardente vini, vel ſaniperi. Incende. Cum diſagrarunt, aſſende ſpi-
ritum omni phlegmate carentem. Denuo inſtamma, idemq; repe. tertio. I. a Crollius putat præparatum eſſe, vt
intra corpus dari queat. Signum perfectiōis eſt, ſi cum auro fortiter contritus pulvis, non inſicit id alio,
quanquam non extremē debeat eſſe fixus iudice eodem, vt poſſit excitari in actum. Reduci tamen
poſteſt. Ita diſſortā præcipitato communiter dicto, qui etiam carbone atratus agnoſciunt aſſidu auri.
Purgat phlegma & aquas, atque etiam bilem, vt ſit quali Panchymagogum. Mouet per alium, & vo-
mitum à tribus ad ſex grana datum. Crollius miſturas indicat. Sed ea Medico petito per ſe pa-
tebunt. Negat dari debere in colica, contra quam tamen remediū Paracelſi olim maxime com-
mendabant. Prohibet etiam in pulmonis, iecoris, pectoris, laſionibus, ne commotio vehemens noceat. A-
liquando, vt in febribus præmittitur purgans catholicum: Et in vomitu moſto porrigitur ſuspiſorum, vide
autorem iplum, qui poſtquam ex conſerua datum eſt, iubet ſubmittere hauſtum vini. Sed vt purget
a cana

Varietas
Turpetis
mineralis.Turpethum
auratum.
Turpethum
minerale
Crollii.Mercurius
præcipitatus
Crollii.Turpethum
ex præcipita-
to.Correſtio
Turpetis.
Signum per-
fecti Turpe-
thi Crollia-
ni.Præcipitati
vulgaris no-
ta.Panchymagogum
& panchy-
magogum.
Turpeth in
quibus non
reſurpandum.Crollius cir-
cumcidit Pa-
racelſiſmum
de Turpeto
inſtantiā.

à cena rectius dari potest; & ut videtur vomitus, cum trahente in aluum cathartico leniore. Ita se habet primum Turpethum Crollii, quod non videtur vberiore declaratione indigere: Nisi quod mirum sit, paracelsitam paracelsitam corrigere, & catholico Turpetho præmittere catholicum vegetabile: item illud plus, quam ad cælos sublatum medicamentum vegetabilibus spiritibus frangere, cum correctius dare, & tamen non penitus domare.

Secundum sit cum auro dupliciter: vnus modus biennium requirens non laudatur. Alter trimestri, vel quadrimestri bono igne adhibito absolendus, exhibet tantum præcipitatum, quod spiritu sulphuris figitur, & in Turpethum aureum, seu aurum vita mutatur, qua dictum est prius arte. Quercetani perplexitates requirunt Oedypum. Recensetur id inter angelicas præparaciones in tractatu de lue venerea, vberiam exculat suas obscuritates, quia dubitet, nuspiam se non à veris philosophis intelligi: quasi non esset verus Philosophus, qui non sit Oedypus. Recensemur id primum, postea iudicemus. Cape calcem terra pellucida & fixa: Tales calcinati singulas libras. Fiat ex eis forte capitellum. Ex hoc argenti viui libram coque horis septem. Viui vero septies sublimati, semperque reducti, ut in initium vera fixationis accipiat. Quod si à calcibus quoque istis sepe sublimetur, putatur tandem figi. Cape illum coctum cum capitello: Solue proprio regali sordido menstruo. Hæc esto vna solutio. Solue seorsim in alia eiusdem menstrui parte metallina antimonii bene præparata tres drachmas. In alia parte solue auri per sibiham vnciam. Solutionibus confusis vas obreuebrabitur. Sepeli in Athanore, donec clarescant. Imponere alembicum. Destilla ad siccum. Destillatum liquorem redde ei, quod mansit in destillatorio. Digere. Destilla. Repete hoc quartum. Hoc facto affunde fixatoriam nouam ad l. v. digicos. Digere per triduum. Destilla, ter quaterve à soluto. Sub finem da ignem sublimationis. Quod ascendit separa à parte hærente fixa. Hanc contine, & in catino plano super prunis crema gradu ignis secundo per horas XII. interim per bacillum agitando, donec fiat Salamandra rubicundissima. Aquarum descriptiones hæ sunt: Phlegmatis vitrioli & aluminis an. lib. ij. B. acetis stillatui lib. ij. calcis terra nostra pellucida, & fixa 3. B. Salis corneoli crystallini 3j. albuminis ouorum numero XX. Destillantur his super feces per alembicum.

De Quercetani Turpetho, ex hy- drargyro, stibio & auro.

Salamandra Turpethum. Aqua fixatoria.

Alia fixatoria paratur ex chymia lapide sedenegi lapide perlato: Sulphure rubicundo marcatum, lacerta viridi, & rubra; halinitro, sale aluminoso. ʒ. aqua prioris libras tres: Mercurii præparati fixi lib. i. Destilla quater à fecibus. Vltimo pelle ad siccitatem. Massam relictam tere super marmore, & noua fixatoria (Secunda scilicet) quater affusa destilla. Tandem vini alcool à puluere destilla quinquies, semper affundendo nouum. Ille est præcipitatus, seu Turbith minerale ad crassum phlegma expurgandum dosi gran. vii. ex conserua Bethonica & aq. Theriacali post purgationes in morbo venereo. Ecce tibi. Luatur cum obscuritate difficultas operis. Quis propter phlegma tantum laboris sustineat? Cur non vitum Diatartaro phlegmatagogo, vel spiritu auro Rulandi ex Trochiscis alhandali, quem alterare possumus mercurio vt occultius disponatur ad luem? Crollius ferè secutus est modum Quercetani; sed addita correctione & abbreviatione. Est & simplicius Crollianum. Primum enim nihil recipit præter argentum viuum: reliqua etiam aurum, omisso stibio. Sane Quercetanus magnum auxilium intendit commissis his mineralibus quibus Paracelsici omnia ascribunt etiam sigillatim præparatis vt tria vniuersalia in vnum cogantur, & nihil non comprehendatur, licet non putemus Quercetanum sæpe vsum esse tam prægnante auxilio.

Fixio præcipitati iam fixi.

Correctio per vini spiritum. Phlegmatis purgatio non indiget tanto labore.

Terra pellucida fixa si recte diuinamus, est lapis specularis, species scilicet gypsi. Potest tamen & alabastrites intelligi. Talcum per se notum est. Capitellum lixiuium est; quod vt forte fiat, læpius nonis calcibus affundetur. Sublimationem hydrargyri fieri à sale, & vittolo aliunde patet. Reunificatio est reductio eius per calcem ex retorta in conceptaculum aquam continens. Sunt & aliæ reductiones per tartarum, crustam panis, sabulum, cineres, argillam, &c. de quibus alibi. Regale sordidum menstruum aqua regia est, quæ aurum soluit cum mercurio, & stella antimonii. Hic refutantur illi qui negant Regia aliud solui quam aurum, (a) & argentum viuum sublimatum, qui & exploduntur à Dornheusero qui fere omnes suas fortes sale ammonio conficit. Dum ait NOVAM fixatoriam affandi debere, subolet per regale illud menstruum accipiendum esse vnam fixatoriarum, quas ibi descripsit. Metallina antimonii Regulus est, vel stella ex eo cum ferri lamellis & Tartaro facta. In confusione solutionum caute agendum. Nam ebullitio fit. Guttatim igitur in magna ampulla confundantur. Halitibus surgentibus vas sit caliginosum, soletque rubere. Ideo in cinere calente seu cineratio, aut stufa sicca detinetur donec halitus dispareant. Iubet destillatum liquorem ad caput mortuum, & feces referre improprie, cum neque mortuum caput sit in fundo vitri, neque fex vlla, sed magisterium solutionis. Salamandra rubicundissima intelligitur fixus pulvis vel massa rubra. Quæ in aquis fixatoriis ponuntur adhuc sunt obscuriora. Apparet quætelam, aut reptehensionem ad ipsum Quercetanum fuisse delatam. Acriter enim inuehitur in Theones quosdam, qui nomina ista nec gustare, nec contere, vt loquitur, potuerunt, cuiusmodi sunt: Aqua stygia: Muria acida (acetum falsum, oxalme, qua ablui solet argentum viuum) Turbith minerale: menstruum sordidum (quod sanè apud Lullium legitur de aqua quadam forti soluente, sed alii aliter interpretantur) menstruum cæleste (id quoque diuersam habet significationem, cum vel rorem melleum destillatum designet, vel aquam soluentem circulando ad quintæ naturæ puritatem exaltatam; vel vini spiritum lumme elaboratum) calx fixa & pellucida (calcem terræ fixæ pellucidæ scribit, per quam Talcis aut lapidis specularis, vel gypsi translucidi accipimus, quanquam aliquando in mediis taxis inueniamus medullam quandam foliatam, quæ pro talco esse possit, vt pote resolubilis in lamellas perspicuas: item alabastriten & similia astringentia; nec interest ad virtutem;) salia resuscitantia (resuscitativa, seu reductiva, vt est sal Tartari, sal ammoniacum, vtrinq; &c. quibus viuificantur calces metallorum, aut reducuntur in metalla, quo pertinent fluxus quoque vt Borax, fel vitri, halinitrum, sal gemmæ, &c. Sunt tamen & alia resuscitativa, vt cum argentum viuum sublimatum, vel cinabatim per Tartarum crudum, calcem, argillam, farinam, &c. reuocamus in viuum liquorem; sicut metalla in mercurium per aquas, & pulueres mercuriales)

Aq. regia etiam alia soluit præter aurum.

De præfata med. materia cap. 3.

Calx in sua forma propria mirum est si pellucet: Sales resuscitantini.

sal corneoli crystallini (quo termino utitur in aqua prima fixatoria, videturque vel gemma intelligere, vel sublimatum ammoniacum vel halinitri, vel Tartari. Vnde fixerit nomen corneoli, non satis apparet. Sardam & sardonichen aliqui carneolum appellant à carneo colore: qui cum aliquando in vitro antimonii conspiciatur, hoc quoque *corneolum* (b) audit. A cornu corneum & corniculum derivant grammatici, non corneolum. Hic ergo Dauis fumus, non Oedypi) *Kibric* (sulphur) *Terra fixida*, *Terra mortua* (exhausta vitalibus potestatibus: & recepto spiritu potest in vitam reuocari. Foetida vero est damnata & abiectanea, ut in præparatione lapidis vegetabilis.) Illa quoque foetida dicitur quæ post sublimationem restat, item post argenti viui in aquam mutationem occultior res est in artificio lapidis. Lapis *Sedenegi* (hæmatites) Lapis perlatus (Talcum, vel specularis. Est enim inter fixatoria & astringentia) *Salamandra* (calx fixa, terra fixa, pulvis fixus per igneas aquas, & reuerberium præparatus, plerumque ex argento viuo, vel auro, vel vitroque ruber) *Lacertus viridis* (vitriolum viride) *Leorubens* (Lacertum rubeum, seu lacertam viridem & rubeam ponebat in fixatoria pro vitriolo viridi, & colcotare seu chalcitide. Alias *Leo viridis*, & *Leo ruber* in artificio lapidis non vno modo exponuntur, fereque *viridis* est cum mercurius Philosophicus adhuc est crudus: *Ruber* vero cum in opere rubeo elixir ad rubeum est perductum, cuius resolurio est *sanguis Leonis* rubri. Alii aliud dicunt pro diuersa consideratione: Et videndum est qua in parte operis, aut quo opere inueniatur terminus) *Aquila volans*, *aquila expansa* (argentum viuum volatile sublimatum, vel sal ammoniacus sublimatus. Expanditur cum capite est in fundo vasis, alis in alembico: vel cum in liquorem diffuxit: Volat, cum totum est sublimatum) *Acetum montanum* (Spiritus vitrioli acidus, vel sulphuris: Alibi etiam salem armoniaci acidum dicit, utpote cuius vi putat humores omnes acescere, ut in aceto, succo limonum, citri, berberu, &c.) *Sanguis medusa* (argenti viui sublimati liquor, vel alius lapidificus: quo modo Zuingerus salem orionum, etiam Gorgonium dixisse creditur. Thomas ita vocasset lac virginis lapidificum: Dornæus in gemmis faciendis liquorem fixatium. Alias est tinctura coralli rubentis quod cum sub aquis molle sit, in aëre lapidescit. Anshelmo sales plerique sunt lapidifici.) Hæc nomina ibi recenset, aitque esse *apprime significatiua*, & tantum ab his intelligi qui mellum dulcorum librorum absconditaphilosophia degustarunt, &c. Sed non ignotum est, quam libere & licenter abutantur terminis Scotici isti Paracelsistæ. Illa quoque abscondita philosophia rotuplex est quotuplicia vesanosum Paracelsistarum cerebra, quæ etiam super perplexitatibus Paracelsi immane quantum discrepant, quolibet fingente sibi suam clauem. Antiquitas Hermetica si reuiuisceret, diceret se illam philosophiam Quercetani ignorare. His ita se habentibus, in prima fixatoria iubemur capere aquam stillatitiam vitrioli, & aluminis sigillatim factam: Et licet phlegma sit aquositas separato spiritu relicta: tamen hic vtrumque simul possumus intelligere, quasi spiritum phlegmaticum dixisset. Deinde acetum stillatitium: inde calcem Talcis, vel lapidis specularis (*glaciem Maria* aliquibus appellatam) salem gemmæ, (vel Tartari, aut halonitri aut similem) & albumina ouorum: In aqua fixatoria secunda recipiemus *Cadmiam*, seu lapidem calaminarem (Quæ Græcis *cadmia* dicitur, ea à barbaris *climia*, & *cadimia*: Estque recrementum fornacis dum æs coquitur. Specialius lapis in lateribus fornacum cum æs ex ærario lapide & diphryge conflatur, concrefcens est, quo vtuntur in orichalco faciundo. Idem etiam fit per lapidem calaminarem, quem inde *cadmiam* terream, vel lapideam vocant. Alias est & natua *cadmia* in argentariis fodinis, &c. *Hæmatiten* (aut *ichstum* nodum) Talcum, (Hunc enim putamus esse perlatus lapidem, licet & specularis possit accipi vel gypsum album, & lucidum instar conchæ margaritifera) *rubeum sulphur ex aureâ marcafitha*: *vitriolum viride*: *colcotar*: *Salem petra*, & *alumen*, destillabimusque aquam more aquæ fortis communis. *Alcohol vini* appellant spiritum vini exiccatum seu ab omni aquositate adeo immunem, ut totus conflaret si incensus fuerit, nulla relicta humiditate, nec macula. Ita liquidior fuerit Turpeti mineralis conficiendi ratio.

Eandem descriptionem voluit reponere in *Tetrade capitulo trigesimo tertio*, pagin. 465. In eadem aqua philosophica (inquit) *flalterum duorum luminarium intinxerit, ac dissoluerit, eademque aquæ mercurios cinnabari mineralis, aut antimonii seorsim immiserit, ac soluerit cum minore eleganti nostri reguli stellati portione addita, cuius pondus iam pridem tradidimus: omnibus recte permixtis, & obumbratis scrobibus cohobationibus, ac reuerberationibus exerceantur, & ex arte edulcentur, inde Turpetum nostrum minerale nascetur, vel Aquila celestis Paracelsi, ac Phædronis: quod 3. 4. 5. aut 6. gran. pondere vino infunditur, daturque colatura quæ operatur admiranda leni vacuatione: quæ grana iterum atque iterum possunt in vltum vocari ad omnis generis lues, Epilepsias, paralyses, hydropes, &c. Tria soluta proponit; Auri vel argenti (cuius tamen nulla mentio est in spagyricis): *Hydrargyri ex cinabari minerali, vel stibii reguli*: & *stellæ antimonii, seorsim facta per aquam quandam Philosophicam, quæ in spagyria erat Regia*, utpote regis solutiva: alibi ut in panacea stibiaria, proponit aquam mercurialem, cuius meminit etiam in lue venerea pag. 390. & in *Tetrade* pag. 471. hancque miscet cum pari spiritu halinitri, digerit, cohobatur, destillat, ut bene vniantur, & autum argentumque soluant, & calcem efficiunt. Sed non opus est tunc argentum viuum sublimatum addere. Sufficit enim si aquam istam soluentem feceris (c) ex liquore salis ammoniaci per calcem viuum fixi, & spiritu seu liquore halinitri pari, vel etiam copiosiore. In hac aqua dum vtrumque luminare solui tradit, obiter refutat item Palmariū & alios, qui aquā salis ammoniaci tantum auro soluendo & sublimato addicunt. Dum ponit hic argentū viuum ex natua seu fossili cinabari, vel stibio, perinde putat siue ex sublimato quinquies repetito extrahas, siue ex anthrace, siue antimonii metallina. Si hoc ita est, sumere licet *Haficum*, vel *hydricum dumtaxat purgatum*. Excoquitur. n. is ex minio natuo, seu lapide hydrargyri. Quorsum opus est sublimationū difficilimarumque alē subire? Quorsum etiā stibium torquemus, ut argentū viuum sudet? Sicut enim tamē modo id facilius assequaris. Quantitas soluendorū iam expressa est in *spagyria*, scil. *mercurii libra, auri vncia, stella tres drachma*. Solutiones sunt recte permiscendæ, nempe sensim vnam in alteram instillando. Hinc sequitur*

Aqua fixatoria prima
Quercetani.

Climia.

Turpetum
ex Tetrade.

Explicatio
probabilis
mysterii.
Aqua philosophica
Quercetani.

fumus, & obscuritas in vitro; unde dicit *OBVMBRATIS*: melius *DEVMBRATIS*. Nam seponendum vas est in arenam vel cineres modicè calentes, donec obscuritas desinat, *fiantque omnia clara*. Id non de vitro tantum intelligendum; verum etiam de liquore ipso qui debet esse clarus, non turbidus. Inde fit destillatio per alembicum, ita ut liquor quater extrahatur, totiesque reponatur; Et post hæc affundatur novus, procedaturque eodem modo. (4) Exercenda materia etiam est reuerberationibus; hoc est: in reuerberum per catinum infrenda, ibique ignium vi vrenda, ut quod adhuc volaticum est decedat, cuius gratia quidam subinde mouent, ut in auro vitæ. In spagyria retinebatur cucurbita, cogeaturque ascendere volaticum à fixo. Sequitur tandem *edulcoratio* ommissa noua fixatione spagyriæ. Neque enim ea erat necessaria. *Dulcoratio* peragitur per *dulcem stillatitiam*, aut aquam ex albuminibus destillatam. In spagyria spiritus vini adhibebatur, ut patuit. Addit fieri Turpethum (suum minerale, vel Aquilam celestem Phadroni & Paracelsi: Sed infra audiemus de alia Aquila celesti. Paracelsum quod attinet, is in *Aquila celestis Paracelsi*. *Tomo V. ex quo locus de cura hydropis citatur, mercurium præcipitatum vocat, cui tribuit vim tantum* aquas ducendi. In lib. 2. de longa vita cap. 7. *Tomo 6. de Hydropi appellat Aquilam præcipitatum, cui ut etiam phlegma trahat, adiicit extractum Alhandali. Opponitur ea Aquila exaltata, (e) seu celesti, quæ est argentum viuum sublimatum, quod elaboratum dicitur Aquila alba cuius gluten est pars lapidis philosophici. Dornæus accipit aquilæ vocem de sale ammoniaco, & mercurio auriprecipitato: quorum hoc non est admodum verisimile, quando Paracelsus simpliciter mercurium præcipitatum ponit, cui & illa vis inest. Crollius quoque Paracelsi hunc tribuit, uti & Phadroni & Husero. Cum item Turpethum Quercetani sit compositum ex argento viuo, auro & stibii regulo stellato, non potest esse aquila præcipitata Paracelsi. Ut autem Paracelsus hydropi remedio esse tradidit in citatis locis, alibi etiam lui Venerat: ita Crollius huic ipsi potissimum, postea etiam Hydropi, Podagra, Pleurisi, venenis, scabiei, febribus, ictero, &c. de quibus lege ipsum. Aliud est corallatum & corallinum. In cura Syronum Paracelsus Aquilam fixam, arsenicum fixum, Realgar fixum commendat. Ea videtur esse sublimatum fixum. In cura morbi Gallici aquila rubra, quæ est præcipitatum argentum viuum, fit mentio. In ictero lib. 7. cap. 6. de tumoribus & in catarrhosis pustulis aquila non mutata proponit: In Gallica cum podagra aquilam Hamatinam, cuius sex grana cum aq. Hermodactylorum, & ful. ellebori ad purgandum vehementer propinat. Quomodo vero distent ista coniciere est ex descriptionibus. Aquila præcipitata eadem est cum aquila rubra, aquila non mutata: præcipitato hamatina: Aquila hamatino. Licet enim præcipitatum damnet in fine lib. 10. de Tumoribus: tamen alibi commendat, & eandem vim aquila rubra contra icterum tribuit, quam præcipitato. De corallato & corallino infra differemus. Quæ de Turpethi & fixo argento viuo annotauimus, potes in Alchemia titulo Turpethi mineralis videre. Vulgare Paracelsi abluunt argentum viuum aceto, & sale (Crollius præmittit septem coctiones ex Lixiuo calcis viuæ, & cinetis clauellati) donec omnis nigredo abierit. Deinde aqua forti ex aluminis salis an. 3j. ʒi. vitrioli ʒiij. halinitri ʒv. destillata soluit; soluta calcis affundunt nouam, ut figatur melius. Inde abluunt toties aqua dulci, donec acrimonia abeat. Tandem reuerberant in vitro bene clauso per decendum; sed ignem moderari oportet; alias quod volatile est resolutum cum impetu erumpet, aut prius id per sublimationem effunderetur. Reuerberatum irrigant aceto, & in vitro argilla armato digerunt primo ignis gradu per aliud decendum. Tandem in laeuorem super marmore redigunt.*

- (a) Erhero aliquando tantum aurum & as soluit: aliquando aurum, as, ferrum, plumbum, stannum, sublimatum, arsenicum. Si vis certus esse, ex aqua forti adiecto sale ammoniaco fac regiam, & iniice aurum mistum ære & argento, vim videbis.
- (b) Anselmus indicat Corneolum corrupte dici pro carneolo Italice, Gallice, Germanice. Is autem lapis est semi perspicuus colore lotura carnis, vel sanguinis biliosi. Est tamen quoddam rubentius, quoddam genus pallentius, ut album dici possit. Quercetanus inde nomen transulit ad salem Petream crystalline concretionis vel similem. Alibi mentionem facit Corneoli glaciati alcool, per quod videtur spiritus salis tartari intelligi: ut sic sal Tartarinus sit pro crystallino Corneolo; si fixatoriam vim respicimus, potius cogitabimus de crystalli aceti & aluminis.
- (c) Aqua philosophica alias etiam fit ex destillatis simul halinitro & sale ammoniaco, idque sic fieri oportet, & non mixture liquorum, qui se retundunt mutuo, & acres spiritus dissipant, nisi certum modum teneas, ut integris viribus vniantur.
- (d) Opinio est sic magis attenuari & spiritualiora reddi corpora, ut etiam per alembicum duci possint. Est in hoc aliquid: sed id fit quoque, ut altius se insinuent potentes sales, fiantque ineluibiles, ut docuimus in via componendi philosophica. Suademus ergo, ut ista aqua philosophica non usurpetur, nisi circulationibus celestis reddita, si nolumus sales adharere, & quid opus est sales infigere per cohobia, si mox volatile totum reuerberando separatatur, ubi nec essentia parcitur.
- (e) Aquila volans ab aliquibus dicitur oleum rubeum vitrioli, quod primo extrahitur ex cremato chalcanto cum filicibus vsu destillato: mox affusum nouo vitriolo iterum destillatur, quod tandem iterum nouo. Tunc dicitur aurum solvere, esseque partem tindura. Sed aliter se res habet in vero artificio.

De præcipitatis simplicibus variis & eorum iudicio.

Variâ iudicia de præcipitato. Quilibet ægyptia suum habet præcipitatum, licet eum ex officina emoretur. Officinarum præcipitatum an ex arte eliciendum.

Præcipitatum vulgari vtilitas.

Præcipitatum in morbo canis.

Præcipitatum extinctio. Infusio præcipitatum.

Theoria præcipitatum.

Cur aqua ista pulueretur. Reductio præcipitatum.

Præcipitatum fixum.

Præcipitatum per viam fixam.

Præcipitatum vocant argentum viuum in puluerem, talem, vel cinerem (Nam & sic appellant ex Aginetha) ignea aliqua vi, potentiali, vel actuali redactum, ita ut non omnino sit fixum, sed reduci queat, atque etiam affricatam auro sui iudicia argentea alluione præbeat. Mira tamen est sententiarum varietas, non patientibus plerisque, se legum vinculis contineri, ut semper sit effugiendi timor, sicuti peccatum in scitia artis, aut negligentia fuerit. Cum de præcipitatu noxa lermo est, quam tenuerentur plerique dictis, scriptisque, negando pertinaciter suum præcipitatum (Est enim fere vnicuique suum) in culpa esse, nouimus: Et tamen non in re, sed mala præparatione vel accommodatione, & vix quisquam est, qui suum non vel patem dicat, vel etiâ longis multisque parafangis meliorem. Qui in officinis vulgo prostat præcipitatus, quemque chirurgi, balneatores, vinctores, suffocores & huiusmodi fatine homines coquere didicerunt, quanquâ alias auctoritate Nicolai Massæ Veneti medici clarissimi puluis angelicus audiat, & à Paracelsitis olim ferè pro vniuersali vsurparetur, tamen nostris temporibus damnatur, & ex arte elicitur non à dogmaticis tantum Galenicam profitentibus, verum etiam à Quercetano Hermetico, & Penoto, aliisque nonnullis, (Paracelsus modo commendat modo repudiat pro ut cerebri inconstantis vento fertur) quasi non & istud medicamen esset opus artis chymicae, aut propter maleuolorum hominum accusaciones, & flagitia male vtentium vel optimis rebus impostorum, & mulomedicorum artificium sit abnegandum, conculeandumque. Verum illos contemptores, & repudiatores nec serio, nec ex animo facere, sed tantum, ut dissipationum, obiectionumque vehementiam vident, quasi declinare forum, patet explicatiore sententia, & laude etiam vulgaris præcipitatum quem cognitur fateri insigniter, in dō ad miraculum prodesse in vlcibus virga contagio venereo affectæ, & caruncula in collo vesicæ epata: in vlcibus sclopetorum glandibus factis: in spongiosa carne exicanda auferendaque: in fonticulis deprimendis, eliciendoque: fluxu in oculis vlcium malignaque: qualitate tollenda: Coercendis etiam serpentibus vlcibus & gangranis, & tumoribus duris, crassisque pure diloluendo, adeo præclare ut parremedium inueniri posse negent. Vide Hieronymum Rubeum sect. 2. de destill. 22. Penotum in chymicis de argento viuo, & omnino recentiores auctores, qui de lue venerea curanda scripserunt etiam Paracelsum ipsum in chirurgicis. Matthiolus in morsu canis rabidi eximie commendat. Vbi è vulnere crusta decidit (inquit) saluterum fuerit remedium plaga quotidie puluerem præcipitatum (sic enim vocant chymistæ argentum viuum in puluerem rubicundum constatum) inspergere: siquidem id eximium, præstantissimumque medicamentum præter id, quod vulnus occludi prohibet diu, patens seruat, attrahit etiam ex alto ad superficiem potenter venenam, quâ in re cetera huius facultatis præcellit medicamenta, &c. Lege & quæ habet de morbo Gallico melancholico circa finem, ubi extinctionem vocat præcipitationem, & ex Rasi ad vlcera commendat. Qui id contra dysenterias, colicas, celiacas, liacas, vermes, luem veneream, arthritin & similia mala in ventrem immiserunt per os cum potionibus vel forma pilularum, aut boli cum consuetis aliquibus: vel Theriaca demittendo, temeritate sua infame reddiderunt medicamentum; quanquam & Penotus ad subducenda per aluum excrementa, humoresque prauos per poros expellendos vtile iudicauerit, sed alio vsu quâ imperito, improvidoque impostorum: id quod semper aduertendum est in iudicio huius, ne videamur, siue Dei creaturam bonam, siue artis opus præclarum inscite, temereque condemnare. Verum relictis his ad modos præparationum accedamus.

Materia præcipitatum est argentum viuum cuiuscunque generis siue per se in natura inuentum, siue ex minio, aut cadmia argentaria, vel marmore excoctum: siue ex metallis & marcassitis elicitum. Formam habet pulueris vel calcis rubentis, aut flauentis: interdum & pallidæ seu citrinæ: nonnunquam albæ. Finis fere medicus est, potissimumque chirurgicus; aliquando tamen cum secretiore via elaboratum est; etiam interiorum vsum habet in medicina, & metallicæ adhibetur. De efficiente dictum est, quod sit opus artis chymicae per igneam potestatem, quæ vel absorpta exiccatque humiditate in sicco puluerem id redigat, vel falsam definiat, coerceatque spiritibus salis ingestis, quorum vi continuas confluxus disgregatur, & pulueris atoma continentur circumamplexa salis accretionibus, quibus per ablutionem ablatis redit natura liquoris, fitque denuo viuum argentum, ut prius. Nomen præcipitatum trahit à descensione, quanquam non hac sola fiat. Cum enim ex aqua caustica ad fundum vasis se recipere cogitur, præcipitatum dicitur. Subintelligitur argentum viuum, hydrargyrus, mercurius. Itaque & modo neutrali, modo masculina terminatione enuntiatur. Apud Paracelsum est aquila præcipitata, qui terminus tamen æquiuocus est, & comprehendit etiam corallinum fixum. Ex Matthiolo apparet aliquando & extinctum dici. Putat enim præcipitationem esse veram eius extinctionem. Sed latior est extinctio. Quercetanus fixationem esse veram eius præparationem scripsit. Eam autem stygia, seu aqua forti philosophica peragi docuit, adeo ut etiâ igniri queat. Verum hoc Turbith potius est: quanquam Crollius pro eodem habeat vtrumque nomen præcipitatum aliquando etiam mercurio viro tribuitur, quando ex liquore gummoso per aquam in farinam redigitur. Pulueris angelici quoque vox communis est pluribus. Præcipitatio fit duplici modo: per viam fixam vno, per humidam altero. De via fixa supra in lib. de igne natura meminimus quod argentum viuum ex cinabari, vel sublimato crystallino reductum includi debeat phiolæ, Hermetice signandæ, & detineri in igni cum magna cautione diebus 24. vel per mensem, donec per se in puluerem vertatur humiditate consumpta, cuius perfecti signum est in igni non exhalare. Miscetur & silicibus pulueratis, cumque illis agitur infertur in circulatorium. Alii includunt eum chalybeo canali, & ignibus fatigant: alii paruis portionibus in phiola vel alio vase præcipitant: Quidam in ignem fixum, vel ferream ollam mittunt, statimque clauso exitu sic co-

fit cogunt in puluerem abire. Crollius ait, modum secretum esse, quò mercurius sine vlla additione certis instrumentis per se redigatur in cinabarium rubicundissimum. Is modus alias dicitur philosophicus, fitque cum per sulphur, vel prius sulphur, postea salem more Paracelsico: aut vitriolum & salem nouies sublimatur; reducitur per tartarum, & includitur phiolæ, detineturq; in igni donec coagulet; & ex albo per citrinum in tabeum abeat. Sunt & alii modi, quos recensere nihil attinet. Vno enim bono & probato cognito contentus debet esse artis veræ discipulus. Si qui alij offeruntur, ad istum collati eo melius iudicabuntur. Per viam humidam duo potissimum in vñ sunt modi: Vnus vulgaris & chirurgicus dicitur; alter medicus, & interdum etiam Philosophicus, Hermeticus, Secretusque appellatur. Chirurgicus est quando argentum viuum aquis fortibus communibus præcipitatur in puluerem rubeum: qui tamen initio albet, post flauescit, tandemque rubedinem contrahit, non sola aquæ fortis vi, sed etiam reuerberationis: vnde calcinatio dicitur. Aqua illa aliquando semel in iusta copia affunditur; aliquando bis, quæ de re in Alchymia.

Præcipitatus per viam humidam.

Ex ea descenditur mercurii cinis more aurifabrili, quo calx argenti separatur à chrysulca per aquam & salem. Aliquando per destillationem reuocatur: aut oleo tartari præcipitatur. Solet & digestionem secedere, retracta scilicet aqua propter spirituum fugam. Alio modo argentum viuum ponitur in conceptaculo, & ex halonitro, sale, alumine spiritus fortes in id aguntur, idemq; repetitur secundo, liquore reddito capiti mortuo, & iterum in mercurium destillato. Quidam commiscunt hydrargyrum materiis pulveratis & vetere aqua forti, vel aceto itrigatis, atq; ita sicce sublimant. Vt supant pro præcipitato, & nonnunquam turbidum vocant. Corrigitur ablutionibus per aquas dulces: aliquando & acetum & vinum ardens, vel alias spiritus inflammabiles, qui super ipso aliquoties incenduntur: Tandem resiccatissimum laugiatque puluis reponitur. Quidam aquis theriacalibus & Bezoardicis in abluendo vtuntur. Peccant hic officina somnolentæ & inertes dum quouis modo paratam fortem accipiunt, & argentum viuum imparatum, cum deberent id prius purgare diligenter coctione cum lixiuio ex calce, cinere clauellato & aqua aliquoties repetita: Deinde lotionem ex aceto & sale: tertio expressionem per corium, seu pellem leporinam, quæ & præmitti poterat cum exploratione num plumbum affit aut aliud impurum metallum.

Cinis mercurii.

Hinc Quercetanus à vulgari præcipitato abhorret cap. 3. defensionis prima pag. 25. 27. Item in consilio de lue venerea & alibi: quin etiam si duodecies abluatur, tamen repudiat, quia arsenicales, plumbei, & realgarici spiritus per aquam fortem vna sint præcipitati, & quodammodo fixi. (a) In externis tamen vñ eius relinquit, vt appareat ipsum pugnare contra temeritatem Paracelsicorum, qui eo vtuntur ad expurgandas hydropicorum aquas, & febriam putredines: Item melancholias, epilepsias & alia, quæ vasa mentis Hermeticis obiciunt Hippocratici. Sed nos artificia, non scelera probamus. Communis ille præcipitatus in vlcibus, vulneribus, hypercarcosi, spongiosa carne, tumoribus, fistulis, fonticulis, &c. valet, non est catharticum interius, nisi velis in balneo seu globulo suppositorii instar adhibere, in quo vñ miscetur materia pilulari, aut oui vitello, & in anum intruditur, cauendo ne exulceret.

Huius vulgari Quercetanus opponit præcipitatum philosophicum ab ipso dictum, quæ & argentum viuum optimum, & legitime elaboratum capiunt, & aquis philosophicis præcipitationem debent. Mercurius hic eligitur Indicus, Hispanicus, Italicus ex minio nativus absque mistura plumbi extractus. Probatur num à mercatoribus sit corruptus. 2. Coquitur ex lixiuiis: vel destillatur ex tartaro & calce viva: 3. per corium exigitur: 4. abluatur aceto & sale: 5. iterum destillatur ex tartaro & calce viva, & omnino purgatur soletissimo studio.

Præcipitatum philosophicum medicum Hermeticorum.

Præparatio mercurii.

Cum exquisitissime elaborare volumus, sublimamus eum per sulphur & salem: aut solum sulphur: aut vitriolum & salem: aut salem & alumen septies, aut nouies, semperque reducimus per tartarum & calcem: vel tartarum & fatinam, aut etiam acetum calidum, &c. Loco mineralis accipimus etiam eum qui fit ex auro, argento, cupro, ferro, aut regulo, vel stella sibirii. Sed non ad alios vñs quam determinatos. Neq; n. quivis mercurius ad quævis assumendus est. Menstrua quib. fit præcipitatio sunt ad miraculum vñsque varia, & fere quilibet habet suum. Suum n. cuiq; pulchrum. Contemnitur, & exulatum mittitur aqua fortis, regia & omnes quas corrosiuas vocant, factas ex alumine, halonitro, sale, vitriolo, &c. more regiarum, & stygiarum communium. Mireris Quercet. plus quam odio Vatiniano prosequi præcipitatum per aquam fortem, & tamen in tetradis pag. 467. mercurium diaphoreticum Paracelsi probare, qui fit per calcinationem in aqua forti graduata. & quinque à mercurio destillata donec elegantem rubedinem accipiat, quæ acquisita edulcoratur, & spiritu vini nouies perfunditur totiesq; destillatione eodè priuatur donec mercurius ignem ferat ad exandescentiam vsque. Sed fortasse Quercet. graduatam fortiorum, & celestem puritatem participem factam intellexit, vt absq; omni corrosiua sit, quæ arte Lullius menstrua sua fortentia parat. Respexit & aliam dulcificationem per aquam sal taberi, quæ est ex calcetartarum ouorum, & aqua stillatitia albuminum, de qua dicit, quod præcipuum huius remedii momentum in perfectia eius dulcificatione cum aqua sal taberi positum sit. Sed nostro iudicio plus est in aqua forti graduata, seu ex altata. Quod etiam dulcificationem velit fieri in momento, non cõsentit descriptioni Paracelsi, qui vult sepe nouam aquam affundendam, & postliminio per destillationem separandam esse. Alias præcepisset Paracelsus, vt solutio argenti vini præcipitaretur per liquorem tartari, (hunc enim Quercet. videtur acceperisse titulo sal taberi q. sal tartari diceres) vel halonitri, aut similem acem, vt duo acta mutuo actu se refringerent, & medicamentum dulce relinquerent. Menstrua non corrosiua vocat: racelsi circa spiritum salis ammoniaci fixi: spiritum salis antimonii vel oleum: spir. salis saturni: halonitri: vitrioli: sulphuris: salis communis ex calcinato: salis gemme: salis alcali: Aliis placent spiritus descensorii nitrosorum lignorum vt querni, fagini, guaiaci, buxi: vel spiritus lignorum vltorum in carbones, qualis cedria, vel aqua fuliginis caminariæ: Acetum: succi acidi: spiritus ætheris ex aquis fortibus & regijs: vel ex vitrioli, halonitri, aluminis plumosi (quod reprimat corrosiuum) aequalibus destillatam aquam fortem, donec desinant gutta.

Menstrua præcipitationis.

Mercurius diaphoreticus Paracelsi.

Aqua sal taberi, de qua vide in corallino infra ex lib. 10. datu moribus Paracelsi circa finem.

Dulcificatio in momento.

Hanc ponderatam seponere. Capiti mortuo affunde tantum spiritus vini quanta fuit aqua fortis. Digere tri-
duo. Destilla igne nudo vsque ad sicum. Hæc est aqua non corrosiua. Faciunt aliam compositam ex spiritu
halinitri, & salis ammoniaci: etiam ex tartari, & ammoniaci liquoribus. His opinantur argeotuto vi-
uum longe rectius præcipitari, quam aquis causticis & mineralibus illis alumine, vitriolo, halinitro,
sale ammoniaco: Verum si dicendum est, quod videtur aqua ex istis ad cælestem puritatem adacta, non erit
inconueniens. Nam copia destillationum, & circulationum falsedinem impetuosam ponere cogitur, vt nihil conta-
gii relinquere in mercurio possit.

Sunt qui spiritum sulphuris acidum, destillatione correctum omnibus aliis præferant: Et hoc qui-
dem Crollianum est. Quercetanus videtur oleum salis armoniaci præ cæteris commendare in lue vene-
rea, vbi inquit: Ab artis peritu solet & aliter præparari mercurius cum oleo salis armoniaci fixi, quod subito mer-
curium soluit in spiritum, quem spiritum mercurii vocant, seu liquorem aqua fontana clariorem, fragrantem in-
star moschi. vide pag. 390. de lue & 106. de prisca med. mat. vbi & per spiritum vitrioli & sulphuris præcipitati-
onem commendat.

R. Mercurii purificati ℥iij. spir. acidi sulphuris rectificati ℥viij. Digere per biduum in arena. Destilla ex re-
torta. Destillatum reponere super reliquias. Digere: destilla. Fac hoc tertio. Tandem valido igni pelli, vt excandescat re-
torta. Fracta postea hac artifice exime albam massam, & aqua pluvia dulci destillata saepe ablue, donec flavescat.
Super eo incende ter vini spiritum, aut iuniperi. Ita præparatus est præcipitatus ille, cuius gr. iij. ad vj. dantur
ad purgandum, cum conferua ros. in hydropse, podagra, & febribus.

Quantum autem istud præcipitatum deprædicent, videre est apud Crollium in Basilica p. 126.
vbi à tribus ad sex grana datur contra infirmitates ex humorum putredine, & vitis etiam in deplora-
tis, vt hydropse, pleursi, podagra, scabie, venenis, lue venerea, cuius vlcera dicitur radicitus tollere. Querceta-
nus vere angelica præcipitata nuncupauit, quæ præparentur ex argento viuo è sublimato, & cinabari reducto. Va-
lore enim vult ad pestem, lepram, luen catholici, febres, paralyses, epilepsias, &c. Vomitus aliquando biliosos,
& ardores dicitur concitare, sed qui elutionibus & gargarismis facile cedant. Alias præparatur vt tan-
tum aluum subducatur, vel sudores moueat, si credendum est his quæ scribuntur. Addunt tamen aliquando
Eccoprotica, vt adiuuetur deorsum motus & cohibeatur vomitio. Sed de præcipitato plura commen-
tati sumus in syntagmate nostro.

Illud queritur, quæ ratio cogat chymicos talibus abundare, si in vno sunt omnia? Est corallinum sublima-
tum, est turpethum, præcipitatum, aquila angelica, mercurius vitæ, & ex eo præcipitatus albus: Est medicina
de aurea marcasitica, & aliis: eaque pleraque ex mercurio, vel mercurialibus, item ex arsenico, &c. Cur
fit per plura, quod paucioribus obtinere possumus? Querenti respondere ex officinis vulgaribus licet. Sie-
nis per vnum simplex tolli bilis potest, quorsum opus est tam multis aliis simplicibus, & compositis?
Quanta copia est aquas trahentium? Liberalissime autor natura prouidit imbecillitatibus humanis, vt si vnū
delit, præsto sit alterum, & vt in agis, ita & officinis non sunt omnibus omnia, sæpeque dissentiant
patientes & medicum ad diuersa compellunt. Imo & in rebus ipsis est aliquod discrimen. Sublima-
tum corallinum certare viribus cum turpetho, præcipitato, aquila cælesti, mercurio vitæ & simili-
bus potest: fit tamen vt præferatur ex illis vnum. Varietatem præcipitati habes apud Rubeum cap.
22. sect. 2. de destillatione.

(a) Si hoc verum est in vulgari, quis confidat Hæsiso ex minio natum? Cogita similiter de aliis. Quo vero
argumento probauerit hoc Quercetanus de abluto ante & post præparationem? Multa hic poterant
dici, de quibus fortasse alibi.

C A P V T I V.

De præcipitatis metallicis.

DE vulgaribus præcipitationibus, inquit Quercetanus in Alexico, nullam facio mentionem, qui licet ab a-
quis fortibus semel atque iterum abluatur, corrosiuus tamen, & vomitiuus esse non desinit, quod ignei spiritus il-
lius ab aquis fortibus separari non possint.

Quæ probant præcipitationem ab aqua medio. Illa vero præcipitationes mihi probantur, quæ beneficio solius mercurii in vase circulatorio ad id apto concin-
nantur, vbi diu agitata ope ignis gradatim accensi tandem in puluerem rubeum mirifica virtus deducitur. Hæcil-
le etiam in Tetrade & consilio de lue venerea proficitur, quanquam miretis, quid sibi velit, cū statim post-
quam vulgares præcipitandi modos repudiatur, proponat pene eosdem. Mercurius præcipitatus, inquit, vel
cum oleo solis, & luna: vel cum solis auri foliis sine vlla alia additione: vel calcinatus mediante agitatione, quæ fit be-
neficio silicis alborum fluuiatiliū, cum quibus commiscetur in matratio colli oblongi: vel cum simplici aqua stygia
dissolutus, philosophice coagulatus, & in salis naturam conuersus: vel cum eadem aqua fortis communi modo præci-
pitatus reuerberatus, dulcoratus & cum aceto destillato essentificatus, atq; ab acetosis istis spiritibus, optime spoliatus: vel
in puluerem album redactus solo spiritu vitrioli, aut sulphuris, qui postea separatur, abluitionibus q; iteratis dulcora-
tur atq; fixus redditur: horum mercuriorum vel paucula grana cum rebus conuenientibus commixta nunc sudores,
Quercetani varia præcipitata nunc aluum, atque vrinas mouent, &c.

Tria dicit: Vnum vulgaris præcipitati repudium: (a) alterum, oppositas veriores præpara-
tiones, quæ alibi philosophicæ dicuntur: Tertium, quomodo cum auro & argento coniunctis præ-
ciosior euadat.

Atqui primum & secundum sibi videntur aduersari. Nam reiciebatur vulgare præcipitatum argu-

argumento aquæ fortis cuius ignei spiritus nequeant separati. Si hoc ita est, qui fit, ut idem Quercetanus cum Penoro, Paracelfo Palmario & aliis, nihilominus simplicem stygiam; hoc est, aquam fortem in quibusdam suis præparationibus adhibeat? Si elui spiritus potest, cur non & ibi? Deinde non usque adeo metuendus iste ignis est, qui & refringitur aquis, aceto, spiritu vini, &c. & mercuri natura assumpta fit innoxius, modo adhibeas medicamentum perite. Peccatum in usu potius est quam in præparatione. Respondendum videtur. Quercetanus quidem in *Alexicaco* respexisse ad aquam fortem præcipue: sed in *lue veneræ* etiam alia considerasse, nempe ulteriorem elaborationem qualis non est in communi, ubi ablutio satis esse creditur. Nam licet aquam fortem in principio vsurpet, ut fiat solutū: noxa tamen inde nulla potest existere, quia primum non sic imprimatur vis igoæ ut in vulgari: Deinde philosophica dulcoratione alteratur: tertio etiam quodammodo transmutatur. Quæ sit ratio præcipitationis solui argenti viui per circulationem in igni graduato: vel per agitationem cum pulvere crematorum silicium in cucurbita elatiore, facile est intellectu, & nos præcedente capite expoluimus. Sed philosophica præcipitationis Quercetani singularis est modus.

Philosophica
præcipitatio
Quercetani
qualis sit.

Primum aqua forti argenti viui soluitur, uti est moris. Deinde in solutionem guttatim infilletur seu liquor tartari, seu spiritus halinitri. Inde fiet colluctatio, & in momento simul præcipitatio, & edulcoratio. Nam spiritus ignei se dissipant mutuo, exhalantque. Relinquitur autem mixtura dulcis, quod fit etiam in mercurio vita & alio. Cum sedimentum factum est effuso liquore, sal seu calx relicta abluitur stillatis dulcibus feliciter, atque ita demum cedit empyreuma ignium ablutionibus, quibus peractis amplius crematur pulvis, ut erubescat, vel etiam spiritu vitrioli persusus figitur. Ex Penoro aqua forti soluitur: deinde descenditur aqua dulci, vel etiam exiccatur destillatione subrecta aqua: tertio reuerberatur ad rubedinem usque ita ut inclusus sublimatorio separatur simul in volaticam, & fixam partem. Fixa rubedo edulcoratur aqua dulci stillatitia, vel aqua albuminum (aliquando & vini spiritu more Paracelsico) quæ est quarta pars operationis. Quinto per acetum stillatitium soluitur denuo, ita ut per partes affusus tandem totum in se recipiat. Solutiones confusæ destillantur si placet ad oleositatem usque, quæ in oleum mutatur sæpe addito spiritu vini, una digesto, & iterum abstracto: vel si essentia sicca eligitur, usque ad mellis spissitudinem, quæ postea in conchas diuisa aquis dulcibus per destillationem repurgatur, dulcoratur ut est artus. Ita conciliari potest apprensus Quercetani contradictio. Sed ad tertium perueniamus; ubi de metallorum & metallicis præcipitationibus verba facit. Proponit ea etiam in *Alexicaco* hæc: Citius multo idem mercurius mediante igne interno etiam si eidem materialiter (b) adiciatur, præcipitari potest. At in momento & velocissime, si cum auro essentificatus præparatur.

Ex illis enim ambobus ad debitam proportionem permixtis stupenda quadam fit coniunctio, quæ nulli non miraculū scates, & illustratur.

Hi sunt illi duo modi, quos attigit etiam in *lue veneræ*: quorum primus fit cum auri solis, quem putat innui etiam à Palmario mentione cathartici metallici ex hydrargyro communi, & auri solis diuturno tempore absolendi: Secundus cum oleo auri vel argenti (quod oleum beneficio regie, vel ol. vitrioli ter destillati à noua materia paratur) quod quædo solutioni mercurii committitur momento procurat præcipitationem, ut idem ait Quercet. de præcipitatione cathartici ex mercurio metallicis, aut philosophicis, auroque in essentiam redacto (c) in modum arcani, magisterii, tincturæ, liquoris, sulphuris, salis, &c. Aurum n. semel apertum igneæ est naturæ & dicto citius suam exerit actionem, quæ de re etiam in *tetra. dep.* 477. & 432. ubi de arcanis ex auro. Vt a. totum artificium de præcipitatione metallicis Tyronib. pateat, in tabulam modos nobis compertos redigemus, & quemlibet pro virili declarabimus. Fac mercurium per mercurium, aut per aquam mercurialem, inquit Rosatius. Hoc nos iam accommodamus ad nostrum institutum. Nam si metallicum præcipitatum volumus, mercurium metallicum habere nos oportet. Eum aut ex natura perimus, aut ab arte. In natura inueniri traditur forma viscosa humiditatis in primo ente, seu minera cruda, in qua nondum adeptus est perfectionem. Separatur autem à montanis impuritatibus per destillationem. Deinde reperitur forma aquæ nondum coagulata, quæ tamen in metallum abit, de quali mercurio scripsit Mathesius quod in specu quadam loachimica destillauerit ex pendente parte in incensum, ubi concreuerit.

De mercurio
aurum metal-
licorum præ-
cipitatione
methodica
tractatio.

Tertio sæpe cum auro, vel argento protruditur impetu riuiulorum, inclusaque ista metalla præfert, tanquam matrix: vel ut lapis vesicæ iacet in suo phlegmate, & pullus in liquore oui. Arte quo modo ex perfectis iam metallis fiat, in Alchymia ostendimus, estque is merus. Ad præcipitatum vero etiam facit metallum cum mercurio mistum forma ossæ, seu pulcritudine quam amalgama vocat. Hinc duplex fit hoc artificium. Nam præcipitatum metallicum vel ex meris metallicis mercurio paratur, vel ex argento viuo cum metallo coniuncto. Utrobique aut per se sine vilius adiectione præcipitatio procuratur aut adhibitis menstruis. Per se ex tynceris conficitur, cum auri, argenti, ferri, æris, plumbi, stanni, mercurios phiolæ includimus, & lento calore exiccamus: Vnde facilius præcipitatum exit quam ex crudo, qui longum tempus ad sui per se coagulationem requirit. Mirum, quod Quercet. p. 464. *tetra. dis.* scribit hydrargyram ex cinabari artificiosam vel minerali (minio natiuo, anthrace) extractum suppleturum mercuriorum metallicorum defectum: quasi esset vna natura, vnumque temperamentum crudorum, & ex eodis reductorum, quod longe secus se habere ars ipsa ostendit, & alias Quercet. aquas coctas crudis anteponit. Præclare in hanc sententiam Penotus: Argentum viuum à mercurio differt plus quam aqua à vino. Disceptatum est utrum mercurius arte ex corporibus perfectis extractus suo corpori, aut mercurio vulgi commixtus, veram philosophicam det coniunctionem ad generationem lapidis sufficientem: responsum est negatiue. Pragæ mercurius auri per Kellæum factus noluit aurum recipere. Distant etiam dispositiones argenti viui communis, argenti viui philosophorum, & mercurii corporum. Lege *Dialogum Aristot.* Opinio Quercet. videtur inde fluxisse, quia credidit mercurium mineralem per sublimationem crebram fieri philosophicum, qui idem sit cum mercurio perfectorum. Sed rationes valde differunt.

Ex solis mer-
curio metal-
licorum præ-
cipitatio.
Quercet. non
succurrit mo-
dus ex natu-
ra colligendi
argenti viui.

Argenti viui
metallici &
non metallici
discrimen.
Tres mercurii
discrepan-
tes.

Neque

Neq; n. sola sublimatio arcanum facit quem philosophi desiderant, quanquam ex sublimato reductus etiam philosophicus possit dici. Passus enim est vim artis philosophorum: sed ut lecretius sit philosophicus: præparatio vltior, & sublimatio occulta debet accedere.

*Solus arg. vi
ni præcipita-
tiones.*

Sit ad manum auri mercurius syncerus: *Dua sunt viae per se præcipitandi: vna cum inclusus phiole, vel simili vase diuturno igne exsiccat: altera, cum iunctis calcibus silicis agitatur, & crematur igne graduato. De his loquitur Quercetanus pag. 466. tetradis, & pag. 468. Alexic.* Similiter præcipitatur mercurius argenti, æris & aliorum metallorum.

*Præcipitatu
mercurii Lu-
naris.*

Qui ex auro tincturam extraxerunt, residuum album corpus lunam veram fixam vocant, quam in mercurium reducunt, & hunc porro per se calore lento præcipitant: præcipitatu gr. vi. i. præbent contra epilepsiam, febres, hydropem. Quercetanus hæc præcipitata fere diaphoretica esse scribit, tartarumque virium, ut fateatur ad laudes eorum celebrandas sibi deesse orationem: pag. 466. tetrad. Est tamen & tertia ratio præcipitandi per sumum sulphur. Sed hoc induratum, fixum, coagulatumque potius vocant, habetque illa vaporatio vim spiritus sulphuris, & verius pertinet ad alium modum, sicut & cum halitu plumbi mercurii coguntur.

*Præcipitatio
mercurii me-
tallici per me-
dicamina.*

Iam ergo si placet mercurios metallorum per medicamina præcipitare, assumitur iudice Quercetano spiritus vitrioli acidus, aut sulphuris per campanam, quem prætulit Crollius. Alias & salis gemma, communis, halonitri, spiritus idem efficiunt, utpote quos Quercetanus putabat eiusdem esse naturæ quantum scilicet hoc effectum attinet. Alias liquor salis tartari, salis vrinae, nitri, ammoniaci, maiorem habent cognationem. Prope accedit sal gemma. Et sunt sui sales suis metallis analogi, ut sal ammoniacus auro conuenit: nitrosus argento, communis, marti, &c. Verum elaboratio sæpe multa mutat. Huc usque de synceris mercuriorum metallicorum præcipitatis: sequitur de compositis. Componantur metalla ad præcipitandum duobus modis. Prior est tantum medicus seu pharmaceuticus: Posterior etiam philosophicus, & artium magni magisterii sapientium. Pharmaceuticus fere est duplex. Nam aut per amalgamationes perficitur: aut solutorum confusiones.

*Sal solaris, lu-
naris, mar-
tius.*

*Aurum vita
Gulgi.]*

Per amalgama etiam vulgo faciunt, quod AVRUM VITÆ appellant, & cum ab aliis, tū Penoto describitur quod conficiatur ex sex partibus argenti viui læpius abluti, vel cocti lixiui, & postea eluti per salem & acetum: adiecta vna auri in puluerem vel folia redacti. Amalgama fit more communi aurifabrorum calefacto prius hydrargyro. Quidam tamen operosius in eo versantur: utpote qui molitionibus frequentioribus toties miscent aurum donec attenuatum vna per corium transeat: aut etiam per retortam agatur.

Alii postquam diligenter puliculam triuerunt, separant mercurium superfluum, & quod in corio post expressionem remansit, id assunt, præcipitantque per aquam regiam, aut oleum vitrioli ter à materia noua colcotaris destillatum aut spiritum salis ammoniaci. Obseruatur deinceps modus turpethi. Student enim vtrumque simul figere, ita ut pulvis nec halet amplius si in catino ferueat, nec aqua albuminum reuiviscat. Ideo menstruum sæpius abstrahendum est, & aliquando aquæ regis fixatorum vitrioli oleum submittendum. Inde reuerberatur aureus pulvis aut pro sublimatione partium volatiliū in cucurbita crematur, ut quod volaticum est assurgat. Fixa pars postea etiā per se in aperto catino, vel patella super prunis versatur, & spiritu vini super ea crebrius incenso corrigitur. Dicitur mercurius ab auro perfici, ut Luna à sole. Ideo etiam luna appellatur terrestris, & mulier seu femina cuius perfectio ad generandum vir est.

Penotus prædicat ad dolores colicos, iliacos, & maiora quoque miracula à j. gr. ad 8. propinando. Est tamen & minor dosi prout præparatum est medicamen, leque habent circumstantiæ. Quercetanus in Alexico scribit pag. 500. mercurius solus philosophice purificatus, & mortificatur virtute magnetica potest solis formam & tincturam attrahere. Hunc mercurium sic imprægnatum præcipita cum aceto metallico halonitri, vel sulphuris (spiritu) fietque hydroticum præstantissimum, dosi gr. 3. vel 4. cum conf. alkerms, vel de hyacintho, &c. Intelligit aureum præcipitatum per argentum viuum sæpe sublimatum & reductum. Potes tamen etiam solutionem auri per aquam mercurialem, quæ descenditur spiritu halonitri, accipere: de qua suo loco. Vide in notis adiectis modum.

*Præcipitatio
imperfectiorū
metallorum.*

Plura vide in Alchymia. Par ratio potest esse argenti vita ad epilepsias: nec alio modo poteramus præcipitare mercurium martis, & veneris ad hydropes, & varia mala externa. In hoc autem est duplex ratio. Nam aut vulgaribus amalgamationibus commiscetur, ubi necesse est martis & veneris scobes prius deterfas esse aqua purgatoris acerbis: stannū & plumbū tantum lauari conuenit, cū facilius cū argento viuo coeant: Aut per sibiū cuius stella vel regulus accommodatur omnibus metallis imperfectis, eaque vna secum in argentum viuum transfert, quasi materia singulorum susceptiua. Modus potest esse multiplex. Nam aut sibiū in mercurium reducimus, posteaque simpliciter cum purgatis metallorum ramentis miscemus: aut vtrumque seorsim seu solutum, seu præcipitatum contemperamus. Vel capimus vnam metalli, sex sibiū, & commista, eliquataque catinis effundimus pro regulum, qui si non satis imprægnatus est metallo, de nouo cum eo funditur. Hunc regulum in argentum viuum vertimus, quod est præcipitatio materia.

*Præcipitatu
ex omn. pla-
natarum cō-
iunctione.*

Hæc ratione potest fieri præcipitatum ex omnibus metallis simul, omnib. nimirum iusta proportionem illiquatis. Alio modo vtitur Suthenius, facitque mercurium ex tribus simul, nempe ex Marte Luna, & Antimonio, adhibito hydrargyro communi. Præcipitationes horum mercuriorum fiunt per aquas soluentes, ut in vulgari. Ingeniosior ratio est exercitatorū. Nam ut aureum præcipitatum faciant, prius per nouæ sublimationes & reductiones philosophicum faciunt mercurium, nempe miscendo argentum viuum cum sulphure, & conterendo misturam cum sale ammoniaco, itaque sublimando sæpius. (Pro sale ammon. potes salem gemmæ, vel communem purgatum capere aut ammoniacum cum communi sublimatum.)

*Aureum præ-
cipitatum
magis philo-
sophicum.*

limatam.) Si nolumus sublimatum sulphureum, facimus vtriolatum de more, donec adeo purus & tenuis, subtilisque fiat mercurius inde reductus, ut quam amicissime aurum rapiat, & argentum. Hinc pulveculam seu amalgama factum etiam per se præcipitant, quo modo fortasse erit exponendus Crollius cum in Basilica scribit, se aliquando præcipitasse amalgamata auri & argenti seorsim per duos annos, & pulverem rubicundum, vltimus tamen figendum, nactum esse: quamquam brevius tempus esse debeat, si assumitur argentum viuum dicto modo elaboratum.

Pag 125.
Præcipitatio
biennalis.

Alias etiam addunt calces silicium, & procedunt sicut cum argento viuo solo. Illa melior præcipitatio est, cuius idem meminit Crollius, scilicet idem præcipitatum ex amalgamatis fieri tribus vel quatuor mensibus bono igne, unde cupressina figura assurgunt: deinde massam exemptam conterisapius, ut exstat materia per oleum sulphuris in pulverem stauum præcipitanda & figenda. Hæc Crollius, cui lucem afferre potest confectio antimonii diaphoretici pag. 155. Si non liber per se præcipitare, facilis, & compendiosa via est per liquorem talis ammoniaci fixi, vel oleum vtrioli solutivum, & fixativum simul: aut per regiam circulo exaltatam.

Præcipitatio
aureum Crollii
lunum.

Atque hæc est primi modi varietas. Alius est cum argentum viuum philosophice per sulphur aut vtriolum sublimando præparatum per se soluitur aqua mercuriali, aut stygia celsi. Deinde aurum item per se spiritu salis ammoniaci, vel regia cælesti, vel ol. vtrioli aliove menstruo luminarium solutivum. Deinde vtrumque confunditur, fitque in momento præcipitatio. Vel Amalgama ex auro & mercurio solue simul aqua regis circulari: aut vegetabili menstruo ex tartaro & vino: vel spiritu salis ammoniaci fixi: vel aqua philosophica ex ammon. & vitro: vel spiritu vini, &c. Deinde solutionem præcipita per oleum tartari. Præcipitatum fige spiritu vtrioli: Elue porro, & elabora ut fixum præcipitatum adipiscaris. Est & cum argentum viuum philosophice præparatum oleo auri, vel argenti præcipitamus. Paulo occultior ratio est quando aurum sua regia per se solvitur: Deinde sublimatum essentiale, aut humorem vinctum, vel crystallinam ex eo crustam etiam per se: Solutionem coniungimus industrie, & immisso liquore tartari præcipitamus: præcipitatumque ex humore collectum edulcoramus. Incredibile est, quantum hæc medicamenta commendentur in gravissimis malis, peste, venenis, hydropse, quartana, melancholia, arthritide, paralysi, apoplexia, &c.

Secretioris
præcipitatio
nes.

Tandem sapientum præcipitatus in arte magni magisterii pro absolutissimo habetur, & vere catholico. Attingere hunc modum vult Quercetanus cum in tract. ad sol. 458. scripsit: Ex nouena sublimatione mercurium impragnari sulphure & igne natura, à quo cælestes proprietates, admittendaque virtutes nactus vere de syntag. philosophicis, & verum acutum metallicum philosophorum appellatur, qui solem & lunam in suam primam materiam reuocet, & ex mortuis viuis, ex corporibus spiritalia metalla faciat, &c. Nos modum apertissime tradidimus in syntagmate, ubi de vniuersali disseruimus.

Præcipitatio
sapientum
Gt
288. & seq.
Item septuaginta
Hermitea.

Etenim ex cælesti sublimato per descensum vinctuosa humiditas extrahitur: Hæc per philosophicam putrefactionem in aquam resoluitur, quam si vis incedere via catholica proluxa poteris, vi exposuimus, elaborare, ut fiat Elixir: Sed pro præcipitato sufficit, illi aqua tripla, aut quadrupla addere vnam partem calcis, vel pulueris auris soliorum auri (aliquando amalgamatorum: aut saltem per mercurium calcinatorum) & postea in phiolam indita in Athanore coagulare, porro gradibus ignis perficere ut rubea lacerta euadat.

Rubea lacerta
Sol salu-
mandra.

Hæc augeri potest si in sua aqua soluat, & argento viuo præparato affundatur. Nam præcipitat hoc, & in sui naturam vertit. Si amplius augere, & vires aureas multiplicare cupis, iterum solve & amalgama auro comisce, inque athanore ad perfectionem coque. Qui student rei metallicæ, sapius auctum hunc præcipitatum colliquant cum auro, & sic in aurum vertunt. Alias in magno magisterio per triplicem rotam procedendum est, antequam Elixir rubeum habeas. Hoc postea soluitur, & auri anima imprægnatur: & vna coquitur, ut ex nigredine per albedinem in rubeum transeat: vel si argentum pro fermento sumtum est, in perfectum album: quod iterum solutum & coagulatum, proicitur super argentum viuum millecuplum, fitque tinctura præcipitata: quæ secundo proiecta in argentum viuum medicinam metallorum transmutatoriam exhibet. Sed ad pharmaciam humanam satis est vel Elixir rubeum, vel eius cum auri, argentiue fermento compositio & elaborata tinctura.

Ceterum ut hoc magisterium amplius illustretur, non pigebit nonnulla adiacere ex aduersariis nostris, quæ iuuare possint studiosos. Dictum est de aurea amalgamatis præcipitandi menstruis, inter quæ est & oleum vtrioli.

Oleum vtrioli
pro solu-

Hoc ita facies: Vtrioli Vngarici libras duas contusas minutim pone in patinam terream vitratam humilem (vel ollam in latu stratum) super prunas mediocres fornacula lateritia tumultuario opere constructa. Eliquescat vtricolor. Liquefacto immisce salis communis præparati siliam, idque per partes subinde cum spatha lignea versando, ut a fundo & lateribus amoveas: Sic crema, donec flauescat, non tamen nimis. Inde refrigerat. Auella à patina materiam: Contere: Immisce silicium interstratum lignorum, vel prunarum optime calcinati & a pulvere abluti (nam glarea tantum utilis est) duas libras. Misuram mitte in retortam, vel cucurbitam VV aldeburgicam bene & pure lutatam, inq. latu inclinatam. Hanc in reuerberatorium fornacem pone, quæ tecta sit laterculis planis, & luto obstruita: relictis quinq. vel sex spiraculis, quibus aperiuntur obduratori ad regendum ignem. Conceptraculum ad aptum magnum, armatum argilla & vna in parte perforatum, in foramine harente ligneo paxillo, ut possit in impetu spirituum recludi. Ignem suppone lenem, ut aquosi vapores prorepant paulatim. His egressis sequuntur spiritus albi, quibus vtrum intus albescit, ut linteum album, turbaturque. Sine ista, donec iterum clarum fiat. Inde ignem sensim intendit, exhibetque spiritus igneus ruber, instar cupri sanguinei.

oli pro solu-
dis & figen-
dis amalga-
matis aureis
in syntagma
te p. 432.

Sine hunc ardore destillare, cumq. desinere incipit, & vitrum depurari, ignem denuo auge gradatim, ut non amplius in vitro halitus volans conspiciatur, fitque vitrum totum purum, & perspicuum, & cucurbita iam decem horis excanduerit, incipiatque fere cum luto liquefcere. Tunc neque albus, neque ruber spiritus appareret, estque factum oleum vice prima.

2. Caput

2. Cape denuo vitrioli Vngarici bene tusi lib. 2. Mitte in patinam luteam vitratam humilem assatoriam ut prius. Colloca super prunas mediocres. Ibi eliquetur sensim, subindeque moueatur rudicula lignea, ne fundo & lateribus accrescat, idque donec rubedinem acquirat neq. tamen nimium comburatur propter spiritum. Post hac frige facta materia à patina auellatur. Contere. Recipe contrita lib. 1. Adde silicis cremati glarea lib. 2. Misce: impone in vitrum commodum argilla armatum. Affunde oleum vitrioli prima vice factum. Claude diligenter. Stent in digestionem loco frigido, horas 24. Tunc vitrum in reuerberium prius infer, & si cucurbita recta est, in latus prosterne, ad moueque receptaculum capax ut prius. Suppone ignem initio lentum, statimque exibat aquositas. Tu vero caue, ne auctiore calore vasa corrumpas. Cum oleum prodit, incipit ascendere albus spiritus, & turbare vitrum. Sine, donec iterum clarescat. Auge ignem sensim, ut igneum spiritum elicias, quem appellant aquilam volentem. Intende ignem gradatim, ut vas 10. horu candeat, euanescentque spiritus albi, & rubei in recipiente. Sine frigesce. Hoc est oleum vici secunda.

Aquila volans.

3. Cape denuo vitrioli Vngarici lib. 2. calcina ad rubedinem, & misce glarea silicum ut prius. Immitte in vitrum. Affunde oleum secunda vici. Claude statim luto, ne bulliendo spiritus effugiant. Sine in loco frigido digeri horis 24. Hinc transfer in fornacem, & igne leni aquositate exuge, ut prioribus vicibus. Age per omnia, ut prius intendendo igne gradatim, donec magno igne spiritus ignem procedat. Tunc oleum vitrioli absolutum, quod aurum solui habes.

Rectificatio olei soluentis

Repurga id à phlegmate per distillationem hoc modo: Immitte liquorem totum in cucurbitam alcatam & capacem, luto inductam, & iam reficcatam saltem parte inferiore. Affixo alembico, collata in catinum dimidio cinere, & arena impletum, ne spiritus nimis impetuose, nec nimis tarde phlegma propellatur. Adiecto conceptaculo ignis subiiciatur parum ad instar caloris solaris. Ita sensim destillet aquositas saporis amarissimi. Perge lente, donec accrescere incipiat, quod ut deprehendas, guttas saepe gustato. Cum accrescit, spiritus scindit, & runc effusa. Ita parasti oleum vitrioli aut solutium, quod in ampulla forti lapidea seruabis, aut vitro spisso, saepius mutato, cum vnum perumpat, corrodatque. Si iam vis precipitatum aurum facere: Solae auri calcem hoc oleo: Et affunde solutionem argento viuo: vel hoc ex sublimatione vitrioli reductum solue alia parte. Duas solutiones prudenter confunde propter feruorem in ampla longaque cucurbita in cinereo catino stante. Solutiones confusas precipita liquore tartari destillato. Humores tandem abstrahere, & precipitatum edulcora, & reuerbera, vel alio borapro arbitrata.

Ut etiam minore cum labore hydrargyrum purges: Contere eum cum sale communi: preparato in phia marmorea, donec sal prorsus niger fiat, & argentum viuum occultetur. Tunc iniice in retortam luto inductam, & colloca in reuerberii furnum eo situ ut rostrum retorta in aquam frigidam satis profunde dependeat. Ea vera ante furnum debet esse in olla vitrata. Succende ignem lentum, eumque auge paulatim. Mercurius ab igne fugiet in aquam frigidam relictus in sale sordibus. Exemptum ex aqua secundo tere cum sale, & destilla, idemque fac tertio. Si nondum placet: contere eum cum vitriolo preparato solutionibus, filtrationibus, & coagulationibus ad puritatem usque, donec occultetur, uti feceras cum sale. Massam include cucurbita luto munita, & in cineres illata. Non opus est alembico. Orificium bombycino tantum claude mediocriter, ut rapidi spiritus exire possint. Suppone ignem lenem, per duas horas. Auge eum duabus horis alius sensim. Ita ad partem superiorem cucurbita ascendet sublimatum album & spiritus dens, quod per calcem & tartarum reduces.

Alia precipitatio aurati mercurii.

Cum hoc reducto misce dimidium foliorum auri (3b. ad 3j) ut fiat amalgama subtilissimi. Hoc precipita leni igni in phiola per ostidium desine ita, ut post biduum extrahas, iterumq. tereas (aucto nimirum mercurio.) Deinde repona per aliud biduum, idq. sic totio ostidio quater facias. Si vis, potes per se precipitare: sed citius expeditur opus, si affundas oleum vitrioli paulo ante descriptum, & in vase vitreo exacte clauso, inq. arenam calentem illato soluas, iterumque coagules in lapidem rubrum, quem soluere in oleum potes.

Lapis ad argentum in aurum mutandum.

Si sublimatum non reducis, sed per se cum auro conteris, in igni detines ut dictum est, ostiduo: que elapso ol. vitrioli soluis & coagulas in lapidem, habes particulare ad dicem partes argenti liquenti projectione in cera rubra in aurum mutandas. Vide tamen ut vitrum coagulatorium sit aptum. Quo modo debeat fieri iste sublimatus, inuenis in synagmate pag. 340. nosque infra suo loco etiam pueriliter descriptum reponemus.

Vniuersale Alueli.

Refertur autem id artificium transmutatorium ad Augustum Aluelum, & diligentius sic describitur: Cape auri purissimi à bractuario ad acus iudicii aestimati & in solia redacti vncias duas: Mercurii crystallini (infra ponendi) tantundem. Tere prius mercurium in marmore: deinde particulatim adde auri solia (vel calcem ex amalgamate) & vna tere, donec homogeneum fiat puluis. Misturam hanc immitte in cucurbitulam accommodatam, qua claudi possit Hermetice. Infer in arenarium in furno operariorum, seu Athannore. Da ignem initio lentum, sicque detine per dies 28. Mercurius incipiet modice assurgere, quasi sublimaretur. Tunc aperi vitrum. Medicinam deterge subtiliter totam, exemptamq. in marmore lauiga. Repone ad suum vitrum, & iterum diebus 28. in igni desine. Cauti ne maior sit ignis, quam est solaris calor. Non festina. Diebus istis peractis, extrahemisturam ex vitro. Tere: addelimonii mercurii crystallini partem quartam, hoc est, vnciam. Include vitro. Infer in Athannorem, & coque igne leni ut prius per dies 28. ut probe vniantur vnione animae, & corporis.

Hoc factio extrahe totam materiam exacte à vitro detergam, contritamq. exactissime iterum include vitro in arenario. Cauti ignem magnum ne damnum incurrat: Et tamen ignis catinum arenarium bene debet rangere. Iterumq. per alios dies 28. quibus elapsis, extrahere quod intus est: contere: adde aliam vnciam crystallini sublimati (quod lac virginis vocant) commisce: Misturam denuo impone vitro & fornaci. Claude oprime. Da ignem blandum diebus 28. quasi add exemplum caloris solaris. Deinde exime tere: & aliis diebus 28. repone in fornacem. His decursis auge denio, coque: Exime, tere: fige: donec quater nouo mercurio misturam tuam auxeris, semper primum coquendo per 4. septimanas: post figendo lento calore, seu singulis octo septimanis quater potando, & quater conterendo. Tunc comminue in exactum lauorem, & pone in phiolam longi colli, quam luto clausam in arenam colloca per dies 14. Ita fit precipitatus rubens igni fortiori adhibito.

Diebus

Diebus istis tranſactis affunde olei vitrioli à phlegmate ſuo repurgati vnciam vnā guttatim. Claude vas cōmo vitreo, & luto bono. Inſer in cineres vel arenam, & adhibito calore ſolari medicina ſoluetur. Solutam coagula diebus 14. in lapidem rubeum. Hoc factio, affunde denuo vnciam olei vitrioli. Pone in arenam, vt ante per dies 14. Hiſ ſūſumtis, tertiam vnciam olei inſilla, atque ita procede ſoluendo & coagulando, donec ſex vncias abſumeris. Tempore hoc elapo auge ignem gradatim, & fluat medicina inſtar cera. Perſe phioſiam, cum aſſurgere incipit, vt diſcat in fundo manere. Vltimo præcipita magno igni. Habes lapidem philoſophorum, tingentem argentum viuum in aurum conſians.

Athannor ad hanc rem: Primum fiat cinerarium pedamentum, ſeu conſifterium cum ſuo oſtiolo. Deinde imponatur rotundus canalis pro fornace, altus duos pedes. Craticula impoſita ſit pedamento. In ima parte fiat oſtiolum, per quod dari poſſit ignis ellychnii per prunas. Superius catinus ſit, ſeu olla pro cineribus, & arena, itaq; diſtet à craticula vt lampas impoſita catinum non attingat, ſeu vt calor ignis intercedere poſſit. A lateribus in parte ſuperiore ſint 4 ſpiracula pro halitibus prunarum tranſmittendis. Catinus arenam cribratam, vel elutum reſiccaturumq; cinerem contineat, vt in hiſ recubet vitrum noſtrum. Totū catinū claudat operculum teſtudineatum, q̄ Capellæ ſeu catino p̄p̄ius iūgi debet ita vt ſpiracula fornacis extra teſtudinem promineant. Luto quoq; ſit oblitum circa iūcturas, vt calor inter Capellā & operculum penetret intro ad vitrum (operculum non debet conneſci copellæ: ſed aliquantulum diſtare, vt calor præter latera ergaſterii veſtus in ipſo vitro reuerberet.) Præterea fornaci impone cameram, ſeu capſam in vertice patentem, quæ amplectatur quatuor foramina ſeu ſpiracula ita vt calor intret per iſta, & maneat in fornace tangatque pileum cameratum. Tandem aliud tegumentum ſupremo tubo camerati operculi impone, quod in vertice habeat foramen, per quod fumus exeat. Hæc eſt fornacis deſcriptio. Iubemur conſifterium erigere à terra quadratum, vel rotundum cum ſuo oſtiolo. Deinde imponere craticulam: Et circa hanc rotundum ergaſterium duos pedes altum ſtatuer. In hoc catinus cinerarius, ſeu arenarius (copellam vocant) eā altitudine ponitur, vt ignis calor intercedere poſſit. In arenis vitrum cum materia iacet. Catino imponitur pileus quatuor locis exectus, vt foramina ſint per quæ calor in catinum interius penetrare poſſit. Nō enim debet immediate vitrum tangere. Super iſto pileo concameratum tegumentum cum tubo in vertice ſtatuitur.

Athannor
ſapientia.

Explicatio.

Hoc tegmentum calorem coarctet, & repellit, vt per foramina intrare poſſit. Ne vero halitus ardentis materiz, & ſumi intus maneant, in vertice tubum habet, qui alio operimento anguſtioris foraminis inſternitur, vt calore coarctato ſumi elabantur. Iſta eſt fornax Alueldi. Sed cogita ita debere adaptari, vt pateat ad vitrum aſpectus. Nam colores debes videre poſſe. Cogita etiam de contritione. Philoſophi eam non manu peragunt. Ideo ſi putas Alueldum ſenſum potius, quam literam intendiſſe, ſublimatus tibi erit reduendus in aquam vinctuſam, qua erit lac virginis, quo cibatur primum præcipitatum. Ita perges etiam in cæteris. Si tuum Elixir ſeu præcipitatum viſ auge, ita perge. Inueſtiga pondus tuae medicinae. Adde ei tantum mercurii (ex ſublimato reducti, ſeu lactis virginis) ſublimati triti, cum dimidio olei vitrioli. Miſce lac virginis minutiffime tritum cum medicina. Oleum vitrioli affunde, & inſer in fornacem per octo ſeptimanas, vt quatuor prioribus contemperetur poſterioribus ſigantur. Vel de medicina cape partem ſep̄imam, apponeq; ei ſep̄imam lactis virginis (mercurii cryſtallini) & olei vitrioli dimidium. Hoc perpetuo potes continuare, & in deſinente ibiſ, auro frui.

Contritio
philophica.

Augmentatio
lapidis.

Si viſ tingere: Cape catinum aurifabrorum. Duc eius labra, ſuper porphyrio, vt lauigentur, exacteq; ſibi reſpondeant. Elige copellam docimaſticam, qua catini oris conueniat, ſeu teſtam fulminatoriam. Fac & huius labra aqua, vt cum catini oris coeant exacte. Illine teſtam & catinum linimento ex aqua & creta intus, forisq; ſine reſiccari. In catinum immitte mercuriū crudum ter, quaterue expreſſum per corium. Pone vero tantum, quantum putas à tua medicina mutari poſſe. Nam pro vt paraſti, ita tinget. Quo magis exaltaſti eam, eo plures partes tranſmutat. Poſtquam hydrargyrum in catinum impoſuiſti, iniice portiunculam medicina debitam, & claude catinum copella adaptata, & lutum bonum alline. Sine luto aſceſteri. Inſer in ignem, ſineq; ſenſim incalcſcere: poſtea fortiter aſpira ſolibus, vt probe eliqueſcat materia. Sic argentum viuum in aurum tranſibit.

Tingere hy
drargyrum
in aurum.

Monachus quidam ſic ſcribit.

R. Medicina ex lacte virgineo perſecta partem 1. auri per antimonium purgati p. 3. Folia huius miſce cum medicina conterendo. Immitte in catinum fuſorium. Da lentum ignem horis 12. Inde tranſer in ignem fuſionis per tres dies & noctes. Ita habes medicinam ſpiritualem, & penetrantem. Sine auri fermento lapis non poteſt operari & tingere propter nimiam ſubtilitatem. Cum auro accipit ingreſſum. Huius fermentati partem vnā proiice ſuper fuſi metalli imperfecti partes mille. Vertetur in aurum. Corpus corpori ſociatur, & ſp̄ritum communi- cat inſeparabiliter.

Fermentatio
& ingreſſio.

Præcipitatum dulcem ſic facies.

R. vitrioli, halonitri, aluminis pluſti aquales. Deſtilla more ſtygia vulgaris, donec deſinant gutta. Quantū aqua exiit tantum ſp̄ritus vini affunde reliquiis in deſtillatorio. Digere per triduum. Deſtilla poſtea igne nudo, donec ceſſent gutta. Cape mercuriū ex cinabari reducti, & optime purgati partes duas. Auri p. 1. Fac amalgamā, quod ſapius aqua calida ablue, & per pellem exprime, vt purgetur mūdiſſime, poteris reductum ex ſublimato mercurio pro cinabario aſſumere. Amalgamati affunde aquam prædictam. Digere: poſt biduum deſtilla ad mellis conſiſtentiam. Aquam abſtractam reſpone relictis. Digere: deſtilla vt prius. Fac idem tertio. Tandem auctiore igne ad ſiccitatem perducito. Cape hoc præcipitatum. Affunde ei aquam albuminum. Digere. Deſtilla. Affunde nouam, ſimiliterq; perge. Idem fac tertio, vt omnis acrimonia extrahatur. Poſtea imbebe hunc præcipitatum ſp̄ritu vini. Satū potatum in cella ſolue deliquio. Fiet liquor dulcis. Coagula. Serua. In uſu ſoluitur, vino vel alio liquore, nec petit fundum. Doſis à grano ad plura.

Præcipitatus
aureus dulcis

Aqua ouorum ſic fit.

Albumina diſcuſſa vt aqua inſtar appareant, putrefac in ſimop̄er decendium. Deſtilla in balneo maris. De aqua dulciſſima

Albuminū
aqua dulciſſima
ſtillatum

X

Præcipitatio: stillatum feru. R. testas ouorum contritas, easq; inclusas firmo luto in reuerberio calcina. Cum vides ignitam ma-
 aq. sal tabe- riam, restingue eam aceto. Denuo in reuerberium infer. Ignitam iterum restingue, idemque fac tertio. Calcem col-
 ri: q. d. salu lectam adde aque albuminum. Digere: Destilla fortiter. Quæ primo emanat, apta est labori nostro. Qui-
 albi ex calce dam discussa centum albumina in cucurbita luto armata digerunt quatrinduo in fumo, ita vt indies nudetur cucurbi-
 alba & albo bita, & aer accedat. Cum in aquam abut materia, feces separa: & liquori adde calcis ex testis ouorum crematis ter
 ouorum, & aceto restinctu selibram. Digere dimidio mense. Extraclum ex vase liquorem filtra & destilla.
 Quo modo dulces præcipitatos faciat sine auro Fincelius, vide in libro eius de peste qui editus
 est anno 1582.

Præcipitatus Veneris.

**Præcipitatus
Veneris.**

Limatura cupri pari vna, argenti viui sublimati p. 2. salis ammoniaci aliquanto maior portio. Puluerata-
 nuissime commisceantur. Indita catino inferantur in arenarium reuerberii. Da ignem subius, & in circuitu, vt instar
 cera liqueat materia. Hæc subito in aquam immerge & exisset argentum viuum subviride. Detrahe ei tunicam vi-
 ridem ablutionibus vel expressione per pelles. Præcipit a per spiritum sulphuris. Hunc sapius affunde, & renoca, donec
 aurei coloris medicamen prodeat. Ablue id, & dulcifica. Dosis gr. 1. vel 2. ad sudandum in peste cum aqua Bezoar-
 dica ante 2.4. horas pestilentia. Vide Quercet. Alexic. p. 437. & Heliophilum de percu.

Est & cinabaris præcipitata.

Cinabari officinarum vncia conteratur cum salis duabus drachmis. Misce in cucurbitam affunde spiritus au-
 Idi sulphuris 3ij. Digere in cinere calente per triduum. Tandem aucto igni humiditas expiret, & massa alba quere-
 inquitur, edulcoretur crebris lotionibus. Dantur gr. 4. 6. 10. in p. oibo Venereo. Vide an non Querceta-
 nus, cum præbet cinabarium, ita paratam voluerit.

Vt omnium metallorum mercurios compendio parare possis, cura tibi aquam vitæ, seu re-
 scitantiæ mercurialem confici hoc modo.

**Aqua mer-
curialis resu-
scitantiæ.**

Argentum viuum mitte in cucurbitam. Affunde aquam fortem altitudine 4. digitorum. Digere in cinerib. De-
 stilla. Quod destillatum est, redde calci in cucurbita relicta. Digere iterum. Destilla. Repete id tertio. Aquam sensa
 Calcem vocant viuum. Adde huic salis ammoniacum sublimatum duplum, aut triplum. Contre & commisce li-
 genter. Solue deliquio. Solutio liquori affunde caute aquam fortem nouam, ita vt instilles paulatim, ne nimis effu-
 uescat. Diuide misturam in duas partes. In vna solue argentum viuum sublimatum contritum. Alteri sensim affun-
 de aquam primo loco ter ab hydrargyro destillatam. Digere probe. Postea duas istas aquas compositas prudenter in vase
 amplo confunde. Digere vt bene vniantur. Destilla in cineribus. Destillatum redde calci reliqua in destillatorio. Di-
 gere per octiduum. Post aquam extrahe destillando ex cineribus. Destillatum denuo reponere super caput mortuum. Me-
 tera octiduo. Destilla. donec in fundo restet liquor, qui dicitur aqua viua AETERNÆ, cuius si quatuor partes ad vi-
 nam metallicam calcinatis, aut limatis ponas, conficitur mercurius metallorum.

**Aqua viua
eterna.**

Eadem aqua si lente & per partes imbibatur suæ calci, & lenissimo igni reuocetur, relinquit
 vires in ea, si quoque medicamentum puluerem quod in momento aurum virtut in argentum viuum. Silami-
 na argentea concisa in aquam illam calentem imponantur, statim fit mercurius lunæ.

**Medicina re-
suscitantiæ.**

Cum autem mercurius factus est, potes destillando aquam reuocare, aut decapulando. Si vis
 mercurium (lunæ vel alium) ita præparatum multiplicare: Cape mercurii istius partes duas: Limatura ar-
 genti nativæ partem vnam. Fac amalgamam (quod est artis. Nam mercurii corporales non facile recipiunt
 Mercurius metalla, nisi cogas ingredi aliqua aqua deterforia.) Affunde ei aquam viua, totumq; mutabitur in mercuri-
 solus & luna. um lunarem, quem sic multiplicabis ad millecuplum.

Verum si opus ad hanc rem est mercurio lunari aqua viua & argento, superuacaneum est amal-
 gama facere. Nam per se argentum in aqua viua viuificatur. Ideo tantum vulgari mercurio misce argen-
 tum, & amalgama adde mercurio viuo. Digere mutuo, & præcipita, habebisque præcipitatum aurum
 quem tandem viuificabis aqua viua. Quidam tamen putant præcipitatum istum reduci posse cum argen-
 to in argentum, vt augmentum habeant, seu particulare tam in argento, quam auro, secundum doctrinam

Particulare.

Lullii, quem vide in clauicula, seu apertorio: aut infra in posteriore parte apocalypseos Hermeticae nostra in
 Azotho.

(a) Paracelsus lib 10. de tumoribus, &c. Præcipitati inuentionem plurimi sibi ascribunt, cum omnes ex
 veterum artistarum scriptis eum sint suffragati. Est vetus remedium, quod multo tempore delituit,
 cuius usu omnia vlcera canerosa, non corrosiua & serpentina perfecte sanantur. Oleum maiore cum
 fructu adhibetur in ictericia nihil eo præstantius. In lib. 7. de tumoribus cap. 6. aquilam rubram vocat,
 quæ in ictero cum becula valeat.

(b) Exempli gratia: Misce argentum viuum ex cinabari reductum cum parte auri octaua (vel etiam ar-
 genti) Mitte in cucurbitam longicollam in fundo lutatam. Loca super laminam ferream in arenario.
 Adhibe ignem continuum per dies 40. Debet autem collum prospicere 6. vel 8. digitis. Primis 12. die-
 bus affurgit mercurius: sed detruditur peria alligata bacillo ferreo. Ignis tandem augetur, vt ignescat
 fundus. Fit pulvis ruber, cum quo si quid crudi mansit, id separetur auaporando. Sic etiam per se po-
 test præcipitari.

Aliiter amalgama fit, idque ex retorta destillatur solo hydrargyro exeunte, sed quem calci auri re-
 purgata à scib. debemus reddere, digerere, iterum destillare, idque repetere tertium. Tandem calcinatur
 aqua foris totum amalgamam, & aqua aliquoties ab eo destillatur, interpositis digestionibus. & noua aqua
 ferti sumta. Vltimo valido igne propellunt fugacia, & puluerem rubeum in catino cremant inter prius
 eidentes

ardentes spatha ferrea semper mouendo per hora quartam circiter partem. Corrigitur etiam aceto stillatitio viriolique vel aluminis phlegmate à calce ouorum destillatis. Post cum spiritu vini circulat. &c.

- (c) Paracelsus in chirurg. magn. de lue, libr. 2. capit. 4. Mercurius metallorum precipitatus est redutio metallorum in suam primam materiam, quâ dein deorsum propulsa sit, seu in seipsam subsidere coacta.

C A P V T V.

De argento viuo sublimato.

Quamquam & in Alchymia, & syntagmate varios modos sublimandi hydrargyrum proposuerimus: tamen in mnemoneticis his non est de eo tacendum, tum ut constet de quo potissimum sentiamus, quando philosophicum nominamus, tum ut intelligi facilius ex eo magisteria sequentia queant. Sublimatum esse compositionem argenti viui cum spiritibus quorundam, sulphuris, & salis naturam habentium, ita ut cum eis penitus mistum in sublimi vi ignis subiecti in sublimatorio suo ascendant, & in corpus lapideum coeat, notum est. Ista corpora sunt sulphur, & vitriolum, aut alumen: Pro sulphure etiam arsenicum, ea quæ vel sola, vel cum salibus, ut communi, marino, gemmeo, halonitro, ammoniaco, &c. Cum sulphure sublimatum appellatur cinabaris artificialis, ex qua reuocatum hydrargyrum probat Quercetanus aliquoties. Qui hanc velit facere studiosius, assumere flores sulphuris debet, aut id sulphur quod per se purum in natura efflorescit, & pro floribus habetur natiuis. Crollius id appellat scissile. Sed & in agro Cracouiensi Poloniæ & in Campania prope Puteolos efflorescere purum & dulce tradit, quale & Islandicum ostenditur. Sic meminit de Salisburgico quodam volatili, quod allurgit, excipiturque pollinis specie caminis dum *halcanthum seu venam vitrioli assent*, ad cuius imitationem potest excipi etiam in crematurâ marcalitharum, & aliorum lapidum sulphur cum cæteris succis cõplectentium quamquam vulgo id negligatur, ut in lapide fissili, pyrite ærolo, & similibus cremandis. Arsenicum non conducit, nisi prius venenatis spiritibus exutum. Sed relictis istis sublimationib. de ea dicendum est quæ fit à vitriolo, cuius beneficio accipit sulphur quoddam occultum & metallicum, quod ignem naturæ appellat Quercetanus. Sale quoque essentiali locupletatur, ut trium principiorum potestatis sit instructum. Eius apparatus est huiusmodi.

Primum oportet materias præparare, nempe vitriolum, salem & argentum viuum. Vitriolum soluitur aqua flumineâ ad purum per lacinias destillata. Digeritur ut expumet, & sedimentum faciat. Spuma sublata, liquor purus per filterum traicitur, & sedimentum sine turbatione separatur. Deinde coagulatur purum. Et si adhuc aliqua impuritas est, repetitur opus. Ne autem nimia aquositate scareat, non transfertur ad usum nisi prius assatum nonnihil, in quo cauendum ne tota humiditate spoliatur. Et enim tanta remanere debet, quanta satis est ad liquationem.

Sal soluitur aqua pura: filtratur: coagulatur si quidem est cõmunis cibarius, qui fere assumitur. Interdum in mistum est nitrum, ita ut halonitrum salius non repudietur. Hoc n. metallicum esse, docet extractio ex mineris. Accedit aliquando fusio in catinis fictilibus, quem salem fustum vocant: (Non fusilem. Hic enim est alius, nempe ita præparatus ut in igne fundatur ceræ instar, sicut purum halinitrum, sal ammoniacus fixus, & similia, quorum naturam cum habeat lapis Philosophorum incertus, inde nuncupatur SAL PHILOSOPHORVM FVSILE.) Quidam salem solunt aqua ut muria fiat. Hanc in olla coquunt, & despumant: postea filtrant: effundunt in leberem ex are & coagulant super fragrantie pruna ita, ut cum iam concrelere circa funiculum, & in grana aut farinam consistere cõspicitur, spatha extrahatur, inferaturque in vas vimineum super lebere collocatum, ut defluens liquor recidat in residuum, & porro item condensetur, qua arte alias vtuntur in maiore opere moriæ in salem densandæ. Adhibenda vero simul est clarificatio per albumina, ut solet fieri in officinis. Sal collectus super tabulas extenditur, & calore solis, aut hypocausti exiccatur.

Argentum viuum si ex Indis purum adest, tantum exploratur num sit adhuc virgo: Deinde per pellem mundiciæ probatur. Si assunt sordes coquitur lixiuio acri filtrato: exprimitur per pannum: recoquitur aceto, &c. Supra dictum est si quid alieni metalli adheret, quod destilletur ex calce & tartaro aliquoties, vel etiam ex sale tostato, postquam cum illis ita contritum & commistum est, ut plane lateat. Alias sale mistum aceto abluitur, donec nulla nigredo appareat.

Cape iam vitrioli Virgatici (Vel Romani in Cypro allati. Id enim Romanum est, non viride Goslaricum, quod in album abit crematura) præparati libram vnam: salis cõmunis præparati uncias decem. Subtiliter cõterendo super porphyrite commisce. Deinde mitte in patinam fictilem vitro illitam, humilem: hanc impone parietibus lateritiis, ut innitatur. Deinde prunas subiice leni calore, ut mistura saltem incipiat mollescere, & fluere, seu liquari. Mox asset socius, seu minister, qui in saculo habeat argenti viui purgati libram, quod sensim super liquatam materiam exprimat rotæ modo, te interim assidente, & subinde per spatulam ligneam immiscente, subigenteque hydrargyrum, donec totus sit subactus, & occultatus. Tunc sine paulatim resiccari & in massam coire. Caue excessum caloris, ne mercurius exhalet.

Massam arcastram ex pascina extrahæ, & in puluerem contrere, in quo nullum argentum viuum possit conspici. Mitte in cucurbitam fundatioris, quæ sit in parte inferiore luto munienda. Hanc in arenarium catinum aperto officio colloca. Inpone vero laminam ferream, ut possit iudicium capere de spiritibus ascendentibus. Suppone ignem lenem initio ut spiritus humidi paulatim discedant: Hu cessantibus auge calorem remota lamina à foramine, donec mercurius

curius ex massa propefferit, & iaceat super ea inftar tela aranea. Tunc laminā iterum admoue & vide, nam adhuc quid aquosi ascendat. Si nihil amplius animadueritur, claudē cucurbita foramen (neque enim opus est alembico cœco aut nasuto, licet & chi possint applicari) luto sapientia, & ignem incende, ut mercurius eleuetur ad instar niui candidæ. Iterum auge ignem, ut totus exeat, quod cum factum coniciat (quidam recluso foramine demittunt baculum terream vique ad feces, ex quarum adhæsu argumentum capiunt) sine refrigerio, & ubi videris confinia esse fecum, & mercurii eleuati, ibi scinde cucurbita circulo ferreo candente, vel sulphuratis filis ingens. Mercurium adherentem vitro detrahe, & abra de. Ita & feces à fundo libera, & utramque partem denuo tritam. Commisce, & in simile priori sublimatorium mitte, quod sit argilla seu luto parte inferiore loricatum. Sublimā denuo, ut ante, quanquam nisi humiditatem aliquam (ut acetum) commissionis causa aspersisti, non opus sit tam exacte per lamellam ferream exploratione. Eodem modo aucto igni exit mercurius ex fecibus totus. Vltimo da ei ignem validum, ut niuea specie eleuetur. Inde refrigerat opus. Aperi cucurbitam ut ante. Sublimatum argentum viuu colige prudenter, ne fecibus inquinetur. Sublimatum pondera. Adde ei dimidiam partem noui vitrioli optime contritam & commistam. Sublima ut prius. Sublimatum remisce fecibus, & sublima quarto.

Tunc dicitur argento viuo unitum esse sulphur inuisibile, incombustibile, inuidiumque quod philosophorum vocant.

Ea res etiam imprægnatio dicitur, qua matrix mercurialis capit ignem naturæ, & mulier amplectitur virum. Da operam, ut sublimatum à fecibus quam mundissime separes. Pondera hunc mercurium. Adde ei dimidiam partem salu preparati purissimi optime exsiccati. Commisce exacte. Impone in cucurbitam nouam (quæ iam est quinta) sublima priore industria ita, ut sub finem ignem fortiter intendas, ut totum argentum sublimatum ex capite mortuo expellatur. Fracto solerter vitro sublimatum à fecibus seinge. Redige id in puluerem subtilem, & per se sine additamento sublima, quæ est sexta sublimatio, in arena peragenda, ut si quid secum adhuc superisset, id in fundo maneat ascendente mercurio puriore. Videbis sublimatum ad foramen fere vitri assurrexisse, idque circumdasse residuum, aut saltem reliquisse in summo spiraculum. Tunc cum refriguit, fracto vitro exime sublimatum. Iam ad septimam sublimationem accede. Contere sublimatum in pila marmorea, pistillo eburno, vel ligneo. Tere etiam in marmore, munita vesicis facie auersa à statu aëris sub dio, vel aperto in loco cœlo sicco. Præguare solent tritiores butyrum, & haustum vini zedoaria. Mitte in cucurbitam longicollē inferius luto obductam. Pone in arenam aperto orificio, & subiice initio ignem lenem: postea sublima calore bono vi assurgat speculipidū specularis, quam Maria glaciem vocant. Iste est mercurius crystallinus. Contemplantur num circa fundum aliquid impuri resisterit. Tunc alio vase denuo sublima, sique iterum aliquid deprehendit, cum nona vice.

Mercurius crystallinus.

Hic enim finis est, si totus mercurius puti crystalli, vel vitri Veneti forma eleuatur nullis fœdibus circa fundum apparentibus.

Hac est minera in summitate montium nascent. Debet semper manere homogenea quoties etiam sublimetur. Ex hac minera potro scaturiant pulcherrimi fontes, & riuuli ad medicinā corporum humanorum, & imperficiū. Minera philosophica. rum metallorum, si aqua ex saxea ista petra per baculum Mosielicita amplius coquatur per elementorum mutationem, donec æreum fiat Elixir, album pro albo: rubeum, quod vberiore cōctione ex albo fit, pro rubeo fermento: Et tunc artis verum est initium, constans solutione & coagulatione, cōiunctione, anima, corporis, & spiritus. Sol & mercurius philosophorum mediante aqua philosophica, quæ utrumque soluendum est, coniunguntur, inclusæque phiale coquantur mirū modū per artificium ignis regimen coloribus procedentibus ordine, factoque ascensu & descensu, donec totum in lapidem rubrum vertatur, qui non amplius ascendit, sed amice cum coniunctis in igni quiescit, quæ est intentio philosophorum.

Artis initium verum.

Lapis noster ex quibus.

Lapis noster fit ex liquore minerali, sale rubeo terra, & sulphure solis. Imo totum artificium est in sole & mercurio, quæ coniuncta lapidem philosophorum constituunt, & cincturam habent infinitam. Artificis est soluere, & coagulare legitime.

Nihil enim aliud est opus nostrum quam facere perfectam solutionem, & coagulationem quæ corpus in spiritum vertitur, & spiritus in corpus, vna operatione. Neque enim fit vnum sine altero. Soluitur lapis in aquam quæ dicitur mercurius NOSTER & philosophorum. In solutione ignis semper lenis est. In sublimatione secreta mediocris: In coagulatione temperatus: In dealbatione continuus: In rubificatione fortis.

Ignis regimen.

Ignis solati-
cui.

Est lapis vilis ex quo extrahitur volaticus ignis: ex quo igni ipse lapis (philosophorum) est factus. nepe compositus ex albo (luna matre quæ est mercurius) & rubeo (sole patre) Ex eo lapis de fonticulus oritur (aqua hylealis: mercurius philosophicus potentia) patrem suum submergit, & deuorat (id fit cum primum coagulatur iterum soluitur & coagulatur) donec reddatur ei anima, & mater fugitiua fiat ei equalis. Sol in sua senectute matrem volaticam vincit excellentia per Vulcanum. Corpus, anima, spiritus, sunt in duobus. Venit tantum ex vno, estque vnum, constans ex fixo, & volatili. Sunt tria, duo, vnum. Adamus ponit eum in balneum Mariae in quo venus habet suum compar. Balneum parauit vetus Draco, cum amitteret robur suum. Nihil est nisi duplex mercurius. (Ex eodem diuersimode disposito malculus & fœmineus, fixus & volaticus, &c.)

Sublimatiū medicum.

Ita se habet philosophorum sublimatum. Quo viuunt Medici, id potest etiam alio modū fieri, de quibus in syntagmate.

Ex. Gr. Purga argentum viuum sublimatione per cinabarin, vel sale & aceto, saepeque ablue, & per corium trahice. Cape huius libram, & tantundem vitrioli rubefacti, item libram salis communis preparati, halinitri trientem. Irrigata aceto misceantur ut massa fiat de more. Sublima s.a. Cape sublimatum primum. Ad uncias eius 16. adde salu preparati ℥xij. vitrioli ℥iiij. Sublima. R. huius libr. i salu preparati ℥x. Sublima tertio: Quarto sine additione, si nondum est crystallinum, nec pure ascendit, repete sublimationes, donec voti compos fiat.

Querquetanus

Quercetanus ex Paracello nouies sublimat, totiesq; reducit: aliquando tamen contentus est crystallina specie. Declarat a. suas sublimationes, quod *mercurius ex vitriolo assumat spiritum acidum*, eo-que congelascit, seu attrahat sal armoniacum acidum. At artifices addere vitriolum nouum & repetere sublimationem donec crystallo assimiletur, quod aqua iniectum reddat eam acidam, & mercurium sistat viuum, qui iam sit philosophorum: aquam si coquas vt aquositas dinaporet, vult liquorem restare *acidum spiritualem, domitorem epilepsie*, si cum aliquo liquore detur: quod sane tunc verum est, cum omne venenum ademptum est sublimato, vt in aquila alba corallina. Vocat *essentificatum crystallinum*, quod ex *deleterio* fiat *viuificum*, ex frigido humido, calidum siccum, ex crudo coctum & philosophicum, quod in separabili vnione cum auro iungi queat, extra humiditate aquea & sulphure arsenicali per varias sublimationes a vitriolo, & sale, subsequenter reductionibus vt tandem *azureo colore* re contracto cum auro coire possit quod putat esse fundamentum magisterii philosophici. Vide quæ retulit pag. 21. de med. prisc. mat. & 105. Item de lue venerea p. 373. 374. & in tetrade pagin. 456. 457. 458. &c. Cæterum cum auro iungitur duobus modis, primum forma pulueris, vt in arcano Aluelidi: postea redacti liquoris.

Quercetani de suo sublimato iudicia.

Quercetanus in tetrade habet modum tertium. (p. 459.) Nam liquore salis ammoniaci fixi, seu aceto philosophico (quod potest & regia esse vel simile soluens de quo suo loco) nouies sublimatum mercurium soluit: in alia eius parte soluit aurum. Solutiones confundit prudenter. Menstruum abstrahit destillando. Reliquum sublimat. Sublimatum vocat Elixir mirabile ad vitam conseruandam, quod vt verum sit, venenum debet subtrahitum esse, vt in aquila celesti. De rubris sublimatis nos alias in Alchymia & Synagmate. Si sublimatum fixum requiris, incipe descriptionem Penoti, quæ est: Mercurium ex ter præparato sale communi, & vitriolo rosso sublima secundam artem. Sublimato primo adde nouum (salem & vitriolum). Sublima secundo (intermiscendum irroratur parum aceti.) Repete id septies, quanquam non semper noua materia assumatur, satiusque est id bis fieri, ita vt quinta sublimatione per se sublimetur, prima capiti mortuo redditur, vt & tertia sicut supra. Cum euasit crystallinum, solue id aqua forti ex alumine & balinitro, qua rectificationibus, & circulationibus sit exaltata. Digere. Destilla primum humiditatem per alembicum. Deinde sublima auctiore igni. Sublimatum contritum secundo solue: eadem aqua forti qua abstracta est per destillationem. Digere. Destilla: Sublima. Hoc sublimatum tritum noua forti solue: digere, destilla, sublima, idque toties, donec nulla nigrities in fundo restet. Sublimatum hoc aqua fixatoria materatur donec in fundo totum maneat. Solet a id contingere inter sublimationes, si aquam salis ammoniaci fixi affundas, soluas, destilles, sublimes, idque cum sublimato repetas, donec totum sit fixum. Sic & rubeum colorem acquirit.

Aureum sublimatum.

Elixir mirabile Quercetani. Sublimatum fixum.

Apud Crollium extat sublimatio rubra sine auro, titulo Arcani, Corallini Paracelsi. Summa est: Mercurii purgati libra: balonitri a sale purgati: vitrioli Vngarici ad rubedinem calcinati an. libr. 2. cum aceto stillatio per pistillum ligneum commisceantur ad occultationem argenti viui. Massa includatur cucurbita parte imbuta lateribus puris imposita alembico in arena fiat destillatio per noctem vt humiditas acida exeat. Postea subsecutus auge ignem per horas 24. & hydrargyri viuum in alembicum inferetur subniger: In collo cucurbita conueram stans inuenies sicut in eo quod alias turbit minerali vocant: circa caput mortuum colorem rubicundum. Frange vitrum inter feces & sublimatam materiam per circulum ferreum candefactum, ablato prius alembico. Collige vitrum que puluerem rubeum, & stauum. Adde balonitri, aluminis ysti citra vehementiorem ignem an. libr. 1. Impasta per acetum phlegma priore destillatione extractum. Sublima vt prius. Absoluitur 12. horu puluis ascendit in collo cucurbita stauus, infra ruberrimus. In alembicum illatum quod est, nigricat. Cum refriguit opus, caute caputellum demer: cucurbitam super fecibus diuide. Rubedinem seorsim collige: stauitatem item seorsim, quam in catino mediocri igni cremabatur vt & ipsa rubeat. Vtramque partem coniunctam abluere aqua melissa, vel borrag. vel rosarum, &c. Fundalia, & in alembicum illata abiciantur.

Arcanum corallinum rubeum Crollii collationis gratia repositum: quod non Paracelsi dici debet.

Ag. 3. ad 5. datur in hydropo, & Gallico. Hæc quidem ita Paracelsi nomine Crollius proposuit. Sed videtur vel ipse vel Huserus inuentor esse. Neq; n. sic extat in opetibus Paracelsi & Penoti in chymico. Vbi de podagra agit p. 101. arcanum Corallinum ex auri essentia confici tradit, quali sit tinctura separata a tartaro albo auri per spiritum vini, vnde sit perfecta cura & purgatio podagra. Vide ibi de quinta essentia, oleo, & præcipitato solis immensarum vitium ad omnes morbos, lepram, Hispanicum, vlcera fistulas, pestem, obstructions viscerum, &c.

De arcano corallino dissensio.

Dices, licet non descriptum extat illud arcanum apud Paracelsum, nihilominus eius esse posse, cum multa passim lateant non edita. Verum hoc argumentum friuolum est. Acque n. incertum est sintne illa non edita Paracelsi. Multa dicuntur Paracelsica, non quod ea Paracelsus excogitauerit, aut scierit, vel etiam usurpauerit, sed quod chymicum & Paracelsicum pro eodem habeant. Dornæus in diction. Paracelsi ait, mercurium corallinum esse eum, qui per oleum ouorum & alias aquas in rubedinem corallinam adducatur.

De mercurio corallato inuenies in Alchymia lib. 2. tr. 2. c. 41. titulo de turpetis. An a. Penotus quoq; recte diuinauerit, quæri potest. Paracelsus sane in chirurgia minore ista diuina ascripsit essentia antimoni tr. 2. cap. 3. cum c. precedente, de tinctura auri differuisset, quæ fiat cementato auro ol. salis resoluta, & coagulata, extractoq; per vini spiritum: quod ponitur etiam in magna chirurgia tr. 3. c. 2. lib. 3. 6. bir. mag. de male curatis, c. 25. corallatum diaphoreticum, quo argentum viuum ex corpore exigitur, descriptum extat.

R. Liquorem aquili. Exicca eum in liquore vitrioli præparato. Deinde imbibe spiritu calcinati tartari (obscure dictum in latina versione: Liquorem aquili exiccatum in liquore vitrioli præparato, imbibito deinde, veluti a calcinato tartaro spiritum abstrahere chymicorum regula præcipiunt, spiritum abstrahemus.) Abstrahere vicissim, & corallatum confectum erit. Diuinamus: sublimatum argentum viuum solue in liquore. Hoc affunde spiritum vitrioli sensim, fietq; præcipitatum. Destilla, vel abstrahere humorem. Calcem perfunde vini spiritum, sepeq; eum hinc abstrahere, donec in rubedinem mutetur. Præmittendam autem esse edulcorationem per aquam ouorum, vt coincidat artificium cum Dornæi sententia facile est intelligere.

Corallatum Paracelsi.

Aliquando vero & præcipitatum vocat Aquilam. Hoc si intellexit, sensus erit, solutione præcipitati coagulandam esse : Deinde spiritu vitrioli potandum puluerem ; & abstrahendum crebro. Verumtamen ratio ipsa euincit edulcorationem requiri à vini spiritu, & aqua ouorum. Ita est & in 2. de lue. c. 12. ubi vocatur *mercurius laxus*, seu laxatius: *Mercurius puluerati* (præcipitati) quantum vis, persunde aqua ouorum. Destilla hanc ab eo donec coralleur : cuius corallati gr. 8. dantur cum aliqua aromatica confectio in fluxionibus à sparadrapo excitat. Idem lib. 2. de vita longa. c. 1. de podagra: podagricus purgetur arcano corallino ad eliciendos fluxus podagrarum. In hoc corallino quod ex essentia auri est, tanta vis ac virtus inest ut podagram nisi hac purgatione à medico deprehendi impossibile sit, &c. (In Germanico loquitur euidentius, quod de essentia auri est.) Nominat hic arcanum, licet in lib. 4. de V. Ess. tantum 4. arcana sciat, nempe, primam materiam mercurium vitæ, lapidem philosophorum, & tinduram: alias omne perfectum medicamentum arcanum est. Apertissime se explicat lib. 10. de tumoribus circa finem, ubi hæc habentur: Balsamus dulcis argenti viuis sic præparandus est ut nec sublimatio nec calcinatio (præcipitatio) accedat sed per aquam ouorum supra suam calcem, in qua mercurius extinctus sit de stillatam in rubicundâ puluerem reducat, unde tanta ei dulcedo comparatur, ut vulnera & vlcera perfectissime curet, &c. Relicet ibi eos qui præcipitati hamatinam rubedinem corallinum hoc esse putarunt, negatque præcipitatum mercurium ob impressionem corrosiuam aqua fortis, perfectum remedium esse posse. Sed Paracelsus proprium est vaticare. Patet ei triplex corallinum esse: vnum iam dictum: alterum ex præcipitato: Tertium ex auro, ut sit quasi tinctura eius mercurialis, de qua ex Penoto in mercurio vitæ: Atque ita & Penotus, & Dornus recte declarant corallatum. Quoniam autem descriptio in lib. 3. de agrotis male curatis non multum differt à Crollii formula, sit sane hoc tertium Corallinum si non Paracelsi, saltem Paracelsicum.

CAPUT VI.

De dulci sublimato, salutifero, aquila cælesti, corallino albo, &c.

Crollius in Basilica pag. 130. inter duos secretissimos tractandi mercurii modos alterum esse scribit, quo mortificantur corrosiui spiritus vitrioli & salis in mercurio sublimato, è quo miro, & simplici artificio homogeneo fiat puluis crystallinus plane insipidus, quod sit vnum ex præstantissimis cathartici per se, vel cum capotopii in usu medico radicaliter omnia noxia è corpore humano pellens : quia mercurius sit balsamus natura in quo virtus incarnatiua, & regeneratiua mirabiliter renouans & clarificans ab omnibus impuritatibus. Hæc Crollius satis magnifice, & more Quercetanus, Paracelsicoq, quanquam ipse Paracelsus mercurius istas regenerationes non per se, sed ex accidente ascripserit in chirurgicis, ubi etiam succensens istis immodicis præconibus in hæc verba erumpit: Præcipuum, quod me de vobis experimentatoribus male habet, est, quod sic vno, eodemq, ph. ppio (quod auri) ad omnes vtamini equos, &c. Hæciple parum memoret quid arcanis suis ex antimonio, mercurio, auro, &c. tribuerit.

Loquitur autem Crollius de medicamento illo mercuriali ex argento viuo sublimato, & hydrargyri crudo, cuius inuentio, cui debeat, dubium est. Primam eius mentionem, quantum nobis constat, in publico fecit Quercetanus, alias à Martino Rulando ex secretis Imperatoris nobis communicati, titulo PANACEÆ Cæsariæ: à Dauide vero Rungio ante aliquot annos delecti. Crollius & Palmarius

Panacea Cæsaria.

Aquila cælestis.

Sublimatus catharticum dulcis.

Lattaron ille Gallus tanquam secretum paucis attigerunt. Quercetanus in tetrade pag. 460. vocat Lenem, & suauem columbam ex omniuro dracone, & aquilam cælestem, Item theriacam theriacarum: (pag. 465. tetrade etiam turpethum vocabulo aquilæ cælestis commendat.) In pharmacopœia aquilam s. v. a. m. (NOTAM pro sua persona) cælestem nuncupat p. 314. 315. in Alexicaci p. 473. mercurium dulcem purgatum dicit, quo nomine etiam in studioforum Gallorum & Germanorum manibus Patavii, ut nobis indicauit amicus noster, versatur, certatumq; ab illis elaboratur, quando, ut est p. 481. Alexicaci, hodie in die in satis frequenti usu habetur tum in aula Imperatoria tum Gallia, Hassia & alibi. Possis corallinum album vocare à colore & consistentia, siquidem Crollii arcanum nomine corallini hamatini, seu rubri sit afficiendum.

Descriptio Quercet.

Mercurius vitæ.

Mercurius dulcis catharticus.

Declaratio descriptionis.

Descriptioes apud Quercetanus sunt hæc: In mercurio sublimato crystallino (inquit in tetrade) lenens ignis internus natura potest sistere, coagulare, & congelare, inq, crystallinam duritiâ in vno momento propria sua aqua metallica, & fluentis iustum pondus, vel circiter compingere: à qua vicissim ille sic excinguitur, & contemperatur ut ex contrariis vtriusque effectus non minima quidem de substantia illorum portio deperat. Ita ex dracone in columba, &c. Item: Aqua illa debet extrahi vel ex omnibus Planetis simul, vel ex fonte illo uberrimo cuius scaturigo in excelso montibus oritur.

Aquila cælestis debet liquorem bibere ad satietatem, quantum potest, &c. Potest mercurius vitæ dici si paratur cum mercurio solis, vel luna, item arcanum. Hæc ille in tetrade, quantum ad descriptionem attinet. In Alexicaco longe apertius pag. 472. Octo partes mercurii in meteoron redacti, & sex vulgaris comminuantur, & ad integram usque hydrargyri liquecenti mortificationem permiscuntur. Omnia in matrasium iniici debent, & ignis sublimationis per sex horas adhiberi, ut tota materia sublimetur, & in formam crystallinam reducat. Reiterata sublimatione habebit mercurium dulcem purgatum, pagin. 481. Mercurius sublimatus multo peior magisq, corrosiuus quam arsenicum, ita gustui probatus & gratius sola sublimatione, postquam sua aqua in debita portione mixtus fuerit, reddi potest, ut nullum vomitum, nauseam, aut stomachi hic causet perurbationem, in quo præterea illud obseruandum, quod nihil de suo pondere & quantitate deperdat, &c.

Hæc sunt Quercet. descriptiones, in quibus ut scientifice verseris, notanda primum materia est, & eius electio. Nominatur mercurius, utque sublimatus. Constat autem hunc fieri ex argento viuo sale & vitriolo: Id eo

Ideo & Crollius dicebat, spiritum corrosiuos salu & vitrioli mortificari. Sed electio est apud Quercetanum, ne sumatur quilibet obuius, verum studiose elaboratus, vt crystalli instar, vel vitri Veneti resplendeat. Mercurium debet in quintam essentiam redigi, inquit in Alexicaco: Nam vulgaris sublimatus notius est. Debet esse crystallo clarior, Mireris tamen electionem hanc cum bis scribat, *Draconem omnium assumi, & sublimatum arsenico nocentius*, vt fiat mirabilis illa ex angue in columbam, ex lupo in ovum, ex veneno in Theriacam transmutatio. Hac de causa, studiosi capiunt Venetum ex officinis sublimatum, idemq; perscribebat Rungius: Et qui passim hodie faciunt, non sumunt istum operosum laborem, assequunturq; idem medicamen. Ita & Crollius exprimit sublimatum corrosiuis spiritibus prædicum. Neq; tamen putandum est inutiliter monuisse Quercetanum. Nam in medicina quam lectissimæ materiæ, elaboratissimæq; sunt assumendæ, cum agatur de salute hominum, maximeque possit suspicio malignitatis, aut incuriæ in minerale istud alias per se venenitium incidere. Altera pars compositionis est aqua eadem ex qua sublimatum erat conflatum, seu hydrargyrus, & argentum viuum crudum. Hoc tamen debet elotum purgatumq; esse aliquo supra dictorum modorum. Quercetanus viuum quidē & fluens probat, sed omnino crudum reiecit. Ideo inquit: *Argentum viuum debet ex cinabari esse, nempe vel minerali, vel artificiali: aut etiam ex ipsius sublimati parte alia.* Hæc enim est sententia verborum: Ex fonte vberissimo, cuius scaturigo in excelsioribus montibus oritur. Montibus comparatur alembicus, aut superior pars sublimatorii: Et inuenitur etiam minera minii in montibus. Nihil autem prohibet si sublimatum crystallinum diuidas in duas partes, & vnam irreductam capias, alteram reductam. Ita implebis illud Philolophicum, quo iubemur lumere vnius radicum duas substantias, & mercurium diuini huius generis. Inter has proportio est primum indefinita. Nam crystallino mercurio in lauorem detricto tantum argenti viui crudi immiscendum est, quantum misceri potest. Deinde definitur, nominanturque octo partes sublimati, & sex crudi, quæ est proportio sesquitercia. Alias & sesquialtera probatur qualis est 24. ad 16. 12. ad 8. 6. ad 4. Modus mixtionis est, vt primum in marmorea pila sublimatum conteratur, deinde in marmore ducatur in pollinem: Hinc in patinam vel concham vitream, aut lapideam inferatur vbi particulatim affunditur ei liquidus hydrargyrus, & celeri manu eburnum stylum, vel versatorium ligneum habente aucta, vel munita nare permiscetur. Ibi videas viuum mercurium odore contactuque quasi corpore, & pigrescere, factiscentemque ab illo deuorari, qui inde nigrescit & madescit expirans halitus quosdam acres, à quibus cerebri membranae vellicatæ sternutamentis crebrioribus se purgant. Si non sis cautus etiam dentibus imminet periculum. Hoc est quod Crollius dicebat spiritus corrosiuos mortificari, id est, actione illa & passione mutua discedere, & relinquere puluerem quasi mortuum, seu aspidem veluti aconito, aut serpentem coriolactum. Hæc mixtura inferitur in sublimatorium non nimis altum, seu in cucurbitam angustiori officii absque alembico, vel etiam in retortam. Sublimatio instituitur in arena. Ita surgit tandem massa alba albi coralli, vel eboris (his enim comparare albedinis & densitatis merito solent, cum alias rectius assimiletur silici semiperpicuo, seu crystallo opaciori, quanquam differentia sit in elaboratione. Lapidæ sane & puluerabili est consistentia) instar, qua vitto adhæret glabra, sed interiore concanque superficie aspera, spissitudine inæquali. Tubum dicas, crassitie parietum quantum est pennæ scriptoria, vel etiam ampliore pro copia, & vasorum capacitate. Interim si adhibuisti capitellum, in id inferitur nigra quædam fuligo, quam aliqui dicunt esse venenatam; aliqui negant, quod canibus data sit citra noxam: Et sane minor est perniciēs. Iam enim inter commiscendum actione mutua spiritus noxii sunt dissipati. Quod in fundo hæret, abiicitur. Alii feces vocant, easque cum sublimato denovo conterunt, & secundam sublimationem moluntur, vt totum quod inest essenziale eliciatur: quanquam etiam alias puritatis maioris causa secunda sublimatio atque etiam tertia & quarta sit instituenda. Abicere solent etiam si quid farinaceum accevit. Hæc est præparatio medicaminis ex materiis suis. Efficiente causam vides artificem esse qui sciat industrie commiscere, sublimare, & alia peragere mediantibus instrumentis chymicis, potissimumque igne. Forma est crusta alba lapidæ, quam beryllo compares, aut silici albo corneo magis, minusve perpicuo. Crollius vocat puluerem crystallinum, Gustu nihil acrimonie percipias, nihilque accidi, aut acrimonie, quale alias in sublimato sese exierit. Hinc accipit nomē dulcis, cum sit potius res insipida prima solidi ad linguam admotione. In recessu tamen habet quid acrimonie, & vim occultam, qua præparare elicereque materiam, & incitare naturam possit. Visui albet: cum aliqua ad lumen perspicuitate: quanquam purior esse possit: Si radas, flauet. Tactu res dura & solida est, nisi pulueres. Farina tamen quædam adiacet, suam consistentiam habens. Non est fixum corpus. Nam vel ad candelam halat, abique in fumum tenuem. Fibris concreuit oblongis gliscientibus à conuexa superficie in concavam recta versis. Dentibus teritur sine offensa, fitque læuor seu farina tactui se subducens. Virtutem exprimit nomen CATHARTICVM. Purgat enim aquas potissimum, vt Paracelsus scribit, sed non sine phlegmate. Quercetanus, & ii, qui panaceam esse dicunt, quam magnificentissime deprædicant. Nobilissimum est remedium, inquit, in Tetrade: Deterget, mundat, rectificat, purgat, mouet modo aluum, modo vrinas, totamque sanguinis massam emundat: Ad Leporam, luem veneream, morphæam, febres putridas, scrofulas, pestilentiales affectus, grauidæ & infantibus tutum remedium: Omnia venena è corpore eicit, item vermes; qualia leguntur in Tetrade, Pharmacopææ, alexicaco. Quidam asserunt purgare blande etiam pluribus diebus; donec totum quod in corpore est excrementitium sustulerit. Dosis definitur scrupulus, vel dimidia drachma ex conferua (rosacea, cichorei, fumarie, anthon, Bethonica, &c. pro morbi genere) vel vini coehleari, vel liquoris conuenientis. Non est magna moles. Est enim ponderosum corpus. Vide Crollianas laudes. Dari ferè solet in substantia post cœnam, vt per noctem distribui possit, & vires capere. Mirum cum tanta possit, cur tam mitis columba appellatur. Nos cum hæc scriberemus, particulam linguæ admovebamus. Ea initio apparebat insipida: paulo post acredo emergebat, & vitriolatus quidam sapor licet remissus, qui paulatim progrediebatur versus fauces, qui mos est vitrioli & argenti viui.

Si expeſtimo veneno fieri debet optima medicina, electio ista non minus ad rem facit.

Montes chyſtiſtarum.

Proportio miscendorum.

Canendum
in istis mi-
neralibus.
Habet enim
in reco-
se aliquid
ut Paracel-
celsci negat
et ut nota
sua commē-
dant etiam
balsamos na-
tura esse fal-
so dicunt.
Vitriolatus
liquor Quercetani.
Varietas a-
quila coe-
lestis.

Animatus
mercurius.

Palmari-
ana ex argen-
to.
Gino.
Deliria Pal-
maris Zoili.

Notandum
securitatis
gratia da-
mercurio
sublimato.

Cosmeticum
Aquilinum
Crollii per
extractionē
assentia.

Detergentem potestatem bene sentiebamus. Data dosis cuidam, ventrem mouit aquis edu-
ctis. Videtur ergo paulatim per totum corpus serpere, & sic naturam vbiuis stimulare, ad expellenda præ-
ternaturalia. Illud cauendum ne crebriore vltorū sic alteret, vt non amplius seruire modum natu-
ræ possit. Neque enim tam mite agens est. Ideo & Crollium putamus excessisse metas veritatis cum tan-
topere laudat, quanquam nihil alienum ab instituto Paracelsicorum commiserit. Theriacam theriaca-
rum vocat, quia ignem quendam expiatorium esse credunt quanquam in hoc minime sit theriaca quod
purgat, & dandum sit cum familiarioribus natura, veluti cum conseruis, vel catapotis, vel vino, &c. Aquila
coelestem dicunt argumento sublimationis tum quia cælo comparatur superior locus vasis, tum
quia cælestem vim habere creditur, quæ non ab elementis, sed essentia inferiore, & crasi tota æthe-
reæque influentia pendeat. Aquila alias dici sublimatum volaticum, vt & sublimatum armoniacum,
in schola chymica est notissimum. Potest porro solus in liquorem & oleum; potest etiam in rubrum coralla-
tum mutari, & sane repetita sublimatione more argenti viui & vitrioli magis magisque flauescit. Si
velis facere mercurium viuum cum regulo; hoc sublimatum conducet præ cæteris. Ex aqua recipientis in
quam ex retorta agitur sit vitriolatus ille liquor, de quo Quercetanus dicebat, quod epilepsiam specifi-
ce tolleret, si modo aquositate abundantem subtrahas vt acor emineat. In eo & crystalli chalcanti-
ni nasci possunt. Nos non possumus magniloquentiæ Paracelsicæ astipulari. Caueat sibi quisque.
Sed missis his ad varietatem & cognationes accedamus. In diuulgatis libris extat hæc forma: Argenti
viui sublimati ℥viij; hydrargyri purgati (per cinabarium, vel oxalmen) ℥vj. commisceantur per se cita manu in lapi-
deo, vel vitreo vase. Deinde conterere cum colcotari perfecte rubificati lib. i. sublima ex humili cucurbita in arena,
horis 5, vel 6. sublimatum lapideum extrahe fassilla & secibus obiectis. Adde colcotari lib. 5. sublima denuo. Loco
colcotari licet capere etiam saltem communem præparatum. Tertio per se sublima sine additamento. Massa pulueri-
ta saepe eluatur rosacea. Exiccata dosis est à gran. 20. ad 30. Quercetanus primum proponit tanquam ex
vulgari sublimato, & hydrargyrio. Is est primus modus: Deinde consultius indicat si crystallinum sublima-
tum accipiat, & argentum viuum ex cinabari reductum. Hic est secundus. Præterea sumi argentum vi-
uum non commune sed vnum aliquod metallicum, vt Solis, Lunæ, Martis, Veneris, Antimonii, &c. pos-
se: qui est modus tertius. Insuper ex omnibus simul planetis coniunctis, hoc est, vel ex omnium seorsum fa-
ctis mercuriis, coactisque in vnum: vel ex minera stibii, in qua perhibentur omnes conuenire, ita, vt qui
regulum vel stellam in argentum viuum mutat, is omnium metallorum mercurios habere dicatur, vel ex stibio qui-
dem, sed in cuius liquatione omnia metalla sint adhibita, aut saltem omnium vena, sicut Sucten solet martem, vene-
rem Lunam, Solem, antimonium in vnum hydrargyrum ex stibio cogere, cui si postea adicias calces Saturni & Ioui,
omnes planetas habebis. Iste est modus quartus. Tandem sublimatum posse imprægnari spiritu vel tin-
ctura auri, qua ratione docuit aureum sublimatum conflare, vnde fiat æquiualens mercurio & arcano
vitæ medicina. Hanc varietatem exhibet lectio Quercetani. Apud Clauium est & sublimati nobilis &
precipitati artificium, quanquam ratione aquila celestis maneat. Sublimerur quater argentum viuum de
more, vt niuem albedine superet, crystallique instar transparens ab humiditate frigida liberetur. In-
ter sublimandum feces manent in imo: humiditas nimia pulueris specie in summo concreuit: Purior
pari in medio vase consistit estque quodammodo temperata. Hoc fundamentum est nostri laboris. Partem ali-
quam eius reduc per oleum tartari & repurga. Reductum mercurium amalgama cum auri calce, vel argenti puri-
fac in simo. Exprime per lintecum crassius, & vide vt totum transeat amalgama, quod fiet tandem aucto mercurio:
aut per alembicum propelle totum. Huius animati mercurii partem per se precipita: partem priori sublimato com-
misce, atque iterum sublima iuxta artem supra expositam. Ita nancileris duplicem medicinam nobilem de-
minuto labore. Clauus suum precipitatum adhibet ad transmutationem. Sed tu medicinæ studebis.

Reposuit ista latrator & criminator Palmarius cap. 20. suæ stultitiæ aliena verba sine sano iu-
dicio sonans. Serpentem vocat sublimatum in cuius cauda & capite venenum (si credere liber) solo
vitre vtili & medicamento. Vna sublimatione putat has partes secretas exhiberi cauda in fundo (vt
stultitiam hominis agnoscas) subsistente, capite per summa volitante (ne quid desit delirio) corpore
fixo (ne imperitia cedat stultitiæ) lociato caudæ. Mediam substantiam affigit vasis lateribus, negatque
ascendere altius quantumuis ardenti igne: crystallinam, (si crystallus est species gypsi illius quod le-
næ in fissuris montium, & super lapidibus inuenitur, cui similitum est istud sublimatum duabus o-
peris confectum) solidam, & malignæ istius auræ (ne loqui quidem recte potuit conuictior exper-
tem affirmat, ita vt nunquam accidentia quæ commemorat, proferat. Fides non placet. Nos curauimus
septies sublimati argentum viuum, ita vt crystallos purissimos repræsentaret. Non certe ita mite e-
rat. Nam horridum gustui, & penetrantissimum, & verè Draco omniuorus erat. Cum vellemus elu-
tionibus temperare, affectui quidem sumus dulce sublimatum: sed aqua ablutionis venenata & erosua adeo erat,
vt cum eam infunderemus magna satius copia ex parua mole in peluim flammeam, statim eam occuparet, & nigredine
ineluibili inficeret. Cum gustaremus, periclitabamur faucibus. Caue ergo tibi ab istis sublimatoribus. Illud
melius quod addit: Vere magistrali modo preparatur, quo tota sit benefica; tota medicamentosa, & ex summo ve-
neno summum venenorum & magnorum omnium morborum alexiterium: qua arte etiam sandaraca Grecorum
elaboratur, &c. Eadem & dua substantia mercuriales vnius radici componuntur: Eadem mercurius per mercurium
extrahitur ex corpore magnesiæ, qua regina minerarum, &c. Hæc ille nugator, qui putauit Libauium tam fa-
tuum esse, & imperitum harum artium, vt ista nesciret. Modum primum iam iudicauimus. Secundum
ponemus in sequentibus. Tertius est hic quem præsentem capite tractamus de Aquila celesti. Quarum
ex Suctenio reposuit de mercurio ex stibio per argentum viuum vulgare, cuius fiducia negauit ex
auro, & argento elici, homo rudissimus, & alieno vitio tumidissimus. Verum valeat iste. Crollius in sua
basilica Cosmétique quoddam eodem parare docet artificio pag. 277. Mercurius optime purificatus, à quo
omnis nigredo sit ablata (nempe eoquendus est ex lixiuio calcis & cineris clauellati; deinde sale & aceto
accurate purgandus) lib. 5. Misce in paropside terreæ non vitrata cum mercurio sublimato (crystallino) in pul-
uerem

uerem deducti pari quantitate (ex superioribus proportio est sesquialtera, vel sesquialtera, aut quanta potest esse) Haecenus congruit artificium. In sequentibus discedit. Ponantur in cucurbitam angustis orificii (inquit) Affundatur acetum stillaticium ad digitos 3. vel 4. Digere triduo, vel quadri duo aliquoties die monendo. Acetum extrahit album puluerem (essentiam.) Liqueorem subalbidum decapula per inclinationem. Repone in vitro: Et post aliquot dies sicut pulvis, seu farina candida. (Qualis etiam ex Lithargyri soluto, & praecipitati) Aceto abiectione pollinem collige. Debes autem acetum sapius mutare & extrahere tantum quantum potest, ut iusta tibi sit essentia copia. Hanc, nisi velis, non est necesse ablueri: Non enim est corrosiva. Per se potest sic catam reponere, & salua propria madefactam illinere maculis faciei, & serpigini. Cauendum tamen ne oculos aut dentes attingat. Haec Crollius. Si non est corrosiva haec essentia etiam acetum stillaticium passa, vel amissa vim istam in prima missione pulueris, & hydrargyri, vel aceto commisit, quod tamen validam alias impressionem relinquere in rebus solet. Vtrum sit, sublimatio repetita non iustulit venenum, videturque roborari eorum opinio, qui negant nigritiem in capitellum eleuatam, & caput mortuum virulenta esse. Sectarius tamen Cosmeticum facies si aquilam albam in essentiam redigas, sicut Penotus suum praecipitatum. Nam non absolui omnino potest si dentes & oculos laedit, quo ipso magna pars ambitiosissimarum laudum ipsius perit. Per totum corpus progreditur. Quid si ad ossa perueniat? Mirum, cur aegrotent aut moriantur praemature declamatores isti, cum habeant, vel potius polliceantur tam saluifica medicamenta.

Aquila ca.
lesu dentes
Oculor la
dens non est
ades tuta ut
volunt Pa
racelsick.

CAPVT VII.

De aquila praecipitata fixa pura.

Aquilam caelestem volaticam salutiferam, de qua iam satis dictum, solue in liqueorem, quo modo solet sublimatum. Liqueorem hunc praecipita spiritu salis nitri, vel vitrioli. Sape eundem ab eodem praecipitato abstrahere destillando, donec rubedinem consequaris, quae aqua duorum, vel etiam spiritu vini aut iuniperi super ipsa accenso corriges. Alius modus.

Cape stanniper calcem purgati partem vnam. Funde id in catino. Cape argentum viuum purgatum circiter partes duas. Calefac in catino alio. Coniunde vtrumque, & seorsim ab igne commisce per baculum ligneum, ut optime concorporentur. Sine refrigerare. Massam induratum explica super marmorea tabula in cella ita disposita ut deliquio solet. Cape sublimati crystallini parem quantitatem. Redige in puluerem. In semina masse exerceat: vel etiam conterendo immisce. Sine ita supposito recipiente. Qui defluit liquor, secum vehit essentiam salutiferam. Nam quod fieri solet in commistione sublimati venenati & argenti viui, id etiam cum in tabula amalgamata seu concorporantur, seu dicto modo ad soluendum sternuntur. Liquor est coagulandus spiritu tartari, aut simili, qui etiam saepius a coagulato abstrahitur, donec sub sua rubedine figatur. In tabula vero a stanno retineri dicitur sex maligna; sed ut dictum est, etiam actione mutua spiritus noxii fugantur partim, partim reprimuntur, constatque genera plumbi habere quandam dulcedinem salium corrosiuorum mitigatiuam.

Modus Martini Rulandi medici Imperatorii hic est: Cape sulphuris puri selibram. Eliquato in patina fictili, immitte sensim argenti viui bene purificati trientem, seu quatuor uncias spatula lignea. Rulandus lebetem ferreum, & spatulam ferream requirit, propter fixationis compendium, quod est a ferro. Agita semper, donec mercurius occultetur, ut in cinabari artificio solet. Fiat massa tandem. Hanc exsiccatam comminue in puluerem. Huic admisce salu ammoniaci fixi tres uncias. Conterantur probe. Immitte in cucurbitam non praefectam. Sublima secundum artem. Ascendet sulphur & sal cum parte mercurii. Fracto vitro extrahe vtrumque tam sublimatum, quam in imo habens. Contere & commisce Sublimatum iterum. Repete hoc sexies, septies, aut toties, donec figatur. Vltima vice igne fortissimo quicquid volatile est in sublime age. Mercurius solus in imo subsistet. Exemptu in pollinem super porphyrite leuiga.

Argenti viui
per sulphur
fixio ad meo
dicinam.

Iste est mercurius, qui in quibusdam catharticum, se exhibet, in quibusdam Diaphoreticum. Rulandus dosin definit robustioribus semidrachmam. Ascribemus ipsius verba: In paucis aloes mollior cat. Cum syrupo aliquo idque mane, bulliant duae vel tres drachmae tartari crudi puluerisati per semiquadrantem horae: & patienti post vnam, vel sesquihoram a sumto medicamento, vel pilula exhibeatur. Primo & secundo die aluum lenit. Reliquis sequentibus sudorem prouocat. Ego (inquit auctor) huius medicamenti aliquot 8. vel 9. doses quotidie absq. nausea, vomitu fluxu oris, magno cum successu sumi. Est idem in operatione, & efficacia cum mercurio vita: Sed dosis maior est. Haecenus ille. Videtur velle cum aloe in pilulas redigendum esse puluerem: pilulam sumendam sub aurora: post horam vel circiter submittendum haustum Tartari purgati (cremoris) in aliquo syrupo soluti. Quod addidit cotidie doses octo, vel nouem sumas esse, sic accipimus totidem diebus continuis, singulis nimirum vnam dosin esse consumptam. Quis enim se mercurio vna die octies purgaret, aut nouies? Facile erat Rulando nobilius id medicamentum facere, & fortasse omissum est aliquod retinaculum. Nam alias argentum viuum cum sulphure eleuatur ut in cinabari, quae aliquando saltem coniunctum habet, ut fiat perspicua; aliquando more paracelsico prima vice per se fit, secunda cum halinitro. Videndum de tali quadam praeparatione: Cinabari trita infundatur liquor salis ammoniaci fixi. Digeratur. Deinde subtracto liquore fiat sublimatio. Contritus denique adiciatur sua aqua. & peracta digestionem sublimatio repetatur, idq. saepius ut fixum argentum viuum separatim a sulphure fundum occupet. Quercetanus sane cinabarim pulueratam liquore sulphuris perfundit, atq; isto modo extractam praebet pro praecipitato ad purgandum & sudandum pro diuersa diuersorum dispositione in epilepsia, paralyti, &c. vide Tetradu pag. 481. Pagina antecedente pene similiter ait: Sulphuri liquato in terreo vase vitrato immisce dimidium mercurii, agitando spatula ferrea vel lignea, vsq. dum spatula nigra calce obducatur. Haec calx nigra in apto sublimatorio iubetur sublimari, ut fiat medicamentum minimum aut cinabarim referens, cuius grana tria, quatuor, aut quinque iubentur dari ad sudores excitandos effectu praestantissimo.

Rulandi
mercuriale.
Arcanum
fixum mer
curiale.
Praecipitatu
cinabarinu
candidum
(extracta
essentia.)
Cinabaria
medica Quercetani.

Plinius.
Quis ista in
uenit, & pri
mus ausus
est sine Dei
meru homi
nibus dare
Hydrotica
cinabari.

Hac

Quid possit
cinabaris
vita.

Aquila co-
lestis rubra.

Præcipitatu
cinabarinu.

Pag. 481.
Tetradis.
Cinabaris
fossile con-
tra vertigi-
num.

Hæc ille. Cum in inuestiganda Ambaldi panacea essemus, sæpe tum puluerem istius, tum quem nos ad imitationem eius ex cinabari feceramus, diuersis præbimus. Quantum erat in vno, tantum in altero, hoc est in vitroque nihil. Perinde enim afficiebantur, ac si lapillos pulueratos can-
crosum, aut testas deglutiissent. Non pauci tamen cinabarim artificialem pro veneno habent, audentque exemplum nescimus cuius pictoris, qui penicillum linxerat, male inde habentis proferre. Non igno-
ramus mineralia ista diuerse præparari. Itaque fieri potest ut vna cinabaris altera sit peior: estque a-
liud vitione spiritus venenosos dissipare, aliud omnino crudam dare. Quercetani vero audaciam in
tot granis miramur, nisi suspicio esset occultationis cuiusdam. Nam fit etiam cinabaris ex sulphure
florido & amalgamate auri: Et fors eadem est ars cum Rulandina, qua de penes alios esto iudicium. Si
literam sequimur, mercurius cum sulphure ascendere debet. Si quid occulti subest, vel aureum illud
est, vel hoc: Cinabarim vna atque altera vice sublimatam tertio à sale nitri sublima. Deinde pulueratam misce
mercurio currente ex eadem reducta, ut factum est in aquila celesti. Sublimā bis denuo. Hac cinabari quis uti eo-
dem modo possit. Quod autem præcipitatum cinabarinum attinet, sane id etiam ex communi fieri potest
per modum extractionis, adhibito vel aceto stillatitio, ut in præcipitato vero, vel liquore sulphuris
destillato. Extractio potest ad siccum destillari: vel tamdiu seponi, donec acrimonia refracta calx si-
dar, ut Crollius monuit in suo cosmetico: vel infuso oleo tartari, aut aceto stillatitio similie acri descen-
di, ut sic non tam extractum sit, quam præcipitatum medicamentum modis dulcoratiuis amplius e-
laborandum. Præbet alias Quercetanus etiam cinabarim mineralem, seu fossilem perspicuam contra
vertiginem; quam nos non putamus esse lapidem argenti viui, sed Gelsum Vngaricum rubrum, aut venam
argenti rudem rubram translucentem, cuius meminit Matthesius: aut succum mineralem, qualis & nobis
missus est titulo cinabari fossilis perspicua. Zincki speciem aliqui vocant, seu marcasitæ auræ sulphure
perspicua plenæ.

Hypomnema seu Cap. VIII.

De Mercurio vita.

Vires mer-
curii vita
Paracelsi.

Aquila præ-
cipitata alia.

Flos butyri
antimonii.
Flores descen-
sionis.

Mercurius
essentifica-
tus.

Præparatio
mercurii
vita.

Mercurius
vita an ab
arte vim
nullam ha-
beat.

DE hoc quidem prolixè disseruimus lib. 6. cap. 9. syntagmatis; sed ut hoc loco repetamus nonnihil
collatio sententiarum, operumque facit, & annotatio eorum quæ subinde noua, vel auctiora
occurrunt. Est Mercurius vita tertium arcanorum Paracelsi de quo agitur in lib. 5. archid. tom. 6. pag. 51. At
excellere reliquorum trium arcanorum (primæ materiæ, lapidis, & tincturæ) vires, adeo ut nullum simplex ipsi
vim ex sua natura habenti possit equiparari. Nomen vnde acceperit facile est dictu, nempe ab effectu. Tit-
buitur enim ei potentia transmutandi homines, & quasi ad nouam vitam reducendi, hoc est, reparandi, & re-
nouandi; Et metalla vetera in nouam essentiam immutandi, ut ex ferro fiat prima materia, quæ denuo in
perfectam substantiam perducatur: Imò tantum ei tribuit Paracelsus, ut pro solatio senectutis, ad quam
tamen non peruenit, dubiumque est num in alio vilo probauerit, vim istam habeat. Hunc quidem
ita finimus. Quercetanus in Tetrade p. 462. terminum istum arbitratur debere etiam Aquila celesti ex
mercuriis duorum luminarium paratæ. Ut in syntagmate indicauimus, quidam vocant etiam Aquila
lam præcipitatum, quia vinctuosus liquor aqua frigida descenditur, uti solet in solutionibus metallicis
fieri. Sed huius tituli magna est æquiuocatio, cum detur etiam præcipitato hamatino, auro vita, præcipita-
to fixo, &c. Neque vero sine ratione sic nuncupatur. Aquila enim est propter materiam, quæ
est sublimatum argenti viuum. Præcipitata vero, propter descensionem ex destillatione. Cum autem modi
præcipitandi non sint simplices, euenit, ut nec vni rei id nomen assignetur. Quidam putant esse Ca-
tharticum minerale Quercetani, quem titulum sane defendere effectu potest. Sed illi non est vnum
tantum eiusmodi. Crollius Flores butyri antimonii dixit, quasi in hoc medicamine antecelleret antimo-
nium quod secus videtur. Floru quoque terminus Catachresticus est. Nam qui verè & vniuocè flos est,
ad summum emergit, non fidit. Verum chymici nulla lege astricti habent etiam descensionis flores ad
imitationem purissimæ fatinæ, quæ item flos vocari solet. Cremorem vel butyrum appellant in sulphu-
re: in Bryonia, Aro & similibus seculam. Sic nos florem lactis virginei dicimus purissimam essentiam ex Li-
thargyro per acetum. Butyrum vero erat liquorem viscosum quod ex sublimato per destillationem eli-
citur: quod aqua frigida fathiscit & in pollinem istum floridum abit. Poterat & mercurius essentificatus,
aut essentia mercurii, vel ens primum & prima materia dici certo quodam respectu: Sed disciplina con-
stanti consultum est, ut certis rebus certa vocabula accommodata habeat, ne sub optimorum medi-
camentorum titulis irreperant fraudes, quæ in arte chymica vitio impostorum creberimæ occurrunt.
Mercurius essentificatus voce plerumque intelligunt sublimatum ad quintæ essentiæ puritatem elabo-
ratum, non eo consilio, ut additamenta vna veniant in essentiæ eius & complexum, sed ut his postli-
minio reuocatis pura mercurii essentia habeatur, quæ pura esse sine illis medicaminibus non pote-
rat. Simplex ergo est mercurius in essentiam reductus: Sed mercurius vita res est composita, cuius ingredien-
tia essentialia sunt argenti viuum in sublimato contentum, & regulus vel stella stibii, vel essentia antimonii ex
ipso quoque crudo elicitæ, quam alias ens primum, tanquam ex minera spiritum sublimatione pro-
tractum appellant. Præparatio est per sublimationem, destillationem, descensionem & reëssentificatio-
nem, ut fiat candidissimus quidam Pollen, qui porro etiam in liquorem, & oleum possit perduc. Maltum
est in præparatione, quanquam Paracelsus scripserit vim non ex arte esse, sed ex proprietate specifica, in quo
sua sententiæ liberalius in isto indulget. Est quidem fundamentum in dispositione naturali: Sed quis
alius compositum facit ex simplicibus quam artifex? Quis alius ex veneno medicinam vitæ? Quis a-
lius quoque ad hunc scopum prudenter accommodat? Qui non tractat materiam, adhibetque peri-
re, mor-

te, mortu non vita mercurium parat, quod in Moravia, & alibi compertum. Non vno elaboratur modo ab omnibus, suntque ut in aliis, ita hic quoque fere tot sensus quot capita, quæ res valde implicat, incertolque reddit Alchymia studi. Primus autor creditur Paracellus, quanquam fortasse ipse non tam autor est, quam divulgator, qui ab aliis acceptum medicamen propagavit. Postea id repetuerunt Penotus, Quercetanus, Crollius, &c. Est & aliquid apud Zuingerum. In Syntagmate proposuimus modos Eduardi Iordanii, Michelii & aliorum quorundam. Nuper etiam ex Rulandinis aliquid innotuit. Fere autem conuenerunt Crollius, Quercetanus, Michelius, Iordanus, Paracellus. Ceteri non nihil mutant De Michelii quidem & Iordanii descriptionibus, quæ sunt in Syntagmate huiusmodi. Collationis gratia repetemus cæterorum præceptiones, quod sine crimine tautologiae & transcriptionis fieri posse putamus, quamuis nulli in his Paracelsis, qui semper noui aliquid captant, nec dum vetera vnquam concoxerunt, non placeamus. Odiosum certe est allegationes persequi, cum quod volumus compendio possit sisti, & produci.

Paracellus hoc est: Cape mercurium essentificatum. Separatum ab impuro, sublati omnibus nimis superfluitatibus. Deinde sublimatum ipsum cum antimonio, ut vtrumque ascendat & vniantur. Solue in maiore. Coagula. Repete hoc quarsum. Iam habes mercurium vitæ. Ita in quinto Archidoxos Hic quaeritur 1. Quis sit liquor non ille essentificatus, & quæ ratio in essentiam perducendi. Neque enim est vnus modus, & proponitur sublimatio, præcipitatio, aliæque elaborationes quæ essentia dicuntur inferuire. Vidimus qui iubet in primum Enspendueri, accepto minerali mercurio. Id autem est minium natium, seu citabaris fossilis. Primum En vocatur spiritus, qui per sublimationem ex mineris (marcasitis, Zinkis, venis, &c.) elicitur, quanquam Paracellus tradat eandem methodum primi entis mercurii, auri, & antimonii, quæ est pulueratam mineram cum quadruplo salu circuli in sino digerere ut in aquam abeat, quæ separata in lapidem cogatur, indeque spiritu vini extrahatur. & separato hoc vicissim coaguletur: quod coagulum deliquio in aquam deducatur, quæ per mensem digesta, sit primum En mercurii. Hoc si sumendum, facile vides quantum operis requirat præceptio Paracelli, quantumque huius mercurii vitæ distet ab aliorum. 2. Quaeritur de Antimonio, si ne crudum, an essentiale capiendum; & erat fortasse item eius minera in primum En redigenda, ut ex duobus essentificatis fieret tertium. 3. Suntne liquida, an sicca iungenda? Nam solemus & liquida in sublimationibus componere, ut eo melius vniantur, posteaque extrahatis spiritibus humidis, siccos eleuare. Si non sumeris essentialia & ad salis naturam perducta, quomodo soluentur in marmore, per deliquium? Hinc factum credimus ut sublimatus sit prius a sale communi, vel halonitro, vel sale ammoniacotant sale & vitriolo, vel alumine mercurius, ut ope salium deliquescat. At Paracellus vult ante compositionem debere institui separationem omnis superflui. Id quidem fit sublimatione: Sed ut postea super marmore liqueat sublimatum repurgatum a superfluis, & cum stibio exaltatum, non videtur ita simplex esse. 4. Dum perficitur ille mercurius quarta solutione, & coagulatione, argumento est, posteriores Paracello, non mercurium vitæ vniocum, sed aquosum architectari, id quod tamen in chymurgia vetuit ipsorum magister. Conferamus ergo primum, quæ scriptis titulo mercurii huius Quercetanus.

Is in consilio de lue venerea ait: Fit & mercurius vitæ, quem vocant: qui non ex mercurio vulgari sed ex præcipitis metalli extrahitur, opere artificum nouitum incognito. Ecce tibi. Dissentit statim à Paracello ipsa materia. Nam quæ sunt præcipua metalla, nisi aurum & argentum, siue cruda, siue ex octa? Si hic est mercurius vitæ, non Paracelli est, sed Quercetani, qui sane alias suam aquilam caelestem mutat in vitæ mercurium accessione auri, vel argenti. In Pharmacopœia pag. 335 circa finem capitis 16. ita habet: Dactylis præparationem mercurii NOSTRI vitæ, n. nostra Tetrade. Nostri ait, ne putes Paracelli esse. Descriptio est ita: Preparatur ex duabus substantiis metallicis, quarum vna sumitur ex Regulo magnese; altera ex mercurio eiusdemmet magnese in meteoron redacta equaliter mixta: ex quibus extrahatur ut ignis per retortam liqor gummosus, qui præcipitatur in aquam frigidam in forma cremoris, seu floris lactis, qui optime à sua aciditate pluribus ablutionibus edulcatus, in puluerem niuem coloris conuertitur. Hæc præparatio est, sed tyroni obscura. Videamus, quid in Tetrade ponat, quoniam inde repetit. Ex hoc mercuriali liquore (inquit pag. 472 cura aliterius dissoluentis solaris, aut lunari additionem sit præcipitationis artificio pulvis etiam candidus quem nonnulli mercurium vitæ vocant, qui optime præparatus dulce fit vomitiuum & solutivum medicamentum, &c.

Hic nec sublimatum, nec stibium asciscit, sed liquorem mercurialem, cuius descriptio est in Panacea pag. 398. nec quicquam est aliud, quam vna pars argenti viui sublimati in essentiam crystallinam Liquor mercurialis. Veneris simulam soluta in tribus partibus liquoris ex sale ammoniacotant per calcem viuam, ut ibi præcipitur, fixo. In Alexicaco pag. 470. hæc ponuntur: Mercurius vitæ primum inter prædicta purgatiua specifica gradum obtinet: Ille autem eo modo conficitur: Due hydrargyri partes in meteoron modo communi redactæ cum vna parte metallina stellata, & magnese saturnina, quæ omnibus metallis ad debitam proportionem sic imprægnata, permiscetur: omnia in puluerem reducuntur: redacta simul commiscuntur, & in cornutam subito conuertuntur: Quæ alias enim sic momento citius isthac incalcescent atque fumarent, ut ne manum quidem liceret adiuuere. Dein accenso igne per gradus liquor tandem gummosus destillabit cum portione aliqua mercurii currentis, qui facile separari poterit, & sorsim ad alios vsus reservari. Est enim mercurius Philosophicus. Gummosus autem liquor in aqua frigida in oculi momento præcipitatur in puluerem niuem instar candidissimum, qui pluries ablucendus, donec plane deliescat.

Ex aqua vitriolica aciditate imprægnata verum spiritum vitrioli antepilepticum verus chymicus eliciet. Spiritus vitrioli antepilepticus. Pulvis iste candidus iuxta præscriptum artis ad ignem lentum exsiccat, quem tandem cum spiritus vini, aut aqua vitæ iunperi accensa circulare & fixare poteris. Hæc in Alexicaco.

Hunc

Varia facienda mercurium vitæ.

Qui interpretatur & doctrina

caussa ex antioribus prioribus aliquid repetit & il.

est accu, an, d. vii.

Mercurius vitæ Paracelli.

Primum ens mercurii.

Paracelli scilicet quæ non retinetur: Paracelli mercurium vitæ.

Mercurius vitæ Quercetani.

Primum mere & ita Querc.

Secundus Querc.

Tertius mercurius vitæ Querc.

Quartus mercurius vitæ Querc.

*Discremen
inter primū
& 11. Merc.
vita Querc.*

Hunc quartum mercurium vitæ Quercetani dicimus, differentem à secundo 1. quia ibi tantum duæ substantiæ sumuntur, sublimatum & regulus: hic tres, sublimatum, regulus, & magnesia Saturnina hic debet imprægnata esse iusta proportionem omnium metallorum, quod ibi non requirebatur. 4. Ibi æquales miscebantur: hic inæquales, duæ scilicet sublimati, & vna stellæ & antimonii. 5. Ibi pulvis minus est elaboratus: hic elaboratior. Veruntamen duo isti modi conciliari possunt si dicamus, Quercetanum mercurium vulgi recte præparatum, & extractum ex stibio perinde accepisse. Recte autem paratum censetur qui ex cinabari reducitur. Deinde stella, regulus, & antimonium metallis imprægnatum possunt pro eodem esse, ita ut dum regulum facimus, & hunc in stellam mutamus ex magnesia Saturnina, id est, crudi stibii vena ita procedamus, ut in colliquatione adhibeamus metalla more Suctenii: vel sumamus eam venam stibii quæ est matrix metallorum iam iusta proportionem à natura commissorum. Sane si arte velimus excoctum aurum miscere inter liquidum nihil egregii obtinuerimus, quod aurum integrum & illæsum maneat in antimonio. Ideo in vena sumendum est. Ea vero est stibium ipsum. Elaboratio in secundo videtur abrupta esse; in quarto integra data. Ita rediguntur quatuor mercurii vitæ ad tres tantum. Iam confer istos cum Paracelsico. Discrimen facile apparebit. Quater repetita solutio & coagulatio videtur hic compensari præcipitatione; quæ si vti holimus, itidem possumus coagulationem, & solutionem tantum adhibere. Mirum autem Paracelsistarum isti Deo non succurrisse compendium istud, quod tamen ignorasse dicere velle nefas est in auribus Paracelsistarum. Quercetani modo ferè respondet sequens: Pulvis stibii 3iij. Sublimati hydrargyri crystallini duplum. Mistæ destilla ex retorta in ampullam aqua communi semipletam. Da ignem per gradus. Gumma adherens collo vasis vitæ adnotata cautè solvatur, ut in aquam destillet. Auge sensim ignem, donec exeat humor rubens. Mutato tunc recipiente ignem intende per horam vnam atque alteram, ut in collum retortæ cinabari eleuetur. In aqua inuenies album pulverem. Hunc aqua separata dulcifica digerendo cum aq. dulci destillata, quæ sæpe est mutanda, & tandem aqua cordialis assundenda, quæ iterum abstracta calidè lenissime siccatur. Datur in aslo pomo de bilibus gran. i. vel ij. vel iij. Robustis 4. vel 5. ad febres, pestem, &c. Aqua recipientis vtuntur ad coralia, & perlas soluendas, quod nobis est inconueniens, nec consilium. Sed quid tu CROLLI? Primum ingratum tibi fuisse titulum mercurii vitæ apparet. Quæ vero de causa? Destillatum liquorem, inquis, vulgo vocant MERCVRIVM VITAE, cum tamen sit summe corrosiuus. Et fuerunt quidam ita temerarii qui cum illo impune luserunt de corio humano. Bene. Absolutus stultorum adeo inuisum fecit medicamentum, ut aures sapientum auditum titulum statim fastidiant, & medicinam execrentur. Ideo aliud nomen excogitandum est, ut re forte seruata (Quidem impostoribus Paracelsicis inausum?) vox placeat. Sed si liquor ille stillatitius est summe corrosiuus, an non eiusdem criminis reus est etiam Paracelsi mercurius & aurum portabile? Si peccatum est temeritate, quo auctore nisi Paracelsus? Is inquit mercurium essentificatum ab impuritatibus separatum capere. Quid aliud accipitur, quam sublimatum purum? Id enim Paracelsistæ essentificatum vocant, sicut stelli instar pelluceat. Hæc est philosophica eius præparatio, cuius reductio Quercetano exhibet mercurium philosophorum. Iam adde ei antimonium. Sapientiores regulum acceperunt, vel stellam: alii crudum, & fortasse Paracelsicæ conuenientius si venam, quia in his summa arcana ille recondita agnoscit. Sublimentur. Quid quæso sit? Compositum vnum ex vitrisque. Num perdit sublimatus tuus virus? Neutiquam vna sublimatione; & est fortasse Paracelsus hic occultior quam ut à discipulis sit intellectus. Porro quid sit? Soluitur & coagulatur quater. At hæc operatio subtilius facit venenum, non tollit. Quidni ergo Paracelsus suis locis dederit venenandi anam? Sed tu perge. Antimonii Vngarici & sublimati mercurii capis libras singulas. Nihil hic de regulo, stella, mercurio essentificato, crystallino; Quid ni intelligamus ista vti sonant verba? Quercetano cruda displicebant proculdubio non bonis exemplis. Terantur ista (inquis: nempe leosim): Misceantur diligenter (Hoc Quercetanus satis declarauit) & in retorta vitæ luto obducta in arena mediocri igne distillantur (per gradus tamen) Tunc liquor instat butyri, seu glaciæ (nam aliqua, cum adhuc non nihil calet, liquaminis & vnguenti instat est: aliqua glaciem repræsentat, quam Quercetanus miratur inter calores consistere, egrediatur. Si in collo retortæ concreuit, ut sæpe, adnotata pruna liqueat. (a) Si aqua calida (frigida aliis: Sed perinde est. Neque enim descensio fit frigoris, vel caloris merito, sed refractionis ægrimonix, & coagulationis, partim dissipationis spirituum) illi assundatur: Salia corrosiua (vitrioli & salis) resoluuntur, & flores albi perunt fundum; qui diligentissime ab omni salsedine (etiam aciditate) multoties aqua calida (stillatitia dulci, & quidem actu calida, ne quid de essentia pereat) edulcorandi. Ille pulvis siccus teruetur ad vsum medicum. Qui butyrum illud antimoniali prius vult rectificare (per distillationem repetitam, quam plarique exigunt) ei liberum esto. Ita enim habebit flores candidiores (imo non tanti est candor Crollius, qui item

*Crolli mer-
curius Vita,
titulo Flori
butyri An-
timonii.
Mercurius
Vita Para-
celsi odio
dignus.*

*Essentifica-
tum argen-
tum Vi-
num.*

*Paracelsus
auctor vene-
nandi.*

*Glaciæ mer-
curialis.*

*Zuingeri
mercurius
vita.*

*Nota vario-
tatem iudi-
cii auctorum
qua medi-
camentum
istud susce-
pit. Eum reddi-
t, ne facile cre-
das ampullis
Paracelsicis.*

*Penotus mer-
curius vita
vel febris
fugum.*

à Paracelfo, Principe scilicet suo, discessit, dum non vniuit vtrumque sublimatione, nec deliquit soluit, coagulauitque sæpius sublimatum. Discesserunt & Iordanus & Michelius, quorum vterque habet aliquid singulare, de quo in syntagmate. Zuingerus sequitur Crolli propositionem in sumendis equalibus, & destillando per retortam more aquarum forium. De butyro in collo hærente monet esse substantiam Diaphoreticam distinctam à crystallina glaciæ. Sed si corrosiuus est liquor iuxta Crollium, ita ne sit diaphoreticus? Ex glaciæ destillat oleum causticum. Hoc præcipitat in aquam calentem, consequiturque sedimentum album, à quo aquam effundit. Ipsum vero spiritum vini edulcorat pro vomitui. Si velis purgatiuum, infundit vino generoso, & digestionem præmissa destillat ad oleositatem, ut sit liquor purgans. Ita ne Zuingerus quidem est Paracelsicus. Penotus etiam vltius quam Zuingerus processit. Febrisugum enim facit ex sublimati septies libra vna, & stibii dimidia: conterit: commiscet; in retortam luto armatam indit: Ignis lento initio destillat, quem gradatim auget, ut in aquis fortibus. Butyrum exceptum ex receptaculo soluit deliquo

quo in oleum, quod rectificat destillando ex humili retorta cum alembico in cineribus ut exeat primum liquor clarus: deinde aucto igni oleum medium inter rubrum & curinum a quo translato in aliam cucurbitam destillat phlegma vel oleum rubrum in fundo maneat. Si hic vellet puluerem album consequi, posset id quoque per præcipitationem. Sed porro adhibet oleum ad essentiam quandam cum auro & in chymica vitrioli veneris Penotus el. mercurii vitæ auro iungit. Penotus dat aquam laetam sublimatam ad in-cernos morbos: proculdubio non sine correctione accurata. Optimus mercurius vitæ Rulandus. Cryalli antimonii. Sublimatus sine vitriolo magis placet in vita mercurio. Mercurius vitæ diuersus.

quis in oleum, quod rectificat destillando ex humili retorta cum alembico in cineribus ut exeat primum liquor clarus: deinde aucto igni oleum medium inter rubrum & curinum a quo translato in aliam cucurbitam destillat phlegma vel oleum rubrum in fundo maneat. Si hic vellet puluerem album consequi, posset id quoque per præcipitationem. Sed porro adhibet oleum ad essentiam quandam cum auro & in chymica vitrioli veneris reguli vnam partem capit, & destillat aquam primam ad siccitatem: Secundam lacteam ad pestem carcerum, talem veneris febris. &c. & quod mirum sic factam audent propinare. Vnde videtur eum Crollius notasse, vel potius istos, qui nimis concise loquentem litera tenus sequuntur. Si ter rectificetur, putat mirabilium effectorum operatricem fore. Sed audiamus & Rulandum nostrum, qui pollicetur nobis optimum vitæ mercurium. Antimonii crudi pulueri quantum placet, imbibet spiritus salis, & per triduum in loco calido digerit. Deinde mitte in retortam. Pelle primum lento postea forti, tandem vehementi igne. Exhibit primum liquor aqueus. Cum videbis guttas ponderosas, & crystallinas in recipientem cadentes, mura receptaculi lim, & ignem auge. Ex antimonio habebis partim oleum, partim crystallos. Hos misce cum oleo. Immitte in retortam vitream. Destilla. Accipies oleum pellucidum. Cape hoc oleum. Adde ei parem quantitatem argenti vini sine vitriolo sublimati. Digerit. Destilla per retortam. Exhibit oleum subtilissimum. Rectifica hoc destillatione secunda ex retorta. Oleum erit limpidissimum. Hoc proinde in spiritum vini euadet pulvis albus, cuius dosis est gran. ij. vel iij. Adsumendum est promptissimum ad morbos venereos, podagram, tenebrim, cutaneos omnes. Datur cum aliqua conserua (ut Rosarium, &c.) ad sudandum sub operimento lectuli. Hactenus Rulandus. Nos in aduersariis nostris habemus etiam alios modos. Ex istis est hic quoque: Argenti vini sublimati Theriacalis, quod sit expers veneni: vel præcipitati (probamus maximè aquilam celestem dulcem) lib. i. stelle antimonii pulueris, & spiritus vini alcalisato aliquoties correctæ (spiritus vini alcalisatus affundi debet: digerit, abstrahi destillando: nouus suffundit, & sic pergi ad placitum) lib. ss. Sacchari candi tres uncie, commisceantur ita ut primo loco saccharum cum stellatrua teratur in marmore, deinde per se crystallinum sublimatum dulce, aut optimum præcipitatum immisceatur.

Ita enim cauetur periculum, quod est à venenato sublimato. Commista irrigentur vino alcalisato, & digerantur horis 24. loco calente. Deinde inclusa retorta destillentur in ampullam amplam, ut solent aqua gradatoria. Infunduntur ferè horis XII. graduatim destillando. Sine postea refrigerare. In collo retorta inuenies ruginem, quod tamen si velit ante finem obstruere meatum, cinere feruente, aut arena calente rostro litato imposito promouebit. Et instat olei nucistæ expressitæ: quod posses dare cum decocto Zedoaria, & ligni pondere gran. i. sed satius est id rectificare. Mitte ergo in aquam stillatitiam Guaiaci, & cum ea relinque horis 24. Deinde abstrabe aquam, & consequenter oleum per gradus ignis vltimo dando violentum. Oleum autem seorsim excipe, idque primum descensorie præcipita per spiritum halonitri, aut tartari: (b) postea edulcora per aquam albuminum. Hoc medicamentum vtiliter adhibebitur Gallicanis breui sanandis. Fit ista arte etiam sanguis antimonii; aqua glacialis, sal fusilis, soluens auri & tincturam abstrahens; sed ista sufficiunt pro mercurio vitæ.

Videamus iam, an noster Tyro possit aliquid, quod vindice dignum sit, requirere, & quidem poscimus latinæ linguæ & terminorum artis gnatum, quorum utramque cum stellationes Paracelsi, qui Germanice, Gallicè, vel Italicè cornitari tantum didicerunt, nunquam sint consecuti, euenit ut nostra vituperent. Sed ad cotuos, aut anticyras illos. Quercetani loquendi genus perplexum & obscurum maxime videtur, non quidem ideo quasi artem bonis inuideret, sed ut iudices, cum quibus litem habuit, laderet ipsique in scitiam exprobraret; indignos vero & stultos Paracelsistas tanquam hiantes cor- tuos deciperet.

Præterea modus requirit mercurium ex præcipitis metallis auro, & argento. Hi ut extrahantur docuimus in syntagmate, quanquam sic etiam modus alius per stibium, alius per amalgamationes. Cape mercurium aliquem ex his. Solue suis soluentibus, de quibus in mensuris & alibi. Solutiones descende per oleum antimonii. Nam ad mercurium vitæ, utrumque coniungendum est: licet putemus, Quercetano etiam aliam mentem fuisse, quarto modo expressius dictam: Præcipitatum sit aquilam abluere dulcibus aquis stillari. Hanc ex quoque etiam spiritu vini super ipsa accenso. In secundo modo nominatur Regulus. Hunc ex antimonio fieri discis in Alchymia & syntagmate. Magnesia est stibium. Cum apponitur SATVRNI. Magnesia N. A. intellige plumbum & crudum antimonium ut ex minera effoditur, ferax metallorum pene omnium, saturnina: (c) Est tale antimonium Galenæ plumbi adeo cognatum ut vix possis discernere, imò vna sæpissimè fodiuntur, & regulus etiam per salem plumbi facile in plumbum abit. Non tamen id stibium accipimus, quod est plumbatum, sed potius quod auratum, nisi elaborare placeat ad instar essentia plumbeæ. Si venam capimus, per aleolum diligenter eluimus ut leuis fuligo abscedat. Mercurius magnesia sic ex stibii regulo, arte Valentini de qua alibi: In meteoron redigi, vel meteorizari, est sublimari, quod sit adminiculo salis, & vitrioli, vel aluminis. Cætera sunt manifesta si intelligis commistionis rationem, quæ in quarto modo liquidè exponitur.

Tertius modus item est dilucidus. Si eo nudo velis mercurium vitæ facere, sublimatum essentiale quidem solues liquore salis ammoniaci fixi: Sed solum præcipitabis spiritu halonitri, vel salis tartari liquore, quanquam possis etiam aqua simplici. Quod si ad partes essentielles respicias, mercurius vitæ non erit sine antimonio. Solue ergo regulum spiritu salis, & postea misce solutionem aqua mercuriali: vel oleum antimonii confunde cum mercuriali aqua, & deinde destilla, rectifica, edulcora. In quarto modo metallina stellata est stella antimonii quæ metallum refert. De magnesia imprægnata sæpius diximus. Reliqua sunt perspicua. Quod putat verum vitrioli spiritum elici ex aqua præcipitationis destillari, dubium habet, & videndum ne impostoribus ansa fallendi præbeatur. Zuingerus ista aqua utebatur ad soluenda coralia, quanquam & ad hæc satius sit succis berberum, limonum, acetove stillatio contentum esse.

Rulandus

Ex vitriolo & sale com-
forti igne
item buryra-
con seu crassi
olei instar
materia eli-
citur.
Ad qua fa-
ciat mercuri-
vita.
Stupenda.
Chronici
morbi.

Rulandi sublimatus debet sine vitriolo esse. Ideo vel ex solo sale vel sale & alumine sublimandum argentum vivum: ni cinabaris intelligenda sit. In Crollii descriptione quaeri potest cur Antimoniale potius, quam mercuriale butyrum vocet. Num invidia nominis? Est tamen ut ex stibio quoque crassum quod exeat, sed ex sublimato mercurio verius cuius est & glacies. Restat questio de dosi & vsu. Hunc debere esse peritum & prudentem, non temerarium, qualem empirici indocti passim sine iudicio inculcant, satis testantur mercurii mortiferi historia, cumque medicamentum recte preparatum dicatur esse nobilissimum, tanto plus periculi luberit, quanto agilius & actuosius præclarissimeque ipsum. Omne enim Pharmacum præstabile simul est actuosum, cum omnis virtutis laus in actione consistat. Quoniam autem medicina vel per se iuvant nocentve, vel per accidens, adiumentum mercurii vita per se est in diendo potius quam eo modo quo agunt vegetabilia, vel saltem agere existimantur ab Hippocrate. Per accidens perhibetur renovare, confortare, instaurare, & alia stupendo modo perficere. Ex consequente, quia singularis est modus in purgando & alterando simul dicitur tollere omnem morbum ex cacochymia, præsertim chronica: quippe quod chronicis affectibus mineralia maxime conveniant. Ideo nominatim exprimuntur lues venerea cum symptomatibus, ut nodis, tuberculis, doloribus, &c. Deinde morbi articulares. Iosuper seditates cutis: Præterea pestis & omne contagium cum putredine. Hinc febres putride, Asthma, cancer, lepra, Hydrops, & alia. Paracelsus renovationem in metallis, vegetabilibus, & animalibus ei tribuit, qui sibi inde frustra senectam pollicitus est. Eum secutus est Palmarius ut Quercetanus in Alexicaco pag. 466. scribit. Dosis est discreta pro præparationis industria. Michellii modus habet dosin à gran. 4. ad 9. Iordanii à gran. j. ad ij. Penotus etiam dimidium tantum granum exhibet: Rulandus tria vel quatuor. Quercetani modus tertius vno grano lingua tantum admoto vomitum est: Unde æstimare violentiam licet. Sed modus ii 4. & 5. grana tolerat: Ita & quartus. Dant plerique cum conserva rosacea in substantia: vel in tabulis ex saccharo. Interdum & infusum in vino, aqua, &c. pro affectu patientis. Nonnunquam cerasio condito infercitur pulvis: vel datur cum medulla pomi asii, aut pulpa prunorum, &c.

Laudat pilulas suas polychrestas propter admirandas virtutes, uti loquitur Quercetanus pag. 298. *Fil. benedi-*
cta Querc.

sua pharmacopeia, additoque pari vita mercurio conficit quas Benedictas appellat à stupendis in lue venerea effectis, etiam cum cancer, pustula, nodi, dolores assunt; operando sine vomitu & syalismo aut conturbatione tantum per diuresin interdum quæ solcat esse vera in istis affectibus crisi, si continueret vias in dies per dies 15. vel 20. etiam à pueris, & mulieribus gravidis. Non dubitat producere posse eius rei infinitos testes, idemque secum asserturos omnes veros & sapientes medicos, propter admirandas mercurii virtutes. Libenter credimus viro docto & perito, si demas hyperbolas à paracelsi admiratione tractas. Sed veremur ut in manu aliorum, inque Germania tantum polleant, & sunt suspectæ nobis laudes immodicæ Paracelsitarum. Quod si respondet experientia, quantum pyxidum pilulariarum possimus ex officina prostigare: Si succurrunt diversis maniacis & melancholicis affectibus, sanantque quartanas, psoam, lepram, cancerum, morbumque catholicum Hispanorum, & totam massam sanguineam expurgant dosi scrupulari, vel semidrachmæ sine mercurio vitæ ex cremore tartari, polypodio, senne Turpeilio, elleboro nigro, Epithymo, myrrha, essentia alciis scammonii, Rhabbarbari, senne, alhandali, quantum poterunt pari omnibus adiecto vitæ mercurio?

Præparatio pilulæ
omnes cate-
ras cum toto
purgantium
pharmacopo-
lio exulta-
tum mitti.
Pag. 297.
298.
Antipoda
grica Quercetani.
Antipoda
grica confiderati.

In consilio de arthritide & calculo pag. 315. præstantissimam omnium aquam antipodagricam facit ex fontana simplici, in qua aliquoties extinguit quædam metalla, aducitque duas substantias metallicas, quæ rite preparata vel per os dari solent, & quarum spiritus acribus vim ei tribuant penetrandis ad radices visque morbi, vere resoluendi, vacuandique materias gypseas, tartareas, salsas in iuncturis concretas: vide & cætera pag. 316. pag. 317. vult ea præstari beneficio salis quem metallica ista in se continent, quique aquæ imprimitur per macerationem, & infusionem, &c. Si licet diuinare, aqua fontana subiectum est potestatum receptivum. Metalla, quæ in ea extinguuntur sunt as & ferrum aut venæ horum, vel recementandum fornacibus excoquantur. Duæ substantiæ metallicæ sunt. Mercurii vitæ partes constitutivæ, una, sublimatum ex sale, alumine (vel vitriolo, quod Rulandus in suo reiecit repote qui alumen prætulit propter acrimoniam, & vim corrosivam vitrioli maiorem) & argento vivo: altera stella, vel regulus antimonii, vel etiam minera antimonii; quæ duæ partes siue per sublimationem, ut in Hochtyslo Quercetani, uniuntur, siue per destillationem, ut in mercurio vitæ, & Polychresto. Mercurius ergo vitæ maceratus aqua extinctionis superiore confert ei vim diuinam in nodosapodagra, quam alias ab antiquo negant medicinis cedere. (d) In pharmacopeia pag. 101. & seq. tres podagricas proponit, quarum prima ex metallicis habet vitriolum, sale fufum, alumen, quæ cum aquis è spermate ranarum Tapfibarbatii (temperamenti maioris) filicis, vrina pueri ænopotæ, & Theriaca destillantur, cui destillato additur sal ex colcotare: Secunda tantum est aqua stillatiua ex foliis & floribus sambuci: Tertia pro aqua Martini Rulandi à Germano quodam data est, quæ ex mineralibus capit sale fufum, & phlegma vitrioli, alias destillata ex spiritu vini, melle, Terebinthina castoreo, Tartaro, lixiuio sacramento, ut est pag. 103. Sed istis omnibus aquis præcellit prima ex mercurii vitæ infuso, quæ non iniuria optima dicitur. Rulandinam quod attinet, scimus Martino Rulando patri diuersas esse attributas, & ipse fortasse, ut sollicitatoris compelleret varia obiecta offa à se dimitti. In una erat aqua aurifabrorum mortificata, seu repressa: cum aliqua parte aquæ causticæ irretractæ & decocto chamæmeli, & meliloti. Addebatur aliquando succus myrtillorum, & solutio argenti viui sublimati. Decoctum fiebat ex aqua extinctionis ferri, aut calcis antimonii.

Alre-

Alteram descriptam exhibuit, capientem aqua terra sancta (Ea est semiuirificata calx antimonii, vel etiam vitrum ipsum. Duo enim specimina ipse ad nos misit: Tertium à filio accepimus specie calcis albæ (e) lib. 1. aque martis (quæ non tam extinctione videtur fieri quam solutione ferri in aqua forti, vel simili, affusa fontana copiosa vt in descensoria aurifabrorum) lib. 2. liquoris mercurii (vitæ, vel similis. Alias solutio sublimati est in aqua fontana, vel aliqua destillata apud Alexium) semunciam: croci metallorum drachmam, quæ commista sunt coquenda, & vase vitreo seruanda. Inquebamus aliquando de hac compositione apud filium. Is scriptis literis negabat crocum metallorum accedere. In Alexico contra Oberndorferum pag. 34. repudiat cum eam, quam à Mentzelio acceperat Oberndorferus, esse illa à nobis quoque reposita paulo ante, cum Libavianam, & Quercetanam, quæ diuinando partim, partim etiam publica fama, & ipsius aquæ resolutionibus, viribusque credebantur Rulandine esse. Non peccatum ea in re opinamur, & stoichasmm nostrum non omnino à scopo aberrasse, quanquam ingeniosus autor, cum videt sua inuenta, quæ cupit clam omnibus esse, fieri palam, facile possit aliud quid comminisci, & instar Protei in diuerlas formas se mutare. Pag. 330. Pharmacopœa Quercetanus alia vitæ coniectura. Aquam Rulandi vomitiuam, & cathartica, diaphoreticaque conicit esse infusum croci metallorum in vino, aqua carduibenedicti vel simili liquore, quam ipse imitatur Pag. 107. & 108. faciendo crocum ex vitro antimonii per halonitrum sulphure purgatum, & deinde infundendo istum aqua carduibenedicti vel cinamomi: Vide quæ ibi commentatur. De hac aqua loquemur in Antimonii medicinis. Aquam terra sancta vomitiuam sudatiuamque & spiritum aureum similiter emeticum & catharticum iudicat ex mercurio & antimonio ritè preparatis, id est, mercurio vitæ vel affini aliquo esse, quod vitæ respondeant. Sed nos ex patre vti & filio cognouimus aquam benedictam & terra sancta esse eandem, nempe stibii calcinati vel cremati aut vitrificati purgantisque infusum: spiritum aureum fieri ex spiritu vini, & Trochiscis alhandali, quod & gustus ipse probat: Crocus metallorum à terra sancta non differi materia, sed elaboratione & colore.

- (a) Ante annos 30. annotauit Rubeus ex stibii vna, & sublimati duobus libris per retortam destillari chirurgicum liquorem ad vulnera malignaque vlcera, qui & sit escharoticus: In destillando totam retortam citieribus calentibus esse obruendam, ne oleum gelaſcat. Si huic (ille feces ponit) spiritum vini affundas, factaque digestionem destilles, oleum diuersum consequaris. Nimirum tunc præcipitatio erat feruorior & vsus medicinae externus apud bonos.
- (b) Si aqua dulci aut saltem sale acriatâ fieret, medicamentum foret tutius.
- (c) Est quidam modus loquendi Quercetano proprius: Magnesium saturninam impragnari planetis omnibus. Huius sententia est duplex: vna explicatur in expositione termini crocus metallorum: altera tum ex aliis arcanis dilucida est, tum ex antidoto Theodoro in Tetrad. p. 409. vbi hac: tunc iusto & debito pondere, mensura, proportionem & ordine sex inferiores planetas terrestres cum sublimiori sphaera stellata saturnina tanquam cum caterorum prima radice, vt vna bene amalgamentur, & philosophice calcinentur. Hac translata sunt ex Suecione, aut saltem ibi declarationem habent. Potentia enim sex metalla in regulo dicuntur esse, quæ in actum educuntur per animas singulorum. Deinde quomodo in argento viuo concutant, ibidem habes.
- (d) Imitor: Cape aquam præmissoriam descensionis mercurii vitæ. Addi aquam meliori, in qua extinguitur sit ferrum. Miscepro gradu morbi & loci affecti teneritudine.
- (e) Quod pater misit, est antimonium vstum, & sit, si salis com. & halonitri pares misceas cum pari antimonio, & in crucibulo recto saltem spiraculo relicto reuerberes, donec totum vas excandescat. Sal incumbit regulo, cuius aspectus est quasi lapis metallicus ferrugineus opacus: decusso sale regulum tollige.

C A P V T I X.

De mercurio vitæ cognatis quibusdam aut etiam ex eo eductis.

Cum Crolius praxin, seu modum præparandorum florum ex Antimonii butyro, vel potius ex mercuriato stibio (nam ex stibio per se alios flores fieri notissimum est) finisset, addidit de oleo, cuius tamen conficiendi ratione non indicauit, inquiens: Num in chymia aliquid præstare possit hoc oleum, quæ materia inducenti qui illud cum auro radicaliter soluto fermentare, & per rotam philosophicam secundum artem requisi- tam deducere norunt. Hæc ille. Videtur innuere esse quosdam qui ex mercuriali butyro oleum faciunt; quod habeant pro mercurio philosophorum, cui si aurum adiciatur, sperent solutionem & coagulationem illam sapius reperendam, quam in magisterio lapidis requiri mōnent sapientes, vt tandem ex oleo isto & auro fiat tinctura imperfectorum metallorum perfectiua. Indicatur ergo philosophici mercurii vim & essentiam esse in argento viuo sublimato, cumque vt Suecinius in lib. 2. de antimonio retulit, in stibio quoque, tanquam matrice & minera solis natia, sit vis & tinctura auri, seu primum ens, primaque materia, per quam in actum per mercurium viuum productam, aurum naturaliter consummatum possit item in primam materiam reduci (liquidem non est absurda ratio: si ex auro fieri debet materia prima quæ porro per artem moneatur, & plus quam perfecta virtute ad alia in sui naturâ mutanda donetur: id optime præstari per materiam primam iam actum auro homogeneum habentem: Simile enim in sui naturam familiare vertit: natura gaudet natura, natura naturam mutat, &c. materiam autem aurificam primam in antimonio aurifico esse, idque potentia, ex qua nisi per familiare actum iam habens nequeat produci, nasci.

T 2 actum

actum autem habere argentum viuum alio cognatissimum, si ita elaboratum sit, ut spirituale, & quinte essentia affine euaserit) ideo sibi coniungendum esse argento viuo ad metallicam naturam per sublimationem, qua simul ex chalcantio & sale duorum principiorum salis & sulphuris inuisibilis, atque adeo ignis interni vim accipiat, adducto, & spiritali remotis superfluitatibus ad penetrandum superiorum & inferiorum, fixi & volatici. Hanc coëcturam secuti alii eo modo mercurium vitæ preparauerunt, quem in ly. tagmate ad mentem Eduardi Iordani proposuimus. Ex preparato oleum destillationibus repetitis ad tincturam ex auro extrahendam elicerunt. Basilii quoque Valentinus istum processum obseruauit pag. 203. & 204. curus sui pellucidum sublimatum pari stibio iungendo, contereendo, & distillandoque per retortam validam tertia vice ut prodeat liquor albus, consilens glaciæ vel concie i butyri instar, qui denuo destillatus & per vini spiritum rectificatus in oleum sanguineum mutetur. Ex pag. 228. ex regulo, & lapide serpente (sublimato) docuit facere lapidem, seu materiam igneam sapiens per ignem ducendo donec regulus vnatur sublimato & in eius naturam concedat, ex qua materia porro per deliquium item fiat oleum, quod vltimus per destillationem ex alembico sit exaltandum. Paucis iudicat artificium in isto magnum absconditum latere, vnde & postea lapidem ignem, tanquam particularem tincturam ex eo, ut in superioribus patitur, conflant.

Oleum sanguineum ex stibio & sublimato.

Mercurius vitæ ruber.

Mercurius vitæ cinabarinus seu miniatus.

Verum hoc consilium nos iam duntaxat attingimus, ut appareat non paucos philosophia chymica magistros mercurii vitæ praxin attingisse, & in eo summam tam medicinæ humanæ, quam metallicæ quaeruisse. Si voluissent isti, qui tincturam ex oleo spectant, in medico puluere acquiescere, sane rubrum, vel album facile parassent: Et est albus quidem ille quem antecedente capite descripsimus: Sed rubrum quoque fieri ex rubro liquore posse quis est qui inficietur, qui scit sub albedine latentem rubedinem, quæ non nouo opere debeat produci, sed tantum caloris instantia, & repetitione aliqua elici? Ita certè philosophorum arcanum habet. Ego sum albus, & ruber: Item materiam eam sumi debere, quæ rubri & albi simul habeat principia & facultates vt cum rubris rubra, cum albis alba possit fieri, & similia sibi ex dispositis gignere. Qui ergo satagis mercurium vitæ rubeum consequi, albam liquorem reuoca ad retortam, & destilla bis iterum, deinde spiritu vini perfusum elabora, ut rubeſcat penitus. Oleum rubrum precipita, aut alio modo coagula habetisque mercurium vitæ rubeum, qui in liquore soluitur, postque intus forisque commodissime contra maxima mala vsurpari. Est mercurio vitæ cognatum etiam illud medicamen, quod fit ex argento viuo cum sulphure, vel arsenico essentiali sublimato & stibio minera. Nihil hic differt in toto processu, nisi quod pro sublimato atramentoſo sumatur cinabaris artificialis. Basilii cinabarinum, arsenicum, antimonium & crocum martis composuit, de quo videte potes pag. 206. in editione Thol-deniana.

Alia ratio est cum cinabarinum potamus spiritu sulphuris imprægnato antimonii essentia: Imo potius vitrioli, qui item ex stibio essentiam, seu tincturam allumferit. Probamus in hoc opere magis vitriolata, quia hoc est vnum ex metallicis principis, quod etiam corporaliter ex platisque elicitur, & sulphur, ignemque metallicum secum habet. Ideo & licet pro sublimato vitriolato substitui cinabaris possit, tamen nisi sulphur vitriolatum, & spiritus accedat, negamus opus propius ad magisterium magnum accedere, & tam potens esse. Vitrioli autem vim assequitur alumen quantum ad hoc attinet, ut in perfectis cernere est, quorum infusiones non astant, licet ferri & æris, in quibus atramentum abundat. Quidam hinc voluerunt per sectorum principia potius esse arsenicalia, & aluminosa, quam atramentoſa, ita ut mercurius sint per aluminis & arsenici virtutem coagulatus, atramentoſus & ferrum potius constitutente. Verum nos in istis inuenimus interiorem quandam concordiam de qua alibi.

Aqua glacialis. Sal fusilis.

Sal fusilis glaciæ mercurialis. Aqua pramissoria ratio.

Auri solutium. Aquila precipitata.

Aquam glaciale & salem fusilem qui parare docent, eadem videntur materia, & operatione, quanquam forma externa differat, re in chymis non insolente. Pares stibii & argenti viui sublimati destillantur ex retorta de more. Opere frigetente consistit glaciæ, quæ resoluitur retorta in aquam calentem immissa, aut in arenam calidam. Iste est sal fusilis, & glaciæ mercurialis: Sed quæ non sui causa paratur. Fit enim aqua fortis ex paribus balenitri, aluminis, chalcantibi, destillando per alembicum. Fit alia ex vitrioli ad rubedinem calcinati libra, erugina, & sulphuris an. selibra. Destillantur in ampullam cum aqua pramissoria vnciarum quatuor, quanquam si vitriolum crudum duplum sumas, non opus sit illa aqua, quæ ideo ponitur in recipiente ut spiritus siccos excipiat, & in aquam vertat. At humidos spiritus in aquam consistentes pramittit crudi vitrioli destillatio. Diuide iam aquam tuam glaciale in duos alembicos. Instilla in vnam priorem fortem, in alteram posteriorem, idque guttatim propter feruorem. Ita ex tribus fiunt duæ, quas postea etiam confunde, vt vniantur. Vitas destilla ad tactum 3. 4. 5. in arena. Cauenaribus tuis cum aqua est transfundenda. Nam etiam cum refrigit, valentes spiritus halat. Hac solui aurum penitus traditur. Discimus itaque mercurii vitæ modum ad hoc quoque prodesse. Vin' aliam similis vti? Fac sublimatum ex hydrargyri, & chalcantibi singulis libris: aluminis selibra: balenitri sextante. Sublimatorium sit cum alembico rostrato, ex quo primam aquam defluentem excipe, cumque sublimata est materia sicca puluerata eam redde. & solue mercurium sublimatum propria aqua. Sublima denuo humidis spiritibus præcedentibus quos in aquam versos similiter cape, & sublimato iterum affunde, sicque tertio & quarto procede donec mercurius tuus sine fecibus ascenda. Caput mortuum aquæ solue, & salem extrahere, solutioni adde salu puri duas vncias. Misce cum sublimato, & include vesica misturam. Sepeli in balneo vaporis vbi sit fœnum humidum vaporibus abeni madefactum. Iacat ibi donec totum sit in aquam versum. Hanc destilla ut spiritus aquosi discedant, maneatque oleositas. Affunde ei oleum Tartari, vel liquorem balenitri, ut precipitetur. Calcem collectam edulcora. Potes eam deliquio solvere & coagulare sæpius, vel etiam destillando in oleum perducere.

Sanguis

Sanguinem antimonii hac industria obtinebis, & ex eo porro alium mercurium vitæ rubentem facies. Contere sublimati libram; itemque libram mineræ antimonii auriferi. Commisce celeri manu, & dispone in cella super porphyrio, ibique sive, donec humorem capiant. Tunc inclusam materiam cucurbita cum alembico, quatuor sit luto armata. Destilla per gradus. Exit primo materia alba: post auctiore igne rubra, quæ etiam in rostro alembici consistit. Hanc seorsim collectam ter quaterque destilla, & sanguinem spiritu halinitri præcipita. Inde elue & serua, quamquam etiam alia arte possis saepe coagulare & solvere.

Sanguis antimonii & ex eo hamatinus vitæ mercurium.

Quidam non expectantur madefactionem in vapo aere aquam salis adiiciunt, & post digestionem triduanam in ampulla cucurbitina destillant, accipiuntque album liquorem, qui septendii in cella mora erubescit. Hoc vtuntur ad vlcera maligna siue formaliquida, siue coagulata. Non desunt qui soluant argentum purum aqua gradatoria & fixatoria: Deinde in solutionem guttatim immitant oleum istud rubrum, dicantque descendere auream calcem, quæ cum auro reducta augmentum sit auri. Fides esto penes ipsos. Cæterum mercurio vitæ affines sunt calces illæ quæ ex præcipitatu mercurialibus aquis fiunt.

Auri augmentum.

Præcipitantur autem oleo urinae, spiritu vitrioli, aquis regis, & similibus acribus, præsertim liquore salis tartari. Earum usus est in vlcibus & aliis externis, nisi operationibus altioribus per aquas competentes, vini spiritum, iuniperi aquam & similia elaborentur, destillentur, circulentur, vt etiam internum usum habeant. Plurimumque fiunt rei metallica causa, vt metalla in mercurialem liquorem resoluant.

Aquarum mercurialium præcipitata.

Quercetanus in hoc argumento suas delicias habuit, comminiscendo *Ζερσιλα, πολυχρηστα, ισοζωον*. Bezoardica, Diaphoretica, &c. Nam Zoephilon in tetrade concinnat ex calce antimonii, seu potius antimonio cremato, & alba fuligine mercuriali per sublimationem, unde quod factum est, edulcoratum aceto antimonii, quale Valentinus proposuit, immacerat, extrahitque tincturam, quam aqua pluvia stillatitia ad dulcedinem ablutam exaltat extrahendo per spiritum corallinum, & extractiones circulas tandem validis ignibus destillat, vt oleum sanguineum eliciat. Polychrestum pene nihil differt a mercurio vitæ. Nam fit ex stella libra, & sublimati sesquialtera commistis, & gradatim ex retorta destillatis in gummi crystallinum seu glaciem, & butyraceum liquorem, quod denuo destillando rectificat. Hoc oleum per se dicunt: sed quod coagulet descensorio artificio. Quercetanus veto mutat in elaboratius digerendo id spiritu ex vino & hydromelite destillato (potius ex ænomelite, vel hydromelite vino Penoti) & post digestionem destillando. Destillato nouum addit spiritum; macerat, destillat, idque donec in oleum dulce mutetur, a quo spiritus postliminio separatur.

Quercetani delicia immutatio mercurio vitæ in alia quædam medicamina. Zoephilum. Polychrestum mercuriale.

Essentia ipsa nihil aliud est, quam mercurialis ex duplici mercurio, sublimati scilicet, & stelle. Ne vero facile coagulet, sed olei specie persistat, atque etiam dulcedine vinosa & mellea corrigatur, digestio cum istis spiritibus facit, quæ tum alterat medicinam, & hominis naturæ familiariorem reddit, tum ex se oleosum humorem confert, vt olei humidi instar contra siccitatem perduret, atque etiam suauius veniat in vltum.

Ischrysi compositio est ex æqualibus teguli per mætem parati ex antimonio, & argenti vitii sublimati. Mistura sublimatur, vt in mercurio viuo Paracelsi, quo etiam differt a destillatis sine sublimatione. Sublimatum eluitur, vt acrimonia facessat. Elutum soluitur aciditate sulphuris ex campana destillata, vel vt ipse præcipit spiritu halitii, quod sulphureo sale scatur. Sæpe abstrahit, & nouum spiritum affundit fixationis, seu præcipitationis causa. Præcipitatum in libeto athanote cremat per ferream spatham mouendo, vt volatici halitus abscendant vt fieri solet in auro vitæ, & præcipitatis corallinis fixis, quamquam etiam in alembico separent. Medicinam istam postquam stillatitia pluvia abluat, redigit in tincturam per acetum philosophorum (antimoniatum), quamquam sint & aliæ eius species perinde vt in Zoephilo remanente *secula alba*. Menstruo abstractorubeum puluerem edulcorat denuo, quem tribus horis reuerberatum, secundo cogit tincturam reddere beneficio spiritus iuniperi. Confer modam cum Zoephilo. Videbis quantum peritia ingeniosa possit ex vnius præscripto extruendo alia multa. Inuentis nimirum facile est addere, eaque in nouam faciem mutare, aut saltem tunica alia, modoque velare. Veruntamen istis non tantum luxuriatus est, quantum exultauit obrento quodam diaphoretico quod quasi *Palmarium* sibi putauit, atque ideo etiam ænigmatibus inuoluit.

Ischrysum:

Titulus est Bezoardicum minerale. Id est ipsi septimum magisterium, atque adeo septima pars Theriacæ celestis pag. 529. Pharm. Compositio eius dicitur mirabilis: Mirabilis mixtio: stupendi, immodum effectus. Hoc est procemium lusus. Compositio quæ? Fit, inquit, per spatham venenosam, quam euomunt duo Dracones simul coniuncti: agitati: & tandem calefacti manu artista. Hæc spuma venenata ad temperiem adducitur, & bezoardica redditur sola admixtione illius ignis balsamici naturæ: quæ mixtio non sit sine magnarum turbarum ebullitionum, & seditionum excitatione, tandem imbecilliori & fortiori superato, belloque confecto, amica & salutari adducitur pax, adeo vt venenum tantum, quodque vel ipso viperino longe deterius, & nocentius est, conuertatur in summam theriacam, summum alexiterium, & saluberrimum remedium Bezoardicum, quod tantum sudores prouocando effectus demonstrat suscipiendos in omnibus pestilentibus, & venenatis affectibus.

Bezoardicum minerale Quercetani.

Hoc magisterium autem acceptum fect Hartmanno, tanquam opus mulierum, seu post primam præparationem leui mulierculæ alicuius opera facillimè perficiendum. Hæc ille in pharmacopœia, quibus indulgit aliquo modo genio suo, & coruos hiantes ænigmatico docendi genere Hermeticis familiari delusit. Ne vero & philosophos, filiosque doctrinæ medicamentum tam salutiferum lateret, id in alexicaco pag. 488. titulo sudorifici Bezoardici specifice declarauit. Aliud ingens, inquit, & specifice sudorificum Bezoardicum comparatur cum liquore gummoso ex mercurio in meteoron redacto & metallina stela.

Opus mulierum.

na stellari cum cæteris planetis sociata. Hic liquor gummosus, bene purificatus cum spiritu salis omnia animantis permiscetur. Mira videbis propter duellum inter istos duos. Dracones, qui tandem pacem inbunt & in palatrem mutabuntur. Dosis grana 5. vel 6. cum confectio de Hyacintho, vel alia cardiaca forma pilulari. Ita in alexicaco, cum istum in Phlegmacopia Theiacæ suæ partem fecisset. Hinciam explicatum erit enigma.

Explicatio
anigmatis.
Quercetani
nat.

Spiritus venenosus est liquor vitæ uolus partim glaciatus, partim butyraceus in rostro retortæ, & conceptaculo. Duo dracones sunt argentum viuum sublimatum, & regulus vel stella aut monii metallis impregnata, seu fetax metaliorum quanquam hæc Draconis titulum catachrestice sustinet. Hi dracones coniunguntur, id est, per se contriti commiscentur agili manu super lapide ubi etiam agitantur, & in luto munitam retortam inferuntur ubi non tantum incalescunt ista contemperazione per manum artificis, sed & supposito igne coguntur euomere *spumam istam corboream*, id est, destillatione per arenam per modum aquarum fortium reddere gummosum liquorem, vel humiditatem vinctuolam, quæ paulo frigore gelaescit, calore vero iterum soluitur. *Venenata* dicitur *spuma*, quia adhuc corollia, ut & Crollius indicat, quanquam mutua actione effervescat materia aliquid spirituum perniciosorum perdiderint. Est autem iste liquor diligenter agitandus in conceptaculo calefacto, ut satis fluidus euadat.

Hinc effunditur in retortam aliam calefactam, & circa fundum luto inductam, destillaturque per se semel atque iterum. *Hoc oleum* dicunt. Id ad temperiem adducitur, fitque salutiferum instillato guttatim liquore seu *spiritu salis petra*, qui dicitur *sal omnia animans* iudicio Quercetani, quasi à sale sit vita, & virtus rerum. Est autem uterque liquor acris. Quod ergo fit cum aqua fortis, & spiritus vitrioli, vel aqua regis, & liquor tartari similiaque confusantur, id & hic accidit. Feror nimirum, & ebullitio excitatur, adeo ut ni guttas sensim instilles, & cucurbita sit iussæ altitudinis, & capacitas affurgens humor exundet. Vas quoque incalescit ut manu nuda teneri non possit, & capere ferro tripodi, aut arenæ vel cineri non nihil calenti imponi debeat. Feror ille & ebullitio spiritibus dissipatis paulatim fudit, proditque quod ante latitauerat in complexu spirituum terminum conspicui inhibentium, nempe *farina candida, niui instar* circa fundum vitri consistens. Actio ista feruida venenatos halitus diliecit, & edentulum reddidit draconem utrumque inter se duello præliatos.

Draco.

Vocabulum enim Draconis non tantum tribuit sublimato & stellæ antimoni, verum etiam oleo mercuriali & spiritui halinitri, ut videtur est in alexicaco. Manet tamen faldedo quædam actis, & vitriolata cum farina. Ideo postquam præcipitata est, liquor innans decapulatur, & albus pollen aliquoties muratis ex pluvia stillatitius aquis, interdum, & vini, vel iuniperi spiritu eluitur, ut effendere acrimonia non possit. Perit ita cathartica potentia, tantumque remansit diaphoretica, seu hydratica, cum occulta quam alterandi facultate. Quod dicit ante illam præcipitationem utrumque esse nocentius veneno viperino, facile probatur de incorrecto butyro. Liquor quoque halinitri per se vitæ est infestus, quanquam non isto gradu quo sublimat & stibii humor vinctuosus. Ita simul intelligis, quid sit *mercurius in meteoron redactus*, quo non accipitur quodvis sublimatum, sed *crystallinum ex sale, vitriolo, & hydrargyro*, cui nondum adempta sit vis pernitiola ut in aquila cælesti. Liquor gummosus quoque iam est apertus, quod nimirum sit ex stibio & sublimato simul iunctis per destillationem elicitus forma vinctuola, qualis est gummi resoluti. *Metallina stellæ sociata* cæteris planetis hic nihil est aliud quam stibii regulus in formam stellæ deductus. Planetæ cæteri ei sociantur, quia sumitur non infœcundum antimonium, sed metallicum in quo nati solent omnis generis metalla, potissimum aurum, quale est Ungaricum. Alias sicut regulus fit cum ferro, etiam cum cæteris potest preparari. Sed melior est naturæ copulatio.

Liquor iste gummosus bene est purificandus ante quam committatur cum spiritu halinitri, id est, semel atque iterum repetitis per se destillationibus rectificandus. Ita se habet hoc mysterium, quod ad Iohannem Hartmannum Hassiæ chymicum refert: qui tamen aliud Bezoardicum suum Martino Rulando Imperatoris archiatro professus est, nempe id, quod Crollius descripsit in Basilica pag. 155, de quo nos in synagmate, & sequente capite. Videtur ad hoc alludere Quercetanus pag. 462. ubi de viribus aquilæ cælestis, seu sublimati cathartici dulcis agit, mentionem faciens mercurii vitæ ex mercuriis auri & argenti & aquis eorum. Fieri potest, ut Hartmannus utraque medicina vratur: Quercetano autem istam, utpote à Crollio, & ab aliis non descriptam communicauerit, quanquam ex Crolliana sumtam esse, res loquitur.

Quod si eadem utrobique est sensu, non autem litera, Quercetanus crypti quadam indignos remouisse dicendum est, id quod Hartmannus quoque in epistola ad Rulandum alia scripsit, nempe Quercetanus putasse se à peritis intelligi, licet nonnulla dissimulari, quæ est frigi-

da valde excusatio, medici doctoris sinceritatem & candorem suspectum reddens.

Ein Hoff-
pese.

CAPVT

CAP V T X.

De mercurio vitæ animato.

Animatum mercurium dicimus quia per perfecti metalli coniunctionem (a) ad certam speciem ex vaga, & indeterminata generalitate est perductus, & veluti in materiâ forma inuectâ. In magno magisterio postquam philosophia aqua per duas suas decoctionis rotas transit, & exhausta videtur viribus omnibus, fermento auri vel argenti recreatur, atque ita dicitur animam accipere, quæ corpori iungitur mediante spiritu, tanquam vinculo. Est tamen, ut fit in hoc mysterio, etiam alius huius animationis, & reuivificationis sensus, nempe quando iam ex tribus commissis per putrefactionem ascensum, descensum, coctionemq; circulat fit vnum homogeneum. Quod à terra ascendit in cælum, anima est. Quod manet circa funeam, corpus mortuum dicitur: sed reciproco astu mox depluit sterum animalis succus, & redit in corpus per coagulationem, donec omnia fiant eiusdem nature, & sine motu in igni durant.

Ad imitationem, & veluti parvum simulacrum vitæ mercurius item animari perhibetur. Id a. non vno fit modo. Nam primum postquam humor viscosus in oleum est conuersus, in promptu debet esse solutum auri, quod in hoc oleum sensim infundatur, & descensione exhibeat medicinam, quæ dulcorationibus suis amplius elaboretur. Solutio auri aliquando fit per regiam compositam: aliquando per simplicem armeniæ fixi spiritum aut liquorem: Nobis probatur oleum vitrioli, aut spiritus talis calcis solaris solutivus. Atq; hic est modus primus. Secundum ponimus cum sublimatur fit ex mercurio antimonii qui auri calcem liguerit. Id sublimatum ex hac, & alumine faleque factum deinceps non indiget additione stellæ, sed per se destillatur in buryrum & glaciem exaltationum artificii nobilitandam.

Tertius est cum aurum vel argentum in hydrargyrum soluitur, & ex hoc fit sublimatū quod postea cum minera antimonii destilletur. Quartus cum amalgama aureū pro hydrargyrio accipitur. Quintus cum idem fit cinabari aurea. Sextus: fac sublimatum aureum cum vitriolo & sale de more. Adde huic stibii venam auriferam. Sublima. Sublimatum per retortam age. Destillatum præcipit a oleo vrinae in quo auri soluta. Pro vrina oleo potes capere salu spiritum, vel tartari, qui fit calcis aurea solutivus. Est & cum præcipitatio fit per liquorem auri & argenti: vel per liquores auro, argentoq; respondentium gemmatum, qui sunt ex calcib. solubilib. per spiritum aceti terebinthinati concinnati. Inde & gemmati, corallati, per lani, &c. titulos potest nancisci, nec fiet malum medicamentum, ut quisq; existimare potest. Si sit aurum potabile vegetabile, id quoq; proderit. Sed non opus est pluribus. Ingeniosis viâ monstratam esse sufficit. Huc refertur potest lapis philosophorum Paracelsi, cuius vna descriptio habetur lib. 3. de vita longa c. 8. p. 179. tom. 6. Huseri. Reduc mercurium in elevationem tantisper, donec in fixum crystallum abeat: Deinde in resolutionem, ac coagulationem digere, & cum auro coniungere ita, ut fermentum eius hoc fiat. Proinde iuxta præscriptum Hermetis age vsq; in fine Paracelsi. lapidis, cuius dosi gr. .i. cuius vi & virtus corpus reseruat integrū. Hæc ibi. In lib. 5. Archid. de arcanis in eodem tomo p. 50. Recipere iubet quiddam characterib. obscuris designatum, quali essentificatum mercurium voluisset scribere. Id separandum est, ut à puro decedat impurum. Deinde reuoluerandum vsq; ad albedinem, quæ sublimetur per salem ammoniacum donec reloluatur. Id calcinandum, iterumq; soluendum est: Postea in Pelicano digerendum per mentlem, inq; corpus vicissim coagulandum, & fit incobustibile, & inextinguibile, faciatq; ut, cum quib. commiscetur, ea maneant in cineritio: Dicitur enim omne imperfectum & corruptibile tollere in sensibilib. & insensibilibus, si libet credere. Verū hic modus talis vocatur lapis philosophicus, cum perfecto metallo careat. Rectius simile lapidis Arcanum dicitur: nisi imperfectam formulam esse putandum sit. Est a. utraq; descriptio eiusmodi ut intelligi sine interpretatione vix possit. Videbimus num faciem accendere aliis queamus. Modus primus: Argentum vivum, minerale per vitriolum, alumen, & halonitrum sublima secundum artem, donec fiat crystallinum, totumq; sine scieb. ascendat. & porro figatur. Sublimatum resolue in liquorem. Digere: Coagula, iterumq; solue, ut quam purissima fiat aqua. Hac imbibe auri calcem tamdiu, donec nihil amplius possit recipere, & aurum solutum in aqua maneat, vel per aquam hanc duodecuplam aurum solue triplum, ut sit proportio vnius ad quatuor. Solutionem include phiole Hermetis, & in athanore igne temperato radii sone, donec in rubeum puluerem conuertatur. Hic est simplex sensus. Est alius secretior, quo sublimatum destillatione in oleum deducitur, quod aliquoties coagulatur vicissimq; resoluitur ut plane fiat homogeneum. In hoc solui calx auri potest, & deinde procedi ut dictum est. Modus secundus de claratur tom. 6. p. 437. ubi exponitur aqua mercurialis, per quæ ex corporib. extrahitur mercurius seu vapor viscosus, continens inuisibiliter mercurium & sulphur naturæ, principia omnium metallorum adeo, ut sit ineffabilem virium & secreta diuina possideat, ut ibi loquitur. R. mercurii septies per vitriolū, sal nitri & alumen sublimati tres libras: Salis ammoniaci ter à sale cōs sublimati clari, & albi sesquilibram. Trita in exactum lauorem commisceantur & per arenam sublimentur, quod sit horū nouem. Opere frige factō, reclusisq; vasis sublimatum detrahe per pennam Remisce id capiti mortuo & sublima secundo. Operationem hanc quater repete, donec non amplius sublimetur, sed in fundo subsistat massa nigra calore ignis liquefens instar cera. Sine refrigerere. Post exime: Tere: Pone in patinam, vel concham vitream. Imbibe liquore salis ammoniaci fixi artificio separato. Resicca. I. Sublimatū rerum irriga eadem aqua, idq; nouies, vel decies repetendum, donec tere non amplius coagulet. Tere: Sparge super porphyritem in cella: Soluatur deliquio in pulchrum oleum. Hoc rectifica per destillationem in cineribus, ut ab omni sece sit. purgetur. Hæc est illa præparatio Arcani lapidis: Verum, ut diximus imperfecta. Sequitur ergo: Olei buccape vncias octo, laminarum (scobis vel foliorum) solis, aut luna optime mundatarum sesquunciam. Immitte in phiolam, aut cucurbitam Hermetice obfigandam. Hanc in cineres caleutes impone, ibiq; decine horū octo. Corpus circa fundum vasis transmutabitur in subtilem vaporem, qui est mercurius. Solutione totius facta, separa aquam à materia soluta destillando per alembicum. Ita habes verissimum corporis mercurium in rebus desperatis miraculosum.

Arcaei phi-
losophici de-
claratio.

Hæcille. Vt nostrum institutum consequamur: solutionem præcipitabimus iniecto liquore talis tartari: Præcipitatum elaborabimus dulcorando, vti iam sæpe dictum. Ista quidem nomine Pargmata, neque duo tantum principia metallorum professus fuisset. Quoniam autem litera non nihil dissonat ab arcaei descriptione: haud grauatim explicationem accommodabimus.

R. Mercurium essentificatum: h. e. sublimatum modo dicto. Separaturum ab impuro h. e. iterum atque iterum sublimatum, ut purus fiat lapis. Reuerbera, donec albescat: hoc est, massam nigram in igne detine, donec præcedat albedo, quæ sub nigredine latebat. Hanc siue sublimam per salerni ammoniacum secundo siue liquore eius imbibes. Perinde enim est, modo subtilis efficiatur, & in vapore cellarum deliquio solubilis. Liqueorem coagula, & solusapius, ut omnis alienitas decedat, tantumq; celestis substantia maneat. Hanc digere in Pelicano, vel elabora destillatione repetita, quæ res item eodem redit.

Rezoardici
mineralis.

Digestum iubet in corpus coagulare: sed nos intelligimus deficere artificium. Debet enim hic interponi solutio auti, vel argenti, quæ tandem in corpus reducit incombustibile, quodq; ingressum metalla cum eis manet in copella: quanquam metallici operis causa iam non laboremus, sed in medicina subsistimus. Ad eundem autem modum fieri possunt mercurii vitæ animati & præcipitati etiam per alias aquas mercuriales. Quidam non soluunt sublimatum, si non sententia, saltem litera, ut qui bracteas auri duplo argento viuo sublimato incorporant, & digerunt, postque affuso oleo vitrioli soluunt, coagulant, & alia agunt de quibus supra quoque dictum. Huius loci est & aurum vitæ Antonii Galli de quo in syntagmate scripsimus. Vltimo loco addendum est aliquid de Antimonio diaphoretico Crollii. Hoc quidem congeffimus in nostrum syntagma, sed iam monendum censemus id ab aliquibus vocari Bezoardicum minerale, cumque Crollius antimonium Vngaricum sublimato hydrargyro iungat, illi calcem substituunt.

Proponunt & hanc formam titulo auri sudorifici, & Bezoardici metallici: Auri puri ʒij. Solus aqua philosophica (ex sale petra, & armeniaco) solutioni instilla oleum ex sublimato hydrargyro destillatum, & sapis rectificatum circiter ʒj. Ebullient. Pone vas super calentes cineres in horas tres aut 4. Postea præcipita affusa aqua communi. Pulverem inde collectum sæpe ablue dulci stillatitia, tandemque cordiali. Sicca. Dosis gr. 6.

Bonus Crollius, (b) inquit quidam, dum omnia voluit significare aperte: duo tamen, licet minima, præteritis & ʒij. præparata, quæ nisi fuerint animaduersa, non responderet finis, nec tam multum Bezoardici nascitur. Hæc ille. Videretur loqui de calcinatione antimonii, & fixatione per digestionem. Cum enim tandem validissimis ignibus medicina sit virgenda, nisi prius bene fixa fuerit, parum resistet. Fixio autem fit calcinando, & circulando, seu digerendo, ita ut cum aqua regis in oleum mercurii vitæ instillatum fuerit, vniq; facta, adhibenda sit quædam digestio donec tota materia sit omnino soluta, cui postea affunditur solutio auri, succedente itidem digestionem fixatoria, antequam reuocetur menstruum, & medicina penitus cremetur, reuerbereturque. Miratur Crollius ex amen copella sustineri: sed hoc ei conciliat aurum, & fixatio. Miratur & corrosua mortua esse. Id præstitit actio passioque mutua draconum commissorum, ut loquitur Quercetanus.

Sublimatum dulce Lunare.

Sublimatū
dulce lunare an lib. i.

Argentum viuum oxalme purgatum, & per corium expressum misce cum vitriolo rubefacto, & sale præpar. Argentum an lib. i. halinitri ʒiiij. Sublima. R. Sublimati lib. i. (ʒxv) salis præpar. ʒxij. vitrioli ʒiiij. Misce, & sublima. Sublimatum hoc tertio sublima tantum cum sale, & quarto perse. R. butiri ʒvj. foliorum argenti ʒij. contere ut misceantur. Sublima ex arena in matratio. Vase frigefacto spiritus volaticos tolle. Partem crystallinam tritam remissis fecibus. Sublima secundo. Idem fac tertio. Pulvis ablutus rosacea purgat suauiter dosi à gr. 6. ad 8.

(a) Mercurium animam ex corpore perfectio accipere debere, scimus etiam ex perfecti magisterii opere. Ista perficitur, cum cæteris non item. Ad medicinam tamen ausi sunt quidam etiam stannum addere, & facere sublimatum Iouiale diaphoreticum, cuius formula hæc est: Limatura stanni Anglici ʒij. argenti viui sublimati ʒiiij. mista, destilla ex retorta igne arena in ampullam aqua simplicem. Cum incipit destillare, ignem suppressum (gedämpft) adhibe, ut sit moderatus, donec omnis liquor exierit, & in aqua appareat pulvis præcipitatus: item adhæret aliquid collo retortæ. Hoc abraide & immitte in ampullam, ut cæteris accedat. Relinque vna per noctem, ut sidant. Aqua separata calcem dulcifica aqua stillatitia dulci sæpe mutata. Exiccato pulueris dosi est gr. 3. vel 4. ex aqua cardui bened. confessione alhermes alterata ad sudandum.

(b) Crollius & Hartmannus nihil noui protulerunt. Id enim medicamentum ex sublimato, regulo, & auro seorsim solutis, confusis destillatis cum cobobio fixis, & in rubeum colorem crematis. Rubrum discripsit ante annos 30. neque tamen ipse est inuentor.

C A P V T X I.

De mercurio vitæ solari Quercetani.

Processus I.

Mercurii vi-
ta solari &
lunaris de-
scriptio Quer-
cetani.

Solarem suum vitæ mercurium appellat Quercetanus in tetrad. pag. 472. & seq. Cuius descriptionem sponit huiusmodi: Liquori mercuriali in polychresto discripto tantundem aut amplius sudoris hermaphroditi virilis & seminæ natura, aquea & terrestris, volatilis & fixa adice: Digere, coboba: destilla, ut fiat dissolvens solare & lunare admiranda operationis. Vtrumque luminare sit solum corpus recipere potest, etiam cum proprio menstruo coniunctum, atque vno momento in puluerem siccum redacti cum liquefactio, & humectatio omnium

rerum primo. De hoc pulvere ad summam dulcedinem adducto exhibentur à 5. ad 7. grana ex duabus vniū infusio-
nā vini albi, aut alterius liquorū congruentiū. Rarissime vomitum concitat, & si comitatur, tam leniter id fit, ut potius
saluatio aut expulsiō quam vomitus dici debeat. Per secessum electiue, & citra molestiam humores noxios expurgat,
quibus electi licet repetatur maiore dosi remedium, non tamen operatio sequitur quod non habeat subiectum in quod
agat. Operatur spiritus liquorū gummosum spiritu salis solari impragnat: omnia digerit philosophice, & in essen-
tiam redigit, quā potest metallum preciosissimum perfectissime dissoluere, sua tinctura spoliare, vel in liquorem re-
ducere, qui per alembicum tractus, magisterium est ad quāvis venena pestis, luis venerea & omnium contagio-
sum & astralium, quorum in causa nobis sunt occulta, expellenda, quod in minima quāvis quāritate datum, erit ex-
cellentissimum. Similia sunt quæ supra recensuimus exp. 500. Alexi. ac. Mercurius solus philosophice purifica-
tus, & mortificatus potest solis tincturam attrahere. Hunc sic impragnatum mercurium precipita si velis, aceto me-
tallico niri, vel sulphuris, fietq; hydricum præstantissimum dosi gr. 3. vel 4. cum Cardiacā confectiōe, &c.

Es Apo-
thece est.

Processus 2.

Processus 3.

Hydroticum

Chrysolith

Declaratio
processus pri-
mi.

Ol mer-
curiale.

Liquor mer-
curialis.

Tres sunt descriptiones affines chrysoliti Hermetici: (Ita vocamus quod solarem vitæ mer-
curium Quercetanus, cum sit auri solutio, & præcipitatio.) In prima menstruum auri solutiuum in be-
conficere ex liquore mercuriali & sudore Hermaphroditico. Qui sit ille liquor mercurialis indicat
remittendo lectorem ad polycræstum. At in hac nulla est liquoris mentio, sed gummi crystallini per de-
stillationem ex reguli antimonii lib. 1. & sesquialbra mercurii sublimati crystallini, quod gummi vna
atq; altera destillatione sit rectificandum. Supra sæpe dictum est sic fieri oleum mercuriale. In Panacea
apparatu est titulus liquoris mercurialis q; fit ex soluto salis ammoniaci fixi, & argēto viuo in crystallinā
puritatem sublimato: quo liquore charta emporetica delibuta destillatur, fitq; aqua quæ etiam sola
possit aurum soluere. Cum autem in mercurii vitæ solaris formula non assumat solutum salis ammo-
niaci fixi ad mercurialem liquorem, sed sudorem Hermaphroditici salis, id est, liquorem, ve spiritum halini-
tri, quem pag. 24. de medicinæ præcæ materia iisdem terminis circumscriptis: manifestum est soluti-
um non ex Panacea petendum esse sed denuo præparandum ita vt oleum mercurii vitæ & liquor hali-
nitri primum prudenter confundantur: Deinde digerantur aliquandiu: vero destillantur vt homogeneum men-
struum fiat. Cum addit cohobandum esse, intellige quod post primam destillationem, id quod e-
licitum est in receptaculum, debeat ad reliquias in destillatorio reponi, digeri, iterumque destillari,
donec mercurium circa fundum hærentem vna producas. Non negare possumus eodem labore et-
iam menstruum in Panacea indigere, idque etiam propius accedere ad regiam propter salem am-
moniacum, Vnde quis arbitrari possit perinde esse vtram aquam sumas, nisi charta retineret crassio-
ra, & sic liquidior fieret destillatio in Panacea. Parum tamen interest Sequendum institutum est, &
præceptio magistri.

Cum menstruum paratum est, affundi debet calci, vel foliis auri, aut argenti circiter trium di-
gitorum altitudine, & solutio per suas digestiones procuranda, vel per modum tincturæ (a) & ex-
tractionis essentia, vel per magistralem duntaxat solutionem, in qua digestio & circulatio adhibe-
tur donec metallum circa fundum vitri vt nubes hæret. Tunc demum menstruum potest, & educi
destillando vsque ad oleitatem, in qua si nondum totum corpus solutum foret, nouum menstruum
requiritur.

Si iam hoc oleum auri soluti vel argenti in aquam communem infundas, fit descriptio calcis au-
reæ mercurialis: aut si libet salis ammoniaci soluti, aut tartari aliquid immittas, fitque itidem præci-
pitatio. Depleto humore sedimentum est dulcificandum.

Liquor factiuum primum est aqua elementaris. Proprium auri menstruum intelligimus aquam re-
giam, vel salis ammoniaci, aut simile auri solutiuum, (b) sicut aqua fortis, & quæ similem vim habent,
est lunæ: de qua tamen in isto mysterio Quercetanus potissimum non loquitur. Ita se habet primum.
Secundum cum primo conuenit, nisi quod non tantum auri liquor petitur, sed & tinctura: Et liquor vel
extractiones tinctæ iubentur per alembicum destillari, in quo proculdubio multæ repetitiones e-
runt necessariæ antequam transeat tinctura. Requiretur etiam diminutio menstrui per destillationem
in balneo, & olei aurei per crebram spiritus vini affusionem destillationemque elaboratio. Ita gutta-
tum potest dari. Qui tædio huius laboris afficitur, cum fere pariter magna vtrobiq; sint præconia: is
tincturam oleo tartari præcipitare, & edulcorare potest.

Tertius modus non facit compositum menstruum, sed ex solo sublimato parat oleum, vel potius
aquam mercurialem ad tincturam ex auro eliciendam, nisi manca est præceptio, atq; etiam per tin-
cturam accipienda est solutio, qualis fit per aquas mercuriales. Præcipitatio fit spiritibus acidis sul-
phuris, halinitri, aut vitrioli. Hæc annotare propter tyrones ad Quercetana volumus. Sunt au-
tem istiusmodi medicamenta etiam apud alios, ne quis putet auctoritatem ea habere ex solo Quer-
cetano.

Penultio laboriose admodum ex mercurio sublimato in fumo, vel loco eius balneo vapidō, facit
liquorem in quo aurum soluit. Solutionem destillat. Reliquias eximit ex destillatorio, & irrigatas a-
quæ, quæ inde fuit destillata, aliqua parte terit in marmore, tandemq; totam commiscet, digerit, de-
stillat per alembicum tam sæpe, donec aurum vna prodeat relictis fecibus rubentibus, quas salem so-
lu vocat. Hunc salem solue noua aqua mercuriali. Abstrahit liquorem. Refunde: Digerit: Iterum
abstrahit, & refunde donec figatur. Fixum solue deliquio. Liquorem coniunge cum priore
destillato.

Totum

Totum tandem præcipita per oleum tartari, & calcem edulcora. Si veram auri solutionem expetis, sublimatum redige in quintam essentiam sublimationibus & circulationibus cum menstruo coelesti. Resolue in aquam claram. Fiet prima materia. Per hanc aurum in primam materiam rediges: siq; finas ad medicinam, præcipita solutionem spiritu tartari.

Sanguis auri solutus

Alia auri soluti præcipitatio.

Medicina del oro Al-gureti.

Observatio de medicina metallis & cautela necessaria.

Fit & oleum ex calce solubili auri beneficio olei ex tartaro. Hoc præcipitatur mercurio vitæ in oleum resolutum, & habet uirum præclarum medicamentum. Ex stibio calcinato per multum laborem sanguis auri solutus elicitur. Hic postquam aurum degluriuit, oleo mercurii vitæ iungitur, & vitrumque spiritu tartari descenditur. Sanguis ille qui fieri debeat, docet prolixè Basilii, Quercetanus, Toldenius, Penotus & alii. Fix & acetum alcalicatum: ad aurum in liquorem gummosum dissoluendum. Solutio leponitur.

Deinde alia parte aceti extrahitur essentia ex calce stibii, & sinitur coagulare in crystallos, quorum liquor vel oleum destillatione factum commiscetur cum soluto auri. Vtrumque præcipitandum est liquore aquila alba: Et tantum quidem de Hermetico chrysolyto. Quod ad aurum medicinale Vissorii Algureti, cuius mentio est in tetrade pag. 479. attinet, nos quoque putamus flores fuisse stibii auri ferri, seu marcalithæ auri cum stibio coniunctæ. Ita quæ Venetiis & ex aliis Italiæ partibus mittitur medicina del oro stibiati quid est non dissimile mercurio vitæ, cuius infusum saltem extra substantiam præbent, & est sape non satis elaboratus pulvis. Vnde non mirum aliquos pro vitæ mortem merari. Ponunt particulam in calicem vini vel alius liquoris per noctem. Colatura sumpta vomitu & alio violente purgat.

Sed & hoc notandum est de medicinis ex argento viuo, stibio, sulphure, vitriolo, ferro, ære & similibus quod vel debeant summe fixæ esse, hoc est, ita elaboratæ ut in medico gradu, qui salutatis sit, perpetuo maneant, donec denuo præparandæ sint ob defectum: vel recens ab indutrio, peritio, & assiduo artifice factæ non sine stoichasmo accurato dentur. Nam si non sunt sic præparatæ, reuoluntate redeunt ad maliciam, suntque lethales quæ prius auxilium poterant attulisse. Ratio est, quia præparatione imperfecta tantum reprimuntur gradus noxæ, non tollitur totus. Interim autem ex relicto seminario tanquam ex scintilla ignis in fomite, resuscitat se maleficium, & ultra gradum primum quoque assurgit, ut si tunc calicui medicamentum id dare velles, veneficium, non beneficium faceres.

Hoc a. non adeo obscurum & incomptem est quin etiam metallurgis innotuerit, & halurgis. Sciunt enim hi scorias & crementa instaurari, sicut & ferri ærisque fodinæ longo tempore renascuntur ita, ut ferrum excoqui possit ex ea terra quæ pridem ne micam quidem eius habuerat. Marcalitha argentea, seu stannea quæ bismuthum dicitur in dolis quoque crescit, & vim recuperat exhaustam.

Ita chalcanthum etiam cum iam oleum est semouet. Vidimus id in floribus sulphuris, (a) & in variis artificis ex stibio, adeo ut etiam colores cum odoribus, & saporibus sint mutari: nec ignorauit Galenus atramenti ingenium mutabile. Qui ex crematis lapidibus succos excoquunt, & halonitrum ex terris faciunt saluginosis, idem sciunt. Monemus ergo diligenter de metallicis primum ut bene sint elaborata & fide artificis peritissimi munita: Deinde sint recentia. Alias vitentur. Idem accipe de arsenico, mercurio vitæ & similibus. Ipse gustus probat mercurium dulcem esse non ita mortificatum, ut non sapiat vitriolum. At hoc se restaurat, uti & vis salis. Caue ergo tibi.

- (a) Pag. 410. Tetradis purgat aurum ter per stibium: 2. amalgamat cum argento viuo antimoniis: 3. amalgama abluit. 4. præcipitat in rubeam calcem, quod in phiola longo tempore etiam per se potest fieri. 5. Ex hac tincturam separat per spiritum iuniperi. De ea vide magiam Porta, &c.
(b) Aquam philosophicam alias designat, quæ aurum soluit sine strepitu. Halinitri repurgati & salis ammoniaci an. 3j. Misce. Inlice in retortam. 8. circiter librarum capacem. Destilla caute in magnam ampullam leui luto commissuris per litris, ut spiritus valdi modice penetrent.

Destilla vere ex cineribus, donec omnes fami exierint, qui sane magna cum violentia prodibunt, & nulla gutta amplius cadant. Retortam adhuc calentem amoue, & capiti mortuo adde nouam materiam eadem quantitate. Destilla ut prius. Continua id opus, donec sufficientem habeas liquorem, quem rectificabis. Est aqua philosophica, quam Quercetanus sic nominasse creditur. Ceterum cum in processu primo ait, Luminaria solura corpus recipere etiam cum proprio menstruo coniuncta, interpretamur non de reductione in naturam metallicam: sed de coagulatione per repercussionem, qua prius spirituale & inuisibile fit corporeum visibile affusa aqua. Potest ac id fieri per destillationem humoris. Sed Quercetanus indicat etiam manente proprio menstruo contingere. In processu secundo videretur aquam istam philosophicam liquorem salis solari appellare, nisi velis simplicem salis ammoniaci solutionem deliquio factam intelligere.

- (c) Habemus sulphur florum specie contortum ex vena atramento sa excoctum. Id pulbre erat coloratum & purum valde primo aspectu. Sed post annos aliquot nigredine impura vitinatur. Tale fortasse fuit, Quercetani sublimatum dulce, quod male cessit cuidam.

CAPVT

CAPVT XII.

Demagisterijs & essentiis liquidis ex argento viuo.

Hydargyrum, & argentum viuum ex argumento, cum suum est, liquor, & species quædam succi fluentis, seu humoris est, si quidem de minerali loquimur. Vnde & à Plinio appellatur æternus liquor, qui ob æream naturam, & spiritus (Hinc enim & inter spiritus refertur) congelascere (a) nequit, secus ac aquæ elementares, & olea quæ crassescunt. Inde & liquidum argentum, & vinum nuncupatur, quod cum argenti speciem habeat, non tamen concretum est, sed semper liquidum, quasiq; viuum, spiritibus mobilibus in se instructum, instar eorum quæ principio interno agitata viuunt. Verum tamen quia ex genere mistorum est, in aliquod prius reduci potest, & in aquam, sulphurque resolui: imò separatur studio artis in aquositate vapidam, terreitatem, & quintam naturam, tametsi alias adeo sit homogeneum vt cum sibi relinquitur, vel totum in igni maneat, vel totum euolet. Nec in radice tantum habet suas superfluitates, sed & in superficie, seu cute vt loquuntur. Ideo & nigritiem expuit, quæ abluui potest, estque interdum adeo impurum vt cum sedulo quoque abluisti, & speculati nitore expoliuisti, tamen mora temporis iterum litum contrahat, & fuliginem nigram euomat, quæ & penitus sit confusa, apparet etiam ex tractatione, qua maris fuscatur, aliaq; candida, quibus afficitur, & atteritur, vt in confectione cum sale sit manifestum. Sicca tamen illa fuligo non obstat fluori eius tremulo, & rotundo.

Aquam siccam, non madefacientem manus vocant aliqui, idq; ipsis suo modo licet. Sed philosophi, & magistri artis arcane ad æream naturam respiciunt, quamquam ea à Peripato humida censetur, sed non madefaciens, aut madida. Alii crystallum purum ex hydargyro, & additamentis sic appellant, vnde & nomen lapidis.

Verum istis missis ad artificia respiciamus. Vertitur argentum viuum arte in primam suam materiam, quæ fuit aqua secundum Hermeticos, & Thaletem Milesium. Omnium enim origo aqua censetur, sentitq; Trismegistus, vt mundus factus est, ita nasci etiam tincturam philosophorum. Aqua istam hylealem appellant, quod materia sit tum argenti viui, tum metallorum & semimetallorum præcipua. Verum enimvero cum de aqua verba facimus non intelligimus aquas vulgarias solutionum, vt cum argentum viuum aqua fortis vel simili acris resolutum in liquorem intrat, inque eo inconspicue latitat: sed aliud quiddam. Sciendū n. ex mercurio seu hydargyro liquores fieri diuersos eosque vel ex crudo & minerali: vel arte iam experto.

Ex crudo fit limpidus quidam humor, cuius artificium descripsimus in Alchymia ex Hieronymo Rubeo. Eius meminit etiam Basilus Valentinus de antimonio pag. 167. quod particulatim per canalem inicitur, innuens ollam quandam fistilem sine orificio, aut saltem ex ære obstructo in fornacem inferri, itaque disponi vt tubus quidam promineat sursum versus, & iuxta fundum fistula in receptaculum amplum intret. Cui itaque prunis aut igne viuo excanduit, per tubum portectum immittitur portio, quæ cum tonitru per strepit, resolutaque in vapidum spiritum partim aqua forma decurrit, partim terra instar in fundo colligitur. Interdum & aliquid adhuc viui prodit.

Variant autem vasorum dispositiones, vt videre est apud Rubeum. Aliqui ferreis gyris vtuntur. Hæc autem aqua chirurgica quædam medicina contra tumores est, & inflammationes. In arte chymica nullius est vltus, nisi quod à Basilio ad quandam ex auro, antimonio & ferro extractionem, seu medicinam pro caustica vsurperetur, quæ medicina creditur voluisse particularem tincturam, vt etiam lapide, quem ignem vocat, perficere. Aqua prima materia non fit isto modo, neque ex crudo argento viuo.

Apud Paracelsum lib. 2. de lue Gallica cap. 11. Mercurii diaphoretici descriptio proponitur, iuxta quam ex crudo mercurio fit oleum, vt creditur. Caput mercurium stanno occisum, cumque in puluerem redigit tenuissimum. Hunc in auream scutellam mittit, quam in acetum imponit, ita ne superet marginem. Affundit vinum sublimatum, seu vinum alcoholisatum, hoc est, spiritum omni aquositate priuatum. Digerit aliquandiu. Deinde accendit, finitque conflagrare. Post aliud supponit, factaque digestionem incendit, quod opus repetendum est, donec videamus vinum, stannum, & mercurium in quandam oleositatem resolui, cuius olei granum vnum propinat ex Alfarico, vel Amino vino ad sudandum in lue venerea. Hæc ibi. At in tertio chirurgie de cura morborum, cap. 4. paulo aliter procedit. Iubet enim corporalem mercurium cum pari pondere stanni in amalgama deducere, idq; fundere (permittat fluere) & in aquam verti, quæ cum equali sulphure destillata abeat in oleum ponderosum dulce. Priorem modum reposuit Rubeus de destillatione sect. 2. cap. 2. idemque Martino Rulando sic placuit, vt inter secreta sua retulerit, quamquam non nihil mutauerit. Ex mercurio duabus vncijs, & stanni sesquialcia concinnat amalgama, quod abluat aceto, rescatque. Deinde spiritum vini affusum accendit (proculdubio præmissa digestionem aliqua) vbi conflagrauit, recentem apponit, iterumq; incensum comburit, repetens operationem, donec ex argento viuo oleum appareat. Vas continens amalgama vel aureum, vel auro perlutum esse debet, & in aceto vini acris vsque ad marginem stare. Dosis definitur grano, vel sesqui ad luen veneream, podagram, & impurities curia (scabiem, morbillos, variolos, &c.) per sudorem tollendas. (b) Ei æquiualeat oleum quod Paracelsus iubet facere ex minera argenti viui, seu minio natiuo dum adhuc est in primo Ente, seu prima coagulatione, nec dum induruit. Accipit minera huius molli libr. 20. coquit ex pluuia per horam vt impuraamenta separantur. Purum effusum, reseruatque destillat igne vehementissimo vt exeat liquor ex albo caruleo. Destillatum mihi ensis mer redissat in balneo exerahendo phlegma ab oleo ponderoso, quod vocat immatura minera liquorem, quem triplo oleo curia spica iungit, vt fiat linimentum ad morbillos. Sic fere ex crudo parantur liquores.

Aqua sicca.

i. Materia
hydargyri
est aqua.Aqua argenti
viui crudi.Mercurii ol.
diaphoretici
Paracelsi.Secretum
Rulandi.Oleum pri-
mi ensis mer-
curii.

Alii con-

Liquores praecipitati & sublimati.

Spiritus mercurii.

Manna mercurii.

Ol. ex praecip. & sublim.

Balsamum mercurii.

Liquor sublimati.

Ol. dulce sublimati.

Ol. mercuriale ad lucem foris adhibendum.

Ol. mercurii vegetabile & minerale.

Liquor mercurii moschi.

Pag. 190. de lna.

Alii conficiuntur ex praecipitato, vel sublimato: Et ex hoc vel per se, vel cum auro, aut argento: vel cum stibio. vocantur spiritus, aqua mercuriales, olea (fixa, volatica) balsama, manna, dulcedines, liquores dulces, &c. Et quidem spiritus dicuntur quando per spiritum aliquem fit resolutio, ut per spiritum salis ammoniaci, vitrioli, sulphuris, salis, &c. Item cum ex spiritualiter elaborato argento viuo elicatur aqua philosophorum, quae ipsorum est mercurius: aut cum olea circulatione transeunt in caelestem liquorem, aut destillatione extrahitur ex eis spiritus. Balsama appellant ratione effectus in ulceribus, & oleositatis. Mannam Paracelsus dixit dulcedinem quamvis ex rebus extractam, ut ex vitriolo, magnete, vrtica, ut est in 1. de morbis metallicis, c. 4. Vnde & manna mercurii erit eius dulce oleum potissimum ex sublimato, siue solo, siue cum aliis composito.

Aqua mercuriales sunt ex sublimato variis modis, quorum quosdam supra attigimus: quosdam in Alchymia, & syntagmate. Qui plures cupit, consulat Penoti Denarium, & Theophilum de periculis cum Quercetano.

M. Camillus Ferrara Milesius praecipitatum iubet calcinare, inq; phiola ponere in balneum donec in liquorem solvatur: sublimati vero lib. 2. cum auripigmenti sesquilibra destillare per retortam, ut excipiat oleum clarissimum: quae praecipitationes sunt nimis praefractae. Penotus in oleo ex praecipitato liberalior est.

Primum facit pulverem angelicum massam, seu cinerem Aeginae per aquam fortem. Ex pulvere per acetum stillatitium sapius mutatum, fit resolutio donec totus ab aceto sit absortus. Solutiones confusae destillantur, ut aceto separato resset massa, quae aqua phospha stillatitia coquitur per diem medium ut acrimonia aceti & aqua fortis abscedat: Et hic fit quasi extractio quadam. Nam post coctionem sive permittitur, & quod innatat, sedimento decaputatum diuaporatur, aut destillatur usque ad melleam consistentiam, quae in conchas diuisa exsiccat. Deinde diuiditur in duas partes. Vni affunditur vini spiritus, sitque digestio octidiana. Postea destillatur ex retorta in amplam ampullam, in quam ingreditur primo vini spiritus: postea mercurii, qui forma crystallina accretus parietibus. Sed ampulla frigescit post horas 12. soluitur, quo facto moto vase totus humor colligitur, & in curvaturam illatus destillatur in balneo. Spiritu vini elicito, mercurius restat in fundo, specie olei cinerei. Huic oleo misce alteram partem, quam prius referuasti ex diuisione. Pone in cineres, & paulatim coagula, abibitq; in rubrum praecipitatum, quem soluere in liquorem potes si collores in balneum vaporis inter sinum equinum, aut coctum fenum.

Aliter: argenti viui partes septem praecipitantur cum liquore qui fit deliquio ex sale preparato & ammoniacco. Cum facta solutio est, finitur expirare humiditas manente cum sale mercurio. Hoc postea in cella soluitur in oleum clarum, cuius usus potest esse in ulceribus putridis. Alias solutio destillatur cum cohobis, donec mercurius in oleum abeat.

Balsamum parant ex praecipitato per liquorem tartari & aquam ouorum. Sed videtur non vulgaris praecipitatus sumi debere, verum sublimati dulcis, vel mercurii vita, ita ut sublimatum cum stibio destilles in gummosum liquorem, quem praecipites oleo tartari, & eluas aqua ouorum, tandemque destilles in oleum: tamen si alias hoc oleum etiam citra praecipitationem fiat, gummofo humore sublimati & stibii bis, tertie destillato ut dictum est in vita mercurio. Ex sublimato per se primum fit liquor dum pulvis eius soluitur in marmore, vel vapore balnei: aut etiam in radice Bryoniae ad Cosmética: meliusq; est si sublimatum dulcem quam aquilam caelestem nuncupant, aut fixum capias. Alio modo fit oleum dulce suavissimum.

Solus sublimatum crystallinum (c) aceto stillatitio. Solutiones digere: Destilla ad siccum. Huic affunde spiritum vini ad tres, vel 4. digitos. Digere, donec in mucosam pinguedinem sathiscat. Destilla hanc ex arena gradatim, exhibitque tandem igne fortissimo humor lacteus, quem seorsus rursus redde: digere: destilla, accipiesque oleum candidum & suauem, quod etiam per os dari potest ad exulcerationes, & calculos renum. Hunc modum etiam Finckelius ad pestilentiam commendat. Alius: in aquam frigidam destilletur sublimatum, ut fiat pulvis qualis mercurii vita. Hic re siccatus, iterum atque iterum destillatur. Inde in humatur diebus 40. ut in oleum abeat, quod destillando reificatur.

Quercetanus de lue venerea scribens ait, quosdam artificioso inuento didicisse mercurium redigere in oleum, seu liquorem quo sola palmarum, & plantarum inunctione nullo fualismo plurimoresistuerant catholico morbo affectos: Esse liquorem dulcissimum, & gratissimum, qui etiam ad duas, tresve guttas per os exhibetur cum aqua competente, ut non tantum persudores moueat, verum etiam per aluum, & vesicam sine violentia: Dolores immanissimos tolli de die in diem sine extrinseco linimento, cum sit solum argentum viuum specificum luis deploratae remedium, & alexipharmacum verum. De oleo quidem vide in syntagm. nostro p. 150. 310. 423. Quidam vitrioli oleo solunt argentum viuum: Digerunt: destillat ad oleitatem. Hanc persundunt vini spiritu. Digerunt in calore: Abstrahunt in balneo: alium affundunt, idemq; repetunt, donec oleum vini cum mercurio coierit in oleosam substantiam dulcem. Mannam in Alexicaco nominat Quercetanus dulce oleum fixum, quod videtur confecisse ex sublimato in butyrum redacto & reificato. Inde fit oleum. Hoc spiritum vini circulator saepe mutato, iterumq; abstracto, donec placeat oleositas.

Alius est liquor dulcis, frangans, & moscham olens, nempe hic, quem & spiritum mercurii appellant. Oleum salis ammoniaci, inquit, fixi, soluit subito mercurium in spiritum, seu liquorem aqua fontana clariorem, fragrantem & odoratum instar moschi. Sed imperfectam esse valdeque praefractam descriptionem apparet ex retradis p. 471. ubi scribit in consilio de lue venerea descriptum esse liquorem mercurialem instar moschi fragrantissimum, plantantissimum nimirum Diaphoreticum, cuius formulam fufius docuerit p. 393. retradis ubi de Panacea antimonii egit. Nisi ergo & illo modo fieri posse senserit, ex sale ammoniacco per calcem, ut in Panacea scribitur, fixo, liquor per solutionem in humido est faciendus, in cuius purificatione partibus tribus solvatur vna mercurii crystallini. Et solutio absorbeat charta emporetica non glutinata: postea ex alembico igne arena destilletur liquor mercurialis, qui reificatione per destilla-

Spiritus me-
tallorum in
flammis.

(a) Indurari modo variis notum est. Cum iungitur metallis per amalgamationes, animadversum est iam separatim illis frigore congelare in ramenta oblonga quasi pruinæ vel crystallorum sulphuris.

(b) Oleum per vini spiritum super amalgamate accensum corpus nancisci videtur ex spiritu: vim ex argento vivo & stanno.

De antimonii medicinis.

Ut utraque in lapide stibii elaborarunt, non omnem luserunt operam, quia *medicinas egregias sunt consecuti*, quo argumento, cum omnino persuasum esset in *stibio latere quicquid querunt Hermetici*, concluderunt metalla sapientum non esse vniocia & naturalia, sed parabolica & hieroglyphica, non transmutationem imperfectorum in perfecta promittentia sensibilibus, sed tum crudorum medicamentorum in cocta, ignobilium in nobilia, elementarium in essentialia, terrenorum in coelestia & astralia: tum morborum in sanitatem auream, & argenteam ex mala constitutione aërea, ferrea, plumbea, atramentosa, arsenicali, realgarica, &c. licet in explicatione huius opinionis quilibet sibi sapiat, omnesq; mirifice variet, ut fieri necesse est in re fundamento scientifico carente, quæque ex comparatis similibus tantum dependet: simile vero non est idem, & eidem infinita possunt comparari, idem

Colores tres
niger, albus,
ruber, domi-
nantur in sti-
bio licet &
alii elician-
tur.

Ecceio stibii.

que plurimis propter rationes quæ ipsum comitantur multas. Fiunt porro *medicamenta* vel ex primo extra stibii, venaque crudaria : vel ex minerali maturo, quod cum mare & scemina distinguatur, hæc propter fecunditatem metallicam eligitur potius. Mas enim venenata quadam & confusa fuligo est, ad cadmiz venenatæ species potius referenda quam ad antimonium. Vocatur *magnesia* trium specierum, nigra, alba, crocea. Quercetanus ob plumbi colorem, (nam Galenam refert) saturninam fere appellat. Alia nascitur cum silice albo, splendetq; fibris longis: quanquam alii albam appellant *marcasitum* à Germanorum fossoribus *bismuthum* dictam, quæ fere etiam in albo lapide nascitur, licet per se cum sua est, niteat argenti instar cum intermixto cæruleo; alias etiam nigra. Eligitur & illa *magnesia* cruda, quæ ferax est auri, utpote cuius seminarium in ea est, quæ inde iudicatur optime disposita esse, cum alias non posset optimum in ea metallum nasci, quæ tamen ratio fallit in argento, & hydrargyro, quod etiam in vena venenata crescit. Stibium excoctum si ad manus venit, videndum, ne scotis & impuritatibus abundet. Hoc enim plus fœtoris virulenti habet, quam utilis essentia. Debet & hoc albedine quadam minerali nitere, ut quam proxime accedat ad Reguli dicti speciem: Et est sane, ut peccamus regulos istos, seu conos, à quibus separatum est aurum, iu quorum apice vel stella crinita conspicitur, vel granulosa superficies.

Ad quædam opera non assumitur, nisi purus regulus, aut stella: ad quædam vitrum, aut calx, sicut docebunt descriptiones præterq;. Rogerius ad medicinas assumit mineram antimonii puram digestam, candicantem, quæ intus plena sit venis citrinis, vel croceis & cæruleis: quæ in Germania rarissima est inuentu. Ideo fere aurifera, pura, gliscente, in cæruleum inclinante sulphure, & quæ regulum argentum præbeat, contenti sumus.

Fiunt *medicamina* vel ex solo, vel ex coniuncto cum alio, quæ sunt argentum vivum, potissimumque sublimatum, aut cinabaris; vel metalla, sulphur, sales & similia. Quædam sunt solida, siccaque; ut Regulus, stella, lapis, quæque porro ex istis fiunt metalla (plumbum, stannum, æs, ferrum) vitrum, calx, cinabaris quædam: genus quoddam sublimati; vitriolum: spuma: Quædam sicca indefinita, ut puluerea, flores fixi, volatici, albi, citrini, rubri: calx: crocus: terræ quædam non vnius coloris, ex quibus est & terra sancta Rulandi: Præcipitatum album, tubeum: Sal, sulphur nigrum, aurum medicum, sulphur aureum, &c. Quædam liquida sunt: ut quod oleum vocatur, idq; varii generis: Item liquor, mercurius, amalgama: quo pertinent etiam infusiones variae, ut aqua benedicta Rulandi & Quercetani: aqua terræ sanctæ: ophthalmica, podagrica, vomitua, cathartica, antepileptica: litæ acetum. Quædam utraque consistentia solent parari, ut tinctura, rubra, citrina, viridis: sulphur (quod sæpe idem cum oleo, & tinctura rubra) mercurius vitæ, & multa alia quæ specie pulueris, vel olei, vel liquoris ab artificibus proponuntur pro arbitrato. Multa sunt, quæ hæcenus ex stibio per tot ingeniorum tormenta sunt conflata: sed cum instar Morpheï sit, & Protei, mireque versuta seu ingenia laborantium, seu scelera & imposturæ, numerum medicinarum ex eo non possumus inire: suntq; hæc in parte mire insolentes, & contentiosi iactatores. Iam vidimus qui nigrum stibii pulverem pro croco metallorum venderet. Vidimus qui flores albos seu fuliginem, fumumque album ex marcasitha, seu aurifero (si modo auri ferax assumeret) antimonio, quod & Geber in sublimatione marcasitharum attigit, pro medicina ex auro proderet: Creditus etiam Assyluanus est suam Panaceam ex cinabari stibiata conflasse. Alii aliud mentuntur. Itaque de plena & perfecta medicinarum ex antimonio tractatione desperandum, ut non mirum sit, si inter alia hoc quoque argumento inducti sint nonnulli ad penitus damnandum & proscribendum ex pharmaceuticis interioribus antimonium, præsertim cum experiamur rarissimos esse qui bene præparent, & si bene quoque præparatum sit, nisi tamen omnino fixum & constans redditum, ad ingenium reuerti tempore, ut non tutus sit eius usus nisi elaborati perfecte & fixi, aut saltem optime præparati & recentis.

Fraudes circa stibium.

Sp vitrioli in liquamen de generans.

Autores medicinarum stibii.

Petiuimus aliquando oleum stibii ex loci celeberrimi pharmacopolio famosissimo, ad externa quædam mala compescenda. Sed tam fœdum accepimus, ut miremur: qualia eueniunt etiam in spiritu vitrioli, qui procedente tempore definit esse spiritus, & in liquamen album pingue, sebaceum transit, ut videatur nihil aliud esse quam profusa vitrioli albi fanilla oleositate quadam sulphurea, & sale acido tincta. Qui fatiginem medicinarum ex antimonio scire desiderat, librum Ioannis Tholdenii Hassii de mysteriis antimonii autore Suctenio videat, qui & currum triumphalem Antimonii à Basilio Valentino collectum, unde nos in superioribus, transulimus medicinas, edidit, cum tractatu Rogerii Baconis de stibii oleo, seu tinctura, & opere saturni Isaaci. Quercetanus totum caput 3. i. Tetradis fascit stibii mirificis medicinis, quarum mentionem facit etiam in *Alexicato, pharmacopœia & alibi*, plures quoque præparationes sibi domi esse in aduersariis professus. Multa sunt apud Paracelsum, Hieronymum, Rubeum, & alios. Crollius quoq; & Penrus in istius mineralis anatomia nec imperiti fuerunt nec segnes quanquam, uti fas est, non probauerint quæcunq; quisq; proferret. In manuscriptis Monachorum libro inuenimus innumeras formulas, quarum quasdam in nostra aduersaria coniecimus partim metallurgiam spectantes, partim medicinam. In præfens non instituius aliud quam de nonnullis hypomemata quadam non inutilia studiosis.

Non ita pridem peste per varias Germaniæ vrbes vagante quæstio nobis proposita est de huiusmodi medicatione.

In prima inuasiōe detur puluis vomitiuus astraliter preparatus cum haustu aquæ oxalidis. Iste vero est donum veneris & vocatur *artemisia*, quæ inuenitur sub viridi tentorio Veneris niuea tunica vestita, habens potentiam placandi martem & saturnum. Sequetur operatio horæ dimidio. Secundo post vomitum statim propinetur niueus cuiusdam Pa puluis, quem pater minerarum Tarbasen ex promptuario suo clauso non nisi intercessionem boracii, & coactum iracundi martii sumo, ardoreq; porrigit.

Hoc

Hoc sudor prouocetur sumto ex haustu aqua acida. Vires resciantur epithematū alexipharmacū. Tercio diureticum ad reliquias per vrinam exigendas praebeatur. Id est astrale & fixum, Halcyon volatilis de citrinis vaccis, iunior cribrit, deplumatus, intus forisq; bene assus, & totus fixus. Dari debet cū diuretico liquore pro siti ad satietatē. Sequuntur confortantia ex vegetabilū classe. Est & globulus loco suppositorii ad attrahendum arsenicale venenū. Hæc est illa meditatio parabolica. Nos quidem Dauī sumus, nō Oedypti. Si autot, quisquis est, vult latere sua, lateant sane. Amico vero nostro sic respondimus. Vomitiū puluū videtur idem esse cum præcipitato ex mercurio veneris, cuius mentio est in Alexico Quercetani & Elia Artista. Fiat ex venere argentum *Puluū vomitiū.* vrinum, vt Theophilus describit. Id in superficie viride est: intus niueum. Præcipietur per spiritum sulphuris, vel vitri *tiū.* oli in album puluerem. Quercetanus in croceum reuerberat, & non ad vomendum dat, sed ad sudandū, vide in Alexico. p. 487. Non mirum est vomitiū perire calcinatione, & ablutione. Secundus puluū hy *droticus* ex antimonio minerali est. Id Paracelsici vocant *Tarbafonem*, quæ vox deprauate ex Plinio (modo Paracelsici legerint Plinium) lib. 33. c. 6. transcripta est. *Tarbafon* n. legitur. Sed isti suis monstis delectantur. *Tarbafonem* dixeris rectius ex parte Paracelsistarum, vt & *Turpetum* à turbando. Pater aris, seu metallorum vocatur, quia matrix & minera auri, argenti, aliorumq; metallorum est si non actū, at potentia. Vnde & Paracelsici metalla ex regulo eius fabricant. Vt *calx hydrotica* fiat, liquandum stibium est per boracem aut halonitrum addito aliquando & tartaro, ferriq; squamæ apponendæ, vnde valde flagrat & æstuat. Crematur tandem calx ad albedinem, & abluatur stillatitia dulci. Si placet, prius regulus aut stella confectur, & ex his diaphoreticum concinnetur. Tercius puluū videtur mercurius quidam vitæ esse ex glaciato liquore per spiritum, aut liquorem sulphuris præcipitatus, reuerberatusque & fixus. Globulum metallicum loco suppositorii (potest ex tegulo fieri, aut vitro stibii, aut calce plumbi vitrificata, &c.) ridere possis. Si enim vera est illa attractrix purgantium Hippocrati ca, recte in anum intruduntur medicamina, vt ad locum secretionis per familiaritatem naturæ alliciuntur. Sed hæc valeant.

Quæsitum deinde aliquando est quid de vitro antimonii sit sentiendum, nullamne habeat prædestinationem, sicut *Seuerinus* asserere videtur, & *Quercetanus* etiam sæpe affirmavit repudiato omnino illo ipso vt consentiret scholæ Parisiensis damnationi. Quod ad prædestinationem illam attinet, agnouimus Paracelsicam opinionem. Reuera a. scimus in naturalib. esse dispositiones multas secundum quas bene vel male possint præparari, aut adhiberi. Prædestinatio omnis, omni que potentia naturalis in salutem humanam collata est. Ita ergo debet etiam elaborari materia, & vlurpari, vt quam optime scopum suum assequatur, nisi diuino consilio propter certas causas impediatur effectus, aut male cedat, cum Deus etiam per hæc media pœnas infligere delinquentibus soleat. Ponimus ergo si materia antimonii sit recte lecta, præparataq; & in vitrum perite confata, quod tunc ex potentia remotiore euocata sit diuina, vt in vlu medico prodesse possit iuxta ordinationem diuinam. Non enim si aliqua maior, excellentior, & vltior aut perfectior prædestinatio sit, ista inferior est neganda. Idem probatur experientia & testimonio sapientum. Intusum certe vitri prudenter à medico, non à *sterquiliniū Paracelsistarum improborum* datum, aliquando & substantia ipsa multum boni attulit ægrotantibus, vt *Matthiolus* cum pluri *tibus* testatur, de quibus in syntagmate.

Crollius certa constitutione cæli fudit vitrum: Deinde potentiorē eius vim refrigēt aceto de *stillato*, atque adiectis nonnullis suum antimonii *Electuarium* mirabilis operationis in peste, quariana, hy *drope*, chronicis morbis, febribus putridis, cachexia, melancholia, delirio, venenis, modo non detur in obstru *tionibus* alui, colica, læsione membri principalis, & abstinence a venæ sectione confecit. Purgat quidē vomitu: sed hunc si cætera recte habeant non esse formidandum veteres cum recentibus atque ad *eo* etiam *Quercetano* ipso comprobant. Si vitrum de testamur, quid fiet demercuriatū, & stibiātū aliis *Quercetani* quæ non satis possunt laudari? *Rulandi terra sancta*, & calx non multum à vitro absunt. Nos vitrum o *palinum* ex quo *Quercetanus* alicubi *crocum suum magnificum* concinnat, aliquando macerabamus bis aut ter aceto non destillato. Deinde resciccatum denuo fundebamus in catino.

Fiebat vitrum non pellucidum, quod tritione abibat in puluerem citrinum nullius violentiæ. Sed & sit violentum remedium. Hocne magis culpandum an is qui non testigit, nec prudenter vlu sa *lutare* facit? Fit tamen vitrum etiam vltiorum medicaminum causa, vt videre est apud *Basilium*. *Quercetanus* pag. 345. & seq. *Crocum metallorum & vitrum quantitate drachma, vel dimidia* infundit posse in liquore co *petente* statuit, & subiici postea pro clystere: sed nec clystere solum verum etiam potu, si assit peritia cū *prudencia* coniuncta. Si placet in globulum conforma perforatum eumq; filo alligatum alte in inte *stinum* rectum pro glande intrude, quanquā non desint, qui globulos integros, vt & ex vitro plum *bi* vel regulo, vel marcasitha, &c. deglutire malunt, quam puluerem sumere. Sic enim alterabit tan *tum* formaliter, seu spiritaliter: non nocere poterit infarctu corporis.

Fuit *Rulando calix chymicus*, in quo per noctem infusum vinum, cereuisia, aqua, serum lactis, hydromel, iulepus, brodium, &c. pro gula cuiusq; mane biberetur ad euacuandam hesternam cra *pulam* vomitu, secessu, sudore, in dispositis. *Quercetanus* putat eum ex vitro antimonii, vel calcis *plumbæ* cum silicibus constare factum.

Non itaque sic improbauit vitrum, vt plane ex medicina pharmaceutica exulatum ire iuberet. Quod ad calicem attinet, si quidem diuinandum est, cum *Rulandini* arcanum reticeant, fuerit is sa *ne* ex vitro, vel calce, vel croco, quæ tria in idem redeunt. Nos eum curaremus fieri non ex meris istis: quis enim vim sustineret? Sed fundum saltem tabella pro gemma, aut alio vitro obduceremus, fieret *Annulus* que id quod alias per annulos purgantes. Cape vitri antimonii gemmam. Include eam solido auro forma annuli, *purgatoris* vt ab vtraque parte emineat: aut si non tabella placet, nodos quosdam facito, & horum vnū atque alterum vel plu *res* per circuitum auro insige, potes & nummos tales purgantes facere.

Cum vis uti, cape vinum, vel hydromel, vel aquam, &c. Inice tuum anulum, aut nummum sine per noctem. Mane circumactum liquorem bibe, & in lecto te compone quasi sudaturus. Anulum autem, vel nummum extractum absterge, & reconde in usus plures.

De tinctura.
Auri ab ar-
gento separa-
tio in fluxu.

Sulphur sti-
bii.

Tertia quaestio est de tinctura, quam inter tot proponi solitas sit vera: & sitne ultima praedestinatio sibi & verum eius sulphur. Sciendum est aliam à sophistis fieri ad argentum in aurum vertendum, quamquā Rogerius arbitretur non verit. sed separari beneficio pulveris qui fit ex tinctura sibi, halonitro, sale ammoniaco & alumine, proiciturque in fluxu, & in conum seu calicem infusione pro regulo: aliam ad medicinam, tamen & hæc ad metallurgiam adhibeatur. Sulphur si dicitur, ex distinctione principiorum appellatur, sicut & oleum. Alias aliud sulphur ex stibio elicitur, quod inflammari potest, nosq; id habuimus colore cinabaris, cuius instar etiam in catino ardebat subiectis prunis: Imo in prunis immediate facile flammam capit, maxime si sit purius.

Tinctura au-
rea seu auri
tum sulphur
solare.

Pro tinctura aliqui habent quemvis colorem ex crudo vel preparato extractum, ut siceriam ex reguli vel stellæ scoriis aurum medicum vocatum, aut sulphur illud quod auratum dicit Quercetanus, aut essentiam coloratam ex vitro opalino, &c. tincturā antimonii appellant, siue sicca sit consistentia, siue oleola. Quidam contendunt veram non fieri, nisi ex florib. rubris: alii minerale stibium crudū eligunt. Quidā hanc pbant q̄ fit per acetū stillatitiū: alii aliā, q̄ p̄ acetū stibii: alii per sulphur, estq; omnino difficile in tanta sententiarū varietate certū quid dicere, sicut & num simplici extractione parari debeat per infusiones & putrefactiones, an violenta destillatione, rectificatione, circulatione. De sulphure quidē pag. 621. ubi diaphoreticum esse tradit. Ipse capit feces reguli in aqua dissoluti, & in lixiuio redacti, in quo argenti colore aureo tingatur. Lixiuio huic addit parum aceti, descenditque crocus, qui decapulario lixiuio edulcoratur & ad sudandum dari iubetur scrupulari pondere. Est & ingrediens antidoti maioris contra pestem p. 420. & elect. de ouo pagin. 427. Item pil. de angelicæ extracto pagin. 574. Verum descriptio ista est valde obscura.

Tu fac regulum per ferri squamas, & halonitrum adiecto tartaro pauco. Ab illo decussas scorias, seu spumam contritam & lauatam super marmore laua, ut salsedo deseat (quamquam parum interfit) Dein de lixiuio forti perfunde. Macera, donec in eo argentum coloretur. Tunc lixiuio laciniis abstrabe in patinam, seu scutellam vitream. Immitte acetum acre: stillatitium mātunt aliqui: alii ipsius antimonii. Descendet rubedo, quæ depleto lixiuio colligitur, & pluvia stillatitia saepe repetita abluitur.

Quercetanus istum crocum in substantia adhibet: sed nisi lixiuio est destillatum, non potest esse pure antimonii, quia fauilla in lixiuio latens vna præcipitatur, adeoque vnitur, ut non facile separatur. Quidam ex hoc croco tincturam mediante aceto eliciunt: alii resoluunt in liquorem: alii circulant cum vini alcohole.

Quidam sic iubent: Pares stibii, tartari, & halonitri misce. Inice partem post partem in catinum candefactum, statimq; opposito operculo sine deferuere. Omnibus partibus consumtis valido igne liquefiat massa, & effundatur in calicem, pulseturq; pro regulo. Scorias descussas & tritas coque lixiuio acro. Cola per filtrum, dum adhuc calet. Cum refluxit instilla parum aceti destillati, & coagulabit rubedo crocea, quam lixiuio separato edulcora. Dant ad sudandum à ʒj. ad ʒss. At sunt ludorihæa potiora.

Aliud sul-
phur aurati

In nostris aduersarius integra est descriptio non ex spuma martia: sed ex stibio ipso crudo. Expansis stibii calcis viua, salis vsti & tartari calcinati per aquam fit lixiuio, quod saepe colendo clarificatur. Hoc pulueris stibii ad 4. aut 5. digitos infunditur, & coquitur per horam. Deinde sedimentum quiete colligitur. Lixiuio transfunditur si est clarum: siccibus additur noui, præcediturq; ut prius, donec extracta sit tinctura tota. Lixiuio confusum descendit inbetur pluvia destillata: (potius aceto) sulphur sidit. Liquor remouetur. Coagulum abluitur, siccatur, seruatur. Dosis gr. 1. 2. 4. &c. Post digestiua, ex aliquo liquore, vel syrupo, ita ut post horam broditum carnis propinetur. Hydroticum & Emeticum esse scribitur. In leuiore morbo non datur in substantia, sed eius infusi liquor tantum. Sterpinus fertur in magnis morbis, chronicis, melan. holicis, phlegmaticis vlturpasse.

Alius modus.

Fac Epur stibii per halonitrum detonando. Affunde triu lixiuio ex cinere clauillato calcis viua & cinere communi paribus. Digere in arenario calente per noctem, ut fere bulliat. Lixiuio effusum muta. Collecta cola & per acetum præcipita, ut secedat sulphur aureum.

Omnium facilima ratio est: Stibium crudum contritum misce cum pari halonitro. Mitte in catinum. Pone in fornaculam ventosam patente vase. Paulatim sine incallescere, donec sal flammam corripiat, & deferuescat nec amplius fumet. Tunc sine refrigerare. Extractam totam massam croceam & salsam albam contere. Affunde aquam, coque, donec sal deliquerit. Decoctum purum transfunde in concham vel scutellam. Immitte acetum colatum acre, statimq; mutabitur in lac croceum. Ex eo secedet crocus ad fundum. Abstrabe aquam per laciniis. Crocum dulci ablu. Ita syncerum habes compendio cum altero croco confectum. Florem croci rectius voces.

Tinctura Ro-
geriana.

Verum hoc sulphur non est vera tinctura, quæ fere oleum rubrum antimonii appellatur, de quo vide syntagma nostrum pag. 421. 422. Item de tinctura 400. & seq. Inter omnes tincturas principatū obtinere creditur Rogeriana: quæ fuscè descripta extat Germanico idiomate in Tholdenianis. Summa est: Cape vitrioli, halonitri an. lib. iij. salis ammoniaci, gemma an lib. i. stibii, aluminis crudi an lib. ss. Fiat aqu. Regū. Hac perfunde stibium ex minera pulueratum, ut calcinetur (quod fit magna cum turba) statim ut calcinatum est, regiam effunde. Nam ignis caustici, ut & actualis flammæ violentia perit. Elue calcem stillatitia pluuiiali, vel hydromelicis. Siccata affunde acetum stillatitium altitudine palmi. Repone in cupam vaporis inter herbas coctas, vel finum equinum vapore semper subeunte, aut vulgari croco fini per calcem vinam calefacti. Stet dies quā draginta, ut acetum fiat sanguineum, quod extracto, & reposito, aliud infunde, iridemque digere.

Repetit

Repete idem quantum, ut dies 160. consumantur. Solutiones in balneo ad ficum destilla. Si destillatum acerrimum adhuc acre est, repone id super tincturam in destillatorio: si non: novum affunde. Digere per horas 24. Destilla, idque iterum secunda vice. Postea abluatur tinctura de more ad dulcedinem, & ardeat. Transfer in cucurbitam novam. Affunde vini spiritum. Digere in balneo, ut color extrahatur. Muta spiritum, donec color omnis surrenouam. Affunde vini spiritum. Digere in balneo, & iterum affunde. Digere. Destilla. Repete hoc, donec tinctura in primis sit. Feces abice. Spiritum abstrabe in balneo, & cum spiritu decurrat. Tunc aucto igne coge exire, ut procedat sanguineus humor. Porro alembicum confurgat, & cum spiritu decurrat. Tunc aucto igne coge exire, ut procedat sanguineus humor. Porro quod est in conceptaculo, rectifica, & spiritum vini leniter abstrabe, usque ad oleum rubrum. Vti potes spiritu in morbis non paucis, cum vim aliquam antimonii detulerit. Oleum prudenter collige. Eius usus dicitur esse in renouatione hominis, depulsionem grauisimorum morborum, & senectutis inhibitione. In podagra paroxysmo inueniunt tres guttas præbent ex vino arthritico, idque triduo.

Apoplectici gutta linguæ affricantur: Leprosi sex guttæ cum iulepo de fumaris & scolopendrio porriguntur primo die: sequentibus pauciores. Hydropici cum aqua vel vino asati singulis diebus gutta una, septimo tres propinantur. Sic in epilepsia, peste, febribus putridis, melancholia, quartana, &c. Quidam dolia vini aminæ ista tinctura alterant, & singulis mensibus aut etiam sæpius, ut singulis quadraturis aliquid de eo capiunt ad conseruandam valitudinem.

Paracelsus in magne chirurgie libro 2. ar. 3. cap. 5. scribit prædestinationem antimonii esse solum aurum & hominem ad summum usque puritatis gradum euehere, reliqua omnia absumere instar ignis, & cathartici esse sine excrementorum reiectione.

Inuentionem & præparationem sibi soli arrogat frustra ante se in eo sudantibus summis philosophis, si scilicet est credere mendacissimo & superbissimo monarcha. Iubet antimonium in subtilissimū alcool, seu lauorem & pollinem deducere: in reuerberio in mensem cremare, ut euadat volatile, leue ex nigro primum album, deinde luteum, tertio rubrum, tandem violaceum. Id LILIVM est, quod perfundit spiritu vini: Digerit diebus 20. ut extrahat essentiam nobilissimam, ad omnes morbos curandos præsentissimam. Hæc Paracelsus, Basilii Monachus Lilium. flores eodem quidem fine, sed alia dispositione conflauit, sicut & multi alii. Vnde factum est ut tinctura ista vera ex solis floribus rubris indicetur petenda esse. Eos autem à Paracelso designati, colligitur ex volatilitate, & leuitate, vnde & modus reuerberationis intelligitur.

Quidam eum sic siue interpretatus est, siue imitatus: Antimonii & salis ammoniaci pares commisceantur, conteranturque. Deinde in retortam coniecta igni per gradus fortificato proferuntur, ut essentia antimonii prodeunte sola fides remaneant. Quod in ampullam recipientem prolatum est, abluatur stillarum dulci, donec tota salis sit abstracta, quod frequentibus repetitionibus fieri necesse est, ut dulcedinem consequamur. Resicata essentia in pollinem, quem alcool vocant, redigatur, inferaturque in reuerberium quatuor spiraculis ad graduandum ignem instructum. Includi solet onno, seu phiola catino tecto, vel pyxidi camentatoria & super tripode collocari. Inde accenso flammæ igni, vnoque saltem spiraculo aperto crematur sub testu reuerberii concamerati, donec quod rubeum fuerat in albedinem transmutetur.

Albo colore acquisito, spiraculum secundum expeditur, ut ignis vno gradu sit fortior, & albedinem in flauitatem conuertat. Hac apparente liberatur spiraculum tertium sitque ignis gradus tertius qui dicitur citrinum procurare. Ab hoc quarto spiraculo aperto via est in perfectam rubedinem, quæ spiritu vini rectificato extrahitur in vase clauso, donec non amplius ab essentia tingatur. Spiritu tandem reuocato per balneum remanet vera Paracelsi tinctura.

Quicumque est hic artifex, qui istum laborem est commentus, non explicare, sed superare Paracelsum voluit, atque istum de gradu monarchiæ quamquam modeste præcipitare. Neque enim idem est præparandi artificium. 1. Paracelsus stibium, proculdubio minerale crudum, in quo est integra tinctura, assumit: hic vero artiat stibium quidem, sed prius per salem ammoniacum fixatum, & ex retorta destillatum. 2. Paracelsus in flores volaticos redigit: hic autor nullos habet flores: 3. Paracelsus ex nigro facit album, luteum, rubrum: Iste ex nigro rubeum: Et quod alias insolens est apud chymicos sine additamento rubedinem, quæ summa est colorum, ad carceres, & quidem omissa nigredine ad albedinem reuocare, ex rubro reducit album solo igne. Cæteri istam rubedinem destillatione elicita statim extraxissent: at hic volaticam putat esse, & inconstantem. Idcirco fixam querit non malo consilio. 4. Paracelsus ex albedine flauitatem, & ex hac rubedinem inuehit sua sublimatione.

At noster Monarchinica ex rubro album, ex hoc flauum: ex flauo citrinum, & tandem circulo peracto iterum ad rubrum diuertit: ex quo queri posset cur citrinum flauo submittat, cum flauus color citrino videatur esse posterior. Est enim citrinum spissum, & exaltatum, ex quo via est in puticeum, hincq; in rubrum. 5. Paracelsus non quiescit in rubro, sed in purpureo & violaceo. At Paracelsi doctor rubrum statuit perfectionis finem, quæ etiam est sententia cæterorum chymicorum, cum ratione conueniens: Nam violaceum ex cæruleo & nigro intermixta aliqua lucida albedine est, atq; ita non color purus.

Ecce tibi: Paracelsus gloriabatur sua opera primum perfectum esse illud medicamentum ad summam sanitatem reducendam, ut illa perfectio perfecto fine æstimeretur. Inuentus est qui quinq; notis Paracelsum superaret, & perfectionem eius rusticam, imperfectamque esse doceret, quamquam non sine mendacioso officio ut vocant, ne manes Paracelsicos læderet. Non enim sibi tribuit artificium, cuius nomen adhuc inter obscuros latitans eius detractum existimationi posset, sed ut eo speciosius incedat, cupidiusq; excipiat, Paracelsi famosissimo, quamquæ contra Paracelsi interdictum, qui in chirurgicis vetat suas formulas murari, aut alienas substitui. Verum hæc transeant. Sunt enim vsu Paracelsitarum adeo trita, ut non amplius habeantur pro peccato in magistrum, sed quilibet quod forte fortuna inter carbones somniauit, Paracelsi auctori, quem solus intelligat, ascribit, qui

Z 3 est fru-

est fructus perplexæ doctrinæ. Crollius noluit postremus in exornando antimonio videri. Paracelsus superiorem Lilio suo præparationem ignoravit.

Crollius optimam dedit. Flores albos sublimatione per ollas plures factos, aut per retortam ex crudo antimonio arenis misco sine omni capite mortuo ignis violentia proflatos, misceat sale tartari elaboratissimo, & spiritu aceti stillatitii in prægnato proportionem hemiolia (florum parte una, salis sesqui) & in catino in massam colli, quæ coloris fere sanguinei. Hac fusa effunditur in mar more tubitur (tabulam ex porphyrite) ut refrigeret, mutat rubedine in cinereum, quæ inde falsa rubedo fuisse intelligitur. Ut & in paulo ante descripta formula habet in præparato spiritum vini potatum tincturæ aromaticæ (Galanga, Galliamoschata, caryophylli, cinamomi, maci, croci.) Hunc trita massa affundit in vitro competente, additq; magisterium perlarum & corallorum salu in stat fessile. Digestione interposita quantà satis ad unionem, spiritus vini abstrahitur destillando ad siccum medicamen caryophyllorum colore puluerem, quod in aere liquefit: & ideo reponendum est clauso vitro in loco sicco. Vocat flores mirabilia operantes in peste, febribus acutis, mania, filtro, delirio, fascino, omnibus melancholicis, & epilepsia: ut videatur esse etiam plus quam Panacea, purgans vomitu, sudore, deiectione, & insensibili perspiratione copiose absq; noxa dosi à 7. ad 10. grana.

Pantagou.

Si hoc scivisset Paracelsus, Liliu suu hinc extraxisset. Quid ni enim possit per vini quintam essentiam ex ea mistura porro extrahi essentia celestis, & ad minorem dosin reuocari? Quid autem facit ut ista præparatio sit optima antimonii? Flores in substantia relinquuntur, & sociantur non ignavo medicamento, salu essentiali ex tartaro: neque huic tamen soli, sed qui sit exacerbatus aceti stillatitii, quod alias est solutivum, & corrosivum lapidum, spiritu ad satietatem recepto. Unde necesse est fieri acerrimum medicamentum. At nec flores isti magistrales sunt contemnendi effectus. Si viderent Palmarius & Quercetanus cum similibus miraculorum naturæ venatoribus foras aliquid argumenti peterent ex commissiorum fermentatione in qua alterum alterius vim reprimat. Veruntamen adhuc efficaciam magnam testare indicat illa copiosa expurgatio per emunctoria quatuor natura, etiam per lis, corallia & aromatis frustra retinentibus.

Verum in talibus experientia solet rationem remouere, modo accedat prudentia & medicinæ sufficiens cognitio, quæ temeritatem Paracelsicam excludat. Si volumus tincturam ex illa massa parare, composita vocanda erit, & non simplex, cum sit mistura potius, quam stibii, & quantitas virtutis quæ salis longe excellat pondus & vim florum.

Penoti antimonia summa laudis. Desperati per antimonium sanati

Tantum de tinctura antimonii. Similis ei est balsamu antimonii apud Penotum in chymicis pag. 81. qui etiam per acetum stillatitium ex crudo coloratam essentiam elicit diebus 20. in fimo detinendo, acetum reuocando, tincturamque vini spiritu circulando (aliqui denuo extrahunt, ut sit tinctura essentialior.) Quas laudes tum huic, tum aliis ex stibio, etiam sua experientia in apoplecticis, celiacis, epilepticis, peste infectis, contractis, nodosa podagra, seu arthritide affectis, ulceratis & aliis desperatis, vulneratis, transfixis, insanis, & catlecribat, legis à p. 70. vsque ad 81. editionis Feyerabendianæ an. 1584.

Quercetanus de tinctura.

Quæstio n. Emetica antimonii tolli possit salua cathartica.

Loquitur autem de quatuor istis, de floribus, oleo dulci, extracta essentia, & tinctura. Illud non omittendum est quod in Alexicaco suo scribit Quercetanus pag. 476. & sequi ex floribus rubicundis extrahi remedium quoddam excellens purgativum, & vomitivum simul in peste tuto dandum. Id tincturam esse per acetum primum, & secundo per vini essentiam extrahendam facile est videre. Sed quod addit si flores ante extractionem per halonitrum figantur, aut cum sale communi sublimentur, non fore vomitivum, non credidit Crollius, utpote qui cathartice ab Emetica separari non posse in ista materia persuasum habuit.

Atqui plures promittunt vel solam diaphoreticam. Purgativam vim esse spiritualem ostendit infusio, & plurium medicamentorum astate, coctione, reuerberatione, & aliis modis excolescentia: soletque acetum antimonii vitum mitigare, quid ni flores? Quidam adiectis in alium trahentibus vomitionem prohibent, quæ nec alias quoque semper comes est, cum non omnium ventriculi pariter sint affecti. Halonitrum floribus mistum incensumque, & dissipare spiritus vomituos potest, & alterare corpus. Ita & sal una sublimatus. Poteramus etiam spiritu vitrioli eodem fingere.

Non desunt qui stibium cum pari sale rosso horis 12. per gradus ignis reuerberant. Deinde crebris ablutionibus acrimoniam tollunt. Dosis dicitur esse à gr. 25. ad 35. & purgate tantum per inferiora. Diaphoreticum tantum fiet, si misceatur pari halonitro, & misturæ vnciæ duæ coniciantur in feruentem catinum ut ibi detonent. Materia relicta postea reuerberatur, prius tamen eluta in catino clauso horis 24. ut in album puluerem abeat, qui dosi granorum 15. sudorem mouere possit. Sed quid opus est hac cura fatigari, cum si tantum purgare per secessum volumus aliu abundemus medicinis? Mineralia fere omnia purgantia dicuntur inde purgare, ubi materia est, & naturam excitare ut à proximo se exoneret. Si quid noxæ est in vel circa ventriculum, id vacuat per gulam plarumque talibus assumtis, quo modo agunt etiam alexipharmaca, si venenum est circa præcordia. Ita & si quid est in pulmonibus.

Nam & hi camarinam vomitu per accidens remouere solent, sicut & Thorax. Si nihil est circa superiora, nihil per ea mouetur: si in pluribus locis simul est aliquid vacuandum, pluribus effunditur quasi emissariis, modo conculso, & irritatio sit intra gradum naturæ, & non nimis violenta, id quod medicus, & chymicus tam in medicamento, quam homine, aliisque circumstantiis attendere debet, non minus ac veteres Elleborum potesturi.

De croco metallorum quæstio.

Quæritur porro de croco metallorum appellato. Rulandus senior primus est huius vocabuli inuentor.

inuentor. Quercetanus arbitratus est à colore habere nomen croci: à mineta metallis communi, titulum & adiectionem metallorum. Agit de experientia eius Rulandus in centuriis: Quercetanus de materia & apparatu, viribusque non vno in loco: Vt in *Alexicaco* pag. 406. 407. vbi duplex, vnus Diaphoreticus alter catharticus pag. 432 vbi ex eo clyster, si infusio fiat vnus, vel duatum drachmarum: pag. 477. & 478. commendat infusionem 7 vel 8. gran. ad omnes morbos epidemios. In Pharmacopœa pag. 430. aquam suam benedictam ex eo facit cuius præparationem docuerat pag. 107. & 108. vbi tamen dubitat num Rulandi crocus, & benedicta aqua cum sua conueniat, monetque filium vt artificium publico bono donet. pag. 345 ph. m. admirandas operationes per os summi prædicat, & in clystere quoque vsurpandum suadet. Vult parati ex paribus balanitri per sulphur fixi, & pellucidi stibii vitri per deflagrationem in olla, vnde contrahat colorem epaticum. Abluit autem salem aqua dulci. (a) Ita pag. 407. *Alexicaco*, vbi tamen videtur etiam crudum antimonium assumere crocum catharticum vertit in Diaphoreticum ter eundem inflammando per halinitrum; deinde ablutum aquis dulcibus in reuerberio per quinque dies detinendo, donec colorem aureum, qualis est florum calendule, adipiscatur. Is est Lysiponos in tetraide pag. 414. cuius dosi 20 aut 30. gran. ex aq. cardui benedicti. Vocat & Bezardicum metallicum ad omnes epidemicos vrile.

Pag. 408.
Alex.

Crocus Diaphoreticus.

Crocus metallicus titulum communicat etiam cum sulphure aurato, seu solari cuius apparatus est pag. 406. *Alex.* vbi stibium minerale tartaro & halinitio separat in partem mercurialem (quæ alias est flos albus, alias regulus, alias aqua) & feces, quas coquit cum aqua, donec tingat argentum flauo: (alibi lixiuum requiritur.) Inde per acetum præcipitat: aquositate separata extractum abluit: siccit lenissimo igni; dat pondere scrupulari cum aqua Bezardica ad sudandum in prophylaxi, & therapeuti pestis. Hæc ille de suis crocis, quos vides esse triplices, vnum catharticum ex magnesia saturnina; alterum ex vitro opalino: tertium ex calce, vel fece post abstractos flores mercuriales. Nos supra ex spuma martia confici indicauimus quartum. Et videtur ipse quoque Quercetanus in pharmacopœa pag. 621. nihil aliud velle nominatis reguli fecibus. Addidimus quintum ex epate: Dicat tamen aliquis eundem modum esse, qui in *Alexicaco* ponitur, & qui in pharmacopœa, verbis saltem mutatis. Cum hoc nos certare nolumus, scientes chymicorum parabolicorum versutiam. Litera certè atque etiam reiminis artibus diuersa sunt, feces reguli in aqua dissoluti & in lixiuum redacti, vti scribitur in pharmacopœa: Et magnesia saturnina à qua cum tartaro, & sale petra pars illius mercurialis separatur, & theorham leuatur, vt ex illa remedia quædam conficiantur: Ex fecibus autem lixiuum rubicundissimum sola aquæ ebullitione comparatur, &c. Vt est in *Alexicaco*. Ibi regulus & reguli feces opponuntur: hic feces, & pars mercurialis. Vtrobique aqua sumitur vt fiat ex eis lixiuum rubicundissimum, & quidem quod absurdissimum regulus in aquam dissolutus, & in lixiuum redactus scribitur: quod sine calcinatione fieri non potest. Num ergo calcinandus est regulus, & ex calce per aquam faciendum dilutum rubicundissimum? At id vix aceto, eoque stillatitio, & sale tartari vel ammoniaco exasperato vt vult Rubeus: aut acerrimo lixiuo consequimur, nec si spumam martiam capias, & aqua maces voti compos fies. Lixiuum, vt supra dictum est, requiritur vel acetum. Nos minerale stibium misceimus balinitro, & in catino eliquauimus, donec videretur vitrescere, idque sine calcinatione. Viris factum effudit in peluim, & obtinuit vitrum sanguineum opacum, cum scoria lucida rubra. Vitrum pulueratum lixiuo macerauimus, donec aureo tingeret argentum vel coëb' ear ligneum. Deinde laciniū extractum aceto præcipitauimus, sidique essentia auricular graucolens qua multis aquis est eluenda. Alius modus est apud Rubeum: sunt (inquit) qui ad uncias quatuor salis tartari crebris solutionibus & coagulationibus correcti, & ad puritatem summam adducti, addunt stibii semunciam. Hoc aqua soluunt: Digerunt & coquunt. Coctionem quæ rubedinem exhibuit, effundunt pure & addito aceto precipitant. Decapitata aqua essentiam collectam dulcificant, exsiccatamq; in puluerem rubentissimum deducunt, cuius dosi granum vnu, aut dimidium cum liquore competente, aut cōserua conuenerunt. Hæc ex mente illius, perinde est ac si lixiuum ex calcinato tartaro fecisses, ille quoque corilles pulueratum stibium, & deinde reliqua vt supra peregisses. Quercetani epat aliquoties, indeque crocum conficimus. Dicat aloës succotrina speciem referre. Flos inde collectus penè germanus est croco orientali puluerato. Longe differt ab eo crocus Rulandinus, cuius descriptionem paulo post dabimus. Differt & hic quem ex rubeo reposuimus. Videntur autem auctores à quib. ista sunt transcripta stibium minerale auriferum intellexisse, aut martiam reguli spumam, aut rubrum vitrum. Dosis grani vnius vel dimidii male congruit cum scrupulari Quercetani. Laudanda in talibus circumscriptio est, videndumque, quam prudenter ista medicina sit facta. Nostra enim rediit ad crudam stibii naturam, vt falsum sit, quod dicunt; coctum non recrudescit si quidem eiusmodi mineralia spectemus. Sed quem tandem crocum metallorum Rulandus fabrefecit? Si manus iunioris Rulandi archiatri Cæleri fidem inuenit, ecce tibi eum: Recipio (inquit) stibii salis petra & salis communis partes analogas, easque minutissime tritas, & commixtas in sigillo optimo luto munito, ita tamen vt in superficie medio aliquod foramen paruum relinquitur, per quod arsenicales, & venenati spiritus exhalare queant, in furnum landi manus veni pono, ignemque fusorium accendo, & si libet, follis etiam ministerium adhibeo, vt in sigillo sufficienter descriptus fluant. Hic autem studio animaduertendum est, quandiu fumus per foramen illud in superficie relictum ascendat. Ille siquidem adhuc euaporans materiam non sat calcinatam esse subindicat. Sed quando omnes eiusmodi spiritus fumantes euauerunt, ignem prope ad viuum adaugeo ad quadrantem hora, ac tandem crucibulum eximo, infrigidatumque aperio, nec non materiam extraho: vbi antimonium in fundo à salibus, sicut regulum à scoris separatim inuenio. Hoc antimonium à salibus malleo aliquo detrunco, atque in puluerem tero, qui instar cinabris rubicundissimus, & in medicina vrilissimus. Hactenus Rulandus, (b) Conferatur cum Quercetani epatico, & deprehendetur in Rulandino maior fixio, & coctio, adeo, vt si paululum excedas ignis gradum euanescat fere tota rubedo, & relinquitur regulus stibii ferrugineus, quod stibium vltimum est, & TERRA SANCTA quædam. Si moderatior sit ignis, vitrum fit sanguineum, instar cruoris

Crocus metallicus auratus.

Quercetani crocus triplex est.

Vnumne fuit Quercetani sulphur solare stibii an duo.

Crocus metallorum Rulandi manus descriptus.

concreti quod tritum ruborem accipit floridiorum. Vt cinabari referat, ignis prudenter est regendus, valet hic exercitatio magis quam præceptio. Quercetanus *Cap. 5. defensionis primæ* indicat pleuritidis curam: Rulando inchoatam fuisse aqua benedicta purgante, & lenem vomitum excitante, cuius basis constitutus sit crocus metallorum aqua vlmariæ, vel carduibenedicti dilutus. Addit credidisse se eum crocum esse magnesiæ, primam scilicet originem; & radicem metallorum, cum nitro calcinatam (c) philosophis veris chymicis noto modo, quo nigrum colorem in rubeum mutet, croco non dissimilem, qui sapore omni destitutus per inferiora purget, & simul leuem vomitum moueat. Iudicat præterea illum ipsum virulentis pleuriticorum putrilaginibus abigendis congruentissimum, maximeque proprium esse & specificum remedium. Pater ex dictis non longe abfuisse Quercetani a Rulandino artificio. Creditur autem Rulandus variasse, & interdum vitrum antimonii crebris infusionibus exhaustum, aut aceto maceratum recoxisse, & in calcem modo rubentem, modo cineream deduxisse: imò & terram sanctam seu stibium vltimum permutasse croco. Neque enim ex hoc tantum facta est benedicta illa aqua (vbi errat Quercetanus ex aq. stillatitia carduibenedicti factam arbitratus, cum etiam ex fontana, & quidem sæpius concinnetur ab effectu vero nomen obtineat) verum etiam ex calce, & terra sancta. Nam quam terram sanctam appellat, aut eadem est cum croco, aut eiusdem originis: argumento, quia centuria vii. tam aquam benedictam, quam terra. S. appellat panaceam: vitramque etiam Holagogum esse indicat in febribus putridis vulgaribus & pestilentibus: Hydrops, pleuritide: Epilepsia, quartana, asthma, &c. Vtrumque infusum sit quolibet liquore competente, aqua, vino, cereuisia, mulso, &c. Vtrumque vacuat ore, aluo, sudore: Centuria 5. curatione 95. scribit aquam benedictam (d) fieri infusione croci metallorum, vel ebullitione in vino, cereuisia, hydromelite, &c. Infundi vero pisi quantitatem, & dari colaturæ semunciam ad vncias duas: Centuria 4. Cur. 53. Aquam terræ sanctæ parat ex vini selibra, infusa terra sancta magnitudine hordei. Vbi per noctem stetit, mane bibitur colatura. Cent. 7. cur. 62. panaceam ponit ex infusione croci metallici in vini vnciis quinque. Omnino conueniunt in omnibus, excepto quod aquæ benedictæ dosi sit minor vt 3vj. vncia vna, sescuncia vsque ad tres vncias: sed aq. terræ sanctæ ascendit ad octo vncias ab vna: vt colligere possimus aq. benedictam esse fortiorum ex croco: debiliorem alteram ex terra sancta, utpote ex calce stibii, vel vitro testato. Centuria 4. Cur. 75. poculum chymicum vomitorium per noctem infuso liquore aliquo propinat, cuius itidem materia videtur esse antimonium catharticum. Habet conseruam benedictam: sed quæ est esulæ: Spiritum vitæ aurum panthymagogum esse infusum Troch. alhandali in vini spiritu, iam notum est. Centuria 10. meminit aliquoties vini sublimati πικρὸν αἶμα, & vacuantis per alium, & vomitu, quod fortasse est antimoniatum, licet sæpe peccetur hyperbolis.

Cent. 9. Cur. 51. vomituum
Sul aq. benedictum, vel infusionem poculi chymici in podagra exhibet.
Diaphoreticum antimonium Rulandi.

Præter ista in Rulandinis est antimonium diaphoreticum, cuius descriptio huiusmodi datur: Pulvis antimonii de minera crudi calcinetur per aquam fortem, pauca quantitate semel in cucurbita capace. Repetita calcinationibus calcem collige pro libitu. Debet autem sine digestionem longa aqua fortis per inclinationem effundi, aut per alembicum abstrahi. Calx abluenda est dulci stillatitia, donec acrimonia abscedat. Puluerem exsiccatum particulatim iniice in halonitrum in olla super prunis liquatum, & relinque in igni donec materia non amplius bulliat, sed quiescat. Posthac exime: contere: ablue primum aqua calente, post frigida vsque ad dulcedinem. Huius pulueris dosi est a gran. iij. ad 27. vel etiam 30 cum aliquo liquore, aut conserua pro morbi conditione. Vtus est in febribus intermittentibus, cachexia, coloribus sædis virginum, peste, & chronis. Notabis in febribus vna hora ante paroxysmum capi debere bonum vomitorium, & mox à vomitu postremo sumendum esse aliquid de hoc diaphoretico, & sub lecto sudandum. Eadem methodo virgineus morbus curatur. In peste non requiritur vomitorium, sed oportet vt diaphoreticum quam citissime sumatur cum pauca Theriaca ad sudandum duabus, tribusve horis: Inde abstergatur patiens, & post tres, quatuorve horas iterum sumat eandem medicinam, idque repetat tertio si opus est, semper sudando. Sudores abstergantur, & lintea mutantur. Hæc Rulandus. Vide tamen ne in colluue putrida etiam vomituum conueniat, à quo Quercetanus & alii non abhorrent, nisi quid impediatur. Vt ex stibio florem, cincluræ, & calcem non plebeio modo habeas, selecti stibii lib. 4. & salis preparati lib. 5. commisce, & in libetæ terreo super fornace anemia crema, ita vt non liqueat, sed tantum in calcem abeat. Moue vero materiam spatia ferrea continuè per 5. vel 6. horas, donec cesserit fumus. Tere postea, & elue. Si vis potes vitrum facere borace adiecto igni vtrifigante. Dum autem abluis, priores aqua sint calida, posteriores frigida. Exsiccatam calcem per se sublima horu 12. in albos, vel 24. in citrinos, vel 36. in rubeos flores. Reliquias tritas per mensem reuerbera, vt rubeascent. Hinc extrahes sinecuram per acetum radicatum. Extractions filtra, coagula, & aquis cordialibus redifica. Ex tanti laboris res est stibium. Quæ præterea aquæ ex infusione arcanorum stibii fieri possint, vt aqua ophthalmica Quercetani in pharmac. pag. 74. & 110. Epileptica pag. 111. pharm. vomitiua (Spervasser in Hassia di-
cta) & cathartica pag. 107. 327. 328. 330. pharm. & 408. 415. Terrad. suis in locis videatur. Nos in ophthalmia, lippitudine, epiphora, tumoribusque oculorum iubemus stibium, Tutiam, lapidem calaminarem, vna, vel seorsim cremare, & aliquoties in aq. rosacea, vel euphrasie, rutæ, verbenæ, Chelidonie, &c. restinguere, additoque saccharo crystallino, & pauco vitriolo albo oculis imponere primum ad canthum maiorem guttam vnâ atque alteram, postea puluillo vel splenis super oculum. Est præclari effectus, si continetur. In Cataracta addimus nonnihil halonitri, vel salis ammoniaci. In podagra eadem aqua mercurii vitæ liquore, vel alumine adaptatur, apponiturque calide per puluillos, qui refoccati denuo imbuuntur. Plura haberemus de stibio, sed quæ alia occasione præferentur.

Aq. ophthalmica.

Aq. antipodagrica.

(a) Sic epatis stibii per halonitrum facti in substantia præbent gran. 12. vsque ad 20. in febribus. Oportet autem saltem absolutionibus effere tractum. Preparatum cum sale rosso etiam maiore dosi exhibetur.

(b) Vide

- (b) Vide cap. 32. de igni natura, ubi epistola Rulandi producta est, in qua sulphur & tincturam anti-
monii vocat more eorum, qui per nominum abusum latebras quarunt.
- (c) Catachresis est pro reuerberatione, quam veteres dixissent vstionem. Rulandi quidem sibi sic in
sanguineum regulum mutatur vase clauso: sed Quercetani in flauum. Qua hic sit causa? Num vasis
occlusio & adiectio salis communis?
- (d) Nomen hoc ab effectus adiuncto impositum esse verisimile est. Transferri vero etiam potuit ex disci-
plina lapidis, ubi aq. benedicta est merc. philof.

CAPUT XIV.

De vitriolo.

Cum vitriolum vnum sit minerale; alterum artificiosum metallicum, quorum illud ex aquis,
terris, lapidibus, marcasitis, venis sulphuris bituminum speciebus, & similibus excoquitur,
aut etiam sine coctione ex naturalibus dilutis densatur, seu coagulatur: hoc arte ex metallis iam siue
arte siue natura, suis comparatur. (Nam quod ex venis eorum per coctionem resoluitur ad minera-
le accedit) quando chymici de eius medicinis agunt, potissimum intelligunt minerale, excepto spiritu,
vbi nonnulli malunt id quod sit ex Marte, vel venere tum natia, tum per artem ex Marte transmutata; quod
tamen etiam ad alia potest adhiberi. Est autem minerale non vniusmodi, quod ex Dioscoride
quoque & Galeno ceterisque priscis, qui de medicamentorum materia commentati sunt, constat, apud
quos inuenitur chalcanthum vel chalcitis, misty, lory, melantheria, &c. Et colore atramentum distinctum
viridi, violaceo, cæruleo, albo, citrino seu aureo, rubro, cinereo, vario. Chymici ad præstantiora ope-
ra album non desiderant, vt neque viride effectum, quod facile in album transit. Eligunt viride fœ-
cundum, & efficax: vel cæruleum & violaceum quod Cyprum fodinæ exhibent, vel Vngaria circa æris
metalla Romanum olim fuit in optimis. Sed id Cyprum esse quidam tradunt hyalinum; quidam
viride. (a) Nos Germani Vngaricum viride, aut cæruleum, vel violaceum petimus, cum metallico æris,
aut ferri si haberi possint: Et tamen in his quoque electionem instituiamus pro diuersitate operum.
Album siue sponte natum, siue ex viridi effectum factum, vti & viride ignobile relinquimus mechan-
icis, & chirurgis, quanquam & hæc aliquando in essentias redigantur, sed rarius. Vidimus qui ex viridi
Gustariensium spiritum facerent; sed eum minime probum. Ad sublimationes mercuriales conferre potest,
& lunt, qui omni exhaustum metallo, ne propositum lapidis arcani vitiet, postulent: alii tamen
Vngaricum, & quod ex marcasitis auri, argentiue coactum est, non repudiant. Quod si aliquid metalli-
ci ramenti vna est, id in fecibus relinquitur, cumque addatur sal, & argentum viuum, anima iam ad
certum metallum imperfectum disposita, facile reuocatur in indeterminatum; primæque materiæ
conditionem, vt nullus sit metus, inde potius æs, aut ferrum fore, quam aurum, & argentum. Assum-
tum minerale chalcanthum primam habet anatomiam, qua repurgatur. Soluitur aqua pura. Locatur in
dolio ad digestionem. Ibi sulphur immundum spuma specie emergit: feces sicut. Ablata spuma, purum effunditur pau-
latim per colum in vas aliud cauendo, ne feces suscitentur. Ita in tres substantias discessit: quarum prima pro
sulphure habetur, secunda pro medulla, tertia fecis nomen habet. Si purius volumus, postquam coagu-
lauimus denuo soluiamus, digerimus, & separamus: sed tunc melius est sulphure abstracto ad pu-
rum, liquorem lacinias transferre, & non coagulare si quidem spiritum spectamus. Aqua enim tan-
ta adhibetur quanta solummodo ad solutionem requiritur; Deinde cum phlegmate in destillatione
secedit. Ideoque & consultius est destillatam ad solutionem asciscere. Ita sane placuit Crollio in
Basilica pag. 186. ubi iubet sumere vitriolum Cyprum, vel Romanum, vel Vngaricum, aut Silesiacum, aut genti, au-
ri, ferri & æris primordia habens, quod sit in Zugmanteliis: (Germanis sonat locum latrociniis infestum, quod ibi
palia surripiantur a prædonibus) aqua stillatitia, vel rore maio destillato (vt sit purior, cum ab herbis sape inter col-
ligendum inquinetur; potest tamen sufficere destillatio per lacinias) soluere: in cineribus, fimo aut arena calente dige-
reri cucurbita negligenter clausa, per mensem: feces spumosas (sulphur fœtidum) auferre, denuo d. gerere, donec nul-
la spuma emergat: inde purum dilutum per colum transfundere sedimento immoto: tandemque destillare secundum
artem, vt primo exeat aquosus phlegmatica horis circiter tribus; sequantur acidi spiritus alio vase excipendi, &
porro elaborandi per rectificationes & circulationes, vt odore & gustu placeant, &c. Verum non in omnibus
is est processus, quanquam si continetur labor, oleum, sal, colcotar & alia obtinere porro possumus.
Alia anatomia tria principia, & ex his tres essentia, cum quatuor elementis ex vitriolo colliguntur. Quidam,
vt in syntagmate retulimus, septem diuersas res ex eo faciunt, quas vocant, sulphur, phlegma, spiritum hu-
midum, spiritum siccum acidum temperate: oleum acidissimum, colcotar, & salem. Sed si penitus
laborem exactiorem consideremus triplo plura inuenimus, vt pote: 1. Phlegma aquosum, mercuriale,
emeticum solum: 2. Phlegma spirituosum: 3. Spiritum acidum temperate: 4. Acetum minerale proximum o-
leo: 5. Spiritum circulatum violæ odore: 6. Oleum rubrum simplex: 7. Oleum rubrum regium, plurius destil-
lationum ad soluendum aurum: 8. Oleum dulce colcotarinum: 9. Oleum dulce reperculsum: 10. tincturam vi-
ridem aut violaceam vitrioli: 11. Colcotar: 12. Essentiam, & florem seu tincturam colcotaris, quam aliqui
sulphur vocant: 13. Salem: 14. Terram virginem: 15. Sulphur vitriolatum metallicum: 16. Sulphur vitriolatum
commune: 17. Sulphur vitriolatum anodynum: 18. Florem sulphuris anodynus: 19. Salem imprægnatum spiritu
proprio: 20. Tincturam seu essentiam colcotaris spiritu suo animatam: 21. Colcotar oleo rubeo animatum: 22.
Lapidem alixy ex terra virgine sale, spiritu, oleo sulphureo & tinctura. Hæc omnia ex solo vitriolo mi-
nerali concinnantur. Quanta farrago erit si vitriola metallica immisceamus, & metalla ipsa, vel mer-
curium, sulphura, sales, vegetabilia & animalia? Infinitus enim est compositionum numerus ad qua-
rum finem scientiæ peruenire non possunt. Iam cum Quercetanus in Tetrade, Crollius in Basilica, Pe-
nnotus in chymicis, nosque in Alchymia & syntagmate pleraque exposuerimus, in præsens tantum de qui-
buldam, quæ instruere Tyronem vberius possint, monebimus.

Vitriolum
minerale.Vitriolum
electum à
chymicis.Anatomia
purificatoria
magistralis
vitrioli.Purificat
vitrioli.Septem res
ex vitriolo,
vitrioli se-
dio in res
22.

In syn.

Lib. 8. c. 16.
pag. 401.
Tinctura Vi-
trioli.

In syntagmate proposuimus tincturam vitrioli ceruleam ex chalcantio Cyprio, vel Romano, vel metallico aroso, & cum ista etiam alias partes anatomiae vitriolatae quas ibi vide. Aliam pollicetur Quercetanus in Tetradi pag. 378 (b) item cum fenore plutium medicinarum, quas cognoscere operae pretium facit. Assumit vitriolum viridissimum, quale putat esse Cyprium, aut Romanum, repudiato ceruleo, quale Germanicum scribit, quatenus in Germania, ut in Alsatia, Saxonia circa Goslarum, & alibi viride conficiant; ceruleum autem, seu violaceum fere ex Ungariae aëris cuniculis comportent mercatores. Viridissimum autem recte petit, qui tincturam affectat viridem, tamen si & cerulea non sit contemnenda. (Optimum ceruleum esse, cognoscere potes ex Celsipini lib. de medicinalibus cap. 22. In Italia viridi colore praestantius est quod Bagnareae paratur, ut idem inquit, sed polchrius, & efficacius ex viridi & ceruleo mistum: Germaniae tribuit ceruleum Cyprii æmulum. Quod Huserus teste Crollio probavit Sileiacum ex Zuckmantiis, id Casparus Schreyvensfeldius Medicus Hirschbergensis in Catalogo fossilium Sileiae scribit viride fuisse excoctum ex pyrite atramentoso in Riesengrund, Schreiberau Copperbergi & Zuckmantel, hoc est, in valle gigantum, campestribus scribit, monte Cupri, & Helleschitonio, seu harpagitribonio, valde astringens, elcharoticum, &c.) Pondus relinquit arbitrio artificis, quatenus non paruum debere esse copia phlegmatis, quod requiritur, indicat. Ponantur librae xij. aut xv. Haec duntaxat in plures cucurbitas. Igne cinerum destilletur phlegma spirituosum seu in quo spiritus acidus contineatur, quod & suum usum habet in scammonii correctione. Quod abstracto liquore restat, Colcotar vocat. Hoc iubet conterere, & suo liquore ad excessum quatuor digitorum perfundere: reponere loco frigido indies bis mouendo, donec viridi colore phlegma imbuetur. Sic tinctum sensim inclinato vase effundit in aliud. Fecibus affunditur phlegma novum, iterumque elicitur tinctura smaragdina, idemque repetitur quo ad cesset exire color. Si interim phlegma deficeret, possunt priores extractiones destillari ad eam consistentiam, qua coagulare & consistere lapilli solent: & destillata aqua pro phlegmate usurpari. Omni ex hausta tinctura, liquor in crystallos densatur secundum artem, nempe destillando ut phlegma in sequentibus ad lapidem proficit: vel etiam si negligimus phlegma diuaporando, donec crusta incipiat nasci. Tunc enim reponitur dilutum ut lapilli concrecant, quibus exemptis, copia humoris iterum deminuitur donec sensari incipiat, atque ita pergatur. Quercetanus iubet ad mellitam consistentiam destillare. Fiant crystalli smaragdini. Quid postea? Imponantur in cucurbitam. Affundatur optimus vini spiritus. Vase clauso circalatio instituatur. Hoc peracto destillentur ex arena. Procedit vini spiritus, cum spiritu vitrioli, colcotare oleum rubrum secum retinente. Hoc colcotar transferatur in retortam. Affundatur liquor paulo ante abstractus. Digestione intercedente fiat destillatio gradatim procedet spiritus uterque coniunctim. Sequetur aucto igni oleum rubrum. In balneo leni vini spiritus elicitur: In cineribus spiritus vitrioli: oleum subsistit in fundo, quod Quercetanus ait esse ex acido dulce, suave, rubrum, admirandum virium. Ut iucundum quoque sit & dulce: Perfunde id suo proprio spiritu acido. Circula in Pelicano ad plusculos dies. Euadet dulce, suavisimum, admirandum virium contra epilepsias, & alios affectus astrales, praesertim si aurum solubile fuerit adiectum. Dosis gutta una cum aq. competente. Hoc oleum vocat TINCTURAM. At o bone Quercetane nos non ex transmutatione oleum sanguineum colcotaris expectabamus, sed tincturam vitrioli viridissimi? Cure enim non ceruleum sumere iubebas ex quo etiam efficitur oleum rubeum? Tinctura viridis rei viridis esse debet. Sic oleum vitrioli subviride smaragdinum Crollius parabat p. 223. Basilica. Verum Quercetanus ambigue utitur termino, sicut cum de tinctura philosophorum loquimur. Quod attinet primam destillationem phlegmatis spirituosus, & extractionem coloris smaragdini, si hic non est tinctura, saltem preparatio quaedam est vitrioli, ut separata terrestri parte crassiore, subtilior, magisque essentialis in usum veniat, & simul sit mentis circulatorum crystallorum, ex quo postea acidus spiritus separatur. Quatuoriam res habemus ex vitriolo; nempe colcotar primum, colcotar secundum, spiritum vitrioli, & oleum, seu tincturam sanguineam. Adde, si libet, quintam, phlegma scilicet Ponimus enim hoc saluum, seruatum quod. Sequitur sexta. Colcotar calcina in reuerberio. Videretur secundum intelligere Quercetanus. Sed nos nec primum negligere oportet. Virumque ergo coniunctum cremetur. Deinde affundatur tritis phlegma. Coquantur vna, vel etiam ad calorem macerentur ut sal solvatur, & phlegmati se insinuet, quod repetitur assuisionibus consummabitur. Ex phlegmate sal separatur per destillationem usque ad syrupi consistentiam, qua postea sinatur in salem in patina concrecere. Sal solvatur aqua stillatitia. Filtratur, coaguletur: iterum solvatur, coletur, & densetur, quo ad purum, & essentialis fiat. Ita se habent simplicia ex vitriolo. Sequitur Vnio philosophica admirabilis. Prima est salis cum anima spiritus coniunctio, unde sal prius q. mortuus animam recipit. Illum ergo mitte in cucurbitam idoneam. Affunde spiritum vitrioli proprii, & valentis tantum, ut emineat duobus digitis. Vide ut inuicem commisceantur, digeranturque. Digestione sufficienter peracta leni balneo retrabe aquositate. Spiritum cum sale manente. Quod exis, nihil habebit aciditatis aut potestatis essentialis. Affunde spiritum novum. Misce, digere, destilla item leniter. Perge sic, donec assusus spiritus tam validus exierit, quam est impositus. Tunc enim certus es, salem nihil amplius combibere. Quercetanus ait procedendum esse, donec sal volatilis sit factus, in quo pars volatica excedat partem fixam, & hanc secum possit in alembicum euehere. Cum ergo humiditas tota abstracta est, sublima, ascendetque sal purissimus, quem Quercetanus vocat aquilam caelestem, mercurium philosophorum, & salem armoniacum, quibus titulis ornatur etiam sal Tartareus in lapide vegetabili de quo cap. 6. in lib. de materia medicinae prisca. Sed æquiuoca sunt nomina. Si enim velis ista intelligere de opere vniuersalis, & vniuocæ chrysopeiae, quam Quercetanus neglexit, erraueris. Aquila caelestis supra dicebatur etiam ex argento viuo sublimate medicamento dulci: quanquam & hoc parabolice. Verum non satis est salem & spiritum mercurialem coniunxisse: Sulphur quoque ad integritatem elixyris requiritur. Cape ergo salem sublimatum. Tere: imbebe oleo suo rubente particulatim, non plus dando vna, vice quam queat deglutire. Coagula lenissimo igne clausa phiola. Cum sitire vides, plus suffice, & sic perge, donec tantum combiberit, ut inde in igni inflat cera fluat, qui sal fusili, & incensum dicitur.

Est &

Est & elixir vitrioli. Hoc ergo cum satū potasti, claudē phiolam Hermetica signatura, & in igni temperato sine ascendere, & descendere donec quiescant vna & ignem, instar salamandra, non curent, percurrēdo ut vulc Quercetanus omnes colores, & in summo, qui est purpureus seu puniceus, sanguineusq, quiescant. Hæc ita philosophice præcipiuntur; sed cum defectu. Habebis sic salē puniceū, & fixum, qui in oleum per deliquiū per duci potest, facilius vsus, & penetrantioris virtutis, quā in forma auida lapidis, vel pulueris. Vreigo ^{Oleum elixir vitrioli.} fundamentum habeas, terramque non omittas, cape colcotar secundum, & ex eo extrahē iuncturam rubeam. ^{Anodynū.} per vini spiritum. Huius adde terram virgineam colcotari primi diligentissime elaboratam. Fiet terra quadam ^{Quercetani} sa- tra. Hanc exicca quam optime. Exiccata inbibē sale exaltato, & animato suo spiritu iam in liquorem resoluta. ^{essentiale.} Cum totum salem accepit, submitte oleum rubeum eodem modo. Vel ut paucas tempori, oleo salem resoluē ut sint vnus liquor.

Hoc est lac virginis quo potare debeas sitientem terram. Cum totum oleum quantum recipere potest com- bibit, tunc assine igni salamandram in phiola Hermetica ut dictum est. Si augere velis, post fixationem eodem oleo iterum solve, & coagula. Ita accipies sulphur vitriolatum anodynum Quercetani ^{Sulphur vi- triolatum aureum.} essentielle, maxime- que elaboratum, quo suum Nepenthes nobilitauit, quanquam pro vsu vulgari sufficiat etiam rudior ille quem in superioribus proposuimus ex colcotare, & oleo rubro commistis, & in vitro clauso philosophice fermentatis. Libet amplius procedere: Oleum rubrum vitrioli nouo colcotari assunde, dige- re, destilla magna vi ignis ex retorta. Repete idem tertio. Isto oleo solve calcem auri. Solutione imbebe terram tuam, & adde salem spiritui suo impragnatum. Decine in igni donec figantur. Hic est lapis, quem sperant posse tingere. Sed in solutione attendenda est legitima digestio, ut aurum totum solutum in primam materiam reuertatur, fiatque aqua permanens quadam. Hoc arcanum videtur notare voluisse Quercetanus ^{De sulphure vitriolato.} pag. 382. & seq. Tetradiū. Quoniam autem sulphuris vitriolati mentionem fecimus, tamen de eo in superioribus quoque locuti sumus, & in syntagmate lib. 7. cap. vii. pag. 361. aliquot sententias posueri- mus: tamen & hæc non prætereamus. Crollius spiritu acido ex Chalcanto abstracto, oleum vali- diore igne prolicit. In huius partem vnā sex spiritus vini omni aquositate nudati infundit. Oportet autem prius oleum illud repetita distillatione rectificatum esse. Digestione in aliquot menses procurata destillatur, & oleum in natans colligitur. Id in syntagmate scripsimus non esse vitrioli, sed spiritus vini. Quidam tamen vitriolatum vocant, quod si de alteratione intelligendum est, non dissentimus. Oleum autem sulphur appellatur. ^{Oleum vi- triolatum.} Inde primum sulphur vitriolatum. Secundum ponit Crollius in descriptione vitrioli ex ære & ferro. Cry- stallis enim ex diluto exceptis fidit quiddam feculentum. Id sulphur vitriolatum appellatur. Tertium est oleum ex illis vitriolis post spiritum segregandum. Id nominat sulphur vitriolatum sine corrosiuo ^{Sulphura varia.} preparatum, in quo sit acetum esuriū, seu aciditas appetitum cibi, & esuriem concilians. Est enim oleum istud admodum acidum si recte præparetur. Iam ergo habemus tria sulphura vitriolata apud Crol- lium. Quartum est impurum, & fætidum, spuma nempe quæ in purificatione vitrioli soluti per digestio- nem calidam emergit, quam & Tanckius sulphur appellauit. Sed hoc non est essentielle. Querceta- nus Quinti meminit in pharmacopœia vbi Theriacam recenset pag. 513. iudicans ex vitriolo Hungarico, Romano, aut Cyprio, quo nihil præstabilius ad hoc opus, elici debere SVLPHYR DVLCCE verum ano- ^{Sulphur dul- ce vitriola- tum.} dymum, & narcoticum, atq, ideo Opio præstabilius. Modum extractionis putat esse perspectum plætilique Hermeticis, basnq, Nepenthes constituere, quod sibi seruet. Sed bonus ille Quercetanus ignorauit per laborantem pecunia auidum ad plurimos peruenisse, atque etiam in Bohemiam ad Martinum Rulandum, & de igni na- ^{vide cap. 32.} Pataniū in Italiam, vbi studiosorum Germanorum manibus teritur, abiisse. Est qui Rulando scripsit ^{Sulphur du- centorum coronatorū.} Quercetanus voluisse 200. coronatis redimere, & non potuisse. Hæc si verum esset, Quercetanus male sibi id assereret.

Quidam tamen aiunt confiderat ab illo ipso in Hassiam missum fuisse. Reuera id sulphur non est, sed elixir vitrioli, quod putamus à Quercetano sub TINETVRA occultatum esse, ut ante monē- bamus. Fit eius mentio in consiliis circa finem pag. 430. vbi Nepenthis ingredientia recensentur. Ita est quintum sulphur vitriolatum. Sextum est apud Rupefissam in lib. lucis cap. 3. & 5. vbi probat sulphur album & rubeum vitrioli esse in mercurio sublimato, quod album quidem externo aspectu dicitur, sed intus & in recessu rubeum est, ut etiam albo, quam rubeo lapidi inseruiat. Dicitur & sulphur viuum inuisibile à Quercetano igni natura quo imprægnatur mercurius dum à vitriolo sæpe sublimatur, estque spirituale. Vnde spi- ritus quoque vitrioli apud Rupefissam nuncupatur. Vide cap. 6. lib. lucis. Est autem & aliud in lapide fer- mentato ex argento vel auro, de quo suo in loco. Septimum habet Paracelsus in curatione luis Gallicæ lib. 2. cap. 4. vbi sulphur vitriolatum vocat sulphurū quandam speciem ex vitriolo excoctam, seu ut in minore chirurgica lib. 3. de morbillis cap. 2. loquitur, à vitriolo per elixationem tractatā. Dornæus in onomastico addit per aquam communem à vitriolo decoctione trahi, & innatare aquæ. Aliud in Paracelsi scriptis non inuenitur, quamquam anodynū cuiusdam mentionem faciat, sed sine descriptione. (c) Hinc Crol- lius in Basilica pag. 223. scribit se oleum vitrioli dulce, oleum antimonii dulce, & genuinum sulphur vitriolatum fixum, cui anodyno Paracelsus stupendas vires tribuat, nondum apud quenquam vidisse, & mirum est ne apud Huserum quidem. Laudanum autem laudatissimum Paracelsi nomine propositum pag. 173. ex opio fit Thebaico, &c. nihilque habet de vitriolo. Octauum sulphur vitriolatum est natuum, quod cum vitriolo crescit, & eius aciditatem secū vehit, de quo Crollius p. 230. Basilica. Nonum est ex soluto vitrioli, & aqua attamentosa natina per percussione factum. Nam feces fidentes iniectu acris li- quoris ut spiritus salis tartari, vel olei, sulphur vocatur. Hoc aliqui appellant ochram vitrioli. Sed di- stinguendum est. Ochra est prima sex quæ in purgatione fidit. Sulphur citrinum ex iam purissimo soluto descenditur, siue id naturale sit, siue per artem factum. Nam tria principia sunt in chalcanto puro sal, mercurius, & sulphur, quæ facile agnoscit chymicus. Si magisterii arte & non essentiali elabora- tione separet, flauities illa sulphuris locum obtinet, ut & in crystallis æruginis, aut æris ferrique so- lutione vitriolata. Est in aliquibus metalli tamentum, Quercetano aurum.

Dici-

NB.
Paulo ante
non vidit:
iam vidit.

Quid est vi-
ua anatomi-
cia?

Sulphur per
modum sub-
limationis
florum.

Subtilior
modus sul-
phuris ano-
dini.

Phlegma
vitrioli.

Vomitum
quadam.

Decimum item est percussorium ex oleo sulphuris per liquorem tartari aut spiritum vitrioli separatam. Sulphur vitrioli anodynum, inquit quidam, vere & philosophice paratum est basis Nephentheos Quercetani. Sed quam ille olfecit tantum, non vidit. Est enim vnum ex praestantissimis arcanis, solum iis cognitum, qui viua anatomia ipsum vitriolum in sua rescare norunt principia. Circumfertur vulgo anodynum vitrioli à Wolsango Thaleri, medico quondam Augustano: item simile à P. Montano confectum & descriptum per deliquium sulphuris vitrioli à sale tartari in solutum iniecto. Sed sunt crassa admodum, & culinariae preparationes, & dosisearum est ad scrupulum augenda non sine periculo eius, qui sumit. Hæc ego auerfor nec philosopho digna esse arbitror. Sulphur vitrioli verum anodynum etiam odore suauem somnum inducit. Dosis est gran. ij. vel iij. Sedat omnes dolores acerbos, quietemque inducit & corpori & morbo. Hoc, inquam, parare nesciuit Quercetanus. Vidit aliquando, & vsus est, cum ante quinquennium esset in Germania. Sed descriptionem (d) & preparationem etiam 200. coronatis habere non potuit. Est enim longe carius & pretiosius donum, licet ex re vili extractum, & factum. Hæc ille. Sed fallitur arbitrando Quercetanus ignorasse, nec vidisse, cum, ut diximus, ex eius laboratorio multis sit communicatum. Si etiam iis est cognitum, qui viua anatomiam vitrioli sciunt: Quercetanus autem eam scriptis quoque docuit, non potuit adeo imperitus istius sulphuris esse. Quod autem reicitur Thaleri præparatio, iniquum videtur. Si enim verba rectè assequimur, ex vitriolo oleum sulphureum est extrahendum, & hoc imbibendus sal proprius, ut fiat massa. Hæc exiccata soluitur deliquio. Solutio præcipitatur spiritu tartari vel halonitri, aut vitrioli. Inde fit oleum dulce, cuius sedimentum colligitur, abluaturque & sulphur vitriolatum dicitur, non quod solius sit vitrioli, sed quod vitriolo affectum. Quod autem ex laboratorio Quercetani distributum est, & à Iohanne Hartmanno ad Rulandum perscriptum, non est sulphur vitrioli, si quidem tertium principium anatomie eius intelligimus, sed compositio ex dulcorato colcotare & ol. vitrioli rubeo ut cap. 32. de igni natura posuimus. Sulphur vitriolatum anodynum vocant, cum sit corpus vitrioli crematum, oleo non illius ipsius cremati, nisi imperfecta est formula, & in descriptione aliquid omissum, sed alterius imbutum, saleque excluso coagulatum. Quanto rectius terra virgo, vel tinctura colcotaris rubea proprio oleo potata elaboratur? Si vis etiam per percussione: Solue deliquio, & proprio spiritu alcalisato præcipita. Separa liquorem à sedimento; vel vtrumque vna relinque & coagula. In hac compositione est quidem sulphur vitrioli, sed ipsa tota aliud quid est. Sulphur vitrioli vndecimum est quod pinguedine sulphurea ignem concipit, quale etiam ex antimonio legatur, & in excoctione metallorum flagrare cernitur cærulea, rubraque flamma. Id est congenerum cum illo Crolliano nativo, tantumque differt quod hic in ipsam vitrioli substantiam sit receptum, & inde separaretur tum concreta forma per efflorescentiam, tum soluta, specie olei, vnde & oleum spissius & pinguius sulphuris appellationem attraxit potius quam æstimationem principii tertii in essentiam redacti. Duodecimum quorundam iudicio est, quod per spiritum vini elicatur ex vitriolo non destillato, sed ad rubedinem duntaxat cremato, ne pereat interior oleositas, tantumque aquosa pars decedat. Hoc crematum vitriolatum spiritu vini, vel iuniperino perfunditur. Maceratur aliquandiu. Deinde lenissimo balneo reuocatur humor, & spiritus nouus affunditur, factaque digestionem denuo abstrahitur, quod repetitur donec spiritus eadem bonitate per destillationem decedat, quæ erat assusus. Illud colcotar sic nutritum postea destillatur ex retorta. Destillatum segregatur in oleum & spiritum. Sal seu aqua stillatitia dulci, seu phlegmate proprio, si ad manum est extrahitur. Deinde per acetum stillatitium possumus ex amplius vito calcinaroque seu reuerberato capite mortuo rubedinem separare, quæ est tinctura quædam species. (e) Si iam velis anodynum elixir Quercetani facere, hanc ipsam oleo rectificato committes, & in phiola Hermetica concoques, donec amice vniantur, & conquiescant. Id erit longe melius anodynum, & naturæ nostræ familiarius quam crassa illa, & culinaria mixtura Hartmanni, tamen nec hanc repudiemus. Verum hæc de sulphure vitriolato sufficiant. Vti enim diximus etiam in syntagmate, & de igni naturæ de eodem disserimus non quod tautologis delectemur, sed quod alia affectione, alioque tempore alia succurrant & plerumque posteriores cogitationes vel corrigant, vel illustrent priores, quod videmus etiam aliis interpretibus, & commentatoribus vsu venire, quanquam in scientificis præceptionibus nihil tale sit committendum. Adde istis etiam hoc: Vitriolum solue aq. pura, filtra, coagula. Iterum solue, digere, & filtra. Tunc coque in arena ut fere bulliat impone laminas ferri tersas & nitidas. Sine ibi per octauam horæ. Inuenies in eis sulphuream quandam accretionem, quam abrasam collige, & laminas iterum inimitte, repeteque hoc quousque nihil amplius adhæreat. Sulphur vitriolatum vocant, quod ablutum siccant. Marsallicit venerem ex chalcantho. Volunt esse narcoticum. Phlegma vitrioli (ita vocari aquositate à spiritu & oleo separatam, iam notum est; respondet autem elemento aquæ, estque cognatum mercurio magistrali) aut per se in vsum venit, aut cum spiritu vitrioli. Per se est emeticum, quanquam non sit necessarium hoc vti tot vomitiis presentibus, ut supra enumerauimus. Crollius pag. 119. crystallos vitrioli martis vel veneris phlegmate acido, quod primum in spiribus destillatione prodit, digerit, circulatque octiduo, & ad vomendum præbet scrupulum vnum ad duos. Sed & ex albo vitriolo essentiam aqua stillatitia (pro qua esse potest phlegma destillatione rectificatum) elicit, soluendo id, filtrando, coagulandoque tertium, donec leni calore exiccatum in puluerem abeat cum saccharo crystallino præbendum. Quidam aqua rosacea vtuntur, & tam efficax vomituum faciunt, ut lingua impositum statim in fauces irrepit, seque ad nervos recurrentes distribuat, convulsque orificio ventriculi vomitum moneat, quod facit etiam Quercetani pulu. descensiuus ex liquore sublimati destillato. Alii vitriolum Goslariense vrunt ut fiat vitriolum album. Id solunt aq. communi. Digerunt filtrant, coagulant. Repetunt idem secundo. Tertia vice aquam rosaceam pro communi sumunt, & coagularum dant à 3. b. ad 3j. Gramanus ex minera æris colligebat salei veneris, qui nihil aliud erat quam atramentum, hocque cum cereuisia, vel grato alio liquore dato expurgabat ventriculi camarinam & proluuiem, quo ipso bene consulebat crapulosis. Sed minore cum periculo Hippocratici vtun-

vruntur radice Asari, hyssopaleo, agarico cum oxymelise elleborato, vel stillitico. Hippocrates nec a peplo, & elleboro abstinent, ut vulgus audet grana Thymelææ, vel cocognidii, aut semen Cataputiae, &c. deglutire. Phlegma vitriolatum melius adhiberi potest in sordidis vlcibus eluendis, phlegmonis, & tumoribus, calidis, influxibusque reprimendis. Si in eo soluas lapidem illum medicamentosum chirurgorum, adhuc præstantius medicamentum consequaris. Alias ad cacoeibæ ex colcotare per aquam stillatitiam pluuialem aut rorem maium destillatum coctione extrahitur dulcedo: Et colcotar semel coctum reuerberatur, iterumque coquitur, quod fit & tertio. Tandem aquæ decoctæ coagulantur in salem dulcem, qui potest deliquio solui. Quercetanus scripsit in pharmacopœa pag. 291. ad præparandum succum scammonii, myrrham & gummata egregie facere, si phlegma vitrioli suo spiritu non sit priuatum, quod in solo spiritu vitriolato lateat vera calidorum excessu præparatio, vnde & spiritus idem verum euphorbiæ fit correctium, & inferuiat etiam Aloe. Videri his verbis spiritui vitrioli frigiditatem ascribere, cum plerique paracelsici caliditatem, ut & acido spiritui sulphuris, & salis ammoniaci ex fuligine caminaria: alii tanquam rei cælesti nullam elementarem qualitatem tribuunt, quæ de causa etiam volunt accedere ad naturam coniunctorum, eamque in sua virtute exaltare. Si cum phlegmate abundantior sit, ut eum in correctionibus dicto loco Quercetanus adhibendum docet, sane plus frigoris obtineat mistura, quam caloris. Nos spiritum etiam syncerum non possumus absoluerè à qualitatibus elementaribus. Est enim essentia vitrioli diluta aquoso liquore. Itaque & efficitur frigore hyemali, inque glaciem vertitur. Altringit præterea, penetrat & calcinat margaritas, & coralia: dentibus ut acere acetum inducit stuporem, & alia agit, vnde colligitur non vna facultate præditum esse, nec vacare elementis quicquid dicant Paracelsici.

Qualitas
spiritus vitrioli.

De ipso spiritu vitrioli, qui vel à phlegmate, vel oleo separatur nihil attinet scribere, cum iam sit vulgarissimi vsus, & paucis studiosis eius conficiendi ratio ignota (f) olim tres dies, noctesque per retortas in magnas ampullas igne reuerberet erat agendus cum phlegmate, & oleo rubro quæ postea separabatur. Nunc fere muliebri, & lixarum opera horis 10. aut 12. conficitur: Crollius duos habet modos: Primo aqua destillata vel rore maio solutum vitriolum ad putrescendum reponitur, factaque separatione spuma, & fecus purus liquor in balneo vel arena destillatur, ut duobus, tribusve horis phlegma secedat inde aciditas gustu dignoscenda mutato conceptaculo colligatur. Si pergas aucto igni, oleum elicies, quod cum vini alcohole circulatum in vapidis balnei dolio per aliquot menses, destillatione exhibebit oleum innatans destillato dulce propter spiritus vini pinguedinem. Vnde & oleum vitrioli dulce aliquod vidit, si fecit, Crollius, licet alibi neget. Spiritum autem oportet Pelicano includere & circulate, donec violam oleat, fiatque essentialis. Colcotar seu caput mortuum dat salem, & tincturam & terram virgineam. Si tincturam oleo satures accipis dictum sulphur vitriolatum. Alio modo ex purgatione reductum chalcantem destillatur per gradus, & fortissimo igni pellitur oleum. Sed oportet in recipiente aquam esse, præsertim si vitriolum fuit aliquanto magis exiccatum. Crollius libras duas fortiter destillat: Liquori vero destillato duas partes aquæ stillatitiæ adiecit, & post digestionem in balneo destillat aqua cum spiritu, qui postea ab illa segregatur. In fundo restat oleum acidissimum, quod per se in vsum venire potest, aut cum terra virgine colcotaris combinari pro libitu. Qui plura de spiritu & oleo volet, legat Alchymiam, & syntagma nostrum aut si mauult alios quoque autores consulat, & manu opus aggreduatur. (g) De vsu scribunt plus quam miracula, in omni genere morborum, præsertim in febribus phlegmaticis, & melancholicis, epilepsia, podagra, calculo, &c. Vsurpatur & ad calcinationes perlarum & coralliorum item lapillorum ex cancri &c. exaltat tincturas florum rubrorum; emendat cathartica vegetalia valida, &c. Quercetanus cum suum mercurium vitæ abluir, putat inde alio modo vitrioli spiritum nasci, de quo & supra mentio facta est. Sed nos non censemus temere periclitandum esse. Non quicquid fieri potest, statim etiam fit recte & ex arte. Spiritus hic dulcescit si cum ol. halonitri vel liquore tartari confunditur. Ita & oleum dulce conficitur ex colcotare spiritu vini nutrito: vel oleo acido eodem spiritu immutato: vel acido oleo & liquore tartari: vel ol. caustico vitrioli, proprioque spiritu, &c. vide de his Tetradem pag. 375. & in consilio de calculo pag. 302. ubi eius commendatio. In superioribus oleum vitrioli adeo forte per triplicem destillationem factum proposuimus, ut nequeat diu eodem vitro contineri, quod usurpant ad aurum soluendum pro lapide quodam particulari, qualis est & Lapis ignis monachi ex antimonio. De oleo smaragdino vide Crollium pag. 223 in Basilica, quem supra citauimus. Sal ex capite mortuo vel colcotare elici iam manifestum est. Eum quidam amplius elaborant, nempe miscendo cum calce viua, & reuerberando, extrahendo, filtrando, coagulando, quo modo Penotus, & Quercetanus tractant salem armoniacum. Crollius vult amplius igniri & calcinari. Is iunctus spiritui proprio, hunc alcalisatum exhibet. Alias quomodo in aquilam cælestem & mercurium philosophorum sit euehendus, ex Quercetano ante indicauimus. Penotus in chymicis fute de eo scripsit singulari capite a pag. 60. vsq. ad 67. & 70. ait si per mensem sale viraris indies in insculis carnis, præseruatiuum esse ab omni ægritudine. Fit hic sal ex eodem vitriolo ex quo & spiritus. Alius vomitiuus paratur ex atramento albo, ut Crollius indicat. Eius mentionem facit & Quercetanus in pharmacop. pag. 331. præbens grana 7. vsque ad 10. ex vino, brodio, aut alio liquore. Idem vitriolum esse putamus ex quo tum vulgo fit ophthalmica aqua (Augensstein vocant, hoc est, lapidem oculorum) tum apud Quercetanum in pharmac. qui libras duas vrinae puerilis per putrefactionem optime separata & purificata temperat cum Thutia, & vitrioli singulis trientibus, & facta aliquot dierum digestionem destillat in cineribus ad siccum, tandemque guttas destillati ophthalmia affectis oculis instillat. Similem compositionem habet in tractatu de signaturis rerum internis, quanquam alio processu. Decem libras vrinae pueri ænopota bene per putrefactionem separata viginti libris vitrioli Romani vel Ungarici itidem probe purificati misce. Diuide in duas cucurbitas, aut Pelicanos capaces. Digere in balneo tepido per octiduum, & in fine aucto calore coque, ut bulliant. Transfer postea in destillatorium. Prima aqua, quæ profluit, oculis est.

Destillatio
vitrioli Crolliana.

Spiritus vitrioli olens.

Spiritus vitrioli dulcis.
Ol. dulce vitrioli.

Sal chalcantibi.

Ophthalmica.

Num vitriolum Leo viridis.
Leo viridis.

Viriditas vitrioli.

Paracelsus ruber Leo sed impostorie propositus. Integrum processum habes apud Basilium Valentini.

Oleum Solis & aurum potabile.

lariis est: Secunda antipodagrica. Destilla vsque ad mellis consistentiam. Hanc in lebetem ferreum infusam coagula, subinde agitando, ne hereat. Fiet massa ex chalcantio, & sale vrina. Hanc ex retorta per gradus ignis, vt in aqua forti fieri solet, destilla, vt procedant spiritus, qui pruina glaciata instar in amplo conceptaculo consistent (Germani Tuffe vocant, estque canities hirsuta arborum à flatibus vapidis hybernis) vis salis armoniaci coagulatiui, qui est in massa. Dantur grana 10. vel 20. ex brodio contra obstructiones epatis, lienis, vesicæ, calculum, &c. Liqueor eius extinguit Gangrenas; vide autorem ipsum, qui & cap. 30. circa finem in Tetrade plura alia in suo sygyrico de vitriolo etiam metallorum promittit. Vnam adhuc quaestionem addimus. Scribit Quercetanus in fine cap. 30. Tetradis, vitriolum esse Leonem viridem Riplai cuius admirandæ potestates satis enumerari & celebrari non possint. Queritur quæ sit huius enunciati vel sententia, vel veritas. Apud professores arcani magisterii duo inueniuntur Leones vnus viridis alter fuluus, seu ruber. Leo viridis est vitrum, inquit Morienus. In Rosario philosophorum est mercurius noster qui Solem deuorat, transiitque in aquam seu oleum permanens, quod aiunt fieri ex Sole per salem fusilem. Inter species, quæ ad compositionem lapidis concurrunt præter aquam fetidam, & album fumum ponitur & Leo viridis, quæ videntur esse illa Riplai: Cum aqua vitæ ponitur ad hominem rubeum, & mulierem candidam, & fuerint hæc tria in vnum colligata, &c. vbi Leo viridis & aqua vitæ sicut & alibi Lac virginis, possunt pro vno sumi. Ita enim & Artefius ex Morieno nimirum, scripsit: Cape Leonem viridem, fumum album, & aquam fetentem. Solue: fac calcem. Fige: solue, & sublima, donec seruum fiat ruber, & mulier alba. Nam cum calx præparata alba facta est, & sublimatum auolat, absolutum est opus. Quidam hæc exponunt de chalcantio, sale, & hydrargyro ex quibus fit sublimatum, quod figitur frequente sublimatione & aqua sua, deinde soluitur in liquorem vntuosum, ex quo aqua exaltatur philosophicis coctionibus per solutiones, & coagulationes donec fiat elixyr album, quod Luna & mulier dicitur, inde quæ seruum ruber ad lapidem rubeum, qui ab aliquibus etiam Leo ruber appellatur. Sed ænigmatica illa non tam facile explicatur. Sane vitriolum viride, præsertim ex ære, sustinet illas passionem. Viriditas est quinta essentia, inquit Isaacus cap. 64. lib. 1. op. min. quam ex vitriolo querimus, quæ & in insignem rubedinem conuertitur. Sensim fieri debet lapillando, cumque iam secibus exutum est, & in stufa sicca pulueratum, viriditas albedine tegitur, sed prodiit iterum recepta humiditate. Ideo exterius eius intro, & interius foras trahendum est ad retinendam animam eius, spiritum, vitam, & quintam essentiam, quod magnum mysterium est in arte nostra. Cum vitriolum hoc pacto paratum est, rubrum est instar rose vel rubini, & hunc 4. Elem. in se perfecta habet, estq; tunc lapis is, quem Deus nobis largitus. Hæc Isaacus, quæ literaliter accipientes quidam dixerunt, indicant Leonem viridem esse vitriolum, quod & Dornæus inter lapides philosophicos reposuit. Epistola de occulta philosophia apud Barnaudum in solo vitriolo, si literam spectamus, artem ponit, aliquibus addentibus metalla pestifera pro fermentis, quod tamen autor Epistolæ repudiat, & fermentum quoque ex vitriolo producit. Reimundo hoc tribuitur: Cape acetum fortissimum. Solue & Leonem viridem in bona quantitate. Destilla per filtrum, seu lacinias. Serua in alembicis seu cucurbitis destillatorii. Si non solum esset totum, effunde plus aceti. Cum solutiones collegisti, destilla eas ad mellis consistentiam. Hæc ex Lullio, quæ secundum litteram chalcanto conueniunt, videtur Quercetanus hunc secutus esse, cum & ipse crystallos confecturus solutionem vitrioli deputat eo vsq; destillare inbeat. Sed in opere arcanorum ista sententia excluditur, reiciturq; vitriolum literale expressis verbis. Paracelsus in Thesauris Thesaurorum, qui est in tomo VI. ex minera cinabari per aquam fortem extrahit essentiam ita vt per crebras affusiones & destillationes vna exeat per alembicum. Destillatum putrefacit per menslem vt fiat separatio. Deinde destillationem instituit primo ignis gradu, quæ dicitur exire aquam & aerem simul, remanente terra & igni. Aquam elicam reddit his quæ manserunt. Digerit: destillat ex cineribus paulatim extrahitque primum aquositatem cum aere, sed aucto calore tandem ignem, seu oleum igneum: quæ separantur.

Terra in fundo dicitur subsistere, quæ mortua vocatur. Hæc ex emta includitur ovo seu globo cæmentatorio, & primo gradu ignis reuerberatur per dies quinque: Deinde secundo gradu item quinque. Ita sublimatur flos quidam igni & terræ communis. Hunc exentum imbibe aqua sua propria secundum artem imbibitionum: cum combibita est aqua, exicca sensim clausa phiala, & coque, donec alba fiat materia. Hanc terram secundo imbibe suo oleo, seu igne. Cum hoc receptum est, exicca sensim, & digere in pellicano, donec lapis fiat ruber. Hunc extrahe, & si qua terrea materia adhæret, eam separa. Lapis ille est RUBER LEO, qui dicitur in ortu(h) inueniri, seu in prima absoluteione lapidis. Hic resoluitur de nouo, & miscetur cum auro per aquam regis soluto: Digeritur; destillaturque vt ante per elementa. Humor qui per alembicum exiit, seruetur. In fundo manet oleositas, quæ dicitur aurum potabile, quod dulcorandum est vini essentia, vt oleum Solis non amplius sit acre. Hoc includitur phialæ Hermeticæ signatæ, & circulat in calore debito, vbi surgendo, descendendoque attenuatur, vt fiat admodum nobile. Si inde transferas in locum frigidum coagulatur, perinde vt solet, quando fit compositio soluti auri, & olei ex argento viuo sublimato: vel cinabari. Coagulatum iterum circulat in calore, iterumque finitur in frigore consistere, idque repetitur tertio. Hæc dicitur Tinctura Solis in suo gradu perfecta. Memento vero te in secunda elementorum destillatione seruasse liquorem destillatum, qui est communis aëri, & aqua.

Iam ergo DE LEONE VIRIDI. Vitriolum veneri(i) exacte præparatum & purificatum (solutionibus, filtrationibus & coagulationibus crebris, vt tinctura pura habeatur sicut Isaacus docuit) per fundatur aqua ab oleo soluti auri per destillationem separata. Ponatur ad putrescendum per menslem. Cum videris segregationem contingere partium, ita vt rubedo innotet liquori albo (gravi & mercuriali) separa innatans à substantia per inclinationem, & rubedinem ex retorta destilla. Destillatum redde relictis, iterumque digere & destilla quousq; procedat albedo, quam rectifica constanter, donec inuenias Leonem viridem clarum ponderosum. Hic porro circulat, coquiturque, vt fiat tinctura, quam circa finem iubet componere ex quarta parte liquoris mineralium, duabus partibus sales rubei

rubei terra, & vna sulphuris solaris, coagulando in pellicano, & iterum soluendo, coagulandoque idque etiam tertio. Hic est lapis ille, qui tinctura Alchymistarum appellatur. Habes quid sit Paracelsi viridis Leo. Sed cum in compositionem lapidis nihil de substantia imperfectorum metallorum veniat, multo minus atramentum aris, tibi de sensu cogitandum erit. Quercetanus in Riplæo est deceptus: videturque ipsi aliud nomen succurrisse aut exemplar aliud. Ita habet Riplæus in præfatione Rotarum: Corpora perfecta cum primo naturaliter calcinatus, nullum corpus immundum ingreditur excepto vno, quod vulgariter vocatur à philosophis Leo viridis, quod est medium coniungendi tincturas inter Solem & Lunam cum perfectione: cum secundo (quod est humiditas vegetabilis, reuiuificans: & quod prius erat mortuum) ambo principia materialia debent solui, & formalia: Cum tertio: (quod est humiditas maxime permanens, incombustibilis, & vinctuosa in sua natura) Hermes arbor in cineres comburitur, &c. Iuxta hæc Leo viridis est immundum corpus quo Sol & Luna coniunguntur. Ergo ille Leo ante istam coniunctionem non dicitur. In coniunctione Solis, id est, calcis auri solutæ, & Lunæ, id est, elixyris mercurialis, medium est, utpote crudus & incōcoctus spiritus si respiciamus ad qualitatem priorum duorum. Vnde vides Leonem istum qui Solem & Lunam deuorat nihil esse de vitriolo minerali quod Lacerta viridis, non Leo ab Hermeticis solet appellari: Sed liquorem mercurialem, qui si vitriolum æris dicitur, parabolice & æquiuoce dicitur. Sicut enim oleum ex vitriolo paratum solutiuum est auri & argenti, ita liquor mercurialis Solis, & Lunæ, sine qua solutione nec coniungi possunt nec commisceri & vna manere. Ut apertius rem intelligas, attende ad ea quæ idem Riplæus habet in Porta sexta. Mineralia inquit, nutriuntur humido radicali, quod eorum erat principium, non prætergrediente suam speciem in vno eodemque vase. Ibi conuertimus rursus vnam rem in aliam in suam (scilicet) matrem aquam, quando transferuntur de statu in statum, usque quo natura eos perducit in vnam substantiam ex aqua regeneratam. Ita sperma est in sua specie alteratum, aptum in similitudine suam speciem multiplicare. Tempore huius naturalis processus dum sperma conceptum crescit, substantia nutritur suo proprio menstruo, quod aqua solum & terra produxit cuius COLOR EST VIRIDIS proprio aspectu, ac eo ipso tempore Sol abscondit lumen suum, capiens cursum nocte per septentrionem. Hoc dictum menstruum est sanguis nostri LEONIS VIRIDIS ET NON VITRIOLI. Domina venis veritatem huius tibi poterit aperire, si eam ab initio consiliariam aduoces: Qui sanguis extractus ex prædicto Leone ob defectum caloris non habuit perfectam coctionem. (k) Hic sanguis vocatur nostrum secretum menstruum, cum quo nostrum sperma nutritur temperatè quando ipsum conuertit in feces corporales, & fit album, & perfectè siccum fixumque in suo proprio corpore; potestque tunc bene videri bis coctus sanguis, albißimum Diadema istius operis. Intellige, quod ignea nostra aqua sic acuta vocatur menstrualis & qua, in quaterra nostra soluta est & naturaliter calcinata per congelationem ut nunquam possint diuidi, &c. Plura descripsimus ut diligenter perpendas locum: Et simul ex porta quinta hoc axioma repetere: Quicquid Sophista garriat, sulphur nostrum & mercurius sunt in metallis tantum. Iam cogitare possis de mercurio veneris, cuius vitriolum allumebat & paracellus. Riplæus iubet venerem ab initio consiliariam adhibere: & menstruum nostrum dicit aspectu esse viride. Iam mercurius veneris est talis. Sub viriditate inquirunt alii, latitat nigredo; sub hac albedo; & tandem citrinitas cum rubedine. Omnia nimirum videntur astipulari aeris mercurio. Quod autem scriptum est; sanguis nostri Leonis viridis & NON vitrioli, id mutatum intuenitur in aliis exemplaribus quæ negationem non agnoscunt. Quercetanus ergo adhuc bene diuinasse creditur. Nam mercurius veneris esset sanguis Leonis viridis, qui secundum quosdam non producit nisi æs in crystallos per aquam mercurialem sit mutatum. Illi crystallos quid aliud sint quam vitriolum æris? Sic Penotus cum ex auro vult efficere mercurium id prius calcinat per regiari, & sulphur; Deinde in crystallos facta resolutione per regiam perducit, ex quibus sublimat puluisculum qui per tartarum duplum in argentum viuum mutatur. Vide finem operis quod inscribitur: Egidii de vado Dialogus cum tractatibus variis à Penotu collectis.

Idem Penotus de materia lapidis ex Isaac scribit, eam ita esse soluendam, ut semper eius operationes in balneo fiant donec in leonem viridem vertatur: postea soluatur aqua rois Maii: vel si per se soluatur in humido (deliquio) solutum euporetur, donec humiditas eo usque consumpta sit ut superficies pellicula obtegi incipiat & in cella lapilli consistant, ex quibus albus pulvis reuerberatione rubescere debeat. Hæc quoque astipulantur vitriolo. Rosarius: Sal metallorum dat soluere mercurium in aquam plurimam sublimo (id alias facit spiritus salis armeni fixi) Et illud mixtum coagulatum erit perfecta medicina. Vitriolum Romanum habet naturam Lapidis metallorum. Qui scit salem, & eius solutionem ille scit secretum occultum antiquorum sapientum, &c. Verum hæc omnia parabolica esse docet autora colutgens, & ipse Rosarius mercurium frigidum humidum ait esse Leonem viridem, aerium, volaticum, cuius simile in mundo non sit, &c. Si attendisti ad verba, mentemque Riplæi, viridis ille Leo est extractum artis philosophici, non vulgaris metalli: Et vocatur vitriolum, quia ut hoc ex albedine in rubedinem mutatur, ita & elixyr, habetque similes condiciones plures. Vitriolum quidem in omni metallo & marcasita naturali est. Itaque etiam per attem elicetur. Idem habet ignem metallicum & sulphur quo per sublimationem imprægnatur argentum viuum, fitque ex frigido humido calidum siccum: Sed neque Leo ipse est, neque Leonis sanguis. In principio est, viscosa humiditas. Hæc soluitur in aquam claram, qua porro philosophica putrefactione nigrescit, ex nigritie per viriditatem (ibi plumbum, hic æs dicitur) in albedinem transit, fitque terra alba lionialis. Hæc resoluitur secundo, & decoquitur ex nigritie in albedinem, qua coagulata vocatur elixyr. Hoc iam soluitur mercurio homogeneo, seu aqua, & fit Leo viridis, qui in solutione sua etiam sanguis Leonis dicitur. In hunc similiter solutum aurum immergis, quod dum in eo philosophice consumitur, efficitur ut dicamus Solem deuorari à Leone viridi, & verti in eius sanguinem, substantiam, & naturam. (l) Nam ille mercurius iam absorpta Luna, hoc est, matre sua, qua ipsum parit simul (Ita philosophantur de elixyre albo aëreo) acumen veluti salis

Leo viridis Riplæi. Vide in sexta monade septadis Hermetica plura de sententia Riplæi, & Sedin uog. Vnde animaduertis aliquando esse lapidem aurificum super quo apparet viriditas & in fulmine auri: Est & cum mystice accipitur de corpore nigro & immundo in fundo vitri, quod abluatur per suam antiquam, &c.

Auri mercurium.

Leo viridis ex lapidis materia.

Sal metallorum.

Lapidis præcessus.

armeniaci acquisiuit, vt possit etiam aurum absorbere, & in suam naturam, seu primam materiam, volaticumque succum conuertere, id quod expresse patet ex figura quoq; Rosarii. Potest quidem etiam cum adhuc solus est philosophorum mercurius, seu aqua, Leo viridis & virgo dici: Nullius enim matrimonio est contaminatus: Sed notanter non ante commitionem trium sic appellatur, vt sit simul medium coniungens elixyr, & fermentum. Vide viridis Leo, vitriolum istud medicum extra magisterium esse non potest, nisi parabolicè.

- (a) Quercetanus in tetrade pag. 355. Vngaricum optimum esse scribit, quod affricum cultro inducit colorem eris. Romanum vitiosum, saepeque ochra aurea spoliaturum esse, alias si integrum sit, etiam probat, vt & Cyprium sapphyrinum magna solis portione prae ditum, licet pretiosum.
- (b) Tinctura vox hic est equiuoca. In operibus mineralibus Isaaci lib. 2. c. 64. genuina viridis commendatur, qua seruari debet: amissa enim Q. e. amissa iudicatur. Apud Paracelsum est oleum vitrioli viride, nempe lib. 1. tract. 11. c. 15. maioris chirurgiae. Id eius tinctura appellari potest.
- (c) De sulphure vitriolato apud Paracelsum in tractatu de sulphure tomo vj. plura habentur, & inter cetera etiam haec: Omnia sulphura à salibus vitriolati sunt stupefactiua, narcotica, anodyna, somnifera, non modo opiatice, sed sine omni noxa, à natura ipsa id sulphur decoctum est, prae paratum & correctum, ad quod confugiendum in morbo qui sine anodyno non possunt curari. Quo modo pareretur, & inueniatur, in processibus chymicis habetur. Id autem quod ex vitriolo est, notissimum est, & per se fixum: Habet & dulcedinem, ita vt à gallinis deuoretur, & eas in somnum coniciat absque damno: sedat dolores omnes, refrigerat calores &c. antecedere debet in morbo, & sequi confortatiuum, &c. vocatur sulphur philosophorum ad longam vitam faciens. Scire debes quemodo graduetur, separetur, purificetur. Hac ibi. In maioris chirurgiae parte 2. tractat. 2. cap. 9. omne vitriolum sulphur stupefactiuum continet. Videat iam Harimannus num suum elixyr respondet proprietatibus & attributis paracelsi, quando debet esse anodynum istud paracelsi. Dum philosophorum esse dicitur, aliud quid indicari videtur. In vitriolo quidem praestans sit: Sed cum omne sulphur atramentum participet, ceteris sulphuris speciebus non deerit.
- Quantum attinet Nepenthes Quercetani per sulphur vitriolatum sine opio, id circumferunt studiose ex officina laboratoria eius à ministro diuenditum, ipseque indicat ingredientia in fine consiliorum. Alii exhibent descriptionem hanc, quae etiam typus est excusae: Ex sulphure vitriolati narcotici 3j. per spiritum vini mistum spir. sulph. acidi, vel vitrioli acratum, extrahere tincturam. Extractions in vitro serua. Extrahere etiam essentiam ex opii vicia priore modo. Duas extractions confunde. Tertio cum spiritu vini iuniperato extrahere essentiam ex sp. Diambra 3ij. in balneo vapido. Sepone extractionem. Quarto ex semencia mumiæ extrahere tincturam per vini spiritum. Extractionem misce primis duabus, vt & extractionem ex croci odorati orient. 3j. itidem spiritu vini factam. Extractions istas confusas in loco tepido serua per dies xv. indies bene agitando. Tandem spiritum vini abstrahere per balneum. Reliquis adde extracti Castorii 3ij. & extractionem Diambra seruata. Digere per mensem saepe agitando, donec omnis grauis odor abeat. Tunc adde tinctura coral. succini pellucidam prop. an. 3j. sis de corde cerui 3B. Tinctura auri 3B. contempera in mortario, & immisce ol. succini, macis, cinam. an. 3j. Deme aliquam partem de mistura, & serua pro feminis vieri suffocationi obnoxii. Reliqua adde moschi 3B. aut conf. alhermes 3B. Exicca loco temperato ad eam consistentiam qua fingi queant pilulae. Hac est descriptio omnium famosissima; sed vt tincturam auri adhibeant phar. ma. op. vereor, & cetera recte faciant. Diffusus autor soli sulphuri vitriolato adiecit opium.
- (d) Nota, quod descriptio male accommodatur sulphuri vitriolato, cum sit laceria rubra seu serpentis rubri, qui deuorat suam caudam. Vide onomasticum Dornae in colcotare, vbi laceriam viridam docet prae parare ex colcotare & aqua propria.
- (e) Paracels. lib. 10. de tumoribus ex vitriolo eris in colcotar redactio per aquam pluuiam extrahit rubedinem. Ex hac coagulata iterum extrahit subtiliorem, idque quinquies vel sexies repetit, donec lapsus sit gustu dulcis. Hac rubedo videtur seu species sulphuris anodyni apud ipsum esse, seu corpus. Adhibet ad vlcera corrosiua.
- (f) Communiter quatuor vitrioli librae miscentur laterum fragmenta ad lib. 5. Recipiens magnum retorta aptatur iunctura luto salso linuntur. Igni per gradus datur horis 10. donec retorta candeat. Inde valide intenditur per alias 10. vel 12. horas. Rectificatio fit per abstractionem phlegmatis in cineribus. Ita fit & salu communis rostri spiritus, si misceatur sal cum tribus partibus bolis receptacula continente libram aquam stillatitia, &c.
- (g) Vide Peroti chymica pag. 68. & 69. vbi compositum oleum exhibet: item praestantissimum suo iudicio pag. 67. Grisebeckius purgatum optime misceat spiritu vini praestantissimo, vt pasta fiat, ad tollendam corrosiuam, quam habet. Inde destillat per gradus. Rectificat demum abstrahendo vini spiritum & phlegma: acidum purum seruat, & circulando exaltat.
- (h) Occasus in opere secreto est nigredinis initium. Septentrio medium: Inde in ortum tenditur, fitque elixyr album, & in rubeo lapide accedit meridies, cum rubedo perfecta apparet.
- (i) Vitriolum veneris docet prae parare Crollius. Alii cremant cupri laminas aut squamas, donec puluerari & in calcem teri possint. Hac aceto stillatitia maceratur horis 24. Acetum tinctum effunditur, & apponitur nouum. facta repetitione, donec non amplius tingat. Collectum acetum filtratur, & destillatur vsque ad quartam partem remanentiam. Ex hac in loco frigido consistunt lapilli. Si quod dilatum restat, id denuo coquitur & congelatur. Vitriolum viride obscurum est quidem, sed fit caruleum, si aqua destillata communi soluat, digeratur, fileretur & coaguletur, vt prius.

(k) Non

- (k) Non vnus est sensus huius termini. i. vocatur aqua mercurialis, in qua aurum soluitur solutione vera.
2. Leo crudus est, elixyr imperfectum & nondam fermentatum. 3. Lapis iam fermentatus primum idem accipit nomen, cumque imbibitur, vt fluere incipiat, dicitur sanguinem emittere, & ille liquor eius sanguis vocatur. 4. Medicina quoque, quando exaltata est noua fermentatione, Leo viridis appellatur, qui item in sanguinem resoluitur, imbibendo. 5. Aliquando est dispositio secreta materia. 6. Aliquando vitriolum viride, &c.
(l) Leo viridis philosophorum, & Quercetani non possunt idem esse; quia illi suum ponunt in lapidē aurifici confectione: hic in medicina pharmaceutica. Cum ergo Ripleus de magisterio aurifico scripserit, vitriolum Quercetani non potuit leonem viridem appellare. Vide Bernhardum de temerario circa vitriolum labore. Richardus expresse negat ex atramento fieri, licet illi metalla purgari queant.

C A P V T X V.

De Sulphure hypomnema.

Sulphur chymicorum non est vnus generis, & naturæ. In mineris corporeum natium inuenitur, quod statim est suum, & ideo *ἀπὸ τοῦ* dicitur, vt potest ignem conflatorem non expertum, quale in Hybernia, & alicubi in Polonia, Calabria & aliis locis sponte naturæ productum intelligimus, fissile dictum, quod Crollius putat pro floribus artificiosis esse posse: Et sane vbi loca ardentia bitumine & sulphure sunt, ibi resolutum, protrusumque aut proflatum sulphur circa spiracula purius concretere non est mirum, Vulcano naturæ artem quandam in magnis vasis exercente, sulphurque spiritaliter protrudente & eleuante, vt in sublimatoriis chymicorum fieri solet; Alicubi tamen etiam quasi efflorescit, aut in rimis lapidum consistit ad instar sudoris coagulati. Vnde venarum modo per mineras suas distributum discutrit. Sæpe conspicitur etiam foris adherere lapidibus, vt possit de- cuti. Id ferè rubrum, pallidum, aut viride est. In Carniola tradunt effodi rubrum quoddam singulare, quod nec at det, vt alia sulphura, nec fœtet, diciturque *terra instar igne admoti fluere*, cuius bonitatem explorant inter duas ferreas laminas modice ignitas. Si enim inter illas compressum fuit fluxu cere sine fœtore, & rubredinem relinquit, genuinum censetur, & bonum. Id fuit etiam candela admotum, licet & argentum rude rubrum. Quid sit vniuocum sulphur, an *sandaraca*, species nimirum quædam arsenici aurei non ita venenati vt arsenicum rubrum commune, an *flos marcasitæ rubra*, aut etiam *minium natium*, quod contra epilepsiam Crato, Quercetanus & alii commendant, contendunt eruditi. Natura varie miscet succos. Vnde sæpe fit, vt in cuniculis consistant quidam quos non possis ad vllum simplex genus referre. It illud rubrum sulphur vniuocum quidem sulphur nō est, attamen cognatum quid esse nil prohibet, nec dubitant philosophi *arsenicum compar sulphuris* appellare. Cum *calacemum* ignibus addito halinitro exerceremus, solueremusque; iticipiebat & ipsum ardere magna flamma qua omnino exuebat metallicam naturam, inq; albam fauillam instar Pompholygis abibat, magno quidem cū fumo, sed absq; fœtore sulphureo, vnde iudicabamus esse cognatum *arsenico puro & cocto*, quod veneni nihil habet; vnde & licet multum de illo fumo attraxissemus, nihil tamen inde sumus passi. Sit ergo ille *ruber succus de genere arsenici veneno exhausti*, quo modo etiam comune potest elaborari, vt ex virulento fiat salubre & innoxium. Sulphur autem appellatur æquiuocè iuxta disciplinam & consuetudinem Hermeticorum parabolicorum, seu symbolicorum qui vt falis vocabulo comprehendunt omnes succos minerales in humore aqueo & elementari diffuentes, vitriolum, alumen, armoniacum, halonitrum, aphronitrum, salem fossilem, excoctitium, &c. ita appellatione sulphuris complectuntur sulphur fissile, auripigmentum, sandaracam Græcorum, arsenicum, Realgar, bicumen, succinum, sulphur conflatum arte & similia. Est in mineris etiam sulphuris vena, in qua nō actus, sed potentia est; Hoc quoque viuum appellant officinæ, & lapidem impurum totum assumunt, cum iubentur viuum sulphur capere; magno errore medicorum istam incuriam dissimulantium. Nascitur fere etiam in marcasitis metallicis, ex quibus non raro ante metalli excoctionem est separandum, probantque chymici maximè *sulphur marcasitæ aureæ*, quam & *virum rufum* nominant, & sulphur ex eo *sanguinem viri rufi*, quod & sulphur verum rubeum est. Qui philosophos literaliter interpretantur, putant tale sulphur esse *principium metallorum masculinum*, argento viuo sœmineo existente, ita vt illud metallis formam det, hoc materiam suppediet. In hac sententia sunt etiam vulgares metallurgi, flores, & excoctores. Quia enim odor sulphureus & flamma inter excoquendum venas, imo & cum æs ad regulam recoquitur, apparet cum fluxu argenti viui, hinc coniiciunt sulphur & hydrargyrum esse *materiam metallorum*. Sed hoc argumento etiam bitumen, & ethalanthum cum arsenico fovent. Aliud est, cum materia coincidere & inueniri in mineris sulphur; aliud ex sulphure constitui. Ideo & temere laborant, qui sulphur commune & argentum viuum aliquando & sibio adiecto cinabarim faciunt, indeque aurum & argentum querunt, quod satis ostendit Bernhardus, qui inter alias laborantium vanitates, irritosque conatus ponit etiam studium sulphuris albi, rubei, cærulei, cinerei, flauī, &c. vnde plus fœtoris, quam lucri. Primis temporibus diuulgatæ Paracelsi disciplinæ sulphur rubeum cupidissimè quærebatur, idque debebat esse fissile, & natium. Doornheuserus asserbat, id esse sandaracam rubram. Quidam cinabarim proponebant, & in hac studiose elaborabant, crediturque adhuc operæ precium in ea inueniri si quis recte procedat, nosque descriptiones plures, easque satis accuratas vidimus, atque etiam in publicum dedimus. (a) Plærisque placuit *antimonii sulphur & tinctura rubra* vt patet ex Suctenio, Basilio monacho & aliis. Sed omnino etiam si cum illis mineris, in quibus metallorum principia inueniuntur, sit sulphur quoque minerale, corpusculum, vt etiam cum vitriolo concresecit ita, vt alicubi (in mineris ærosis & vitriolicis propè Salisbur-

Calacemum
inflammabile.

Nunquam
arsenici,
& Cobaltum

Sulphuris
vox æqui-
uoca.

Cinabaris
Sulgaris fra-
stra à multis
tentata in
metallorum
mutari.

gum, vt scribit Crollius) dum vitriolum excoquitur ex vena sua, in caminum euolet, ibique pollinis specie condensetur: tamen ipsum per se in sua substantia semen metallorum non est. Bernhardus vult, hoc semen ex elementis constitui primum, vt & mercurium, illudque esse patrem, hunc matrem: Dicitur aliquando ignis natura, & inuisibiliter inest in mercurio, in quo quicquid quæritur artifices, esse perhibetur. Hunc ignem in vitriolo maxime agnoscunt, quanquam & in bitumine, stibio, sulphureq; vulgarialiquando inueniatur, vt & in autipigmento vnde hæc mineralia plerumq; sunt cum venis metallorum: sed non ideo est in his simpliciter, cum eadem mineralia sapissime sint sterilia, & nihil seminis metallici contineant. Sic vulgare argentum viuum non raro vacat seminea virtute, quanquam corpus, materiaque esse metallorum dicatur: vnde cum ad autem lapidis assumitur, non quoduis conducit, sed id quod in se habet principium femineum, & passiuum metallorum, cui semen masculinum additum, iam completam primam metallorum materiam constituat. Ita vitrumq; non minerale, & fossile simpliciter est, sed simul metallicum. In anatomia Hermetica alias sulphur dicitur principium terræ calidum siccum de natura ignis, aut æris, vnde & fere inflammabile est, & pingue. Sed de tali sulphure iam non agimus, vt nec de sulphure æquiuoco, & essentiali metallis. Aut natura, aut arte purum minerale, fossile, inflammabile, vt vulgo quoq; agnoscitur, intelligimus: quod si non omnino putum sit, aut etiam adhuc in sua vena; arte simul depuratur, & elaboratur. Quæritur cum in artificis chymicis argentum viuum ex cinabari purum elgatur, quod videntur Quercetani placuisse, an non comuni præferendum similiter sit sulphur vel quod ex cinabari reducitur, vel ex chalcantho proliatur, dum ex vena sua excoquitur: vel etiam quod ex stibio colligitur. Hæc enim sulphura videntur peculiariter affecta esse, & sic elaborata, vt plus emolumenti possint afferre in medicina, quam quod se per se purum in mineris consiluit, seu extrahitur artis confessorie studio. Argumento sunt materia ipsæ. Nam cinabaris, stibium, atramentum, præclaram vim medicam habent. Quid ni & eorum sulphura? Non tamen contemnuntur ista, si præsto sint; sed cum ad essentias è sulphure indigeamus aliqua copia, redimimus olei & operæ non parum, si eligimus vel id quod ex aurea marcalitha copiosius excoquitur, vel aliud purum, quod si aliqua videtur immundum esse, repurgatur sublimatione; vel coctione cum lixiuo aceto, quod possit adherentes alluiones, & noxiam pinguedinem detergere: vel cum rore nato, aut hydromelite, aut aqua mellis: aliquando & aquis fortibus eluitur, sed submissa postea ex dulci coctione. Nonnunquam per ceram repurgatur ita vt cum cera eliquetur, effundaturque in aquam, vbi denuo se parantur, quod si aliquoties eam noua repetitur, corrigitur factoris sulphuris, & inducitur quadam qualitas ad medicinam commodior. Hæc correctio etiam sublimatione simplici melior est. Cum igneum calorem simul emendare volumus, postquam id rore melleo aliquoties coximus, transferimus in acetum ex vino aceto: quidam stillatitium malunt. Sed pro abstersione, & emendatione igneorum halituum satis est aceto non destillatum nisi per lacinias. Aceti vero vis eluenda iterum est aqua mellis, vel pluuia stillantia. Quacunque vero industria præparetur, chymici ex eo faciunt flores simplices & compositos: Deinde oleum duplex, vnum inter a, alterum extra corpus: Prætere spiritum acidum ex flagrantis halitu acido & acri, quod peti de fit ac si quis cedriam ex carbonationum tumulis, seu pyramidibus, aut aquam ex caminis colligeret. Fumi enim acres consistunt, faciuntque ludæ caminos. Ardenti sulphuri pro camino est galea vitrea, vel campana, aut cucurbita retorta præsesto fundo. Sed hic spiritus essentialiter elaboratus non parum momenti habet in medicina. Quidam etiam oleum vocant: Sed æquiuocè. Illa vero olea destillatione fiunt, & sunt tanquam naphtha quadam, aut petroleum per resolutionem vi ignis factum. Fœtore valde molestum est, nisi quis sciat per acetum stillatitium eluere, & aqua rosacea molliata emendare graucolentiam. Artis est id ex sulphure elicere, placereque aliquibus magis vena. Sed si ignem modereris, opus felicius cadit. Quidam cum aceto, aut lixiuo destillant, sicut & succinum. Alii adiiciunt resas, aut laterum grumos: quæ de se in Alhymia.

Electio sulphuris.

Sulphura correctio per ceram.

Spiritus acidus sulphuris.

Correctio factoris in sulphure.

Balsama ex sulphure.

Balsamum sulphuris ad Empyos.

Rubinus sulphuris.

Correctio factoris fit melius primum præparatione, de qua ante: deinde olei ipsius iam facti abluione per acetum rosaceum, aut repetita aliquoties ab eodem destillatione: Et sic correctum vocant oleum sulphuris intra corpus. Destillatur & à calce lous, vel Lichargio, & ad vsus externos. Verum ad hos non opus erat labore tanto. Nam sufficit resolutio per aliquod iam actum oleum, aut sperma ceti, vel butyrum, & similia, quibus aliquoties incoctum resolutur. Hinc nascitur, quod Balsamum vocant, variis scopis accommodandum. Est cum simpliciter coquitur oleo oliuarum puro: Est cum rosaceo, violaceo, Hypericino, scorpionum, & similibus. Purior fit balsamus cum spiritu Terebinthinæ in phiola, vel cucurbita in cineribus, vel arena dissoluitur, vbi aliquando caphura adiicitur, aut myrrha, vel Tamarhaca, caruana, gummi corticosum, styrax, manna, viscum Guaiaci seu resina cum similibus. Ita solum etiam destillari potest vt tenuius euadat: rore balsamorum stillatitiorum. Fœtor tollitur quidem abluitionibus per acetum rosaceum, & ex eodem repetita destillatione, vt & empyreuma succinini olei: Sed idem potest corrigi extractis odoratis, & oleis convenientibus, vt Caryophyllorum, macis, nucis, rosarum oleo, vel spiritu citri, croco, molcho, ambræ, &c. Balsamus sulphuris corrigitur etiam destillatione à proprio suo aceto, vel spiritu vitrioli. Quantum præstare possit in chirurgia. Rulandus in centuriis connotauit, quo remittimus studiosos. Nos aliquando empyo & hinc phthisico dedimus desperato, ex decocto Helenii radicum: qui eiectione magna purulentæ copia conualuit. In pulmonum, aliorumque viscerum vlcibus insignis est medicamentum. Rectius datur in forma soluta quam coagulata florum, aut rubini, nisi hæc ita sint præparata vt in lixiuo dissoluant. Est autem Rubinus nihil aliud quam tinctura per spiritum vini iuniperi aut similem ex solato sulphure seu balsamo extracta, & coagulata. Hæc repetitis extractionibus, ita vt semel extracta iterum extrahatur, fit valde pura, atque etiam translucida.

Si lo-

Si solute addas solum saccharum crystallinum multum, & coagules more lapillorum, obtines medicamentum ad pulmonum & thoracis mala perquam egregium, quod in quouis liquore commendo diffundere potest. Sin a. mauis, in clura: siccam miscibus soluto sacchari crystallini, & rotulas, seu tabulas conficies, addito si opus erit extracto radicum Ireos, Elenii, Ambaro, quod Crato peculiare sulphur ad pulmones esse dicitur. Ita & flores temperantur, praesertim cordis gratia addita croci in clura, sale perlato & corallano. Verum haec ingeniosi varie commiscere pro vt scopi exigunt, sciunt. Crollius mentionem facit aquae acidae & lactis sulphurei quod prodit dum flores seu simplices, seu compositi fiunt, & quoddam (quod scilicet simpliciter) & primis compositi sublimationibus exit) rectificat balneo. Id autem quod ab vltima compositione eleuatione prodit, cum iam per se essentiale sit, priori tantum miscet. Vocat ens, seu lac balsami, cuius idem usus sit, qui florum, de quo vide Basilicam p. 233.

Sed cauendum in talibus, ne cuiusquam temeritati prostituantur. Ens, aqua, & mater balsami fiunt etiam ex balsamis compositis: Item aqua eiusmodi procedit cum per canales, & collas sulphur ex marcalithis, & aliis venis, praesertim attramentosis excoquitur: sed externi usus potius in medicina, videturque illud lac potius destinandum esse vlcibus putridis, Gangranis, & tumoribus, aut etiam arthriticis doloribus, quam addicendum omni vsui florum. Describit autem flores suos Crollius materiam inter ita vt primum fieri iubeat ex sulphuris citrini libra, salis fusi, & vitrioli Vngarici purificati singulis se libris, quae mista per alembicum reddant primam aquam, & flores in eam eleuent. Hi bis, cum nouo sale & vitriolo sublimantur, & quarto (addita myrrha, aloe, croco, terra sigillata & saccharo ex dimidia parte facit rotulas pe thorales) cum colorare, sale fuso, myrrha, thure, aloe succotrina, mastiche & croco: ex quibus secunda aqua seu lac elicitur. Inde potes aestimare de huius lactis viribus. Quater sal & vitriolum ad sulphur accedunt. Inde necesse sane est admodum acrem, & corrosiuam aquam nasci, quam myrrha, thus, aloe, crocus, mastix non correxerint. Et si Crollius studio aliquo in emendatione est usus, non statim etiam tumultuarii laboratores, qui tamen hinc auctoritatem suis ioculis conciliare satagunt. Ceterum quod ad flores ipsos attinet, non possumus non diligentem eorum descriptionem studiosis commendare, vt sibi ab erroribus qui accidere possunt eo magis caueant. Aqua vero illa acida vitriolata maneat in externis, nisi soluto crystallini sacchari multo eius pauca dosis diluatur. Sed quid est cur tunc non velimus vt solius sulphuris inter sublimandum prodeunte liquore, qualis etiam per latus, & descensum exire potest? Cui non spiritu ex campana? Si vitrioli viribus opus est, in sulphure eas habemus, aut si requiramus euidentiores, commisceamus utrumque spiritum, si amulq; se mutua actione contemperare. Misturam cum iulepo saccharino porrigamus. Nota tamen hoc quoque. Aqua illa acida & lactea potest emendari spiritu vini aromatizzato saepius vna macerato, & destillato. Eodem dulcificare possumus vt spiritum vitrioli, ita sulphuris, vt oleum suauiter habeamus ad scopos internarum sanationum, atque etiam putredinum, & malignitatum pestiferarum abigendarum.

De praxi florum & spiritus non opus est pluribus, cum sufficientissime utrumque sit descriptum a multis, atque etiam in Alchymia, synagmate & supra de spiritu actum. Quod ad Quercetanus attinet, mirum pronuntiatum eius legimus in Alexicaco p. 378. Descripserat opiatam contra pestem, quae praeter alia capis flores sulphuris & spiritum, & dicitur conuenire biliosis quibus iecurae stuat. At obijci sulphur poterat. Vt declinet obiectum, iubet internum nucleum, & essentiam sulphuris considerare. Etenim, inquit, si quis penitiores illius partes introspectat, inueniet ipsum spiritu acido & vitriolico praeditum quod VALDE REFRIGERAT, & consistit omnibus corruptionibus. Hic ille putauit se excolatum. Sed cogitationibus internae anatomiae occupatus aliquid quidem dixit de spiritu iam resoluto, at nihil de floribus quibus adhuc ille spiritus est implicatus. Deinde contra ceterorum chymicorum mentem dixit acidum eleum valde refrigerare, quod constat adeo acre, esse vt etiam mercurium & perlas calcinet. Acria vero sunt calida. Qui item contra qualitates aceti Galenicis disputant, negant frigoris esse acorem, cum vitriolum, & sulphur acidum liquorem reddant, vt & lignorum fumi, & descensoriae destillationes, quae omnia sunt calida. Aestimatur autem essentia viribus integri. Ipse Quercetanus aciditatem acceptam resecte sal armoniaco in tractatu de medicina praesca materia p. 21. & alio. At sal armeniacum, quante est caliditate? Ex eo, & sublimato sit ignis Gehenna. Idem addit cum comuni forti regiam efficit auri corrosiuam. Est & oleum vitrioli rubeum abstracto spiritu acidissimum: atque etiam auri solutiuum, vt viti te gia assequatur. Aqua quae exit ex florum sublimatione item est acida. Acida & illa est in quatuor sublimati argenti viui butyrum agitur, vt & illa in qua abluitur mercurius vitae. Haec certe non sunt frigida. Libenter vteremur excusatione Galenica, nempe in eodem medicamento composito diuersarum facultatum esse partes: sed id chymica elaboratio non permittit. Neq; n. phlegmaticus spiritus est tantum acidus, sed ipse purus, & essentialis. Quidam chymici balbutire dicunt vitrioli acorem. Inde colligi potest ex pari de aciditate sulphuris. Sed ambigunt se, & mercurialiter habere ad omnem elementarem qualitatem, non est valde refrigerare. Hoc ergo deueniendum est vt dicamus aciditatem in illis non esse elementarem, sed arthem & essentialem, ideoq; non venire sub censum elementarium caloris, aut frigoris. Poss; tamen cum vitriolo esse, quod admodum in illa opiatam multa sunt frigida quibus sulphur contemperatur. Quod a. quidam argumentatur a sulphure cum igne familiaritate, vt inde calidum esse conuincant, id non potest exemplo caphtarum refelli, quae esse etiam medico chymici spiritus inclusos, vt & halonitrum, frigida est, sed quae rōe flagrat, non excedit genus sulphureorum, sicut & halonitrum de cuius anatomia Quercet. sic differit, vt statuat in eo esse naturam ancipitem n. asculam & femininam, mercurialem, & sulphuream &c. Quis nescit sulphur essentialiale haberi pro igne natura, cuius est: etiam elementarem ignem superant? Verum excusandus est bonus Quercetanus. Disputauit contra Galenicis suos ex ipsorum sententia. Qui aciditatem putat ex frigore esse, ut cogitur sateri spiritum sulphuris & vitrioli admodum refrigerare, quia valde est acidus. Ita Aristoteles aliquando non ex suis fundamentis, sed aduersariorum opinionibus rationes ducit.

Num flores
natiui per-
mutari pos-
sint artificia
lib. & contra

Alia quaestio est de floribus. Crollius natiuos putat substitui posse artificialibus. Iuuenat Aristotelis argumento, quo nihil interesse statuitur naturalibus an artificialibus instrumentis quid coquatur. Quo item igne artifex utitur, eo & natura. Sulphur scissile, inquit, cum floribus arte paratis nulla prorsus repugnat.

Num sul-
phur rubeū
mutandum
in florum ar-
tificio.

At quo modo parantur artificiales? A sale & vitriolo sublimatur sulphur adeo pure, ut caput mortuum in qualibet sublimatione fiat friabile, & porosum, nec amplius ardeat injectum prunis, quamquam perire aliquid necesse sit, si à tribus libris ter sublimatis vnciae 20. florum restant. Num etiam naturae Vulcanus sublimat ter à sale, & vitriolo? Imo inquam etiam à bitumine, & aliis mineris intermixtis: Et forte non semper adest corporeum atramentum, & sal. Quod si compositionem spectes, & sublimationem à colcotare, myrrha, & croco, minus illud dicere possis. Videndum, an Crollius quoque aliqua excusari possit, nempe in usu pectorali perinde esse, siue scissile natiuum habeamus, siue flores simplices, quamquam fatendum sit, si vitriolum adhibeamus augeri in artificialibus vim atramentosam, quae in mere naturali non potest tanto gradu esse. *Alia quaestio: Crollius eligit sulphur flauissimum, quo excoctum intelligit:* (nam natiuum purum iam flos est nec eget elaboratione) repudiatur rubeum, argumento quia habeat multum arsenici, & realgaris, ideoque non debeat in medicina adhiberi.

At (b) inquam, bone Crolli, argumento coloris magis suspectum est flauissimum, cum realgar & arsenicum iidem sint lutea, tantoque perniciosiora. Luteum arsenicum sulphuris frater est, aut soror. Si rubrum sulphur ex aurea marcasitha extrahitur, aut flauum in rubrum mutatur per ceram, non repudiatur. Deinde omne sulphurintus rubet. Ideo & tinctura rubra, rubinusque inde fit ad medicinam singularis.

Collatio fl.
sulphuris.

Aliis argumentis probandum est rubrum sulphur esse sandaracale, nempe ex venae commistione, aut vicina arsenici fodina, aut halitibus perniciosis, & effectu in perimendis muscis, muribus & similibus. Medicus autem chymicus si tale sulphur occurrat, non ignorabit correctionum modos, quos & in ipso arsenico agnoscit.

Rubinus
sulphuris.

Hoc quoque interrogant Tyrones: Quercetanus in pharmacopoea flores sulphuris parare iubet ex aequalibus sulphuris & colcotari perfecte rubificatis, nempe eo consilio ut à fixo colcotare in fundo retineantur feces sulphuris: Et hoc prima vice: Secunda sublimatum solo saccharo, ad asthma, aliosque affectus pulmonum. Ex iisdem etiam per spiritum terebinthinae solutis rubinum sulphuris spiritui vini extrahit ad phthisin, & vlcera pulmonum. At Crollius salem & vitriolum quater adiicit, ter quidem simplicibus, ut vocat, quantum compositis. Vter rectius? Videtur quidem sal abstergere impuritates sulphuris: sed vna etiam sublimari adeo, ut tandem fiat flores albi & perspicui, certum est. Placet nobis Quercetani simplicitas magis ut & illorum qui adiiciunt myrrham & crocum, quibus saccharum crystallinum addi potest.

Quaestio de o-
ligenda ma-
teria in spiri-
tu & florib.

Rubinus quoque magis placet ex floribus saccharatis, quam ex salis. Supra tamen monuimus etiam sic recte fieri si simplices flores spiritu terebinthinae soluantur, perque vini spiritum extrahatur tinctura, & spiritus iste ad medium destillatus misceatur soluto sacchari crystallini, tandemque verumque sinatur consistere, aut si hoc non placet coagulare. Si duplum, aut tripulum sumas sacchari, melius fiet. Nam pinguedo obest crystallationi. In floribus autem minus de saccharo, plus de primis floribus accipi consultius est. Cum autem spiritum sulphuris Campanarium instituimus, sulphureum cradum artus, an flores rectius assumuntur: Et cum flores facimus, num sulphureum lapidem vitriolatum rationabilius accipimus an iam excoctum? Ad spiritum flores quidam praefertunt. Prior enim spiritus creditur inde fore. Sed cum flores minus humi & aquositate acidae habeant: iam enim in sublimatione multum de acidis spiritibus abiit, ut & collectio in alembico & receptaculo, seu Crollii lac balsami testatur: non possumus tantum ex floribus, quantum ex integro expectare. At inquis tunc spiritus fiet phlegmaticus.

Quid tum inquam? Ideo Crollius iubet aere humido, caeloque nubilo alii in vapida crypta destillare: Ideo prius madesfaciunt campanam, vel post exceptos spiritus in vapidam cellam inferunt, nec alia de causa cum vitriolum tostum destillatur aqua praemissoria infunditur receptaculo, nisi ut societas fiat spirituum humidorum, & siccorum, quo temperamento aciditas consistit, alias meri humidi vix sunt acidi, & meri sicci acres. Cum ergo spiritus plures poscimus, sulphur officinarum sumamus. Si vero assunt flores natiui, aut sulphur viuum purum, hoc praeferramus. Siphlegma nimium metumimus, possumus id digestionibus, vel destillatione deminuere. Cur superfluum laborem quaerimus, cum liceat compendio idem obtinere? Flores a. si in promptu est sulphurea minera quae simul sit atramentosa, modo absit arsenicalis virulentia, quid ni ex hac petamus? Marcasitha aurifera secunda sulphure sine cadmia venenata, & arsenico: Item atramentosa non damnatur.

sp. sulph. ve-
getabilis.
sp. sulph. me-
tallici.

Nam & vitriolum alias adiicitur, & non parum medicae virtutis floribus inde accedit, praesertim cum in chalcitho sit ignis ille metallicus, qui in medicina multum potest. Dum spiritum sulphuris nominamus, mineralem intelligimus. Alias illum terminum spiritui vini, & iuniperi, qui est spiritus sulphuris vegetabilis communicant. Ex sulphure vitriolato martis, & veneris iidem spiritum sulphureum conflagamus. Primum ex aere vel ferro fit vitriolum uti docet Crollius. Deinde destillatur ex eis oleum, phlegma, & spiritus. Haec quidem duo prodeunt, & excipiuntur simul: sed postea separantur: illud autem sulphur vitriolatum est, quod reddit spiritum acidum sulphureum, qui tamen spiritu vini temperari potest.

Crocus ac
sp. sulphuris
Quercet.

Quercetanus crocum fieri putat ex acido oleo sulphuris, vini, spiritu in cochlear ferreum infusus, & super ardente pruna ad consumptionem coctis, quasi post bullitionem omnia in crocum puluerem conuertantur. Sane in spiritu sulphuris esse ramenta salis acidi, ut & in vitrioli non negandum est. Haec coagulat coctione, sed non

sed non sine assumpta fertugine. Idem fit si vitrioli acetum assumatur. Miscetur is crocus epaticis antidotis in eadem pharmacopœa.

Oleum nobile ex tinctura sulphuris Penotus procurat. Primo terebinthinam cypriam infundit vestra res. aut catino terreo. Affundit aquam puram eo modo ut tertia pars vasis sit inania. Destillat aquam cum spiritu simul separatim floribus sulphuris ter sublimatis Paracelsico modo (quem habet duplicem tom. 6. pag. 174. vbi de sulphure agit. Nam a vitriolo sapius sublimatur, ut spiritus eius recipiat proficue in febribus & tussis: Deinde etiam ab aloë epatico. & myrrha ad pestem, pleuritidem, apostemata & putredines, quanquam etiam puluerem præscribat ex sulphuribus purgati 3x. myrrha Roman. 3j. aloë epat. 3j. croci orient. 3ss.) affundit ad tres digitos. Digerit calore lentissimo, donec spiritus sanguineo inficiatur. Hoc facto alius spiritus priori effuso additur, iterumque elicitur tinctura, donec nulla amplius exeat opus idem repetendo. Tinctura ista affundit vinum spiritum ad palmi vel trium digitorum eminentiam. Extrahit tincturam ex terebinthinato tincto iterationibus factu usque dum esset tingi. Hic spiritus à rubedine sulphurea separatur in balneo, cumque incipit color exire, transfertur cucurbita in cineres. & mutato recipiente, aut quoque igni elicitur essentia sanguinea, quæ non fuerit, ut oleum alterum ex crudo destillatum. Huic vires tanta tribuuntur, ut eas vel non possit, vel non auserit dicere Penotus. Veruntamen qui eas scire cupit, legat folia duo præcedentia, & Paracelsum tractatu de sulphure paulo ante allegato. Tantum tributum est sulphuri, vitriolo & alumini, ut ex tribus istis colliquis lapidem SANCTVM conflauerint ad vlcera, apostemata, phlegmonas, tumores, &c. usurpatum æque ac Crollius suum lapidem chirurgicum, quem & philosophorum dixerunt, commendauit. Obiter, cum de Paracelsi sulphureo tractatu dixerimus, sulphuris embryonati quoque mentio occurrit. Id in aliis rebus potissimumque mineralibus iacere traditur ut embryon in matrice, vnde illi nomen. Hinc aliud aureum seu solare, aliud lunare, martium, venereum, vitriolatum, &c. Verba Paracelsi etiam huc inclinât quasi sulphur id sit in rebus in alio iacentibus, ut in metallis quæ sunt in suis venis, lapidibus, matricibus: In gemmis, quæ ut Aetites item in suis sunt matricibus. Verum eodē redit sententia. Idem enim sulphur intelligitur quod ex illis extrahitur, ut & ex cadmiis, antimonio, talco, &c. Hoc principium magistrale alibi diximus.

Aliud embryonium in vegetabilibus esse scribit, idque ignem, ut in lignis in quibus solum ignem sulphur appellat, à quo vult consumi morbos ut ab igni ligna. Vocat & elementum ignis, quod cum sit volatile, in homine volaticos morbos tollat relicto corpore fixo. Hæc sulphura opponuntur minerali. Embryonium extrahit sublimando, descendendo, soluendo per menstrua fortia, seu potius extrahendo per aquas ex quibus per coagulationem colligitur. Aurea natura esse perhibetur, & fixationis capax per crementa, ita ut aurum mineralium volatilem possit figere. Aliquando & cum auro, aut aurum in ipso, quod fulmine segregari queat, traditur: quosdam tincturam ex eo petiisse, quanquam frustra. Mineras in quibus sit nominat antimonium, talcum rubrum, marcasitam, venam auri, &c. Ex quibus si cum auro sit, ita separetur, ne quid detrimenti aurum ipsum patiat.

Alia sunt sulphura mineralia, & metallica. Ex istis intelligimus sulphur vitriolatum Paracelsi fuisse unum ex embryoniis, quæ modo sunt id, quod principium sulphuris mistis inclusum vocamus; modo quasi primum ens sulphuris, aut sulphurea tinctura in mineris auri. Idem etiam in autipigmento, vitriolo, & similibus proponitur: Et in cremis tanquam ignis. Hæc faciunt ad iudicandum illa, quæ ex Paracelsi de isto sulphure referuntur, alias non magni æstimanda, cum melius aliis terminis declaratur. Sane si ad embryonem respicimus, medium quid est inter conceptum, & factum. Ita sulphur istud medium inter semen, primumque conceptum, & iam formatum sulphur erit, potentia nimirum proxima quidem sulphur, sed nondum actum, quod quidem in mineris principaliter erit, verum postea symbolice etiam in vegetabilibus, & animalibus: In omnibus ignis nature naturæ, & ignis quidam magicus, seu parabolicus, quem & ignem naturæ queas dicere, quanquam hic terminus etiam calorem insitum & primigenium cum spiritu cuiusque comprehendat. Restat ut de lacte, butyro, cremoreque sulphuris, ut vocant, nonnihil dicamus. Olea & alia pingua abluta, & aquis mista lactis specie referunt. Id apparet in nonnullis destillatis, ut aqua cinamomi, &c. Fons misenus ad tres abietes erat albus. Cum coqueretur bitumen in substantia reddebat. Erat nimirum id in pro fluxu attenuatum, & ablutum: vnde albedo, quæ postea in nigrum & punicum redibat ex solutione redacta ad coagulationem. Idem euenit sulphuri, quod solutum abluui, & ab aquis recipi potest tanquam butyrum. Neque enim immistilia sunt hæc: Sed licet primo non coeant, tandem tamen contemperantur. Ita apud Virgilium est sulphurea Nar albus aqua, Cæsalpinus sulphureas platasque aluminosas esse tradit, quia sulphur combustum reddat alumen. Inde & albedinem esse quis dixerit, qualis est in albulis Romanis. Sed in resoluta pinguedine etiam abluui; alumine idem est color. Sulphur coctum cum oleo lini (quidam aquam forte assumunt) transit in puluerem aut epatū speiæ massæ, quæ destillatione reddit lacteum succum, tanquam salamandra, & præterea etiam oleum rubrum, natans super albo lacte. Paracelsus notat quosdam in albedine quæ fuisse argenteam, in rubedine auream tincturam. Huic spectat opus eorum qui vfulato ad rubedinem, ita ut spiritus non dissipentur, vitriolo sulphur addiunt, & destillando spiritus agunt in vinum ardens quod præmittant in conceptaculo. Inde lac euadit si non prima, ac repetitis destillationibus. Hoc lac figere tentant proflatis in id spiritibus aluminis calcinari lib. jss. & halinitilib. 4. Repetita enim ter, vel quater ex retorta in lacteum spiritum, qui est in recipiente destillatione, concepta iudicatur fixio, quæ abit in crystallos si in cellam inferatur, ibique relinquatur. Conceptaculum a duplex esse debet, nempe à parte posteriore in ventre tubum habens cui aliud vitrum apponi queat ad aquam superfluum transferendam. Isti porro crystalli promittere tincturam dicuntur: sed nobis videtur melius adhiberi ad fundendas calces, metallorum profluxu, aut ad colliquanda ramenta, vel mineras, venalque eniores excoquendas. Quercetanus oleo tartari ex sale calcinari pingui habere ait à reddit, titulo lactis, seu cremoris, sicut & solutus acetolat in lacteum cremorem, qui sidendo farinam candidam reddit, fiores sulphuris dissolvit, & solutionem instillato aceto coaguli hargyros lac, virginis dictum, deponit.

Oleum tino
Erat a sulphu
ris.

Lapis sancti
Aur.

Sulphur em-
bryonium ex
quo genere
vitriolatum.

Embryonii
sulphuris ex
tractio.

Lactem ex
sulphure suc-
cum.

Epat sulphu
ru.

Crystalli al-
bi sulphuris.
In pharm. p.
620. & in a-
lexic. p. 412.
Lactis nomē
& albedine.

Id lac

Id lac aquis cordialibus elui iubetur, & vsurpari ad omnes Thoracis, & pulmonum affectus. Crolliu per vinum coagulat melius. Nam ex aceto fœtor molestus est. Quanta a. ei ascribantur, leges in Basili. ca. p. 200. & 201. Imitatur nimirum Paracelsum, qui item volebat vi sulphuris volatici consumi morbum in corpore hominis fixo volatilem vt ab igni lignum. Cogitet hæc qui scit in homine sæpe causas morificas longe magis fixas plerisque partibus substantia. Quid si relictis istis humidum radicale adoriretur, & sic non sanaret tabem sed induceret? Non autem merum sulphur esse, si quis oleum tartari vulgare accipiat, & de illis licet æstimare. Nam in coagulo sunt partes albæ, fauillæ nimirum calcis ex tartaro, intermiscæ citrinis. Ad externa lixiuium, aut vrina pro decoctionis menstruo assumitur. Ad eam autem rem sulphur antimonii, marcasit hæ aurea, aut Talci seu Zinck rubri præstabilis censetur, quāquam quod ad vlcera pulmonum attinet veteres sandaracā non abstinerint, vt est apud Diosc. lib. 5. c. 81. Vt tamen sunt vbi, quæ arte docent chymici etiam arsenicum salubre reddere, & antimonium, addito nempe halonitro, incensum. In Alexicaco prophylactico omnium putrefactionum esse tradit, & valere aduersus omnes febres pestilentes, morbosque epidemicos. Sæpe dictum est Paracelsicos scriptores esse grandiloquos, nec raro hyperbolicos. Ideo non moueamur magnifici eorum promissu, & tantum medicinis tribuamus, quantum ratio, & experientia demonstrant.

Vlcera pulmonum.

Certum est vlcerā pulmonum, vnde phthisis, exiccati & consolidati sublata putredine per halitus sulphureos ita temperatos vt sint intra gradum vitæ. Itaque & in aerem sulphureum Campania mitti solent tales. Quidam Tabaci solius sulphurū flores addunt, vt fumus eo fortius in vlcerā agat. Sed modus esto talium, ne dum festinamus sanando, agrum perdamus. Cadauera melius sulphure præseruari a putredine quam viui homines possunt, & externa vlcerā, scabiesque etiam bestiarum facilius, quam interna Epatis, Pancreatis & similibus membrorum. Pestiferum quoque contagium in aere externo mutatur felicitus, quam cum iam conceptum est intus. Ratio docet sum pestis viget in humido austrino, sulphurea medicamenta prodesse posse: at non cum in igneo siccio. Iobus Fincelius ante vltimū sulphuris in peste prius id eliquatum in acetum mittit ter repetito opere. Postea pulueratum imbibit vini spiritu circulatque vt sic oleositatem quandam inde contrahat. Addi tunc succinum album, myrrham, aloem, crocum fuerit consultum, aut saltem spiritum croco tinctum esse. Sic parare possumus flores nostros, & vel per se adhibere, vel per spiritum terebinthinæ dissoluere, extrahereque per aquam iuniperi vt inde oleum balsamū destillemus, quod aceto rosaceo & caphura queat corrigi. Fincelius inonet illum balsamum prius ex floribus sulphuris, vel sulphure præparato per spiritum terebinthinæ, & vini factum misceri posse

Sulphuris ad pestem præparatio.

oleis tribus croci, aloes & myrrhæ: Sed vno labore compositio talis fieri potest: Sulphur electum aut spiritum eius abluantur aceto rosaceo modo Finceliano. Deinde soluantur oleo terebinthinæ per coctionem. Solutum repatur per mensem ad digerendum, vt si qua spuma, aut feces insint, discedant. Purum postea extrahatur per spiritum iuniperi: Et hoc separato vsque ad oleitatem, addatur caphura, solutum myrrhæ, extrahit aloes, & tinctura croci. Commistis affunde vini spiritum bonum. Digere. Destilla leni balneo. Repete id sæpius, donec sentias graueolentiam diminutam esse, & suauitatem odorem inductum.

Caphura quidem est valde volatilis. Itaque vix poterit fieri destillatio, quin vna exeat. Sed collectam ex spiritu cum quo ascendit, semper redde oleo. Ita enim tandem & ipsa in oleum facit. Cum assecutus es scopum quem per spiritum vini instituisti, destilla auetore igne cinerum, vt balsamum excipias, quāquam etiam sine destillatione possit salubritate vsurpari, & id aliquando consultius est, ne nimia subtilitate plus noceat quam profit. Vti vero flores & sulphur præparatum tractasti, ita potes & cremorem. Si enim purus est nihil aliud est, quam flos quidam sulphuris. Præpara ergo & hunc similiter. Tunc si in peste vis adhibere, dabis cum in seipo aciditatis citri, aut limonium. Si ad pulmonum vlcerā, solue prius in eo amburam, & præbe cum soluto sacchari candi per aquam tabaci, aut perficaria factio. In febribus phlegmaticis conducet cum oxymelisse scillitico: In melancholicis morbis, cum oxymelisse elleborato. Idem balsamus in laedensabitur proprio spiritu acido, vel vitriolato.

Ad externa cum oleo vrina inspissatur in vnguentum, quod putridis vlceribus conducit: vbi tamen monendum est, non debere balsamum huic scillitico, vt tolent balneariorum linimenta. Erat adolescens, cuius crura crebris vlceribus manantibus erant canata, atq; etiam genua lesa. Diu vsus fuerat litionibus barbaris. Cum accerere conueniente vacatione, & decoctio ligni resinoso prescripto, balsamū sulphuris modice extersis prius spuma decocti vlceribus imponere, & inducere Emplastrum vulnerarium non sine defensus in circuitu, ne inflammatio oriretur iubeamus. At illi vltimū sorsores faciebant cauitates vbertim saturatis balsamo turundis, efficiebantq; vt plus ardoris, doloris quæ exoriretur quam auxilii. Meminerit ergo studiosus parce adhibenda esse olea chymica sulphurea, & iis aliquando vnguentum ex oleo plumbi addendum. Tantum de sulphure.

(a) Hæc descriptiones iudicio peritorum committimus, nihil ipsi nec asseuerantes perinatiter, nec experti. Quidam volunt in argento esse vim auri: & illud serbere in cinabari propter argentum viuum, quod animæ argenti & auri rapit. Inde postea fit segregatio. Rude tamen putat totum argentum in aurū repetitis laboribus verti. Nobis videtur etiam tale quid euenire quæcum anima auri proiecta in argenti fixum aurum tantum parit quantum prius fuit. Nobis nō est otium ea in re versandi. Ideo experimentum aliis committimus.

(b) Iudicium istud ex Paracelsi tractatu de sulphure transsumtum est. Multa sunt sulphura inquit de minerali, citrinum, flauum, rubrum, sanguineum, puniceum, nigrum, album cinereum seu griseum. Solum flauum & aureum in medicina est salubre. Cetera multum habent arsenici, & Realgaris. Ideo vitanda sunt. In Alchymia vero reliqua sunt meliora, quia ingressum habent ab arsenicilibus. Ita Paracelsus. Sed iudicium est particulare.

C A P V T

CAPUT XVI.

Quædam de arsenico.

Sulphuribus chymici fere accensent arsenicum, a Græcis ita dictum, quasi masculinum, aut masculinum appellares, *ἀρσενικόν, ἀρσενικόν*, &c. estque modo generale nomen, modo speciale. Vulgo fere ita album factitium appellant, sed rerum naturalium interpretes etiam auripigmentum, & sandaracham mineralem isto termino communiter applicato comprehendunt. Dioscorides per *ἀρσενικόν* auripigmentum intellexit. Id a Plinius lib. 37. c. 6. inter colores retulit, & lib. 33. c. 4. inter auri matricem, seu metalla ex quibus etiam excoqui aurum potest, experimento Cai principis. Vox ipsa sonat materiam qua auri color exaltari possit, & veluti pingi. Crustosum seu fissile est, & glebosum vel granulosum. Ab eo differt sandaracha accidente potius, quam substantia, quanquam interdum inueniatur qua sulphuris virtute grauiter oleat, ut sit mistura quædam ex sulphure & sandaracha, quorum hæc rubet si sincera est, illud flauet. Hinc dicere possumus eam existere speciem quæ pallet, aut ex flauo rubet. Sed inuenitur tamen & sulphur rubeum, quod licet aliquando sit mistum sandaracha, ut aliqua ex parte non frustra iubeat cauere Paracelsus & Crollius in electione: tamen etiam syncerum inueniri & esse posse artificium leuiusculum, quo ex citrino in rubeum, imo sanguineum transit, indicat. (a) Theophrasto arsenicum habet colore ochræ, quam luteam esse, & in rubricam vitione transire constat. Alii discerunt natura, & arte. Natium auripigmentum est aureum crustosum quod ex squamis compactum & fissile, modo purum, modo impurum. Aliud est arenosum intentionis coloris. Aliud glebosum, vel ut Dioscoridis interpres habet etiam glandis effigie, pallidum ad sandaracham inclinans. Alicubi arsenicum etiam album natium inuenitur, quod cum prius Vannocii testimonio credidisset Matthiolus, cognito officinarum album arte conflatum ex sale & auripigmento fieri, mutauit. Inueniri tamen iisdem in venis sandarachæ, & auripigmenti alii sunt autores, nec est difficile creditu naturam quoque artificem esse, & producere opera artificum similia. Alias factitium est crystallinum officinarum, & aliud luteum, quod aliquando etiam varium linearum nigrarum, subrubeum, aut etiam pallentium discursu. Id Rissap galli, appellant, ut & Realgar; Germanis gelb opperment / & Neusch gelb / quo librarii pingunt libros, & pictores ad misto indico faciunt colorem viridem, sicut & librarii ipsi, sed qui euanescente luteo transiunt in indicium blaurum, seu cæruleum. Paracelsi luteum, & album vocabulo designant, ut & Paracelsus ipse tomo octauo lib. 4. philosophia cap. 3. qui post arsenicum nasci vult auripigmentum, cuius corpus sit ex sulphure, quo proculdubio etiam retulit sandaracham.

Geberus in summa perfectionis seu perfecti magisterii scribit quosdam in sulphure sublimato quæstusset in aurum, ut & in cognato arsenico, quorum imperfectam cognitionem, & laborem redarguit. Ipse vero tria metallorum principia ponit, sulphur, arsenicum, & argentum viuum: Tincturam fieri ex eo ait cum cum principio sulphure, tanquam cum compare ad pondus completum dandum unicuique metallorum, sed adhibendum esse magisterium, quo familiare reddatur corporibus: nec complere per se opus alchymie. Arsenicum & simile sulphuri pronunciat, & sulphur, tanquam speciem quandam eius. Illud rubeum tineturam facile exhibet, hoc album, quanquam duo genera sulphuris, & arsenici ad artem admittat tantum, citrinum scilicet, & rubeum. Fachsius cadmiam argentariam venenatam, quam Germani cobaltum vocant, putat esse arsenicum & sulphur impurum, aitque puluerem eius solui aqua forti, uti & arsenici regulum. Hinc sulphurio est in arsenico, & cadmia ista esse principium quoddam lunare, præsertim cum arsenicum as argenteo colore tingat. Multo magis hoc dicas de calaemo indico, & de bismutho argenti ferace. Quod si quis ex his, ut & stibio aurifero, in quibus est semen, & prima metallorum perfectorum materia, possit extrahere mercurium metallicum, is aliquod operæ precium fecerit. Hoc autem non sublimatione sola perficitur, sed & aliis modis.

Distillant aliqui primum regulum ex arsenico, cadmia arsenicali, bismutho stibio, &c. esse faciendum. Hunc postea sublimandum cum calce perfectorum: Soluendum aqua resuscitativa, seu viuificante: coagulandum ad purum. Hinc destillandum descensum per tartarum ut fiat liquor unctuosus. Hic porro putrefaciendus erit secundum artem & in aquam puram soluendus, qua porro coagulatur coctione procedente, soluitur iterum, & coagulatur quod usque abeat in elixir album, quod si rubeum opus intendimus, possit fieri igni aucto sanguineum. Hoc fermentatur, &c. vel sublimatur regulum cum chalcantho & mercurii minera. Inde reduces liquorem primordiale.

Non sufficit autem vna sublimatio. Verum de hoc aliis cogitandum relinquimus. Ut fiat medicina ex arsenico nativo, veteres vitionem adhibuerunt. Torretur in testa noua, inquit Dioscorides, viuis car- bonibus subiectis, assidue versatur, donec colorem mutet, & deslagrauerit. Inde refrigeratum, tritumque reconditur. Est tamen etiam sic vstum corrosiuum & escharoticum. Galenus vult tenuius fieri, & eodem censu habet sandaracham. Sed Dioscorides hanc præparatam etiam internis vsus esse docet. Vnde colligimus hanc etiam antiquitus auripigmento innocentior, & magis sulphuream iudicatam fuisse. In vlc- eribus & morbo gallico, ex arsenico, aut auripigmento, halinitro fixis, & postea solutis in liquore, qui destillatione per alembicum transit in oleum. Lib. 5. magna chirurg. parte 3. ex omni realgar seu arsenico (vritur n. nomine communiter) oleum facit, postquam id cum sale vrinæ fixauit, seu vlit. Tunc enim in liquorem oleosum deliquio soluitur, ad omne vlcus percurandum. Eundem autem scopum habent sal vrinæ, ammonius factitius, tartari, halonitrum. Cum his postquam reuerberatum, & fultum fuerit, spiritus perniciosus effluit, remanente balsamo sanatio, qui facile resoluitur in liquorem loco frigido humido de more salis fusilis.

Liquor

*Cremor arse-
nici.* Liquor hic destillari quidem potest vt oleum exhibeat: Veruntamen & repercuti spiri-
tibus acribus, quo ipso feruor conciliatur quem sequitur dulcedo illa tantopere prædicant
iaçtatores Paracelsici, quod per **IGNEM NATVRÆ** venena & nutrimenta commeet. *Hac spe & fiducia*
Gramanus etiam vorare volebat arsenicum. Quemadmodum autem cremorem sulphuris, & tartarum vi-
triolatum elaboramus & ad dulcedinem abluendo, vel per vini spiritum re&tificando deducimus, i-
ta huius quoque repercussionis sedimentum per aquam iuniperi possumus præmissis ex dulci stilla-
titia ablutionibus exaltare. Nec alia ante auripigmentum, realgar (*venenata circa spiracula fornacum cum*
plumbum vel argentum excoquitur aut fulminatur, concretio) sandaracha tractatur, vt & artificiale citrinũ,
& varium. Videtur differentia esse inter crystallini arsenici præparationes. *Nam quando sublimatur cum*
alumine à calce aris, vel squama, balsamum præstantius exhibere poterit, quam cum sale. Solui potest reuerbera-
tum, seu fixum cum halinitro auripigmentum spiritu terebinthinæ, vt fiat balsamus sicut in sulphu-
re. Nam eodem modo, cum sulphuris species sit apud Gebrum poterit tractari.

*Ol. auri pi-
gmenti.*

Penotus in chymicis suis magnifice disserit de oleo auripigmenti, quod Elephantia sin abigat, alopetiũ,
phthirias, vlceribus dyspepulis, manantibus, ozænis, carbunculis, fistulis, gangranis, præcisiis nervis, ramicibus cancro,
fluxibus, &c. opituleretur, vt mirum sit tot medicamentis ex argento viuo, stibio, arsenico, summis ad-
huc superesse lepra infames. Miscet id etiam oleo myrrha, & terebinthina: aliquando & ol. hydragryi, vi-
tellorum, lythargyri, &c.

*Vfus inter-
nus arsenici.*

Quercetanus in Alexicaco pag. 482. primum per se sublimare iubet: deinde ex aceto horũ duobus coque-
re, vt fuligo, & farina corrosiua abscedat. Inde sublimat ab aris squama vt retineat feces crassas in fundo
(sed inter liquefcendum ab ære vitatur, sicut flores sulphuris à ferro. Ideo calx aris, aut æs vltum ci-
nabarinum, aut ralcum sumendum.) Iterum bis terue cum sale, communi præparato subimat. In hac
sublimatione summa imaque neglectis eligitur media pars, vt in argento viuo. Media hac substantia com-
trita abluatur aquis dulcoratiis & potest etiam spiritu vini: aut aceto rosaceo prius, postea spiritu rectifi-
cari. Signum perfectionis esse dicit, quando in metallis iniectum candorem eũ perf. ætissimum, qui etiam in ignis
perseueret, conciliat: quod de ære intelligimus siue super fufum proiciatur, siue vna, sicut cadmia, inco-
quatur, siue cementsetur. Crudum arlenicum nigrorem inducit, sicut & sulphur vulgare, quod argẽ-
to mistum id conuertit in speciem rudis plumbei. Datur non in substantia, sed infusio à granis, ad
8. Aut purgare venena benigne, vt sic in peste sit excellens remedium, nisi antimonialia, & mercurialia ma-
gis commendarentur. Nos tyronibus nostris suademus, vt oleum ex eo ad externa faciant, vel puluerem qui vlcẽ-
ribus inseminetur. Fors & oleo terebinthina pro balsamo liquefcere possit, si debite præparetur. Vfus metallicus
quoque non est contemnendus.

*Cancrum oc-
cidere.*

Sic enim vt à talco, fixoque sublimato, nanciscemur *as album argenteum*, quod argyrochalcum di-
cunt, idque tutioris erit ad vtensilia, phaleras, bullas & alia vſus, quia purum. Si infusum purgat & æ-
ri tam probe miscetur, quin facimus inde poculum & calicem salutis ad exemplum Rulandini: Alias cum
halinitro præparatum addit à myrrha, thure, & cremore pumbi cancro exulcerato inspergitur. Si dolorem excusat
is est tolerandus defensiuo in circuitu applicato. Nam mortificato cancro vlcus sanatur vt aliud non mali-
gnum. Venenum enim egit in venenum, & alterum morti dedit alterum.

(a) In omni marcasitha est aliquid sulphuris. Si eam in portiones auellanaceas frangas, & ex ferrea retor-
ta, vel olla in aquam, in quam dependere rostrum retorta aut tubus olla debet, propellas, rubrum sul-
phur accipies: quod non accusandum est veneni, si ipsa marcasitha non fuit venenata. Debet autem
corrigi istud sulphur sublimatione.

C A P V T XVII.

De halinitro & lapide bruni seu prunella minerali.

*Lege tracta-
tum nostrũ
de fonte Ca-
simiriano.*

DE Nitro Bunico Aegyptio, Magnesio, & aliorum locorum, aphronitro quoque, aphronitro,
halmiraga, & nitro ex cineribus lignorum solidorum ex Plinio Dioscoride, Galeno & aliis vere-
ribus alibi sæpe disseruimus. Credunt plerique id quod halonitrum & salem petra vocamus ipsis fuisse igno-
ritum: imo faciunt opinionum varietates, & certamina recentium vt de nostra quoque scientia sit du-
bitandum, quantumuis res ipsa sit notissima.

*Salpetra du-
plex.*

Duplex halinitrum agnoscit Paracelsus, quem plerique, qui in Alchymia aliquid esse volũt, ad-
mirantur, sequuntur, defendunt. Vnum est animale ex lotiis hominum & bestiarum in terra natum,
inque ea coagulatum in corpus: alterum minerale, quod petræum, siue salem petra nominat. *Salis ni-
tri* fundamentum ponit alcali innatum, nempe principium tertium essentiale, quod sit de substantia
corporis nostri, & nutriatur sibi familiari sale ciborum. Is autem etiam est essentialis cibus, & pro con-
dimento adiunatur vſuali. *Vbi nutritio est, ibi etiam excretio.* Nam iuxta Aristotelem, *vibit sit ex toto tam in*
natura quam artis operib. Postquam ergo sal alimentarius nutriti ingenerũ, superfluitas inde existens,
resolui ab aquositate, & aliqua per sudores, maxima vero parte per vrinas emitti, & in terra naturam
differentem acquirere perhibetur. Succum salsum, concretumq; in ea artifices extrahunt, transfe-
runtq; in diluta, & amplius elaborant, vt fiat id quod halinitrum, seu salinitrum appellat Paracelsus. V-
rinæ quidem etiam per se salem reddunt: sed qui non sit halinitrum.

Salliter.

*Sal ammo-
niacum.*

Accedit enim magis ad alterum genus salis, quod ab Arenis inter quas & sub quibus nascitur,
ammoniacum nuncupatur, & quod à Nilo elutum assumto sale fossili qui in vltima Aethiopia inueni-
tur, &

tur, & resolutionibus marmoreis, item pinguedine aliqua bitumineae & halmiragae nativae Coit in nitrum, & per nitrum defertur, ubi etiam nitrariis artificiosis olim extractis nitrum verum Alexandrinum fuit confectum. Aliqui tamen persuasum habent in Armenia gigni istum salem ex camelorum lotio: unde & armoniacum appellari volunt, quod tamen fabulosum. Omnino differunt sal ammoniacus, halmiraga, nitrum, sal vrinae, alcali lignorum, aphronitrum, aponitrum, sal petrae, flos Asiae petrae, &c. quanquam non itreconciliabili differentia.

Sed ad opinionem Paracelsicam redeamus. Sal nitrum huius nihil est aliud quam excrementum salis ex vrina animalium concretio, composita partim ex cibarii salis reliquiis, partim ex redundantia congeniti alcali, ut sit aliqua excrementum naturale, aliqua superfluitas cibi, qui non est receptus, & concoctus. Ideo & putavit separari posse, idque esse quod halonitrarii assequuntur cum a sale nitro segregant salem terrenum. Nam hunc credidit esse cibarium crudum, qui non sit assumptus in substantiam alcali naturalis. Qui vero receptus est & concoctus, eum iudicat parere verum halonitrum, quod sit illud purum & spirituosum quod a sidente in catinis sale mediante liquore puro secedit. Tria ergo habebimus in hoc halonitro Paracelsico, salem terrenum, salem nitrum, & compositum ex utroque qualis est communis salpetra ante purificationem. Et haec omnia principaliter ex animalium lotiis. Nam quartus saliam in substantiam nativam dicitur abisse, & inseparabilis esse, nisi forte cum membra in cinerem rediguntur, & ex hoc colligitur alcali, quod essentiale principium fuisse hinc intelligunt Paracelsitae. Sed & halonitrum purum fingitur duplex. Nam quando concoctio facta est, superfluitas tam a nutritivo sale, quam a congenito deriuatur, ut omnino Paracelsici cum ratione insistant. Quorum vero sal ille separatus a puro nitro? Ad tormenta facit, inquit, non ad mensas, nisi velimus homines macros reddere, & exicare. At, inquam, minime ad tormenta. Ideo n. separatur a fulmineo sale, quia inutilis, ad inflammandum & iaculandum. Volebat differere de usu halonitri cibario, quod tormentis non mensis destinatum iudicat, nisi medicinae inferuire debeat, in qua vehementer exicare possit, adeo ut etiam a sumatione auri secundum characteres, vice simum quartum gradum assequatur, sique resolutio eius misceatur aliis exiccantibus vegetabilibus (plantagine, serpentaria &c.) aut mineralibus (terra sigillata, croco martis, &c.) ad 32. racelsi. gradum ascendat, cum apud Hippocraticos quartus gradus sit summus. Nimirum sic Paracelsus etiam aurum suum exaltauit, ut 28. characteres haberet, cum nativum purissimum omne includatur characteris viginti quatuor. Non immerito de male sanis Germani pronunciant, quod vel abundant sparro (Tigno vel deficiant. Ita est halonitrum Paracelsi.

Quid est sal petrae?

In terra, inquit, inuenitur concretum in cuniculis formae stiriarum, conorum, columnarum, &c. Vocatur salpetra quia in petris concrevit, quod tamen vocabulum (est enim valde liberalis in vocum homonymia) aliquando permutat cum sale nitro. Habet & hic salem separabilem & inseparabilem. In tomooctavo, ubi de aquarum foetibus delirat, salpetra dicitur esse spumam de salibus glutinum & resinarum, quae maxime in petris appareat, nascaturque ex separatione impuritatum salis in terra quidem iterum soluitur, sed coagulet in petris conorum specie. Sed relinquamus hunc magistrum suae officinae, & certiora proferamus. Quo modo, & quae ex materia artificiosis sal petraeus, qui & halonitrum, & sal nitrum appellatur, proprio libello docuit Lazarus Erkerus, scripseruntque ea de re plures. In primis Agricola lib. 12. de re metallica: Caelapinus lib. 2. de metallicis, c. 19. & 20. &c.

Materia halonitri, quod vulgo salem petrae vocant (alias discrimen ponunt inter salem petrae & nitri seu halonitrum quod & sal alimcar appellant, ita ut salpetra sit, qui salem & nitri florem simul continent: Sal nitrum vero pura essentia nitri floridi, a quo sal communis est separatus ex toto, quamquam haec distinctio raro observetur, magisque dicatur sal petrae purgatus, vel purus & a sale separatus, cum purum nitri florem intelligimus) est varia, eaque vel simplex, vel composita. Erkerus recenset inter optimas terram ex veteribus ouilibus fere siccam, quae non abundat aquositate, nec multum salis habet. Secundo calcem de veteribus mutis: 3. lutum antiquorum parietum, ex terra vel loco alias naturaliter nitroso erutum, & in muros translatum. Nam alicubi inveniuntur terrae lutosae & argilloae sale petraeo fertiles. Muri vero illi nec semper aridi debent esse, sed aliquando irrigati pluviis, aut stillicidio, nec semper humidi, & imbribus expositi, quando in perpetua siccitate nitrum non consistit, humiditate vero diluitur, & dissipatur eius lemnarium. Quod si sol aliquando admittitur, perficit, & concoquit primordiale genituram, ut concipi, & conceptus ad maturitatem pervenire, consistereque possit. (Siccitas opprimat conceptum: humiditas nimia diluit: mediocritas occasione dat nascendi, & calor temperatus solis maturat) 4. rudera murorum luteorum, aut calcolorum, quae super cellarum testudinibus aliquandiu iacuerunt, ita ut irrigari vaporibus assurgentibus, & aspersioibus exterminis potuerint.

Hinc n. concipitur, sal petrae & coagulat. 5. Halonitrosa & illa terra est, quae eruitur ex pavimentis edificiorum, camerarum, testudinum, & cellarum rudibus. non stratis lapide, praesertim si subsint concameratae cryptae: alias non aliter fodiendum est, videndumque; num loca ipsa sua natura sint nitrosa, cuiusmodi habentur lutosa, plana, pinguis, & argillosa. 6. Pavimenta equilium veterum. 7. Quiquiliis sub urbanae annoae, in quas purgamentaedium collata sunt, maxime si rimis actis solem recipiant, & apricentur: 8. vestibula antiqua: 9. terra ex officinis infectorum, & zythepstarum, & in quas aluminosorum dilutorum, tinctoriarumque reliquiae profunduntur. 10. cumuli cinerum a saponariis, fallonibus, aliisque licioiorum feces abiectioneas congerentibus sepositorum. Haec tamen terrae salem abundant, nitrique confectionem impediunt. 11. Quinquennales exhaustarum materiarum acerui, qui solent ab halonitratibus in-

Sal nitrum.

Paracelsi de
sale petrae opi-
nio.Gradus me-
diocritates Pa-
racelsi.Aurum Pa-
racelsi.Eius spar-
ren zu viel
oder zu we-
nig.Salpetra Pa-
racelsi.Ista Paracel-
sica habet-
tur etiam in

Genealogia

mineralium

ex Paracelsi

collecta in Co-
lum. 1. Thea-
tri chymici

p. 659 seu

cap. 12.

Salpetra &
sal nitrum

differunt.

Materia ha-

lonitri & sa-
lis petrae.Sal petrae &
nascatur.

riis in loca secreta conuehi, ibique sub te cto admissio mediocriter sole, & pluuiis detineri, vt ex seminio interiore nouum halonitrum concipiatur, & terra semel exhausta denuo impraegnetur.

Diuidi vero cuniculis, & fossis acervi solent, vt humiditas superflua decedat, & solis radii in eis operentur. Melius autem sub te cto, quam sub dio istiusmodi congeries detinetur, ne pluuiis nimis halonitri consistentia impediatur. Quidam talibus cumulis immiscunt ramenta, seu fragmenta quadrantalibus abietum, pinorum aut cedarum, vt pinguedo concurrat ad halonitri generationem, persuasumque est quibusdam si hæc terra sub te cto seruetur, post annum iterum parituram saltem petra. 12. Quidam in terras pauperes effundunt insectorum offas à tinctura relictas, aut et ipsa decocta insectoria aluminata, aliquo modo corrupta, & inutilia facta, quæ alias temere effunduntur, neque tamen hoc nimis sæpe, vt materia eo citius ad conceptum disponatur. 13. Assumitur & caminorum fuligo, & fornacum, & domesticorum luxuriorum cineres, cum fauilla combusti straminis, præsertim sabaci, pisorum, &c. Euenit aliquando, vt nimis pingue crassum puniceumque lixiuum ex terra fiat. Ea miscenda est aliqua paupere, & macra. Hæc omnia ex Erkero transtulimus, vt naturam halonitri noster Tyto eo exactius intelligere, & iudicare possit. Addimus aliorum quoque experientiam. Loca in quæ lotium humanum effusum est crebro, & qua destillatores aquarum acrium sua capita mortua, & elutiones, item qua aurifabri aquas mortificatas proiecerunt, etiam vtilem præbent materiam, si quidem ea sunt terrea. Ex simo columbino, anserino, & lapilliuarum auium præclarum fit nitrum. Asciscitur & calx viua ex lapide calcario, præsertimque eadem augetur, vt consilium cylindri quos crystallos vocant fiant maiores: Ex Gr. Terram salugine cana, seu halmiraga, qualis inuenitur circa acidulas nitrosas apud Egræ Bohemia in finibus, item in itinere ex Aegypto versus terram sanctam, vt indicat Bellonius. & eo quo ex Iudæa in Arabiam petitiæam itur, alibique vt Plinius refert, obductam congere in cupam duobus podiis distinctam, parte inferiore vacua. Affunde aquam calidam. Agita bene. Relinque ita aliquandiu. Postea diluam ex superiore capacitate in inferiorem transfer per colum. Coque. Cola sapius ad puritatem. Deinde coagulet halmirum. Cape postea lixiuum ex calce viua. Coque cum iam facto halmitro. Cola ad purum. Insuperge aliud halmirum contritum: Et sine concrecere de more in crystallos. Aliqui abradunt situm veterum murorum: præsertim qui iuncti sunt intiro veteris calcis & recentis: Et steterunt in locis quæ lotio perfunduntur, aut in cellis, vbi sæpe numero stillicidium transiens ex calce farinam & salem ablutum defert, inque stitias cogi facit. Iste sicut aqua coquitur, colatur, coagularur: deinde lixiui calcis viuæ recoquitur, per colum traicitur, & in lapillos densatur, idque sextidito potest quater fieri.

Varia confectio salis petra.

Alii lotio ouili vel aliorum animalium fermentatas terras perfundunt, diluuntque vrina noua. Hæc perlinunt ollas nouas intus & foris. In cella vapidæ repositæ ollæ accrescit pruinosa halmiraga ex qua halmirum, quod vno anno in eadem olla fieri potest quater. Aphronitrum vocant nonnulli spumam salis vitrorum liquatæ innatantem. Fel vitri appellant. Hoc collectum additumque dilutus auget conos. Si aqua ininges muros halmitri seminarum habentes, facit exoritur sal petra, & cum detractus est, iterum asperge aquam, & recrefcit. Quidam canales foraminibus plenos perlununt offa ex sale & calce viua: Exicant: Inde in cella collocant, exoriturque halonitrum mora.

Salis petra vim acere.

Salem & alumen ab halmitro separare.

Discrimen salis petra & salis nitri.

Sal fusilis & sal nitrum idem.

Alii pastam faciunt ex tartari & salis paribus: calcis viuæ triplo, & vrina cenopora quanta satis. Hac oblinunt tubum. Est & cum soluitur vrina viri qui vinum potat, & vino ipso vicissim: aliquando lixiui cinerum vulgari: Nonnunquam vino ardente, quibus vis eius exaltatur. Quidam vt salem & alumen separent, calcem viuam, cinerem clauellatum, vitriolum album, salem, vinumque aut acetum commiscunt, & mora tridui lixiuium faciunt, quod sal petra affundunt vt excedat vel sal soluat. Inde coquunt ad medias. Quiete sal, alumen, & impuritates seculentæ ad fundum concedunt. Purus liquor transcolatur, & in crystallos puros densatur.

Hoc iam nitrum est, seu sal nitrum, ante vocaretur sal petra. Aliqui p vitriolo capiunt æuginem, & addunt etiam salem ammoniacum, coquentes ista cum sale petrae crudo in abeno ex aqua vel vino: Item purificant ipsum lixiui calcis. Sal vulgari in purificando additur, quia sal se aggregare discit ipsumque, assumptum secum ad fundum trahere. Tartarum colligit impuritates: Copparola seu vitriolum Romanum coracet, congregatque succos crassiores, itemque ad fundum trahit. Ita halonitrum clarificatur, cuius signum est si in igne stuit, vnde & sal fusile vocatur, & comburitur sine strepitu: item in lingua frigoris sensum parit. Salsum strepit, nec pure diffluit, item linguam faldedine afficit. Vitriolatum quoque & aluminosum suis indicibus agnoscitur. Quidam iniectionem candenti prunæ spectant argumento bonitatis & puritatis si diffluit & deflagret sine reliquiis salis communis, aut secum te restitutum & salu crepitante, qui mos est salis. Si particulam Ellychnio candelæ ardentis imponas, primo liquefcit, mox concepta flamma spiritum ei aculatur vt puluis tormentarius: Idem facit sal pruellæ mineralis, licet per sulphur combustus. In lingua & dentibus resoluitur humore, & notabili frigiditate se prodit quam sequitur tenuis faldedo, & acrimonia, tandemque etiam dulcedinis nonnihil. Sane frigus in eo excellit spiritibus frigidum in ipsum substantia coagulatum: Vnde & qui a stituis mensibus aqua frigus intendere volunt, vt potum refrigerent, halonitrum ea soluunt, vnde admodum fit frigida.

Habet autem & pinguedinem quandam, cuius merito flammam concipit, quanquam citius sociato sulphure & carbonum tenerorum puluere, vt in tormentario patet. Ista fere sunt quæ de factio sale petra & halmitro annotatur. Est aliud naturale vegetabile quod efflorescit ex salcum genere: aliud minerale vt halmiraga & similes species de quibus alibi. Crollius putat halonitrum, & sulphur hostes esse, argumento quia in pyrio puluere incenso se non patiantur, sed diffugiant cū strepitu & fumo. Sane etiam cum purificatur halonitrum sulphure conflagrat cum ebullitione crepitante, multoque fumo. Nos sulphur halmitri hostem non alia ratione putamus, quam spiritus sulphureos & mercuriales, illos calidos hos frigidus in ipso. Nam & solum halmitrum in prunas, vel lychnos ardentes iniectionem disrumpitur, & spiritum frigidum proflatur, & ei aculatur fulminis modo, quod obseruatum est etiam in sale ammoniaco factio.

Sulphur

Sulphur & carbo adduntur facilioris incendii causa, vt & aliquando vini spiritus inflammabilis. Nitrum per se tardius flammam concipit, propter spiritus frigidos & consistentiam glaciata. Quia vero constat spiritibus aduersis, calido inflammabili, qui est sulphureus & pinguis, deq; natura ignis: & altero frigido aqueo: Ignis autem & aqua in actu suo se ferre non possunt: ideo cum igneus spiritus correpta flamma in actum prodit, violente discumpit compagem, & effertur. *Lazarus Erkerus* in descriptione salis petraei dicit esse *salem lapideum*, vtpote consistentia crystallina & lapidosa, qui in se habet ignem quendam frigidum velocis commotionis, vnde etiam ad separationes metallicas multum conferat. Nam spiritu subtili & tenui penetrat, diuiditque humiditate pingui intrat, & fluxu sui etiam alia fluere cogit, calore & igni subtili vim afferente. Dum autem spiritus quoque passim se effundunt, segregatio fit heterogeneorum: id quod experiuntur Docimastæ in venis tenerioribus probandis, & stibit fusores in vitro antimonii, similiterque in aliis multis. Notæ vero etiam sunt vires aquarum fortium ex eo & alumine in segregatione metallorum. Quercetanus parabolice de huius naturâ differit.

Ignis frigidus.
Natura halonitri.

Aenigmata Quercetani de sale nitro.

Primum *sal petra philosophorum*, seu *sal fusile sapientum* negat esse nitrum vulgare. Habet autem aliam *salem fusilem*, quem *armoniacum* per calcem fixum, qui in igne dissolvitur, appellat. Bene quidem distinguit istos sales. Longe enim aliud est sal fusile in artificio lapidis, quam halonitrum, vtpote cuius compositio est ex mercurio & corpore perfecto, quæ cum incendo huc perducta est, vt in igni liquefcat sine fumo, quam conditionem inuenimus etiam in sale ammoniaco fixo, & halonitro, inde appellatur *nitrum philosophorum*, & *armoniacus sapientum*. Si vero conferas halonitrum fixum, & *salem ammoniacum* itidem fixatum, ratione fluxus in igni nullam fere agnoscas discrepantiam; id quod etiam primordia docent.

Aliud sal fusile philosophorum.

Nam *sal ammoniacus factitius* sale vrinæ, & fuliginis adiectis nonnullis aliis constat, quæ fere etiam sunt *horæ crystallini* constitutiva: Halonitrum recipere eadem, si non ex fuligine, at ex cineribus, antedictum est. Ita sal calcis vnitur cum sale ammoniaco dum figitur in ea. Idem ingreditur nitrum purificatum. Istud est primum Quercetani de hoc sale iudicium. Deinde sæpe appellat *salem sulphureum* propter spiritus inflammabiles, qui iudicantur esse de natura sulphuris. *Salem a. ammoniacum* vocat *salem*, quod soli purgando, soluendoque auro sit destinatus. Aliquando descriptionem plenioram ponit, quod sit *sal mercurialis, aqueus, acidus de natura salis ammoniaci*: qui participet naturam vegetabilem, & animale. Constat ex duplici genere salis volatici, mercuriali, & sulphureo, postquam clarificatus scilicet est, & sal terrenus separatus cum adherentibus succis vitriolatis, aut aluminosis. Item calce, & aliis impuritatibus feculentis.

Sal sulphureum.
Sal solaris.

Halonitri a. natomia.

Per acidum videtur acrimoniam intelligere cum qua est aliquid falsæ dinis, quo modo *Franci acidum & salum coniungunt*, & eodem vocabulo *Satur* (quod alias est acetosum) enunciant. Alias nihil acidi acetosi in isto sale animaduertitur quale est in spiritu sulphuris, & vitrioli, aut etiam horum spirituum crystallino coagulato. *Mercurialis* nuncupatur propter congelatos in eo spiritus frigidos qui censentur aquei esse.

Maxime enim aduersa est aqua igni. Sed licet à prædominio possint aquei dici, videntur tamen etiam aliquid terrei continere, quando scimus ex terræ cauernis tales prodire, & in cuniculis, cauisque tempore æstatis, vbi omnia etiam interiora sunt sicca, tales spiritus contineri. Idem sunt in cryptis & cellis calce per litis, & in ipsa calce continentur. Concretio quoque argumentum terrestre itatis habet. Sunt spiritus ignei calidi sicci: Sunt aerei, atque adeo ipse aer spiritus dicitur: Sunt aquei, sunt demum & terrei. Quando aquei & terrei conspirant, illos nitrosos in halonitro effici arbitramur, qui etiam sunt frigidi iuxta naturam vtriusque elementi.

Alter spiritus est sulphureus & igneus: Salta vero concretio corpus dat, & sic halonitrum ex igneis, aqueis, terreisque spiritibus, corporeque partim terreo partim aqueo mistum est. Propter terreas partes in aqua concrefcit, & spiritus secum consistere facit. Propter pinguedinem halituosam bituminosam seu sulphuream, cum inflammatur, quantum attinet ad spiritus subtiliores, minusque densatos: tum fluit in igni, vt aliæ pinguedines sulphureæ tenacesque solent. Hinc qui vapores, & halitus excutuntur in ardente, sunt eiusdem naturæ aqueæ partim & terreæ: partim igneæ. Propter siccos terreos potest sublimari, viticiditate sulphurea fixa comite. Aerem non difficulter his adiungas, vt sic quatuor naturarum conspiratio liquido appareat.

Spiritus vni.

Vide cap. 3. Quercet. de pris. med.

Quod si vires admirandas contempleris, haud inuitus fateare, in puro halonitro, quod propriorum flore nitri habendum est, si quidem purum spectes, & non spumam illam feculentam sulphuream quæ in natæ solita est nitrariis, aliquid amplius esse quam corpora ista quæ elementa dicuntur, reueraque saturninam essentiam, & maritalem illis elementibus comprehendit. Sed ad Quercetanus reuertamur. Is partem sulphuream putauit esse animam nitri: partem mercurialem, spiritum qui non inflammatur: Si istam opinionem recipimus, nitrum fixum, (a) quia non amplius inflammatur, non erit nisi corpus mortuum, & sic æquiuoce sal nitrum.

Sibi salis petrae anatomiam tractat. Cui cap. 4.

Verum iste suo modo sic dixerit, nos nitri essentiam, & vim etiam in fixo deprehendimus. Tādiu autem est vniuoce nitrum quamdiu vires & proprietates habet essentielles. Si fixum halonitrum gustes, frigus proprium adhuc animaduertas. Inflammabile esse, non destruit rationem nitri, sed est volatici quoddam adiunctum, propter partes subtiles sulphureasque leuissculâ commistione, atque adeo imperfecta vnitas. Interim non totum sulphur ab inflammatione: sed manet firmius, & tenacius vnde & fluor in igne restat.

De effectu ait, dissoluere corpora, & figere spiritus. Ex quo concluditur subtilem admodum & penetrantem naturam habere, quæ corpora metallica subire possit, & ea in aquas conuertere, quod ap-

Bb 2 parat

patet per spiritum halinitri, & aquam fortem. Sed & quod citius fluit, & effervesceat, in fluxum perducit & alia difficilius liquefactilia. Vnde fusionibus, & liquationibus est accommodum. Figit autem spiritus, alia vi astrictoria terrena, ut videre est in argento vivo, quod aqua forti ex sale petraeo, & spiritu eius precipitatur, & frequente repetitione domatur. Potest fieri ut volaticis spiritibus attenuatis, dissipatisque relinquuntur corpora solidiora, quae inde iam fixata dicuntur, quia alas quibus eleuabantur amiserunt, ut sic non per se, sed ex accidente figat.

Sal petrae her-
maphroditi-
cus.

Distinctio
halinitri &
salis petrae.

Quercet. sym-
bolica illu-
strata.

Lapis brunus.

Bugula.
Anodynum
minerale,
qui titulus
iustus debe-
tur sulphuri
vitriolato.

Lapidis brunus
preparatio.

Tribuitur eidem natura hermaphrodita, mascula, & foeminea, propter frigidos aqueos, & calidos igneos spiritus. Sulphur mas vocatur: *semina sperma humidum frigidum passuum, illo actiuo existente.* Sulphur pro forma est, humor aqueus pro materia.

Eadem ascribuntur illi etiam ob partem fixam, & volaticam, quamquam aliene, cum utraq; natura utrumque possit obtinere. Hinc studiosi facilius intelligent quid nomine *salis petraei*, & *salis nitri*, seu *salitri* sit apud peritos (non apud stultos Paracelsitas, & populares scriptores) accipiendum, nempe halinitrum esse purum & clarificatum nitrum à sale communi, alumine, & impuritatibus separatum, quod igne non strepit ut sal cibarius, sed inardescit & dissolvitur, si quidem adhuc habet spiritus sulphureos volaticos: Sed salem petrae esse crudum primae congelationis, cum quo adhuc sal cibarius est. Aliqui tamen hoc termino utuntur generaliter quidem: verum adiectionibus distinguunt nominando *(salem petrae purgatum, vel clarificatum pro sale nitro)* (Ita enim melius pronuntiatur, quam si salem nitri dicas) *salitro*, & *halinitro*: sed salem petrae simpliciter pro crudo, & inelaborato.

Ex iisdem etiam patet quid velit Quercetanus, cum per allegorias, metaphoras, parabolas, & symbola Hermeticis familiaria loquitur, ut in croco metallorum: *Istius metalli cum (stibium minerale) cum aequalibus salis sulphurei naturalis partibus permisceo, nec alio igne nisi praedicti salis sulphurei, & c. ubi halinitrum intelligit, quod naturale sal vocat ob mixtionem ex natura, cum eius praeparatio & extractio sit artificialis.* Sic de mercurio vitae per solum naturae sulphureum salem fixando: Item in Bezoardico: *Liquor gummosus cum spiritu salis omnia animantis permisceatur, & c. ubi spiritus halonitri, vel etiam ammoniaci intelligitur.*

Putat autem istum salem rebus quasi animam, vim & formam conferre. Animam sali comparant etiam prisca: Item *Aurum in aqua philosophica dissolvatur, quae è duobus salibus volatilibus (sulphureo nimirum & mercuriali) conficitur: ubi spiritus halinitri (b) designatur quo calx auri tumescit, & soluitur.* Appellat & ignem balsamicum naturae, spiritum scilicet ex halinitro, quo repercutitur liquor volatilis sublimati. Item liquori mercuriali tantundem aut amplius sudoris hermaphroditi, virilis & foeminea natura, aquea, & terrestris, volatilis, & fixa addatur, & c. quae est descriptio liquoris ex halinitro. Verum haec sufficiant de natura halinitri, quam declarant satis ingredientia, materiae, & passionis. De viribus eius habes integrum fere tractatum in chymicis Penori: suntque quid de salibus scripserunt plures, quos consulere studiosi possunt.

Chymici fere ex halinitro faciunt salem seu lapidem quem brunum aut prunellae mineralis appellant: Item sublimatum fixum: calinatum: liquorem: spiritum, aquam chrysulcam, pulverem pyrium: oleum & alia multa, saepeque idem modis diversis pro diversitate usus in mineralibus & medicina. Neque enim raro servit tantum, estque praeparationum adiumentum, ut & sal ipse per se in metallurgia. Nos de sale prunellae pauca. Nomen *sal prunellae mineralis* Paracelsicum figmentum est ex parabolica cabala Paracelsi, seu magia. Herbam prunellam commendat naturae signatura, & experientia in Angina, & ardoribus, ulceribusque & apostematibus, item phlegmonis faucium, ubi discutit, deterget, maturat, absterget, sanat, in decoctis, succoque plerumque cum melle rosaceo, Rhob nucum, Diamoro vel similibus, atque etiam Gargarismis, Emplastris, Cataplasmatibus & similibus formis adhibita. Parem vim, aut etiam ampliore affert halinitro: sed populari experientia excellenter in ardore gutturis, faucium & linguae, in febribus pestilentibus, & casu quem Ungaricum vocant, item in angina, & gutturis à phlegmate crasso obstructione. Brunum (Die Dreime) appellat Teutones. Hinc innouit *lapis brunus* (Dreimestein) & sal prunellae mineralis ex analogia cum viribus herbae prunellae, quae vox alias etiam *lymbus* nonnullis communis est, sicut vicissim *bugla*, & *bugula* prunellae, cum bugula alias sit *media consolidae*, & *symphyti petraei* species apud Lobelium, & Clusium.

Quercetanus anodynum minerale vocat interdum autoritate quorundam chymicorum, qui videntur eius experientiam habere in demulcendis doloribus, per halinitrum solutum, in podagra & aliis arthriticis. Monet autem Quercetanus nomen prunellae impositum lapidi fuisse ex usu in febre ardente ubi ariditas, nigredo & ardor linguae & gutturis, non multum à PRUNIS aliena, ut videatur vox tracta esse à prunorum arefactorum colore qui niger est. Inde fors nata est nomenclatio herbae prunellae quod folia habeat pruni amula: Sed ille affectus maiore ex parte Brunus est (Braum) unde & lordanus Brunum Gallicum deduxit: Et quia tum herbae decoctum, tum dilutum halinitri per sulphur fixi vitale est puniceo linguae, & faucium ardori: Item anginae, inde nata est appellatio verius. Morbus quoque non dicitur prunella Hungarica, sed Brunus.

Praeparatio huius lapidis (Ita enim vulgo in Germania vocant à consistentia lapidea, quae est fere & aphronitri, seu fellis vitri ex officinis vtrariorum) adeo popularis est, ut nullus sit barbitonsor paulo peritior, nullus pharmacopoeus, imo muliercula quoque aliqua callidiores quin parate sibi posse videantur. Capiunt salem petraeum in tabernaculo obuium. Mistunt in ollam peluim, vel leberem fictilem. Liquato super prunis iniiciunt portiones sulphuris citrini, uti est in pergulis mercatorum, hoc est, vsualis. Postea incitae pruna viva, vel ferro ignito immisso vel etiam charta flagrans incendunt sulphur unde & sal petrae effervesceat, & deflagrat. Cum consumpta est flamma, & liquor videtur esse purus effunditur in patinam, ibique concreta finitur.

Hæc est

Hæc est popularis confectio. In officinis quibusdam prostat sub nomine *salis petrae preparati*, nō forma lapidis, sed pulueris. Aliqui nuncupāt *salem petra combustum*, Verbuſſen Salpeter: veteres cre-

Salpetra pra-
paratus.

matum, aut vſtum dicerent.
Conferantur a. cum iſto populi officinarum apparatu chymicorū operari, & videbuntur quæ-
dam illuſtiora, quædam vix ratore barbarum, & ambubaiis digna. Penotus primo nitrum in ampla pati-
na, vel vaſe plumbeo exponit ſoli, vt apricando albeſcat, inque puluerem album redigatur, vnde putat plus ſubtilitatis
ei accedere. Pro ſole igne vehementi vritur, cuius vi id calcinat ad albedinem, quo ſimul gummoſitas diminuitur, &
calor cum ſubtilitate in operando creſcat. Verum hæc præparatio frigidos ſpiritus diſſipare cum calidis ſul-
phureis poteſt: quo modo maiorem ſubtilitatem, tenuitatemq; efficere queat, nō apparet. Si nitrum
purum aſſumit, volaticas partes non figi, ſed diſcuti & ſeparari palam eſt: Si ſalem petra, ſalſilago pe-
regrina ſublatis ſpiritualibus vires acquirit. Videtur a. ad nitrum Galeni reſpexiſſe, qui vſtum tenuius fieri
ſcripſit.

Nitri ex Pe-
noto præpa-
ratio.

Dioſcorides illud cremat in teſta donec candefcat, quæ ratio reſpondet Penotianæ. Aliud aut
mineralis eſſe noſtrum halinitrum; aliud antiquorum non eſt dubitandum, quāquam non ſic aliud
vt tota natura, totoque genere diſſentiat, cum noſtrum halinitrum nihil aliud ſit, quam veteris nitri
eſſentia quam ſtorem diximus ſyncerum. Ideo & tota elaboratio eſt extractoria, qualem oportet ſu-
iſſe & nitri ex lignis combuſtis collectionem cuius meminit Plinius.

Nitrum eſt
tenuius fieri
quod puriora
ſunt noſtra
non contin-
git.

Idem Plinius indicat veteres etiā cum ſulphure liquatum nitrum Carbonib. coxiſſe. Hinc fortasſe manauit
inuentio ſalis prunellæ mineralis, halinitro ſubſtituto veterum nitro. Liqueſcat, inquit Penotus (c) ni-
trum (tu halinitrum intellige) in forti digillo. Fuſo ſenſim iniice ſulphur commune magnitudine fabarum, donec
nolit amplius ebibere: (Imo donec purum fluat, & fixum appareat.) Effunde in vaſ aqua plenum. Filtra. Coagu-
la. Rurſus liqua, iniectoque ſulphure fluere ſine. Id repete quintum. Tandem ſolue aqua: filtra & coagula. Hæc Pe-
notus, incertum eſt, volueritne vna manere ſulphur, an incenſum deſlagrare. Sed nos putamus volu-
iſſe incendi: quæ ſententia etiam Plinianæ præparationis eſſe ſtatuitur. Quorſum n. compositio ſul-
phuris, & halinitri, ſi præparatum ſalitrum per ſe volumus? Alias etiam per ſe aſſatur, donec nigreſcat, tri-
tumq; ambuſtu remedio eſſe traditur. Melior eſt præparatio Querce. in Alexic. p. 401. Sal petra ſtudioſe purifica-
tus, ſeu halinitrum purum in cruſibulo ad ignem diſſoluatur. Liquefacto flores ſulphuris paulatim adiciantur, do-
nec ſpiritu ſulphuris acido imprægnetur: bene depuretur, clarificetur, & in formam vitri pellucidiffimi ſuper marmore
effuſi reducatur. Hæc ibi de præparatione. In pharmacopœa reſtituta paratur anodynum mineral (quod ſin-
gulari vidolores mitiget etiam a calida cauſa & inflammatione excitatos) ex nitro optimo (halinitro
clarificato, & a tale ſeparato) quod funditur in cruſibulo, paulatim ſuperficiendo flores ſulphuris, qui eius pingue-
dinem tollant, & adeo purum, pellucidumque reddant, vt ſi ſuper lapidem marmoreum effundas, omnino clarum, &
diaphanum appareat inſtar vitri. Id ſal, ſeu lapis prunellæ dicitur, cuius mentionem fecit etiam in tetra-
de in antidoto Lyſipho, titulo ſalis nitri cum ſulphure aut florib. ſulphuris purificati & vitrificati. Omisit vel oc-
cultauit incenſionem. Quo modo alias pinguedinem tolleretur ſulphur? Rurſus ſi debet ſpiritum aci-
dum inferre, qui fieri hoc queat ſi incendatur? ſpiritus iſte ex halitu coagulante naſcitur: halitus ex
incenſo. Videtur hic ſuæ opinionioni indulgiſſe Quercetanus. Nam in ſale prunella nihil eſt acidi: Imo ſi ſal
petra aſſumitur, falſedo prædominatur, adeo vt etiam aquas quib. diſſoluitur excellenter falſas effi-
ciat. Alias eniteſcit & ex præparato frigiditatis ſenſus. Noſtrates non ſolent vſq; adeo pellucidū red-
dere, contenti purā albedine, & fluxū ſine fumo. Cum ſæpius iniicitur ſulphur, ſæpius incendi debet.
Diſſert a plebeia hæc præparatio, quod halonitrum puriſſimum, & flores ſulphuris recipiat, cum po-
pularis tantum ſalem petra, & ſulphur citrinum. (d) Iſtis præparationibus melior eſt, quæ aſſumit ni-
trum purum, & pro vnciu ſingulis ſingulas drachmas ſorum ſulphuris. Ha liquato paulatim per porciones iniecta, in-
cenduntur, & deſlagrare ſolent, donec ſal petra nitrem perſpicuus euadat. Hunc effundunt ſuper marmore: vbi reſri-
centur in puluerem, quem in lanceam manicam Hippocratis, illatum perſundunt aqua roſacea, ſuntq; pu-
riſſime in ſubiectas conchas, vel patinas mundas deſluere. Cum totum tranſiit, auocant roſaceam per deſtillationes vſq;
ad medias. Reliquam exponunt frigori cellarum, & cryſtallos procurant. Ab hi ſi iterum dilutum reſtat, id denuo co-
quunt ad medias, & coagulant ſicut prius, idque quouſque autem cryſtalli extiterint. Hos abluunt celeri agitatione ſi
quid ſeculentum adhæret. Inde ſiccatos reponunt in vitro loco calido ſecco. Dant ad ſitum, ardores, vrina difficultates, &
arenulas ex aq. fontana.

Quercet. præ-
paratio.

Melior præ-
paratio ſalis
prunellæ.

Quercetanus aude præbere a ſemidrachma ad quatuor ſcrupulos. Nos vocati aliquando ad
regulam nobilem cauſo laborantem, effluſtimque ſitientem, aquam fontanam puram ſalis iſtius puluere mi-
ſcuiſimus, donec obſcura ſalſilago in lingua appareret. Deditus hinc mediocrem hauſtum, & mira-
culo ceſſabat ſitis moleſtiſſima. Alii præbent drachmam dimidiam, aut integram ex piſana, vbi tamen i-
dem modus obſeruari poteſt, qui de præcedente contemperatione eſt poſitus. Nonnulli qui acidum
deſiderant, poſant ſalem ipſum vitrioli ſpiritu in hunc modum: Sal nitri ad brunum cum aq. roſacea præparatus, vt
paulo ante eſt expoſitum, ſoluatur iulepo violaceo ex parte vna ſucci aut ſyrupi cum ſacharo cryſtallino præparati, &
ſex aut octo aq. roſ. optima. Solutio per colum traiecta guttis. ſpiritus vitrioli ita temperetur, vt ferri poſſe videatur, tra-
ſique aciditas grata. Hic porro iulepus per ſe guſtari poteſt in ardore & ſiti febrium, vel adhuc am-
plius miſceri aqua fontana.

Dosis intra
corpus.

Sal prunellæ
& acidum con-
tra ſitum.

Hydropicorum ſitū demulcetur aq. endiuiz vel oxalidis eodē ſale, & ſpiritu vitrioli, aut ſimul ſeorſim
alterato. In aſtuſis febribus, & cauſis, etiam aq. fontana in qua ſolia aliquot ſemperviui maioris per noctem
ſunt macerata, ſal nitri præparatus, ſeu prunellæ mineralis ſoluatur, & aliquot guttu ſpiritus vitrioli, vel ſucco aci-
do citri, limonum, aut berberum diluitur. Eodem ſale condiri etiam inſcula poſſunt, nec eſt formidan-
dus in cibis. cum etiam nitro ſuo veteres, vt calaſtrico, ad menſas ſint vſi. Tribuuntur eidem etiam a-
liæ vires plures, vt contra arenas & calculū datur drachma ex oxymelite ſcillitico: vel dimidia drachma

Bb 3 ex aqua

ex aqua petrosilini vel fragorum aut baccarum rubi idæi vitriolata cum Syr. violato, vel de althæa aut oxymelite diuretico, &c. In morbis pectoralibus diluitur aqua multa alterata hyssopo. Dosis minuitur pro ætate, & aliis circumstantiis. Pueris quoque quadrimis exhiberi semiscrupulus, aut gr. 12. tuto possunt. Est enim bonum diureticum & deterforium, si continetur 7. 8. aut 14. diebus. In Dysuria & Ischuria quater in die datur, inquit Penotus. Frigido ventriculo propinatur ex vino, aut iulepo calefaciente. In febre pestilente exhibetur cum iulepo aciditatis citri & limonum, ex syrups istorum & rosacea facto. Soluitur & aceto, succoque semperuiui & imponitur arteriis: Item tumoribus calidis dolorificis. Nam cum sit anodynum, eos mitigat. Cum decocto cornu cerui crudi prodest contra vermes. In adultioribus spiritus sulphuris potest addi. Quercet. in Alexicaco, ubi de Hungarico casu agit, commistum cum aq. fontana, aut alio frigidior liquore vult offerri. Respicit nimirum æstum vehementem, qui contratio frigore extinguitur. Sed ratio habenda est epatis quoque & ventriculi, ne calor nativus quoque opprimatur, præsertim cum ille sal mercuriale frigus non ex toto posuerit. Liquoris fontana (quæ quartum gradum frigoris habere censetur) frigidioris exemplum fortasse posuerit aq. Nymphaeæ, semperuiui, papaueris, lactuæ, fragorum, &c. ut sit vltui interno.

Admonitio
de Quercet.
grandiloquē
tia.

Commendat Paracelsicæ ad omnes inflammationes interiores, pleuritidas, peripneumonias, &c. quia virtute in primis refrigerante iste sal sit præditus. Sed tu cautus esto. Vides n. per sulphur & fixationem spiritus refrigerantes esse vel sublato, vel oppressos aut retusos. Iubeamus aliquando in ardente febre lapidem bruni diluere aqua, ut possit bibi. At illa aqua fere muriam salsedine assequatur. Nimum quidem quantitatem salis immiscuerant: Veruntamen inde colligere erat salsedinis virtus acris, mordax & calida: quæ etiam in biliosa abundantia ideo non conuenit, quia duo acria confusa ebulliunt, effervescuntque.

De frigore sa
lis bruni.

Argum. Quercetani quod sal iste linguae appositus maiorem glacie hyemali producat frigiditatem apud nos in Germania nullam habet experientiam, vti neque rationem. Ascribendum forte est Paracelsicæ grandiloquentiæ, qua tamen aliquis imperitus studiosus possit decipi, ut periculum redundaret in salutare ægroti. Quod si etiam frigidior glacie hyemali esset, multo minus in ventriculum ingeri posset quam glacies. Quo modo vero vtinas tunc moueat, & sudores, præsertim misti cum aliquo frigido liquore? Quid si extingueret calorem nativum, & naturam ipsam adeo læderet, ut nihil mouere posset? Bonus ille Quercet. studio commendationis nimie non perpendit dicta Foris prodesse sapiendū dolorib. ex liquore congruo admotum, ut in phlegmonis, verisimilius est. Prædicat et mirabiliter teste experientia sua, Germanorum & Hungarorum ad febres omnes præsertim pestilenciales curandas felici cum successu. Quod si est, Rulandus & alii frustra sunt fatigati copiose de remediis contra causum pestilentialem commentandi. Nam hoc vnicum feliciter curare dicitur, idque cum frigidissima fontana & abundantissima dosi vasti cuiusdam calicis.

Ad omnes fe
bres.

Libenter agnoscimus Quercet. diligentiam & peritiam: prædicamus etiam medicis commendandum studium: sed monemus simul tyrones, ne istis ambitiosis præconiis inducitur bonum medicamentum damnose collocent. Antiqui aqua frigida in causis caute sunt vsi. Est quidem communis indicatio à contrariis calori: sed videndum ne vis fiat naturæ, ventriculus labefiat, epas induretur, aliquid labis sit in visceribus, aut obstructio, aut humor, qui impulsus frigiditate obstructionem possit gignere, & ægrotum in colicam, hydropem aliaque mala præcipitare. Agnoscit hoc & Quercet. apse, cum tandem mediocritatem probat, excessum improbat, id quod in ipso notabunt studiosi. An sal prunella superet misionem syrupi acetosi vel succi limonum cum aqua contra febres, ut idem scribit, non immerito quæri potest.

Aciditates
Vegetabiles.

Syrupus aceto
sorum.

De spiritu acido vitrioli, & sulphuris, qui sunt in calidiorum censu multis rationibus, & autoribus contra Quercetani iudicium, facilius potest conueniri, vti & de acidulis vitriolatis. Nam temperamentum quoddam ex aquæ frigiditate & calore istorum spirituum acidorum existit. Nec de administratione etiam halinitri vti dubitamus. Verum videntur succi illi vegetabiles humana natura conuenientiores esse, & contra venena certiora habere testimonia, vti & de corroboratione familiarior. Ita n. compertum habemus limoniorum & citriorum succos. Acetosus syrupus, si quidem sit ex spiritu aceti, seu aceto per distillationem albifacito, & sacchare, non idem habet temperamentum cum mistura halinitrosa, potestque inferior iudicari. Sin a. ex succis acidis citri, limoniorum, granatorum acidorum, &c. plus erit in hoc ad robur simul naturæ. In pharmacopœa sal minerali prunella doloribus à causa calida & inflammationibus excitatis conferre dicitur, vti & contra brunnem Hungaricum.

Magnum re
medium.

Pleuritis.

Vocatur magnum remedium diureticum, & diaphoreticum: quod concedimus ob vim salis. Immiscetur pilulis hydragogis ob eisdem scopos: Item tragea antepleuritica, quia supra diximus destinari ad nerfsum calores pleuriticos, qui præter pleuritidem etiam cum febre conflantur. Recte miscetur nephriticis contra calculos & arenas renum, quibus etiam profunt acidulæ nitrolæ. Vbi vero vltus renum est, veraque nephritis circumspicienda debemus esse, ne erosionem augeamus. In antidoto maiore contra pestem tolerabilior est eius contemperatio, ut & in El. de ovo maiore, quæ sunt medicamenta polychresta. Non dubitamus posse etiam ad salem theriacalem viperinum transferri, & immisceri salis timerantium, seu peregrinantium, qui varios potus, cibosque coguntur experiri. Sæpe zythopora, & pisciuori in ventriculo colligunt humorum facile putrescentium colluuiem: Magis illi qui fungis viciantur & mortuis pisciculis: Item qui aquas male moratas ingurgitant, quæstate viatoribus & messoribus evenit: Pot sumile quid euenire etiam lac potantibus. His si dilutum salis prunellæ mineralis, aut tragææ præbueris, vel sustuleris, vel minteris molestiam. In multis externis eximie prædicatur lapis medicatus, quem aliqui sanctum vocant, ut indicat Dornæus. Pro eo possumus vti diluto lapide bruni. Quibus caput æstuat, si mulg. dolet, vulgus solutum salis cibarii calide ad frontem & tempora alligat. Quanto rectius sic ad ministrabitur sal nostrum? Idem & in trinitu, & pressura aurium valebit, nec inutiliter adhibebitur ad collusiones dentium dolentium & putridorum. Nitrosa aqua exacuunt visum. Quare

Lapis san
ctus.

Quare & collyrium ex nostro nitro contra glaucomata, nebulas, & similia expectabimus. Tantum de sale seu lapide quem prunellæ mineralis appellant. Figitur autem halinitrum etiam aliis modis, vt eo quem Quercetanus in libello de priscis med. mal. cap. 4. habet, vbi simul est separatio florum, & partis volaticæ à fixa. Halinitrum purissimum, quod sine strepitu superuiuo carbone soluitur, & deflagrat, pondere libra vnus aut duarum conicitur in cucurbitam infra capacitatis luto munitam, & in arena locatam. Imposito deinde alembico, sed non alge in arenam illato vase ne dissiliat, subministratur calor lenis, vt fulminei spiritus, & aquæ, quicum incens inter se colluctantur, turbas tonitruales excitant, paulatim segregentur, & in alembicum, conceptaculumque modeste defleant, quod ferè fit duabus horis. Tertia augetur ignis sine periculo, potestque cucurbita profundius in arenam immergi. Ascendunt spiritus varii, qui vitrum tinctura multiplici insciant, sicut fit & cum vrina, sulphur aut solutio mercurii destillatur, argumento, vt putat Quercetanus à sale esse colores rerum: Sed re vera tantum dispositionem inferente, vt postea terminatum lumen aliud fiat atque aliud, quæ dispositio non est à sale solo, verum etiam ab aliis causis. An autem isti colores etiam foris, in conuexitate alembici cum flore salis petreæ eleuato, penetrante per vitri soliditatem, consistant, querendum est. Quercetanus quidem affirmat, & testem Cherlerum producit: Sed aliis eodem modo halinitrum tractantibus euentus non respondit. Quin nec verisimile est corpulentum florem penetrare se per vitream compagem minimè porosam. Fieri autem potuit vt per iuncturas non exactè clausas eruperit spiritus, & per externam superficiem se dilatarit, atque ita eam quasi pruina operuerit. Nam ista natura est salis subtili, vt cum in concubis aut aliis vitris coagulatur ex soluto, se expandat, & serpat soliatim, expressis aliquando etiam plantarum figuris, quales nonnunquam in pruinosis concretionibus conspiciamus. Exuperasse ergo parum munitos cucurbitæ margines, & alembici labra putamus, & serpendo per externa concreuisse, quanquam Quercetanus adeo constanter istam penetrationem dimensionum, priscis impossibilem iudicatam, asseruerit, vt etiam in prima defensione cap. 20. suo anonymo pro argumento eam opponat. Sed hac missa, cum post horas tres ignis augetur, vt iam incandescere Catinus cum arena posse videatur, tota volatilitas educitur, manetque in fundo halinitrum fixum & fluens, quod in fluxu quidem est perspicuum, sed in concrezione candidum, quanquam amplius purgari & attenuari possit solutionibus, & coagulationibus post filtrationem, vt etiam traluat. Fluit ad candelam instar ceræ, vereque est salis fusilis quædam species. Quercetanus negat simile remedium esse in incidendo & detergendo. Exhibet à dimidia ad integram drachmam ex liquore competente contra febres, quemadmodum etiam salem prunellæ. Aitenim euacuare omnes humorum putredines, & conseruare corpus ab omni corruptionis inquinamento, quantum quidem sal istud cauere potest, qui etiam ita dati debet vt non operetur vltra terminum naturæ. Lege ibi plura Encomia.

Halinitrum fixum & solaticum: seu lapis & flos.

An salis potest tra halitus penetres per vitrum.

Aliud sal fixum catharticum colligitur ex calce antimonii cum sale petreæ in catinis facto. Nam postquam calx inalbuit, & iam cinis esse videtur, sal petreæ qui vna concreuit ab ea soluitur aquis stillatitius dilcibus, & coagulatur post filtrationem. Istud vitrum affectum est à calce, potestque ad purgandum parua dosi exhiberi. Si eliquatur cum ferro, astrictionem inde trahit, & epati, lienig, redditur analogum. Tale nitrum elicitur etiam ex vena martis, & veneris, cremata. Figitur & hoc modo: Nitrum purissimum aqua stillatitia solue, filtra, coagula, idque tertium. Cape huius partem vnā. Affunde spiritus acidi ex sulphure paries duas. Digere, vt misceantur. Destilla ex retorta per gradus ignis à leni incipiendo, tandemque fortiter propellendo. Ita proflabuntur spiritus in conceptaculum amplum. Nitrum vero fixum in retorta subsistet. Spiritum rectificabis, eritque solutium bonum. Sal nitrum fusile in retorta est vtile medicamentum ad morbos renum, pulmonumque & febres continuas. Prædicatur & in pleuritide, & venenatis. Datur drachma ex prisana, vel conueniente haultu. Sint autem Tyrones circumspetti in vsu. Melius est paulatim in dosi progredi quam statim summa data peccare. Figitur & intra calcem viuam, vt sal ammoniacus apud Penorum, & Quercetanum. Aliquando halinitri & limatura ferri partes singulæ; calcis viuæ duæ commiscuntur, & in catino recto inferuntur in ventosam fornacem per horas quatuor. Materia extracta postea perfunditur aqua pura, & sal separatum coagulatur. Qui amplius figi vult, ter idem repetit, semperque ad purum filtrat, & coagulat. Ex hoc per deliquium fit oleum, sicut & ex sale prunellæ mineralis si recte tractatus fuerit. Vt eo citius resoluatur, explicatur puluis super tabulam ex plumbo. Quidam super fusum in catinis prouincunt, ibique in oleum abire affirmant, quod experientia docet. Penorus ab igni remotum concrefcere ait, & iterum fundi ad ignem. Nihil ergo aliud erit, quam nitrum fixum fusile, cui & fixandi virtus tribuitur. Si tamen liquorem & inde spiritum expetis, solutum imbibe laterculis seruenticibus, & destilla vt oleum philosophorum: vel pro laterculis cape testas ollarum glareosas: aut chartam empoeticam rudem: Et destilla more aquæ fortis. Quomodo vero spiritus nitri sit faciendus, habes apud Crollium in Basilica, vbi eandem huius rationem docet esse, quæ & spiritus salis natui, aut marinitosi. Tres partes argilla sigulina arefacta, contrita & per cribrum traiecta misceantur cum vna pulueris halinitri addita aqua quanta ad impastandum sufficit. Formantur coni, nodique longiusculi seu bacilli teretes digitales, & in retortis illati per gradus ignis destillantur ad instar aquæ fortis. Spiritus sumi rubicundi specie proflantur. Commendatur ad colicam ventosam & phlegmaticam: Item pleuritim & brunum morbum in cauto. Crollius miscet tum pari spiritus vini, & misturæ præbet duos scrupulos ad drachmam vsque ex aqua fontana tepente. In colica quam Parefis sequitur mirifice prædicatur, si simul vmbilicus vngatur oleo expressio nucis moschata addita Ziberba. Circa finem curæ (ait) vsus Enula campanæ salem resolutum efficaciter expellit. Arbitratur enim ab humoribus nitrosis, vitriolatis & crudis oriri istam colicam, & fieri resolutionem per simile, quæ ex corpore porro sit propellenda vino inlato.

Sal fixum antimonii & tum.

Nitrum fixum martiale.

Nitrum fusile sulphuratum.

Spiritus nitro sulphuratum.

Oleum nitri fixi.

Spiritus huius linistri.

Ad colicam ex qua Patris.

Quercetanus in tertia confectioe viperina vult carnem viperæ imbibi debere spiritu salis balsamici rerum omnium conseruatoris duplici modo: vt vel sal marinus admisceatur vt in vulgaribus carniū

Quercetani superina confectio an possit.

condituris fieri solet: vel potetur nitro sulphureo siue acido spiritu philosophis cognito. Dubites hic utrum spiritum sulphuris acidum intelligat; an spiritum stillatitium ex sale prunellæ mineralis, cui itidem spiritum acidum sulphureum tribuit. Possumus vel campanarium illum purificatum capere, vel nitri prunellæ liquorem. Aut halinitrum fixum misce cum dupla terra lutea, qua ad fornaces vtuntur, aut ad luteos parietes. Fac nodos oblongos & destilla ex retorta. Misceri etiam solet sal ci-balis halinitro. Sed hoc perinde est, ac si sumas salem petrae non clarificatum. Quod si spiritum stillati-tium misceas cum aqua ardente iuniperina, & misturam hanc carnis per modum imbibitionum vnias, simul duplex antipharmacum tertio coniunxeris, & si quid in carne sit virulentia hoc modo retundes. Cum de sale Theriacali agit. Nos, inquit, viperas condimus spiritu salis, aut tanta salis quantitate asper-gimus eandem quantam ad condituram suam capere possunt. Indefinitè dicit spiritu salis. Si prius salem marinum elegit, etiam huius spiritum fumendum esse iudices, aut salis communis, præsertim si eo prius calx auri sit soluta, uti est apud Crollium. Sed nec halinitri spiritum excludi posse, vires per-suadent. Nam nitrum obfistere putredinibus maleficiis constat ex vtu contra fungos deleterios apud Diosco-ridem, Galenum, Plinium, &c. Cæterum qui de aliis salibus, eorumque essentis & compositioni-bus scire desiderat, eum remittimus ad Alchymiam, & syntagma. Explicantur eorum rationes fere etiam occasione aliorum magisteriorum, ut de sale ammobiaco per calcem fixo, de sublimato, qui dicitur alba aquila aliquando: de aqua eius soluente aurum & mercurium: De sale communi, mine-rali seu fossili: marino: Alkali, fodæ, cineris clauellati, tartari, salibus extractis mistorum & compo-sitionibus, quibus fiunt sales artis, magistrales, viperini, perigrinantium, Taberi, Elebroth, &c. extant multi tractatus: videre potes Quercetanus de prisca medicina materia pag. 13. 45. &c. In pharmacopœa pag. 624. 539. &c. In tetra de pag. 347. 351. 398. Penotus vero in denario & chymico longè habet plura, cu-ius ænigma pag. 51. de Leone viridi conuerso ex sale fusili per se penetrante, quod fit ex mercurio philosophorum salis naturam habente, &c. vide ut intelligas probe, uti & quæ differit de sale dulci melleo ad sitim hydropicorum pag. 48. 49. in chymico.

Ænigma
Penoti de
Leone viridi
ex sale.

- (a) Per fixum nitrum non inflammabile hic non salem prunellæ mineralis intellige, qui respectiue etiam dicitur fixus: at inflammari potest: sed penitus igni manens, tantumque fluens sine fumo.
- (b) Alii intelligunt aquam factam ex halinitro & sale armenico, sed si literam Quercetani inspicimus, & qua de sale Petra scripsit, tantum spiritum huius requirit, quanquam non ignoremus versutiam Paracelsi, ex qua factio fuit Quercetanus.
- (c) Vulgaris modus: solue halinitrum aqua pura. Filtra per chartam. Liquati in catino libra particula-tim inice storum sulphuris vnciam, donec pinguedo sit consumpta. Ter id faciendum. Huius media drachma soluitur aq. ros. ad oris brunum eluendum. Deglutitur etiam contra ardores spiritui vini ad-ditur contra tussim, &c.
- (d) Inscitiam & incuriam, an auaritiam apothecariorum & barbitonorum hic accusandam censeas perinde est. Salem petra vndeunque arripiunt, & per sulphur impurum purgare conantur, faciuntq; lapidem spissum, densum, opacum, durum, valde falsum & ex parte etiam amarum. Ita optima medi-cina cum in manus nebulonum incidunt, pessima euadunt, & nihilominus pro optimis venduntur.

CAPUT XVIII.

De Tartaro nonnulla.

Multiplex Tartari vsus in Alchymia & Medicina, siue principalis, siue seruilis, facit ut in chymico commentationibus non potuerit præteriri. Quercetanus cap. 1. de spagyricis vegetalibus scripsit ex Tartaro infinita parari medicamenta, de quibus alibi sit disputaturus. In eo vero loco proponit aquam & oleum feridum (a) externi vsus per destillationem ex retorta, & oleum quidem visceribus destinat: Sed aquam rectificat per colcotar bis aut ter ab eo destillando donec desinat scætere, possitque dari contra viscerum obstructions, & morbos concretionum tartarearum. Eandem aquam circulat cum vini spiritu, & hoc rursus abstracto melius ad eisdem vsus medicamentum promittit. Imò ne opus quidem est se-paratione totali. Nihil enim impedit quin oleosa pars spiritus coniuncta cum tartarificata in vsum veniat, cum & alias salem tartari ita præparare soleamus. Ibidem caput mortuum calcinat, & aqua calida salem elicit de more, ex quo resolutio in liquorem ad faciei maculas & viscera medicinam conficit. Hæc tum temporis in illo libro proposuit. Sed quod ad destillationem aquæ attinet & olei, eam Crollius accuratius descripsit titulo spiritus Tartari in Basilica duob. locis pag. scilicet 143. in specifico pur-gante Paracelsi quod simul vitriolatum est, fitque soluto vitrioli per oleum tartari repercussio: aqua & calce Tartari: vino albo: sale capitis proprii, &c. Et 157. vbi ex tartaro loto, vel in cremorem cry-stallinum redacto aquam & oleum destillando ad modum aquæ fortis prolecat. Vocat arcanum cry-stallinum obstructions, & putredines excellens quod & in aliis morbis à scrupulo vno ad duos exhibet, uti ibi po-tes legere. Illud notandum est quod tum aliis modis possit scætor huius spiritus tolli, tum sæpe di-stillando à colcotare semper recente. In pharmacopœa Quercetanus ait se ab Andernaco accepisse methodum quæ carnes viperina in essentiam redigantur, ipsique vicissim communicasse arcanum Tartari. Hoc vero titulo plurimæ apud Paracelsum, & alios extant descriptiones. Cape salem tartari. Affuso spi-ritu vini in phiola clausa, circula in balneo donec spiritus rubedinem contrahat. Hanc effusam in alio vitro digere. Secedet sedimentum farinaceum ad fundum. Si non liber hoc per digestionem procurare: habe in promptu o-leum tartari, aut spiritum sulphuris. Instilla, ut fiat turbatio, & post hanc præcipitatio. Puluerem, qui sedit, sepa-ra à liquore per effusionem: Et si solus est in digestionem per se segregatus, destilla ad oleositatem, qua veteris pro arcano: Pollio-

Spiritus a-
qua oleum,
& sal tar-
tari.

pollinem autem qui subsedit edulcora, & cum aliis arcanis mistum ad vsum transfer. Dantur grana 8. aut 10. in obstructionibus. Hæc arcana eiusmodi sunt ut ab ingeniosis varie possint & præparari, & misceri. Matthias Grafebeccius medicus in Harciniis & chymicus peritissimus medicamentum generale conficit ex spiritibus sena aquæ Theriacalis (quæ fit ex spir. vini bene exiccatis partibus 20. Theriace Androm. part. 10. Myrrhæ selectæ quinque, croci orient. vna: camphoræ in rostro alembici inter destillandum posita dimidia) portionibus quinque: sibi Tartari tribus: vitrioli vna, quæ confusa digeruntur in mensem, liquor vsurpatur per se, vel cum aliis appropriatis dosi ʒi. vel ʒij. &c. vi Diaphoretica. Alius igitur arcani tartarei modus est per salem tartari ex calcinato extractum & septies solum filtratum & coagulatum, qui eodem spiritu vini sapius perfunditur donec vna exeat per alembicum. Deinde circulatur diu. Circulatum mollissimo balneo ad oleositatem redigitur. Si volumus circulare, tam sepe spiritum vini affundimus, & retrahimus donec sal fiat animatus. Inde à fecibus sublimatur, id quod & Quercetanus scripsit cap 6. de præfca medicina: Et voluit fortasse hoc arcanum deuotare.

Sed ex fundamentis veterum sal ille fusilis coniungendus atque animandus est cum soluto aureæ calcis per spiritum eiusdem salis Tartari factum. Duo illa debita proportione & modo combinata in vnum coalescunt lapidem medicinale rubrum, ubi medium coniunctionis corporis & animæ est spiritus. Intelligat ergo Tyro noster, quod sal tartari sublimatus debeat figi ut fiat corpus album: Filigero vero per se in suo vitro crebris versionibus in cineribus vel stufa sicca Athanoris, cum fixus est, soluitur deliquio, & solutioni additur per modum imbibitionis, alterum solum, semper digestionibus interpositis qua arte solent re-percussiones peragi. Demum fit coagulatio. Possimus & siccum salem sic potare: sed minor est penetratio. Humidum humido commistum totum peruat. Aliter fit arcanum, sed ignobilius per acetum proprium (ali crystallino tartari (qui fit sæpius soluendo, filtrando & coagulando) affusum ad palmi altitudinem. Inde digeritur, donec sal aceti vim assumerit. Nam acetum in digestionem quasi coagulativa densatur. Deinde extracto priore aceto, immittitur nouum, idque tam sepe repetitur, donec distillatio tam forte acetum reddat, quam forte est additum. Tunc vsque ad oleitatem redigitur, & addito triplo vel quadruplo terra lutea, quæ viuunt fusores, sunt passilli, qui destillati ex retorta more aquarum sortium exhibent oleum citrinum suauolens in quod mutatur spiritus, qui prius in conceptaculo consistit. Hoc quoque oleum potest cum soluto calcis aureæ temperari, si libet. Solum autem id fieri debet per oleum vitrioli, aut sulphuris. Sed mittimus arcanum. Magisterium tartari purificati à Quercetano in pharmacopœa appellatur cremor tartari, aut sal, multum certe diuersa vi vocabulorum. Cremorem enim Latini vocant lacteum liquorem ex maceratis, vel decoctis granis, unde cremor hordei pro pitana. Est & cum flore lactis, ex quo densatur butyrum, sic nuncupamus. Quando Tartarum vini albi crystallinum coctione ex aqua pura soluitur, non cremor fit lacteus, sed solum. Id per colum statim adhuc calidum traicimus, & in frigore consistere in crustam & grumos sinimus. Hos abluimus aqua noua, ut sordes externæ discedant. Deinde coquimus iterum aqua, & coagulamus, idque tam sæpe, donec grumi puri instar marini salis existant. Hoc exiccato, tritoque in puluerem niuem pro vltu reponimus. Aliquam similitudinem salis hoc magisterium habet, sed sal re vera non est, quod facile talis tartari vniuoci collatio potest docere. Nos tartarum purificatum dicimus. Ideo & Crollius tartarum vini albi generosi, quod in fracturis nescit, lauat aqua pluuiæ tepida tam frequenter, donec sordes abscisserint, posteaque etiam vino tepido optime purgat: aut coquit pulueratum aqua soluitque totum si non vna, at pluribus coctionibus. Inde filtratum diuaporat ad medias, ex quibus crystallos colligit: qui si debent niuem puluerem exhibere, amplius sunt soluendi, abluendi, filtrandi & coagulandi. Penotus in chymicis simpliciter describit & cremorem vocat. Datæ ad purgandum drachma vna cum brodio Sed Penotus grana octo Diagridii addit, ut lien expurgetur. Alias etiam ad ventriculum & cerebrum purgandum offertur in melanagogis, & phlegmatagogis. Est & magna pars panchymagogi, quod distartarum voces. Diasenna Montagnanæ & Wieri idem recipiunt ad quorum imitationem Quercetani compositiones videntur directæ. In consilio pro nobili quadam virgine crystallum appellat, prædicatque; ad ventriculum expurgandum, epas item & lienem, mesenterium, &c. à terrestribus, mucilaginosus & tartareis fecibus. Dicitur & in ligno diureticum, additis nonnunquam salibus ablynthii, attemisiæ, melissæ, cetarach, &c. Si crystallos hos tartari dederis cum tertia parte crystallorum vitrioli: aut salis prunellæ mineralis sexta, non inutile habebis medicamentum contra calculum. Datur cum iulepo vineo potest, qui fiat ex vini poculo, & syrupo violato. Misce id syrupo rosato solutius, qui aqua Endiuia sit dilutus: Vt: Cape syrapi vnciam, aqua Endiuia duas, aut tres: Salis prunelle dimidium scrupulum, si recte sit paratus: cremoris tartari mediam drachmam, aqua cinamomi drachmas duas. Misce pro haustu. Id tartarum rosatum est: quod etiam sic parabis: Solue tartari crystallos aqua rosea in balneo. Deinde adde syrupum rosatum solutiuum. Coque ad consistentiam qua possit formare pilulas. Potes & simplici rosarum succo miscere. De vitriolato Tartaro repetis apud Quercetanus & Crollium. Penotus in chymicis septem præparationes proposuit pag. 189. Quid sit tartarum philosophorum, vide Denarium Penoti pag. 143. de aqua mercuriali quadam.

(a) Tartarum vulgo tenitur cum sale, vel quod sincerius est, cum silicibus, & destillatur ex retorta per gradus. Exit aqua, & oleum fetens, quod per cineres destillando corrigitur ad arbutum utile.

CAPVT

Tres soles
medici.

Aurea me-
dicina.

Aurum po-
tabile.

Triplex ☉
potab. T.
Semel) sed
nunquam
exhibuit,
Verbis forte
d sua opi-
nione con-
tentus.
Vnde scis esse
verissimum
qui nec fe-
cisti, nec ab
alio factum
es expertus?
Deus inui-
dia accusa-
tus stultus?
Paracelsus
omnibus sa-
lutem pro-
mittens Ca-
tholicam
moritur apo-
plexia.

IN hæc metalla quantum operæ studiique sit impensum, & adhuc impenduntur, superuacaneum est dicere. Vitale principium in corde repositum esse, animale in cerebro agnoscunt cum Hippocraticis Hermetici. Saluis his membris, & eorum facultatibus καθόλου omnia salua esse, nec periclitari vitam humanam statuerunt. Salua vero esse non posse chymici voluerunt nisi astra, quibus gubernantur, bene sint disposita: quæ, cum ad medicinam adhibentur, requirere itidem astra quædam medica videntur, quorum præsentia vtrique facultati salus sit præsto, non tantum per modum conseruationis, verum etiam restitutionis, si quid detrimenti euenerit. Mistum mistis conseruatur, & sanitatem optime, si qua læsio facta est, ex iisdem recipit, quanquam non sine simplicium adiumento. Mistorum classes tres sunt: vegetabilis, animalis, mineralis. Hinc astraprincipalia catholica trium sunt generum, vti ex analogia deducunt. Est Sol vegetabilis in vino: Sol animalis in mumia humida hominis sani, vel etiam Leone: Est mineralis in auro: Omnes cordi respondentes, cui seruando iuuandoque dicuntur esse prædestinati, vtpote maiore mundo propter minorem, qui tanquam finis, & perfectio est illius secundum totum, & partes, condito. Est autem per magiam Hermeticam qui Sol planeta & luminare magnum est in celo, cor in homine, & aurum in mineralibus, vinum in vegetabilibus, sanguis in animalibus, quæ itidem soles dicuntur, non quod sola sint huiusmodi: Inueniuntur enim multa solaria alia in bestiis, gemmis, plantis, &c. sed quod principaliter talia. In his etiam ideo præ cæteris tam anxie est desudatum, confectique tres lapides solares, quia si astra medica eorum habemus, frustra solliciti sumus de aliis, quorum potestates sunt inferiores. Hæc latius extendunt, declarantque Hermetici: Paracelsici vero etiam plus quam hyperbolice ampliarunt, & vt de Sole sunt philosophati, ita de Luna quoque, quanquam neglectiore cura in hoc astro explicando sint versati, quod arbitrarentur omnem Lunæ vim in Sole contineri, sicut & Luna cælestis à Sole olympico lumen, & virtutem accipere perhibetur, estque Sol masculus, & ideo validior potestate, Luna feminea. Sic corde saluo, oppositum ei cerebrum putant valere, nisi tamen independente vitio sit labefactum. Dum itaque Sol seu aurum Hermeticum, & philosophorum omnem ad se attraxit ferè chymiam, non pauca producta sunt medicamenta, quorum nonnulla Quercetanus ex Paracelso commemorauit cap. 37. Tetradis pag. 420. 456. 477. 431. & in Alexico pag. 469. & 490. cuiusmodi sunt: vitriolum seu sal Solis: Sulphur solare: mercurius & ex hoc varia: Arcanum Solis: magisterium Solis: Quinta essentia: Liquor: Elixir & spiritus eliciendi modi quadraginta aut quinquaginta, qui omnes citrini, rubri, vel valde rubri: Præterea præcipitata ex mercurio Solis foris candidi, intus sanguinei, &c. Scripsit Tanchius ad Rulandum se omnia Quercetani arcana in manibus habuisse, quæ etiam suo tempore sit cogniturus diligentius. Proculdubio ergo & ista, quanquam forte non potuerit elaborare, cum post ista parum ultra annum vixerit. Meminit idem cuiusdam libelli in quo fuerint aurum potabile, oleum solis, crystalli solis, Q. Ess. Solis & Lunæ, oleum antimonii & Q. E. mirag. de lapide, ad ingenium Paracelsi. Si tituli auctoritatem & scientiæ opinionem conciliant, nos etiam plura vidimus, & descripta, impressaque accepimus. Quid predest multitudo si in vno auro potabili sunt omnia? De hoc quidem nos alias diximus, quod sententiæ exæquent numerum capitum, & dum omnes sibi somniant quoddam philosophorum, nemo tamen fuerit qui id se assecutum esse, aut vidisse, aut præstitisse magnifica ista quæ de eo palam efferuntur, possit gloriari absque fuco, cum tamen non defuerint qui lapidem aurificum possederint, cuius eadem est cum auro illo potabili materia. Anno 1608. & sequente duo præstantes Medici in eo elaborarunt, atque alter etiam in argento potabili. Horum collationes operæ precium est audire, vt sint seu nobis, seu aliis quoque tanquam in vasto isto oceano cynosura.

Aurum potabile, inquit vnus, non quidem habeo: Sed quomodo paretur, SCIO. Ego triplex agnosco: Vnum sic dictum est Lapis vegetabilis, qui vel ex vino, vel alia præcipua herba parari potest. Alterum est, quod sit ex Sole (auro) soluto. Solutio fieri potest multis modis pro vt est menstruum. Sunt enim vel corrodentia, vel non corrodentia. Quod per corrodentia fit aurum potabile, non venit per se in vsum medicum. Non corrodentia vel salis tincturam extrahunt: vel substantiam dissolunt, & in liquorem conuertunt. Horum duorum te vnum parare. (Scripserat enim alter se non tantum semel, sed & secunda vice confecisse) conicio. Quod illud sit, proxime aperias. Non tamen totum processum volo, ne videar tua arcana velle extorquere, aut ambire. Dicam tibi tamen: vel facis spiritum vini solo: vel cum suo corpore armato. Non habes tertium quod scio. Persuadeas autem tibi me hæc non ignorare. Imo paratus sum, quantum licet, aut mea experientia admittit, tuos iuuare conatus. Mitte mihi de tuo auro potabili vnam atque alteram dosin. Ego tibi, vbi ad finem peruenero remittam argentum potabile verissimum. Tertium aurum potabile est verissimum, quod ea præstat omnia, quæ illi ascripserunt Philosophi. Non vero prius sit nisi in lapidem Solem redegeris artificio suo, quod solis philosophis notum est à nullis scriptum. Hæc ille bonus anno 1608. Augusti sexto, quibus addit fuisse quendam, qui præcipitatum habuerit sanguinei coloris cuius grano vno potuerit curare omnes morbos, qui tamen ante semestre apoplexia perierit, quod Deus hominibus eiusmodi medicinam INVIDERET, &c. Male hoc & blasphemæ. Quis enim pie dixerit in Deum cadere inuidentiam, cum ne Plato quidem suis vitiosissimis diis tale quid ascripserit: Redargutus potius est autor suo experimento & vanæ gloriæ conuictus proprio malo, quanquam cum tale quid Paracelsicis (vt plerisque) euenit, factum & terminum destinatum soleant obicere vane. Dominus enim longitudo dierum nostrorum, qui & sapius longam vitam piis promisit, & præstitit. Illi vero gloriatores fere quinquagesimum non attingunt. Sed ad nostrum, qui & ipse inter opus, vti arbitramur tam auri quam argenti potabilis obiit, nec minus etiam alter qui bis confecisse scripsit: Vterque causo pestilentiali, in etate virili,

virili, quod delendum. Ex commemoratis enim videtur longiore vita uterque dignus fuisse, ut studia medica tanto melius prouehere potuisset. Quod attinet ad distinctionem auri potabilis, ea diuertit a vulgari in minerale, vegetabile, & animale: tantumque proponit minerale, & vegetabile: Illud vel ex auro per diuersa magisteria adhuc bitis corrosiuus, vel non corrosiuus, ut vini spiritus ad quintam essentiam exaltato solo, vel exasperato per proprium salem, unde alcalisatus dicitur: vel ex mercario philosophorum & Sole, siue auro metallico viuo. Vtrumque apud Paracelsum inuenitur, qui per regiam vnum facit potabile aurum, negatque id sine corrosiuo valere: alterum per liquorem mercurialem ex cinabari fossili destillatum, pro quo substituit alii oleum sublimati crystallini, sicut pro regia vltimant liquorem vel spiritum salis ammoniaci fixi seu fusili, aut spiritum vrinae, vel salis communis, vel tartari, ut & Crollius qui calcem auri spiritu salis solui, & solutum pro auro potabili offerri posse indicat. Verum in hoc mire variant artifices, vixque est quin sibi peculiarem formulam affingat. Non est contemnendum, si sic potes auri corpus soluere calcinando, reuerberando, soluendo, destillando per retortam aut alembicum, ut spiritus vini quinta essentia soluat, sitque irreductibile, ad quod in primis confectum mensuram mercuriale cuius vi aurum totaliter soluitur, & in salem fusilem perducitur. Sed ne hic modus contemnendus videtur.

Auri potabile distillatio.

Paracelsi aurum potabile. Menstrua auri potabilis.

Ex colicatore eluto, ut salsedo decedat, extrahere tincturam. Hanc imbibe oleo vitrioli rubeo tertium, ut sit praeparatum. Digere per menses duos aut tres in Pelicano phiola. Hermetice clausa, ut draco ruber deueniet suam caudam, & tandem in igne amice quiescat vnione essentiali & irresolubili facta, in quo leni igni proce-
cedas oportet, donec magnum ferre possit lacerta illa rubra, seu salamandra. Extrahere tandem ex vase suo. Solue per deliquium in oleum. Cape calcem auri per liquorem vinctuosum & spiritum ex eo destillatum (assumitur ad illam antimonium & cinabaris, vel sublimatum, vel etiam hoc solum) preparatam. Quidam tamen tantum fulmineam illam capiunt, quae sit per aquam regis & oleum tartari: alii extrahunt prius ex amalgamate per sulphur, postea etiam per se cum sulphure reuerberant, donec in tumorem assurgat. &c. Isti assunde oleum, quod iam est ex acri & corrosiuo dulce effectum. Digere in phiola calore muti Asbanori. Videbis ascendere & descendere mirum modum, ut factum est etiam prima vice cum Draco voraret suam caudam. Hic in fundo est terra mortua: anima subuolat. Sed cogitur ab ambitu depluere & in centrum redire, cumque illo arctissima vnione coire. Interim multiplex isto motu corpus magis magisque recluditur, & attenuatur, sitque id quod supra erat, idem cum eo quod infra, vicissimque, & acquirit totum vim superiorum & inferiorum, ut ait Hermes Si vis puluerem, habes: Si oleum, facile soluitur in calore humido. Augeatur idem mercuriali amalgamate vel etiam auri calce noua. Nam oleum auri istud statim agit in aurum crudum, idque in sui naturam conuertit, sicut aqua niuem. Verum redimus ad nostrum autorem.

Singulare aurum potabile per Draconem rubrum.

Aurum primum potabile ex vino principaliter parari docet. Habes modum in lapide vegetabili, quem in syntagmate descripsimus, & de quo etiam Quercetanus egit cap. 6. med. pril. Item Vlstadius in caelo philosophorum. Notandum in hoc est, quod possit etiam aurum minerale recipere, ut si non agnoscatur aurum potabile sit, sed vniocum & essentiali, idque nos omnino sic fieri debere iudicamus, licet rubram tincturam ex corpore proprio extractam pro sole & auro proponant, existimantes aurum minerale esse extraneum, & nihil peregrinum debere homogeniam essentiali intrare. Sed recte Thomas negat aurum a natura lapidis vegetabilis alienum esse, cum & ipsum in se habeat vim vegetatiuam ut summi artifices testantur. Dicimus a natura lapidis vegetabilis, imò & animalis, quia tum Thomas hos potissimum respexisse videtur, tum omnes isti tres lapides per aurum minerale ad eundem reducantur, ut ex vegetabili, & animali tantum sit materia, cui aurum, vel argentum minerale infert formam.

Aurum potabile Gegetabile.

Quod vero aurum potabile sine auro ex lapidibus pretiosis, marcasithis, herbis cordialibus, ut est & apud Vlstadium, conficitur: id comparatione tenui & valde æquiuoce est aurum, nec consentit cum philosophorum in Solis metallicis, & mercurio, qui etiam ex vegetabilibus, & animalibus peti potest, licet remotius, indagine. Idem autor noster meminit in aliis literis in Nouembri an. 1608. scriptis cuiusdam Bergeri seu Montani, qui Caesaria Maiestati aurum quoddam potabile obtulerit, de quo tamen non constat quicquam magni esse per id præstitum. Et sunt sane multi qui eidem Maiestati in auro laborauerunt, ex quorum numero dicitur Kelleius Anglus fuisse, lapidum aurifici scilicet ille possessor. Item Crollius id ipsum de se in Basilica memorat. Nuper apud nos erat quidam Thuringus, qui referebat se quoque & nescimus, quem alium, in eadem fornace desudare, sed labore in contentionem euadente. Addebat modos in Alchymia propositos titulo auri potabilis recoctos fuisse frustra, quia non responderint voto, hoc est, cuiusque phantasiae. Illi tamen coactores non attenderunt Alchymiam nostram ibi tractare magisteria, & non essentias. Ideo non mirum est essentiali aurum potabile & elixyr verum quæsitum esse, at non inuentum. Si penitus opera nostra inspexissent, inuenissent quod desiderio satisfaceret, modo tum Latinitatem intellexissent, tum animum ad quadam recondita, quæ non licet euidenter dicere iuxta morem artis, & magistrorum consuetudinem, adieciissent. Pergit ille noster: Mea Luna ante futuram astatem (scilicet anni 1609) non orietur in meo Horizonte. Ego nunc paro aurum potabile ex mineris eius, quam in Misnia natam accepi. Dies sunt breuissimi. Ideoque opere tardioris. Scribis sine putrefactione philosophi a aurum potabile fieri non posse & recte quidem: Sed qualis illa? Quo modo putrefacies quod nullius elementis vim meruit? Si enim non definit esse metallum, nullius eius est operatio: Sed nec hoc sufficit, nisi prius a puro separaueris impurum. Non est aurum purum, ut philosophorum vulgus existimat. Maribus autem aurum putabilem te habere posse ex laboratorio Caesaria, quia scio etiam C. in his operatum esse. Sed te mittere possum eius portionem h. terris natam, si tibi vilem esse censueris. Sulphur, quod inde elicitur, vubi ad remittere possum eius portionem h. terris natam, si tibi vilem esse censueris. Sulphur, quod inde elicitur, vubi cundum est. Ad Crollii mortem perturbatione, &c. Hæc in hac Epistola noster. Vides voluisse materiam auri potabilis posse esse etiam auri venam, aut marcasitham. Hinc opinio nata est ex antimonio aurifero, & 739 740. auri ex Basilis.

Aurum potabile sine auro natum.

Montani potab.

Magisterii auri potabile alind est ab essentia.

Luna potabilis Tanckii tarda.

Marcasitha auriferam posse esse materiam auri potabilis de infra apag. 739 740. auri ex Basilis.

Putrefactio
& quomodo
aurum pu-
treſcere di-
catur.

Aurum so-
lutum item
potabile.

An aurum
obryzum
purum.
Vide Bude-
lium de au-
ri ad 24.
caract. exco-
litione & de
sententia
Plinii quod
in omni au-
ro argenti.
Libanii e-
mendatores.

Sulphur fixu
rubeum.
Fornax vi-
treæ pellu-
cida.
Sulphur
fixum.

Sulphuris
quadam
fixio.

Athanor
perspicuum.

auripigmento conſtari, præſertim cum Paracellſus ſcripſerit *in primo ente auri, & minera antimonii eadem apparere ſigna*. Sed ſi aurum adeo purum requiritur, vt etiam id quod iam ſuum, & obrizum eſt, pro impuro habeatur, cuiusmodi erit ex Marcaſitha aurifera non optimorum metallorum, ſed fodi-
narum miſtiæ? Intelligimus huius quoque medicinam poſſe auream dici, vti illam cuius meminit
Quercetanus, veruntamen vniuocum, & veriſſimum aurum potabile philoſophorum non eſſe,
quanquam idem autor pollicitus ſit *veriſſimum, & parare voluerit ex minera*. Num ex hac veriſſimum?
Quod attinet ad diſputationem de putrefactione: non illam vulgarem intelligere debemus quæ
ſecundum Ariſtotelem ſit vi elementari. Ideo & fruſtra noſter hanc producit. Ille alter reſpexit ad
philoſophicum apparatus vbi ſolutio ſit per mercurium philoſophorum, & diſceſſio elementorum myſtica, quam
putrefactioni, in qua itidem ſit ſeparatio compararunt. Apparet ibi etiam nigredo emergens, quo
modo in vitrioli ſolutione ſulphur volaticum enatat quando ad putreſcendum reponitur. In philo-
ſophorum itaque lapide, & auro potabili tale quid requiritur non ad apparentiam vulgaris putre-
dinis, ſed ſecundum analogiam. Hinc ſi id veriſſimum eſt aurum potabile, reliqua quæ ſunt ſolu-
tionis calcis & circulationis non erunt vera: Et eſt ſane aliud aurum ſolutum, aliud oleum iſtud philoſophi-
cum. Sed dic quæſo idne eſt verum aurum, quod ſuum eſſe adhuc habet, tantumque potabilitate ab
aliis diſcernitur, an id quod deſtructum eſt, & non amplius eſt, ſed fuit aurum? Imò quod ne ſolum quid-
dem eſt aurum, verum compoſita medicina ex ſoluto & ſolvente? Donandum eſt aliquid artificum licentiz,
& admittenda modificatio quædam, qua Rhabbarum bibiſſe dicitur qui eius extractionem bibit. Alias
non bibit hordeum qui ex hordeo, & aqua decoctum, ſed ex eo potum conſectum. Quod vero eſt
illud vulgus philoſophorum, quod natatur? Aſſumitur ad opus puriſſimum ex mineris aurum, quod in ſe ſe-
minariam vim habet. De hoc cenſent omnes nihil eſſe aliud quam puriſſime, perfectiſſimeque purgatum, ab-
ſolutum, & coagulatum mercurium cui vni nihil in ignibus pereat, vt canit Augurellus, & tot cum ipſo
præſtantiſſimi Philoſophi. Paſſus nimirum hic eſt ille noſter aliquid humani, & vt pace eius dica-
mus, incurrit reprehensionem Pontani qui recte ſcribit, vel inſaniat Cunnadus, nihil in opere vero abiici,
ſed omnia ſimul mutari: tum videtur minus ſciuiſſe artificium lapidis, & tamen ſibi perſuaſit ſe ſcite, &
mittere poſſe veriſſimum aurum potabile. Tales tamen homines ſunt Libauiarum ſcriptorum cen-
tores, & reprehendores, quin & correctores, vti idem de quodam Duncano Bornetto ſcoto refert, ipſum
edito quodam libello emendare non raro Libauium. Ego ſane Libauius in chymicis episto-
lis & diſputationibus inueſtigatium fui: in alchymia digeſtionem ex methodo inſtituere conatus ſum, & non mea ſed ſapientum ar-
tiſticia tradere, quanquam alicubi inſperſis etiam meis ſeu opinionibus, ſeu experientiis. In inueſtiga-
tione non ſolemus deſignare, ſed pati aduerſantium obiectiones, de iſſis quid videatur, aperire. Si
methodus caſtigationem poſtulauit, hic quoque me non pertinacem oſtendi, imò propoſui etiam
diuerſas inſtructiones, cumque Palmarius ille conuitiator neſcio quid requireret, & putaret melio-
re forma attem exornari poſſe: hoc quoque non contemſi. Si vero emendatio eſt directa in formu-
las præparationum, iam non meum opus emendatur, ſed artificum, quos vtinam illi emendatores
ſemper aſſequerentur. Verum hæc tranſeant. Ad puritatem auri potro quod attinet, ſi totum eſt ho-
mogeneum perfecto opere nature factum, ſatis. Nec obſtat quod tinctura extracta relinquatur
corpus album. Non enim eſt hoc ſignum impuritatis. Sed neque ſi aliqua portio argenti aſſit, repu-
diatur, quia eſt poteſtate proxima aurum. A metallis imperfectis tamen debet abeſſe. De ſulphure
marcaſitha rubeo quod ſcribit, neque Crollianum eſt, neque Paracelliſicum. Vterque enim rubeum
ſuſpectum habuit propter ſandarachæ venenum, de quo ſupra noſtram ſententiam indicauimus. In
Epiſtola, quæ ſignata eſt 3 o. Ianuarii an. 1609. hæc habentur: Tuum videre exopto aurum potabile. Iam de-
nũ conſectum eſt. Cur non doſin vnam atque alteram mittis? Ego mittam de Luna, ſed ante nundinas vernales fieri
non poterit. Interim aliam mittam medicinam, ſi ex voto omnia ſucceſſerint. Parauis hiſce diebus ſulphur fixum,
quod rubet inſtar croci Martii, & in igne ſubiſſit. Nuper quidam retulit Caſarem curaſſe parari furnum ex puro
vitro pellucidum, lampade inſtructum, in quo ſpiritus vini ardeat. Supra ouum philoſophorum continetur vaſi vi-
treo incluſum: (potius Super lampade vaſ vitreum ouo philoſophorum incluſum) Ego iudico paraturos
eos vitreum lapidem. Lapis philoſophorum non videtur eſſe interitui obnoxius, &c. Ita ibi: Mirum alterum non au-
ſum fuiſſe ſuum potabile exhibere petenti amico, & promittenti amœbæum. Sulphur iſtud fixum forte fuit ex
marcaſitha aurifera, elaboratum aquis regiis aut aliis fixatoriis. Album fixum vidit Mirandulanus.
Italus, qui nobiſcum erat, tale parari docebat per ſpiritum alcali, ſeu ſoda Gallica. Modi fixationum ſunt
varii per additamenta, & ſine. Sulphur & halinitrum contrita paribus commiſce, & ſine incenſa in olla deſti-
grare. Contere maſſam, & adde aquam quantitatẽ ſaltũ ammoniaci. Sublima. Sublimatum tritum tritu ſecibus
redde. Sublima iterum, idque donec volaticis ſpiritibus ſubductis in imo maneat. Hoc deliquo ſoluitur in oleum in
quo aurum diſſoluit ſitque aurum potabile. Concreſcit in frigore. Sed denuo ſolui poteſt. Hoc ſulphur per
aurum fixum non eſt reiiciendum. Sin autem per ſe fixum voles, coque id prius ex lixiuio calcis, & cineris
clauellati, vt oleoſitas decedat, vbi repetitione opus erit. Collectos lapillos perſunde oleo vitrioli rubeo ter a noua ma-
teria deſtillato: Debent autem prius triti eſſe. Perfuſio poteſt vel ad ſufficientem quantitatem ſtatim fieri, vt in Lacer-
ta rubea; vel ſenſim per imbibitiones procurari. Digeffione longa ſigetur. Si illo oleo aurum prius ſolueris, tandemque
reuerberaueris totum; præclarum erit medicamen.

De Athanore vitreo quod addit nihil eſt noui. Anno 1599. Henricus Khunrad edidit ſcriptum
de Athanore ſuo, cuius opetculum fecit perſpicuum ex vitro, vt materia in vitro philoſophico in-
ſpici & iudicari poſſit. Fecit & vitream partem inferiorem ad intuendum ignem, quem Ellychnio
fouit tam dextrè vt omnes ignis gradus ſine illius augmento vel decremento poſſit adminiſtrare,
adhibitis ſcilicet annulis gradatoriis. Lampadem vitream ſphæricam proponit, cuius ignis durare
quætaliquot meſes ſine noui nutrimenti ſubmiſſione eodem flammæ modo: Et tamen quia nu-
trimen-

trimentum consumitur, simul per vitrum patefiat quantum perierit, ipso ellychnio semper vno in loco manente, seu eadem altitudine, ne calor variet. Addit id factum ex materia incombustibili, (nempe lino asbestino) (a) seu amiantho, licet quidem sulphur incombustibile & alia proponat. Item posset per tubos eodem ignitres vel quatuor fornaculas calefieri: Seruari in cubiculo fornacem istam, sed ligneo claustrum munitam. Vide plura in libro ipso qui cum privilegio Cæsareo Magdeburgi est editus. Neq; tamen putauit autor se vitreum lapidem cocturum vti iocans ille scripsit. Lunam potabilem non putamus ab eo perfectam. Eam promiserat etiam anno 1608. 3. Septembris, vbi hæc: Quando perfecteris aurum potabile, mitte ad me vnam atque alteram dosim. De argento meo potabili habebis remunerationem vbi ad perfectionem deductum fuerit. Aurum potabile propter sumtus magnos nondum suscipere possum. Recte solui aurum spiritu vini sale armato: Sed artificium est preparare spiritum vini, & salum. Qualem salum sumas, me doce: Si quidem intelligi, iuuabo tuos defectus quantum filio doctrina iurato salua conscientia liceat. Ante quam committas spiritui vini tartarificato aurum quo modo calcinas? Calcinatione enim premissa idonea, facilius operatio perficitur. Fit vel mercurio, vel aqua regis, vel aqua salis, vel aqua regis & oleo tartari, qui modus non est incommodus, si rite eluatur aurum fulminans. Ego noui hominem, qui sexies cum suo patruo lapidem philosophorum fecit. Tertium aurum potabile non in ideam lapidis, sed verisimum. Hæc tunc in Septembri, in Octobri hæc adiecit. Expectaui tuum aurum potabile: sed ipse nunc tuo modo paraturus per spiritum vini tartarificatum. Hoc mihi quæso aperias, quo modo calcinare soleas aurum, an per mercurium, cui addas flores sulphuris: Sic enim euadit calx solis tenuissima: vel aqua regis prius soluas postea precipites soluto (salis) tartari. Ita enim volatile fit, seu aurum fulminans vt nosti: vel solo mercurio calcines aurum, an præterea irascias per antimonium. Spiritum vini tartarificatum noui optime facere, qui prius rubet instar rubini, sed non soluit aurum nisi prius correxeris. Tantum & de his. Facile intelligit chymicæ studiosus, quantum ipsi hæc colloquia possint commodare. Discit primum sumtuosum esse aurum potabile istorum. At philosophorum in initio plus habet laboris, dum præparatio fit: deinde plus patientiæ, antequam absolatur, minus autem laboris. Perficitur enim in vno vale, vno igne, vno regimine, vt sit lusus puerorum, & opus mulierum. Aliud ergo hoc ab illo. Deinde menstruum innotescit amplius, & ex hoc ipso quoque intelligitur magis vegetabile potulentum institutum esse quam minerale, quod spiritum vini tartarificatum non recipit. Tertio quisnam sit ille spiritus, cernitur, nepe vini quinta essentia sale Tartari imprægnata per infusiones, digestiones, & destillationes, vt vna simplex fiat essentia cœlestis. Hæc enim penetrare potest auri interiora. Quarto proponuntur auri diuerse calcinationes. Has habes apud Crollium & Penotum. Auri calx fulminatoria fit per aquam regis, que auro per antimonium purgato, aut cementato affunditur, donec totum sit solutum, aut saltem à corpore albo abstracta tinctura. Solutio descenditur per oleum tartari, aut liquorem salis. Calx aqua pura calente abluatur vel etiam ex ea coquitur. Deinde additis floribus sulphuris ter reuerberatur: ita amittit fulminandi ferociam, & incumescit. Potest & amplius elaborari solutionibus per spiritum salis ammoniaci, &c. Quo modo vero corrigitur ille spiritus vini, qui super tartaro calcinato erubuit? Destillatione donec sal exeat per alembicum, & circulatione. Quinto habes historiam lapidis sexies facti. Cur autem non ex isto verisimum aurum potabile?

Quanta miracula potuissent illo præstari? Sexies factum esse, mirum est, cum si quis sciat multiplicationem, non opus sit repetitione. Veruntamen & Bernhardus quater à se paratum scribit. Tantum de istis. Si plura de auro potabili desideras, consule, quæ scripsimus in lib. 2. syntagmatis. Paracelsus præter aurum potabile cum regia, & illud quod per liquorem ex cinabari minerali in Thesauro conficit, aliud proponit in lib. de sale cap. 4. Tomo 7. pag. 149. vbi ex calcinato sale aquam & spiritum destillat, hocque soluit aurum in oleum: sed hoc oleum amplius elaborari debet abstractionibus, & redditionibus, donec aurum ita sit attenuatum vt solui vini essentia quinta queat. Quare postquam oleum circulas, destillasque cum cohobis: affunde vini spiritum. Digere: destilla. Alium affunde, & procede similiter, donec aurum potabile purum & irreductibile persistat, idemque ob oleum spiritus sit dulce. Sic pertractare potes & illud potabile, cuius meminit Crollius in Basilica, vbi de cordiali agit à pag. 201. vique ad 218 & reicit alchymistarum vulgarium in conficiendo illo auro rationes, vialque, quasi ipse per alios profecerit quam per vulgares illos & Huserum Paracelsi mancipium, qui Paracelsus quid aliud habet quam vulgares isti? Si quis à Paracelsi doctrina recedit, cum Paracelsus non agnoscit suum. Si aliqua auctoritate & numero est in schola superciliosorum istorum, & aulicarum vulpecularum Paracelsus, de huius quoque agitur existimatione. Neque enim iam simplices sumus, vt patiamur nobis persuaderi inanibus verbis Paracelsi mentem à litera plus, quam sis diu a ratione dissentire. Sed num melius habuit Crollius? Ineptas iudicat vias vulgares, humanæ naturæ inconducibiles, & à proposito philosophorum longissimas. Cur? Quia rediguntur in corpus. Quicquid autem in corpus redigitur crudum, & incoctum est. Ridicule. Num ergo exigebat pro medicamento nutrimentum ille bonus Crollius? Quid de sale statuemus suo Imperatori quid dedit? pag. 213. ait: Calx, quam ibi describit, in oleo salis instar buryri liquefit, propter remanentiam siccorum spirituum salis natri (si credere volumus: Erat facta solutio aqua regis ex aqua forti & sale ammoniaco: repercussio per oleum tartari: Inde putauit ex aqua forti nitrosos spiritus superesse, eorumque merito fieri solutionem per salis oleum quasi sal liquecat in oleo salis, idemque eueniat in spirituosa concretionem.) Veratamen & radicalis solutio non est, quia in corpus reduci potest. Belle. Si reductibile aurum potabile tam malum est, vt scripsisti, cur Imperatori tuo communicasti? Cur non prius expertus es vltiorem processum per spiritum vrinæ, vt ibi doces? In essentia Satyrionis probat aurum potabile, si verum genuinum, & corrosiuus non inquinatum corruptumque haberi possit. Nunquam ergo opinione sua verum habuit, & discipulus reclamauit suo magistro. Sine corrosiuus haberi posse, iam supra ostendimus, vt simplex valde chymicus fuerit hac in parte Crollius, si ignorauit. In saccharo seu melle Saturni scribit eo omnes mercurios sublimatos & corrosiuos fieri dulces & innoxios, ideoque & præstans esse medicamen-

Calcinationes auri
Lapis philosophi
sexies factus.

Aurum fulminans.
Spir. vini tartarificatum
auri solutum.

Decies à duobus factus
philosophorum lapis.

Crollii delictum: de auro potabile iudicium.

Quale aurum potabile.
Crollius soluerit.
Corrosiuum facere dicitur.

camentum contra exedentia vlcera, quæ à sale contingant. Interim ridet eos qui spiritu inflammabili Saturni auri calcem beneficio aquæ regis paratam contendunt facere potabilem. Apparet Paracelsi istius simplicitas. Si salsa sunt dulcia & innoxia per plumbi saccharum, cur non & solutum auri per aquam regis, non alio quam salibus paratam spiritu Saturni? An ignoramus, quid Paracelsus, Palmarius & alii de percussionibus scripserunt? Si per eas, ut & digestiones circulatorias, venena & nutrimenta mutuo commean, cur non idem statuitur de auri soluto? Penotus in chymicis pag. 48. scribit: Vnica gutta olei salis in quo solutum est aurum, vel quo aurum potabile factum est, omnes ageritudines QUAE COGITARI MODO POSSUNT, etiam morti proximas aut vicinas deuincit. O Grande postulatam, tantoque alienius à Crollio. Fortasse deuincit accelerata morte? Vide tamen, quæ protulerit de viribus auri potabilis

Oleum auri in eodem opere pag. 146 & 151. ubi est descriptio, quæ constat aceto alcalisato, & auri calce, quæ illo soluitur per acetum lenta digestionem, ut tinctura eliciatur, quæ destillatur ad liquorem gummosum, vel salis consistentiam, quem aqua vitæ ex sibi calce per acetum stillatitium in salem redacta, prolucida amplius dissoluit, & per alembicum in oleum destillando redigit, & præbet à 4. ad 6. guttas cum congruo liquore. Quercetani aurum potabile vegetabile habes in lib. de prisca med. mat. cap. 6. nec conqueri potes aliquid de laude plus, quam Paracelsica detractum esse. Præter aurum potabile etiam alia medicamina non breuioribus foliis ornata proponuntur.

Tinctura auri.

Existis TINCTURA prima est, quam non tantum ad medicinam præparant, verum etiam ad mercurium tantum in aurum verrendum quantum fuit primum auri corpus ex quo est separata, quod quidem, oleo halinitri & salis ammoniaci fixo, alii vitrioli rubro se affeque posse sperant. Ad medicinam vero quantopere fecisse gestiat Iohannes Bapt. Porta, qui menstruum ex salibus adhibet, videre est in ipsius magia. Sales sunt soda, vrina, Tartari, ammoniacus septies cum cibali sublimatus, solutus, destillatus, refusus residuo, & tandem ita elaboratus ut totum corpus sit liquidum. Potest & aceto radicato, vel limonum, berbèrumve succo solui & vna per cohobia ex alembico elici. Deinde auri calx isto menstruo perfunditur, ut colorem deponat, uti est artis. Tinctura vel sicca erit, vel forma olei per spiritum vini alcalisatum amplius exaltata atque ita aurum nouum potabile exorietur. Sed aliud proponit Quercetanus in pharmacopœa artificium aurum inquit philosophice tantum est calcinandum: Calci abluta Eclipsin patienti, nigricantique sulphuris Bezoardici ex re vegetabili elici tantum addendum est, ut supernatet trës, vel 4. digitos in vase Hermetice signato. Decineatur in Athanore inter cineres calentes occultio. Coloratum menstruum rubino omnirubundius splendidiusque separa & decoque in perfectam tincturam. Hæc ibi. Dehinc natatore opus est.

○ Potabile ex Tinctura.

Tinctura Solis Quercet.

Tinctura Quercetani expositio.

Aurum per mercurium est soluendum. Amalgama addito sulphuris flore reuerberandum, ut calx nuda fiat aspectu nigricans propter sulphur, quamquam & alia calcinandi sint rationes, videturque notari ea de qua infra ex Tetrade per aquam mercurialem. Bezoardi. um vegetabile est spiritus vini alcalisatus: aliquando & Tartari, vel iuniperi. Cætera sunt manifesta. Alias calx auri perfecta oleo iuniperi rectificato extrahitur per diurnam in balneo macerationem, vocaturque oleum imprægnatum auri tinctura. Aliter: Sublimati crystallini libra, misce solis ex capite mortuo prima sublimationis sextantem. Repone in balneo vaporis in nouendum, ut solutio fiat in aquam in phiola clausa. Solutionem affunde auro in lamellas dilato, & assumet colorem relicto corpore. Aqua abstracta tinctura in fundo est; quæ tamen non ad sicum debet destillari, sed ad oleositatem, quæ mox præcipitatur oleo tartari, vel spiritu halinitri aut simili. Pollen præcipitatus colligitur, abluaturque vii decet. In Alexico auri lamellæ, vel icobs elimata cum cremati pumicis puluere alternis stratis compoñi iubetur in vase fixatorio: Iude reuerberari per triduum, quod futurum sit, ut pumex magnetica virtute aurum sua tinctura spoliatur, quæ postea aceto radicato à pumice abstrahatur.

Pumex an sorbeat auri tincturam (de cinabari alius idem.)

Alia modus tinctura.

Aurum per Alembicum.

Aurum potabile per mercurium & Saturnum.

Quercetani enigmatica declarata.

Acetum iterum cogitur eam reddere vini spiritui, ex quo tandem syncera segregatur. In hoc processu mirabilis est illa magnetica, quam etiam in tinctura è corallis rubeis assumenda prædicant: Sed re suspecta. Nam pumex crematus rubescit, & sua rubedine auri, corallique tincturam vitare potest. Si quid eo in opere est, siccitas pumicis potius aurum sequax sibi glutinat. Acetum radicum proculdubio pumicem citius corrodit quam aurum. Potest tamen ad sicum destillari, & volatica facula pumicis à graui auro separari lotionibus. Inde postea succedet noua extractio per vini spiritum alcalisatum. Pag. 471. & 472. ex sublimato per destillationem parat liquorem gummosum. Hunc imprægnat spiritu salis ammoniaci, seu præcipitat. Totum sine separatione digerit, tandemque destillando in essentiam liquidam redigit, quæ aurum dissoluit, & tinctura sua exiit: vel etiam dissolutum per alembicum exire cogit, cuius minimam quantitatem prædicat contra venena, pestem, morbum bispanicum, aliosque astrales & contagiosos. De tinctura per alembicum educenda vide etiam in Tetrade pag. 456. Paulo supra ex pharmacopœa tincturam produximus. Eadem enigmatica proposita esse videtur in Tetrade pag. 440. Dicamus stylo plano ἀποδείξω καὶ ὁμοίως seu πᾶσι. Aurum per animonium summe purgatum calcinetur philosophice per amalgamam & sulphur. Affundatur calce aqua ex mercurio sublimato crystallino destillata, quæ in glaciem verti solet frigore, resolui vero calore. Calx propter mercurium splendorem suum amittit, & nubeculis seu tuore mercuriali obscuratur. Immutatur aqua pluuialis, ut præcipitur, quod solutum est, aut destillando abstrahatur liquor. Calx stillatitia aqua multiplici abluatur, ut splendorem recipiat. Exsiccata addatur aqua ardens iuniperi.

Digerantur vna, donec aqua illa tingatur, atque adeo ita est procedendum, donec nihil coloris sit in calce, præter albedinem. Abstracto menstruo tinctura perfunditur spiritu ardente plumbi, & continuatur, donec

donec tota fiat volatilis, positaque per alembicum prolevari. Renovatur spiritus usque ad oleositatem, vel ad sic-
cum quod solum deliquio, in oleum praebeatur contra omnem morbum dosi gutt. 4. aut 5: ex aqua competente.
Dicitur & hoc aurum potabile. Videamus & ea, quae de auro in potabilem consistentiam oleum,
tincturam, liquorem, deducto Penotus habeat.

Primum eligit aurum, & repudiato sophistico (chymisticum appellat) assumit philosophicum, *Penoti sen-
tentia de au-
ro potabili.*
quod absque periculo humanum corpus sanat: non quidem sit commune, & vulgi, & tamen verum, & na-
turale absque omni corrosivo & venenoso paratum, quodque ut primum vino vel aquae instillatum fuerit
argentea instrumenta inaurat, cum impostorium fuscet, &c. Dissentit Penotus ab his, qui in auro po-
tabili nihil auri volunt residuum ad sensum esse debere, atque adeo non aurum potabile sed aliquem li-
quorem ex auro destructo fabricant. Ipse solum ita ut inaurare adhuc possit, ponit, quod quidem er-
iam natura & vniuocum aurum est, in substantia nihil passum, sed tantum solutione compagis a coa-
gulato distans, idque non affectum ignibus, quo modo eliquatum aurum item liquidum dicitur, sed
mensuris artificiosis, quibus auri virtus & natura integra conseruatur, tantumque sic disponitur ut potentius, ve-
lociusque agere possit, & distribui, ad usum commodum sanitatis vtilissimum, aptissimumque citra omnem no-
cendi metum, & sine malignitate praeparatum. Tale necesse est esse etiam Crollianum ex calce au-
ri per spiritum salis factum, quanquam quaestio sit an hoc sit per corrosiuum concinnatum?
Spiritus enim salis valentissimus est, & potenter resoluit. Penotus quoque cum oleo vitrioli, vel
tartari aurum soluit, an non vitium corrosiuum? Notandum hic, chymicos usurpare hunc terminum diuersi-
mode. Aliquando enim corrosiuum opponunt soluenti, illudque violentum esse dicunt, vixit quo corroditur compa-
ges corporis in pollinem adeo tenuem, ut in ipsis liquoribus inuisibiliter lateat, & tamen in sit actu: hos autem na-
turale admodum salium qui aqua liquefcunt, aut niuis, vel butyri quod etiam diffuit in calidis, & pingua etiam
ingreditur ut & sulphur, halosanthos caphura & similia. Ita solui volunt aurum in aqua philosophica mercuri-
ali, ubi tamen transmutatio simul est. Neque enim simpliciter soluitur aurum sed simul in primam
materiam abit, ut glacies ex aqua concreta, iterum in aquam redit, quanquam exemplum non per
omnia congruat. Aliter accipitur corrosiuum cum de auro potabili medicinali loquuntur. Opponitur
enim his aquis causticis & regiis. Liquefcere salium non annumerantur corrosiuum quia sunt in sua dosi po-
tabiles, licet adiecto liquore miti, & sal ipse etiam in cibos venit. Idem iudicium est de spiritu vi-
trioli, sulphuris, & lignorum nitroforum descensoriis: Item de succo limonum, & Berberum: de so-
luto salis tartari seu oleo & similibus, quae acuta potius vocantur, quam corrosiuum. Sed & haec non raro a-
quarum causticarum vim assequuntur: & quis neget, corrosiuum esse, cum si puta, meraque in os po-
nantur paulo maiore dosi ferri nequeant: Succus limonum & berberum syncerus neque dentibus,
neque linguae parcat, potestque cochleas margaritas, & coralia calcinare. Quid de acrioribus di-
cendum? Quare & haec a mysticis philosophis relinquuntur, & non corrosiuum menstrua nuncupantur
qua nullam omnino lesionem inferunt sensoris, aut vlliparti corporis, ex quo genere est spiritus & quinta essentia
vini; Item vinum ipsum, & alii liquores per se iusta dosi potabiles, qui etiam nutrimentis accedere
possunt.

Ita enim aurum praeparandum est, ut in his diffuset sicut tinctura croci. In colloquio Tanckii &
Rulandi sit mentio spiritus vini alcalisati, seu per salem tartari exasperati: Et est sane tale aurum potabile
tolerabilius: sed qui ipsa arcana percrutantur ne hoc quidem menstruum probant, & omnino au-
rum tale exigunt ut etiam in lingua humida instat salis, aut sacchari possit liquefcere absque vi omni. Quoniam *Gradus auri
potabilis.*
autem fiducia huius mysterii non possumus omne aliud aurum potabile repudiare: Nam & in ca-
teris vis medica inuenitur: Ideo oportet nos gradus quosdam huius medicamenti constituere, ut
omnium optimum, primumque sit quod modo diximus, magni magisterii potabile: Proximum id quod
quinta vini essentia solutum est: Tertium, quod spiritu vini alcalisato: Quartum, quod liquoribus pa-
talentis, ut spiritu aceti, succo berberum, limonum, &c. Quintum quod spiritu vitrioli & sulphuris
acido: Sextum quod oleo seu liquoribus salium, ut: Tartari, gemmae, communis, &c. Septimum, quod
acri oleo vitrioli, spiritu urinæ, liquore salis ammoniaci sublimati; liquore argenti viui sublimati, &
affinibus, a quibus sequuntur aquae regiae corrosiuæ. Secundum istas distinctiones Chymiatricæ
studiosi de auro potabili iudicare dexterius possunt, atque etiam autorum discrepantes sententias
componere.

Quod autem Penotus aurum vulgi reicit, & philosophicum, quod tamen vim à natura habeat,
non ab arte sophisticarum tincturarum (hoc enim Penoto, & Vltadio est aurum chymisticum, im-
postorium scilicet, & falsis tincturis procuratum, quod & Pantheus, omnesque artifices veri, si qui-
dem pro vniuoco auro exponitur, & pro genuino ad medicandum adhibetur, damnant) eligit, mi-
rum alicui videri possit, cum aurum commune item sit naturale, & de hoc ipso loquantur medici,
quid in medendo commendant: Imo ipsi chymici si vniuocum aurum intelligunt, non aliud ha-
bent quam quod fossiles, lotores, excoctores in arenis, lapidibus aliisque mineris inueniunt. Num
ergo philosophicum & naturale idem si idem, cur non & commune? Sciat Tyro: vulgi aurum dici quod
alias fabrilis, & monetarium, quodq; in poculis, & anathematis, seu clenodiis spectatur, & fere mistum
est aliis metallis. Hoc artifices non quidem omnino repudiant: veruntamen copellis seu cineritiis,
& fulmine, vel cementsis, vel antimonio, vel quartura, & aliis modis purgant, & suum faciunt,
quod tunc non amplius dicitur vtile, vulgare, commune, collectaneum: Sed primum gradum ar-
tis est expertum, potestque aliqua philosophicum dici. Hoc non excussurus sit Penotus in auri potabi-
lis confectione. Deinde magis philosophicum est, quod etiam interioribus artificibus est elaboratum, &
per calcinationes, digestiones, solutiones & alios modos artis tam tenerum, & habile redditum, ut
vini spiritu dissolui queat, quod non euenit auro vulgi. Tertio in secretis sapientum est id quod vinum
vocant, oppositum nimirum vulgari quod est in censu mortuorum. Nam ignum vispoliatum est
Cc 2 spiritu

spiritu suo vegetabili, & seminali principio, ut ineptum sit ad opus philosophicum, nec possit solum genus multiplicare, sicut nec hordeum coctum potest. Hoc ergo philosophicum, *arveg* dictum, potum putum naturæ donum est, & ex mineris fecundis collectum, ubi nullo imperfecto metallo, & aliis impuritatibus potuit viciari, nec raro ex matrice sua efflorescit, & sponte naturæ concretum convulgi quod fabrilis est, ab hoc magisterio abesse voluit. De plane mystico philosophorum auro habebis in altera parte apocalypseos Hermeticae. Distinguit porro inter medicinas ex auro, & aliud aurum potabile ponit, aliud oleum auri, aliud quintam essentiam, quam & tincturam rubeam à corpore auri separatam appellat: alii sulphur nuncupant. Verum ista distinctio est arbitraria, & ab aliis negligitur. Aurum enim potabile non tantum illud est, quod solutum est liquoribus ut una queat potari, sed omne ad potandum præparatum, siue formam habeat calcis, siue salis, olei, tincturæ, &c. Qui tincturam sulphur vocant, ut & in antimonio solent, dissentiunt à Quercetano, qui colores & tincturas ascribit salis, quod in halinitri spiritibus tale quid observauerit. Verum huiusmodi opiniones inter Paracelsistas sunt contemnendæ. Est enim illis peculiare ne secummetipsis quidem consentire. Caterum aurum philosophorum Penoto durum quoque est & coagulatum, quod duobus, tribusve granis datum vel applicatum multa mirabilia in omnibus ægitudinibus, cum Theriaca tamen, vel aliis medicamentis, possit. Hæc promissa sunt Paracelsica, & desideratur adhuc demonstratio in praxi & eventu. Hippocraticis valde suspecta est laus illa hyperbolica, quæ tamen sine Theriaca vel simili frigit. Nam veneni quid subest, ut Theriaca sit addenda, & quidem scrupularis ad tria grana? Vbi sunt illa magnifica: Quando aurum vel sulphur eius venit in corpus, à nostro balsamo apprehenditur, clarificat balsamum sanguinis à fumo maleolarum stellarum, &c. Quotum Theriaca illa horrida si tam familiare est auri sulphur: Sed quomodo fit potabile apud Penotum? Duobus: Prior est: Amalgama auri & argenti vini misceatur triplo florum sulphuris pulvere. Mittantur in testam. Paruo calore per horam torreatur. Inde sulphur incensum deflagret totum. Fiet hinc spongiosum. Sed si prima vice id non evenit, repetenda est crematura. Alias prius calcinatur per rogiam: descenditur oleo tartari; calx separata eluitur, vel coquitur aqua pura diligenter, ut salso abscedat. Deinde caute rescicata cum sulphure crematur modo dicto. Aurum tumefactum in marmore conteritur aspersa aqua vitæ rectificata optime: quam cum comibit, incenditur, ut relinquatur auri pollen, qui denuo aqua vitæ irrigatur, & comburitur, idemque fit tertio. Hinc teritur cum melle & sale præparato, ossa abluuntur aqua calente diligenter. Facto per quietem sedimento, aqua per lacinias abstrahitur & suffunditur nova, & omnino studiose sal & mel separatur. Pollen hic incorporatur triplo olei tartari, sique pasta qua exsiccat, & reuolueratur in sigillo ad rubedinem usque. Cremata materia soluitur deliquio super porphyre in cella, vel alio modo. Quod non soluitur, denuo potatur oleo tartari, vritur, & in marmor insertur, donec totum sit solutum. Solutio infunditur in phiolam vel cucurbitulam. Additur quinta essentia vini. Fit digestio in balneo oculi iduana; indeque in cineribus calentibus totidem diebus. Dicitur oleum auri rubini colore resplendere. Ab hoc quinta vini essentia abstrahitur filtro, quod sane ita adhibendum est ne sorbeat oleum. Affanditur alia. Circulatur: separatur, idque donec tartari salisago est amota. Tandem iubetur super isto oleo puro incendi vini spiritus postquam cum eo sapui sit lotum: scopio videlicet maioris attenuationis, & ut in auri succum oleositas vini inferatur, sicque diutius liquorem seruet. Alias non foret necesse ad hæc devenire. Hoc est solum aurum oleo vini humectatum.

Alter modus est Crollii.

Nam aurum, nimirum præparatum seu calcinatum, iubetur solui spiritu salis, & hoc separato in mella consistentia relinqui, quod non una affusione spiritus, sed pluribus fieri debet. Ex hoc soluto per spiritum iuniperi extrahitur tinctura secundum leges artis. Spiritus reuocatur usque ad consistentiam oleosam, quam si placet quinta vini essentia amplius potest elaborare, vel etiam una ex alembico educere. Hæc sunt memorabilia apud Penotum, in chymicis, qui in præconio huius medicina non cedit ulli Paracelsista. In Denario secretum quoddam proponit non contemnendum, cuius etiam alibi fecimus mentionem. Sed cum cogitantibus amplius semper aliquid prius non observatum occurrat, non pœniteat nos hoc quoque reponere, iuxta Platonium illud *dis & re & d & d & d*. Titulus est: Aqua tingens mirabilis: qua Luna etiam (lego i N) aurum tinctura permanente tingitur, quæque varia operatur.

Secretum ex auro & mercurio, ad argentum in aurum mutandum.

Primum præparatur sal ammoniacus cum calce, quanquam faciliore modo quam apud Quercetanum in Tetrade pag. 398. Conteruntur due vine calcis cum una parte salis ammoniaci. Mistura in olla affusa aqua calida coquitur. Deinde cum refrigerat, liquor clarus sedimento facto per lacinias elicatur, transferturque in vas mundum, quod melius est quam si quæritur, pura aqua coaguletur in sale de more. Sal in rigillo seu cæcino ad ignem eliquetur, sinaturque fluere per quadrantem horæ. Postea effunde in mortarium calefactum. Contere. Solue deliquio in cella super porphyre, ut est artus. Vocatur oleum fixum ammoniaci salis. Sit in parato argentum vivum crystallinum septies à sale communi, halinitro, & viutolo sublimatum: Semel item per se, ut nullas feces relinquas (alias sufficit quater cum materia sublimasse, prima vice cum noua; secunda cum capite mortuo; tertia iterum cum noua; quarta cum capite mortuo secundo: Inde ter per se sublimatur donec nulla fex in fundo appareat.) Conterito affunde liquorem salis ammoniaci prædictum. Macera in cinere calente, donec solutus sit mercurius. Solutionem misce cum pulvere contriti pumicis, ut fiat pasta, ex qua oblongi bacilli digitali forma, aut globuli fiant. Hos immitte in capax retortam bene armatam luto, & conceptaculo similiter amplexo instructam. Destilla ex cineribus vel arena gradatim. Exibit primum phlegma dulce. Aucto igni procedent gutta acida, & tunc muta recipiens. Ignem intende amplius provenietque essentia mercurii subtilis. (b) Hanc destilla denario aliquoties in balneo; & serva. Tercio para acetum Terebinthinatum, quale Crollius ex sententia Huseri descripsit. Misce Terebinthinam Venetam aceto. Destilla in balneo. Primo exhibit spiritus resinae albus & clarus. Transfer destillatorium in cineres, & excipies oleum flavum: Igne aucto elicias acidum & sublimum liquo-

Sublimatum crystallinum.

liquorem, quem ab oleo separa, idemque rectifica denuo destillando. Quarto: Auri scobem vel solia purissima solue spissum salis, vel aqua regis (oleum vitrioli solutivum item convenit, maxime ad alchymiam metallurgicam.) Aqua solvitur per destillationem (non per præcipitationem ab oleo tartari) abstracta calx eluatur: Deinde reficcata in catino, vel patella super prunis excandescat & ignita in oleum terebinthinatum, iam rectificatum præcipitetur. Repete ignitionem, & extinctionem aliquoties. Hanc sic paratam calcem cum duplo storum sulphuris simplicium & per se sublimatorum contere. Pone in catinum, inque igne reuerberii per horas 12. detine leui tamen flamma vt sulphur consumatur. Tunc iniice iterum in oleum terebinthinatum, & extingue aliquot vicibus. Extinctam misce cum nouis floribus & reuerbera, donec tandem mutetur in pollinem tenerrimum rubentem. Ita præparatum est aurum. Huic in cucurbitam coniecto affunde sex partes liquoris mercurialis, seu superioris essentia ex sublimato & salis ammoniaci oleo. Clausam cucurbitam, signatamque hermetice pone in putrefactorium balneum vapidorum seu finum, ibique relinque per mensem, aut dies 49. Liquor ex calce extrahet tincturam rubicundissimam, relinquetque corpus album, seu feces. Tincturam effunde in vitrum mundum, sine fe-
Tinctura Solis.

ribus: Et in balneo Mariae abstrahere menstruum, vsque ad succum spissum præ crassa rubedine ad nigredinem vergentem, qui in aere frigido densatur in butyri speciem: calore vero resoluitur. Affunde ei spiritum terebinthinæ, qui in destillatione olei primus exierat. Digere paulisper. Destilla iterum: Affunde nouum, digere, destilla, idque repete donec corrosiuam qualitatem omnem ab auri tinctura sustulisti. Post hac affunde quintam vini essentiam, circula in balneo, vel cineribus calentibus
Soluium omnium metallorum ex mercurio.

Abstrahere iterum per destillationem, & hoc quoque repete, donec auri succus nihil terebinthina redoleat. Medicina ista seruatur forma coagulata: sed quæ in aqua cinamomi, vel maluatice soluitur, daturque guttatim contra varios morbos, præsertim astrales dictos, lepram, luem veneream, arthritin, &c. Est enim Catholicum auxilium. Addit Penotus mercuriale illud solutivum posse etiam cætera metalla soluere, & præterea crocum quoque martis. Quomodo vero ad argentum constanter tingendum, sit auri tinctura ista adhibenda, non addit. Chymicus quispiam vel in fluxu proiceret, & excoqueret per fulmen: vel calcem imberberet, reduceretque, aut candentibus lamellis fixis illineret. Figendum enim prius argentum est, vt tincturam eo fidelius custodiat, quæ per mercurium volatilis reddita est. Si acutius rem perpendere velis, istud oleum includes vitro Hermetico, & in Athanore solues, coagulabisque donec in fixam calcem abeat. Hanc solues noua essentia mercuriali, iterumque impones ad solutionem, & coagulationem Hermeticam.
Nota pro-
cessum ad
tincturam
metallorum.

Tertio solues denuo, & appones nouam auri calcem, vt mortuum corpus resuscites. Solue & coagula in furno sapientum priore industria, & serua diligenter modos ignis. Hoc medicamentum iam poteris tingere. Idem augebis priore modo in infinitum. Nota diligenter quæ Iohannes Hollandus in lapidis Philosophici Theoria monet. Etiam atque etiam vide, inquit, vt in opere lapidis solaris omnia quibus Soler, vel soluis vel coniungis, quam diligentissime ab eo separet vt certo scias nihil peregrinum cum lapide esse relictum: alioquin omnis tibi labor perierit. Hæc ille. Mercurialem aquam per solutivum (spiritus foret purior) salis ammoniaci fixi præparasti. Ab hac ergo operam da vt salledinem & aquositate omnem separet, sitque mercurii essentia sincera. Hæc enim sola cum auro coheret. Deinde in auri calcinatione regiam & alia adhibuisti. Hæc quoque studiosissime sunt auferenda, vt calx sit purissima quam recipere aqua totam possit, & sibi amice per integrum coniungere. Habes in hoc processu magisterii magni multa documenta. Primum enim veram materiam vides, quintam scilicet essentiam mercurii, quæ est aqua, & mercurius philosophorum, non vulgi: Est prima eius materia; spiritus & medium coniunctionis tincturarum: Est sal armoniacum, & menstruum fetens, acetumque philosophorum, &c. Deinde habes alteram partem formalem, masculam, & specificam, aurum verum & naturale reuerberatum, vt possit vegetabilem virtutem in actum producere, si cum mercuriali & femineo semine componatur.
Documenta
magisterii
magnivera.

Hic est matrimonium verum masculi & femina: Est balneum senis: Mercurialis aqua est gluten aquila albe, id est crystallini mercurii per sublimationem a vitrioli sulphure naturæ potentialiter imprægnati. Auri tinctura ab albo corpore separata est sanguis Leonis rubei: & sane aurum sic paratum astrale est, respondetque Soli & Leoni, qui est domus Solis cælesti. Viridis autem Leo est aqua illa mercurialis quæ Solem istum deuorat. In hac praxi habes veram aquam & oleum incernatum, nempe vinctum humorem mercurii, qui putrefactione philosophica in opere maiore in claram aquam soluitur, & deinde vicissim coagulatur, iterumque soluitur, & coagulatur, vt mutatione elementorum Mercurius ærius, seu naturam olei ærei consequatur, vt in syntagmate fideliter est expositum. Vides hinc saltem fusilem veram philosophorum, qui in aere frigido consistit, in calore resoluitur. Hunc saltem oportet te crebris imbibitionibus figere, donec fluat in lamina ærea, vel argentea fixa, calefacta vt ce-
Gluten a-
quila albe.
Sanguis ru-
bei Leonis
quidam.
Viridis Leo.
Oleum in-
ceratum.
Clara aqua
Mercurii.
Sal fusile
philosopho-
rum.

notus conspexit in aurea massa Praga per Kelleium facta.
In hac massa Solis & mercurii omnia signa apparent, si eam imponas in Hermetis vitrum ob-
Signa lapi-
dis omnia.

signatum. Nam primum nigrescit cum soluitur: deinde paulatim albescit procedente coctione, tandemque in summam rubedinem conuertitur. In vitro patitur Eclipsim, virescit, citrinatur, pavonis caudam assumit, mox apparet in veste quasi aurata, ascendit, descendit, donec tandem immobiliter quiescat, vt supra quoque dictum est in exemplo Lacerta rubra, seu sulphuris vitriolati anodynæ, vt appellant. Omnia hæc in ipso opere videbis, si secundum artem scienter, prudenterque processeris, quanquam non dicamus hoc opus esse magnum illud veterum, sed compendium tantum & epitomen operis magni non vilipendendam. Ad modos faciendæ ex auro calcis quod attinet, in Alchymia & commentariis posuimus vulgatiore. Quam fulmineam seu fulminantem vocant, habes apud Crollium in Basilica pag. 211. vbi & disputatio de fulminis causa, de qua nos aliquando in Gymnasmatibus nostris. Fit cum solum regia aut aqua philosophica aurum præcipitatur oleo tartari, sine quo non fulminat; vnde
Calx fulmi-
nans auri.

*Quercetani
& Crollii de
fulminante
calce disere-
pantia.
Credere hac
malu quam
experiri nisi
otio & auro
abundet.*

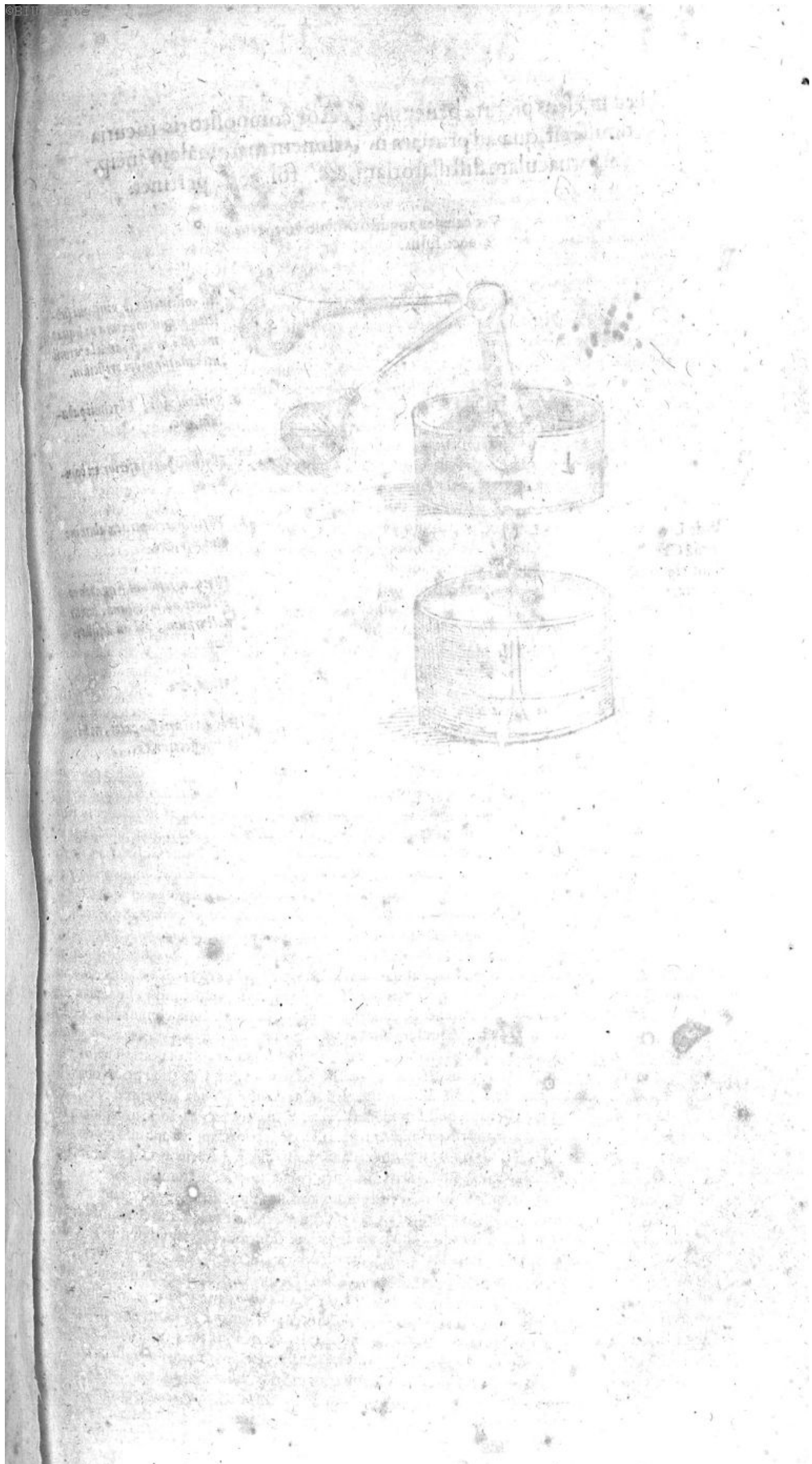
*Stultum est
cum periculo
tam precio-
sum Diapho-
reticum qua-
rare viliori-
bus & tuis
occurrenti-
bus copiose.*

De argento.

*Lapis Luna
medicus.*

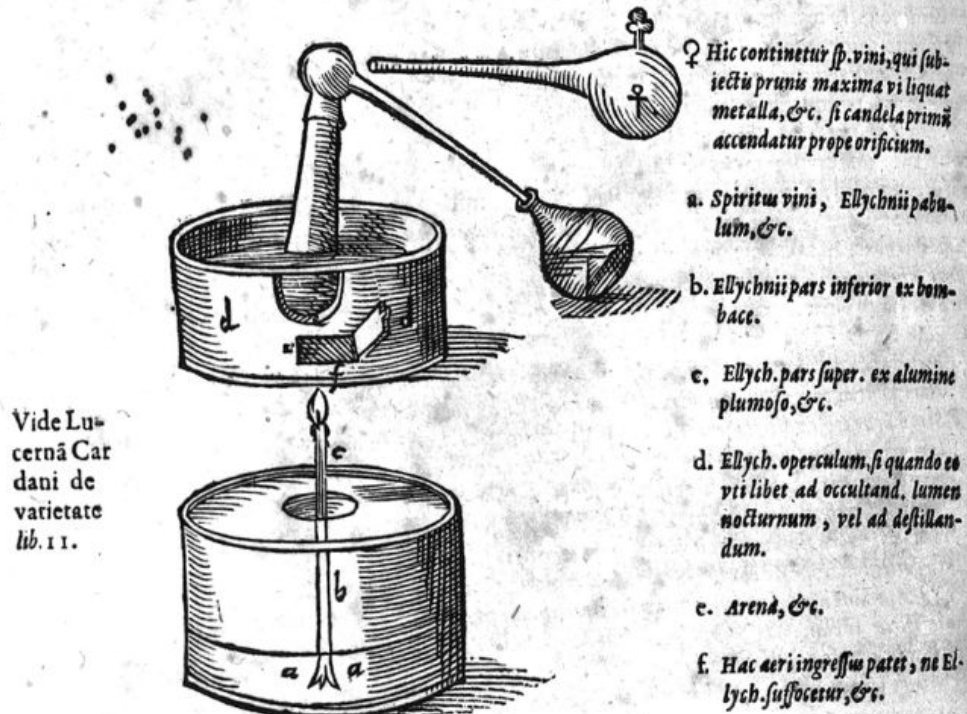
*Gemma
medica.*

facile coniicere de causa potes, præsertim cogitata natura ferri, qua concipitur flamma: quæ vis tol-
litur reuerberatione cum admisto sulphure. Vnum est, quod mirari quis possit. Scribit Crollius ex-
cussionem fieri deorsum contra ac incenso pyro communi. At Quercetanus in alexicaco pag. 498. & seq. vbi e-
iusdem apparatus docet, addit posse ex eo florem fieri campanarium si quis aliquot grana Cochleari argenteo
imponat, & sub vitro suspensio adinstar alembici sublimatorii seu motu ferri instrumenti, seu aliquo ardente (crem-
um vocat) incendit: futurum enim vi fuliginosum quiddam, & caruleum exurgat, quod si sapius factum fuerit,
uetem tanto cum impetu ferri deorsum, vt aliquot scrupuli super laminam ferream latis crassam car-
bone incensi eam perforent: & nihilominus sursum quoque tendere in vitrum ibique consistere, videntur
contraria esse. Est quidem diuersitas in aliquot scrupulis, & granis: attamen homogenia materię,
& effecti. Sentiendum itaque est etiam grana deorsum moueri, sed vi minore, cumque negetur penetra-
tio, repellitur sursum fumi, seu halitus specie, qui per instrumentum ex aura, in quam dispergitur, excipi
queat, quanquam Crollius dicat sic disci vt nuppiam compareat, quibus consentit, & Penotus, qui ad-
dit, ita deconuiffe, vt cum periculo audius, & lesione fuerit coniunctum. Nos tali opere laborare, aut peri-
clitari dubitamus. Satius est calce eluata, & rectificata ad diaphoresin vii. Et cur quis se fulminanti
Soli exponeret, cum tam copiosa, minusque preciosa inculcentur diaphoretica? Ad motum vero
istum quod attinet, scimus etiam Pyrium puluerem prorsum, retrorsumque, & sursum, deorsum
impelli. Inde enim est instrumentorum percussio, qua etiam læduntur improvidi. Cum non datur
exitus deorsum vel retrorsum, impetus propellit in anterioribus obstantia, atque ita globos & alia
proflat. Si incendas puluerem in lapide super charta, inuenies eam granulatim perforatam, quod
item signum est sales nitrosos propter diuersos spiritus indiuerfas partes ferri, excutique terrea &
frigida deorsum, aerea & ignea sursum, si nihil prohibeat. Meminit Quercetanus etiam pollinis ale-
xipharmaci ex Palmario Fernellii discipulo per rorem Maium parandi absque vi ignis ante noua.
Sed quæ sitars ista noua non exponit. Dum cæleste dissoluens appellat, quanquam rotis naturam
respicere videatur, tamen possumus etiam rotis istius præparationem intelligere, si nimirum ex eo
fiat acetum acre, quod auri scobem possit corrodere, & in pollinem vertere. Acetum autem sit ex
rore Maio atque etiam pluuiæ, quia est hydromelitis aerei species quædam. Sicut ergo ex mellis so-
luto, aqua multa, medone & similibus fit solutium menstruum, tum alterius generis, tum etiam
aceti ita & ex rore potissimum ex herbis, quarum halitus sint actiores, collecto. Verum hæc de au-
ro. *Argentum quod attinet*, Tanckius voluit potabile reddere, & in eo satis diu commoratus est. Obti-
nuerit votum an non, incertum est. Philosophorum sententia est, quam & Hollandus proponit, ex
Luna quidem posse fieri lapidem medicinale, sed non transmutatorium imperfectorum nisi per
modum magni magisterii, vbi argentum est fermentum ad album, vt vt aliqui cuprum per argen-
tum dealbent, sed fraude tandem emergente. Diximus autem de huius quoque variis magisteriis a-
libi: nunc *Lapidem medicum ingentium virtutum*, & quidem tantarum & explorati omnes posse ne-
gentur, saltem describamus. *Argentum viuum ex cinabari reductum* (aut si ad manum est ex sublimato refe-
ctum, aut purgatum optime sale & aceto) oleo vitrioli rubeo rectificato perfunde ad palmi altitudinem in vitrea
cucurbita. Colloca in cineres calentes modice, vt totus mercurius soluat, nihilque de eo appareat (quod si vna vice
non fit, pluribus age.) Oleum impregnatur mercurio, qui in conspicue in illo latitat. Mitte id in retortam vitream
quantitati convenientem, ex qua in arenario collocata, iunctaque recipienti per gradus ignis destilla primo loco o-
leum chalcanthinum. In fundo restabit puluis mercurii præcipitati, forma calis. Cape huius partes duas: Calcis ar-
gentæ per aquam fortem factæ, & salis ammoniaci repurgati partes singulas (vt illius ʒij. horum an ʒj.) contere in
marmore, & misce diligenter. Inde in sublimatorium secundum artem, quod sit materia analogum. Supposito igne
sublima. Ascendet sal ammoniacus, in imo manente calce lunari cum mercurio absque iactura ponderis. Specie auri
purissimi. Hinc transfer in catinum ex vitro, vel vitratum fictile; & in fornace ventosa conflat paulatim aucto, tan-
demque acri igni in lapidem vitri instar transparentem colore auri pallentis. Virtutes dicuntur esse infinitæ præ-
sertim quæ in Epilepsia, & aliis cerebri morbis efficaces, de quibus experientia consulenda. Potest
autem idem lapis etiam alio modo, & quidem virium maiorum fieri, si tria coniungas, nempe argentum
viuum ex cinabari, vel crystallino sublimato reductum, aurum, & argentum, ita vt auri sit portio vna, argenti
dupla, mercurii tripla aut amplior, quæ tria sunt per se sigillatim in auri solutio vitrioli oleo, de
quo supra dictum est soluenda; solutionesque postea prudenter confundendæ, digerendæ per suum
menstrum, destillandæ usque ad siccum, quod tandem in calcem reductum igne fusorio in lapidem re-
digatur. Quidam volunt calcibus metallicis addici debere crystallos, vt eo facilius lapidefcat, quo modo alias
gemmæ artificiales fiunt, in quib. corpus est purus crystallus, aut silex per calcinationes & extinctio-
nes in aceto vitriolato præparatus. Quid si antimonii vitrum diaphoreticum assumas? Fiunt autem
ista ferè eodem scopo & fundamento quo Crollius suum antimonium diaphoreticum conflauit, &
Quercetanus Bezoardicum (c) cuius meminit pag. 487. alexicaci, quod ex mercurio & auro fiat: siue
iam sublimatum crystallinum & aurum separatim regia soluas, & solutiones confusas destilles, & acri
igni vras: siue sublimatum non ipsum assumas, sed eius oleum rectificatum, & hoc auri calcem, sco-
bem, vel folia perfundas, digerasque donec vniantur, & fiant medicina fixa, cum qua si adhuc est a-
liquid fugacis substantiæ, id reuerberatione, vel ignis violentia ex vasis parte inferiote. Sursum fer-
tur; vnde tamen retrahitur ab aliis, qui moram ferre possunt, redditurque resistenti in fundo parti
fixæ per contritionem in marmore, & imbibitionem per oleum vitrioli fixum addita maceratio-
ne debita, succedenteque sublimatione noua, quod repetitur donec totam suam caudam Draco
deuorauerit, totumque medicamentum inter flammæ fixum & constans subsistat: siue ex subli-
mato facias menstruum auri solutium, quod relicto albo corpore tincturam tantum assu-
mat, vt in Penoti magisterio apparuit: solutio tamen non destillatur, sed repercutitur per spi-
ritum halinitri, aut tartari, posteaque effuso humore relicta calx diuturna cum spiritu vini
mace-

Hæc præsens pictura beneuole Lector compositoris incuria
omissa est, quæ ad primam notationem marginalem incip.
(a) fornaculam distillatoriam, &c. fol. 307. pertinet.

Vesica ænea angusto orificio vsurpatur
loco follis.

maceratione, destillatione, refusione, &c. corrigitur: vel etiam acri igni castratur vt in Crolliano: quos modos ingeniosi suo instituto facile aptare poterunt. *Iam si argentum per similia ex sublimato & antimonio, vel etiam sine hoc, menstrua præparare velis, viam vidisti, nec est opus pluribus.* Ex eodem fundamento profluit artificium potabilis argenti varium, idque minore sumtu & labore propter minorem compagis corporeæ firmitatem, quando & si aqua solummodo forti soluas, & solutionem in Pelica- De argente potabili. no digeras, reduci nequit, indeque in calcem deliquio diffluentem redigi, vel cum menstruo mitiore ex alembico destillari, vel in oleum solui & pluribus modis elaborari potest. Gloriabatur Ambaldus se tam facile posse aurum potabile facere, quam pellio pelles eluere. Multo facilius erit argentum in liquore potulentum vertere. Vnde mirum, quo processu sit vsus *Tanckius*. Est autem discrimin artificii maioris & minoris. In maiore præparatur mercurius philosophorum longo tempore. Huic soluto additur solutio calcis argenti. Vtraque simul digeritur, & coquitur philosophice in medicinam candidissimam. Hæc incernatur liquore proprio mercuriali, donec vt sal fusilis & cereus in calore diffuat. Et, si amplius procedimus, donec olei sit consistentia.

Sed ad medicinam tamen satis est, si postquam ad cereum fluxum perducta est, vini quinta essentia perfundatur, digeratur, destilletur, idque læpius, donec oleositatem acquisiuerit, & metallicam acrimoniam posuerit. Huius argenti potabilis guttula præberi ex dispositis, seu appropriatis liquoribus potest. Minora artificia sunt multa. *Fac aquam mercurialem ex sublimato, & si placet, adiecto quoque antimonio. Hoc solue lunam in viscosum liquorem: Digerere: Destilla. Solue iterum, digere, & destilla, quoad ex fixo fuerit volatilius, & oleosa consistentia appareat. Hanc affusa quinta vini: vel iuniperi essentia circula.* Verum de his alibi plura.

- (a) Fornaculam destillatoriam simili artificio paratam, & lampade, in qua elychinium abestimum instruitum, misit ad me v. d. Sigismundus Schnitzerus, philos. & medic. eximius cuius picturam subiicio.
- (b) Si in magno opere velles elaborare, non opus esset pumice, sed salem istum ammoniacum fixum & fusilem tantum coniungeres cum mercurii essentia, & per tartarum sarinamq. reduceres. Vinctuosum humorem purgares, vt ab omni sorde esset immunis, quod sit rectificatione destillatoria, & quinta vini essentia. Nota tamen aliquos reicere salem armeniacum, quia impressionem facit vix elui bilem. Vide vt huius humoris copiam habeas magnam pro crebrioribus solutionibus & imbibitionibus, plerumque in tres partes diuiditur: Vna exaltatur binis solutionibus & coagulationibus. Per alteram fit solutio masculi & semina in matrimonio: Per tertiam procuratur fixio & augmentatio. Quod si multiplicationem species, ad hanc quoque posset assumi: sed satis est etiam mercurius crudus, quem medicina sine labore in primam materiam vertit, si recte adhibeas.
- (c) Plura esse Quercetanus Bezoardica constat ex Alexicaco. p. 409. vbi metallicum fit ex croco metallorum per balinitrum cremato: & p. 408. vbi fit liquor gummosus per destillationem ex sublimato & stella antimonii metallata præcipitando per liquorem balinitri: Sed hoc Bezoardicum mancum est, cum debeat respondere diaphoretico Crolliano, qua de re consultus à Rulando Hartmannus scripsit, philosophi esse naturæ defectum agnoscere, supplere quæ desunt, amputare quæ supersunt: manca esse nonnulla sola deficiente expressione luculenta, quam Quercetanus putauerit esse notam ei, qui se philosophum dicat: quia mira est excusatio. Tertio vocat solare Bezoardicum sue inuentionis pag. 500. vbi innuit ex auro vincituram extrahi per aquam mercurialem, de qua vide in Panacea ipsius, &c.

CAPVT XX.

De imperfectis metallis nonnullis.

Ad Alchymiam metallurgiam hæc spectant, aut chymiatiam. De illa in præsentia agere, non est nostri instituti. De hac aliquid subiiciemus, idque in specie. In primis in contemplatione venit admiranda ferri natura, in qua & singulare quandam cum perfectissimo metallorum auro cognationem, & analogam tincturam & quæsiuerunt, & agnouerunt, vt videre est in Suckenianis, testaturque aurum medicum, & tinctura sanguinea, quam aureæ similem inde fabricant, quamquam in ære quoque & stanno vestigia nonnulla deprehendantur vt ex analysi Gebriana patet. Medicinæ ex ferro parantur vel vulgari officinarum arte, vel subtilitate chymica: Et vtrobiq. pro materia assumitur, ferrum, & medulla ferri, qui Chalybs dicitur licet diuersus sit, & modo ad ferrum raturum accedat, modo purissime excoctus sit & solidissima densissimaque consistentia coactus, vnde discrepans chalybis bonitas, differentiam aliquam inferente etiam materia, quæ est vel ferrum (omne enim ferrum repurgari potest, & in chalybem densari, si quidem est integrum) vel lapis, singularisq. materia ferrola. Præterea asciscimus aliquando sponte naturæ, vel aliqua externa violētia natam rubiginem, vt ex anchoris, & clauis mari salso corrosis: nonnunquam venas, terras, soluta naturalia, ex quibus fabri ferrum conuant; In vsum trahuntur & scoria tum fabrilium officinarum, tum conflatōriarum: Item succula, seu reguli fornacum ferrearum & ænearum: Insuper ramenta cotium: batitura seu squamæ & strictura, quæ inter malleum & incudem ab ignito profluunt: Est & Gaudes ferrugineus, nonnullaq. ex ferro opera, vt acicula, filamenta, armaturarum laminae, Galea & alia instrumenta. Hæ sunt materiæ, quibus ex Aristotelicis mirabilibus forte adiicias etiam ferrum pluuium, & lapides ferrosos ex nubibus labentes. Medicamenta vulgaria vel ipsæ sunt materiæ, vel ex illis parata alia. Stricturas chalybis vorari contra asthma, hydropem spleniticos affectus, scorbutum, &c. notum est aniculis.

Ferri natura
auro cognata

Chalybs.

Ferrugo vsum suum habet in manantibus vlceribus, vulneribus, tumoribus, &c. propter vim resistentem putredini, superfluaque humiditati, quæ simul est incarnatiua, & solidatiua, tanquam symphytum minerale. Præparant & limaturam pro electuario de limatura chalybis, & potionibus chalybeatis contra cachexiam, fluxus ventris, hæmorrhagias, dyspnoeas, hydropes, atonias viscerum, & alia mala. Fit præparatio per ablutiones ex aqua, & aceto, in quo etiam aliquando maceratur, ut sordes decedere possint, & ferrum friabile reddatur: sed circumspectio in hac purgatione requiritur, de qua alibi. Officinæ notatas aliquod ex chymiatra attraxerunt, unde si quæ sunt probiores, etiam diligentius elaborant limaturas. Præparant & scorias puriores & ferruginem ad dysenterias. Laminas foris applicant tumoribus, & gibberis. Per ferrosa vero parantur balnea, & potus variis extinctionibus & coctionibus. Cuiusmodi oedematosis adhibentur etiam pulueres, & lutum ex scoriis vel terris ferruginosis: Aqua fabrorum per filtra crebrius transmissa item multis conducit morbis. Ramenta cotium macerantur vino, vel coquantur aquis pro potu lienoformi. Infusiones limaturæ, & batituræ chalybeata vina præbent, & alia multa.

Chymica ex ferro.

Crocus martis
varietas.

Chymici parant crocum martis, tincturam, florem, vitriolum, salem, sulphur vitriolatum martium, spiritum ex vitriolo martis, Aes cyprium & ex hoc porro vitriolum, & spiritum. Item oleum. Præterea calcem, oleum, mercurium, & ex hoc præcipitatum, aliaque medicamenta. Sal martis ex vena, & recementis, ite ferrugine extrahitur. Est & regulus martius stibio per matrem fuso: Item terra virgo, & alia, eaq; non vno modo. Ut enim de croco pro metallurgia taceamus, ad vsum medicum 1. fit per se, quando bacilli ferrei, seu chalybei vitriorum fornacibus cremantur, ut inde efflorescat croceus pulvis, qui collectus amplius elaboratur aquis stillatitiis, & spiritu vini, vel cum sale sublimatur: aut imbibitur spiritu sulphuris, &c. 2. item per se cum eluta scobs ferri in lebeo ferreo in reuerberio per triduum, aut amplius detinetur, ubi etiam flos absistit. Vtuntur plerumque ignibus figulorum, vel calcariorum, & lateritiis. 3. Quercetani modo per spiritum sulphuris & vini in ferrea trulla coctum, de quo in pharmacopœia, & nos in chymia pharmaceutica. 4. Per spiritum salis, & muriam, aliaue corrodentia, ubi aqua sanguinis, & vrina quoque valet. Fit quidem sic ferrugo etiam aquis marinis, sed ex qua crocus extrahendus est per phlegma vitriolatum spiritu suo adhuc prægnans, & destillatum de novo. Crocus inde collectus in tincturam transit vltioribus extractionibus per spiritum vini alcalisatum, &c. 5. Lamina chalybea aceto stillatitio irrigata cremantur in rubedinem, quod si vna vice non succedit, pluribus repetitur.

Sed discernere tunc calcem à croco debes. Potest quidem tota ferri substantia in crocum per attenuationes plures transmutari: sed calcem tamen proprie tunc dicimus, quando totum ignibus aequalibus aut potentialibus (aqua forti, aceto stillatitio, liquore salis, & aliis corrosiuis) calcinatur. Ex ea crocus colligitur elutionibus, & repetitis reuerberationibus. 6. Scobs cum sulphure citrino, aut floribus coniscitur, & in reuerberio comburitur, idque cum cohobis. 7. Bacilli ferrei igniti admotis sulphuris conis liquefiunt, defluuntque in suppositam aquam. Inde collecti nodi cum sulphure reuerberantur. Verum & hi duo modi ad calcem tendunt, à qua crocus est seligendus. 8. Penitus limaturam martis violento igne calcinat adiectis floribus sulphuris donec sulphur scdum sit combustum, terraq; scetida mortificata.

Deinde per integrum diem in reuerberio cremat. 9. Lamella ferrea, & pumex contritus alternis stratis disponantur in amplo catino, & reuerberentur in cementario. Deinde transferatur materia in cucurbitam, siue tota simul (nam pumex spiritum martium imbibit) siue lamellæ tantum, & affuso aceto stillatitio extrahatur tinctura. Reuocato aceto manet pulvis ruber, qui iterum reuerberari & extrahi subtilius potest, eoque tenuitatis perducere, ut in oleum diffluat in cella, vel balneo vapido. Crocus aliter fit ex scoriis caruleis fabrorum, de quo vide Crollium, qui hunc in dysenteris præfert ei, qui fit ex ferro ipso. Quidam malunt scoriis ad vinum chalybeatum uti, quam chalybem ipsum. Crollius vocat essentiam croci martis, vel essentiam, & crocum pro libitu: qua in re variant auctores, sicut & Quercetanus calcinatum per sulphur ferrum appellat limaturam cum sulphure calcinatam, quæ est periphrasis calcis,

Crocus in Gaodo ferreo

Flos & ol. martis.

Crystallus ruber martis.

Queritur, num terra crocea in Gaodo ferrugineo inuenta possit pro croco martis haberi? Nos sane crocum nativum esse putamus nisi tincturam malis. Adeo enim tener color est, ut madefactus tingat impalpabiliter. Iudicamus tamen extrahendum esse per vini spiritum, ut simul corrigatur: quod in externo vfu vulnerum, & vlcerum non erit necessarium.

Porro calx & crocus sublimantur cum salibus in florem: unde postea fit liquor & oleum ferri in aere humido. Aliud conficitur ex scoriis martis cum regulus stibii conflatur, per reuerberationem crebram, contritionem in exactum pollinem, imbibitionem per oleum salis, aut simile, tandemque exiccationem fortem, & deliquium. Abluitur autem, tolliturque acrimonia per spiritum terebinthinæ, aut iuniperi crebrius affusum, & reuocatum, prætereaque per vini spiritum. Quidam miscent aquam acido vitrioli spiritu, & tincturam ex croco faciunt, quam reuerberatam deliquio solvunt. Sublimatur quoque crocus cum cinabari & sale, donec crystallus fiat rubens. Ex hoc porro varia fiunt medicamina sicut & de sublimato candido.

De cæteris ex ferro alibi abunde differitur: omnia ad vsus chirurgicos vulnere, vlcerum, tumorum: vel internos phlegmaticorum, aquosorum, & melancholicorum affectuum, ubi est incidendum, aperiendum, siccandum, roborandum, fluxiones immodicæ, & hæmorrhagiæ sistendæ, &c. Crocum veneris facies si laminas stratificatas cum sale reuerberes, donec candefiant: Postea in aqua iniectas cum sale abluias, iterumq; cum sale nouo cæmentes, abluias, opusque quo ad satis repetas.

Aqua

Aqua ablutionis præcipitatur affusa multa calida. Sidit crocus: Aqua depleta crocus dulcoratur. V-
sus in chirurgia. Ex stanno parant calcem & oleum ad suffocationes vterinas commendatum de quo alibi.
Ad vermes infantum præclarum: Stanni puri semunciam vel vnciam in puro catino, vel trulla aliqua. Extingue
aqua fortana: vel quod melius, decocto cornu cerui, vel aq. hyperici. Repete extinctionem ter, quaterue. Da haustulum
volatilibus, aut ter die. Vermes illico necantur, & expelluntur. Robustioribus tres, quatuorue vncias
liqua, & vbi conuenit etiam cereuisia tenui, aut vino vtere. Deliculis aqua chalybeata satis est pro
materia extinctionis, vel etiam simplex fontana. Calx, vel etiam ramenta stanni in farinam deducta
bibuntur contra ictus scorpionum.

De plumbi anatomia diximus nonnulla in chymiatia, vbi inter tres modos præstantes compa-
rationem institimus. Nos sæpe requirimus liquorem soluti ad tumores & vlcerà corrosiua. Officinæ
vulgares tam sunt pigre, vt nolint etiam præmonstratum & in os ingestum præparare. Paracelsi chy-
mici aliquid ex terebinthina plumbata proferunt, quod vñbus istis parum est idoneum. Quod affer-
tur ex peregrinis chymicis, facile mucelcit. Tam parum curant egregia opera pharmacopœi, quan-
quam se in subfelliis chymicis enutritos arbitrentur. Quercetano tam fuit res facilis, vt ex vna libra
plumbi calcinasti, quæ scilicet fit ciuilibus vnciarum sedecim, decem aut duodecim vncias salis potuerit elisere. Sal
a plumbi facile in oleum soluitur: & quantæ difficultatis res est aceto stillatitio miniû, plumbaginè,
ochram plumbeam, aut cinerem, vel lythargyrum soluere: solutum digerere: destillare ad oleositatē
in qua lapilli in vapido aere liquefcentes condensentur? Imo & multæ viæ sunt colligendi sacchari,
quod item in oleum diffuit. Via leuissima est si aceto non stillatitio, sed alias acri & laciniis purgato puluerem
lythargyri soluas, & extrahas essentiam: Extractionem digerat: sitres, & coagules vsque ad oleositatem. Quod si dul-
cedinem absque acetositate requiris, abstrahes humiditatem vsque ad calcem: Hanc rursus extrahes spir. vini alcalisa-
to: Extractionem coagula, & solve deliquio. Quidam ab essentia sæpe abstrahunt vini spiritum super ea ali-
quandiu in calore leui relictam. Alii aliud operantur. Non facile coagulatur, si aceto non destilla-
to extraxisti, & cum eodem circulaisti. Circulatum postea ad oleositatem redigetur, quæ vini spiritu
per cohobiam inducto, & reuocato rectificatur. Apud Penotum in chymicis processum habes ad oleum,
& Balsamum saturoi. Minium enim perfunditur aceto destillato, & digeritur, donec dulcescat, interim aliquoties à
fundo mouendo. Deinde liquore in aliud vas translati, nouum acetum additur agiturg, vt prius, idq. donec vel tota,
vel maxima quantitas sit dissoluta. Acetum essentia saturni grauidum, per siliurum aliquoties traicitur, & per dimi-
dium mensem in fimo relinquitur. Hoc elapsa destillatio fit vsque ad tertias residuas. Hæ reponuntur in cella, donec la-
pilli caalescant, qui pro sale saturni habentur. Hi eximuntur. Residuum liquor denuo coquitur ad tertias, & seponitur
pro lapillis, idq. quousque tota quantitas sit consumpta. Crystallus istos poteras contere, & deliquio soluere: sed ipse
iubet seruata aliqua parte, destillare more stygia, quo exit primum albus spiritus, postea oleum rubrum. Illud ab hoc se-
paratur. Oleum tertia destillatione per se rectificatur, item spiritus per balneum. Vñs internus, & externus di-
citur. Ex referuatis crystallis per spiritum terebinthinæ fit balsamus eo plane modo, quo sulphuris, vna-
ciæ vni scilicet affundendo quatuor spiritus, & coquendo donec spiritus erubescat. Tinctura appellatur,
quæ in retortam immissa destillatur vt primo loco spiritus exeat, deinde aucto in horas igne oleum sa-
turni cuius vsus est insignis in vlceribus, vulneribus, tumoribus, excrecentibus carnibus, phlegmonis, Erysipelate,
&c. Debet a spiritus ab oleo separari, siquidem placet. Alias & totum simul in vñm venire potest, v-
ti in balsamo sulphuris. Sin velis tincturam solitariam, extrahes per vini spiritum, & coagula in puluerem
aut lapillum, qua arte etiam rubinus sulphuris conficitur. Supra diximus, vitrum purgans ex calce conflare
posse. Id diuersum est pro diuersitate præparationum & additamentorum. Vñs idem cum vitro sti-
bii. Ex lapide plumbario, & Galena per sublimationem assurgunt flores, vt ex antimonio: Et sane parua est
in elaboratione discrepantia. Vnde & stibium crudum ex vena magnesia saturnina dicitur. Quercet. scribit
se vidisse annulum ex vitro plumbi, qui in liquorem immisus per noctem ei conciliauerit purgandi facultatem, idq.
vsu frequentiore, quo modo vsurpant etiam regulum antimonii, & bismuthi, cum florib. antimonii, & m ar-
gasti hæ aurifera. Calcinatur vena plumbi pura, quæ Galena dicitur, per halinitrum sicut stibium, & re-
uerberatur vñq. ad rabedinem, cuius vsus est chirurgicus. Galena putrida, quæ aliquibus molybdoides, &
lapis Flandriæ, Germanis plumbum carbonarium, & aquarium, item crustosus lapis matita nigra pictorū,
à chymicis non expetitur, quanquam & hæc calcinari cum halinitro queat, & aceto stillatitio in ef-
sentiam, oleumque redigi.

Quæ ex are, siue fossili, siue artificiali ex ferro, medicamenta confici queant, sparsim in Alchymia,
& syntagmate dictum est: Et fiunt sane etiam ab Hippocraticis præclara ad oculorum præsertim affectus,
& vulnera, vlcerà, tumores, &c. tum ex ære ipso resoluti aquis acidis, & sale ammoniaco mistis, item ex-
tinctionibus, &c. tum ex fuligine, terecremētis, flore, squama, ærugine, orichalco, & qui æris vim habet
lapis calaminari, & cadmia. In chymicis præclarum est ex argento viuo æris præcipitatum, vt est apud The-
ophilum, Quercetanus & alios in pestilentia, & hydropo: Præterea vitriolum veneris, & ex eo spiritus, cum
oleo. Item tinctura cerulea, sulphur quoddam citrinum, balsamus & similia: Cum aliquando æs in ærugi-
nem solueremus indeq. vitrioli lapillos colligeremus, pulchra admodum citrinitas separabatur. Hæc
quidem per annos aliquot colorem constanter retinebat, sed chartam in qua seruabatur nigritie fuligi-
nosa infecerat, vt solet atramentum. Hinc sulphur vitriolatum iudicamus. Alii aliter sentiunt.

De Ænigmate quodam Arnoldino, & Tartaro philosophorum apud Penotum.

Omnia in uno.

Querceranus in *Alexicaco* ex lib. 2. Arnoldi de peste producit admirandum quoddam ænigma, quo proponitur insigne quoddam magisterium à quo expectare humanitus præter diuinam clementiam, si cet omnia homini in hac vita exoptanda. Non autem explicat, nec quid sibi de ipso videatur, ostendit, nisi quod remedium Arnoldi vocet certis de causis perplexe traditum. Id constat, inquit, quinque rebus, quarum prima in visceribus terra fouetur: altera in mari natat: tertia insidet terra: quarta in aere rebitur: quinta nobilissimum, id est, à superioribus editum, satum genitum, procreatum animal, vita sempiterna, nunquam senescens, reparans se phœnicis more, diu amicum, stellis familiare, humani generis columen, vita nostra tui elæ, omnium rerum quas optare cupere, & votis expetere licet, promptuarii, penus ταμείον, δαλάρσα. Hæc ille. Delphicum aliquem apollinem, aut sphingem tibi audire videaris. Si Theologum interrogares, de cœlesti sapientia & timere Domini responderet: Peripateticus de virtute politica in politicis, de contemplatiua in philosophia, vbi aliquid etiam scientiam summum bonum dixerunt: Epicurus voluptatem pecuniam forte nominaret: alii aliud pro suo affectu proferrent. Medicum fuisse Arnoldum, & excellentem chymicum, qui etiam de medicina summa hominum, & metallorum morbidorum cōmentarios scripsit, constat: Et Querceranus oraculum non de aliquo philosophemate vulgare scholarum accepit, sed de remedio intellexit.

Id autem summum esse, id quod ex mercurio sapientum, & sole ipsorum conficitur, iam pridem innotuit, quanquam notitia fortasse crebriore, quam possessione. Solent autem Hermetici res minoris mundi comparare mundo maiori, uti & ipsum minus animal magno. Sic mundus conditus est, inquit Hermes in tabula vbi proponit medicina secretissima opus. In maiore mundo habemus quinque simplicia corpora, quæ etiam capsulæ sunt, & matrices cæterorum omnium ex materia constantium, terram, scilicet, aquam, aerem, ignem, & tandem cælum in quo nobilissima quæque corpora, imo quod Plato vocauit animal diuinum, quem hoc in loco imitatus Arnoldus etiam animal nobilissimum appellat suum lapidem ad exemplum maioris mundi, & minoris HOMINIS scilicet, factum. Animal id cælum à superioribus dicitur procreatum: quod Plato diceret à Deo, seu diis: Dicitur esse vitæ sempiternæ. Hoc quoque Platonicum est, & aliquatenus etiam Hermeticum. Nam Hermes in Asclepio sic philosophatur: Deus Dominus æternitatis primus est: mundus est secundus Deus: homo tertius, & quidem vera, imago Dei primi. De cælo cuncta descendunt, in aquam & aerem: Ignis solum, quod sursum fertur, viuificum & generans est: quod deorsum est, ei seruit: Totus mundus à natura comprehensus agitur, formatusque est quatuor rebus, igni aqua, terra, aere: cælum sensibilis Deus est administrator omnium corporum, quorum augmentum & decrementum sol & luna sortita sunt, &c.

Lege & reliqua, qualia sunt & apud Timæum Locrum, aliquos Platonicos: quædam etiam ab Aristotele sunt accepta, & tradita. Quid mirum, si Hermeticus ille Arnoldus nobilissimum animal cælum dixit, eique sempiternam vitam attribuit? Plato quidem aliquando factum credidit, sed nunquam interitum: At Aristoteles ex toto ἀγέννητος καὶ ἀθάνατος poluit. Ab eodem etiam senescendi potentiam abstulerunt: Et tamen non satis circumspicte additum est, se reparare Phœnicis more. Si enim hoc verum est, qui nequit senescere, & mori? Nō est sempiternæ & senectutis expertis vitæ Phœnix. Hæc ergo in parte non obseruata est philosophia Platonica & Hermetica. Diis amicum animal esse Plato non negauerit, qui stellas, Deos illos suos, cælo affixit. Familiare stellis eundem habet sentum. Hinc colligimus cælum denotari, Adiuncto nimirum arguitur subiectum, & nihil familiarius cælo quam stellæ, quam cognitionem Lulliani etiam inter suas essentias, suumque cælum ex vino confiatum agnoscunt.

Columen humani generis cælum opinione Academicorum & Hermeticorum, imo & peripateticorum esse quis neget, qui scit omnia inferiora subiici gubernationi cœlestium etiam à nostris astrologis? Notum est scholis illud Peripateticum: Sol & homo generant hominem, ille scilicet vniuersaliter, hic particulariter & determinate. Quot etiam in ipsa Ecclēsia sunt quibus persuasum est animas ab astris infundi, seu illabi? Ita est & vitæ nostræ tutela cælum, ut sit & in procreantibus & conseruantibus mediis, quod experimur annuis solis conuersionibus, quibus solis beneficio tum mediātē, tum immediate fruimur, absentia vero lædimur. Tandem cælum dicitur omnium experibiliū promptuariū, non Chaldaice, Aegyptiace, Platonice, & Hermetice tantum, quasi sit id, in quod Deus omnium bonorum vim pro homine contulerit, & ex quo vicissim benefacturus nobis omnia sumat, distribuatque certis stellarum discursibus, & influxibus: verum etiam astrologice. Quid enim non promittunt aut præfagiunt homini & rebus humanis ex cælo astrologi? Tabulam fatorum humanorum, & quasi Ioanis diaphanæ cælum proponunt. Hæc ergo est res prima & summa in ænigmate Arnoldino. Deinde nominantur adhuc quatuor: vna dicitur foueri in terra visceribus, quæ est natura feminaria & perfectiua mineralium: altera dicitur natari in mari, quæ est in mari seu aquis nascentium genitrix, & procuratrix prouidentia: tertia terra insidet, quæ completitur vim plantarum & animalium in sicco orientiū, & viuentium, quibus opus est aere ad vitam.

Aer autem terræ incumbit, qua scilicet parte ad vitam terrenorum in arido est commodissimus, tamen si spiritus ille etiam aquas obideat, & ex primæ conditionis serie super aquis expansus nata-

& ex primæ conditionis serie super aquis expansus natat, seq; ibi motitare debebat. *Quarta vehitur super aere, estque igneus ille & sicus spiritus inter aeris & cæli confinia interiectus, in quo ipso quoque virtus quædam est ad salutem animantium & cæterorum in medio mundo, concurrens. Si itaq; remedium hoc est Arnaldi, totius mundi vim complectitur, vt intelligamus eum qui integra valetudine vt velit, & sanitatem ex morbis reparare, debere beneuolentiam omnium mundi partium affectari, sicut ipse quoque ex omnibus compositus, omnium vim, tanquam Epitome mundi in se continet.* Hæc explicatio aperta est, & philosophiæ, medicinæq; conueniens: Sed vt diximus, chymicum mysterium, quoque subest. Vt mundus est factus, ita debet fieri lapis, vt sint in principio omnia aqua hylealis, quam primam materiam omnium etiam Thales dixit. Ex aqua terra producit: Ex terra surgit aer: ex aere ignis, & tandem cælestis illa medicina summam omnium vim complexa.

Sensu Hippocraticum anigmatis.

Sensus anigmatis Arnaldi chymicus de lapide artificio.

Locus materia lapidis.

Mare nostrum.

Non frustra dixit Arnaldus primam rem foueri in terræ visceribus, sentiens de spermate nostri lapidis, quod ex naturæ visceribus in parte minerali, & quidem metallica inclusa terræ matricibus, est petendum. Et hoc est mare nostrum, aqua nostra, mercurius noster. Super hoc mari natat res secunda, quæ mox dicitur terra. Nam cum nostra aqua coquitur, & coagulatur, emergit terra, quæ ænigmatice dicitur in mari natat, quia ex mari nascitur per consistentiâ, seu concretionem. Phrasia sumpta est ex eorum opinione qui terram aquis innatant sentiunt.

Tertia insidet terra, hoc est, aer (ita enim mox appellatur) sequitur post terram. Nam terra nostra soluitur secundo & coagulatur, quo ipso consequitur dispositionem aeri comparandam. Huc cum peruenit coctione cõtinuata mutatur in naturam igneam & ideo dicitur in aere vehi, quia lapis aëreus, potentia est ignis, & ex potentia in actum producit ignis externi augmento. Igneus ille lapis pro cælo est. Nam potentiam omnium stellarum habet. Chymicus autem artifex non inserit quamlibet stellam, sed tantum luminaria, solem & lunam, partemque fermentat auro, partem argento, mediante aqua philosophica quæ materia tincluram determinatam infert & iungit. Hic iam fit implantatio, coniugium, Eclipsis, ascensus de sensus, omninoque sphaerarum motus circularis donec quiescunt omnia in igni, & lapis acquirit vim superiorum & inferiorum.

Terra innatans mari.

Vide Sedinuogii Eche-neim.

Aer terra insidens.

Ignis in aere uolans.

Cælum nostrum.

Motus sphaerarum.

Hermetica tabula gentium sensus.

Mater eius fuit terra: portauit eum ventus in ventre suo leu ignea vis lapidis abscondita erat in aëre elixyre: Et reliqua fiunt, quæ Hermes in tabula posuit. Nam illa tabula principaliter loquitur de hoc opere quod est tertium à principio, seu tertia rota, quando coniungitur anima corpori interuëtu spiritus, fitque coctio in vno vase vna fornace, igne vero & reliquis, vbi est lusus puerorum, & opus mulierum vsque ad consummationem. Oblique vero prodit etiam præcedentium duarum rotarum magisterium, quanquam vtraq; tantum sit præparatoria materiæ, & cõparetur destillationi illi in qua Elementa ordine eliciuntur: vt primo loco aqua: secundo terra. Hæc sua aqua soluitur, & digeritur. Inde destillatur & procedit postquam oleum aerium. Terra in fundo manet, in se ignem continens. Affunditur ergo ei aqua sua, & oleum denuo. Digestio instituitur. Hinc destillatione facta procedit primum aqua, post oleum aerium, tertio calore forti ignis: terra manet fixa ex qua elaborata tal fit. Singula ista vicissim per se purificata reconiunguntur, vt in Elixyre explicauimus, tradiditq; Querc. in medicina prisca c. 6. & alibi, fitq; remedium totius simplicis vim essentialem continens ad cælestem sublimitatem euectam ingenio artificis.

Artificium magnum destillationis Elementorum comparatum.

Animal dicitur metaphorice, quia anima corpori indita quasi animal constituit. Id sempiternæ est vita, quia lapis noster in igni fixus est, & animam seu vim suam nulla huius mundi potentia amittere potest. Ideo nec senescit, & effectus edentulusve fit. Nihilominus tamen in igni se multiplicat, & per ignem gignit sui similem medicinam, potestq; in infinitum multiplicari. Huius vi potes consequi quicquid est in mundo experibile, si Deus volet. Ecce tibi hæc est res ænigmatis Arnaldini, quæ alias Elementorum conuersio & destillatio dicitur. At nondum scis materiam huius notitiam se consequeris. Axioma est, eandem esse medicinam, qua morbi humani ex ferreis, æreis, stanneis, plumbeis, antimouialibus & mercurialibus aliis mutantur in sanitatem auream vel argenteam, qua imperfecta metalla & argentum viuum in aurum aut argentum. Iam metallum & mercuriale nihil ingredi, & in eius homogenia constante permanere potest, nisi quod metallicam naturam & potentiam habet: potentiam quidem passiuam pto materia quæ sit potentia metallum: naturam autem p forma, ita vt natura actiua lætetur passiuæ, & eam assumat inq; suam naturam transformet, & cum ea familiariter maneat.

Inuestigatio materia lapidis.

Nihil autem in rerum natura à Deo creatum est metallicum ratione materiæ nisi argentum viuū, & amicum esse metallis multis probatur argumentis, & metalla ipsa, ex quibus non imperfecta, sed perfecta quimus. Quod n. in illam materiam seminatur, id secundum speciem meretur. Porro cū argentum viuū materiale esse debere intellexisti, dispositum quoq; esse oportere, vt & recipiat formam, & perficiatur, simulq; mutet, & mutetur intelligis. Non aptum est argentum illud viuū quod vulgari dispositione notum est: ne quod mistum est plumbo, aut alio imperfecto: sed quod p femina auida esse, & maritari, fecundariq; possit, quodque ex grano sibi commissio semineum succum assumat, inque sui simile semen, quanquam mascula & specifica virtute, igneq; naturæ seruato, conuertat, vt duo semina postea in sua matrice in fœtum proficiant.

Dispositionem accipit propinquam per artem ex remotiore quam habebat per naturam. Tolluntur ergo superflua, terrestreitas scilicet, & aquositas vaga, mutaturque crassities in penetrantem subtilitatem, vt in ea aurum liquecat, vt in calente aqua glacies. Ars duabus operationibus per conuersionem elementorum elaborat materiam vt audiisti: Sed oportet tamen eam prius mundatam esse per sales. Nullis enim aliis medicaminibus ponit leprosam pellem. Sales sunt halinitrum, alumen, vitriolum, sal communis, & aliquando etiam armeniacus vbi vitium est ingens.

Sed ni-

Sed nihil de illis oportet manere. Itaque per tartarum & alios purgandi modos tolluntur tum ipsi tum qualitates eorum. Sic preparata materia soluitur in aquam claram, rursusq; coagulatur: & postea idem repetitur, fiuntque ista quæ sunt in enigmate. Sed quæ res est, quam Penotus appellat Philosophorum TARTARUM? Hanc expiscabimur ex praxi.

De tartaro
philosophorum

Cape argenti viui sublimati crystallini singulos trientes eosque in duas cucurbitas diuisas in simo septenis diebus innouato solue in liquorem. Si non totum simul soluitur, per partes procede. Solutiones confunde, & per alembicum destilla leni igni citra mercurii eleuationem. Aquam destillatam mercurio, qui in cucurbita substituit, contrito redde. Repone in simum ad soluendum denuo per mensem. Solutum destilla: Et eodem modo procede mutatis vicibus. Solutum, destillationum, putrefactionum, donec nihil amplius in fundo cucurbitæ maneat, sed totum per alembicum exeat. Oportet autem huius aquæ mercurialis satis magnam quantitatem esse, quæ ex besse mercurii non conficitur. Ideo augmento utere. Cape argentum viuum crudum de minera. Laua bene per salem & acetum stillatitium. Affunde ei aquam mercurialem prius preparatam. Colloca in simum (vel vas putrefactorium balnei vapidi) & solue totum in aquam. Solutionem rectifica per destillationem moderatam, ne resistentes in fundo feces comburantur. In eam enim est sulphur mercurii. Vt hoc ipsi aquæ fortius vnias, contrito affunde suam aquam. Digere in simo per octiduum. Destilla. Destillatum redde reliquiis. Macera iterum octiduo, & destilla. Repete id septima vice vt totum sulphur exhaustum ex fecibus in aquam migret. Hæc est solutina omnium corporum metallicorum: & potest multiplicari in infinitum per argentum viuum, vt supra.

Sulphur mer-
curii.

Aqua solvens
omnia me-
talla.

Penotus ait, melius augeri imperfectis metallis, stanno, vel ferro. At tunc non amplius communis, materialisque erit, sed determinata ad certam speciem, fietq; inclinatio ad id metallum cuius semen suscepit. Si volumus sequi intentionem philosophicam, alligatio illa specifica in augmento materiæ cauenda erit: quanquam & hoc dicatur, si ferro fuerit aucta, fore cælum philosophorum, quasi ferri natura omnibus metallis esset communis. Videtur autem hæc sententia nata esse ex analysi metallica qua inuentum est aliquid perfecti sulphuris in stanno, & ferro, adeo vt quibusdam persuasum sit ad transmutationem ista metalla necessario requiri, quod sane non abnuimus si quis argentum viuum mutare velit. Nam tunc potest addi stannum, vel ferrum, quorum vtrumque simul cum argento viuo transformatur, & fit fixio durabilior.

Ferrum an
cælum omni-
um metallo-
rum.

Menstruum
mercuriale
coeleste.
Animatio.

Aqua mer-
curialis auro
animata.

Sed in præsentia aquam illam ex mero mercurio conficiamus. Vt fiat cœlestis, debes eam septies destillare, aut in Pelicano circulari, donec ab omni sece fiat immunis. Sic euadet acerrima, & penetrantissima. Aqua ista mercurialis, tanquam commune omnibus metallis cælum singulis metallis, veluti Planetis, est exornanda, id quod ANIMATIONEM, aut affixionem, & impregnationem vocant. Animatio præsertim dicitur, quia accipit singularis metalli dispositionem, vt iam sit non hylealis & prima materia amplius, sed aurea, argentea, & cæterorum aliqua, pro vt species inferuntur.

De auro ita: Cape auri purissimi in calcem per mercurium redacti drachmas decem, vel quot libet. Coniunge in cucurbitam aptam, aut phiolam. Affunde aquæ mercurialis quadruplum, vt vnias quinq; vel pro analogia. Pone in simo, vel putrefactorio balneo, quousq; totum aurum sit solutum quod si vna vice fieri non potest, priore solutione transfusa alia aqua apponatur. Procede in modum tincturæ. Corpus album, quod relinquitur, extrahere ex vase. Excisa super testa leni calore. Transfer in marmor, & tere subinde aspersis extractionis prioris guttulis, vt tantum irrigetur, fiatq; pasta. Hanc denuo mitte in cucurbitam, & affunde solutionem totam. Misce probe, & digere in balneo per mensem. Deinde destilla. Destillatum redde reliquiis tritis, vt prius. Digere: destilla, idque repete, donec quicquid est essentialiale, per alembicum exierit, relicta terra mortua in fundo vasis.

Sal & tartarum
solis.

Hæc terra sal vocatur solis, & tartarum. Hoc potes in oleum deliquio soluere, & pro medicina vsurpare. Nihil vero aliud est, quam fixum solis corpus tinctura sua spoliatum, quod irrefolubile est etiam in magno magisterio. Comparatur tartaro & feculæ vini, quia similiter circa fundum seu imum vasis consistit.

Lapis tingens.

Lapidem autem tingentem ita efficiunt.

Terram illam tartaream calcina tam bene, vt siccissima euadat, & plane mortua. Deinde posita in phiola, vel cucurbitula guttatim redde suam aquam animatam, eamq; imbibesc, vt totam vim animæ extracta recipiat, fiatq; Elixir ad eum modum, quo sales solent animari. Nam primum irroratur aqua corpus istud. Decoquitur digerendo vsque ad siccum. Deinde plus affunditur, iterumque decoquitur. Si placet, affunde iustam quantitatem. Digere. Humiditatem blanda destillatione abstrahere. Aliam partem affunde: digere: destilla, atque ita perge, donec tota quantitas sit consumpta, vel donec tam bona progreditur aqua, quam bona fuit affusa, quod signum est satis bibisse. Debet autem tunc terra adeo saturata esse sua aqua, vt in lamina candente instar cera fluat. Id sine fumo si fit, relictaque tinctura cum ingressionem, bene est. Si fumat, humidior iusto est, & requirit coctionem vberiore, qua figatur. Si non fluit, aridior est, quam decet. Ideo suffice plus de aqua incernatua & animata, donec scopus placeat: Et si fixa est medicina, potes eam in oleum perducere. Siue ita sit puluis, siue oleum, proiectione sui tinget imperfecta metalla, & mercurium. Cogita tamen, adhuc semel esse soluendam & coagulandam, vt subtilitatem acquirat maiorem. Si vis augere, solue de illa portionem aqua tua mercuriali, & alia aurum nouum, coniunge, coque, solue, coagula. Si illa aqua mercurialis vsurpetur ad soluendum argentum viuum sublimatum, soluit metalla in mercurium. Alias separat purum ab impuro spiritumque ex corpore extrahit. Corpus autem mutat in oleum, vt dictum est.

Ablutio la-
toni, seu ter-
ra dealbatio.

Si de luna queris, idem est processus. Terra quæ post extractionem essentia relinquitur, reuerberatur, estque sal & tartarum album luna, quod si placet, in oleum tartareum lunare potes soluere. Non alia arte in stanno & ferro indiges. Tartari elaboratio, & ablutio sic describitur: Feces post tincturam seu spiritum extractum relictas. Contere super porphyrite, vt fiat laevis exactissimus. Potes interim nonnihil aqua irrorare. Offam misce in cucurbitulam. Affunde aquæ mercurialis non animata conuenientem quantitatem. Digere. Destilla paruo calore ad siccitatem. Hanc reuerbera horis 24. igne temperato. Tunc iterum pota terram aqua cum qua prius in marmore sit contrita. Digere. Destilla: pre, vt ante. Repete id septies, donec terra euaserit niua & fusilis siquidem ea fuit ex albis metallis.

metalli. Hæc est terra alba & tartarus philosophorum, verus & sal fusile, cum quo adhuc est suum sal & sulphur. Nam in metallo erant tria principia. Ex illis aqua mercurialis per simplicem digestionem assumit mercurium. Sal & sulphur in terra restant; quanquam & hæc inde exugantur per frequentia cohobationes & digestiones, de quibus ante, ut nihil virium sit in ea. Vnde & mortua appellatur. Verum in hac elaboratione terra integra tractatur pro medicina. Nam sic exaltatum tartarum solvere deliquio potes, & habebis quod oleum tartari philosophorum vocant. Hoc ipso etiam solvuntur metalla in mercurium, si tartarus ex mercurio est collectus, seu si aqua cœlesti superiore solueris crystallinum sublimatum: Et hinc residuum tartarum deliquio solueris, iterumque coagulaveris, repetendo hoc aliquoties, ut tandem calx sicca maneat. Hæc est medicina qua videtur Kelleius vsus in auro resoluendo in argentum vivum, cuius meminit Penotus. Notatur hoc quoque.

Tartarus ex Marte dicto processu factus, & ex hoc oleum maioris perhibetur esse virtutis quam aliorum imperfectorum, vocaturque TERRA vera philosophorum, quæ coagulat argentum vivum, & oēs spiritus figit. Et est sane in ferro maior fixativa quam in cæteris imperfectis. Sed comparari non potest illi quæ sit per lapidem, terramque solarem. Facile autem intelligit rerum peritus ista omnia esse conficta ad imitationem magni magisterii, & in auro argentoque posse pro particulari esse. Tantum de ænigmate Arnoldi no & tartaro philosophorum Penoti.

Sunt & alia præclara medicamenta & secreta ex mineralibus, sed quis omnia recenscat? Quercet. ex minio nativo Ungarico facit pulverem antiepilepticum & contra vertigines præclarum. Cum his diebus metallica nostra inspicere mus, occurrebat illa materia ex improviso, quæ num sit minium quæri non immerito potest. Videtur esse sulphuris quædam species. Refert enim concretum sanguinem, nitentemque & purum. Ad flammam adhibitur, in citrinum fumum resolvitur, sed nullo odore sulphuris. Quidam sandaraca nativæ speciem esse contendunt, quæ tantilla portione nequeat deleteria esse. Zincum in Carinthia effodi scripsit Paracelsus. Eius est quædam species rubra, quasi marcasitha sanguinea, ut referunt qui describunt. Materiam itaque illam ex tali metallo excocctam esse, aut per naturam tam pure coaluisse videri potest. Sanguinem Gigantum iustius dicās, quam lapidem Thracium.

Illud quoque non omittendum est, non tantum contra febres materiales vorari pulverem pyriti, qui etiam vacuationes peragit in viris militaribus: Verum etiam ex alumine puro & nuce moschata paribus fieri pulverem, cuius drachma robustioribus data, omnes febres intermittentes sanate dicitur. Similia narrant de sale prunellæ mineralis, de qua supra. Sed aliter oportet præparatum esse, quam in vulgaribus sit officinis, & à plebè. De nitro per spiritum sulphuris fixo contra pleuritid & febres continuas certiora scripsit Rulandus.

De tinctura corallorum dubitat non Crollius tantum, sed & alii multi. Falsam enim esse opinantur quæ exhibetur. Per spiritum plumbi nonnulli eam promittunt certo. Rulandus per spiritum vini aliquoties suis manibus fecit. Idem magisterium per larum paravit primum ipsas calcinando per acetum stillatitium & ad naturam salis adigendo crebris extractionibus. Inde solvitur deliquio. Hæc de mineralibus & affinis.

CAPUT XXII.

De unguento sympathetico Crollii.

Refert Matthiolus lib. 6. cap. 40. commentariorum Dioscoridis, in agro Romano fuisse quendam Eremitam senem, qui à serpentibus istos mira quadam arte sanaverit non præiens, nec ullo remedio vulneri applicato, aut patienti dato, sed absens. Colaturam vestigii dextri pedis, in quo quædam verba essent exculpta, internuncius promittentis se pro agro medicamentum bibere velle, propinando, ita ut abrasum vestigium cum lictis aqua dilueretur, & hæc facta sedimento per nuncii interulam traiceretur, posteaq. crui signo armata potui offerretur, sequente ista sanatione statim eadem hora, qua nuncius aquam hausisset. Addit Matthiolus sibi id, & totius regionis incolis compertum plane fuisse, habitumque pro maiore lectero, & efficaciore remedio, quàm illud, quo utuntur illi, qui S. Pauli familiam falso præ se ferunt. Verba, quæ in scripsit vestigio fuerunt: Caro Caruæ, sanum reduce, reputa sanum, Emanuel, Paracletus.

Nemo saniorum Theologorum est, quin statim videat nominis divini abusum, atque ideo iudicet, remedium illud à Deo vim habere non posse, sed potius à deceptore hominum Sathana, qui in Paradiso serpentem primus in perniciem nostram armavit, nec dubitat Deo permittente etiam nunc in homines id genus bestię immittere, & infictum vulnus secreto quodam modo tollere. Si physicā quandam causam subesse velis affirmare, primum occurrat ipse patiens, qui singulari fiducia, & imaginatione videretur potuisse spiritaliter vim medicaminis attraxisse, sicut narrant, quendam electiue aliquando purgatum fuisse non assumendo catharticum, sed astantem, qui fumeret fixo obtutu, & imaginatione inspicendo unde spiritus catharticus translatus non sumentem vacuavit, sed intuentem, ad quam rem singulari dispositione opus esse, & affectu admirabili apparet, quia non quibuslibet hoc evenit, etiam si imaginatione utantur fortissima.

Deinde in contemplationem venit medicamentum ipsum, quod eo mirabilius est, quod vim nullam in sumente habuit, sed in altero, eoque non astante, sed procul alicubi iacente, ubi necesse est translationem per varia factam fuisse, & si corporeum quid intercessit, non sine alteratione cum halius ab astante nullo negotio possit transire.

Affirmant autem idem accidere etiam in peste, quanquam inter tot pestes vix unum recitetur

D d

exem.

exemplum, ubi frater fratris peste intereunti fama cognita è longinquo eundem morbum attraxerit, eodemq; perierit. Quidam quæso sit potestatis medicæ contra venenum serpentis, & vulnus in aliis verbis, quæ et non iubent de mortuo sanare, sed eum qui se statuit præsentem pro ægro, non laetum sed saluum? *Caro caruæ sanum reduce*: Quem is reducitur, qui erat adductus. Neq; etiam in manu & furda caro. Quod si etiam vis sit in verbis, vel aqua, vel interula nunci, vel omnibus istis simul, cur non ab aliis simile adiumentum afferri iētis queat? Confugitur ad *Eremitæ sanctimoniam*, & est sane aliquid in dono miraculorum non fictorum. Verum ipse Eremita nō suæ pietati, aut miraculo sanationis sibi diuinitus dato, seu ut loquitur S. Paul. 1. Cor. 12. Gratia ascriptis, sed secreto isti remedio. Aliud argumentum petitur ex *concordantia astrali*. Ille vero qualibet cœli facie medicinam fecit, & forte etiam ignorauit cœlestes stationes planetarum. Qui de *magnetica* disserunt, eos oportet rationem reddere, cur non ab alia parte contrarium fiat, sicut *magnes ab vna parte trahit, ab altera repellit* ferrum: vel ferrum se ab vna parte accommodat ab altera refugit, ut sit vis non in vno tantum, sed in vtroque. Faciendum est, physicam rationem hic inueniri non posse, omniaque esse magiæ non illi miraculose diuinæ aut naturali, sed damnatæ, argumento dampnati abusus & profanationis nomina Chnili & S. sancti, affinia.

Fuisse quendam, qui *Hernias sanaret sato in nomine patientis Telephio*: alios, qui *tactu & verbis* strumæ: alios, qui *applicatis corticibus & postea defossis* lienosos: alios, qui *vulnera & scissum, herbu affridu* deindeq; se-pultis, sæpe audiui. Sed & hoc audiui magis qualdam fortib. vti, & tollere, inferreque mor-bos: alias *ligatis sellu curare*, alias *schedulis inscriptis, appensisque*: alias *ouis lorio febricitantis mace-ratis*, &c. quæ omnia maleficis artibus acculentur. Ille Eremita fortasse *Cacozelia* quadam iudici de *adulterio vxoris*, Num. 5. 17. inductus remedium illud excogitauit, inuentuq; sunt, qui sibi fortiter per-suaderent, se sic sanari posse, qualia interdum etiam per iocum contingunt, & fidem, effectumq; co-sequuntur. Vbi vero deficit, aut hæsitat fides, ibi luditur opera. Medici quoq; cum in affectu oium pa-tientem incidunt, qui multum ducitur persuasionib. & religionibus, solent aliquando tale quid co-minisci, probe sciētes, vim non esse in commento, sed in *affectu fiduciali patientis*, vnde sit nonnunquā vt diuersi Medici eadem medicina dissimili cum successu vtantur. Vtrum huc referendum sit etiam vnguentum armarium quod Croll. in Basilica appellat *sympatheticum & stellatum*, tribuque eum a-liis Paracelso, fortasse non difficile fuerit iudicare. Edidimus superiorib. annis tractatum *de orna-mentis*, in quo omnes causas videmus excussisse, tandem huc declinantes posse euenire vt aliquid ma-gici accedat: sanationem vero per se esse naturalem non natura & vi medicaminis, sed ipsius oī effecti. Est q. natura principium insitum: attem ligaturæ & vnctionis nihil aliud conferre, q. atq; vt patē-rem disponat quodammodo fiducialiter: interim tamen nec operam externam deesse, sed quæ nō a medico, verum ab iplo ægroto præstetur, qui sibi suum vulnus obligat, mundat, curat, aut si ipse non potest, ministerio non abientis, sed præsentis vritur, & succedere sanationem in simplicibus vulne-rib. & fracturis: non item in cōpositis: In leuiusculis, non in magnis: in his ibi aliis medicamentis iam sanguis est coercitus, non in his ubi hæmorrhagia durat, quanquam & hanc ex intervallo compesce-re le posse quidam gloriantur. Ita n. est in descriptioe: *Vt hæmorrhagiam seu sanguinem etiam incitis o-mnibus venis emanantem sistat, absente, qui patitur fluxum per plurima miliaria a loco patientis, modo habean-tur aliquot guttula sanguinis illius, qui emanauit*: Cape vitrioli quantum vis. Redige in puluerem. Mute in capsu-lam ligneam. Affunde seu instilla aliquot guttulas sanguinis ex hæmorrhagia. Impone vitriolum. & asper-sionem iuge vt fiat stratum superstrato. Repone in aliquo loco temperato, nec frigido admodum, nec calido. Sistetur momento san-guinis siue præsentis sit, siue absens ægroto. Hæc qui credit naturaliter fieri posse, & causas ex cœlo, terra & aliis Elementis mistilque colligit, illi nihil deerit ad fidem habendam toti magiæ. Melius vitriolum album a-ceto rosaceo solutum & calefactum in vulnus infundunt: aut cum stippa, & albo ouorum inferiunt: puluerem ex fu-ligine caminorum, colophonia, thure, vitriolo vso, mandragoræ radice, hamarite an. p. i. Sanguinis draconis boli armeni an. p. l. M. Aut hoc quod potenter sistere dicitur. R. calce viue ʒij. vitrioli vsti. aluminis vsti armeni ʒi. aloes Epaticæ. Galla, colophonia an. ʒij. Boli armeni ʒij. capiti mortui de aqua forti ʒij. pilorum leporum alborum de ventre ʒ. f. Sanguinis patientis in lamina ferrea tosti parum. Misce, & cum vis voles, si quidem locus patitur, in-sperge, vel in oui candido, aut Vng. de hydrargyro, aut albumine lacte virginis misto, aut cum tela spermatis ranarum aqua-sarum madefacta, impone.

Memineris a. in teneris caustica non esse temere adhibenda, debereq; medicamen in gradus distribui. Sed vt de vnguento Armario non nihil adiciamus, sententiam Crollianam recensēbimus. Quanquam enim & Goclenius, & alii multi pro eodem scriplerint: hic tamen videtur autoritate cæ-teris præcellere, vt in huius opinionibus examinatis, excussæ censi possint cæterorum omnium, id-que non insectandi animo, sed veritatis explicandæ, & imperitos, aut deceptos assertionibus magicis melius informandi studio. Vocat vnguentum *sympatheticum & stellatum*. Rationem reddit ab ef-fectu, & modo agendi ex causis.

Per *veneficia*, inquit, non perficitur hac cura, vt imperiti fatui opinantur. Intelligit magiam damnatam. Quidam enim quos appellat imperitos, fatuos, sentiunt incantando tolli morbum arte magica & spirituum malignorum ope. Sed falluntur, licet non negandum sit, tale quid accedere posse: & solere improbos magos præter-itis quibusdam naturalibus sua artificia paliare, siue scientes se spirituum ope vti, seu opinione natura seductos a malo genio, qui Paracelso, Cornelio Agrippa, Tritemio & similibus persuasit magica ista vt aſtorum & occultæ quadam, quam magnetice comparant, appellantque concordantiam syderum cum inferioribus fieri. Ita loquuntur de hominibus, Gemmarum, speculis constellatis & similibus magica artis instrumentis, qualia Cardanus ex Arceſo quoque in varietatum libris reposuit.

Pergit

Pergit Crollius: Sed per medicamentum huius vim magneticam attractiuam à syderibus causatam, quæ mediante aere vulnere adducitur, & coniungitur, vi spiritualis operatio in effectum deducatur. Fit inquam propter conjunctionem astralem & elementalem. Vt n. calor solis concordat se cum terra: ita persicaria cum morbo. Abente sole abis calor: ita hic etiam, si sublata persicaria tollitur morbus. Item: Tria sunt, quæ causantur tam mirabilem effectum per hoc vnguentum: sympathia natura. Influentia corporum cælestium suas operationes per elementa perficiens: Et balsamum, quod sanandi virtute præditum cuiuslibet homini naturaliter inditum est. Ita ille de causis. Primum nomen sympathetici & constellati iure habet nullo, sed ex opinione incerta, persuasioneque temeraria tantum. Si esset singularis quædam sympathia & constellatio inter vnguētum, & astra, & porro inter vnguētum & vulnus, esset et inter axungiam, cælum, & vulnus nec tantum axungiam, quæ axes vnguētum, sed & terram, pinguedinem porcinam, poma & alia. Nam & in hæc infixis telis sanatio succedit obligato, mundatoque vulnere, & sanguine labris iunctis compresso. Deinde sympathia naturalis ex arte non est: Verum in mistis certo modo inter se affectis ex principiis naturalibus aut violenta mutatione in animalibus affecta & imaginatione valida fortiter commotis, & vel in alienitatem, vel amore, familiaritatemque conuersis. Si sympathia esset in vnguento, in aliquo ex compositis esset potius, id plus solum, quam farragine concorporatorum obrutum. Magnes sane nulla indiget compositione vinctuosa ut ferrum trahat: Imo vngvine pinguium vis impeditur. Ecquis a. est, qui gloriari possit, se suis ex arte compositionibus sine aliquo naturaliter tali sympathiam naturalem produxisse? De simplicibus dicemus suo loco. Præterea non satis est inclinatione sympatheticam in vno esse. Requiritur & alterius affectio mutua, cumque res explicetur magnetica virtute, in plente vnguento ut cælum ad vnguētum inclinaret ita vicissim vnguētum ad cælum: Deinde vnguētum ad telum, & telum ad vnguētum: Rursus telum vinctum ad morbum, qui est cōtinui solutio quæ restituitur vnione disjunctorum naturali, & morbus ad telum, quæ gradatio admodum est ridicula. Neque enim morbus est res quædam separata subsistens, & crasin formamque suam tanquam mistum quoddam naturale habens, sed affectus partis læsæ, quæ læsa. Si sympathiæ gradatio & reciprocatio debet continuari, non in morbum diigenda est, sed in naturam partis, quæ constat materia & forma, cæterisque, quæ substantiæ sequuntur: Et ut naturæ amicū est vnguētum, ita debet omnibus vim inferentibus aduersari, neque tamen dispositionem habere ad vulnus sed omnes alios præter naturam affectus. Hæc a. nec proficiuntur illi vinctores, nec experientia, & rationi respondent. Videat aliquis Crollianus, quo iure defendere velit sapientiam, & petitiā quæ sibi arrogauit Croll. alios fatuos & imperitos nominando. Quæ peritiam esse potest sine ratione? Quæ sapientia, vbi principiorum ignoratio? Titulus stellati itidem est iniustus, nec quicquam habet aliud, quam Paracelsicæ, & magicæ, vanæque astrologiæ fumum. Ut constellata sigilla, gemmæ, homunciones, specula, titinabula, amuleta seu pentacula & similes nugæ à superstitionis & fanaticis Chaldaeis, Aegyptiis, magis furoris astrali percitis originem habent ita & hoc constellatum vnguētum. Argumenta, quibus videtur seductus Croll. omnia ignorare Elenchum, petunt principium. Hermes & Aristot. dixerunt omnia à se prioribus gubernari, quia melius sit ibi principium poni, vbi sunt æterna: Sed hoc de creato huius mundi cælo Canonice scripturis non est consentaneum. Mineralia & plantas, cum Elementis quis gubernabat ante astra condita? Quando meliora fuerunt ista, quam in primo sui ortu? Quis istas astrales leges fixit? Gentes idololatriæ. Quid de his spiritus Sanctus? Es. 47. 10. Sapientia & scientia tua eiecit te. Veni et super te malum & nescies ortum eius. Stent & saluent te vates cæli qui contemplantur sydera, & designant menses ut ex eis annuncient venturam. Ecce facti sunt quasi stipula, &c. e. 5. 30. Lux obteberrata est influentia cæli eius: Hier. 44. 10. 3. Leges populorum vana sunt. Illa Melecheth cæli sæpe damnatur, ut & philolopia falli hominis scientia, quæ doctrinam de Christo suis falsitatibus deprauat.

Secundo: Per vim magneticam, inquit, medicamentum attractiuam perficitur cura: Quid hinc? Ergo sympatheticum: Ergo stellatum. Sed consequentia est nulla ex argumento Elencho carente, & ponente principium, vbi nullum est. Si cura vulneris, quæ est dissolutorum vnio, est magnetica attractiuæ, debet medicamentum attrahere aliquid ad se posse, & quidem labra vulneris, cum huc tendat, ut vnio restituitur disjunctis præter naturam. At hoc non potest. Non ergo cura fit per medicamentum, quæ medicamentum. Trahat ad se aliquid aliud. Num naturale id est, an præternaturale: humanum, an cæleste? Si ex homine attrahit ad se, ut magnes ferrum, spiritus debet attrahere. Hi sunt secundum naturam, sine calore nativo non sunt. Vulnus ergo priuabitur suis adminiculis naturalibus. Trahat spiritus præternaturales. Hi possunt esse in cachecticis vulneribus, non in recentibus. Non ergo trahuntur. Deinde tractio dicitur fieri sanguinis adminiculo, qui extra vulnus iam cepit præter naturam esse. Non ergo trahet naturales spiritus, quia tractio fit secundum similitudinem. Dices, at ex fundo corporis, principisque attrahit ad locum affectum. Sed referimus vanam esse sine demonstratione. Attrahitrix non est in mortuo sanguine extra vulnus in ligno sine contactu, sed in ipso membro iuxta naturalem appetitum. Si trahit cæleste, mirabile quod euenit. Trahit enim aliquid potestius: Et cur syderum influentia statuitur, si fit attractio? A quo vero trahit? Ab æthere, an à stellis? si à quibus: cum tot sint cæli constitutiones in horas mutabiles, fieri potest, ut tractio interrumpatur, aut aduersum vulnere sydas trahatur. At factum est vnguētum in sanitatis positu. Ergo nihil aduersi trahere potest. Ridiculus. Quæ constitutio vni homini est salutaris, eo alteri insalubris. At medicamentum generalem vim obtinere debet. Sed ne cum delirantibus deliremus, trahat vim sanatiuam à cælo: Num ea manent in trahente, an excutitur? Manere debet, & non excuti, quia appetitus naturalis fertur erga bonum, quod sibi vnium capit appetens: excussio est superflui & inimici. Afferunt reflexionem specularem, ut vnguētum sit quasi speculum excipiens virtutem cælestem, indeque remittens ad locum affectum per ignes, aquas, saxa, terras solida omnia, & patentia. At deficit demonstratio. Facile est fingere hoc illud: sed quod fingitur, non perinde verum est: cumque vires syderum à toto hemisphærio in aerem eundem spargantur,

gantur, tam facile in speculum veniet malus radius, quam bonus, sicut & rā mali viri & venenatæ herbæ forma in specula popularia, quam boni viri & herbæ salutaris. Vnde vnguentum habet illam mirificam attractivam? A syderib. inquit Crolli. Deficit & hic principiu. Attractiva magnetica non foris in res brutas inferitur, sed ex interiore principio nascitur. Vana est opinio dicentium, magnetem vim ferri tractantem ab astris septentrionalibus accipere. Alias naturaliter inlita non esset, utpote per vim illata. Ita nec vnguenta illa tractoria ab astris cōicari potest. Verum hic Crollio alia sententia fuit. Non n. attractivā vnguento ascribit sed vulnere. Dicendū itaq; vulnus saluterum spiritum trahere ab vnguento per multa miliaria: Vulnus a. non ex natura materiæ appetitum trahendi habere, sed ex syderib. per aerem accipere. Dictum ante est vulnus esse inseparabilem affectum: Et ideo per se non posse esse aliquid trahens. Si quid trahit, trahere oportet os, carnem, & alias partes vulneratas. At hæc trahunt ex propriis principiis, non ex alienis. Deinde ideo obligantur vulnera, ne aer attrahatur, aut insinuetur. Id tamen fieri debet, si mediante aere suscipitur attractiva. Cognitum experientia est, quo liberius aerem admittit vulnus, eo noxam inferri maiorem: Imo vulnus emittit halitus & vapores, tanto minus attrahit. At forte aliter non recte percipimus sensum Crollii. Dicit n. *ADDVCITVR & coniungitur vulnere*: Num ergo nec vulnus attrahit, nec pars vulnerata, sed medicamentum primum ad se trahit coelicus potestates, deinde trahit ad vulnus? Quo modo vero ad vulnus trahere potest tanto seculum intervallo? Si hæc Paracelsica credimus, aniles nugas, & deliramenta in thronum veritatis seueræ euehimus. Quorsum sit tractio illa mirifica? Ut spiritalis operatio in effectum deducatur. Spiritus ergo operatorum adesse oportet. Quis ille? Num naturæ hominis, an medicamenti, aut cœli? Conspiratio sit, inquires. Sed tu proba. Ille spiritus medicamenti ad vulnus non perveniet, nisi vehiculo: Id debet esse spiritus mundi genericus, qui accipiet specificam vim ab vnione cum medicina. Inde extendetur in omne vulnus. Vana n. est directio per ichorem sanguinolentum. Tertio spiritus naturæ alterabitur ab impulsu spirituum externorum. Fiet ergo præternaturalis. Sed veritas est, quod quævis in ære rōr vāov. *Natura vero sunt in ista principia*. Perge: *Coniunctio sit Astralis, & Elementalis*. Finge istud: at non determinate ad certum singulare, sed vago modo. Oportet a. sanativam certi affectus esse. Quo ergo ab Elementis pervenit? Nempe in partem determinatam, quæ est vulnerata. *Determinatur a. per ichorem lignelli, vel teli*. Elleborum affirmanti. Cur non dirigitur in pannum, vel terram & alia, quæ longe copiosiore sanguine fuerunt inquinata? Cur non in oceanum aptum, vrsum, taxum, furem, cuius fuit vlnæa? Imo cœli est actio. Informare debet non informari: dirigere, non dirigi. Deinde cum quibus Elementis sit coniunctio ista, externis, an commistis in membro? Vtriusque dices. Temerarium dicant cum internis. Si enim Paracelsicus es, & chymicus professio te iubet coniunctionem cum principijs, quorum cœlestis est natura, ponere. Ex accidente pertingeret ad Elementa. Si de externis loqueris, in absurditatem superiorem incurris, & in fluxum coniunctionemq; frustra prætendis, cum a vulnere omnia externa elementa arceantur studiole. Exponitur tamen modus simili. *Vt calor solis concordat cum terra: ita persicaria cum morbo*. Ridiculum. Quid nobis iam cum persicaria? Vnguentum sympatheticum cum vulnere voluisti dicere. Assumamus: *Calor solis concordat terra efficiendo in ea calorem alium*. Nā qualitates non migrant de subiecto in subiectum sine communicatione subiecti sui. Ergo & vnguentum concordat cum vulnere efficiendo in eo vim quandam similem, ut porro vulnus possit se sua vi sanare, & fortasse sanabit etiam alia vulnera. At qui effectus continget sine contactu? Sol calefacit ita terram, ut prius aerem. Num ergo & vnguentum prius vngit aerem? Non opinor. Sed expressius dicatur inodus. Sicur cum sole abis calor, ita cum persicaria abeunte abis morbus: vel cum vnguento abeunte abis vulnus. Non ergo persicaria sua præsentia morbum faciebat, & vnguentum vulnus, sicut sol calorem? At falsum est. cum vnguento discedente vulnus discedere. Nunquam n. præsens fuit vnguentū: Et si stilla sanguinis habet rationem partis læsæ, non debet sanari, quia semper præsens est linimento.

Persicaria cum morbo concordantia.

O bone Crolli, quam ignorasti tuum morbum? Non debuisti alios factos & imperitos nominare tam parum sanæ rationis, & peritæ obrinens. Iam ponitur vnguentum tanquam medium, per quod fit sanatio. Quid sanat? Tria: *Sympathia natura: Influentia corporum cœlestium, quæ per Elementa perficit operationes suas: Balsamum sanativum cuiuslibet homini naturaliter inditum*. Ex his primum est falsum: secundum se evertit ipsum. Neq; n. influunt cœlestia corpora, neq; per elementa agere possunt iuxta Paracelsum. Sunt n. per se evēp. n. l. Elementa pro capsulis habentur, & matricibus. Principijs ætheitis debetur virtus ista. Tertium solum placet, estque Hippocraticum. Si vero hoc sanationem procurat, non opus est sympathetico vnguento. Vere autē ipsa natura sanat vulnera, quæ alias perhibentur sympathetico curari: Et hanc per balsamum designamus, quia dominatur in calido insito, humido primigenio, & spiritib. Medicamenta, quæ adhibentur, per se sanandi vim non habent, sed tantū adiuvandi & noxia prohibendi, id quod hic facit vulneris mandatio, hæmorrhagiæ prohibitio, ablutio, obligatio, aeris exclusio, Dieta conveniens, & reliqua. Perdit ergo vnguentum istud suos titulos honorarios, & nec sympatheticum vere est, nec constellationum, sed phantasticum & superstitiosum. Superest adhuc vnum argumentum constellationis. Nam *vsnea ex cranio hominis detrahenda est luna crescente, & in domo bona, ut veneris, non martis aut saturni, existente*: Deinde vnguentum conficiendum est sole in libra versante. Quid ni ergo sit constellation? Prius autem evanescit, quia aliquæ descriptiones carēt vsnea ista: deinde vix millesimus observat istam constitutionem lunæ: imo qui miscent vnguentum neq; cœlum, neq; terram in domos digerere sciunt, & tamē probant rem effectū. Posterius debebat contra se habere. Nam sol in libra existens deminuit potius naturam apud nos: Et quid ille faciat ad mixturas officinales? Tantum de titulis. Refertur ad auctorem Paracelsum, nempe ut omne fere magicum, & monstrum. Non legitur in romū eius. Quidam gloriantur de libris manu scriptis, nondum editis. Verum ille præ ebrietate & vaga vita nondum 30. annorum non potuit tantum scribere. In Tomis chirurgica contraria habentur.

vsnea lectio.

An Paracelsi sit vnguentum istud.

Nam

Nam curationes vulnerarum apud Paracellum sunt aut per modum naturalem balsamicum: aut per appositionem Brassidellæ super vulnus recens, aut per magorreo. Prima est naturalis: Secunda artificialis, tertia magica. *Brassidellæ* ars dicitur ab herba Brassidella, quæ alio nomine vocatur ophioglossum, Lanceola, lingua cetulina: Et pertinet eodem etiam applicatio perficatæ, telephii, corticis iuglandis arboris, &c. *Magorreo*, inquit Dornæus, est medicamentum magicum. Niddamus quartum modum proponit per verba, qui tamen est magorreonicus. De sympathetica ratione hic nihil. Nolunt enim magicam curam esse, nec fit appositio medicaminis: nec possunt sanationem balsamo naturæ ascribere, quia tribuunt eam vnguento, & illitioni ligni seu teli, licet Crollius balsamum quoque adduxerit. Sed tunc frustra de linendo telo disputat, si balsamus sanat: Balsamus inquam insitus vitæ principia habens: non ille quem guttulis cruentis telo adherentibus admetiuntur, quisque interdum adeo non est salutaris, ut etiam cachecticus, cacochymicus & moribifer. Sæpe quidem Paracelsus balsamum mumiæ, & medullam humanam prædicat: sed non per modum vnguendi teli. Vide de chirurgia vulnerum, c. 3. In *Paramiri* li. 2. c. 2. de originibus morborum, & tribus substantiis tomo 1. p. 115. 116. & lib. 2. de peste c. 5. tomo 3. p. 148. Verum sitne Paracelli, an non, parum interest. Descriptiones tam variæ sunt, ut videantur studio dissentire vinctores, & alter alteri se præferre. Crollii hæc est: Accipe adipis verru, aprugni, vrsini an. lotones odo (videtur ad civile pondus respicere, alias vncias quatuor scripsisset.) Quo seniores anima melior adeps. Hi adipis per dimidiam horam in vino rubro bulliant: Deinde in aquam frigidam effundantur. Quod concrevit in superficie colligatur cochleari abiectione sedimento. Capæ & lumbricorum (terrestrium an humanorum?) ex vino, vel aqua lotorum sextarius duos (civile scilicet mensura, quatum vna est libram circiter selquitrium, aut trium). Alias sextarius est vnciarum octodecim, & respondet dimidio cantharo Romanorum. Recipe huius pulvis: Cerebri à prugni siccatis: santalini rubri odoriferi: Mumie: hematitii an. vnciam vnam (si civile pondus est, Lotones duo intelliguntur) vsnea de cranio hominis per vim occisi, abrafa luna crescente, & in domo veneris vel alia bona, non martis, aut saturni, versante pondus duarum auellanarum (forte magnitudine & mole) Contra omnia cum adipibus misceantur sole in libra existente, in vnguenti formam, & reponantur in pyxide clausa. Si diuturnitate temporis excrescat vnguentum, adipe dicto, vel melle virgineo humectari malaxariq. de nouo poterit, ut mollescat.

Hæc Crollius: quæ ne sine fœnore transcriberemus, paulisper cōtemplemur exactius. Debet esse sympatheticum vnguentum, quod sympathiam habeat cum vulnere ralem, ut, si sanguinis nonnihil quod telo adhereat, eo imbuatur, virtus sanatiua à cœlo accepta transferatur in vulnus, & in hoc efficiat vñionem naturalem ex disunctione, & solutione vñitatis. Necessè hic est medium illud virtutis celestis esse susceptivum, & simul transuectivum per multa spacia, atq; etiam sic affectum ut non alium hominem, nec aliud vulnus quam suum tangat. Fortasse videbimus cum ratione insanire si rationem querimus, ubi nulla est, tantumque inane nomen experientia producit.

Veruntamen apparet ratio aliqua in lectis simplicibus, & eorum pondere. Nam cum cœli virtutes in aerem *καθ' αὐτὸν* deferantur, eas ex aere non quidvis excipere hoc sine potest, sed destinatum. Id quodnam, aut quale? Vñeam dices & mumiæ humanæ. Cuius? Hominis scilicet cuiusvis, qui non morbo sed per vim occisus sit. Quid hinc? Est generale receptaculum virtutis, per quod ad hominis naturam alligatur. At, inquam, cur non potius ad genus bestiale aptorum vñorumque quorum pinguedo & cerebrum assumitur longe maiore quantitate, in qua oportet esse plus virium? Cur non domesticæ suæ indistincti generis assumuntur. Hæc enim homini natura membrorum & victu sunt affiniore: sed fortasse vñctores isti sunt etiam veterinarii, & malomedici, idque est verisimile. Nam quidam eques gloriabatur se canis pedem fractum suo vnguento sine plagulis & obligatione sanasse. Sic sumenda etiam fera sylvestres fuerunt, prætereaq; lumbrici terræ (si hos designant) ut vnguentum accipiat vim ad feras, homines, & lumbricos, seu omnino ad animalia, quāquā sympathiæ ratio tali mixtione plane destruat, pereatque harmonia, qua radii cōfluere, & collucere debebant, imo & excipi non pro apris, vñis, lumbricis, sed pro homine: eoque non occiso aliqua violenta morte, sed viuo, quāquam aliquo vulnere non lethali, & quod natura ipsa sine vnguents & emplastris sola obligatione, ischæmis, munda-tione curare possit. Omnino nulla ratio est cur hæc potius sint apta sanatiua vulneraria è stellis attrahenda quam alia sub eadem constellatione composita, estque periculum ne illa vis, si sit excepta, in aptos, vños, & suspenforum cadauera potius tradatur quam in hominē. Nihil enim valet guttula sanguinis in telo præ cæteris: imo nihil præ alio sanguine in terram profuso, ad quem potius vehi debebat virtus quam ad vulnus cum ratione & iudicio seu discretione sanguis ille careat.

Quorum vero cætera adiiciuntur, ut hematites, santalum, &c. Scilicet cœli virtutes sunt multæ. Ex iis eligenda fuit & attrahenda tantum consolidatiua solutæ vñionis per vulnus: Deinde etiam ischæma: tertio frigida quædam ne inflammatio possit accedere. Solidatiua tribuitur lumbricis potissimum ratione nervorum: At carnis cæterarumque partium, mumia & vsnea. Nam in his balsamus est natura, ut aiunt, qui & consolidat, & incarnat. In Hematite est ischæma potentia: In santalo refrigerans licet alias frigus inimicum sit vulneribus. Sed Catns fuit Croll. Nam odoratum rubrum santalum ascripsit, ne calor desit, quāquam nesciamus in quibus Indis nascatur tale santalum rubrum, quod Garzias & Clusius in odoratum esse scribunt, & tale est officinarum nisi odorem ex aliquo adiacente traxerit. Sic ergo habemus in nostro vnguento scopos omnes fere, ut solidantem, ischæmam, incarnantem, & inflammationes arcentem, quem defensionem vocant. Vnde veto putredinis repulsa? Fortasse cerebrum apri exiccatum, & mumia fumis, & acris medicaminibus durata putredinem arcent. Si saperent, non humanam mumiæ caperent, sed pissasphaltum, aut asphaltum Iudaicum, aut saltem mixturam illam qua cadauera condiunt. Hæc n. excellenter resistit purulentæ. Videtur tamen hæc sollicitudo esse superuacua,

quia patiens contra inflammationes iubetur vulnus aqua frigida vel lotio defedere, & nepus gigni possit aciem auertere, labra colligare sanie diligenter abstergere adhibita virina galla, & bono victu sanguinem laudabilem percurare, in quibus est totum, si fiduciam in luforium medicandi per telum vinctum modum adicias. Cum autem in his omnibus sit omnis virtus sanatiua quorsum oportet potentiam sanatiuam celo deducere: iam inest in subiecto. Ergo foris frustra petitur. At inquis bonis constellationibus confortatur. Imo inquit debilitatur. Nam euandum fieri vetustate vnguentum renouandi necessitas arguit. Solent quidem chirurgi *obseruare luna loca*, & constitutiones, quas et Hippocratici non negligunt: at magicas illas deductiones non curant, & nihilominus sanabilia sanant. Adhuc quendum est ubi inueniamus aprum, verrem. Si ex syluis petendus est, laborabis: si ex stabulis in quibus consentiunt, quid interest inter porcū castratum & istum, cum eodem cibo nutritus sit? Sed & ubi senem aprum castratum, ut eo meliorem adipem habeamus, quo sit senior? Nempe iunior capiendus est, secundus, & in decrepitam aetatem seruandus vnguenti causa. Vulgus tamen sauciis interdicit non tantum suillam, verum & aprugnam, quam necesse est eo humidiorē esse, quia ex cetera animalia colligunt multum excrementi succi. Apri vero Syluestres sicciore sunt carne propter discursus & cibos ex radicibus, glandibus, corticibus, herbis montanis, &c. *Feminae nihil proderit medicina, quia verres capiuntur.* Deinde quid visus? Senex visus frigidior tanto est, quo senior: Deinde etiam viribus magis effectus. Et Croll, non scripsit quo adipēs sunt vetustiores, quo modo carauit ille ad suum oleum alexipharmacum vetustissimum oleum quarebat sed quo seniores animalia. Quid ex senē visio adipis laudat? Visusne vero an visus legenda est? Scilicet visus. Nam in masculo continentur vires feminæ, quamquam in bestiali genere habere sint ferociiores, adeo ut & theriacarii non mares vipersas, sed feminas legant, earumque pinguedini magnam vim sanatiuam tribuant. *Coquendi adipēs sunt vino rubro*, tunc ut visus typica consolidatioque armetur, priuenturque leprositare corpulenta. Tenuior vero magisque aerea pars assit, ut celo excipiendo sit aptior. Callide scilicet. Quid si vero postea cum effunditur non super vinū, sed aquam frigidam, vim susceptam perdat? Verum tacendum est: quia aqua est res percussiva & coagulatiua. Ideo in interiora reuoluit fugitiuos spiritus, eosque densatos coerces. Verum enimvero si trasse adipēs isti, sunt vili pendendi, quia videntur tamen materia & subiectum ceterorum esse, nihilque amplius conferre, quam ut corpus & formam vnguēti constituent. Iam lumbrici appellantur. Mirum cur ita simpliciter. Nam sympathicum requirebat humanos. Verum sint terrestres. Hi elai vino vel aqua iubeantur, quali nihil intersit inter vtrumque, & tantum spectatur mundificatio. Si hic nullum discrimen est, neque in abluendi adipem. Si nos audirent isti pollinēdores, spiritum, vel quintam vini essentiam caperent. Hæc ad celum eliciendum conuenientior est: Sicut & foret *χρυσώτερος*, seu essentialius, si non cuncta ista legerentur, sed extracta, & ut loquuntur Paracelsi, essentificata. Proh si de humanam quantum tunc esset virium? *Ex pariete ferreum clauum: sola vinctio extraheret*, quod attractiuo ex magnete oleo ascribunt Paracelsi, & multo mirabiliora *specifico attractiuo*. Et sunt sane non raro ex valnerib. extrahenda tela, ut videatur extractiuum essentialē male esse omisum. De rosiōne, & contritione lunbricorum non debemus esse solliciti, quamquam glutinosus eorum succus magis iungeret neruos & glutinaret, si apponeretur cum symphyti radicibus, seu glutine: Imo cum Paracelsi *stictici*, & *oppodelischi*, in quo admirandæ virtutes. *Cerebrum aprugnum* quorsum? Humidum & frigidum membrum est cerebrum, minimeque ad vulnera sananda conueniens. Cur non cor, Epar, sanguis mandabatur? Sed callidus vinctus torret cerebrum, ut redigi in pollinem possit. Ita sustulit humiditatem corruptiuā. Quid si vero eam iterum alliceret seu aliunde, seu ex adipibus? Si nialum si non de defensionis, saltem coloris causa adest, ut vnguentum sanguini fiat similib. Nam etiam in colore est mysterium. Deinde fantasmi habet signaturam Epaticam. Quare hoc, & non crocus martis, quia alias Telephia vulnera & vlcera sanat, fuit admiscendum. De mumia ante diximus. Non humida, seu sanguis hominis sumendus licet hoc requirebat sympathia, sed ossa cadauera & duratæ carnes ex Aegypti, & Cyrenæis solitudinibus ubi mari puluere suffocati (a) homines exsiccantur, posteaque effossi in medicinam veniunt. Fugienda est mumia cadauerola, quia sympathia destinata est ad viuos. Ideo & vinea non ex morbo interemtis, sed suspendio, rota aliisue modis legitur. Sed quid interest si ex cadauere? In morbo locum venit laqueus, rota & aliud instrumentum quod morbum infert, sicut & gladius carnificis. Est tamen discriminē, sicut inter pecudem iugulatam, & scabie mortuam. Valeat ergo mumia ex mari arenoso, modo non mentiantur officinæ, & mumiam cadauerum pro mumia violentæ mortis porrigant.

*Vnguento ari-
mario attra-
ctiuum teli
deest.*

Vinea.

Quia credat imposturis intames Paracelsistas adeo ex arte colligere medicamina: Imo transmarinam mumiam ex pharmacopolis petunt, raroque ex fumario canibalico humanas carnes, ne dicamus nunquam, habere possunt. Vineæ est cranio suspendiōsi, aut in rotam impacti, vel conto suffixi dicitur nasci ex resolutio ossibus balsamo, ideoque valere in ossibus solidandis. Si ea ratio est qua plantæ accrescunt conchis, lapidibus, ramis & cordicibus arborum, ut muscus, ex quo genere est & vinea illa, potius ex elementari humiditate putrescente, & iterum consistente, tanquam ex muco phlegmatico terreis succis intermitis exoritur, quam ex balsamo insito, qui alias potius in vermes abit quam in muscum, ut videre est in arefactis carnibus, & ossium succo. Nonnihil tamen virium ipsi ascribimus, sed nec ex proprietate ipsius cranii, nec syderali influxu, licet vehementer reclamem stultissimi Paracelsistæ, qui nihil ferre possunt in talibus asserendis, quam principium petere. Petitur etiam illa vinea a vespillonibus magis, quam carnificibus: Et cur non asserunt eam muscum, qui sub rotis & patibulis, vel etiam in lignis nascitur?

Tabo manante ista sunt infecta magis quam arefactum cranium quod humiditatem foris forpsit cauernis, & futuris, deindeque eam reddidit specie mulci, qualis etiam in rebus lateritiis & muris coalescit. Tabum autem plus habet balsami resoluti quam os capitis.

Præterea

Præterea si signaturas suas sequi volunt Paracelsici, vsnea dirigit vim vnguenti ad Cranii vulnera, non autem ad alias partes. Est autem irrationale pedem vulneratum sanare velle medicamento quod natura capiti prædestinavit. Legenda est vsnea Luna crescente. Imo inquam vel sub terra condita, hoc est silente. (Hæc enim conuenit mortuis) vel decrescente. Nam oportet humore elementalide-
 minutam esse, essentiali vero auctam. Luna illa crescens ubi sita erit, venabitur in domo veneris. Bellè inquam. Hæc enim genituris est præposita: Et in vulneribus regeneranda caro est, si est deperdita. Quid autem si non? Nam quæ vulnera sanantur vnguento armario, nihil debeat perdidisse: nec aliud requiritur quam consolidatio. Hic Paracelsici venus prodest, quæ alias vulneratis noxia, propter humiditatem superfluam, quæ facile inducit putredinem. Coniunge Lunam crescentem, augentemque humores, & venerem habebis non glutinantem exiccationem in vulnere, sed lasciuientem carnem. Vide quæ astrologi tribuant veneri. Eius domus sunt Taurus & libra: hæc propter seminis fecunditatem: ille, quia fecundus & temperatus. Coniunge iam ista: Habebis sat multum humidi. Quid fieri debet ex istis vnguentum. At, inquam, vulneribus sicandus ista forma, si inepta. Cur non emplastrum sticticum (vt absurde ex Germanismo Paracelsici gloriatores appellant: pro punctorio contra vulnera punctim inflata) quorum vnũ tam perfectum ad vulnera, vlceraq; telo inflata. (Ita loquitur prudens Paracelsista, vt sint etiam vlcera ex telorum inflatu recente; quod intelligendum est, & non accessoria) prædicatur, vt vires eius sint INNVMERAE, nec efficacius reperitur sub LVNA RI GLOBO. Plus certè & nos tribuimus isti stictico vulneribus applicato, quam phantastico teli vnguento. Constat enim Minio, lapide calaminari, Lithargyro vitro, oleo lini, oliuarum, Laurino, cera colophonia, vernice, terebinthina, opopanace, Galbano, serapino, ammoniaco, Bdellio aceto solutis (melius vino) succino citrino, olivano, myrrha, aloë epatica, Aristolochia vera, mumia transmarina, magnete, Hamatite, coraliis virisque: matre perlarum, sanguine Draconis, terra strigense, vitriolo albo, floribus antimonii (melius balsamo) croco martis & capbura. Hæc quantum absunt ab vnguento, & tamen scopus vtrobiq; est idem? Sol debet in libra, domosilice corruptionis, alias veneris esse, cum illud vnguentum conficitur. Omnia contra rationem. Mirum, cur non additum sit infra, an supra terram: orientalis, meridionalis, occidentalis, &c. Sol alias attrahit omnium planetarum vires iuxta Cardanum, ipse per se tantum generalis causa. Hic commissus est planeta nisi venus illa luxuriosa sit per cupidinem aduocanda. Mirum etiam cum certis membris certi assignentur planeta, cur hoc non sit adiectum in vntionis praxi. Verum si ex Astrologia vellemus cum pecore paracelsico disputare, omnia ipsius portenta euanescerent, cum nihil demonstrati habeat, sed superficialia quadæ ex planetariis vulgi opinione ducatur. Quid si venus illa Domina, & taurus & libra paterentur humore priuari vnguentum suum? Sunt enim mali custodes diurnitatis, vt ligneus Priapus hortorum. Quid faciendum? Humectatio petenda est ex melle virgineo, aut adipe. Perquam Paracelsice. Nam melli bene conuenit cum adipe vrsi & verris aprugni veruli. Sic melleum tandem habebimus vnguentum aut verreum. Potius quidè erat sympathetico adeps humanus: sed illi veteratores nos in vrsos, & apros volunt transformare satis Pythagorice. De melle tamen non dissentimus. Sic enim ærei sumus, & apicularum more auolabimus si displicet mora, aut ex venenis Paracelsici salutiferum succum colligemus. Nil habet in diuinis quoq; ad vulnera encomium. Itaq; si is applicaretur post vinum, non inutile fore iudicemus. At quid in telo? Quid amaracino in sue? An non vero obseruandum cœlum est in remolitione? Imo venus. Hactenus iudicium compositionis. Audiantur iam & aliorum syntagmata.

Witichii & fere Paracelsica fecit hoc est: Pinguedinis verris, qui quo senior, eo melior est adeps eius: adeptus vrsi. 2. Modus. fuit quantum satis. Liqua igne leni. Deinde effunde in frigidam. Sal fides. Pingue natus. Hoc collige. Mensuram dimidiam lumbricorum terra. Purgentur in olla, in qua sit arena, vel simus. Torreantur in Clibano post panem coctum, ca-
 tendo, ne adurantur. Fiat pulvis, cuius cape dimidiam concham: adde (santali boni, hamatite singulas semuncias; vs-
 nea cranii si haberi potest) si non omittitur. Est enim æque efficax) quanta est auellana. Misce. Hæc est se-
 cunda descriptio, à qua Crollius discessit verrem aprugnum ponendo: Deinde non salem, sed purga-
 menta adipum auferendo, & certam quantitatem exprimendo: Insuper lumbricos terræ nominando,
 eosq; purgando: variat & pondere: Et santalum non bonum sed rubrum scribendo, idq; doraũ, vt sa-
 tis esset ineptus. Hic quoq; autor Vneum non multum curat, cū eiusdem sine illa sit efficacie vngue-
 tum; & quidem recte. Nā eadem vis est etiam si telum in succidam, terrā, axungia plaustralem, picem,
 & similia intrudatur: Imo possunt omnia ista ludicia in sterquilinum proici & imaginatio ad men-
 sam Pythagoræ fereni samonici, vel nummum Rabbi Hama alligati. Quod si assis, non duas, sed v-
 nam auellanam fecerit. Et sic bonum est medicamen: si credimus Goclenio pattono.

Tertium adeps porci castrati & vrsi reustissimus: (prioris putant animalia debere esse decre-
 pita Sed adipem procul dubio falsum, quia sal abluendus est, intelligi hinc liquet.) Liqum in frigi-
 dam infunde. Congelata pinguedine detrahe. Lumbricorum terra sextarium purga per arenā, vel muscum in olla.
 Præcis extremis muscum emulge. Torre in clibano. Cape dimidii oui quantitatem: santali odorati (Tale est pallidum)
 hamatite singulas semuncias. Cranii drachmum (lapidior hic est compositor. Ita enim balsamum non vi-
 tiatū habet. Prioris videntur voluisse efficaciorē esse vsneam, quia Zythepia hordeum fruticose sum-
 melius pro cereuisia iudicat, quam crudum) si cranium habere non potes, omite. Bellè. Ita magnum iugū
 de sympathetico detrahitur. Quartum. Weckerus: vsnea cranii, axungia humana an. ʒ. j. mumia, sanguis
 ni humani an. ʒ. ʒ. ol. lini. ʒ. ij. ol. rosarum, boli armeni an. ʒ. j. M. Diuersitas hic manifesta est Quintum ex li-
 bro Wittembergico. Adipis apris libra, vrsi tantundem; quo seniores bestie, eo meliores adipēs. Colliquefactos effun-
 de in vinum rubrum frigidum. Pingue concretum transfer in vas mundum. Adde hamatit vncium. Santali rubri sex
 drachmas; lumbricorum terra rubrorum ex smectis, quibus lumbricis pisces solent inescari, quantum satis. Purificen-
 tur arena, vel musco. Deinde in olla luto munita torrefiant in clibano pistorum. Redigantur in puluerem, cuius cape
 duas drachmas: adde vsneam quantum habere potes. Misce. Sexrum. Est Weckeri & hoc, differtque à superiore
 tantum adiectione vncie mellis, & drachma adipis bubuli.

7. ⁶ Septimum variat à cæteris ratione fracturarum. Vbi enim ossa sunt fracta alius adiecit radicem symphyti maiorem alius symphyti radicem, & insuper etiam elleborum nigrum, fortasse ne delirent agroti delirio medici correpti. Cur nobis spiritum Lunæ, axungia veneris, Solis, Lunæ, ophioglossam minerale, osteocolle, ebur fossile, quæ videntur naturaliter constellata esse, ut & Astroites, & Trochites Gemmarum apponuntur?

9. Nonum habet mirificus ille Cardanus in lib. 2. de venenis cap. 6. uti est in observationibus Sebentii lib. 5. obs. 238. Thus, crocus, bdellium, moscus, adeps humanus, vel os, sarcocolla, aloë, centaurium, vel succus eius, resina abiegna, vellarigna: gummi elemi, styrax, Rad. pæonia: succus panacis: pix liquida: Iru illirica: verbenæ, besbonica, coccus, brastica rubra, ozymum, folia vlmæ, lachryma sycomoræ, sordes balnearia, vinum, mel, sal. Hæc Cardanus, qui proculdubio Paracelsi spiritus non fuit addictus, indicatque ista compositione Paracelsum non esse autorem seu opinionis, seu medicinæ. Inuenta autem facile est mutare.

10. Est decima descriptio eorum, qui volunt tantum XIV. rebus constare. Cardanus non experientia, sed fama tantum cognovit. Esaias Meichnerus sympathiam admirandam subesse putavit, narrante viam quodam nobili equestris ordinis. Sed si Paracelsus legisset sententiam mutasset, potiusque accessisset disputationi Martini Birmanni de paradoxo Bodini, ubi & hoplochrisma explodit. Non dubitandum est etiam magis variantes descriptiones alicubi seu extare, seu latitare, cum inveniuntur adeo singulares ut non possint concedere aliis idem medicamen innotuisse: Itaque sibi verum, verius, verissimum Paracelsi vendicant, ut eo licentius, & maiore cum auctoritate fallant. Vbi ventum est ad puncturam cæluramve à ferro, Gabelquerter quidem arma vngit: Sed aliter etiam iubet ferramentum terræ insigere, donec sanetur vulnus. Nos novimus hominem qui sola obligatione sectionem consolidaverit, & cultellum nequaquam considerit. Sunt, qui cultrum, quo quis vulneratus est, in tetram in xia radicis alchimilla depingunt, cauentes, ne radix violetur, quod si fiat, immedicabile vulnus fore autumant. Huiusmodi multa sunt in populari existimatione. Iam accedamus ad reliqua Crolliana de his, quæ illo vnguento sanari perhibentur, & applicandi, & spectandi, seu potius diuinandi obedientiam læsi modis. Hoc vnguento, inquit Crollius, sanantur omnia vulnera, quocunque telo, ictu, iactu, incunquæ etiam sexui inflata, ita ut nec nervi, nec arteria, nec vnum è tribus principioribus membris læsum sit, modo telum haberi possit, etiamsi patiens multis miliaribus à nobis absit. Videtur hic Crollius ad nimium paucare respexisse, & primum differentiam vulnerum non considerasse. Simplicia sane vulnera curantur interim dum obungitur telum, sed non vi vñctionis, verum cura propria per legitimam Dietam, obligationem consolidatiuam & mundationem quæ iniungitur patienti. Composita, & in quibus magna est hæmorrhagia, sanari tam leuiter nisi in temperatissimis & abstinentibus ab omni nocumento, telibusque obligationibus non possunt; ipsi quoque vñctores requirunt condiciones non contemnendas, & in quibus summa est sanationis, ut sequetur. Ita iam Crollius opar, cor, cerebrum non vult læsum esse, quod tamen debuerat specialius determinasse. Sunt enim viscerum etiam simplices læsiones, quæ non penetrant in cavitates, & valorum principia, aut etiam ipsa disruperunt. Si aliqua vis esset vñctionis, debebat simplicia vulnera tam interna quam externa reparare. At in internis nihil potest. Ratio est, quia cura vera, quæ & sola naturam adiuuat ad sanationem, illis non potest adhiberi. Neque veto illa principalia illæsa esse satis est, si sint & intestina, pulmo, renes, vterus & similia integra. Vñctio teli hæc omnis est temeraria. Excipit ille etiam nervorum & arteriarum vulnerationes. Nimirum enormes seu magnas intelligi, & adici debere etiam venas res ipsa loquitur. Verum tamen compertum est aliquos etiam parua punctura per acum nervo inflata, febri ex inflammatione oborta periisse: Sicut contra multos quibus arteria & vena, aliqua etiam nervi essent vulnere affecti restituti, siue vñgeres, siue non modo sanguinem suppresseris, & legitimam ligaturam, mundationemque adhibueris. Hinc evenit ut sub nomine vñctionis teli possint sanari vulnera simplicia, & quædam etiam composita, quæ simplicibus sunt viciniora; sed nec magna simplicia, nec composita periculosa, ubi ictus, & ruptura, pluriumque simul non eadem crassi affectorum solutio contingit, ut in sclopetariis, &c. Quorsum autem spectant Paracelsici tam indistinctè de vulneribus proponendo, cum si Paracelsi chirurgiam auscultare velint, aliter sentire, & loqui cogantur? Scilicet ut vulgi iudicium generalitate quadam obruant, & eo audacius mentiantur, & vanis promissis fidem maiorem aucupentur. Alias si distinguere scrupulosius, promissorum, arrogantique tam temerariæ inanitas in verum erumperet, seu patefacta ipsis esset damnosa. Sanentur ergo omnia vulnera in quibus nervus, arteria & membrum principale illæsum, quanquam hoc sit falsum: num etiam omni telo, & quouis modo facta? Num etiam in omni sexu? Tria hæc affirmat Crollius, asserens OMNI telo, quod ictu, iactu, (cassim, punctum) sit inflatum, cuicunque sexui in aëculo, femineo, ambiguo. At nec hoc satis prudenter. Debit enim considerari posse telum veneno delibutum esse ubi frustra vñxeris: Deinde in ipso inflato varium modum potuisse evenire, variamque formam vulneris etiam simplicis, uti & in vno multiplex contingere potest: neque tam levis est respiciendus, quanquam & in hoc sit aliquid propter temperamenti, & affectionum diversitatem, quam corporum ipsorum constitutio naturalis, & accidentaria infert. Sunt cacochymica vel cachectica corpora ex victu pravo, aliisque naturæ adversis, quæ sanè minus facile sanantur, quam euectica & Euectica. Ita sunt temporum, & locorum constitutiones singulares, quæ ista promissa vñctorum inurilla reddunt. Sexui addunt aliqui etiam diversa animalia, & non tantum homines hoplochrismate laedunt, verum etiam bestias, equos, porcos, canes, &c. Sed quorum exemplo stultitia inveniunt, & persuasione vñctores maxime innotescit. Neque enim vñctio ista quicquam facit ad sanationem, quæ rota vi aliorum auxiliorum perficitur, & si ista auxilia defuerint, non succedit: Imò bestia morsus suos & alia vulnera sapissime lingendo curant, aut etiam herbas vulnerarias gustando (cervus sibi mederi Dictamnem traditur; buffones ab araneo icti plantagine, ichneumon cum aspidem certaturus ruta seminare, &c.) aut abstergendo volutabris rotis, pulveris ex-

Lib. 24. c. 17.
& in intro-
ductorio
cap. 24.

Vulnera ho-
plochrisma-
re sananda.

exsicantis, herbarum, & familiarum. Pergit Crollius: *Modo telum haberi possit. Imò proteruius quoque & impudentius loquuntur, ut & infra Crollius. Satis enim est sanguinis vel ichoris aliquid in ignello saltem, ut aiunt. Neque enim semper in potestate est telum, seu instrumentum quo contigit vulnus: nec semper potest vngi. Nulla ergo vis est in telo, ut perinde sit, habeatur, an non, modo aliquid cruoris sit præsto. Quod vero spaciū inter vngendum & vnguendum intercedit? Alias inter agentia & patientia contactus requiritur, & corporeus maxime in vulneribus, virtualis enim dirigi non potest ab artifice nisi mago; & si aliquid naturaliter agit, analogo intervallo agit. Nullum enim finitum vires in infinitum protendit; quin & si radios in infinitum emitteret, eos integros perduceret nisi vic lente immutatis omnibus interuenientibus. Vinctores isti sunt liberalissimi. Sanationem virtute vñctionis pollicentur patienti etiam *MVLTI* miliaribus absenti ab vñctore. Nos quidem hoc non negamus. Nam si ista adhibeantur ad vulnus, quæ vulgo solent *suppressio* scilicet sanguinis, *emundatio*, *labrorum commissio* naturæ respondens, *defensio* ab inflammatione, *obligatio* sedula, membri *quies iusta*, *Dietæ conueniens*, omniaq; externa rectè comparata, sit sanatio etiam si in inferno sit vñctor. Nulla hic ratio est distantie, cum auxilia sint ipsi affectui proxima. Tolle vero hæc, & nihil eorum admoue donec nuncius sanguinem in telo vel lignello per viginti miliaria derulerit ad pollinctorem, & curauerit iustam illitionem fieri, quanti sit intervallum ægrotus vel sola hæmorrhagia, aut hiaturæ vulneris ad quod ær queat alibi, experietur. Artificiali vero ligatura, & ceteris adminiculis applicatis, vel apud Indos sit vñctor, & vngendus in Germania, nihil interest. An non vero symptomata periculosa possunt inter vngendum euenire? Respondet Crollius, non posse: argumentis: 1. quia vnguentum est naturæ *conglutinantis*: 2. *suppurantis*: 3. *renouantis*. Ergo non permittit vllum noxium symptoma superuenire. Apparet hic quoque Crolliana simplicitas. Non si est *conglutinans*, *suppurans*, & *renouans* vnguentum naturæ, distantia aliquot miliarium potest vulnus sanare omne. Conglutinans ab intervallo minime potest glutinare, quia requiritur virtus in corpore glutinoso, quod inter distantia labra interueniens vtrumque comprehendit, adducit, & glutinositate sua continet. Virtus sine glutinante corpore est inanis. Deinde ne requiritur quidem virtus *suppurans*.*

Nam hoplochristæ sanationem sine omni suppuratione promittunt. Et si suppurationem procurat, quo modo potest omne symptoma abigere? Si *renouans* est, an non renouat vulnus? Si membrum, debet id inueteratum esse. Sed instaurans integritatemque ex solutione & perditis restituens voluit dicere. At inquam hoc genericum est, nec potest semper vna vi simplici obtineri. Debet restitueret id quod læsione est violatum. Hoc viribus particularibus indiget. Sit autem *restaurans*. At hoc vi non prohibuerit omnia symptomata. Verum dicat aliquis paracelsista, quo auertuntur accidentia mala, simili, an contrario? Simili secundum naturam dicit, contrario propter læsionem à contrario. Satis inquam Galenicè. Nam *alias Paracelsista morbos familiarib. non natura, sed morbifica causa, atq; adeo morbo auferunt*. Sit hæmorrhagia, dolor, frigus aut æstus, &c. in membro, vel vulnere: sit & affluxus prauorum humorum, ut aquæ articularis, seu ictorum crudorum & corruptorum: sit virulentia aliqua; Num hæc omnia vnguenti istius viribus possunt tolli? Minime vero. Imò fateantur vñctores ipsi non posse prophylacticum esse, quando tam sedulo Dietam inculcant. Cum ait Crollius esse naturæ *suppurantis*, *instaurantis*, & *glutinantis*, num cogitauit se in superioribus vnguentum *vim magnetica*, & *balsameam ex stellis* intulisse. Si habet vires istas à natura, quæ est principium insitum ab ortu per se minia translatus, non à constellationibus quibus vel vinea legitur, vel vnguentum componitur, neque ab arte concorporandi, aut proportionem determinata, quanquam hæc etiam temeritate sarraginis multiplicis elidatur. Quid quod si naturas ingredientium scrutamur, in nullo inueniatur aliqua potentia glutinandi excellens? Sit aliquid in pulueribus propter terminantem siccitatem, at copia adipis abluti à visciditate, & eliquati, glutinatoria remittitur. Pinguis, quæ talia, glutinationi obfistere non est ignotum. *Suppurans* vis iam explosa est. Nam ideo vitiosum esset vnguentum si suppurationem procuraret, neque quicquam tunc posset sanando, quia compositum fieret vulnus, quod aliis artibus, quam vñctionibus est mundificandum, putredineq; cohibita bono succo, & substantia implendum, & solidandum. Ita si inflammatio imminet, si tumor ob affluxum, si catocymia ob corpus humoribus prauis plenum, si dolor ob cuticulas & neruos læsos, vel intemperiem: si hæmorrhagia & similia accesserint, omnia suis artibus, & medicinis sunt amouenda: Vnguento per intervalla spaciorem telo illito non possunt cumq; prophylacticum debeat ea virtute esse, quæ sanarium, licet non gradum eodem, si rem per se æstimamus, vnguentum istud nec antereuerrere, nec auerrere per se symptomata perniciose poterit. Verum attende versutiam. Dixit Crollius, *vnguentum eius natura esse, ut non permittat vllum malum symptoma superuenire*. Præscribit autem patienti Dietam conuenientem: *ante vñctionem quam citissime sanguinem sistere iubet*, (quanquam in aliquibus bona hæmorrhagia iuuat.) Deinde *sine futura*, quæ negatur esse necessaria (nisi forte in pendente nato, & ubi pondere, motuue diducuntur partes, quæ de re minime solliciti sunt vñctores) *lineteolo mundo patientis vrina madefacto quotidie circumligare*, (nempe ea ligatura, quam consolidatiuam & incarnatiuam vocant: De aliis quibus influxus prohibetur, aut effluxus, &c. non curant) *idq; cum ingens est vulnus: alioquin sufficere secundo, vel tertio die inungere*: Hæc omnia cum ad securam sanitatem in simplici vulnere sint comparata, nihilominus tamen proponit modum diuinandi, moriturusne sit æger, an victurus, & argumenta promittit non ex artificioso iudicio de essentia morbi, loco affecto, symptomatibus & aliis, sed *sudore cruento* teli, si *calescente carbonibus puluis rubri santali & hamatita inspergatur subtiliter*. Si enim sudat cruentum, moritur: Si non, non. At quid opus est ista exploratione iam suscepta vñctione? Aut si ante vñctionem instituitur, cur santali & hamatitæ in telo sudor potius iudicium faciat, quam essentialia argumenta, & indicationes artificiosæ? Solent Paracelsici multum tribuere *symbolismo*, & *signaturis rerum*. Quæ hic inter mortem, & sudorem santali rubri, hamatitæque puluerati concordantia?

Quæ

Quæ connexio utriusque: Nos quidem iudicium id pro vano, & mendace habemus siquidem ex natura rerum sit iudicandum: at si euenit nihilominus, quomodo spirituale commercium cum malis geniis, & magiæ diabolicæ suspicionem à se amoueant Paracelsici, qui alias quoque istiusmodi magica proficuntur, ut Paracelsus in suo ligno vita, & magorreonica vulnere, item Brasidelica, Berillistica, Thesaurinella, & constellata multum iuxta doctrinam Artefii, Tritemii, Henrici Cornelii Agrippæ, (b) & similibus magorum? Quæ præcipiuntur de modo vngendi iuxta teli iocussionem, ridicula sunt, nec necessaria. Nam si totum telum condas lardo, terra, adipe, butyro, axungia & similibus, adhibitis alias imperatis in vulnere simplici, sanescit, nisi quod aliquando tam magnū est, ut nequeat totum abscondi. Tunc forte aliquam rationem habet telum lignello mutare, quod bene possit mergi. Cuspide tantum perlinere si punctim; aciem latitudinis, si casum sit illatum, & quidem aduerso ductu, ut cogatur instauratio ex alto primum incipere, & fundamentum carnis in profundo exoriri, nullum aliud iudicium habent, quam inutilis ceremoniæ ad illudendum patienti, & auctoritatem vafamento conciliandam. Vulgus enim in istis putat magnum momentum esse, superstitione delira occupatum. Ita vanum est lignellum quod substitutum est telo, eatenus tantum perlinere, quatenus in vulnus, cui est affricandum, ut cruentetur, demittitur. Si enim alia parte vngeretur tunc nocuum parari ægroto. Si vlla hinc connexio est, non naturalis est sed magica & dæmoniacæ. Quorsum malum allatum sit ægroto si alio loco quam contactus vngatur, si etiam totum in vnguento conditum, nihil procreat aduersi. Additur alia regula, vinctorem debere à venere abstinere quo die velis telum, vel eius successorium vngere. Ergone etiam ab ipso aliqua vis in lignum, & hinc in vulnus transferatur? Si est, cur de sola venere sollicitus es & non etiam de fædo anhelitu, & alijs? At venustamen, & domus veneræ placuerunt in electione Vlnæ, & compositione vngenti. Alia: Ante inunctionem vulneris citissime sistatur sanguis. Quo quæso modo, & per quem? Si absens vinctore debet sistere id quod par erat, siquidem curæ gloriam quærit, quæ ante alia quam magica, characteristica, Magoreo & similibus Paracelsi? Saga cum Pistorio Niddano multum tribuunt verbis modo absurdis, modo ex sacra Scriptura pessime adhibitis. Habes ex vngue leonem sin autem per ordinatum chirurgum hæmorrhagia sistitur, quem simul adhibere etiam iustam obligationem necesse est, & si vas ruptum sit, id claudere, vel integrare, iam desinant vinctores absentes sibi aliquid memorabile in ea sanatione asserere. Nam in chirurgi opere principium est curæ, & non compositio vulneris porro quoque postulet eius opem, ægroto se recte gerente, etiam complementum. Aliud. In fractura & raptura ossium aliquid pulueris, Symphyti maioris, vel de radicibus Hellebori nigri poteris addere vnguento. Nimirum sic compositio mutabitur. Sed si per se est glutinatorium, quorsum symphyti additamentum? Imo quorsum ellebori, nisi forte ægroratus per vulnus purgandus est? Iudicatur autem Solidaginis additio argumento eodem quo supra virtus glutinatoria. De Lignello sunt alia regulæ. Nominabatur id desensorium (c) quod rectius successorium, seu antiballomenon diceres. Venit id in locum teli quo quis laucius factus est, & mirum in hoc compendium operæ ponitur. Nam primum Lignellum Salignum eligendum est. Deinde id tam paruum esse debet ut totum possit condi vnguento: Tertio semel saltem id oportet in apertura, seu vulnere cruento madefactum esse: Quarto, si vulnus non cruentaret, tam diu scarificandum ipso lignello, hoc est, fricandum, lancinandum, pungendum, donec sanguis effluat, & lignellum inficiat. Quinto lignellum defixum in vnguento vsque ad plenariam sanationem manere debet. Sexto: semper nouo vulnere recens lignellum legendum. Septimo: sanguis qui lignellum imbuit adhaerere debet, & sicari sponte, & per se, non calore Solis, vel ignis. Octavo si vulnus esset magnum & profundum, singulis quidem auroris mundificandum est & recenti linteolo (vrina scilicet ægroti madente) ligandum sine oleis, vnguentis, & similibus externis, sed ligneolum iterum vngere nihil atinet. Nono: Iste modo dicitur sanari qualibet cutis apertura, & læsio violenta per quam sanguis egreditur: Imo & si cui dens dolet, is ex gingiuis scarificatis sanguinem eliciat. (Ita enim intelligimus Crollium qui ait: Dens dolens tam diu scalpello scarificetur donec sanguinem emitat, quod impossibile videtur, cum dentes sint exangues.) Et sinat hunc in scalpello con crescere, & indurari: Deinde scalpellum vngatur. Et confestim sedatur dolor: Insuper si gompho vngula equi fuisset transfixa, eiusque caro læsa, extrahis gumphus vngatur. Et C I T O curabitur pes equi sine suppuratione: Eodem modo OMNIA animalia sanguinea (etiam mulcæ) & carnea possunt curari. An non hæc sunt grandia? Verum plura, quæ non alio responso digna sunt, quam explosione. Et sanè quod Lignellum pro telo eligitur, id tollit Sympathian magneticam quæ in telo eiusque qualitate, & forma, item modo ingressus & alijs quæritur. Deinde non satis rationabiliter id est excogitatum. Nam si reficandum est Lignello vulnus iam non illud priscum sanabitur, sed tantum nouum qua parte sanguis est profusus, nisi forte totum vulnus quod iam principium sanationis sanguine suppresso accepit, sit renouandum, quod nullus chirurgus sapiens facile suaserit. Quod Crollius Salignum polcit, id alii negligunt, qui quoduis obuium capiunt, ut sic ille in hoc potius singularis sit, quam absurdus. Si totum immergendum est, cadit superior ratio de certa teli parte inungenda. Quæritur autem totumne, an aliqua saltem portione lignellum sit sanguine inquinandum? Sufficere iudicant partem. Cur ergo totum condendum? Si relinquendum semel infixum, temere iubetur teli vinctio repeti. Frustra enim sit per plura quod fieri potest per pauciora. Quæ de cura magni vulneris dicuntur, aliquam habent speciem, si hæmorrhagia suppressa est, & labra recte iuncta, ipsumque simplex & ab omni accidente malo liberum, in homine bene temperato, & euectico. At hæc per se satis sunt ad sanationem, nec est opus figmento hopliatriæ. Vbi vero ingens vulnus vnquam sanatum est hoplochrilmate solo? Proben hoc Paracelsici gloriantores. Olea & vnguenta amouentur. Cur non est hoplochrilma? Nam si cætera recte peragantur, temerarium est. Sunt autem olea quædam vulneraria, quæ longè certiorē experientiam habent, & rationes ponderosiores quam istud somnium vnguentum telorum. Vnicum balsamum, & quæ

De fluxu
sanguinis
sistendo.

Lignelli pro
telo vsu.

Vnguentum
ad dolorem
dentium.

An Lignel-
lum recte te-
lo substitua-
tur.

& quæ ei viribus respondent partim naturalia, partim artificialia istud vnguentum ad cynosarges à chyrurgia rationali exulatum mittunt, & cum probro ablegant. *Dentis dolentis* tam subitaneum remedium Paracelsis relinquitur. Interim si in hoc sanandi modo est aliquid præsidii, statim arripiamus bacillum, & circa dentes scarificando sanguinem eliciamus, eumque hic in lignello aruit, infigamus id in lardum, adipem, axungiam plaustrorum, vel terram. Statim fugiet dolor, si credere fas est. Sed non satis circumspice hoc Crollius affirmavit. Nam scalpello isto non poterit dentis dolor curari, qui vulnus non est neque ex vulnere prodiit, sed iuxta principia hoplochistica, tantum ipsum vulnus ex quo sanguis exceptus est. Hoc autem non est sanare, sed vnum malum geminare, nisi forte dolor ideo cedit, quia per scarificationem cum sanguine humor transfertur, qui erat causa doloris. In aliis autem causis, neque per se, neque per accedens iuuare poterit. *Gomphum quo impacto* altius in viuum equus claudicat non indigere hoplochistmate, sciunt mulomedici, qui vel abiecto, vel in lardum infixo per obligationes, & pulmenta sua equum compendio curant. *De omnibus sanguinæ & carnis pronuntiatio*, est imperitorum hominum commentum. Mirum si Crollianus aliquis aut Paracelsus pulvis vulnus suo vnguento sanauit. Quorsum etiam sanguinea & carnea esse oportet, si dens excarnis & exanguis aliena carne, & sanguine assumto sanari potest? Ita omnia exanguia sanabuntur, etiam ossa, cartilagine, ligamenta, membranae; & ex consequente in proprio sanguine parua erit fiducia, quod etiam ex equi læsione constat. Nam hic non iubetur vulnus renouari, & nihil habetur de sanguine, qui etiam læpe non apparuit, in nervosa duntaxat infixo clauo. Cadit ergo magnum illud supercilium de *sympathia magnetica*, quia si inter sanguinem proprium vulneris, partem affectam & vnguentum non est, nulla est, & falsi insuper etiam arguitur constellationis prætextus. *Sunt præterea nonnulla etiam circa praxin vñtionis annotanda*, aliqua in teli repositione; non nihil in diuinatione de obedientia ægroti, & pars quoque mirifica in doloribus ad libitum mouendis per aliquot miliaria absenti. Si vulnus sit ingens, & necessitas torgeat, Crollius vult indies vngendum telum esse semel. At lecus de lignello præcipiebatur, quod manere in suo vnguento debet vique ad completam sanationem etiam immunis vulneris. Si hic nihil obstat, quid ibi? Dissensus tamen hac in parte est inter vñctores. *Si non est magnum vulnus secundo vel tertio die sufficit vñxisse*. Quidni semel circa quadrantes Luna, seu septenis diebus? Hoc enim erat rationabilis, nisi forte melius sit alia industria sanasse, & telum in profluentem abiecisse. At Deus meliora. Nam, ut indicant hoplochistæ, tunc magnum damnum inferretur ægroti. Etenim delibutum liquamine telum est seruandum in mundo linteolo, loco tepido (quod non intelligeres, nisi adderetur) non nimis calido. *Cauendum quoque ne pulvis in telum cadat, & ne in loco frigido ventus afflet*; alias pateris redigeretur ad insaniam. Frustra hæc præcipi dicis. Nam si æque feliciter sit sanatio per lignellum in vnguentum intusum, quorsum ista obseruationum sanctimonia? Vide tamen ne ingens telum ad se inuoluendum non linteolum requirat, sed velum satis amplum. Quorsum etiam quæso pulvis & similia noxam inferant, cum alias pugiones cruenti gladii, cultri, acus, globi & similia absque cura in quouis loco possint esse, nec inde quicquā amplius ad vulnus perueniat mali? Cur tanti sit sanguis vel ichor paucus in telo, cum is quem terra sorpsit, aut qui in lapidibus, aut aliis rebus concreuit nihil possit? Equis autem pateris telo afflato à frigidis ventis & puluere ad insaniam est reductus, si absque alia sit causa? Dolor, inquis, excitatus eum sui atrocitate in furorem vertit. Itane? At omnia symptomata poterat vñctum telum auertere. Tam paruum est virium ut à statu venti alteretur, vertaturque in morbi carnificem? Quid futurum censes si per tot miliaria traducendus est sanatiuus spiritus qualibet tempestate? Sed & finge dolorem excitari: Cum prosit contra Odontalgiam, statim arripiamus scalpellum, & circa vulnus fodicemus; posteaque illinamus siccatō sanguine illud ipsum. Confestim sedabitur dolor. Sedato autem hoc insania euanesceat. Sed bene serres habet, quod in omnibus talibus experientia sapientum desit. Vulgi stulta credulitas, & opinio neminem peritum & sano cerebro vñctum potest dementare. Ita se habet & illud quod de dolore ad arbitrium mouendo referunt. *Si sit, incantamento magico fit*. Si non sit, temeraria est iactantia. Quod autem ex accidente & fortuito accidit, regulam non facit. *Quando in defensorio apparent maculae sanguineæ* inquit Crollius, non recte segerit ægrotus: si non apparent, recte. At nihil mirum concretum sanguinem humido vnguento resolui. Cur autem tunc non mors pronuntiatur, ut paulo ante? Nempe hæmatites & santalum non erant adhibita, quasi hi essent sequæstri mortis. Verum ad insipientia, seu stulta satis prolixè dictum est: Et ne id quidem factum foret nisi grandes medici à sapientum iudicio ad opinionem & dementiam vulgi, & mendacissima commenta, magiamque Paracelsi defecissent. In eo numero est & Iohannes Baptista Porta, qui libro 8. *magice cap. 12.* etiam ipsum vnguentum descriptum exhibuit fere eo modo, quem supra ex Weckero reposuimus, nisi quod vbi hic scripsit: *Ol. lini 3ij. ol. rosarum boli armeni an. 3j.* ibi Porta habeat, *olei lini, Terebinthina, boli armeni ana vñciam. Omnia simul in mortario terantur, in vrna oblonga & angusta seruentur. Immerge ferrum in vnguentum, & ita relinquantur. Aeger mane sui ipsius vrina eluat vulnus, nulloque addito diligitur, & sine dolore aliquo sanabitur.* Hæc Porta. Longe diuersa est huius descriptio à Crolliana; Et tamen uterque scriptor suam formam refert ad Paracellum. Ita enim ait Porta: *Vnguentum armarium, Græci ὑπόχρῳα dictum, olim à Paracelso Maximiliano Casari datum, & ab eodem expertum, maximeque carum ab eo habitum quandiu vixit, cuius aula nobilis mihi communicauit.* Hæc Porta. Crollius, qui in aula Rhodolphi nunc Imperantis vixit, simpliciter ad Paracellum refert. Vtri fides maior? Potest fieri ut in aulam imperatoriam etiam hæc vanitas intruperit. Maximè enim aulæ periclitantur illustres obsecuti isti vñctores, ut inde suis fallaciis colorem, auctoritatemq; concilient, si non ab ipsis Dominis, saltem à Satellitio, quod interdum etiā aduersa Dominis magni æstimat. Verum quod ait Porta vnguentum idem à Paracelso datum fuisse, vel totum vel magna parte falsum est. Nam Paracelsus mortuus est celsò esse traditum.

Odontalgia
an per hoplo-
chisma san-
nabilis.

Lesio equi
per clauum.

In vnguento
teli sangui-
nem non esse
necessarium.

Vnguenti
modus.

Teli custo-
dia.

Ioh. Bapt.
Porta Vng.
armarium.

Non Gideri
Maximilia-
no Casari
hoplochris-
ma à Para-
celso esse tra-
ditum.

Fer-

Ferdinandum fratrem anno 1565. Tradidisset ergo Cæsari formulam anno 24. post mortem, nisi fortasse ut in Theauto gloriatur *se viuui in vestibulo inferni cum Auicenna disputasse*, tunc ex aucto ad Cæsaris aulam rediit. Nec dici potest Bohemorum regi oblatam esse. Regnum enim id Maximilianus nactus est anno 1562. Ex Epistola Iohannis Cratonis ad Thomam Erastum constat Paracelsum in Bohemiam & Austriam ex Heluetia euocatam post infelicitissimas sanationum attenuationes fugisse in Hungariam, indeque Viennam redisse ad Ferdinandum tunc Vngarorum, & Bohemorum Regem, cuius beneficio Cromauia relictos libellos, quorum aliquos ebrius vomuerat potius quam dictauerat, recuperari: Imperatorem ipsum (qui factus est mortuo iam Paracello an. 1558. Carolo fratre abdicente) nominasse eum mendacissimum, & impudentissimum impostorem, qui cum doctis etiam a rege iussus noluerit conuersari, aut colloqui, quod relinqueret eis sua, nec vellet discere; unde rex eum neglexit. Fortasse dicendum est Maximilianum (d) nondum nec regem, nec Cæsarem in aula fratris ab eo accepisse schedulam: Verum cum formulæ tantopere dissideant, hoc quoque argumentum inutile redditur. Vti Porta scribit, nulla requiritur teli coacti, sed immersio tantum. Vnguentum ergo appellatur à forma potius quam ab usu. Vinctores autem Paracelsici quia cum religione & superstitione vngant patet ex Crollio.

Vinea.

Perinde etiam est Portæ siue telum ferrum ve quo vulnus est factum, afferatur, siue lignum cruore eius pollutum. Hinc perit nomen vnguento armatio, & hoplochrismi. Caput *vineæ ex Caluaria in aere relicta* (nimirum non sepulta aut humata, sed, ut in locis suppliciorum fieri solet, aeris tempestatibus exposita) duas vncias. Vnde quæso tantum contradendum? An vnquam Paracelsus musci fontium tantum est adeptus? Cæteri intellecta difficultate hanc medicamenti basin vel ad auellanam vnam atque alteram redigunt, vel contemnunt.

Sanguis humanus.

Nicolaus Bruno scribit, pharmacopolas Caluatiam in loco humido, seu vapido reponere, & ibi relinquere donec muscus enascatur, cuius puluis ad sanguinem listendum adhibeatur. Citius nimirum in vapida cella, aut crypta muscus oritur, quam in aere varie affecto. Veruntamen etiam hic peregrina humiditas & non ut mentiuntur Paracelsici balsamus insitus causa est. Itaque facile potest à formula abesse, licet pro basi sit posita. Iungitur ei *par adepis humanis*: quod arbitramur ideo fieri ut vinea illa mucida & ex situ contracta ad crasin humanam adducatur: quo spectat etiam *sanguis humanus*, nisi forte hic est cacochymicus, & morbifer, vel corruptus, & cadauerosus.

Lumen fatale. Arbor fatallu.

Quid autem alias sanguini humano tribuatur, scripsimus in *cruentatione per latronem, aut sicarium intercepti*, apparetque ex lésionibus sanguinis per morsum animalium, & venenationem. Sunt qui sanguinem ex vena per phlebotomum extractum vino miscent, & destillatione spiritum ardentem conficiunt. Hunc incensum negant extingui nisi morte eius cuius fuit sanguis, quale quid dicunt etiam de arbore à quodam in iuuentute fata, cuius tabes, aut calus portendat satori suo mortem, uti comprobatum credunt exemplo imperatorum qui triumphales lauros seuerunt, & in his suæ vitæ fata explorauerunt. Per mumiam quod intelligat Porta non est difficile iudicari, siquidem Paracelsicum debeat esse vnguentum.

Humida accipi non potest iam ante posito sanguine, nisi velis cadauerosum illud liquamen quod in sepulchris ex tabe cadauerum, & vnguentis confluit. Siccam autem siue transmatinam ex sepulchris Iudæorum & Egyptiorum in qua sæpe bitumen conspicitur, non semper myrrha, & aloe Nicodemi (neque enim tanti hodie condiunt) siue ex suspensiosis aut alio modo per vim interceptis plarique Paracelsici captant, & mirabiles inde medicinas promittunt, quanquam Dornæus scribat *mannam esse Paracelsi mumiam transmatinam, & mumiam conuersam liquorem mumie*, alias significare *humanam carnem balsamo conditam, & aliam quamuis ex cæde medicatam*. Ita *mumia medulla* pro ipsa medulla appellatur. Oleum Terebinthina ad sanandum commodius est rosaceo: Et quorsum oleum lini ad vulnera omnia, etiam membranarum, neruorum, ossium, capitis, aliorumque siccorum? Vbi vero illi adipēs & cerebra ex apris, vris, veribus? Fabulosum esse vnguentum ex his ipsis est conspiciere.

Balsamus vulnerarius intra diem sanans.

Qui enim potest constellatum & sympathericum tanta varietate permanere? Melior, & tam rationi, quam experientie congruentior est alter sanandi vulnera modus, quem idem Porta per poriones vulnerarias ex herbis (Pyrela, agrimonio, Aristolochia, consolidida aurea, Parthenio, cyclamine, fanicula, alchimilla) & vino peragi docet, ita ut elixatæ herbæ vulnere simul adiecto sale pauco apponantur. Horum auxiliorum in nostris aduersariis non parnam habemus copiam. Intra diem sanare vulnera hoc traditur, quod capit Galbani, mastichis, thuris, Gum. arab. bdellii singulas semuncias: Terebinthina fescunciam, ol. oluarum libram. Pulueres gummatum aceto rosaceo per triduum macerantur: Deinde additis oleo, & Terebinthina totum lento igne coquitur, rudeque semper agitur. Ablata ab igni, & refrigerata offa induitur puluis aruginis decem drachmarum.

Aliud stillatitium:

Myrrha, sanguinis draconis veri, thuris, opopanaxi mumie, bdellii, Gum. ammoniaci, sarcocollæ, carpobalsami, croci, aloës, macis, Gummi arabici, styracis liquidi singula libra (per crocum intellige radicem Indicam quæ curcuma dicitur) Terebinthina libras 14. vel ad pondus omnium (quod tamen potest exactius describi. Neque enim videtur par omnium quantitas rectè capi.) Arida per se trita cæteris incorporantur: Gummata vino soluta commisceantur, tandemque omnia in vesicam aream coniecta, persunduntur aqua calida, & macerentur octiduo, vel longius. Inde destillantur. Exibit aqua primo loco, post oleum, quo apparente igni aucto conceptaculum mutetur. Si succedit spiritum liquamen, & mater balsami, iterum mutari debet recipiens, ne confundantur.

Faci-

Facilius hoc est, quod in mensura spiritus vini vaciam aloes soluit, & solutum per plagulas imponit: vel hoc, quod *Asam fetidam*, *Galbanum*, *serapinum* & *ammoniacum* soluit vino, & solutionem oleo hypericino, vel balsamo sulphuris camphorato coquit ad vini consumptionem, & in usum venire sinit liquorem purum fecibus separatis. Aliud. *Herb. hyperici*, *thuris* singuli sextantes: *Carduiben. radicum Valeriana* singula uncia, confusa crasso modo, & in ollam coniecta perfundantur albo vino, ut mergantur omnia. Stent in infusione per biduum. Adde ol. vetustiss. quadrantem. framenti integri fescunciam. Coque ad vini consumptionem. Mox forti expressioni admisce b.issim Terebintina. Cocta parumper feruentur. Cum vti voles, vulnus albo vino ablue: Deinde oleo calente unge, vel per siphunculum immitte. Labia vulneris iunge sutura, vel glutine, vel ligatura decente. Unge & partes in circuitu, & linteo intincto eodem oleo tege vulnus: mox aliud linteum superpone, quod vino nigro sit imbutum, tandem fascias inducito.

Aliud.

Cancros viuos cum oui sui numero 24. contunde in mortario, & succum exprime torculari. Adde sebi bir-
cini veteris, lapidis calamin. in lauiorem reducti, aluminis vsti, aruginis singulas semuncias: Terebintina sextantem:
cera citrina, Lithargyri singulos trientes: sang. hirci tres drachmas: Mastichis thuris, tormentilla, Aristoloch. rotunda
binas drachmas, Galbani sex drachmas: olei ex oliui duas libras. Cocta per dimidium horam colentur, & in Sole apri-
cata aliquandiu misceantur ol. spica, iuniperini, petrolei singulis semunciis. Unge vulnera, vlcera, tumores per pennam.
Deinde impone linteum aqua simplici madefactum, & obliga secundum artem. Auribus quoque illinitur con-
tra surditatem. Eiusmodi medicamenta habentur etiam apud Marcum Camillum Ferrarum, aliosque
multos. Istis si addas artem chirurgicam ipsam & solertiam per experimenta manuarum, habearis
puncturam illud gloriosum Crollii, & catagmatica, sanationem arte peregeris fideliter, nec opus erit ad
italitiam Paracelsicam, & vulgi opiniones ineptas confugere. Decem formulas hoplochrismatis
supra proposuimus. Eis accessit vndecima Iohannis Baptistae Portae.

Est & duodecima, quam nobis suppeditauit Pancratius Gallus M.D. & illustrissimi Iohannis Duodecima
Ernesti Ducis Saxoniae archiater. Capit axungie vrsi maris, apri syluestris maris singulos sextantes, quibus purga-
tis, & lento igne dissolutis adde santali rubri, hematitii preparati binas drachmas: Lumbricorum terrestrium prepa-
ratorum unciam. Musci de hominis cranio didrachmum, consolidae maioris, seu radicum symphyti maioris, colcotaris
singulas semuncias. Pulueres subtilissimi longa subactione misceantur cum axungis ad formam vnguenti. In hac
forma pondera sunt diuersa, & sigillatim addita symphytum, & colcotar. Istis autem compositionis
temperamentum mutari nemo prudentium diffidetur.

Decima tertia forma.

℞. Santali rubri, hematitii an. ℥ss. v. s. n. c. humana ℥j. (vel auellanæ quantitate) Pul. lumbricorum XIII.
terra quantum oui acetabulo potest capi. Adde adipis taxi seu melis bestiae: vrsi maris, apri masculi, singulas selibras. Hoplochrif-
ma.
Axungia purgentur vino rubro, deinde liquatis cetera incorporentur. Hic meles sympatheticam vel vitiat,
vel complet pro libitu Paracelsitarum. Si vellemus ceteras passim diffinitiones confutare, in multas
paginas excresceret tractatus. Illud notabile est, quod quidam velint spiculum, telum, bacillum,
aut instrumentum vulneris infligi debere condi vnguento, & si extrahatur ob admissum aerem
distemperatum, dolorem creari agro. Si hoc ita est, quo modo dolorem effugient, qui linteolo sal-
tem tegunt, per quod aerem allabi nihil vetat? Ita & quoties denuo vngitur, toties dolor excitabi-
tur, eritque bella sanatio. Crollius ponit in magno vulnere vntionem quotidianam. Gabelkhoue-
ro satis est ternis diebus fieri repetitionem, idque rationabiliter. Nam metu hæmorrhagiæ & dolo-
rum, item vt constantior sit consolidatio, & vbi necesse est etiam incarnatio, præsertim nullis sordi-
bus & purulentia apparente tarde aperire lationem, atque ita etiam tarde linere conuenit. Si indies
velles fracturas & magnas solutiones resolvere, augeres, non tolleres morbum. Est à vulneribus
translata vntio etiam ad contusa, quæ eodem modo putant sanari posse. Succurrit hic illud apud
Plinium de delumbatu lib. 28. c. 4. Si quæ penitet illius (inquit) cominus, velemus illati, si statim expuat in manu
qua percussit, leuatur percussus à pœna, idque probatur (fustibus) delumbata quadrupede, correcto statim ab isto re-
medio animalis gressu. Si hæc vera putamus, vnguentum istud phantasticum foras quatiatur cum suo
myrepto. Quadam saga non vngebat locum affectum, sed pro eo nummum crucis figura (vnde cruciatus dictus)
infignitum, & admurmuratis verbis sanationem promittebat. Referas hoc ad magorreonicam & nummi
characteristicam Paracelsi, & magiam Niddani. Quis non existimet à sagarum, & Zygenorum in-
stituto profectum esse etiam illud hoplochrisma? Si Paracelsicum est, veritabile id est. Nam non tan-
tum à carnificibus, barbitonforibus, vetulis & aliis is suam sordidam medicinam compilauit, verum
etiam ex mysteriis sagarum extraxit, nec veretur vel à Diabolo medicinam petere, quod & hic cogi-
tur homini prodesse, nempe ad tartarum eo facilius adeundum, cum sit mendax & homicida ab
initio. Ita vero cogit Diabolum saga apud Lucanum: Tisiphone, vocisque mea secuta Megæro, &c. Ita Lu-
ano Virgiliana:

Flectere si nequeo superos Acheronta mouebo.

Ita hodie quoque maleficæ & malefici Diabolum sciunt characteribus & verbis in sui seruitium
compellere. Sed qui sapiens & pius est medicus ab ista Paracelsia abstinebit, sicut & à Rist, & Rist, &
Straphaxat (e) Paracelsicum omnibus speculis, nummis, gemmis aliisque magicè constellatis, si velit
diuino officio fungi. Recte Paræus dicit, impostores per Germaniam vagari, qui per telum vntum
sanationem promittant, in hoc saltem improvidus quod in Bohemia non viderit Crollium, in Italia Iohannem
Baptistam Portam & fors nonnullos etiam in Gallia. Germanis frequentius illudunt nefarii Pa-
racelsistæ, & magi propter simplicitatem, & integritatem fidei Germanæ. Dementiæ eos damna-
mus, qui cum videri velint in Germanorum Academiis aliqui esse, vesaniæ Paracelsitarum se totos
consecrant adeo vt minitentur etiam contra Libanium aliquid rerum. Hic Rhodos: hic salta de-
mens Paracelsista. Inuenies viros.

326 Apocalypseos Hermetica Pars Prior.

- (a) Ita credunt quidam Paracelsici: sed qui in Aegypto fuerunt meant, quia omnis Aegyptia mumia sit ex sepulchris defunctorum: & si qui in arenis pereunt, non redigantur in mumiam.
- (b) Est in quorundam studiosorum manibus liber Picatrix, quem volunt temporibus Alexandri Magni (fors magi) scriptum Arabice mandato Alphonsi Arragonii in Hispanicum versum, indeque in Latium traductum. Is facere iubet constellatas imagines & varia sigilla ad felices vrbes faciendas, capiendos pisces, curandos morbos, mala inferenda, legatos impediendos, &c. Alius est liber Arbatel: Alius impressus Parisius Arresius: alius à Cardano in varietate in summam contractus, &c. Hac omnia vna Paracelsia comprehenduntur.
- (c) Defensorii nomen tribuitur omni, quod inungendum sumitur, etiam pro telo, quasi defendat vulnus à malis symptomatibus & morbo.
- (d) Maximiliani II. medicus fuit Bartholomaeus Carrichter, de quo constat quod de herbarum lectione multa superstitiosa commentus sit: veluti vt Card. bened. tatarrhos fistat, fodiendus in vigilia Ioan. Baptist. post Solis occasum, retrocedendo: Adiantum aureum & flos auellana medio Maio ante ortum Solis lecta, resistunt incantamentis. Item: artemisia alba lecta Sole in geminis existente, si coquatur aqua secundo flumine hausta (quia incantatio fit aduerso) & poterit; item valet contra magica carmina. Tunc fortasse ad aulam venit illud quoque vnguentum titulo Paracelsi.
- (e) Isti stultitius hemorrhagias & synouiam fistunt Paracelsici. Alia vide apud Paracelsum in introductione ad chirurgiam cap. 24. & lib. 24. cap. 17.

Adhuc hypomnemata medica.

Deo Optimo Maximo Honor & Gloria.

D. O. M. A.

D. O. M. A.
A P O C A L Y P S E O S
HERMETICÆ

Pars Posterior, quæ est

DIVINATIONVM HER-
METICARVM
HEPTAS:

H. E.

Andræ Libauii M. D.

Naturales & artificiales coniecturæ de Hieroglyphicis, Ænigmaticis,
 symbolicisque sapientum philosophorum in opere
 Hermetis locutionibus.

*Ad Tyronem chymicum manu in penetralia Magiæ philosophicæ
 & mysticæ de medicina Catholica ducendum:*

Per septem artificum posteriorum cum priscis conuenientium:

Tractatus concordēs, quorum quidam pridem in lucem emissi, quidam nuper ex latibulis ex-
tracti cum explicatione scholastica reponuntur:

SALVO SEMPER IVDICIO SAPIENTVM ET
peritorum cum libertate ingenua.

Ec 2 PROOE.

P R O O E M I V M

Ad Lectorem.

Qui velis olea per dissolutionem facere, inquit Mesues, illum oportet cum sapientibus conuersari, ipsumque magni magisterii opus aggredi. Nam per disciplinam, & exercitationem habitum acquirimus, ad benepræclare, efficiendum, quod proponitur. Est quidem in hoc summa rei, & optimum in doctrina proficiendi compendium, si cui periti, sapientisq; & fidelis magistri copia sit præsto. Huius enim viua vox penetrat & hæret altius: ab hoc discere potest,

si quid ignorat: huius facilitate recolere, ruminare, & amplius indagare, quod vel excidit memoria, vel difficultate aliqua est implicatum: huius quoque manu in praxin ipsam, operisque administrandi rationem sentitiuam ducitur, ut non tantum auditor sit, sed & inspector actionum, & administrator laborum, in quo dum est, audit parabolisimos, hieroglyphemata, allegorias, metaphoras, symbolisimos, apologos, mytheriaque Hermetica, & simul etiam eadem materialiter in praxi videt, omniumque ordinem & modum præsens intuetur, nec tantum intellectu singulorum rationes contemplatur, verum etiam sensibus percipit, discitque, quo & quam partem magisterii respiciant, intendantque magistri, cum *Leonem viridem* dicunt, cum *rubrum*, cum *Salamandram*, *caput corui*, *Irim*, *Lac virginis* & alia innumerabilia, quanquam fieri possit, ut quod in laboratorio vnus magistri sic vocatum fuit, id in alterius chymæo aliter appelletur, id quod & idem discipulus discit multorum artificum officinas adeundo. Verum quam paucis contingat in sapientum consortia, & communionem operum admitti, narratio Bernharti, & aliorum indicat, estque nostro seculo difficultas eo maior, quo plures passim occurrunt ex Paracelsia impostores, qui audent sibi secretissimæ artis notitiam falso arrogare, & non tantum discendi cupidos nalo suspendere, verum etiam locupleties circumscribere, principumque aulas falsa iactantia implere, quorum culpa factum est, ut ars vera quoque male audiat, veri artifices lateant, & si quis philosophice de arcanis naturæ talibus differat, is apud neminem fidem inueniat. Extant in publico penè infiniti de lapide philosophorum, & magisterio sapientum tractatus, quamuis non omnes sinceri genuinique, cum multi nothi, & sophistici passim circumuolent. Ex illorum, qui sunt probatissimi, & artificum naturæ contentaneis præceptis complectuntur, lectione studiola & frequente proficere posse non pœnitendo fructu discipulum, qui prius & seipsum iuxta Physicam anatomicam cognouerit, & generalem naturam diligenter sit scrutatus, (*Qui enim non est bonus Physicus, abstineat mentem & manus a nastro opere, nedum pecus Paracelsicum omnis naturæ ignarissimum, & rudissimum laudabiliter in eo versari & finem consequi possit*) monent sapientes non pauci.

Crassa minerva homines inepti sunt ad doctrinam de lapide.

Atqui & hîc quantum obstat impedimentorum? Qui in libris horum philosophorum versari conatur fructuose, eum oportet gnarum linguæ, & terminorum artis esse. Hoc est origium Hermeticorum principium, & prima lanua ex signis in res signatas, ex sensibus ad intellectum, ex materialibus in formalia penetrandi. Quis magister est tam facilis, ut hanc ianuam statim nobis aperiat, & monstrat, quo modo ex labyrintho huius vestibuli possimus euadere? dictat inculcantq; autem sedulo sed scienti. Inuersum hoc est disciplinæ genus. *Docentur non ignari, sed gnari, non rudes erudiuntur, sed periti*, quasi subtilitate, varietateque operis tantum inter se certarent magistri, semperque alter altero videri veller solet: tuius, compendiosiusque laborasse, non sic angusta existente laborandi via, ut nullam admittat latitudinem, aut digressionem, cum etiam auctores ipsi promittant magnum & patium opus, & magni compendia, unde vnus citius ad finem peruenit, & peritius laborat, quam alter: Alius alio efficacior facit lapidem: Hic vniuersalem, ille particularem: hîc tingentem millia; ille decies millia. Ille scit, alius nescit multiplicationem, cogiturque sapius ad initium reuerti, & medicinam de nouo præparare.

Cui chymici peritis seu scientibus se scribere dicant. Varietas artificum in chymia lapidis.

Ista sunt scientium inter se certamina, & oblectamenta: sed quid de nescientibus, & tamen scire desiderantibus? Quid his prodest sic locutum esse, ut intelligat nemo, nisi sapiens & peritus? Atqui & rudis euadere peritus ex imperito cupit. Sepositis itaque æigmatibus, & symbolis metiam nudè & plano sermonis genere populariter dicendum est, quod mente intendimus, donec consuetudine terminorum artis discipulus Parabolas intelligat. Discit tamen etiam, ut infans, cui rem ipsam ostendimus, addita statim appellatione, ut quam imaginem sensus, & intellectus perceperunt, ea etiam aliquo orationis signo, quod non minus in mente hæret quam rei Idea possit, communicationis per doctrinam caussa, denotetur. Prior modus interpretis est; secundus informatoris primi. Vtroque potest uti Tyro chymicus, perinde affectus, ac si apud barbaros ignotam linguam discere primum cogeretur. Nos aliquam ipsi obtulimus in cæteris libellis nostris occasionem, in quibus sæpe plana orationis forma enunciauimus æigmata Hermeticorum, cuius studii specimen supra quoque in Quercetani parabolisimos explicandis dedimus. Nuncautem per modum diuinationis quendam diuersorum artificum terminos æqui uoco vsu varios illustrare studemus. Neque enim obscurum est etiam in hoc magnam difficultatem esse, quod philosophi Hermetici nec iisdem utantur parabolis, nec eodem modo explicant easdem, neque permaneant in eodem terminorum significatu. Hinc fit, ut dum putes magistrum loqui de initio operis, is re vera mentem intendat in medium vel finem, adeoque nescias, qua rotâ verteris.

Exemplo quodam præire imperitis volumus, non totum labyrinthum expedire: Inseruire filiis doctrinæ consilium est, non præscribere sapientibus leges. Relinquimus cuique iudicium suum. Sapiat quisque, pro ut putabit, se verum probare posse. Nostra sententia sapientum ora, pectoraque recludere, ut melius apertiusque doceant, quæ nos *Stochasmo* quodam contingente

gente manifestare conati sumus, non erit indignum officiis, quæ pro nostro per Deum & à Deo talento proximo debemus. Qui sapientior est, & rectius conicere potest, si se intelligat ad idem humana societatis officium prouocatum esse, quem etiam rogamus, ut patiat, nostrum defectum, & à scopo digressiones sibi esse ad perfectionem incitamentum. Trāhimus autem coniecturas nostras partim ex natura ipsa, quantum nobis per Dei gratiam innotuit (libenter accipimus id, quod quidam de Sedinuogio gloriant, se nūdam naturam conspexisse, dicebat, usque ad genua tantum: Cum plena, perfecta que cognitio in hoc mundo ne Adamo quidem, aut Salomoni contigerit: Neque enim hic mundus perfectionis est, sed beatus ille, quem spe fouemus) partim ex longa librorum, interpretumque lectione. Aliquid contulerunt disputationes de Alchymia crebræ. Nonnihil sedulæ collationes rerum verborumque & exemplarium diuersorum præbuerunt. Vidimus & ea commentaria, quæ non ad quorumvis oculos peruenire possunt, prætereaque nonnihil aggressi sumus, tum per alios procurauimus. Neque tamen arrogamus nobis absolutam in his scientiam, nec quærimus, ut nostras coniecturas pro oraculis infallibilibus habeant lectores, modo hoc videamur consequi posse, ut alii, qui, quo modo nos intellexerimus sapientum dogmata, terminosque, viderint, exactius de iisdem cogitent, & ad hanc disciplinam illustrandam etiam suam operam conferant. Omnino enim in hoc sumus, non ut aurum immensum faciamus, sed ut magisterium medicinarum, & gloriæ diuinæ, quæ ex miraculosa ista rerum inter se concordia, discordia, & transmutatione, non parum elucescit, gratia explicemus, doceamusque, Alchymiam ratione theoreticatum esse scientiam veram, & non inscitiam, cuius ignominia merito laborant sophistæ, & deceptores: ratione vero operum laudabilium & vtilium etiam artem præclaram, & non inertiam, merolque verborum fumos, ut quidam argumento impostorum passim vagantium, maloque suo temeritatem luentium, arbitrantur. Si scientia & ars est, methodica instructio, & disciplina, interpretamentisque solam carere, cum sit vna ex vetustissimis, indignum est. Vidimus quosdam egregios chymicos in informatio-nis campo deludasse, & in partibus nonnullis nonnihil præstitisse, veluti Geber metallicam tractauit, ars est. Lullius extractions proposuit: multi destillationes arte quadam complexi sunt: Chymiam phar-maceuticam repræsentauit Quercetanus in spagyricis, & pharmacopœa, exhibiturus sectetiora alio opere, si vixisset. Paracelsus per omnia vagatus temere & inconsulto videtur, & chymiam latius extendisse, quam professio eius patitur, quo modo & alii chymiam includunt etiam medicinam, aliis defectu peccantibus, nihil chymicum agnoscendo, nisi quod chrysopœan attinet. Inter ista studia contulimus & nos aliquid, quamquam conuictatori palmario, qui tamen melius parturire potuit nihil, non placuerit. Sed nec interpretandi officium negligendum arbitramur, cuius gratia hoc diuinatorium est susceptum, quod, ut cuiusmodi sit, LECTOR, intelligas, exemplo docebimus. Est in Nicolai Barnaudi processibus secundus, in quo scribitur, Ducem quandam senem DVNEO in conuentu præcerum propter melancholiam profundam spretum, consilium iniuisse cum fidelioribus amicis, quo modo ab atri bilario temperamento se exueret, & sanguineum, quod est careris præstabilius, induere posset: amicos diuitis ducis consideratis, vocandum Medicum PHARVT censuisse: Hunc, postquam venisset, à rege compellatum esse titulo scientiæ, quæ naturas omnium & temperamenta viuientium nosset, eaque immutare posset, ut facile esset princeps Medicorum: exposuisse suum in orbe imperium, & late sparsam progeniem: Se obrui perpetua melancholia Deorum impositum: velle gaudere, sed prætristitia non posse cupere à morbo liberari: quod si præstiterit Pharut ille Pæon: intellectuum ornamentis & vilitati id sibi fuisse: Medicum vicissim exposuisse rei difficultatem, & operis longitudinem, quæ fere omnes salantur qui ipsum student imitari: exegisse à duce obedientiam, & gratitudinem: Inde in cælo notasse conueniens tempus, quo Soli oppositus esset Saturnus: Palatio ducis expulisse omnes, excepto quodam morione pusillo varicolore veste amictu, ut duci delicias faceret, seu eum recrearet: Inde correptum ducem induisse stola candidissimā, & posuisse in mundum lectum, itaque texisse, ut non potuerit respirare, neque fumo proxima fornacis necari: In eo lecto curasse ducem in angaria aqua limpida, diaphoretica seu hydrotica, vnde in feridos sudores, elatores tamen, & qui stolam candidam variis maculis ringerent, proruperit: His cissantiis, solutaque atra bile in vniuerso duci corpore, cum moriunculo firmum parasse lectulum, in quo posuerit primum puluinar magnum ex aquila nigrâ & pida stola iuuenula pennis: deinde cervical ex plumis cygni: hac texit seu operuit linteis subnigro: Huc intulisse ex primo lecto leuatum ducem, eumque albisimo tegumento texisse clausis optime omnibus spiraculis, ne posset respirare: Duce in hoc nouo lectulo calefacto Medicum eius corpus & pedes oleo fetido inunxisse, donec tota atra bilis ab vniuerso corpore ad capitis verticem peruenisset: Ducem interim sape passum esse syncopen, indicio sumto ex colorum mutatione: Medicum postea os eius aperuisse & palatum niueum inuenisse: dulci rasorio atram bilem à capite, & albedinem à palato abrasisse: hinc non cessasse defatigatum inungere, donec videret atram bilis radices vna cum splene extirpatas: Postea tertium parasse lectum, in quo reposuerit mortuum corpus ducis, idque aqua, oleo & sulphure suo misistis viuificasse: à quo dux viderit se noua natura sanguinea indutum, turpique melancholia exutum esse, natum potentiam supra omnes suos commilitones Hoc est ænigma Hermeticum, in quo explicando propositi nostri modus est monstrandus. Non solius naturæ opus describi, sed vna etiam artificium, quo dirigitur gestio naturæ, positum esto. Duo ergo agentia requiruntur, vnum insitum naturale, alterum externum artificiale. Illud in materia est principium. Quare materiam naturalem simul cognoscimus. Pharut cum suo seruulo est artifex Hermeticus: Materia, in qua simul naturale agens, nomine DVVIS cuiusdam promouitur. Ut intelligas, cuiusmodi sit, finem operis intueri. Est artificium metallicum, per quod argenti viui & imperfectorum metallorum defectus ad perfectionem auri vel argenti volumus perducere, idque per medicinam seu tincturam, vel semen ex ipsis perfectum elicimus, & sic exaltatum, ut in momento proiectionis transmutetur, & faciatque aurum melius naturali, aut saltem aque bonum. Hoc cum sciamus, & in opere hoc nihil debeat esse peregrinum, sed omnia homogenea & familiaria ita, ut natura lateatur natura, cumque ea induisse & granum dici manere possit: apparet ex consequente, metallicam potentia esse debere primam materiam, quæ post ea ad metallum certum per se fieri certi disponatur. Metallicum autem potentia, & simul aurificum nihil est, nisi mercurius hyalalis, qui post debitas præparationes idoneus redditus sit ad semen ex auro susci-

*Dux.
Ducenec.*

*Argentum
vinum face
re philoso-
phicum.*

*Opus lapi-
dis difficile.*

Tres lecti.

*Saturnus
chymicorum
seu plumbi.
Conditiones
mercurii phi-
losophorum.*

*Scutellus
Hermeticus.*

piendum quod & cum suscepit, in primam materiam conuertit, mutaturq; simul ad determinatam auri potentiam. *Dux* ergo primum assumptus nihil aliud est, quam *Mercurius noster*. Is appellatur *Ducenec*, aliquando cum adiectione *viridū*, ut designetur *Leo viridū*, qui deuorat Solem, seu est solutiūus auri. Dicitur *senex* esse, utpote vetus ille in terræ mineris natus, & in mundi primordio à Deo creatus. Eodem accessus est ad conuentum *magnatum*, id est, *planetarum*, seu metallorum ordinem, vnde ab aliquibus et accensetur metallis. Sed in hoc conuentu est totus melancholicus scabiosus leprosus. Ideo contemnitur. Talis est *hydrargyrus*, ut in naturæ mineris gignitur, qui lauari quidem potest, ut externas sordes deponat. Sed hic sermo est de *profunda melancholia*, seu impuritate, quæ radici adhæret, propter quam est infimæ autoritatis. Nam metallorum vltimum est *argentum viuum*, si quidem in hoc ordine est ponendum, cum nō actu, sed potentia sit metallum. Hic *mercurius* crudus in consiliū cum fidelioribus suis amicis, quo pacto possit à melancholia liberari. *Amici isti sunt mineralia affinia argento viuo quodammodo*, à quibus recipitur, abluitur, purgaturq; & omnino ornatum quoddam accipit, hoc est, *sal, vitriolum, alumen, halonitrum*, & similia per quæ præparatur adeo purè, ut ex vulgari fiat philosophicum, in pura seminali essentia, & spiritu refulgens. Hoc præstant ipsi amici per sublimationem, & aquas seu lauacra quædam essentialia. Verum nihilominus *crudam melancholiam intus in radice habet*. Est diues potentia. Nam potest acquirere tantam vim opum, ut *argentum viuum* & omnia imperfecta metalla in aurum mutet, suoq; possessori diuitias, & sanitatē largiatur. Non potest ex potentia in actum per se venire, etiam si ab amicis consiliū accipiat. Aduocandus est *Medicus*, seu magister artis peritus, qui sua ope Ducem iuuet. Ita artem simul requirimus, & gubernatorem præsidemque eius artificem, qui non est vir radis & imperitus, sed *Medicus summus, & primus, Deus in primis*, & postea diuina gratia impletus, scientiaq; medicinæ, & naturarum instructus homo, qui debet omnium viuientium, seu aliqua virtute interiore præditorum, naturas & temperamenta scire. Nam hoc artificium sequitur principia natura in animalibus & vegetalibus, quorum temperamenta & mutationes, quomodo ex determinato fiat conuersio in determinatum, & deinceps perfectio, magister artis debet exploratas habere. Idem nouit etiam Ducis seu argenti viui naturam, & quantæ sit in metalla, aliæque potestatis, & quam latè quoque per totum mundum mercurialia sint dispersa. In quo enim missa non inuenitur mercuriale principium, idque iuxta species varium? Est autem à Deo imposita ipsi melancholica tristitia, seu *argento viuo talis natura contigit per Dei creationem* vi stellarum, ut sentiunt Hermetici, qui inferiorum generationes ad planetas, Deos illos platonicos, referunt. Propter impuritates connotatas quodammodo inuisus est metallis. Nam licet plumbum, stannum, argentum, & aurum amalgamari cum argento viuo possunt, tamen ob sordes non intimè vniuntur, sed leui negotio secedunt. Vellet gaudere, id est, *argentum viuum* dispositum est, ut possit idque oblequeretur emundari. Sed conuersus, sique tristis motus obstat. *Argentum viuum* æternus quidam liquor est, qui continuo motu agitur, quasi animatus esset, utpote spiritus agibilis. Sed mouetur in impuritate sua in sincere, quasi per affectum mœroris. Inquietus est *mercurius*, & lachrymis deplorat sui contentum, & tabem; quibus verbis putamus argenti viui stillicidia, & in guttulas resque distractionem, & volatilitatem designari. Poscit à Medico ut ex intemperato faciat temperatum, seu ex qualitate humida frigida ad auri, quod temperatissimum dicitur, licet intus sit etiam feruentissimum, complexionem adducat, quo opere, & ornamentum, & emolumentum sit accessurum magistro, qui sua arte pertincturam opulentus fieri potest, & honoratus. Hic *Medicus* opus aggreditur quasi imperio coactus, licet graue, seu arduum sit, longamque & difficile factū, adeo, ut multos deceperit, qui temere voluerunt magistrorum literam sequi. Eligit autem *argentum viuum non quodvis, sed idoneum*, itaque in natura præparatum, ut obedire magistro possit, & ad perfectionem coquis vnde sperari tandem & obtineri operæ precium, ne frustra laboret magister, queat. Ita repudiatur *argentum viuum* ex metallis, & imperfectis vitiatum; reicitur quod in crudissimis, & impurissimis nascitur mineris. Eligitur fecundo semine præditum, Hispanicum, Indicum Goritianum, Vngaricum, &c. Sequitur operis procuratio ipsa, in qua primum notabis conditionem ducis, Deinde tres lectos, quos ipsi ordine parat *Medicus*, & quo modo priores duos viuus, solusq; occupet, tertium mortuus, ubi tamen à morte resuscitatur per aquam, oleum, & sulphur, itaque perficitur, ut in sanguinea purpura resplendeat summam potentiam nactus. Hæc est dispositio trium operationum, vel *Rotarum*, cum præparatione mercurii, ad lapidem rubeum prima vice perfectum, dissimulata fixatione, augmentatione, multiplicatione, & proiectione. Conditiones ducis *Ducenec*, hoc est, mercurii nostri sunt ita sese habere ad tincturam solarem, ut se habet *Saturnus Soli oppositus*. Est autem *Saturnus* chymicorum nihil aliud, quam *mercurius nostri* frigida & humida constitutio, ex qua per intermedias crases fit mutatio ad contrarium, quod est calidum siccum, *Leoninum*, solare, vitile, aureum: (auri interiora sunt calida sicca: foris censetur temperatum.) Hanc constitutionem cum habet *argentum viuū*, est prima materia, ex qua ordine consequantur dispositiones, sicut fieri etiam in natura aiunt, putantes nasci metalla sic, ut initio sint *argentum viuum*, mox *plumbum*, inde *stannum*; à quo duplex via, vna ad *argentum*, altera ad *aurum*, sed intercedente ære, vel ferro, quæ significantur virore & citrinitate mercurii in magisterio rubeo. Hæc vna est conditio materialis. Altera est solum debere esse ducem, hoc est, *argentū viuū* nostrum solū sine omni metallo, & alia re in vase nostro poni oportere, ut nihil peregrini intret, nec vllum minerale aliud. Scutellus relinquitur variolor, qui tamen *Medici minister* est ad lectum fouendum. Tunc enim lilius est puerorum, & vilissimus ministrorum potest balneū calefacere. In mysterio ille motiunculus dynamio variorum colorum notat. Omnia enim metalla corporalia excluduntur: nihilominus eorum vites & notæ conspiciuntur varietate colorum inter coquendum. Istis recreatur rex. Nam dum nigrescit, albescit, citrinescit, rubeat, oblectamentum capit, & recreatur paulatim, seu renouatus exaltatur. Corpore solus est in sua domo, seu homogenea natura. *Medicus* terriam conditionē addit, dum ei candidum operimentum seu albissimum linteum contra accessum aëris, & volatilitatem, inducit.

Hæc

Hæc est nota mercurii crystallini, niueoq; colore conspicui, qualis fit per sublimationem à sale & vitriolo ex argento viuo naturali fecundo de minera. Verù in hac veste non manet. Ideo collocatur in lectum seu stratum mundum, & cogitur per angariam, seu penas ignis disfluere in aquam limpida sudorificā: hoc est: Mercurius crystallinus reduci debet in vntuosum liquorem, qui in aquam claram balneo vaporis deliquescit. Reductio fit per tartarū, & fatinam opere delcatorio. *Aqua hylea. Lu nostra & 1. Lectus.* Aqua illa clara in suo vase inferitur in sudatorium. Hic relinquitur sub signatura Hermetica. Ascendit, quod calore molli resolutum est, sudante vitro, & descendit rursum quasi collectus liquor, qui clarus sit, tamen albam stolam ducis maculat, h. e. varietatem colorum introducit. Quid multis? Motu reciproco densescere, & inspissari incipit. Prodit simul nigredo prima, quæ atræ bili comparatur. Hoc est, quod ænigma dicit, atram bilem in vniuerso corpore ducis seu mercurii solutam esse, vnde tandem prima coagulatio adhuc impura existit, in qua maculæ niueam vestem infecerunt. Ista est cura in primo lectulo, seu operatio, & rota prima, in qua mercurius noster solutionem, seu putrefactionem, & coagulationem primam est expertus, lentissimo sol. calore. Sequitur lectulus secundus, operatioq; & rota secunda. Eum Medicus parat cum stultulo, vt fit firmus. Secunda enim operatio etiam habet nigredinem, varios colores, & albedinem, sed hanc fixam, constantemq; postquam est consummata. Est ergo hic lectulus simul fixatius, & exaltatius. In hoc primum est puluinar ex pennis aquilæ nigre iuuenicula, hoc est, Lapis primò opere coagulatus resoluitur, & includitur vasi suo, vt putrescat. Primum signum est nigredo volatilis, comparata pennis aquilæ nigre: Puluarum imponitur cervical ex plumis cyeni: quod est alterum signum complexi Elixiris iā aerei & argentei. Intercedunt a. colores iusti inter nigredinem & albedinem completam: qui duo colores initio teſti latebant linteo sub nigro: quia primi operis coagulatum non est plene album, sed subnigrum, at potentia totum nigrum, & inde candidum. Transfertur itaq; dux ex primo lecto in secundum, ibiq; istos colores experitur, donec candidissimo regumero opertus conspiciatur, seu abeat in Elixir niueæ albedinis. Clauduntur a. omnia spiracula, ne quid subterfugere possit. Nam mercurius dum soluitur, est volaticus, debentq; ascendentes halitus in vitro concreſcere iterumq; destillare, donec paulatim condensati exiccentur, & cum inferiore parte fixa coeant in vnum corpus. Sic Draco vorat suam candam. Processus exponitur his verbis: Postquam in secundo lectulo dux est calefactus, Pharus corpus & pedes eius oleo fetido obungit, donec tota atra bilis ab vniuerso corpore ad caput peruenit. Dicere vult lapidē primum secundo positum in Athannore calente disfluere in speciem oleositatē, & primo apparere nigredinem in toto, sed eam paulatim abscedere, donec tantum in ima parte, vbi feces colliguntur, consistat. Ibi enim est caput draconis, cuius vertex est medius punctus capiti iam mortui. Antequam autem nigredo abeat in albedinem, mutantur colores, quæ res cum in hominibus syncopen aut lipothymiam patientibus contingat, hic comparatur ei, quasi similis hic passio accadat. Interim, dum nigredo abit, albedo apparet, eaq; maxime intus. Hinc dicitur Pharus palatum niueum ducis inuenisse: Sed non reliquit. Ille enim & nigredinem tollit, & albedinem, idq; coctione per calorem suauem, veruntamen aciore, vt conferri possit cum rasorio. Pergit coquendo, & inungendo fatigatum ducem, donec impuritate omnem nigram cum suo fomento in totum sustulerit, quod tunc fit, cum Elixir vi caloris continuatex albo in rubeum peruenit. Ita exustus est rex & occisus, hoc est, in calcem rubram mercurius noster conuersus. Hactenus lectus seu operatio secunda. Tertius lectus est fermentationis, & reuiuificationis: Item coniunctionis seu matrimonii inter matrem & feminam. Is lectus eadem habet puluina, culcitram, lodices: Nam & hic mutatio est elementorum & ex nigredine per albedinem in rubedinem progressio. In lecto ponitur dux non viuis, vt ante, sed mortuus. Etenim mercurius noster iam fixus est, & coagulatus nō amplius viuis. Vitam tamen & volatilitatem recipere debet, neque hoc tantum, sed adeo validius, & nobilis reddi, vt omnia metalla vincat, & in aurum transformet. Viuificatur ergo aqua & oleo misſo sulphure non alieno, sed suo, hoc est, metallico aureo. Aqua est altera pars mercurii præparati & seruati: Oleum est igneum Elixir, seu rubrum: Sulphur est aurum, seu aureum fermentum. Mercurius est spiritus ille mediator, qui tincturas coniungit. Hoc soluendus est lapis ruber: Scorsim etiam soluenda calx auri. Solutiones commistæ imponuntur tertio in phiolam Hermetice signandam, & coquantur in Athannore soluendo, & coagulando perinde, vt in opere secundo. Finis est tinctura pyropi, & sanguinei coloris, cuius vi argentum viuum, & imperfecta metalla transmutari in aurum possunt. Sed quia nondū hoc consultum est, ideo reperitis solutionibus, & coagulationibus elaboratur amplius, & augmentatur, donec vna pars possit mille vel plures transmutare. Ista medicina debet in igne fluere, vt cera sine fumo, ingrediq; & tingere. Idē fit experimentum in lamella argentea, vel areea candente. Si diffluit cum fumo, amplius coquitur & agitur: si non diffluit, sicior est iusto. Ideo reponitur in ignem & imbibendo inceratur, donec respondeat voto. Hoc est diuinationum nostrarum rudimentum & specimen quoddam, in quo ob oculos ponitur tota rei natura, & qua ratione ex semine secundum substantiæ & speciei similitudinem in matrice artis paulatim fiat conceptus, Embryo, & infans, qui vt crescat angeaturque imo vt & tener fit & amplissimum robur acquirere possit, nutritur sufficienter. Ita crescant animalia & plantæ. Mundus sic est creatus, vt initio videretur totus aqua esse: Sed hoc principium erat sequentium ex materia prima creaturarum. Nunc ad heptadem ipsam accedimus.

D. O. M. A.

HEPTADIS HERMETICÆ MONAS PRIMA.

OPVS IOHANNIS AZOTHI

Particulare.

Sectio I.

Sublimatio
hydrargyri.

Nomine omnipotentis Dei recipe vitrioli Romani libram: salis communis vncias decem. Contere vna subtiliter, & mitte in ollam fictilem vitratam amplam, poneq; super ignem lenem, vt incipiat mistura liquari. Tunc cape argenti viui de minera non imperfecti, puri, libram. Include panno gossypino: Exprime rotatim super materiam liquescentem, & immissa spatula lignea munda agita, & subige, vt totum argentum viuum absorbeat, & occultetur, nihilq; de eo appareat, sed totum in pasta lateat. Sine eam concrefcere. Deinde exicca temperato calore furni per noctem. Mane materiam arefactam contere super lapide in puluerem tenuem, quem immitte in cucurbitam sublimatariam imposito alembico cæco, qui in vertice foramen habeat, per quod baculum possis demittere. Luncturâ luto renâci optime claude, ne argentum viuum exhalare possit. Cum reficcatum fuerit lutum, impone cucurbitam furno sublimatorio in catinum arenarium ita, vt non possit inclinare, sed recto situ maneat. Succende ignem lentum per horas 4. vt apertio foramine aquositas euaporet. Post auge ignem, vt mercurius specie alba emergat, & super secibus appareat, id quod demisso ligneo baculo, cui adhaerebit aliqua portio, cognosces. Si enim exiit ex pasta, in superficie insidet instar lanuginis spongiosa & niuea. Tunc extracto baculo foramen in alembici vertice claude diligenter, & ignem intende vt niuea materia in alembicum eleuetur, id quod horis quatuor contingit. Post hoc da ignem viuum ex lignis aridis, vt si quid in secibus restitisset, ascendar, in quo ignis augetur etiam vsq; ad catini ignitionem. Demum sine refrigerare furnum per noctem. Mane detracto circumspice luto, vas aperi, & sublimatum exime. Si est densum, ponderosum, & album, bene est. Si porosum, spongiosum, leue, collige, cere & remisce cum secibus tritis, vel tanto sale communi preparato. Sublima vt prius. Si tunc fuerit mundum, recte est, & collige id caute. Si non: nouis medicaminibus (vitriolo & sale preparato) adiectis tertio & quarto sublima, donec sit candidum, densum, graue. Ita enim posuerit abundantem humiditatem, & impuritatem terrestrem. Serua id munde.

II. De aqua vitæ seu forti.

Aq. viridis.

Cape vitrioli Romani lib. 2. aluminis calcinati tantundem: balinitri libram vnam. Contrita mitte in cucurbitam, & alembico rostrato addito destilla aquam fortem secundum artem, primo leni igni bene clausis iuncturis, deinde fortiore, tertio fortissimo vt alembicus rubescat. Tunc cessa. Vide vbi huius aqua libras tres aut quatuor adipiscaris.

III. Aqua Regis.

Aq. citrina.

In dicta aqua fortis libra vna solue salis ammoniaci clari trientem. Ex viridi colore aqua abibit in citrinum, & poterit aurum solvere, cutemq; flauo tingere. Soluit etiam cinabrium, sulphur sublimatum, & argentum viuum sublimatum. Serua in vitro Veneto duplo, bene obturato extra calorem euidentem.

IV. Aqua Mercurialis.

Aq. mercurialis.

Cape aqua regis præcedentis libram vnam. Mercurii sublimati puri, densi, clari, ponderosi vncias sex. Aqua sit in cucurbita forti. In eam iniice paulatim mercurium. Iniecto, orificium obstrue fideliter ne virtus salis ammoniaci effugiat. Colloca in cineres temperate calentes. Aqua mercurium soluet. Sine ita, donec non amplius soluat, quod cum videris solutionem effunde caute in ampullam firmam. Quod insolutum restitit, exicca, & perfunde aqua regis noua, vt & ipsum soluat. Procede sic, donec tota quantitas sit dissoluta. Posteriores solutiones affunde priori circumspice, non confertim, sed guttatim, ne effervescent. Postquam contunxisti, claude vitrum cera obturatoria, & serua aquam diligenter.

Fumus albus & foetens.
Mater aqua citra.

Signum perfectionis est, si iniecta lamella cuprea argenteum colorem trahat. Et si in aere frigido coagulet seu in glaciem mutetur, sique super pruna emittat album fumum & fortentem: Item si ponderosa est valde. Vocatur aqua vitæ mater, & omnia corpora metallica in mercurium, seu primam materiam reducit.

V. De aquæ mercurialis purgatione.

Aq. flaua.

Lac virginis
in particu-
lari.

Aquam mercurialem in cucurbitam longi & angusti colli infunde. Pone in fumum equinum bene digestum in dies 14. clauso exacte vase. Sine ibi in putrefactione, & feces ex aqua corpore separatæ ad fundum vitri concedent fiet. que aqua flaua ex citrina. Extrahie postea vitrum ex fumo, & transfer in furnum cineris. Impone alembicum cum receptaculo bene lutatis iuncturis. Destilla igne lento. Exibit aqua clarissima ponderosa, quæ hoc in opere appellatur lac virginis, acetum acerrimum, aqua perennis, &c. Continua ignem, donec totum liquorem olarum eduxeris, quo facto ignem minue, & furnum sine refrigerare. Aquam serua. Signum perfecta est, si gustâ in laminam aeream candefactam imposita statim penetrat, relicto vestigio albo. Emittit item fumum album coniecta in prunas, in quo aere in glaciem congelascit. Inter destillandum quoque guttâ propter grauitatem non eadem, sed diuersis viis

Signa perfectionis in aqua mercuriali.

Præterea non agit in corpora metallica more aquarum fortium operatione corrosiua: sed res soluit ea in materiam primam, quæ est mercurius. Nam per putrefactionem, & clarificatoriam distillationem ab omni

omni igneitate sulphurea, & corruptione corrosiva est depurata, vt non amplius in aquam corpora deducat, sed in mercurium, idque vi mercurii puri, quem recipit. Non habet feces turbulentas & terrestres, quia omnes fuerunt per distillationem sublatae, omniaque impura segregata, retentum autem solum clarissimum, optimumque. In fundo destillatorii remanent feces nigrae. Color aquae est clarus, & flauens. Serua eam accurate ad vsum soluendi corpora metallica in mercurium.

VI. Solutio corporum in mercurium.

Sit exempli loco argentum. Hoc pure fulminatum, & repurgatum redige in scobem elimatam, vel solia per braetearium. Hac conterere cum sale preparato in marmore, vt pulvis exactus fiat, quem aqua calente ablue ab omni salsedine. Deinde exicca: Exiccatum pone in concham: imbebe oleo tartari. Resicca. Imbebe iterum & resicca, idemque fac tertio. Tandem arefactum tere in calcem, & mitte in concham, vel phiolam, aut cucurbitulam. Assunde quam mercurialem ad altitudinem duorum digitorum. Clauso vase pone super ignem lenem in cineribus. Tunc aqua mercurialis veriet calcem in mercurium. Si tota non est conuersa, effusa priore aqua cum mercurio, assunde nouam, & procede similiter. Aquam circumspice effunde in aliud vitrum. Mercurium mitte in patinam vel calicem vitreum. Assunde aquam salisam, & ablue, vt mundus euadat. Tunc exiccata humiditate exprime eum per pannum lineum. Si totus transit, bene. Si non: aliquid erit insolutum. Hoc mitte in concham priorem, aut cucurbitam. Assunde aquam mercurialem, vt prius. Claustum vas transfer in cineres calentes, ibique detine, donec abierit in mercurium. qui ablutus, expressusque per pannum cotoneum nihil relinquat: Et si etiam aliquid relinqueret, tertio redeundum esset ad idem opus solutionis. Signa huius corporalis mercurii sunt, primum, tarditas incursum maior quam vulgaris argenti viui: Secundum, si super laminam ignitam ponatur, & sinatur exhalare, relinquit post se notam fixitatis.

Mercurius
metallorum
physicus &
corporalis.

VII. Augmentum mercurii phisici corporalis.

Cape mercurii istius corporalis vncias quatuor, vel quot voles. Adde ei limaturam argenti puri puri dimidium. Fiat amalgama. Hoc misce cum argenti viui optime mundificati partibus 12. Mitte in vitrum, quod bene claudas. Infer in ignem cinerum blandum, ibique detine per mensem, vt fiat resolutio in mercurium. Tunc ducitur summa volatilium super are summam fixi, & hanc iterum facit volatilem. Si amplius velis augere, lume huius mercurii partem vnā, & dimidiam corporis, additoque argento viuo procede vt ante. Hoc scito, quod hoc sit totum secretum philosophorum. Idem vero est processus, si pro argento autum capias. Haecenus particulare.

Augmentatio
mercurii
corporalis.

Totum secretum
philosophorum.

NOTA.

Quis fuerit ille Iohannes Azoth, obscurum est nobis. Videri potest fictitium nomen esse. Azoth enim in arte est mercurius philosophorum, vnde potuit magister ille sibi adoptare cognomen. Eius nomine circumferuntur in manu scriptis aduersariis plures formulae sublimandi argenti viui, quarum vna constat balistris, vitrioli, aluminis, salis ammoniaci, salis communis an. lib. 1. mercurii marcas seu beses duos cum dimidio, quae sunt viginti vnciae. Sublimatio fit bis ab iisdem: tertio & quarto à noua materia, nempe prima vice limandi Azothi, secunda cum capite mortuo. Quinque per se solum sublimatum sublimatur, donec sine fecibus eleuetur, cauendo grossa materia cum subtili ascendat, alias opus est inane, idemque repetendum, donec subtile à spisso separatur. Aha formula capit vel partes mercurii & chalcanti, vel huius duplum, fitque septem vicibus sublimatio semper nouum vitriolum sumendo seu addendo tanta quantitate quantum est mercurium: hoc est, prima vice par pondus sumendo: sed ceteris vitriolum debet tantum esse, vt eliquatum capiat mercurium sublimatum in puluerem detritum.

Formula sublimandi
Azothi.

Tertia habet argenti viui purgati, & salis communis partes singulas: vitrioli duas. Sublimantur commistae vt decet. Sublimatum tritum remiscetur paribus vitrioli & salis preparatorum, repetiturque sublimatio septies.

Quarta capit salis communis preparati libras tres, argenti viui purgati dimidium. Incorporantur sicce & lento igni per diem naturalem sublimantur. Idem repetitur septimum, primo loco cum fecibus, ceteris cum rebus nouis. Hic mercurius in ventre equino soluitur.

Quinta recipit glaciem Mariae, hoc est, alumen & dimidium salis: quibus incorporare iubet vnā partem argenti viui purgati. Non refumitur hic caput mortuum: sed semper res noua, quae sublimatio melior est ad fucos mulierum.

Sexta pro vniuersali assumit vitrioli libram, salis communis preparati vncias decem, quibus liquatis miscet libram argenti viui abluti, selectique. Prima sublimatio niuea remiscetur tritu fecibus, iterumque sublimatur. Sublimato huic adicitur dimidium vitrioli iuxta pondus. Mistra sublimantur. Inde iterum assumuntur feces, fitque sublimatio quarta. Dicunt sulphur philosophorum incobustibile in mercurium inuictum esse. Quinta sublimatio fit cum dimidio salis ad pondus sublimati. Sexta repetitio est cum capite mortuo suo falso. Septima per se fit. Nam in medio vitro manens sublimatum fracto eo extrahitur, & per se adhuc semel sublimatur. Inde destillatur descensorie per tartarum vt fiat aqua philosophorum. In Alchemia pluribus locis proposuimus modos plures, ex quibus Azothici dicuntur illi, qui sublimatum spirituale, crystallinum, purissimumque reddunt. Omnino studendum est, vt quā maxime sit essentialis, totusque spiritus ab aquositate, & terrestri crassitie immunis. Ita praeparatur ad particularia, & vniuersale opus. Est tamē & alius modus, imo modi particularium plures. Dictum est de quibusdam in hypnometicis. Ex ferro & are extrahitur tinctura spirituales, quibus aurum soluitur pro Elixire aurifico, vt Basil. Valentin. iudicat. Ex mercurio quoque fit spiritus ad lapidis confectionem, & aurum potabile reddendum necessarius. Argentum viuum debet verti in spirituales substantiam, quae purus est aer, & paruo calore passim distribuitur: imo aeris est, quae non sine alio volat, & ex sua domo per Vulcanum in primam materiam expellitur, quae cum coacta est in rotundo vitro ad similitudinem orbis sphaerici, leni calore ascendit, descendit, soluitur, coagulatur, renaturque: & crassescit vicissim, corpus acquirit & fit aqua clara perspicua spiritualis omnia soluens corpora, quae proculdubio est eadem cum Iohannis nostri.

Sublimatio
pro vniuersali.

Spiritus
mercurii
ad lapidem.

Aer sine
alio volans.

Plures

Plures descriptiones aquarum mercurialium exhibuit Penotus in denario, & in chymicis: item Theophili à Percis liber: Quercetanus & alii. Nos quoque in aduersariis, quæ ex vetustæ literæ scripturis partim, partim etiã aliunde conuessimus, aliquot formulas descriptas habemus. Sed attendendum est Tyroni illud, quod est in Rosario: *Fac mercurium per mercurium, vel per aquam mercurialem*: quorum prius ad vniuersale pertinet, posterius ad particulare.

Spiritus mercurii singularis.

Considera hunc modum Basilii: *Cape minerale cinabrium purum, & elutum per aluolum. Adde cinabrischam auro secundam, & dirisimam, quam habere potes, similiter elutam & repurgatam pondere pari. Commisce diligenter. Affunde oleum mercurii per se factum ex sublimato crystallino, per deliquum scilicet, in simo, vel simili dispositione. (Poterit tñ etiã attenuari per destillationem, siue liquorem destilles, siue sublimatū ipsum, cuius destillatum rectificatione fit oleum.) Digerantur in suo vitro per mensem (vnde intelligis clauso vase id fieri debere, oleo ad 4. digitos super mineris stante, quod vt bene misceatur, solet cum illis in marmore teri ad formam salis: deinde totum confundi & in vitrum digestorium immitti.) Fit extractio, quam à fecibus separa. Deinde in mundam cucurbitam infunde, & in balneo maria destilla, vt phlegmatica humiditas ab oleosa separetur. Hæc autem in fundo vasis manet. Affunde ei spiritum vini tripla quantitate, circula in Pelicano, donec sanguineum accipiat colorem. Effuso postea isto spiritu vsque ad liquorem, reponere nouum. Circula iterum: & spiritum muta tam sæpe, donec succus fiat dulcissimus rubens & perspicuus. Confunde omnia rursum, & destilla. Quod exiit, funde super calcem tartari. Digere. Destilla in cinerib. vt spiritu vini manente cum tartari calce, à qua retinetur propter familiaritatem, spiritus mercurii solus transeat.*

Aurum verum potabile

Vnde colligis per spiritum vini ex extractione superiore elicited esse spiritum mercurii, qui tñ in vena cinabarina fuit, tum in liquore sublimati, & ex auri minera (quæ potest esse antimonium auratum) assumit vires altiores. Si spiritum istum imprægnaueris sulphure & sale solis ita, vt vna per alembicum exeant, nec separari possint: (Id fieri solet, si spiritus extractus reddatur oleo, quod remansit, & sulphur solis cum sale ex minera auri assumit: Digeratur, & destillatione per alembicum eliciatur sæpe repetito opere) habes mercurium, qui auro potest secundum debitam proportionem fermentari, & in physico ouo coqui ad perfectionem lapidis pro medicina hominum, & metallorum. Spiritus ille mercurii est vniuersa clauis ad aurum potabile verum. Oporteret autem te artificiorum chymicorum peritum esse, ne damnum incurras.

Nota de thesauro Paracelsi.

Apud Paracelsum in *Thesauro thesaurorum*, qui est in Tomo 6. extrahit simile magisterium, quod etiam in hypomnematibus recensuimus. Verum notandum est, quod ibi omissa sit auri minera, tantumq; assumpta vena mercurii rubra, quæ cinabaris mineralis, & minium fossile dicitur. Loco liquoris sublimati ibidem assumitur aqua Regis, & in destillatione signa elementorum attenduntur, permittiturque tandem Leo ruber (a) Pelicanatus. Sed quo modo Leo ad aurum potabile verum esse potest sine auro? Vide ergo, an non Paracelsus ibi sophistam egerit, & impostorem egregium, qui ex minera mercurii promiserit id, quod in ipsa per naturam nō est, nisi adiciat aurum minerale. Redarguit autem eum falsi descriptio integrior apud Basilium Valentinum c. 3. *de reb. natur. & super. & radice metalli*: p. 45. editionis Tholdenii 1603.

DIVINATIONES.

Collatio cū Lullii clauicula, & eius illustratio.

1. Iste processus videtur ex Lullii clauicula transumptus, aut saltem cum eadem conuenire. Ratio est: quia idem opus huc contendit, vt per perfecta emendentur imperfecta, vbi sol pater est, luna (teu mercurius sublimatus crystallinus in sperma reductus) mater à sole recipiens claritatem, quibus duobus perficitur magisterium, vt & in processu Azothi. Deinde tam mercurius crystallinus, quam perfecti metalli, vt coeant in materiam primam spermaticam sunt reducenda, ita vt in femine solis sulphur, in femine lunæ argentum viuum nostrum intelligatur. Sunt & duo argenta viua, vnum crudum semineum volaticum ex hydragryro minerali: alterum calidum & fixum solare sulphureum, quod ex corpore perfecto per prius extrahitur. Hæc duo sunt sic miscenda, vt nunquam separentur. Assumit item Lullius calcem lunæ, per amalgama præparatam: facit aquam fortem, qua calx solvatur, & aliam celestem pro circulatione: Calcem imbibit oleum tartari, donec 4. autem 5. partes eius assumerit.

Correctio clauicula Lullii

Exiccata postea perfundit aqua forti ex vitrioli libr. 2. & halonitri libr. 1. septies destillata & à fecibus purgata per circulationem: vbi tamen Lullius fallaciam commisit. Impossibile est argentum in mercurium conuertere sine mercurio vel aqua mercuriali, Notter Azothus, quod omissum est in clauicula Lullii, nūc substituit, idque etiam Penotus, Theophilus, Basilus, & omnino omnes chymici apertiores eadem cum Azotho sententia indicant, & confirmant. Argenti viui corporalis augmentationem Azothus luculentior, & euidentior multo habet, quam Lullius licet cap. 3. & 5. de eadem discerens.

2. Noster tamen item habet defectum, qui ex Lullio & aliis restitui potest. Quid enim tandem, postquam mercurium nostrum corporalem auximus? cuius est vsus? Lullius indicat mercurium nostrum ex auro vel argento per aquam mercurialem factum esse iungendum cum proportionali quantitate argenti viui per oxalmen purgati: Et vtrumque vna præcipitandum per se, vt calx fiat: huic adde posse nouum mercurium, iterumq; procurari præcipitationem, atq; ita in infinitum. Non autem recte iunguntur sicca humidis, sed calx semel facta reducenda semper in mercurium est per aquam mercurialem. Tunc mercurio crudo sociabitur, & per istum hic coagulabitur, quanquam alii aliter loquantur. Seruandum hoc est, vt in solutione plus sit mercurii semine: In coagulatione plus mercurii sulphurei & corporalis.

3. Præcipitatum hoc totum debet magna quantitate fieri, vt sufficiat in sumtus per reductionem

nem in metallū, & possit etiam ad multiplicationem sui impendi. 4. Cum magna quantitas est præcipitati, Lullius iubet vnam partem argenti in catino liquari, & paulatim immitti quatuor calcis lunaris, in pilulas didrachmales redactæ, vt pilula post pilulam iniiciatur liquato forti igne argenti, vltimo intendendo calorem, vt optime confluant, & contemperentur. Fusio effunditur in canalem illitum sebo, vt fiant bacilli. Id argentum purius perhibetur esse naturali. 5. Lullius addit etiam de aureo opere, de quo tacuit Azothus. *Calx solaris triens per aquam mercurialem, quod secretum nostrum vocat, in mercurium redactus pondere trium vnciarum in phiolam mittatur. Interim fac amalgama ex vncia vna auri de minera, & tribus argenti viui purgati per sublimationem (à vitriolo, vel sulphure: alii per oxalmen lauant) Amalgama pone in eandem phiolam, in qua est mercurius calis solaris. Succute, & bene moue manibus, vt optime commisceantur. Claude phiolam. Luto eam muni. Pone in ignem cinerum dando initio gradum primum, post suo tempore secundum, vltimo tertium. In primo nigrescet, fiet q. Eclipsis solis, & luna. Hinc secundo gradu color emerget cinereus in coagulatione primus. Tercio gradu mutabitur in niuem: quarto in rubeum in-
farcinabari. Hæc calx item debet in copia fieri. Nam si eam redegeris in pilulas, & super aurū liquidum proieceris, intrat, & mutatur in aurum, sicut de argento dictum est, modo hic calorem validiorem adhibeas. Pars de ea seruat pro multiplicatione, in qua argenti viui partes 12. sumuntur: calcis solaris iam dictæ in mercurium per aquam mercurialem redactæ partes quatuor, & auri in scobem, vel calcem, aut folia ducti duæ. Omnia mista ponuntur in Athannorem & per gradus ignis præcipitantur vt dictam. Inde vsus sequitur idem, eademq; multiplicatio vsque in infinitum.*

Particulare
rubeum.

Multiplica-
tio particula-
ru rubei.

Medium est
duplum ad
primum, &
subtriplum
ad tertium.

(a) *Literalis sensus nihil aliud habet vel infert, nisi tincturam ex terra extractam esse Leonem rubrum digestionem Pelicani perficiendum & secib. sidentibus separandum. Potest tamen per eum etiam solaris essentia ex auro intelligi, vt ex minera mercurii nihil sit, nisi menstruum ex auro elaborato tinctura.*

OPVS IOHANNIS AZOTHI

Vniuersale.

I. **N**Attabo modum agendi physicum, & quomodo perficiatur tinctura alba, & rubea, seu Elixir ex solo MERCVRIO PHIL. super mercurium, & omnia corpora mineralia (metallica) im-
perfecta in vera perfecta, naturalibus meliora. Ex solo mercurio sapientum (qui non est mercurius vulgi, & dicitur materia prima, Elementum aqueum frigidum humidum, aqua permanens, spiritus corporis, &c. quæ nomina quanquam diuersa sint, tamen semper vnam, & eandem rem significant) elicitur omnis virtus artis Alchymia. Ipse suo modo est tinctura alba, & rubea. Non addimus rem extraneam, præter aurum & argentum in fermentatione. Sunt enim coadiutores lapidis, per quem opus verum chymicum perficitur. Tinctura lapidis physici non extrahitur, nisi ex sapientum mercurio corporali, scilicet sole & luna, aliis omnibus prætermisiss.

○ Virtus
alchymia ex
phil.

Tinctura
lapidis.
Sublimatio
philos.

Prima operatio ad perfectionem huius lapidis dicitur sublimatio, quæ non est vulgaris, sed philosophica, vt pote subtilitatio, qua superfuitates remouemus partibus subtilibus non fixis à fixis eleuatis per fumum, fixis autem manentibus: neque tamen debent separari, sed vna figi, ita vt volaticus fumus coagulatus reuertatur ad fixam partem, & cum ea concresecat. In sublimatione hac sunt omnes alii modi, vt: Destillatio, ascensio, descensio, coagulatio, putrefactio, calcinatio, fixatio, &c.

II. De operatione prima: quæ vocatur mercurii corporalis preparatio.

Mercurium philosophorum pone in alueolam (phiolam) clarum, lucidum, rotundum. Orificium claude Hermetice, ne possit respirare. Pone eum ad suffocandum in suo lectulo bene strato temperati caloris per mensem philosophorum continuo calide tenendo, vt per se fudet, nec amplius ascendat, aut descendat, sed putrescat, & coagulet maneat, in fundo in nigram terram versus, quod caput corui dicitur: Hæc est vera sublimatio philosophorum. De-
coquitur simul, & semel vno vase & vno furno. Facta quoque est separatio Elementorum. Nam Elementum aqueum frigidum humidum transmutatur in terreum calidum siccum. (Terra nostra non frigida est, sed calida sicca) Separatio itaque philosophica est in eadem re, qualitatibus & dispositionum successiva transmutatio, quæ dispositiones comparantur elementis, & horum nominibus appellatur. Duo vero sunt materialia, quæ apparent oculis, aqua scilicet & terra: Cætera in his virtualiter latent, vt in aqua est aer, in terra ignis. Est & ignis occultus in aqua & terra, qui est causa colorum in coctione. Terra dicitur sex nigra, æ philosophicum, nummus, sulphur nigrum: vir, masculus, &c. Fit in prima operatione per coagulationem ex liquido spissum: ex frigido humido, calidum siccum.

Vitrum.
Lectulus.
Sudor.
Ascensio.
Descensio.
Caput corui.
Elem. separatio.
Elem. philosophica aqua sint.

Ignis occultus causa colorum.

Dealbatio terra nigra, & ablutio leionis.

Mundare quid.

III. De albatio nigræ terræ.

Capitis corui, seu nigra terra cape partes duas. Adde eis aqua physica reseruata partem vnam, ita vt terram siccam aqua imbibas, donec totam consumseris, ipsaq; penitus transierit in corpus terræ. Cum primum fuerint commixta, claude vitrum, & pone in copellam cinerum. Adhibe calorem temperatum, vt tanquam in molli strato exiccetur continuo calore per octiduum. Incipiet hic paulatim dealbari. Exime ex vitro, & iterum pota lacte virgineo vt prius. Postquam bibit, repone in suum alueolum, & lectum caloris temperati, vt iterum exiccetur sicut ante. Ordo hic, quo terra imbibitur aquæ suæ reseruata parte, quater est repetendus.

Sic per hos gradus contritionis, aquæ imbibitionis, exiccationis, & calcinationis, caput corui, seu terram nigram & foetidam sufficienter mundasti & ad albedinem perduxisti vi ignis calcinationis, & aquæ, quæ est causa dealbationis.

Terram

Terra alba
foliata.

Animatio
terra qua
tunc dicitur
corpus mor-
tuum.

Matrimoni-
um.

Terra alba:
aqua:luna.

Terram dealbatam serua diligenter. Est bonum quæsitum: Terra alba foliata: sulphur album: magnesia alba. Ista compositione facta est coniunctio auri, & argenti, & viuificatio corporum mortuorum. Qualibet imbibitione fructus centuplus emergit. Terra ista alba tam apta est ad fermentationem, quæ est ipsius animatio. Serite aurum vestrum in terram albam foliatam, & portabit vobis fructum centuplū. Quatum igitur ad TERTIVM, procedendum est ad fermentationem terræ albæ, vt animetur corpus mortuum, & reuiuificetur, virtusque eius multiplicetur in infinitum, & perficiatur Elixir desideratum album, tingens mercurium, & omne corpus (metallicum imperfectum) in lunam verissimam. Sed nota, quod fermentum non possit ingredi corpus mortuum, nisi mediante aqua, qua facit matrimonium seu copulationem inter fermentum, & terram albam. Ideo in omni fermento notari debet pondus vniuersiusque.

NOTÆ.

Mercurii no-
stri & perfe-
ctorum me-
tallorum con-
gruentia &
discrepantia.

Sublimatio.

Elementorū
transmuta-
tio.

Est historia praxeos in opere albo vsque ad fermentationem, quam licet nomine albi proposuerit, tamen communis est etiam ad rubeum. Elixir enim est commune. Primum proponit deinceps docenda. Secundo nominat materiam operis vniuersalis MERCVRIVM Sapientum: 3. finem artis ostendit: 4. Nomina mercurii recenset, quæ sane symbolica sunt, & partim à proprietatibus Elementarib⁹ ducta, partim ab essentialib⁹. quia cū aqua nostra prius elementalit sit respectiue, post fit essentialit & celestis. 5. Solus ponitur mercurius noster pro materia communi: cui tamen, vt ad speciem dirigatur in opere albo adiungitur argentum, in rubeo aurum, quæ duo non sunt aliena à nostro mercurio. Sunt enim eiusdem naturæ, & ex eodem principio prodierunt, tanquam nati ex parente communi. Respectus tamen sunt inter vtraque. Nam mercurius noster est prima materia cruda, volatilis, potentialit: Sed aurum & argentum sunt mercurii cocti, coagulati, perfecti, fixi, qui vt multiplicare suum genus secundum specierum similitudinem possint, sunt vegetabiles reddendi, hoc est, resoluendi in primam materiam non communem: Iam enim est illa, vt pote mercurius noster: sed in suam, idque per primam materiam generalem, quando alius nullus restat modus. 6. Dicitur sapientum mercurius corporalis, non ille, qui supra in particulari erat paratus, sed idem noster, nostra aqua permanens cum iam aurum, vel argentum consumsit, & his est imprægnata. 7. Explicat sublimationem, quæ non fit per distantiam sed per dispositiones, quando per maturatiuam perfectionem ex imperfecti-
onis formis elicitur vltima perfectio, quod perinde est, ac si quis Elementa transmutaret, & primum aquam frig. hum. acciperet: Deinde per calorem moderatum in terram densaret, vt fit in dilutis salium. Non enim nostra terra fit per frigus & siccitatem, sed per calorem. Ideo & censetur calida, non frigida. Ex terra postea aer conflatur, & ex aere ignis. Hæc est nostra transmutatio Elementorū, quæ & destillationis negotio repræsentatur apud Lullium, Rupefisciam, Arnoldum, &c. Verum per parabolum. Quia ergo finis est in Elemento igneo: hoc autem cælo maxime affine, & nobilissimū est: Ideo operatio dicitur sublimatio in genere, vt eum explicat etiam Arnoldus. Constat hæc particularibus dispositionibus, quæ comparatæ aliis operationibus, earum vocabulis quoque nuncupantur vt sic dum sublimamus, destillemus, sublimemus ascendendo, destillemus descendendo, soluamus, coagulemus putrefaciamus, calcinemus, figamus, &c. His enim gradib⁹. perficitur sublimatio philosophica. Hoc est quasi proœmium operis totius.

Nomina ni-
græ terræ.

Plumbum
nostrum, &
as, & saturn-
us & mag-
nesia.

Aqua est di-
uidenda.

8. Sequitur praxis specialit, quæ constat duabus operationibus, quarum vna est confectio capiti corui, seu nigræ terræ: altera est eius imbibitio seu nutritio & dealbatio per lac virginis dictum, seu aquam physicam, & mercurium philosophorum. Hic ergo habemus 1. materiam mercurium nostrū: 2. philo-
lam sphericam vitream, quæ possit Hermetice claudi, estque manifestum plures esse debere quam-
uis vnius formæ. 3. Lectum Athanoris calefactum moderato valde calore. 4. Gestionem mate-
riæ in suo lecto. Debet enim continuo calore foueri, eoq; putrefactorio, qui soluat quidē, sed nō per-
ficiat, & ideo nigritiem sinat prodire: Deinde debet in sudorem resolui sine violentia ignis. Alias rū-
peret vitrum, & omnia perirent. Postea halitus specie à centro seu ima parte efferri leniter ad super-
ficiem concuam, indeque post consistentiam relabi super inferius fixam partem, cum qua simul fi-
gitur: tandem vti coagulauit, ita fixa in fundo manere specie nigræ terræ.

5. Additur expositio specialit, quæ sit dispositio Elementorum in hoc opere primo: nempe duo Elementa prodire in conspectum, terram scilicet & aquam: duo latere, ignem scilicet, & æ-
rem, quæ duo dicuntur formæ magis esse & actiua: illa magis materiæ, & potentiæ passiuæ. 6. Nomina terræ nigræ proferuntur plura, quæ à similitudine cum rebus nigris sunt tracta. Vocatur enim ma-
gnesia nigra: plumbum: saturnus: sex nigra: caput corui: æs philosophorum: Nummus noster: vir-
mas, &c. quanquam quædam sint æquiuoca. Quidam nolunt caput corui dici in prima operatione: sed tantum in fermentatione, vbi & vera Ecclipsis solis & lunæ. Viri quoque & masculi appellatio lo-
cum hic habere non potest, nisi occultum ignem in terra, qui & sulphur dicitur, designes, cuius me-
rito mas sit in relatione ad lac virginis femina, qua mox nutritur terra nigra.

Notent ista nomina, & eorum locum illi, qui decepti vocum æquiuocatione putant in metal-
lico plumbo & are esse artem: vel in antimonio: cum in hoc magisterio isti termini dispositiones similes tā-
tum indicent. 7. Sequitur opus secundum de imbibitione seu nutritione, cum qua simul dealbatio
& ablutio item fixio & subtilitatio, seu destillatio aeris ex aqua terræ proponitur.

Notabis ergo hic 1. aquam physicam, quæ est lac virginis, & cum RESERVATA dicitur, intelli-
gis mercurium nostrum postquam factus est, debere in Tres partes diuidi, quarum vna fuit materia terra
nigra, altera est lac nutritionis, eiusdem scilicet naturæ, cuius erat & terra. Ideo dicitur etiam sanguis e-
ius, quo alitur & crescit.

Tertius

Numeri lapidis.

Collatio et
clauicula
Lulliana, &
huius ex A.
Zorho illu-
stratio.

Ff

De aqua viridi vide supra. qua viridis. In eiusdem menstrui vncis 13. dissolue vncias 4. argenti vini vulgi bene loti. Solutiones coniunge. Mitte in vitrum, quod claudes, & in fumo equino materiam digerere diebus 30. His exactis destilla in balneo, vt totus liquor, qui elici potest, exeat vel donec habebis omnia, cuius sensus esse potest, elici debere primum liquorem: deinde hunc reddendum reliquis; digerendum, destillandum; iterumque refundendum, & procedendum, donec omnia per alembicum fuerint traducta, & in aquam mutata, a qua humiditas reuocata, relinquit aquam nostram, seu mercurium solum. Hæc mens ex verbis colligi potest, nec dubitandum est in materię præparatione autores variare. Quo modo calx viua facta sit ex argento per aquam mercurialem, ita vt prius in argentum viuum abiret, postea præcipitaretur in calcem cum suo corpore, dictum est. Hæc calx mercurialis in mercurium reducitur, vel potius in mercurialem aquam per eandem. Quoniam a materia prima nostri lapidis non patitur calcem corporalem, sed requirit mercurium de minera, ideo huius solutio itidem per aquam mercurialem accedit, vt omnino pene sint tres partes mercurii (a) mineralis, & vna lunaris. Illæ vero & quantitate & virtute excellentes, hanc in sui naturam transmutant, vt si totum sit mercurius noster undiqueque sibi homogeneus. Vt autem Azoth noster, ita & Lullius primum proponit de opere albo, sed valde perplexe & obscure.

Cum habueris omnia (inquit) cape materiam alio vase, vt igne carbonum oleum extrahatur. Tunc materia residens erit nigra. Hanc in furnello pone super cineres ad destillandum (quasi destillare velles, cum non fiat destillatio, sed tantum tostio) per duas horas. Post refrigerationem aperi vas, & pone desuper aquam per balneum destillatam. Laua bene. Destilla menstruum per balneum, omnemque aquam, quæ ascendere potest, & oleum per cineres, vt supra fecisti. Hoc toties reiterabis, donec materia remaneat, sicut carbo nigra in fundo vasis. Id est caput corui.

Hæc Lullius, sed quæ noster Azothus egregie explicauit, vt visum est. Finis huius operæ audis esse CAPUT CORVI. Deinde scis, quod philosophi mystici nullam habeant in magisterio lapidis destillationem aliam, nisi symbolicam, quamquam tam enuncient verbis vulgaris destillationis. Ita hic Lullius quasi herbam aliquam contusam (b) in suo proprio succo maceraret: deinde destillaret aquam omnem in balneo remanentibus fecibus nigris, cum quibus adhuc est oleum; postea fecibus his penitus arefactis reafunderet suam aquam: Digereret, & in cineribus iterum destillaret primo aquam, postea oleum, vel etiam vtrumque simul, remanente nigro capite mortuo iuxta carbonis atro: sic loquitur de magisterio lapidis, minime ista fieri debere, reapse sentiens, sed per dispositiones similes in vno vale. Nam in vitrum suum mercurius noster conclusus primum igne leni digeritur, & soluitur in sudorem. Deinde ascendendo, & descendendo peragit suas destillationes, vbi prima dispositio est similis aquæ: Ideo dicitur aqua destillari. Secunda est similis oleo, licet eadem sit materia, sed quæ iam inspissata ad fixationem procedat.

Caput ceruus
est in imo vi-
tro.

Tandem totum vertitur in terram nigram, quæ carboni comparatur, & capiti corui non coruo. Nam quod in imo cubat, caput dicitur. Hæc ergo est prima pars praxeos Lullianæ, quam declarat primum simili: postea axiomaticis principiis. Thesis est: Corpus nostrum ex mercurio nostro prima coagulatione debet esse mortuum & nigrum: Argumentum: Debet enim resurgere in terram permanentem, ad exemplum saluatoris nostri, quem etiam prius oportuit mori. Nihil resurgit in nobilius, nisi prius mortuum. Secundo agere: Nullum ens potest vitam perpetuam consequi, nisi prius mortuum cum ex contrario sit mutatio. Loquitur autem de rebus mundi imperfectionis, qui peccato vitiat non potest eternam durationem accipere, nisi prius corruptus, & hinc restauratus, vt & homini euenire necesse est. Trahitur huc parabola Saluatoris Iob. 12. v. 24. 25. Atque hæc est prima pars operis. Sequitur dealbatio & ablutio, quam Azothus simpliciter & plane dixit: sed Lullius suo more symbolicè: Recipe, inquit tuum corpus nigrum & calcina in eodem vase per tres dies: Post sine refrigerare, cumque aperueris, inuenies terram spongiosam & mortuam. Hoc illud est, quod quidam præcipiunt, terram nigram adhuc humidiusculam esse, & ideo vrendam, vt siccetur, & hiet, quasi sitiens & appetens per aquam suam irrigationem, sicut infans siticulosus appetit lac matrem. Vocatur hæc exiccatio calcinatio per symbolismum. Pergit Lullius: Aquam, quam per balneum destillasti, destilla sæpius, donec pura sit, & in materiam crystallinam reducta. Nihil hic aliud dicitur, quam de aqua nostra qualis debeat esse, nempe pura, & translucida vt crystalus, qualem formam etiam habuit, cum adhuc crystallino mercurio inclusa lateret.

Dealbatio
Lulliana &
operatio se-
cunda.

Qualis debe-
at esse aqua
nostra.

Fit autem in aliis puritas illa per destillationem manualementem simul, vt alibi dictum est. Cæterum ex qua materia constat terra nigra, eadem etiam nutritur, augetur, albescit.

Imbibitio &
ablutio Lul-
lii.
Terra sigil-
lata.

Inquit ergo Lullius: Imbibe tuum corpus, seu terram nigram, sua aqua propria paulatim rorando, & coquendo, quoad sit alba facta, & multum splendens. Tunc enim aqua illi est infusa, quæ viuificat, & clarificat. Tunc de ignem vehementem in eodem vase suo lutato, ac si velles sublimare mercurium vulgi per horas 12. Aperi vas frigidum, & reperies sublimatam materiam tuam albam, quam vocamus Terram sigillatam; Nostrum corpus exaltatum, & positum in magna dignitate; sulphur nostrum (album) nostrum argentum viuum (coagulatum) nostrum arsenicum (album) vbi seruare debes nostrum aurum, quod est nostrum fermentum, & nostra calx viua: & intra se gignit filium ignis, qui est amor philosophorum.

Filius ignis
in igne con-
stans & de
natura ignis

Proportio im-
bibitionis.

Hæc Lullius, quæ ab Azotho nostro dilucide sunt tradita. Quod enim Lullius iubet imbibe nigram terram hoc fine, vt fiat alba, splendens, clarificata, & quali viuificata, id Azoth eodem modo docet: imo addit quantitatem, vt sint duæ partes corporis, & vna aqua: quæ aqua non confertur, si mulque & semel est affundenda, sed paulatim quatuor vicibus, interposita semper digestionem ocelliana, vt bene misceantur. Roratim imbibendum esse, Lullius ait, docens etiam quartam partem non simul esse apponendam, sed per modum irrorationis, vt tota terra irrigetur, & non alicubi abundet humore, alicubi sitiat. Quod autem Lullius iubet dare ignem sublimatorium, id in fine post coagulationem & albedinem perfectam facere debemus.

Tun

Tunc enim Elixir nostrum habet fixitatem argenteam, & debet bene vti, ut undiquaque per totum corpus confidat fiatque homogeneum: Interim autem imbibitio fit calore leni, cumque tota quantitas humoris est infusa, tunc signatur vitrum Hermetice, & calore quasi cinerum blando agitur, ut rotatum, seu circularim ascendat & descendat, tandemque post colores varios in albo constanter maneat, quam albedinem quando conspiciamus, tunc augemus ignem in tertium usque gradum, ut penitus argentea fixitate donetur.

Hæc etiam est sublimatio nostræ materiæ, nempe exaltatio in corpore, & virtute, nulla distantia intercedente inter partes corporis, cum omnes sint una in fundo fixæ. Inde ponuntur nomina symbolica, arsenicum album, sulphur album, &c. Quod autem iubet servare nostrum aurum, quod est nostrum fermentum, &c. perplexum est. Nam quia Elixir illud est commune albo & rubeo operi, diuidendum est in duas partes: una adhibetur ad fermentationem per argentum: altera servatur pro auro, quod est fermentum rubedinis, & cum azyma parte gignit filium seu lapidem igneæ virtutis a morem philosophorum. In hac autem sententia implicatur Elementum & gradus caloris quartus. Nam illa pars, quæ in vitro referuatur, in igne relinquitur, & vititur, donec rubedinem sanguineam vel cinhabarinam acquirit: Et tunc vocatur CALX nostra RUBEA: arsenicum rubrum, sulphur rubrum, auripigmentum nostrum, &c.

Calx rubra
ex albo Eli-
xyre.

3. Cum noster Azothus mentionem faciat Alueoli mundi, mollis strati, & lectuli bene strati, videtur cum processu tertio Barnaudi, in quo Duci Duenech Pharut medicus lectulum parat vice tertia, convenire, & illud explicare. Lectulus sane temperati caloris blanditiem & molliem designat: Deinde stragula & culcitra nigra, alba, progressum colorem, & dispositionem elementorum. Itaque possumus librum libro declarare.

4. Azothus noster semel tantum denigrat, semelque albefcit ante fermentationem. At apud alios inuenimus rotam duplicem, duas nigredines, & duas albedines: duas putrefactiones seu solutiones, duas coagulationes, ita ut primæ operationis albedo conferatur cum plumbo, aut ad summum cum stannio: secundæ cum argento. Verum Azothus compendio artem exposuit. Quia enim nigredo prima diu durat, & licet prima coagulatione nonnihil occultetur, tamen ut primum humectatur, in secunda operatione redit, & totum corpus occupat: Ideo tantum una ponitur, & primum opus constat prima solutione & coagulatione: secundum secunda. Nam & in albatone per imbibitionem fit irrigatio, & postea solutio, quam sequitur coagulatio. Hinc potissima nostrum est, quod Mercurius noster prima vice sit includendus suo vitro & suauiter in igne detinendus tam diu, donec solvatur in sudorem, nigrescat, densescatque, quanquam nigritie nonnihil occultata: Secunda vero vice transferendus in aliud vitrum, in quo possit nutriri ordine, & mox includi, ut calore loci solvatur, nigrescat rursus per totum, & tandem candidus fiat. fixusque. Ita apte respondet hæc præceptio praxi medici Pharut, qui ducem suum simili modo ab atra bile correptum tandem purgavit, & albefcit inde rube fecit.

Duas opera-
tiones conti-
nere totidem
solutiones &
coagulatio-
nes.

5. Mysterium videtur esse in hoc, quod dicit: Iste ordo reiterationis, qua terra imbibitur aqua sua referuata parte, quater est repetendus: Et paulo infra: Qualibet imbibitione absoluta fructus centuplus emergit. Si intelligimus tantum imbibitionem illam, quæ est in operatione secunda, qua Laton & athiops ille niger per ignem & mercurium dealbatur, ita ut nutrimentum imbibitionis non simul & semel affundatur, sed quadripartito: quomodo fructum centuplum possumus consequi, cum nondum matura sit materia, ut fructum ferre possit? Nam non tingit ante, quam tingatur, seu fermentetur. Iudicamus ergo, significari quidem imbibitionis partitionem in secunda operatione: sed nihilominus respici etiam ad sequentes. Hæc prima imbibitio tantæ est virtutis, ut fermentatus lapis possit partes centum mutare in metallum perfectum. Quod si istum lapidem secundo imbibas, hoc est, soluas & coagules, tamen fortis fiet, ut una pars centies plus possit, quod alii per millenarium enunciant: si tertio, una tinget 10000. si in quarto, 100000. atque ita deinceps. Vide ergo, quam fortem velis tuum lapidem reddere. Ad medicinam autem non opus est tam sepe imbibere. Sufficit enim perfecta fermentatio rubra, seu tinctura rubra.

Aq. referuata.

6. Imbibitio dicitur fieri aquæ suæ referuata parte. Quæ est illa aqua referuata? Vocatur quidem sua, seu propria, ut intelligatur illa ipsa, ex qua primum terra imbibenda est facta: Et quidam hoc enunciant valde Sophistice: Dicunt enim nigredinem innatantem aqua debere colligi: Deinde aquam solam assumi: nigredinem in vitrum poni: ibique torreri; mox sua aqua ex qua emerit potari: Verum sententiam euidentius reddidit noster Azothus. Quoniam autem aqua ex qua coaleuit terra potanda dispositiones habet varias & in primis lac virginis, vocatur illa mercurialis ex soluto crystallini mercurii destillata: nunc hæc ergo sumenda pro cibo? Neutrquam censemus. Nam sic extraneum quid de menstruo & peregrino sale intraret. Vide ergo, nunc hoc placeat: Cape liquorem nostrum vinctuosum ex sublimato nostro. Include putrefactorio, & in fimo, vel dispositione balnei vapidi solue in aquam nostram. Hanc diuide in tres partes: unam impone ad putrescendum & coagulandum: alteras duas referua, ut sit una pro imbibitione in opere secundo, altera pro solutione in fermentatione.

7. Num hinc lux accedit Moriæno & Artefio, qui iubent capere Leonem viridem, sumum album, aqua feridam: Deinde solvere, facere calcem, figere, liquare, sublimare, donec ferius rubicundus fuerit cum candida vxore, ut perfectum opus sit, cum calx facta albefcit, & sublimatum epolat? Videtur eiusdem materiæ dispositiones quatuor attingere: In prima dispositione aqua nostra, seu mercurius vocatur leo viridis, vel aqua viridis: In secunda fit instar albi sumi cum resolutus ascendit ad vitri ambitum, indeque relabatur, & reflectitur: tertio mutatur in aquam fœdam, feridam, & nigram: ex qua in calcem coagulatur, quæ porro est figenda: cum fixa est (ut fit in Elixire albo perfecto) liquatur, hoc est, soluitur de nouo, & coquitur, simulque philosophice sublimatur, seu nobilior fit per matrimonium cum rubro seruo, seu auti fermento.

Moriæni de-
claratio
(qua tamē
variat.)

Nam quando Elixir habet albedinem perfectam, quæ in rubeo opere exaltatur in rubedinē, quæ accessione fermenti animatur, perfecta coagulatione opus est perfectum. Est autem ibi candida mulier Elixir scilicet solutum aqua nostra, quæ est Gluten & vinculum fermenti, & fermentati.

8. *Ista compositio facta est coniunctio auri & argenti* (inquit noster) & *viuificatio corporum mortuorum*. Aenigma videtur dicere. Compositio alias ante fermentationem est nulla. Non enim dicitur compositio, cum infans nutritur suo lacte. Deinde qui iam potest esse viuificatio, cum Elixir iam absolutum dealbatione, & rubefactione perhibetur esse corpus mortuum, cui spiritus & anima sit imitatio, & viuificationem. Nam Elixir album & rubeum respectu terræ nigræ eundem potest viuum. Quod a. in Elixire per imbibitionem facta sit coniunctio auri, & argenti quæ alias minime fieri debet: *Non enim duo fermenta sunt miscenda*: apparet ex potentia. Idem enim Elixir vim habet ad argenti, & aurum, ideoque etiam Luna nostra dicitur, quæ rubedinē vi ignis accepta in aurum mutari fertur, & hoc ordine etiam *omne aurum ex dispositione argentea procedere etiam in natura*. Sicut n. dispositiones in opere lapidis se habent: ita volunt in natura fieri metalla, ut alibi quoque dictum.

Terra foliata.

9. *Cur Elixir album ante fermentationem dicitur terra alba foliata*: Quid est foliare, & foliatum esse? Nū foliis spargere, & sparsum esse? Mercurius sapientum, viridis leo dictus, foliis comparatur. Quando ergo imbutur terra nigra isto mercurio, foliis spargi censetur, ut sic foliata idem sit ac nutrita, irrigata, *testaq.* Folia vero ista tunc, cum absoluta est, habent argenteum candorem. Est & folium ob volatilitatem. Inde terra foliata quasi volatica reddita, ut instar foliorum in arboribus emergat. Sed postea iterum deiiciuntur folia, cogunturq; in imo manere.

(a) *Aqua mercurialis dupla duplum habet mercurium de minera*. Deinde accedit pars tertia ex mercurio crudo: & tamen sunt duo omnino mercurii mineralis & corporalis de natura & radice eadem.

(b) *Nota: cum hac secundum litteram conueniant etiam destillationi sanguinis, ex quo faciunt lapidem animalis, quidam volunt clauiculam Lullii de sanguine loqui.*

Continuatio processus de vniuersali Iohannis Azothici de Fermentatione.

Opus III.

Compositio-
nis proportio

3. corp.

2. spir.

1 1/2. an.

SI terram albam ad Elixir album volueris fermentare, ut stet in complemento tinctura super corpora diminuta, & super mercurium in omni probatione: Recipe terra dealbata, seu foliata, id est, corporis mortui partes tres: & de aqua vitæ reſerſata partes duas: fermenti partem vnā & dimidiam. Fermentum autem (album) sit preparatum in calcem albam fixam, subtilem, si opus album intendis preparare. Si vero rubeum, tunc sit calx auri citrinissima, & non esto aliud fermentum: quia fermentum argenti est argentum, auri aurum, cum in his corporibus insint radii tingentes cetera corpora rubedinē vel albedinē pura, & in his secundum naturam purissima substantia substantiarum reſerta sit ad speciem lapidū pertinentem. Fac vnāquamque speciem cum sua specie: quodque genus cum suo genere: cum albo est albificandum: cum rubro rubificandum: non misceas opus vnus lapidū cum opere alterius. Alioquin errabis.

Corpus, anima spiritus.

Fixatio:

Opus 4.

Lectus.

Sudor.

Multiplex

reiteratio.

Terra alba foliata est CORPVS: Fermentum est ANIMA: quæ tribuit corpori vitam AQVA mediante, quæ est SPIRITVS. Confice ergo has tres partes in vnum MATRIMONIALITER, super lapide mundo conterendo, & vnum CHAOS per minimam produciendo, ut fiant vna HYLE confusa, & reducantur in vnum corpus demum inseparabile. Postea ponas in suam phiolam aptam, id est, eorum caldum temperatum, ut coaguletur & fixetur, fiatq; vnum corpus album. Hoc facto rursus exime lapidem candidum benedictum, ipsumq; contere subtiliter in lapide mundo: Et iterum cum tertia parte aqua sua imbibito, ut haustum bibat. Impone eum in alueolum suum, clarum, mundum, & loca in lecto suo temperate calido, ut incipiat iterum sudare, & haustum aqua bibita permiste in visceribus eius exsiccare. Sic reuera vice multiplici, donec excellentissimum lapidem album per hos gradus reiterationis preparaueris fixum, & stantem in igni, perque omnia corpora imperfectorum metallorum velocissime gradientem, & sustinentem pugnas super ignem aqua fusili: qui lapis tingat mercurium & omnia imperfecta in ARGENTVM verum, melius omni naturali. Nota, quod quando huius complementi ordo reiteratur, soluendo, coagulando, conterendo, assando: tanto magis huius medicinæ bonitas multiplicetur, magisque tingat, ita ut si in prima sui absolute pars vna tingat 100. in secunda vertat 1000. in tertia 10000. in quarta 100000. in quinta 1000000. in sexta infinita millia. Non sufficit vna contritio & imbibitio.

NOTÆ.

1. *Terram albam foliatam* autor noster quasi materiam statuit ex qua fiat Elixir, quod notandum est propter aliam significationem vocis, quia illa ipsa terra alba fixa designatur. De Etymologia alibi dictum est. In chymia pharmaceutica compositionem essentialem signat ex pluribus, unde Elixir vitæ multiplex.

2. *Stare in complemento tinctura* est conferre argento viuo & metallis imperfectis per proiectionem argenti perfecti colorem & naturam, idque perseveranter, & momentanee, aut fugaciter. Ideo etiam perfectio ista declaratur indicio omnium argenti examinum, quæ sunt potissimum aqua fortis cum sua quartura, & cineritium seu copella: Inde color, pondus, sonus, consistentia & puritas in cotinua, coloritium argenti, extensio post aurum maxima, & similia.

Nota argenti.

3. Cor.

3. Corpora diminuta dicit pro imperfectis. Est autem lapis albus familiarior corporibus albis, stanno, plumbo, regulo, bismutho, calaemo seu cadmia Indicæ.

4. *Terram albam* iam appellat corpus mortuum respiciendo ad sequentem animationem, cum in præcedentibus per imbibitionem etiam viuificatū perhiberetur. Qui à vulgari physicorum mineralia vita priuantium doctrina pendent, concedent nostris artificibus istas seu metaphoras, seu parabolas allegoricas. Qui vero interius perspiciunt naturas metallorum, gemmarum, & similium, *principium vegetatiuum* siue *uniuocum* siue *analogum* in eis agnoscunt.

5. In compositione nominantur tria, *corpus, spiritus, anima*. Et hæc proportionem habent suam vti positum hic videmus. Aliam tamen interdum inuenias apud artifices ideo, quia non apud omnes omnia se habent eodem modo. Quocirca & hic valet experientia & sagax iudicium, quanta aquæ copia requiratur. Si multam sumis, tarde coagulas: si nimis parcam, siccitas antevertit legitimum humiditatis terminum, nec potes assequi coagulationem iustam. Posita proportio potest esse regula, de qua in Riplæo plura.

6. *Reseruatam aquam pro spiritu* sumit. Intelligis ergo etiam in matrimonio esse eundem mercurium nostrum, cuius erit hæc tertia portio. Nam in principio diuiditur in partes duas. Vna imponitur ad soluendum & coagulandum. Altera seruatur, iterumque distribuitur in partes duas: per priorem fit imbibitio: per posteriorem coniunctio. In sequentibus adhibent quidam argentum viuum minerale purgatum pro mercurio: quia medicina id resolueret potest: sed solertius fit, si scis augere tuum mercurium per hydrargyrum. Nam *nosser mercurius vt metalla vertit in primam materiam, quæ aqua est: ita & argentum viuum.*

Diuisio aquæ nostræ.

7. Fermentum in hac praxi non est aliud, nisi argentum natiuum purissimum de minerâ in calcem per mercurium redactum. Meminit a. etiam fermenti rubri per occasionem, vt de duobus fermentis, eorumque usu distinctius philosopharetur. Mitum autem cur sapientes huius mysterii FERMENTI voce volderint hoc in loco vti, cum nihil aliud fiat quam compositio præparati mercurii & argenti intercedente spiritali liquore & volatilo mercurii eiusdem.

Fermentum.

Fermentum alias non mutat substantiam massæ, sed qualitatem tantum, eamque attollit in tumorem spiritibus quasi per resolutionem quandam digestionem excitatis, nec eam à generali dispositione ad speciale quandam adducit. (Non n. si massa sit adorea, p fermentum ex tritico fit triticea.) Ideo & sæpe heterogeneous est fermentum, vt fex vini, cereuisiæq; vel spiritus vini: simus columbinus & similia: sæpe ex ipsa massa exoritur, quæ & tota in fermentum abit *quadam putrefactione*, qua tum spiritus resoluitur, tum humores acescunt. In nostro opere *materia generaliter disposita ad omne metallum, ad speciem trahitur per sulphur corporis perfecti*, quod simul in materia diuisibili diuiditur, distribuiturq; & exalatur adeo, vt instar seminarii feracissimi acquirat vim ex determinato sui similia secundum speciem plurima procreandi. Nam *totum vertitur in semen purum & formale*, idque est *euoë* seu adeo, vt minutissimis portionibus sit instar totius, possitq; inde augeri in infinitum. Sane fatendum est, in aliquib. fermentum improprie dici: in aliquibus tamen quandam rationem habet. Nam si molem non attolit, tamen virtutem auget, & totum mercurium penetrat, inq; sui naturam conuertit. Nec est scrupulose in symbolis huius artis versandum, in qua summa est terminorum non necessariorum licentia, petiturque modificatio ab omnibus rebus, quæ videntur quocumq; modo consentire.

De termino fermentum.

8. Cum dicit *fermentum argenti* seu lapidis albi esse *argentum, auri aurum, apparet non destruendam essentiam istorum corporum, cum pro fermento adhibentur*. Itaque si quis vellet præcipitatum mercurii ex argento vel auro pro fermento sumere: falleretur. Nota hoc quoq; cum fermentum debeat esse spirituosum, & simul rationem habere grani in terram fertilem seminandi, quod in ignibus non debeas deprauata aurum tuum, & argentum sic fatigasse, vt spiritum in situ amiserit. Quorsum enim aurum euandæ virtutis, aut cadaver? Videant ergo, quid faciant qui cemento sulphureo, vel antimonii & similia torturis aurum frangunt, & non tantum spiritus fecundos tollunt, verum etiam humidum radicale debilitant, & ineptum ad generandum reddunt.

Pura perfectia esse fermentum: non deprauata prius ignium selementia.

Vnde optimum fermentum esse iudicandum est, quod purum putum ex minerâ extrahitur, & plerumq; etiâ chrysopsys colligitur. Probandum tamen id prius aliqua portione est, num plane sit purum. Qui triticum prius tostum serit, infeliciter sibi segetem, & messem frustra promittit. In puluere tñ redigendū est vtrumq; vt eo facilius possit per minima misceri & solui, sicut & pistores fermentum suum aqua dilatum cum massa subigunt. Modi puluerandi per mercurium vel folia melle & sale terendo, &c. dicti sunt in alchymia, modo caueamus, ne quid de peregrinis adiutoribus maneat.

9. Cur perfecta corpora pro fermento assumantur, rationem reddit, quia *in eis sunt radii tingentes corpora imperfecta, & argentum viuum*. Ratio quidem hæc vna est: sed dum vocabulo tingendi vtitur, *Tingere* aliquid interius significat, nempe transmutationem simul secundum speciem, & multiplicationem, quid sit ita vt nullum auri vel argenti argumentum desit in facto, quod non solum colore mutato sit, sed & substantia ipsa. Radii tingentes metaphoricè dicuntur ad exemplum luminis radiofi vel diffusi, quod vndiquaque se distribuit per medium perspicuum, & ubi terminatur, colorem efficit pro subiecti dispositione, & modo termini.

Aurum sol dicitur. Vt sol radios colorantes emittit, ita & aurum: sed vtrumq; in suo mundo. Similis ratio est lunæ & argenti. Potentissimus soli ignis est, vt & auro. Is sulphuri comparatur. Ideo cæteri philosophi totam rationem tingendi à sulphure auri spiritali petunt, atq; ideo etiam corpus eius album, quod tinctura separata reliquum est, negligunt.

10. Secundum argumentum assumti auri & argenti est *puritas substantia in istis duobus reperta*, quamquam inæqualis. Nam aurum longe purius est argento, quod etiam indicat nigra linea ductu

Ff 3

argen-

*Purgatio au-
ri & argenti
externa.* argenti super membrana, aut tabella lignea candida producta. Notandum hic, si aliqua externa im-
puritas adhæret, eam tolli posse lauamenti acerbis, quæ naturam non corrumpunt. Ideo folia vel
calces diligenter detergent prius, cumque amalgamata fecerunt, ea ablunnt aquis salis studiosissi-
me, donec omnis nigrities decessit: quin & postquam iam separatus est hydrargyus, ne qua ablutio
mañeat, ablutioñibus per quintas essentias vtuntur. *Quorsum autem puritas substantia requiritur?* Ni-
mirum, vt purum putumq; aurum vel argentum per eam fiat. Simile enim procreat simile? Lepro-
sum semen leprolos natos exhibet: sanum sanos. Ad speciem quoque lapidis pertinet ista puritas. Nā
si impura esset substantia, lapidem aurificum paraturus plumbeum, stanneum, ferreum, &c. faceres,
id quod contigisse nonnullis in purgando negligentibus indicat Geberus.

2. Axiomata philosophica de non miscendis aut permutandis fermentis sunt plana, & ex na-
tura vegetabili animaliq; petita. Hordeo & tritico & lolio simul seminatis, non nascitur purum tri-
ticum. Semina diuerforum animalium confusa monstra euadunt. Est & rationale secundum natu-
ram fermentum debere esse homogeneum fermentato, & nō bene triticeam massam fermento hor-
daceo misceri. Præterea non est eadem vis, idem impetus, & calor vtriq;. Iraque citius vnum matu-
resceret altero: Et in multiplicatione alterum alteri foret impedimento. At, inquis, cur Hermes scri-
psit, *Pater eius est sol, mater luna? Pater & mater semina conferunt in generatione. Sol aurum est, luna ar-
gentum; ventus est spiritus mercurialis.*

*Annon au-
rum & argen-
tum sint con-
iungenda.*

Inquam vicissim in terminis esse æquiuocationem. Per solem intelligimus vim sulphuream: per
lunam mercurialem. Ideo quod ad dispositionem attinet, mercurius noster (qui respectu hydrargyri
coctus est, calidusque) cum sulphure auri, vel argenti collatus, se habet vt luna calida temperate, & hu-
mida, quæ est crasis seminis feminei. Hinc dicunt sapientes: *Mercurius est nostra luna.* Sol & luna in
vtroque lapide requiruntur, quanquam in rubeo tantum sit auri semen, in albo tantum argenti. Qui-
dam contendunt ex argento sine auro lapidem fieri non posse, quia omnino ignis solis requiratur,
qui desit argento: vnde nequeat per se solum gignere.

*Aurum an
hermaphro-
diticum.*

Non autem impedire aurum, sed promouere illius gestionem aiunt, esseque hermaphroditicum,
cumq; albis album fieri, cum rubris rubrū: Insuper nullum aurum esse sine argento, vt nullum vitri-
olum sine alumine, quasi vt alumen corpus est chalcanthi, ita aut argentum. Item ex argento in au-
rum esse transitum affirmant. Verum hoc argumentum facile refutatur. Neque enim si ex vno sit
transitus in alterum, etiam alterum pro altero assumi in generatione potest, nisi forte & plumbum
& hydrargyrum & ferrum pro fermento esse posse arbirreris.

Priores rationes diluit Azothus experientia, dum ait in vtroq; inuentos esse radios tingentes, & per
substantiam pro specie sua procreanda. Nihil autem tēdi vltra perfectionem sui, cum natura cuique suum terminum
præfixerit. Ideo & frustra labores, si velis aurificum lapidem facere per argentum, quanquam forte
per errorem accidere possit, vt argentum fiat, cum aurum inrenderis.

*Tria in lapi-
dis ortu.*

12. Tria conuenire in fermentatione indicat, corpus, animam, & spiritum, qui est medium con-
iunctionis, quæ vocatur coniugium seu matrimonium, quo ipso mutatur tropus fermenti, in allego-
riam à coniugio humano, cui adhæret simul symbolum procreationis viui hominis. Mas & femina
consensu suo, & legibus probatis matrimonium ineunt, & conueniunt in toro coniugali ad operam
dandum liberis.

Torus iste hic est mercurius noster: quanquam alia ratione etiam vitrum & athannor Thala-
mus dicatur: alia tota operatio & processus in eo, sicut ex parabola in edici ducem curantis apparet.
In rubro lapide, aurum, vel potius sulphur & tinctura aurea est mas: femina est Elixir præparatum. In albo,
sulphur argenti mas est, cætera sunt eadem. Si hæc declares per partes essentielles & instrumentales viui
foetus, sulphura sunt anima: sed corpus Elixir vtriq;. Spiritus autem est mercurius, quanquam vtriq; sul-
phuri etiam laus sit spiritus, qui cum mercurio sociatus opus promouet, & administrat, sicut & in
animalium plantarumque seminibus spiritus Plasticus constituitur, qui cum spiritu mundi in matri-
ce recepto in idem opus conuenit.

*Principium
lapidis.*

Nota, hanc compositionem esse primum ortum lapidis præcedentia fuisse tantum præparationem. Id-
eo & plerique philosophi hinc incipiunt suas descriptiones, & studiosissimè occultant mercurii apparatus,
in quo sic totam artem ignores. Vnde non immerito Pythagoras dixisse fertur: *ἀρχὴν
μὴν πᾶντος*: quod alii dicunt: *Dimidium plus toto* ex Hesiodo: *πλέον ἢ μισὸν πᾶντος*. Reliqua enim sunt lu-
sus puerorum, & opus mulierum: sed principium requirit sollicitum laborem, prudentiam, sapientiā,
& experientiam. Qui de facilitate artis disserunt, huic respiciunt.

*Ars facilis
& difficilis.*

Chaos.

13. Chaos dicitur mistura, vel pasta, in qua omnia sic sunt con corporata, vt nihil per se appare-
at, veluti in amalgamate ex hydrargyro & auro exacto. Ita & vna hyle seu materia fieri perhibentur, in
qua omnia habent rationem potentiæ passivæ, sed ex qua producit actus calore externo internum
spiritum & ignem fuscitante. Non manet aurum vel argentum, etiam si sit adiectum materialiter, &
sensibiliter. Nam Elixir per mercurium resolutum ipsum absorbet. & in suam naturam conuertit, quantum
potest, quanquam speciale principium delere non possit: sed dum patitur aurum ab Elixire & mer-
curio, vicissim in vtrumq; agit, cumque sit formale, & sulphur habeat potentissimum, omnem mate-
riam disponit, vt non euadere in aliud possit, quam in tincturam aurificam. Idem de argento dicen-
dum pro sua specie.

12. Cum prima solutio & coagulatio peracta est, augmentatur lapis corpore & virtute. Ideo
adhuc semel soluitur suo mercurio per modum imbibitionis, & incutatur donec penetret, liquecat,
ingrediaturq; absq; signo volatilitatis, seu fumo. Quod si nimis fluidus est, amplius coquitur, &c.
Quo sapienter soluitur, & coagulatur, eo plus tingit, quod tamen habet suam limitationem, cum non possit finire
res virtutem infinita esse, sed sufficiens aliquando fermentum est.

Diui-

i. In albo opere pondera sunt terræ tria, aquæ duo, fermenti vnum. Quæritur problematicè, si inæqualia sunt in compositione, & primo ubi nulla compositio fuit, non opus fuit ponderibus, quorsum aliqui inbeant *Anaticam proportionem observare.* Medici æqualitatem mensuræ vel ponderis designaturi videntur termino *Ana.* Inde anatica proportio æqualitatem infert. Num respiciunt ad æqualem fermenti mistionem, opinantes quantum habet sulphur, tantum & mercurium: Ita in mercurio nostro natura & ars vtrumq; adæquavit, ut sulphur inuisibile in illo tam potens sit, quam metcurialis natura. Hæc autem ad virtutem, non ad corpora pertinent, fieriq; potest, ut parvæ molis potentia ex æquet magni corporis virtutem, vel etiam vincat. Oportet autem æqualitatem inter partes compositionis esse, ut homogeneum mistum fiat, quod & in naturalium ex elementis mistura requiritur Aristoteles. Si non respecterunt tam ad illa, quam ad matrimoniale copulationem, dicendum est, de viribus cogitasse in æquali, de corporibus in inæquali proportionem.

Calx vivida

4. Cur autor noster omittit signa, & processum huius operationis, vt potuissimus principia, media, & fines eo exactius iudicare? An quia elucescit ex superioribus? Instituitur lapis albus coagulatus, fixusq; perfectissimæ albedinis, & potentia argentificæ. Finem itaq; cognouimus ex intentione. Ad huc progressus est idem, qui cū fieret elixyr, nempe primum fit solutio in sudorē; qui nigrescit penitus, indeq; paulatim albelcit cōtinuata coctione. Idē in rubra medicina manifestius exponitur.

6. Lapis benedictus candidus iubetur *eximi ex vitro*: conteritur subtiliter in lapide mundo: tertia parte aquæ suæ imbibitur, & reponitur in alveolum clarum, mundum, ut denuo solvatur in sudorem, & coaguletur. Fixationem & augmentationem, quartamque operationem hanc aliqui appellant. De Tritione manet superior quaestio. *Tertia vero pars aqua sua quâ mensura censenda?* Si totam respicimus, prima pars erat imposta: secunda diuisa in duas, quarum una cessit in nutritionem, altera in fermentationem. Si hæc noua pars est, debuit in tres diuidi portio referuata. Verum tamen etiam denuo fieri potest, ne interitus exoleat. Neque vero duntaxat tertia pars totius residuæ accipi debere videtur, sed & quod hæc tertia sit diuidenda in tres alias, quarum una inferuiat tritioni super mundo lapide; reliquæ paulatim submittantur per modum imbibitionis particularis. Nā infans noster etiam animam accepit, tñ nondū potest multū cibum simul digerere. Ideo particularim est nutriendus, cumque omne nutrimentū debitorum receperit, tunc clauso ventriculo coctio est procuranda per gradus, uti conuenit.

*Aqua fusi
solis.*

Ff 4

vi fig-

ut fieret amalgama, (quod difficulter fiet, si artificium ignoras. Nam qui Pragæ ex auro fecerant hydrargyrum, non potuerunt amalgama consequi.) Hoc duodecuplo argento viuo soluebat, & coagulabat in præcipitatum. Lullius calcem faciebat per argentum viuum & salem ut est *cap. 13*. Hanc imbibebat oleo tartari, & menstruo fœtente soluebat in mercurium. Hunc affundebat amalgamati ex argento & hydrargyro. Totam offam per gradus caloris & colorum præcipitabat in albißimam calcem philosophorum. In hoc ergo conuenit vterque. At videtur in vniuersali desiderari non argenti præcipitatum, sed argentum ipsum: quia *fermentum albi debet esse argentum*; & ut citrinissima calx auri requiritur in opere rubeo, ita hic albißima argenti. Veruntamen manifestum est in calce alba esse *seminariam vim & sulphur argenti*; & videtur in hoc esse compendium, si quis particulare prius elaborauerit. Si autem non incepit à particulari, tunc necesse est argenteam suam naturam calcem assumere, aut scobem, vel folia. Idem est iudicium de argento viuo, & mercurio nostro. Si habes calcem albam viuum, argentum viuum vulgare purgatum lotionis latis erit in amalgamatione fermenti. Si non habes, frustra facis amalgama cum populari hydrargyro, quod non potest soluere auri claustra, sed fumedus est mercurius noster iuxta Azothum. Quod autem Lullius *metretum forte poscit*, perinde est, ac si *phiolam ex vitro robusto & firmo* nominasset. Imponit etiam totam quantitatem simul, & non recludit vas ante finem eodem modo, quo noster autor. Adhibet ignem cinerum, qui est secundi gradus; iam enim materia est fixa & potest eum tolerare, quanquam nondum tota. Ideo & cinerum ignis graduatur ita, ut leui calore motus, seu agitatio, ascensio, & descensio reciproca, procuretur. Hoc cessante aucto igni per quatuor horas color albißimus elicitur. Id acriore calore peragitur, quia motu cessante, certum est, materiam esse fixam, nec metuere pœnas ignis. Est autem intra tertium gradum subsistendum, quia *quartus non argento, sed auro debetur*. Ita perfectus est lapis pro 100. partibus tingendis. Verum adhuc duo restant; vnum est exploratio perfectionis; alterum multiplicatio, seu exaltatio, ut vna pars cadat super mille, &c. vbi Lullius iudicat in prima projectione non statim fieri argentum ex mercurio vulgi, sed medicinam, quæ projectione sui prima vice centum procreat. Verum videamus de illo augmento.

Augmentum.

Capiatur sulphur iam multiplicatum: Deponatur in metreto: Ponatur oleum desuper, quod seruatum fuerat in separatione elementorum, & ponatur vsque sit melle: Post super cineres ponatur ad fusionem dando ignem primi gradus, secundi, & tertii ad albedinem vsque. Tunc frange vas, & inuenies laminam crystallinam albam: de qua pone super laminam calidam; & si fluat sine fumo, proice vnum pondus super mille mercurii de pradicta, & totum conuertetur in argentum. Et si medicina non fuerit fluens, & subtilis; deponere eandem in crucibulo, dando oleo guttatim, quoad fluat ut cera: Et tunc medicina vestra erit perfecta super mille; & poteris multiplicari infinitum. Adhuc Lullius. Sulphur est lapis albus ex fermentatione ortus. Oleum est mercurius noster, ex quo primum ortus est lapis, & qui seruatus fuit huc vsque, cum præpararetur per modum distillationis elementorum. Poni iubetur offa in cineres ad gradum caloris secundum. Iam enim breui confici potest sine metu effugii in isto gradu propter fixitatem. Veruntamen ut supra, ita & hic ignis cinerum est graduandus propter oleum volatile, quod superat in solutione summam fixi. Finis huius graduatæ coctionis est Lapis seu tinctura alba instar laminæ crystallinæ in vitro coacta. Hæc est præparatio. Azothus noster oleum distinctius iubet addere, nempe per modum imbibitionis; & cuiusmodi sit oleum, indicat, dum vocat *aquam suam*, scilicet lapidis nostri, quæ est mercurius noster. Definuit & quantitatem.

Lullius declarat Azothum, & ab eodem declarat.

Lullius vero addit aliquid amplius, nempe perfectionis explorationem, quæ similiter inuenitur apud Arnoldum. Quod autem Lullius dicit, medicinam posse in infinitum multiplicari, id Azotus interpretatur apertius ut habes in litera. Nota lapidem fermentatum à Lullio vocari S V L P H V R, quod vocabulum habebat etiam elixir *capite 8*. Fermentationem appellat multiplicationem, ut & sequens incrementum per repetitionem operationis. Vnde intelligis, augmentationem, & multiplicationem sæpe commutari. Alias multiplicatio singularem sensum habet, & significat instaurationem eius à fermentatione, vbi pro fermento est metallum; pro corpore tinctura; pro spiritu mercurii vulgi: Sed vitare oportet calorem validiorem, alias non fit multiplicatio, sed conuersio. Azothus pondus per tertiam partem aquæ expressit: Sed Lullius finem, cum dicit, ad molliciem addendum esse oleum, nempe ut sit saltæ crassæ instar vel mellis. Nam in imbibendo non spectamus vltimam exiccationem, sed tantum combibitionem. Hanc postea solutio & coagulatio in Hermetico vase sequitur. Laminam calidam, in qua probandus est lapis, alij candefactam ponunt. Debet esse ærea, vel ferrea. Cætera sunt aperta.

Sulphur fermentatum.

Nota bene.

Iohannis Azothi Pars postrema.

De elixyre rubeo ex albo.

SI vis lapidem album conuertere in tincturam Rubedinis ad solificum, sic facito: *℞. lapidem album. Diuide eum in duas partes. Vnam augmenta ad elixyr album, ut dictum est, cum AQUA SVA ALBA* re-servata, & fermento. Sed alteram partem pone in vitrum philosophorum mundum, & sic pone in furnum suum, vbi da ei ignem competentem, donec vi, & potentia digestionis in rubicundissimum conuertatur lapidem, qui apud philosophos dicitur sanguineus, aurum purpureum, Rubinus, Corallus, sulphur rubrum. Colore hoc viso excipe REGEM gaudenter, & si volueris eum in tincturam ALTISSIMI elixyris transformare, tunc fermentato eius partes tres cum parte vna & dimidia auri purissime preparati, ut sit calx subtilissima, & citrinissima, & cum duabus partibus AQUAE SOLIFICAE artificialiter in vnum chaos reduc, connexionem per minima, vsque ad occultum (occultationem) corporis. Impone hoc in suum aluicolum in vaporoso igni, ut digeratur vsque ad finalem completionem,

Nomina lapidis rubri. Fermentatio rubra. Aq. solifica.

tionem, & vt elucescat rubicundissimus lapis. Illum iterum augmentabis de parte sua solifica reservata gradatim modo digestionis ignis fortioris, & procedas augmentando eum de sua parte solifica reservata, iteratim vicibus: quia quanto plus auges, tanto fit melius, & plus tingit, ita vt vna pars eius in primo gradu perfectionis tingat centum partes mercurii abluti in crasibulo positi super ignem, vt ferueat, in aurum optimum, aut Lunam statim in verissimum aurum obrium melius omni naturali. Et possit in reiteratione lapis augeri, vt tingeret mercurium, & Lunam in infinitum. Et si mente comprehendis, habes preciosum thesaurum incomparabile arcanum.

PHILOSOPHI: Lapis noster est lapis trium colorum, **NIGER** in primo, **ALBUS** in medio, **RUBEUS** in ultimo. Alius: Calor agens in humido, primum generat nigredinem; in sicco, operatur albedinem, in albedine citrinitatem. Nam album nihil aliud est, quam nigredinis perfecta ablutio. Ex multo albo collecto per fortiolem ignis digestionem mutatur in citrinum. Videntes albedinem in vase apparere, certi esto: quod **RVBOR** in illa albedine occultus est. Tunc non oportet vas extrahere, sed solum fortiter coquere, quouique Rubeus fiat. Laudetur Deus sublimis naturarum, qui creauit istam naturam, & dedit illi substantiam talem virtutem naturalem, quæ in nullis aliis rebus naturalibus sic reperitur. Notate ergo verba: **Signate mysterium: QVIA HIC** sub paucis scriptis collectus est, & constrictus **TOTIVS ARTIS** Alchymie occultissimus intellectus simplici & plana verborum explicatione sine vlla palliatione: quod **DEO TESTE** in singulis philosophorum libris nihil melius continetur quam ea quæ supra scripta sunt. Ideo **ROGO** quam maxime, ne vlli impio, aut superbo offeras **TANTVM SECRETVM SECRETORVM OMNIVM**, ne forte itam omnipotentis incurras, & tanta sapientia **PORCIS & Tyrannis** non est largienda. Secus si feceris, sit tibi **DEVS** omnipotens contrarius, ne istud opus perficere possis: Quia Dominus cui vult, dat illud, & demit, à quo vult, cui **GLORIA IN SECVLA SECVLORVM. AMEN.**

Finis Iohannis Azoth.

N O T A

Totius arcani complementum habes in vltima hac parte Azoti, exceptis arte faciendi ingressum, projectionis industriam planam, & multiplicationis modo, quæ duo tamen quodammodo attingit, de illo in totum silens. Partes tractationis sunt. 1. Quomodo elixyr album sit conuertendum in rubeum. 2. Quæ sit ratio formationis rubei elixyris. 3. Augmentatio multiplex. 4. Virtus tingendi iuxta gradus augmenti. 5. Projectio paucis tacta. 6. Materie seu subiecta recipientia tincturam & transmutationem. 7. Multiplicationis mysterium paucis tactum. 8. Confirmatio per sententias philosophorum, in quibus tamen occultata est informatio singulis operationibus communis. 9. Gloria Dei, quæ finis primus. 10. Mysterii custodia ab indignis seu signatura & silentium Harpocraticum. 11. Obtestatio de non reuelando. 12. Nomen auctoris.

1. Lapidem album vocat hoc in loco *elixyr commune album* iam duabus operationibus confectum, & de cuius parte aliqua fermentationem, tincturam & medicinam albam docuit facere.

2. Is conuerti iubetur in Solificum, hoc est, tincturam Chrysopæam, cuius vi ex subiecta materia aurum possit fieri.

3. Diuisio autem fit in partes duas siue æquales, siue inæquales pro artificis intentione, & voluntate. Quidam plane non student albo operi, quod argentum longe vilius sit auro, & quod inde non sumi toleat medicina vniuersalis. Quidam student quidem etiam huic, sed fermentant simul vitrumq; in vasis diuersis, vt idem ignis, idemque furnus & opera eadem impendatur, verum vsque ad quartum ignis gradum, quem lapis albus non requirit.

4. Vasa nominantur vitrum philosophorum mundum, & furnus arcanorum, de cuius constructione, vt tantum vaporosum ignem conferat, multi scribere. Expressit formam *Rupescissa*: aliam vitream *Klunradus*: aliam alii repræsentant, delectanturque *Acedia* plerique; sed nos formam nostram ex mente philosophorum *alibi* dedimus. Hoc requiritur, vt operi accommodetur *Athannor*, quocunque sane modo informetur. Debet esse concameratus ad reuerberandum calorem: Debet spiracula, & regimina habere, item aliquâ fenestratus esse ad inspiciendum vitrum, quod in eo medio sic disponi debet, vt conspectui pateat, & vndiqueque admittat calorem. Ideo iocatur in tripode atmillari arcanorum.

5. Ignis *competens* nominatur vaporosus: sed qui nihilominus graduatur generatim & speciatim vsque ad fixitatem, postquam in rubro lapide nullus ignis est magnus: In albo non peruenitur vltra gradum tertium, argumento argenti, quod maiore igne dissipatur, quamquam ignis cineritii, & excoctionis non sit parvus. Sed tunc medicaminibus, & subsidiis defenditur à detrimento.

6. *Elixyr Rubeum Rex vocatur*: Sed nondum viuus, nec diademate insignitus. Vt plenitudinem potentie, & dignitatis obtineat, amplius sudare cogitur.

7. Gaudenter seu cum gaudio est ex vase extrahendus rex, quia spe certus es, mox tincturam confectam iri, eamque breui. Neque enim iam proluxa expectatione est opus.

8. Proportio fermentationis, seu matrimonii est eadem cum fermentatione alba; Nam *elixyr rubei tres partes, calcia aurea finissima pars vna & dimidia*, vt pote subduplum ad elixyr; *mercurii seu aque solificæ dua requiruntur*. Hæc tria concorporanda sunt, vt chaos fiant, rudis, indigestaque moles, in qua nequeas dicere, hoc est aurum, hoc mercurius, hoc elixyr.

9. Deigne vaporoso ante dictum est, quod spiritus calidus tantum debeat ad vitrum peruenire à latere, solum re flexe, & ab imo, non autem flamma, aut recto allapsu, sed ad formam conceptus in vitro matris calore excipientis. Is ignis vsq; ad finem perseverare debet, donec nimirum ebullitio, ascensio, descensio & colorum mutatio celsit, sitq; vnus omnino in toto color. Cum rubedo, & quies appareret, igne intendere valide oportet, vt totum fiat vndiqueque homogeneum. Ideo tunc non amplius vitur

furno

Philos. testia monia.

Album quid.

Nota.

Sine palliatione.

Noli timere; Nemo enim tibi credit.

Et tuus liber inuenies est in loco abie-

ctissimo char-

ta cloacaria inscriptæ.

Finis Azoth.

Rex.

Proportio.

*Fixatio post
fermenta-
tionem.
Inceratio.*

furno arcanorum, sed libera flamma fornacis pneumaticæ. Ita absolutus probandus est num satis sit fixus, aut etiam nimis asper, ut Lullius in albo monuerat, si quidem ringeret tunc volumus. Præstat autem sequens quoque augmentum addere, & tunc explorare iustam fixationem, à qua & ipsum opus nomen FIXATIONIS traxit. Ibi præcipitur de inceratione, si lapis non habet naturam salis fusilis fixi, estque asperior, quam lex requirit.

10. Gradus tincturarum sunt manifesti. *Proiectio* notatur duplex, una super mercurium seu argentum viuum vulgi: altera super argentum. *Hydrargyrum debet in catino feruifieri*, donec scandat & fumer. Tunc proiectur super ipsum determinata quantitas: Tegitur carbone, & acriter sufflatur sole iusti venti. Tandem aurum extrahitur, & examinibus subiicitur mallei, coticulæ, cupellæ, sulphuris, antimonii, Regiæ, Coloritii, &c. Debet esse melius naturali, seu altius tinctum, & nihil, nisi meta tinctura, ita ut si velles ex eo tincturam abstrahere relicto albo corpore, quod fit in naturali, non posses. Ideo Paracellus gloriatur se aurum perduxisse ad caractas 28. & 32. si credere mendaciis assue-to volumus. Vidimus tamen aurum artis inæquali colore, & prout etiam artifex fuit, & laboris industria, materiaque bona, ita graduatur.

11. Quod in laudem Dei tanquam finem primum & principalem confert artem, confirmat aliorum iudicium, qui volunt, *hoc mysterium aut inuenire, aut facere hominem pium*. Est enim admirabile Dei per naturam opus in omni philosophia nihil habens comparandum. Inferius quidem est amore generis humani & redemptione per filium, omnibusque miraculis seu Christi, seu legarorum eius: Veruntamen inueniuntur, qui hoc longe impossibilius esse, & minus credibile statuunt, & affirmare audacter non vereantur, *se ne oculis quidem suis credituros*, sique factum aurum fuerit, variis prestigiis & elusionibus etiam Sathanicis id potius, quam potentiæ naturæ & attis per Deum hominibus manifestatæ acceptum relatueros; quos nos contemnimus, & suæ vesania relinquimus. Noster autem non ab homine aut hominis industria vim istam deducit, sed à Dei munificentia erga genus humanum. Hinc sequuntur fines subordinati, *Dilectio proximi* scilicet ad sanitatem conseruandam, vel si perdita est, restaurandam: Deinde *adiumentum pauperum*, & *ministerium Ecclesiastici*, si processimus vsque ad Chrysopœan. Est & Reipublicæ sua parata utilitas: Sed hominum vitio euenit, ut non sit tutum, istud artificium publice profiteri, & exercere. Deus ergo retrahendo suum bonum magnates egregie punit. Cum enim exemplis certissimis persuasi sciant artem esse veram, perpetua cupiditate eos æstare, & tabescere neque sinit in veros artifices incidere. Falsos autem & sophistas pro poena immittit, ut dum nolunt credere veritati, & compescere appetitum, credant mendaciis, & sic decipiantur. Suspendunt impostores à patibulis. *Quid hoc aliud est, quam suæ stultitiæ monumentum erigere, & publice spectandum proponere?* Cui enim crediderunt Paracelsicis iactatoribus? Cur veros philosophos non auscultant? Qui armatus est philosophia vera, non auditur. Qui aduolitat ex furuis caminis Paracelsitarum, & proicit aurificæ artis ampullas, is primus est in magnatum penetralibus, sed exitus declarat morbum.

12. Bonus Azothus putauit, contra Dei voluntatem esse, si id scriptum in aliorum manus perueniat. Ideo iubet *notare verba, & mysterium signare*. Quia vero id impossibile est cauere, saltem venit impiis & superbis offerri. At ne hoc quidem cauere potuit. Deus inuidus quidem non est, sed solum Solem bonis malisque immittit; imo in hoc mundo improbis saepe maius res diuitias largitur, quam piis: Veruntamen si nostri libri publicentur, ipse scit rationes indignos arcendi. Sicut enim Christi conciones & opera ab audientibus & videntibus quidem percipiebantur, sed interim nec audiebantur, nec videbantur vere; ita agitur & cum mysteriis chymicis. Ille liber Azothi est in angulo quodam bibliothecæ inuentus, textus vilissima opertura, manu scriptus, & plane neglectus: quem etiam si videas, piperi potius, & sulphuri capiendum, ne quid abiecius dicamus, destines, quam lectio-ni, cum sit Thesaurus omnium thesaurorum mundi huius post diuinam sapientiam canonicarum scripturarum, possintque mille amplissimæ bibliothecæ fructu eius comparari. Quidam licet legant, tamen contempnunt, quia falsam putant esse Chrysopœian. Quotus vero quisque est, qui intelligat lecta? Nos dum omni studio hunc artem explanamus, etiam à chymiatris superciliosissimis & Paracelsitis arrogantissimis putamur deridere populari, vel sale loqui, & arbutari ex ore posse fieri lapidem, vel sale. Idem euenit etiam aliis. Adeo vero efficax ille à Deo immixtus error est, ut qui maxime student arti, eam in portentosisimis rebus querant, & aliqui fabulas poeticas admittunt, aliqui Salomonis canticum detorqueant; nonnulli Epistolas Senecæ; & si quid verbulorum respondere videtur opinioni, pro hominum fidem quantopere sibi placent? Interim aspernantur manifestissima. Hoc sub sole infortunium datum est hominibus, ut spreta sapientia vanitatibus occupentur.

Pœna diuina est bonos libros contempni, stultos magni-pendi.

Diuinationes.

1. Azothus noster in opere rubeo requirit aquam solificam, nulla facta mentione Lunificæ in albo. Etiam Lullius duo habet menstrua, vnum pro dissolutione calcis potatæ oleo Tartari; alterum pro dissoluendo lapide, licet vtroque sint res eadem, & ferè eadem pondera, tantumque vtriolum in posteriore excedat. Num ergo vera sunt due aquæ? Nos non putamus, duas esse necessarias. Vna enim est radix vtriusque & elixyr idem commune rubeo & albo, neque quicquam aliud accedit ad mercurium, quam aurum in rubeo, & argentum in albo. Itaque Solificus idem mercurius diceretur, cum ad lapidem aurificum vsurparur; Lunificus, cum ad argentum: vel Solificus, quia facit Solem nostrum sulphureum & ignem; Lunificus, quia nostram Lunam seu album elixyr. Interim autem substantia non differt. Si putas, mercurium ex corpore argenti factum esse Lunificum, ex auri corpore Solificum, nisi confugas ad calcem Lullii, quæ possit esse pro fermento, falleris.

Alia

Alia ratione Solificus, & Lunificus fit, cum per eum extrahuntur essentia auri & argenti, quod ut faciat, in aquam mercurialem, seu menstruum soluens conuersum esse oportet. At tunc non est magni operis. Est & Lunificus, & Solificus in abbreviato, de quo paulo post.

2. Queritur, cur necesse sit ad rubeum opus elixyr commune diuidere, & partem solificam ante fermentationem rubefacere. An non idem album sulphur possit rubro fermento ita immutari, ut forma rubri lapidis perfectionemque accipiat? Eadem aqua tinctura croci fit crocea, cyani carulea: Non opus est mutatione præcedente. Communis materia balbutit ad utrumque, estque omnium formarum determinatarum pariter capax. Verum in hac sequenda est Regula: *Fac vnamquamque speciem cum sua specie, & quodque genus cum suo genere.* Sulphur album propinque est de natura argenti, remotè de natura auri. In fermentatione requiruntur dispositiones propinquæ. Album sulphur æreum est. Huius ergo fermentum similiter est affectum. Rubrum est igneum. Non sunt genera mutanda. Alias perit homogenia.

3. Cur Azothus axiomata philosophica de coloribus distulit in finem operis? Videbantur enim accommodanda suis locis. Loquitur de colorum permutatione, quæ fit in singulis operationibus ad rubrum, & habet generale præceptum, quod licet scientificè præcedat, tamen interpretes etiam potest submittere, tanquam argumentum, quo thesis confirmatur, aut alio modo arguitur. *Tres colores principales* sunt in omni repetitione solifica & ordine naturali: *Niger* est primus, *albus* secundus, *ruber* tertius: quanquam enim inter album perfectum & nigrum intercedat *Iris*, seu cauda pavonis, in qua ignea *Iris* vis sulphuris apparet: tamen non annumeratur coloribus solennibus, uti nec viriditas, & citrinitas. Ordo iste necessarius spectandus est, quia colores coincidunt cum naturalibus materiae dispositionibus, quibus paulatim ab imperfecto procedit, & mutatur in perfectum lapidem: Et ut hæc consecutio naturalis possit seruari, oportet te arte quoque procurare. *Præuentio enim est per se cosa.* *Niger color* est primus, isque in putrefactione à calore modico in humidum dominans agente proficiscitur. Intelligis ergo, te in initio debere calorem exiguum administrare, & operam dare in vnaqualibet repetitione, ut humiditas abundet. Quod si calor foret excessiuus, & siccitas anteuertet humiditatem, nigro colore excluso rubrum, vel album produceres, & opus peruerteres.

Matritas non fit ante tempus legitimum, nec profeceris festinando aucto calore: sed opus corrumpitur. Ideo nec nigredo suo loco mouenda est, nec albedo, nec rubedo; cumque illa sit cum dominio humiditatis sub caloris gradu primo, qui est balnei, seu fimi: albedo cum dominio siccitatis aereæ ex humido nigro emergentis: rubedo cum ignea siccitate ex albedine procedente, ita ut hic sit calor summus, in albedine medius ex secundo in tertium graduatus, patienter hæc sunt expectanda, atque ita etiam arte iuuanda. *Inde & signum capimus legitimum caloris.* Quod autem albedo sequi debeat nigredinem, Azotus probat albedinis definitione. Si enim est *albedo nigredinis ablutio*, fitque processus ex contrario in contrarium: albumque nigro est oppositum ita ut & Aristoteles nigredinem priuatione albi, & contra albedinem priuatione nigri definire auit: *manifestum est, nigredinem antecedere. Idem & generationis motu demonstratur. Nigredo enim quasi corruptio quadam & non ens est: albedo vero generatio & ens:* A non ente, ad ens naturalis est progressus agente calore determinato. *Quæ etiam putrefiunt, humido adhuc abundante ferè nigrescunt.* In opere nostro est putrefactio quædam subordinata coctioni perfecti: Sed unde rubedo? Chymici hanc vltimum colorum esse deprehenderunt in his, quæ ignem vltimum sustinere possunt. *Ignis quidem in sua puritate est albus*, ut videte est in pura flamma & celestibus ignibus: Verum ubi corpulentia & spissitudo cum gradu summo caloris concurrat, rubedo existit, ut in pruna, ferro candente & similibus. Hinc & aurum perustum sanguineum est, & ferrum, & æs, cum cæteris metallicis vltimo coalescunt seu coccina fiunt Tyriæ purpuræ dibaphæ in hæc. Verum hoc cum dispositione naturarum coniunctum est. Intellige ergo in nostro opere ideo succedere rubedinem albedini, quia prædestinatione naturali ita affecta est materia, ut si in albedine calor & siccitas præualeat, inde existat rubedo. Talis autem est noster mercurius, ut vel ex præcipitatione saltem vulgari innotescit. Nihil ergo mirum in putrefactione exortiri nigritiem, in coctione albedinem, & aliatione rubedinem. In nigredine nihil perfecti est. In albedine gradus quidam sunt, perfectissimumque sortitum est argentum. Ideo tunc mercurius ad argenti formam dispositus est, cum perfectam albedinem est nactus: Ad aurum vero, cum perfectam rubedinem. Concluditur ergo, artificem primum apparente nigredine, rectè operari & bona spe esse, si perrexerit leniter, albedinem certo securum, & hac quoque acquisita non posse rubedinem deesse, quia nulla alia industria hæc conciliatur, quam caloris pertinacia. Tunc oportet solum fortiter coquere, quoad rubeus fiat lapis, inquit Azotus noster. Hæc quidem ita se habent in præparatione elixyris usque ad fermentum rubeum (ad album enim non opus est rubedine) Interim cum reiteramus & multiplicamus, quamquam subinde tempore breuiori, non oportet deesse eadem colorum signa usque ad vltimam rubedinem in solifico: albedinem autem vltimam in lunifico. Ideo ad posteriora quoque se extendit de coloribus admonitio.

4. De tinctura rubra asserit Azotus, quod in primo gradu perfectionis tingat 10 o. partes mercurii feruifacii in aurum: aut Lunam statim in verissimum obrizum aurum melius nativo. Queritur, si ne distinctio inter id aurum, quod optimum dicitur ex argento viuo fieri, & alterum, quod ex argento obrizum minerali præstantius: & cur hic adiiciatur S T A T I M. Num ergo ex mercurio non fit statim? Loquitur de prima projectione, qua super argentum viuum facta non statim fit aurum, sed *medicina*, atque etiam tinctura: Et si exaltatus est lapis ad nobilitatem, subtilitatemque vberiore, ut Arnoldus indicat, etiam secunda super hydrargyrum projectio exhibet non metallum, sed adhuc *medicinam*, quæ tum demum ex mercurialibus aurum educit. In argento iam fixitatem suam habente dissimilis ratio est.

Quia

Quia enim id proximè aurum est, ideo & prima statim proiectione lapidis aurifici fit aurum. Mercurius abest longius. Ideo primum sui similitudinem in argento viuo lapis procurat. Imperfecta metalla melius transmutantur per tincturam elaboratissimam. Differentiam autem subiectorum sacre differentem auri bonitatem, non est difficile iudicatu, nisi tinctura sit fortissima.

Abbrenu-
tio.

§. An non potest in compendium contrahi opus? Paracelsus sane veteres irridet, quod tantis ambagibus ad ærarium rubri Leonis contenderint, præsecatque præparationes inuicta quadam concordantia astrorum cum inferioribus, iubens nihil aliud sumere, quam Rubi Leonis sanguinem, & glaucen aquila alba, quæ sunt duo astra chymica, quæ cum terreno argento viuo, & imperfectis sic concordant, ut postquam illa fuerint exaltata, hæc libenter patiantur se immutari, non in tincturam, quod videbatur requirere finis naturaliter agentis, sed in aurum, ex quam tinctura erat orta. Verum quod ad veterum institutum attinet, illi longè diligentius inuestigant naturam rerum, quam ebriolus Paracelsus. Deprehensum est, naturam ex solo argento viuo; cum in id inciderit sulphur analogum, longo annorum spacio gignere aurum. Idem & chymicus arte poterat procurare, modo illud sulphur minetale obtinere, & atti obediens reddere nosset. Compendium autem inuentum est per sulphur ex auro iam maturo reductum; Et ut naturam sequerentur, itidem mercurium præparando dispositum redderunt ad auri sulphur excipiendum: postea per modum fermentandi id sulphur ex auro intulerunt, atque ita consecuti sunt vim quandam naturæ, quæ iam excepta & in subiectum tractabile coacta, ab illis in immensum exaltatur, adeo ut ex mercurio præparato & auro secundo sulphur aurificum merum, validumque fiat, cuius proiectione breuissimo tempore id obtinent artifices, quod in natura vix mille annis creditur nasci. Legitimum hunc esse processum, inde patet, quia naturam ducem sequitur, ut tota artis ratio exigit, farente etiam Aristotele, in naturalibus & artificialibus vasis eandem coctionem fieri posse, nisi quod Dei benignitate ars alicubi vincit naturam, facitque meliora, & elaboratiora. Multi tamen abbreviationes minus operosas sibi arrogant, adeo ut non desint, qui putent, se lapidem mense, septiduo, triduo vel etiam dietim conficere posse, quod nos concedimus his, qui tincturam habent, & sciunt modum multiplicandi. Alias licet etiam statim incipere à coniugio Solis & Luna, veluti cum mercurium in aquilam albam per sublimationem conuertimus, adeo ut iam sit merus spiritus secundus de natura feminea calida humida; deinde hunc per tartarum reductum debita proportionem (vnius ad tria) cum auri tinctura, quam oportet per aquam mercurialem celestem procurare, & non per regiam auri distinctam, coniungimus, ut fiat ossa, vel pasta, quæ & amalgama dicitur. Insuper hanc inclusam phiole obsegnata coquimus industrie per gradus ignis, ut ex nigredine per albedinem in summam rubedinem pergat; tandemque hanc tincturam per mercurium nostrum denuo solvimus, & coagulamus, & si volumus, etiam amplius procedimus reiterando semper in secundam multiplicationem cum nouo auro: consequimur tandem optatum aliquanto compendiosius, nec cogimur primam & secundam operationem in solo mercurio insiliuere. Verum omnes periti tutius iudicant in veterum processu manere donec artifex quam peritissimus euaserit. Cogita, quam facile errare possis, si statim auri tincturam, quæ est ignis validus, cum mercurio nostro committeres. Nam paucis ignis excessu rubedinem omnia nigredine & albedine eliceret, atque ita opus peruerteret.

Omissa ab
Azotho.

6. Quæstio est, cur Azotus non faciat mentionem auri potabilis, quod tamen omnes recentiores volunt ex hoc fundamento procedere, & eadem arte fieri. Idem cum de usu ad metalla transmutanda sæpe disserat, nihil habet de morbis humanis: cumque alii etiam olei faciant mentionem, & gemmarum per lapidem mitem vitri malleabili reddendi, & separationum ex aquis, nihil tale habet Azotus. Arbitramur, ipsum primarium philosophorum scopum respexisse, satisque habuisse summo fine expresso, cetera experientia, & industria cuiusque reliquisse. Interim autem & Lullius in suo apertorio nihil de gemmis & vitro habet. Azotus est Lullii hoc in opere interpret. Sed nec cum nostro ævo plures reperti sint, qui lapidem aurificum habuerint, nullus tamen eum ad morbos humanos legitur, aut auditur adhibuisse. Putamus, causam esse, quod si ad medicinam humanam debeat fieri, omittendus sit scopus metallicus, & non possit idem morbos sanare, & simul metalla transmutare. Quis autem est quin per lapidem aurum quærat? Nos tamen adhortamur studiosos, ut medicinam humanam potius spectent. Illam autem consequentur compendio, si absque longo processu statim mercurium nostrum cum auri calce perfecta & per modum tincturæ præparata iunxerint, & in Hermetico vase secundum artem coagulauerint. Hic est præcipitarius noster medicus in omni morbo sanabili commodus, si solerter dirigatur, id quod per additamenta fieri oportet, si modo directione indiget Catholicum per totum corpus se extendens. Inuenire vero hunc usum est apud Arnoldum & alios nonnullos. In auro-rora surgente, & clangore baccina quatuor virtutes enarrantur. 1. ad morbos humanos. 2. ad metallorum perfectionem. 3. ad lapides in gemmas transmutandos. 4. ad vitrum ductile reddendum. Vide in auri aurifera volumine primo pag. 241. & 541. editionis Basilienfis an. 1593. Oleum qui volet ex tinctura sicca, is id consequetur inceratione repetita. Cogitur autem id oleum in frigore; resoluitur calore, ut solent & alia ex humore vinctuoso, seu butyro argenti viui sublimati. Rubinum preciosissimum si velis, illiqua crystallo per boracem fuso tincturam. Est autem etiam per se Rubinus in sua coagulatione solida. Aurum potabile mysticum per se non fit: Sed oportet per incerationem in olei facilitatem redigere. Huic affunde vini spiritum nobilissimum, seu quintam essentiam. Digere: abstrahere lentissimo calore, assidueque alia procede similiter pluribus vicibus, donec placeat consistentia, quæ in liquorem se diffundat. Aliqui obseruant modum tincturatum.

Medicina
humana ex
lapide.

Oleum tin-
gens.

Aurum po-
tabile mysti-
cum.

7. De Lullianæ clauiculæ cum Azotho in opere rubeo collatione. Ita habet cap. 11. clauicula: Accipe in nomine omnipotentis Dei quatuor uncias de lamina prædicta. Dissolve in aqua servata de lapide. Cum dissoluta fuerit, pone in balneo ad fermentandum per 9. dies: & capias duo pondera de calce nostra rubea, & proice in prædictum vas, & fermentetur per nouem dies. Post desilletur in Alembico in balneo, post super cineres, dando ignem primi gradus, quousque materia fiat nigra: quæ est nostra SECUNDA DISSOLVTIO, & nostra secunda Eclipsis, quam fecit Sol cum Luna, quod est signum vera dissolutionis & coniunctionis masculi cum femella. Post angelum ignem

ignem usque ad secundum gradum ad citrinitatem materia. Deinde fortificetur ignis quarti gradus, donec materia fuerit fusa, sicut cera in colore hyacinthi, & est materia alba, & regalis medicina, qua prompte curat omnes infirmitates corporis agri, & conuertit omne metallum in aurum purum melius naturali. Et nos reddamus gratias Saluatori glorioso, qui in gloria celorum regnat TRINVS & VNVS in eternum & vltra. Hæc Lullius, quem im- possibile est intelligere sine Delio natatore, aut peritia artis. Delius natator nobis est Azotus. Accipe quatuor vncias.) Partem de elixyre albo quotam velis, exempli gratia vncias quatuor. Dissolve.) Antici- patio est, Nondum enim soluitur, sed prius coquitur usque ad rubedinem. Deinde soluitur seu sola, seu etiam calx auri. Ad fermentandum.) non ut iam in balneo fermentetur sine calce auri; sed finis po- sterior indicatur. Per 9. dies.) tamdiu debes in bono igne detinere, donec rubedo fixa emerferit, quod fieri potest critico vel climacterico aliquo termino. Capiat duo pondera.) Azotus dimidium cal- cis ad elixyr sumit. Intellige ergo hic vncias duas, si quatuor fuerint elixyris rubei. Proiice in pradi- dum vas.) Coniunge solutum elixyr cum calce, siue id fiat conterendo, ut Azotus vult, siue alio arti- ficio. Ut fermentetur per 9. dies.) idem tempus cettum pro incerto; sicut & menses philosophorum non sunt determinati semper. Finis autem fermentationis respiciendus est. Post destilletur.) Cum destillatio mystica. dicat post, consecutionem & ordinem indicat. Vnde possumus etiam hanc sententiam nouendii exculpere, antequam calor adhibeatur, debere relinqui sibi misturam, ut penitus subigatur partibus humidis per omnes siccas penetrantibus. Mentio vero alembici & cinerum tota est mystica. Ne- que enim hic adhibetur alembicus, aut localis destillatio; sed ita primus gradus ignis describitur, ut secundus per cineres, quanquam nec aqua, nec cinis sit in Athannore. Sequitur autem statim expli- catio, cum iubet dare ignem primi gradus, quousque materia fiat nigra; nec ab hoc gradu desisten- dum est, donec solutio totaliter est perfecta: tunc secundum gradum paulatim incipimus, & sicci- tatem seu coagulationem procuramus. Interim fit sphaericus seu circularis motus materiae, quo ces- sante secundus gradus plenus administratur, cumque procedit perfecta albedo, tertius, qui conti- nuatur usque ad citrinitatem, & tunc quarto gradu plena rubedo elicitur, idque etiam extra Atha- norem igne violento. Quæ est nostra secunda dissolutio.) Secunda nimirum, quæ coniuncta est cum Ec- lipsi. Prima fiebat in albo lapide, ubi dicitur Eclipsis Luna; Secunda est in rubeo, ubi vocatur Eclipsis Solis, à Luna seu mercurio nostro & elixyre. Quod est signum vera dissolutionis.) Nigredo emergens est signum putrefactionis. Hæc autem interiores multi ligaturas soluit, ut etiam notum est phycis. Quamvis ergo etiam videatur solutio esse in amalgamatione: tamen vera non est. Eadem opponitur solutionibus quoque corrosiuis, quæ non sunt in mercurium, seu primam materiam, sed in puluerem & calcem. Nota ergo, quod necesse sit nostrum mercurium ex naturali argento viuo extractum esse: nam talem solutionem nullius naturalis prestare potest. Et coniunctionis masculi & femina.) Nempe spermatica. Non enim est coniunctio vera, cum aurum hydrargyro copulatur & cum eo subigitur, quia separari potest, nec hæret.

Vera coniunctio est duorum seminum confusione, & fermentatione mutua sic vnitorum, ut plane sit vnum homogeneous inseparabile. Masculus dicitur semen ex auro extractum per nostrum mercurium; femina vero elixyr resolutum per eundem, qui etiam cognatus virilque vtraque sic miscet & continet, ut omnino sint vnus, eiusdem naturæ, & in vnum fructum contendant. Auge ignem usque ad secundum gradum ad citrinitatem materia.) Distortus textus est. Nam ignis moderatus durare de- bet usque ad quietem materiae; & tunc gradus secundus procuratur usque ad euidenem albedi- nem, à qua gradus tertius usque ad citrinitatem sequitur. Est autem citrinitas principium rubedinis, quasi diluta rubedo, seu mistura ex albedine murata, & pauca rubedine, quæ porro vi ignis exptimi- tur gradu vltimo. Non tingit lapis, nisi tingatur prius. Donec materia fuerit fusa sicut cera.) præfactus est textus. Quarto gradu obtrinetur summa rubedo, quæ hyacintho comparati non potest siue fla- vum intelligas, siue dilutæ violæ. Carbunculo, rubino, pytopo, sanguini, cinabari puniceo, croco spillo, &c. æquiparatur color, & consistentia. Inceratio, per quam lapis fermentatus fit fusilis, ut ce- ra, vel sal fusile, est noui operis. Nam cum iam fermentatio est perfecta, terra nostra rubea benedicta imbibitur oleo nostro inceratio, hoc est, mercurio olei consistentiam habente, & digeritur per vices, ut so- let fieri in imbibitionibus, donec super lamina candente liquecat ceræ instar, aut halinitri fixi. Ibi simul figitur, ut fluxus fiat sine fumo. Apparet hinc, quantæ tenebræ sint in Lulliana clauicula, licet titulus promittat apertionem, & manifestam declarationem omnium, quæ Alchymia continentur. Sic beneficio Azoti nostri Lullium aperte loquentem auscultare possumus. In recapitulatione ad- dit, si de lapide fluente fixo, & fundente vnum pondus proiciatur super 1000. mercurii vulgi, mutari in aurum finissimum. Sed nobis succurrat illud Azoti NON STATIM. Nam primis proiectionibus, ut & Ar- noldas indicat, non fit metallum ex argento viuo, sed medicina. Sunt autem & alia memorabilia in anacephalæosi Lulliana. 1. Testatur de veritate magisterii, quia viderit, retigerit manibus, & fecerit: quæ veritas ar- est testificatio etiam Gebri & aliorum plurimorum, de quibus alibi. 2. Iubet lapidem philosophi- cum subtiliare ingenio natura, & artis. Neque enim verum est, quod osores magistris tribuunt, eos sci- licet promittere lapidem solius ingenii & artis viribus. Ars est natura ministra, quam ita promouet, ut longe altiorum gradum consequatur, quam poterat vi naturæ solius in mineris terræ. 3. Lapis in ar- gentum viuum debet reduci. Hoc quidem ipse in particulari de auro & argento ostendit; sed oc- cultior est sensus. Lapis hic, ex quo argentum viuum nostrum est, initio nihil est aliud, quam argen- tum viuum de minera, per salem & vitriolum in crystallinum lapidem redactum. Hoc est vnum. Deinde iste mercurius solutione, & coagulatione secundo fit lapis, licet non lapidea consistentia. Hinc reuocatur in mercurium per mercurium, & pro rubro opere corpori rubro iungitur, pro albo argento: qualis coniunctio etiam in particulari fit pro medicina multiplicabili, ut dictum est; sed hic alia ratio est, aliudque consilium. Quod si tamen velis per particulare procedere, iubet Lullius de-

quo materiam (albam vel rubeam) in mercurium per aquam mercurialem solvere, ut ex fixo fiat volatile addito fermento, quod animam infert corpori. Mistura decoquitur per gradus usque ad pulverem album, seu lapidem album in albo opere, qui pulvis ex volatili fixus est redditus, iterumque solutione volaticus factus figitur pari processu. 4. Multiplicatur ingenio artis & naturae reiterationibus crebris solutionum, & coagulationum, semper attendendo, ut cum aqua coquatur, donec maneat omnia in examine ignis fluentia, ut cera sine fumo. 5. *Aqua prima solutionis sumenda est* (inquit) intellige, si ad rubrum progredieris. Aqua illa vel coagulata est, vel soluta. Si coagulata, elixyr rubrum cape: Hoc soluitur mercurio nostro primo, ut omnia sint coessentialia. 6. *Solutione facta addatur aliquod citrinum*, hoc est, aurum. Azotus noster hoc matrimonium satis dilucide expedit. Iungendum utrumque solutum est, ut fiat communis offa undiqueque homogenea. 7. *Per modum coniunctionis cum destillatione totius animae*. Intellige coniunctionem feminalem, de qua supra in putrefactione. Tota vero anima destillari dicitur modificata, pro decoqui & perfici per gradus ignis ita, ut quasi tota anima ex alembico extracta videatur, hoc est, tota pasta vim animae tingentis consequatur. Nam cum absolutus est lapis ruber, *totus est anima*, seu tinctura, & nihil habet à se dissentaneum. 8. In illa destillatione, seu decoctione quatuor gradus ignis ordine sibi succedunt, cum in lapide albo tantum tres essent. 9. Repetit de *Hyacintho*. (a) Si gemmam intelligimus, non respondet color, nisi Lullius rubram aliquam sic appelleret. Virgilius florem ferrugineum vocat, sed is ad cartuleum inclinatur: Alias purpureus est, verum & hic non omnino ruber, sed violaceus, & veluti amethystinus. Est tamen & rubra purpurea, ut Tyria cocco tincta, quae adeo spissa fiebat, ut sanguinis concreti instar aspiceretur, sed cum fulgore. In 10. *Metamorph.* apud Ovidium est de pueri Hyacinthi disco occisi cruore in florem cognominem mutato. Flos iste Tyrio ostro nitentior dicitur à Poeta, & purpureus, forma lilii. Unde intelligimus asphodelum sanguineum, vel lilium cruentum, aut hemerocallia accipienda esse. Huc ergo respexerit Lullius in suo hyacintho, qui fingitur etiam ex Aiace sanguine prodiisse 11. *Metamorph.* Atque hactenus de Azotha & Lullio, primaque monade Heptadis nostrae.

(a) Nobilis Anselmus lib. 2. de lap. cap. 30. primariam hyacinthum scribit esse cocci, vel miniatum, aut sanguinis admodum bibulsi colore, ita ut instar ignis rutilaret, proxime granatis Bohemicis, nisi quod diluor sit: secundam flavescere rubedine croci: tertiam succini flavi instar esse: quartam albi pellucens succini. Plinii hyacinthum amethysti annumerari, & c. Lullius itaque de prima sensit.

D. O. M. A.

HEPTADIS HERMETICÆ MONAS SECUNDA,

NICOLAI MELCHIORIS CIBINENSIS
Transsylvani ad Ladislaum Hungariae & Bohemiae Regem.

PRORSUS IT ille Nicolaus Lapidis sui descriptionem in forma Missae adhibitis contra 11. præceptum sacrosanctis mysteriis, quo modo Paracelsici & monachi solent miscere secularia spiritualibus, & sanctissima, adorandaque mysteria furnulis suis fuscari, & atro fumo inquinare. Nos omittis profanationibus diuinorum officiorum, naturae, & artis vocabulis terrenam hanc sapientiam ex suo autore reponemus. Ita est in editione Barnaudi:

Fundamentum artis est corporum solutio, quae NON IN AQVAM NVBIS; sed in AQVAM MERCVRIALEM resoluenda sunt, ex qua generatur verus Lapis philosophorum.

Introitus: Vitrioli, & salis nitri aequales partes: dans solutionis testimonium.

Surge Aquila, & veni auster. Perfla hortum meum, & fluent aromata illius.

Descendit sicut pluuia in vellus.

Felix conditor terrae, niue albius, suauitate dulcior fragrans in fundo vasis instar balsami: Salutaris medicina hominum, quae curas in breui morula omnem corporis languorem, & das longe vitæ terminum: naturam humanam renouas, paupertatem fugas, diuitias tribuis, tristitiam compescis, & vitam incolumem asseruas.

Testamentum
artis.

Testamentum artis, in quo TOTA ARS chymica tropicis verbis occultatur. Iubar cæli speciosum, mundi lumen radiosum: Hic cum Luna copularis: Fit copula martialis, mercuriisque coniunctio. Ex his TRIBVS maxime per fluminis alueolum nascitur ille gigas fortis, quem quarunt millia mille: artu magisterio ipsis solutis non in aquam nubis: Ea enim nostrum nunquam emendatur Gummi: Sed in aquam mercurialem resolutionis. Hoc gummi nostrum benedictum per se solutum iam nomen habet philosophorum spermatis.

Tunc.

Nunc, nunc petit copulari, virginis sponsa desponsari, eamque in balneo impragnare per ignis temperantiam. Sed non repente virgo impragnatur, nisi amplexibus crebris osculum ei tribuatur. Tunc in matrice concipitur, & sic felix fetus procreatur, hocque naturæ ordine. Tum in fundo vasis apparet athiopis fortis, combustus, calcinatus, colore discoloratus, & penitus mortuus, vita carens. Iam rogat in humari, & suo humore subrigari, atque suaviter calcinari, donec ex ignis fortitudine appareat candidissimus. Sed sæpe prius sumit potum, quod ad æthera scandit totum, nari, cum per se sit iam bene locum in ignis perseverantia. Nunc demum efficitur gratum, proprio sudore renatum, reddi- curque corpus ablutum prius obtenebratum. En mirabilis athiopis regeneratio, seu renouatio. Hinc vendicat sibi nomen novum per regenerationis lauacrum, quod philosophi appellant SVLPHVR NATVRÆ, & eorum filium, qui est LAPIS PHILOSOPHORVM: sed obtenebratio fatuorum, qui per philosophiæ naturalis ignorantiam de- cepti sunt, per variam ignis repugnantiam. Ecce res est vna, radix vna, essentia vna, cui nihil extraneum apponi- tur: Sed tantum superfluum remouetur per artis magisterium. Demum affectat confortari, à sua naturâ fermen- tari, humore suo subrigari, & temperatè destillari, postquam satius biberit. Et tunc incipit regnare, & contra vim ignis pugnare, vulgare in cælum sublimari, & diademate coronari. Postea omnes inimicos suos, & rebelles proster- nit, & suo imperio subicit. Hic est thesaurus thesaurorum, summa medicina philosophorum, cælestis secretum an- tiquorum. Beatus, qui hoc inuenerit. Qui vidit talia manifestè scribit, & loquitur, & scio, quod verum est testimo- nium eius. Sit Deus benedictus in secula seculorum per Iesum Christum Dom. nost. Amen.

Diuinationes.

1. Autor asserit, se tropicis verbis totam artem chemicam testamento suo occultasse. Videtur ergo, nihil planè & simpliciter dicere voluisse. Verum nonnulla sunt satis aperta. 2. Inter causas efficientes primam & principalem ponit Deum, quem & sollicitè inuocat: Deinde artem, quæ constat præceptis, vsu & experientia comprobatis, ratione inuentis. Naturam quoque aliquando appellat, cum album elixyr sulphur naturæ dicit, & sapè eandem statuit, dum ait rem esse vnā, cui nihil extraneum apponitur, sed tantum superfluum remouetur per artis magisterium. Si ars tantum abundantiā tollit, cetera sunt naturæ.
3. Finem refert ad gloriam Dei, medicinam morborum diuitias, & auxilia contra Turcam. 4. Forma comprehenditur nomine Aqua mercurialis, lapidis spermatis, athiopis nigri, abluti corporis candidissimi, & aliis, pro variis materiæ dispositionibus. 5. Materiam primam elicimus ex his: Res vna, radix vna, essentia vna, sine extraneo, cui superflua demuntur arte. Quis dubitet esse mercurium ex naturæ mineris? Requiritur aqua mercurialis. At hæc non est aliunde. Nominantur corpora, quorum solutio sit fundamentum artis. Si hæc in aqua mercurialem soluuntur, mercurialia esse debent. Hæc enim aqua est, ex qua generatur verus lapis philosophorum. 6. Nominat quidem & vitriolum & halinitrum. Sed in his nihil est, de quo aqua mercurialis metallica prodeat. Aquam nobis ex eis elicimus: at non mercurialem metallicam (Terminus, mercurialis, hæc non accipitur de principio, quod est aquolus liquor, sed de argenti viui aqua) 7. Adiunctia vero artificem sunt, vt possit superfluum demere, idque per modum sublimationis, quem pridem professus est Geber. 8. Sumatur ergo argentum viuum, vitriolum, & halinitrum, fiatque sublimatum. Sed quale? Aquila. Ita enim in Graduali cantat: surge Aquila. Aquila alba philosophorum est spirituale & crystallinum sublimatum, cuius Glutien est vera aqua mercurialis. 9. Num sublimatum per se est adhibendum? Non. Sic enim in artem veniret a liquid peregrinum. 10. Quomodo ergo? Soluatur in aquam mercurialem ope austri, seu destillationis descensoria, aut deliquit in calido humido fimo, vel analogo. Auster enim calidus humidus est, vt eo resolui possit aquila. Flante per hortum nostrum austro, aromata fluere dicuntur, quæ est resolutionis per calorem humidum allegoria. Aromata sunt medicinæ confortantes, pro his est medicina lapidis nostri ex auro & mercurio. 11. Cuiusmodi tunc est? Destillat sicut pluuia, vel guttæ super terram: quibus verbis liquor destillans iudicatur, quod potest intelligi de destillatione per deliquium: alias descensoria per ignem circularem proponitur. Ita soluitur aquila nostra in liquorem, sicut & per retortam in virtuosum humorem. 12. Crystallinus ille mercurius conditor terræ dicitur. Ex eius enim liquore Terra nostra exit. Describitur, quod sit candidior niue: Et tale sublimatum requiritur. Fit quidem infra mentio etiam lapidis albi: Sed contextus hic non de lapide facto loquitur. Dulcior suauitate vocatur, quia amissa acrimonia dulcedinem vitriolatam induit. In fundo vasis, vt balsamum fragrat, leui olet balsameum quid, quale etiam ex vitriolo exit. Liquor ex sublimato reductus iucundum spirat, & dicitur in fundo vasis esse. Nam huc destillauit ex resolutio lapidei sublimato. Dicitur paulo post etiam fons sublimis, ex quo scaturiat vera aqua vitæ vt sit salutatis medicina, qua breui sanantur morbi. 13. Ex aqua vitæ hæc, vel mercuriali verus lapis philosophorum gignitur. Hæc sunt, quæ ad materiam spectant. Ea vero est prima: ad quam postea in elixyr redactam adhuc assumitur cæli iubar, seu Sol vel aurum, vt infra.
14. Materia quo modo elaboratur? Finis hic primum spectandus est. Debet fieri lapis philosophorum verus, vt est in initio. Eius condiciones sunt Regnare, contra vim ignis pugnare, in cælum sublimari, diademate coronari, inimicos subiicere, morbos pellere cum tristitia & paupertate. Omnia concurrunt in tinctura rubea. Neque enim facile fiunt coronæ argenteæ, neque in argentifico lapide tantum est: Imo ne solet quidem ad medicandum morbis omnibus breui spacio commendari. Intelligimus ergo Lapidem solificum institui. 15. Quo vero modo? Gummi nostrum benedictum per se solui debet, vt sit sperma philosophorum. Soluitur autem in suo vase per putrefactionem nostram, fitque sudor spermaticus, qui appetitu naturali fertur ad comprehensionem seminatæ virtutis. Dicitur virgo. Est enim mercurius virginæus, qui in nullo opere fuit, nec villo alieno metallo adulteratus. Hæc impræ-

gnatur. A quo? A suo sulphure; quod secum habet inuisibiliter. Vbi? In balneo: hoc est gradu ignis moderato, qualis est balnei temperati. Iste est *lectulus primus continens ignis temperantiam*, ut ait monachus. *Copulatio, & desponsatio* dicitur illa partium fixarum & volutarum unio.

Impregnationis tempus.

16. Num statim fit impregnatio? Non, sed oportet intercedere crebra oscula & amplexus, hoc est, non fit unio sulphuris & mercurii volatilium & fixorum nisi per frequentem ascensum, & descensum, quo fit, ut depluens liquor saepe in fundo manentem partem attingat, & eam quasi osculetur, & in amplexus trahat. Iste est motus circularis in sua sphaera, seu rotundo vitro Hermetice clauto. Quidam vices semel dicunt ascensum & descensum peragi. Ita fit conceptus in matrice & gignitur foetus, hoc est, supera inferis conciliantur, & cum illis inseparabiliter unita quiescunt, sicut conceptus in sua matrice, postquam semina commissa iam agitati, & ebullire desierunt.

Exigredio prima. Operatio 2. de albatio.

17. *Natura* uero esse dicitur. Nam naturaliter ex semine fit conceptus, ex conceptu foetus.

18. Quid fit, cum iam pax data est materiae? Calore operante in humidum nascitur *Aethiops speciei calcis seu terre combustae*, quae etiam mortua dicitur. Haecenus prima operatio. Sequitur secunda.

19. Quomodo tractandus est ille aethiops combustus? *Debet inhumari, & suo humore irrigari*: hoc est, recondi in suo vase; & potari aqua propria, quae est mercurius ille ipse, ex quo primum prodit. Imbibitio fit pluribus vicibus particulatim, donec ordine biberit iustam copiam, semper interiectis exiccationibus. Ideo dicit monachus: *Sape sapis potum*.

Elixiris albi nomina honoraria.

20. Quid postea faciendum? Includitur arctissime, ne possit respirare, & paulatim igni administrato coquitur, donec ex nigro albescat, & ex volatilis figatur, euadatque calx alba fixa, quae forti igni demum usita fit candidissima, & aetheream nobilitatem adipiscitur. Hinc dicitur *effici gratius ille aethiops, seu speciosus, & amabilis*, postquam est renatus, seu reuiuificatus proprio sudore; hoc est, mercurio, & ablatus omni obreñebratione ablata, quae mira est renouatio, qua etiam nouum nomen acquirit, & dicitur *SULPHUR NATVRÆ* (alias sulphuralbum, arsenicum album, elixyr aeternum, &c.) *Filius sapientum Lapis philosophorum*, obreñebratio fatuorum, qui ignem non possunt industriae accommodare. Nota uero, nondum perfecte obtinere titulum lapidis, nisi auctor implicauit lapidis albi sensum. Haecenus operatio secunda.

21. Debilitatus nihilominus est tam longis ignibus, solutione, coagulatione, ascensu, descensu, imbibitione, calcinatione. Ergo, inquit auctor, *affectat confortari, & fermentari à sua natura*, seu à corpore perfecto, quod ex eadem radice prodit, ex qua albus iste lapis. Nihil enim peregrini accedere debet, sed esse una radix, & una essentia.

Coniugium & fermentatio.

23. Quae est ratio istius fermentationis? *Assumitur coeli iubar radiosum*, id est, Sol, seu aurum purissimum: Deinde Luna, quae est, *mercurius noster* iam in elixyr candidissimum conuersus. Haec duo coniunguntur mediante aqua nostra seu mercurio, fitque *copula marialis*, ignea, sulphurea, arcana, quali Mars ueneri copulatus est. Haec tria per *sturninū aluum* coeunt, hoc est, per formam humoris, seu liquoris spermatici, qui vocatur aqua, non nubes, sed mercurialis, Mercurius duplex, duplex sperma, sicut animalium semina constituunt corpus geniturae in matrice. Inde nascitur *Gigas ille noster*, Lapis scilicet solifusus fortior omni metallo.

24. Quid praeterea? Idem est processus in fermentatione, qui in praecedentibus operationibus. Postquam ergo iam coagulatus est lapis, imbibitur & iaceratur, donec fixus sit, & in lamina candente fluat sine fumo, ut cera. Satis debet bibere. Deinde in clauso Hermetice vase coqui usque ad summam perfectionem, qua acquisita REX est actu, qui resistit igni, & argentum viuum, omniaque caetera metalla in aurum optimum conuertit. *Est thesaurus thesaurorum*. Omnia ista auctor confirmat sua experientia. Desunt autem multa: Sed

quae ex aliis supplebis. Haecenus

Monas Secunda.

Deo Gloria.

D.O.M.A.

D. O. M. A.

HEPTADIS HERMETICÆ
MONASTERTIA,PROCESSVS PRIMVS NICOLAI BAR-
naudi intra Cymbali aurei Sympegma ab Anshelmo a Booth inuentus.

HISTORIA summa est, Nicolaum Barnaudum, Guilielmi Vrsini à Rosis in Bohemia Medicum, amicitiam contraxisse cum Anshelmo à Boodt Medico Belga, & ab hoc accepisse processum Lapidis philosophici, quem inuenerat appositum confractis Cymbali aurei in pelle arietina descripti tabulis cum puluisculo, quo veritas descripti artificii comprobaretur. Comprobata quidem fuit vera transmutatio argenti viui in aurum purissimum iuxta assertionem: Sed cum postea cum Anshelmus, cum alii ex descripto puluerem aurificum vellent concinnare, non potuerunt, utpote sequentes literalis sensus tenorem, à quo absterrent filios doctrinæ philosophi. Ne vero omnino periret, & gratia Dei cæteris, qui forte felicius in ea re sint verlaturi, subduceretur, in publicum cum bona sui fama & memoria præclara processum dedit: qui est huiusmodi:

Recipe auri obriuias duas: Mercurii magno artis studio elaborati decuplum. Misce, & vulcano languido dissalua, dum mercurius expiret, aurique impositi pondus maneat, in atrum puluerem redactum: qui tamen liquidus possit in antiquam auri naturam conuerti. Ex hoc puluere mercurium igne vaporari, aquam continentis, elice, dum puluis in calcem niueam deuergat. Hanc septies aqua visperge, qua toties expiratione inde prolecta sit, & omni cura elabora, ut hac impulsione & excursionem crebra sese extenuent, & ab omni sorde, & fece euadant purissima, vimque recipiant superiorum, & inferiorum, descendendo in terram, & rursus ascendendo, ut in Hermetis smaragdinata tabula legitur. Hæc aqua est Azoth, spiritus viuens. Terra est fermentum: Aqua est mas: Terra, vel calx femina, quorum complexu nascitur infans Lapis. Sed non quouis tempore concepit mulier: Verum tum demum, cum vterus à natura conceptui præparatus est. Proinde calcem purificatam seu Solem philosophorum obturato vase putrefac, seu reconde ad digerendum 40. diebus, dum in humorem album, & crassum liquecat. In hunc iustum diuerum interuallu aquam sensim infunde. Hæc est maris & femina coniunctio, qua mirum in modum vhiuntur, & femina matris amore tota fundatur (ut femina matris amore tota perfundatur) Hæc est solutio. Relinque, donec rursus suas vires recuperet. Tunc iterum coeat, idque toties, donec calx omnem suam aquam ebiberit. Tunc vterus clausus sit, ne quid expiret. Nam rû infans concreuit, & ex illa frequenti coagulatione & solutione Lapis concreuit. Qui colores fiant omnes explicat philosophi. Hæc vera esse HIC PVLVIS ostendit. Hunc pone super mercurium in nouo tigillo, ut tamen mercurius aerem habeat. Ad drachmas duas pone duodecimam grani partem. Da sortem ignem. Postea adde boracem. Habebis drachmam vnam auri. Si multiplicationem scis, non opus habebis lapide. Inuenies apud me integrum processum, si felix es, cum omnibus suis circumstantiis: quamuis iste sufficiat, si diligens es. Nihil enim deest. Vale: & ab hoc infelix es, si abstraharis.

Matrimonium.
Imbibitio.

Proiectio.

Diuinatio.

1. Analysis huius processus est, quod primo nominetur materia, quæ est duplex, aurum, & mercurius, ex quibus postea fiunt calx, aqua, Azoth, spiritus, Lapis, tinctura, tandemque per projectionem aurum, ut ex auro in aurum se conuertat rota. Secundo operationes sex nominantur partim, partim opere exprimuntur, si excipias præparationem mercurii, quæ supponitur. Prima operatio fit in mercurio tantum (a) cuius finis est ater puluis. Secunda in eodem, sed cum imbibitione ad abluendam nigredinem, eamque mutandam in albedinem, ut fiat calx alba, sed quæ postea in Solem philosophorum, hoc est, calcem rubeam est vertenda. Hic prima circulatio, & sphaerarum perambulatio habetur. Tertia operatio est coniunctio matrimonialis, ubi sunt tria, mas, femina, fermentum, seu aqua, calx, terra. Finis huius est lapis rubeus, sed nondum fixus ad debitum, atque ita apparatus ut tingere possit. Succedit ergo operatio quarta, quam alii vocant fixationem: Sed noster processus imbibitione & circulari per sphaeras discursu describit. Imbibitionis finis est, dum aqua omnis debita sit assumpta: circulationis, donec coloribus omnibus conspectis concreuit lapis, qui specie pulueris rubri in usum veniat. Quinta operatio est projectio, quæ aperte describitur: Sexta multiplicatio, quæ tacetur, qua tamen cognita non opus est lapidis ab initio repetitione. Tandem hæc adeo certa esse dicuntur, ut puluere comprobentur, & infelix perhibetur quisquis se patitur ab isto processu abstrahi, quem tamen licet omnia contineat necessaria, abbreviatum esse indicat, dum facit mentionem descriptionis alius, quem integrum vocat, qui proculdubio surreptus est hæredi, aut incuria petiit. Sanè Belgæ ab antiquo fuerunt studiosi huius artis, ut & Angli, & Scoti. Plures itaque sunt, quorum scriptis hodie licet proficere Tyroni. Verum nec Dani, Germani, Galli, Italique sunt contemnendi, si qui aliquid chymiae tribuunt, & non toti à mera solaque Hippocratis, Galeni, Auicennæ, &c. litera dependent, cæteris omnibus exploris, quod cum solenne sit publicis Medicis, efficitur, ut ars chymica hæreat in ceno-

Chrysopoea à
Medicis neg-
lecta cum
summis me-
dicinis inter
monachos
ferè solos
Sige.

biis inter monachorum manus, vixque sint alii, quam monachi, quieam studiosissime excoluerunt, ex quorum numero sunt Thomas de Aquino, Albertus Magnus, Basilus Valentinus, Lullius, iohannes de Rupescissa, Greuerus & alii multi. Nostri in locis eam sibi arrogant Paracelsi, sed qui nihil minus sciunt, & præstare possunt. Ideo mortibus miserorum & furtis imposturisque infames plerique aut exulant, aut suis penis iudiciorum vim declarant, aut contemnuntur à sapientibus. Sed aggrediamur processum ipsum.

Obrium aurum.

2. *Recipe auri obrium vncias duas.* Materie pars in Chrysopœa est aurum finissimum, ex minetis tractum, non fabrilis, aut mistum. Intelligimus statim institui non particulare, sed *vniversale*, non opus album argentificum, sed *rubrum aurificum*. Neque enim opus est aurum ad album. Naturale vero aurum intelligi & non artificiale vel sophisticum, idque optimæ notæ, vox *obrium* indicat. Ita enim appellatur purissimum & præstantissimum, quale Moyses inuenit in Heulath vbi Philon amnis, leu Indus, tradit; & quod alibi vocatur ophirium (vnde nata creditur vox *obrium*) aut Paruaim, non Peruanum, sed collectitum ex nauigationibus Salomonis, & vestigalibus, donariis, manubiisque Dauidis. Id autem statim suum erat, vti etiam hodie in littoribus orientalibus, & insulis inuenitur, & chrysoplysi colligitur. *Arabicum* quidam vocant. Nos & *Hispanicum*, & *Vngaricum* *Aprium* purum assumere possumus. Requiritur eius *uncia duas*, nempe pro libitu, non pro necessitate, & exempli duntaxat causa. Alias artem etiam in *uncia* experiri possumus. Vnde prepositio XII. Turba præmissa inquit: *Quicquid excedit valorem vncie vnus auri puri, non est de intentione maioris ordinis. Quindecim grana fermenti sunt idonea pro opere maioris ordinis, &c.*

Auri quantitas ad lapidem.

3. *Mercurii magno artu studio parati decuplum.* Mercurium vocat, vt intelligas, non vulgi hydrargyrum sumi debere, sed *philosophorum argentum viuum*. Id autem cum assumitur ex naturæ purissimis, & auro affinis minetis, imparatum est. Ideo iubetur præparari, vt viuus sit noster mercurius. Præparatio non est leuiscula per salem & acetum ablutio, neque etiam ex calce destillatio, sed talis, tamq; exacta, vt *abiecto binario maneat vnitas*, atq; adeo *monas hieroglyphica* *Londinatis*: hoc est, vt terrestri parte nimis ignaua & inepta, deinde etiam humiditate elementari superflua separatis, *media substantia* extrahatur, quæ respondet Alto mercurio, estq; celestis & spiritualis. Vocant primæ materie corpus, & *semen mercuriale*, quod ex se aliū mercurium genere possit, vel saltem, quod *semen mercuriale ex mercurio concretu, auro & argento, queat assumere*, cumq; in materiam primam redactum est, etiam *aurum & argentum in primam materiam conuertere*. In processu deinceps mutabit nomina, & dicetur A-

Mercurii præparatio.

Argenti viui boni exploratio.

QVA, AZOTH, SPIRITVS VIVENS, MAS (quanquam aliene) Præparatur primum ablutione per aquam & salem, tum expressione per pellem, aut spissum pannum, si quidem idoneum argentum viuum fuerit repertum, quod explorandum est destillatione. *Si enim purum à fundo eluatur, & nullarelinquit feces plumbeas, vel similes, bonum est.* Alias repudiatur. Quidam portione nem saltem in trulla distillare sinunt super prunis, & ex residuis fecibus iudicant de bonitate. Hic labor potest omitti, si ex cinabari artificiali extractum sumas (Extrahitur facile per retortâ cinabari mista cum silicis puluere, vel argilla & grumis laterum, aut panis crusta, &c.) vel si probarum ex India, Hispania, Vngaria &c. habere potes. Verum hoc non sufficit. Arripenda igitur est *sublimatio* Gebri, Arnoldi, Lullii (in lib. de mercurio) Azothi, &c. de qua alibi copiose. *Spirituale sublimatum & crystallinum*, quod purissime sine fecibus ascendit, aliqui soluant aqua celesti fixatoria, mox abstracta aqua sublimant spiritus siccos, vnde valde purus & spiritualis emergit. Sed pars eius figitur, & in imo manet præcipitati specie. Non est nimis subuliandum. Si habes purissimâ eius essentiam terrefreitate, & humiditate superflua absumpta, satis est. Hic est lapis in vertice montium natus cuius scaturigine viuunt philosophi. Apud Ouidium est *Acis* laxo Polyphemi percussus, & in flumen mutatus: Est *Agria*, quæ in lacrymas & fontem liquitur: *Arethusa* quoq; in fontem mutata huc traducitur, & *Bibla*, item *Cyane*. Imo *Proius* & *Vertumnus* in flumina conuersi. Fit ista conuersio destillatione descensoria per tartarum & fatinam, quod est *secretum secretorum*. Potest tamē etiam per retortam institui, vt prodeat non argenti viuum in sua specie, sed *liquor vnctuosus, qui possit mutari in aquam limpida*, & claram sola digestionē vaporola balnei. Magnæ hoc est operæ, & nequitiam opus malierum, & lusus puerorum. Ideo est in processu *magno artu* (non inertiæ & temeritatis) studio (non negligentia, & perfusctotie) elaborati, vt *laborandū esse* intelligas Deus enim hominibus bona sua vendit labore. Hic refutantur illi quibus persuasum est alienis inueniri materiam, quæ nulla preparationis molestia constet. At laborandum. Hi quoque redarguuntur, qui arte efficiendam materiam putant. Quod elaboratur, iam existit, & accipit vitæ naturalem suam perfectionem aliquas dignitates, & aptitudines, per quas ad vltimū sit habile.

13. Metam.

15. Metam.

5. Metam.

Mercurius

noster est o-

pus natura

& artificiosi

laboris.

Podus mer-

curii ad lapi-

dem: Si tota

quantitas

esset vncia

12. Et hac so-

la maneret

citra augmē-

tum, Sono

grano tin-

ctura 12.

drachmas

auri praben-

te, tandem

existerent ex

libra tinctura

ra super ar-

gentum vi-

uum 89120.

drachma.

Quid spera-

dum ex aug-

mento. Iam

12. dua vnc-

ia existunt

ex auri dua-

bua & 20.

mer viui.

Fieri sine

augmento

126710.

drachma au-

ri optimi.

4. *DECV PLO.* Vncie viginti forent, ad quas cogita, quantum argenti viui mineralis, & sublimati requirantur. Neq; enim crudum argentum viuum postulat, sed elaboratum; Et quod tamen sit mercurius, hoc est, *essentia celestis argenti viui*, quam oportet esse simplicem. Ideo nec sublimatus lapis accipi potest, sed *liquor*, fons, humor viscosus, aqua viscosa, ex monte, sicut aqua vina in deserto per baculum Moysi diuina proflebat. Non autem necesse est simul & semel tantam aquæ viscosæ quantitatem parare. Non enim imponitur prima vice tanta: Et si pararetur, euania ante vltimū vltibus decrescere & debilioreuadere posset. Etenim ad minimum in tres diuidenda est portiones, quæ ordine & successue adhibentur. Si processui nostro attendimus, etiam quarta requiritur. Nam *prima portio* est fundamentum operis per solutionem & coagulationem in operatione prima, quæ sit nigrum corpus. *Secunda portio* destinatur ablutioni, imbibitioni, & dealbationi corporis istius nigri: *Tertia* pertinet ad fermentationem: *Quarta* inseruit imbibitioni secundæ: sed pro hac tamen alii argentum viuum crudum, ablutum duntaxat capiunt. Vide ergo, vt initio habeas vncias quatuor. Reliquas sedecim seruari potes in sublimato, cuius libras 24. aut 30. vel quot

tantum

tantum de stillasse, quantum præbeat vncias quatuor vel quot voles imponere. Vide autem ut liquorem illum vinctuolum diligenter mundifices; ne quid sordium, aut peregrinæ aquositate cum eo maneat. Quidam putant rectificatione in oleum redigendum esse, alii in aquam claram per distillationem, & circulationem. Si reuiuiscit in hydrargyrum, inutilis est.

5. *Misce.* Qui secundum literam operati sunt, proculdubio amalgama ex auro & argento viuo studiose abluto, & repurgato fecerunt, atque ita ab Hermetico scopo aberrarunt. *Mistio ista est mystica qualis.* *Amalgama philosophorum* & quomodo peragi debeat, docetur tum imbibitionis, tum matrimoniali coniunctione. Teimerarium est, vulgare amalgama facere, nisi fortasse, ut sit subiectum transmutationis, uti fit cum ex argento viuo cum absterfo ferro aurum intendimus per tincturam aurificam. Michaelius aliquando nos itridebat, cum de *amalgamate* scripsissemus. Sane artificii, quod tractabamus, litera sic habebat. Verum *amalgama* aliud erat ab aurifabrilis, nempe quod fit cum aqua perenni, seu mercurio sapientum, & non cum vulgari. Ideo & mirifice lætatur mutuo, & aqua aurum inime soluit, ut nunquam reficiatur aurum, nisi projectione possit.

6. *Dissolue Vulcano Languido.* Cum aurum additur aquæ nostræ, & terræ mortuæ ad reuiuificationem, fermentatio, & matrimonium secretum dicitur. At id in principio non fit secundum processum vererum. Abbreviatores id volunt fieri statim: sed peritos esse oportet, quia de re supra. Noster processus matrimonium post introducit. Vnde patet, non abbreviatum esse, sed integrum iuxta methodum priscam. Sic ergo verba accipimus: si velis de matrimonio intelligere, anticipatio est. Sin autem de prima operatione, quæ antecedit matrimonium: debes mercurium nostrum, ut primum ex sublimato reductus est, includere cucurbitulæ luto obstruere, & in athanorem inferre, ibique languido calore fouere, donec primum soluiatur in sudorem lentum, deinde paulatim coagulet, & nigrescat totum, quia forma hic *Ater pulvis* dicitur. Vita caloris excessum, & ultra primum lenem, qui est putrefactius & solutius nostri mercurii, non ascende.

7. *Dum mercurius expirat.* (b) Litera est fallax. Nihil debet expirare: Imo ne expiret, clauditur cucurbita, & calor languidus obseruatur. Si esset argentum viuum, leni calore expirare non posset, utpote quod satis magno resoluitur in ventum. Est a. expiratio mystica, per quam intelligitur coagulatio, ubi perinde fit, ac si affugisset mercurius. Hoc dicit, quod omnes: Solue. Coagula.

8. *Auri impositi pondus maneat in atrum puluerem reductum.* Si imponeretur hic aurum, nihil detrimenti debebat capere. At ante fermentationem in opere prælo non requiritur. Aurum dicitur potentia, aut per metalepsin. Mercurius coagulatus nihil debet deperdisse, sed in se dissoluisse, ut iam atrum puluerem referat, qui est primus color, lignum scilicet solutionis veræ & putrefactionis. Procedente vero calore magis magisque coagulatur, & incipit nonnihil albescere ob siccitatem, quia subinde fit siccus corpus. Calor autem agens in sicco producit ex nigredine albedinem.

9. *Qui tamen ater pulvis liquatus possit in antiquam auri naturam conuertri.* Si hoc iuxta literam accipis, nulla facta est philosophica solutio. In amalgamate aurifabrorum id fit quidem: at non in nostro magisterio, in quo siue aurum, siue argentum, siue hydrargyrum aut mercurium assumas, ita mutantur omnia, ut neutiquam reduci queant. Itaque & aurum potabile huius magisterii irreductile est, neque potest esse verum artificium, si vel mercurius in pistinum redierit. Illa ergo conuersio interpretanda est pro magisterii conditione: Aurum illud atrum liquatur nulla alia re, quam aqua propria in imbibitione, & solutione nostra. Ideo & non est aurum essentialiter, sed modificate, ita ut lapis niger, terra nigra, corpus mortuum, caput corui, &c. (Ita n. appellatur) in aquam resoluatur operatione secunda, in qua fit irrigatio, de qua mox differetur. Hic iterum fit mercurialis liquor per aquam mercurialem, & calorem, quibus duobus etiam dealbatur Laton, seu æthiops, &c. Ideo vero additur ista conditio, ut præmoneatur filius doctrinæ, ne nimium vtriusque atrum istum puluerem, sed relinquat sic dispositum, ut queat iterum aquescere, quæ erat antiqua eius natura, nempe fluida, & liquorosa, seu liquida.

10. *Ex hoc puluere mercurium igne vaporari aquam continentis elice.* Sensus vnus est, caput corui destruendum seu amputandum esse, & puluerem conuertendum in aquam mercurialem. Agens ministeriale vocatur ignis vaporarii aquam continentis, quibus verbis describitur solutio per calorem lenem in balneo vapido, seu tali calore, qui sit humidus simul, & conueniens putrefactioni solutioni. Hinc Cinenensis austrum aduocabat. Si literam velles sequi, distillatio indicaretur localis: sed quæ ab hoc magisterio deinceps abest. Esset & ineptum, præcipere, ex atro auri puluere aquam calore balnei elicere: Imo nec si fauissimum ignem adhiberes, posses exculpere aquam. Alius sensus, isque ad rem præsentem accommodatior, est, debere nostrum mercurium iam in nigram materiam mutatum amplius coqui, & exiccari, donec incipiat albescere. Nam talis exiccatio in nostro opere vocatur distillatio, & prolecatio aquæ. Deuergere debet in niueam calcem. Id autem signum est exorientis siccitatis in quam calor agit post nigredinem.

11. *Dum pulvis in niueam calcem deuergat.* Hoc fieri non potest, si auri pulvis reductilis esset. Caput autem corui processu coctionis fit siccus, & incipit albescere, ita ut tandem in Elixir niueum tranmutetur. Veruntamen albedo hæc in initio adeo parua, & obscura est, ut nigredini adhuc accensetur, & accepto humore etiam atretur. Vnde ablutio Latonis & dealbatio æthiopis sequitur.

12. *Hanc septies aqua resperge.* Ex fundamento, quod in mercurio sit, quicquid quærent sapientes: & nihil debeat peregrini accedere, sed omnia ita homogenea esse, ut nunquam segregari in diuersarum substantiarum partes queant, facile colligis, ex qua te calx sit, & quæ nam aqua illa, quæ debet irrigari, nempe nihil aliud, quam mercurius noster, qui & principium materiale, primaque radix fuit calcis.

Nostrium mercurium hactenus in blando igne detinuit. Solvm. Is resolutus est in vinctuosum & viscidum sudorem: inde nigredine totus obductus, quasi computruit: sed incepit procedente calore exiccare, & albescere, quo ipso simul in corpus subnigrum, seu cinereum coaluit. Hæc est operatio prima. *Aperire iam oportet vitrum, cum videris materiam siccam, & sitientem, atque guttatim irrorare partem secundam aquæ tuæ mercurialis, quæ dicitur ab aliis reservata de prima aqua, quæ ad solvendum & coagulandum erat imposita.*

Quantitas tota incerta est, & pender à iudicio artificis, qui quantum imposuerit & coagulaverit, sibi in memoriam reuocabit. Deinde æstimabit molem materiæ imbuendæ. Tantum dabit potandum, quantum potest recipere, cauendo, ne Ysir submergatur, & omnia natent. Non semel potum immitteret: sed particulatim, ita vt interponat aliquid spaci ad distribuendum, quo modo & infantes lactantur. Noster processus Embrochiam, seu irrigationem septies procurandam exigit, vt in numero perfecto & graduati rationabiliter maneat. Septena hæc imbibitio inæqualis est. Prima enim vice valde parum instillatur: Secunda plus; tertia iterum aliquid vberius, & sic deinceps. Quidam eximere & in lapide mundo conterere iubent, seu subigere & amalgamare. Sed naturalis appetitus, & familiaritas manulem tritionem amouet. Natura latatur sui simili, idque iucunde recipit, fouet, & sibi iunctum cupit. Alicubi definitur portio quinquagesima primum instillanda, quo terminio parua omnino quantitas designatur.

13. *Quæ totiens expiratione inde prolecta sit.* Arbitror processum Belgico sermone conceptum fuisse, indeque in Latinum translatus, vbi facile fieri potest, vt imperitus rerum peccet. Aqua nutritiva non debet prolecta septies (c) esse à calce, vt postea ei restituatur toties: Sed indicatur parabolica nostra destillatio, in qua aqua manente & coalescente cum corpore perinde accidit, ac si destillatione fuisset abstracta, sicut fit, cum essentias separatim elaboratas reconiungimus & sales terramq; virginem quasi mortuam iterum perfundimus suo spiritu pauca quantitate, & factam pastam digerimus, vt essentialia reduniantur: postea liquorem elementarem qui fuerat comes & vehiculum spiritus essentialis, per blandissimam destillationem separamus, idque repetimus, donec terra nihil amplius recipit, & videtur superfluum humorem respuere. Hæc ergo sententia est: *Calcem nigram, quæ aliquod albedinis primordium habet, reservato mercurio imbebe pauca portione prima vice irrorata. Digere per dies duos, aut tres, aut quinq, donec videris, quod aqua cibis ille seu brodium sit absorptum.* Quidam triduo extra calorem detinent, quinque dies modice calefaciunt: Et sic octonis diebus, semper post septimum, repetunt imbibitionem. Hoc artifici æstimandum relinquitur, modo sciat, non confertim, neque etiam nimis cito sufficiens potum novum esse, sed interposito digestionis, vel potius distributionis spacio. *Septem irrigationes totidem requirunt exiccationes, seu interposita spacia, quibus cremor lacteus (lactienim comparatur: vnde & lac virginis dicitur) in ventrem condatur, inque venas diuidatur. Tunc claudendum vitrum est signatura Hermetica, ne quid possit expirare.* Debet esse sphericum cum fistula longa, quæ igni colliquecat, atque ita sphaera globum vndiquaque solidum & imperispirabilem reddat. Sit & proportionatum materiæ, cui spaciū relinquendum est & distantia iusta, in qua ambitus superior, vbi vacuum est, cœlirationem obtineat: sed inferior locus, vbi materia iacet, respondeat medio globo, seu terræ, & aquæ. Nam materia resolui debet, & ferri in cælum, indeq, relabi in terram innumeris conuersionibus, donec tandem omnia quiescant in imo, & fixa maneant, seu cum prius superauerit summa volatilis, iam superet summa fixi, & nihilominus id, quod superius fuit, sit idem cum eo, quod est inferius, vt fiat vna res mira.

Vitri circuli
notis modis

14. *Omni cura elabora, vt hac impulsione, & excursionem crebra sese attenuent, & ab omni sordide, ac feculentant purissima, vim recipiant superiorum & inferiorum descendendo in terram & rursus ascendendo (in cælum) vt in Hermetis smaragdina abula legitur. &c.*

Hoc est, quod iam dixi. Vitrum debet esse sphericum & duabus partibus vacuum, tertia impletum, vt repræsentetur proportio, qualis est inter cælum & terram. Curæ tuæ hæc vna pars est. Deinde quia audis, agitatione tali opus esse, per quæ fiat ascensus & descensus reciprocos, veluti in Euryppo, in hunc finem, vt partes agitatae, circuloque circumactæ fiant subinde tenuiores, & subtiliores, quod alias solet euenire etiam in circulationibus Pelicani, cum aquas cœlestes, & spiritus facimus; hoc autem fieri sine calore exquilitate temperato non possit; debes ouum tuum (nam globus ouo comparatur) in cameram, seu stufam siccam, quod est ergasterium, & officina nostra, athannotis includere, & ab imo, lateribus, superioreque parte hoc est vndiquaque calorem vaporosum continuum & æqualem administrare, cuius beneficio agiterur materia, & resoluta blandissime (omnis enim violentia abesse debet, ne spiritus multiplicati vas distumpant) ascendat ad ambitum sphaerae, ibique consistat, quantum non diu. Ideo calor debet super sphaeram reuerberari, & ex fornacis concamerato tegmine reuocari super vitrum, ne condensata aqua ibi maneat.

Notum vero est, aquam nostram mercurialem frigore densari, calore resolui. Sic in medio camerae seu stufæ siccae super tripode arcanorum maneat tuum vitrum nudum, & sine catino cinereo, (qui ponunt hunc, non materiale, sed formale, seu symbolicum intelligunt) vt posis intueri colorum & consistentia, item motus variationem. Hæc de causa aliqui vitreum conficiunt Athannorem, quod attinet superiorem partem. Sed melius est ex argilla figulina fieri, vt calorem æqualem cōseruet. Potest autem à latere fenestella clausilis relinqui ad inspiciendum opus.

Prima species est quasi picis nigra liquamen. Si paulo augeas calorem, surgunt scintillantæ stellæ, inardescuntque miri calores ascendentes & descendentes. Sed non est præueniendum tempus. Tu ooque suauiter & ingeniose. Cum incipiet fixari, procedet cauda pavonis, indeque sequetur paulatim albedo ex nigredine, quæ diu durat, nempe ad dies 80. vel ultra. Cum albedo apparet, motus cessat. Iam enim æquata sunt

sunt volatilia & fixa, totumque ad fixitatem tendit. Tunc calor paulatim augeri in secundum gradum potest. Finis est, dum ab omni fece & sorde materia euadat purissima. *Nigredo vocatur sex & sordidities. Hac dicitur ablui, cum per alterationem mutatur in albedinem.* Eadem est ablutio Latonis & æthiopis dealbatio. Laron appellatur plumbum nostrum, vel æs, aut orichalcum nigrum, hoc est, illa ipsa materia atra in globo nostro lectero. *Ablutio fit per Azothum, id est, aquam nostram, seu mercurium, quo primū potabatur.* Fit & per ignem, calorem scilicet stufæ siccatissimæ, & æqualem, ad tactum manus teneræ, qui calor administratur lampadibus, vel candelis, aut prunis iuniperinis sub cinere raro: vel ex furno acedia, ubi adesse oportet regulas, & spiracula ad calorem moderandum: quem ut, quantus sit, explore, aliquando per fenestellam operculi immittitur manus: aut qui in summo vertice est tubulus aperitur, ut digito gradus inuestigetur, vel vola manus. *Dum materia in globo circulariter mouetur, ascendit, descendit, vaporat, depluit, fit, quod ex Hermete adducitur.* Veteres putantur rem declarasse oceani in celum expirationibus ad potanda sydera, & relapsu reciproco pluuiarum: qua de re etiam Rosarium proponit picturam depluentis cœli. Alii comparant auiculis, aut aquilis in celum volando contententibus, indeque in terram redeuntibus.

15. *Hac aqua est Azoth, spiritus viuens: Terra est fermentum: Aqua est mas: Terra vel calx femina, quorum complexu nascitur infans lapis, &c.* Partim declaratio est, partim transitio est ad tertiam operationem, quæ est fermentatio, & coniunctio maris cum femina, ut fiat inde lapis. Hactenus nondum lapis euasit, sed terra tantum abluta, quam aliqui CENEREM de cinere (candidum ex nigro) appellant, quam interdum indifferenter lapidis dicatur qualibet operatione. Eius materia fuit plumbum nostrum, seu nigra materia, & aqua, quæ nuncupatur Azoth, hoc est, mercurius noster, aqua permanens, lac virginis, &c. Inde euasit terra purissima, albedinis scilicet niuæ.

Si iam uoles, potes eam diuidere, & partem albo, partem rubro lapidi destinare. Aqua nostra etiam spiritus viuens pro vitali nominatur. Habet enim se ita ad corpus nigrum, ut spiritus vitalis ad nostrum corpus. *Vientem dicunt, pro efficaci & virtuoso, non quod principium vitæ in se habeat, quo modo de eo disserunt Peripatetici, & Galenici.* Hermetici tamen vegetabile principium & seminale in mineralibus quoque agnoscunt, quod vulgares philosophi non possunt videre, quia clausum & ligatum intuentur. Si vinculis soluerent, ut calorem in sua matrice adhibito pesser agitati, etiam oculis gestionem quandam vitalem seu vegetabilem agnoscere. In vteris animalium conceptus potentia viuus est, cumque calore exuscitatur, fit embryo, qui uiuit vitam stitipium. Tandem natiuitate prodit infans. Similiter loquuntur Hermetici de suo artificio, & seminali mercurio, item compositione matrimoniali, in qua vnum se habet ut mas, h. e. pars sulphurea, ignea, calida, sicca, actiua, formalis: alterum ut femina, hoc est, pars mercurialis calida, humida, passiva, materialis, quæ tamen & ipsa patiendo reagit. Duo semina vnita proficiunt in artis matrice fomento iusto externi caloris in infantem, seu lapidem. Hæc est sententia huius parabolæ.

Quod autem aqua mas dicitur, terra fermentum, & simul femina, suspicamur vel studiosam confusionem esse, vel translationis, aut descriptionis erratum. Pertinere vero ista ad sequentem operationem, quæ matrimonium, & fermentatio vocatur, ipsi termini indicant: uti & cum anima, spiritus, corpus appellantur. Hic mas est & anima aurum ipsum obrizum, quod in se habet ignem incredibilem, & totum pro sulphate actiuo proponitur. Femina est corpus iudicio suo calidum humidum ad naturam aeris, quod in albo est temperatius, sed auctiore gradu in rubro. *Aqua nec mas est, nec femina, sed medium coniunctionis spermaticum, quod vtraque soluit, vnit, & spermaticè coniungit.*

Si studio autor vocauit aquam matrem, intellexit iam auto mistam: Et terram fermentum dixit pro calce auræ, cum re vera terra sit fermentanda, & animanda, cum habeatur pro mortua, & per se effera nisi granum in eam coniciatur. Ita & prius philosophi terram pro coniuge Iouis habuerunt, eamque feminam & matricem posuerunt. Inter terram feminam in sperma resolutam, & matrem, qui est calx corporis perfecti, per aquam mercurialem itidem in femineam formam redacta, fit complexus maritalis & conceptus, cuius fructus est lapis noster. Hæc est quasi præfatio in sequentem operationem.

16. *Sed non quouis tempore concipit mulier: sed tum demum, cum vterus à natura conceptus est preparatus, &c.* Sicut in matrimonio humano fieri quidem potest externa copulatio, sed ut hæc fecunda sit, oportet fieri coniunctionem in communi toro, ubi libido osculis & titillationibus frequentibus promouatur, ut seminarium naturæ aperiat, & desideret irrigari semine fecunditatis imbre, sine quo desiderio & appetitu non fit conceptus: Ita disseritur de matrimonio lectero lapidis nostri. *Tempus nec diebus, nec horis definitur, sed præparatione vteri ad concipiendum per varia blandimenta, & libationes suauiorum.*

Vterus est femina: Femina est elixyr æreum in albo, igneum in rubeo. Hic de rubeo principaliter fit sermo. Preparatio illa non ascribitur arti, sed naturæ. Notum est, naturam seminarum impelli ad cupiditatem tempore mensium turgentium. Similiter conceptus noster fit vtero à menstruo sanguine, & spiritu feminis corpore incluso turgente. Ars tamen in hoc adiuuat naturam, & femineum corpus in semineum humorem resoluit, administratoque calore titillante, appetitum ad concipiendum incit in suo thalamo excitat.

17. *Proinde calcem purificatam, seu solem philosophorum obsurato vase putrefac: seu reconde ad digerendum 40. diebus, dum in humorem album, & crassum liquefac, &c.*

Subiectum seu materia hic calx nominatur. Ea vero erat facta operatione secunda, & ita a nigredine sua depurata, ut candidissima exiret: Et tunc pro opere albo satis erat pura: Verum non pro rubro, ad quod calx rubra requiritur, quæ hic vocatur Sol Philosophorum. Est enim calida, sicca,

Aes, plumbum, orichalcum Latonis, mercurius, &c.

Aus Hermo
tis & aquila
nigra.

Lapis quando vere factus dicatur.

Aqua cuius viuens.

Coniunctio
maris & femina.

Femina.

Sol philosophorum.

sicca & ignea pro effectu solis in Leone. Hanc puritatem ut concilies, non indiges nouo labore; sed ignis tantum continuatione, & augmento usque ad quartum gradum consummatum. Neque enim iam metuere potes fugam, cum omnia sint fixa hoc saltem animaduertendo, ut non statim summum quarti adhibeas sed per tres gradationes procedas, pro ut in quolibet gradu ponitur principium, medium, ultimum. Debet fieri complexus, ut nascatur infans, idque per matrimonium aquae feminae, & fermenti maris in aqua nostra, seu spiritu, qui est mercurius. Facile ergo intelligis, non solum calcem rubram solarem esse decoquendam: sed totum, quod certa proportionem ex tribus illis conficitur. Proportionem habes in Azotho, Riplao & aliis. Potes & tuo iudicio uti. Aqua nimia non debet sumi, sed quanta est sufficiens ad soluenda corpora. Alias coagulatio in longum differtetur, quod etiam notandum est in imbibitione.

18. *Obturato vase.* Phiola debet esse sphaerica, & eaque per signaturam Hermetis occultanda.

19. *Putrefac.* Calore fimi adhibito, seu balnei, nec in fimo, nec in balneo, sed tali calore in Athanore foue, ut quasi putrefiat, hoc est, solutio contingat Elementorum, quae est putrefactio philosophica nostra. Processus istam putrefactionem etiam digestionem in sua camera, in qua recondita iacet materia, appellat, ut discernatur a vulgari putredine.

20. *Quadragesima diebus.* Est mensis philosophicus: & intra hos dies debet materia nigrescere, seu incipere atro colore infici, cum ante esset aliter colorata. Illa nigredo diu durat. Ideo vide, ut procedas lente. Cōdita est sub ea albedo & sub hac citrinitas, sub qua rubedo sanguinea: Et adhuc usque finem per gradus ignis debes procedere, nunquam resecato vitro.

21. *Dum in humorem album & crassum liquecat.* Materia, quae prius ex calce Solis, sole philosophorum & mercurio nostro erat mista ad formam Embammatis seu salsae, calore agitur, & mercurius aurum resoluunt in primam materiam: soluit & solem philosophorum, seu Leonem. Ideo pereunt priores formae sitque tota offa intra quadraginta dies humor albus, viscidusque, ut agnoscas mercurium nostrum, aquam permanentem, & liquorem vinctuosum. Postea vero in nigra picis liquata speciem transibit, quae res vocatur caput corui verum, & Eclipsis solis & lunae, ex qua aucto calore stellae innumerae, variique colores emergunt.

22. *In hunc iustus dierum intervallis aquam sensim infunde.* Si hoc ad litteram sit intelligendum, debes prius solem philosophicum per se sic liquare: deinde mercurium immittere. (d) Sed sine aqua non fit coctio, nec putrefactio. Fieri possit, ut etiam talem modum coniunctio admittat: sed ceteri philosophi ex tribus statim faciunt unum, & semel clausum vas non recludunt ante finem. Malo itaque hanc infusionem intelligere de solutione viscidum istius liquoris in aquosioris consistentiam, quae partim volatilis est, partim fixa. Ideo & agitatio circularis fit in vitro, & ascensus, descensusque plane ut in secunda operatione, donec quiescant omnia & fiat coagulatio, quam sequitur assatio, ut lapis rubedinem iustam accipiat.

24. *Hac est maris, & femina coniunctio, qua mirum in modum vniuntur, & semina maris amore tota perfunditur: (fecundatur) Hac est solutio, &c.* Quorsum tendat illa aqua in album spissumque; liquorem infusio, iam traditur, nempe ut fiat matrimonium, & coniugum coitus fecundus: In quo tanquam in venetem patres solvuntur in semineum liquorem, & corpus geniturae. Coniunctio principium habet internum, nempe similitudinem secundum substantiam, & dispositionem, quam sympathiam, & familiaritatem, seu amicitiam naturalem appellant. Femina amat marem, hoc est, Elixir solare solē, seu auri calcem intimo affectu naturae sic appetit, ut sese infuset in totam, & eam undique penetret, resoluatque non corrosive, sed alio modo, quo butyrum liquatum feruensque, concretum resolvit, & secum inseparabiliter miscet. Ideo opus hoc solutio vocatur. Succurrit hic praecedenti textus etiam alia interpretatio.

Modus alius
matrimonii
alii.

Quidam praecipunt, ut ista tria in lapide conterantur, inque pastam subigantur: Deinde huic affundi potest plus liquoris nostri, non confertim, sed diuisim, ut per intervalla iusta quantitas aquae addatur: Post clauso vitro coctio instituitur. Si quis ergo sic accipere velit infusionem aquae, ei non contradicimus, sed tantum monemus, videat, quo modo vel cum ratione, vel magistrorum ceterorum experientia & iussibus conueniat post 40. dies hanc affusionem fieri debere. Vidimus, qui iuberet coruum capite suo truncare, & nigredini proprium sanguinem pro pabulo reddere quinque diebus, intercedente trium quiete, ut sic quinque octonariis totum lac virginis sit infusum. Fors & hoc sensit auctor huius processus. Non negandum est, hac in parte esse diuersitatem quandam, ipsius artificis arbitrio permittendam.

Quo modo
anima à co-
elo in corpus
Regi redire
compellatur.

24. *Relinque, donec rursus suas vires recuperet, &c.* Primis duabus operationibus mercurium nostrum ita fatigari, ut quasi vita spoliatus pro mortuo, & inualido habeatur, magistri omnes affirmant. In fermentatione recuperat animam, & femina societate maris adeo delectatur ut eius vim, & suum totum attrahat, atque ita veluti vitae restituatur. Sed non momento reuiuiscit. Ideo processus dicit. *In clauso vitro coniuges istos cum suo mercurio relinquendos esse, donec terra nostra solari recuperet vires, fiatque valens, & robusta.*

Id dicere possumus etiam de fermento, quod principio est integrum, cum admittitur in complexum feminae: sed fatigatur solutione in sperma, ut rex in balneo suffocatus nominetur. Verum non ideo granum in terram fecundam coniectum in totum perit: sed recuperat vires, exitque longorobustius, & fecundius, quam pridem. Sine ergo in ovo nostro, cubiculo, lecto, balneo, sphaera, &c. nostrum regem vel tabescere, & animam efflare: modo illa à caelo in ipsum reuertatur, quod tunc fit, cum volaticus spiritus ad vitri ambitum ascendit, indeque reciproce repellitur super materiam, & cum ea coalescit, atque

scipiam

sic ipsam vitam restituit. Huc pertinet pictura Rosatii de anima à cælo in corpus reuertente. 25. Tunc iterum coeat, idq; toties, donec calx omnem suam aquam ebiberit, &c. Rex præcedente operatione coitu eneruatus restitutus est crebro ascensu, & descensu, quo cessante anima corpori infusa, & sic est reddita, ut factus sit valentissimus, & nobilissimus. In natura ita res habet. Calx rubea & elixyre albo igneam accepit virtutem. Nam internum eius foras est versum. Deinde coniunctione cum aqua mercuriali in foemineam naturam rediit. Hæc cum auro resoluta per eundem mercurium, ut sit spermati similis, copulata est per modum matrimonii, ubi oportet duo semina simul eodem tempore in utero concurrere, & non vnum prius per 40. dies imponi, alterum submitti. Nam anteuertens semen fit euandum, & ex crasso spirituosoque corpore mutatur in aquositatem sterilem. Quando coniunctum eodem tempore assumpta sunt ab utero semina, dicitur masculum à foemineo fatigari, & debilitari, ita ut cogatur cum hoc quiescere, quasi somno deditum, ut fieri solet à coitu animalium. Sed in masculo semine ignis est natura. Hæc externo calore in actum vocatur, ut coagulationem inceptet, & ex nigro mutet materiam in album, & ex hoc in tibeum sanguineum, quod plane est igneum. Sic vires recipit, factusq; est LAPIS infans. Huic qua est infans, debetur alimonia. Ideo philosophi, qui hanc allegoriam sequuntur, ita differunt de quarta operatione, ut de nutritione, & lactatione infantis. Qui vero in matrimonii societate perseverant, nostri processus verba retinent. Iubet ergo efficere, ut iterum coeat mas noster, hoc est, lapis regius cum foemina, quæ iam non amplius est elixyr ut prius, sed tantum mercurius, sique secundum quosdam mineralis lotus & purgatus, secundum alios elaboratus, ut sit æqualis primo. Nihil autem ratione materie interesse putatur. Nam mercurius philosophorum, quia natus est ex minerali, hunc in sui naturam vetere potest, cum sit longe actuosior, & iam etiam robur acceperit tribus circulationibus & fermento.

Quarta op-
ratio fixatio
vel augmen-
tatio.

26. Idq; toties, donec calx omnem suam aquam ebiberit, &c. Vbi coitus est, duorum coniunctio est. Vnum hic est lapis ruber: alterum dicitur aqua. Modus coitus seu copulationis describitur verbo EBIBERIT: nempe lapis noster mercurio per vices potandus est, ut quantum capere potest, capiat, cauendo, ne euomat potum, aut suffocetur copia humoris. Plane seruandus modus est imbibitionis superioris. Interim vna attendimus etiam ad incerationem: quæ tamen postea peculiariter instituitur. Vide ergo, ut primum affundas parum extra fornacem: quod cum peritiduum se in materiam insinuauit, calore modico digere circiter dies quinq;. Tunc iterum infunde vel instilla modicum, & sic procede, donec iustam quantitatem ebiberit, & in suo ventre occultauerit.

Infixatione
mineralis
mercurius
potest esse pro
philosophico.

27. Tunc vitrus clausus sit, ne quid expiret. Nam tunc infans concreuit, & ex illa frequenti coagulatione & solutione lapis coalescit. Vterus vitrum est. Hoc claudendum est Hermetice, ut supra. Quia enim dum calor subditur, pars volatilis ab imo ad summum tendit, indeque debet relabi, & crebra circulatione attenuari, tandemq; coagulare, spiritui omnis rima claudenda est: sed ut monui supra, cauendo ignis excessum, ne resolutio tanta fiat, ut capi vitro non possit, quod mihi aliquando mercurium coarcturo euenit. Alia ratio est veteri mystici. Hic tunc clauditur, cum totum in se sedit, & non amplius halitum emittit, quod est fixum esse. Dum in utero est conceptus (processus vocat infansem improprie) debet crescere. Scribendum erat coagulare: vel etiâ crescere & augeri. Nam mole & virtute sit maior. Deinde frequens solutio & coagulatio in isto claustro dicitur euenire. Intelligimus ascensum & descensum reciprocum, & circularem, tanquam in Pelicano, ut supra. Fit tamen simul etiam solutio & coagulatio, quia quod inferius est, quæ est volatile, soluitur & ascendit: quod superius constitit, reuertitur ad materiam in imo, paulatimq; concreuit, & coagulat, donec quiete facta omnia eandem naturam obtineant, sintque lapis ad transmutationem utilis, si ei possis incerationem, & ingressum conciliare.

28. Qui colores fiant, omnes explicant philosophi, &c. Nempe initio aqua est, inde spissescit, & nigredine inficitur sub qua tecta latet albedo. Inter albedinem perfectam & nigredinem omnes calores intercedunt, sed euandissimi sunt, & momentanei. Ab albedine, si rubeum sit opus præ manibus, transitus est in citrinum, & hinc in rubeum. Colores principales sunt nigrum, album, (sanguineum). Mentio fit & viriditatis in initio, & in cauda pauonis. Iam ergo 4. operationes sunt absolutæ. Eis addi debebat exploratio lapidis & examen recte facti. Nam si fluit lamina candente, ut cera sine fumo, ingrediturq; & tingit, bene est: si fumar, mollior, & humidior est. Ideo amplius coquitur. Si nec fluit, nec fumar, rigidior & asperior, sicciorq; est. Quocirca amplius imbibitur, quod vocant INCERARE, (e) quod tamen est etiam in præcedente operatione. Vide, ut lamina argentea sit, cum exploras. Nam argentum statim debet mutari. Possunt & aliæ adhiberi, sed iudicium ex hac est certius.

Examen la-
pidis.

Incercatio.

29. Hæc vera esse hic pulvis ostendit, &c. Testimonium propriæ experientiae, quæ non refugit etiam aliorum experientiam & iudicium. Datur demonstratio, quæ quomodo responderit Anshelmo, Barnaudus in historia explicat.

Testimonium
veri reale.

30. Hunc pone super mercurium in nouo tigillo, ut tamen mercurius aerem habeat. Ad drachmas duas pone duodecim granis partem. Da sortem ignem. Postea adde horacem. Habebis drachmam vnam auri, &c. Descriptio projectionis est super argentum viuum. Hoc debet in catinum aurifabilem mundum infundi: Deinde in tripode super pennis flagrantibus, donec incipiat fumigare. Tunc pulvis inclusus chartulæ, vel rubræ ceræ iniicitur, & statim imponitur carb latius, accipiturq; follis satis copiosus, qualis est aurifabrorum, & fortiter afflatur, ut vndiquaq; colliquescat materia, & dense condensat, alias rarior in isto mansura. Processus ponit quantitatem, nempe granum vnum pulueris ad tres vncias argenti viui. Verum alii artifices monent, prius explorandum esse valorem. Nam potest aliquod impedimentum interuenisse, ut minus fortis, vel etiam validior sit lapis, quam putaueramus. Si ergo primis projectionibus explorasti virtutem, deinceps secute potes procedere. Mirum est, quod hic tantum dimidium pondus maneat. Nam ex duabus drachmis argenti viui scribitur provenire vna auri drachma.

Cur mercurius
non tantum
dimidius
Num maneat.

*Borax chy
adiiciatur.*

Num exhalat reliquum, dum afflatur fortiter? An rarior est auro Mercurius? At tunc non debet pondus minui, sed moles. Num diminutio facta est ideo, quia ferri scobs elimata non est addita? An dicendum est, impuritates tot intermixtas esse? At qui hoc cōsentit cum Pontano & aliis, qui plane nihil separari docent, sed omnia simul transmutari. Suspicio etiam hoc. Arnoldus prima proiectione non facit aurum ex mercurio, sed medicinam: quæ iterum parit medicinam, & tertia tandem vice aurum. Sed oportet tunc lapidem repetitis operationibus exaltatū esse, ut validitate virtutis præoccupet argentum viuum, & nihil sinat diffolari. Cum iniicitur pulvis in argentum viuum feruens, incipit ebullire, & poppissimos edere. Sed paulo post fudit. Tunc cum in fluxu est, boracem pulueratum super eo comburimus, ut pulchrum aurum fiat. Inde effunditur in canalem, & transfertur ad vsum. Debet vna pars tinxisse partes mille, atque ita granum vnum drachmas sedecim & 40. gr. At in hoc experimento exeunt tantum 12. drachmæ. Itaque poterat exaltari amplius, si possessores methodum sciuissent.

*Proiectio super
corpora.*

Annotandum & hoc est, si proiectio super corpora sit facienda, præcipere philosophos, cauendum esse, ne nimis subtilis sit lapis, & a corporum commercio alienus. Neque enim intrat impura, sed natat in superficie. Ideo iubent prius proiectionem facere non super mercurium ut sit, cum hydrargyrum volumus transmutare, sed super corpus proprium millecuplum, nempe aurum fustum si quidem est lapis ruber: argentum, si albus. Inde ingressum præstari.

Ingressus.

Multiplicatio.

31. Si multiplicationem scis, non opus habes lapide, &c. Multiplicatio hic vocatur lapidis semel facti perpetua instauratio (f) ita ut non necesse sit ab initio repetere opus, sed si habes aliquam parua portionem, potes eam in immensum augere. Id autem non fit alia ratione, quam qua fermentatus est & auctus ante, quanquam breui tempore. Fiat solutio auri per mercurium: soluitur & medicina; coniunguntur utrumque coquatur more consueto. Deinde coagulatus inde lapis augeatur per imbibitiones mercuriales, & cum satis potuit, inclusus phiole per colores ordine sinatur procedere, solui & coagulari, ut auctior fiat tintura. Hæc proiectione sui super mille partes argenti viui, atque iterum super mille, multiplicem medicinam præbet. Hanc si velis denuo multiplicare, cape partem & fermenta, ut ante cum loto mercurio: post imbibere, & omnino perge iuxta methodum, poterisque in infinitum procedere. Semper enim medicina renouatur per corpus perfectum, & vires capit nouas. Quod si imbibitiones ter quaterue repetes incrementum erit maius. Hæ sunt nostræ coniecturæ, & diuinationes, ex ratione, & autorum commentariis.

32. Inuenies apud me integrum processum, SI FELIX ES, cum omnibus suis circumstantiis, &c. Descripsit proculdubio autor totam artem euidenter, & alicubi reposuit remouitque in adyta quædam, ubi non possit inueniri, nisi quis fortunam habeat propitiam, ut gentiles loquuntur, vel ut nos loqui fas est, nisi singulari Dei gratia & benignitate. Deus enim est autor omnis boni perfecti, idque dat, cui vult, & pro arbitratu dispensat omnia. Si precibus deuotis hæres Deum sollicitasent, fors in artis descriptionem incidissent. Num autem pater Anselmi fuerit eius peritus, aut quod verisimile est, ipse alicunde comparauerit ære, vel dono cymbalum istud in membrana descriptum, non liquet. Arbitror, ne ipsum quidem sciuisse tantum thesaurum in sua Bibliotheca latitare, & cum abditus fuerit in sympegmate libelli adeo, ut ni fractæ fuissent tabulæ, forte adhuc lateret, quam arte & occulte putas plenam descriptionem fuisse custoditam? Forte adhuc alicubi lateret, sicut Azothus in angulo Bibliothecæ cuiusdam cum puluere & telis araneorum dimicabat, donec protraheretur. Multi in tales libellos incidentes, quia chrysopœam explodunt, eos contemnunt, & lacerant: aut quia non intelligunt modum disciplinæ, abiiciunt.

33. Quamuis iste sufficiat, si diligens es. Nihil enim deest. Vale: & infelixes si abstraheris. Processum hunc esse compendium prioris, indicat, ex quo per diligentiam æque possimus proficere. Requiritur industria, notitia naturarum, peritia ignis & vasorum, debetque pedum via visa esse, & sermo philosophorum intelligi. Diligentia iuuat meditationem, & inuestigationem: deinde promouet etiam opus ipsum. Meditare ergo sedulo, & confer sententias artificum inter se, & cum natura rerum. Ex fine collige principium, & noli abripi ad somnia stulta Paracelsitarum. Mane in via veterum. Cum vsum reifeceris, offerent se compendiarie rationes sua sponte. Omnia habes in processu, materiam rubri lapidis, duplicem scilicet mercurium: & elaborationem eius per coctionem primam, imbibitionem primam, fermentationem, imbibitionem secundam, proiectionem, multiplicationem. Licet æ obliuiscere quædam sint insinuata, tamen explicari possunt cæterorum comparatione. Omnia enim fiunt eodem modo, si præparatum & elaboratum habeas mercurium. Tantum de hoc processu.

Finis Monadis Tertia.

DEO GLORIA.

A V C T A R I V M.

IN Manuscripto libro veteris literæ inuenimus hunc processum: Per solam substantiam mercurii faciamus excellentem medicinam tam albedinis, quam rubedinis. Recipe mercurii vulgi bene purificati: & mercurii solis, vel luna ana. Fac matrimonium. Pone in ampullam cum collo longo in cineribus ad lunam candela, quousque inuenies totum nigrum & mortificatur secundum quod fuit strictum ad modum pastæ. Deinde pone dictam ampullam in furno philosophorum, aut in fimo, quousque soluitur. Post iterum congela in cineribus, ut supra: Et iterum solue & coagula, vel congela. Quanto plus solueris & congelaueris, tanto plus petrâ multiplicabis. Id est labor in albo & rubeo. Præsup-

Præsupponit hic processus mercurium vulgi seu mineralem ita præparatam, ut sit essentialis. Hanc cum pari mercurio solis vel lunæ iungit: quod nos intelligimus, cum elixyre albo lunari, vel rubeo solari pro ut opus album vel rubrum intendimus. Hæc elixyria aliqui tantum calore solvunt: Sunt enim quasi congelata. Solutis addunt mercurium nostrum per modum instillationis, ut commisceantur. Verum necesse est, ut tunc ista elixyria habeant formam ab amo, vel argento. Nam alias ad speciem metalli perfecti non alligatur lapis. Cum etiam matrimonium appellet, semen corporis rubei, vel albi adesse necesse est, ut sint tria, corpus, anima, spiritus: Duo scilicet coniuges, & tertium, quo copulantur. Ampulla longa phiola intelligitur. Iubetur putrefactio in cineribus institui, donec nigrescat materia, seu muretur in corpus mortuum. Sed primo non dandus est ignis cinerum: Verum lenis balnei, aut fimi.

Finis est coagulatio pro ratione firmitatis, & ponitur forma pastæ, quia sequitur solutio, quæ non est, nisi coagulari. Ideo primâ operationem hæcenus percepimus, quantum attinet ad hunc processum. Postea in athanore vel fimo instituitur solutio nova. Verum hæc non fit sine mercurio. Ideo per imbibitionem sufficiens est mercurius conveniens, qui iam potest esse mineralis purgatus. Solutio fit primo gradu. Eam excipit coagulatio gradu secundo caloris ut supra: Vnde intelligimus, in præcedentibus metathesin factam esse, & debuisse præmitti fimi calorem. Hæc est operatio secunda. Imperatur & tertia solutio & coagulatio, & aliæ multæ deinceps, quia in his sita est multiplicatio. Plenior explicationem inuenis in præcedentibus, & sequentibus. Sensus literalis est simplex. Debemus facere excellentem medicinam. Materia ponitur duplex, mercurius, crudus præparatus, & alteruter ex corporibus perfectis, exempli gratia auro. Duo mercurii pari quantitate miscentur, & inclusi cucurbitulæ longicollis in cineres imponuntur, ubi languido candelæ calore fouentur, donec fiat pasta nigra. Hæc calore alio validiore Athanoris eliquatur. Inde iterum in cineres infertur ad coagulandum, seu præcipitandum, idque fit alternis sæpius. Hinc expectare tandem nihil potes aliud, quam præcipitatum solis, aut Lunæ.

Literalis sensus pro præcipitato solis vel lunæ.

- (a) Licet enim & aurum apponatur, tamen id substantialiter redit, atq; ita si additur, tantum calcinationis & alterationis causa adiicitur. Nostra aqua alias totam naturam eius soluit.
- (b) Si literam velis sequi, nihil aliud habebis, quam auri calcinationem per argentum vivum, quæ calx pro fermento esse potest. Mercurius vero illo, cū quo facta est ista calcinatio, non assumitur in initio ad opus. Idem insinuat sequens textus. Verum quidem est, per amalgama istud aurum in atrum pulverem mutari: sed aliud quid respici indicat inanis opera ex sensu literali.
- (c) Litera vult mercurialem aquam prius super aurea calce debere fuisse: & inde destillata septies semper nimirum affusa nova. Ita enim creditur fieri attenuatio & spirituale corpus. Eadem aqua postea est suo corpori reddenda, ut cum eo coalescat. Si vis sequi literam, localis destillatio erit: sed quam in opere artificis non agnoscunt. Expirationis vox aliquid occultius habet.
- (d) Qui literam velit sequi, possit eam applicare ad primam coagulationem, quæ pastam referat, & potanda sit nouo liquore. Verum cum de conceptu & sole loquatur, non potest accipi prima coagulatio. Quid si de fermentatione intelligatur hoc modo, ut non ad finem rubedinis perducatur lapis ante imbibitionem, sed tantum usq; ad albedinem vel albam massam, atq; ita citius poterit: Verum confer cum his cæteris monadæ, potestq; in hoc esse quadam varietas.
- (e) Nota diuersitatem aliquam. Azothus iubet lapidem augmentare imbibitionibus & digestionibus aliquot vicibus: quibus procul dubio inceratio continetur. Noster hic processus tantum semel ponit augmentum: sed ei nihilominus inceratio erit addenda, per quam potest etiam in oleum perducere.
- (f) Artifex monuit possessorem pulueris, ut multiplicationem indagaret. Si enim sciret illam, non opus esse lapidē facere, qui tunc a possit multiplicari vel vnico saltem gradu. O Anselme, in manu tua habuisti mare diuitiarum, id perdidisti ignorantia multiplicationis.

Hh

D.O.M.A.

HEPTADIS HERMETICÆ MONAS QVARTA,

EPITOME ELEMENTARII COR- nelii Drebelii Belgæ cum declaratione coniecturali.

P R Æ F A T I O.

Nota hunc
tractatū ad-
eo convenire
cum Micha-
elis Sedinuo-
gii, & ex hoc
tractatus Si-
deri possit.

Editus est non ita pridem libellus Cornelii Drebelii sub titulo: *Brevi tractatus de natura Elementorum, & quo modo ventum, pluviam, æstum & Tonitrua procreent, & quid commodi vel utilitatis afferant*. Scriptus primū idiomate belgico, sed post fideliter in vsum studiosorum naturæ Dialecto superioris Germaniæ expositus. Cum ad manus nostras libellus perveniret, longe aliud, atque id quidem secretius, quam de populari, simplici; Elementorum Physica differere est visus. Quorsum, quæso, attinebat de transmutatione Elementorum inter se cōmentarium condere & Germanorum eruditissimis scholis, aut et peritissimis Belgarum nautis scribere, elementa esse quatuor, & quidem ita, ut ignis elementaris more Platonico cum cælo veniret vnius elementi nomine: deinde ex igni nascierem condensatione, ex aere ignem rarefactione & expansione; ex aere aquam coagulatione, ex aqua aerem resolutione; ex aqua per concretionē terram, ex terra per liquationem aquā, calore resoluente, attenuante, laxante, & liquefaciente, frigore contra dentante, constipante, cor gelante? An hæc ignorabant vel maritimi illi tempestatū grauiissimi, peritissimi; vel mediterranei nostri, qui vel sens cum ista mutatione circulari colluctari cogerentur, & vim elementarem in suis corporib. acriter sentire, vel domi in cellis, culinis, vaporariis, cubiculis; transmutationes tales quotidianis experimentis cognoscere? Ventos fieri resolutione humidæ aquei vel fabri foliibus Aeolis norunt: conitruū specimina, si nullæ essent bombardæ etiam laxis & calonibus notæ, risus Vulcanii & ignitorum in aquis extinctiones in officinis metallurgorum exhiberent. Pluvias fieri coagulatione vaporum, docēt nos catarchi, heu nimium Germanorum vulgo infidiosi infestique, & nulla est anicula, quæ destillandi artificium callet, quin id sciat, ne quid de caminis & ollis coquorum dicamus. Ignes a. in materia cremia & fomite per attritum durorum corporum, aut affricum scintillantem & rarefactionem vel etiam multiplicationem reflexionemque calidorum halituum fieri, quis est, qui nesciat? Sed nec chymici deerant Germanorum nationi, qui de elementorum natura, & mistis quam solertissime seu docuissent, seu possent docere, quorum et industriam si velis cū populari isto elementario conferre, tā excellentem exquisitamque cognoveris, ut Drebeliana ista vix pueris digna esse iudicare possis. Vnde venti aliæque aeris, ignis, aquæ & terrarum commotiones, & tumultus oriantur: quæ sit tranquillitatum, serenitatum, æstuum, frigorum, pluviarum, nivium, glaciæ & similium causa, longe acutius illi differunt, & inuestigant exactius nec in istis vulgarissimis morantur, addunt de Comētis æthereis & elementaribus, aliisque insuetis ignibus: de lapidibus, sanguine, lacte, ferro, sulphure, sale aliisque etiam portentosis inquirunt, atque ex illis præagia expediunt: quo modo mista fiant non ex elementis solum, verum etiam ex cœlestibus essentiis, quæ sunt potentiarum validarum subiecta primum, narrant exquisitè, & de virtutibus pharmaceuticis, nutritiis, confortatiis, conferuantibus, & omnino tota medicandi ratione, & quo pacto vtile ab inutilli, medicum ens à venenato, essentiæ ab elementis sint separandæ, aut citra separationem tota corpora in cœlestes essentias transformanda, aliæque plura pro salute humana solerter & perite præparanda studiose præcipiunt, & commentantur. Sive Physicos scholarum species, sive chymicos Hermeticorum, frustra virosque deiecerit à suis opinionibus, & sententiis Drebelius. Populari vero noticia cum ipso certauerint vel nautarum remiges, atque etiam colonorum aratores. Neque tamen temere videtur vel ipse scribendi, & suas cogitationes aliis communicandi laborem suscepisse vel alii scripturam in aliud idioma conuertisse. Negat legisse veterum physicorum commentarios, neque tamen dubitare potuit, omnia diserte tam ab illis, quam à recentibus esse exposita, ut nihil dici possit, quin pridem sit dictum, & diligenter inuestigatum, communeque utilitati donatum. Scribit gloria diuina illustrandæ, prædicandæ, causæ: vult Deum ex creaturis nosci debere: Primordium creationis ex præsentis elementorum consideratione deducit, & causis propositis effecta elementaria exponit: quæ omnia vel vnius hominis, aut plantæ, aut bestię, aut solis contemplatione longe luculentius consequi possis. Sunt scripturæ dominicæ, in quibus est liber naturæ, & traditionum mysticarum cum fide authentica, & infallibili. Ex his omnia certius, & melius didiceris. Verum ille vulgari specie & populari orationis filo, nō de satyris, faunis, agricolis, nautique notis elementorum dispositionib. & permutatione effectisque variis sermonē instruit, sed explicare sua experientia voluit axiomata Hermetica de magno magisterio lapidū, quod dicunt, nihil aliud esse, quā Elementorum conuersionē: quasi conflator aliquis metallorum sententiam cōem de cōflatura, nempe, optimā esse, in qua elementa temperarentur, vellet dilucide interpretari, & popularia experimenta proponere, perque ea auditorem in con-

Optima con-
flatura.

in conflaturæ rationem intelligendam introducere, & conuertim hac intellectu maioris mundi elementis, eorumque labores illustrare, cum vicissim se arguant talia. Ita Drebelius, ut intelligas præparationem lapidis, notissimam omnibus de Elementis materiam proponit, & quod est fidelium doctorum artificium, atque etiam Logicæ sapientiæ decretum, per notum nos ducit ad penetralia rerum ignotarum, ut quemadmodum ibi agitur, ita hic, vel simili modo agi credamus, facillimamque methodo artis intelligentiam & usum consequamur.

Hoc autem & ipse in præmio ad lectorem ostendit, ne quis existimet, tantum superficiale doctrinam in libello, nihil autem mystici, contineri. Non putent studiosi artis chymicæ, sibi oleum & operam perire, & tempus male collocari, si in elementario, seu stæchiologico Drebeliano patumper morentur. Cognita enim via hac ad Hermeticam officinam, & perspectis, perlustratisque intus contentis, mirbuntur tanta facilitate, & perspicuitate posse comprehendere, doceri & intelligi, de quo propter traditionum antiquarum perplexitatem, parabolas, symbolismos, hieroglyphemata, cabalisticasque & magicas tenebras, specu Platónico obscuriores, & disciplinam numeris Pythagoricis, & sphynxis ænigmatibus intricatiorem, à multis & olim est desperatum, & hodie cum iactura summum, temporis, famæ, valetudinisque à multis desperatur. Non omnia persequemur verba. Quoniam enim per typographos vulgatus est liber, formaque Enchiridii vix undecim capitulis, iisque paucorum foliorum comprehensus, populari etiam sermonis genere, & ad captum plebeium cōmodo traditus, facile potest à studiosis rotas perlegi. Mystera saltem attingemus, & populari tegmine detracto in lucem protrahere studebimus, protestati in primis, nos tantum coniecturis, & quasi diuinando, dicendoque, quid nobis videatur, ad scopum inuestigandum uti, ut cæteris, atque etiam auctori sua sententia relinquatur salua. Neque enim ignoramus, vnam, eandemque dictionem varios admittre sensus posse, & in his variare interpretes.

Deus bonis
nulli inuidet
& solem su-
um bonis,
malisq; im-
mittit.

Analysys præfationis Drebelianæ.

DE ELEMENTIS.

Dvo tractat in præfatione: Primum est de causa scriptionis impulsiva: Secundum de argumento libri, & modo eius. 1. Non querendæ gloria & ostentationis causa, inquit, accessi ad tractatum elementarium conscribendum, sed ut commodis proximis seu fratribus inferuirem. Non gloria causa: quia 1. gloria huius mundi vana est: 2. quia per eam homo excidit innocentia: 3. propter ostentationem & quæritur sit, ut alter de altero etiam ignoto sinistre iudicet. 4. In Deo gloriandum: 5. Humilitati studendum. Humiles n. Deus glorificat. 6. Nihil habemus, quo merito gloriari ex nobis tanquam ex nobis possimus: Ex Deo n. sumus id, quod sumus: Et in eo sunt nostræ diuitiæ. 7. Superbia seu insolentia aduersatur cognitioni naturæ, ex qua Deus agnoscendus. Proximo volui commodare: 1. quia frater est, & fratrum est fratres diligere, iuxta mandatum: 2. Dei exemplum imitandum est, qui nobis etiam plura dat, quam petamus, nedum fratri nos aliquid largiamur seu tanto magis fratri aliquid tribuere debemus. Quod autem Deus plura petitis conferat, probatur, quia per ipsum patent nobis thesauri Dei, & diuitiæ mundi inferniunt, securis post hoc seculum cælestibus donis, infinitis melioribus. Ita ut à Deo dilecti sumus sic proximis seu frater est diligendus. Additur prolepsis: At tu rudis quid præclari doceas? Respondetur 1. à pari: vide, ne tu æque sis rudis, aut etiam me rudior. 2. si doctior me es, te oportet docere magnalia Dei ex creaturis, & non me odisse, cum sim frater tuus, neque ego oderim te: Ex creaturis autem Deus cognoscendus potius, & laudandus, quam fictitiis monachorum cultibus, professione, rasura, &c.

II. Propositio tractatus. Scribam de elementis communibus uti tibi quam optime sunt nota. Thesi huic subicit rationes, cur scripserit, nouas: 1. ut discas intelligere naturam terræ, in qua 4. Elementa sunt perfecta, & cui reliqua tria Elementa inferuiunt. 2. Quia Deum desideravi cognoscere ex natura, doctrinæ naturam amari, & tibi peruestigationem eius à me factam volui communicare, ut simili amore naturæ Deum quæres. 3. Grati debemus esse munerum diuinorum æstimator, & præcones. Proponit & documenta miraculorum naturæ, de quib. paulo post, atque ita illicit lectorem ad simile studium. Monet, ne liber contemnatur insipientia & imperitia. Prolepsis: At tuas observationes non confirmas autoritate, & sententiis veterum. Resp. Nihil refert, neque etiam eos legendos putavi, sed id scribendum, quod ipse animaduertissem. At quorsum? Resp. Inuenies hic à multis abscondita, seu quæ plurimos latent: Id quidē non assequeris, quam utilitatem hæc scriptio afferat, si non intelligis scripta: neque, me oportet omnia nudare (cum dicta sapientum à rudib. non intellecta pro ludibrio habeantur) post mortem tamen meam spero sensum meum manifestatum iri. Num quid noui ergo condidis? Resp. Nihil noui, sed quod ante mille annos (tunc autē Saraceni & Arabes in hac arte fuerunt insignes, ut de Gebro, Bulcasi, Mesue, & aliis constat) vixit. Hæc est res præfationis.

NOTABILIA.

1. Elementa in perscrutatione naturæ docebant me genium & naturam terræ. 2. Videbam terræ crystallinum spiritum instar nebulae. 3. Videbam animam eius instar sanguinis. 4. Fixum eius corpus instar spiritus. 5. Conspiciebam, quomodo luctaretur spiritus, & vinceret animam & corpus: quæ tamen tria concordabant, & vniebantur. Corpus famulabatur spiritui & animæ, eratque eius pro habitaculo firmo: Spiritus illuminabat corpus & animam, ut cælum crystallinum: Anima ornabat corpus & spiritum suo cælesti rubenteque instar Rubini gemma seu carbunculi colore. 6. In tuebar mortem, resurrectionem & immortalitatem oculis. Hinc gratus eram Deo, & fauebam naturæ, &c.

Documenta
artis qua con-
spiciuntur in
fermentatione
ne.
Spiritus cor-
poris & ani-
mæ mutua
officia.

Diuinationes.

TERRAM hic autor accipit symbolice, seu mystice pro corpore misto, quod ex prædominio qualitatum conuenit cum terra, nõ qualis fingitur à Physicis frigida sicca, sed qualis creata à Deo est in principio, cui etiam vim vegetabilem & animalium productiuam contulit. Terra nostra calida est, coelestis, spectu cum cæteris elementis nostris ita appellata. Est omnino radix & fundamentum artis Hermetice, coelestium & terrenorum vim confecta, vt est in tabula smaragdina: Ascendit à terra in cælum gra est, cum versum est in terram. Hinc Drebelius dicit, terram esse compositam ex quatuor Elementis, & tamen tria cætera ignem, aerem, aquam ministrare terræ, igne agente in aerem, aere in aquam (vel in aqua) aqua operante in terra humiditatem. Terra, luna, mater in artificio Hermetico rationibus, non re differunt. Terra nostra est viua, & fusilis: vnde & sal fusile dicitur. Habet corpus fixum more crystalli, &c. 2. Qualis autem sit ista terra, sequentibus axiomatibus exponitur. Spiritum enim habet conspiciuum, qui nebulae instar assurgit in vitro seu sphaera nostra. Is dicitur crystallinus, quia corpori confert crystallinam transparentiam, quæ spiritu extracto perit. Est quidẽ etiam ab aqua puritas crystallina: sed à spiritu seu aere puro magis. Ideo & terrea transparent, non tantum aquea. Halitus metallicus mercurialis est, qui ex terra ignibus resoluta exhalat. Documentum habes in sublimationibus salium, & marcalitharum, &c. Veruntamen non talis est spiritus noster, qualis flos antimonii & similitum, qui etiam spiritus dicitur: sed vt sal fusilis, & aqua glaciata, &c. 3. Anima tribuitur terræ: Vnde viua & animata vocatur. Illa vero agnoscitur ex colore rubro, sanguineo, seu carbunculi & pyropi. Tunc ergo animata est actũ, cū rubra apparet. Verum & ignea eius dispositio rubedine proditur. Sol noster rubet: at nõdum est animatus. Intellige ergo de illa terra sermonẽ esse, quæ per fermentationem ex auro accepit animam seu tincturam rubedinis, vt iam possit et alia tingere. Hæc tinctura anima vocatur, & dicitur esse indicium animæ in terrâ nostram ante mortuam infusæ. Vin' explicite? Terra ista fuit elixyr album, & ex albedine vi ignis rubefacta: sed nondum viua, & animata. Adde ei Leonis rubri sanguinem, seu auri tincturam, iam si debite coniunxeris, animata erit, idq; oculis tuis per vitrum perspicias. 4. Vidit Drebelius etiam fixum terra corpus quod fuit instar crystalli: nempe fixum id esse non potest, nisi prius à fixo figatur, sicut neq; aqua permanens talis esse potest sine suo corpore. Si ergo crystallinum fuit perspicua albedine, vidit post nigredinem & eclipsin solis albedinem crystallinam emergere, sub qua occultata est rubedo. Hic est ordo colorum principalium. 5. Vidit pugnas & certamina spiritus cum anima & corpore: sed in quibus victoria penes spiritum mansit. Vidit scilicet resolutionem in volatile halitum, q; circulariter per vitrum motus est & modo reflexus est reciproce super terram, modo ascendit, idq; sapissime reperit, donec attenuauit corpus & tincturam eius, seu fermentum, vt & ipsa fierent volatilia. Ita n. procedendum est iuxta regulam: Fac volatile fixum, & fixum volatile: separa terram ab igni, subtile à spisso suauiter, magno ingenio, &c. Id sit per se sine tua manu in ovo nostro, cuiusclausa ita est materia, vt nequeat expirare, vbi etiam lentissimo calore tubinde calefit, vt verum sit, quod autor dicit, terra famulari ignem &c. 6. Tandem tria ista, corpus, anima spiritus, elixyr, fermentum, mercurius coierunt post pugnam in amicitiam, sunt vnita inseparabiliter, vt iam euasit vnus, idemq; lapis, qui deinceps maiore calore paulatim figitur. 7. Corpus factum est habitaculum spiritui, & anima, nimirum per vniõnem illam. Spiritus est mediũ & vinculum, per quod corpori anima coheret. Spiritus coagulatus, fixusq; & inseparabiliter innexus corpori tinctura in eo retinet constanter: q; omnia potuit partim oculis notasse Drebelius, partim intellectu colligere. 8. Spiritus innexus vtriq; attulit ei perspicuitatẽ & illuminationem vt ante dictũ est. Itaq; cum materia nostra est translucida, spiritu dotata & plena esse cognoscitur. Inde cõparatur aethereo cælo, quod quidam volunt crystallinum, seu adamantinum esse. 9. Anima attulit ornamentum colore coccino, seu puniceo, quod et vocant vestimentum regiũ. Si corpus per se spiritu plenum accipis, vt apparet in albedine perfecta, crystallinũ est: si pergis calorem adhibere, fermenti tinctura vim exerit, & albedinem mutat in colorem pyropi, siquidem materia est solida: si calcis instar & pulueris, sanguini cõparatur. 10. Vidit signa, quib. potuit de morte rerum seu interitu, & immortalitate iudicare. Hinc in opere illo bis ponitur corp' mortuũ, & bis reuiuificatio, semel a, tũ animatio, vt in fermentatione, vbi simul est reuiuificatio & animatio. Immortalitatis argum. est in lapide fixo, q; nulli igni cedit, nec corrumpi nostris ignib. pot. Ideo hinc colligitur qualis status futurus sit terræ purgata post mundi incendium: itẽ quo modo ex corruptibili fiat incorruptibile: quod tñ ex analogia tñ concluditur, sicut Theologi etiam ex aliis naturæ documentis, vel figmentis, vt de Phœnice, &c. iudicant, & mysteria diuina declarant. Aurum vulgare est corpus interitui obnoxium, & corruptibile, chymico documento, licet id aurifabri, & conflatores destruere non possint. Ex corruptibili fit incorruptibile. Ita est de mercurio nostro, cuius coagulatio corpus dicitur: resolutio vero spiritus. Idem est mater, & luna in fermentatione, in qua sol pater, & aqua mercurialis spiritus, seu ventus, qui in occulto seu potentia lapidem nostrum portat, seu potentia coagulationis & fixationis est noster lapis. Hæc ex præfatione, quæ lectorem facile inducunt ad iudicandum non esse de vitiola nuce, & rebus plebi notis dissertationem. Confer ea cū tabula Hermetis. Verum, sine mendatio: certum, verissimum. Quod est inferius, est sicut, quod est superius: & quod est superius, est sicut quod inferius (spiritus ascendens & volatile homogeneum est manenti in imo vitro, & contra) ad perpetranda miracula rei vnius: (ad lapidem per consensum & concordantiam spiritus, animæ, & corporis, vt per eum miraculose fiant transmutationes, & res vna ex tribus, vel ad mirabilem rei vnius admirandæ constitutionem.) Sicut omnes res (creatae materiales) fuerunt ab vno (aqueo corpore & principio actiuo intus exulcitato) meditatione (sapientia & potentia) vnius (verbi, sapientia filii Dei) sic omnes res (naturales, quæ à natura habent originem, quæ est posterior creaturae potentia) natae fuerunt ab hac vna re (naturæ principio interno), adaptatione (agentium & patientium dispositione, concordia, & seminaria potestate, quæ artifex ingeniose coaptat.)

Pater

Pater eius (vnius istius rei mirabilis seu lapidis & tincturæ nostræ) est *Sol* (rubeum elixyr ex mercurio nostro, vel sulphureum principium, & igneum in perfecto metallo: Nam hoc principium est masculinum. Nota videri simul summi fermentum & elixyr rubeum, vt sint pro vno patre:) *Mater eius* est *luna* (terra nostra alba calida humida: principium materiale. Vtrumq; tamen est potestate in vno: & pro opere diuerso diuersimode coloratum est. Accipere etiam potes de mercurio nostro, qui se habet vt femina. In Riplæo inuenies abstrusiora.) *Portauit illud ventris in ventre suo.* (Ex mercurio est natum per coctionem perfectiuiam: & postea etiam spiritus fit resolutione, in cuius potestate iterum est tinctura; vel dic, quod anima inclusa sit surgenti halitui & nebulae crystallinae:) *Nutrix eius terra est* (cum dispositionem terræ habet, nutritur & imbibitur: melius in terra fouetur & crescit ille spiritus animæ vector, in eaque conseruatur, alias avolans:) *Pater omnis thelesmi totius mundi est hic* (simulacrum omnium perfectorum operum mundi naturalis in regione elementari, atque etiam creationis) *Vis eius integra est, si versa fuerit in terram* (si illa vna res perfectam fixationem accepit, integram virtutem habet.) *Separabis terram ab igni, subtile à spisso, suauiter: magno cum ingenio.* (Fixum fac volatile, & contra in vno vitro, suauiter coquendo, quæ est regula communis in operationibus omnibus. Neque enim vis, & incitua proficiunt.) *Ascendit terra in cælum, iterumq; descendit in terram, & recipit vim superiorum & inferiorum* (modus separationis istius fit per partis volatilis ascensum, & descensum, donec omnia per istam sphaeram transeant, & reuolutione crebra potentiam volatiliū, & fixorum, cœlestium seu astralium, & terrenorum, seu elementalium nanciscuntur. Vt enim ex Sedinuogio cognosces, in fundo vitri manet fixum granum, & terra. Ab hac eleuatur spiritus, qui perambulato circulo reuertitur seu reflectitur in terram, & cum ea coit multis osculis, &c.) *Sic habes gloriam totius mundi.* (Speculum contemplatiuum, & practicum. Imo & medium acquirendi scientiam & dignitatem.) *Ideo fugiet à te omnis obscuritas.* (In intellectu, & in existimatione mundana. Diues eris, honoratus, sapiens.) *Hic est totius fortitudinis fortitudo fortis.* (Quanta vis potest esse in rebus medii mundi, hic est. Nam astrales potestates concordatæ sunt cum terrenis: habes hic medicinam fortissimam ad metalla, & corpus humanum. Potes diuitias maximas acquirere, quibus omnia cedunt mundana. Philosophiam tanquam in paruo speculo vides: Theoricas & practicas inductiones habes, non in lapide confecto tantum, sed & eius præparatione, quasi naturam nudam videres, vt Sedinuogius scripsit.) *Quia vincet omnem rem subtilem* (mercurium & mercurialia volatica superabit, & nihil erit in tora medicina subtilius si sapius soluas & coagules) *omnemq; solidum penetrabit* (solida quoque metalla vel in fluxu, vel ignitione peruadet: corpus a humanum totum penetrabit. Neque enim hæc sunt extendenda vltra minorem mundum, & res metallicas, quibus gemmæ adduntur, & vitrea materia omnium mistorum terrenorum) *sicut mundus creatus est* (omnia initio aquea apparebant, & soluta: Inde cogebantur, & eminere iubebatur arida. Sic fit lapis noster ex aqua nostra, quam extrahimus ex minerali argento viuo, & salibus purgamus. Sic & plantæ & animalia; minor scilicet mundus ex feminibus humidis, corporibusque generatorum existunt. Item vt in vitro nostro spiritus resoluti ex aqua & terra in ambitum concedunt, & ibi aliquando instar stellarum lucent, nebulaeque forma apparent: Ita & in mundi origine partes discessisse & sua loca occupasse dicuntur.) *Hinc erunt adaptationes mirabiles, quarum mundus hic est:* (Mirabilia opera per huius medicinæ accommodationem efficere poteris: Et habes eorum veluti paruum exemplar, & mundum in lapidis præparatione. Quo enim modo illum præparasti, ita multa alia medicamenta poteris concinnare, atque etiam ad varia declaranda eundem adhibere, vt mirentur homines, ex quo principio sapientia ista tua naturaliter profluat. Omnium enim generationum & virtutum naturalium speculum viuum habes.) *Itaq; vocatus sum Hermes Trismegistus, habens tres partes philosophiæ totius mundi* (Vtus eius lapidis & artificii est in philosophia diuina, & humana, atque etiam praxi vtriusque) *completum est, quod dixi operatione solui.* (Est artificii plena descriptio: quia eadem fere in singulis operationibus recurrunt. Est & opus absolutum, intelligendo de lapide rubeo & tinctura solari.

*Operatio pro elaboratione & confectio-
ne tincturae
solaris.*

Analysis Capitis I. Drebelii.

1. **O**mnium creaturarum primordia à Deo esse dicitur: argumento, quia in eo etiam finem sint habitura. Arguit autem finis principium, iuxta communem experientiam, qua videmus ex elementis facta in Elementa resolui.
2. Omnia perfecta apud Deum fuisse, & sic condita ponit. Hinc colligit post elementorum colliquesfactionem etiam perfecta reditura, nulla re pereunte, nisi iniustitia: claritate vero apud Deum redeunte (seu Elementis in claritate apud Deum in vnionem iterum coeuntibus.)
3. Modum creationis secularis hoc ordine proponit, quasi Deus primum, cum omnia condidisset, à ceteris ignem separauerit, subtilissimum nimirum elementorum, quod summum locum, infinitamque amplitudinem occupando, omnem gloriam Domini sit amplexum ascendendo sui leuitate. Omne enim leue ascendit: Secundo aerem post ignem subtilissimum, segregauerit in proximum igni spacium, & aqua & terra ex parte crassius corporibus ad imum sic sidentibus, vt aqua terram circumdaret, sicut aquam aer, aerem ignis.
4. Eleuata ex aquis terra impositus est homo, tanquam in medio elementorum (inter ignem, aeremq; & terram cum aqua) vt contemplatus claritatis diuinæ splendorem ex creaturis propter harum perfectionem in Dei amorem ferretur.
5. Quatuor Elementorum quodlibet pro sui subtilitate suas habet vires, igne præ cæteris eccellente.

*Qualis verū
discessio fit in
vitro Hermē
tico, talis in
mundi pri-
mordia fuit,
se creditur.*

*Ignis causa
vita.*

6. Potest enim ceteris suae similem claritatem afferre: Est causa vitae omnium: Absq; eo omnes res sunt mortuae, vt in hyeme patet.

7. Ignis aerem clarificat expulsis tenebris inducto lumine: Purgat à vapidâ humiditate, & fumis terreis: Adimit ei crassitiem omnem, facitque, vt omnia solida penetret, itaque assimilât sibi, vt differentia sit nulla: argumento ignis flammæ in focus nostris, qui aerem attrahit, & in sui naturam conuertit: quod si facere prohibetur, perit.

8. Colligitur hinc Dei creaturas obseruare sibi iniunctum munus, & operari quousq; materiam inueniant: Item quo plus inueniant, eo plus clarificare, nisi impediatur. Hi sunt aphorismi primi capituli.

Diuinationes.

1. Symbolismos audimus ex magno mundo ad declarandum opus Hermeticum accommodatos. Nam vt Hermes, inquit, quo modo philosophorum lapis fit, ita mundus conditus est, vt si velis artis modum intelligere, oporteat te respicere ad creationem mundi, quæ vicissim se in lapidis generatione manifestat. In mundo conditor Deus est omnipotens, & sapientissimus. Ars habet artificem Hermeticum, quem Deus donis suis instruxit, vt sapienter, perite, ordineque operari possit, & omnia sic disponere, vt natura cuiusque requirit. 2. Primus & secundus aphorismus ostendunt, quod artifex studere debeat materiae puræ, & ab omni sorde immunis. Deus enim in principio mundi non fecit inquinata corpora, sed pura, mundaque, & in renouatione talia est reducturus, cum augmento pro gloriæ statu. Qui ergo studeat huic arti, dispice de materia pura, aut si pura non occurrat, munda & purga impuram, sicut Deus purgabit mundum. 3. Materia debet esse Elementaris, & sic elaboranda, vt postquam singula Elementa per se sunt clarificata, tandem vniantur perfecte, & pure, tanquam in mundo renouato apud Deum.

4. Tertius & quartus aphorismus monstrant ordinem operis. Circa artificem, cum primum operari incipit, sunt aqua & terra subtus: sursum aer & ignis, vt sic quasi medius sit inter elementa. Procedat ergo laborando sic, vt ab aqua incipiat, indeque terram per coagulationem producat. Ex terra progredietur ad confinem eleuatæ, seu sublimatæ, aerem, tandemq; ignem, qui totum opus claudit, & est in fine: quæ certe sic se habent in opere aurifico. Nam primo est aqua nostra: ex hac terra exit: hinc aerem corpus educitur, & tandem igneum: Et tamen non est diuersum, nisi dispositionibus. Nam vltimo omnia sub ignis forma comprehensa vniantur. 5. In nostro magisterio nullam dispositionem materiae, quæ sub certi elementi nomine assignatur, esse vacuam virtute, aperte indicat sententia quinta: sed gradus sunt impares. Fortissimus enim omnium est lapis, cum igneam naturam accepit, pro vt subtilitas, ita erit virtus, Ideo non temere dicit, vires esse pro subtilitate: quæ tamen non debet excedere naturam generis, vt in sequentibus monebit. Nam nimis subtilis artem non patitur. 6. Ignei lapidis potentia illustratur, quod cetera elementa sui claritate & vita donet. Sane aqua, terra, aer, omnia tandem in ignem nostrum mutantur, & in eius naturam concedunt, cumque prius pro mortuis haberentur, cum igneum sulphur auri, tincturaq; abesset, iam censentur viua & animata. Sed hoc non tantum in materia lapidis, quæ ordine perficitur, sic se habet, verum etiam apparet in proiectione. Adeo n. validus est ignis in sui perfectione, vt in mercurium proiectus sui similem ignem producat, tandemq; aurum faciat melius auro natiuo, ex quo fuerat tractus.

*Ignis medicus
na robur.*

7. Septimus aphorismus vim ignis maxime declarat in aere. Lapis enim noster igne cælesti polens aerem mercurium, seu argentum viuum sic afficit, vt dicitur: Imo & eodem augetur, & imbibitur, seu conseruatur, & nisi pabulo aereo frueretur, euanesceret vis eius aurifica. Recipit autem nutrimentum mercuriale quam audivisime, propter familiaritatem. Nam aereus mercurius igni familiarissimus est, & leui negotio ei assimilatur, nisi qua impuritas prohibeat, aut aliud impedimentum interueniat.

8. Magister artis nullam potentiam ad rem affert. Nam materia per se sua sponte procliuus est ad opus & effectum, modo debite accommodentur agentia patientibus, fiatque continuatio, & directio prudens.

Analysis Capituli II. Drebeliani.

Aphorismus 1. Vt in aerem operatur ignis, ita & in aquam, & terram, clarificando scilicet, seu illuminando, argumento prunæ ardentis, quæ ex nigro ignescit, & transmutatur in primum ens, cineres, in quibus non amplius apparet: resoluitur etiam in inuisibilem spiritum, quo modo & cinis posset in vitrum, & hoc in inconspicuam essentiam conuertit.

2. Videtur aqua ab igni clarificari, tanquam à contrario, non posse, nec ex eadem materia esse. (Quæ in se mutuo agunt, familiaritate materiae consentiunt. Inimica sibi, non videntur posse ex eadem consistere.) Respondetur, duo contraria sine medio non coniungi. (Aristoteles diceret subiectum commune, seu materiam requiri, cum contrariæ potestates naturales sint inseparabiles.)

*Ignis ex chaos
separatus*

3. Cum Deus ex chaos ignem siccissimum, subtilissimum, clarissimum (purissimum) separasset, simul erat creatum eius contrarium, crassities nimirum terra, & humiditas aqua, corpus crassissimum, obscurissimum, humidissimum, frigidissimum.

*Aer chymico
rum siccus,
nisi ex parte.*

4. Sed vt coherere hæc & vna esse possent, humiditas aqua temperabatur siccitate aeris (chymicorum aer siccus est, non humidus) & terra: crassities terræ & siccitas moderationem accipiebat à subtilitate aeris, in humiditate aquæ.

(Physica)

(Physicus diceret in vno globo ignem & aquam coniungi intercedente aere & terra. Aer enim igni familiaris est caliditate, simulque subtilitate: Aquæ consentit humiditate & fluxibili natura: Vinculum ergo est inter duo. Aqua postea addit terram corpulentia & frigiditate, quam & ignis prehendit siccitate. Hæc in Peripato pulchrè respondent. Sed Chymicus terram calidam siccam ponit, & aerem partim siccum, partim humidum, ut siccitate ignem contineat, humiditate aquam, terra & igni interim familiarissime consentientibus) Propter temperamentum ergo aqua desit infestissima igni esse, &c.

5. Temperamentum ignis & aquæ per subtilitatem aeris, & siccitatem terræ est in forma *Aqua vitæ*, seu olei, quæ est res mirabilis, & nos inuitare debet ad fidem & laudem Deo præstandam.

6. Ea est creatura creaturarum, seu prima materia, in qua ignis, aer, aqua, terra, lucent in ea forma, in qua sunt à Deo condita.

7. Animaduerte modum separationis elementorum. Spiritus ignis sursum fertur, seorsum vehens aerem, aquam, & terram, quæ frigore aeris frige facta, & densata recedunt ad suum genus, unde venerunt. Humidum olei, quod aqua est, mutatur in vaporem nebulosum, & relabitur in formam stillarum aquæ: Terra (intellige non totam) assurgit ut halitus, & recidit specie nigra. Aer à seipso comprehenditur. Mutatio seu conversio elementorum.

8. Perspicuum ergo est, quod ignis sit vita omnium (vel de omnibus) quodque clarificet (attributione, rarefaciat, perspicua reddat) & muret (conuertat) omnia in eam formam, qua fuerunt in principio apud Deum, tam aquam, quam terram & aerem: Sed non sine medio.

9. Crassities enim aquæ debet per subtilitatem aeris ad mediocritatem redigi, seu temperari, & humiditas per siccitatem terræ. Tunc parata est materia, & potest clarificari, & viuificari ab igni.

Diuinationes.

1. Capite toto secundo explicatur vis ignis in elementa cetera, & quo modo inter se conuertantur ipso agente: cuius rei documenta quidem habemus in maiore mundo, quæ etiam ab Aristotele sunt proposita, dum vel ipsis sensibus perspicimus calorem Solis & ignis, qua in superficie terræ, aut sub terra est, soluere aerem, aquam, terram, vertereque humida in vapores, sicca in halitus, qui variis misturis varia meteora producant. Resolutio affert resolutio perspicuitatem, raritatem, seu tenuitatem & puritatem; contraria vero à frigore congelatio crassitiem & densitatem, aliquando cum opacitate coniunctam. Sed in opere Hermetico omnia sunt illustiora, ubi vult Drebelius purgata elementa in materiam eam reduci, quæ ab initio est à Deo condita, quamque arbitratur fuisse essentiam purissimam, nobilissimamque specie aqua oleosa, in qua quatuor prima corpora, tanquam in chao, vel, ut alii loquuntur, in matrice, capsula, vel arca fuerint conclusa. Qualis materia prima fuerit.

2. Primus aphorismus de hac ipsa vi ignis in elementa agit, dicitque, ea verti in spiritum inconspicuum, nempe in igneam naturam, & ætheream, similem igni cælesti, qui spiritus est inuisibilis: Res manifesta Physicis, metallurgis, destillatoribus, sublimatoribus, proflatoribus & similibus. Exemplum affertur à Carbone: Sed de nostro mercurio cogitandum est, qui similiter patitur in mysterio chymico. Vocatur illuminatio & clarificatio, quia attenuata fiunt pura, & perspicua. Ignis est actualis, & naturalis, & potentialis: Hic ab illo excitatur, & in actum producit. Ignis.

3. Aphorismus secundus obiectionem proponit, & soluit. Contrarium agere in contraria in subiecto communi, notum est ex generationibus physicis, & principiis. Contraria genere conueniunt, specie differunt, inquitur logici, & monstrant physici. Ex contrario iter est seu motus in contrarium, per medium, quod est particeps utriusque extremi. Ignis in aquam agit per medium, nisi vi committantur, ut cum in rogos aquam infundunt, aut candefacta in ea extinguunt. Vapores autem inde, & potro spiritus aereos nasci, notum est.

4. Aphorismus tertius ut & quartus, explicant aliam quæstionem. In actione & passione contrarium fieri necesse est. Ignis ab aqua naturaliter ita dissentit, ut fugiat ab ea, & extinguatur, seu opprimatur. Quomodo ergo vna esse possunt? Respondetur per modum mitionis naturalis à Deo primum in creatione institutæ. Temperatio efficit, ut in vno coeant contraria. Contemperationis ratio redditur à qualitatibus concordantia. Nam elementa non sic dissident, quin aliqua consentiant. Ignis & aqua in vno esse & vniri possunt per alia duo elementa inter se symbolica. Etenim si aer est calidus siccus, sicut & terra, ignis ipsis est amicissimus, cum & ipse sit calidus siccus. Iam aqua inter aerem & terram est media, crassior aere, terrarior. Terræ halitus, & aquæ vapor spiritum ignis recipiunt cum aere. Ita simul coalescunt. Plato dicebat longissime distantia cælum & terram iungi vinculo duplici natura, quod tamen aliud est aqua, cuius pars rarior aeris spiritus dicitur, & cælum attingit; densior est aqua, & terram prehendit, quæ humida facta est globus. Sed noster autor mitionem ex separatione declarat, quo modo scilicet elementa in vitro nostro vi ignis segregata possint in vnum redire. Si in principio fuerunt in communi chao concordia, cur non in vitro nostro? Etiam in principio segregabantur, & tamen vna erant. Si aqua summum humiditatis retineret, non posset cum summo ignis siccitate constare. At non retinet: iuncta media ad mediocritatem redigitur aerea siccitate, quæ cum sit igni sicco familiaris, efficit, ut coeant. Ita se res habet etiam in qualitatibus materialibus. Terra, ignis, aer, siccus, chymicus elementa (aer tamen aliud est.) Aer aqua additum. Aqua ignis.

Nam densissima terra cum igni & aere coalescit mediante aquea tenuitate moderata : Et rursus, vt 8. aphorismus ait, aquæ crassities per aeream subtilitatem attenuata conciliatur igni. Ita fit in vitro Hermetico, in quo conclusa materia igni externo excitatur, permutatio, & rotatio circulari subtili rarefaciente crassum, & crasso alligante, addensanteque subtile, calore & frigore agentibus.

5. Aphorismus quintus habet, qua forma appareat materia nostra ex conuersione elementorum circulari nata. *Tam perspicua & pura est*, inquit, *vt pro aqua vita, & oleo haberi possit*, quæ naturam ignis & aeris coagulati referunt. Alii dicunt, actione ista, circularique conuersione fieri resolutionem in aquam, vel oleum clarum, quod potro crassescit. Verum res non indiget disputatione, sed experimentis innotescit.

Prima materia mundi qualis. Moses & Hermetici in creatione mundi differunt. Nigredo quando fiat.

6. Aphorismo sexto creditur talis fuisse prima corporum naturalium materia. Arbitrantur enim lapidem philosophicum esse *specimen & argumentum creationis mundi*, vt sic alterum altero possit demonstrari. Dicitur creatura creaturarum, tanquam prima, ex qua ceteræ materiales sint procreatae, quanquam opinione potius, quam scientia. Quomodo Deus mundum creauerit, Moses scripsit: Sed cuius verba non omnino hoc dicunt, quod ex solo lapide colligunt Hermetici.

7. Aphorismus septimus *ascensum descensumque* & circulem agitationem materiæ in globo chymico declarat, vbi notandum est, quod *Nigredo* tribuatur terræ parti iam resolutæ, iterumque coagulatae. Nam quando peracta est solutio philosophica, & incipit coagulatio, nigredo emergit, totumque abit in opacam, & atram terram, quæ caput corui vocatur. Hinc dicitur signum putrefactionis, & solutionis veræ.

Ab igni soia.

Calor à celo ut distribuitur.

8. Octauus & nouus aphorismus volunt mutationem, & agitationem illam esse ab igni, qui habet potestatem rarificandi, & repurgandi, seu dispositas materias in sui similem essentiam transmutandi, eumque illa agitatio vitæ comparetur, & calor etiam sit administrator vitæ, colligitur ab igni *vitam quoque omnium esse, & celestem puritatem*, qualis in initio ponitur fuisse. De vita sane non difficile persuaseris philosophis scholarum, siquidem non flammeum ignem, qualis est in focus nostris, intelligas, sed Hippocraticum illud calidum, cuius cum pars maxima in altum ad cœlestia corpora constituenda separata sit, non parua tamen portio in imo mansit: nonnihil etiam ex cœlo redit per vertiginem, & irradiationem, seu influxum, aut translationem, & distributionem, partim etiam attractionem magneticam familiarum. Verum, vt dictum est, materiæ insitus noster ignis est, & ab externo excitatur magna industria temperandi, ne excessum aut defectum committas, & vel non commoueat materia, vel violente concitetur. Ita debes calorem administrare, vt possint fieri ista, quæ scripsit Drebelius.

Aphorismi Capitis III.

De aeris potestate in elementis reliqua.

Quomodo stirpes in terra nutriantur à pluuia.

Imbibitio. Congelatio. Aer frigidus.

Ex chaos educta elementa per ignem reducuntur in chaos.

PROpositio est : Videamus virtutem, seu potentiam aeris in ceteris elementis, postquam nimirum de vi ignis in ea *precedente capite* est actum. 1. Vt reliqua tria elementa absque igni sunt mortua: ita & ipse sine illis est mortuus. 2. Vt ignis est vita, & in aëre viuunt: sic aer viuunt in igni, & aqua in terra: terraque in aqua: & rursus aqua etiam in aere. 3. Ignis purgat aerem, aer aquam, aqua terram: & per ignem vnumquodque alterum reddit simile suæ claritati : Exemplum est in aëtare, vbi Solis calor aquam rarefactam attrahit, quæ per aerem attenuatur ita, vt iam nullum discrimen sit inter aerem, & aquam resolutam, quandiu vapidi halitus frigore non addensantur, & coeulant, seu consistunt. 4. Vt ignis omnia attenuat, ita frigus oppositum igni omnia densat, & cogit vapidum aerem in aquam adimendo ipsi calorem ignis, & tenuitatem aeris. 5. Hinc aqua recidit stillatim, seu specie toris & guttarum, quæ à terra receptæ fiunt alimentum in terra nascentium, seu natura elementorum (in pluuia, rore, niue, pruina & similibus est natura omnium elementorum, vnde illis possunt nutiri terræ fortura ex 4. elementis commistæ.) Penetrant enim semen vsque ad radices: Inde retrahuntur à calore Solaris, & se insinuant exterioribus plantarum partibus. Rursus relictis spiritibus terrestribus seu elementis terræ, aqua se recipit ad terram, quæ terra *caloris solaris, qui est natura & vita stirpis*, viribus transmutatur iuxta formam, & potentiam eiusdem (stirpis.) Plantæ ergo nutriuntur & augescunt perpetua aquæ transitione, & imbibitione. 6. Quando vero frigus vehemens est, seu superat, aqua congelascit, & mutatur in speciem terræ, quandoquidem frigus, vt pote effectum terræ, aquam condentat, & terrenæ crassities, & duritiæ assimilat. Sic aer ignem inspiat, cum eius frigiditas vincit ignis calorem, transitque ignis in aerem, aer in aquam, aqua in terram, qua mutatione mirabili superiores nostræ rationes de elementorum separatione in prima materia, seu ente primo confirmantur. 7. Et enim sicut Deus separauit elementa ex prima sua creatura seu corpore & chaos: ita per nostrum ignem (quæ res est veluti umbra primæ materiæ) elementa reducuntur in primam materiam. Exemplo sit lampas ex oleo. Nam vi ignis oleum resoluitur, & sic flamma à flamma ignis indiscrata. Penetrat etiam flammam, & vi frigoris, quod igni contrarium est, in suum elementum conuertitur (id est, aerem.) Vnde separatio in elementa, & separatorum reductio in primum esse elucescit, estque res mira.

Diuinationes.

Propositio auctoris videtur satis manifesta quidem esse: Verum si rem ipsam penitus inspicias, dicere possis *precedente capite* actum esse de solutione: in hoc vero de coagulatione per imbibitiones, seu nutritiones

Præparationes nostras, in operatione secunda. Ratio est: quia dicit, se de vi aeris in cætera elementa loqui velle, hoc est, quia ratione lapis fiat æreus, in qua dispositione oleo æreo comparatur, dominante tandem potestate ærea. Deinde pluvia & nutritio facit mentionem, ut & *infra capite octavo*, ubi loquitur de operatione quarta. Pluvia vero illa & nutritio in nostro magisterio, non est operationis prima, sed secunda, & deinceps omnium cæterarum, quæ augmentationem per imbibitionem habent. Omnino huc tendendum est, ut lapis noster terreus fiat æreus, quod per destillationes Arnoldini enunciant, quasi debeat ex aqua & terra iterum coniunctis oleum elici æreum, sicut fit in stirpium anatomia chymica.

2. Aphorismus primus loquitur de necessitate coniunctionis elementorum, quod in nostro opere non tantum oporteat rationem haberi naturæ ignis, verum etiam cæterorum elementorum, cum ignis sine illis non subsistat, quod & Aristoteli visum est, scribenti *ignem se maxime habere, ut formam, cum semper videatur in aliqua materia esse.* 3. *Gen. an. 11.* Vivit ignis in cæteris elementis & elementaribus, maxime quæ ignea sunt, & ærea, qualia spirituosæ & pinguis (spiritus ardentes, olea rarefacta destillationibus, petroleum, &c.) esse novimus: Cætera vitam dicuntur habere ab igni, utpote cuius vi calefiunt, & mortificationes per gelu excedens, unde & *mors extinctio, vita vero vigor nativi caloris est.* Hæc nostri physici haud grauate concesserint, cum fere sic de vita & morte differere soleant, quanquam instrumentaliter tantum, cum principium vitæ & actionum vitalium sit anima. Drebelius autem Platonis chymicis accedit, & ignis nomine etiam *lucis cælestes, & sydera comprehendit.* De his qui dici potest, quod sint mortuæ sine elementis mutabiles? Imo quo modo in temperationem cum corruptibilibus, patibilibusque venit incorruptibile, & impatibile cælum? Dicit ille, se non curare sententias physicorum: *suo se modum philosophari, cuius rationem non intelligant schola Peripatetica.* Atqui & Hermetici cum Platonis stellarum ignes vindicant ab elementari contagio. Relinquitur, ut dicamus *symbolicam esse locutionem*, ignemque illum æthereum sine æthereis, & formalibus elementis non esse, cum quibus ordinatione diuina ut in prisco chao fuit, ita etiam postea manere possit, indeque simul mistis communicari. Nam in his sunt essentia cælestes simul cum corruptibilibus elementis tanquam capsulis, de quibus alibi. *In nostro ergo vitro ubi omnia sunt homogenea, & cælesti puritate, nobilitateque sic est ignis, ut terra, aqua, aer, & sic hæc, ut ille.* Ideo enim fit ascensus descensusque, ut nostra tinctura vim superiorum, & inferiorum accipiat. 3. Idem dicitur aphorismo secundo, quod scilicet *mutuo in se vivunt elementa nostra vndique aque igni persusa* tanquam vitæ omnium principio. Vitam autem intelligimus parabolice ex similitudine. Ignis, seu calor cælestis, & qui insitus est animatis rebus, alias instrumentalis vitæ causa est. Cum *anima vocatur ignis*, modificate vocatur, licet fuerint philosophi veteres, qui eius substantiam ex ignibus cælestibus in elementari igni analogiam habentibus deduxerint, cum sit incorporea, quædam etiam separabilis, & vivens extra materiam.

4. Aphorismus tertius iterum commendat *vim purgatiuam ignis*, omnemque motum principaliter illi ascribit adeo, ut cætera elementa actiua esse sine igni negentur. Ignis terræ sociatus, in ea assimilat cætera elementa terræ. In aqua fit aqueus, in aere æreus. Inspiciendæ hinc sunt dispositiones materiæ nostræ in nostro vase, in quo omnia peraguntur vi ignis, ut sic coagulatio quoque, quæ ex aqua fit terra, ut prius ex terra aqua, ex aqua aer, ex aere ignis, eidem tribuatur. At si terra sibi similia reddit cætera per ignem, quorsum si ignis coagulatiuum & gelatiuum adducitur? Relatum intelligimus. Notum enim est, nostrum *Athannorem gelatiuum frigus non admittere.*

5. Quartus & quintus aphorismus causam reddit *pluvia nostra mystica.* Maior vis ignis est incensus materiæ: Minor in peripheria. Hæc se ad illam habet, ut frigus ad calorem. Quicquid ergo disgregatum est vi ignis centralis, id fertur ad ambitum sphaeræ, ibique loci frigore coagulando consistit, & postea in crassatam grauitate materiali depluit. Pluvia hæc insinuat se in materiam, quæ est circa centrum, ibique iterum rarefacta ascendit, & coagulata deferitur, qui est Eurypus, & oceani agitatio circularis in nostro vitro. Tale quid dicitur etiam in plantis euenire verbis satis apertis. *Lapidem prima operatione ex mercurio nostro confectum, quanquam mortuo similem, & plane nigrum, irrigamus aqua nostra per modum imbibitionis. Cum hinc humorem sufficientem, includimus eum Hermetico hypocausto. Id sudat, & resolvitur in halitus languido igni. Halitus eleuati consistunt, vicissimque deferuntur, & rotatione frequente attenuant crassiores partes, donec omnia fiant equalia, & coalescant.* Hæc res plantarum generatione & nutritione declaratur. *Terra coagulatio.*

6. Aphorismus sextus mirabilia proponit. Terra sane nostra magis coagulat calore, quam frigore, & ideo etiam calida censetur. Mirabile & hoc est, quod ait, *frigus esse effectum terræ, & aqua densando reddere terram congeneram duritie, & crassitie.* At prius dicebatur terra ignis beneficio sibi assimilare cætera, aer quoque prius calidus, iam frigidus ponitur, ut qui frigiditate sui ignem inspisset. Hæc nisi explices relate, non consistunt. Ita, quod calidum est vno, id frigidum erit alio respectu: nisi velis dicere his magistris relinquendum esse suum morem, sicut & Sedinvogius vult, non curandum esse, licet contradictiones alicubi occurrant.

7. In septimo aphorismo ars opponitur naturæ creatrici. Hæc elementa ex chao separauit, Ars ea in chaos reducit. Separatio, & reductio utraque fit per ignem, in materia scilicet diuersimode se habente & diuersis gradibus diuersa operantē. Quod violentior potestas resoluit, id mitior reducit. Sic ignis lenis materiæ motum affert, & paulatim exiccando coagulat, licet initio quædam fiat resolutio. Cum exiccatio pedetentim procurata est, & partes ita vnitæ, fixæque, ut discedere à se mutuo non possint amplius, paulatim augetur ignis, fitque consolidatio, & fixio completa.

8. Ignis appellatur *ymbra prima materia.* Ita sane verba videntur exigere. Nos instrumentum nostrum potius cum potentia creatricæ conferre possumus, si licet terrena comparare cælestibus. Quod de figura, ymbra, & simulacro dicitur, potius est materiæ nostræ, quam chao prisco æquiparant.

9. Oleum

9. Oleum resolui ab igni in halitus inconspicuos, & spiritus igneos partim, partim aereos, partim etiam fauillam fumidam notæ est experientia. Nostra materia fit instar olei. Agar in eam calor. Fiet resolutio spiritalis, quæ in sua raritate ab igni spiritali non potest sensibus discerni. Coagulata vero postea exhibet concretum fumum, & spiritus duplices, quod & destillatio olei docet, pro fauilla aliis recrementis remanentibus.

Analysis Capitis IV. Drebelii.

De meteororum aereorum & igneorum quorundam causis.

Ampulla experimenti in solutione & coagulatione.

Intellectis bene superius expositis, perfectè possumus causas ventorum, tonitru, & fulguris cognoscere. 2. Sole viuifico radiis suis absque impedimento aquam frigidam crassamque & aerem penetrante, rarefaciente, & calidum reddente, aer dilatur, seu expanditur, disgregatur, resoluitur, & transmutatur in naturam ignis, & aqua in aerem. 3. Inde perpetua agitatio existit, quæ se diffundit ex omni latere super terram ad eam humectandam. 4. Aqua rarefacta, quæ fertur super reflexione (qua radii à terra reuerfi desinunt) seu aere calido, & pertingit vsque ad ipsum, densum, frigidumque aerem, cogitur rursus, crassescit, & in minorem molem coarctatur, transmutaturque in aquam: quæ guttatim defertur. 5. Hinc necessario sequitur tranquillitas, uti experimur celo pluyente, nisi adhuc duret eleuatio, sitque fortior (disgregando) quam aer frigidus in crassando, & delando. 6. Sicut calor aerem & aquam subtilem, tenuem, & in magnam molem tumefactam reddit: ita frigus, calori aduersum, congregat, cogit, & in angustum, paruumque corpus compingit eadem, & constringit omnes ventos per calorem excitatos: Exemplum est ampulla retorta vacua conspicua contentis, super pruna ardente suspensa, & nostro in cadum aqua frigida immersa. Ut primum enim incaluit, disgregatus aer ventos in aquam emittit, unde bullæ exoriuntur. Quando vero remota ab igni ampulla aer in ea frigefit, condensatur, & ipsa aqua impletur. Oportet autem eam citra rupturam valde feruidam reddi, ad quod lapidea commodior est quidem, sed vitrea coagulationem, & impletionem oculis subiicit. 7. Quo densior aqua est & crassior, eo magis disgregatur calore, sitque mole maior etiam plus millies. Idem docet pomum, dum assatur, ex quo disgregati vapores erumpunt. Ita fit follis Aeolius, in sphaeram ignitam per foramen immissa aquæ gutta.

NOTÆ.

Ventorum origo.

Nihil ista habent mysteriorum. Digressio est ad declarandos motus ventorum & generationes, sub celo in maiore mundo, quæ de re physici copiose. Sunt autem principia eadem cum vulgaribus scholarum, calor scilicet disgregans & frigus congregans, seu condensans. Dictum est, in globo nostro mystico esse loca diuersa, centrum & circumferentiam. Circa centrum existentem materiam calore resolui in spiritus, seu halitus, qui ad ambitum contendunt tum calore eleuati, tum materiam mole locum ampliorem petentes. In ambitu in frigus incidunt, & partim densantur, partim reperiuntur. Ascensus & descensus fit ab omni latere, adeo ut agitatio sit continua, quæ ventus dicitur. Quando vero coagulata sunt rursus omnia, cessat commotio. Parratio dicitur esse sub celo in mundo externo. Aristoteli Sol excitat, & sedat ventos, sed diuersa ratione. Excitat ex aqua & terra fumos eliciendo calore disgregante, cui accedunt Vulcani subterranei, qui ex Aeoliis specubus proflant halitus. Interdum in cauitatibus montium, & vallibus piger aer crassusque hæres dissoluitur, sitque exeussio violenta ex loco angustiore in ampliorem. Sic nascitur ventus halitibus à mari, terraque euectis, sed reperiuntur deorsum, vel in latus, &c. Idem Sol tamen cum disgregat seu discutit fumosos ventos amplius, sublatis halitibus quietem inferre potest. Verum ex aduersa interim parte coagulationem fieri necesse esse, noster auctor iudicat. Quorsum enim tandem vltior resolutio, quæ temper amplificat molem, & vastius spacium desiderat, si non alicubi, ut ad Septentrionem, vel alia loca frigida, fit condensatio in nubes, aquam, niues, &c. Sol etiam abitu suo relinquit aerem frigidum, qui crassitie inducta ventis materiam surripit. Astrologi suos habent aspectus, & Aeolos in celo, ex quo etiam Paracelsus ventos tanquam excrementa & flatus alui egerit, ne quid deliramentorum sit vsipiam, quod in Paracelso non sit. De Tonitru vero & fulguribus certiora documenta habemus in puluere pyrio, halinitro, salis ammoniaci improvida destillatione, calce martis & similibus. Si quis etiam vellet in nostra sphaera mystica violente mouere elementa, sentiret itidem crepitus tonitruales. Fulgura sunt stella nostra scintillantes per modum Iridis, quam & caudam pauonis vocant.

Analysis Capitis V. Drebeliani.

Pluuia temporaria.

1. Cum sub occasum Solis attenuatio aquæ & eleuatio deminuitur, plerumque tranquillitatem adipiscimur, quanquam aqua nunquam, nisi congelata, vaporibus careat, argumento aquæ in patinis in frigido conclau post aliquot dies non nihil consumptæ, quod aer conclauis calidior sit, quam aqua. 2. Cum vespere non sequitur tranquillitas, non in nostris aut nobis vicinis locis facta est disgregatio, sed in remotis. Disgregationem sequitur ventus, qui tunc ex longe distans in nostra loca infertur serius. Non autem statim animaduertimus resolutionis finem, etiam si iam cessauerit, sicut & sonitum è longinquis tarde percipimus, licet ictum coruscum cito videamus. 3. Post vnum ventum tranquillitas magis sentitur, quam post alios, propter loci conditionem. Cum vicini sumus loco disgregationis, statim adest silentium ac Sol occubuit, seu vespere incepit. 4. Certis anni temporibus multum pluuit, ut Martio, Aprili, Maio, Septembri, Octobri, Nouembri, quod intelligi item potest ex dictis causis. 5. Nam istis mensibus inter calorem & frigus sic versamur, ut vagæ nubes defectu caloris bis

bis nequeant disgregari, & rarefieri. Aer autem commodus est, dispositusque ad eleuatas nubes in pluuiam conuertendum.

6. *In frigida locis exuperante gelu parum pluit.* Nubes enim prius, quam in gelidissima loca perueniant, deferuntur propter frigus aeris, nisi eleuatio sit fortis & diuturna, frigusque ab austro superetur: vel ventis validis nubes sustineantur & celeriter præter nostras prouincias ferantur, vehementiaque frigoris in niuem conuertantur. Nives.

N O T A.

Neque hic videtur quicquam mysterii esse. Pergit enim de causis tranquillitatis vespertinae, item de pluuiis & niue differere. Accommodari hæc possunt ad operis nostri coagulationem, & quietem materiam in vitropost agitationem circula rem flatibus aeris comparatam. Cessante resolutione, materiam flatuum, hoc est, halitus, quiescunt. Id fit calore decedente in maiore mundo. Verum nostri magistri tunc calorem intendunt, & figunt. Putemus ergo ignem externum quidem augeri, sed internum non amplius relouere. Verum ista remittantur ad phisicos. Cum prope nos sit resolutio à Solis calore, eam cessare dicit velperi decedente Sole, & sic quiescere simul aeris commotionem. Sin tranquillitas non sequitur, statuit disgregationem à nobis procul abesse, ita vt eius finem non è vestigio obseruemus: reliquias vero exhalationum impulsarum ad nos perferri, tardiusque desinere motum. Est aliquid in hoc; quanquam non totum. Aer procul commotus, quia continuum est & agitabile corpus, tandem semper moto proximo etiam nostrum commouet; Imò sæpe nouum impetum capit repercussionibus locorum, & collectionibus. Aeolia spiracula quoque aliquid conferunt. Sæpe sunt Ecnephiae, & turbines, qui cessant nubibus auctis. Verum hæc phisicorum scholis committimus, in quibus & de flatibus ex antro Smellenio cum maximo fragore erumpentibus paruo motus principio dato differi solet, & de halitu pulueris pyriti propter halinitrum, deque vtriusque magicis, aut nodis, vnde sibi quilibet possit ventum quem, & quam fortem velit in mari facere. Habemus & in nobis ipsis causas flatuum, & in terræ motibus inclusos ventos data via erumpere, item per fistulas & cauernas terræ ex sinibus immitri; aut in rogis subterraneis resolutiones factas alicubi cum fumis & fauilla, vt ex Vesuuio, Aetna, chimæra, & c. alibi cum aquis, vt in Carolinis thermis, effundi, impetum addente etiam angustia, cauernarum, per quas mole succedente coactus halitus eluctatur, compertum habemus. Niuis, pruina, glaciei, grandinis, granulationis & similium causas satis doctè feliciterque expediunt Peripatetici, vt monitore Hermetico non indigeant.

Caput V I. Drebelii.

1. **Q**uestio est, cur æstate sæpe fiant Ecnephiae, ex nubibus delato ventre, & non ex loco resolutionis, & eleuationis? Respondetur, rarefacta à Sole aqua vapores sursum ferri vsq; ad frigidi aeris regionem, vbi iterum nonnihil addensati deferuntur nebulae crassae instar vsque ad locum reflexionis à terra, vbi aer notabiliter calidior est, qui denuo rarefacit, & attenuat demissam nebulam, atque ita commotionem aeris efficit, calido resolvente & eleuante, sed frigido in superiore parte congelante, & repellente. 2. Aer frigidus, densus, crassusq; super reflexione radiorum à terra existens, nubibus spissis descenditibus recipitur, postquam ab aliis locis calidis exclusus est, vnde ventus ab omni latere surgit, & dilatatur, efficitq; vt aliquando nubes contratio motu sibi occurrant. Frigidus enim aer super calido fertur vsque ad loca gelida, vbi sub vmbra, & frigore nubium se insinuat, recipiturq; deinde rursus à calore disgregatus eleuatur super reflexionem à terra. 3. Ita venti perflant, refrigerantq; terram ordinatione Dei sapiente. 4. Ideo sentimus eos ex illis locis, in quibus conspicimus crassas, atraq; nubes vagari. 5. Cum æstate cernimus nebulam crassam à partibus Libonothii confuigere, non multo post Libonothum percipimus: Inde Fauonium, circium, aquilonem, euroaquilonem, & sic deinceps ex omnibus locis, in quibus apparet nebula. 6. Sunt & causae certae, cur venti aliquando sint impetuosius & violentius: Cur in Hollandia & vicinia Eurus, & Euronotus sic valde pluuiosus: Qua de causa cori tam inæqualiter spirent, & modo cum pauca pluuiâ, comite tranquillitate; mox cum flatu fortiore: Item cur in calidis regionibus maritimis ventus per totum diem ex mari inuehat: velperi vero, vel post mediam noctem sic mediterraneus, quem apogæum vocant: quorum omnium rationes ex prioribus peti possunt. Ecnephiae.

N O T A.

Pergit in sua phisica ventosa, & argumento commotionum in vitro Hermetico de varietate halituum seu flatuum maioris mundi differit. Sane si vellemus omnem ventorum motum vbiuis terrarum, & in mari excutere, fortasse Vulcanus, & Aëolus noster Hermeticus non sufficeret, cum in sua sphaera non habeat sinus varios, & montes, planicies, cauernas, & alia, quæ flatuum mirifice mutare possunt, vt testantur nauigationes Indicarum, & Americanarum, in quibus admiranda de ventis legimus, rationibus non tanta facilitate se prodentibus. Dicas Hermeticos istos aliquid humanitus pari, & mundum arbitrari palmam esse, vt inspecto opere agitationum in sphaerula Athannorū mercurialem liquorem continente, patet se vbiuis in magni & parui mundo N V D A M naturam contemplatos esse, quos sua phantasia frui sinimus. Ecnephiae, typhones, turbines, presteres æstate ex nubibus violente deferuntur, quia in illis magna vis halituum, spirituumque non coagulatorum continetur. Hi sursum conuolantes ab obuiis frigore repelluntur, cogunturque confertim in inferiora refugere. Aliquando antipetisti conclusi colliguntur, donec viribus acceptis vi perfingant obstantia latera, & cum sulphurei sint, etiam incenduntur, vt in nubibus tale quid eueniat, quale intra Hermetici mundus est, palma seu vitrum vix iuglande maius.

*Nubes aris-
santes.*

intra terræ cauitates quoque contingit. Non raro condensati iam fumi caloribus iterum resoluuntur, & ex angustis profluunt, ut in tormentis, bombardisque fieri consuevit. Verum de his alibi. Nubes ex aduerso sibi saepe occurrere videntur, dum humiliores & grauioribus propulsa nebularum in nubes coalescentium feruntur suis halitibus comitatae: altiores autem seu mundi vertiginem sequuntur, seu in celsioribus orto spiritu. Cæcis etiam attrahere nubes dicitur, utpote repercussus, reflexusque montium altissimorum obstaculis. Ita nubes ex ortu & septentrione vidimus in meridiem iuxta occalum inferri: inde reuerti in ortum & septentrionem totumque spaciū opplere. Hic in reuersione occursum accidere, non est mirum. Repelluntur contrariis qualitatibus, montibus, flatribus, iussu diuino, &c. Fieri potest, ut quod autor dicit, nubes frigida a calidis locis repulsa confugiant ad ex aduerso venientes nubes alias, ut iuxta prouerbium graculus affideat graculo, & simile feratur, propter naturæ familiaritatem; sicut & in conflatoria metallorum argentum liquatum per lapidem ad plumbum confugit, & argentum viuū impatiens ignium in frigida se sursum, deorsum, ad latera recipiat. Sed procedamus.

Cap. VII. Drebelii.

*De Tonitru
& fulgure.*

Misso vento de tonitru & fulgure seu cornuscationibus agamus. 1. Cum tonat & fulgurat, aer siccus est, subtilis, & valde calidus. 2. Aqua calore Solis ascendens mutatur in aerem, & vagatur in alto super reflexione à terra, ubi à frigore cogitur, & crassescit, iterumque in aquam redit. 3. Ideo descendit instar nebulæ, & frigidi aeris vi depellitur in subtilem; siccum, feruentemque (qui est prope terram) qui crassas nubes celeriter peruat, disgregat, attenuatque & in aerem conuertit. 4. Vno momento species earum sæpissime (plus centies, infinities) disgregatur, & resoluuntur, unde commotiones validissimæ existunt, quæ fragoribus, & crepitibus aerem incendunt, & agitant, donec æquantur inter se resolutio & coagulatio, densitas, & raritas. Inde est quies: argumento halinitri, cum igne resoluuntur, & in aerem transmutatur: aut madefactus pannus cum in candefactum ferrum, aut eliquatum, feruentis plumbum conicitur: unde strepitus, & fragor exoritur, igne repente resolvente aqueum humorem. Est & documentum in filice, qui ad chalybem celeriter frangit, & rarefacit aerem compressum, & lucidum ardorem producit. 5. Quando residua nubes præteruictæ sunt loca, ubi facta est inspissatio, & refrigeratio, de nouoque incidunt in aerem subtilem, & feruentem, qui sursum fertur, penetratque istas nubes, & attenuatas in aerem transmutat, diuersa tonitrua audimus, semper duranti in omnibus locis calore Solis valde disgregatis, moxque iterum temperatis, & frigefactis.

*Vnde sint
istum re-
pitiones.*

N O T A.

Tonitrua, fulgura, fulmina, presteres, melius aliis exemplis declarantur, quam operis Hermetici, in quo per se nihil tale euenire debet, nisi quod varietas colorum in vitro possit ad fulgura referri, coagulatione & solutione. Peripatetici non absurde vtuntur risu Vulcanio, extinctione ignis (ut ferri, & lapidum ignitorum) in aquis, & similibus, ubi calidi, frigidi que spiritus colluctantur obstante aquæ crassitie, quæ simul impetu feruoris resoluuntur, adeo ut non tantum inter frigus, & calorem sit pugna, verum etiam inter siccitatem & humiditatem, raritatem, & densitatem. Et saepe frigus adest nullum, ut in aqua feruente, in qua nihilominus ignita strident. Metallici aliquoties sentiunt ex catinis liquata metalla excuti, euenitque parua aqua, ut æs feruens dum ad regulam recoquitur cum impetu, magnoque fragore sursum feratur. Causa est, quia spiritibus feruidis totum turgit. Hi pauca aqua repulsi in centro coguntur, cumque multiplicati loci angustia contineri nequeant, cum fragore prorumpunt, & us secum in altum vehunt. Idem accidit argento in catinis feruenti: De tonitru calcis aureæ, quæ fulminantem dicunt, legeat Crollium potes: scilicet ramenta aquæ regiz, quæ spiritus halonitri, aluminis & salem ammoniacum resolutum habent, vi salis tartari resoluti circa calcem, in quam penitus se insinuarunt, concreuerunt. Est autem his magna vis in ferrum. Si ergo admoneas ferreum stilum, repente fit resolutio & inflammatio, quam comitatur excussio cum valido crepitu, & fulmine. Fit effervescencia & stridor etiam cum liquores ipsi confertim confunduntur, si que adderes spiritum inflammabilem, proculdubio etiam hic sequeretur flamma. Sed in siccis vis est maior. Ferri contactu id contingere mirum est. Ad antipathiam referre posses, nisi constaret ferrum ab acerbis facile resolui, & partibus resolutis, quæ sunt sulphureæ & salsa, vicissim agere, & incallescere, unde repente orta flamma spiritus concretos & interius à puluere receptos resoluunt, qui cum impetu erumpentes puluerem totum discutiunt, & dissipant. In nubibus quoque esse halitus sulphureos, & nitrosos, ipse odor fulminum, & fulgetrorum, itemque inflammatio indicat, ut sic Drebelius valde simpliciter videatur ex suo globo Hermetico de causis tantarum commotionum loqui. Quid diceret de tympano rubeo continuis bombis, fragoribusque personante: Num hic causa esse possit violenta resolutio, & addensatio, cum ne appareat quidem in nubibus tonantibus magna disgregatio? Exemplum halinitri, & panni madidi in metalla feruentia proiecti placet quidem, sed non satis explicat causam datam. Fit sane resolutio aquosioris, & mercurialis, igneorumque spirituum halonitri: fit & lucta qualitatum, quæ ipsa corpora in consortium trahit, indeque sui impetus occasionem sumit. Sed ubi ista rarefactio, & subitanea coagulatio, ad frigus accessio, & in calore repulsio? Pulvis pyrius in pollinem redactus vix paululum stridet cum ex bombardâ emittitur. Dices rarefactionem iam peractam minus negotii facessere, cum addensatio aduersa non obstat. Nostra vero sententia est leuigando perire spiritus violentiores, & eos, qui restant, non laborare eruptione & effractione sudorum corporum, quia

quia sunt in expedito. Quo crassior pulvis est, ceteris paribus, eo magis insonat, quia spiritus excitati frangunt rumpuntque sua claustra, & corpulentum puluerem validius allidunt parietibus tormenti. Verum de his philosophari copiose, non est huius loci. Varietas ictuum in nubibus proculdubio ex incendio his resolutionibus, excussionibus, extinctionibusque repetitis est, adeo, ut halitus sulphurei fissionibus, resolutionibus, nec raro etiam fulminei lapides, sulphur & bitumen olentes. Corpora quoque animal deferantur, nec raro etiam fulminei lapides, sulphur & bitumen olentes. Corpora quoque animal percutta vim salium, sulphurisque, & similibus sentiunt, & præsertim ignei & nitrosi frigidi, simulque sulphurei spiritus, ut in catinis pro fluxu adhibiti metalla liquant, ita & gladios in vaginis illæsis: qui & cum frigore præcellunt, in doliis vina possunt glaciare, & animalibus apoplexas seu syderationes, indeque spirituum gelationes afferre, quale quid viatoribus per montana Cilicium in America euenit, ubi aer proculdubio halitibus eiusmodi spiritibus, ut & antra illa frigidissima Suetiæ, Hungariæ, &c. abundat. Hinc chymicus argumenta motuum & turbarum maioris mundi per fulmina, & fulgura rectius petierit, præsertim cum acrium confusiones, metallorum solutiones per corrosiua, destillationum, conflationumque impetus & similia insignia habeant documenta.

Analysis Cap. IIX. Drebelii.

1. Sapientia, bonitas & omnipotentia Dei ex creaturis cognoscenda & amanda proponitur, dum miro ordine omnia disposuit. 2. Aqua crassa inuisibiliter per Solem eleuatur, & in aerem resoluatur mole ampla collata: unde simul vis motiua ventorum existit. 3. Vagatur, superque regiones aridas fertur, ubi ex defectu aquæ nulla potest esse attractio, rarefactio, & ampliatio. 4. Interim calore Solis sursum trahitur usque ad aeris frigidi regionem super reflexionem à terra, ubi iterum inspissatur & cogitur ad instar nebulae. 5. Inde tranquillitas est vespertina, quando & aer nebulosus, seu caliginosus apparet, nubesque crassiores fiunt, & in guttas condescunt. 6. His sitiens, & indiga irrigationis terra humectatur. 7. Aqua recepta, seu humor in ea putrescit, & liquitur, suaque vligine peruadit plantas, & quæ ex terra nascuntur: sed per Solis calorem humiditas eleuatur usque ad extremas stirpis partes. 8. Cumque aqua fugacior seu volatiliior sit, quam nutrimentum terræ: ipsa exiccata, seu in siccatum. 9. Quocirca per putrefactionem iterum in terram mutantur, res cuiuslibet conspicienda, sed quæ inter mille vix ab vno intelligitur. 10. Si hoc multi Alchimiste intelligerent, non tam misere solliciti essent de notitia sua materia. 11. Cum nebulae istæ eleuatae in feruentibus regionibus feruntur, excitant tonitrua & fulgura per celerem resolutionem, in superque ventum. 12. Quando vero aer naturaliter se habet, pauloque calidior est, quam nebula, seu nubes nebulosa: tantum flatus fiunt, & pluuia.

Diminationes.

Quæ capite tertio & sequentibus dicta sunt de exhalationibus, vaporibus, nubibus, ventis, & pluuibus, videri possunt hoc capite siue per tautologiam, siue anacephalæosin reponi, atque adeo temeritate non vacare. Quorsum enim istam Cramben sæpius, cum vel rustici, & nautæ de istis mutationibus seu a que bene, seu melius quoque fabulari possint? Nos mysterio rem non carere existimamus. Summatim Drebelius occasionem digrediendi ad mundana ista ex his, quæ in decoctione, solutione, & coagulatione Hermetica lapidis contingunt: ab eis iam videtur quasi leni & molli gradu reuerti ad symbolicam imbibitionis, vel circularis agitationis in fermentatione expositionem. Primus aphorismus quidem indicat ad agnitionem Dei ex creaturis & amorem scientiæ operum conditorum caput hoc referri. Verum idem etiam in superioribus propositum fuit. Exculpamus itaque si quid latere iudicamus. 1. Duo designati arbitramur, quorum prius est Aqua nostra preparatio: posterius terra nostra per eum imbibitio, solutio, & augmentum. 2. Aqua nostra fit ex aqua per attenuationem, exaltationem, & condensationem. Calor attenuat & exaltat, mutatque aquam nostram in spiritum calidum, & leuem, cuius est aqua nostra preparatio. 3. Ex eo, quod in parte sublimatorio superiore coagulauit, eliciamus rursus aquam, quæ sit utilis ad terram nostram, plantasque in ea irrigandas, & augendas, quod dicitur fieri per putrefactionem nostram, in qua noua fit resolutio, & reciproca coagulatio, ut tam superiora, quam inferiora sustententur. 4. Cur autem hæc referamus ad fermentationem, & imbibitionem fermentati, causa est, quia cap. 3. videtur tradita esse prima coactio, & cocti lapidis imbibitio, præcedente elementorum mysticorum explanatione. Idem etiam aphorismus innotuant. 5. Nam in secundo dicitur aqua crassa inuisibiliter per Solem eleuari: hoc est, mercurius in forma concreta iam vitri partem obtinens per calorem ignis resolui in spiritum inuisibilem calidum siccum, qualis est ventus. 6. In tertio halitus fertur super aridis: quippe in sublimatorio terra, ex qua resolutio aquæ facta est, exucca, aridaque est: vel finè intellige, ut scilicet ex resoluta aqua fiat humor ad terram nostram sitiens imbibendam, seu irrigandam, quo plantas ferat, & nutrire possit. 7. In quarto habetur, halitum in superiore regione, qua caloris ab imo sursum tendentis vis desinit, consistere à frigore: quod item sublimationi nostræ conuenit, dum circa collum cucurbitæ, & in capitulo nebulosa apparet coagulatio. 8. Sequitur postea tranquillitas, quia sublimatione peracta ignis exspirare finitur, quod Solis occasui comparatur, quanquam ortum, meridiem, occasum & noctem medietatem aliam habent in opere nostro hieroglyphian, qua occasum dicimus, cum incipit materia nigrescere, mediam noctem, quæ tota est atra, ortum cum albescit, meridiem cum perfecta albedine, aut rubedine persplendet. 9. Ex sublimato nostro fit aqua mercurialis per destillationem descensoriam, vel ex retorta: qua aqua sitiens terra humectatur, & resoluuntur semina, ut turgeant, & in stipem contendant. 10. Terra nostra recipit suam aquam cupidissime, ut pote familiarem sibi, cum prius ex eadem esset extracta, seu eadem radice mercurialis

curiali elicita. 1. Fit commiſtio vtriuſque, quia aquæ humiditas peruatit terram undique, in qua ſemen noſtrum, ſeu aurum aut argentum, quod pro grano ſeminato habetur, deſoſum laet. Inde & ad ſemen ipſum peruenit, in quod intrat, idq; ſoluit in tumorem. 12. Interim Sol rediit, ſeu iterum admouetur calor, fitq; in claſſo vitro putrefactio, & reſolutio, vnde aſcenſus, deſcenſuſq; oritur reciprocus ad lapidem noſtrum viribus nobiliorem, corpore tenuiorem, & mole auctiorem efficiendum. 13. Aqua in ſua forma manens quia volatica eſt, non poteſt nutrimentum terreum plantæ noſtræ eſſe. Ideo coagulari debet, & aſſimilari plantæ. Dum hoc fit, ſimul accipit animam & vitam à vitæ grani, ſeu plantæ noſtræ, hoc eſt, vim ſulphuream, igneam, aurificam, vel argentificam pro genere fermenti. Non eſt alia ſubſtantia, qua imbibatur & augeatur lapis noſter. Ideo vnicū dicitur. 14. A phoriſmo nono videtur obſcure indicari operatio, quæ fermentationem ſequitur. Nam hîc iterum putrefactio ſeu ſolutio per imbibitionem, & coagulationem requiritur, quod cum ipla ratio didiceret, tamen pauci animaduertunt, putantes in peracta fermentatione ſinem eſſe. 15. Inde vero iudicium ſummi de materia noſtra poteſt. Eadem enim eſt, ex qua fit lapis, & qua imbibitur, creſcitq; hoc eſt, ex mercurio ariſt. ſtud. o. præparato. 16. Si quis vellet calorem nimium adhibere, is fulmina excitando opus perderet, quæ de re monet aphoriſmus X I. Lente ergo procedendum. 17. Naturaliter autem habentibus omnibus tantum fit reſolutio ſpirituosa ſeu halituoſa, Halitus coagulati iterum deferuntur, & ſic in vitro circulatione noſtra ſecreta peragitur.

Materia noſtra.

Caput I X. Drebelii.

1. Ignis officium & vim ſatis intelleximus, vt & aeris, aquæ, terræ, ad intelligendâ naturæ potentiam, & cuiuſq; elementi eſſentiam: 2. Ignem ſcilicet eſſe auram ſubtilem: aerem aquam tenuatam & rarefactam: aquam terram ſubtilem; & terram craſſam ignem. 3. Nam terra vi ignis aut purificatione naturæ reſoluta abiit in aquam, fit ſalfa, & potentia terreæ, (ſeu teræ) vt in calcinatione conſpicimus clare. 4. Sal per ignem reſolutus mutatur in aquam, argumento deſtillatatur aquarum fortium. 5. Aqua reſoluta per ignem conuertitur in aerem: aer in ignem. 6. Ita craſſa & opaca terra in ſubtiliſſimum transformatur ignem, ſplendens, penetrantemque, cuius vis omnia peruatit & clarificat, facitque, vt & alterum penetret, & clarificet, ſeu puta & lucida corpora reddat.

Diuinationes & Notæ.

1. Ne quis putet, Drebelium in vulgaribus vagatum eſſe elementis tantum, docet hîc principaliter, & primum ſe reſpexiſſe elementorum diſpoſitiones & ſigna, ſeu ſymbola in opere Hermetico. 2. Ignis in mundano elemento poſſit dici ſpiritus ex aere reſoluto tranſmutatus, calidus ſiccus, ſubtiliſſimus, tenuiſſimus, leuiſſimus: Sed in noſtro opere ex aere fit lapis, ita, vt ſit veluti aer tenuatus, & ſubtilis. Hic tibi occurrerit in forma coagulata rubra poſtquam album, & æreum elixyr diuturniore igne aſſauens, ſimiliterq; ibi fermentatione, & omni rubri lapidis augmentatione. 3. Aer hic vocatur rarefacta aqua: miro definiendi modo. Cur enim non elementum per rarefactionem ſeu reſolutionem ex aqua factum? Appollatur & ſpiritus inter aqua & ignem interiectus, ſiquæ ignis eſt aer attenuatus, cur non aer ignis addeuſatus? Cur ignis coagulatus craſſefactusq; terra potius nuncupatur, quam aer? ſymbolum omnium habet ad vtrumq; elementum etiam in Petipato. Sed hic intelligendum eſt, aquam noſtram prius cogi in terreum corpus: Deinde hoc reſolui viciſſim in aquam, ex qua æreus lapis prodit forma coagulata, ſeu fixa, & non volatica, ſicut & ignis noſter fixus eſt, qui ex aere per inſtantiam ignis efficitur. 4. Aqua eſt terra ſubtilis, inquit magiſter: Imò eſt reſolutum ex terra elementum per colliquationem. Aqua quidē erat etiam in initio: Sed in ordine ſucceſſionis elementorum non illa intelligitur, verum quæ poſt ex coagulata terra reducit, quia mox in aerem eſt vertenda. 5. Terra eſt craſſus ignis, non ſcilicet illa primæ coagulationis, quæ ignis dignitatem & iudicium ſuſtinere non poteſt: ſed rubra noſtra, rubeumq; elixyr, quod & corpus fermentandum anima ſeu auro vel argento, intercedente ſpiritu mercuriali. Vt autem diſtincta elementa per ſua ſymbola in diuerſis operationibus ante fermentationem procedunt, ita ordine etiam in vno elixyre rubeo, & fermentatione, cæteriſq; rubri lapidis elaborationibus coſpiciuntur, id quod tyrones animaduertent. 6. Quod aqua ſit terra reſoluta, vel elementum humidum ex terra per reſolutionem factum probat efficientibus cauſis, quatum prima eſt vi ignis reſoluens, ſecunda purificatio natura in putrefactione, ibi concurrit aqua interdum. Ignis & azoth ſeu aqua mercurialis abluit purificantq; latonem noſtrum nigrum. 7. Ignis reſoluta in aquam terra, ſalfa dicitur, id eſt, ſal fixus & ſuſſus, quod in incertatione apparet poſt fermentationem. Nam lapis noſter debet igneo calore fundi, vt cera ſuper candefacta lamina. Hæc autem aqua ſic per liquationem facta eſt terra ſecundum potentiam, quæ calcinatione, ſeu igni luculentiore etiā in calcem tranſit, licet prius fuerit terra. & poſt aqua, ſeu liquor. 8. Prodducitur ad illuſtrandum deſtillatio vulgaris, per quam fit aqua fortis ex alumine, & halinitro, quæ ſunt in numero ſalium. Sed in noſtro magiſterio talis aqua locum non habet. Ideo tantum pro maiore luce poſitum eſt exemplum: niſi forte reſpicere ad particulare velis. Inde ſequuntur cæteræ reſolutiones, donec ex terra in aqua per aerem fiat in igne terminus. Eſt enim lapis noſter ignis quidam proliſcus, celeſtis, ſplendens, lucidus ſubtilis, & maxime penetrans ſpecie quidem pulueris, ſed qui incertatione in oleum abiit. Idem lapis igneus penetrando mercurium, ſeu argentum viuum momento ſibi aſſimilat, facitq; medicinam pariter aurificam, quæ ex altata denuo medicinam parit, & tandem aurum, ſi fermentum fuit calx auri.

Aqua deſinitio.

Lapidis deſinitio.

Analys Cap. X. Drebelii.

1. Ad exemplum dictorum intelligendum eſt, omne ex elementis creatum eodem modo clarificari, ſeu ex craſſo per intermedias conſtitutiones in ſubtiliſſimum corpus, quod igni cœleſti reſpondeat, tranſmutari more elementorum, ſive minerale ſit, ſive vegetabile, aut animale.

1 Sic.

2. Si enim aliquid horum clarificare seu exaltare, & in cœlestem essentiam mutare volumus, terra clarificanda est per ignem, ut abeat in aqueam speciem, quæ est instar salis, qui clarificando per distillationem mutatur in aquam, sicut corpus aeris clarum instar crystalli, perspicuum ut aer, & splendens sicut ignis. Non est necessaria aliorum clarificatio. Ideo hac contenti sumus. 3. Nullos enim invisibiles spiritus custodire possumus, nisi in corpus sint redacti. Nam alias perderemus, seu amitteremus eos. 4. Enimvero cum in aquæ formam clarificatum est, per distillationem in aerem seu speciem aeris mutatur, & condensatione frigoris in aquam reducitur tanquam aspectabile corpus. 5. Quando vero in speciem ignis tendit clarificatio; tunc frigus eum cogit in formam aeris. At tunc quomodo poterimus tractare, & ad usum accommodare? Idem est ultimus rerum apparentium, & pro nostro opere inutilis. Quare clarificatio tantum usque ad æream speciem (non ad ignem) procedat, qui aer in aquam condensatur, & non alius. 6. Omnes enim res, quæ perducuntur in summam perfectionem, nullam habent generationem, nec multiplicationem. 7. Quando vero id per distillationem clarificamus in aquam, claram perspicuam, oleum, vel quocunque nomine appellare velis, tunc in nostra corpora serimus sperma, quod in eis putrescit & clarificatur in parem claritatem. 8. Itaque ex aqua facimus terram vi ignis. 9. Inde pergitur, sicut natura, & terram cineream in albam mutamus, quæ clara est & transparent, sicut aer, quæ quam specie visibili. 10. Ex aeris specie conficimus tinduram igneam, claram, puram & immaculatam, rubentemque instar rubini, quæ perfectione sui excellit omni creaturæ. 11. Quando ignem clarum & purum altius clarificare animus est, reduci debet in priorem essentiam, seu materiam per aquam, ut dictum est, ut generatio sustentetur. 12. Et per semen putificatum perfectumque in frigore, & calore, cuius ignis est in cute, sed humiditas in centro, generationem procuramus seu transmutationem in aquam humidam, cuius siccitas est intrinseca, &c. 13. Sic naturas finimus iterum exaltari, & in melius prouehi, ut dictum est. 14. Per quam reiterationem materia nostra adeo redditur pura, mundaque penetrans & subtilis, ut sit ultra fidem. Breui enim omnia vasa penetrat, & si hoc fieret, petiret. (Ideo non nimium est attenuanda per repetitiones operationum.)

Nimis materia subtilis est. Quæ debeat esse aqua nostra. Terra alba quælibet. Tinctura ignea ex terra aerea. Exaltatio & redactio ad xyrus ruben-

Diuinationes & Nota.

1. Caput hoc decimum est medulla, & quasi epitome totius libelli Drebeliani. Integræ enim artem sapientum in breui synopsi proponit. 2. Primus aphorismus est axioma generale, quod transmutationem elementorum inter se, sequantur mista, quæ sunt trium generum, nempe mineralia, vegetabilia, & animalia. Nam & in his est rota circularis. Terra liquefit in aquam, seu aqueum corpus vi ignis; ex aqueo liquore, igne pergente, nascitur essentia aerea, quæ tandem in ignem mutatur summo gradu caloris. Ab igni reciproca est via, sed alio agente, scilicet frigore. Etenim coagulatus redit in aerem, aer in aquam aqua in terram, quæ proximè etiam ex igni reducitur propter symbolum, si densetur seu inspissetur, quod coagulare vocant artifices: quippe quæ, ut ignis calida sit & siccata, differatque ab eo consistentia & interiore vi essentia, non qualitatibus externis excepto gradu. 3. Siue vero sint naturalia, siue artificialia commista, seu composita, eandem artem subeunt, fiuntque hinc TRES LAPIDES. Reliqua analogia horum æstimantur. 4. Nemo vero tam infans sit, quin istam solutionem terræ in aquam, & hinc in cætera elementa sic intelligat, uti chymica disciplina requirit. Aristoteles quidem alicubi terram in aquam irresolubilem dicit (in 3. de cœlo cap. 7. tex. 62.) alicubi vi ignium quædam terrea liquefacit (4. meteor. cap. 6.) & aquam solam humidorum negat incrassari, qui & nesciuit saltem vi ignium posse fundi, nisi forte populari sensu & absque excessu ignei caloris, ut de ferro & cornu scribit. Sed chymicorum experientia latius se extendit. 5. Platonis aquæ coneretiles, & fusiles si non sunt per naturam tales, arte præparari debent, ut elementorum rotam tolerant. Ideo & in salium naturam seu calcium solubiliū rediguntur mista terrea, summeque repurgantur: Et tunc patiuntur diæxeosis & συρξεosis elementarias. Atque hæc in genere axiomatice sunt dicta. 6. Aphorismus secundus declarationem habet specialem: nimirum si velis elementa conuertere in magisterio philosophorum, quod terreum est, oportere repurgari & in salis speciem deduci. De hac enim constat, quod sit in aquam res solubilis per distillationes, utpote cum omnia salina, cuiusmodi sunt chalcanthum, alumen, halinitrum, nitrum, sal commune, & aliæ eius species per distillationem ignium vi transmutentur in spiritus aqueos, qualis est aqua fortis, regia, mercurialis, spiritus vitrioli, salis, &c. aut in liquorem per resolutionem vapidam locorum humidorum. 7. Si quæras, cuiusmodi est species illa salis, & quousque exaltanda, cum constet esse exaltationum diuersos gradus? respondeatur, cum clarificando peruenimus ad æream puritatem, ut materia nostra ex terra per aquam in aeris naturam peruenierit, sitque pura, ut crystallus, & translucida cum splendore ignis puri, non tamen ignea, satis est purgata & exaltata. 8. Hinc porisma chymicum, si non es bardus, facile potes elicere. Certum est, extra genus metallicum nostram materiam non esse quærendam. Nam finis magisterii est metalli perfectum ex eo, quod dispositionem talem à natura accepit. 9. Omne metallum est de natura argenti viui, quod indicant variæ proprietates, & in primis familiaritas eius cum puris metallis, & ex eisdem reductio, quando omne metallum in argentum viuum potest transmutari, & argentum viuum in metallum vicissim. 10. Quicquid autem perficitur ex imperfecto sui generis, perficitur procedendo per gradus imperfectionis secundum naturam usque ad ultimum actum agente calore naturali, aut eo, qui similiter naturæ moderatur. 11. Ut ergo perfectum metallum assequamur, assumenda est materia ad perfectionem disposita, & hæc ad certam speciem alliganda, ne fiat metallum æcisus, seu indeterminata, sed de finite aurum vel argentum, idque cum multiplicatione, ut opus nostrum sit fructuosum; in-

Tres lapides.

4. met. 6. Liquefit autem & lutum & terra item pyramachus & mola.

Elementa conuertere.

Quo usque tendendum. in præparatione materia: Nota inuestigationem materia.

star vegetabilium, & animalium, quæ vniuoca generatione procreantur ex semine, & eodem etiam multiplicantur. 12. Quid ergo aliud assumendum, quam argentum viuum naturale, quod benefica natura nobis materialiter exhibet, vt non opus sit ex concretis corporibus extrahere, quanquam & inutile hoc foret, licet vellemus extrahere, quia iam perfectam maturationem adeptum est, nec recrudescit: nostra vero materia debet esse cruda quidem, sed ad coquendum disposita. 13. Mineralis mercurius si possit sic tractari, vt absq; aberratione perfecti metalli vim nancisceretur, & semen determinatum, sane solus veniret in opus. Sed longissimi foret res temporis. Ideo perfecti metalli semine dirigitur, quod sit in fermentatione. 14. Nihilominus tamen vt aqua nostra ex eo fiat, indeque aer, est præparandus. Non enim est nostra aqua, & noster mercurius dum in sua natura minerali manet; sed corpus minerale grauitate

Argentum viuum debet naturam salinam induere.

sui quamlibet aliam terram vincens. 15. Indicat ergo Drebelius, quod debeat in salis speciem deduci: & deinde in aquam redigi, porroque exaltari, vt aeream puritatem, & subtilitatem accipiat. Sed mercurius, qui aliter salii fiat similis, quam per sales? Simile procreat simile. Sales autem oportet esse metallicos, quales in metallis inueniuntur, & eorum mineris. Hi sunt vitriolum, halonitrum, aut simili natura sal alius. Hinc inuentum est, vt argentum viuum minerale misceretur vitriolo puro, & sale repurgato, & cum his sublimaretur toties, donec superflua aquositate, & terrestri crassitie deitis (Nam hæc obstant exaltationi & virtuti, prohibentque, ne aurum possit hydrargyrus dissoluere, & in primam materiam seu aquam reducere) purum nitorem ad instar crystalli adipisceretur, quo in statu etiam est aeris spiritus, quamuis inclusus salium lapideæ consistentiæ, sed quæ facile tollitur. 16. Ita iam de materia satis est informatus. At cur non ascendimus præparatione ad igneam excellentiam?

Argentum viuum non debet fieri igneum præparatione.

Cur in aeris natura subsistimus? Responder Drebelius, igneos spiritus intractabiles ab arte esse, quia propter subtilitatem omnia penetrant, & inuisibiliter aufugiunt. Ideo contenti sumus aerea elaboratione, quæ est mercurii nostri crystallini. 17. Idem probatur reductione aphorismo quarto. Hypothesis est, nos in arte aquam desiderare. Nam tale fuit & mundi primordium, cuius exiguum simulacrum est lapis noster. Aqua vero per frigus proxime ex aere, & non ex igne reducitur. Si igneus fieret noster mercurius, reductio non aqua, sed aerem exhiberet, qui non est idoneus operi nostro. 18. Idem dicitur aphorismo quinto; vbi tamen quæstio est ex eo, quod de frigore reducitur aerem mercurium in aqueum, ponitur. Age enim elaborauerimus nostrum salinum mercurium, vt euaserit crystallinus & aereus. Quo agente in aquam nostram mutabitur: Frigore respondetur. At hoc destructiuum est, & congelat amplius. Deinde multi putant, si sublimatum crystallinum frigidæ rapidæque cryptæ deliquio in humorem soluatur, cum esse aptum ad nostrum magisterium, sed decepti sunt. Neque enim aqua nubes requiritur; sed quæ æthereæ sit præstantia, cum in nostro opere elementa sint cælestia, & non polluta contagio impuritatis, quæ est in sublunaribus elementis. 19.

Nota de sublimatione nostra. Aqua sicca, non madefaciens.

Solum ergo esse putamus, in sublimatoria clarificatione non procedendum esse ad spiritus igneos, quia coagulatio in vasis parte superiore præberet non aquam, sed aerem in summitate capitelli, qui à nobis repudiatur. In aerea dispositione quiescendum est, & paulo inferius consistit aqua nostra, quam siccam & non madefacientem manus appellamus, quanquam actu non sit aqua fluens, sed lapis aqueæ dispositionis, seu petra nostra deserti, ex qua Mosaisco percussu liquorem fluentem elicimus. Aliter sic vocatur etiam aer noster, & ventus in fermentatione, propter qualitates aereas, vitæque adiumentum, qua de re vide infra.

Aqua ex mercurio crystallino qualis.

20. Aphorismus sextus aliud affert argumentum contra spiritus igneos, qui in verticem alembici inter sublimandum feruntur. In lapide nostro requirimus generationem seminariam, & multiplicationem. Hæc fieri non posset, si materia nostra statim in initio ad summum gradum fuisset perducta. Nihil est superius summo. At in arte nostra ex materia ordine naturali ad aliquod superius contendimus, ita vt virtus aucta repetitionibus pluribus fiat multiplicatiua: quod fieri non potest in materia summi gradus. Necesse est ergo, vt sit gradu inferiore, ex quo possit prouehialius. 21. Aphorismus septimus docet, quod noster mercurius crystallinus debeat per distillationem (descensionem, vel ex retorta) redigi in aquam claram, & perspicuam; à qua per rectificatoriam distillationem (separamus elementarem aquositate, vt maneat oleo comparandus liquor, seu vinctuosus noster humor, glucen, & gummi nostrum. Hic est mercurius noster hylealis, & prima materia, quanquam non sic relinquatur, sed subtilietur prima & secunda operationibus, vt ex terreo lapide fiat aqueus, & hinc aereum elixyr. Istius mercurii aliquam copiam habere debemus, siue simul factam, siue post, cum est necesse, ex crystallino reducendam, quorum hoc melius, ne inter reseruandum virtus exoleat. 22. Cum præparatus est mercurius, & in aquam conuenientem eliquatus, itemque elaboratus amplius, vocatur TERRA NOSTRA, in quam sperma nostrum coniicimus, seu granum, quod nisi putrescat in ea, fructum non affert.

Prima materia auri & argenti in opere Hermetico. Aqua hylealis elaboratio.

Dum autem putrescit, resoluatur, sitque aqua simili excellentia & claritate. Semen est aurum vel argentum, quod à nostro mercurio soluitur in similem aquam, quæ omnino est homogenea illi, & sic prima materia metalli perfecti. 23. Sed quo modo elaboratur, vt terra fiat ad semen idonea, seu aqua apta ad aurum in primam materiam soluendum? Respondet Drebelius octauo aphorismo, ex aqua facimus terram viignis, hoc est, aquam nostram ex crystallino elicitam imponimus in vitrum tuum, ibique blandissimo calore amplius eliquamus et in aquam claram conuertimus. Hanc porro digerimus & coquimus, donec inspissetur, fiatque vt pix liquata, seu oleum viscidum; inde nigrescit, & paulatim condensatur calore pergente, donec desinat in terram cineream adhuc nigritie infectam. Quidam cinereum istum lapidem adhuc subiciunt nigredini, & terram vocant mortuam: quidam plumbo & Saturni vesti cōparant. Hactenus est prima operatio, & prima elementorum seu distillatio; seu cōuersio, in qua ex aqua fit terra, h. e. distillatorie enunciando, aqua ex terra mortua per distillationem separatur, quod

Prima operatio, & elementaris distillatio.

quod est, coagulatur, ut aquositas transeat in terream siccitatem, quasi chelidonium contusum in fimo putrefecisses, deinde destillas ad siccum remanente terra mortua & nigra. Apud Lulium sane nostrum opus sic declaratur, ut & apud Arnoldum, & Rupescissam, nisi velis istas declarationes esse obscuraciones. 24. *Aphorismo nono* continetur operatio secunda, in qua ex aqua in terram veria fit lapideus: vel ut destillatori dicamus, terra nostra mortua sua aqua denuo perfunditur, digeritur, & destillatione proleitur primum aqua. (Nam imbibitione facta soluitur in aquam) deinde oleum aerium: terra candida in fundo vitri manet, estque potentia ignis. Finis huius operationis est **TERRA clara, transparens, instar aeris puri, & coagulati**. Talis autem fieri non potest, nisi ex vinctu nostro humore, qui extractus est ex argento vivo crystallino. Sed nec alia liquefcere calore instar salis fusilis potest, posteaque aqua nostra, seu mercurio imbibit, & nutrir. Vocatur symbolice, seu cabalisticè, & magice in disciplina Hermetica *calx viva alba, oleum incombustibile* (nam fixitatem argenteam habet si perfecta est) *arsenicum nostrum, sulphur nostrum album, elixyr commune*: In lapide rubeo, ortus in albo, meridies, quia ex vespere & media nocte, hoc est, tenebris nigris in splendorem lucis mutata est. 25. Sed multa hic omittuntur, quæ sunt repetenda ex superioribus capitibus de imbibitione, & nutritione nostra, præsertim ex capite tertio. Hic enim oportet terram cineream igne auctiore, neque tamen excedente, sed moderato vvere. Deinde potare suffectis portionibus parvis particulatim & ordine, donec nolit quicquam amplius recipere. Potus est idem liquor mercurialis, ex quo facta est terra ab initio. Ideo & iubetur diuidi in duas partes: vna imponitur ad soluendum, & coagulandum: altera in alias duas partienda affertur, cumque album elixyr ex plumbeo seu cinereo efficere volumus, vna assumitur, & instillatur, ut dictum est. Cum non amplius vult bibere, vitrum claudimus Hermetice, & ignem nonnihil augemus, ut cinerum calor possit videri; sed cauendo excessum. Tunc fit solutio, ascensus, descensus, & omnia illa, quæ de elementorum conuersione circulari scripsit Drebelius, vnde etiam maioris mundi meteororum rationes sumit. Hic est nigredo, cauda pauonis, & tandem albedo, seu lapis albus coagulatus, qui iam argentea fixitate in igni constat.

26. Aphorismus decimus ostendit progressum magisterii ex elixyre albo in rubeum perfectum in opere aurifico (quandoquidem in argentifico non proceditur ad rubeum.) Ex aere facimus tincturam igneam, inquit, quod est, elixyr album perfectum gradu tertio ignis coquitur paulatim, donec in rubeum muretur, qui color Leoni, & igni ascribitur, enunciaturque ea res elementaliter per transmutationem aeris in ignem: vel destillatoriè, per destillationem ignis, seu ignei olei, quali chelidonium herbam (quæ est symbolum aurifici lapidis propter flores, succum, & radicem aurea) contusam, & putrefactam primum destillas ad siccum; ubi sicca pars vocatur terra; humida, quæ prodit, aqua. Tritæ terræ affunditur sua aqua: maceratur, destillaturque. Tunc elicitur primum aqua, secundo oleum aerium, terra in fundo manet, in qua adhuc est igneum elementum. Hoc ut elicias, affundenda tritæ denuo est sua aqua mercurialis (aliqui & aerium oleum reddunt) macerandum, destillandum, & exit aqua mercurialis cum phlegmate elementari: sequitur aliquid olei aeris, & tandem virgineum oleum igneum. Singula seorsim elaborata reducuntur in vnum, postquam ex capite mortuo salem, & terram virginem collegimus. Tali modo se res habet etiam in magisterio minerali, quamquam symbolice, & sine locali destillatione. Aer noster solo calore aucto & continuo transit in ignem, hoc est, elixyr rubeum purum, immaculatum, & tandem quarto gradu ignis Rubini, seu carbunculi fit similis.

27. Addit Drebelius, hunc Rubinum perfectione sui omnem creaturarum antecellere, quod primum intellige de creaturis sui generis, uti habentur in natura: hoc est, de mercurialibus & metallicis. Nam & auro præstat elixyr rubeum. Vincit omnem rem fortem, dicunt alii: & Hermes: hæc est totius fortitudinis fortitudo fortis. Postea accipe magis de lapide iam fermentato, quam de dulci seu azyzo elixyre. Ratio est, quia lapis tandem istiusmodi vires habet, idque indicat Drebelius, cum augmentationem subiicit. Hæc autem non sequitur immediate elixyr rubeum, sed intercedente fermentatione per aurum.

28. Notandum est, album elixyr, ab aliquibus diuidi, & partem fermentari argento ad argentificum lapidem, partem diutius in igne detineri, donec rubescat, & tunc aurum addunt, quæ res matrimonium appellatur, in quo tria concurrunt, corpus seu elixyr iam præparatum (calx alba, vel rubea) anima, aurum vel argentum; & spiritus, hoc est, mercurius noster. Si ergo libet ad vtrumque lapidem procedere, ista partitione potes vti. Cum etiam lapis fermentatus est, eadem signa apparuerunt, quæ in præcedentibus duabus operationibus, scilicet nigredo, resolutio, ascensus, descensus, albedo præcedente varietate, & in aurifico tandem rubedo. Tunc vna pars centum tingere perhibetur. Verum artifices propter maius commodum nondum tingunt, sed excellentius elaborant lapidem, ut mille possit; vnde intelligis, quantæ iacturæ esset, si velles tingere tantum centum. 29. Sequitur ergo in Drebelio: Quando ignem clarum & purum altius vis clarificare, seu ad claritatem & virtutem maiorem exaltare, reducis in materiam primam per aquam, eo modo, quo generata solent sustentari, hoc est per imbibitionem. Accipe ergo lapidem rubeum: & in cucurbitulam aptam impone. Affunde ei stillatim lac nutritium, seu aquam nostram mercurialem, ita ut guttatim irroretur. Et cum primum rorem absorpsit, plus de eo instilla, & sic perge, donec videas, quod nihil amplius velit assumere. Tunc immitte totum in phiolam, quam Hermetice obsignatam colloca in Arbannorem, accensoque igne paruo solue & coagula, quod breui fiet. Nam propter fortitudinem igneæ naturæ in lapide non opus est diuturno tempore. Tu modo externum ignem diligenter rege. Ibi fient circulares agitationes, paulatimq; materia in aquam soluta crassescet & nigredine tota perfundetur: inde sequetur viriditas & alii colores; post quos albedo, & tandem rubedo perfecta in aurifico lapide, cuius pars vna tingit mille mercurii. Hæc etiam est medicina hominum vniuersalis. 30. Aphorismus duodecimus explicat vndecimum. Quo modo enim generatio instituitur, & procuratur? Per semen, inquit, ex lapide.

Aer chymicorum & elixyr aeris. Nota argu. menta de materia ex mercurio sublimato.

Imbibitio & nutritio prima terra nostra.

Augmentatio & imbibitio secunda.

Vniuersalis medicina ex lapide.

Quod & quale semen? Purificatum & qualitibus altius perfectum, quod actu igneum est, seu calidum sic- cum; potentia aqueum & humidum. Nihil hoc aliud est, quam elixir fermentatum seu tinctura per au- rum, vel argentum in lapidem album, aut rubeum mutata, in qua mutatione calor & frigus fuerunt adhibita ad soluendum, & coagulandum: facta etiam est purificatio, & exaltatio in igneam virtutem, ita ut lapis sit in cute, seu cortice, hoc est, foris externo contactu ad sensum siccus: Sed intus seu in recessu, & potentia humidus, & aqueus. Ideo & addita aqua per imbibitiones, & vi caloris resolu- tur in aquam; sed quæ procedente coctione iterum coagulatur in substantiam siccam, qualis erat potentia. 3. Tandem adiicitur, si velimus denuo soluere & coagulare, idque opus amplius quoque repetere, fore, ut tantam accipiat subtilitatem, ut nullo vase contineri, aut comprehendi vilo corpo- re queat: quanquam ne utique ad id subtilitatis sit accedendum: sed cum vna pars tingit 10000, vel pro iudicio nostro, subsistendum, tantumque multiplicationi, seu instaurationi studendum.

Analysis Cap. XI. seu ultimi Drebelii.

1. **Q**uestio est, quæ possit res ad tantam perfectionem perducere, & exaltari, ut sui similes multo numero procreet? Omne semen quidem generat sui simile: sed interdum melius, interdum peius: nec videtur artifex meliora producere calore suo posse, quam Deus Sole. 2. Respondetur, no- stram clarificationem, seu exaltationem alio modo fieri. Corpora enim à Deo per naturam clarificata, per ignem & aquam amplius clarificamus. 3. Facimus tam clara, quam est crystallus, & purgamus ea ab omni lorde & immundicia, quam natura in eis reliquit. 4. Redigimus eadem in formam aquæ, in cuius in- terioribus natura terra est occultata. 5. In hæc seminamus nostra corpora, & per aquam mundam pu- rificamus ita, ut claritas claritati fiat æqualis. 6. Hoc non fit in natura. Ideo omnes res generatæ in natura manent in forma, quam à Deo in creatione acceperunt. 7. Semen enim in terram iactum, per eam non clarificatur quidem: terra tamen claritatem accipit ab igni seu calore, & seminis vita, cum terra impurius sit semine. Ideo semen semper manet in eodem esse, & terram tingit in suam speciem.

Aqua nostra debet esse in terram coa- gulabilis, quales sunt quæ ex sali- nis per deli- quium aut destillatio- nem fiunt.

EPILOGVS

Hæc de natura scripsi, ut manu mea laborando deprehendi & comperi, cumque me nihil magis ad Deum attraxerit, quam cognitio naturæ: scripsi de natura elementorum, cum elementa sint habitaculum & domicilium naturæ, sine quibus non cognoscimus naturam. Vivimus quidem in illis, & sustentamur, sed si non etiam cognoscere satagimus, neque nos, neque naturam perfectam habemus. Qui elementa discit nosse, Deum, seipsum, & naturam discit, sine quibus Dei omnipotentiam & bonitatem non possumus recte diligere. Quis de Deo testimonium manus habet, quam natura? Ad imaginem Dei creati sumus, ut per hæc cælestia dona discamus nosse, quæ à creatore nostro cum creatione nostrum accepimus, ut quantum in hac vita requiritur ad notitiam Dei, nostri, & naturæ, explora- tum haberemus. Vitemus lites, & quod non intelligimus, nec laudemus, nec vituperemus, & anima nostra quietem inueniet, Deique sapientiam gustabit, &c. Boni hæc consule, & naturam explora, seu scrutare, ita fiet, ut de his testi- ris, & intelligas consecutura, nempe, summum miraculum quod in natura in elementis conspicimus ad laudem & gloriam saluatoris nostri. Amen.

F I N I S.

Diuinationes.

1. **Q**uestio de possibilitate artis explicatur diuersitate operum naturæ simplicis, & arte elabo- ratæ, adiutæ, & directæ. Ars, inquitur præci, quadamtenus imitatur naturam: quadamtenus etiam exuperat, & excellentiora facit; non quod homo possit se contra creatorem efferre, quasi aliquid ex- cellentius queat producere, quam in natura creator: sed ut hoc ipsum in laudem eius cedat, qui tan- tam potestatem, tantumque donum contulit homini, & naturæ potentiam, per quam possit in melius prouehi, concessit, quod ipsum tota agricultura abunde declarat. 2. Ad materiam autem artis quod spectat, sanè dilucidè admodum ea declaratur. Necesse est, ut non tu facias materiam, sed ex natura, ubi à Deo facta extat, sumas: quo ipso reſutantur stulti illi, qui sibi imaginantur nescio quæ corpora, & quas res, quas sibi debeat artifex parare. 3. Materia ista in natura non est inefficax, aut nullatum vi- riū: Sed iam exaltata à Deo est, & benedicta, ut possit sui simile gignere. Hoc illis opponitur, qui chaos quod- dam, & primam materiam Aristotelis, vel Platonis, in quo nihil sit, nisi mera potentia, quærent: Et qui aliena assumunt. Id quod ex natura perit ad metalla multiplicanda, debet metallicam claritatem habere, & si perfecta intendis, à Deo iam aurum vel argentum creatum esse. Nam nostra ars non infert dispositio- nes, & naturas, sed iam inexistentes, & apras, ad exaltationem elaborat, & perducit ad summam vi- riū. 4. Quibus autem vitimur in exaltando? Igni seu calore artificiosè adhibito, & aqua. Quid clari- ficamus? Corpora naturalia iam à Deo potentiam clarificationis adæpta. Ignis & Azoth abluunt Laro- nem nostrum ex eodem Azoth seu mercurio, qui hic aqua dicitur, factum. Spectamus autem aurifi- cum, & argentificum. Ergo per aurum & argentum naturæ. Hæc enim sunt corpora clarificanda. Aqua clarificans est eorum naturæ homogenea. 5. Sed hæc non potest clarificare, nisi prius clarificata. Nam in natura tantum habet concretam clarificationem. Ut amplius & ultra naturam clarificet, et- iam ipsa est exaltanda, & viribus maioribus nobilitanda. Quis ergo est modus? 6. Crystallinam clari- tatem, seu puritatem afferimus corporibus nostris, quæ sunt aurum, vel argentum. Si hoc fit per aquam nostram, & simile gignit simile, ipsa prius debet ad puritatem crystalli elaborata esse. Cape ergo ar- gentum vitum minerale auro familiarissimum, idque per sales elabora, donec crystallinam puritatem consequaris. Postea reduce in aquam claram, eamque coquendo amplius ad vires excellentiores perducito. Tunc si eam iunxeris auro, vel ar- gento, hæc similiter clarificabis, & exaltabis, in omnibus calore debito accedente.

Quæ sit ma- teria lapidis.

7. Duo

7. Duo sunt faciendæ: Vnum: sordes adhærentes & relictæ in naturali generatione tollendæ: Alterum: vires ad maius prouhendæ. In omnibus est mercurius crudus vel coctus præ manu. Satis autem est à crudo sustulisse terrestres impuritates, & aquositatem superfluum cum sulphure combustibili. Nam huius postea beneficio purgabuntur quoque corpora, vt non sit opus hæc per se purificare, modo non adhæreat aliquid ab argento viuo alienum, quod solemus amalgamando detergere.

8. Formam aquæ debent accipere aurum, vel argentum: aquæ vero mercurialis, quia hæc est ipsorum essentia. Id non fit alio modo in nostro mysterio, quam per aquam iam actu existentem, quando per id, quod actu est, alterum in potentia existens debet in actum perducere.

9. Aqua debet aperire posse corpora, & cum illis rursus in terram redire, vt sit coagulatione. Solutio enim omnia facit eiusdem naturæ: Coagulatio omnia in vnum homogeneum corpus cogit. Intellige ergo omnem aquam excludi, quæ non potest in terram reduci: omnem item, quæ non est homogenea auro & argento. Quanquam ergo multæ sint concretales & coagulabiles aquæ (vt ex calibus deliquio solutis, & ex salibus, &c.) multæ etiam soluentes (fortes, regię, aceta, &c.) tamen nulla hic locum inuenit, nisi quæ est de natura argenti viui prius ad crystalli puritatem elaborati.

10. In hanc aquam, quæ potest terra fieri, & iterum aqua, quasi aquam terram dices, seminamus nostra corpora, quæ sunt secundum aurum vel argentum de minera, quæ viua dicuntur, non à fabris corrupta. Eadem aqua terrea etiam soluitur terra propria, quæ est elixir ex eadem factum. Hinc sequitur, vt quæ claritate est aqua, ea fiant etiam corpora nostra. Itaque si aquam tuam bene elaborasti, etiam lapidē accipies bonum.

11. Talis elaboratio non fit in naturæ mineris: sed vnumquodque quando suam perfectionem est consecutum, finem habet motus sui, nec per se tendit ad alia quoque perficienda.

12. Semen tamen aliquid suæ terræ, in quam seminatur, confert. Contractu enim & virib. per calorem, & humorem in actum vocatis, eam alterat, & quicquid ex ea exurit, in suam substantiam transmutat eo ordine, vt in plantam paulatim ipsum vertatur, & mox sibi assimilet suum nutrimentum, donec tandem simile sui cum sœnore procreet. Huius rei documentum etiam in arte sequimur. Nam & in hac, quando aurum vel argentum elixiri nostro terraqueo commisimus, terra ista & aqua in naturam auri vel argenti conuertitur: Imo etiam hoc fit, vt tinctura medicinaq; nostra vna atque altera vice pariat similem sui tincturam & se etiam in terra sua per terram multiplicet, non aliter, ac si quis solanum bulbosum, vel radicem asphodeli, aut ari prolificam, terræ commisisset, vbi non tantum in plantam seminificam & frugiferam euadunt, verum etiam radicibus multiplicatis se propagant. In semine est vita secundum potentiam. Est enim animatum potentia: Sed vi terræ matricis, & caloris cum humore apto in actum prodit. Hæc sunt, quæ Drebelius voluit de hac arte scribere, in quibus vides non inane de elementis nugamentum, sed maximi arcani naturalis per artem documenta euidētissima: quæ si nō intelligis, te ipsum stuporis accusa & inscitia, & Deum tibi nolle tantum bonum communicare vltro proficere.

Quæ in Epilogo habentur, pietatis & fraterni amoris sunt plena. Ex natura ad Dei notitiam & dilectionem non habes maius argumentum. Interim autor non negat, longe præstantiorē esse modum per reuelati verbi doctrinam. Negat autem se cum quopiam de veritate artis disputaturum, cū suā experientia eam cognitā & exploratā habeat, certumq; sit etiam te cogniturum, si naturam pie scrutaris. Si non intelligis, digitum ori apprime & tuam imbecillitatem agnosce. Non fac,

vt multi, qui quod nequeunt assequi intellectu, vel opere, vituperant, & cruci designant, quod hominum genus pessimum est, & ipsum cruce dignum. Da gloriam Deo & inferui

proximo.

Finis Monadis Quarta.

Deo soli Laus & Gloria per CHRISTVM Saluatorem nostrum, Amen.

D. O. M. A.

HEPTADIS HERMETICÆ
MONAS QUINTA.

Expositio Propositionum

IOHANNIS D'ASCIA ANGLI.

P R Æ F A T I O.

VITVS VIRICVS ab Ebnit Marechallus, vir eruditione, & nobilitate generis excellens, misit nobis varios libros antiqua Monachorum litera conscriptos, in quibus præter alia singularia vidimus multa, per typographias diuulgata quidem, sed in plerisque partim mutila (vt videre est in *Arte* nuper in Gallia excuso, in quo est aliquot foliorum & figurarum defectus cum scriptura valde vitiosa, quanquam & manu exaratum exemplar alicubi sit corruptum) partim perperam praeque lecta, & distorta. Fatentur quidem aliquando vulgatores ipsi, se prout legere Monasticas abbreviaturas potuerunt, edidisse, & aliquando iudicio suo in corrigendo vlos fuisse: Verum ideo non dederunt meliora, estque difficile admodum, ne dicam impossibile, eum, cui disciplinæ nostræ termini, & ductus, signaque sunt inexplorata, & qui artem ipsam non calleret, nec crebro versatus est in notariorum monasticorum libris, nescitque diuinare de notis vocum ex rerum notitia, recte transferre, & transcribere volumina illa de Hermetico magisterio prisco. Restat, vt voluntatem publicantium seu doctorum, seu typographorum boni consulamus: Cætera experientia & notitia disciplinæ commendemus, aut saltem libris libros, quod etiam est consultum sapientum, aperiamus, cumque in diuersarum manuum, quarum alia aliis fuit diligentior, attentior, magisque perspicua, notationes incidimus, alteram ex altera pro rerum ipsarum natura, & artis veritate corrigamus. In publicum bono consilio superioribus temporibus, veluti anno Saluatoris 1599. Io. Iustus à Balbian Flandriae Alostanus dedit tractatus quosdam Rosarii abbreviati, vt appellat, de quibus dicit, quod ignotorum sint auctorum, desumpti ab exemplari vetustissimo ab indoctissimo aliquo, artisque Hermeticae ignatissimo descripto ita vt ægre potuerint legi, adeo referti mendis, vt difficillime se potuerint extricare, coactusque sit fiducia studii huius, in quo fere ætatem consumserit, errores corrigere.

Inter eos tractatus primum nos inuenimus in monasticis commentariis non ignoto auctori, sed IOHANNI D'ASCIA Anglo ascriptum ab impresso Balbiano non nihil variantem, ita, vt alter ex altero corrigi posset, & si qua deficeret, suppleri. Cum itaque artem hanc pro virili illustrare hætenus studuerimus, vtilitati publicæ consultum fore iudicauimus, si impressum scriptumque conferremus, & cum nostris qualibuscunque seu scholiis, seu diuinationibus denuo proponeremus. Vidimus autem in artis auriferæ voluminibus Basileæ editis, & Theatro chymico Argentoratense, aliisque nonnullis alibi excusis similem discrepantiam, quam etiam sedulo annotare studuit amicus quidam noster, adeo, vt magnum volumen confecerit, quod typis committere, si officinam inuenisset, non dubitabat. Similiter Clarissimus Martinus Copus, Medicus *πρόκλητος ἀντὶ τοῦ ἀλλαν*, nec indoctus Hermeticae disciplinæ, Catalogum ad nos misit partim nupiam vulgatorum, sed adhuc in manuscriptis hærentium, partim emissorum quidem, verum adeo vitiose & mutile, vt pro non editis haberi possint, quorum ipse correctiora exemplaria volebat exhibere. Sed neque hic dum inuenit typographiæ curatorem, quod nostris temporibus artificium Hermeticum malicia Paracelsistarum pessime audiat, sitque etiam alias tanta librorum copia, vt, emtoribus nullis, abiciantur pro charta maculatoria, vt loquitur bibliopola, pœniteatque sumtus in prælum elocasse multos. Quid nostris commentariis euenturum sit, nescimus. Interim tamen aliquibus inferuire malumus, quem contemptorum plurium iudicia sinistra extimescere. Hoc nobis videtur asseri absque vanitate posse, si ex his, quæ studiosis Alchymiae seu transcripsimus, seu declarauimus, non proficit lector, nec ex veterum recentiumue commentariis proficere posse, quo magis ridiculus est ille, qui ad Martinum Rulandum piæ memoriæ scripsit, *nos vel in sale, vel rore ponere magisterium*. Fatemur quidem, nos in prioribus alicubi seruasse disciplinæ mysticam traditionem, & non semper omnia eodem orationis filo aut verborum sono explicuisse: ita tamen docuisse, & succedentibus commentationibus priora sic illustrasse, vt non fore Physicæ, Peripateticæ & Academicæ (id enim est in præcognitis) peritum arbitremur, quin verum sensum artificum ex descriptis sit consecuturus, modo Deum habeat propitium, ipsiusque gratiam & illuminationem sedulis precibus impetratam meditatione & opere prouehar. Verum ad institutum pergitur.

IOHANNIS

IOHANNIS D' ASCIA A N G L I,

P R Æ P A R A T I O N E S

Pro Rosario abbreviato.

P R I M A.

Solutio corporis est fundamentum artis. Istud est primum verbum huius operis. Dicitur ideo pri- *Manum feri*
mus gradus operationum. Est corporis in aquam reductio, id est, in argentum viuum. Et hoc voca- *ptum.*
uerunt solutionem, cum dixerunt: *Soluatur aurum, quod est in corpore magnesiæ occultum, & in suam*
primam materiam reducat, ut fiat sulphur verum, & argentum viuum: Quia nostra solutio non est aliud,
nisi quod corpus reuertatur in humidum, & resoluatur in naturam argenti viui, cuiusq; *salsedo* sulphu-
ris minuatur, quod sulphur diuinum à duobus sulphuribus sit, cum obuiat corpori.

Auerte, carissime, quod quæ sequuntur verissima sunt intelligentibus. *Prima preparatio, & fundamentum* *Impressum*
artis est solutio, id est, corporis in aquam reductio, hoc est, in argentum viuum: Et hoc vocarunt solutionem, cum di-
xerunt: *Soluatur aurum, quod in corpore magnesiæ est occultum, ut in suam primam materiam reducat, ut fiat*
sulphur & argentum viuum, non ut reuertatur in aquam: quia nostra solutio non est aliud, nisi quod corpus reuertat-
tur in humidum, & resoluatur in naturam argenti viui, cuiusq; salsedo sulphuris minuatur, quod sulphur diuinum à
duobus sulphuribus abstractum sit, cum spiritus obuiat corpori.

C O L L A T I O.

Titulus in impresso deest. Autor appellatur in manuscripto: & consilium seu institutum eius
apparet ex fine. Voluit enim Rosarium philosophorum in summam, seu Epitomen contrahere, o-
mnemq; magisterium 7. aphorismis completi: vnde & Rosarium abbreviatum dixit. Qui prolixam
declarationem requirit, intret Rosarium ipsum, fietque voti compos si bonus erit Physicus & chy-
micus, diligenterque meditetur, oret & labore. Epigraphe est: *Preparationes*. In sequentibus etiā pro-
positiones, operationes, & verba sapientum nominantur. Terminus Verbum, nihil aliud significat, quam a-
xioma scientificum, ab aliis propositum & sententia generalis dictum: quomodo in Geometricis Eucly-
des habet sua Theoremata, Aristoteles theses & principia: alii conclusiones & scientias, &c. Est quidem He-
braica consuetudo inde ad Arabes translata, sententias verba appellare: Sed D'ascia ille videtur imitatus
esse priores chymicos, ut Rosinum de quatuor verbis philosophorum, & Arnoldum in semira semitæ de iisdē,
apud quos & res ipsa conueniunt. Nam quod Calid de tribus verbis, seu tribus mensum ternariis, qui-
bus ars completur, habet, aliud est ab illis.

Preparationis vox communiter sumitur pro parte operis & elaboratione. Ideoque idem sensus
est, siue præparationem dicas, siue operationem quanquam numerus sit inæqualis apud diuersos au-
tores, sicut & hic numerus verborum septenarius est, cum apud priores esset Pythagoricus quaternio iux-
ta elementorum numerum.

2. Impressus codex præmittit exordium, quod attentionem monet & dociles facit. Policetur
enim non vanam & impostoriam artem, sed verissimam, ad exemplum Hermetis in tabula smarag-
dina. Ista vero animorum præparatio necessaria est non tantum propter contradicentes, quorum in-
finitus est numerus, verum etiam dubitantes, & qui in ea infelicitè ad literam sunt versati.

3. Verissima vero intelligentibus, ait propter disciplinæ morem. Si n. quis velit literam inspicere, ei ars
foret falsissima. Mysterium, quod litera occultatur, verissimū est, & sic apparet, inueniturq; & probatur
experientia intelligenti, & prudenter operanti. Est a. commune cum aliis scientiis, pro falso haberi, si nō
intelligas, aut contemni. Ars non habet inimicum, nisi ignorantem. Ideo ignari eam etiam vituperant. So-
phistæ ex sua metaphysica multa deblaterant: sed hoc ipso indicant, quantum differat logicus homo à pe-
ritiorum & sensibus utente exercitatu. Iubemur aduertere, cumq; nos appellet carissimos, ex charitatis vi-
profectam doctrinam intelligimus. Charitas autem fucum & dolum excludit. Si non assequimur sta-
tim omnia, ne desperemus. Animum aduertendo intelligimus. Sed oportet nos filios doctrinæ, & orgiis
chymicis physicisq; initiatos esse. Imperiti & plebei opinantur esse opificum quoddam lapidem facere, si-
cut sutores vestes, & calceos suunt. Ideo aurifices, barbitoniores, & id genus perditorum ardelionū
cum destillatoribus ineptis se in hanc artem, quæ solum sapientum, & philosophorum est, adeoq;
summum miraculum à Deo in naturam implantatum, & argumentum sapientiæ potentia, & gloriæ
eius, penetrant cum maximo suo & aliorum, quibus, aliqui esse videntur, malo. Hi deterrentur,
cum nec aduertere possint, nec intelligere, nec complexu charitatis filiorum doctrinæ compre-
henduntur.

4. Man. script. incipit: *Solutio corporis est fundamentum artis*. Sententia eadem est quidem etiam
in impresso, sed emphasin illam non habet. Autor enim proponit sapientum principia. Deinde suas
declarationes ex collatione cum priscorum philosophorum dictis, & experientia, iudicioque pro-
prio subiicit, quod facile est videre ex schemate Hermeneutico, & more interpretum.

5. Eui-

5. Euidens loquitur scriptum: *Istud est primum verbum huius operis*, ut ordinem indicet methodicum, qui non tantum in Theoria talis est, sed & praxi: Vnde adiicitur esse primum gradum operationum. Balbianus in vnam sententiam omnia contraxit, putans se corrigere vitium scripti.

6. Idem: *Vt in suam primam, &c. Rectius scriptum ET.* Est enim copulatiua sententia ad sequentem finem rota directā.

7. *Vt fiat sulphur:* Scriptum bene addit *VERVM*, ut à vulgari falsiq; nominis sulphure discerneretur. Solere autē Hermeticos suas materias *veras* appellare, non quod ceterae res sint falsae, sed quod in arte sua non sint vera subiecta, notum est. Qui vellet ex soluto auro philosophico sulphur officinarum exculpere, erraret, et si etiam assequeretur, non verum sulphur sapientum sed falsum nancisceretur.

8. Balbianus addit: *Non vt reuertatur in aquam:* quod mihi adulterinum videtur. Si fieri debet solutio in sulphur, & argentum viuum: hoc autem est aqua nostra, cur non in aquam? Imo sequitur corpus debere in humidum reuerti, idque appellatur natura argenti viui. Item solutio dicitur corporis in aquam reductio. Alii aquam Nubis remouent. Aut ergo mendosa est additio, aut apponendum *NVBIS*.

9. Balb. *Sulphur diuinum à duobus sulphuribus abstractum:* Melius scriptura: *Extractum*, qui est terminus arti vsitator. Fit quidem abstractio etiam in extractione: sed abstrahi magis dicitur, quod cū attractum, vel adiectum esset, separatur, sicut abstrahimus humiditatem à calcibus destillatione vel filtris.

10. Balb. *fit, cum spiritus obuiat corpori:* M. *Script. fit cum obuiat corpori.* Difficilis hic nodus est. In quarta operatione dicitur: *Ipsa aqua efficitur aerea, cum prius esset inspissata & coagulata cum terra, & hoc obuiatione sui propinqui.* Obuiatio hic est occurus & commistio, vel additio familiaris, ut fiat aqua aerea ex terreo corpore, in quo aqua erat potentia. Ita hic intelligimus argentum viuum coniunctum se cum habere sulphur suum, sed cui adhæreat falsedo, quæ est minuenda. Vnde vero sulphur istud per solutionem reductum: *Extractum est ex duobus sulphuribus.* Quando? *Cum obuiat corpori*, hoc est, cū corpori coniungitur, seu per coagulationem in corpus mutatur. *Extractio enim nostra non est localis, sed spiritalis:* ut extrahi dicitur aqua, cum soluitur siccum in humidum: aer extrahitur, cum per exaltationem ex materia terrea fit aquea, & hinc aerea.

Morietus:
Tota operatio nostra non est aliud nisi extractio aqua à terra, & huius solutio per terram remissio.

Potest tamen & altera lectio retineri, nempe *sulphur nostrum per solutionem tunc fieri, cum spiritus obuiat corpori*, ut euenit in fermentatione, in qua habetur spiritus, anima, corpus, autumq; sulphur præber, cum soluitur per mercurium, qui spiritus dicitur, corporique, hoc est, elixyri tunc iungitur. Sed meminerimus, hic sermonem esse de fundamento graduq; & operatione prima potissimum, licet solutio se extendat per omnes alias operationes.

Rosinus.

11. Conferatur textus hic cum Rosini, & Arnoldi. *Primum verbum nostri sermonis seu operis, est in primam materiam reductio.* Et illud est, quod philosophi vocarunt solutionem, quod est artis fundamentum, ut dicit Morietus: *Nisi corpora solueritis in vanum laboratis:* de qua solutione loquitur Parmenides Philosophus in Turba: *Alti quidam olei solutionem audientes, & non, &c.* Ergo solutio philosophica est imbibitio aquæ, seu corporum in aquam conuersio, vnde procreata fuere: ut gelu (glacies) vertitur in aquam liquidam ex qua primo fuit. Ecce per Dei gratiam iam habes primum elementum, quæ est aqua ipsius corporis in primam naturam redacti. Hæc Rosinus. In semita, quæ Arnoldo tribuitur, paulo aliter legimus: Ita scilicet:

Nota eandem priora quatuor verba haberi etiam in flore florum Arnoldi, quanquam in verbis non nullis sit discrepantia.

Primum verbum nostri magisterii sue operis est corporis in argentum viuum reductio (ibi quidam phantasta adiecit, *argenti viui reductio*, & corpus intellexit cuprum, vel aliud metallum.) Et istud est, quod philosophi vocant solutionem, quæ est fundamentum artis, ut dicit Franciscus: *Nisi corpora solueritis, in vanum laboratis.* De qua solutione loquitur Parmenides in Turba: *Quam solutionem audientes ignari, putant aquam nubis esse.* Si autem nostros libros legissent, & intellexissent, scirent utiq; esse aquam permanentem, (Hic deprauatus textus est. Lege vero ex Turba sub nomine Agamoni, & non Parmenidis) quæ absque suo compare, cum quo facta est vnium (aliis corpore seu fermento fixo) permanens esse non possit. Non est ergo solutio philosophorum aqua nubis: sed corporum in aquam liquidam (liquidam aliis) conuersio, ex quo primo procreata fuerunt, scilicet in argentum viuum: sicut glacies conuertitur in aquam, ex qua prius fuit. Ecce per Dei gratiam iam habes primum elementum, quod est aqua, & ipsius scilicet corporis in primam materiam reductio. Hactenus semita.

Collatio tibi monstrat infelicitatem scriptorum huius artis, quamque misere deprauent seu transcriptores, seu typographi, textus, quibus etiam immiscetur, quæ imperitus quidam Notarius margini adiecit, aut alias inferuit, qui arbitratus est, se belle intelligere sapientum sermonem. Quæ Francisci & Morietus nomine citantur in Turba etiam Zeumoni ascribuntur, qui dicit: *Nisi corpus terat, diruatis, imbuatis, ac diligenter regatis, donec suam pinguedinem extrahatis, & faciat tenuem spiritum impalpabilem, in vanum laboratis.*

Diuinationes

1. **F**undamentum artis dicitur solutio corporis. Nimirum aliud hoc fundamentum est, quam in Turba, ubi legimus: *Scitote sapientia inuestigatores, quod huius artis fundamentum vnum quidem sit, omnibus naturis fortius, & sublimius apud philosophos: sed apud incipientes (insipientes) est omnibus rebus vitius.* Nimirum hic de subiecto & materia sermo est: ibi de principali operatione, quam & Rosinus ex Morietus pro fundamento allegauit, & Arnoldus ex Francisco suo. Solutio antecedit coagulationem in hac arte. His duobus tota compleretur. Quæ ergo prior est in omni operatione fundamentum appellatur. Hinc incipiendum sibi esse omnino sciat studiosus. Si prius coagulat, quam soluat, committit errorem, & in arte infelicitur versatur.

2. Solutio

2. *Solutio fundamentum dicitur. At nihil soluitur, nisi coagulatum. Est enim ex contratio in contrarium transitus. Merito igitur dicitur corporis solutio. Cuius corporis? Naturalis, an artificialis? Vsurpato hic illud Morieni: Res & via magisterii vna est & linearis. Totum magisterium ex re vna & via vna constat. Tota operatio nostra non est aliud, nisi extractio aqua à terra, & huius aqua super terram remissa, donec ipsa terra putrescat, &c.* Soluendum corpus terreum est in omni solutione, cumque plures sint operationes ordine repetendae, puta de omnibus dictum esse. In initio tu ipse facis corpus ex spiritu ex natura petito, nisi prius eum natura coagulauit, sicut solet argentum viuum ex sua minera lapidea excoqui. Sed hunc spiritum per sales purgas, & in corpus cogis. *Ex corpore crystallino reducis.* Hæc est prima solutio. Deinde cum aquam tuam putrefecisti & coagulasti, aliud corpus, quod est mortuum, fetoreque & nigredine oblitum, confecisti. Hoc soluis iterum, & sic secundam solutionem administras per imbibitionem in operatione secunda. Hic quoque fit reductio. Tertio in fermentatione sequitur duplex solutio, vna fermenti seu animæ, altera elixyri, ut sit vna corporis naturalis, altera artificialis. De cæteris cogita similiter.

3. Dicitur primus gradus operationum. Plures esse operationes partim necessarias, partim arbitrarías, planum est. In omnibus coagulatum soluitur. Deinde iterum coagulatur. Hoc respectu essent duo gradus, quorum prior solutio. Verum respectu elementorum sunt quatuor: & si symbolicas dispositiones, ordinemque perfectionis respicias, adhuc plures. Verum tamen est, ubique solutionem, quæ coniuncta est cum putrefactione, ita ut nigredo apparens vtriusque sit signum, primas obtinere.

4. *Solutio est corporis in aquam seu argentum viuum reductio.* Bene. Si reductio est: id autem, quod reducitur, in pristinam suam formam redigitur, necesse est corpus id, quod reducitur, primum fuisse aquam, quæ est argentum viuum, quod & PRIMA MATERIA nuncupatur. Igitur si crystallinum lapidem reducis, is prius coaluit & concreuit ex viuo argento, licet id argentum viuum, quod redit ex corpore, qualitatibus & puritate longe sit excellentius priore. Si vero reducis lapidem mortuum, per aquam nostram, iterum fucis aquam, ignis tamen adiutorio. Si in fermentatione resoluis elixyr, & corpus perfectum, tertio facis aquam ex eis, quæ primum quoque aqua eadem fuerunt. Ita & in cæteris.

Hinc discis, vnam esse aquam omnino homogeneam, vnam radicem, vnam essentiam mercurialem, quæ circulem sustinet solutionem, & coagulationem, donec ad perfectionis suæ complementum perueniat.

5. *Soluatur aurum.* Quod prius corpus dicebatur, iam aurum appellatur. Id autem alias sulphur est & semen: alias elixyr rubeum, utpote sol philosophorum & Leo rubeus: alias fermentum ad aurum, quod non est, nisi aurum de minera in calcem reductum, quod mercurio non est alienum, quia ille huic mater est, & prima materia: atque ita ambo vnus radices, ut & argentum, quod est fermentum lapidis albi. Non distant, nisi coctione. Mercurius respectu perfectorum corporum dicitur crudus. Atqui & lapis niger, & elixyr album, ipsaque medicina in multiplicatione soluitur. Num ubique est aurum? Crystallinus mercurius aurum non est. Dico quod crystallini mercurii reductio possit quidem solutio vocari, sed vera & vniuoca non est. In cæteris omnibus fit vera solutio, sitque mercurius per mercurium semper. Aurum autem corpus vocatur *αὐρὸν*. Possimus dicere, quod in imbibitionibus etiam non fit vera solutio, sed tantum æquiouoca, cum proprie nuncupetur irrigatio, nutritio, imbibitio, potatio, &c.

6. *Aurum in corpore magnesiæ occultum.* Magnesiæ vox varie accipitur. Vulgo est antimonium minerale. Rupeficia vitriolum intelligitur, in cuius corpore est aurum inuisibile, quod sulphur dicitur incubabile. In opere nostro materia tunc vocatur magnesiæ, quando tota est denigrata & fluxilis, sicut stibium, plumbum & similia, ut sit humiditate abundans corpus. In Turba natura ex matre & semina magnesiæ vocatur, quia in ea est maximum arcanum. Sed non est, ut varia significata comportemus. Aurum hic est soluendum. Vbi illud? Latitat in corpore magnesiæ: h. e. corpus nigrum quidem & molle foris apparet, sed id re vera est aurum: quod non soluitur aqua nostra, transit in argentum viuum, & post etiam in sulphur album in opere albo, rubeum in opere rubeo: quæ omnia potissimum pertinent ad operationem secundam, in qua per imbibitionem primam iam ex humido coagulati prima vice lapidis, mercurius iste, & sulphur vtriusque exoritur. Possunt tamen etiam ad fermentationem, & fermentationem nouam solutionem referri. 7. *Solutio nostra non est aliud, nisi quod corpus reuertatur in humidum, & resoluitur in argentum viuum, siquidem sulfedo sulphuris minuatur.* Aperta hæc sunt ex reductiois luce. Vbi inuenis corpus coagulatum ex aqua, quod reducendum est, magisque attenuandum, & exaltandum: ibi memineris, tuam solutionem, aurum, aquam & sulphur esse, licet impari modo. Ita sulfedo adhæret sulphuri vitriolato in crystallini sublimati reductio, ubi est tollenda. In cæteris parabolica intelligitur acrimonia, impuritas nigra, &c. 8. *Sulphur diuinum extractum è duobus sulphuribus maxime accipitur de rubro lapide seu elixyre, quod fit tertia extractione. Primum sulphur est fixidum: secundum album.* Hoc in rubeo lapide dicitur ex albo extrahi, cum album sulphur in rubeum vi ignis mutatur. Ita est sulphur de duobus sulphuribus.

Quo modo alias de suis sulphuribus, quod sulphur sulphure contineatur, & sulphur sequatur sulphur, &c. differant artis periti, in Turba & aliis libris est videre.

Preparatio seu operatio & propositio secunda.

Transit aqua in corpus, quod vnum non soluitur, nisi reliquum coaguletur, eo quod corpus argenti viui concipiens coagulat ipsum, & coagulatur ab ipso, & fit terra.

Istud est verbum huius operis secundum, de quo dicunt philosophi de Gracia: Aqua de terra procreatur, quia aqua fit terra, cum vincunt in ea terra qualitates & terra fit aqua, cum vincunt in ea aqua qualitates.

Fit enim

Fit enim solutio corporis, & coagulatio spiritus, ut vnam habeant operationem, & sit vnum, cui nihil extraneum apponitur, nisi quod in preparatione superflua remouentur cum apparatu.

Secunda preparatio est, cum aqua transit in corpus, quod vnum non soluitur, nisi alterum coaguletur, eo quod corpus argentum viuum concipiens coagulat ipsum, & coagulatur ab ipso, & fit terra.

Impressum. Istud est verbum opinionis, de quo dicunt philosophi. Aqua de terra procreatur, quia aqua fit terra. Cum vincunt eam terra qualitates, & terra fit aqua, cum vincunt eam aqua qualitates. Fit enim solutio corporis, & coagulatio spiritus, ut vnam habeant operationem, & sit as vnum, cui nihil extraneum apponitur, nisi quod in preparatione superflua remouentur cum apparatu.

COLLATIO.

1. Præterimus barbarissimos monasticos in syntaxi literali, uti & permutationes illas, reliquum, alterum, &c. Est tamen, quod in hoc notandum veniat. Videtur n. & sententia diuersa esse per reliquum & alterum. Nam ubi alterum ponitur, intelligi duo dissentanea possunt: sed ubi reliquum, vnus homogenei partes diuersæ, quæ sunt volatilis, & fixa, subtilis & spissa. Verum hoc leuiculus est.

2. Ita differre videntur concipiens argenti viui, & concipiens argentum viuum. Prius est, quod corpus argenti viui, dum concipit, & imprægnatur: posterius corpus, quod argento viuo irrigatur, idque suscipit. Sed hoc melius. Nam quod concipitur à corpore argentum viuum, coagulatur ab ipso, abique in terram. Quo modo vero argentum istud coagularum à corpore vicissim hoc ipsum coagulat?

3. De Græcia. *ἄνδρ' ἐξ ὅρ'.* quod cum legere non posset, aut intelligere Balbianus, induxit. *Legō: Dei Gratia aqua de terra procreatur, &c.*

4. Hæc Balbianus etiam in *Hv i vs OPERIS*, legitque opinionis. Sed si inspexisset sequentia, difficultatem superasset. Opinio non habet locum in principiis scientiarum: Et quomodo autor verissima pronunciaisset quæ proponit? 4. *Cum vincunt eam, &c.* Melius scriptum in ea. Cum enim in aqua dispositiones seu affectiones terræ exuperant, & aqua fit magis calida sicca, quam est humida frigida, licet adhuc habeat aquæ consistentiam, dicitur fieri, nondum tamen esse, terra.

5. *Vi vnam habeant, &c.* Videtur legendum esse *CVM vnam*, &c. Vna n. est operatio corruptio vnus & generatio alterius, & ideo cum hoc corrumpitur, alterum eodem numero motu generatur. Sic cur simul & vna linea (ut loquitur Morienus) spiritus coagulatur & corpus soluitur? Quia vna numero operatio est huius solutio, & illius coagulatio. Rationes tamen differunt. Dum corpus soluitur, non absolute rarefit, sed adhuc habet aliquam crassitiam, aut saltem incrassandi potentiam, qua spiritum comprehendit, atque ita coagulabilem natura, addensat. Neque tamen etiam finalis affectio reicienda est, licet malimus legere, *ut sit*, quam, *& sit*. Nam coagulatio spiritus, & solutio corporis huc tendit, ut vnum sit.

6. *Fit as vnum.* Melius scribitur, *ut sit vnum*. Nam ætis terminus est materialis, non finalis, & perfectius. *Aes* dicitur materia, non elixir aut lapis.

7. Rosinus brevis est: *Secundum verbum est*, inquit, *quod sit terra*. Et hoc est, quod philosophi dicunt, quia ex grossitie aqua terra concreatur. Sic habes aliud elementum, quod est terra. Semita hic: *Secundum verbum: Quod sit terra*. Et hoc est, quod philosophi dixerunt: *Egressio terra aqua concurrat*. Sic habes secundum elementum, quod est terra. Dascia euidentissime scripsit. Rosinus quoque satis aperte. Terra enim ex aqua fit densata. Arnoldi semita malum habuit interpretem. *Aqua concurrat*, hoc est, stipatur, cogitur, crassescit, (laufft zusammen) quod est, egressio terræ, seu productio.

Diuinationes.

1. **Q**uæritur, quod nomen debeat huius operationi? Respondetur: *Coagulatio*. Hæc enim ex aqua terram præbet.

2. Quæritur, cum plures sint coagulationes, de qua potissimum verbum sit? R. Ut præcedens operatio potius conueniebat primæ solutioni, ita coagulatio hæc de prima est magis accipienda. Ratio est, quia ibi dicebatur exire elementum aquæ, hic autem de terra pronuntiatur. Ita qui per distillationes loquuntur, ex materia putrefacta destillant primum aquam: deinde inueniunt terram in fundo cucurbitæ, tanquam corpus mortuum, licet adhuc habeat ignem & aerem. Secundario interpretari possumus de fermentatione, ubi in vnica operatione continuata procedunt ordine omnia 4. elementa. *Solve, coagula*, cum frequenti repetitione usque ad summam perfectionem per totum magisterium sonat. Quando vero Sol vs dicitur cum elemento aquæ esse, & coagula terram primum exhibere, de prima operatione sunt accipienda, cuius finis est terra mortua nigra, aut cinerea: caput mortuum, quod operatione secunda per imbibitionem reuiuiscit quodam modo.

3. *Vnum non soluitur, nisi reliquum coaguletur.* Quod soluitur, corpus est, cui tribuitur fixio relata aut perfecta pro perfectione lapidis: Quod coagulatur, est spiritus, cuius est volatilitas: Non quod duæ diuersæ res sunt in principio, cum sit vna eadem aqua mercurialis, humiditas vinctuola, mercurius noster, totus homogeneus actus: Sed quod diuersæ sint in eo potentia & dispositiones. Ignis, cum adhibetur in suo gradu, simul resoluit & coagulat, rarefacit, addensat, &c. Non possunt effugere halitus ex rarefactione. Vitrum enim clausum est. Dum ergo attenuantur, redire in se, & in nondum attenuata per reflexionem coguntur: sicut cum sol ex globo medio attenuatos vapores elicit, illi simul disgregantur, & congregantur in se reflectendo ab ambitu aeris frigidi, & consistendo.

Opor-

Oportet tamen concipere, diuersas partes esse eiusdem, quæ rarefiunt & densantur, atque etiam eadem, sed cum diuersitate ordinis, & temporis. Idem enim quatenus idem, cum disgregatur, non congregatur: at postquam disgregatum est, mox consistit rursus: Et in angusto vitro non potest distendi vnum, nisi alterum simul cogatur. Non enim est vacuum. Ita in maiore mundo negant per ignem & solem posse in locis calidis quicquam resolui, nisi ad partem frigidam septentrionis analogam fiat resolutorum condensatio. Non enim est vacuum separatum, quo se resoluta possint recipere, neque sphaeræ superiores patiuntur se diduci, & ampliari. Ideo nota in vitro rotundo ita clauso, ut nullum possit esse respiraculum, id fieri: Deinde sic moderato calore, ut dum disgregat, non impediat congregationem: quam tem Drebelius pulchre explicabat frigore coagulante: quod relate intelligitur (nā alias tota stufa, seu camera nostra caler) & calore attenuante. Disce hinc physicum oportere esse, qui huius magisterii peritiā rationalem velut consequi, non stultum blateronem ex Paracelli aut opificum fecit.

4. Solutionis & coagulationis in diuersis materiæ partibus simul factæ ratio redditur, quia in nostra aqua est argentum viuū, quod spiritus, & vapor, vel summi aspectu alius dicitur: Est & corpus. Quando argentum viuū spirituale factum & volatile reflectitur super corpus, quod est in imo vitro (debet hoc tertia saltem parte plenum esse, ut moueri possint elementa) excipitur ab eo, & in eo coagulatur vicissim, interim corpore ipso non otioso. Nam dum spiritus super eo reflexus concreuit, ipsum simul soluitur & fit volatile. A quo vero? A spiritu reflexo partim, partim à calore. Corpus coagulat spiritum, spiritus attenuat corpus, demumque vtrumque in vnum coactum fit terra.

Nescio, an corrigenda sit litera, & sic ponendum: Corpus spiritum coagulat, & ab eodem vicissim resoluitur. Nam spiritus patitur à corpore & accipit condensationem. (Agenris naturalis finis est similitudo passiva) Corpus patitur à spiritu, & accipit rarefactionem, cumque nulla sit tuga, tandem resolutione cessante dominatur coagulatio, fitque terra ex toto. Hoc apertius dicit Rosinus: Aqua incrassata transit in terram, quam tamen incrassationem antecessit attenuatio. Nam oportet fieri fixum volatile, & volatile fixum suauiter, magno ingenio, & longo tempore. Nihil aliud habet sequens explicatio.

5. Aqua procreatur de terra, quia aqua fit terra. Cum vnumquodque in id redeat, quod primum fuit: Et aqua per coagulationem transit in terram colligitur in initio terra fuisse. Verum hic excipere oportet materiam primam, quæ creatione Dei omnipotente non ex alio disposito corpore processit. Neque enim fuit terra ante aquam, sed statim aqua in initio, ut nostri expositores sentiunt. In sequentibus operationibus euidentius est dictum: In terram mutaberis, quia es factus ex terra. Tyro consideret destillationem elementorum chelidoniz.

Aqua in terram abiit: ergo ex terra est facta.

Chelidonia destillatio.

Ea fuit integra naturæ planta. Destillator fregit eam & contudit, succumque expressum includit vitro. Hic eum putrefecit: & destillando mutauit in aquam. (Ita enim est loquendum: quod alias erat: abstraxis seu elicit aquam) Aqua consumpta restat coagulum, quod est terra. Sic cogitet de prima operatione minerali in mysterio sapientum. Quod putrefacimus, est succus. Vnde sumus? Ex crystallino mercurio sublimatione cerebra elaborato, & in spirituale conuerso. Hic succus putredine soluitur in spiritum seu vaporem. Quia vero initio erat terreus, qui etiam poterat exiccari in præcipitatum terram, post resolutionem cum addensatur, in terram redit, & non in succi consistentiam, eo quod dispositio terrena proxime latitaret sub forma succi. Sic aqua ex terreo succo facta in terram reducit, estque eadem ratio spiritus, qui ex aqua resoluta factus in aquam regreditur, tandemque in terram concedit.

6. Nihil extraneum apponitur. Tota materia est homogenea. Hæc causa est, cur solutio vnius sit coagulatio alterius, & contra, tandemque totum abeat in aquam, & post hanc in terram. In vna omnia sunt operatione. Extraneum dicitur, quod non est mercuriale & metallicum, veluti si velles addere aquas fortes, regias aut alias, vel sales, &c. Posset sane liquor noster vinctuosus per oleum tartari, aquas regias, fortes, spiritum halinitri, vel ammoniacum liquorem in terram redigi, id quod fit etiam ad medicinam à Crollio, Quercetano & aliis, ut suo loco exposuimus: Sed istorum nihil hic locum habet. Ut per se solo agente calore temperato soluitur, ita etiam per se coagulatur. Soluit seipsum, & coagulat seipsum.

Extraneum.

7. In preparatione superflua remouentur cum apparatu. Preparatio hic non est pars operationis integralis: sed materiæ nostræ ex mineris naturæ tractæ elaboratio, ut idoneum artis nostræ subiectum fiat. Argentum viuū vix per se est in natura, vel etiam ex anthrace, & minio natium, vel cadmia argenteria excoctum, non potest esse vtilis & apta materia operi nostro. Ideo semper clamatur in nostro laboratorio: Argentum viuū nostrum, non est argentum viuū vulgi. Interim tamen syncerum, purumque & optimū, quod haberi potest ex mineris naturæ, assumitur: sed non sic in vitrum Hermeticum imponitur: Verum cum habeat humiditatem superfluam frigidam: sulphuream pinguedinem corruptibilem & destructiuam item halitus perniciosos, nimiumque volatiles, & terrestres pigram que sorditiem, ab his est expurgandum, & sic non argentum viuū vulgi, sed essentia pura, & media, quæ & semen eius dicitur, seu spermaticus humor, non frigidus humidus, ut erat argentum viuū naturæ, sed calidus, spirituosusque, non spiritu destructiuo, sed plasmatico, & perfectiuo, eligenda est. Hæc tandem est nostra prima materia, nostra aqua, mercurius noster, gumma, ros Madian, acetum nostrum, &c.

Preparatio materiae nostre optimæ.

Est argentum viuū minio rale & non est

8. Cum apparatu. Quis est iste apparatus? Media mineralia, ut vitriolum, sal petra, alumen, sal commune, &c. assumuntur, fitque lauacrum seni nostro primum ex sale & aceto, quibus detergetur sulphurea sordities & nigredo leprosa. Deinde miscetur cum præparato vitriolo, & sale: vel etiam halinitro

Apparatus materia.

K k

halinitro & alumine (addito, ut placet aliquibus, pauco ammonio) ut in sublimationibus exponitur. Inde sublimatur bis ab eadem materia: & bis à noua: quinto, sexto, septimo per se, donec crystallina puritas & consistentia placeat. Si nondum, aquis cœlestibus soluitur, & abstrahitis vicissim coagulatur, & sublimatur, omninoque studiosissime purgatur, quod ni fiat, non responderet voto. Inde reducit, & ab omni salislagine liberatur, sitque vinctuosa nostra humiditas, nostra prima materia, &c. Hic est apparatus totus.

Præparatio, operatio & propositio D'ascia tertia.

A Ratatur terra, & rigatur, iungitur, & in aqua nutu Dei dirigitur.

Istud est tertium verbum huius operis. Dicunt philosophi: Hac terra cum aqua putrescit, & mundificatur. Tunc cum Dei auxilio magisterium recto tramite dirigitur, vel continuatur, quia terra non germinat absque frequente irrigatione, absque præmissa deficcatione: Et hoc sciunt pueri, & mulieres, semina & fructus in hortu suo ad perfectionem deducendo. Ideo dixerunt philosophi, quod operatio sua non fuerit nisi opus mulierum, & iusus puerorum. Ideo toties corpus imbibitur, quoties post vices deficcatur, quia omni ponderi pondus, omni mensura modus, & omni operi opus est adhibendum: Et tunc recta putrefactio philosophorum sequitur: Et eorum putrefactio non est, nisi mortificatio humidi cum sicco, quod humiditas tantum siccitate deriuatur: Et quamuis humidum frigidum fugiat ignem, tamen retinetur à sicco, ut fugere nequeat, quia non possunt gratia superius trahi, nisi leuium adiutorio: nec leuia, nisi grauium consortio, detrahi, nisi cum scorpione.

Putrefactio
Philos. quid.

Imp.

Tertia præparatio: Aratur terra, & rigatur: & in igne, & aqua nutu Dei peragitur: Et est istud tertium verbum huius operis. Dicunt enim philosophi: Terra cum aqua putrescit, & mundificatur. Tunc Dei auxilio magisterio relicto finite continuare, quia terra non germinat absque frequenti irrigatione, & absque præmissa exiccatione: Et hoc sciunt cum pueri, tum & mulieres, semina & fructus suos in hortu ad perfectionem deducentes. Ideo philosophi dixerunt: Natura operatio non est nisi opus mulierum & iusus puerorum: Et ideo toties corpus imbibitur, quoties per vicem deficcatur, quia omni ponderi pondus, & omni mensura modus, & omni operi opus est adhibendum, & nunc recta putrefactio philosophorum sequitur, & eorum putrefactio non est, nisi mortificatio humidi cum sicco, eo quod humiditas tantum siccitate detinetur: Et quamuis humidum frigidum fugiat ignem: tamen retinetur à sicco, quod fugere nequit: quia non possunt grauia nisi leuium adiutorio superius trahi: nec leuia nisi grauium consortio detrahi nisi cum scorpione.

COLLATIO.

1. Differentia est in axioma ipso. Impressum omittit *et iungitur*: quod est in scripto. Quæritur utrum rectius: Est rustica comparatio. 1. Cor. 3. 6. legimus: Ego (Paulus) plantavi: Apollo rigauit: Deus dedit incrementum. Ita rusticus teram arat: cælum rigat: Deus per aquam profectum & fecunditatem largitur. Non tamen est inutile illud, *iungitur*. Nam vnionem oportet fieri inter imbibens, & id, quod imbibitur. Vide, an legendum sit, *irrigatur* *IVGITER*. Neque enim semel potasse satis est, sed ad necessitatem. 2. In igne & aqua dirigitur, inquit impressum. Scriptum omittit *in igne*. Veruntamen subintelligi potest. Nam sine calore non fit progressio. Is n. si externus est, internū prouocare debet, ut coagulatio procedat, si rem consideramus, quid quæso sentiendum? Corpus terreum, quod suo modo erat mortuum, iam imbibendum est, postquam calore est ita exiccatum, ut terræ sitienti aridæque cōparetur. Finis imbibitionis est terra irrigatio, quanta est necessaria. Hæc recte fit per aquam, quod est dirigere, Dei gratia accedente. Superfluum ergo est *et in IGNE*. Balbianus videtur pro *iungitur* legisse *in igne*. Eadem expositio firmatur interpretatione sequente per hæc verba: Terra cum aqua putrescit & mundificatur. Tunc Dei auxilio, &c. ubi nulla est mentio ignis. 3. Plane delirauit Balbianus cum scripsit Tunc Dei auxilio magisterio relicto finite continuare, &c. Nam autor vult explicare id, quod in axioma erat: in aqua Dei nutu dirigitur: quanquam Balbianus legerit *PERAGITUR*. Sed melius & vtiatius est sapientibus *et dirigitur*. Recte ergo scriptum est. Tunc cum Dei auxilio magisterium recto tramite dirigitur. Quid est dirigi Dei nutu? Est Dei auxilio recto methodo, tramite, via, processu, recte fieri, & discrete agi seu dirigi. Tolle magisterium: Seu magistri curam, non iam dirigitur, præsertim si id fieri sine ignis regimine prudente non potest. Non relinquendum, aut negligendum est magisterium, sed accurata diligentia, & magno ingenio continuandum.

4. Scriptum est: Dirigitur, vel continuatur. Balbianus impressit, *finite continuare*: scilicet ex sua phantasia, quod relicto magisterio sinenda sit natura per se continue operari. Verum si nos imbibimus seu potauimus nostrum corpus, Deum pro auxilio compellamus atque continuo finimus moueri. Si enim ignem recte administrauerimus, probe succedet, & eueniet quod debet fieri. Videtur sensisse hoc ipsum Balbianus, sed in corrigenda litera nimis fuisse accuratus. Continuationis vox, & irrigationis frequentis mentio confirmat meum stoicismum, pro *iungitur*, scribendum esse *iugiter*.

5. Scriptum est: Quod operatio sua. Balbianus impressit, *operatio natura*: Male. Nam opus mulierum, & iusus puerorum de artis facilitate post coniunctionem, & imbibitionem dicuntur. Interim natura persequitur suum institutum. Philosophi nullum habet laborem, ut Bernhardus inquit, quando conclusa est materia in vitro. Si puer vel mulier calorem fouet blande satis est.

6. Vtrum melius deriuatur, an detinetur? Neutrum probum vel improbum, puto. Nam vult dicere putrefactionem esse, cum humidum sicco mortificatur: argumento, quia humiditas nulla alia re, quam siccitate terminatur, ut & Aristoteles scripsit.

Legere

Lege destruitur, deletur, aut simile: Et fortasse voluit dicere, *deriuetur*, pro à fluxu & decursu prohibeatur, & alio diuertatur. Verum sensus est apertus ex vi contraria sicci & humiditatis actus consideratorum. Habet & Balbianus, quod pro sua litera dicat. Nam siccum est vinculum humidum. Retinet ergo, & cohercet humidum, seu coagulat, densat, stipat, constringit & cogit. Id confirmatur sequente litera: *humidum retinetur à sicco*.

7. *Ut fugere nequeat*, habet scriptum. Balbianus im pressit: *quod fugere nequit*. Sensus utrobique idem est: sed melior finalis affectio, à sicco humidum retineri, ne possit fugere, licet alias volatile sit.

8. Rosinus hæc habet:

Tertium verbum est: *Quod præcebit terra mundificatio: de quo dicit Morienus: Hac terra cum aqua sua putrefcit, & mundificatur, & cum munda sit auxilio Dei: de qua philosophus dicit in Turba: iunge siccum humido. Siccum est terra: humidum aqua. Ecce iam habes aquam, & terram: id est: terram dealbatam cum aqua. Semina aliter paulo: Tertium verbum est terra mundificatio, de qua dicit Morienus: Hac aqua cum terra putrefcit, & mundificatur, & philosophus: iunge siccum humido. Siccum namque est terra: Humidum vero aqua. Ecce iam habes aquam per se: & terram dealbatam cum aqua.*

Diuinationes.

1. **Q**uæritur de nomine huius operationis. Respondetur, quod varie appelletur. Hic in litera habemus *mundificationem: putrefactionem: irrigationem, mortificationem humiditatis*: Alias *imbibitio* est, & *nutritio*. *Dealbatio* Latonis melius ponitur in fermentatione. Destillatores reducant aquam super terram: digerunt, & oleum acreum eliciunt.

2. De quo ordine est sermo? Respondetur, de operatione secunda potissimum, in qua fit noua solutio per imbibitionem, nouaque coagulatio: Et dum hæc peraguntur, ingrum transmutatur in album, & quod mortuum erat, succo recepto reuiuificatur, tandemque fit elixyr album cum argentea fixitate. Ideo de prima imbibitione accipi debere, non tantum res ipsa loquitur, & numerus præparationis: verum etiam assignatio elementaris, quod iam habeamus aquam & terram, quæ duo elementa iterum sunt coniungenda per modum irrigationis. Nam sicut ex ucca & arida terra agri rore, vel pluuia madefit ad fructum ex semine ferendum: ita nostra terra arefacta & exhausta humore suo perfunditur irrigando, siue instillando sensim, donec ad satietatem, sed non ad superfluitatem biberit. Secundario transferri possunt dicta etiam ad quartam operationem, quæ succedit fermentationi.

3. Quid est: *Terra non germinat absque frequenti irrigatione & absque præmissa exiccatione*? R. Semel totum liquorem affundere, est submergere, suffocare & perdere vim prolificam. Tèperatus humor paruis portionibus, pro ut concoquere & consumere nostra planta una nutritione possit, est instillandus. Ideo reperitur imbibitio sæpe. Sed nihil potius dandum est, nisi sitienti, & arefacto. Ergo inter imbibitiones semper intercedit exiccatio, sicut & in initio terra nostra mortua bene est arefacienda calore athanoris, ut eo cupidius assumat depluentem potum. Inde sequitur roties corpus, seu terram imbibit, quoties desiccatur. At quoties tandem? Numerum tibi indicabit res ipsa. Tantum hoc stude, ne lutum facias, & terram suffoces. Ipsa per se non assumit aquam ultra debitum. Cum vides non amplius bibere velle, desine.

4. Quid sibi vult argumentum: *Omni ponderi pondus: omni mensura modus, omni operi opus adhibendum*? R. iustitiam significat, quæ cuique tribuit suum. Considera, quanta tua sit terra: & ei da proportionalem succum, non totum semel, sed per partes. Id exemplo infantis, qui nutritur, aut plantæ, quæ crescit ad iustam & determinatam formam, intelliges. Das infanti pro siti, & plantæ pro penuria, æstimando modum quantitatis eius. Ita fac & in hoc artificio. Pondus ponderi debet esse analogum, non ut semel des tres vncias potus, si corpus est quadratæ: sed determinando potum nutritionis fine. Modus debet esse in mentura, non superfluitas. Moderate admetire potum. Operi adhibe opus, seu spectata, quodnam opus habeas præ manu. Vis nimirum ex nigra & impura terra facere albam, certoque id fine. Si velles nimium humorem apponere, tarde ad finem peruenires. Ergo ut consequaris maturam dealbationem, quæ est opus nostrum, accommoda imbibitionem, quæ operi isti respondere debet. Tunc sequetur recta iusta, & legitima, satisque matura putrefactio, quæ si parciot sit humor, ita ut superet humiditatem siccitas, non succedit, quia coagulas prius, quam soluis: Sin autem abundantem das potum, inhibetur putrefactio, quæ nec in siccitate est, nec humoris superfluitate, uti potes ex Phisicis vulgaribus discere.

4. *Putrefactio philosophorum est mortificatio humiditatis cum sicco, quia humiditas tantum sicco detinetur, &c.* Mira definitio. Putredo naturalis opposita est mixtioni, estque dissolutio misti destructo vinculo siccitatis à prædominante humore alieno, postquam calor natiuus & humidum radicale à calore externo est extractus. Iam discimus in putrefactione debere humidum mortificari, seu humiditas siccitate permutari, ut id quod prius erat humidum, postea fiat siccum. Est quidem siccitas putrescentium extremum etiam in maiore mundo: Sed hæcenus, non putrescunt. In putrefactione nostra fit solutio, cuius signum est nigredo, quæ fit, cum calor agit in humidum prædominans. D'alcia ergo alienius loquitur & putredinem à fine, quo tendit, describit, non à propria forma. *Mortificare humidum sicco est humiditatem sublata siccitatem inuicem per exiccans altium.*

6. *Detinetur*. Dictum de litera est ante. Sensus est: *Siccum esse vinculum humiditatis, ne aufugiat igne proprio*. Quomodo vero? Num humiditas actu manet, & tantum detinetur, ne discedat? Non manet actu, sed tantum potentia, sicut fit in coagulatione humoris vinctuosi congelati. Ibi constringitur, & terminatur humiditas actualis siccitate: Sed ita, ut ipsa maneat in potentia. Saltusilis densatur

frigore & siccescit. Sed ideo non amisit radicalem humiditatem, quod cum fixa sit, calore admoto redit. Eadem dicuntur verbis sequentibus: Quamvis humidum, &c. ex quibus discimus humidum esse volaticum & spirituale per se. Sed cum superuenit siccitas, figi fieri; corpus in igni constans: id quod spectatur dealbatione per imbibitionem, nempe ut non tantum nigredo cedat totaliter, sed & elixir album sit fixum, quod tertium ignis gradum non metuat.

7. *Gravia sursum trahuntur adiutorio leuium: Leuia deorsum consortio gravium.* In Elementorum mutatione res manifestata est. Quod ex gravi factum est leue, sua natura sursum fertur: & quod ex leui graue deorsum. In resolutionibus tamen per calorem efficitur, ut vapores graues comite spiritu calido & leui attollantur, & vehiculo abscedente coalescant in nubes, tandemque in aquam, vel simile corpus, quod sua gravitate descendit. Quando etiam inflammatum in sublimi sulphur delabitur, ignis coherens licet sua natura sursum contendat, tamen trahitur a graui corpore. In nostro vitro simile quid sit. Nam spiritus reflexus est superioribus in terram, hanc resoluit, & ascendendo iterum resolutionem, comprehendit: quod cum vehit, non ut Vesuvii flamma eiaculatur molas: sed ut fumus resolutiones ardentium, ex quibus fit postea concreta fuligo: cuius rei documenta multa sunt in conflaturis metallicis. Omnis fixum sit volatile per volatile & volatile fixum per fixum operante calore.

8. *Nisi cum scorpione.* Intellego instrumentum violentae detractionis, & dissipationis. *exoprius* seu *exoprius* est dispergi, & hic rarefieri, lubrificari, in spiritum solui. Sunt & scorpiones tormenta, quae exploduntur, vel adictum emittuntur. Ita foret violenta quaedam excussio & elevatio, sicut si quis magnam bombardam in caelum exploderet, & fumos pulveresque in altum dispergeret violente. Est & cum per vim detrudimus ea, quae ascenderunt, ut in fulminibus videmus. Cum argentum vivum per se volumus praecipitare, includimus id vel solum, vel cum auro, aut argento cucurbitae longi colli, & in catinum cinerarium supposito igne imponimus. Cum intalescit, ascendit. Sed contis praeligatis pecia ex corio detruditur, idque donec praecipitatum in fundo maneat. Possumus nomine scorpionis venenum quoque mortificans intelligere, ut non detrudi volaticum existimemus sine consortio, nisi occisum ictu scorpionis. Talium praecipitationum & repercussionum exemplis non caremus, ut aliunde patet.

Preparatio, operatio vel propositio quarta.

Script.

Gaudet natura cum natura. Natura latatur natura. Natura naturam vincit. Natura naturam continet. Natura naturam sequitur & amplectitur, & sic nunc Dei opus perficitur.

Sublimatio.

Istud est quartum verbum huius operis, quod notari potest sublimatio seu assumptio, de quo dicunt philosophi: Ipsa aqua efficitur aerea, cum prius esset inspissata, & coagulata cum terra: Et hoc obuiatione sui scilicet propinquitas. Et id est: Natura cum natura gaudet & latatur, eo quod continentia ipsius est eius propinquitas: quia tanta est propinquitas inter naturam quam est inter magnetem & ferrum: Et maior: quia ex radice sunt una & non pluribus. Victoria quoque: quia nihil est ulterius corpore mortificato morte in corruptibile: Et ideo natura naturam vincit mortificando scilicet corpus, & vivificando spiritum, qui ex ipso radicaliter fuit, & in ipsum conuertitur, augmentatur, & multiplicatur: Et extrahit Deus ex uno plura. Et ideo natura naturam continet, & naturam sequitur complere nutu Iesu Christi.

Impress.

Quarta preparatio: Gaudet natura cum natura. Nam cum natura latatur: natura naturam vincit. Nam natura naturam continet: nam natura naturam sequitur & amplectitur, & nutu Dei opus perficitur.

Et istud est quartum verum huius operis, & potest dici Sublimatio seu assumptio, de qua dicunt philosophi: Ipsa aqua efficitur aerea, cum prius esset inspissata & coagulata cum terra, & hoc obuiatione sui scilicet propinquitas. Et ideo natura cum natura gaudet & latatur: quia continentia eius est ipsius propinquitas: quia tanta est propinquitas inter naturam, & naturam, quam est inter adamantem & ferrum, atque etiam maior: quia radice sunt una, & non plures: virtute quoque: quia spiritus est alterius corporis mortificatio morte imperceptibili: Et ideo natura vincit naturam, mortificando scilicet corpus, & vivificando, quod ex ipso radicaliter fuit, & in ipsum conuertitur, augmentatur, & multiplicatur: & extrahit Deus ex uno plura: Et ideo natura naturam continet, & naturam sequitur complere nutu Iesu Christi.

COLLATIO.

Elementorum
conciliatio.

r. Propositio ista de natura crebro legitur in Turba & aliorum philosophorum libris. Verba Parmenidis in corollario recitabimus, qui addit, quod ista verba totum opus comprehendatur. Custos inquit: sapientes dixerunt: quod natura naturam latatur propter propinquitatem, quam habent inter se haec duo corpora cum aqua permanent. Horum duorum una est natura. Inter eos propinquitas est, quae si non esset, non ita cito commiscerentur, nec continerent se inuicem, nec unum fierent. Plato: Vertue terram in aquam: aquam in ignem: ignem vero in aerem, & celate ignem in iniunxis aqua, terram vero in aeris ventre, & calidum miscere humido, siccum vero frigido: quia natura naturam superat: Deinde vero natura naturam congaudet: tandem natura naturam continet. Contingens autem omnia terra est. Cum enim quatuor natura in caelum ascenderunt, rursum tandem descenderunt, &c. Mandinus: Qui parce regit eas, eius scit complexionem, extrahit ex eo naturam: omnes naturas superantem. Tunc magistri verba complebuntur, quod natura naturam latatur & natura naturam superat, & natura naturam continet: Et tamen non sunt diuersae naturae, nec plures, verum una tantum, forma differens, suas habens res in se, aliis aliis, accidentibus, quibus operatur quod eius natura congruit, &c. Omnis crebro occurrit axioma. Balbianus aliquoties mutavit naturam (quae abbreviata fuit scripta nam) in ratiocinativam coniunctionem NAM, quasi posterius esset argumentum prioris: Sed male.

2. Verum

2. Verum, pro verbum, sphalmate graphico. Notari & dici perinde sunt. De qua sublimatione, vel de quo opere aut verbo. Et ideo rectius: & id est. Nam est exegeticum: eo quod: & quia, pro eodem sunt: Melius tamen eo quod, ut vitetur tautologia in dictione.

3. Inter adamantem & ferrum. Melius Magnetem. Hoc enim exemplo vititur turba & ceteri. Adamas à quibusdam perhibetur etiam ferrum trahere: Verum qui trahit, de magnetis natura est, sicut cum ferrum trahit magnetem, & magnes magnetem ferrosus.

4. Radice sunt vna & non plures. Male Balbian. Recte scriptura: Sunt ex vna radice, & non pluribus. Id enim verum est, & sic pronuntiatur à magistris.

5. Virtute quoque: Imo victoria, ut recte est in scripto. Nam respicit axioma: Natura naturam vincit.

6. In hoc: quia spiritus est alterius corporis mortificatio morte imperceptibili: à litera & sensu aberravit Balbianus, & deprauavit, non correxit scriptum. Propter quod maior est victoria quoque, quia corpore mortificato morte incorruptibili, nihil est ulterius: seu altera natura, quæ victa est pro mortua habetur & non ente. Mortua vero non morte destruyente & corrumpente omnia, sed sine corruptione materiae. Alias spiritus potius viuificatio est corporis mortui, quam mortificatio: nec est mors imperceptibilis, sed sensibus occurrit tanquam materia priuata omni vita, & corpus inane & inanime.

7. Melius scripsit Balbianus: natura vincit naturam mortificando corpus & viuificando, quod ex ipso radicaliter fuit. Ideo aduentitium est: spiritus, qui: 8. Completurque, melius in impresso est, quam complere: nisi malis legere completè, vel completq.

9. Rosinus: Quartum verum (verbum) est aqua, quæ poterit sublimari euaporato, in qua sublimatione affigatur ipsa terra, cum prius esset inspissata cum aqua. Coagula, & habebis terram, aquam, & aerem. Hoc est, quod philosophus dixit in Turba: Ipsum dealbatum subito igne sublimato, quousque ex eo extrahatur spiritus, qui in eo viget, qui dicitur Anser Hermetis, & pullus Hermogenis. Tunc remanet terra calcinata in profundo, quæ est natura ignea: Et sic habebis in prædictis præparationibus quatuor elementa, hoc est, (aquam, aerem) terram, & ignem, de illa terra calcinata, quæ est pulvis, de quo tractat Morienus dicens: Cinerem, qui est in fundo, ne vilipendas. Est quidem in inferiori loco: Sed est terra corporis tui, quæ est permanentium finis. Hæc Rosinus: Sed Arnoldus in semita sic: Quartum verbum est: quod aqua possit euaporare. Sublimatione, siue ascensione efficitur ipsa terra ærea, cum prius esset inspissata cum terra, & coagulata: Et sic habes terram, aquam, & aerem. Hoc est, quod philosophus dixit in libro Turba: Ipsum dealbate, & cito igne sublimato, quousque ex eo exeat spiritus, id est, argentum viuum, quod in eo inuenies, qui dicitur avis Hermetis, & pullus Hermogenis: Et remanet terra calcinata in fundo, quæ est vis ignea, id est, ignea natura. Et sic habes 4. elementa: hoc est: terra ignis, & illa terra calcinata, quæ est pulvis, de quo dicit Morienus: Cinerem, qui in fundo est, non vilipendas: quia est in inferiore loco, & est terra corporis, quia est sperma suum. In eo enim est Diadema cordis.

Anser Her-
metis pulvis
Hermogenis.

D I V I N A T I O.

1. Opus hoc sublimationem dici, ex textu est evidens. Quem vero ordinem tenet in magisterio & locum? R. Rectum omnino absque ellipsi & metathesi. Nam postquam mercurium præparasti, includis eum vitro, & leni igne coquis, donec soluiatur, & coaguletur, vertaturque in nigrum corpus, aut cineream terram.

Elementum
per se.

Hæc est operatio prima, in qua nihil agis aliud, quam quod administres lenissimum calorem sine festinatione, longa patientia, quando finis primæ operationis vix solet ante 80. aut 90. dies contingere. Deinde lapidem hunc seu corpus, vel terram (quo nomine velis appellare) imbibis eadem aqua seu mercurio, ex quo erat coagulata. Imbibis autem prudenter, ut dictum est. Postquam sufficiens humorem potavit, vas Hermetice claudis, & lauius coquis, dum iterum soluiatur & coaguletur: nigrescat & albescat. Hactenus tria elementa eliciuisti, aquam, terram, aerem. Sequitur iam ea praxis, quæ quarto verbo est descripta, nempe aeris sublimatio, & eius, si rubeum opus institueris, in ignem mutatio, quæ nulla alia re absoluitur, nisi augmento caloris ex secundo gradu in tertium, quo terra fit candidissima & valde splendens, fixaque argentea constantia. Hinc procedis, & paulatim auges ignem in gradum quartum, quo ex albedine mutabitur in citrinum, & hinc intenso calore transibit in rubeum, qui color est igneæ virtutis, & elementi ignis indicium. Tunc ignem superat materia nostra, nec curat. Itaque vrutur flammis validissimis, perseveratque, ut aurum aurea fixitate. Hæc est sententia doctorum plana, & aperta.

2. Quod attinet axiomata illa mystica: Natura lætatur natura, &c. continent causam imbibitionis & mutationum sequentium. Si enim interrogas de veritate, & constantia istius imbibitionis, an etiam alterum in alterius substantiam concedat, cum diuersa sint elementa, aqua & terra: respondeatur, vniri intime inter se & transire in vnam homogeneam naturam, & aquam à terra quam cupidissime suscipi, & combibi, quia eadem est natura vtriusque. Vnamquodque suo simili gaudet, idque sibi intime vnitum cupit.

Videmus, quam auide aurum mundum purgatum argentum viuum combibat. Si per frigus ex aqua fecisses pruinam, vel niuem, aut glaciem, quam in puluerem vertisses, & aspergeres toridum liquorem eiusdem aquæ, ex qua ista congelassent, an non putas receptum ita & retentum familiaritate naturæ interiore? Ita natura lætatur natura simili, & homogenea.

3. Natura naturam vincit. Mercurius, qui est imbibitionis materia & potus ipse, naturam alteram, quæ est terra cognata, vincit, & in spiritum volaticum mutat, sed qui vicissim à terra patitur, & coagulationis principium accipit. Ita se vincunt mutuo.

Continere.

4. *Natura naturam continet.* Duplex est vis huius verbi, vel etiam triplex. *Continere est forma.* Primus ergo sensus est, mercurium, qui instillatur, terram in sua natura continere & conservare: Imo vivificare & aliqua ex parte animare, ut sit maneatque id, quod est, spirituale nimirum corpus suo succo & sanguine spirituique imbutum. Deinde *continere* est etiam *continentiam praeberere*, ne effretur. Terra continet, coarctatque & stabilem facit imbutum mercurium, qui per se est spiritus volaticus. Ideo vero continet, quia naturae est eiusdem. Non autem dimittit facile cognata cognatum, praeterim interiore amicitiae vinculo coniunctum. Tertio *continere est etiam in potentia habere aliquid*, quod postea in actu veniat. Ita una natura seminis in se continet plantas etiam plures, & potest semina producere multa. Sic in aere continetur ignis. Inde est expositionis varietas. *Sequitur natura naturam* successione naturali, sicut ex terra fit aqua, ex hac aer, ex aere ignis: nigredinem sequitur albedo, & hanc rubedo, siquidem complementum Deo benedicente. Cum a. natura saepius nominatur, non putandum est, diversitatem heterogeneam esse. *Nihil enim est in fundamento, nisi unum tantum.* Itaque dispositiones efficiunt, ut de uno sermo sit tanquam de duobus. Physica peripatetica unam naturam materialiter acciperet, alteram formaliter. Semper enim in Elementis id, quod deinceps est, ascendendo à terra versus coelum, se habet ad antecedens, ut forma ad materiam. *Gaudere est materiam*, quae formam desiderat: Et vicissim etiam formam, quae in sua materia esse cupit. Vincere, continere, sequi, itidem magis sunt formae, &c.

5. *Ipsa aqua efficitur aerea, &c.* Imbibitur terra per aquam. Hanc necesse est transire in substantiam terrae, ut sit in nutritione. Ideo inspissatur & coagulatur primum. Sed postea per sublimationem fit nobilior, & qualitatem aeream adipiscitur, cum lapis seu elixyr album factum est, in quo statu habetur pro aere & oleo aereo propter qualitates, & quia proxime antecedit igneam constitutionem. Cur autem inspissatur cum terra & aere? Quia inuenit sibi simile, & adeo propinquum, ut sit eiusdem radices & materiae, non aliter, quam si oleum liquidum instillaret in oleum crassum, aut plumbum fusum in plumbi scobem: vel amalgama stanni & mercurii expressum, argento vivo irrigares.

6. Continentia ipsius est eius propinquitas: Ratio, cur naturam naturam contineat, est *sympathia* ex amicitia & familiaritate naturali, quae longe est arctior, quam inter ferrum & magnetem, quia sunt ex una tantum radice, & unius tantum materiae, neque sic per artem alterum ab altero discessit, ut perierit concordia, & conspiratio, ut fieri solet in aliis, quae elaborando à se alienantur: sed conservata est affectio, ut queant in unitatem redire.

7. Natura naturam vincit mortificando corpus, & vivificando, quod ex eo radicaliter fuit. *Corpus dicitur morti dari, & sepeliri*, cum nigrescit, & tunc etiam *sepelire* quasi cadaver in sepulchro perhibetur. Cum aqua irrigata est, & coctio instituitur, redit nigredo: se postquam etiam vita exoritur, nigredine abeunte in albedinem, quae est lignum aeris & spiritus vitalis. Sic quod radicaliter ex mortificato corpore est, hoc est, *albus lapis* & elixyr ex nigro elicitum, vivificatur.

8. *In ipsum convertitur, augetur, multiplicatur, &c.* Imbibitio affert augmentum pro modo nutritionis. Affert & virtutis multiplicationem. Longe enim iam fortior est lapis, quam prius. Conversio fit per assimilationem, qua volatile fit fixum, ut fixi, & hoc volatile vi volatilis mercurii.

9. Sed quid est illud Rosae? *Ipsam dealbatam subito igne sublimatam*: Male verum arbitror ex Germanico schnell Feuer. Non est temporis momentaneum, sed gradus. Postquam lapis abluit, sustinere ignem potest. Ergo forti calore uritur, atque ita penitus solidatur, ne in cortice sit concretio, intus autem fugax mollicies. Cum perfecte albit, in rubeo mutatur ampliore igne in sanguineum, seu coccineum colorem, quem Tyrium vocant in purpura. Albedo perfecta *olor* comparatur, qui hoc loco dicitur *Anser vel avis Hermeti*. Terra calcinata manet in fundo vi ignea, &c. Fixa scilicet est ista *calx alba*, & potentia ignea: quae etiam in actu elicitur aucto calore. Dicitur *cinn* à similitudine, uti & *calx*. *Sperma* quoque appellatur. Est enim *luna nostra*, mater scilicet lapidis, cuius semen foemineum est aereum calidum & humidum.

Auctarium de sententia Parmenidis in Turba.

INquit Parmenides: Scitote viri prudentes, quod invidi multipliciter tractaverunt de aquis, brodiis, corporibus, & metallis, ut nos decipiant, qui scientiam inquiritis. Hac ergo dimittite omnia, & aurum, nummosque fieri facite ex hoc nostro are: Et as, aut plumbum propinquedine, vel nigredine: & stannum pro liquefactione sumite. scientes, quod nisi veritatis naturas eiusque compositiones bene coaptetis, & consanguinea consanguineum iungatis, nihil operamini: eo quod natura cum suis obuiant naturis, continent eas, & latent in eis. Nam putrescunt & gignuntur, eo quod natura, quae regit ipsum, illudque dirigit, ac in pulverem, & nihilum convertit, deinde idem renouat, reterat, & gignit frequenter. Idem enim ipsum, quod mortificat, id & vivificat. Intendite ergo noscere, quid est, quod rem putrefacit, & renouat, & cuius sit sapor, & quae longinquitas, & propinquitas: & qualiter post inimicitiam fiat amicitia, & qualiter accidat corruptio, & generatio, & qualiter illa natura complectantur inuicem, & quomodo in igne lento concordes fiant: quibus notis & perceptis manus vestras operi applicare. Quod si dictas qualitates ignoratis, nolite operi appropinquare: quoniam totum est noxium, & infortunium, ac tristitia. Modo sapientum verba intelligite, & hoc breue dictum retinete: videlicet: *Natura natura latatur, & naturam continet: & Natura naturam vincit, & superat.* Hisce verbis comprehenditur totum opus. Dimittite ergo sermones superfluos, & accipite argentum vivum, & congelare id in corpore magnesia, & sulphuris, quod non comburitur, & vertite ipsum in naturam albam. Et si auri nostro imposueritis, album fiet: Et si ipsum rubrum facere velitis, rubrum fiet: Et si amplius coxeritis ipsum, aurum fiet.

Dico

Dico etiam, quod vertit ipsum mare in rubeum, & auri collam (chrysocollam) & similiter vertit aurum in rubeum ignem, eo, quod natura naturæ lætatur. Coquitur ergo ipsum in humore, donec appareat natura abscondita: Et cum videris hoc, imbibere eum septies aqua permanente, coquendo, assando, donec rubeum fiat. O natura illa celestis veritatis naturas Dei nutu multiplicans: O natura fortis naturas vincens & superans, suasque naturas gaudere faciens. Hæc est illa natura specialis, & spiritalis, cui Deus posse dedit supra ignis violentiam. Ideoque magnificamus eam, quia nihil est pretiosius in vera tinctura. Est enim veritas omnem scientiam continens, & cum liquefit cum corporibus, opus altissimi operatur, & ea in suum vertit colorem, & quemadmodum apud visum superficiem tingendo vincit, sic intima superat.

N O T Æ.

1. Qui Parmenidi tribuitur sermo, artificis cuiusdam esse videtur chymici, & non istius philosophi, cuius mentionem facit Aristoteles in 1. Phys. c. 2. tex. 6. quod vnum immobile principium posuerit; quamquam eum redarguat tex. 10. quasi falsa acceperit, & Syllogismo errauerit: item, quod propter copiam sanguinis mulieres viris calidiores esse voluerit, ut est in 2. de part. an. 2. Solent autem multa ascribi Platoni, Aristoteli, Avicennæ, Pythagoræ & aliis priscis propter auctoritatem. Orationem ipsam quod attinet, totam artem mystici lapidis paucis complectitur. 2. Primum de materia disserit, eam esse Auri, non scilicet vniuocum, sed symbolicum, quod etiam plumbum, & stannum dicitur, metallorum specialium nominibus, ut intelligamus nostram materiam esse metallicam, & dispositam ad alba & rubea ita, ut in aurum nummosque possit abire, seu medicina metallica fieri, per quam aurum efficiamus. Talis materia non est, nisi argentum viuum. 3. Sumite aut plumbum pro pinguedine vel nigredine. Nimirum tunc aut plumbum dicitur materia seu argentum viuum nostrum, quando nigredine & sulphurea pinguedine infecta conspicitur: Et tunc est frigida humida, ut plumbum, tribuiturque Saturno, licet astrologi hunc licet faciant. 4. Stannum pro liquefactione sumite. Stannum tunc dicitur, cum soluta est, seu humor est actu liquidus, vel soluta in aquam mercurialem nostram. Ioui assignatur alias, cum albedinem accipit imperfectam quod sit post plumbum, seu nigredinem. 5. Nisi veritatis naturas, & compositiones & eius compositiones, bene coaptetis, & consanguinea consanguineis iungatis, nihil operamini: quia natura cum obuiant suis naturis, continent eas, &c. Docet esse diuersas naturas in hoc magisterio, sed tamen ita affectas, ut quasi sint consanguineæ seu ex eadē materia, unde etiā familiaritas est & amicitia. Nihil est immiscendum, quod non sit de argento viuo puro: Et in compositione vitata temeraria confusione, vera coaptatio est spectanda, ut apta aptis, determinata determinatis iungantur. 6. Putrescunt & gignuntur. Soluuntur & coagulantur coaptatæ illæ naturæ. 7. Natura, quæ regit ipsum, dirigit, in puluerem & nihilum conuertit, &c. Est in nostro mercurio insita vis quædam, quæ calore moderato excitata ista peragit. Nam aquam corrumpit, & mutat in puluerem, tanquam non ens, & corpus mortuum: sed potatione & irrigatione accedente etiam resuscitat, & renouat, idque non semel tantum facit, verum frequententer, ita ut circulariter idem opus sæpe possit reuocari. 8. Quod mortificat, etiam viuificat. Eadem virtute materia nostra, seu argentum viuum destruitur, & reparatur. Sunt enim omnia in ipso, quibus indiget, modo artifex calore suo succurrat. 9. Longinquitas, propinquitas, &c. Materia ipsa est tota homogenea: Dispositiones vero inter se distant. Cum aqua vocatur, longius est ab igne, quam cum aer, vel terra. Aer & aqua sibi sunt propinqua & symbolum habent. Ita est in qualitatibus. Frigiditas & caliditas longe absunt, sed non caliditas & humiditas, frigiditas, & siccitas. Longè absunt aquea consistentia volatilis, & concretio fixa. 10. Post inimicitiam fit amicitia. In vitro soluuntur coagulanturque inuicem, estque pugna spirituum & corporis: Sed tandem in vnum coeunt & figuntur tota. Sic etiam cum soluitur fixum, fit vna aqua, ex qua cum ad coagulationem renditur, motus accidit, sed quem quies sequitur: id quod fit lento igne, & tempore longo. Ideo artificem oportet esse longanimum, & moræ patientem. Ista sunt monita fidelia operi præmittenda, faciuntque ad materiam notitiam, quam si non es consecutus, abstine ab arte. Nam non potest esse materia vera, quæ istas condiciones, & affectiones non habet. 11. Accipite argentum viuum & congelate id in corpore magnesiæ, & sulphuris incombusibilis, & vertite in naturam albam. Iubet argentum viuum capere, sed non vulgare, verum nostra arte elaboratum, ut supra expositum. Id est coagulandum in corpore magnesiæ, seu in ea dispositione, quæ est instar stibii nigri. Dum enim nigra est materia, simul incipit coagulatio. Habet autem sulphur incombusibile lecum, quæ est argenti viui puri nota, utpote quod nequit comburi, sed totum manet in igni, aut totum ex eo fugit. Cum coquitur lento calore, paulatim coagulatur, & in album elixyri vertitur. Hoc postea in rubeum mutatur ignis instantia. 12. Si amplius coxeritis, fiet aurum. (a) Noster Sol fiet, qui est elixyr rubeum fixum. Neque enim querimus ex lapide facere aurum vniuocum, sed per lapidem ex argento viuo, & imperfectis metallis. 13. Vertit ipsum mare in Rubeum. Scilicet lapis rubeus proiectus prima vice in argentum viuum, quod hic vocatur mare, tanquam materia generationis communis metalli, mutat id in medicinam rubeam, quæ hic dicitur chrysocolla, auri gluten: quippe quæ ulteriore projectione mercurium glutinat, cogit, vnit, & in aurum vertit. 14. Vertit aurum in ignem rubeum: hoc est, ut ingressum accipiat, medicina proicitur super aurum liquatum, quod hinc mutatur in tincturam rubeam. Nam natura lætatur natura, seu aurum, quod est argentum viuum coctum, lapidi aurifico mercuriali est cognatum, & in huius, cum sit valde actiuum, aurum vero passiuum, naturam transit. 15. Coquitur ipsum in humore, donec appareat natura abscondita, &c. Accipio de fermentatione. Aurum est soluendum nostro mercurio, & coquendum, ut interior ignis & sulphur naturæ ex occulto prodeat in manifestum, & iam non amplius sit aurum, sed lapis ruber. 16. Hoc cum videris, imbibere eum septies aqua permanente, coquendo, assando, donec rubeum fiat, &c.

Aurum 108
strum.

Lapis iam fermentatus est imbibendus mercurio septies, seu perfecto suo numero, donec nihil amplius possit biberé. Deinde vitro inclusus coquitur in athannore, ut ex nigredine per albedinem in rubeum colorem abeat: tunc assatur seu igne valido vitur, ut penitus figatur. 17. *Natura celestis veritatis naturas Dei nutu multiplicans, &c.* Lapis ille seu tinctura nostra ultra vim elementarem est euecta, atque adeo cœli nobilitatem consecuta. Ideo & multiplicari potest, quæ multiplicatio primum fit per projectiones tres, ut medicina fiat aurifica; deinde repetitis solutionibus, coagulationibus, & fixationibus, &c. 18. *Deus dedit illi posse supra ignis violentiam, &c.* A nullo igni potest destrui: Imo etiam id potest, quod nullus ignis. 19. *Est veritas omnem scientiam continens, &c.* Ex processu vero lapidis futuram nudam vidisse in opere illo exemplari. 20. *Cum liquefit cum corporibus, &c.* Sed inuogius putauit, se naturam nudam vidisse in opere illo exemplari. 20. *Cum liquefit cum corporibus, &c.* Quando super imperfecta liquata proicitur, vertit ea in aurum non sophisticum, & externa tantum specie appatens, sed verum intusque per totum in omni constans examine. Hactenus Parmenides.

(a) *Aurum dicitur etiam lapis ruber fermentatus iuxta Pandulphum in Turba: Qui venenum (elixyr ex mercurio sublimato) Sole, & eius umbra tinxit, ad maximum peruenit arcanum, quod dicitur Nummus, qui cum rubens efficitur, aurum vocatur. Ripleus & Sedinuogius aurum nostrum viuum in fermentatione ponant seu coniugio, ubi & mercurius philosophorum est.*

PRÆPARATIO QVINTA.

Script. Noster spiritus est delator virtutum animæ, eo quod as nostrum habet corpus, spiritum & animam, ut homo.

Impress. Istud est quintum verbum huius operis, de quo dicunt philosophi: Spiritus eius est aqua; anima eius est tinctura; corpus eius est terra. Spiritus tamen est spiritus; sicut corpus est vinculum ipsius animæ; sic corpus est fixum, siccum, continens spiritum, & animam. Spiritus ergo penetrat corpus: Corpus figit spiritum; anima copulat, dealbat, & tingit.

Spiritus. Quæ præparatio: Noster spiritus est delator virtutum animæ, eo quod as nostrum, ut homo, habet spiritum, corpus & animam.

Anima. Istud est quintum verum huius operis, de quo dicunt philosophi: Spiritus enim eius est aqua; anima eius est tinctura. Corpus eius est terra. Spiritus tamen est spiritus: Et sicut corpus est vinculum ipsius animæ: Sic corpus est fixum, siccum, continens spiritum & animam. Spiritus igitur penetrat corpus, figitque spiritum corpus, anima copulat, dealbat & tingit.

COLLATIO.

Anima. Nihil est in discrepantia notatum dignum. Apud Rosinum hæc sunt: Postmodum cum prædicta aqua fermentum pone, quod philosophi animam vocant: Et hoc ideo: quia corpus humanum sine anima nihil est: Imo est sicut terra immunda absque fermento, id est, eius anima. Nam fermentum ipsum corpus imperfectum præparat, ut diximus, & ad naturam suam conuertit, & non est nisi Sol, & Luna. Istis appropriatis plane sicut ista alius dominatur corporibus, & ipsa ad suas naturas conuertunt: & ideo fermentum dicuntur secundum operationem in eodem corpore; introducat, quæ est eius anima. Et hoc est, quod dicit Morienus, nisi corpus immundum mundaueris, & in eo animam miseris, nihil de magisterio direxisti. Igitur sit coniunctio fermenti cum corpore mundato, & tunc spiritus cum eo figitur, ac gaudet cum eis, quia natura grossa subtilis est facta: Et hoc est, quod dicit Constantius in Turba: Spiritus non coniungitur corporibus, nisi putrefacta fuerint, & denudata. Semita: Postmodum cum prædicta terra fermentum pone: quod scilicet fermentum philosophi Animam vocant: Et hoc ideo: quia sicut corpus humanum sine anima nil valet: Imo est sicut terra mortua: Sic & corpus immundum absque eius fermento, id est, eius anima nihil valet. Nam fermentum corpus imperfectum præparat, & ad naturam suam conuertit, ut dictum est: Et non est fermentum, nisi Sol, & Luna, tantum istis appropriatis planetis conspirans in naturali similitudine. Et hoc est, quod Morienus dicit: Nisi corpus immundum mundaueris, ac dealbaueris, & in eo animam mittas, nil in magisterio direxisti: Et tunc spiritus coniungitur, & gaudet cum eis, & figitur: quia alteratur aqua, & omnia grossa subtilia fiunt. Et hoc est, quod dicit Altanus in Turba: Spiritus non coniungitur corporibus, donec à suis immundiciis perfecte fuerint mundata, denudata, &c.

Locus in Rosino corruptus restituitur nonnihil ab Arnolde in semita. Nam pro: Isti appropriatis plane sicut ista alius, &c. legendum: Istis appropriatis planetis conspirans in similitudine naturali. Sol in celo calidus siccus aurum est in terris, quod licet aliqui temperatum dicant, tamen in se validum ignem habereprehenditur. Luna calida humida est, ut argentum, quod est fermentum in opere albo. Hæc duo fermenta, seu planetæ dominantur corporibus seu elixyri azymo albo & rubeo, eaque conuertunt in suam naturam, ut fiat lapis aurificus per aurum, argentificus per argentum. Hæc cum in sua corpora introducuntur, fiunt eorum animæ, &c.

EXPOSITIO.

1. Descriptio est fermentationis, à qua aliqui opus incipiunt, præcedentia tantum habentes pro præparatione massæ fermentandæ. Primum ex argento viuo per sublimationes & reductionem fiebat humiditas nostra vinctuosa, quæ aqua nostra, acetum, venenum, &c. dicitur. Hæc inclusa vitro sinebatur putrescere, solui, enigrari, indeque congelare & albescere. Tercio coagulatum imbibebatur aqua mercuriali nostra, quæ nihil erat aliud, quam idem mercurius, seu eiusdem pars secunda. Imbibitum soluebatur & coagulabatur in elixyr album. Hoc sublimabatur vltione, donec fieret candidissimum intus & foris. In rubeo lapide procedebatur cremando vsque ad Solem, seu rubedinem, quæ Leo & Sol dicitur. Si quis iam album

album elixyr pro argento seruauit, is id fermentat argento, soluitque mercurio, vt tria concurrant, corpus, anima, & spiritus. Rubens autem lapis auro fermentatur, atque iidem concurrunt tria. *Aurum & argentum dicuntur animam inferre*, sicut acidum fermentum massæ fatinacæ infert motum, & quasi vim animale. *Corpus* est materia animanda & massa, quæ per se inutilis est & effœta. Sed ab auro vel argento specialem vim accipit, vt dirigatur ad efficiendum, seu prociendum aurum, vel argentum. *Spiritus* est aqua mercurialis, seu mercurius noster, qui cum sit eiusdem matæ, vtrumque subit, soluit, & per minima coniungit. Postea inclusa tota materia vitro Hermetico coquitur, donec alba mutetur in lapidem seu tincturam albam: rubra in tincturam, seu lapidem rubrum.

2. Sensus axiomatis est, *animam ex auro vel argento ab argento viuo nostro extrahi, & iungi corpori* ita vt mediante mercurio isto corpus & fermentum conglutinentur & penitus commisceantur. Metaphoræ ab homine sunt sumptæ. *Anima incorporea cum corpore humano non potest iungi nisi interuentu spiritus* qui calidum innatum humidumq; primigenium infedit, & sic corpori est connexus. Ab altera parte animæ, spiritui incorporeo, propinquus est, atq; ita vtramq; essentiam copulat. Sic aqua nostra, mercurialis aurum soluit in humorem radicalem, spiritumque sibi similem efficit. Sic cum auro, vel, in albo opere, cum argento cõspirat, & vim animantem transuehit in corpus iam ex eodem mercurio factû, quæ est ratio cognationis, & cohesionis à parte altera. Ita fit medium coniungens tincturas, sicut & medium est in inuratione metallorum. Vocatur delator virtutum animæ, quia dum aurum, vel argentum in spiritum mutauit, in vnam substantiam cum ipsis coaliuit, simulq; virtutem suscepit. Rursus totus hic spiritus, seu aqua permanens vnum fit cum corporeo elixyre. In hunc ergo modum fit coniugium, & compositio, quæ cum lapis est fixus, non potest dissolui. Modum coniunctionis aliqui sic explicant, vt primum dicant corpus perfectum solui aqua nostra; deinde eam particulatim insillari in corpus per imbibitionem. Aliqui amalgamant vtrumq; & amalgamata coniungunt, simulq; totum ad coquendum imponunt. Humida sane sunt diuisibilia siccis, meliusq; tota totis possunt commisceri; adhuc melius spiritus seu halituosa. Proportio quæ inter semina, & terram, seu in matrimonio inter matrem, & foetum seruatur, alibi inuenitur descripta. 3. Spiritus, & aqua sunt synonyma. Vtrobique intelligitur mercurius. Corpus & terra: anima & tinctura similiter sunt pro eodem. Terra est elixyr album vel rubeum azymum & corpulentum. Anima & tinctura est auri, vel argenti essentia ignea quæ vim tingendi habet. Ea cum à mercurio assumpta, & corpori tradita est, mercurium & elixyr animatum constituit. Bernhardus, Sedinogius & quidam alii indicant, non totam auri essentiam solui. In particulari quodam Penotus albo corpore irresolubili relicto, tantum colorem, quem rubri Leonis sanguinem appellant, extrahit, & ad lapidem conficiendum usurpat. 4. Corpus est fixum, quia cum perfectam albedinem aut rubedinem acquisiuit, non amplius fugit ignem: verumtamen ista fixitas non est exquisita: vt pote cum aurum vel argentum adhuc requirit, vt permanere constanter possit, vnde aqua permanens sine suo corpore permanere negatur. 5. Anima copulat. Imo hoc officium est spiritus qui interuenit medius. Sed quia cum spiritu in eandem naturam conspirat, & animæ alias quoq; τὸ συνέχον tribuatur, etiam ipsa dicitur copulare. 6. Anima dealbat: nempe in lapide albo finali albedine; in tubeo non finali sed media. Tingit autem tota medicina quidem, sed non nisi cum tincta est prius animæ auri, aut argenti tinctura.

Varietas coniunctionum.

Preparatio seu operatio sexta.

Variatur, & mutatur de colore in colorem, quousque veniat ad metam albedinis, & rubedinis.

Script.

Istud est sextum verbum istius operis, de quo dicunt philosophi: pluries citrinatur, pluriesq; nigrescit, pluriesque deficcatur, & liquefit. Nota, quod lapis philosophorum est compositus ex duabus naturis, quarum vna est humida, altera sicca: Et cum coquantur, fiunt vnum, quia neutrum dimittit alterum: Et dicuntur vna natura: & quamdiu humiditas dominatur, nigrescit: quia calor agens in humido generat primo nigredinem: Sed agens in sicco, generat albedinem, & in albo citrinitatem; sicut apparet in plumbo, quando facimus minium. 11. Nota, quod humiditas nostri lapidis est ACEIVM ACERRIMVM: de quo summe est cauendum, ne vertatur in sumum propter ignem nimium, ne pereat magisterium. Terra namque, vt siccata est nigredo, dealbatur: Et tunc perit tenebrosus; Et humiditas diminuitur; Et siccitas accedens aufert sibi suum regimen: Et fumus penetrabit suum corpus; Et spiritus stringet in siccum: & tunc cessabit nigrum corrumpens deformatum, & fiet album, lucidum, clarum. Tunc

Candida si rubeo mulier sit nupta marito.

At ex eum complectitur: Et tunc rex diademate coronatus clamat: Ego sum albus filius nigri, & rubeus filius albedinis non mentiens. Et ideo dicunt philosophi: Coquite eos donec nigri fiant; hinc albi, deinde citrini, fiatque tandem tingens venenum: quia quanto magis coquantur, tanto magis dissoluantur, & denigrantur: & quanto magis coquantur, tanto magis deficcantur, & dealbantur: tertio quanto magis coquantur, magis rubificantur quousque perficiantur.

Verumtamen ignis in dissolutione sit lenis: in sublimatione mediocris: in coagulatione temperatus: in dealbatione continuus: in rubificatione fortis. Qui vero in istis nesciens errauerit, casum lapissime d'slebit. Ergo RES, cuius modum caput est rubeum, pedes albi, oculi vero nigri, est magisterium. Si triangulus in quadrangulo perficiatur, est lapis tali decoratus honore.

Sexta preparatio: Variatur & mutatur de colore in colorem, quousque pertineat ad metam albedinis, & Impressio ruboris: Et de hoc dicunt Philosophi. Pluries citrinatur, pluriesque nigrescit, & pluries deficcatur, & liquefit. Nota quod lapis philosophorum est compositus ex duabus naturis, quarum vna est humida, altera vero sicca: Et cum coquantur fiunt vnum, quia neutrum relinquit alterum, & dicuntur vna natura, & quamdiu humiditas durat, nigrescit: quia calor agens in humido generat primo nigredinem: & agens in sicco, generat albedinem, & in albo citrinitatem, sicut apparet in plumbo, quando facimus minium.

Acetum ad

Nota, quod humiditas nostri lapidis est ACETVM ACERRIMVM, de quo summe est cauendum, ne cerimum.

confer-

Fumum.

Ignis.

conuertatur in fumum propter nimium ignem, & pereat magisterium. Terra namque siccata recedit nigredo, & dealbatur. Tunc perit tenebrosus, & humiditas diminuitur, & siccitas accedens auferit sibi suum regimen: & fumus penetrat suum corpus, & spiritus stringitur in siccis: Et tunc cessabit nigrum comperiens, deformatum, & fiet album, lucidum, clarum: Tunc candida mulier si rubeo sit nupta marito mox eum amplectitur & complectitur: & tunc diademate coronatus rex clamat: Ego sum albus filius, niger, & rubeus, & filius albedinis, & homo mutationis: Et ideo dicunt philosophi: Coquite eos, donec nigri fiant, deinde albi, deinde citrini, & deinde tingens fiant: quia quanto magis coquantur, tanto magis dissoluantur, & denigrantur: Et quanto magis coquantur, tanto magis desiccantur, & dealbantur. Tertio quanto magis coquantur, magis rubificantur, quosque perficiatur. In dissolutione tamen ignis sit lenis: In sublimatione mediocris: In coagulatione temperatus, in dealbatione continuus: in rubificatione fortis. Qui vero in istis nesciendo errauerit, casum sapissime deslebit. Res ergo, cuius caput est rubrum, pedes albi, oculi vero nigri, est magisterium. Si triangulus in quadrangulo perficiatur, est tum lapis honore decoratus.

COLLATIO.

Rex.

Arsenicum
mysticum.

1. In impresso omissa est nota ordinis: Istud est sextum verbum huius operis. 2. Dimittit & relinquit eundem habent sensum: Evidentius tamen est DIMITTIT. Nam alterutrius retentionem & cohaesionem cum altero significat, adeo ut si discedere alterum vellet, non possit, quia alterum non dimittit. 3. In impresso, durat, verbum leuius est, quam dominatur. Ita enim loqui philosophis solenne est, quod in putrefactione dominetur humiditas. Potest ea esse quidem & durare, sed absque prae dominio. 4. In humido, in siccis, &c. Phisicus diceret: in humidum, & siccum. Sed magister eum includit materiae, intelligitque eius actum in siccis, & humido. Vnde patet de interno dici, qui tamen ab externo stimulat. 5. Impressum rectius: Terra siccata recedit nigredo, & dealbatur; quanquam nec falsum sit, quod terra siccata, seu cum coagulat, fiat alba. 6. Recte impressum: Spiritus in siccis stringitur, quia coagulat, & densatur. 7. Male comperiens in expresse, pro corrumpens, licet sequens deformatum persuadeat legendum esse, corruptum.

Est enim putrefactum, nigredine putrefactionis indice existente. 8. Emphatice dixit Balbianus amplectitur & complectitur, ut non tantum externum consensum, coniugalemque velut amorem, verum etiam interiorem familiaritatem designet, & copulationis naturalis consequens. 9. Ego sum albus filius nigri, legendum est, & rubeus filius albedinis. Itaque male Balbiani typographicum. Filius nigri, seu aethiopis, dicitur idem rex, & filius albi, albus idem & rubeus in opere aurifico. In nigredine enim latet albedo, cui succedit rubedo, quanquam non sit generatio, nec vlla vis effectiua in nigro & albo, verum tantum successio naturalis. 10. Homo mutationis longè diuerso sensu dicitur, quam non mentiens. Videtur abbreviatum fuisse illud Non, ita ut Balbianus legerit homo. Licet autem diuersitas sit in litera & sententia, tamen utraque potest esse vera. Neque enim mentitur seu fallit ille rex noster, & nisi tu ipse destruas opus verè sequitur albedo post nigredinem. Idem rex etiam homo mutabilis est ratione colorum non fixorum, mutatur ex claritate liquoris in nigredinem: hinc variè coloratur, paulatimque albescit, & si rubeum tractamus, rubeat alba veste posita. 11. Tingens venenum dicitur rubeus lapis, quia comparatur sanguini purpureo, qui à poetis virus, & venenum dicitur, pro tinctura & infectura. Est etiam hyarargyro pro basilisco. Nam in proiectione veluti afflatu eum iugulat, & tanquam conspecta Gorgone ex liquido facit solidum. 12. Hemistichion Mercurini est: Lapis talis decoratus honore, Cuius est & vertus: Candida si rubeo mulier sit nupta marito. 13. Rosini hæc sunt: Per has coniunctiones maxima apparent mirabilia, ac omnes colores, qui in mundo excogitari possunt, quibus corpus imperfectum coloratur coloratione firma fermento mediante: quod fermentum est anima: & spiritus & corpus mediante ea anima coniunguntur, & ligantur simul cum eo in colore fermenti, quod sit vnum cum eis, id est arsenicum in terra. Semita Arnoldi: In hac coniunctione maxima apparent miracula, quia omnes colores, qui in mundo excogitari possunt, apparent, & corpus imperfectum colore fermenti firmo mediante fermento coloratur, ut dicit Barfen. Hæc in semita, quæ postea subiicit, ad materiam pertinent magisterii, de qua in sequentibus.

NOTA.

1. Principaliter sermo est de progressu naturali in fermentatione, si artifex ignem benè regat. Corpus per se album est & clarum: fermentum argenteum in albo, aureum in rubro. Spiritus aquæ mercurialis claritatem obtinet. Inde fit ossa, quæ cum coquitur, soluitur, & nigredine, quam caput corui, & Eclipsin Solis vocant, obducitur: Inde sequitur transitus in sequentes colores, quorum magna est varietas, antequam albedo procedat. Hinc citris, & candida pauonis appellatur, quæ cum præterit, albedo elucescit, quam sequitur rubedo in aurifico. Iidem colores etiam ante fermentationem in elixyre rubeo inveniuntur, item post eam in sequentibus augmentationibus, & multiplicationibus. In albo lapide ad rubedinem non fit progressus.

2. Pluries, &c. Intellige maxime de aurifico. Neque enim in vna operatione tantum id fit, sed quoties repetitur, id, quod minimum bis, aut ter euenit.

3. Lapis compositus, &c. Duæ naturæ illæ sunt sulphur & mercurius, vel aqua liquida, & corpus coagulatum. Mercurio soluitur corpus. Soluitur & fermentum. Solutiones coniunguntur. Coctio efficit, ut intimè vniantur, fiantque vnum homogeneum. Duo erant: Sed vnius radicis, & mercurialis substantia. Ideo commista calore excitante vim igneam intus conclusam, in vnum coeunt, sicut nix & aqua.

4. Acc.

4. *Acetum acerrimum est humiditas nostri lapidis*, id est, mercurius noster soluendi vi præditus. *Acetum n. strum.* Nullum acetum aliud potest id, quod mercurialis noster liquor. Aurum enim licet corrodi possit a quis regis, tamen non soluitur intime. *Aqua* quoque *mercurialis* extra magisterium, potest quidem aurum conuertere in argentum viuum currentem; sed non in *aquam nostram*, quæ est *materia prima*, & Ens primum auri. Ideo non immerito acerrimum acetum dicitur, symbolice seu tropice intelligendo terminum ACETVM, quem aqua nostra seu mercurius in principio non habebat, sed tunc accipit, cum ad soluendum corpus & fermentum adhibetur. In principio est materia, & vocatur *argentum viuum*, mercurius, &c. Cum imbibitur lapis, *lac virginis*, *pluuiæ*, &c. appellatur; sed cum soluere debet, soluentium nomina consequitur.

5. *Vitrum* Hermetica signatura claudendum esse, postquam imbibitio & matrimonium est factum, & omnia spiracula obstruenda, accurate monent artifices. Dum etiam materia coquitur in illo vitro, ignis tam moderatus esse debet, vt solutio lenissime, blandissimeque fiat, omnisq; re- pentina, & magna exhalatio caueatur. Nam spiritus magno calore confertim excitati, frangunt vi- trum, & omnia excutiunt. Periculosum est *prunas* supponere Ergasterio. *Per cuniculos vero vaporosum ca- lorem*, vt in *Acedia*, administrare, tutissimum, quanquam aliqui etiam comendant lampadas, & candelas.

6. *Siccitas accedens aufert sibi suum regimen*: hoc est: Quando aqua nostra soluit corpus & fermentum omniaque conuersa sunt in humorem, in quo calor modicus nigredinem procurat, paulatim exsiccat offa, & nigredo abscedit: quo facto calor est nonnihil augendus, donec albedo perfecta prodeat, quæ etiâ ignem maiorem patitur, vsq; dum citrinus color conspiciatur. Tunc magno igni ad rubedinem perducitur. Et sic siccitas suum regimen, differens à regimine humiditatis postulat.

7. *Fumus penetrabis suum corpus*. ☉. Ignis suppositi calore fit resolutio in halitus moderatus, qui reflexi super corpus in fundo id penetrant, & attenuant, quod cum fiat innumerabilibus reuersio- nibus, necesse est corpus totum solui; sed nihilominus etiam interim fit coagulatio. Quo modo e- nim alias posset halitus totus in angusto vitro contineri? Ideo dicitur *spiritus stringitur in sicco*, seu coa- gular, transitque in puluerem siccum. *Fumus at- bus super corpus re- flexus.*

8. *Tunc candida fit rubeo*, &c. hoc est, in opere rubeo mulier candida, seu mercurius, nupta rubeo marito, seu fermento rubeo sustinet motum & agitationem crebram tanquam mariti congressum, diciturque ex coitu illo frequente concepisse. Frequens illa reflexio halitus super corpus in fundo appellatur *amplexatio*, & *basitatio*. Hæc cum cessat, & fumi non amplius scandunt, *conceptus* vocatur. *Candida mul- lier est alba materia ex nigredine progressa: Rubens ma- ritus est spi- ritus rubeus*. Spiritus est maritus; mulier est in fundo iacens materia, quæ ex nigredine fit candida. Et quia spiritus tingit. (Est enim ex aureo fermento anima) ideo vocatur *rubeus maritus*, qui etiam tandem in eunden- tem rubedinem mutat totum. Est & *Gabrielus*, sicut materia illa passiva *Beya*. Vtriusque congressus coniugium nuncupatur: Et cum quies est in vitro, TVNC demum *conceptus* dicitur. Notabilis est vox *ram auri* TVNC, ne putes matrimonium statim incipere, quando magister coniunxit materias in vitro, cum *rubeus & in rubeum mi- tans mate- riam*. artificis compositio tantum sit occasio ad coniugium & via. Nisi in vitro clauto coërcerentur, & ca- lore externo agerentur, nunquam nec conceptus, nec coniugium existeret, sed aut ignaua esset mi- stura, aut alterum ab altero aufugeret. Matrimonium ergo procuratur artificis contemperatione, inclusioneque Hermetica: deinde calor externi prouocatione. *Fumus resolutus coire cum materia co- iugium, & conceptus, fiat.* *Quando co- iugium, & conceptus, fiat.* quia non potest effugere, sed peruagatur vitrum, reciprocoque motu sapissime reflectitur, donec coagulet, & maneat quasi constrictus amore foeminae.

9. *Tunc rex Diademate*, &c. Post albedinem emergens rubedo dicitur Rex coronatus, sicut & alias aurum Sol, cui regia vis & dominatio in cælo tribuitur. Antè rex non dicebatur; sed potius cor- pus regis, quod in suo balneo seu lecto curatur, vt restitueretur tam sanitati, & vitæ, quam regno, quod habet in metallis, seu planetis cæteros. Is ex nigredine factus est albus, hincque rubeus. Ideo vocat se *filium nigri & albi*: non quod nigredo & albedo efficiendi vim habeant, sed quod talis facta sit suc- cessio colorum. Totum autem hoc procurat coctio, quam ne eiusdem gradus temper esse putes, ad- datur distinctio calor seu ignis, qui in stufa illa sicca vsurpatur. *Rex diade- matus.*

10. *In dissolutione leuis*. Blandus calor, & quidem primi gradus ea moderatione debet adhibe- ri, vt lauas sit, & lenis, idq; requiritur ratione dissolutionis & putrefactionis. Initio dominatur hu- miditas & frigiditas respectu sequentium dicta. Ideo & *plumbum*, & *magnesia*, &c. tunc dicitur. Atten- de ergo, vt tuus calor non transcendat moderatum fimi, vel balnei ita, vt eum teneri hominis manus tenella bene possit ferre, & tamen tua materia non congelet, sed dissoluatur, pergendum sic est lon- go tempore, donec prodeat siccitas & solum coagulare incipiat. Tunc calor nonnihil augetur, & tamen adhuc intra temperiem esse debet, vt sensim magis, magisque figatur. Interim etiam albescit. Tunc continuari debet gradus idem, procedendumq; paulatim ad secundum, qui dicitur *calor cine- ri*. Quo magis albescit, eo magis figitur. Quare in fine albedinis calor gradus secundus debet esse complexus. Ab hoc progressus est in gradum tertium itidem pedetentim, donec citrinus color e- mergat, vbi tertius est consummatus: à quo procedit sensim quartus, donec lapis totus sit fixus au- rea fixitate, & fortem ignem toleret.

11. *In sublimatione mediocri*. Intelligo progressionem ex nigro in album, quæ semper fit nobi- lior. Alias sublimatio ex albo perfecto in rubeum non mediocrem, sed validiorem calorem postu- lat. Quinæcit ignem sic regere, opus destruit. Monet autem de hoc etiâ Bernhardus & alii diligenter.

12. *Res, cuius caput est rubeum*, &c. Caput in fundo ponitur: Inde pedes in altum eleuantur, sicut & draco in vitro pingitur. Quæ ergo materia sic elaborari potest, vt ultimo rubescat, in quo est ca- put, & cardo rei; pedes autem habeat albos, seu ante rubedinem sit alba; oculos vero nigros, seu an- te albedinem nigro colore prospiciat, quasi si intuearis primum in facie observes oculos nigros, in- de pedes albos, tandemque caput sanguineum, ea est nostri magisterii, si cætera sint paria. *Caput fixum rubeum.*

13. Si triangulus in quadrangulo perficiatur.) Intelligo, si post tres operationes addas quartam, quæ est augmentatio lapidis per nouam imbibitionem, tunc perfectam esse tincturam. Alii de 4. elementis & tribus partibus compositi accipient, quasi cum omnia 4. elementa processerint in tribus, (corpore, anima, spiritu) sit absolutio.

Operatio septima.

Script.

Multiplicatur, & perficitur lapis benedictus, quando summa non fixa fixatur cum eo, quousque fluat. Hoc est septimum verbum huius operis, de quo dicunt philosophi, videlicet: tam fixum lapidem cum modo sublimationis volatilem facias, philosophice coniungendo per minima, ut eleuetur totum subtile in vase: deinde fixetur. Hoc si non eueniat, addatur ei non fixa partis quantitas, ut pars volatilis superet summam fixam, quousque ad eleuationem ipsius sufficiat. Nam si vincit summa fixi, figitur volatilis cum illa: Si non vincit, sed superatur, fit volatilis. Cum eo igitur, quod eleuatum fuerit, reitetur summa fixi: Veruntamen post vicem, quousque per hanc sublimationem rei, & reiterationem figatur totum. Cum autem fixum fuerit totum, etiam non fixi partem reiteta. Quantitatem post quantitatem combe per ingenium tibi notum, quousque eleuetur totum. Ad vltimum iterata figatur, quousque fusionem præstet faciliem ad modum cere, & alteretur in complemento Solifico & Lunifico certo Quoniam ex reiteratione ipsius preparationis gradus in medicinam, resultat alterationis bonitas, & multiplicatio, ut vnumquodque imperfectorum corporum, & ipsum mercurium conuertat in infinitum Lunificum, & Solificum verum. Ideo concludendo dicunt Philosophi: Morare prope vas, & intueri mira, quando se de colore transmutat se de colore in colorem minus quam in hora diei, quousque veniat ad metam albedinis vel ruboris. Tota ergo gubernatio in regimine huius operis non est, nisi in temperamento ignis. Inde cesset ignis, & dimitte in frigidari, & inuenies corpus margaritale in colore papaueris sylvestris: Et ita res est incensans, liquefaciens, & penetrans. Et cadit vnum pondus super mille: Et per vices millia, & ducenties vices mille: Et vice reiteta super millies millia, & ducenties millies millia cuiusvis corporis, conuertens totum in optimum aurum, vel argentum secundum elixyris proprietatem. Et ista medicina citissime liquefiet in igni, & coagulabitur in aere quasi fumus cum senserit aerem: penetrabit in corpus, & spiritus constringetur in sicco, & fiet corpus vnum fixum clarum, album, vel rubeum, secundum quod fuerit medicina, & fermentum, quandiu mundus fuerit, incorruptibile.

Impress.

Augmentū
simul, &
fixatio iusta.

Septima preparatio: Multiplicatur, & perficitur lapis benedictus, quando summa fixi fixatur cum eo, quousque fluat: Et ideo philosophi dixerunt, quod iam fixum lapidem cum modo sublimationis volatilem facias philosophice coniungendo per minima, ut eleuetur totum subtile in vase, deinde fixetur: quod si non eueniat, addatur ei non fixa partis quantitas, ut summa volatilis superet summam fixi, quousque ad eleuationem eius sufficiat. Nam si vincit summam fixi, volabit: Et si non vincit, fugiet cum re. Igitur quod eleuatum fuerit, reitetur illud summa tum per vicem, quousque per hanc sublimationem, & congelationem figatur totum. Cum autem fixum fuerit totum, tunc non fixi partem reiteta, & quantam prius quantitatem imbebe per ingenium tibi notum, quousque eleuetur totum. Ad vltimum iterato figatur, quousque fusionem præstet faciliem ad modum cere, & alteretur in complemento Solifico, & Lunifico. Ita quantum ex reiteratione ipsius præparaueris, tot gradus in medicinam resultant alterationis & bonitatis à multiplicatione, ut vnumquodque imperfectorum corporum & ipsum quoque mercurium conuertat in infinitum in Lunificum, & Solificum verum. Et ideo concludendo debent philosophi morari prope vas & intueri mira, quando se de colore transmutat in colorem meliorem, quam dici queat, quousque veniat ad metam albedinis & ruboris. Tota ergo gubernatio in regimine huius operis est in temperamento ignis. Inde cessa ignem, & dimitte in frigidari, & inuenies lapidem, corpus margaritale in colore papaueris sylvestris, & ista res est incensans, liquefaciens, & penetrans: Et cadit vnum pondus super mille vices mille millia, & ducentas vices mille, continuo conuertens totum corpus in optimum aurum vel argentum, secundum elixyris proprietatem. Ista autem medicina citissime liquefiet in igne, & coagulabitur in aere, quia fumus cum senserit aerem, penetrabit in corpus, & spiritus constringetur in sicco, & fiet corpus vnum fixum clarum, album, vel rubeum, sicut fuerit medicina, & fermentum quam diu mundus steterit incorruptibile.

COLLATIO.

1. Ψευδὺς φων in Balbiani litera statim est in aphorismo: Summa fixi: Lege non fixi. Intelligis enim iam paratum esse lapidem, qui omnino est fixus & potest tingere. Vt augeatur, multipliceturque, donec iustam quantitatem habeas, argentum viuum volatilis ei est addendum extra ignem. Ita soluetur, fietque volatilis, & progressu artis figetur totum, sed ita ut maneat fusile, & in lamella ignita ceræ modo fluat.

2. Nam si vincit, &c. Melius scriptum: Si vincit summa fixi, volatilis figitur cum ea: Si fixum non vincit, sed à volatili superatur, fit volatile. Si fixum non vincit, volaticus factus lapis per additionem mercurii volatilis succumbet totus poteritque aufugere. Sin superat fixitas, quanto id magis, tanto minus aufugiet. Nam retinebitur à vincente fixo. Oportet autem in hac arte alterutrum vincere, seu prædominari. Quod si litera retinenda est, interpretanda est: si summa volatilis superat summam fixi, fixum volabit: Si summa volatilis non superat fixi summam, sed hac est superior, manet cum ipsa.

3. Igitur quod, &c. Conclusio debet esse ex præcedente principio: quasi dicat, si summa volatilis superans fixam, hanc quoque volatilem facit, & non superans sed superata cum ea figitur, consequens est, si quidem totum fixum esse volumus, ut particulatim, & non simul volatile iungatur fixo, atque ita sensim figatur tota quantitas. Hæc sententia vero quam obscura sit in litera Balbiani, ipsa loquitur.

4. Cuius

4. Cum autem fixum fuerit totum, &c. Sensus est: totum fixum per imbibitionem aquæ debitam ita ut humiditas vincat siccitatem, iterum solui, & reddi volaticum. Id quoque Balbianus textus corrumpit. Legit ille *PRIVS* pro: *POST*: Item *quantam*, pro: *quantitatem*: vitiose.

5. Lunifico, &c. Scriptum bene apponit *CERTO*. Finis enim est perfectio non dubia, aut apparens, sed vera & cui certo confidere queas in omni iudicio.

6. Ita quantum, &c. Sensus est facilis: verba perplexa. Quoties repetis solutionem & coagulationem, toties ad altiorum gradum bonitatis perducis medicinam.

7. Debent Philosophi morari. Ita Balbianus: Sed rectius scriptum: *Philosophi dicunt, morare prope vas*.

8. Minus, quam in hora diei: est in scripto. Balbianus legit: *meliolem, quam dici queat*; sed perperam. D'alicia vult mylterium indicare. Cum iam sæpe est aucta & multiplicata medicina, mutatio colorum brevi tempore absoluitur, adeo ut ne tota quidem hora sit insumenda, quin per omnes colores medicina iam efficacissima decurrerit.

9. Quousque veniat ad metam albedinis, vel ruboris: Bene. Male Balbian. copulat; E T. Nam duæ metam in vno lapide esse non possunt.

10. Magis emphaticum est scriptum: *Tota gubernatio non est, nisi in temperamento ignis*: quasi dicas *Tantum est in eo, &c.*

11. Inde cessa ignem, male est impressum; pro *ignis cesset*: post metam scilicet, seu perfectam albedinem aut rubedinem.

12. Tò Lapidem in impresso abundat.

13. Ista res est incertans: Vel ita res est. Vtrumque probabile. Malim tamen *ITA*. Nam significat modum prædictum, quo medicina consequitur suas dignitates & virtutes.

14. In impresso pro *vices*, legendum est *vicies*. Cedit vnum pondus super mille, & super vicies millia: Et ducentis vicies millia: Et vice reiterata, &c. ut est in scripto. Vnde apparet deprauiatio & ellipsis in Balbiano.

15. Quia fumus: Non rectè in impresso: Lege *Quasi*, ut est in scripto. Est enim argumentum à simili, quo vult autor docere, quâ ratione medicina in igni citissime liquefcat & in aere coaguletur. Spiritualem comparat spirituali halitui. Sicut enim fumus ab igni resolutus, cum in aere est receptus, ibi crassescit, transitque in aerem, cum prius esset spiritus, seu halitus igneus: ita & lapis noster calore ignis rarefit & dillegatur, sed in aere densatur. Per fumum intellige halitum, seu spiritum igneum.

16. Penetrabit in corpus; non fumus, ut male est impressum; sed medicina super liquatum metallum imperfectum proiecta.

17. Spiritus constriquetur in sicco: hoc est, mercurius seu argentum viuum, si super id proiecta fuerit medicina, condensatur, & mutatur in sicco metallum, quod ante erat fluidum. Balbianus prave legit, vel scripsit: *In sicco quasi sensus sit, spiritus in sicco coagulato & fixo cogitur atque ita & ipse figitur*.

18. Rosinus deficit. Arnoldus in semita materiam prodit, & ad Papam Benedictum 11. an. 1303. sic scribit: O pie Pater, augeat Deus in te spiritum intellectus, ut quod dicturus sum, mente perpendas. Elementa non generantur, nisi ex proprio spermate. Sperma autem est argentum viuum: Sicut patet in generatione hominis, quia non est alicuius rei commixtio, nisi per sperma: Et in vegetabilibus, nisi semen, quantum ad generationem & augmentationem ipsorum. Alii subtilius intuentes sublimant mercurium & figunt, & coniungunt cum corporibus: & tamen nihil inveniunt. Causa erroris est: Nam semen non potest permutari, nec prout est, vel fuit, nec proficit, nisi fixum fructificetur in matrice mulieris. Sic Mechardus Philosophus dicit: Nisi proiciatur lapis in matricem mulieris, ut ipsum nutriat, non proficit. O mi Pater, sic habes ad votum descriptionem lapidis philosophorum. Laus Deo. Explicat pontifici sententiam suam de materia lapidis, reiectis illis, qui argentum viuum sublimant, sublimatum quæ figunt, atque ita spermaticam eius humiditatem debent, interceptantque motum naturalem & ordinatum seminis. Verum sperma est humor ex argento viuo minerali elicitus, quod constat masculina virtute in proprio sulphure, & feminea, in proprio humore mercuriali. Hæ duæ partes in conspectum prodeunt in fermentatione & imbibitione. Fumus enim albus, qui ex materia per calorem exit, est mas: Sed liquor in fundo subsistens est femina. Ille cum ascendit ad circumferentiam, descendit rursus & venit super liquorem, eumque imprægnat multis cum suaviis. Liquor concipit semen masculinum tanquam matris mulieris, & cum foueatur continuo calore gignit puerum, lapidem scilicet nostrum, qui mox mercurio potatur tanquam lacte virginis, & incrementum corpore, vitibusque capit.

Arnoldus de materia. Sperma. Semen. Sublimatū. Sublimatū non est artis ex se. Sperma. Fumus albus mas. Femina.

Paraphrasis preparationis Septimæ.

De multiplicatione lapidis iam perfecti agitur. Ea est huiusmodi. Lapis iam fixus per mylterium sublimationem est exaltandus, hoc est, operationibus solutionum & coagulationum repetitis corpore & virtute augendus. Sume ergo eum, & in vase seu vitro suo perfunde argento viuo ita ut particulatim infilles, sinasque intrare, & totum penetrare, donec siccitas sit occultata, & iam dominetur humiditas, inque manifeste appareat: Et si nondum dominaretur, sed siccitas prævaleret, oportet repletus mercurii instillare, quantum sufficit ad volatilem reddendum, quod hic vocatur *ELEVATIO*, qua sicca partes in humorem absorbenis easdē. Ita solvantur & nascant. Solutione peracta pedetentim fige denuo. Potes autem partem post partem per vices immittere, & coagulare, atque ita ad placitum corpus augere: Sed ultimo totum figatur, procedentibus colorum signis ordine, ut supra: est expositum, fiatque finis in albo perfecto, si lapis est albus: Si rubens, in perfecta rubedine. Et hæc est vna operatio multiplicans. Instituat & altera. Cape ergo lapidem: Et in vitro positum sensim imbihe per partes, quousque nihil amplius bibit, & iam humiditas exuperat siccitatem. Hoc facto claude vitrum,

Nota per-
fecta medi-
cina.

& coque lento igni, donec colores procedant, fiatque ascensus & descensus, tandemque quies coeuntibus omnibus in vnam medicinam fixam, qua debet habere fusionem facilem, & liquefcere sine fumo vt cera. Si non liquefcit super lamina candente, plus imbibere, donec sit incerata. Quod si fumarit, humidior iusto est, debetque amplius coqui. Ita habes complementum Solifici in rubeo, Lunifici in albo lapide. Quod si amplius multiplicare velis, de nouo solue per argentum viuum per modum lente imbibitionis, & coagula. Quoties enim repetieris solutionem & coagulationem, toties gradum virtutis auges cum corpore, adeo vt argentum viuum & imperfecta metalla possit in infinitum tingere. Oportet autem te crebro inspicere tuum vitrum, ne te fallant colorum signa. Etenim quando saepe repetita est solutio & coagulatio, tam fortis fit tinctura, vt intra hora spaciū, aut cuius nigrescat, albescat, & rubescat. Vnde dicunt quidam, se posse lapidem triduo, vel vno die, vel tribus horis aut etiam vna facere. Est autem totum artificium in bono ignis regimine, ne in tam celeri progressu prius coagules, quam soluas, & prius rubifices, quam denigres, & dealbes. Instillatur mercurius frigidus. Nam si calidè velles, transmutaretur, nec vlla sequeretur solutio. Cum vero totam massam humectauit & penetrauit, tunc suffice blandum calorem, & coque quam prudenter per gradus, de quibus iam saepe est dictum. Postquam ergo ita ignem rexisti, vt medicina sit soluta, coloremque suos prodiderit, & tandem coagulauerit, tunc sine frigescere, & vrere ea ad transmutanda metalla & argentum viuum. Partem vero semper serua, vt eam possis augere, & multiplicare, ne opus sit artificium ab initio reperere. Rubei lapidis corpus est nobilis margarita, colore rubente ad instar florum papaueris Rhœadis, quod syluestre vocant, quibus color est sanguineus, aut cinabaris surdæ, seu rubini gemmæ. Metalla dura emollit quasi incerando, liquefacit, & penetrat mutatque tota. Cum primum lapis est perfectus, pars eius vna proicitur super mille imperfectorum metallorum, & argenti viui. Si secundæ vice est solutus & coagulatus, vim accepit super 10000. Tertiò super 100000; quarto super 1000000. & sic deinceps (quanquam nimia subtilitas non sit utilis, & alliganda alias quoque proiectione super proprium corpus, aurum scilicet, vel argentum.) Cum sic exaltata est medicina, citissime in igne liquefcit: Sed in aere rursus densatur. Metalla fusa vel etiam ignifacita seu ignita, penetrat, & transmutat: argentum viuum coagulat, & addensat, vt fiat aurum vel argentum pro genere lapidis, atque ita corpus nobile, homogeneum totum, solidum, & fixum, quod durare potest vique ad mundi finem, sicut & aurum ipsum. Alii proponunt multiplicationem duplicem, vnam per repetitiones solutionum, & coagulationum: alteram per proiectionem super argentum viuum, vt ex eo fit medicina noua, quæ & ipsa proiecta super argentum viuum, dat tincturam. Ingressus causa, addunt nonnulli proiectionem primam super aurum fustum in rubeo opere; vel super argentum in albo. Sunt, qui argento viuo ferrum apponendum luadeant, ne quid de eo pereat, vt in experimento Anshelmi. Ad sanitatem autem hominum non opus est tanta subtilitate; sed sufficit post fermentationem imbibisse. Qui gemmas velit rubras, statim facere potest mistura cum liquato crystallo. Si alium colorem querit, Smalthei tincturæ sunt asciscendæ, sed ita elaboratæ, vt perspicuitas maneat. Vitra flexilia fieri traduntur, si in materiam liquatam immittatur puluis. Quæ vero proiectionis sit ratio, alibi exponitur. Non omnia arcana reuelauit D'ascia.

Multiplex
non duplex.

Epilogus Iohannis D'ascia.

M.S.

Iuro vobis per illum, qui est Alpha, & Omega, principium, & finis, Deus trinus & vnus, quod TOT A lex prophetica artis pendet in predictis septem propositionibus, siue preparationibus, hoc supposito, quod argentum viuum, plumbum, minium, & as non sint vulgi, sed sulphur nostrum est sulphur diuinum Philosophorum à duobus sulphuribus abstractum, quod dicitur SVLPHYR DE SVLPHYRE: Argentum viuum de argento viuo, à Philosophis acutum acerrimum appellatum: Et ipsa duo, scilicet sulphur & argentum viuum realiter, & essentialiter sunt in predicto aceto, id est, in predicta humiditate lapidis nostri, quæ est vna natura ipsius lapidis. Aurum, & argentum, plumbum, minium, & as & huiusmodi, essentialiter & realiter continentur & sunt in corpore Philosophico vulgari, & proprium nomen in predictis septem operationibus DVPLICATVM reperies, & ideo, qui habet aures audiendi, audiat, & qui habet oculos, videat lapidem in septem preparationibus notum, & laudet Deum.

Finis Rosarii abbreviati.

Impressum.

Pro conclusione nota, quod argentum viuum, plumbum, as, minium, sulphur, non sunt vulgi: Sed sulphur nostrum est sulphur diuinum à duobus sulphuribus extractum, quod dicitur sulphur de sulphure, & argentum viuum de argento viuo, à Philosophis appellatum acutum acerrimum: & ipsa duo, scilicet sulphur, & argentum viuum, realiter, & essentialiter sunt in predicto aceto, id est, in predicta humiditate lapidis nostri est vna natura ipsius lapidis. Aurum vero, & argentum, plumbum, minium, & as, & huiusmodi essentialiter, & realiter continentur & sunt in corpore physico vulgari, & proprium eius nomen in predictis septem propositionibus duplicatis reperies. Ideo qui habet aures audiendi, audiat, & qui habet oculos, videat lapidem in septem propositionibus notum, & laudet Deum.

Explicit Rosarium abbreviatum Ignoti.

COLLATIO.

1. Balbianus attestationem deleuit. Neque enim opus est hic iurare, cum propositiones sint scientificæ. 2. Iudicauit etiam abundare PHILOSOPHORVM, cum de sulphure nostro loquitur autor. Quid enim est nostrum aliud, quam philosophorum, quorum nomine ars proponitur? 3. Aurum, argentum, &c. sunt in corpore physico: melius, quam in philosophico. 4. Duplicatum rectè: non rectè, duplicatum. Deila.

1. Vt semita semita circa finem explicare materiam studebar, ita Dalscia in fine Rosarii abbrevia-
ti. *Materia nomina sunt argentum viuum, plumbum, minium, as, sulphur.* Horum duplex est sensus; vnus po-
pularis, de quo dicitur, quod ista realiter & essentialiter contineantur, & sint in corpore naturali vul-
gari, hoc est, si accipis nomina, vti sunt in vulgari vsu, tunc nihil aliud significant, quā argentum viuum
ex minerali vena extractum, in qua & continetur. Ita sulphur habet suum metallum, plumbumque
& as: imo fieri potest, vt in vno metallo, vel marcasitha, vt stibii, sint simul aurum, argentum, as,
plumbum, argentum viuum, & sulphur. *Minium* ex plumbum olim factum est calu per incendia: Post-
ea artis opus euasit. De hoc sensu populari callide loquuntur artifices, negantes, sua metalla esse
vulgaria, quā pro mortuis habent: at interim non negant, aurum, argentum, & mercurium minera-
lem esse materias naturae, ex quibus sua viua extrahunt, & quidem argentum viuum est prima artis
cura. Per huius essentiam quasi viuam etiam aurum, & argentum philosophorum fiunt viua, ita vt
cum *aurum suum* appellant, tunc sensu vtantur secundo, qui est mylticus, idemque fit, cum suum ar-
gentum, suum mercurium, & sulphur, vocant. Et hic sensus denotatur statim post attestationem;
Argentum viuum, aurum, &c. non sunt vulgi, sed continentur & sunt essentialiter & realiter in aceto nostro a-
cerrimo, seu humiditate lapidis nostri, id est, aqua & mercurio sapientum, in quo sunt vna, eademque
natura. Idem enim, quod dicitur acetum, etiam est aqua, & mercurius, in quo suum inuisibile sulphur con-
tinetur. Aurum autem & argentum non sunt simul in vno, quia ad diuersos lapides pertinent. Quando
vero in fermentatione soluuntur mercurio nostro, tunc viua & essentialia fiunt, & cum eo sunt vna
eademque natura & semen, seu prima materia & aqua hylealis; nec possunt separari, vti nec butyrum densa-
tum, cum in butyrum liquatum est iniectum & dissolutum.

3. *Ad duobus sulphuribus extractum, sulphur de sulphure.* Quando in fermentatione aqua mercuriali soluitur aurum vel argentum; soluitur etiam elixyr. In utroque est sulphur suum, nempe in fermento & elixyre. Id extrahitur per mercurium, & cum eo transit in eandem naturam, quæ dicuntur *Lapis noster, tinctura, medicina*, &c. Ideo cum audis appellari *sulphur de duobus sulphuribus*, lapidem, seu medicinam transmutantem metalla & argentum viuum intellige. Alias *sulphur inuisibile* est in aqua nostra vinctuosa, quæ id ex vitriolo assumit, potestque etiam arte separari: Deinde *sulphur* dicitur *album* & *rubeum* pro Luna nostra & sole, hoc est, pro corpore coagulato ex mercurio in secunda operatione. Tertio etiam auri tinctura, & essentia argenti sic vocatur. Quarto lapis communis ex metallo perfectæ & mercurio duplici, viuo & coagulato, ut dictum est, idem habet nomen.

4. *Argentum viuum de argento viuo.* Animaduerte mysterium. Eadem res sulphur de sulphure, & argentum viuum de argento viuo dicitur, tantumque dispositiones sunt diuersæ. Qua enim calida & sicca est, sulphur est, & sperma masculinum: Qua humida & calida; est *argentum viuum nostrum*, quod non est frigidum, vt vulgare, sed *temperamentum habet spermatis feminei*. Vocatur autem argentum viuum de argento viuo, *quia est extractum ex argento viuo minerali, & deinde elaboratum & coctum*, donec coagulauit. Hoc vicissim soluitur mercurio. Solitum appellare possis *argentum viuum de duobus argenti viuiis*. Sed accessione fermenti proprietatem accipit, vt iam sit solare, vel lunare: cumque ex omnibus fiat lapis communis, *medicina quoque, nuncupatur argentum viuum de argento viuo.*

5. *Acetum acerrimum.* De hoc supra dictum est, quod eadem aqua, idemque mercurius hoc no- *Acetum a-*
men accipiat tunc, cum soluit corpus mercurii concreti, & fermentum, ex quo animam extrahit, & *cerrimum.*
forma masculinum actuat, deducitque in *speciem* metalli determinat. In hoc aceto sulphur & argentum
vium sunt re ipsa & per essentiam. Cur enim non? Nam re vera sunt eadem substantia, tantumque
differunt vocabulorum sono, propter dispositiones, & considerationes diuersas.

6. *In humiditate lapidis*: hoc est, mercurio, qui factus est per mercurium ex lapide nostro, qui est vel coagulatum elixyr, vel fermentatum, vel medicina: quæ solvuntur, & ex sicco fiunt humida vi argenti vini.

7. *Proprium nomen reperies in septem propositionibus duplicatum. Nihil aliud est, quam mercurius duplicatus Bernhardi. Ita Constans in Turba: Non sunt, nisi duo argenti vivi in arte, de cambar, & de masculo.* *Nomen primum materialis fit ex minerali argento vivo; hoc extrahitur ex corporibus. Quidam crudo & coagulato: hyleali & persictorum corporum; masculino & femineo, &c. discernunt.* *ria nostra.* *Duplicatus mercurius: Primum fit ex aqua mercuriali elixyr. Hoc soluitur eadem aqua. Ita sunt duo mercurii eiusdem sentia.* *Qui exercitationes in Turbam scripsit, ait; aqua philosophica ex duabus rebus composita est, ex are scilicet nostro, & aqua simplici, id est, mercurio simplici nostro, & deinde ex are, seu elixyre concreto; quod postea accessione fermenti determinatur.* *Aes dicitur sulphur incombustile seu elixyr album completum, sed nondum fermentatum: Et deinde etiam rubeum (quod dicitur minium, vel rubeum plumbum & Sol, &c. sicut niger lapis magnesia, Saturnus, plumbum nigrum, &c.) cum distinctione albi, & rubei. Alias aes etiam materialiter significat.* *In aurora consurgente cap. 13. habes triplex argentum vivum: Primum est ignis, qui corpus comburit: Secundum est in fermentatione, in qua per putrefactionem extrahitur anima, estque spiritus, seu aqua permanens: Tertium est quinta essentia. Additur & quartum, quod est ex prioribus, nempe lapis coagulatus albus, qui igne accedente fit rubeus. Cum ignem dicit, intelligit spiritum mercurialem, qui solvit aurum & corpus elixyris in mercurium, & nigredinem quasi per effectum combustionis inducit. In secundo significatu iam non est simplex mercurius, sed animatus, licet idem secundum substantiam.*

In tertio est quinta essentia ex argento vivo minerali per sublimationē à sale & vitriolo extracta. Quarta significatio est plana. In Rosario quatuor mercurii habentur, crudus, sublimatus, magnesia, (Lunæ plenæ. Ita enim declaratur, & significat album elixyr ante fermentationem) & vinctuosus, &c. Georgius Riplæus in præmio tres ponit mercurios, tanquam claves scientiæ: duos superficiales: vnum essentialem Solis & Lunæ: De his in sequentibus.

8. Si quæras, ubi est illud proprium nomen duplicatum in propositionibus, respondeo, quod occurrat tibi attendenti sæpe. Quam enim sæpe audis de solutionibus: Ibi necesse est, esse aquam soluentem, quæ est eiusdem nature cum soluendo, & ex radice eadem. Habes ergo primum mercurium humidum, qui est liquor fluens seu aqua clara: Deinde mercurium concretum, qui ex illo est factus, & eodem etiam soluitur. Lege Rosarium Arnoldi cap. 3. ex Avicenna dicente: Primum facere incipere est, quod sublimetur mercurius: Postea solue eum, ut redeat in primam materiam suam, & sublimetur totum. Tunc in hoc mercurio mundo mitte corpora aequali lance librata, &c. Item: Ex supradictis patet quod aqua, aer, oleum, idem sunt id est: Spiritus mercurii mineralis. Hic audis nomen proprium materia nostra. Item: Prima materia est argentum vivum, ex quo corpora perfecta facta sunt ab initio absque extranearum naturarum permissione: quia nihil eiconuenit, nisi quod propinquum est, cum sit medicina simplicis ac virtualis natura ex aqua mercuriali producta, in qua aurum & argentum prius sunt soluta. Lauda ergo Deum tum propter creationem tam efficacis materiæ, tum ob reuelationem scientiamque diuinitus tibi donatam, & operare prudenter, cumque ad finem peruenieris, bene colloca ad gloriam diuini nominis, ecclesiæ vtilitatem, & proximi indigentis sustentationem.

Proprium
nomen ma-
teria.

Finis monadis quintæ: Deo gloria per IESVM CHRISTVM
Dominum nostrum.

D. O. M. A.

HEPTADIS HERMETICÆ MONAS SEXTA,

ANALYSIS DVODECIM PORTARVM

Georgii Riplæi Angli, Canonici Regularis
Brutlintonensis.

Proœmium.

Decimus & septimus iam, anno sc. Christi 1612. agitur annus, ex quo Bernardus G. Penotus à Portu S. Mariæ Aquitanus, Dialogum Egidii de vadiis publicum fecit, eique adiunxit tum alios de arte aurifica & metallis tractatus tum Epitomen 12. portarum Georgii Riplæi Angli, titulo axiomatum Philosophicorum. Cum autem Nicolaus Barnaudus animaduertit, nonnulla in integro auctoris volumine esse, quæ auidus doctrinæ perspicuæ discipulus posset desiderare, anno 1599. totum, vti primum conscripserat apud se inuenit, cum auctario libelli de mercurio & lapide philosophorum eidem Riplæo ascripto, typis mandauit, atque ita publici iuris fecit illum librum, de quo rectè ad Martinum Rulandum medicum imperatorium aliquando Ioachimus Tanchius Academia Lipsiensis professor scripsit, Nihil esse, nec vidisse in ea arte absolutum: quod cum quidam alius, de cuius nomine non constat, verum iudicaret, in linguam patriam Germanorum opus transtulit, & magno cuidam Principi tanquam suum obtulit, in qua translatione deprehendi alicubi dissentium ab impresso Barnaudi, ut veri simile sit, si interpres nihil de suo adiecit, diuersæ lectionis scripturam habuisse, id quod nemo mirari debet, qui scit monachos abbreviando multa ambigua reddere & obscurare: notarios autem legendo, describendoque falli, ne quid dicamus de scolis istis, qui cum parent falsum scriptum, deletis suis phantasmata substituunt, atque ita aliis rursus correctoribus negotium facessunt, ut tandem, si auctor deberet recognoscere suum libellum, verisimile sit, non agniturum. Veruntamen hic noster Riplæus satis integer prodiit, cumque videatur inter optimos, qui de chrysopœa scripserunt, & typis opera sua mandauerunt, aut mandati non potuerunt prohibere, primus, aut non procul à primis esse, quo melius & sinceriori à studiosis intelligi posset, aniam, occasionemque præbere volui ANALYSI quadam proposita: in qua præstiterim aliquid, an nihil, peritorum esto iudicium. Hoc saltem profiteri non dubito me voluisse inferuire proximo etiam per hoc talentum, in quo sciunt omnes sapientes res magni momenti esse, nec parum adiuturum studia investigatorum naturæ, & magnalium Dei, eum qui faciem præferre, & obscuritates magistrorum illustrare possit. Protestor autem, me neque de auctoris scripto quicquam detractum velle, neque de Penoti & Barnaudi consiliis, & operâ.

Scd

Sed ne hoc mihi tribuo, quod omnes sensus Riplai in explorato habeam, aut sim affectus. Neque enim ignoro, quam variè soleant Hermetici uti phrasibus & terminis suis, & quam sedulo omnem occultandi modum arripiant, adeo ut ne artifex quidem semper possit quid sibi voluerit, alius eiusdem artis occultandi modum. Spero tamen me diuina gratia effecturum, ut studiosus fateatur, ex meis cogitationibus se non nihil profecisse: Sciendum autem in primis est, Riplaum digessisse libellum suum in *prologum, tractatum, & epilogum*; & tractatum diuississe in *capita 12. quæ portus, seu ianuas arcis Hermetice* appellauit: In prologo vetotum pius ad Deum preces posuisse, tum non pauca de arte ipsa, potissimumque de materia, in qua nihil se celaturum profiteretur ut non tantum alliceret studiosos scientiæ præstantia, facilitate & iucunditate, promissaque vtilitate certa ad metalla transtmutanda, & fami-
niam conseruandam, reparandamque: verum etiam præpararet, ne illotis manibus & omnium rudes accederent, quanquam etiam hoc videtur intendisse, ut quisque vim ingenii in vestibulo exploraret, & si tantam in se inueniret, ut cum vtilitate progredi posset, inuocato Dei auxilio procederet: Sin minus, maturè abscederet. *Ineptus enim & natura imperitus nihil hinc reportare potest amplius, quam penitere, & preciosi temporis iacturam.* Epilogus magisterium totum in epitomen, parumque summam contractum exhibet: Sed si ordinem operationum, & naturæ progressum ignoraueris, neque tractatus neque epitome aliquid emolumenti tibi afferent. Iuberis calcinare, dissoluere, separare elementa, matrimonium facere, putredinem procurare, congelare, cibare, sublimare, fermentare, exaltare, multiplicare & proicere. Est in his aliquis ordo, sed non exquisitus, cumque non vna sit solutio, coagulatio, cibatio & cætera opera, quando quoties & quo ordine recurrant, sciendum est, ut Riplai sententias possis accommodare. Quare ut imperitis via pateat, methodum sequentem sibi faciant familiarem.

Dispositio methodica, ad quam referenda sunt, quæ Riplaus proponit in 12. portis, & lib. de mercurio & lap. philosophorum.

Ut cæteræ artes, quæ circa materiam sensibilem occupantur, eam ex natura sumunt, ita & chymia lapidis philosophici. Ut etiam in cæteris primas tenet subiecti notitia: Sic in hac quoque. Ideo prima quæstio est de materia naturali lapidis, quæ suâ dispositionem internaque agendi, & patiendi principia in natura per creationem Dei acceperit. Nam ex determinato fit determinatum, non quodlibet ex quolibet, licet de imaginaria physicorum materia multi multa declament. Materiam cum in natura inuenimus, elaborare arte oportet. Neque enim per se ita apta est, ut sine præparatione studiosa conducatur. Erit ergo primus labor, *apparatus materialis* seu præparatio. Præparatam materiam ducimus per *rotam elementorum*, ubi ex terra fit aqua, ex aqua aer, ex aere ignis, qui in terram vicissim reducitur, unde iterum aqua, aer ignis, & c. idque fit in opere ad rubeum. Sic elixyr parauimus, duplici operatione seu rota: conuersione elementorum prima, & reuersione per modum imbibitionis: seu, ut loquitur Riplaus, separatione elementalī. Sequitur *fermentatio corporalis*, in qua simul fit *matrimonium, & coniunctio* maris fœminæque, mediante spiritu. Hic *osculatio, imprægnatio, conceptusque* euenit, unde porro nascitur *Lapis*, quem *infantem* appellant. Is ut conseruetur in vita, & creseat, *nutriendus* est: quæ res dicitur *nutritio* seu *cibatio*, & interdum etiam *augmentatio*, & *imbibitio*. Est & *fermentatio spiritalis*, quæ crescit pondus, & virtus: Item *sublimatio* quædam, vel *exaltatio*, quamquam alii aliter videntur his nominibus, & eam, quæ post nutritionem est, operationem appellant *exaltationem*. Non desunt, qui *fixationem* vocent. Post exaltationem *multiplicatio* introducitur, cuius subiectum est medicina iam corporaliter fermentata, nutrita, & sublimata. Fit per fermentationem duplicem, corporalem, & spiritualem. Ab hac est *proiectio duplex*, vna effectiua & simul multiplicatiua medicinæ; altera metallifica. Et hæc in metallico opere: quo referunt & *gemmarum confectionem*, *vitri malleabilis* confectionem & alia nonnulla. Ad sanitatem vero humanam, alii *oleum* parant ex lapide, quod vinum, aut eius quintam essentiam tingit: alii *puluerem* sunt contenti. Sic ergo ordinantur operationes. 1. Conuersio elementorum, quæ separatio dicitur. 2. Fermentatio corporalis quæ & coniunctio. 3. Nutritio. 4. Exaltatio seu sublimatio. 5. Multiplicatio. 6. Proiectio ingressiua. 7. Proiectio metallifica. Interim *communia multis* sunt solutio, coagulatio, calcinatio, putrefactio, quæ coincidit cum dissolutione: *coctio*, aliqua etiam sublimatio. Seruit ignis regimen pro calore cuique operi administrando per suos gradus: Item *vitrum vniuersum*, *athanor*, &c. Habes in hoc ordine *tres lapides*, *mineralem*, qui est prima materia nostra: *vegetabilem*, qui est materia imbibitionis: Et *animalem*, qui cibis dicitur, & in albo opere *lac virginis*, in rubro *sanguis ruber draconis*, aut Leonis, aut vitri, &c. licet & hæc nomina permutentur. *Tria menstrua* vocat Riplaus: *duo superficialia* seu elementalia, quorum vnum est *imbibitio prima*, cum ex terra fit aqua, ex hac aer per congelationem albificatiua: *alterum* est solutionis in matrimonio, ubi perfecta metalla soluenda sunt, & elixyr seu album, seu rubeum. *Tertium menstruum* cœleste dicitur, & mysticè denotat *ventum in vitro*, qui animam ex corpore extrahit, eleuat ad superficiem vitri, indeque in materiam, quæ fœminæ & corpori mortuo comparatur, rursus deducit.

Est tamen & lac virginis, vel sanguis ruber Draconis, de quibus omnibus plura cognosces in sequentibus.

Sylloge sententiarum de materia lapidis.

Media mineralia non esse de materia lapidis.

Vna in Gn.

Vniu rei Hermetica partes.

Materia 1. descriptio- nes. Menstrua tria Riplai.

Tria omnino corpora in toto artificio, vnum commune, Mercurius: Duo specifica, aurum & argentum. Illud materiale est principium: hac formalia, qua lapides duos specie distinctos efficiunt. Nota ignis natura in digestionem effecta.

Essentialis mercurius noster fit ex minerali per extractionem sublimationem.

Aqua proprietates.

Communis hypothesi est, materiam nostram esse corpus naturale, non simplex, qualia elementa per se memorantur, sed mixtum: non vegetabile, nec animale, nisi quando parabolice, seu symbolice eius dispositiones quaedam sic describuntur, & nominantur: Sed minerale. Ne immisceas te salibus, inquit Riplaus, sulphuri, & mediis mineralibus. Sulphur nostrum, & mercurius sunt in metallis TANTVM quo dicto materia nomen expressit, vt & in hoc: Prima materia nostra neque aurum, neque argentum commune est, neque ex corrosiuis aut similibus extraneis: Sed nec mercurius vulgaris est, vocatur argentum viuum, estque mercurius verus, sine quo nullum existens esse potest. Inuenitur in corporibus naturalibus; sed in alio propinquius. Quid multis? Est in mercurio, quicquid querunt sapientes. Est res vna, qua & redit in vnam, prater quam nec est, nec erit aliud. Partes tamen habet, & diuersas dispositiones. Hinc materia illa modo, vt singularis & simplex est, consideratur, modo vt composita, cuius partes compositionis sunt mercurius, sulphur: Spiritus, anima, corpus: Mas, formina: Ventus, Sol, Luna, aurum, argentum, hydrargyrus, corpora imperfecta, perfecta, & similia, de quibus sparsim in processu operis fit mentio, vt & dispositionum variarum, vnde elementa aqua, terra, aer, ignis: oleum: vipera, buffo, venenum, & huiusmodi infinita, ex vno simplici omnia, quod est AQVA, qua materia prima vocatur, non prima omnium absolute, sed generis metallici. Ea est ex quatuor elementis inter se proportionem quadam commixtis, & extraxit corporibus extrahitur LABORE, vt sit argentum viuum de argento viuo, & sulphur de sulphure: Res vna, operatio vna, vas vnum: Multiplex autem sit diuersis rationibus; vnde & principia materialia (argentum viuum) & formalia. (Sulphura & tinctura corporum perfectorum, quibus ex communitate metallica ad speciem reducitur) Materia seu aqua prima, & secunda. Prima descriptiones sunt huiusmodi: Materia sunt tres (inquit in lib. de merc.) & tamen vnum solummodo: seu tria menstrua, quorum duo sunt superficialia, pertinentque ad statum elementalem, qui est imperfectorum corporum. (Duo enim corpora sunt in magisterio, imperfecta, & perfecta) quae nascuntur ex aqua nostra prima, & argento viuo suo tempore. Aqua nostra generat lapidem tam album, quam rubeum, (inquit) ex quo patet materiam esse communem: sed quae distinguatur postea duobus formalibus, vt fiant ex ea lapides duo, albus ex argento Lunificus, & rubeus ex auro Solificus, vtriusque substrata materia nostra prima, quae est quatuor elementorum per naturam proportionatorum neutralis mercurialitas, quae arte producit ex sua minera. Aquam primam Deus de terra seu natura creat, quae est causa generationis. Materia nostra est superma, & infima; Res minimi precii. Est quinta essentia argenti viui: Spirita metallorum. Est primum amara & acerbata, velati putrefactionis praecedentis vestigium retinens: Sed amaritudo mediante continua actione caloris naturalis vertitur in dulcedinem virtute magna. Vbi considera digestionis, & circulationis vires. Amarities & acerbitas illa est alias virulentia. Draco enim noster ex venenato fit mitissimus coctione. Ita alias etiam argentum viuum sublimatum mutatur in dulce. Considera, quae sit materia, cui debent conuenire omnes proprietates: 1. Debet esse familiarissima auro & argento: Sed adhuc familiarior argento viuo. 2. Posse solui & congelare vicissim, idque non vna vice: 3. Nigrescere, albescere, rubescere: 4. Volatilis & fixa esse vicissim. 5. Conuersionem elementorum in se exhibere. 6. Calcinari, putrefcere, sublimari, destillari, & omnino alias operationes omnes, quae sunt arti domesticae, sustinere. 7. Tandemque in lapidem, tincturam, & medicinam aurificam vel argentificam super argentum viuum, & imperfecta metalla transmutari. 8. Esse azyma massa, & fermentatum elixyr, &c. Nihil quidem admittit alieni, seu extranei, quod non sit de substantia & natura argenti viui: Veruntamen inquit Riplaus, eam extrahi per sublimationem septenam a sale & vitriolo, similibusque rebus, quarum tamen salislagitum est detergenda.

Quamquam autem porta octaua sublimationem per distantiam repudiet, non tamen negat eam praeparatoria esse. Nil valet ista sublimatio, vt nec sublimatum in opere: Sed non est consequens etiam ante in parascenasticis non valere, cum non sit alia via, qua superflua possint adimi, & quinta essentia pura ex argento viuo minerali elici. Lege portam III. Vbi hoc: Vltimum secretum volo fieri videbis picis instar liquida: nec apparebunt colores ob defectum ignis in tuo vitro operantis. Haec non possunt intelligi de vlla alia re, quam de materiae apparatu; quia negantur omnes colores, negaturque putrefactio, & ignis intus operans, ni sublimatio sit facta. Atqui quam primum materiam nostram imposuimus, expectamus solutionem & putrefactionem signo nigredinis, quam sequitur naturaliter albedo. In porta VIII. ait: Quidam mercurium sublimant a vitriolo & sale: Et alios spiritus a scammati ferri, &c. & suo modo recte sublimant, &c. Cum dicit suo modo recte, praeparatoria intelligit. Alias frustra fieret mentio istius sublimationis. Verum cum iam opus institutum est, non intendimus talem sublimationem.

Num autem crystallinum sublimatum, aut aquam corrosiuam ex eo petimus? Per se neutram. Vt in Porta tertia inquit, debet esse AQVA per destillationem frequentem per se solummodo praeparata, donec a feculentis sordibus sit repurgata, munda, tenuisque, vt aqua. (a) Forma est aqua, & cum aqua conuenit: Colore caeruleo, splendente, liuido, retinens suam figuram & ponderositatem: a qua soluta perfecta corpora non possint amplius separari, vt nec aqua niuis dissoluta ab aqua, in qua est soluta. Est toxicum, vipera, buffo, propter argentum viuum sublimatum: Sed quod vertitur in Theriacam, vt & alias in chymia pharmaceutica sublimatum commune. Est educenda de Petra, seu crystallino sublimato, vt sit aqua pura: & primum menstruum clarum, lucidumque, in quo corpora patiantur Eclipsin. Est aqua communis vitri- que lapidis, & eadem cum qua fit matrimonium, & ex qua primum opus.

Elige

Elige ergo argentum vinum optimum de minera. Hoc purga sublimando septies à vitriolo & sale, vt crystallus sit purus. Deinde destilla, vt exeat aqua vinctuosa. Hanc rectifica destillando & circulando donec omnes feces abierint, & dicta signa respondeant. Eam diuide in duas partes, quarum vna purifices corpora: altera imbibas. Destillatio communiter fit per retortam, aut descensum, sublimato crystallino prius trito, & cum farina triticea & tartari puluere in globulos redacto. Ita enim feces retinentur, & fit aqua nostra purior, viuidiorq;. Humiditatem autem vinctuosam, quæ in aere gelasit, in calore liquefit, inde fieri, norunt etiam Medici, qui mercurium vitæ parant. Eadem gummosas coagulat in terram, soluitur in oleum, nigrescit, albescit, rubescit, atque adeo omnia requisita sustinet. Purganda tamen est rectificationibus circulatoriis (aut destillatoriis, si potes modum in destillando iustum tenere.) crebris, & omnis humiditas elementalís separanda. Sic fit quinta essentia, & celestis nostra aqua, quæ congelat in substantiam oleo similem: oleum mediante calore temperato vertitur in gumma durum, & postremo mediante perfecto solis (ignis naturæ, qui est in auro) calore transit in lapidem, qui est progressus artis, vt primo fit spiritus tantum, vt in primis operationibus: deinde spiritus & anima, quando coniunctum est aurum vel argentum, ex quibus extractam tinctura secum vnit, & eleuat (portat enim tincturam ventus, vapor, mercurius noster in vitro resolutus in ventre suo, tunc vicem maris sustinet, &c.) in vitro Hermetice obliuato: tandemque vnione & imprægnatione perfecta simul sunt spiritus, anima, corpus, quibus constat infans noster deinceps nutriendus. Hæc est descriptio aquæ primæ in principio & progressu quadamtenus, quæ etiam porro in omnibus operationibus per varias dispositiones, actiones, & passionés copiose depingitur. Iam de materia seu aqua secunda.

Hæc fit ex prima, estque eiusdem materiæ & naturæ cum prima: Verum ex diuersis partibus & dispositionibus composita, ita vt partim constet ex prima cruda solutaque, partim ex cocta & congelata, idque etiam diuerse, pro vt sunt nutritiones, quibus est destinata. Descriptiones apud Riplæum traduntur his verbis:

Leo viridis: humiditas vegetabilis, quæ fit reuiuificatio mortui. Menstruum tertium celeste solis & lune, non conspicuum visui nisi per effectum. Videri enim potest aqua secunda philosophica per separationem elementorum in forma aquæ claræ. Est anima & substantia splendida solu & lune subtilisq;, eorum influentia, per quam recipiunt splendorem, qui cum tollitur ab auro & argento, terra alba & munda manet (quasi ab aqua illa assumpta tinctura sit solis & lune) Vocatur IGNIS NATURÆ. Est humiditas maxime permanens, incombusibilis, vinctuosa: intus in nostro vitro comburens corpora efficacius igni flammeo: noster ignis naturalis certissimus: noster mercurius: (Tunc autem vniuoce noster dicitur, cum aurum, vel argentum in aqua nostra sunt soluta, quasi tunc principium esset artis) nostrum sulphur: Tinctura munda: nostra anima: noster lapis eleuatus cum vento: generatus in terra: vapor potentialis metalli: inuisibile menstruum.

Menstruum & materia prima exulceratur seu extrahitur labore. Ex eo & cum eo potest fieri sulphur naturæ per acuationem (attenuationem seu sublimationem) & circulationem (soluendo, & coagulando, perque elementa circulariter ducendo) in spiritum purum. Cum eo dissoluitur massa diuersis modis: (quæ sententia tam primam, quam secundam aquam complectitur) oleum extrahitur ex saxo durissimo, hoc est, oleum incombustibile & aqua hauritur ex nostro lapide. Est aqua, cum qua lapis viuificatur. Hermes humectat ea suam arborem in suo vitro. Non debet misceri cum corrosiuis: sed eligi pura, & quæ facile fluat. (Hæc sententia congruit etiam aquæ primæ:.) Est ventus Hermetis: quia à sole & luna volat, facitque lapidem nostrum volatilem.

Producitur ex sua minera. Sol & luna tanquam partes materiales accedunt. Menstruum nostrum nutriendum producitur ex terra (coagulato elixyre vel lapide) & aqua (prima). Est sanguis leonum nostri viridis, qui non habuit perfectam coctionem ob caloris defectum. (Ita vocatur in opere albo, cuius fermentum est argentum deficiens coctione, vel dic, esse elixyr commune, quod nondum ad perfectam coctionem peruenit) Aqua vitæ, lac philosophorum, sunt post coniunctionem ex matrimonio. Cum illis fit cibatio & augmentatio semper.

Mercurius noster est spiritus vitæ, qui extrahitur ex terra benedicta Aethiopia, quæ vocatur magnesia. In terra sorda inuenitur aqua pura, & clara, quæ est nostrum sperma, & quinta essentia, ex qua sunt res omnes. Hæc si vis habere, debes habere id, ex quo est. Coniunge speciem cum specie (album lapidē nutria aqua alba rubrū rubra) & genus cum genere: nec vnum sine altero. Nihil adde contrarium, & quod sit extra speciem. Aqua benedicta est abscondita in terra nostra concavitate. Vocatur aqua solis, & lune. Quando materia generatur & congelatur in corpus, extrahit ex eo quintam essentiam, & cum eo nutri corpus. (Extractio fit cum aqua prima.) Prima aqua spermatica non potest esse nutrimentum idoneum. Nam quod generatum est ex spermate, non nutritur spermate. Si corpus cibatum fuerit suo naturali alimento, augebitur prima materia eius, & corpus, illa in quali; hoc in quanto. Alia est materia augmentationis (Argentum viuum purum, lotum in lapide augendo.) Aqua tamen nostra indiget in principio, medio, & fine. Dicitur aqua vitæ: quia ægris metallis vitam largitur.

Eadem est aqua benedicta, & virgo. Lac virginis dicitur (potissimum in albo) quia ante coniunctionem cum sole, & luna est virgo. Cum coniungitur cum mare, & scæmina, non est amplius virgo, quamuis iungatur cum his, quæ sunt sui generis. Potus, qui extrahitur ex luna, dicitur lac virginis. Sed qui ex sole, est aurum potabile. Extrahitur enim potus ex perfectis corporibus.

Ex sole est rubedinis vim habet (sanguis draconis rubei) Ex luna est albedinis: Hic scæmineus: ille masculinus: vterque ex vna specie (auro vel argento) & vno genere (aqua communi prima nostra) Mercurius philosophorum fit cum aqua vitæ. Cum mercurium posuisti ad hominem rubeum (lapidem rubeum) & candidam feminam (lapidem album) & fuerint omnes simul colligati: (b) tunc habes

Aqua secunda.

Menstruum tertium.

Aqua 2. fit ex prima.

Sanguis Leonis viridis. Solutio argenti per aquam nostram primam.

Nutrimētum.

Sine prima aqua non fit nec corpus nec aqua secunda. Lac virginis. Aurum potabile.

habes mercurium philosophorum. Differunt *sperma* & *infans*, & *nutrimentum* eius, licet sint vnum genere. Ita est nostrum secretum menstruum, aqua menstrualis ignea. Infans nutriendus est suo simili, utru-
Aqua secun-
da confectio. beas sanguine rubei draconis: albus sanguine leonis vitidis. Hæc de aqua secunda ex Riplæo. Paucis dico: Aqua secunda est materia imbibitionis, & nutritionis.

Hanc si conficere vis, cape vnam partem corporis, quod vis imbibere, & tres aquæ nostræ primæ. Solue modico calore. Deinde soluto liquore pota reliquum. Ideo quia post primam coagulationem terra arida est potu recreanda, misceas eius partem aliquam cum aqua mercurii nostra: Et facis quasi embamma. Non enim multum aquæ sumendum est, ne nimis protrahatur opus. Hæc mixtura fit imbibitio. Cum pascendus est infans, id est, lapis iam fermentatus, siquidem albus est, cape de eo partem, & solue aqua nostra prima non copiosa, sed tanta, quanta solutionem facere possit leui calore. Habebis lac virginis, & sanguinem leonis viridis.

Cibus proprius cuiusque speciei.

Si est ruber, cape de rubro, & fac eodem modo. Ita cibum dabis cuique speciei proprium. Quia vero medicina porro quoque sublimanda, augmentanda, & multiplicanda est, ad hoc vsurpant argentum viuum oxalme locum.

Secretum & inuisibile menstruum Riplæi.

Interim Ripleus multa verba habet de secretiore quodam menstruo, & inuisibili. Id vocat mercurium philosophorum, & aquam Hermetis, &c. Nihil vero est aliud, quam solutio auri vel argenti, & elixyris albi vel rubei in vitro Hermetice clauso, in quo agente calore externo excitatur vis ignea & sulphurea interna, ad resoluendum aurum, & ex eo extrahendam animam, seu tincturam, quæ ad superficiem vitri eleuatur specie vaporis, quem ventum vocant, in cuius concavitate, seu interiore recessu latitat resoluta, vel extracta auri aut argenti anima, & tinctura, quæ & vis prolifica & semen auri vel argenti dicitur. In fundo manet corpus quasi mortuum. In hoc reflectitur ventus ab ambitu vasis, eique iterum restituit animam per arcanæ imbibitionis modum. Eadem res est basitatio, amplexatio, concubitus, impregnatio, conceptio, &c.

Cum enim resolutio & agitatio venti satis diu durauit, & ros Madianicus recidit à vitri circumferentia in corpus, omnia coeunt in vnum, fitque lapis ignea virtutis, quem symbolice infantem vocant. Ita duo habes menstrua superficialia, nempe aquam vnam corpore coagulato ad imbibendum saginatum: Et alteram ex aqua prima & lapide ad nutriendum infantem: nisi velis alteram ponere argentum viuum, quo augetur medicina: & illas duas pro vna habere.

Tertium menstruum est in vitro Hermetis inuisibile. Latet enim sub vaporis natura: sed in conspectum prodit effectum, postquam tanquam ros, vel pluuia minutissima inuisibilis relapsus est in terram suam, eamque irrigauit, quod prius non potes animaduertere, quam terra humectata apparet, & emergit aqua clara species, postquam ex nigro per varios colores in albedinem indeque in rubedinem (in opere scilicet rubeo) peruenit, ubi etiam olei consistentiam habere potest.

Ut repetamus omnia paucis: Argentum viuum electum ex minera bona per sublimationem purga: Deinde reduc in humiditatem viscosam per destillationem: Hanc rectifica, donec fiat liquor clarus, & dulcis. Ita habes materiam primam. Diuide eam in duas partes: (vel etiam tres) primam impone ad putrefaciendum, soluendum & coagulandum, sitque terra mortua. De hac cape partem, & cum aqua prima seruata parte dimidia vel quantà satù, misce pro imbibitione & resuscitatione terræ mortuæ, ut conuertantur elementa. Nam ex terra facies aquam: hæc cocta transit in elixyr album aeri comparatum: Et in rubro opere porro sublimatur, & assatur, donec rubefiat. Ita habes elixyr duplex ex communi metallorum spermate.

Solue elixyr per aquam reseruatam, siue rubeum sit, siue album. Coniunge cum fermento rubeo rubeum, cum albo album. Include quodque seorsim suo vitro Hermetice signato. Coque lento colore. Exhibit nigredo & cætera de quibus suo loco, tandemque omnia fient aqua, quæ coagulat in lapidem. De hoc solue partem aqua prima, & fac duo nutrimenta: vnum pro rubro, alterum pro albo. Illo ciba infantem rubrum: hoc album. Hæc ex Riplæano textu etiam amplius patebunt.

Nota, quod aliquibus placeat, nutrimentum infantis fieri ex argento viuo puro, quia, cum iam lapis vim acceperit, quæ possit in sui naturam mutare imperfecta metalla, & argentum viuum facile queat ex eo quinta essentia & aqua nostra fieri, id quod experientia demonstrabit. Per 5. essent. alias extrahi solet essentia quinta, aut etiam totum subiectum mutari.

(a) Notabis, hoc alias beneficio circulationis contingere. Ideo postquam ex crystallino sublimato aquam eliciisti, & secunda destillatione rectificasti, debes eam circulare, ut fiat celestis & omnes feces ponat, re-tenta ponderositate.

(b) Vox colligationis insert alium quodque sensum: nempe eodem mercurio solui debere fermentum, & elixyr siue album sit, siue rubeum, posteaque commisceri, ita ne albi fermenti solutum confundatur cum rubeo.

De aqua nostra prima elaboratione.

Generalis regula de rudimentis imperfectis materia & perfectis corporibus: Non potes fermentare antequam altera-ueris.

Non statim à fermentatione incipiendum esse, sed præmittendam elementorum conuersionem, omnes Hermetici docent. Ea vocatur etiam operatio in corporibus imperfectis, quam sequitur operatio in perfectis. De utriusque regula communis est in porta 9. Riplæi: Ut facis cum corporibus imperfectis: ita per omnia cum perfectis, putrefaciendo, & destruendo qualitates primas, vel quod idem est, conuertendo elementa, quæ ex qualitatibus primis agnoscuntur. Vocantur autem imperfecta corpora aqua seu prima materia nostra, corpus primæ coagulationis nigrum: corpus coagulationis secunda, quod iam est elixyr rubeum, vel album pro instituto artificis: utrumque sine auro & argento, quæ corpora perfecta appellantur non tantum ipsa perfecte, sed & ex illis, elixyre & aqua facta. Ideo & hæc sunt formalia: illa materialia. Ista regula sedulo est notanda, ut ex labyrintho perplexæ disciplinæ euadere possimus.

Res

Res vna, operatio vna: vas vnum. Vt elementa conuertas, oportet te ex aqua prima, qua hylealis est, terram facere. Nam ex hac postea fit aqua, ex aqua aer, ex aere ignis in rubeo opere: ex igni vicissim terra, inde que aqua, & reliqua per circulationem elementorum gyrationem: omnia ex vna radice, proprio genere, & pabulo naturali. Quando ex quatuor naturis contrariis vna componitur, postquam fuerint ter circulate ad temperamentum perducitur lapis noster. Principium est: Sub humiditate luna, & temperato calore solis elementa tua cito incinerentur. Tum gratias age Deo, quod tuum opus sit inceptum, cuius signum verum in nigredine tibi apparebit, quod caput vel rostrum corui vocant, vel etiam cineres arboris Hermetici, &c. Ab vnaquaque re nigra appellatur, donec incipiat albescere, & fit lucidum. Conuertere aquam in terram (inquit porta 101.) quae est proprius nidus aliorum elementorum. Nam terra in igni est, qui in aere quiescit. Istam circulationem debes incipere in occidente, tum post meridiem versus (à nigredine per albedinem in rubedinem. Prima nigredo est occasus: secunda nox media: Iode sequitur aurora lux alba, qui est ortus, & post meridiem id est, rubedo solis ignei) donec exaltentur. Aqua septies sublimata debet dissolui, & putrefieri, ut picis liquida instar appareat, & colores procedant. Putrefactio praeber nigrum puluerem. Nisi putrefiat materia, nullo modo poterit recte alterari, nec possunt elementa naturaliter diuidi seu distinguui, & separari, neque etiam eorum esse absoluta coniunctio. Elementa misce tua, coaqua sapienter, & temperato in calore serua, ne nimio in puluerem siccum, rubicundum & inuilem redigantur. Puluis niger debet fieri, similis corui rostro in balneo calente, vel fimo nostro, dum noctes transierint nonaginta, conseruando diligenter in humido calore. Nigredo erit index, quod ad putrefactionem properent, quæ tu post diuersos colores facile pertrahes ad perfectam albedinem, &c. Si putrefactio naturaliter est facta (citra vim, modo naturali ex principio interno) solutio simul fuit, sequiturque coagulatio, quæ est elementorum connexio. Omnis aqua debet siccare in puluerem. Aqua nostra à stultis ignoratur, cum sit è natura proculdubio (spiritus calcinati, & lucentis. Aqua est secretum, & vita omnium rerum in toto orbe existentium. Ab aqua res singulae habent suum initium. Debes esse patiens, donec omnis aqua siccetur in puluerem, fouens calorem continuum, non violentum. Nam contraria sunt qualitates cuiuslibet elemēti, quod ad postea nigri cum albo facta sit vnio ex his congelatis in æternum sine diuisione. Præparatio conuersionis vnus rei in aliam & de statu in statum alium fit solum per naturalem & prudentem operationem natura, ut est spermatis in matrice, &c. vide portam sextam. Nostra materia spermatica in vno vase in se ipsa debet conuertere de vna re in aliam calore temperatissimo eam decoquente. Habes summam. Aquam tuam include vitro ita, ut bona pars sit vacua. Coque eam in stufa sicca calore lenissimo, qualis est initium balnei, vel fimi, magna patientia, & industria. Ibi per se incipiet solui, nigrescere, coagulare, albescere. In nigredine erit species picis liquata nigra, tandemque puluis seu terra nigra: quam aliqui corpus mortuum vocant. Ita præparata est materia ad elementorum conuersionem.

De elementorum conuersione ex Ripleo.

Operatio secunda appellatur ab aliis: Item ablutio Latonis per ignem & Azoth: Imbibitio: separatio elementorum, & conuersio. Subiectū & materia passiva est terra Aethiopica nigra, vel corpus prima coagulatione factum, dictum aliquibus mortuū, quod sibi familiari aqua est reuivificandum. Nostra materia spermatica in vno vase in se ipsa debet conuertere de vna re in aliam calore temperatissimo eam decoquente. Minera alia nutriuntur humido radicali, quod eorum erat principium. Tunc totum nihil aliud est, quam sperma, & species cum specie: duo numero, agens & patiens, &c. quæ conuertuntur calore de vna re in aliam vno in vase vitreo, quousque natura perducit ea in vnā substantiam ex aqua regeneratā. Dum sperma conceptum creascit, substantia nutritur suo proprio menstruo, quod aqua solum & terra produxit. (Nihil refert, etiam si hæc etiam ad fermentationem & nutritionem spectent. Idem fit nunc, & tunc, dispositionibus. mutatis) cuius color proprio aspectu est viridis, utpote sanguis nostri leonis viridis, &c. Hoc nostrum sperma nutritur temperate, quando ipsum conuertitur in feces corporales & fit album, & perfecte siccū, fixum & coagulatum: vide portam sextam, circa finem, & septimum.

Fit hic post septem imbibitiones conclusio, & agitatio in vitro per colores, donec finis sit in elixyre albo, quod dicitur Leo viridis, magnesie alba, Sulphur album incombustibile, cuius causa est sperma metallo. Ad candelæ calorem facile fluit. Non metuit ignem; quippe cum nostra congelatio semper in igne quadam elixyre debeat, & esse vinctuosa, suaque tinctura abundare. In aere non debet in aquam liquefcere mere lallium, sed congelare, ut cera, citoque fundi sine flatu follium. Hic finis est operationis in corporibus imperfectis. Plura possent adduci: Sed cum pleraque referantur ad fermentationem, & fermentati nutritionem, quæ ibi dicuntur, huc traduci possunt, accommodata tamen ad præsentis subiecti conditionem. Summa est. Cape partes aqua nostra prima tres, & vnum de corpore iam coagulato, seu terra Aethiopica: (Quidam solam aquam assumunt: Sed Ripleus porum ex aqua & terra componit) Fiat ossa lactea. Hanc paruius portionibus ordine per septem imbibitiones instilla terra nigra iam siccanti, corpore aliquem calorem exserta. Minus autem instillatur initio cum parua est moles, quam post, cum est aucta. Fac ut quod instillatum est, combibat sineq, aliquantulum sitire. Deinde plus præbe. Cum septem pondera sua quantitatis, quam ab initio habuit, bibit, & iam non amplius vult bibere (caue ne hydropica fiat materia, nimiumq, diluta) crassa, & clauso Hermetice vitro calorem blandum humidum, seu vapidum adhibe. Huic in humorem agentis vi nigrescet, variis coloribus resplendebit, tandemq, coalescet in massam albam, quæ per sinacius adhuc coquenda est, ut intus forisq, fiat candida, & splendens, quæ ad ignem candela diffuset ut oleum æreum.

Sic terram mutasti in aquā, & ex hac fecisti aerem incombustilem. Est hic sublimatio aliqua. Primum enim postquam imbibisti, ascensus fit & descensus in vitro, quo representatur sublimatio, & destillatio. Deinde est afflatio, quæ Elixir album coagulatum calore aucto plane solidatur ut constans manere possit, sitque sulphur album incombustibile.

Rota elementaria.

Hoc, si album lapidem simul spectas, diuiditur in partes, & vna destinatur fermento albo: altera detinetur amplius in igne, donec in sulphur rubeum, rubeam magnesiā, draconem aut leoneū rubeum, &c. abierit: Et sic Rota elementaris versa est tota. Nam finis hic est in ignea massa, seu turo elixyre.

De fermentatione Riplai.

PRæstantior hæc est pars operis, & veluti medulla. Ideo per hanc fere totum artificium declaratur, & in recapitulatione Riplæus etiam ab hac incipit. Nomina habet varia pro diuersis respectibus. Fermentatio familiariter appellatur ex parabolismo. Sicut enim massa frumentacea, ex farina & aqua facta & adhuc dulcis, se habet ad fermentum: ita elixyr generale ad specialia metalla, aurum vel argentum, ita tamen, vt vtraque non commisceantur. Deinde, vt massa crescit mole & virtute in frumentaceis: ita hic noster lapis, qui euadit admodum spirituosus & efficax. Vocatur & coniunctio, eaque diuersis rationibus diuersa. Habemus hic vnum, duo, tria, quatuor. In vnitatem genericam est simplicitas & vniformitas, qualisq; circulus & monas indiuidua. Nihil n. est, nisiq; totū mercuriale. *Quorum relatio* facit coniunctionem *duplam*, quæ est sulphuris & mercurii: vel maris ac feminæ, &c. *Respectus trium*, vt animæ, corporis, & spiritus, quæ sunt materialia, constituit *triplam*: Respectus quatuor elementorum, quæ omnia per dispositiones & qualitates suas, sunt in rubeo lapide, *quadruplam*. Est & alia coniunctio *grossa* dicta, quæ corpus cum mercurio recrudescit. Riplæus monet, non esse plures vna faciendas. A ratione maris & feminæ est spermatica permissio, *matrimonium & coniugium*. Sed istud fit in vitro, quando à subiacente femina spiritus animam vehens eleuatur & redit tanquam gallus super gallinam.

Necessitas fermentationis.

Calor occasio.

Ignium genera.

Hinc & *circulationis* nomen accipit: & *impregnationis*, *coitus*, *concupiscentie*, &c. Dicitur *sepultura*, quando sub nigrae occultatur, & fit quasi *cadaver*, quod animam recipit à vento recipiente. Inde viuificatio, generatio infantis, & alia. Est autem necessaria fermentatio. Nihil enim per se prodest massa nostra & elixyr, nisi misceatur cum corpore, cumq; tantum genericam rationem & pariter se habeat ad omnia metalla: nos autem speciale perfectorum semen, & tincturam quæramus, necesse est coniunctionem, seu fermentationem instituere: quæ cum sit duplex, vna *elixyris*, altera *medicina*: hic de priorē sermo est. Efficiens causa est calor duplex: externus vnus, qui occasio natus (quia pro occasione, & dispositionibus accommodatur) vocatur: Internus alter, etiam efficacior flamma. Appellatur *ignem naturæ*. Quatuor sunt ignium genera, quæ scire debes: (Est in porta 111.) Primus ignis naturalis est vel naturæ, naturaliter in situ rei. Nos tertium menstruum autore Riplæo diximus. Ignis innaturalis est secundus, nempe externus occasio natus balnei, cinerum, &c. Ignis contra naturam tertius dicitur, nimirum draco violenter comburens, vt ignis inferni, & excrucians corpora. Quartus ignis elementalis vocatur, vt flamma. *Fac ignem in tuo vitro, qui comburat corpora efficacius, quam elementalis.*

Cocctio.

Albi elixyris aspectus.

Caloris gradus in cocctio.

Tunc tua semina & putrescent, & germinabunt auxiliante igne ex occasione nato. Si cupis tibi bene esse, *obsigna matricem*, & bene nutrias tuum semen calore iugi, & temperato, cumq; iam vas steret mensibus quinque, sic vt post omnes nubes & eclipses lumen appareat, tunc statim auge calorem, donec lapis pelluceat *clara claritate*, &c. Elementa misce tua, & coæqua sapienter, & temperato in calore serua, *autem omnia cauens, ne nimio calore*, cum vis putrefactionem, & nigredinem procurare, in cinere rubicundus redigantur. Calor sit balnei calentis vel fimi. Ad hunc apta est fornax *athanor*, seruans calorem temperatissimum, cum quo materia naturaliter putrescit. *Debet calor & humiditas in perpetuo motu esse*. A violento calore, & subito frigore defende vitrum tuum: Moderato vtete igne, vt nunquam vitrescat tua materia. *Calor temperatissimus* est causa colorum, operans & mouens continenter materiam, atque ita hæc alteratur intus, & foris substantialiter. Noster lapis per siccitatem & calorem digeritur ad album & rubeum perfectum.

Anima quæ in vitro ex terra exit & reciprocationis & de scendit. Ignis philosophia secretus.

Est quædam anima oriens à terra, vt aer, cum aqua para, existens inter cælum & terram, decurrens perpetuo super nostram quadruplicem naturam (elementares dispositiones) omni sua virtute perducens eam ad meliorem statum. Hæc anima aerea est secretus nostra philosophia ignis: vocatur nostrum *oleum & aqua nostra mystica*. In matrice sunt spermata & calor tanquam soror & frater, &c. Hæc de efficiente, quam concurrere necesse est cum perita & prudente artificis gubernatione. Materialia sunt, elixyr duplex album & rubeum pro duplici lapide. Vtrique suum fermentum est rubeo aurum, albo argentum. Vinculum & medium coniectionis est secunda pars aquæ nostræ primæ. Sine corpore spermata non potest fieri medicina.

Spermata.

In 1. parte de calcinatione.

Spermata sunt duo, masculinum, & femineum, quæ eliciuntur ex corporibus & fermentis per aquam mercurialem. Mas & femina vnum sunt genere: vtriusque coniunctio nihil est, quam spermata, & species cum specie. Aurum & anima sunt terra. Terra est fermentum aquæ, & aqua terræ. A qua virgine fit coniunctio. Est hic sanguis leonis viridis, &c.

Proportio aliquoties assignatur. Ne corpus tuum corrumpas, sint tua corpora subtiliter limata cum mercurio: tum aequali proportionem subtiliata: Vnum solus, duo lune, donec hæc omnia tanquam in puluerem redigantur. Tum fac tuum mercurium: cuius quatuor partes Soli: duas lune iunge. Ita incipias opus: Tres partes corporis: Tres spiritus & pro vnitatem substantiæ spiritualis, vna pars amplius spiritus, quam substantiæ corporalis. Bacho sumit tres de spiritu pro vna parte corporis. Vtrumque est verum. Si etiam aqua tua æqualis fuerit in proportionem cum terra calore mensurato, ex his emerget nouum germen, simul album, & rubeum in pura tinctura, quod in igne perpetuo durabit, donec viuum mortuum reuiuificet. *Fac itaq; trinitatem vnitatis sine dissensione.*

Hæc est

Hæc est certissima optimaq; proportio. Hæc in calcinatione. In coniunctione: *Mas sol noster*, debet habere suæ aquæ partes tres: & illius vxor nouem, quæ debent ad ipsum esse tres: (vnum ad tria) Tunc par cum pari gaudebit semper habitare. De congelatione: *Igneæ nostræ aqua acuatæ* vocatur menstrualis, in qua terra nostra soluta est & naturaliter calcinata per congelationem, vt nunquam possint diuidi. Adhuc tamen non cessat plures congelare aquas in partes tres aquæ acuatæ cum quarta parte terræ congelatæ, nec amplius. Hinc substantiæ sic congelatæ adde quartam partem aquæ crystallinæ, & fac, vt mutuo copulentur coniugio per congelationem in medium metallinum, quod splendet vt ens bene politus post nigredinem. Da illi tunc quartam partem nouæ aquæ, &c. q̄ de Imbibitionibus dicta sunt, quarum septem ibi ponit. In fermentatione: Prius alteres, quam fermentes. Ad tuum compositum fac fermenti quartam partem: quod fermentum tantum est Solis & Lunæ (vna pars ad tres fermentandi Elixiris) Sunt n. corporum fermenta duo. Est & tertium secretissimum, nempe prima terra cum sua aqua viridi, &c. (Fermentationem habet corporalem vnam, alteram spiritualem. Fermentum spirituale est oleum liquidum & guma: vide circa finem libri de mercurio.) In recapitulatione: Incipe in occidente, vbi mas rubens & coniunx alba sient vnum desponsati spiritui vitæ, terra & aqua equaliter proportionatæ. Vna terra pro tribus spiritibus est etiam bona proportio, quæ est Spiritus Duodecim, pro quatuor partibus terræ siue corporis. Tres partes semina, & vnam viri debes accipere: Et quo minus fuerit de spiritu in hac desponsatione: eo citius tuam calcinationem absolues. Hæc de proportionibus; vbi vides, fere probari proportionem seque tertiam; quæ est trium ad nouem, vel quatuor ad XII. seu vnus ad tria. Modus coniunctionis: Medicinam tuam seu elixyr debes aqua mercuriali perfundere, vt fluat cera modo in calore, quod est figere terram cum aqua: Deinde proice super solem vel Lunam amalgamatam. Post coque continue clauso vitro. Hæc in porta IX. de fermentatione. Loquitur autem de ea, quæ projectionem antecedit. Reprehendit eos, qui aurum & argentum solunt in clarâ aquam. Quidam amalgama auri vel argenti bis aut ter sublimant simul. Repudiat & hos. Quidam amalgamant corpora cum mercurio & super puluem proiciunt medicinas: Sed reiciuntur, quia non putrefaciunt, nec alterant suum fermentum.

Quocirca amalgamari quidem autem mercurio potest, vti & argentum; sed & elixyr soluedam est aquæ nostræ partibus tribus, totumque coniungendum & decoquendum per Elementorum & colorum successiones in vitro clauso (Quidam elixiris tres aut quatuor partes in triplo aquæ soluant; vt si vnciæ tres essent vel quatuor, addunt aquæ mercurialis primæ vncias IX. aut XII. Deinde auri vnciam vnam amalgamant cum mercurio, vel aqua mercuriali & coniuncta, commistaque in vitro suo clauso decoquunt) Processum & modum decoctionis ita describit Riplaus: Principio accipe nostros lapides, & sepelias vnumquemque in sepulcro alterius (cane tamen, ne album & rubrum misceas. In vna eadem Stufa sicca potes vtrumque decoquere) aquabilisq; inter se eos iungas connubio (Hoc est explicatiuum seu declaratiuum præcedentis) vt simul concumbant sex hebdomadas. Tum foueant suum semen naturale: Conceptum nutrant & conseruent toto illo tempore a fundo sui sepulcri non surgentes. Conceptionis tempus leni calore expectes (non est idem tempus coniunctionis, coitus & conceptionis) Nigredo se ostendens significabit tibi, quando morientur. (Mirum coniuges in lecto geniali mori) Nam simul, vt pax liquida eo tempore turgescunt, & ebullient; subsident, & putrescent. Splendentes colores ibi (post nigredinem) apparebunt instar iridis. Tunc aqua incipiet omnino desiccare. Nam in corporib; humidis calor temperate agens, nigredinem gignit, primum omnium coniunctionis naturalis certum indicium, & veræ putrefactionis. Hinc in albedine lucem Paradisi acquires. Declaratur diluuium Noë, quasi aquæ durent 150. dies. In deposit 30. carbunculi rubedo leuetur, quod est nostrum Adrop, plumbum rubeum, vixur seu sulphur rubrum. Ira lapis dicitur purgatus in purgatorio transisse in lucem Elysi capiti, &c. Quia vero putrefactio tarde procedit, admonet Riplaus, aliquando humidam materiam, & vicissim siccam esse posse, vt arbor nostra quandoq; sole comburatur, & cum cum aqua statim post refrigeretur, quo citius putrescat.

Esse nunc in humido calore: nunc rursus in sicco: nunc in magno calore, nunc in frigore, efficiet, vt cito ad modum putrefiat aurum. (Verum hæc peritum artificem requirunt) In putrefactione cum calore tuo ne sis velocior. Aquam ex terra extrahas, & fac, vt anima (seminale principium, tinctoria & vis fermenti) cum ea ascendat. Tum rursus in terram eandem deprime (per se delabitur. Nam ascendit in celum, iterumque descendit in terram, & portatur anima in ventre venti, seu halitus resoluti per calorem internum & externum, qui iterum frigore cogitur, & nebulae specie resedit super terram) vt illa toties descendant, quoties ascendunt, absque violento calore aut subito frigore, moderato sic igne, vt materia non vitrescat.

Hæc in porta quinta. Alibi ita: Nostra congelatio talis est, vt in aere concreseat, nec soluiatur in aquam deliquio (sicut sales in vapido aere liquefunt) neque etiam est lapidea: sed fluit, vt cera, & permanet (in igni durat) clauso. Apparet in similitudine perlarum, cum materia facta est candida. Tunc spiritus cum corporibus congelantur. Fac vt illa se mutuo amplectantur, & osculentur, & sursum, deorsumq; volutando ludant: & quando lintamina erunt sex dies; & possunt accipi de imbibitione quoq; quæ est ablutio Latonis, Lege portam sextam de anima æterna, seu secreto nostro igne, oleo, aqua mystica, quæ & noster spiritus, mercurius philosophorum, &c. quæ non exit sola, sed per aquam educitur, & introducit, vt pote ab ea inseparabilis. Nam aqua nostra ab aqua ex auro resoluta non discedit: (per aquam nostram aurum sic soluitur, vt totum in eius naturam abeat, sicut nix aqua calida soluta.) Aqua sola (mercurialis) potest aquam nostram mouere actiue, & passiue, qui motus causat mortem simul & vitam, &c.

Vera fermentatio est anima cum corpore incorporatio restaurans ei naturalem odorem, colorem, & saporem, &c. Corpus docet spiritum ignem pati, & spiritus corpus ingredi, &c. (q̄ in de præparatione ad ingressum sonant in porta

Fermentum spirituale est medicina nostra, quæ leo dicitur, aqua viridis soluitur, &c. Vera fermentatio est anima cum corpore incorporatio restaurans ei naturalem odorem, colorem, &c. Vnde de portam nonam. Coniunctio nis modus.

Processus decoctionis in coniunctione seu fermentatione.

Nigredo signum mortis, putredinis, solutionis & coniunctionis.

Adrop. plumb. rubeum: sulphur rubrum: vt citius putrescat.

Ascensus, descensus in eodem vitro clauso.

Amplexatio osculatio.

Si quid nigredinis restet & maculatum, id colligere tollitur.

Anima nostra & ignis

Fermentatio vera.

Matrix.

in porta 9.) Matrix debet esse clausa per menses quinq., donec nubes, eclipsesque transferant & lapis clare pelluceat. Tunc aperire portes. Summa est: Non potes fermentare antequam alteraueris, seu materiam fermentandam per conuersionem elementorum preparaueris. Tunc in rubeo lapide aurum calcinatum per mercurium pari aqua nostra misce: Et adde elixir rubrum solutum aqua tripla, atque ita misturam impone ad coquendum in vitro rotundo Hermetice clauso. Argento additur paulo plus aque ignea, quia eius motus est ignauior. Vitrum iacet in camera athanoris super tripode in medio aere, ita, ut calor siccus undique per latera, & non directe ab imo ascendat, quod in acedia fieri potest, aut per candelas. Vtitur quidem etiam igne flammeo: sed non ita, ut tangat vitrum. Ignis est duplex, naturalis scilicet, qui metallo perfecto est insitus, & postea draconinus ille nostra aqua, quae corpus perfectum intus soluit, & quicquid soluit etiam consumit, atque adeo deuorat suam caudam. Ignis occasio natus foris adhibetur, & dicitur Bernhardo vaporosus. Hic debet initio esse valde temperatus, ut putrefactio peragatur, cum solutione, & coagulatione.

Draco vorax
suam caudam

Omnino qui progressus de colore in colorem, de solutione in congelationem fuerunt in imbibitione, ii sunt etiam hic, nisi quod ibi censeantur extitisse accidentaliter, hic essentialiter, & vere. Ideo & hic potius appellatur rostrum vel caput corui, iris, cauda pavonis, cicnus, phoenix, draco caudam deuorans, mors, vita, eclipsis solis, mercurius philosophorum & alia. Hic occidens dicitur, cum putredinis nigredine incipiunt omnia obscurari: media nox est crassa nigredo: ab hac paulatim fit digestio versus ortum, cum apparere incipit albedo, quae cum clara est in rubro opere, clarum diem significat, donec perueniat ad meridiem ubi sol igneus est, & ignea rubedo. Ita autumnus, hyems, ver, & aestus applicantur. In albo vero opere finis est in claro die, & vere. Lapidem vitrumque hac arte concinnatum vocant infantem natum, cui debeatur nutritio & augmentum.

De Nutritione.

Cibatio.

Cibus: potus:

Sanguis draconis.

Nomina huius sunt cibatio, imbibitio secunda, augmentatio, fixatio, exaltatio, &c. Pro variis n. considerationibus nomina mutantur. De cibatione habes porta septima, ubi definitur, quod sit nutritio nostra materia sicca lacte & cibo virisque moderate datis, donec fiat medicina perfecta ordinis tertii apud Gebrum. Nunquam dandum tantum est, ut suffocetur. Vide supra, quae de imbibitione sunt annotata. Omnino enim vnus modus est: licet tempus breuius. Efficiens causa est calor & industria magistri, quamuis opus mulierum, & laus puerorum in fermentatione, & nutritione appellari soleat. Materia duplex est: Nutrimētum, & res nutrienda. Nutrimēto continetur cibus & potus: Vterque proprius suo lapidi. In lapide rubeo cibus est pars eius tertia, quae miscetur triplo potus, nempe argenti viui mandati. Ita fit sanguis Leonis rubei, vel draconis, aut hominis rufi, &c. Istis enim & aliis nonnullis nominibus symbolicè appellatur. In lapide albo cibus item est pars eius tertia mista cum aqua nostrae partibus tribus, qui est potus (quidam etiam argentum viuum capiunt.) Inde vocatur lac virginis, aut sanguis leonis viridis. Res nutrienda est lapis vterque, qui infans nominatur, cuius cibus alias est lac matrem natura liter, donec concoquere etiam lac bestiale, vel alienum possit, & cibum solidum. Modus nutritionis est, ut in imbibitione. Septem vicibus destinatur cibus & potus. Sed vtere iudicio tuo, pro ut videbis materiam desiderare, & recipere, cauendo submersionem. Si vnum pondus fuit infantis, septem decernuntur cibi, quae toleriter potes instillare. Interim vitrum sic occlusum est, ut reterari queat. Debet & mitissimo in calore esse: quanquam ante partum sinatur aliquādiu esurire, ut cibus occurrat eo gratior. Cum omnis cibus datus est, concoctioni & assimilationi studendum. Ideo tunc claudere ventriculum seu vitrum Hermetice, & calore moderato elementa conuertere. Hic habebis circulationem. Nam in rubro lapide ignis redit in terram, ex qua aqua per imbibitionem & solutionem nascitur: hac in aereum statum eleuatur, tandemque rursus in ignem caelestem. In albo vero, terra fit aqua, iterumque aer, sed decuplo nobilior. Vtuntur hic etiam similitudine viuificationis: sed quae rectius ponitur in prima imbibitione, & fermentationis actu.

Ex Riplæo huc refertur possunt, quae de cibatione habentur; item sententiae sequentes: Cum iam vas steterit menses quinque sic, ut post omnes nubes & Eclipses lumen appareat, tunc statim calorem auge, donec clara tuus pelluceat claritate lapis. Tum demum poteris statim aperire vas, & enutrire prolem, quae iam tibi nata est, lacte & cibo semper magis, & magis. Tunc enim humiditas & siccitas sic sunt temperata, ut terra impressionem acceperit ab aqua, quae nunquam deinceps à se mutuo possunt separari, &c. Vide & reliqua in 4. porta de coniunctione, in lib. de mercurio. (a) Multa sunt lactis genera, lac virginis (aqua benedicta, aqua vitae, &c. quae nomina non semper habet, sed suo loco) mulieris, hominis. Etenim cum primum in vnum coniunguntur, factaque foemina grauida fuerit ex conceptu: tum infans lacte nutrir debet. Est autem id lac non virginis, sed hominis & mulieris, quo semper nutriendus erit, quousque robustior factus fortiori, & pleniori cibo educari possit, &c. Intellige, quod aqua prima est aqua, quam Deus fecit de natura, estque causa generationis. Cum vero post coniunctionem ex matrimonio: generant aquam vitam, & lac philosophorum, cum quo, siue cum quibus augmentabis, & cibabis lapidem tuum in perpetuum. (Lac virginis dicitur ante matrimonium aqua nostra, seu spiritus: qui vero post coniunctionem in ipso vitro fit ascensio, descensio, & irrigatio, &c. non amplius lac virginis, sed mulieris vocatur, quanquam alias nutritionem in vitro non ponant. Ita cum lapis iam factus est, nutritur singulariter, & tunc lac ex aqua nostra & proprio corpore est confectum, diciturque lac hominis à Riplæo: sed alii et lac virginis appellant, quia lapis noster manet virgo ante partum, in partu, post partum) in porta sexta: Tempore naturalis processus (per calorem de statu in statum) dum sperma conceptum crescit, substantia nutritur suo proprio menstruo, quod aqua solum & terra produxit cuius color est viridis proprio aspectu, quod est sanguis nostri leonis viridis.

Domina veni veritate huius tibi poterit aperire, si eam ab initio consiliariam aduoces, quod secretum abs-

*sum absconditum est à Philosophis summis & imis, &c. (Vide quid velit. Num mercurium ex venere viri-
dicantem, quo fit facienda nutritio? Difficile est diuinare id quod latet omnes.)*

Quando fecisti imbibitiones septem, tunc iterum debes rotam circumuolueres, & putrefacere o-
mnem illam materiam sine additione; primo nigredinem spectans: tunc in albedinem congela totum,
ac post in rubedinem per meridiem ascende. Sic aqua tua diuisa est in partes duas: cum prima corpora putri-
ficantur: secunda pars imbibitionibus destinatur, cum qua postea materia denigratur, statimque su-
per leni igne albificatur, vocaturque *Sol celestis fulgoris*. Reduc eum ad rubedinem. Finis: Fusio cera, *Sol celestis.*
necera. Quocirca cum imbibitio & conuersio elementorum peracta est, explorare debes medicinam, *Examen Me-*
super lamina cerea candente. Si ut cera fluit, & intrat sine fumo, iusta est: si fumat, mollior est, de- *dicina; Ince-*
betque amplius coqui: si non fluit, durior & siccior est, quam oportebat. Ideo denuo imbibitur, *ratio.*
donec respondeat quæsito. Hic facta simul est exaltatio, quæ parum differt à sublimatione Riplæi. *Exaltatio de*
Quidam tamen iam cibariam medicinam iterum soluant mercurio loto, & coagulant, ut fiat subli- *qua porta X.*
mior. Riplæus meminit fermentationis spiritualis dominantis super mille, cum corporalis dominetur tan- *Fermentatio*
tum super centum. Et prima est elixyris per corpora: secunda medicinæ per spiritus: & fermentum spi- *spiritualis.*
rituale est oleum, seu gummi liquidum. Verum multæ fermentationes possunt fingi, atque adeo dici
spiritualis fermentatio illa, quæ fiebat in nutritione: Item exaltatoria repetitio conuersionis ele-
mentorum: Et quæ proximè antecedit projectionem; in qua medicinæ ingressus conciliatur, quam
& projectionem vocant; de qua infra. Item multiplicatio &c.

- (a) In lib. de Mercur. Cibum eorum est de lapidibus aereis: potius extrahitur ex duobus corporibus perfe-
ctis, Sole & Luna. Potus qui ex Sole extrahitur, vocatur aurum potabile: qui ex Luna, dicitur lac
virginis. Aurum est elixyr fermentatum rubrum: Luna est album. Extractio fit per aquam mer-
curialem.

De Multiplicatione ex Riplæo.

AD hanc via est apud Riplæum per portam vndecimam. Dicitur augmentatio vera elixyris, in quali &
quanto, colore, odore, virtute. Vnde agnoscemus, esse fermentationem quandam spiritualem, ut de-
scribitur in lib. de Mercurio. Quid augmentatur multiplicando? Medicina, quæ iam super 1000. vel
10000. cadere poterat. Vnde vocatur multiplicatio? Quia cum paruat haberes quantitatem, ut
cochlear vnum, potest per repetitam fermentationem, & imbibitionem augeri in magnam co-
piam: Et hæc vicissim multiplicari in infinitum. Deinde cum generatio sit differens, & quedam
sint vnipara, medicina nostra fit multipara, ad eod. ut vnum granum tandem super millies millia & du-
centies millia cadere possit, licet ad eam subtilitatem raro adducatur. Quæ est causa huius multi-
plicationis? Vis ignea. Est enim ignis, qui excitatus nunquam moritur: Ex vna scintilla ignis potest fieri
immensus. Efficiens causa ignis internus & externus est. Breui vero omnino tempore operatio per-
agitur, quia ignis internus est validus, & actuatur paruo calore externò. Materie sunt duæ: Vna, sub-
iectum multiplicandum, estque medicina iam 1000. vel plures partes transmutare potens: siue ru-
bea sit, siue alba. Nam multiplicatio conuenit vtrique lapidi. Altera est, per quam fit: & est du-
plex: Argentum viuum lotum, quo fit solutio. Nam aqua prima non indigemus, quia medicina
nostra liquefcens in aquam argentum viuum in eandem mutat, cum sint aquæ familiares, fitque
perinde, ac si aqua forti solueres argentum, vel aurum aut aliud metallum mercuriali aqua, quæ
fit ex sublimato. Facit enim mercurium aqua mercurialis: Deinde est fermentum: ut sic fermenta-
tio & imbibitio repetitæ augeant nostram medicinam.

Modus: Riplæus ait: Vna via est, si dissoluas nostrum puluerem siccum, faciasq. dissolutorum frequen-
tem congelationem. Inde fit augmentatio in virtute. (Non in quantitate. Quia medicina calore per se sol-
uitur, nigrescit, albescit, rubescit atque ita coagulatur) Secunda via simul est in bonitate & quantitate
per iteratam fermentationem; ut in cap. de fermentatione, & curatione dictum, quæ multiplicatio fit cum
Mercurio. Quod si velis vnâ soluere, atque etiam fermentare, augebitur tam in quantitate, quam
in virtute: quo modo si fermentas, in vitro crescit in modum ARBORIS, quæ dicitur HERME-
TIS; cuius vnum granum proici potest super mille, si modo sapienter facias projectionem. Multi-
plica semper magis ac magis in tuo vitro, enutrients illum mercurio. (Multiplicatio fit virtutis, cum absque
additamento repetitur solutio & coagulatio, in quibus fit simul conuersio elementorum & succel-
sus colorum in vitro clauso. Quando vero corpus simul crescere volumus, duæ rotæ sunt seruandæ:
vna fermentationis, altera nutritionis. Amalgama aurum vel argentum mercurio, & solue medicinam
tuam argento vino iuxta proportionem quatuor ad xii. Vide, ut soluas tam leui calore, ut frigus
censeri debeat. Nam si calor maior est, argentum viuum non superat, sed superatur. Debet autem
dominari humiditas. Quocirca, quam valida sit tua medicina, vide. Quæ in calore forti mutare
mille partes poterat, iam autem non debet mutare sed mutari, vide; quo modo proportionem in-
uenias. Solutiones coniunctæ imponuntur, ut in fermentatione, celeriterque omnia signa succe-
dunt, præsertim si aqua est minor. Cum iterum facta est medicina rubea, vel alba, imbibere seu nutri-
eam, ut supra. Hæc est multiplicatio, quæ repeti sæpius potest vsque in infinitum. Est & multiplica-
tio in projectione super proprium corpus, de qua in sequentibus. Enutriti debet lapis mercurio. Sed
de hoc in recapitulatione occurrent plura.

In multipli-
catione posse
adhiberi et-
iam hydrar-
gyrum.

Duplex mul-
tiplicatio.

Arbor Her-
metis.

De Projectione ex Riplæo.

Nomen Projectionis hæc operatio habet inde, quia parata iam medicina iniicitur aut spargitur in argentum viuum seruet factum in chartula, vel cera rubra: vel in metallum liquatum, candensve mittitur per modum iniectionis. Projectionem facit artifex, & ad eam habet instrumenta sua, catinos, focum, solles, prunas flagrantes, ceram, canalem, boracem. Materia est medicina transmutans alba, vel rubea, eaque prius explorata esse debet primum, num fluat, vt cera sine fumo: deinde num ingreditur, & tingat constanter secundum examina auri vel argenti pro genere medicinae: præterea quantum tingat. Non enim omnes pariter sunt efficaces, licet elaborentur ad scopum 100. 1000. 10000. &c. Ideo supra in inceratione post exaltationem explorationis modum & argumenta posuimus. Riplæus porta 12. ait: In projectione probabitur, si tinctura sit vera & constans: qui est vnus projectionis vsus. Probabis cum pauca quantitate tuæ medicinae: 1. num metallo aut hydrargyro tanquam pix adhereat. 2. num proiecta tingat ita, vt tinctum sustineat omnem ignem debitum album scilicet ignem argenti, rubeum auri. 3. Num intret, & largissime se spargat. Forma & modus projectioni adduntur duo vsus præstantiores, vt faciat medicinam vel metallum. Projectio faciens medicinam pro ingressu notatur, cum inquit: Tinctura super metallum impurum proiecta euanescit propter corruptionem, vnde fiunt corpora fragilia, fulca, nigra. Proice ergo medicinam super fermentum seu super aurum, si est rubra: super argentum, si est alba. Hinc fiet corpus fragile vt vitrum. Hæc est projectio ingressus. Deinde proice illam fragilem substantiam super corpora mundata, & valde pura, statimque videbis, cutiole colorata tincturâ, quæ sustinebit omnes probas. Hæc de his. In probatoria projectione monet, vt experiamur vim medicina projectionibus tribus, quatuor, quinque, donec videamus, quod non amplius tantum tingat, quantum prius. Si prima tinctura est altior iusto, in secunda sume plus corporis, & sic deinceps: Plerumque autem prima projectio super argentum viuum tam fortis est, vt inde non fiat metallum, sed medicina similiter tingens. Ideo hanc cape, & vicissim proice super argentum viuum (in quo res melius succedit) si vides in metallum abiisse, bene est: si nondum est metallum; adhuc erit medicina, quam experire porro, quantum comprehendere queat. In igne continue tuum vitrum & multiplica medicinam tuam magis imisque, ne aliunde quæras id, quod tecum habere potes.

De medicina in oleum & aurum potabile vertenda.

Incratio. **I**n oleum consentiam facile vertitur per incrationem, seu imbibitionem, vbi aqua nostra prima adhibetur. Fit ex calce nostra viua alba, vel rubea. Vide, inquit Riplæus in præfatione, vt intelligas tuas aquas menstruales, (mineralem, quæ est prima nostra: vegetabilem, quæ fit ex terra nostra & aqua prima in imbibitione, vel èt ex lapide & medicina in nutritionibus: vnde dicitur à Lullio Exuberatio, seu emulsio nutritiua. Tertium menstruum est animale mysticum in vitro, vbi est ignis naturæ: aliàs Lac hominis, quo infans noster nutritur, constans parte aliqua lapidis & argento viuo) & iam facta calcinatione (cum coagulatio facta est, & terra seu puluis quasi ex calcinatione, aut cinerificatione euasit) augeas, non diminuas humidum radicale, (per imbibitiones scilicet & cibationes in ceratiuas) donec tua massa frequenti subtiliatione leuiter fluat, vt cera super metallum (as candefactum, argentum, ferrum, &c.) Tum solue illam cum tuo vegetabili menstruo (nutritiua aqua, quæ fit ex parte vna lapidis, & tribus aquæ nostræ) donec habeas inde OLEUM coloris lucidi: Et sic visibile est menstruum illud. Ex hoc oleum extrahitur coloris aurei, vel similis, scilicet ex rubeo nostro subtiliato plumbo, id est, lapide rubeo, qui ex fermentatione prodiit. Raimundus ex eo fecit aurum potabile circulo id est, menstruum vegetabile (de quo ante) vt fiat lapis celestis adeo ignea natura, vt proiectus super argentum viuum crudum, in actu oculi ad occidat, & muret, vt tingat stabili tinctura (ex argento viuo medicinam faciat, quæ proiecta metallum efficit) omnia corpora in Solem vel Lunam perfectæ. Aurum potabile fiat ex nostra tinctura, non ex auro calcinato: seu ex nostra basi, quæ extrahitur cum menstruo circulato. Ante quam autem aurum dissoluatur, subtiliatio debet fieri. In tertia porta oleum producit ex petra dura, quod vocatur incombustibile, nempe per nutritionem incrationem, de qua supra. In recapitulatione inquit: Dissolue cautè tuam basim: (medicinam multiplicabilem) & conuerie illam in perfectum oleum: quod circulatione fieri debet iuxta nostrum propositum. (a) Hæc olea figent crudum mercurium, vt sint Sol vel Luna perfectæ. Est basiliscus Reimundi, vt habetur in procemio. In lib. de Mercurio: Quando lapis noster completus est in suo proprio genere, erit durus qui non facile soluetur. Verum tamen si uxorem suam ei addideris, soluitur in oleum incombustibile Philosophorum. Debet elixir ad flammam facile liquari. Ideo ista de incratato lapide accipiuntur. Album quoque in oleum soluunt pro cerebri morbis. Spiritu vini, seu quinta essentia extrahunt tincturam alii. Alii puluerem immittunt, & vel integrum, vel solutum bibunt. Idem fit vino & aliis liquoribus. Vniuersale ad omnes morbos esse prædicatur, adeo vt Lullius sumto quasi reuixerit. Videntur primi aurum potabile dixisse, quia noster infans eo potatur: sed posteriores ad hominum medicinam transfulerunt.

(a) In lib. secreti maximi: Si illa volueris multiplicare cum fermento ex quo fuerunt ab initio, totum vertetur in medicinam puram, cape $\frac{3}{4}$ pulueris aurifici, proice super $\frac{3}{4}$ x. cuiuscumq; metalli. Fiet aurum purum. Super hoc iterum proice $\frac{3}{4}$ j. & eris medicina. Repete hoc toties, denuo fluat vo oleum, quod est oleum auri.

Recapitulum

Recapitulatio seu Epitome totius magisterii Riplæi.

QVI intellexit hætenus traditorum ordinem, qui & naturæ est, & artis, facile assequetur andæcephalæosin Riplæi: *Nostri materia nec fingitur, nec pingitur: Est res natura, & naturaliter mouetur, agitur, & patitur.* Habet potentiam naturalem, quæ actu quodam externo, & applicatione dispositi familiaris, sicut aqua regia iniecto auro, aut oleum Tartari affuso spiritu salis ammoniaci, exchartur. Nihil aliud est, quam argentum viuum minerale primum argento viuo, post auro familiarissimum. Ex eo elicienda est quinta essentia per media mineralia, seu sales detergentes. Hæc alteratur affe fermentationem, & per quartam elementorum rotam in rubeo opere vertitur. Deinde fermentatur in coniunctione matrimoniali, nutritur, exaltatur, multiplicatur, proicitur super argentum viuum, & imperfecta, & etiam stibium & marcasitæ mercurio abundantes. Fit aurum aut argentum pro natura fermenti: Et quidem non *sophisticum*, sed verum, constans omni auri examine, & argenti: neque etiam *parabolicum*, in quod *Dorneus*, *Susten* & alii opus philosophicum male ex sua impotentia interpretando transmutant: sed *plane naturale*, tametsi opera artium accesserit. Non miscet artifex elementa, ut *Clauus* voluit. Iam enim sunt per naturam commissa: sed in mercurio nostro eorum dispositiones & ligna producit, atque adeo coquendo & maturando perficit: Genus ad speciem certam alligat, & tandem aurificam, vel argentificam in communi materia metallorum, aut imperfectis medicinam Dei benedictione reportat. Ista est ars tota ordine vero naturæ & artis, (ars enim sequitur naturam, neque quicquam sine ea operatur) comprehensa. Riplæus autem totam quidem artem habet in sua Epitome, sed *transmutatione* cryptica ab indigniorum inuentione matitiam. Qui vis cum fructu in ea versari, *incipit à posterioribus, eug, coniunge prima: finem habebis post medium.*

Memento, (inquit) hominem esse nobilissimam creaturam in compositione terreæ, quam vnquam Deus creauit. De materia dillerit sub typo hominis, qui frequens est in nostri magisterii declaratione. *Minor mundus κατ' εἶδος* Homo dicitur, in quo cælestium & elementarium quasi compendium est. Ad similitudinem maioris mundi *Hermes* scripsit etiam lapidem nostrum fieri, quin & nasci ex duobus seminibus sicut homo. Accipe ergo secundum hanc analogiam *Creaturam Dei* quandam perfectissimam, quæ sic possit naturaliter perfici, ut hominem videmus. Non angelicam aut aliam incorpoream sumere iuberis, neque etiam corpoream simplicem & impatibilem; sed compositione terreæ constitem. Ea vero non est alia, quam mineralis. Licet enim animalia quoque & plantæ ex terra sint procreata: *mineralia tamen præ illis accipienda est*, quippe quæ sit ex prædominio terreæ. *Supra in portis iussu sumus lalia, sulphura & media mineralia cum aquis cortodendi vim habentibus eauere: quia in genere metallico tantum sit nostrum totum opus.* Cum vero in metallis inueniamus argentum viuum, & sulphur cum specie salina, vitriolo, halonitro &c. habeamus etiam *Semimetalla*, & duplicem metallorum classem, adhuc quæritur, quo se vertere debeat discipulus? Doceant te aliorum errores qui frustra soluerunt metalla, & temerè perfectionem quæsiuerunt in eo, in quo non est. *Magnesiam, as, plumbum*, nominant quidem, sed symbolicè & parabolicè. In fine est principium, Non *sophisticum* vel æquiuocum aurum vis facere. *Abstine ergo incturis sophisticis. Veri & naturalis auri principia sunt argentum viuum tanquam materia: & sulphur auri speciem conferens.* Hæc duo sunt respicienda: & quoniam per modum perfectionis & maturationis procedendum est, *auri prima materia est inuenienda. Naumus est ex imperfecto disposito ad perfectionem.* Id in primam materiam nulla alia vi perducēs, nisi per communem metallis omnibus materiam, quæ etiam ideo inuestiganda est, quia omnibus metallis simul consultum cupimus, ita ut nostra medicina familiaris sit omnibus, & in omnia potentiam habeat. Iam nostri omnibus metallis argentum viuum, tanquam materiale principium esse cognatum, nec vllam dari rem in vniuersa natura similiter erga metalla affectam. Veruntamen quia id in natura passum est aliquid, vnde imperfectum, crudumque ceu rude est, nec potest penetrare in interiora metallorum, nec adhærere illis indiuisse, multo minus ea penitus resoluiere propter terreitatem sordidam, sulphur immundum, combustile, & humiditatem igneam; indiget præparatione, ut voti fias compos.

In eo (inquit Riplæus) est quatuor elementorum proportionatorum per naturam NEUTRALIS MERCVRIALITAS. Tu non debes miscere ex elementis. Iam enim per Dei creationem mistio est facta, & quidem ita, ut elementa coierint certa proportionem, quam solus omnipotens, & omniscius artifex potest procurare. Nos laboramus in inuestigando, & multa verba facimus de exacta terræ cum aqua in argento viuo commixtione, quam etiam in auro ponimus: sed ponimus tantum. Quiddam etiam scrutando cognouerunt, quod *argentum viuum sit aurum inuersum, & aurum argentum viuum inuersum.* Nam aurum calidum siccum igneumque deprehendunt, cum argentum viuum tantum sit frigidum humidum, sed quod in recessu item sit igneum, sicut aurum, intus aqueum, in aëre utrobique symbolo tanto conuenientibus, ut nihil sit familiarius. Verum etiam si hæc intelligamus, & experientia comprobemus, tamen non possumus vlla arte vel ingenio similem compositionem & crasin efficere. Per naturam proportionata sunt principia, non per artem humanam. *Forma*, quæ inde exitit, Platonicè & Hermeticè dicitur *Mercurialitas*, quasi dicas rationem, qua quid est mercurius, sicut Platonicæ Ideas suas nominant, *Sanguineitas, menceitas, aureitas, hydrargyreitas &c.* Ea vero *neutralis* est, hoc est, habet se ad omnia metalla æqualiter, inclinans ad omnia, disposita que ad omnia: quæ est potentia communis ad omnes formas metallorum suscipiendas. Natura quidem,

Apocalypsis
Hermetica
artificii Riplæi.

Mercurialis
tas neutra-
lis.

dem, quando agens principium accommodat, instituit optimum, & ad id tendit, quod in quolibet genere est præstabilißimum: sed materia per se indifferens est: cum quæars etiam ad optimum contendat, eandem materiam, idemque agens principium adhibere debet. Vbi iam est illa mercurialitas neutralis, quam in generico, seu communi omnibus metallis mercurio? Altius non debet cogitationes extendere. Neque enim excedis genus metallicum. Qui ergo garrit de salibus omnium rerum, quod extracti possint liquefcere, & in mercurium conuerti, circumducunt imperitos verbis, vt & illi, qui suam materiam adeo faciunt generalem, vt in omni re inueniri dicant, quod vt verum est comparatione, & generalissimo complexum: ita determinatè non est verum. Neque enim mercurialitas determinata mineralis in vilo est alio, quam essentiali mercurio. Nota in voce mercurialitas sensum Hermeticum. Mercurius est planeta cœlestis naturæ neutralis. Symbolicus ergo mercurius item debet esse cœlestis, vt sit harmonica concordantia inter argentum viuum nostrum, & Planetam cœlestem. Consequens est, non totum corpus argenti viui esse mercurium nostrum materiale, sed eius essentia cœlestem per modos extractionum ex elementari, seu minerali extractam. Elementare corpus quali capsa est, & matrix, in qua concepta & generata est essentia cœlestis, sicut ea de re loquuntur quidam Hermetici, cum Platonis, & Aristotelicis ferè eadem dicentes. Cœlum enim voluit esse agens vniuersale, cuius distinctæ stellæ operationes habeant in inferioribus distinctas, & mercurius faciat argentum viuum in sua matrice ex seruinio disposito, Sol aurum, Luna argentum, Mars ferrum, æs Venus, Iupiter stannum, Saturnus plumbum, sed nobis satis est creatoris potentia, & digestio prima.

Non totum argentum viuum esse materiam, sed essentiam eius cœlestem.

An singuli Planeta singula efficiant metalla.

Minera.

Minera dicitur minerale argentum viuum, quod est matrix argenti viui nostri. Alias minera etiam locum naturæ, in quo metallum, aut fossile aliquod nascitur, significat. Sanè est aliqua ars argenti viui, ex sua vena excoquendi, de qua apud Agricola, Dioscoridem, Plinium, & alios. Verum de ea arte hic non loquitur Riplaus. Magister Hermeticus non cogitur ista arte operari, cum venale inueniunt argentum viuum Istricum Hydræ montis, Vngaricum, Hispanicum, Indicum in Emporiis. Eligere saltè optimè temperatum, idque indicis suis comprobare debet, vt alibi dictum. Quod si respicis homogeneam materiam, quæ ex perfectis metallis concurrat, minera nostra etiam est aurum & argentum: Est elixyr. Artem descriptam habes in 12. portis. Vide præfationem, portam primam & tertiam, vbi de materia prima, & aqua nostra habentur præclara.

Nostra.

Aurum, argentum. Sol & Luna nostra. Dua minera nostra. Calx alba & rubea. Calces viue & animata. Aurum nostrum viuum, & argentum viuum.

Anima in corpore immissa euolat, cumq; eua dere non possit, redit in id. & ipsum animat secundum.

Que omnino nihil constat.] Expono vel de nullo nostro labore in prima generatione, quando solius naturæ à Deo institutæ & promotæ opus est: vel de vili pretio, quod licet ab aliquibus ematur materia, tamen respectu commodi futuri, nihil sit: imo vel gratis haberi possit, vt & natura ipsa confert gratis. *Producitur arte ex sua minera.]* Quam natura præbet materia assumitur ab artifice, & elaboratur iuxta præscriptum artis. Minera dicitur minerale argentum viuum, quod est matrix argenti viui nostri. Alias minera etiam locum naturæ, in quo metallum, aut fossile aliquod nascitur, significat. Sanè est aliqua ars argenti viui, ex sua vena excoquendi, de qua apud Agricola, Dioscoridem, Plinium, & alios. Verum de ea arte hic non loquitur Riplaus. Magister Hermeticus non cogitur ista arte operari, cum venale inueniunt argentum viuum Istricum Hydræ montis, Vngaricum, Hispanicum, Indicum in Emporiis. Eligere saltè optimè temperatum, idque indicis suis comprobare debet, vt alibi dictum. Quod si respicis homogeneam materiam, quæ ex perfectis metallis concurrat, minera nostra etiam est aurum & argentum: Est elixyr. Artem descriptam habes in 12. portis. Vide præfationem, portam primam & tertiam, vbi de materia prima, & aqua nostra habentur præclara.

Nam nostra metalla nihil aliud sunt, quam nostra dua minera nostri Solis & Lune.] Audis artem nostram esse circa metalla, sed non exclusa prima metallorum materia. Sol & Luna parabolice sunt aurum & argentum: sed adiectione Nostræ facit discrimen inter vulgaria, & philosophica, quorum illa sunt confusa cum elementis: hæc ab elementis liberata & ad aetheralem naturam perducta. Quæ similiter sunt affecta, etiam dicuntur aurum & argentum nostrum: vt, elixyr album est nostrum argentum: rubrum est nostrum aurum. Sic lapis albus & rubeus, tinctura vel medicina alba & rubea. Hic Riplaus duas proponit mineras, in quibus sit noster Sol, & nostra Luna, hoc est, duo elixyria ex vna radice mercuriali, quorum album potentia continet Lunam nostram, & dicitur etiam calx alba nostra: rubeum habet potentia Solem nostrum, estque calx rubra nostra. Hæc duæ calces viuificantur, seu animantur, alba per argentum, rubra per aurum, ex quibus aqua nostra mercurialis in fermentatione extrahit animas, seu tincturas, quæ sunt Nostræ Sol, nostra Luna, easque reddit suo corpori, vnde iterum viuificatur, & nascitur homo noster, seu Insens. Hinc dicitur, aurum nostrum viuum esse, vt & argentum. Atqui est & tertia minera, nempe argenti viui nostri? Respondeo, est quidem illa minera, verum naturæ, non artis. Ideo non dicitur minera nostra: licet nihil referat, etiam si tertia ponatur, & appellatur.

In has duas mineras splendor Luna & Solis lucidi secretè descendit.] Mineras dixi esse matrices duas, vnam rubri, alteram albi lapidis, & vtramque vocari elixyr ante fermentationem: vtramque etiam animari per suum fermentum, mediante argenteo viuo nostro. Sed postquam coniuncta sunt ista tria in vno vitro, excitata natura argenti viui extrahit ex illis animam & sulphur specificum, vnde relinquitur corpus, quasi mortuum. Quia vero spiritus ille animæ vector non potest effugere, sed à rotundo ambitu vitri reflectitur super mineram, quæ est matrix instar semen semineum habens: denuò animatur corpus, fit conceptus, & nascitur infans. Sic in secreto nostro vitro splendor auri & argenti quasi à celo descendit in materiam. Intellige verò per splendorem non actualem fulgorem, sed potentialem, atque adeo sulphur solificum & lunificum, quod & anima appellatur. Quæ verò est ratio artis, ea & naturæ perhibetur. Ideo si vis scire naturæ mineram, & Riplaum nostrum de hac exponere, ponenda est materia mercurialis in terra matrice. Deinde, si quidem astra aliquid conferunt, dicendum, super eam influere vim astralem, & educere sulphur metallificum spiritali modo, quod sulphur, dum super materia reflectitur, insinuat se in eam, vt pote familiarem sibi, & desiderantem informari appetitu naturali. Ideo & receptio est aurica, & amplexatio, tandemque vnio inseparabilis. Sic aurum vel argentum in lapidibus, terrisque conceipitur, & ibidem natura, & calore loci perficitur, si nihil prohibeat. Quoniam autem euenit, vt materia partim sit optime disposita, partim peius, idque diuersis gradibus: hinc euenit, vt semen degeneret, vel crudum maneat in aliqua forma imperfectionis, quæ superueniente coagulatione fit plumbum, stannum, æs, ferrum, aut ali-

qua mat-

qua marcasita, seu semimetallum. *Argentum viuum per se manet*, tanquam semineum sperma, & ouum venti, super quod nullum sulphur metallificum descendit: Imo saepe valde crudum manet & impurum, vapore quod in mineris erudit polluitur, & sulphure impuro combustibili, terra inerte, & humiditate elementari inquinatur. Quoddam tamen in melius dispositis mineris magis coquitur. Vnde & discrimen est hydrargyri. Eodem fundamento vtuntur in gemmis, aliisque fossilibus, item vegetabilibus & animalibus, vnde putant, se vniuersam naturam nudam conspiciere. In matricibus animalium semen materiale & formale concurrunt. Matricibus conclusis calore agente confutgit spiritus: vnde illo tempore muliebres affectus varii, ille vero reflexus saepe super materiam eam secundam reddit, tandemque in vnitatem naturae congressus efficit conceptum, ex quo gignitur & perficitur infans, qui enixus nutritur materno lacte eiusdem naturae, ex qua erat & semen, nempe ex sanguine. Ita est & æquiuoca animalium generatio in matrice elementari terræ & aquæ. Vegetalia feruntur nasci in aqua & terra, quando semen turgescit humore, & lactescit. Tunc calore matricis suæ prouocatur spiritus, qui eadem conuersiones circulares sursum, deorsumque facit, & corpus quidem genituræ conceptu secundo implet, sed postea deorsum versus radices efformat: sursum vero herbam, & alias partes plantæ. Omnibus præest generalis cœli reuolutio, cuius vis adiuvat ex terra & animalibus nascencia, quod testantur anni partes, & locorum dispositiones singulares. Si de elementis quaris, habes in eodem actu evidentissimas declarationes, adeo, vt tota præparatio ferè nihil dicatur aliud esse, quam conuersio elementorum. Ex horum motu postea & affectionibus meteororum miracula explicantur. Ita habes vniuersam naturam. Hæc secreta ab omnibus abscondita sunt, qui non sunt illuminati cognitione magisterii sapientum, quod ex ista plerophoria non immerito *Πηυσισμ* dicitur, & Philosophis ascribitur, cæteris mirificarum opinionum portentis tanquam in mari vasto fluctuantibus, & nescientibus, quid asseuerare debeant. Quidam circa cortices occupati nucleum non vident: alii docentur autoritatibus incertis. Ego iubeo discipulum nostrum hanc naturæ contemplationem cum diuinarum literarum enuntiatis coniungere. Ita assequetur sapientiæ diuinæ & naturalis ad hanc vitam sufficientem thesaurum. Sed ad Ripplæum nostrum redeamus.

Splendor est absconditus tuo visui, inquit: sed arte efficere potes, vt appareat manifeste. Hoc vt intelligas, vide quid mihi euenerit. Volebam aliquando stibii albi regulum, quem bismuthum excoctum, & marcasitam vulgo vocant, liquare, & cum calaemo confundere. Cum vero in trulla seu cochleari aliquid hæssisset, vtpote citius concretescens, quam effundi posset, reddebam prunis cochlear tanquam penitus liquaturus. Ecce tibi non fundebatur, sed per totam superficiem pulcherrimi colores omnis generis ex præstantissimis emcabant. Erat hic aureus splendens: Lac argenti, nigredo, quasi picis combustæ, & fuliginis: Viriditas excellens: puniceus color fulgidus, & omnino cauda pauonis & Iris Philosophorum. Hi colores si paululum ignem intrudas, cum iam picea tua materia in vitro transit, in albedinem etiam prodeunt, specieque scintillantium stellarum mirifice apparent. Hinc dicit Ripplæus, Solis & Lunæ splendorem tantum potentialem esse, & inconspicuum: Si videre cupias, posses id arte effectum reddi. Quando post fermenti impositionem quoque calore externo internum suscitante spiritus surgit, animamque seu tincturam secum eleuat, iterumque defert, nihil vides, nisi nubeculas, aut nebulas: & tamen in illis est anima, sulphur, tinctura, & splendor auri, & argenti, qui in materia elucescit condensatione, seu Aristotelica definitione, quando in disposito subiecto lumen terminatur cum splendore. In coagulatione etiam elixyris splendor prodit lucidus, nempe candidus in albo, in rubeo rubinus. Verum hæc melius cognoscas experientia.

Hunc lapidem absconditum (pergit Ripplæus) hanc vnam rem putrifica, Laua in suo liquore, donec albescat. Lapidem vocat vago modo. Neque enim iam lapis est, sed via & materia ad eum. Ideo addit absconditum, hoc est, in potentia existentem, quod perinde est, ac si dixisset, materiam lapidis, aquam nostram, mercurium nostrum &c. Est res vna mercurialis ex argento viuo vnico extracta. Nihil hic habes præter vnum materialiter & formaliter. Vnde intelligis dispositionem materialem ante fermentationem, quæ alteranda est, & ex elemento in elementum conuertenda. Quibus modis? Putrefactione, cum qua est nigredo coruina, & ablutione per proprium liquorem. Materiam nostram, seu aquam primam patuo calore in suo vitro coque. Hic nigredinem contrahet, licet tarde, vnde opus erit patientia. In nigredine humiditas dominabitur cum calore. Inde paulatim siccescet, & albescet, quanquam ita, vt adhuc nigredo appareat. Hanc vt totam tollas, corpus coagulatum secundum include cucurbitulæ aptæ. Desine in calore blando aliquandiu, vt arefiat magis. Tunc aquam nostram primam cum parte eius tertiam subactam instilla, & fac, vt potes. Hæc aqua vocatur Liquor eius, quia ex ea factum est corpus, & ipsa vicissim diluta corporis aliqua parte, vt eo citius alterum ab altero recipiatur. Tandem lauandum est, donec albescat, seu incipiat albere, idque propter aquam potatam. Inde siccescit magis, magisque clauso vase & calore continuato, donec perfectam accipiat albedinem. Tunc habes elixyr album, quod albi lapidis causa diuidendum est in duas partes, quarum vna albo fermento destinatur: altera assatur per 30. dies, donec rubeat pro fermento rubeo.

Tum fermenta (inquit Ripplæus) sapienter: Et sic habes summam totius operis. De hoc regulam habes in porta IX. Vide quo modo fecisti in corporibus imperfectis (in elixyre hætenus confecto) sic fac per omnia (quantum attinet ad modum processus. Alias enim tria concurrunt, vt elixyr, fermentum, & aqua mercurialis) in corporibus perfectis: id est, primo ea putrefac, destruendo qualitates, & alterando &c. vide ibi reliqua. Quoniam autem totum processum fermentationis initio statim recapitulationis descripsit Ripplæus, non opus habemus per multa vagari. Statim ad eam descriptionem ipsam.

Incipe in Occidente. Initium hoc operis natura est, non artis. Nam ars prius aurum vel argentum ex natura purum putumque hydrargyro calcinauit: Deinde aliqua parte aquæ nostræ soluentis imbut.

Conspectus
naturæ
da.

Animalia
vt generari
possint.

Vegetabilium
procreatio.

Elementorum
natura.

Chymica &
sacra physica
serissima est
simulq; sapien-
tia mi-
nimè sal-
lens.

Varii colores
in marcasita.

Lapis.

Hætenus
posterior pars
recapitula-
tionis qua
debeant esse
prior.

Pars prior
recapitula-
tionis.

*ponit, quae
natura ordi-
ne est post-
rior.
Occasus so-
lis cur ini-
tium artis.*

imbuit. Huic offae addidit elixyr album vel rubeum, item aqua nostra dilutum. Melius miscetur aqua aquis. Haec imposita vitro calore blando fouit. Inde paulatim lux perit, & crepusculum noctis ingruit, quod est signum actionis & passionis mutuae, & comparatur Soli occidenti. Cur vero initium ponatur in occidente, causa est, quia nisi oboriatur nigredo, quae est signum solutionis & putrefactionis secreta, nondum potes dicere initium motus factum esse: Et si non procederet putrefactio, sed mistura lucida maneret, tu quidem misionem tuam incepisti, sed natura nendum. Non satis est amalgamare, & elixyr dilutum aqua proicere super amalgama, ut in porta nona dictum. Necesse est, naturam incipere alterare, & elementa conuerrere putrefaciendo, soluendo, coagulando.

*Ad rubeum,
coniunx al-
ba.*

Vbi mas rubeus, & coniunx alba fient vnum.] Fermentum in rubeo opere aurum dicitur mas; elixyr solutum, femina. Vulgaris haec sententia est. Noster Philosophus secretius quid respicit. Sulphur semineum in auro vocat marem, argentum vinum feminam. Vtrumque quidem in vno corpore est coniunctum, sed dissolutio ea se iunxit, & efficit, ut sulphur, anima, forma, mas &c. eleuetur per spiritum; mercurialis materia tanquam mortua iaceat in vitri imo. Sed frequente reciprocatione redeunt in concordiam, & vinculo amoris recolligantur. Ideo dicit: *Disponati spiritu vite, ut vinant in amore & quiete*: hoc est, spiritus vitalis, qui ex massa fermentata calore resolutus assurgit, velut secum vim masculam seu sulphuream, quae & anima dicitur. Vxor alba vel corpus exanime interim iacer quasi in sepulchro. Sed spiritus ille reducit sponsum, eumque sponse exanime copulat quasi matrimoniali vinculo. Diligant autem se mutuo, & audissime coniunguntur propter affinitatem, & puritatem essentialem. Ideo facto coniugio deinceps parabolicè dicuntur viuere, & vnà manere sine disturbance. Vita est virtus eorum efficax. Quies est connexio indissolubilis. Non enim elementa elementis, & qualitates qualitatibus iam amplius aduersantur, nec vllus dissensus est, verum quies placidissima, quae rumpi nequit. Causa concordie huius est, quia terra & aqua aequaliter sunt proportionata, seu ad temperamentum ponderis perducta, in quo nulla qualitas dominatur, & sic nullum potest existere dissidium. Nomine terrae & aquae etiam ignis & aer comprehenduntur, quae intus latent, & ideo non nominantur, quia insunt inconspicue. Suo vero tempore prodibunt, leq; suis signis manifestabunt.

Proporlio.

Vna terra pro tribus spiritus est etiam bona proportio: quae est Spiritus duodecim pro quatuor partibus terra suae corporis. Tres partes femina, & vnam viri debes accipere: Et quo minus fuerit de spiritu in hac dispositione, citius calcinationem absolues.] De proportionem supra dictum est. Hic tangit non eam harmoniam, quae est in naturarum interiore conspicatione, & concentu: sed eam, quam ars potest seruare in compositione, ex qua illa resultat: vnde appareret versutia praeceptoris *esse res res* ponentis. Tria nominantur: *femina, mas, spiritus*, quae mox nomine terrae & spiritus efferuntur, tursusque in tria diuiduntur. Spiritum esse in coniunctione externa mercurii nostri asseruatam partem, planum est. Huius ad terram proportio datur sesquitercia, ut sit terrae pars vna, spiritus tres: vel quod eodem redit, terrae seu corporis quatuor, spiritus duodecim. Non temere fit ista disiectio. Terra seu corpus est elixyr iam per totam elementorum actum album, pro albo fermento, rubeum pro rubeo. Huius sumenda est pars vna, mercurii tres: vbi tamen monemur, si volumus calcinationem nostram citò absolueret, hoc est, per coagulationem puluerem nostrum perficere, ut aliquanto minus de spiritu sumamus. Quod enim dilutius est, tardius exiccatur. Sic ergo prima coniunctio duorum, elixyris & mercurii nostri. Deinde alia coniunctio proportionatur, in qua duobus accedit tertium, quod est fermentum: aurum, vel argentum masculam vim, & sulphur, seu tincturam secum habens. Hoc ea proportionem addendum, ut in dispositione secreta, semen masculinum sit subtripulum ad femininum, utroque iuncto tanto spiritu, quantum sufficit ad connectendum vtrumque, ut humiditas spiritalis sit in corpore semineo feminae, simulque masculam vim fermenti comprehendat. Ex omnibus apparent tres proportionem: prima est aequalitas quaedam contemperationis inter terram & aquam, ut tantum sit elixyr, quantum mercurius: secunda est sesquitercia, vna terrae, tres spiritus. Tertia tres feminae, vna maris, & spiritus tantus, quantum videtur sufficere ad coniunctionem, in qua stabilis cohesio sit, & absolutio coagulationis non nimis protrahatur. Quidam in rubeo opere vnciam vnam auri ponunt, tres elixyris, & duodecim spiritus. In albo minus spiritus accipiunt, & plus argenti, ut seculum: verum de his etiam alibi. Tu cogita amplius de eiusmodi mysteriis.

*Septentrio.
Eclipsis.
Hyems.
Ver.
Oriens.
Luna plena*

Tum in septentrionem per obscuracionem progredere rubri viri & coniugis, quae dicitur Eclipsis soluens eos, & alterans inter hyemem, & ver: in aquam conuersens terram obscuram. Illuc per varios colores ascendit in Orientem. Ibi Luna erit plena apparens interdiu.]

Symbolicus sermo est, quem plana dictione sic reddas: Postquam fecisti proportionatam coniunctionem, offam tuam vitro include, & infer in Athannorem Philosophorum, administrans sapienter calorem lenem, ut materia incipiat nigrescere, & obtenebrari. Hoc signum est incipientis putrefactionis & solutionis. Pergo calorem lenem dare, & nigredo crescit, eritque ater aspectus, qualis in nocte media nulli stellis luculentibus. Nihil apparebit neque de auro, nec elixyre aut mercurio: sed omnia erunt atris tenebris oppressa, quale quid contingit particuliter in magna Solis eclipsi, vel in priuatione luminis illa, quae in Aegypto per triduum apparuit, aut Christo moriente. Dum autem hac crassa nigredo durat, solutio philosophica peragitur, & corpus cum fermento, quae hic terra appellatur, in aquam ab aqua mercuriali resoluuntur intus. Inde paulatim fit mutatio ex aqua in aerem secundum successionem elementorum, ut & in preparatione elixyris, quae res comparatur mutationi hyemis in ver. Hyems aqua instat est: Ver aeris. Et in hyeme lumen Solis paucum, multa vero tenebra: in vere luculentius prodit lumen & purius: tenebrae vero decrescunt. Tale quid & hic contingit. Dum autem fit transitus ex nigro in album, & conuersio ex media nocte in auroram, & ex hyeme in ver, variis colores apparent, quos Irim, & caudam pavonis propter mirabilem varietatem

*Hyema.
Ver.*

tem nuncupare. Inde succedit albedo quasi purè orientis Solis, quæ res etiam orienti comparatur. Nam dum lapis procedente collisione albescit, Sol oriri, & dies incipere videtur: quo referunt verba illa in cantico Solomonis, quod penitentium potest ad mysticam hanc Philosophiam accommodari, cap. 2. v. 10. 11. & c. Surge, propterea, amica mea. Iam enim hyems transiit, imber abiit & recessit: flores apparuerunt in terra nostra & c. Hyems est frigida nigredo, quæ tamen non absolute, sed relatè frigida dicitur: imber est aquositas, qua desinente dominatur liccitas. Flores sunt colores varii albedinem antecedentes. His omnibus ita progressu tandem verè albedo apparet quasi luna plena, cum in puro cælo conspicitur: quod tamen fieri non potest mane, sed in loco orientis post occasum Solis bene. Quo circa solæcismus astrologicus foret, si quis absque mysterio dicere vellet, Lunam plenam interdum apparere, cum plena non sit, nisi ex opposito Solis, cumque dies est, Sol sit tunc supra, Luna infra horizontem, aut saltem utrumque luminare in continuis. Sed in mysteriis ratio conticefcit. In nostro oriente simul interdum luna plena apparet, non in oriente mundano.

Tunc præterit purgatorium, & illius cursus. Nam illic Sol oritur apparens albus & lucidus. Ibi est æstas post hyemem, & dies post noctem. Tunc terra & aqua post nigredinem conuersa sunt in aerem. & nubes & tenebræ sunt præteritæ, & omnia apparent lucida.]

In eadem allegoria pergit. Purgatorium vocat ablutionem nigræ, seu potius nigrarum quasi sordium combustionem, qualis fit cum asbestinæ telæ purgantur. Postquam decurrit & desinit hæc purgatio, sequitur mundities pura cum colore albo. Cum purè terminatur lumen simul cum aliqua raritate æthereâ, albedo apparet, eaque si copiosum est lumen, & superficies terrea, cum splendore. Idem opere rubeo soli pure & sine caliginè orienti comparatur perinde, ut prius Lunæ plenæ in opere albo. Aestas post hyemem iam ponitur, cum prius ver, nimirum seruata item differentia operis rubri & albi. In albo ver sequitur hyemem, in rubro æstas, quia hic calor est maior, uti & lux, ibi minor. In conuersione elementorum ex terra facta est aqua, ex aqua aer dispositionibus scilicet materię elementarem quandam mutationem refectentibus. Nihil nebularum & nubium, aut tenebrarum etiam in profundo conspicitur sicut ante, cum fieret motus & agitatio per resolutiones, ascensum, descensum, & c.

Et sicut occidens erat principium huius practicæ, & septentrio perfectum medium alterationis profunda: sic oriens est principium speculatiuæ: sed sui cursus mox in meridiem facit consummationem. Ibi sunt elementa circulationis: in aquam conuersa. Tum quæ optatum tuum consequaris, non est quod dubites. Nam rotam nostram Philosophiam circumuoluisti.] Symbolismo nouo practicam & speculatiuam Philosophiam accommodat, non intelligens vulgaria Philosophemata de virtutibus ethicis, & theoreticis scientiis: sed artis nostræ, cuius finis est opus, seu lapis philosophicus, primordium ponit post coniunctionem, quando crepusculum, seu prima nigredo apparet. Tunc ea paulatim crescit, donec crassa profundæque emergant tenebræ, quales sunt in media nocte nubibus densis cælum occupantibus. Nihil aliud ibi conspicitur, estque priuatio visus potius, quam habitus, & actus. Et tunc naturam agere intelligimus, atque ita nostram praxin exercere. Quando verò cælum nostrum pergit consilui, paulatim Sol versus ortum mouetur, incipitque nobis lucem referre, qua præsentè, iterum apparent colores. Ideo ortus dicitur principium speculatiuæ, quia tunc videre colores rerum denuo post noctem incipimus, & lapis noster ex tenebris in conspectum prodit albedine lucida. Inde progressus est in plenam lucem, qualis est Solis meridiani. Vnde rubri lapidis absolutio meridiani comparatur, seu luminis meridiani, ubi copia luminis est luculentissima. Elementa dicuntur per circulationem in aquam ibi conuersa. hoc est: Elixir, quod per elementorum dispositiones ex terra per aquam, & aerem in ignem, hincque iterum in terram mutatum est, denuo ex terrea constitutione aqueam est sortitum, & inde perductum ad consummationem: quo facto ad metam instituti lapidis secundum essentiam peruenimus.

Nihilominus tuam rotam BIS adhuc circumdes oportet: in quo sunt comprehensa Philosophia nostra secreta, declarata in XII. portis.

Lapis fermentatus sua essentia perfectus est, cum in albo perfecta albedo, lucidaque cum debita fixatione apparet: Ruber absolutus est, cum rubedo prodit fixa. Tingere tunc potes, si placet. Sed hoc non consultum. Itaque accidentales perfectiones adhuc duæ restant, quibus tum attenuatur substantia, & valde fit subtilis, & diuisibilis, tum virtus augetur. Vna est imbibitio, seu nutritio nostri infantis, de qua actum est in porta septima quæ huc tendit, ut medicina fiat in igni facilis fluxus in fumo cum constante fixatione & tinctura. Imbibitio fit, ut supra posuimus, cumque satis combibit terra nostra, tunc includitur vitro, & coquitur per ordinem conuersionis elementorum, quæ nigredine, lride, albedine, rubedine indicatur. Hæc una est rota superaddenda. Altera dicitur sublimatio vel exaltatio, de quibus porta octaua & 10. Medicina nostra soluitur secundo, & coagulatur eodem processu elementorum. Pro solutione argentum viuum assumitur, ut supra est expositum. Sic scribit Riplæus apparere ex recapitulatione, in XII. portis comprehensa esse secreta nostræ philosophiæ, quia quæ hæcenus dicta sunt, omnia habentur in illis portis, si addideris tamen etiam sequentia de multiplicatione, & operis initio, quod ipse transposuit, occultandi causa.

Si recte percepisti, quo pacto calcinabis corpora, dissolues & puirificas, & omnia secreta alia nostra infima astronomia, cum perfecta intelligentia omnium polorum in nostro cælo lucentium coloribus inexplicabilibus.] Vult dicere cum, qui intellexit verum modum operationum in 12. portis propositarum, posse calcinare corpora, & reliqua peragere. Calcinatio vocatur, cum per coagulationem & desiccationem fit quasi calx quædam & terra, id quod in omnibus euenit operationibus, excepta ea, quæ oleum seu oleosum liquorem præbet. Cum etiam terra nostra fixa est, ignem calcinationis plenum sustinet. Aliàs sicut aquis fortibus, regis, aceto stillatio, & similibus calcinantur metalla, ita in fermentatione etiam

Purgatio
vires.

Practica
Speculatiua.

Nutritio.

Calcinatio.

Solutio.

Argentum
vium quia
actum ha-
bet, actum
potentia-
lis dare po-
test, si pra-
paretur.
Putrefactio.

Generatio &
nutritio de
clarantur
sapientiam
putrefactio-
ne.

Astronomia
infima per
analogiam
habet in qua
suprema per
essentiam,
aut quāq.

Colores in
lapidis co-
loratione.

Nota colores
materia.

Leo viridis
hic pro colo-
re.

aqua nostra dicuntur solui, & in calcem tandem mutari, quamquam naturali, & non violento aut cor-
rosiuo modo. *Nostra aqua igni Gehenna dicitur esse fortior.* Nihil enim est, quod sic aurum & argentum
soluere possit. Putredō apud scholasticos phyticos etiam terram ex misto reddit. Si quis velit de
huius quod loque vi dicere, quod calcem, vel terram nigram efficiat, illi id licitum est. *Soluere non est*
corrodere, sed concretum corpus in primam materiam aqueam, seu vinctuosam, & seminiformem
humiditatem absque violentia per primam materiam, quae iam actu est aqua, perducere. Nam quod
potentia est, in actum ducitur per id, quod iam actum habet, estque secundum genus simile, ut natu-
rali actione possit sibi simile possit reddere. Ideo quia argentum viuum generalem affectionem ha-
bet ad omnia metalla: facile colligitur eius actum idoneum esse ad opus, modo ad primam materiam,
quae est aqua quaedam, naturam preparando redigatur, id quod facile potest fieri, quia iam est aqua,
quae iam species, licet non illa prima metallica. *Putrefacere* est accipiendum pro modo, quod in metal-
lis fieri potest: & putrescent sine imperfecta, ut plumbum, aes, ferrum, suo quodam modo in externis:
verum in arte ratio est differens, sicut & cum distillatores aquarum & oleorum prolestationibus
praemittunt regulam quandam putrefactionem. Nobis est concreta copagem soluere, & remoto ter-
mino siccitatis humiditatem, non alienam, ut in Aristotelica putredine inferre, sed propriam con-
ferre, efficereque aquam primordiale. Siccitatem vero & concretionem intellige talem, quae ce-
iam in liquore esse possit, quando putrescant quoque liquida. De hac lege *portam quintam*, ubi tamen
maxime ex fermentatione definitur, cum dicitur corporum interemptio, & triam terum in nostro
composito diuisi, quae corpora interempta ad corruptionem deducant, & ad generationem apta red-
dat. Oportet te intelligere quasi simile quid fiat in nutritione, & seminis procreatione, quas actiones aliqui
etiam per putrefactionem declarant, non intelligentes Aristotelicam, sed hanc nostram, ut & supra
Drebelius de plantarum ortu, & alimento est philosophatus. Opus nostrum porro dicitur *astrono-*
mia infima, quia explicatur terminis astronomicis, qui alias in summa astronomia, cuius subiectum
est ceterum cum suis corporibus, passionibus, effectibus, usurpantur. *Concordantiam* aliqui vocant cœli,
& elementarium, quo horum motus sequatur motum cœli, & inde gubernetur. Ut in Astrono-
mia mundana est Sol cum ceteris Planetis, sunt stellae, cœlam, seu sphaera, circulares conuersiones,
Eclipses luminarium, splendores, calores &c. ita & in nostro magisterio, in quo etiam partes anni,
oriens, occasus, septentrio, meridies & alia linguntur: Imò tota rerum corporearum natura dicitur
admirari. Ut in cœlo magis sunt sidera plura, serenitatis, caloris, frigoris &c. effectiua, ita & hic
cogitantur. Ut ibi spiritus per omnia diffusus dicitur omnia digerere. Ita & hic. Nobilius quid ele-
mentis Aristoteles in generatione mistorum agnoscebat, idque analogum Elementum stellarum pro-
nuntiabat: Idem & nos tenemus. Poli seu puncta conuersionum ponuntur in magno mundo:
Analogica sunt etiam in nostro paruo. Stellae lucis colorisque mirifice varii sunt ibi, per analogiam
sunt & in nostra arte.

De coloribus. *Pulchrioris nunquam sunt visi. Pallidus & niger, falsus citrinus, imperfectus rubeus, pa-*
noris plantarum color elegantissimus; & viridis, qui etiam praeribit: Panthera color varius, Leo viridis, corru-
ptum nigrum, ut plumbum, ut apparebunt ante perfectum album & alii plures colores: Post perfectum album cineri-
tus, & falsus citrinus, & postea apparebit sanguis rubeus impermutabilis. Tunc habes medicinam Tertii ordinis in suo
genere multiplicabilem.

Commendat primum colores ab elegantia: Et sane si quis videat colores, qui mihi ex marca-
sistha emerferunt, is cogitur dicere, pulchro esse. Habeo & lapidem *ferrosam*, in quo *iris* mirabilium
colorum splendore & varietate iucunda conspicitur. Quis nescit, *pulcherrimos colores ex fossilibus*, potis-
simumque metallicis existeret, qui de initio natiuo, Lazurio, colore auri, argenti, orichalci, &c. cog-
nouit? Inde & geminae pulcherrimae. Sunt & in plantis colores speciosi, sed euanidi. Ideo & pictores
praestantiores mineralibus maxime vtuntur, *vegetabiles* fere chartarum pictoribus, & insectoribus
lanarum relinquunt. Deinde colores isti potissimum in rubeo lapide considerantur, & diuiduntur
in classes duas, quarum prior *imperfectus & uariolosus* continet, posterior *perfectus & constantis*. Transitorii
sunt: 1. *Pallor* in materia, quando primum coniunctio facta est ex aqua, elixyre, & corpore perfecto,
qui pallor in albo opere ad albedinem inclinat magis. 2. *Nigredo*, quae tamen sit vnus ex principali-
bus coloribus, & diu duret, tamen tandem praeterit. 3. *Citrinus* euanidus, quem falsum dicit, pro
mutabili. Nulla enim citrinitas est stabilis, adque adeo tales colores sunt signa imperfectionis, seu
progressus per formas imperfectionis, quae agunt in materiam calore sic ordine succedunt, & no-
tandum est, ut scias, quam procul sis ab initio & fine. 4. *Rubeus* imperfectus respectu ultimi, & perfe-
cti dicitur. Apparet is quidem ante albedinem perfectam, sed exolefcit rursus. 5. *Cauda panonis*, & *iris*
pro eodem habentur, qui varius dicitur, & omne genus colorum confuso modo aspectui subiicit. 6.
Est *alius varius ex maculis albis & nigris*, qui comparatur Pantherae pelli. Hanc cogites fieri, dum nigredo
incepit mutari in albedinem, sed nodum mutata est tota. 7. *Leo viridis* hic inter colores ponitur, cum
aliis sic mercurialis nostra aqua, quae dicitur *Solem deuorare*: seu deglutire & soluere in aquam, de qua
supra in porta prima; Tertium fermentum secretissimum, quod nos meditamus, est illa prima terra cum sua propria
aqua viridis: quapropter cum Leo sit, sic ut vbat, donec eius corpus rumpatur (Imbibe, donec nihil amplius do-
humore cupiat, sed fathilcat) In porta sexta de coagulatione in opere matrimoniali (ubi illud secretum
fermentum) ait: tempore dicti huius naturalis processus, dum sperma conceptum crescit, substantia nutritur suo pro-
prio menstruo (quod est tertium secretum, ignis naturae appellatum,) quod aqua solum, & terra producta
(id menstruum factum est, dum aqua soluitur terrae elixyris, & fermenti) cuius color est viridis proprio aspectu,
quod tempore Sol abscondit lumen suum &c. Hoc dictum menstruum est sanguis nostri Leonis viridis (qui compa-
ratur mercurio viridi ex cupro) extractus ex praedicto Leone imperfecto, coctus. In praefatione appellat
corpus immundum, medium coniungendi tincturas inter Solem & Lunam cum perfectione &c.
Intelligis

fermentari calce alba argenti; altera vero porro coqui debet, donec fiat *Sal noster*, seu Elixir rubeum. Non enim uterque lapis sit ex rubeo solo, vel albo solo, sed quilibet ex suo. Nam persuasum est Chymicis, album Elixir non habere coctionem & sulphur altius, quam argenteum: rubeum autem sulphuris rubri proprietate donatum esse. Posset quidem rubeum reduci in album, uti fit in fermentatione & sequentibus. Verum quorsum illud, nisi ut opera ludatur? Fermentatio cuiusque debet institui in suo vitro, ut facile quilibet intelligit.

Multiplicatio. Si vis habere Solis & Luna duplex Elixir, fac sic: Cum tuo mercurio multiplica statim in magnam quantitatem. Si in initio habes tantum, ut cochlear solum impleat, poteris multiplicare simul in album & rubeum, ut iam si viuas mille annos, satis superque haberas.]

De multiplicatione egerat Porta XI. Hic eum attingit iterum, & docet, posse fieri in utroque lapide, si velimus. Illud tamen D V P L E X potest referri etiam ad quantitatem & molem. Si non sumus contenti ea quantitate, quam obtinimus per tot hactenus operationes, sed petimus duplicem, aut etiam multiplicem, possumus eum ita augere, ut cochlear sufficiat in omnem ætatem etiam mille annorum. Id fit cum argento viuo loto, licet Riplæus dicat cum nostro, quali vellet, cum aqua nostra debere institui opus, qua crecit medicina pondere, & accedente noua fermentatione etiam virtute, uti de corporali & spiritali fermentatione loquebatur in libello de mercurio, & in portis X. & XI. quas diligenter ruminas.

Basiliscus Raimundi. Dissolve ergo cautè tuam basim, & conuerte illam in perfectum oleum, quod circulatione fieri debet secundum nostrum propositum. Hac olea figent crudum mercurium in perfectum Solem & Lunam. Hanc oleagineam substantiam fixam & puram Raimundus vocavit suum basiliscum, cuius nunquam tam planam fecit explanationem. Adhuc recapitulatio.

Modus multiplicationis. Cum paulo ante multiplicationis mentionem fecerit, & iam vtatur illatiua voce ERGO, quis dubitet modum eius dari? Fieri debet cum mercurio per dissolutionem cautam. Etenim cum medicina per se sit adeo fortis, ut argenti viui mille, aut plures partes possit transmutare, veluti facit non transmutationem, sed dissolutionem, non immerito iubetur cautus esse. Dixi supra, frigore eam fieri, hoc est, tam leni calore, ut potius sit frigus in principio. Inde sequetur putrefactio simul & signum eius nigredo, à qua coagulatio procedet cum albedine præmissis coloribus temporaneis, sequente rube dine in lapide rubeo. Ista est circulatio, quia rota elementaris iterum circumagitur. Habes basim, id est, medicinam, seu tincturam: habes & mercurium. Non indiges iam pluribus. Modum agendi nostri, nempe elementorum conversionem circulem cum cautela. Finem quæris? Erit oleaginea substantia, ut etiam oleum dici queat, quamquam fixum simulque purum. Ut magis pateat, experire projectione super argentum viuum in catino feruefactum. Quasi medusam, Gorgonem, aut basiliscum sensisset, statim figetur, & conuertetur in aurum vel argentum purum, & perfectum. Tantum de recapitulatione, qua integra ars continetur.

Summaria Recensio eorum, quæ sunt in Prefatione.

UT videas finem mediis, & utraque principio respondere, non tædeat nos etiam hoc recensere, quantum quidem ad rem attinet. Ita loquitur:

Materia. In principio sphericum opus & obscurum ex confuso chaos à Deo est fabricatum, in se continens omnes res promiscuas. Hoc principium vnum esse potest ad declarationem nostri benedicti lapidis. Nam quemadmodum ex vna massa creata sunt omnia: sic in nostra practica hoc ipsum debet esse. Nam omnia nostra secreta ex vna oriuntur imagine. Lapis noster vocatur Microcosmus, vnius & trinus: Magnesia, sulphur & mercurius à natura proportionatus.]

Nomina lapidis.

Aperta sunt, quæ dicit. Magnus mundus initio ponitur aqua seu aqueum chaos fuisse. Lapis noster in principio etiam est aqua vel aqueum chaos, quod in terram est vertendum. Ut omnes res sequentes potentia fuerint in chaos: Ita & in nostra aqua omnia, quæ deinceps in actum prodibunt. Materialiter autem dicitur ex A Q V A, & sic debet esse non theoreticè tantum, verum etiam practicè. Ideo ista aqua nostra non est *Ens rationale vel intentionale*, sed *singulare physicum*, quod singulariter in opus & tractationem artificiosam venit, tanquam materia, & subiectum magistri. Appellatur vnam *Imaginem*, id est, speciem & formam vndique homogeneam. Hinc & vnus dicitur lapis, totus scilicet nihil aliud, quam mercurius, siue rubeum, siue album intelligas, modo de vniuersali sentias. Trinus est, quia mercurius ille vnus est triplex vultu, nempe aqua, elixir corporeum, & fermentum, quæ tria omnia in vnum homogeneum concedunt. In recapitulatione vocantur *Mas*, *sermone*, *spiritus*. Vide portam IX. de fermentatione. Microcosmus à Philosophis nuncupatur animal paruum, ut mundus magnum: κατ' ἐξοχὴν hominem intelligunt. Alia ratione Lapis parvus mundus est, nempe quia repræsentat partes magni mundi, habetque cælum, elementa, & mista &c. Dicitur Magnesia, quia sic magni, & exaltatione in sublimem dignitatem perducitur. Respicimus tamen aliquando etiam ad Antimonium, quod item Magnesium appellant. Nostra terra est magnesia, quasi à Magnetibus populis petita, vel etiam magnetis instar suum mercurium & animam petit pro ferro. Rubrum habemus magnesiā: habemus & albam, de qua in porta septima, & nigram, licet hanc instabiliter. Sulphur & mercurius simul designant lapidem tanquam partes essentielles. Eæ vero à natura sunt proportionatæ, ut intelligas materiam ex natura petendam esse. Nihilominus tamen aliquando etiam separatim vocatur sulphur, vel album, rubeum, aut Mercurius.

Sulphur & Mercurius.

Riplæus.

Lapis noster est profecto Mercurius, sed non vulgaris: vocatum nomine Argentum viuum, verum mercurius, sine quo nullum existens esse potest. Nisi tu mercurium nostrum rectè noueris, in quo sit, & ubi eum quaerere debeat;

debas, tunc, ut hoc opus in manus sumas. Ego te reuera docebo, qui sis ille mercurius tibi maxime utilis, nec te quicquam hac in re relabo.

Liberaliter promittis Riplæ. Interim qui tuum Tractatum legunt, nihilominus artem & mercurium ignorant. Scienti dixisti. Ego de illo *supra*. *Aequiuoca vox est Mercurius.* Aliqua significatione dicitur in omni re creata materiataque esse, utpote quia nihil est sine aqua proportionali. Chymici principium in mystis id agnoscunt specie liquoris extrahendum. Hinc illa: *Lapis noster est rubius &c.* In quo sit mercurius recte indicauit, cum scripsit, *Sulphur & mercurium esse proportionatum NATURA. Quare eum in natura.* Scripsit autem singularem libellum de mercurio, ex quo eundem inuestigabis. In metallis esse docuit aperte. Alicubi mercurium nostrum proprie tunc vocat, cum in fermentatione soluit aurum in aquam, &c. Sed mox plura.

Propinquius inuenitur in quibusdam rebus, quam in aliis. Ego te profecto docebo, ut intelligas, Mercurios esse *Riplæ.* Tres, qui sunt clauis scientia, quos Reimundus sua menstrua vocat, sine quibus nihil fit recte. Sed duo istorum sunt superficiales: tertius essentialis solis & Luna, quorum proprietates tibi sincere declarabo, &c.

De materia nostra *supra* dixi copiose. Tu ratiocinare. Noster mercurius est opus naturæ, in eo quærendus, in quo est propinquius. Arqui in nulla re mundi inuenitur tam propinque & copiose, quam in argento viuo & metallis perfectis. In his ergo primum quærendus est, argumentum ex Gebro ductum. Essentialem mercurium in soluto auri & argenti in fermentatione inuenies: duo ceteri sunt externi, quasi ex superficie & cortice agnoscendi. Superficies opponitur centro, Noster mercurius essentialis est centralis, & inconspicuus, nisi in curem trahatur ex centro.

Mercurius aliorum metallorum essentialis est nostri lapidis præcipuum materiale. In sole & Luna nostra menstrua non sunt conspicua visui, nec apparent, nisi per effectum. Hic est ille lapis, quem intelligimus. *Riplæ.*

Auro & argento, & ex his auro nostro, argentoque nostro opponuntur alia metalla. Essentialis inconspicuus mercurius ascribitur Soli & Lunæ nostris. Num etgo & in ceteris metallis, quæ sunt imperfecta, est vis Solis & Lunæ? *Lapis noster non admittit per se imperfecta, cum sint tantum materia transmutanda.* Accipio igitur illud materiale nostri lapidis, non de materia ex qua, sed subiecto transmutando ita, ut qui mercurius istis metallis insitus est, cum mercurio nostri lapidis conspiret, & fiat sic causa transmutationis in aurum vel argentum, quia essentia horum secundum potentiam perfectiorem est in nostro lapide ex duplici mercurio, generali & specifico, facta.

Est anima & substantia splendida Solis & Lunæ, subtilisq; eorum influentia, per quam terra recepit splendorem. Nam quid aliud est aurum, & argentum, quam terra munda alba, & rubra? Tolle ab eis præfatum splendorem, & tunc terra erit parui momenti. Totum compositum vocamus nostrum plumbum. Qualitas splendoris à sole & Luna prouenit: atq; in summa hac sunt nostra menstrua. *Riplæ.*

Habes duplex elixyr ex mercuriali nostra aqua in conuersione elementorum factum. Vtrumque dicitur TERRA: vnum rubra, alterum alba. Quid prodest vtramque habere, si non sint animata? Quare animantur? Rubra animatur tinctura auri, quam ex eo extrahit nostra aqua, & terræ committitur. Alba tinctura argenti eodem modo ad speciem singularem formamque perducitur. Inde sequitur splendor pro natura cuiusque: Est enim forma accidentaria ab interiore essentiali in materia mercuriali communi producta. Sic in natura aurum & argentum fieri creditur, idque comprobant experientia: Nam si aurum tinctura spoliis, alba terra restat. Influencia illa in fermentatione est explicata, & recapitulatione. Tinctura, anima, splendida substantia hæc sunt pro eodem. *Partes essentielles lapidis & metallorum perfectorum.*

Corpora perfecta cum primo (menstruo) calcinamus. Sed nullum corpus immundum ingreditur excepto vno, quod vulgariter vocatur à Philosophis LEO VIRIDIS, quod est medium coniungendi tincturas inter Solem & Lunam cum perfectione, quæ admodum Geber ipse testatur. *Riplæ.*

Explicat trium menstruorum usum. Primum menstruum est aqua mercurialis, per quam aurum & argentum soluuntur, ut postea coagulata in calcem abeant. Id fit in fermentatione: cuius aqua est secunda pars aquæ primæ reſeruatæ, excepto quod elixyr album vel rubeum accedat. Mirum, cur corpus immundum vocet, cum in nostro opere omnia sint munda & exaltata. De Leone viridi habes in recapitulatione, & alibi. Intelligo aquæ spirituosa certam dispositionem cum colore viridi: transitorio, cuius merito fortasse immundum corpus dicitur. At immundior est nigredo, quæ etiam rebus fœdis & sepulchro comparatur. Si Leo viridis est medium coniunctionis tincturarum cum corporibus elixyrium, est Azoth, spiritus, & mercurius noster. Coniunctio ista est cum perfectione, quia durabilis & fixa, neque amplius cedit tingens à tincto. *Leo viridis Azoth.*

Cum secundo, (menstruo) quod est humiditas vegetabilis reuiuificans, quod prius erat mortuum, ambo principia, materialia debent solui & formalia. Alioquin parui essent momenti. Hæc menstrua itaq; nosceas, sine quibus nec vera calcinatio potest fieri, nec dissolutio. *Riplæ.*

Menstrui secundi descriptio est. Dissolutioni destinatur ut prius calcinationi. Atqui vtrumque officium est eiusdem aquæ nostræ. Nam quæ dissoluit, calci ortum præbet, sicut vides, cum per regiam soluius aurum, quod renocatâ aquâ calx est, aut si per liquorem tartari præcipitur forma calcis, fudit. Dispositiones variant. In coagulatione & exiccatione menstruum nostrum simul coigitur, inque calcem abit. In dissolutione vna est, & vnitur dissolutis intimè adeo, ut separari nequeat, sicut cum nix soluitur aqua calente. Quæ soluuntur secundo menstruo, materialia sunt, & formalia: Illa ut elixyr duplex, terra inanis & inanimis, quæ mortua dicitur & splendore influente priuata, cum qua simul coniungitur terra ex perfectis metallis post ereptâ tincturam: Hæc: ut vtriusq; metalli anima, tinctura, splendor. Vtriusq; soluendis est mercurius, aqua nostra, acetum nostrum. *II. menstrui dissolutiuum. Terra mortua.*

Riplaus.

*Menstruā
logico decla.
rata, sunt
res sensibiles.*

*Tertium men-
struum miris
figmentis
implicatum.*

Nomina
menstrui
tertii.
Permanens.

Ignis natura
nostri lapi-
dis.

Noster lapis
principio na-
turali infito
naturale fa-
cit aurum
& argentū.

Vnde & metallum projectione eius factum, omnino est naturale: Sicut & naturalis est pullus, licet arte eius exclusio ex ovo adiuuetur, naturalis quoque planta, quam ars agricolæ & hortulani promouit. Admirandum certe ignis est, qui in argentum viuum, aut liquatum metallum non magna copia, sed vel quarta tantum grani vnius parte proiectus tam cito id in aurum & argentum omni iudicio naturalis respondens conuertit. Vocatur noster mercurius, à materia sumta appellatione, idque pro excellentia. Noster mercurius alias etiam aqua prima est, & secunda: Exuberatio generationis, & nutritionis. Pater hinc, non esse vulgi argentum viuum, quæ igneam vim istam non habet, nec est aqua vinctuosa, incombustibilis, multo minusei conueniunt sequentia priuilegia. Vocatur sulphur nostrum formaliter, quod extrahitur ex auro vel argento sibi vniuit, vt iam sit aqua spermatica & secunda: mercurius animatus, aureus argenteus, qui exaltatus etiam est aurificus, & argentificus, species enim generi coniuncta, id ad indiuiduam & specialem naturam adducit. Nostra tinctura est secundum potentiam. Nam tincturam esse, est in fine, & ratione perfectionis, quam nondum habet illud menstruum; potest tamen coctione perfecta consequi. Ita anima dicitur nostra, particulariter, cum sit animæ vehiculum, quæ ex auro, vel argento est assumpta, & dat his metallis suum esse; vnde anima nomen pro forma auri, & argenti parabolice usurpatum videmus. Lege de hac extrahenda portam octauam in sublimatione: & IX. I. V. Est & noster lapis, vi & potentia. Nam post coagulationem demum id nomen accipit. Qui vero lapis generatus in terra: Eleuatus cum vento. Per terram non inepte acceperis mineram, quæ duplex est, naturalis, in qua natura aurum procreauit, & artificialis, quæ ex illa in artem venit, huiusque vim est passa. Sicerit corpus nostrum resolutum, elixyr scilicet, & perfectum metallum. Ex his aqua nostra tincturam seu animam extrahit, & per vitrum eleuat specie ventri, seu halitus, sed postea etiam restituit. Hoc est illud Hermetis: Portauit eum ventus in ventre suo: Nutrix eius est terra, cuius etiam perfectio est, cum vnitus est terræ &c. Lege portam IX. de fermentatione: & III. de separatione.

Hic lapis, audeo tibi dicere, est vapor potentialis metalli. Hunc quo pacto acquiras, oportet te esse cautum. Nam inuisibile profecto est hoc menstruum, quanquam cum SECUNDA AQUA Philosophica per separationem elementorum potest apparere ad visum in forma aquæ claræ.

Aperte indicatur abusus vocabuli MENS TR VVM. Licet enim dicas respexisse autorem ad materiam generationis & nutritionis infantis in utero materno, quæ putatur esse sanguis, quem reddunt uteri lingulis mensibus, quique postea in lac consumitur: tamen alienitas & dissensio apparet, cum vapore metalli potentiali vocat, & Lapidem, qui nec materia est, nec nutrimentum, sed effectum ex materia, & id, quod nutritur, vapor est: hoc est: halitus calidus siccus, sulphuri comparatus. Is est in metallis perfectis potentia. Nam coagulata forma later, datque metallis esse suum. Hinc Aristoteles, si sulphuri iungas mercurium, vaporemque halitui, non immerito scripsit in fine tertii meteororum, exhalationem vaporesam metallicam efficere, cum in clausa fuerit præcipue lapidibus, & propter siccitatem in vnum coarctata concreseat, velut ros & pruina post excretionem, seu in aqueam speciem coagulationem. Halitus ille acquiritur ingeniose extrahendo eum ex perfectis per aquam nostram, per quam soluitur compages metalli interior, vt inde exhalare possit spiritus ille formæ, seu animæ vector, iterumque colligi, & excipie eadem materia, postquam circulari agitatione frequente est exacuatus: Inuisibile dicitur menstruum in metallis concretis. Sed cum aqua nostra secunda soluuntur, prodit in conspectum specie aquæ claræ. Secunda illa aqua est facta ex altera parte primæ, & solutione corporum, vt supra dictum. Vide quæ infra de oleo sequuntur.

Ex hoc menstruo LABORE exuberato, atque cum eo potest fieri SULPHUR NATVRÆ, si sit naturaliter acuaturn, & circulatum in spiritum purum: tum cum eo dissoluere potes tuam basim, aut massam diuersis modis, quem admodum ex præci intelliges: quod suo loco declarabo &c.

Menstruum istud non esse meram potentiam, nec simpliciter formam, aut halitum, intelligis ex dictis. Exuberatur, hoc est tanquam ex vberibus emulgetur, & extrahitur labore. Is labor erat laboriosus in principio, cum ex argento viuo minerali faceres aquam primam. Sed in fermentatione est suauis. Iam n. habes actum, per quem id, quod in metallo est potentia, actuare sine negotio possis, modo ignem regas iuste, & vasa accommodes. Est materia simul & instrumentum. Materia, ex qua est, quia ex aqua illa fit lapis noster, qui totus in sulphur naturæ conuertitur. Eadem adhibetur instrumentaliter: quia vt sit naturæ sulphur, debet insitum esse naturæ metallis: vt extrahatur, aqua soluens, facit, quæ simul à soluto sulphure igneo vertitur in eiusdem sulphuris naturam. Quo modo? Quia illud sulphur à suis vinculis solutum est valde actiuum. Ergo dispositum patiens vertit in suam naturam, sicut aqua vicissim facit sulphur sui simile volaticum, & aquosum. Quid est ACVARE naturaliter? Acuare est vim obtusam mutare in acutam in materia sequace. Acumimus subtiliatione, subtractione ob idem, & abiectione acutorum. Subtiliatio nostra fit per sublimationem, & exaltationem. Sublimatio secreta est circulatio quedam, quæ in vitro nostro per spheram aliquoties ambulando, ascendendo, descendendo, & gyrando peragitur. Alia circulatio est repetitio notationu elementorum, seu iterata solutio & coagulatio. Tertio elixyr aliquam potentiam aquæ committit, quia cum ea vnitur. Ripleus explicat circulationem, qua fit spiritus defecatus & purus, ad exemplum aquarum stillatiuarum, potissimum vini, cuius essentiam facimus puram circulando in pelicano. Accedit tamen repetitio solutionis & coagulationis in sublimatione, & exaltatione: nec parum confert fermentatio, & cibatio cum multiplicatione: de quibus tamen ille non loquitur, quia dicit iter circulatum & acuaturn menstruum nos posse soluere nostram basim, seu massam hoc est vt infra dicit, medicinam albam, vel rubeam. Ergo illa acuatio per circulationem antecedit baseos solutionem. Verum non vsque adeo anguste, sed liberaliter sunt interpretanda sapientum nostrorum dicta. Sit ergo aqua nostra talis quandocumque, aliquid soluis, vt elixyr fermenta, lapidem, medicinam &c. Ita vt etiam argentum viuum lotura per acetum & salem aut calcem viuat acuari debere intelligamus;

Mirabilis
ignis tinctura
rhapsica.
Noster mer-
curius.

Sulphur.

Anima no-
stra.

Noster lapis.
Terra no-
stra.

Ventus por-
tans in Sen-
tre.

Ripl.

Vapor mine-
ra nostra.
Metalla A-
ristotelica.

Vapor qua
arte acqui-
ratur.
Inuisibile
menstruum
fit visibile.
Aqua secun-
da.

Ripl.

Exuberare.

Menstruum
materia &
instrumen-
tum.

Acuare.

Sublimatio;
circulatio.

Menstruum
circulatum.

Ripl.

Pro tuo fundamento principali vide, ut intelligas tuas aquas menstruales, & iam facta calcinatione augeam unum diminuas humidum radicale, donec tua massa frequenti subtiliatione leniter fluat ut cera super metallo. Est vere primum artis nostra fundamentum, aquas soluentes, quæ simul sunt essentielles, nosce. Hic valet proverbum: Dimidium plus toto: Et Dimidium facti qui capit habet. Non possunt obscura esse cætera, si aquam scis, quæ artifices studiofissime calant. Calcinatione docetur in porta prima, verum ea non est vnus modus. Hic potissimum intelligitur ea, qua in fermentatione ex corporibus elixyris & fermenti efficitur pulvis similis calci per aquam salis ammoniaci. Monet, ne hic subtilistamus, & nimium assemus, seu exicemus iam ortam tincturam, sed humidum eius radicale augeamus. Quare & quo modo id fit? Nimirum nutrimento per modum nutritionis. Nā nostrum quoque humidum primigenium alimento augeatur, & instauratur. Accipe ergo de curatione seu nutritione. Deinde cum nutriueris, iterumque solueris & coagulaui sub conuersione elementorum, experimentum cape lapidis nūm recte tingat. Signa sunt, si super lamina ærea candefacta fluat, ut cera, sine fumo, adherat, & ingrediatur, tingatque.

Ripl.

Tum solue illam cum quo vegetabili menstruo, donec habeas oleum inde coloris lucidi. Tunc est menstruum illud conspicuum visui. Fermentatum lapidem, seu calcem nostram nutriuius iam, & incerauius. Sequitur exaltatio, de qua lege portam decimam. Iubemur soluere nostram massam. Quo soluatur? Porta 10. nominat spiritum vitæ seu mercurium animantem & vitam afferentem. Hic proponitur menstruum vegetabile. Id supra erat menstruum secundum, humiditas scilicet vegetabilis, quæ paulo post vocatur aqua secunda Philosophica. Nihil alieni, aut noui est. Capiendus est mercurius, cum quo alias corpora mortua viuificamus. Monent alii, mineralem purgatam hic sufficere. Quis modus est? Separatio elementorum, dicebat supra Riplæus. De hac lege portam 3. Nihil vero aliud est, quam conuersio. Massa tua est calx terreæ. Hæc soluitur mercurio in aquam: putrefit, nigrescit: succedit ærea coagulatio alba, & in rubro lapide tandem rubedo. Sic separasti elementa in vitro clauso sponte naturæ, nihil addēdo, præter ignis regimen in Athanore. Cum absoluiſti (id quod fit breui) quid es consecutus? Aquam claram, inquebat ante. Nunc ponit oleum coloris lucidi, in quo apparet nostrum menstruum tertium, quod prius erat inuisibile. Eas qualitates in porta 11. de solutione ascribebat etiam primo menstruo. Quid hinc aliud colligas, quam secundum & tertium menstruum non re, subiecto, & materia, sed solatione discrepare? Vbi est solutio, & agitatio illa circularis post fermentationem, ibi ponitur menstruum essentialiale, atcanum. Aqua clara, & oleum lucidum, idem est. Idem Riplæo. Ait enim: Tunc est illud menstruum conspicuum visui. Non est insolens chymicis eundem liquorem modo oleum, modo aquam vocare. Pergit.

Oleum lucidum.
Menstruum
tertium eadē
materia.
Oleum lucidum,
& aqua
clara, idem.

Ripl.

Oleum extrahitur inde coloris aurei, aut huic simile ex nostro subtili rubro plumbo, quod Raimundus senex dicebat multo magis esse in pretio, quam aurum. Nam ex eo fecit aurum potabile, quod illum vicinum morti reuiuificauit. Materia olei huius vocatur Rubrum plumbum, quod alias est minium. De hoc habes in porta quinta, ubi de putrefactione, & mutatione colorum. Cum XXX. dies, inquit, transferint, vnas habebis carbunculi rubedine: scilicet hoc est nostrum Adrop, Viscum, atque plumbum rubeum. Loquitur ibi de rubificatione elixyris albi: sed vnā designat etiam cæteras, in quibus per colorum successionem tandem exit rubedo. Oleum illud medicinale fit ex oleaginoso lapide rubro iam incerato, extrahiturque per quintā vini essentiam, vel potius soluitur in ea: qua de re etiam supra. Pretiosius auro fit per exaltationem, de qua lege portam 10.

Ripl.
Basiliscus
noster.

Nam sic simul possunt circulari: hoc est: illud oleum & vegetabile menstruum, & sic arte, & labore excubari, & fieri per artem lapis celestis, tam igneæ naturæ, ut inde illum vocemus nostrum basiliscum, magnumque magni elixyris pretii: quia quæ admodum visus basilisci suum obiectum necat: Sic occidit iste crudum mercurium, quando super ipsum proicitur in ictu oculi ita ut cunctissime ille mercurius tingat stabili tinctura omnia corpora in S. lem & L. nam perfecte. Hoc pacto gubernata tuam basin vitram, & rubeam & albam. Intelligo hæc de multiplicatione simul & sublimatione cum exaltatione, de quibus vide suas portas 8. 10. 11. Item de proiectione: in porta 12. Quo sæpius reperitur circularis solutio & coagulatio, eod subtilior & efficacior fit materia, & ad vsum habilior, modo subtilitati sit modus. Materie hic sunt lapis iam inceratus, & transmutandi potentia instructus: Deinde argentum viuum lorum, quanquā Riplæus videatur malle aquam nostram in separatione portæ tertie. Modi sunt iidem, qui in elementorum separatione, & conuersione, ut iam sepe dictum. Hinc celesti nobilitate tinctura afficitur, fitque iam fortis, ut argentum viuum calefactum ictu oculi vertat in medicinam, cuius proiectione super imperfecta metalla & hydrargyrum optimum fiat aurum vel argentum pro natura tincturæ. Nota Basiliscum dici elixyr album & rubeum, seu lapidem inceratum, qui sit sublimandus, exaltandus, & multiplicandus, antecedens proiectionem.

Basiliscus
Ripl.
Aurum potabile
secreta.

Aurum potabile hoc modo fit ex auro, non communiter calcinato; sed ex nostra tinctura, qua non euanescit, ex nostra basiliscum menstruo circulato. Sed naturalis subtiliatio nihilominus debet fieri, antequam tuum aurum dissoluatur. Hoc principium tibi ante omnia dictum putato. De auro potabili supra sunt dicta satis dilucida. Repudiat Riplæus vulgarem modum, quo aurum potabile fit ex soluta calce auri. Probat eum, quem Philosophi, Arnoldus, Lullius &c. ponunt. Eius materia est basis nostra rubra, non elixyr rubrum, sed lapis iam fermentatus, inceratus, & ita attenuatus, ut solui possit. Soluitur autem menstruo circulato, hoc est, vini quinta essentia per circulationem exaltata. Paracelsici habent maius & minus circulatum adiecto sale tartari. Verum si attenuatus fuerit pulvis aqua nostra mercuriali, non argento viuo, ut diffusetur in vino, habens formam olei, vel salis naturam oleaginosam, satius est. Supra erat circulatum naturæ sulphur, quod & menstruum vocatur. Sed id aliud est. Tantum

Circulatum
medicinale.

de procemio. Lege diligenter portas, & relege. Applica et prudenter & perite. Non abetabis a scientia, & praxi.

Capitulum

Capita seu Porta XII. Riplai.

Nominantur calcinatio, dissolutio, separatio elementorum, coniunctio matrimonialis, putrefactio, congelatio albificatiua, cibatio, sublimatio secreta, fermentatio, exaltatio, mirabilis multiplicatio, & tandem proiectio. Ex his proiectio vsum habet in transmutatione: cetera nihil sunt aliud, quam vnius eiusdemque regiminis diuersæ rationes. Regimen dicitur vnum genere, quod distinguunt tribus operationibus, donec tingere possit. In vnaquaque vero sicut & in omnibus aliis posterioribus nihil est aliud, quam coctio perfectiua, quæ solutione & coagulatione constat. Hæc rota crebro conuertitur, perque eandem dispositiones proceditur in omnibus, initio factio à fermentatione. Nam quæ operationes præcedunt, sunt præparatoria potius, quam perfectiua. Cum item in omnibus fiat conuersio dispositionum & qualitatum, quæ possunt elementis accommodari, efficitur, vt rota ars nihil aliud dicatur, quam elementorum conuersio. Numerant autem alij plures operationes: alij pauciores. Apud Arnoldum inuenies etiam de destillatione, & ablutione &c. Aliqui mentionem faciunt, & cribrationis, & tritionis, quæ est in puluerem impalpabilem redactio. In perfecto magisterio Arnoldi, seu flore florum, qui & lumen luminum, vti existat in 3. parte Theatri Chymici, ita recitantur: Si ad perfectum magisterium peruenire volumus, oportet prius, vt lapidem Philosophorum purum & mundum habeamus, acceptum: sicut est in sua minera, nihil adiectum, vel diminutum: & (1) sublimare ipsum, vt ex ipso extrahamus id, quod est purum & clarum: (2) postea oportet nos ipsum facere descendere: (3) postea destillare: (4) Calcinare, (5) quinto soluere, (6) sexto coagulare, (7) septimo siliens, (8) incinerare. Ecce tota practica, & reductio ad primam materiam, quia aliter non fieret generatio seu multiplicatio. Nimirum vt habent versu Breuiarii Arnoldi:

Est in mercurio quicquid querunt sapientes,

Corpus ab hinc, anima, spiritus, tinctura trahuntur.

Nullus Mercurius sumatur, quam mineralis.

Quod ille sublimare iubet, philosophicum aliàs habet intellectum in ipso opere: verum ante opus in præparatione sublimatio per distantiam à vitriolo & sale requiritur, vt ex minerali argento viuo quintam essentiam extrahamus, quæ extractio est in opere etiam secreta; sed in præparatione fit per descensionem, hoc est, non fixationem, sed destillationem descensoriam per tartarum, aut ex retorta in latus. Hinc accipimus humorem vinctuosum, quem rectificamus destillatione, vt omnis fex terrena & humiditas aquosa decedat. Quartum locum habet calcinatio nostra, quæ fit per coctionem, in qua putrefactio cum solutione, & coagulatio, quæ terram exhibet, quam paulo amplius vrgemus calore, vt sicca, friens, & arida fiat, quod aliàs calcinando consequimur. Calcinationi submittitur solutio, quæ aliàs est operatio secunda, cuius initium est imbibitio; & postea item solutio, & coagulatio cum elementorum conuersione, vt fiat elixyr commune hermaphroditicum auro & argento æque aptum. Hic nominatur Coagulatio, quamuis & in præcedente operatione fuerit, verum imperfecta, & secutura sit deinceps sæpe. Fixatio est post fermentationem. Quæ causa potest esse, vt coagulationem *κατ' ἐξοχὴν* interpretemur de fermentatiua. Tum enim verè figitur, quanquam Riplæus exaltationem substituat. Incineratio est comes, vel pedissequa cibationis, aliquando & lapidiam perfecti secundo fermentati, donec in oleum conuertatur, vel oleaginosam substantiam fluentem in igni instar cera. Vtraque dispositio est aurifica vel argentifica pro specie lapidis. Inde apparet, Arnoldum in isto tractatu penè methodicum practicæ ordinem obseruasse. In breuiario aliter digessit progressum, indicatis nimirum per colores & operationes quasdam articulis: In prima, digestionem liquefit, secundo nigrescit, tertio citrinatur, quarto rubescit rubore non vero, nec multum durante: quinto dealbatur, sexto coagulatur: & hac omnia necesse est fieri igne lento &c. Septimo lapis noster incineratur cum igne tertii gradus: octauo liquefit liquefactione metallica, & rubea, cum igne gradus tertii: vltimo augmentando eum ad quartum gradum, &c. Quilibet artificum sequitur suum institutum, nec mirum est, tantam varietatem in assignatione operum esse in ea arte, quæ vna plus quam Poetæ & pictores suos terminos mutat, & licentia summa in parabolis, symbolisq; vtitur. Qui ex labyrintho isto emergere, & se extricare velit, Naturæ sequatur ducem. Sicut enim hæc ex semine & corpore genituræ in matrice astipulante calore naturali procedit, ita & tinctura nostra progreditur ex prima materia per coctionem perfectiua & formas deinceps subsequentes, donec in vltima sit status. Ab hac artifex iterum incipit, & ad carceres rediens idem denuo stadium decurrit, qualis labor Ixioni apud inferos loco pœnæ afficitur, & Sisypho saxum suum de monte delapsum semper denuo retrudenti. Hæc etiam est Rota nostræ circumactio, & elementorum secreta circulatio.

Notabilia quadam ex Capite De Calcinatione.

Calcinationem vocat hoc caput à fine operis, qui est Calx duplex, alba, & rubea; quanquam etiam incineratio appelletur, non tantum ideo, quia nigredo apparet, Cinis Hermetis dictus, verum etiam, vt inquit, quia sub humiditate Lunæ, & temperato calore Solis elementa incinerantur. Describitur autem sub titulo calcinationis magisterium perfectum usque ad cibationem & exaltationem, ita vt tres rote conuersiones comprehendat, nempe duas operationes præparatorias, & matrimonium. Fingit enim arcem in campanæ figuram circumductam, & quasi rotundam, cuius prima porta sit calcinatio, vt intelligamus, vnam operationem non posse explicari sine cæteris: cumq; elementa sunt incinerata,

Basin perfecte consummaram, & magisterium totum, cuius initium sit nigredo, finis calx rubea, & alba, acquisitum pronunciat. Per Basin autem, ut infra patebit, & supra est commemoratum, intelligit eadem calces. In hoc ergo primo capite attendendum est 1. ad titulum: 2. definitionem calcinationis, que includit elementorum conuersionem, putrefactionem, solutionem, coagulationem, imbibitionem & colorum progressum usque ad calcem utramque vna cum compositione & componendorum proportionem: 3. Additur declaratio ex differetaneis, & differetia calcinationum vulgarium, & precipitationum argenti viui. 4. De modo calcinationis preceptum ponit. 5. Monet de vera intelligentia sermonis sapientum. 6. Quid calcinatione efficiamus, indicat. 7. Proportiones componendorum docet. 8. De congelatione, qua calx perficitur, agit. 9. De vera & falsa materia, seu subiecto calcinando loquitur. 10. Argumenta proponit, cur materia sit ex metallis perfectis. 11. Quae precedant calcinationem, indicat. 12. Rationem processus reddit. 13. Signa initii monstrat. 14. De appellationum ex coloribus apparentibus licentia differit, & tandem hoc caput claudit, cuius methodicam summam si velis, intelliges materiam & subiectum calcinandum esse aurum & argentum: efficientem causam instrumentalem, primum calorem humidum, qui Luna conuenit, & siccum temperatum, qui Soli: Deinde menstruum mercuriale calcinans ita ut humiditas sit salua cum suo calore insito: quod tamen menstruum etiam materia & subiecti pars est: Formam calcinationis esse per elementorum conuersionem & colores, praemissa preparatoria ad calcem rubeam vel alba solarem, vel lunarem procedere ingeniose, ad quam formam etiam pertinet materialium componendorum proportio, item concurrentium operationum dispositio & ordo: Finem, calcem rubeam, vel album pro aurifico & argentifico operibus. Adiunctum temporis, annum & amplius cum longanimitate: Dissentanea, falsas materias, falsam menstrua, falsum processum. Ex omnibus definitio iusta concinnatur. Nos pauca scholia adiciamus textui.

**Calx nostra
qualis.**

De calcinatione cum conseruatione natiui caloris, & humiditatis radicalis. Specialem calcinationem designat adiecta determinatione. Aliae calces fiunt soluto termino per violentiam agentis ignei. Terminabatur siccum humido. Hoc cum consumitur vi ignis, terra in puluerem recidit, qui calx dicitur, quanquam aliquando elementare gluten adhuc coerceat compagem, ut in lapidibus, & congis ossibusque calcinatis videmus. Sed insita humiditas cum calore naturali est sublata. Nostra calcinatio eam conseruat & auget, cum innato calido. Hinc intelligitur Arnoldi sententia, qua reprehendit sublimatoriam preparationem, qua humidum radicale destruitur. Conseruatio humiditatis primitiue, & caloris conuati efficit, ut nostra calx sit vinctuosa, & liquefces calore instar cere.

Calcinatio est purgatio nostri lapidis, restaurans eum suo proprio naturali calore, de radicali humore nihil perdens, inducens solutionem, nostro lapidi imprimis necessariam. Adiunctum calcinationis & accidentarium effectum est purgatio. Quid purgat calcinando? Lapidem nostrum. Sanè calcinantur vulgo lapides. Inde nostra materia lapis vocatur, & intelligitur, non quod iam lapis sit, sed quod per viam calcinationis purgatiue euadat. Cum hac est coniuncta instauratio caloris natiui. Intelligo actuationem & exaltationem eius. Nam in corpore integro est potentialis. Calcinatio in actum euocat, qualis erat, cum in naturæ minera generaretur. Calor natiuus hæret in proprio subiecto, quod est humidum radicale. Hoc simul excitari, imò augeri necesse est, si calor debet sublimari, tanto minus est perdendum. Ita est etiam in prologo: *Lam facta calcinatione augeas, non diminuas humidum radicale, donec tua massa frequenter subtiliatione leuiter super metallum fluat sicut cera.* Augmentum hoc præstat incratio per menstruum. Effectum calcinationis est, ut possit solui & liquefcere lapis noster, quod necessarium est ad multiplicationem virtutis procreatiue sui similis.

**Falsa calcinationes.
Subiectum calcinationis mercurii duplex.**

Nolite operari sulphuribus, salibus preparatis, corrosiuis, igne solo, aceto, aquis ardentibus, plumbo. Instrumenta vulgaria precipitationum argenti viui repudiantur. Nam hoc vel solo igne præcipitatur: vel adhibitis corrosiuis, ut spiritu sulphuris, aquis fortibus &c. vel fumo plumbi, aut sulphuris exiccatur, ut teri in puluerem possit. Nihil horum valet in hac arte. Nota: tacite innuit calcinationis materiam esse argentum viuum minerale duplex, erudum, & coctum. Modum enim verum, qui est cum conseruatione humiditatis mercurialis, & caloris sulphurei solaris, vel lunaris, statuit: aduterinos remouet. Argenti viui crudi præparatio cum fiat sublimatione, ita institui debet, ut humiditas sit salua: Argenti & auri præparatio per calcinationem tam calorem, quam humidum innatum conseruet. Ideo peragitur lima, & hydrargyro. Riplæus etiam multiplicari humidum radicale calcinatione dicit: non tantum conseruari.

**Genus generi & speciem speciei iungere.
Calcinatione se extendit per coniunctionem, fermentationem, & alia porras.**

Pro fundamento nostra calcinationis operari caute, genus cum genere tantum. Innuit, non esse vnius simplicis calcinationem, sed compositorum, componi vero debere homogenea, id est, tantum mercurios: propter inclinationem, & familiaritatem, appetitumque naturalem. Declaratur autem illa regula paulo post, quod non tantum genus cum genere, ut mercurius cum mercurio, verum etiam species cum specie debeat iungi. Homo iunctus homini gignit hominem. Si aurificum lapidem vis facere, debes elixyri solari addere aurum, & Lunari argentum, quod est speciem speciei iungere. Ita enim infra loquitur: *ut ignis est ignificandi principium, ita aurum aurificandi: Et aurum argentumque, non querendum intra speciem auri & argenti.* Fit autem elixyr utrumque ex mercurio, sed differt dispositione, coctione & qualitatibus, cum album sit humidum calidum moderatè: rubeum calidum siccum cum temperatione. Id non fit, nisi in coniunctione & fermentatione. Vides ergo, quo usque se extendat hæc calcinatio.

Omnis spiritus figitur calcibus sui generis. Regula est de calcinatione & fixatione quidem ad literam, Sed vis eius respicit etiam vltiora. Si vis argentum viuum, aut imperfectum metallum figere, & transmutare in aurum, aut argentum, non potes id alia calce consequi, quam quæ ex auro, vel argento facta est. Ex consequente elixyr solare etiam requirit fermentum ex auro, lunare ex argento, quæ dicuntur *contrafalsitiam eorum, qui negant pertinaciter metalla naturalia esse in arte.* Et illi etiam quod

quod seminant, metunt. Nicolaus Barnaudus suo operi epistolam patris ad filium de occulta Philosophia adiecit, in qua docetur, *Lapis fieri ex vitriolo Romano*, ex quo petatur tam fermentum nostrum, quam mercurius. Nos in chymicis monuimus, quosdam quidem ex vitriolo facere oleum rubeum, in quo soluitur aurum, ut fiat medicina particularis pro auro ex argento viuo, vel imperfectis metallis, imò pro argento transmutando, quomodo Basilus Valentinus tractat oleum Antimonii & lapidem ignem, Verum illa epistola repudiat aurum naturæ. Videant igitur laboratores, quid expectare possint ex istius processu. Medicinam illam, quæ sulphur vitrioli ab aliquibus dicitur, confecerit quis eo modo sed non lapidem vniuersalem.

Nos calcem conficimus vinctuosam tam albam, quam rubeam trium graduum, ante quam basis nostra sit perfecta, liquida ut cera. Alioquin nulli est vsui.)

Hæ sunt illæ calces Lullianæ in clauicula. Calcinatio tendit ad calces duas, quarum vna rubea, altera alba: illa pro lapide aurifico, hæc pro argentifico. Vtraque est vinctuosa, & fit gratia basis nostræ, seu tincturæ, quæ debet esse incerta, seu oleaginea, ut fluat more ceræ ad calorem. Evidenter dicit fieri ante quam basis nostra sit perfecta: ut intelligamus, calces istas esse subordinatas Basis, eamque antecedere: sed cum perfectam dicit, non omnem rationem eius accipimus, sed tantum vltimam absolutionem. Nam & ipsæ calces & elixyria fermentata, sunt fundamenta nostri artificii, verum nondum absoluta. Quid autem est calx trium graduum? Intelligo præparatam per ter reuolutam rotam, seu tres operationes, cum quibus coniuncti sunt gradus, ita ut gradatim lapis extollatur, & elaboretur. Ita enim paulo infra loquitur: Ex quatuor naturis componitur vna, postquam TER fuerint circulata, & sic tua basis erit perfecte consummata, relata scilicet perfectione, nisi adicias sublimationes, exaltationes, curationes, & arcanam fermentationem. Videtur autem Riplæus discrimen facere inter calcem perfectam, & eius in tincturam, & medicinam, conuersionem. Possunt tamen distinguí rationes.

Idque longo processu, ut Philosophi scribunt. Annum enim sumimus & amplius pro nostra expectatione. Nam minor temporis spacio calx nostra confici non potest capax fusionis, cum colore qui non euanescit.)

Inueniuntur superciliosi sapientuli, qui cū sibi tribuant noticiam artis, nihil sciunt minus. Hi tident nouem menses, annos, dies, & quicquid non facit ad saluam. Est sane discrepantia inter artificem consummatum, & eum, qui prima facit experimenta: Est in materiis, temporibus, variisque accidentibus discrimen: Est inter multiplicantem, & ab initio repetentem: Veruntamen determinatio anni, nouem mensium, aut 10. vel plurimum ideo non est ridenda. Philosophi dicunt, Nigredinem durare, ponuntque dimidiū eius 40. aut 45. dies: inde extendunt eam vsque ad 90. vel 100. Riplæus ante coagulationem elixyris albi tot ponit dies, quot aquæ diluuii super terra steterunt, id est, 150. Inde 30. requirit vsque ad rubedinem. At nondum est elixyr fermentatum, & incertum.

Quod ad proportionem attinet, oportet attendere. Nam in hac multi decipiuntur.) Sæpe de hac loquitur Riplæus: & est supra etiam aliquid dictum. Ruminemus verba. Sint tua corpora, inquit, subtiliter limata.) Lima conuenit auro & argento: Et licet alias lecreta limatura fiat per mercurium, non manu, aut radula: tamen non temere dictum est, metalla ista prius esse comminuenda in puluerem aut folia. Sequitur:

Cum mercurio tum æquali proportionem subtiliata.) Nostra limatura, ut vt antecessit manuaria, fit per amalgamationem cum argento viuo, quod initio quidem est copiosius, ut possit calcinatio subtilis fieri, sed postea tollitur abundantia, ut maneat æqualis proportio: quæ æqualitas difficilis est intellectu. Proportio est ratio inter duo proportionabilia: ut æqualis proportio est inter 3. 6. & 4. 8. vtroque enim est dupla, & sicut se habet ternarius ad senarium, ita quaternarius ad octonarium. Sunt, qui æqualitatem paris quantitatis intelligant, quam Anaticam vocant, in qua quantum est mercurii, tantum etiam auri, seu sulphuris. Riplæus definit: vnum Solis, duo Lune, donec hæc omnia tanquam in puluem redigantur. Inter tria omnino ista æqualitas ponitur, eaque non disiungenda, sed coniungenda, ut ex ternario fiat monas cum æquali permissione. Duo pondera elixyris, quod Luna dicitur, & vna auri. Quot mercurii? Nam cum illa sint inæqualia, hic debet afferre æqualitatem. Ponuntur ergo eius 4. partes ad solem, & duæ ad Lunam, quod illius ignis sit vehementior. Quadruplus debet esse ad solem, duplus ad Lunam. Ergo mercurii quatuor pondera sunt sumenda. Nam 4. ad 1. est quadruplū: & ad 2. duplum. Inde est septenarius noster & figura TRINITATIS, ut inquit: hoc est: tres partes corporis: tres spiritus seu mercurii, cum adiectione vnius pro vnitatis spiritali, seu ut vnio sit mercurialis. Corpus pro corporea substantia ponitur, seu auro vel argento & elixyre corporeo, vnde tres partes exeunt. Vbi ergo æqualitas? Tria tribus sunt æqualia. Accedit monas vinculi causa. Hæc proportio est Lulliana.

Tres de spiritu Bacho sumis pro vna parte corporis.) Riplæus hanc proportionem difficilem intellegendam indicat. Videtur sensus esse, elixyris debere sumi duas, fermenti vnam: & hæ tres pro vna corporis reputandas esse. Iam erunt tres mercurii, quæ faciunt reuera partes Nouem, ut omnino sint 12. Hic numerus est apud Alanum, & alios, qui Nouem aquilas requirunt. Hæc inæqualis est proportio, vtpote tripla, Virram, veram pronunciat Riplæus, iubetque sequi alterutram pro libitu, quam vbi multa est aqua, ibi tardior exiccatio. Ideo non simul & semel tota quantitas mercurii additur, sed per partes: Et quidam fermentationem institunt cum minore quantitate, sed reliquum submittunt in curatione. Ita vnicæ quinque reseruatæ seruarentur imbibitioni.

Sic etiam aqua tua æqualis fuerit in proportionem cum terra, calore mensurato, ex his emerget nouum germen simul album & rubeum in pura tinctura, quod in igne perpetuo durabit, donec vinum mortuum reuiuifcat.)

Existimo loqui adhuc de fermentatione, quod etiam par possit esse quantitas mercurii & corporum,

Iudicium E.
pistola de oc-
cultis philo-
sophia.

Sulphur vi-
triolum
elaboratum
ad exemplū
vniuersalis.
Calx nostra
qualis est
quoruplex.

Basis imper-
fecta est per-
fecta.
Calx trium
graduum.

Tempus la-
pidis.

Proportio.

Limatura.

Æqualis
proportio.

I. pars auri.
II. Elixyr.
III. Mercurii.

Lulliana
proportio.

Bachonis
proportio.

Auri vnc. 3.
Elix. rub.
vnc. 2. Mer-
curii vnc. 9.
qua sunt 12.
nā ad tria.

Anri vel ar-
genti vnc. 1.
Elix. rub. vel
albi vnc. 2.

*Mercurialis
aqua. Inc. 3.
cum mode-
rato igne.*

porum, ut una pars fermenti, duae elixyris, tres mercurii nostri. Sed tunc calorem exquisitè temperandum esse, ne citius iusto fiat exiccatio: Quod si quis moderari hunc possit, eum consecuturum tineturam puram tam albam, quam rubeam, quae etiam sit constans in igni, & duret, donec perfecta sit tota fermentatio, in qua corpus mortuum per spiritum animatum in vitam reuocatur, ut supra dictum est.

*Certissima
proportio.*

Fac trinitatem unitatis sine dissensione. Hae est certissima optimaq; proportio. Nam quo minor fuerit pars spiritualis, hoc facilius erit dissolutio potius, quam si nimia aqua terram submergeres, quod totum opus destruit.]

Sententia est, in una nostra massa seu offa homogenea debere esse Trinitatem & unitatem, ita, ut tria tribus unita, monadem constituent, & nihil peregrini aut heterogenei affit, verum omnia incunda, naturali; harmonia consentiant. Ratio huius proportionis redditur, quia quo minor pars spiritualis seu aquae mercurialis fuerit, hoc facilius erit solutio. Nam nimia aqua non soluit, sed submergit potius terram, & totum opus destruit. Alias coagulatio protrahi nimium dicitur: Hic dissolutio difficilius fieri. Nam non penetrat per minima aqua, nec imbibitur penitus, sed natat super terra, eamque inundat, ut videmus in torrentibus & nimbis.

*Nota calorem
solutio-
nis & co-
gulationis.*

Exicca tuam humiditatem calore temperatissimo: iuuat dissolutionem cum humiditate Luna, & congelationem cum Sole.] Praeceptum est de regimine ignis, seu caloris in fermentatione. Dissolutionis calor debet esse humidus, qualis crasis seu qualitas Lunae caelesti ascribitur: sed coagulationis non humidus, verum siccus: uterque temperatissimus debet esse, quod adeo notandum, ut non aliud magis. Nam tota ars magistri est in conueniente agentium patientiumque praeparatione & applicatione, tandemque regimine caloris. Hinc intelligis balnei & cineris philosophici, ignis scilicet occasio-

*Balneum &
ignis cine-
rum.*

nati, rationem. Sic quatuor naturas in quintam conuerteres.] Per conuersionem elementorum circularem efficitur quintam essentiam. Id Arnoldus in breuiario sic extulit: Quatuor elementa per magisterium se inuicem complectuntur: tunc ex eis resultat, & resurgit quaedam res incorruptibilis, quae quinta essentia nuncupatur.

*Quinta Es-
sentia ex 4.
Elementis.*

Si studes conficere Solem & Lunam arte philosophica, ad id Solem & Lunam accipias, quae naturaliter & prudenter calcinata, & non manualiter, nouam generationem foras producant, augentia suum genus.]

*Sol aurum,
Luna argen-
tum.
Sol & Luna
mystica.*

Explicat, quid sit, quod supra dixit, speciem esse iungendam suae speciei, id est, ad aureum lapidem aurum, a argenteum argentum. Nam Sol & Luna alias alias significationes habent, ut cum corpora imperfecta, seu elixyr album & rubeum, aut aquas horum ex solutione, vel virtutes sulphuris & mercurii sic vocamus: hic sunt metalla perfecta, uti ex praecedentibus apparet, ubi dicit, aurificandi principium esse aurum, argentificandi argentum.

*Materia Ge-
ra.*

Si esset emolumentum in rebus non metallicis, necesse tamen esset eorum elementa prius putrefieri, separari, & cum elementis corporum perfectorum matrimonio coniungi.]

Alienas materias remouet, ut veram & genuinam statuatur. Vera est Sol pater, Luna mater, Mercurius mediator, ut in sequente porta dicit. Arnoldus non agnoscit vllum mercurium, pro prima materia, quam mineralem, quem necesse est Gebro & Riplao metallis esse cognatissimum. Nota, inquit Arnoldus, quod argentum viuum continet in se quatuor elementa, & sufficit sibi ipsi: nec indiget alicuius adminiculo &c. In libro maximi secreti iubemur capere rubei ponderosi (auri) partem vnam: albi in sua subtilitate (elixyris) partes tres: aqua serena (mercurialis) partes quatuor. Lege illum Tra&atum totum in his, quae edita sunt à Barnaudo. Sulphur nostrum aurum est purum; dicitur apud nos argentum viuum coctum: Est filius ignis, qui sumit originem ex purissima mercurii substantia. Est eius virtus inuisibilis oculis vulgaribus, existens in massa tota aurea, quae per sua accidentia apparet. Auicenna: Si Solem & Mercurium non viderem, dicerem scientiam esse vanam. Est substantia subtilis, quae ex auro extrahitur, inque ipso latet: dicta sulphur fixum, rubeum, ponderosum, incombustibile, cum substantia mercurii recentis, crudi, puri, quod etiam dicitur sulphur. Lege & reliqua, lectisque crede. In cymbalo aureo, pars vna corporis, & nouem spiritus: nouem aquila, erit pars decima in prima compositione. Hermes vult quartam partem ignis (auri vel argenti) igni (aquae mercuriali) addi, idq; non simul, sed per quatuor quartas, 4. diebus pro qualibet quarta. Experti superfuderunt aquam tribus digitis. Sed nota, quod cum nouem partibus auri citius soluitur Rebis in aquam, sed prolixius exiccatur, & figitur. Nam simul imbibit, nec eget manuum conuersione, &c. quae potes conferre cum Riplanis; videntur enim non nihil discrepare. Ista de materia, de qua consule, quae supra sunt connotata. Modum elaborationis nota bene propter ordinem. 1. Putrefactio est. 2. separatio elementorum. 3. matrimonium. Hi sunt tres ordines, & tres rotae, quibus basis nostra absoluitur. Ex his vides, calcinationem potius vltimam esse, quam primam: imò ad hanc priores illas quasi vias esse, ut sic calcinatio à fine dicatur concursus operationum trium ordinatarum ad calces nostras.

*Proportio
aqualis cor-
porum & spi-
ritus.*

*Aurum no-
strum est Cir-
tua auro mi-
nerali inclu-
sa.*

*Proportio
Hermetis.*

*Rebis est co-
positio ex me-
tallo perfecto
& duplo elixy-
re non fer-
mentato.*

*Tres rotae &
ordines natu-
raliter succe-
dentes.*

*Calcinatio
non est singu-
laris opera-
tio: sed com-
plexus trium
ad calcem de-
stinatarum.*

*Opus magni
& parui.*

Primum igitur tuorum elementorum fac rotationem, & in aqua terram conuertere ante omnia: Deinde ex aqua fac aerem per leuigationem: & aerem reduci in ignem. Tunc te magistrum vocabo magisterii nostri magni & parui. Nam rotam elementorum circumrotasti.] Explicatio est prius dictarum elaborationum. Ter circulanda sunt ante basios perfectionem naturae elementorum. Scis, in principio nihil esse, nisi vnam aquam, eamque simplicem ex argento viuo minerali elicitam. Facere debes, ut ex hac emineat terra. Hanc alii vocant primam operationem; sed quae non habeat, nisi duo elementa tantum, terram scilicet & aquam. Terra facta in aquam est reducenda, quod fit in operatione secunda, in qua, ut & in prima, putrefactio, solutio, & coagulatio est, item nigredo, & albedo, quanquam diuersa. Dum solutio & coagulatio hic peragitur, materia fit subtilis, & aërea, quod est aquam in aerem mutare; à quo est progressus in ignem, quoniam attinet lapidem rubeum. Nota, mentionem fieri operis magni & parui, quod alius est

Hoc peractum

Hoc pacto, retrorsum reduc tuam rotam, & ignem in aquam conuerte, aerem in terram. Nam hoc pacto ad temperamentum perducitur lapis noster, quando ex quatuor naturis vna componitur, postquam fuerint ter circulatæ, & sic tua basis erit perfecte consummata. Itaq; sub humiditate Lune, & temperato calore Solis elementa tua cito incinerentur: Et tum magisterium totum consecutus es.]

Intelligo de fermentatione, quæ est operatio tertia, qua elixyr album cum argento, rubeum & igneum cum auro addita aqua mercuriali iuxta proportionem conuertitur in lapidem, sitque ex tribus vnum, & ex quatuor similiter vnum: quod est symbolum eorum, qui pingunt quadratum cum triangulo, & circulo. Fermentatio item habet putrefactionem & solutionem in aquam, ex qua fit terra alba, & tandem in rubeo opere ignis, qualis erat in initio, veruntamen cum cõpositione, & exaltatione. Ita dicitur basis esse consummata, beneficio duplicis caloris Lunaris humidi, & solaris siccis. Totum id est magisterium, quantum attinet ad lapidis essentiam. Quæ enim sequuntur, exaltant eum saltem in quanto, & quali. Quæ adduntur de coloribus, & appellationibus lapidis argumento illorum, non indigent expositione.

Notabilia porta II. quæ est solutio.

Solutio est corporum per menstruum primum clarum in aquam, quæ materia prima est, operante calore moderato in vitro ouali clauso, reductio. Cautela efficiens menstruum primum clarum, & lucidum: Deinde calor, qui toto solutionis tempore non debet esse maior, quam vt nuda manus possit vitrum sine læsione rangere. Materia est vnum genere, numero seu specie tria, Sol pater, Luna mater, mercurius mediator. Agens, patiens, frater, soror, sulphur, mercurius. Regula proportionis: Quo maior terra, & minor aqua quantitas erit, eo melius, & citius solutionem videbis. Materia ergo etiam est terra & aqua, vt sit vnum, duo, tria, & propter elementa, quatuor. Omnia sunt homogenea, vnius naturæ, & radicis. Ideo recte vnum dicuntur, quod tamen formis & dispositionibus, affectionibusque in diuersa discedit. Ad formalem causam pertinet ratio & processus solutionis. Fit solutio inuisibiliter, & secrete. Initium est in occidente. Ab hoc per septentrionem in orientem, vsque in meridiem circumducitur, ita vt orientem præcedant varii colores: hoc est, primum nigredo prodit, & postea in albedinem perfectam varietate colorum præcedente mutatur: à qua in opere rubeo est in colorem rubrum transmutatio: quæ omnia sic exponebantur etiam in calcinatione, reperenturque in portis sequentibus. Patet hinc, vnam esse in omnibus operationem, quæ suis articulis distinguitur, & solutionem describi, vt est in fermentatione.

Finis solutionis pro diuersis respectibus diuersus adducitur. Primum dicitur institui, vt corpora in primam materiam, quæ est aqua mineralis, ex qua omnia metalla generantur, reducantur: Deinde vt fiat mercurius noster: tertio, vt coagulatio sequatur: vt fiat vnio perfecta: vt aqua non made faciens manus existat, vt terra in aquam reducatur, & per hanc congeletur in perpetuum fiatque pulvis impalpabilis & cinis &c. Si quæras, quid est mercurius noster, responsum hinc accipis, esse aquam permanentem, non tingentem manus, medium ex qualitatibus contrariis generatum, quod & sulphur nostrum dicitur, violentius igne exurens corpora, menstruum vinctuosum, quod dissoluit corpora in aquam mineralem. Hinc pendet & effecta solutionis. Proprium quidem & vniuocum est soluere corpora, sed comitantia & sequentia sunt manifestare occulta, rarefacere, & attenuare: congelationem spiritus causare. Nam dissolutio partis corporalis causat congelationem partis spiritualis. Deinde efficit aquam, & reliqua, de quibus in finali causâ. Subiectum est corpus duplex, quorum vnum habet rationem matris, estque elixyr; alterum patris, & est metallum perfectum: integrum & compactum seu coagulatum. Hoc enim indiget solutione. Ne putes imaginaria, & idealia corpora esse, additur, quod habeant tres dimensiones, longum, latum, & profundum, quibus corpora describuntur. Subiectum cõprehendens est vitrum ouale, quod post immixtam materiâ est claudendum exacte, & nec aperiendum ante finem operis, nec commouendum.

Tempus adiunctum nominatur, quod sit nonaginta noctium in tenebris purgatorii. Hoc est spacium quo durat putrefactio, & nigredo, cum quibus est solutio, quia nigredo est signum infallibile veræ solutionis. Hæc sunt in hac porta notabilia.

Notabilia porta III. de Separatione.

Aliud soluere est, aliud separare: illud est in concretis compactisque, quomodo glacies, aut sal aqua soluitur, & liquefcit: hoc in vnitis, & congregatis. Veruntamen in vno eodemque opere fit vtrumque. Itaque dum Riplæus de separatione agit, mentionem facit etiam dissolutionis. Cõcurrit etiam coniunctio, congelatio (separatio enim corporeæ partis est spiritualis congelatio) imbibitio, calcinatio. Vocat interdum dispersionem, & diuisionem. Est vna putrefactio, & viuificatio, seu in vitam quasi reuocatio. Definitur, quod sit elementorū quadrupla dispersio, & subtilis crassique diuisio. Hinc colligimus duplicem esse: vna duas partes materiæ facit, subtilem & spissam, de quibus & Hermes præcepit, iubens subtile à spisso separare magno ingenio. Idè est, quod tenue à denso segregare, quam aliàs subtile oppositum sit crasso, & ratum denso. Poteramus & tertiam separationem comminisci, qua color à colore dirimitur: Item quartam, qua anima à corpore separatur. Quæ partes materiales facit, substantialis est: Quæ elementa, in vna eademque materia qualitates & affectiones mutat, dicitque spiritualis potest. Diuidit, inquit, vsq; ad gradum quartum, donec qualitates elementales omnes transmutentur.

*Causa efficiens primum dicitur natura. Neq; enim manus sit contritio aut separatio, sed motus ab inter-
no principio est, quod tamen excitatur externo. Is est calor primum humidus in dissolutione, & balneo
comparatur, postea siccus in coagulatione. Huc pertinet quatuor ignium distinctio. Vnus ignis est
sulphur insitum, menstruum tertium & ignis naturæ: Alius est contra naturam, qui est ignis aquæ seu
Draconis nostri violenter corpora comburens, ut ignis inferni. Elementalis est tertius, & vocatur flam-
meus, qui fixis iam adhibetur. Quartus innaturalis, seu occasionatus foris accommodatur, estq; vapo-
rosus, seu halituosus per acedias cuniculos, aut alio modo administrandus. Non opus hic est carbo-
num sufflatione. In his ignibus debite applicandis magna industria requiritur. Aqua partim ad ef-
ficentem separationis causam refertur, partim ad materialem. Eius descriptio est: 1. Quod debeat esse
sepius sublimata. 2. In putrefactione liquecat instar fusæ picis. 3. Colores emittat. 4. Debeat esse per se destillata,
donec oculis videas defecatam esse. 5. Munda, tenuis, carulea, splendens, liuida, retinens figuram suam, & gravita-
tem: qua cum sit venenum deleterium, transeat in nobile alexipharmacum: pura, facile fluens: ventus Hermetis vo-
lans à Sole & Luna. Itaque & facit volatilem lapidem nostrum, & mortuum reuiuificat, reddens vi-
tam Soli & Lunæ, seu animam marito, & vxori commortuis, idque ope artis, seu industria regi-
mine. Est mercurius essentialis in ventum versus.*

*Hæc descriptio partim à substantia est, eiusq; adiunctis, partim officio. Aqua vocatur ven-
tus, halitus, spiritus, potentia, quia cum per externum calorem internus prouocatur, in halitum
mutatur, qui ab ima parte vitri surgit versus superficiem concavam, indeq; reflectitur & variè com-
mouetur. Hic dicitur etiam animam, vitam, & tincturam extraxisse ex corporibus, quæ in fundo vitri
tanquam cadauera iacent, in quæ cum ab ambitu redit halitus, anima rursus immittitur perhibetur,
vnde est illa reuiuificatio nobilis. Sic ventus in ventre suo portat tincturam, animam, vitam, eumque refun-
dit in corpora. Draco venenatus alia comparatione est. Is alis præcis in fundo iacet, & caudam in al-
rum porrectâ reducitque deuorat, id est, halitum illum reflexum recipit, utpote, qui cum eo vni-
tur, coagulat, & figitur. Omniuorum etiam vocatur, quia aurum, argentum, & elixyr absorbet, ut in
aquam redeant. Venenatus est, iuxta censuram argenti vini sublimati, cuius liquor vnicuique distillando
elicitus, & reificatus est aqua nostra. Verum de his etiam superius dictum est. Oportet te attributa ratio-
nabiliter digerere. Neque enim omnia sunt simul in eodem aquæ statu. Materialis causa est tum ipsa
aqua, quæ segregatur in duas partes, vnam spirituales, quæ est halitus & ventus: alteram corporalem:
segregatur etiam in quatuor elementa: altera materia vocatur TERRA, LAPIS, Arbor Hermetis,
estque reuera nihil aliud, quam in opere rubeo elixyr rubeum & fermentum auri: In albo elixyr
album & argentum. Ideo & Sol, cum Luna nominantur. Ex his corpus constituitur, quod soluitur
ab aqua: sed aqua vicissim resoluitur in spiritum, & ex corpore ereptam animam secum eleuat, moxque
reddit reciprocando super corpus, cum quo coalescit, & tandem in vniionem coit. Causa formalis
separationis facile intelligitur ex speciebus. Terra transit in aquam, inquit Riplæus, colore liuido & ni-
gro: aqua in aerem cum vera albedine. Hinc progressus est in ignem cum rubedine. Hæc est forma separationis
& conuersionis elementorum. Terra prius resoluta in humorem, postea desiccat & calcinatur,
donec siccatur. Inde potatur sua aqua, idq; sæpe. Nam multæ sunt separationes & imbibitiones, sed
sine tua manu. Spiritus enim vapidus rediens ex alto terram irrigat. Oleum & aqua ab aqua destil-
latur, & dum additur aqua, motus recipitur. Fit reciproca agitatio, ascensus, descensus, osculatio,
coitus &c. Fit extractio pinguedinis cum aqua, & tenue à crasso duroque separatur. Aues ex nido euo-
lant, inque eum redeunt. Ista est forma separationis in fermentatione: ad quam artifex nihil con-
fert, nisi externi caloris gubernationem. Omnia enim per se sunt in vitro clausa. At quorum ista?
Ut ex omnibus fiat vnus homogeneus lapis, & oleum incombustile. Aqua ex corporibus assumit sibi familia-
rem aquam: Spiritus spiritibus iungitur. Diuiditur, quod natura ligauit, perque varios motus tan-
dem ex triangulo & quadrato fit circulus vnus & simplex. Hinc exsurgit ergo noster lapis, efficiturque ter-
ra in fundo manens, liuida, fixa, constans: deinde spiritus sublimia petens, & inde rursus in terram
rediens. Lapidem porro etiam ad medicinam possumus adhibere, forma pulueris impalpabilis, aut
liquoris. Subiectum comprehendens est vitrum ouale Hermetica signatura firmiter cōglutinatum.
Adiungitur patientia, & tempus prolixum. Dissentiunt & aliena sunt corrosua. Licet igitur nostra
aqua appelletur nominibus talium, tu tamen ne admisceto sal, acetum, aquas acutas, fortes, & simi-
lia, quia opus perdunt, & sunt aliena à natura mercuriali. Hæc sunt, quæ ad scientiam huius portæ
proponuntur, ex quibus vides non rem nouam dici, sed diueras vnius eiusdemque dispositiones,
& progressus, comparationesque indicari.*

Notabilia ex Porta IV. De Coniunctione.

*Nomen huic est Coniunctio, copulatio, desponsatio, coniugium, matrimonium: Et hæc tria quidem my-
stico sensu seu arcano, ex comparatione cum rebus humanis. Porta nona fermentationis appella-
tione designabit rem eandem. Definitur, quod sit operatio, qua coniungit naturas repugnantes seu contra-
rias in perfectam vnitatem tam firmo coniugio, ut in ignis examine nulla ab aliis diffugiat. Est & separatæ vni-
tatis copulatio, & adequatio principiorum (solutionis & connexionis seu coagulationis, quæ sunt duo
cardines huius scientiæ) quæ post separationem elementorum (quæ n. coniunguntur, prius sunt dis-
iuncta) est instituenda, ita ut relictæ partes adeo sint colligatæ & ad perfectâ tēperie reductæ, ut nulla
inter eas sit futura repugnantia. Hæc descriptiones indicant, nō esse vniuersumodi cōiunctionē: sed vni
corporalem, quā grossam appellat Riplæus: estq; vna tm̄, & peragitur manuaria opera artificis: alteram
spiritualē, q̄ est mistio qualitatum elementariū, donec ad æqualitatē redigantur, inter se agentis & patientis
speciem.*

Secundumque hinc maximè materiales, humiditas (scilicet & siccitas, quarum hæc illam determinat & figit: illa huic in terra sicca liquefendi potentiâ affert. Symbolicum quoque sensum habet, & triplici specie quasi distinguitur. Est enim coniunctio dupla, ubi duo connecti intelliguntur, nempe agens & patiens; siccitas, humiditas; mercurius, sulphur; mas, femina; Sol, Luna; materia, forma; subtile, spissum; quæ suas habent considerationes. Est alia, quæ vocatur Tripla, quia tria materialia coniunguntur, corpus (imperfectum, estque elixir) anima, (perfectum corpus, estque fermentum, aurum vel argentum, quamquam subtili abstractione hæc separantur, & corpulenta pars apponatur ad elixyr, unctura vero, seu pars formalis, seorsim animæ nomine spiritui committi, & eleuari dicatur) & spiritus, qui est mercurius, seu aqua nostra & menstruum, quod in corpora penetrando ex solutis assumit, sibi que vnit mercurialem naturam: deinde vi caloris disgregatum extractam animam secum eleuat, iterumque reflexum & coagulatum in corpus insinuat, donec tandem omnia coacta vnâ maneant homogeneam plane naturam adeptæ. Tandem est coniunctio quadrupla, quæ est qualitatum quatuor elementarium contemperatio. Tripla comparatur triangulo: quadrupla quadrato: dupla est Rebis: quæ omnia in monadem, seu circulum conueniunt, atque iterum per resolutionem elementarem aperiuntur, & reuertuntur in quadraturam, ex qua tandem perfecta vnitas resultat. Causa efficiens harum coniunctionum habet diuersitatem

Coniunctio
dupla.
Coniunctio
tripla.

quandam. Grossa, seu corporea compositio peragitur ab artifice certa proportionem materialium. Sed hæc externa est opera, & ni interna cõtemperatio ex partium inter se consensu & dissensu interueniat, nihil efficit. Alia itaque efficiens interna adducitur, quæ est natura caloris insiti, & anima, quæ vincit spiritum, eumque corpori indissolubiliter alligat, quamquam aliâs Physici dicant, inter corpus & animam interesse mediatorem spiritum, qui ob naturam vtrique cognatam efficit, vt vnâ esse & manere possint. Verum hinc alia consideratio est: quandoquidem anima est virtus corporis permanentis, & fixi, quæ efficit, vt volaticus spiritus consistat, & permanentem stabilemque naturam accipiat. Per hæc consonant Aristotelicæ sententiæ de generatione plantarum & animalium, vbi calorem insitum spiritui, & agentem in humore generationes absolueret docet. Causa antecedens appellatur elementorum separatio. Sed hæc cogitanda est in dissolutione, quæ coagulationem antecedit naturaliter, & improprie dicitur causa. Causa instrumentalis est calor, qui foris administratur, & ab initio vsque ad albedinem debet esse temperatus, & iugis seu continuus: Apparente albedine augetur, (intra modum tamen) donec lucida sit, & clara. Iam enim debet esse calor siccus, cum prius esset humidus, qualis conuenit putrefactioni & dissolutioni, quæ cum in aliis quoque operationibus perfectius sint, satis manifestum est, præceptum de calore esse generale. Instrumentaliter se habet etiam vitri rotunditas, & exacta conclusio.

Caloris mo-
dus in con-
iunctione.

Quidam id sæpius iubent claudere, vicissimque aperire, vt possit submitti aliquid aquæ pro cibo. Greæcus putat, nihil fore periculi. Sed si de fermentatione intellexit, & non de cibatione, vel imbibitione corporea, aduersarium habet Riplæum. Non habet se instar matricis, quæ semen concepit. Si hanc velles crebro aperire, & nouum semen immittere, deprauares generationem, & conceptum destrueres. Quing. menses deputantur oblationi continuæ, donec generatus infans nutritionem requirat, vel vsque ad perfectam albedinem. Tunc enim non amplius diffugiunt vnita, nec refert clausum sit vitrum, vel apertum. Materialia sunt duplicia: Corporea quædam, quædam spiritalia. Illa sunt tria. Elixir seu corpus imperfectum rubeum, vel album, quod se habet vt massa fermentanda, & præsertim in albo Luna appellatur: In rubro Luna quidem, sed quam spiritus tinxit. Deinde corpus perfectum, quod animam confert, & tincturam. Id Sol & mas dicitur; item sulphur, sicut prius femina, & mercurius, quæ nomina propter qualitates imponuntur. Prius etiam materia nuncupatur, tanquam subiectum patiens, fermentandû, & certa tinctura inficiendum: Posterius forma, quia vim actiuam & informantem habet propter sulphur masculinum animæ instrumentum proximum. Tertium est Spiritus, seu aqua mercurialis, quæ etiam primo imponebatur altera sui parte, & per duas operationes in elixyr aereum mutabatur. Ideo & eiusdem naturæ, & radicis est cum corpore elixyris, vocaturque medium, quod corpori iungit animam tingentem. Ex tribus istis nascitur postea mercurius sapientum vniuocus. Hæc sunt materialia corpulenta. Spiritualia sunt qualitates elementares & dispositiones. Riplæus ait, in siccitate & humiditate totam intentionem nostram esse, vt nimirum solutione & putrefactione primo corpora fiant humida, postea sicca per coagulationem. Qualitates, quia contrariæ sunt, ideo & naturæ repugnantes dicuntur vniri coniunctione: cumque elementis mundanis respondeant, etiam elementa in materiali causa audiuntur, prius tamen separata. Ex parabolis & symbolis dicuntur coire mas & femina, suaque semina in matrice conferre, ita vt fiat corpus genituræ primo humidum calidum, post calidum siccum. Inter materias corporeas est proportio, quæ etiam inducit analogiam spiritalem. Fermenti seu Solis vncia vna, corporis imperfecti seu elixyris vncia tres, aqua spiritalis seu mercurialis vncia nouem. Vbi tamen notandum est superius dictum, quod aqua non multa debeat esse, ne nimis liquida fiat ossa, quæ postea dissilem & diurnam habet coagulationem. Quidam elementorum pondera proponunt: sed de hoc non debes esse sollicitus, si proportionata sunt materialia.

Vitrum in
fermenta-
tione occlu-
sum esse de-
bet semper.

Materia ob-
iunctionis.

Mercurius
sapientum.

Proportio
materiali-
um.

Forma. Tempera ea spisse, inquit Riplæus, non nimis dilute. Hæc est forma ossæ, seu pastæ. Quomodo autem peragatur contemperatio, superius quoque dictum est, & recurrit in fermentatione. Fit primum nigredo, cui succedunt colores reliqui: solutio & putrefactio antecedunt, sequitur coagulatio. In nigredine est vera Ecclipsis, & vtrum caput cornu. Apparent vapores ascendentes ad ambitum vitri, & nubes, quæ reflectuntur super materiam, quæ res dicitur osculatio, coitus, ascensus, descensus, animum Hermetis auolatus & reuolatus, comestio caudæ draconis &c. Post ecclipsin adeit lumen, seu lucida serenitas materiæ. Terra ab aqua recipit impressionem: Aqua eidem dat ingref-

De forma o-
perationis in
vitro hinc
sequentem
portam, qua
est de putre-
factione.

dat ingressum, utque pariter habitare possint, vicissim aqua à terra vim retentricem accipit. Omnia elementa in se mutuo traducuntur, & anima per ventum extracta & eleuata, sicque à suo corpore separata circulatione continua purgatur, & per aquam redditur spiritalis; inde in corpus reducitur.

Finis: Ideo coniunctio fit, ut *Monas* existat ex binario, ternario & quaternario, h. e. ut fiat lapis homogeneus totus compactus ex mercurio & sulphure, elixyre, fermento, & aqua spiritali, quatuor elementorum qualitatibus ad æqualitatem vnā reductis. In albo lapide clara debet albedo elucere & pellucida: In rubro, rubedo pyropi. Sic nasci debet infans noster seu proles, & sublata contrarietate terræ & aquæ omnia in vnum cogi. Dicitur fieri temperies ex humido & sicco, non ita densa, ut corpus, nec ita tenuis, ut aqua. In ipso opere nascitur mercurius noster. Hæc possunt etiam effectus declarari. Dissentiunt à fermentatione, seu coniunctione hæc argentum viuum officinarum: Neque enim coniungi corpus elixyris debet cum crudo hydrargyro, nec valet hic amalgamatio auri & argenti viui. Non debes per partes facere coniunctionem, sed simul: nec referare vitrum ante perfectionem. Verum de his etiam in fermentatione. Quia vero natum infantem iam habemus, opera danda est ut bene enutriatur, qua de re sparsim agit Riplæus in porta quinta, septima, & alibi.

Notabilia ex Porta quinta de Putrefactione.

Putrefactio est destructio corporum, seu operatio, per quam corpora ad corruptionem & mortem deducuntur, & postea ad generationem apta redduntur. In composito nostro est rerum trium, corporis, animæ & spiritus, diuisio, cuius signum est nigredo: Hæc enim indicat, corpora ad putrefactionem tendere. Debet fieri pulvis niger rostris corui similis, non ruber & siccus, qui existit, cum calor fuit nimius, & opus destruxit.

Pulvis) in-
terdū pici li-
quesfacta
comparatur,
nempe in suo
fluxu.

Efficiens: Arte mouetur lapis noster. Calor temperate agens in corporibus humidis nigredinem gignit. Ideo ignis sit moderatus & lenis. Ne festines in putrefactione. Violentus calor & subitum frigus à vitro sunt abstinenda. Calor humidus & non siccus requiritur hic, ut perpetuo eius motu sperma in matrice manens exciteretur, fiatque generatio. Augetur autem calor semper magis, magisque post mortem scæminæ, nec vnquam debet cessare. Huius ignis temperandi causa Athannor paratur temperatissimum calorem seruans. Cum hoc enim materia putrescit.

Materia in prima operatione est simplex aqua nostra: in secunda corpus humidum, aqua potatum; in coniunctione seu fermentatione est *granum nostrum*, quod in terram elixyris proiectum spiritali mercurio perfunditur, ibique putrescit. Hinc etiam compositum nostrum dicitur putrescere: aliquando aurum iunctum cæteris æquabili coniugio: aliquando lapides nostri. Omnino materia est *T A N T V M* metallica, exclusis salibus, sulphuribus, & mediis mineralibus. Sulphur tamen & mercurius noster in materia insunt.

Forma: Amplectuntur se muto mas & scæmina, quæ scædata abluunt; & moritur præcedente deliquio, & it in purgatorium, ubi à radicalibus sordibus mundatur. Quando agitantur, turgescunt ut pice liquida, ebulliunt, subsidunt, putrescunt, nigrescunt, indeque coloribus variis pinguntur, donec aqua omnino deficcetur: quæ maxime in fermentatione sic se habent. Aqua enim hic extrahitur ex terra, & cum ea ascendit anima, indeque iterum in terram descendit & deprimitur, ut toties descendat quoties ascendit calore continuo agente absque opera manuali. Sic generatio procuratur in rotam circuitus cæli sphaeris. Elementa miscentur & cõtemperantur sapienter. Calore moderato effici debet niger pulvis, post quem colores existunt.

Finis & utilitas. Dicitur est per putredinem fieri nigredinem, quæ est certum indicium coniunctionis naturalis omnium, & veræ putrefactionis primum signum.

Hanc ideo necesse est fieri, quia sine ea nec sèges nec semen multiplicatur, neque corpora possunt alterari naturaliter, nec elementa diuidi, denuoque coniungi, quæ tamen omnia fieri oportet. Per portam nigredinis intratur in lucem paradisi, seu consequimur albedinem, & rubedinem. *Cave vero ne materia perusta vitrescat*. Per putredinem moritur compositum corporale, & resurgit spirituale, fitque noua vegetatio, nascitur infans & lapis noster, qui in sua natura multiplicatur.

Tempus: Noctes Nonaginta. Sepelitur quisque in sepulchro alterius, in cuius fundo manent dies 42. Qui etiam concubitus sex hebdomades dieuntur. Toto enim illo tempore à fundo non debent surgere. Humiditas durat 150. dies. Sol enim in suo ortu est obscurus, & transit per aquas diluuii super terram. Post 30. dies ab albedine, erit rubedo carbunculi. Ut citius ad putrefactionem peruenias, fac ut sit aliquando humida, aliquando sicca: Seu arbor nostra aliquando Sole comburatur, & cum aqua statim post refrigeretur: quæ res est petri artificis.

Patet ex dictis, putrefactionis titulo comprehendendi etiam cæteras agitationes in vitro à principio, utque ad finem albi vel rubri lapidis, potissimumque respiciendum fermentationis, licet in præcedentibus quoque duabus operationibus nigredinem esse necesse sit, quia sine ea nec albedo vera nec rubedo procedit.

Notabi

Notabilia Portæ VI. quæ est de Congelatione.

DE Congelatione albificatiua, promiserat Riplæus, sed adiicit etiam rubificantem: imo Tractatus hic nihil est aliud, quam accurata, dilucidæque descriptio totius processus in fermentatione, cui subiecit etiam nutritionem, & obiter attingit materiam quoque primam, ut sic hoc caput sit potissimum f. r. e. omnium. Vocat congelationem, quæ aliàs est effectum frigoris. Aliis est coagulatio opus nimirum caloris: significatur autem idem, cum eadem operatio diuersis respectibus & relationibus possit calori & frigori attribui, quia & calor idem pro frigore est, si referatur ad vehementiorem. Mentio vna fit coactionis, indurationis, solutionis terræ, & per congelationem calcinationis (quæ res est mira, quia calx est caloris effectum) tandemque imbibitionis crebræ. Habes hic etiam de putrefactione, nigratione, albedine, rubedine, coloribusque variis. Definitio: Congelatio est rerum mollium in candido colore induratio, & spirituum volatilium coactio, ut non metuant ignem, sed in igni stent forma liquoris victues, qui sua tinctura abundat, nec post congelationem in aere, in aquam liquefit. Coagulatio aliàs est solutorum corporum ex aquea consistentia in terræam reductio. Efficiens. Omnium, quæ in toto processu eueniunt, nigredinis puta, iridis, albedinis, solutionis, congelationis, est calor temperatissimus, mouens continuo materiam, ut alteretur intus, forisque, possitque quilibet eius pars ignem tolerare, & nihilominus sit fluxibilis, fixa, stabilisque tinctura. Violentus calor noxius est. Fit & operatio per internum principium. Vnde dicit Riplæus: Præparatio conuersionis vnius rei in aliam, & de statu in statum alium fit s. o. i. v. m. per naturalem, & prudentem operationem naturæ, qualis est spermatis in matrice. Nimirum ars & natura concurrunt. Illa est externum principium, & prudentiam adhibet in calore externo administrando: hæc internum, quod exsuscitatur ab externo, simulque regimen inde accipit. Materia: Quæ soluuntur, sunt corpora spissa: quorum solutio exhibet aquam, & spiritus, res scilicet coagulandas vicissim, quæ etiam in definitione proponebantur. Sed nomina accipiunt ex diuersis considerationibus varia. Primum dicuntur elementa per congelationem connecti. Id nihil aliud est, quam diuersas materiæ dispositiones & partes, quæ elementis comparantur, tandem in vnam vltimam formam coire, & in ea quiescere. Deinde spiritus congelantur, seu materia disgregata & spiritualis facta reducit in corpus, ex quo exierant illi halitus. Ex natura spiritus est etiam aqua. Parum ergo interest, siue aqua, siue spiritum nomines, excepto, quod ventus seu halitus per vitrum allurgens aliam ab aqua formam habeat, nisi velis cum his sentire, qui ex aqua disgregata vapores aquam attenuatam appellant. Aqua est ex natura spiritus calcinati, & lucentis, inquit Riplæus. Intelligis, apud chymicos esse spiritus calcinationis capaces, quales sunt sublimatione facti, & argentum viuum, quorum tamen vera calcinatio non est sine fixatione. Aqua dicitur aliquando ignea, in qua terra nostra (elixyr) soluitur, & ignis, item anima, si sit cum tinctura, ut in fermentatione: ut aqua & anima est vita omnium &c. Interdum audis de spermate. Conuertimus corpora in aquam (per solutionem) & tunc totum nihil aliud est, quam sperma: Et hoc est coagulandum: Sperma & calor sunt sicut soror & frater, quæ actione & passione naturaliter vertuntur in virum perfectum. Materia nostra spermatica in vno vase in seipsa debet conuerti de vna re in aliam calore temperatissimo eam decoquente. Mas agens, & femina patiens in matrice terræ pretiosissimæ. Humidum radicale est principium, & nutrimentum: Materia scilicet coagulationis & imbibitionis.

Si quæras, suntne diuersi generis materiæ? respondet Riplæus, esse generis eiusdem, atque adeo homogeneas, id quod declarat quadruplici similitudine à generatione humana, pullorum, plantarum, mineralium. Eodem enim constant & nutriuntur omnia. Calor & humiditas sunt media generationis, & mineralia humidum radicale nutriuntur. Nutrimentum est menstruum viride (crudum) ex aqua & terra ortum ad alendum conceptum (alitur illdem, ex quibus constat) Est sanguis nostri Leonis viridis, in quo Sol noster deficit, (sit ecclipsis, nigredo & solutio in fermentatione) qui sanguis adhuc est crudus (est altera pars aquæ primæ) quia ob defectum caloris non habuit perfectionem coctionis (aqua prima miscetur cum elixyre imperfecto: quæ mixtura appellatur Leonis viridis sanguis, quia extrahitur per aquam ex elixyre imperfecto, quod dicitur crudus, seu viridis Leo. Leo enim coctus est tinctura rubea perfecte cocta) extrahitur ex leone viridi (elixyre imperfecto) vocatur secretum nostrum menstruum, & aqua acuta (nam mercurialis aqua elixyris vires assumit, & est acuta.) Autor addit, esse secretum ab omnibus Philosophis, & Venerem dominam, si adhibeatur in consilium ab initio, posse veritatem huius aperire. Si omnes Philosophos latet, maneat secretum. [* Nota ambiguitatem. Riplæus videtur dissentire à cæteris, qui medicinam ad ingressum præparant vel in solum amalgama, vel metallum sui generis solum proiciendo. At ille amalgama quidem facit, sed id adiecta medicina coquit, & per omnia elementa traducit. Cum perfecta est, Leo appellatur, isque viridis potissimum in albo opere. Hunc Leonem potat aqua donec rumpatur, & sanguinem effundat: qui sanguis in progressu coctionis acuitur viribus medicinarum, & auri vel argenti, & cum ascendit animam eleuans, & iterum deducens, vocatur Riplæi secretum menstruum, cuius tamen modus inuenitur in omni fermentatione per corpora perfecta.] Lapis certe à multis factus est, siue nouerint, siue ignorauerint istud arcanum. Illud notum est, aquam eandem esse, quæ primo imponitur, & quæ fit coniunctio & imbibitio, licet hic elixyre terreo acutatur. Quam mirificis nominibus illam aquam designet, potes ibi videre. Est anima à terra oriens, causa vitæ, emendans elementa, ignis secretus, oleum, aqua mystica, aer medius, ignis, vnguentum, spiritus, lapis, semper cum aqua exiens: Aqua mouens aquam &c. Quia enim iam in matrimonio mercurialis aqua vim accipit perfecti corporis, & imperfecti, morumque vario exercetur, hinc delicias suarum perplexitatum sumserunt artifices, quibus tu non moueri debes, sed naturam finire. Omnia enim sine tua cura eueniunt, modo ignem perite regas.

Exacta descriptio fermentationis & nutritionis. Calcinatio per congelationem.

Congelatio.

Prudens Provisio Desordinationis in natura. Materia nominata.

Sperma.

Nota materiam primam & nutrimentum esse idem.

Nutrimentum lapidis. Leo viridis, & eius sanguis.

Venerem.

Num intelligitalem appetitum, qualis est Veneris erga Martem, & magnetis erga ferrum, quod infra innuitur.

Varia nomina materia mercurialis in fermentatione.

Forma.

Anima.

Imbibitio
seu nutritio
& incertatio.
Aqua cry-
stallina.Materia ho-
mogena.Bis coctus
sanguis.Cibationes
tres.Nutrimen-
ta.

Forma. *Medicina nec fluit, nec congelat, nisi prius putrefacias* (soluas per nigredinem) *purgas* (nigredine consumpta albedinem inducas) & *figas elementa* (lapidem ex mutatione elementarium qualidatum in vno quiescentem) *lapidus, donec simul congelent, & facile fluant.* Cum materia facta est candida, spiritus cum corporibus congelantur in similitudine perlarum. Præcedit nigredo: sequitur rubedo sanguinea. *Noster filius in aere nascitur calore miti.* Terra tua debet aqua reuiuificari (quod fit in reciprocatione spirituum animam vehementium in ipso vitro) *aliis vera congelatio non erit.* Anima inter cetera *& terram existit* oriens à terra cum aqua pura causa vitæ, decurrens perpetuo super nostra quatuor elementa, omni virtute perducens ea ad meliorem statum. De quibus tu non debes esse sollicitus, siue intelligas, siue non. Nihil enim aliud audis, quam Philoporum commenta de re, quæ per se in vitro, dum fermentatio peragitur, accidit. *Aqua animam educit, & introducit,* aiunt. Tu ascensus & descensus reciprocus, sicut nosti in Oceano euenire. In hac actione fit nutritio arcana. Dum sperma in sua specie est alteratum, ut sit aptum in similitudine suam specie multiplicare, dumque conceptum crescit, substantia nutritur suo proprio menstruo, quod aqua solum & terra produxit. Nihil refert, inquam, etiam si hæc non intelligas. Sunt enim parabolica, & contingunt sponte naturæ. Ascendit vapor, & descendit iterum super terram, quod modo *animare* vocant, modo *nutrire,* & aliter. **Finis.** Quid tandem fit coagulatione? Corpus congelatum: non aqua, nec vitreus lapis: (nam à viuificatione debes tibi cauere calore temperato) nec crystallus: sed *medicina fluens, ut cera cunctis sine statu solum cum fixatione & perseverantia in igni.* Hic finis non tantum est fermentationis, verum etiam incertationis, quæ fit per imbibitionem. Ideo cogitationes tuas longius debes extendere. Congelandæ sunt plures aquæ, & septena imbibitio faciendæ. Primum *sume lapidis per coagulationem facti partes tres, & aquæ seti argenti viui partem vnam.* Vocat Riplæus *aquam crystallinam,* & videtur non argentum viuum lotum accipere, sed redactam aquam ex argento viuo sublimato crystallino. Cum hæc pars imbibita est, da ei secundam quartam, & sic perge per septem vices. Hinc eueniet, ut septima vice sint partes quinque consumptæ, cum prioribus sex, tantum duæ. Nam crescente corpore crescit etiam nutrimentum. Facta imbibitione claude vitrum, & calore temperato prouoca nigredinem, itum, albedinem, rubedinem, si lapis est ruber. Ita accipis medicinam tingentem, quæ exploranda est, num habeat fluxum cereum sine fumo, cum fixatione. Si in albedinem semel congelasti, habes lapidem pretiosissimum, qui in rubeo opere est potentia rubeus. *Humidum congelatum per siccum generat albedinem nocturni clarissime lucem.* Siccitas procedit, & dealbat materiam. Finis est rubeum & album perfectum pro diuersitate lapidis. *Aqua sola potest nostram aquam mouere,* qui motus cum sit actius & passius, causat mortem simul & vitam. Ne sis de hoc sollicitus. Tu modo coniunge res debitas, vitæque include, & rege. Aqua imbibitionis naturaliter adhæret aquæ cõtentæ in lapide. Ideo vna congelant, & fixum vincit volatile, secumque in corpus redigit. Sis patiens, donec aqua omnis siccetur in puluerem. Ex nigro & albo congelatis fit vno sine diuisione in æreum, quæ est sententia, si præcedat alteratio ex nigro in perfectam albedinem, lapidem album nasci tantæ fixationis, ut separentur nunquam, idque in opere albo per se est: in rubro sequitur constans rubedo. Num discrepant materię? De hoc quidem ante in materia dictum est: hic indicatur vltimam respondere primæ, ut fiat non aliud genere ab illa, sed homogeneum. Licet enim alteretur dispositionibus, tamen *specie talis est vltima, qualis prima.* Sperma nostrum (imo lapis noster, vel conceptus) nutritur menstruo nostro secreto seu sanguine Leonis viridis temperare, quando ipsum conuertitur in *feces corporales,* & fit album perfectè siccum, congelatum, fixumque in suo proprio corpore, ut *bis coctus sanguis* videatur. (Semel coctus est in elixy: e, sed imperfecte: in fermentatione & incertatione coquitur secundo.)

Subiectum continens: Vas vitreum vnum in fermentatione clausum Hermetice, in imbibitione incertatiua apertum, donec suas partes bibat, licet non sic, ut semper hiet, sed obturatum. Sed cum coctio maturatiua faciendæ est, Hermetica clausura repetitur. **Dissentanea:** Reiciitur solutio & congelatio talis, qualis est salis, aluminis, vitrioli & similium. Sed neque manu soluendum est, quale quid faciunt, qui amalgamant, terunt, filtrant. Vitare oportet etiam congelationem præcociam in puluerem rubeum, siccum, qui non fluit calore, ut cera. Ita habes congelationis & incertationis præcepta & modum.

Notabilia ex Porta VII. de Cibatione.

Cibatio, nutritio, imbibitio, potatio, incertatio, si differunt, subtili cogitatione, & rationibus differunt. Riplæus triplicem facit. Ait enim: *Tribus vicibus sic rotam tuam circumuertes, seruans dicta cibationis regulam.* Vulgo vna imbibitio est, cum prima operatione facta terra irrigatur, & elementum aquæ & æcis elicitur. **Secunda** est incertatiua, qua lapis iam fermentatus imbibitur, donec ut cera fluat. **Tertia** potest esse augmentatiua & multiplicatiua, ut quam tenerima fiat medicina. Intetum est etiam *mystica in fermentatione,* vbi dicitur nubes collecta ex vaporibus depluere, & terram mortuam irrigare, quæ & ipsa est multiplex, cum non in sola fermentatione fiat, verum etiam in aliis operationibus, vbi materia conclusa disgregatur & congregatur vicissim. Quid est? *Nutritio nostra materia sicca per lac & cibum vtrumque moderate datum, ut fiat medicina ordinis tertii.* In ea rota elementorum debet circumuerti, postquam prius ipsa sunt alterata. Improprie nutritio dicitur, ut facile intelligis. *Nutrimentum* est duplex, humidum, quod lac: & siccum, quod cibus vocatur. Lac alii tantum requirunt. Id autem est aqua nostra vel mercurius mistus aliqua parte coagulati corporis. In lacte enim est leuissimum, butyrum, & coagulatum casei. Riplæus cibum seorsim nominat, quamquam non sit sine potissimum, sed vtrumque commixtum. **Efficiens:** Nullum frigus, sed calor humidus. Nam hic requiritur ad imbibitiones;

bitiones, veruntamen ita, vt aliquando etiam siccus adhibeatur per intervalla. *Sic* at potius interdum, inquit, quam nimium bibat. Modus enim imbibitionis est parum dare vna vice, idque prout videmus, requirere, materiae rationem. Maius corpus plus appetit nutrimenti. Tenera aetas minus conquiret, adulta plus. *Materia.* Dictum iam est lac pro potu, & cibus. Id, quod cibatur, est lapis sanguineae complexionis, albus, vel rubeus, siquidem post fermentationem nutrimus. Ante eam etiam corpus nigrum imbibitur, vel potius abluatur suffecta aqua. Vocatur materia nostra sicca, siue ante, siue post fermentationem cibatio instituat, licet proprie infanti conueniat nutritio. *Finis.* Fiar medicina ordinis tertii, quae possit perfecte transmutare metalla imperfecta, & abluere lepram, redereque sana & lucida. Est utilis & iucunda: & perfecta iudicatur, cum citissime funditur, vt cera cum sensu ignem. *Aureus noster lapis per cibationem fit albus, figuram habens asperam, qualis est capitum spinosa alba.* Riplaus *Magnesium* appellat, quia est res magnae aestimationis: Item sulphur album fixum, incombustibile, quae nomina lapidi albo quoque & elixyri conueniunt.

Medicina ordinis 3. Aspectus, ci. basi lapidis.

Notanda ex Sublimatione, quae est Quarta Porta.

Repudiatis sublimationibus vulgarium Chymistarum, per quas flores faciunt & essentiam quintam ex sale ammonio, sulphure, antimonio, marcasitis, &c. ponit quandam arcanam in opere, in qua simul adumbrat preparatoriam, vt ita duplex insinuetur sublimatio, preparatoria & essentialis, quae simul est exaltatoria. In genere sublimare est primo corpus facere spirituale, & spiritus corporales: id quod in arcana sublimatione fit simul. Est eius aliqua similitudo etiam in preparatoria. Ad hanc pertinent haec: *Mercurium sublimare à vitriolo & sale:* vt purgetur, & eius falledo sulphurea diminuatur. Cum simul purgata sunt, sublimantur in altum albiore niue, & spiritus simul praecipitatur, fitque corpus, vt prius ex corpore spiritus. *Arcana sublimationis sunt haec:* 1. Efficiens: Calor humidus temperatus. 2. Materia, corpora, spiritus, elementa, quae sunt in circulum agenda. 3. Modus: per putrefactionem, solutionem & reliquas operationes, quae requiruntur ad permutationem elementorum. Attingitur hic operatio, qua ad elixyr procedimus. Nam ex sublimato niue candidiore fit aqua. Hae conuertenda est in terram, quod fit operatione prima. Terra est nidus ceterorum elementorum. Haec ergo operatione secunda per imbibitionem in aquam reducit, concurrente putrefactione & solutione. Aqua mutatur in aerem, qui est album elixyr, & corpus imperfectum in albo opere. Inde aliqua pars vritur ad rubedinem, quae dicitur ignis, & est sulphur, seu elixyr, & corpus imperfectum rubeum. Hae quoque res potest dici sublimatio, cuius tot sunt modi, quot putredines, nempe septem. Vide in exaltatione. 4. Ad modum secretae sublimationis & haec pertinent: Non est sublimandum ad vasis summum, vbi frigus est, quia cum mercurius lateatur frigore, adhaeret ibi, nec sine vi potest derrudi. Ideo cauetur hac rotunditate vasis Hermetice clausi; aut igne cauto, si cucurbitula vtaris, id quod fit in prima operatione, de qua maxime sonat litera. In fine retinendum est corpus per dies 40. vt nigrescat. Hinc incipit anima prodire ex suis venis, & subtile cum spiritu scandit, quae sic eueniunt in fermentatione, vt pateat hac sublimationem pertinere ad fermentationem. Corpora eclipsantur, & dum putrescunt, magis magisque sublimantur. Nota, tangi duplicem sublimationem etiam in fermentatione. Nam aqua resoluitur in halitum, qui secum vehit corporis perfecti animam, seu tincturam vsque ad vitri ovalis ambitum. Inde reflectitur, fitque secreta irrigatio vel imbibitio. Quia vero circulatione frequente etiam viribus crescit materia, & nobilitatur, concurrens sublimatio virtualis. Infans natus in aere renascitur, & redit in aquam. Anima & spiritus elaborantur per continuam sublimationem. Ex nigredine totum fit album & spirituale. Inde repercutitur super terram, & anima corpori redditur &c. quae primum sunt fermentationis, postea similium operum. 5. *Finis:* Primus gradus est aqua ex corporibus: super aqua exputa nigrities tanquam venenum apparet. Gradus 2. omnino fit spirituale totum. Gradus 3. Fiar terra ex eo, quod ante erat caelum. Per hanc quidem possumus intelligere terram primam, & elixyr terreum secundae: veruntamen etiam lapidem tertiae operationis, licet igni comparetur in opere rubeo, & aeri in albo. Ex dictis facile est aestimare, quam perplexa sit ista scriptio. Cum enim plures attinguntur sublimationes (vna proparascuastica, alia putrefactoria primae operationis, vt ex aqua fiat terra: tertia operationis secundae, ad sulphur aereum album: quarta secreta circulatoria in fermentatione) omnes involuntur, & quasi vno orationis filo describuntur. Agamus statim de exaltatione, quam dicit parum differre à sublimatione.

Sublimare quid. Sublimatio preparatoria.

Nota operationes duas, per quas ad elixyr azyrium est iter.

Septem sublimationes in opere post materiae preparationem.

Duplex sublimatio in fermentatione.

Notabilia ex Porta X. de Exaltatione.

Exaltatio quidam sublimatio est, & elementorum conuersionem per colores ordine succedentes eandem habet, vt in praecedentibus dicta sublimatio. Non fit ad distantiam, vt vulgaris, sed potius virtus & nobilitas augetur. Quamquam enim eleuatio dicatur in caelum fieri, non tamen ea est materialis, sed virtualis, excepta vertigine circulari, vbi aliqua ratio est intervalli, de quo etiam Hermes scribit, quod ascendat tinctura nostra à terra in caelum, iterumque descendat, acquirendo vires superiorum & inferiorum. in caelum ferri maxime est quinta essentiae naturam adipisci. Sed videamus, quae de exaltatione proponantur. Primo sequitur fermentationem seu desponsationem, & interationem, cum superior sublimatio rum ante eas contingat, tum in eis. Hinc definitur vera medicina in elementa gradatio. Subiectum patiens & materia vocatur *Medicina*, quod nomen debetur tincturae iam ita elaboratae, vt sanare aegrotata corpora metallorum possit: Et quia per elementorum signa procedit glorificatio: item in ea inueniuntur similitudines maris, foeminae, corporis, animae, spiritus; ideo materiae nomine etiam elementa, ignis, aqua, aer, terra, spiritus vitae viuificans, & reliqua, vt in fermentatione affigantur. *Forma:* Peragitur soluendo, putrefaciendo, elementa separando, terram naturaliter abique manibus calcinando, seu conterendo, vt videas, eandem operationem hic esse, quae fuit & in

In caelum ferri. Exaltatio quid.

In exaltatione eadem fiunt, qua in fermentatione.
Exaltatio matrimonialis.
Exaltatio glorificatoria, de qua vide seq. fermentationem.

fermentatione. In specie duo modi describuntur: partes desponsatae primum, crucifixae & examinatae, seu iam ignibus exploratae & purgatae contumulantur simul & postea spiritu vitae reuiuificantur. Vnde intelligimus, exaltationem hanc Riplae esse repetitam quandam coniunctionem matrimonialem, quia requiruntur partes prius purgatae, post desponsatae, & una contumulatae, ut commoriantur, animae per spiritum ex corporibus euolante, sed mox redeunte, & vitam referente, quae fiebant etiam in fermentatione priore. Hinc medicina longe facta nobilior, nihilominus denuo elaboraturum simili solutionis per imbibitiones modo: qui alter est exaltatorius, quo in caelum exaltatur, hoc est, ad quintam essentiam sublimitatem euehitur, ut ibi corpus & anima simul glorificentur, angelicam praestantiam adepti. In his exaltationibus fit elementorum circulatio. Frigore dominante in albolapide, ex aere fit aqua, in rubro ex igni: Dominante vero calore contra ex igni fit terra, ex hac aqua, aer, iterumque ignis. Incipit in occidente, & desinit in meridie, id est, putrefacit, ut nigrescant; coagula, ut albefiant, & in rubeo opere crema, ut ignea rubedo existat. Eadem fiebant in rubri lapidis coniugio, & imbibitione, ut hic nihil sit noui praeter sublimitatem maiorem, & virtutem subtiliorem. Nam cum ante 100. & 1000. partes tingeret lapis, iam 10000. & 100000. Ideo & finis allegatur is, ut medicina sic exaltata alia omnia corpora (potissimum aurum, argentum, hydrargyrum) trahat ad propriam suam dignitatem, id est, suam virtutem transmutatoriam illis conferat, faciatque medicinas Solificas, & Lunificas, quae tandem aurum vel argentum procreant. Exaltata medicina dicitur Essentia quinta. Breui peragitur exaltatio ista propter vim materiae. Oportet tamen, quia per putrefactionem & solutionem procedendum est ad elementorum apparitionem & coagulationem, in principio uti calore valde exili, qui potius frigus sit, quam calor. Alias fiet anteuersio noxia. Adhibetur idem modus vitri, qui in fermentatione, de qua iam audiamus.

Notabilia ex Porta IX. qua est Fermentatio.

Porta quarta erat de coniunctione & matrimonio maris & foeminae, in vnum coaptatis e corpore, anima, spiritu, & elementis, ut esset dupla, tripla, quadrupla. Sed alia ratione compositio, alia vnio, alia matrimonialis copulatio appellatur. Incidit in hanc & fermentatio non re differente, sed ratione. Nam quae fermentantur, fiunt spirituosae, & intumescunt, alteranturque pro natura fermenti. Id cum fiat etiam in nostra compositione adhibito foris calore (nam sicut cum tinctura Colcotharis, & oleum vitrioli rubeum in pastam, offamque commiscuntur, & in vitro clauso digeruntur, fit tumidior quidam, & reolutio, cum ebullitione, & per vices subsidencia; ita euenit cum aqua nostra mercurialis, elixyr, & corpus perfectum coniuncta coquuntur) nomen operi tribuitur FERMENTATIO. Haec in massa frumentacea non est sine putredinis principio, vnde etiam aciditas odoris, & saporis prodit. Sic mista officinarum electuaria, & succi effervescunt & fermentantur exurgentes in spumam, & tumorem quendam, donec agentia patientibus concilientur, omniaque in vna forma quiescant, ad quam Theriaca destinant sex menses. Vbiunque id fit, & quoties ibi, & toties in opere quoque philosophico fermentatio ponitur. Vnum omnino est opus coniunctio, compositio, putrefactio, copulatio, conjugatio, concubitus, desponsatio, conceptus, generatio infantis &c. Ne quis ergo turbetur varietate autorum, qui etiam studio aliquando cauent, ne videantur verbis consentire, & idem cum ceteris dicere, cum tamen res apud omnes sit eadem. Tertia operatio apud alios est fermentatio, cuius finis est Lapis Philosophorum suam essentiam perfectus, quanquam nondum viribus, subtilitate, & dignitate. Riplaeus de longè alia videtur commentari, & tamen etiam de illa praecipua complectitur. Erenim de illa fermentatione differit, quam sequitur exaltatio, vel potius cuius explicatio est exaltatio, quae proxime praecedit proiectionem super corpora, & argentum viuum, ut fiat medicina. Hic quod fermentatur, est amalgama ex auro vel argento, & hydrargyro: Fermentum est medicina iam incerta, ita, ut calefacta fluat ritu cerae, sitque fixa. Sed audiat Riplaeus ipse: Quid est: Vera fermentatio est anima cum corpore incorporatio restaurans ei naturalem odorem, saporem, & colorem per naturalem inspersionem rerum separatarum (quae erant elementa, animaque & corpus, quae per spiritum segregantur) debita redintegratione: vnde corpus à spiritu recipit impressionem, ut vnumquodque possit iuuare alterum, ad conciliandam INGRESSIONEM. Haec est definitio, in qua vides, poni animam & corpus separata. Vbi itaque hoc fit, ibi erit fermentatio. Fit autem in operatione tertia, in exaltatione, qua medicina instauratur & perpetuatur: in praeparatione ad ingressum, in multiplicatione. Finis est incorporatio animae, seu commissio & vnio huius cum suo corpore, à quo prius erat separata per ventum seu spiritum mercurialem: Effectum est corpori restituere vires naturales: Modus dicitur coagulationis, quae ex subtiliatis fiunt spissa: item impressio spiritus in corpus, quod hinc accipit tenuitatem & vim penetrandi seu ingrediendi, sicut contra spiritus à corpore trahit fixitatem, & manendi constantiam. Iam animum per omnes operationes volue. Inuenies ita fieri in coniunctione matrimoniali, & vbi cunctique noua fit, specifica per aurum, aut argentum instauratio. Materialia. Primum est fermentum: Secundum, massa fermentanda. De fermento mirifice loquuntur. Nam aliquando idem est, quod tinctura, & medicina, quae aegrotis hominibus, & metallis imperfectis succurritur. Aliquando corpus perfectum vocatur fermentum. Aurum enim est fermentum elixyris rubei ad aurum; argentum albi ad argentum: quae duo fermenta sunt specifica quidem, quia primam materiam generalem ad speciem certam adducunt, ut fiat aurum per semen auri, argentum per semen argenti, cum non possis sperare ex plumbo aurum, nec ex columba accipit rem. Simile enim procreat simile, quique hordeum ferit, metere potest hordeum: verum tamen etiam corporalia, ut duo corpora coeant vnum imperfectum & generale, quod est elixyr crudum; alterum perfectum, & ex natura peritum.

Riplae fermentationis singularia.

Fermentum.

Sed qui

Sed qui subtiliter philosophantur, obsecrant ista perplexis rationibus. Arnoldus ait: Spiritum esse fermentum Solis, & dicit sulphur, aurum Philosophorum, & crocum Martis: Animam esse fermentum Lune, & dicit aerem, rosam albam, &c. Terram esse corpus stans: ista, tria esse in mercurio. Vnde si quis velit fermentum rubeum esse in auro minerali, album in argento, negant repudiantque corporalia. Sed tu non mouearis. Nihil enim isti aliud dicunt, quam abstractions subtiles, & in rebus naturalibus, quando artem sentiunt, diuersas considerationes. Non vis aurum appellare fermentum: at interim dicis, spiritum quandam auri per nostram aquam mercurialem extractum esse fermentum, quali contenderes, non corporalem illam acidamque pastam, quam tibi dat pistor, habere rationem fermenti, sed spiritum illum quasi animantem, qui nascitur, dum massa rota agitur. Hac ratione omnia sunt in mercurio, quem dicunt nulla re indigere: verum ille prius erat factus ex aqua nostra, elixyre & auro vel argento. Fermentum (inquit Riplæus) est solum Solis & Lune. Misce aurum cum auro (rubeo elixyre) & argentum cum argento. Aurum debet ad fermentum sic esse præparatum, ut aliis naturis profunde iungatur (quod fit, quando in sua aqua mercuriali soluitur, fitque vnum cum aqua, in quam abit & elixyri auri) Sol cum Sole fermentatur addita propria aqua, id est, terra purgata (quæ est elixyr rubeum adhuc azymum) intercedente spiritu vitæ solum. Terra est aurum nostrum elementatum (elixyr rubeum, quod per elementorum dispositiones transiit.) Est & anima, (in auro minerali scilicet, cuius tinctura anima vocatur) quibus debet Sol addi, & omnia rotari, ut alterentur (Intelligo non in qualibet fermentatione, sed in exaltatoria & multiplicatoria, vbi terra seu aurum nostrum, anima, & Sol interueniente spiritu coincidunt, nisi pro vno sumas animam, aurum, terram; quia aurum est id, quod ex terra & tinctura constat.) Terra attrahit animam, quæ erat cum vento eleuata in vitro clauso, sicut magnes ferrum. Id autem fit in concubitu matrimoniali &c. ut appareat idem dici verbis, modoque diuersis. Terra est fermentum aquæ, & aqua terræ: quæ est ratio fermenti. Aqua mercurialis causa est, ut terra efferuescat, sicut creta puluerata causa est aceti super ea feruentis & bullientis: & vicissim acetum facit, ut creta intumescat, & fermentetur. Per aquam intellige mercurium nostrum animatum, qui iam ex auri corpore resolutus assumit tincturam. Aliàs non posset aurum, anima, & aqua simul esse fermentum. Aliter: Fermentum est faciendum tum rubeum, tum album. Si faciendum; Ergone artis est, & non naturæ? Vtriusque inquam. Nam ars ex minera naturali sumit aurum & argentum. Dum autem soluit id aqua mercuriali, & spiritum animamque extrahit, & circulari in vitro clauso gyratione attenuat, etiam parare, seu facere traditur. Si vero intelligis de alio genere fermentationis, vbi medicina propter dignitatem maiorem fermentum nuncupatur, etiam apertius est, cur fieri debere asseratur. Terra sunt fermenta: duo corporalia in natura pura, quæ debent solui & coagulari, seu alterari permutatis elementis: Tertium est prima terra cum aqua propria viridi (sanguine viridis leonis) quod vocatur secretissimum. (Vide in congelatione, & quæ supra dicta sunt de menstruo tertio.) Omnino fermenta & fermentanda sunt corpora & spiritus in homogeneo composito eodem. In hoc quæ formalia sunt magis & actiuiora, dicuntur fermenta: quæ materialia, magisque passiva, fermentandæ massæ, siue tertiam operationem, siue vltiores respicias. Modus: Corpus debet fieri spirituale per spiritum, & spiritus cum corpore confixari. Putrefacere & elementaliter alterare prius debes, quam incipias fermentare medicinam. (Non ergo primum opus est fermentationis, licet in recapitulatione ea præmittatur: sed aqua vertenda est in terram, hæc in aquam rursus, indeque in aerem & ignem.) Corpora cum mercurio sunt amalgamanda, ut offa seu puls fiat, super quam proiciatur medicina: & deinde tota mistura vitro inclusa coquitur, ut putrescat & alteretur per ordinem elementorum. Hæc ratio conuenit præparationi medicinæ ad projectionem. In imperfectis (dum adhuc res sunt crudæ) primum altera, post fermenta. Sed & in perfectis similiter est agendum (quanquã vna operatione, non diuersis.) Fige aquam & terram simul statim: & quando medicina fuit ut cera, proice eam super pulrem seu amalgamam, totumque in vitro clauso coque per signa elementorum. Inde fit Leo: (in opere albo viridis dictus, in rubeo ruber) Cum is fuerit, fac ut bibat, donec corpus rumpatur. Deinde coque, ut spiritus animam educat & reducat, &c. quæ non de prima fermentatione possunt accipi, sed de exaltatoria, quando tinctura nostra bis perfecta & incerata, denuo committitur cum auro vel argento interueniente argento viuo; soluitur, coquitur, coagulatur: mox imbibitur sepius, iterumque soluitur & coagulatur, ut tincturam habeat excellentissimam. Hæc ut innotescant magis, etiam finales causas ausculto.

Quorsum instituenda fermentatio est? Respondet Riplæus ad perpetuandam medicinam nostram. Medicina tunc dicitur, cum lapis iam prima fermentatione est absolutus & inceratus. Itaque exalteretur amplius, & vim accipiat perpetuam, fermentatio secunda suscipitur. De hac ergo est sermo. Fit medicina omnino perfecta. Erat quidem etiam incerata perfecta, sed minus efficax ad tingendum. Fermentatio etiam hoc addit, ut omnia examina ferat fermentatus lapis, vel transmutatum eo metallum: quod rursus argumentum est, de posteriore, non priore fermentatione verba fieri. Iterum: Ut ingressio concilietur medicina: In prima fermentatione corpori parabatur per spiritum ingressio: hic medicina, quæ aliàs propter subtilem naturam natat, & non immergitur in metallum, super quod proicitur. Et ideo hic videtur singularis esse Riplæus. Alii enim tantum in susum aurum vel argentum proiciunt medicinam, nempe vnâ partem super mille: alii amalgama faciunt cum mercurio, & in hoc calefactum immittunt tincturam. Alii aliud comminiscuntur: sed Riplæus proiciquidem super amalgamam calefactam: verum non acquiescit in hoc solo, sed pergit, soluit, alterat, coagulat, coagulatum imbibit, & adhuc semel per rotam elementorum traducit. Alius finis: Ut corporis qualitates effectualiter ostendat, & spiritus cum eo proportionaliter confixentur: qui finis etiam est primæ fermentationis. Alius: Elementum elemento ita debet conciliari, ut simul patiantur ignem: Sol & Luna sunt renouanda, ut possint tenere de quinta essentia &c. Hæc exaltatoriæ fermentationi conue-

Fermentum.

Anima est
ut chalybs:
Terra mor-
tua, quæ con-
stat ex corpo-
ribus maris
& scænitæ,
est: ma-
gnes.

Tria fermenta.

Modi fermentationis.

Leones duo.

Medicina
quando di-
catur.

Singularis
fermentatio
cum proi-
ctione ad in-
gressum, quæ
etiã est mul-
tiplicatiua,
ut indicatur
porta XL.

*Fermentatio
iatrica.*

niunt in vitroque lapide, qui quasi inueteratus & exhaustus viribus est renouandus. Ideo & multiplicatoriae competunt, quia & hic est instauratio. Tunc eorum tinctura, seu vis tingendi perpetuo durabit. Haec est fermentatio merallica. Medica vero seu sanatiua morborum his expeditur: Omnia corpora (quae sunt in lapide) reducimus in oleum per aquam odoriferam. Cum hoc oleo facimus nostram medicinam fluentem. Aqua dicitur essentia quinta ad omnes infirmitates. Haec soluitur calx, seu basis nostra (intelligo lapidem incertum) preparata. Quando corpora sunt calcinata, aqua illa in oleum dissoluitur: quod fit ex Sole & Luna, quod est fermentum fragrantissimum. Vix assequi possis istorum sensum. Dicam aliquid. Ex argento viuo crystallino extrahere liquorem vinctuosum per distillationem ex retorta. Posses antimonii stellam addicere. Liquorem rectifica, ut fiat oleum: Hoc circularum in quintam essentiam mutabitur, quam puto esse aquam illam Riplae odoriferam. Haec aqua imbibit medicinam aurificam, ut fluxum oleosum, talemque consistentiam accipiat. Huic si auri calcem inieceris, soluetur, fietque aurum potabile verum. Similis est ratio argenti. Si non vis capere medicinam seu tincturam incertam, potes lumere calces nostras, id est, elixyria cruda, & ex eis oleum facere per aquam nostram. Id oleum postea soluet calces perfectorum promissimè, atque etiam vniuersale medicamentum exhibebit. Haec tenus de porta nona.

Ex Porta XI. de Multiplicatione.

*Multiplica-
tio fermenta-
toria.*

*Multiplica-
tio exaltato-
ria.*

*Arbor Her-
metis.*

Causa huius inuentae est, ut possit sufficere tinctura in dies vita, atque in infinitum augeri, ne opus sit de nouo inceptare magisterium. Definitio: Est vera elixyria seu medicina (quae iam perfecta est, ut prolici possit, & aurum vel argentum efficere) in bonitate (h. e. colore, odore & virtute) & quantitate augmentatio, ut sufficiat in infinitum, & prebeat tantum aurum, vel argentum, quantum desiderat artifex pius. Est tam albi, quam rubri lapidis. Quae est ratio tanti augmenti? Quia ignis est, qui dato cremio in infinitum amplificatur. Quo tenuius fit elixyrium, seu medicina, hoc largius se spargit eius tinctura. Materialia: Quod multiplicatur, est tinctura, seu medicina. Per quam multiplicatur, est argentum viuum & aurum, vel argentum pro fermento. Potest ex utroque fieri amalgama, &c. Modi sunt duo: primus est fermentatio pulueris sicci per mercurium & fermentum, ut indicatum praecedente capite de fermentatione. Secundus est imbibitio per argentum viuum. Cum n. fermentatus est lapis, debet augmentari & incerari, seu mercurio potari. Vtrobique est solutio, congelatio, colores & cetera. Prior modus augeat quantum, & quale: posterior tantum quale, aut potius quale, cum accessu mercurii necesse sit etiam molem crescere: quae de re vide cibationem. Solet in vitro assurgere quasi planta, quae dicitur arbor Hermetis. Finis: ut vnum granum tingat mille per projectionem sapienter instituendam. Haec esset medicinae incertae, sed non exaltatae gloria. In porta 12. meminit multiplicationis exaltatoria, quae semper crescit denario, adeo, ut si tinctura initio 10. tinxit, exaltata projectione prima tingat 100. secunda 1000. tertia 10000. quarta 100000. &c.

Ex Porta XII. de Projectione.

Variæ traduntur projectiones. Vna est probatoria, quantum possit preparata medicina, cum non semper respondeat desiderio euentus. Alia est ingressiva. Nam cuius corporis generationem requirimus, super id debet fieri prima projectio, de qua diximus in fermentatione Riplæana: Legimus etiam apud Arnoldum, Bernhardum in cymbalo aureo, & alibi. In libro secreti maximi scribitur: Si voluerimus medicinam multiplicare cum fermento, ex quo prima fermentatio fuit petita, posse puram confici 30. diebus, cuius vncia super decem cuiusque metalli projecta faciat aurum vel argentum pro sua specie: Super hac 10. vncias si alia vncia medicina rursus proiectatur, effici medicinam puram, quod ipsum repetendum sit, donec fluat ut cera vel oleum, quod auri dicatur, aut aurum potabile. Aliae projectiones inveniuntur apud Arnoldum. Riplæus duas habet: vnam exploratoriam, alteram ingressivam, ex quibus tertia facile innotescit. De priore hæc ponuntur. Primum signa perfectionis debent esse nota: 1. Ut pauca quantitas tingat multum mercurii (Ut partes 10. 100. 1000. 10000. 100000. &c. pro exaltationis ordine) vel metalli imperfecti. 2. Ut adhæreat, sicut pix liquida: 3. Ut in projectione coloret perfecte: 4. Omne examen ignis ferat: 5. Intret. 6. Diuidat & spargat se latissime. Hæc signa ut inesse cognoscas, & simul quam multum tingat, experiaris, tres, quatuor aut quinque projectiones sunt faciendæ, donec videas, quod maiorem quantitatem non possit bene tingere. Minus semper super maius proice, augendo numerum, donec deficiat. (Alius sensus est Arnaldi qui prima & secunda projectione facit medicinam, tertia demum metallum.) De posteriore projectione ita: Primum verat super impura metalla & agra corpora proicere, quia tinctura enascetur, fieretque res fragilis, nigra, fusca, deinde monet super fermentum primam projectionem institui debere, scilicet super aurum in rubeo, argentum in albo. Sicut enim ingressum accipiet, fietque non metallum, sed medicina, quae de re dictum est in fermentatione. Fit autem inde medicina fragilis ut vitrum, quae super corpora mundata, & valde pura projecta, statim curiose tinget, ut sustineant omnes probas: quæ tamen à Pontano & aliis secus ponuntur. Atque hæc ex Riplæo.

Finis Monadis sexta: Deo laus & gloria.

D. O. M.

SEPTADIS HERMETICÆ

MONAS SEPTIMA,

*Continens inuestigationem veri artificii in Nouo lumine**Michaelis Sedinvogii.*

P R Æ F A T I O.

ANNO Salutis per natum Christum Saluatorem 1604. Pragæ Bohemorum typis excus-
sus est liber, cui titulus: *De Lapide Philosophorum Tractatus XII. è naturæ fonte & manuali ex-
perientia deprompti. Autor sum: Qui, Diui Leshi genus amo.* Idem liber eodem anno etiam
Francofurti prodiiit è typographia Bitschii, & post biennium reculus à Palthenio, cu-
rante Martino Rulando Casareo medico, ignorante editiones priores; vnde & inscri-
psit: *De lapide Philosophorum anonymi cuiusdam Lapidis possessoris.* Anno 1610. Patisiis & Co-
loniæ denuo impressus cum titulo: *Nouum lumen chymicum è naturæ fonte & manuali experientia deprom-
ptum;* cui accessit Dialogus Mercurii. Hinc patet; quàm auide arreptus sit liber, quem etiam Teu-
ronica lingua vidimus. Autor suum nomen occultauit anagrammatismo dispersis literis, & alio
sita in alia verba conformatis. Fuit autem, aut si adhuc viuit, est Michael Sedinvogius, nobilis Polonus,
de quo audiuius, quod projectione pulueris duplicis aurum fecerit, & argentum, cuius specimina
ediderit etiam in aula Ducis Wirtembergici, in qua tunc vivebat nefarius impostor Millensfelsius,
postea suspensio sublati, cuius iudicium etiam typis diuulgatum legimus. Is cum Sedinvogius
artem suam verissimam verissimis speciminibus comprobaret, vt puluerem aurificum & argentifi-
cum nancisceretur, possetque etiam id, quod falso sibi arrogabat, & mirificis fraudibus hactenus
egerat, effectum reddere, deductum persuasionibus falsis & mendaciis Neidlingam, & quasi man-
dato Ducis omni veste exutum, & supellectili spoliatum turri inclusit, data tamen occasione per
fenestram elabendi. *Sperauerat enim, se posse lapidem apud eum inuenire,* cuius nonnihil putatur simili
arte aliunde quoque comparasse, & imposturis suis initio aliquam fidem fecisse. Sed magna spe de-
iectus deprehensusque in facinoribus tandem scelus confessus est, & dignas malitia; nequitiaque
pœnas luit. Sedinvogius autem penè nudus ex carcere elapsus, postea nuspiam comparuit, & pro-
pter multas insidias, quas vix effugit, sedulo monuit artis huius Studiosos, vt sibi diligenter caue-
rent. Operæ pretium est dicta eius parænetica connotare. Circa finem Epilogi sic ait: *Non dubito, mul-
ti bona conscientie & voluntatis homines illud donum Dei clanculum possidere. Hi meo admoniti exemplo, &
meo periculo cautiore & prudentiore facti, Harpocratis sibi habeant commendatum silentium. Quotiescunque
enim me magnatibus de regere volui, semper aut in damnum, aut periculum mihi cessit. Item, in parabola præ-
fatione: Finaliter concludo, si hisce meis scriptis & admonitionibus cauti esse non vultis, habetote me bene de vobis
mereri cupientem excusatum. Feci fideliter, quantum licuit, &c. Si queritis quis? Cosinopolita sum. Si me
nostis, tacebitis: si non; nolite de me inquirere. Nulli enim mortalium quam diu vixero, plus à me reue-
labitur, quam hoc publico scripto factum est. Quod si Deus tibi dabit optatum finem, credes mihi, nec te reuelabis
mundo. In cap. 1. *Natura scrutatores tales esse debent, qualis est ipsa natura, veraces, simplices, constantes, pa-
tientes: Et quod maximum, pii, Deum timentes, proximo non nocentes. Hanc vobis commendo cautellam. Alibi
inquit: Si ad arcanum hoc peruenire volueritis, scitote, quod in priuio Deus orandus, deinde proximus amandus
sit. Denique nolite vobis adeo subtiles res imaginari, de quibus natura nihil scit: sed manete in via natura sim-
plici, quia in simplicitate rem citius poteritis palpare, quam in subtilitate videre. Quidam longe subtilius deila-
rant philosophos, quam natura simplex requirit. Omnia mea dicta veridica alta sapientibus videbuntur nimis vilia
& incredibilia. Aliquoties accidit, vt quibusdam de verbo ad verbum artem insinuarim, sed nequaquam assequipo-
turum, non credentes aqua in mari nostro esse. Vobis dico, vt sitis simplices, & non nimium sapientes. Vt quis intelligat,
donum Dei est: Tot rationes naturales in medium attuli, vt Deum timens, & sciendi cupidus lector facilius possit in
telligere omnia sine sophistica & fraude. Veruntamen sensus scriptorum, non semper syllaba sunt ponderanda. Noli
moueri, quod aliquando contradictoria in meis capitibus, more philosophia vscato tibi occurrant: opus habere te illis,
cognoscere, cum intelliges. Non reperitur rosa sine spinis. Legendo mea scripta considerate naturam, & eius possibili-
tatem. Antequam ad opus accingamini, imaginamini diligenter, quid queratis, & qui sit intentionis vestrae scopus
& finis. Hac alia multa præmonitoria inspersit functus præceptoris fidelis officio, qui sæpe pro-
testatur, se omnia detexuisse, & aperte dixisse, quantum licuit. Theorian & praxin manifestauit.
In finem sunt libri de hac arte: inquit, sed vix in illo reperietis veritatem eatenus patefactam, &c. quanquam
in Lullio & aliis Philosophorum libris integrum processum extare asseueret. Affirmat etiam, *licet cap. ii.*
disce posse artificium ex hoc ipso libro, qua de re vide vestibulum ænigmatis, & Epilogum. Protestatur,
se omnia manibus propriis fecisse, & oculis suis Deo benedicente vidisse, sine vlla sophisticationis fraude. *Autor hic*
In fine capitis 12. ait: *Ne arbitreris vllum mortalium luculentius processum descripsisse me ipso, siquidem non aperitissimè.*
emutis libris, sed mearum manuum labore & propria experientia feci. Si igitur non intelligis, nec credis veritati,
tempus accusa, & crede, Deum nolle tibi hoc secretum reuelare. Hunc precibus fatiga, & libellum hunc sæpe relege,
00 3 præsertim**

Quid ab-
conderit.

praesertim Epilogum, semper considerando natura possibilitatem & actiones elementorum, praesertim in rarefactione aqua vel aeris &c. Item: Credant scientia heredes (Scripto enim hoc ignorantes instruo, & errantes in veram viam deduco) se nunquam habituros meliorem viam, cui insistant, quam qua ipsis hic demonstrata est: Omnia enim aperte non ita aperte reuelavi, quia à magistro natura non habui ulteriores loquendi licentiam, & hoc solus Deus reuelare debet, quem si diligenter oraueris, per reiterationem lectionis huius libri, poterit intellectum tuum aperire, &c. Hæc sunt quasi prolegomena & introductio in librum Sedinuogii. Videntis protestationes & promissiones? Quin ergo quantum possum ingenii viribus conati, in lectione versamur? Nisi tam difficile est, quin inquirendo possit inuestigari. Facem vobis præferam. Occupet extremum scabies, inquit Horatius. Scire vero debes, lector, Sedinuogii scriptum penè germanum esse Drebbeliano. Vterque enim naturam vniuersalem & particularem explicat isto mysterio, & vicissim hoc illà. Vterque in Elementis, eorumque conuersione & commistione ponit totum, ignis vocabulo & spiritus, cælum quoque comprehendendo. Quod in vno desideras, id fors in altero tibi, si attentus eris, occurret.

Epitome Operis Sedinuogiani.

Lapis Philo-
sophorum
quid.

Solutio vna

Sera.

Aqua Se-

dinuogii.

Semen.

Subiectum

feminu.

Calor instru-

mentum.

Tempus.

Tres) Infra:

horitur in actu,

solve corpus quoduis,

& illud, quod heterogeneum accessit naturæ,

separa, purga, coniunge pura pu-

ris, cocta coctis, cruda crudis,

secundum naturæ, non materiam pondus.

Etenim sal nutri centrale non accipit plus de

terra, quàm quanto opus habet, siue sit pura, siue impura.

Aquæ vero pinguedo nunquam in natura habetur pura,

sed ars illam purgat duplici calore (interno & externo) denuo, coniungit illam.

In fine cap. 12. Qui optatum de-

siderat finem, sciat conuersionem elementorum, & leuia facere ponderosa, & spiritus non spiritus (facere volatile

fixum, & contra: Item ex spiritibus corpora, & contra.) Lege cap. 11. circa finem: Opus est rem querere occul-

tam, ex qua mirò modo talis fit humiditas, quæ aurum sine violentia & strepitu soluit adeo suauster & naturaliter,

sicut glaciæ aqua calida beneficio liquefit.

Si hoc inuenitis, habetis rem, ex qua aurum à natura produ-

ctum est. Aurum maxime ei amicum est, ut est in proæmio enigmati.

Ut per causas procedas, proponit tibi Sedinuogius materiam. Ea est naturalis & duplex: Vna

corpus perfectum: altera aqua pinguis. Vtræque sua habet recrementa: sed aurum spiritualia, quæ non ma-

nuali separatione, siquidem purum putum venit ex mineris naturæ, tolluntur, sed igni in ipso opere:

Aqua expurganda non sufficit naturæ, verum arte est opus, quæ sulphuream pinguedinem, combustilemque

auffert, cum terre strepitare inutili, & nimia aquositate. Inde fit liquor non omnino qualis est aqua

elementaris, sed tamen similis pluuiæ, cuius vis est aurum soluere, sicut aqua calida glaciem insepara-

biliter; quia vnius sunt naturæ, & homogeneæ substantiæ. Est amicissima auro. Nihil amicus eidem, quam

idem. Si ergo per aurum intelligis mysticum, argentum viuum est corpus aquæ: Idem est, si nature

aurum accipis. Sume ergo ex natura argentum viuum, & per sublimationes, destillationesque, elabora, ut dictum est

in superioribus. Habebis aquam, quæ sine strepitu aurum soluit: verum quam oportet prius subtiliare per elemento-

rum conuersionem, ut acuta fiat, atque adeo ex vna radice duplex, quam dicunt ex aere & aqua componi, & cruda

crudis sic adici; Exempli gratia: Si argentum viuum coagulares odore plumbi, & id postea soluere

argento viuo liquido, ut rediret idem hydrargyrus, qui erat ante, excepto, quo aliquid esset passus.

Ira est aqua secunda ex elixyre coagulato aereo, & aqua prima. Nominat & subiectum receptionis, quod

tāquam matrix & foemina semen ex auro extractum recipiat. Id Lunam nostram appellat, estque

nihil aliud, quam corpus ex auro residuum, & elixyre imperfecto. Huic quasi mortuo anima red-

ditur, vel quasi matrici semen infunditur desuper in fermentationis actu. Alii alii parabolis vrun-

tur, & Lunam vocant quoque album elixyr, argenti semen &c. Forma operationis est in praxi. Debes

soluere & coagulare: Spissum reddere subtile, & contra: volatile fixum, & fixum volatile. Finitis: Ut

fiat tinctura, seu lapis Philosophorum, per quem possis proiectione aurum facere, sicut vidit &

fecit ipse Sedinuogius, ex argento viuo & imperfectis metallis.

Efficientem causam præter artificis regimen industrium dicit esse calorem duplicem, vnus est naturalis

& insitus, quem alii potentialem vocant: alter artificialis & externus, qui eum prudenter accommoda-

tur, internum euocat in actum. Causa exemplaris quoque nominatur. Debes enim tibi proponere na-

turam

taram generatricem, quæ in animalibus & vegetalibus est quidem manifestior, veruntamen etiam in mineralibus referatis, & c. rassa compage exutis inuenitur. Exiit ista compage aurum per aquam nostram. Ideo omnium prima cura est, essentiam quintam, celestemque naturam ex argerito viuo naturali preparare, vt aqua tua sit idonea ad soluendum. Ridendi sunt, qui ex sale armeniao, & halituro aquam regiam faciunt, quæ violente & hostiliter soluit aurum, neque ei est essentialis, licet artifices istis vocibus appellent. In medicinis suis ea usus est Quercetanus, & fortasse putauit etiam in opere philosophico aliquid virium habere, sed quem tamen plus tribuisse liquori vinctuoso ex argento viuo crystallino sublimato monstrari potest ex Tetrade & aliis libellis. Omnino materia tua debet esse metallica primæ naturæ & radice, seu duplicis respectus & dispositiones, vt maris & fœminæ ratio constet, vnde collatis feminibus sit corpus genituræ & conceptus, qui in infantem proficit, quem oportet pascere lacte nutritis, & exaltare, vt habes in Riplæo. Tu nihil potes creare, inquit Sedinuogius: potes tamen insitum semen ex sua umbra & latebris producere. Primum natura semen nasci non potes. Fructu (a) vero, in quo est seminis altera ratio, accipimus, & ex eo semen emungimus, sicut ex pomo, quod fructus est, semen extrahitur pro pomo arbore. Argentum viuum & aurum sunt veluti poma, in quibus semen inclusum latet: sic & argentum in opere albo est aliud pomum continens semen argenteum. Materia prima metallorum est vapor. Sed nostra materia est aqua, quam frustra quæris in auro, vt quidam, qui aurum in argentum viuum inutile nostræ arti reducunt, cum mollis (hydrargyrus mineralis) sit vbique. Prima materia metallorum nostra, est aqua cælestis humiditas, mista acre calido in forma aqua pinguis. Talem videbis, cum aqua prima solues elixyr imperfectum, quod postea auro vel argento fermentatur. Porro Sedinuogius proponit nobis duas aquas, & duo opera. Aqua prima est primi operis, quod continet rotam elementorum, & cuius finis est elixyr æreum in albo, igneum in rubro. De illa multæ sunt sententiæ, vt: Argentum viuum est corpus, in quo occultatur semen: Mercurius ante elaborationem est summum venenum: ex vno argento viuo sunt semina duo. & duo calybes: vnum datur metallum, quod habet vim consumendi alia, estque fere vt aqua corum, & matrix. Est aqua cruda perceptibilis, quæ etiam in Sole est. Opus secundum habet coniugium, nutritionem & exaltationem, prætereaque multiplicationem & projectionem & c. Hic materialia sunt aqua pinguis ex elixyre imperfecto & aqua prima: postea aurum. Ex vtrisque nascitur mercurius noster, cælum nostrum & c. Aqua dicitur sal nigrum nostrum, mare, aqua pontica, bene cocta, roris nostri, magnesia, magnes & c. de quibus nominibus est in capitibus singulis. Substantia quoque secunda varie appellatur, vt aurum nostrum, aurum & argentum viuum, sulphur, corpus, quod dat semen, caliditas, sicca terra, aurum resolutum, humidum radicale auri, vel argenti: pomum ex arbore aurifica: punctus magnetis nostri, centrum Solis vel Lune & c. quæ tamen nomina singulares habent rationes. Ex aqua secunda, & substantia ista fit coniugium. Vnica res est, cui non miscetur aliquid aliud, præter aquam philosophicam: Nihil ei additur, nisi pomum nostrum. Marem viuum, & fœminam viuum cape. & c. Dum coniuncta sunt, nigredo obscura emergit, & tunc fœmina dominatur, quæ est prior vis lapidis nostri. Cum albus color emergit, spiritus & anima corpori coniungitur, & tunc vir fœminæ aufert regnum, h. e. caliditas & siccitas dominatur. Vas est vnum: Sed propter abbreviationem vtimur duobus. Vnicum est à principio vsque ad finem, aurum summum duo sufficiunt. In primo opere sit rotundum: in secundo paulo minus vitrum instat oui. Res in eo vase sunt sigillandæ. Natura ignis est vnica, sed qui diuersa operari potest distantia locorum. Primæ operationis est vnus gradus, continuus, qui materiam circumdat. Secundus ignis est naturalis, qui digerit & figit, etiam continuus. Aqua habet ignem in irinsecum, & cum iuuatur calore continuo comburit (soluit) tres partes corporis sui (quarta relicta) Ita debes gubernare ignem, vt calor centralis aquam possit mutare in aerem, & residuum per poros terræ spargatur, & aer in aquam redeat, vnde terra vicissim irrigabitur, & soluetur. Modus solutionis: primum oportet terram (b) in aqua soluere; vt fiat mercurius Philosophorum (in actu scilicet fermentationis) Tunc impones aurum, & sigillabis. Hinc aurum per putrefactionem artificialem in colore fimi resoluetur, adeo, vt non remaneat, nisi pars decima cum vna decima, quæ est auri humidum radicale irresolubile, & subiectum ignis interni. Hunc ignem prolicat aqua, ideo chalybis dicta: Et quia resoluit, pro nitro est vel sale ammoniaco. Undecies oportet radice. aurum coire cum aqua sua, vt granum illud reddatur. Aqua ex auro fit prægnans: Aurum quod non soluitur ad mortem vsque debilitatur. (Ideo dicitur rex mortuus in suo sepulchro) Motu ignis fit ex aqua vapor subtilis, qui iterum cogitur in aquam subtilem (omnia sponte naturæ in clauso vitro) Postquam coniunxisti, pone in ignem nostrum. Fiet inde liquor siccus. Primum terra soluitur in aquam, quæ est huius coloris.

Quicquid ex aqua nostra nascitur, per putrefactionem nascitur. Non solum aer, sed & aqua exit per vim eleuata vi nubes & c. Calor naturæ per motum excitatus pellit vaporem aquæ subtilem ad circumferentiam, semper ab impuro putum separando. Inde sequitur coagulatio, dum regimen transiit per colores diuersos, de qua lege Cap. XI. Est & nutritio & multiplicatio, de quibus suis in locis.

(a) Nota: Aliis semen dicitur simpliciter; Sedinuogius discernit inter semen primum & secundum; quod est in fructu. Ideo cum non illud, sed hoc colligi possit, Paracelsitarum temeritas apparet, dum primum semen venari student.

(b) Terra intelligitur elixyr imperfectum album vel rubeum. Aqua est illa prima, ex qua facta est terra. In solutionem calx auri vel argenti immittitur, de qua re paulo aliter Riplæus.

Materialia
operis primi.

Materialia
operis secundi.

Substantia
secunda.

Vas.

ignis.

Irresolubile
pars auri
ignis interni
radix.

Rex mortuus
& granum nostrum
minutissimum.

*Analysis capitis seu Tractatus primi Sedinuogii
cum notis.*

Proponit de natura dissertationem, & quales debeant esse scrutatores eius, idque ideo, ut per naturæ cognitionem nos inducat in artificium lapidis, cuius præparatio respondet generationi naturali, & maturationi. Nemo potest scientiam magisterii adipisci, nisi exploratum habeat naturam in rebus generandis, & perficiendis morem. Reprehendit è diuerso nostri seculi peruersa studia. Qui enim hodie philosophantur, parum sequuntur naturam, nec studet intelligere, scire, & facere, quod veteres Hermetici, sed *speculari subtilia* quædam *perrationes logicas*, quæ quo sunt acutiores, eo magis aberrant à *prisca arte*. Consequens est, recentium inuenta multa priscis fuisse ignota, sicut contra priscorum nostris. Naturæ modus est a rudibus initiis per media ad destinatam perfectionem toto appetitu contendere, & in optimo quiescere, tanquam in fine sui motus. Eam dicit *vnam esse, veram, simplicem*, à Deo *ortam* tanquam principio & fine sui, iunctam spiritu quodam proprio, principium mediarum omnium naturalium, quæ fiunt, diuisam, seu distributam per quatuor elementorum loca, in quibus omnia naturalia operetur, sic ut res ipsæ seu essentiæ lateant sub vmbreis, veltitæ rectoris quibusdam sensibilibus, quo modo chymici de essentiis extractis loquuntur. *Natura illa vniuersali* mercurio comparatur propter habilitatem ad omnia, qualem primam materiam commune subiectum omnium naturalium describunt. In ea est *vis mascula & feminea*, id est, agens formalis, & patiens materialis: qualitatibus quatuor instructa, caliditate, siccitate, frigiditate, humiditate, per quas ipsa inuisibilis visibiliter agit, quia est spiritus volaticus pro voluntate diuina in corporibus agens, & uti sunt loca, ita varia producit. *Qui vult naturam sequi, agentia patientibus dispositis & determinatis iungere debet*, secundumque naturam homogeneis homogenea: quod & Aristoteles voluit. Agentia enim & patientia, seu contraria genere conueniunt, suntque similia, specie dissimilia. Scrutator naturæ pius debet esse, & in proposito *constans*, proponere vero nihil debet, nisi possibile natura ad exemplum generationum consuetarum, ubi materia vnica, modus generationis, vas, &c. debent explorata esse. Ita fient eadem naturæ. Si meliora quærimus, ut metallum ultra perfectionem naturalem exaltare, ut plus possit efficere, quam id, quod natura procreauit, cogitandum, quibus mediis id fiat, nempe *per homogeneum, seu naturam metallicam actiuam & passiuam*. Nam per aliena non melioratur natura. *Natura gaudet natura*. Natura naturam condit, perficitque. Hæc est res capitis primi ad scientiam nostri magisterii accommodatissima. Naturæ descriptionem sumit ex opere coniugii, quæ est fermentatio prima, ei substrauit materiam vnicam tantum in genere metallico primam, quam *mercurium* vocat. Inde petuntur fundamenta meliorationis. *Natura determinata est in auro: sed generica in mercurio*. Per hunc illa reuocatur in seminariam constitutionem. Ex seminio porro educitur lapis noster prolificus, ut tanquam arbor, ex vnico grano seminis nata, porro innumerabiles fructus, & semina ferat. Hæc sunt apertissima. Reperuntur in epologo nonnulla eiusdem sententiæ.

Fructus speculationum subtilium est error ab arte Priscorum, inuentio vero in numerabilibus nouorum, quæ pro hermetico veniunt, sed non sunt. Essentia rerum naturalium sunt in latibulis elementariibus. Natura prima est quasi mercurius. Intentio hermetica artis.

Quæ ex Capite secundo.

Natura cum sit vna, tamen res producit differentes, quia semen in elementis sequitur, sine quo nihil generat. Id fit agente natura, quod per semen est destinatum, & fieri potest. Artifex naturam secuturus, debet *semen dispositum ad suam intentionem inuestigare*. Semine habito, natura specialis habetur. Generalis diffusa est per omnia, & ex Dei voluntate concurrit per se, suaque sponte. Sperma quid? *Elixyr, quinta essentia, perfectissima vis concoctio & digestio, balsamum sulphureum, seu sulphur natura, & humidum radicale in metallis, per Deum ex elementis procreatur, &c.* quæ descriptio parabolica est iuxta Hermeticorum consuetudinem. Vult indicare, *semen esse id, quod à Deo per naturam ad procreationem similis est constitutum*, vestitum elementari materia. Corpus enim est ex cœlesti spiritu & humore elementari. Spiritus ille in forma halitus subest, habetque secum *humidum primigenium & calorem innatum*, ita ut ratio seminis formalis quidem sit, naturaliter destinatum esse ad procreandum tale secundum speciem, quale est id quod semen dedit: sed quæ ratio sit in materia spirituosâ, calida, humida, analogâ elemento stellarum, comprehensa corpore genitura, quod chymici vocant *marricem, capsam, & elementa*. Id in animalibus potentia est animal, in plantalibus planta, in metallis metallum, in auro aurum, & sic porro iuxta speciem cuiusque. Sedinuogius vult, *quatuor elementa gignere sperma, voluntate Dei & naturæ imaginatione*, sed exponendus est, ut dixi. Ita & Moyses loquitur in Genesi verum. Ait: *Quatuor elementa motu indefinente proiciunt sperma in terræ centrum, ubi digeritur: & per motum emittitur foras: centrum terræ est locus quidam vacuus &c.* Verum hanc imaginationem hausit ex circulatione illa halituosa in operatione tertia lapidis, ubi in vitro clauso motus fit, de quo sic philosophantur, & putant eodem modo nasci metalla in terræ visceribus. Possunt illæ cogitationes philosophantem recreare, sed artificii nihil profunt. Neque enim hic semen gignit, verum in natura genitum assumit, ut hortulanus non sollicitus, quo modo natura produxerit spermatum. *Loco ascribit vim magneticam, semini ex elementis proiecti attracticem*. Ita scilicet etiam explicant lapidis generationem in vitro, & hanc accommodant naturæ. Aqua mercurialis acuat elixyre ex auro dissoluto, extrahit tincturam: hæc in halitum per spiritum mercurialem ducta eleuatur a corpore ad vitri ambitum, unde circulariter reflectitur. Corpus in fundo vocatur *terra vacua & exanimis*: dicitur vero appetitum animæ recipiendæ habere, eamque allicere, ut *magnes ferrum*. Sed & illa cupit reuerti, & reconiungi suo corpori, postquam circulari illa attentione longè nobilior est facta, & per qualitates elementares exagitata. Ita vniuntur, diciturque

Prima artificis cura de semine auri.

Semen spiritus.

Magnes Sedinuogii.

Modus quo putant gigni semina rerum.

turque fieri sperma, seu potius *potum semina in infinitum multiplicabilia continens*. Qui hæc viderunt, persuadent sibi, quod *naturam nudam conspexerint*, cum tamen explicatio & accommodatio sit arbitraria ex opinione. Sane animam illam semineam non genuerant elementa, sed Deus produxerat creando, & postea per naturam promouendo & amplificando. Si chymicus aurum non assumisset, quam parum sit in elementorum agitatione cognosceret. *Falsum omnino est*, quod scribitur, *Sperma seu semen omnium rerum esse vnicum*, gignere autem varias res, secundum locorum naturas: quia Deus unicuique suum semen secundum species, & non loca indidit, *Gen. i. v. 11. Germinet terra herbam facientem semen iuxta genus suum, cuius semen in semetipso sit super terram*. Ita v. 22. de animalibus: *Fructum feræ, & multiplicamini &c.* Est autem analoga generatio in metallicis. Non dixit Deus elementis, vel locis, sed cuilibet speciei. Ideo & species per se non mutantur locis, neque homo, qui in Germania semine humano genuerat hominem, in India bestiam, aut herbam producit. Ad nos deferuntur varia ex peregrinis, quæ licet infelicias nascantur, tamen totam naturam non exuunt. Vt autem Sedinuogius, ita & Drebbelius de generationibus rerum ex falso fundamento philosophabantur. Quando homo ex bestia gignit bestiam, id non viloci euenit, sed seminis brutalescentis missione seminis bestialis, & tamen non tota species mutatur, sed aliquid humani relinquitur, ut est in exemplis. Sic nascuntur Leopardi, & aliæ mixturæ in bestiis quoque. Quod attinet ad æquiuocas generationes, de iis differendum est secundum analogiam, de qua alibi.

Natura nuda
Sisa cre-
dita.

Falsa imagi-
natio de ge-
neratione
seminum.

Quæ ex Capite III.

DE vera prima metallorum materia proponit. At quæras, quid hæc differt à semine? *Primam materiam metallorum vocamus, ex qua primum fiant metalla dispositionem habente ad omnia communem ita, ut insit potentia*. Est & semen, ex quo fato nascuntur & crescunt, quodque agente sunt, quæ semine constituantur. Sedinuogio est materia duplex, prima scilicet, de qua cap. 3. & secunda, de qua cap. 6. & 7. Est & semen duplex: vnum, quod putat ab elementis proiici in determinatam matricem seu locum naturæ, qui id etiam familiaritate naturæ attrahat, quodque vaporem humidum vocat, elixyr, humidum radicale, &c. Alterum, quod appellat sperma, de quo cap. 6. & 7. in cuius fine dicit, *semen esse rem inuisibilem, sperma visibile*, quasi animam viuientem &c. licet cap. 2. indiscretim utatur vocibus. Consideranda est scilicet materia prima, ut subiectum: & semen, ut adiunctum, quod in materiam immisum seu proiectum in ea proficiat in futuram. Verum materia est ut patiens, semen ut agens causa, quod cum sine corpore non sit, huius merito etiam materiatur est, ita ut semen comprehendat utramque, quæ in sequentibus dilucidius exponuntur. Nunc vult agere de prima metallorum materia duplici, Mercurio scilicet & sulphure. *Mercurius est humidum aeris caliditate persusum*, seu ut ait circa finem, prima metallorum materia, quæ eadem est cum mercurio, est humiditas quadam mixta aere calido in forma aqua pinguis (a) adherentis unicuique rei siue puræ, siue impuræ: Mercurius Philosophorum, qui radiis Solis & Luna gubernatur in mari Philosophico. Mare est aqua secunda, quæ fit ex elixyre imperfecto, & aqua prima, per quam soluitur aurum vel argentum. Qui liquor ex solutione hac existit, vocatur Philosophorum mercurius, quem dicit regi radiis Solis aut Lunæ. Radii sunt, qui exeunt ex corpore auri vel argenti, tanquam splendores propagati & diffusi partim, partim rectè proiecti, nec quicquam aliud hic intelligere possumus, quam *halitum illum, qui in vitro Hermetico ex corporibus resolutis exurgit, & secum fert tincturam seu animam corporis*. Voces & spiritum, qui aurificam vim secum vehat ex naturalis auri corpore extractam. Hic dum reflectitur super mercurium suum, impregnat eum, & facit prolificum, determinatque ad specialem naturam auri, quod Sedinuogius vocat *Gubernari*: hoc est, definite duci & informari, ut ex generico mercurio fiat specificus. Id non frante coniugium, seu fermentationem, in qua corpus, anima & spiritus concurrunt. Ita fit verum & determinatum auri semen, ut sit idem materia prima auri, & semen auri. Hic quaestio est, Num totum auri corpus semen sit, an pars eius? Et sane quidam totum dicunt semen propter homogeniam substantiæ. Sedinuogius neutrum probat, quia sit aliquid in toto, quod mole quidem minimum sit, sed potestate maximum, utpote principium insitam, quod cum totum corpus non sit, habet tamen vim totius, atque ideo neque pars potest esse. Dicitur centrum, locus, punctus seminis, quod declaratur grano tritici, in cuius apice semineas vis latet tanquam in puncto, quo præmorso nihil fit ex grano: quasi sit 8200. pari totius, si velis pondera aestimare. Sed cum nihilominus totum auri corpus soluitur per aquam nostram, quorsum cedit reliquum? Ad mercurium scilicet. Nam mercurialis aqua exhaustum mercurium assumit. *Semineum principium per se manet in exiguum molem coactum: sed ex qua tantus ignis aurificus exurgit, ut sicut flamma in infinitum multiplicetur data idonea materia*. Primum est quasi scintilla non separatum, sed in suo corpore existens. Hæc postea in ignem magnum euadit, quæ est multiplicationis causa. Illa scintilla non potest resolui: sed in suo corpore soluto restitit, ut infra dicitur.

Materia prima
metallorum.

Semen &
sperma.

Prima materia duplex,
mercurialis & sulphurea.
Mercurius Philosophorum.

Num totum
aurum sit
semen.

Nota: Hic
redditur ratio
aurificæ.

Principium
aurificum in
auro.
Irresolubile
seminis punctum
ex quo
exurgit vis
prolifera.

Aurum Solum
Philosophorum.

Illud *seminale punctum* in quibus est metallis? Nam non metallica iam sunt reiecta. Respondetur, duplicia esse metalla, *Vulgaria*, quæ mortua dicuntur, & *philosophica*, quæ sunt viua. In his inuenitur. Sensus est, in natura quidem querendum esse id semen, quod ars facere nullo modo potest: Sed non prehendi in auro fabrilis vulgari, quod est ligatum & concretum. *Cape aurum minerale perfectum. Solue id aqua nostra, ut ex ligato fiat solutum, & ex mortuo viuum*. Hic se tibi offeret semen nostrum. Notabis versutiam Hermeticam. Non est nobis aliud aurum, quam quod natura procreauit: Et tamen id non prius dicitur nostrum, quam sit viuificatum per aquam nostram viuam. In hoc apparet sulphur & ignis naturæ, inque actum producit. In hoc vires suas exerit, & se multiplicat.

In vulgari

*Opinio falsa
eorum, qui
putant, lapi-
dem philos.
esse tinctu-
ram ex tanto
auro extra-
ctam quan-
tiam postea
fit per eam.*

*Totius arti-
ficii theoria.*

*Echeneis phi-
losophica.*

In vulgari auro quasi mortuum est. Ideo exploduntur illi, qui putant se auri missione, quam vocant *partem cum parte*, posse aurum facere. Hi quoque peccant, qui *tincturam* extrahunt, & ea tincturam tantum argenti, quantum prius fuit corpus. Viuere debet semen, & in actum produci in materia, ibique multiplicari. Alias nihil gignit. *Gignere* est potentia & facultas vitæ. Volumus, ut aurum nostrum generet aliud aurum: Ergo actum vitæ habere debet, qui auro vulgi deest. *Metallosum vitæ est ignis*, inquit Sedinuogius. Ille ignis, qui & sulphur, altera que primæ materiæ ratio dicitur, in materia mercuriali, aëreaque humiditate viget, ut totum sit *aqua pinguis* instar cum adhærentia. Summa est: vis semineæ auri, quæ & aurifica, est principium in mole minima irresolubili, ita ut nulla vi possit destrui. Eam autem circumdat homogenea natura humoris primigenii, non aliter, ac cui materialis humiditas principii animalis sedem circumstat, & in grano tritici apicem prolificum notabile corpus comitatur. Mercurius vocatur *aquositas aërea*: Sulphur, *grani istius virtus*, seu ignis naturæ. Sic habes duo, marem & feminam, sulphur & mercurium &c. in vno, utraque viua & vegeta, non mortua, ut in vulgi auro. Hoc est principium practicum operis nostri, & Theoria simul iucunda. Nam hinc rationem reddere potes totius artificii. Aurum à vulgo pro sterili, seu potius priuato semineæ virtute habetur. Idè & negatur se multiplicare insita vi posse. Philosophi cōtrarium demonstrant. Etenim aurum resoluūt in mercurialem humorem, quem *Mare* vocant; & in hoc *mari* monstrant *pisciculum echeneis*, id est, granum & principium fixum, prolificum, quod possit gignere sui simile. Cogita iam, quomodo id fieri possit. Habes principium scientiæ, semen scilicet, igneum aurificum in corpore mercuriali, sicut ouum fecundum. Si vis, ut nascantur pulli, & deinceps ova multa, multæque aues, fove tuum onū sicut gallina, aut pro gallina utere sinu, aut fornace tepida Ægyptiaca. Excludes pullum. Sed aptius est exemplum tritici, vel pomi. Vnum granum triticeum, si in fecundam tellurem coniciis, ibique foves, & commodè rigas, putrescit, & per putredinem se renouat, vegetatque, ut abeat in plantam fape multiplicem. Hæc porro semina profert centum, ducenta, mille &c. pro benedictione diuina. Longe copiosior fructus est ex vno semine pomi. Vnicum granum sinapis, hyoscyami, peti &c. in quot millia euadit? Hoc lectorum voluit Sedinuogius docere *capite tertio*, ubi materiam primam distinguit mercurio, & sulphure, materia, forma, mate femina, terra semine, loco seu matrice & spermate, puncto prolifico irresolubili, & corpore mercuriali, & quæ plures imagines solent produci.

(a) Nota, quod diuersa consideratio sit, cum cap. 4. scribit materiam primam metallorum esse tantum vaporem, cuius respectu, quæ cap. 3. vocatur prima, secunda dicitur cap. 4.

Quæ ex Cap. IV.

*Materia se-
cunda.*

*Argenti viui
prima mate-
ria nō ipsam
arg. solum
sumendum.*

*Generatio-
nes analogi-
ca.*

*Imaginaria
Philosophia,
de ortu gene-
rabilium.*

Differit de materia prima artis, & naturæ, putatque, uti fit in vitro Hermetico fermentationis, ita generationes peragi tam in mineralibus, quā vegetalibus maioris mundi. De materia prima artis hæc habet: Philosophi, inquit, *secundam, non primam materiam exigunt*: quæ verba suum sensum habent. Phycis materia secunda est vltima, iamque per formam suam sensibilis; ut materia, ex qua est aurum hoc, vel argentum hoc. Sedinuogius aliquam priorem ponit & consentit ex parte Aristoteli, qui *vaporem* vult esse materiam metallorum primam. Hic consistens, & congelans fit aqua, quæ chymici appellant *mercurium*, qui vno modo est communis omnibus metallis, alio modo per formam & dispositionem determinatam certi & specialis metalli. Hermetici vaporem omittunt: materiam autem ex illo congelatam petunt, eamque *duplicem, generalem & specialem*: illam simpliciter metallicam: hanc auri, vel argenti, quæ cum extra aurum & argentum per naturam perfecta non sit, necesse est, ut per illam hæc resoluantur, atque adeo in primam materiam non genericam, sed specificam reducantur ita, ut eius duæ sint pattes, *vna mercurialis, altera sulphurea*. Illa in mercurium facessit: hæc *irresolubilis* est, utpote *principium ignis naturæ*, ex quo porro fit propagatio multiplex, & vis agens interna exurgit. Ideo si quæras, *unde sumenda sit Philosophorum materia* in aurum propendens naturaliter, respondet Sedinuogius, *ex perfecto à natura corpore*. Nam ubi *disiit natura*, ut in auri, & argenti perfectione, ibi *incipiendum est chymico*, qui tamen, ante quam procedat & plus quam perfectum faciat, retrocedit & aurum reducit in suum primum esse. Ita & in argento viuo incipit idque retextit in suam primam materiam tumoris superfluitatibus, quæ ex elementorum & mineralium inquinamentis accesserunt. Hæc sunt solida artis nostræ fundamenta, quæ tibi ostendunt, quam sit illa pinguedo sulphurea & pars formalis in auro & argento, quænam etiam aqua materialis, & quomodo utrumque sit excitandum, extrahendum perficiendum, augendum, exaltandum, & multiplicandum.

Quod attinet ad generationem naturalem mineralium, & vegetabilium, eam similiter explicauit Drebbelius. Vterque quod vidit & iudicauit fieri in vitro Hermetico, dum elixyr fermentatur & in aurificam lapidem mutatur, id putauit euenire etiam in cæteris.

Fingunt elementa quatuor *proicientia & stillantia in centrum* seu visceres terræ suas virtutes. In centro collocant *principium caloricum*, seu ignem naturæ, quod calore externo excitatum perpetuo agitur, & in materiam humidam circumfusam agit. Inde est sublimatio ad superiora, ubi potestates, & meatus, in quos se halitus insinuat, & coalescit in aquam, materiam metallorum. Fingitur & *sulphurea pinguedo* adhærens minis, cui vapor seu halitus è centro prodiens se iungat, & quam secum in sublime euehat, ut fiat ex utroque *unctuosus humor*. Hic pro ut purum, vel impurum locum inuenit, dicitur in diuersum metallum concretere. Puritas autem creditur euenire longa destillatione, seu vaporatatione ex centro, quæ cruda coquantur, crassa subtilientur, impura purificentur quantum fieri potest perpetua circulatione halituum. In terra ergo sic preparata & rarefacta humoresque delibuta, si est, purissima

purissima, coagulans vnusquisque humor creditur aurū euadere, si quidem absoluitur coctio: si non, & locus aliquanto sit impurius, argentum, & sic de cæteris. Accedit, quod terra ista accipiat vim magneticam, (magnetiam vocat) & propter naturæ familiaritatem etiam appetat pinguedinem & ætium mercurium, vitæ causam. Similiter fieri scribitur in plantis, concurrentibus astrorum, præsertim luminarium radiis. Quis neget sic esse? Vidit Drebbelius in furnulo physico: vidit Sedinuogius naturam nudam. O Lynceus homines, & rem dignam explosione omnium physicorum. Sumunt argentum vinum minerale, ex quo per sublimationes & distillationes aquam primam eliciunt. Hunc bis per elementa agunt, bis solvunt & coagulant. Fit elixyr imperfectum album vel rubeum. Cum volunt aureum lapidem conficere, aqua prima solvunt elixyr rubeum. & sit menstruum ad soluendum aurum. Ei auream calcem iuxta proportionem immiscunt. Includunt offam Hermetica sphaera. Ignem ingeniosissime adhibent, vt longo tempore nigredo proveniat, ex qua per varios colores iter est in albedinem, tandemque in rubedinem. Hac dum aguntur, centrale auri punctum in terra sua excitatum proflat ignes, resoluit mercurium nostrum in halitus, qui secum vehunt vim auri tingentem, idque fit vndecim circulationibus. Apparent signa, ex quibus aspicere queas, nasci iam plantam, iam metallum, iam aliud, plane eo modo, etiam coloribus ipsis consentientibus. Quidni? Nihil interest, natura an auri vasis perficiatur coctio, inquit Aristoteles. Fit aurificus lapis, argentificus, & sic deinceps, in nostris ollis. Ergo & in Vulcaniis nature. Stillant elementa semper. Cur? Quia iam aqua est, iam aer, iam terra, iam ignis, & quatuor simul. Halitus assurgens fit ærius & secum reducit animam auri, vt fiat aurum viuum. Cur enim non? Quia vita est ex aëre in sicco viuentiam. Piscibus tamen etiam aqua est vitalis. Hac est illa imaginaria philosophia.

Artificium
lapidis.

Qua ex Capite V.

DE Generatione lapidum nobilium seu gemmarum, & ignobilium, etiam montium magnorum & parvorum ex fundamento suo vitreo mirifice commentatur, quasi fierent ex vapore, quem elementa stillent in terræ centrum, cum inde egestis simul impunitatibus in sublime à centri domino Archæo reiciuntur, & vi æris congelascunt, & locorum diuersitate essentialiter quoque sic distinguuntur, vt fiat hic Adamas summo frigore, ibi alia gemma, quæ sunt valde simplicia, & inepta. Adamas adeo non nascitur summo frigore, vt potius non alta tellure in calidissimis Indiæ locis proveniat, cumque auro in ignis toleratione certet &c. Colorem addit eis beneficio sulphuris, dum id aquæ spiritus digerit, & vi salis purificat, &c. quæ sunt febrientium somniis similia, nec consentiunt cum Quercetani rationibus, qui putabat, se demonstrare posse salis istam vim esse. Sane alii chymici per sulphur colorant; vnde & tincturas nonnullas (antimonii, auri &c) sulphura appellant. Cum non ex quinta natura iuxta varietatem stellarum diuersitate? Coctionis gradus colores mutare hortulanis notum est, & magistris lapidis id non potest esse obscurum, qui statuunt calore agente in humidum fieri nigredinem; in siccum, albedinem, & si superet, rubedinem; inque medio statu inter album & nigrum mira varietate emergere, citrinitatem esse diminutam rubedinem, vtpote albedine multa mistam; sicut cinereus color est ex albo & nigro. Quam miri colores mihi ex regulo bismuthi solo igne simul & semel quasi vnico puncto in materia prodierunt? Vbi ista inepta elementorum confusio? Deus cum terram crearet, non commisit elementis montium productionem, sed ipse suo omnipotente verbo fecit, vt & mineralia, plantas, animalia. Sed nec sic progressus esse legitur, vt primo faceret vaporem, vel halitum, ex hoc aquam, ex aqua impure congelata lapides &c. Phantasia est otiosi speculatoris. In fine capituli axioma magistrale ponitur, quod ad artem pertinet.

Generatio
lapidum &
montium.

Color gem-
marum.

Congela aquam calido (Pro, coage, coagula: calor per solutissimum congelare dicitur) & iunge cum spiritu: inuenies rem pretiosissimam. Quo modo? Separa spiritum ab aqua, vt hæc putrescat. Inde apparebit granum. Spiritus in altum eleuatus reiectus fecibus in aquam reducat, & faciat unionem, (spiritus grani seu terræ & aquæ) quo fiet lapis dissimilis forma suis genitoribus &c.

Principium
seu axioma
chymicum.

Hæc Drebbelius sic enunciat: Nos seminamus in corpora nostra sperma, quod in eis putrescit, & clarificatur in parem claritatem. Ex aqua enim emergit spiritus sulphureus seu nigredo, deinde vtrumque rursus coniungitur, & fit idem, &c. Vt ego intelligo, primo loco aqua ex argento viuo est facienda. Hæc per alterationem, & mutationem elementorum coagulat in elixyr, quod dicitur corpus (imperfectum) & terra. Hæc per aquam suam diluitur, vt fiat offa. In hanc seminatur aurum, quod tanquam familiare & homogeneum recipitur, & resoluitur in eundem humorem, excepta portione parua, quæ est ignis natura sedes & centrum, (punctum centrale vocat Sedinuogius) ita clarificatur aurum eadem aquæ claritate. Sed cum iam incipit ignis internus in vitro clauso operari, agendo modice in humidum putredinem & nigritiem efficit. Postea resoluit aquam in spiritum, qui ex terrea parte in vitro eleuatur ad ambitum secum habens animam, vim, & tincturam auri, cumque auolare nequeat, reflectitur à sphaera crebris circulationibus, & sic tum ipse attenuatur magis, tum terram rarefacit & purgat, simulque eius poros ingreditur, & paulatim coagulat, cumque ea vnitur, donec tandem omnia coagulata figantur. Granum dicitur illa terra ignea, quod cum prius latitaret sub modis, resoluta aquæ

Clarificatio
Drebbelii
declarata.

parte emergit, & apparet vt mons in medio mari, cum quo pedetentim concre-

Granum no-
strum.

scit spiritus, & aqua, donec omnia fiant vnum. Hic est sensus istius
axiomatis, quantum ego iu-
dico.

Qua ex

Semen duplex mineralium.

Quomodo quod de semine primo ex Elementis orto possit tolerabiliter explicari.

Sperma aliud à semine.

Semen propter generatum esse in mineralibus.

Semen auri.

Essentia seminis metallici. Semen auri in naturali auro quare debet.

In mercurio non aliud semen est quam mercuriale.

Proponit de materia secunda & putrefactione rerum : sed pauca de his habet. Primum enim in genere de semine differit, idque à spermate, seu semine secundo vi primi generato in fructu discernit. Interiicit modum, quo putat vere arbores reuifcere, & ex semine interno semen secundum in fructu ferre, ut sit declaratio quædam duplicis feminis, seu materię primæ, & secundæ. Deinde docet, ut in vegetalibus supra terram, ita in mineralibus sub terra semen esse utrumque, primum ex 4. Elementis. Probat hoc aliquot argumentis. Postea ad anatomiam metallicam accedit, & monstrat artificii futuro, quidnam ex metallis sumere debeat, & unde ortum: quid naturę sit officium, quod artis, & quo tendere operando teneatur, si velit finem consequi: ubi notabilis regula est: ut incipit, ita finit: hoc est, quod seminas, id metis. Qui in stercore incipit, in eo desinit. Verum inuestigamus sentia. De semine: Natura materiam accipit à 4. Elementis, & ex ea gignit semen, quod est aer congelatus in aliquo corpore, seu vapor humidus, seu vapor aquæ congelatus, in quo agente natura res multiplicatur, triplici genere existente, minerali, vegetali, & animali. Vbi iterum nota de elementorũ creatione. Si intelligit primum ita fieri, errat. Sin autem parabolice, seu symbolicè loquitur, non elementa, sed similitudines, & simulacra elementorum sunt, quibus coeuntibus semen consistit, quasi dicas, cui libet misto, cuius generatio ex semine est, inest virtus quædam diuinitus accepta, cum qua est calor, humor, & spiritus. Cum igitur à nutrimento ultimo, quod iam mistum est, deciditur portio ad locum generationis feminis (ut pomum, testiculos, & vasa spermatica, naves & alias partes plantarum : Nam & in radicibus, & gemmis, surculisque est vis feminifica) ibi per loci calorem in humore & spiritu vertitur in vaporem, qui inflat locum, & turgere facit, cumque non euadere possit, circulo reducit, & in humidum reuertitur, sicque cum iplo coalescit in semen. Hic non habes elementa, sed tantum simulacra eorum. Omnia enim sunt mista & corpus habent pridem ex elementis compositum, insuperque cœlesti essentia perfusum : quanquam in motu appareant elementorum signa. Sic tolerabilis fit sententia Sedinouigiana. Veruntamen id totum non de primi feminis constitutione, verum potius de secundi ex illo ortu accipiuntur. Deus enim est, qui semina prima esse iussit: idem adhuc etiam in æquocis generationibus eorum rudimenta conseruat, facitque ut terra & aqua primæ benedictionis vim exerant, si cœli elementia, & reliqua externa concurrant. Vocat autem ille semen & materiam secundam (ita enim loquitur) sperma: quasi Græca vox aliud significaret, quam Latinorum semen. Verum facile excusatur. Vocabula enim debent inferuire rebus, & intentioni artificis. Exemplum cape in pomis. Id constat corpore, & semine in eius matrice contento. Semen hoc dicitur sperma. Est enim in fructu. Prodiit autem id vi naturali feminifica, quæ accepta est ex omnium primo semine, quod Deus in arbore pomis prima ex terræ virtute seu elementorum, cæterisque procreauit. Hoc ergo, quod in terra benedicta exortum est, primum semen est, & prima materia, per quam facta est pomus fecunda. Hæc fructum fert multiplicem, in quo semen secundum prouenit longe copiosius. Sic ergo discerne ista semina, ut in arte scias, quodnam venari debeas. Porro semen utrumque manifestum esse in vegetalibus, & animalibus, magis tamen secundum, quam primum, quod per se inuisibile tantum secundum apparentia cognoscitur, docet: in mineralibus vero obscurius. Vnde & licet negetur ab aliquibus inesse, tamen verissime inesse argumentis probat. 1. Quia ut se habent nascencia in terræ superficie, ita & sub terra. Nam Hermes ait, quod est superius, est sicut quod est inferius. Iam supra terram nascencia habent semen & sperma. Ergo & sub terra, hoc est, mineralia. 2. Eiusdem sunt dignitatis mineralia & plantæ: quia Deus neutra neglexit. Ergo utraque semen habent. Finge secus esse: Ergo præcellunt plantæ: quod est falsum. 3. Nihil crescit sine semine: Quia crescere seu nasci est ex semine prodire, adulescere & perfici. Mineralia crescunt. Ergo. 4. Quod semine caret, sterile, mortuumque est, nec augmentari potest. Mineralia augmentantur, nec sunt sterilia, & mortua. Ergo. 5. Aut sine, aut cum semine metalla ab elementis creantur. Non sine: quia forent imperfecta ratione compositi. Ergo cum semine. Idem probati potest aluminis, balinitri, ferri, Bismuthi &c. in suis terris & venis instauracione. Quid quod in auro, argentoque & cæteris ad oculum possit ostendi semen illud? Nam primum principium quoddam essentiale mole exiguum inde colligitur, quod granum vocat. Huius vis se dilatat & ampliat in materia tanta copia, ut etiam plantas superet fructibus. Deinde effusum idem comprobatur. Argentum viuum in metallis gignit, seu producit sui simile argentum viuum, & auri principium primo auro coëssentiale aliud, itaque & in argento, & cæteris. Id vero in multis natura constantibus, & perfectis est vis seminea. Sed quodnam est illud semen? Mercurius vi sulphurea calida, atque adeo mascula, & feminea constans. Ex utraque hac virtute in materia metallica, tanquam in corpore genituræ ratio seminis metallici est. Ut autem in cæteris rebus, ita & metallis aliud est primus omnium mercurius & sulphur, aliud ex primo natus tanquam fructus, in corpore metallico. Primum semen soli sibi vendicat & seruat natura. Secundum possumus habere cum fructu. Hinc est principium artis nostræ. Si semen metallicum habere cupis, metallum perfectum à natura cepe. Neque enim dubitare debes, si modo secundum sit metallum, & violentis ignibus non destructus spiritus, & calor feminis administer, nec vitiatum misturis peregrinis, quin semen verum vnâ sis accepturus. Reiciuntur ergo, qui non aurum naturæ assumunt in feminis inuestigatione, sed mineras, in quibus inuisibilis potentia esse quidem potest, verum volatica, confusa & incomprehensibilis. Quare, num est in mercurio vulgi? Respondetur, in hoc non potest esse semen aliud, quam primum, si quidem non est sterilis: Nos autem auri vel argenti semen ad generandum hæc quærimus. Cuiusmodi est semen nostrum secundum? Constat ratione virtuteque: mascula & feminea. Nam vnaqueque res in matre & femina multiplicatur, qui sexus in mineralibus & plantis sunt consuli per naturam.

Ex con-

Ex consequente, si vis aurum multiplicare, cape corpus semineum, aurum vel argentum, & utrumque fac viuum, per mercurium, qui actu vitam habet. In viroque masculus fiet viuum, & femina viua, quorum semen in matricem coniectum fit conceptus ad procreandum similia vnicuique, operante natura, artifice ministrante.

Quidnam est opus nature? Primum semen constituere, & in auro aurificum maturum dare: Deinde cum ex potentia in actum productum est, id prouehere & multiplicare virtute, ad multos fructus faciendos. Quod est opus artificis? primum legere fecundum naturæ fructum, in quo est semen maturum & non corruptum ut aurum minerale ad aurum.

2. Ponere id in locum debitum.

3. Referare, ut semen prodeat in actum id quod fit per mercurium essentialem & fecundum. Ibi n. separat subtile à spisso.

4. Igne externo prudenter vim internam suscitare. Nam fori opus est, & irrigatione, si semen in terra matrice debet multiplicari, & fructus multos facere. Regula: Ex vno fac duo, & ex duobus vnum. Lumina centralia sunt duo, ut & celestia luminaria. Ex illis emittitur spiritus vniuersus, qui corpora mortuare suscitatur, expolit, & in multam vim promouet. Sufficiat, te posse ex duobus creare vnum tibi utile; solus. n. Deus potest ex vno vnum facere. Sensus est difficilis. Alias artifex ex 4. facit vnum, quando conciliat Elementa: Item ex tribus, cum animam, corpus & spiritum concordat: Ex duobus quoque cum sulphur, & mercurium, marem & feminam copulat: Et tamen illa duo erant in vno.

Regula mystica.

Ex duobus vnum.

Declaratio

mysterii de

bus.

Fac ergo, ut quæ in tua aqua fermentata confusa erant, prodeant in conspectum, vbi oculis videbis vnum sursum contendere, quod habet rationem maris & sulphuris: alterum in imo manere, quod est pro materia & semina, quæ & terra dicitur, & mercurius. Mas ex superiore loco incumbit femina, eamque implet suo semine; Imo vno ex duobus profus abis in eius substantiam, sicque fit ex duobus vnum, seu vnus lapis, cuius vilitatem, si velis, potes experiri bus. profectione super 100. vel suo numero partes, postquam nimirum incertus fuerit, & signa perfectionis exhibuerit.

Fit & ex duobus vnum, cum volatilem mercurium coniungis cum fixo corpore, subtile cum spisso, &c. sed hoc illis comprehenditur.

Quæ ex VII. Capite.

Vt pluribus illustrare materiam secundam, seu sperma metallicum, quod est in fructu seu corpore perfecto. Aqua, inquit, est in mineralibus semen in cerebro cordis & vitæ eorum: quod in igni digeritur. Id recipitur ab aere, in quo & congelascunt corpora. Vocatur & aer semen subtile, qui aer pinguedine in aqua congelatur. Nam congelatione indiget, cum iam actu ex aqua sit resolutus.

Cum autem spiritus ille in corpore esse natus sit, in quo est? Responderur, in familiari. Semen autem semini familiarissimum est. Prima ergo vis seminea, est in semine secundo, & hoc in corpore fructus. Illud. n. incorporeum & inuisibile est: hoc per corpus fit sensibile: Atque ideo auri semen in auri corpore ex natura recenti, non effæcto & arefacto querendum. Quo modo ex corpore naturali elicitur? Suauiter seu subtili ingenio per apertionem pororum seu resolutionem compagis. Inde in matricem suam imponitur, vbi congelascit simul, & congelat: figitur, & figit. Nam agit & patitur vicissim. Cum corpori iungitur, viuut, idque viuum efficit. Cum abstrahitur, totum mortuum corpus dicitur. Omnino seminea auri virtute internæ actiones absoluuntur omnes, & lapis perficitur.

Hæc est res huius capitis, in quo priora fere reperuntur, cum aliqua tamen luce. Philosophica de duplici semine theoria iucunda est, scire iterum origines & progressus, perfectionesque cupienti: Sed qui ad praxim lapidis contendit, discit hinc primum vitæ errores, ne suam materiam querat in re indebita: 2. assumendum esse aurum vel argentum virgineum, quod arbori vegetæ & virenti possit comparari. Nam in sterili & arida nihil inuenitur.

Semen auri in auro virgineo apto querendum est propter spiritus, humidum insitum & calorem.

Non aurum est semen, sed hoc in illius recessu.

Semen extrahitur per menstruum nostrum quod tamen vna manet & coarsensiale est corpori seminis

3. Si secundum semen habet, non debere esse sollicitum de primo, quia hoc est in illo iuxta potentiam.

4. Repetitur modus extractionis seminis, & qua ratione iterum redeat in corpus suum, cum quo eo congelascit, ita ut corpus fiat subtile, & volatile, spiritus seu aer, in quo semen, crassus, & fixus, donec ex utrisque euadat vnum.

5. Conspicere est, semen illud se prodere & manifestare modo aqua specie, modo atri, & ex aereo in aqueum, indeque in corporeum redire, ut per Elementorum mutationem ex illis est egressum. Id fit in sphaera Hermetica sponte naturæ agente calore interno, qui excitatur, & regitur per externum.

6. Semen non est expositum in superficie auri, sed in recessu, & penetralibus latet.

7. Ergo solutione opus est per menstruum homogeneum actu solutum: Et sic est etiam in sua matrice. Omnia inclusa vitro separant se & coniungunt vicissim; motiuntur, & reuiuiscunt, quæ de re sepeditum est.

Ex Cap. VIII.

Quomodo ars semen tractat? Mittit id in debitam matricem, tanquam locum proprium, qui si purus est, purus & perfectus inde nascitur foetus.

2. In matrice illa (mercurio optime præparato, qui ex aqua prima & terra elixyris imperfecti constat) ex potentia in actum educitur, fitque iam vegetum & viuum calore loci & humiditate, ut sic matrix quasi vita ipsi sit.

3. Sicut autem aliae res generantur cum putredine per concoctionem, ita & foetus noster fit semine in sua matrice putrescente, unde consistit *purum punctum*, quod dum fouetur, vegetatur & cre-
scit.

4. Arti peculiare est breui absolueret, & plus quam perfectum reddere, quod natura non potest. *Cum non potest*: Quia cum non in centro, sed prope superficiem suas generationes peragat, citius congelascit corpus, quam coqui possit perfectissime: unde crudus aer in poris eius remanet. Ita loquitur Sedinuogius, sed meliores, sunt rationes, de quibus alibi. Discis hinc, ut ex auro virgineo semen extrahas, te debere *purum mercurium procurare*, qui magno artis studio efficitur ex *argento viuo naturali*; Deinde cum in mercurium purum immisisti, oportere calore iugi fouere. Inde sequetur vis vegeta, &c.

Ex Cap. IX.

PRaxin promittit. Documenta eius sunt haec. Sicut ex eodem semine differente tantum digestionem & matricia dispositione fit mas & femina: Ita ex eodem mercurio elixyr masculinum ad aurum, & femininum ad argentum. Est & alius sensus, in vna materia & seminali corpore esse tum mercurium, tum sulphur, illum, quia indigestas habet & aquosiores partes, hoc, quia digestas, concoctasque. Non ergo opus est, ut diuersas materias ad aurum & argentum, marem, feminam, mercurium, sulphur inquiras.

2. Scienda est metallorum natura, & concordantia. Plumbum inclinatur ad argentum: Stannum ad mercurium: ferrum ad aes: Et illa in hac mutari possunt.

Sol solus in medio

Mutatio incipit à summo, & in symbolicum pergit deorsum: Sol in centro planetarum est in nostro mercurio granum igneum, quod

solui non potuit, circumstantibus potētis ceterorum planetarum in aqua nostra.

Sol in medio est omnium. Ergo qui potest illis aurum adaptare, is etiam potest transmutare. Nam ad omnia habet propensionem. Nota etiam *progrissiones in opere*. Nam ex Saturnali dispositione iter est in lunarem, ex Iouiali in mercurialem, ex martia in veneream: Suntque mars & venus soli proximi.

3. Nihil autem faciunt ad artis tincturam imperfecta.

4. Nam cum semen soluto corpore debeat manere, ut eius vis exsuscitetur, & multiplicetur, imperfectorum non manet, sed destruitur. Rei vero penitus destructae nulla sunt nec effecta, nec adiuncta.

5. Ad soluenda vero corpora vnica tantum est aqua metallaris, seu menstruum, quod Sedinuogius vocat suum *chalybem*, ex argumento, Sicut. n. chalybs affricu ad silicem euocat spiritum flammellum: ita ex auro menstruum nostrum elicit igneum semen, quod ut flamma se multiplicat in disposita materia. Id menstruum & chalybs etiam est matrix, & mercurius noster. Est fere ut aqua metallorum, inquit, quae reliquum quidem corpus auri & argenti absumit & in sui naturam vertit: centrale vero semen non potest consumere. Veruntamen id melius reddit adeo, ut longe sit fecundius.

Chalybs
Sedinuogii

Semen auri
& argenti ab
aqua nostra
irresolubile.

6. Aquam vero illam arte facimus ex argento viuo, naturali, quanquam Sedinuogius dicat, esse etiam à natura creatam quandam, quae ex radiis solaribus eliciat tincturam: per quam tamen videtur intelligere eam, quae in ipsa solutione in vitro fit sine nostro labore sponte naturae Sed ante dictum est, frustra quæri sensibus non obuia, & dura fatigari, cum mollia sint præsto.

Reflexio circularis
Spiritus Seducies
super corpore
in vitro repetitur.

7. Quo modo elicit ex auro semen? Vndecies coit cum eo. Id autem fit in vitro Hermetico per reflexiones spirituales super corpus in fundo: quia calor spiritum facit, is extrahit ex auri corpore animam, seu tincturam, eamque reflectendo iterum reddit. In ea tinctura est vis seminea, utpote in calore, & spiritu humido consistens. Auri vero granum, seu corpus seminis interim adeo exhaustum iacet, ut pro mortuo habeatur. Sed subinde reuiuificatur illata postliminio anima in corpus, quod etiam per reflexionem illam attenuatur, & purgatur miris modis.

8. Nascitur inde nouus fetus, longe potentior mercurio & auro: utpote qui imperfecta metalla possit in aurum transmutare ob multiplicem vim, quam accepit in illa coctione.

9. Verum hic lapis nondum adhibetur in vsum transmutationis, sed denuo in matricem, seu mercurium immittitur, soluitur, & coagulatur in vitro Hermetico, accipitque vim millies præstantiorem: unde cum prius super centum protuisset proici tantum, iam super mille potest. Dicitur purgare matricem suam, seu chalybem, & mercurium, ut millies fiat aptior ad generandos foetus auri similes, si ex auro sumptum est semen, vel argenti, si ex argento.

Hæ doctrinae principia sunt praxeos. Inducant. n. te primum debere efficere aquam soluentem: Deinde aurum vel argentum in ea soluere vsque ad granum seminarium, quod sine tua cura fit sponte naturae: Tercio procurare, ut ex tota offa fiat noua futura potens tingendi: quarta, hanc denuo soluere aqua mercuriali, seu argento viuo, & coquere ad perfectionem, ut vna pars tingat mille hydrar-

gyri, vel imperfectorum metallorum.

Qua

Quæ ex Cap. X.

EST capitis noni dilucida declaratio. Hypothesis est : *Lapis philosophorum est A V R V M digestum in supremo gradu: unde & tinctura, & filius solis, &c. dicitur. Sequitur Eth: his: Ergone naturale aurum? Respō quid detur: Est quidē id in natura, & inde ab artifice asciscitur: Sed immaturum est, & crudum, utpote ab aerea frigiditate occupatum, & congelatum citius, quam potuerit summum gradum adipisci. Digestum Aurum non ergo aurum intelligitur, non simplici & mera natura, sed natura per artem adiuta. Vulgi aurum sterile sit ex naturali quod pro immaturo habetur, & sterile.*

Quomodo vero Ars id perficit? Resp. Suavi & ingeniosa operatione & non violentis ignibus, quibus destruitur Spiritus & humor cum infuso calore in eo gradu, qui ad semineam formam requiritur. Ideo & aurum facile, quodque violentos ignes, sulphur, stibium, aquas regias, &c. est passum, inutile est. Arte accedente ad naturam, ita perficitur aurum, ut possit per eam quod prius soli propter cruditatem erat impossibile. Jam aurum semen fecundum accepit, & fructus sui similes gignere potest. Nihil vero potest etiam ars sine auro naturali, quod est corpus, in quo potentia seminis est abscondita. Eductur autem calore ex resolutione. Nam quamdiu manet in forma concreta, semen extrahi non potest. Cum semine debet esse spiritus, calor natus, & humidum radicale. Hæc non sunt in actu corpore ligato & congelato. Spiritus est instrumentum naturæ, quem actu esse oportet, ut illa operetur. Sed quæ est solvendi Ratio?

Resp. solutio non debet esse violenta, sed naturalis, qua potius corporis aperti reddunt includitur seminis principium quod mox matri suæ impositum ibi prouehatur. Quodnam est solvendi instrumentum? Resp. Aqua nostra celestis, aspectu sere pluuiæ, non tamen madefaciens manus, quæ est auro homogenea, ut in ea non aliter solvatur, quam glacies in aqua calida. Ex mercurio eam elici, & solenter præparari, sæpe dictum est. Nam & aurum est mercurius.

Mercurius congelatus soluitur mercurio soluto, sicut glacies aqua. Semen ex auro elicitur quidem, verum a quo recipitur, num ab alio auro? Resp. Non ab alio; sed a Luna nostra, quæ nihil aliud est, quam mercurius, & vocatur terra, in quam coniicitur semen nostrum. Ex quibus constat illa Luna: Ex aqua mercuriali prima, corpore elixyris imperfecti rubri, & mercurio ex auro per ipsam extracto. Nam ex auro assumit sibi similem mercurium, sicut etiā aqua ex glacie resolutam aquam sibi iungit. Hoc Mare nostrum est, in quo mons, vel piscis natat.

Age iam sit præsto aqua solvens nostra; sit & aurum minerale in sua natura quidem crudum, potentia tamen fecundum: sit & elixy imperfectum rubeum: quæ omnia coniungantur debita proportione, & instituat solutio & maturatio, quæ arte regendum est opus? Resp. Includitur vitro Hermetico, & obsignatur; ne possit respirare. Imponitur in Athannorem. Adhibetur calor modicus externus, continuus. Fit coctio per menses VII. vel aliquando etiam decem. Quodsi que? Donec aqua nostra consumat tres, relinquat unum. Quid hoc est? Aqua consumit seu soluit corpora elixyris, & auri, prætereaque semen auro inclusum; atque etiam ipsa in se soluitur, & vicissim accipit potentiam coagulandi.

Relinquitur unum granum inconsumibile, in quo est ignis natura & principium prolificum ex parte. Maior enim pars est soluta. Hic vnus sensus est. Alium mysticum appellare possumus, q.d. donec anima corpus, & spiritus per se esse desinant, & in unum coeant. In parabola scribitur: Aqua habet in se ignem, & si iuuatur calore continuo, comburit tres pares corporis sui, cum corpore fructus, & non remanebit, nisi pars minutissima, at summa virtutis, &c.

Omnino finis est ut extrahatur semen solutis compagibus corporis, & postea ex soluto & solvente, granoque putrefacto fiat vna arbor, & lapis prolificus. Hoc autem in duplo: quod intelligo, ubi fieri debet ista solutio, primum in fermentationis actu, postea in cibationis, nisi velis fermentationem secundam designari. Ita conceptus, prouectus & natus est infans noster.

Quid postea agendum? Lapis ille genitus lacte vel pinguedine terræ est nutriendus, quod lac nascitur in cibatio. terra verberib. (venis, mineris vel in elixyre nostro) & regitur vel conseruatur à putrefactione sale naturæ. Nam ne putrescat, sal natura obstat; Et potest esse augmentum lapidis, quia est eiusdem naturæ, nempe augmentum vitium affectum aliqua parte corporis nutriendi. Ita fit infans secundæ generationis.

(a) Differt hæc putredo ab artificiosa illa, quæ aliis studiose in singulis solutionibus procuratur. Sal natura & ignis internus aqua nostra secundæ vulgarem putrefactionem impediunt.

Quæ ex Cap. XI.

QUATUOR doctrinas tractat, quanquam principale propositum sit de lapidis, seu tincturæ artificiosæ confectione. Prima est proposita praxis lapidis, quæ tota versatur in fermentatione seu coniunctione, & augmentatione per nutritionem: Secunda est explicatio eius Philosophica, & adminiculorum materiæque declaratio. In tertia habetur de medicina ex lapide ad curandos morbos. Quarta continet admonitionem de albo & rubeo non confundendo.

De primo compositionem trium proponit. Iubet *terra nostra per gradus vndecim tracta capere gradum vndecim, auri nostri viui granum vnum: argenti nostri viui duo*. Mystica hæc sunt, & de potestatibus, non de substantiis intelligenda. *Terra nostra* aliquando *sol noster, centrum, humidum radicale, & sperma*, in quo naturæ ignis est, dicitur: aliquando *sol in terra* esse perhibetur, ubi sol calor est, terra subiectum, & substantiale granum. Nonnunquam est *elixyr imperfectum*: quandoque *aqua terrena*, quæ & *luna nostra, & mercurius*: Non raro *qua in spissatur*, terra intelligitur. Aurum nostrum viuum, intrinseca auri essentia est, per aquam nostram viuificata: *Luna viua* est ex auro eodem substantia mercurialis. Est ergo inter hæc proportio, vt aquæ terrenæ vndecies purgatæ sint partes *vndecim*, seminis aurifici pars *vna*: Luna-
ris materiæ partes *duæ*. Eadem est & virium proportio.

Verum *hæc mixtura* (quæ alias fit ex corporeo elixyre rubro, auro, & menstruo mercuriali, quorum hæc duo faciunt aquam terrenam: aurum vero partim soluitur, & in aquam facessit, partim remanet, vt terra mortua, ex qua aqua animam extraxit, eamque spiritui in altum vehendum commisit) quomodo est perficienda & coquenda? Pone in ignem nostrum, vt fiat liquor *siccus*. Mira breuitas, pro, *solve & coagula*, coque calore continuo moderato, donec aqua fiat, & hæc postea in siccum corpus transmutetur. Quæ hic contingant gestiones, motus, colores, &c. postea exponet.

Solutio. Stent in nostro igni partim naturali, partim occasionato, vt Riplæus nominat (de vtroque autor noster in parte secunda monebit) quid sit? *Terra primum soluetur in aquam*. Terra vero est pars auri terrena, & elixyr rubeum. Ita spissum fit subtile. Ista solutio dat nobis *mercurium philosophorum*, cuius compositio est ex aqua mercuriali, elixyre, & mercurio auri, hoc est, vtriusque corporis imperfecti & perfecti. Verum, quia hic menstruum soluens tantum consideramus, quod differt à soluendo, duntaxat ex corpore imperfecto terreno, & aqua conflare intelligitur.

Mercurii philosophici compositio. Hæc est aqua nostra soluens, & menstruum nostrum viuum, quod vocatur etiam aqua *permanens*, quia permanentiam & fixitatem accepit à corpore albo vel rubeo, quæ iam suam fixitatem habent, vt in igni manere possint.

Hic mercurius soluit corpora auri & argenti, eaque potentius consumit vlllo igne flammeo. Intellige consumptionem talem, qualis est grani frumentacei in agro: ubi si omnia corrumpere putredine, nullum restaret semen, ex quo, & cuius vi naceretur planta. Consumitur ergo corpus auri, & argenti, sed manet principium *seminale cum mole parua*. Ideo dicitur, *superesse partem decimam cum vna decima* (si auri foret drachma, restarent sex grana cum decima parte vnius grani, quæ est in toto composito valde exigua moles, eaque ob dispersionem primo non notabilis, nisi cum ad fundum tanquã terra mortua secedit) quæ *HVMIDVM RADICALE* & aliter appellatur (centrum terræ: sol centralis, ignis naturæ, magnes, rex mortuus, &c. licet sol & ignis non de materia, sed virtute eius intelligantur) opus est rem querere (inquit in præmio parabola) aliquam occultam, ex qua sit talis humiditas, quæ aurum sine violentia, seu strepitu soluit, ita suauius & naturaliter, sicut glacies aquæ calidæ beneficio.

Aqua. Ea est res, ex qua aurum à natura productum est nempe primum vapor, postea mercurialis aqua cum sulphure proportionato, quæ auri semine fuerit imprægnata. Ita totaliter fit aurum ex illa: In arte vero tantum materiale menstruum poscimus: in quo quando solutum aurum est, tunc etiam formaliter est auri materia.

Aq. salis nitri. Recipe, inquit, aquam salis nitri claram de terra nostra, in qua est riuulus & vnda viua, si ad genna foderis. Aqua est ipso fluxu. Salis nitri dicitur à simili effectu. Sicut enim spiritus halinitri & salis ammoniaci aurum impetuose soluit, vel potius corrodit, ita nostra aqua absque violentia. Vbi inuenitur: in terra nostra, hoc est, calce viua rubea. Quo modo? Fodiendo vsque ad genna, seu terram istam satis profunde aperiendo, donec scaturigo appareat. Fodimus non manu, sed aqua nostra mercuriali ex argento viuo sublimate extracta, & rectificata soluimus. Inde riuulus dicitur, quia fluit post dissolutionem, sicut etiam glacies & nix fluit, quando liquefacta est aqua actuali calente.

Nota vero perplexitatem. Quanquam enim menstruum soluens à corpore, quod soluitur, est aliud, tamen postea non solum illud, vt ex aqua & terreo elixyre, accipit, sed auctum mercurio, quæ illa aqua ex corpore soluto sibi miscuit. Inquit enim: *Aque huic impone illud radicale granum: nisi velis lyneudoche esse, vt grani nomine intelligamus totam auri, vel argenti substantiam, in cuius medullio abditum est granum.*

Collationis progressus & modus in fermentatione. Modus collationis: Da ignem putrefactionis & generationis, sed non talem, qualem in prima operatione. De igne & valis in expositione loquetur. Qui putrefactionis, quæ est corruptio quædam, dicitur, est humidus calidus, primo gradu temperatus, vt balneo vel fimo comparetur. Hoc procuratur nigredo. Sed nihilominus dum putrescere, & solui granum dicitur, etiam incipit nasci & concoqui.

Reguntur omnia accurata diligentia magno ingenio sine tædio, vt ex diuturna nigredine, quæ calore humido temperato existit, procedat calore sicciore, qui cinerum dicitur, paulatim graduato calor varius, inde albus, citrinusque & post omnes in rubeo opere viridis per totum. Talis autem color superficialis est, & apparet in auro liquato, vel fulminato, quando iam omnis impuritas est consumpta.

Viridis leo ex colore viridi hic est lapis prima. Est lucida viriditas mista flauitie: & quæ fulgur emicat. Ideo fulgur, & flores vocant metallici. Chymici aliquando viridem leonem nuncupant, sed valde æquiuoca appellatione, vt ex superioribus patere potest. In superficie quidem viriditas illa efflorescit: sed circa fundum consistunt cineres puniceæ, & aqua fere rubra.

Aperitio vasculi & tentatio lapidis. Hoc signo apparente iubet Sedinuogius vas aperite: & tinctura experimentum capere, demissa penina, & oleo extracto, illitoque lamina ferrea, vel area candenti. Si tingit ad libitum, nec sumat, intrat & constanter manet, bene se res habent & possumus coagulare totum. Si vero sumat, nec ingreditur, amplius est coquendum. Si nec ingreditur, nec sumat, siccior iusto est medicina, & ideo iterum soluenda & coquenda.

Quid

Quid vero si tingat, num tunc tota est absoluta? Nondum. *Tantum infunde aqua tua* (id est menti mundani ex lunæ sphaera, quod toties sit rectificatum, ut solem possit soluere) quantum *atris* (quantum fuit mercurii prius additi, imo quantum consumere poterit sine iactura) Et coque priore igne, donec iterum tingat, & ex 100. partibus ad 1000. perueniat. *Huc usque peruenit Sedinuogius.* Vides ergo operationes primas post apparatus aquæ nostræ, qui singularis est & pro-
parascenasticus, esse coctionem aquæ in elixyr per alterationem elementariam, in qua bis soluitur, bis coagulatur. Deinde ad fermentationem, coniunctionem, matrimonium, &c. est aditus. Huius formam & modum iam audiuius. Tertio sequitur exaltatio, quæ & nutritio, & augmentatio dicitur, quæ crescit lapis virtute, & mole. De sequentibus copiose tractatum est in Riplæo. Ita se habet prima pars capituli undecimi.

Lapis prima vice tingens exaltandus. Sedinuogius ultra nutritionem lapidis non peruenit.

Secunda modum fermentationis declarat vberius, & primum agit de igne, secundo de vasis, tertio de materia: quarto de progressu mutationum, obiterque meteora aerea & aqua attinguntur, circa quæ multus est Drebbelius. *De igni & calore.* Tres ignes proponuntur, duo occasionati, seu externi, qui gradus dicuntur: Primus perpetuo circumdat materiam (est putrefactorius, solutivus, nigrens) humidus: Secundus digerit & figit, (albedinem producit, & coagulat: estque siccus) Tertius ignis est Naturæ, & internus, sulphur, sol, radii centrales, &c. qui pro diuersa locorum distantia diuersa operatur.

Ignis Sedinuogii.

Hic ignis vel calor etiam causa, cur moueatur ventus, seu aer, & spiritus ex aqua in vitro asurgens, & secum tincturam vel animam auri vehens, dicitur: & quia non tantum in nostro opere intrinsecus calorprehenditur, verum etiam in omnibus viuientibus, ita, ut sine eo vita non sit, vnde & in scholis Physicorum mors extinctio caloris natui, vita procuratoris, appellatur, ideo & vita omnium rerum esse fertur.

Subiectum inhærentiæ est terra illa paucæ, quæ ab aqua resolui non poterat, & cum coagulata sunt omnia in terream speciem, etiam in hac valet. Hinc Hermes scripsit *nutricem*, seu fortricem eius esse terram, quæ ne immodice accendatur, à lubeunte aqua refrigeratur subinde. De vase. *Vas est natura*, inquit cap. 11. Sedinuogius. *Sufficiunt in arte duo.* Primi operis est sphaericum: Secundi paulo minus vitrum, ut phiolæ vel oui. *Vnicum debebat esse, sed duobus vitum propter abbreviationem.* Ità in præfatione parabole: Vas vnicum est à principio usque ad finem: vel ad summum, duo sufficiunt; igne continuo in opere utroque. Poteramus dicere duo ideo vasa esse, quia vnum albo, alterum rubeo destinatur: quæ etiam abbreviatio quædam est, ne cum vno absoluto alterum suscipimus tempus nimium infumatur. Verum potest & alia sententia esse. Quidam putant citius perfici opus, si particulatim fiat cibatio: alii omne nutrimentum simul immittunt. Illi naturalius operantur & artificiosius, &c. Oblongum vitrum usurpant ad cibandum, sphaericum ad fermentandum.

Vas.

Vas naturæ alias matrix est, in qua conceptus perficitur. In arte vasa sunt artificialia similia illi. Vas etiam offa dicitur circumstans granum. *Materia.* Est vna, ex duabus substantiis, quæ non à te creantur, sed à natura procreata exstant, & latitant in vmbra, seu sub cortice. Tolle vmbra, ut essentia abscondita prodeat. Inuertit Sedinuogius aliorum dictum: esse *duplicem mercurium vnius radici*, vnde & diuersus dicitur. Vna eademque radix est Aqua nostra, quæ coagulata fit elixyr, quod postea rursus componitur cum illa ipsa. Sunt tamen & duæ substantiæ: vna cruda, altera cocta; vna argentum viuū, altera aurū: illud duplex est specie aquæ, & terræ. Ex utrisque debet fieri vnus lapis vnusque natura homogenea, scilicet aqua in nostro vitro, & mercurius noster. Est & vna substantia solubilis, altera insolubilis, volatica, fixa: subtilis, spissa, sed quæ sub vmbra, seu elementari latibulo absconditæ sunt, vna est sulphur, altera mercurius essentialis: Vna quinta essentia argenti viui, altera semen auri vel argenti. De materia infra plura cap. XII. iam de modo operationis coniungalis.

Materia. Vide cap. 2. Ina ex duabus substantiis: & vna ex vna radice.

Fructus producit ex aqua in terra: Aer ei suppeditat vitam, inquit, q. d. In terra nostra ignis est, qui in aquam operatur, educitque ex ea aerem vehementem vitæ, & animæ primordium. Id adhuc plenus, & plenius sic docetur: In centro terra nostra in vitro Hermetico, in quo per aquam acuatam solutum est corpus auri, usque ad terram irresolubilem, tanquam in medio puncto virtutis est Sol terra. Is excitatus mouetur, & motu rarefaciente circumstantes aquas, perpetuo calorem radiosum, vel radios quasi calidos sursum ad superficiem terræ seu aquæ terrenæ propellit, cumque calor ille centralis & internus elementari igne multo sit efficacior, omnia corrumpere, consumeret & exiccaret ante tempus legitimum, nisi temperaretur terrenæ aquæ frigiditate, quæ de die in diem penetrat porros terræ interioris, quæ est sedes, & fundamentum caloris, atque ita eam terram, & aerem inde emergentem refrigerat. Fac ergo, ut calor terræ centralis aquam vertat in aerem, qui eleuetur in superficiem eius. Quod de ea non vertitur, insinuet se in poros terræ. Aer eleuatus usque ad ambitum, ibi consistat, fiat nubes, ex qua aqua depluens corpus mortuum fere humectet, & vitæ restituat. Quæ aqua vero ex aere coagulatur, longe subtilior est, quam prior, propter circularem motum; quo attenuatur, & calorem. Hinc existunt Elementa. Calor efficit aerem ex aqua, eumque valde subtilem, & penetrantem in ea, in quæ aqua peruenire nequit. Aer ad superficiem fertur. Hic ubi refrigit in loco superiore, rursus densatur in aquam vel potius in vapidam nubem seu nebulam, ut aliqui loquuntur. Sed & aqua commouetur & ebullit, inque aerem eleuatur, & interim soluit strenue, quo tempore S A L I comparatur. Inspissatur autem, & pinguescit, inque terram repulsa distribuitur.

Modus formationis. Sol pro igni interno.

Elementa in vitro fermentationis.

Hinc potes causas generationum mundanarum per pluuias, item ventorum, & aliorum meteororum sumere, uti Drebbelius fecit. Putat Sedinuogius solem mundanum Cæli quoque aliquid conferre, quia influat occulte tracta vi eius à sole centrali tanquam à magnete, ut sic calor fiat auctior, possitque existere magnum incendium, nisi aqua subiens refrigeret.

Nota originem Philosophia chymicorum physica exempla.

Medicina
morborum
ex lapide.

De non mi-
scendu diuer-
sis lapidibus.

Separatio
mystica in
Sacro.

Hæc de Secundo. Tertia pars medicinæ ad lepram fabricare docet. Ita. n. intelligo. Cape nostrum la-
pidem, qui senex dicitur (qui tamen iam est renouatus.) Da ei aurum vel argentum deuorandum: quod po-
teat fieri per repetitam fermentationem, vel projectionem in fluxu: Da vero ita ut lapis cum illis
mutetur in puluerem. Hunc imbibere noua aqua, solue & coagula: fiatque medicina ad lepram & alios mor-
bos. Alii auro liquefacto iniiciunt puluerem lapidis. Deinde iterum certam quantitatem eius, idque
donec maneat oleosa substantia. Pars quarta admonitio est & cautela, ne duo lapides confundantur.
Fieri. n. debet quælibet species cum sua specie, id est, ad aurificum lapidem assumendum est robe-
um elixyr & aqua: Ad argentificum elixyr album cum aqua. Tale debet etiam fermentum esse, siue
semel, siue sæpius fermentes. Quidam putant, se posse per argentum facere lapidem aurificum, quia
persuasum est ipsis, omne aurum fuisse prius argentum, quod sit tantum coctione deficiens aurum: ar-
tem vero posse id, in quo natura defecit, compensare. In hanc sententiam adducunt illud Plinii
quod in omni auro sit argentum, & quod chymici tinctura abstracta inueniant corpus album, quod
vocat nostram Lunam fixam. Sed artifices deterrent studiosos ab hac spe. Qui singulis metallis suum
semen tribuunt, videant, num verum sit, quod credunt non pauci, metalla inter se accidentibus tantum
differre, & ideo esse transmutabilia omnia. Naturas misce naturis. Hæc. n. lætantur inuicem. Si quid
inest contrarii in auro, argento, aqua nostra: id separa, id est, coquendo & circulando exaltando-
que perge, donec attrigeris gradum sublimis puritatis. Separatio non stibio, aut alia manuali detra-
ctione est instituenda, sed igni.

Ex Cap. XII.

Veritas artis

PROponit de lapide & virtute eius. Tractat autem hæc: 1. Quod ars sit vera: quia constat natura
generabili, & multiplicabili per semen, utpote metallica materia, quam natura ex quatuor ele-
mentis produxerit, ex eis primam materiam gignendo, deindeque secundam semineam. Si semen
habent metalla, sunt multiplicabilia secundum speciem. At habent semen. Ergo Minor probatur quia in me-
tallis non minus operosa fuit natura, quam in plantis, nec defecit in his Dei benedictio, &c. Hæc &
Generatio o
minum.

2. Explicatur generatio omnium generabilium. 1. ponitur motus: 2. ex eo calor.
3. Aqua primordialis omnium materia.
4. Calore in eam agenti prima materia rerum fieri dicitur. Specie vaporis, spiritus, venti, aëris, &c.
5. Subtilis aer congelat per aerem crudum, & vitæ, quam irripit.
6. Fit aqua, quæ se in terræ poros insinuat.
7. Hinc postea exoriuntur mineralia & plantæ pro diversitate locorum. Est tamen etiam di-
scrimen pro natura materiæ. Nam ex vapore consistunt leuia, ex aqua pingui graua quidem, sed pretiosa:
ex sale pulchra: omnia per se pura; sed locorum inquinamentis impura reddita.

Potestas artis

Hæc ille cum Drebbelio sic fieri putat argumento motus materiæ in vitro physico Hermeti-
corum: Supponere verò aquam terram & saltem necesse habet. Deinde etiam mobile quiddam præ-
mittere, cuius motu calor accendatur, quale est cælum cum suis corporibus, potissimumque lu-
minaria. Ita sunt opera naturæ. De artis potestate sic philosophatur: Ars separat impura, quæ in naturali
generatione accesserunt, ab puris. Modus: Solue corpora. Separa & purga heterogenea: Homogenea collige. Hæc est e-
laboratio simplex: Sed respice ad naturam. Finis est metalla perfecta multiplicare. Ut natura operatur, ita
& artifex. Solue ergo metalla in aquam per aquam prius ex natura acceptam & studiosissime preparatam. Hanc
putrefacito, coque, coagula, ut fiat subtilis, & apta ad soluendum, seu aërea & spiritalis. Hæc. n. subit corpora, &
penetrat. Inde sequitur coniunctio soluentis & soluendi. Pura puris sunt coniungenda. Ea sunt duplicia, cruda & co-
cta. Cruda crudis, aquam elixyri imperfecto iunge: & cocta coctis, aurum vel argentum, aqua iam confecta. Hic primus
sensus esse potest. Alia coniunctio est materialis, ubi cruda per respectum dicta componuntur: alia
mystica, per matrimonialem coitum in vitro, ubi cocta coctis. Qua verò proportionem, & pondere? pro-
mittebat. cap. 3. dilucidam ponderis explicationem. Vidimus aliquid in compositione, quam & infra
ponit. Sed hic iudicio artificis rem permittit, qui debeat pondus naturæ observare, non autem quantitatis mate-
riarum. Augmentum est, quia cum duo sint iungenda, sal nitri centrale, & terra, seu aqua terrena, ille
non plus combibit & assumit, quam opus habet, quæ esset Regula pro imbibitione & nutritione. Declarat
etiam projectionem. Nam non amplius tingit, quam se virtus extendit, id quod experimentis aliquot
est discendum. Alias supra Riplæus monuit de proportionibus, adiiciens, ne nimium aqua ponamus,
ne protrahatur nimium coagulatio. At autem recipi terram sufficientem naturæ, siue pura sit,
siue impura: unde discimus etiam impuram terram in opere esse qualis dicitur, cum nigra est, quæ
abluitur aqua & igni, ut albelcat, ablutione scilicet spiritali. Est & pinguis aqua coniungenda, nem-
pe in ipso vitro, dum ex aere coagulauit in liquorem aqueum, indeque crassescit. Ea dicitur im-
pura. At pura puris sunt iungenda. Qua ratione ergo purgatur? Duplici calore interno & externo. Tunc
coniungitur sponte sua.

Cruda & co-
cta.

Pondus.

Quantum
tingat.

Purgatio ter-
ra & aqua
interior.

Quæ ex Epilogo.

REPetitio est superius per XII. Capita propositorum, & expositorum, in qua opus naturæ, & artis
comparantur. 1. In mistis naturalibus duo sunt, vnum occultum, quod dicitur in corporibus latere:
alterum manifestum & sensibile.

2. Varia

2. Varia nomina sunt virtusq; Nam *occultum* vocatur *lumen proprium natura*, inuisibile principium: *negitabile nostrum* (ad artem respiciendo) *sulphur fixum nostrum* (si de fixis est sermo) *volatile* (si de fugitiuis) *caput mortuum feces nostri maris* (si de ad materiã artis metalli perfecti pertinet) *sol centralis, centrum* (in quo sol infusus & celestis concordant, concurruntque) quod & *matrix nostri principii seminalis* & vegetantis: *Punctus magneti nostri* (principium) *magnes noster*, & *magnesia* (ab attrahendo, quia vitalis aerem trahit, & coagulat, sibi que vnitum cupit, vt magnes ferrum) *chalybs* (quia calorem producit, quo nomine & sol dicitur) *sal petrae, sal alcali, sal armoniacus* (ob vim penetrandi, & resoluendi. Calor enim ille naturæ potenter penetrat & resoluit in aerea aqua, & spiritu) *Humidum radicale, calor & spiritus innatus: Centrum radiorum solis & terræ* (diuerso respectu. Virtus enim est inseparabilis à materia, quã totam perfudit ita, vt cogitur punctus quidam & cor, ex quo radii se expandunt, & spiritus diffundunt in ambitum: Et est sane eius subiectum primum parua moles terrea) *semen radicale: pretium*. (Est simul res vilis aspectu & respectu diuitiarum, quas postea parit: & pretiosissima, quia est principium summorum in mundo corporali bonorum) &c. Quod vero aspectui subiaceret, appellatur *corpus*, vmbra, tunica, cortex, cutis, &c. Corpus est vmbra seminis nostri, quã remota in conspectum prodit semen. *Sal noster obductus est saturni sphaera*, hoc est, principium prolificum & calidum innatum, quod & ignis naturæ sub corpore vmbroso & frigido congelatoque lateret, &c.

Nomina principii interni.

Nomina corporis aspectu bilis, & subiecti.

3. Quo modo fit vtrumque in natura? Ponitur centrum terræ. In hoc dicuntur quatuor elementa coniungere suas vires, & quasi *corradiare & confluare*, vt fiat illud *humidum radicale*. Cum hoc est *sol terrenus*, qui *magnetica vi attrahit virtutem celestis solis*. Hinc motus fit in materia. Ergo soluitur illud humidum in spiritum & euehitur ad terræ superficiem. Vbi consistit denuo, & circulariter redit in suam terram, cumque ea coalescit, verum non sine efficace immutatione, qua terra valde subtilis redditur, vt suo primordio respondeat, fiatque adeo similis, vt mutuo amore cohæreant inseparabiliter. Semen illud nutritur & vitam accipit ab aere, seu rore, qui in aquam densatur, vocaturque *aqua roris nostri*, ex qua extrahitur *sal petra philosophorum*, quo omnes res crescere & nutrirî dicuntur, vnde facile intelligis, qui fit sal ille, nempe *nutrimentum essentiale*, vi celesti instructum, & potentia simile essentia, quæ nutritur.

Modus quo natura agnat mista secunda.

Sal petra philosophorum.

4. Id declaratur generationibus horariis seu temporaneis, vt in vère, quas etiam Drebbelius ex sua arte explicabat. Cum pluit, terra ex aere accipit vim vitæ, eamque coniungit cum *sale nitro* (infuso principio seminali & vegetabili) *terra*. Cur terra sic trahit? Quia se habet vt *tartarum calcinatum*, vel alia *calces fixæ & resolubiles*, quæ sua siccitate aerem *rapidum* attrahunt: Aer receptus concipit, fitque sudor, & postea aqua, quæ salem calcis secum resolutam trahit. *Hæc aqua fit nutrimentum terræ*, eamque auget virtute & quantitate, facitque, vt semen in ea se dilaret sursum deorsum; quæ est *origo & productio Plantarum*. Hæc sunt philosophemata theoricæ, non sumpta ex natura, sed in eam ex arte illata. Nam isti artifices putant, sicut in vitro suo contingit, ita fieri etiam foris in mundanis generationibus. Ideo fingunt naturalem modum, & postea dicunt in arte similiter procedi. Vtile aut est nobis hoc figmentum, quia siue sic habeat in natura externa, siue non, nos semper intelligimus artis modum exponi. Hoc liquet ex artificiosis.

Modus quo ex calcibus sunt liquores.

Ex artis motu natura tractum est modus cupiditate philosophandi singulariter.

Artis ratio. Sal armoniacus est Sph.

Praxis fermentationis & proportio, 10. ad 1. Vel 21 Ita in fine Paraboia 24.

philosophica debet esse decupla ad partem 5 nam corporis.

5. Sic. ais describitur. Omnia aperte dicta sunt: saltem *modus extractionis salis nostri ammoniaci* hoc est, *Mercurii philosophici ex aqua nostra pontica, cum vsu suo est occultatus*. Hoc est procæmium quasi generale, vt remoretur lectorem & in aliquid occultius per opinionem fallacem ducat. Reuera est illa extractio dilucide exposita est. II. *Vas vnum est à principio vsque ad finem, nisi duo sumantur*, abbreviandi causa. III. *Ignis continuus sit. Quicquid fit, igne fit*. IV. *Cape iam aeris partes decem: auri vni, vel Lunæ vni partem vnam*. (Proportio hæc cap. 11. erat diuersa. Nam ibi iubemur capere terræ vndecim, auri vnam, argenti duas: Et disiunctio, VEL, ibi omittebatur. Terra, aer, aqua, indifferenter dicitur eadem materia, quæ istorum affectiones assumit. Proportio vero non adeo exquisita est, vt tantillo non variet. Bene additur disiunctio, vbi diuersi lapides signantur. Non enim licet album & rubeum miscere. Alias Lunæ vox etiam Mercurio attribuitur) *Impone vas tuum. Coque, vt aer fiat aqua & postea non aqua, seu puluis & terra*.

Nihil arduum hic dicitur. Tu cum impositi, calore temperatissimo coque, siue aer vocetur, siue aqua id, quod coquitur.

Quod factum est in imperfectis, seu dum præpararetur elixyr imperfectum, idem fit in perfectis. Aer congelatus (Is vero actus est aqua, seu liquor, qui fit ex elixyre imperfecto, & aqua prima) soluitur: Et necesse est aquam aëream adesse, quia sol centralis debet habere suum mare, & aquam rudam sensibilem, quæ a calore rarefit & vertitur in aerem vapidum, in quo est spiritus: Vnde vocatur aqua non madefaciens manus & Hermetis auicula.

In soluo illo aere solue auripartem decimam. Include vitro rotundo. Signa Hermetice Coque igne nostro continuo, donec aer coagulet vicissim in aquam, & hac in puluerem, quod dum fit, salua virtus sese oxeret, & colores varios producat. Mutantur etiam & conuertuntur hic elementa, quorum actiones in vitro conspicias, & quo modo in terram radios suos coniiciant, & eam secudent. Nam nostrum halonitrum in terra, quod aer fuit, coniunctum cum pinguedine terræ (vt in calce tartari) trahit suum aerem, eumque coagulat, vt aqua fiat, tandemque puluis terreus.

Aq non madefaciens manus est aer vapidus.

Illam nitrosam virtutem eo maior est, quo radii solares, & calor infusus sunt copiosiores (vt crescente lapide per suas augmentationes, crescit etiam virtus) Est autem in mercurio nostro illa nitrositas inclusa, vnde & aqua pontica dicitur, quæ aurum & argentum soluit, vicissimq; ab eis coagulatur. Sic fit spiritum subtile, fixum, volatile, & contra. Leuia sunt grauiora, & grauiora leuia; Spiritus abijt in corpus, corpus in spiritum.

Præcipuū est in rarefactione aquæ, vel aeris. Ideo quo magis subtilis, eo lapis fit efficacior, & plus tingit, ad quod repetitione operationum & multiplicatione opus est, de quibus Lullius & alii, apud quos inuenitur etiam integer processus.

Aer generat magnete[m], seu chalybem nostrum, per quem ex sole & luna dicitur extrahi aqua nostra pontica prudentis artificis opera. Magnes facit, ut appareat aer noster coagulatione. Pater eius sal, mater luna: portatur in ventre venti: nutritrix eius est terra: quæ omnia diuersis respectibus aliter dicuntur, & supra sunt satis explicata.

Diuinatorium anigmatis.

Non est vlla scientia & doctrina, vel ars, in qua liberius fingitur, quam hac philosophica lapidum. Cedant Poetæ. Nostri Hermetici tam monstrose omnia fingunt, miscent, vertunt, peruertunt, ut Horatiano monstrum longe fieret absurdus, si quis literam sequi vellet. Vtrum assequar omnia, Deus & Sedituogius nouerunt, & credo, quod ne ipse quidem fictor omnium suorum figmentorum ratione redere possit. Exculpam quod verisimile videbitur.

Initio proponitur res quadam in se occultatam habens humiditatem, ex qua omnium rerum dicuntur esse origines, quæq; misceat se omnibus, atque adeo etiam sit omnium metallorum mater. Est fere ex nihilo. In ea proprie est nihil. Intellego subiectum commune, & materiam primam omnium generabilium & corruptibilium: quæ initio fuit vapor, sed coagulatione accepit aqueam consistentiam. Hæc vaga & nimium generalis consideratio in nostro opere parum valet, nisi quod ex analogia disleri possit de primo omnium rerum ortu. Nos materiam secundam, quæ iam fructus est, venamur. Ideo aquam nostram accipimus in genere minerali, & in vnica tantum specie mineralium, quæ comprehendit metalla sex, & vnum argentum viuum. Iam ergo metallica tantum est nostra aqua, quæ describitur sequentibus.

Aq. nostra
descriptio.

1. Ex aqua nostra sunt orta metalla. 2. Caret salsedine, & acrimonia: 3. & tamen soluit aurū, & argentum sine violentia & strepitu. 4. Aurum, quia caret impuritate, est ei amicissimum: imo est auro instar matris, ex qua etiam est ortum. 5. Est in insula nostra, seu argento viuo sublimato, ex quo difficulter elicitur. 6. Coquitur primo septem mensibus. Tanto enim spacio ex argento viuo vix paratur. Ante coctionem debitam est venenum summum, quale est & argentum viuum à sale, & chalcantho sublimatum, quod quo modo vertatur in Theriacam salutarē dictum est suo loco. Nostra quoque aqua post coctionem est summa medicina.

Versus meridiem) si nude diceret, sonaret circa fixam tinctura rubra, quando coagulatio fit.

7. Quo modo coquitur? Aqua illa elicitur ex argento viuo sublimato quadam ratione dicitur mari. Ex hoc egreditur Neptunus aquarum Dominus cum tridente. Intellego elixyr, quod perficitur per tres colores principales, sitque insula ex aqua versus austrum seu meridiem, in qua omnium rerum mira varietas. Non enim tantum omnium rerum colores apparent in coctione, verum etiam omnes res, elementa, & mista, suas actiones, conuersiones & origines isto quasi exemplo & imagine ostendunt. Est tamen hoc commune cum sequentibus operationibus, in quibus Elementorum est conuersio, & colorum mutatio. Nam & in illis apparent res variæ, fereque semper diebus quinquagenis. Est nauigatio à polo arctico ad antarcticum, id est, processus artis à solutione ad coagulationem, à nigredine, quæ est septentrio, per albedinem, quæ est ortus, in rubedinem, quæ est merides ad antarcticum polum. Audiuntur Melosyna.

Etenim suaue est in vno opere videre omnium nascentium origines. Ista fere de aqua prima, licet & secundam attingant aliqua parte.

Descriptio
aqua 2.

1. Non est alia aqua, quam quæ ex radiis auri & argenti conciliatur, seu extrahitur vi magnetis, & chalybis, qui in ventre arietis inuenitur: (per ignem naturæ calidum siccum, sulphurque in mercurio elicitur) 2. Non est utilis aqua sine auro, quia hoc solo melioratur aqua & aqua aurū. Nihil ei additur, nisi pomū nostrum, hoc est, aurum vel argentum in se semen suū habens tanquā maturus fructus. Melioratur in tantum, ut videatur solo fumo seu balitu imperfecta metalla mutare in perfecta tanta liberalitate, ut nō sit opus repetitione artis ab initio.

Aries) si-
guum ascen-
dentis solis
calid sicc. in
itium veris.
Ver autem
in arte est
symbolum e-
lixiris albi,
vel tinctura
alba. Quan-
do aqua no-
stra prima
soluitur illud
elixyr, sit aq.
solutina.

1. Est mercurius noster, cui solus fructus arboris solaris (naturæ aurificæ mineralis, quæ aurum gignit, ut arbores suos fructus) imponitur hac proportionē, ut aqua sint partes decem, auri vna.

4. Tota mistura constat masculo & femina. Aqua est femina, & terra nostra, in qua fit auri putrefactio. 5. Est aqua vita, quæ habet in irrefecum ignem assiduo foris calore iuuandum. 6. Est mater, ex qua per putredinem nascitur foetus, qui dicitur Phœnix, & Salamandra, seu lapis & medicina in igne durans, & per eum se multiplicans. 7. Habet niueum candorem, visibilis, & palpabilis, (in coagulatione, & crystallino sublimato, &c.)

8. Non sunt duo simul in ea soluenda, sed vnum tantum, & id aurum, vel argentum.

9. Tunc fit mare, in quo natat piscis echeneis, hoc est fixa terra, fixum sulphur, & tinctura, quæ innatantia figit, & constare in igni facit.

10. Subest vis aurifica, & argentifica: subest & magnes cum chalybe, quibus attrahitur eleuata anima, spiritus, & aqua, atque ita fit fixum & figens ex toto.

Proportio
materialis.

11. Aqua nostra ignea comburit tres partes corporis sui, cum corpore auri. (Compositio ergo est ex tribus elixiris, ex aqua prima per conuersionem & alterationem elementorum nati, & vna auri, quatuor aquæ mercurialis. Consumitur elixyr, & corpus auri, sed non totum. Nam manet decima pars cum vna decima, ut supra dixit: seu, ut in parabola, decem partes metalli in ea soluantur, remanente portione minutissima.)

Aurum no-
strum viuū.

12. Iam aurum est nostrum viuum & viuificatum: Est mercurius noster.

13. In ista solutione à corpore corruptibili, quod abit in aquam, sicut glacies, separatur vita, *Aurum* no-
seu anima specie aerea, spiritalique inclusa. Hinc dicitur *portari à vento in vtero*. Verum spiritus ille *strum* *vinu*.
vicissim incrassatur, inq; aquam redit, & terram suam, seu corpus mortuum repetit; Sic accipis *vinum*
aurum nostrum.

14. Non procedit hoc sine variis coloribus & Elementorum alternatione.

15. Tandem apparet *mons in mari*, & *littus*, seu lapis coagulatus, cuius generatione potest ex-
plicari omnium generabilium origo, & progressus, sicut & fructu ex semine orto.

16. Si fructu hoc saturatur unus, mille postea possunt saturari, seu projectione lapidis incerati & aucti super
proprium corpus fit medicina super mille.

17. Augetur primum virtus, vt ex vna planta 10. fructus nascantur, seu vna pars tingat decem.
Deinde opere repetito, vna pars cadit super centum, tertio super mille, & sic deinceps. Nam destru-
cto corpore priore reuiuiscat se medicina, & emergit aliud incorruptibilis, Ideo in omni augmenta-
tione debet fieri solutio, elementorum conuersio, & coagulatio.

18. Medicina aurifica est *salamandra*, cuius sanguis seu oleum habet facultatem sex metalla inferiora in
aurum mutandi. Dat grana XXIX. sanguinis; & quoduis rursus 864. grana auri, verum non semper est
æqualis virtus, cum nec artifex, nec materia, nec processus semper se habeant æqualiter. Tan-
tum de monade septima. Si bene diuinavi, recte est: sin minus, alius diuinet
melius, & collimet acrius.

FINIS.

Deo Vni & Trino soli gloria.

INDEX

INDEX RERVM ET VERBORVM CO- PIOSVS.

A

A Bbreuiatio processus lapidis philosophici	348	Aloes correctium, 276. 277. Preparatio.	184
Ablynthii extractum	173. 116	Altitudinem abscondere, profunditates aperire, quid sit.	417
Aceti crystallus	180. 181	Amalgama, 58. 138. philosophorum	133. 355
Aceti iudicium	54	Amara in dulcia mutare.	185
Acetum varium	167	Amor colocynthidis est quadam eius perfectio.	44
Acetum Quercetani.	70	Amplexatio mulieris & viri in opere philosophico.	395
Acetum acerrimum popolare vno die facere.	167	Amyla 125. 178. Amylum orobi, &c.	178
Acerrimum philos.	393	Analogum elemento stellarum.	65
Acetum album.	167	Anatica proportio.	343
Acetum arci, 41. Esurinum, 275. Montanum. 232. phi-		Angelica mercurii preparatio.	230. 231
losophicum, 63. 70. stibiatum, 63. 70. Tartarisatum		Anguis expers veneni.	155
70.		Anima & animatio chymica.	259
Acida de mineris plus calida quam frigida	283	Anima auri, 69. corporis sanguinea, 364. 363. igni se-	406. 20
Aciditates vegetabiles cum sale prunella minerali col-		cretus.	392. 393
lata.	294	Anima lapidis, 432. Martis, 23. & sequi philosophorum,	
Acrium vis.	53	Animal nobilissimum.	310
Acuare.	421	Animalium procreatio.	413
Adamantes, 91. 92. Eorum generatio.	443	Animandi mercurium vita modis.	359
Adrop.	407	Animare est fermentare.	335. 336
Adulteria monetarum.	30	Animatio.	313
Aenigma de Duenech & Pharut.	329	Annuli purgantes.	271. 310
Aenigma Quercetani de Bezoardico.	258	Anodynum minerale.	292
Aenigma Sedinuogii.	452	Anodynum vitriolatum.	275
Aer chymicorum.	367. 374. 377	Anser Hermeti.	389
Aer pro lapide captatus.	29	Antidotus Panaratos.	69
Aer purgans.	168	Antimoniata Penoti.	274
Aes, 399. 400. quifiat, 140. medicina ex eo, 309. v-		Antimonium an sit pars lapidis. 255. 256. Alexicacum.	
stum	96		72
Aes philosophorum.	201. 335. 336	Antimonii cathartica an ab emetica separabilis	274
Aethiops chymicus.	38. 352	Antimonium diaphoreticum Crollii explicatus.	63
Aetius de sale piperino immodicus	162	Antimonium diaphoreticum Rulandi.	272
Agricultura sit ne ars & sine arte.	34. 59	Antimonium magicum.	23
Albi Graeci preparatio.	150	Antimonii medicina.	269. 270
Alcalia, 198. cui elemento cognata.	109	Antimonium per se figere.	77
Alchimia ab Alchimo.	122	Antimonii sanguis.	256. 257
Alchimia Bachonis.	119	Antimonium in varia metalla, 61. & sequi eius venenum,	
Alchimia Dominus.	12	61. & seq.	
Alchimia priscorum & nouorum, 31. partes genuinae,		Antimonium vstum Rulandi id est terra sancta	148
122		Aphronitrum.	290
Alchimia iuniorum iuxta Palmarium, 34. Regulus suus		Apocalypsis lapidis Riplei.	411
constans vera, 127. damnata, 32. defensa, 5. 6. Liba-		Apophthegmata Penoti.	202
uii iudicata, 30. & seq. 115. Palmarii, 116. 13. 31.		Apologia Libanii.	225
Alchimia propositum.	16	Apparatus materia ad lapidem.	385
Alchimia sine igni natura imperfecta. 11. Diuisio eius, 78.		Aqua acuta.	410
81. vera & Sophistica, 116. Pharmaceutica prior		Aquam estate frigesacere.	290
* Paracelso.	34	Aq. albuminum.	241. 242
Alchimistarum veterum scientia.	34	Aque animalium.	195
Alchimistas prater cetera opera etiam segregare contra		Aq. animata.	201
Palmarium.	59	Aq. antipodagrica.	254. 272
Alcool puluerem facere balneo.	156	Aq. argenti viui crudi.	268
Alcool vini	232	Aq. Aromaticum, 133. auri solutiuu penitus.	256. 257
Alexandri Sucten ignis natura.	23	Aq. Benedicta Hartmanni, qua dicitur Spei vasser	168
Alexiterium summum Quercetani, 157. aliud ex subli-		Aq. Ben. Quercetani, 65. Rulandi.	62. 65
mato	118	Aqua citrina.	332
Alhandali extractum.	48	Aq. clara lapidis, 305. clatissima ponderosa. 332. Colida	
Alkermes.	222	Quercetani.	227
		Aqua	

Index.

<i>Aqua celestes an fecunda</i>	43	<i>Argentum philosophorum</i> , 201. <i>potabile</i>	306
<i>Aqua crystallina</i> , 432. <i>viuens</i>	357	<i>Argenti probe</i>	340. 341
<i>Aqua deliquio solutorum</i>	194. & seq.	<i>Argentum in aurum</i>	304. 28
<i>Aqua destillata purgans</i>	66	<i>Argenti viui delectus ad lapidem</i> , 330. <i>ad medicinam</i>	227
<i>Aqua dua philosophica</i>	43	228. <i>Argentum viuum car diluat metallum</i> , 58. <i>de</i>	
<i>Aquarum ex herbis menstruum</i>	134	<i>argento viuo</i> , 398. 399. 61. <i>Dioscoridis an venenum</i> ,	
<i>Aqua ex petra nostra</i>	244	59. <i>Duplex</i> , 334. <i>Num idem cum hydrargyro</i>	58
<i>Aque extinctionum</i> , 168. <i>extractionum</i> , 174. <i>fixatorie</i> ,		<i>Argenti viui essentia liquida</i> , 267. <i>ex metallis per sibi-</i>	
231. 232. <i>Fortes num in lapidis artificium veniant</i> . 31		<i>um extractio</i> , 202. <i>per arg. viuum</i> , 118. <i>externa pra-</i>	
<i>Aqua glacialis</i> , 256. <i>Guaiaci</i> . 194. <i>hyalealis</i> , 267. 313. 331		<i>paratio</i>	229
376		<i>Arg. viuum ignis</i> , 58. <i>eius impuritates</i> . 59. <i>In aurum ma-</i>	
<i>Aqua ignea menstrualis</i> , 406. 407. <i>mercurialis</i> , 332. 333		<i>tatio</i> , 241. <i>medicina</i> , 117. <i>metallici & crudi discrim-</i>	
259		<i>men</i>	237 238
<i>Aqua metallicorum</i>	195	<i>Argentum viuum de minera ad lapidem assumitur</i>	31
<i>Aquas minerales segregare</i>	144	<i>Arg. viui. natura</i> , <i>mutare in mercurium artis</i> , 329. 330	
<i>Aqua nigra</i> , 98. <i>Nostri</i> , 373. 375. 428. 402. 405. 142.		<i>Arg. viuum omnem laborem chymicum recipere</i> ,	118.
402		<i>Arg. viuum per sulphur fixum</i> , 249. <i>Plinii</i>	58
<i>Aqua oleorum</i>	195. & seq.	<i>Arg. viui precipitandi menstrua</i> , 134. <i>purgationes</i> , 136.	
<i>Aqua omnium metallorum solutiua</i> , 313. <i>operis chymici</i>		137. <i>qua re ipsum fiat salutariferum</i>	61
374		<i>Arg. viuum precipitare sine additamentis</i> , 234. 235. <i>sub-</i>	
<i>Aqua periclimeni</i> , 197. & seq. <i>permanens</i> . 58. <i>philosophica</i>		<i>limare</i> . 59. <i>sublimati arcana</i>	242. 243
<i>ad aurum</i> , 261. 232. <i>Palmarii</i> , 118. <i>alia</i> . 399. 400.		<i>Arg. viui transmutandi disceptatio</i>	93
<i>premissoria cur vsurpetur</i>	257. 256	<i>Arg. viui. virgo</i> , 243. 244. <i>eius vsus medicus popularis</i>	228
<i>Aqua prima & secunda lapidis</i>	452	<i>vt ad lapide vtile fit</i> , <i>debet fieri salinum & aereu</i>	376
<i>Aquam puluerare</i>	234	<i>Arida ex aquis Genesis</i>	200
<i>Aqua quale alimentum</i>	51	<i>Armarii vnguenti varietas</i>	317
<i>Aqua regis num solui aurum soluat</i> , 98. 231. <i>num id calore</i>	58	<i>Arnaldus an alchymista</i> 38. <i>eius enigma chymicum reue-</i>	
<i>Aquam repercussionis reficere</i>	100	<i>latum</i> , 310. <i>medicina</i>	35
<i>Aqua reseruata</i> , 339. <i>Resuscitatio mercurii ex metallis</i>		<i>Ars quid</i>	127
252. <i>Rosacea extractio vetus</i> , 116. <i>Rubi ldei</i> 197. & seq.		<i>Ars Sedinuogii integra</i>	451
<i>Aqua salis nitri Sedinuogii</i> , 448. <i>Sal taberi</i> , 235. <i>secunda</i>		<i>Arsenicum principium metallicum</i> , 287. <i>ad venena</i> , 168	
<i>lapidis</i> , 403. <i>eius confectio</i>	404. 421	<i>eius liquor</i> , <i>oleum</i> , <i>cremor</i> , <i>vsus internus</i>	287. 288
<i>Aqua Sedinuogii</i>	438. 452	<i>Arsenicum philosophorum</i> , 201. <i>facere salutariferum</i> , 13.	
<i>Aqua separatoria elementorum</i> , 144. <i>septies sublimata</i>		<i>vetus eius preparatio</i> , 287. <i>purgans</i>	213
<i>putrefactio</i>	404. 405	<i>Artefisi magi ars ex Morieno</i>	21
<i>Aqua sicca mercurii</i>	98. 267. 376	<i>Artificium Drebelii</i> , 443. <i>Lapis Sedinuogii</i> 443. 444	
<i>Aqua soluentes varia</i>	58	<i>Artis possessio</i> , 450. 64. <i>veritas</i> , 450. <i>initium verum</i>	244
<i>Aquarum stillaritarum tractatio</i> , 192. 184. 185. <i>extripli-</i>		<i>Ascensus</i> , <i>descensus in ovo philosophorum</i>	335
<i>citerum genere misto</i> , 193. 194. <i>Palmariana</i> , 335. <i>vul-</i>		<i>Aspidum morsus sanatio</i>	152
<i>garis</i>	36. 193	<i>Australia</i>	31. 170
<i>Aqua terra S. Rulan</i> . 255. <i>alia ex mercurio vita</i> , 68. <i>the-</i>		<i>Astronomia infima</i>	416
<i>riacalis optima Quercet</i> . 156. <i>tingens Penoti</i> , 304. <i>ve-</i>		<i>Astrorum lux ignisue</i>	12
<i>getalis</i> , 195. <i>viridis</i> , 156. 338. <i>vita philosophorum</i> , 403.		<i>Athannor</i>	241. 300. 301. 345. 406
<i>viua aterna</i> , 242. <i>vomitina</i> , <i>cathartica</i> , <i>diaphoretica</i>		<i>Atra bilis Hermetica</i>	331
<i>Rulandi</i>	255	<i>Augmentum lapidis</i>	344. 377. 378
<i>Aquila alba philosophorum</i> , 352. <i>eius gluten</i>	304	<i>Auicula Hermetis</i>	317
<i>Aquila celestis varia</i> , 248. 250. 233. <i>rubra</i> 250. <i>saluti-</i>		<i>Auis sine alis volans</i>	333
<i>fera</i> , 245. 236. <i>vitriolata</i>	274	<i>Aurea captatores Paracelsista</i>	129
<i>Aquila expansa</i> , 232. <i>Fixa</i> 233. <i>hematina</i> , <i>ib. precipita-</i>		<i>Auratum sulphur stibii</i>	272
<i>ta</i> , <i>ib.</i> 256. 257. <i>precipitata fixa pura</i> , 249. 250. <i>ru-</i>		<i>Aurea medicina</i>	298
<i>bra</i> , 233. <i>volans</i>	232. 233. 240	<i>Auri animam elicere</i>	24
<i>Arbores fatales</i>	324	<i>Auri & argenti consiliatio</i> , 298. <i>separatio</i>	99. 271
<i>Arbor Hermetis</i>	409	<i>Auri & argenti facti modi</i>	95
<i>Arcanum quid</i>	169	<i>Aurum ad lapidem naturale esse</i> , 30. <i>eius quantitas</i> , 356.	
<i>Arcana Baraceli</i>	245. 245	<i>utilitas ad lapidem</i> , 142. <i>An hermaphroditicum</i> ,	
<i>Arcanum antimonii Basil</i> . 69. <i>Parac.</i> 69. <i>mirabile</i> 168		342. <i>An possit volaticum reddi & exigere alembicu</i> ,	
<i>Arcanum corallinum verum</i>	245	97. 164. 302	
<i>Arcanum incomparabile</i> , 345. <i>maximum</i> , <i>nulli reuelan-</i>		<i>Auri augmentum Paracelsicum</i> , 257. <i>calcinationes</i> , 301.	
<i>dum</i> (nullum ergo vtile) 170. <i>Lapis</i> , 259. <i>mercuri-</i>		<i>preparatio chymica</i> , 57. <i>auxiliu cordis integra sub-</i>	
<i>ale fixum</i> , 249. <i>tartarisatum aureum</i> , 297. <i>vite</i>		<i>stantia</i>	164
<i>Quercetani</i>	246	<i>Aurum Dei & natura</i> , 38. 39. <i>ex Marte extractum</i> , 23. <i>ex</i>	
<i>Archimia Panthei</i>	122	<i>venere</i>	23
<i>Argentum ex aquis soluentibus repercutere</i> , 100. <i>An ex</i>		<i>Aurum nutrire quodam modo posse</i>	51
<i>stanno possit colligi seruato stanno</i> ,	99	<i>Aurum fulminans</i>	301
<i>Argenti fixandi disceptatio</i>	86. 95	<i>Aurum in materiam primam</i> , 161. 192. <i>in mercurium</i> ,	
<i>Argentum habere notas imperfectionis</i> , 86. <i>in aqua forti</i>		259. 242. <i>In sulphur</i>	25
<i>precipitare</i> , 26. <i>in mercurium mutare</i>	332. 333	<i>Aurum oleo sulphuris liquare</i>	300

Aurum

Index.

<i>Aurum magicum & medicum fictum</i>	24	<i>Calaminaris lapis vstus</i>	147
<i>Auri menstruum</i>	134	<i>Calces & earum differentia, 144. 145. Lapidum</i>	145
<i>Aurum natura semen habere potentia, quod arte actua-</i>	441	<i>Calces metallorum in liquores potabiles solvere</i>	189
<i>tur, 447. Non totum tamen semen est</i>	441	<i>Calcinare, 415. 416. per mercurium, 38. qui fiat hoc,</i>	59
<i>Aurum nostrum, 448. obryzum quid sit, 300. Paracelsi</i>	289	<i>Calcium finales causa</i>	148
<i>graduatum</i>	289	<i>Calidum innatum</i>	14
<i>Auri pars minuta irresolubilis</i>	439	<i>Calix purgans</i>	271. 272
<i>Auripigmentum</i>	287	<i>Calor celestis, 14. Essentialis</i>	47
<i>Auri separatio per quart.</i>	96	<i>Caloris gradus & modus in coctione lapidis, 405. 406.</i>	47
<i>Aurum philosophorum</i>	22. 84. 201. 303	<i>Calor occasionatus</i>	406
<i>Auri potabilis consideratio, 187. 278. 88. 165. eius varie-</i>	132	<i>Calx alba philosophorum</i>	201
<i>tas, 299. absq. auro, 299. Palmarii, 118. 119. antibal-</i>	132	<i>Calx animalium & vegetalium</i>	147. 146
<i>lomenon, 269. Bergeri, 299. ex lapide, 348. Excube-</i>	132	<i>Calx antimonii an efficax. 36. aurea ex antimonio &</i>	117
<i>ratum, 40. Gradus, 303. iudices mali, 225. magiste-</i>	132	<i>luna, 257. alia aurea, 72. alia, 146. Basilii, 67. Eu-</i>	117
<i>rium, 299. menstrua,</i>	132	<i>bra fixa antimonii, 72. Palmariana</i>	117
<i>Aurum potabile nouum, 436. Penoti, 303. 304. per mer-</i>	298	<i>Calx aurum discutiens, 313. 314. Fixa pellucida, 231. lo-</i>	305. 306. 38
<i>curium & saturnum, 392. philosophorum, 305. sin-</i>	298	<i>uis, luna, martus, 146. Rubra philosophorum, 339. sa-</i>	305. 306. 38
<i>gulare, 299. Suctenii, 23. Tanckii triplex</i>	298	<i>turni, 146. solis, 145. 145. 304. Essentialis solis, 146.</i>	305. 306. 38
<i>Auri potabilis veri clauis vnica, 334. verissimum Riplai,</i>	238	<i>vsus eius, 145. Fulminatoria</i>	305. 306. 38
<i>410. 422</i>	238	<i>Calx trium graduum, 425. veneris, 146. vna, 343.</i>	242
<i>Aurum percussam Penoti, 261. precipitatu philosophi-</i>	140	<i>Cancrorum cinis</i>	150
<i>cum.</i>	238	<i>Capbura frigida effectu</i>	283
<i>Aurum pro lapide purgatum, 98. quando fiat</i>	213. 214	<i>Capitellum quid.</i>	231
<i>Aurum precipitatum</i>	213. 214	<i>Caput & cauda in lapide</i>	60
<i>Auri Q. eff. & tinctura, 187. vera solutio, 261. solutiones</i>	83. 165	<i>Caput corui verum</i>	335. 338
<i>alia</i>	83. 165	<i>Caput mortuum, 371. improprium</i>	231
<i>Auri soluti dulcoratio vera.</i>	301. 302	<i>Carbones</i>	150
<i>Auri sophistici causa</i>	24. 95	<i>Carbunculi conflatiles</i>	91
<i>Aurum sudorificum, 260. sublimatum num postliminio</i>	299. 300	<i>Cardines mundi in lapidis preparatione</i>	415
<i>possit figi, 97. Num purum</i>	299. 300	<i>Cardui benedicti crystalli</i>	180
<i>Aurum triplex, 186. verum Suctenii, 24. vite vulgi, 238.</i>	142. 441. 452. 453	<i>Carnium viperinarum preparatio prisca</i>	115
<i>viuum</i>	142. 441. 452. 453	<i>Cassia extractum</i>	134
<i>Auri vniuersalitas</i>	209	<i>Cathartica Palmarii</i>	48
<i>Aurum volatile, 23. vulgi</i>	303. 304	<i>Cedria</i>	150
<i>Autores Alchymia damnati a stultis</i>	17	<i>Censura Parisiensis de lapide Palmarii</i>	9
<i>Autoritas Palmariana</i>	49. 17	<i>Cera pro balsamis preparatio</i>	136
<i>Azoth</i>	37. 353	<i>Cerasta condita cathartica</i>	172
		<i>Chalybs Sednuogii</i>	446
		<i>Chaos</i>	342. 340
		<i>Chelidonii essentia</i>	183
		<i>Chrysolithus</i>	260. 261
		<i>Chymia aurifica</i>	329. 330
		<i>Chymia & pharmaceutica officinalis collatio</i>	29. 57
		<i>Chymia & Spagyria partes alchemia</i>	43
		<i>Chymia inuersa</i>	117
		<i>Chymica Palmariana</i>	79. 120. 19. 80
		<i>Chymica Mesua</i>	115. 116
		<i>Chymicus imitator natura</i>	140
		<i>Chymicum quid</i>	77
		<i>Cibationes lapidis</i>	432
		<i>Cibus ex viperis</i>	155
		<i>Cinabaris vt paretur bene</i>	242. 243
		<i>Cinabaris sive aurifica, an auri attractoria, 281. Eius</i>	155. & seq.
		<i>essentia, 249. ex stibio, 65. 117. 118. precipitata, 242.</i>	235
		<i>243. sudorifica, 249. Transmutatio, 93. 94. 97. vsta</i>	39. 421
		<i>vires</i>	250
		<i>Cineres arboris Hermetis</i>	404. 405. 420
		<i>Cineres chymici, 149. viperini</i>	155. & seq.
		<i>Cinis Hermetis, 423. Mercurii</i>	235
		<i>Circulatio</i>	39. 421
		<i>Circulus quadrati</i>	192
		<i>Clauis alchymie</i>	132
		<i>Clauicula Lullii explicata</i>	314
		<i>Climia</i>	232
		<i>Coagu-</i>	

Index.

Coagulatio quid	405	D	AEmones an humore lucido gaudeant	54
Coctio secreta ad elixyr	406.407		Deleteria corrigere	29
Celeste chymicorum	54		Democritus chymicus	32
Celi & elementorum discrimen	14		Destillandarum aquarum modi	193.194
Celum nam ex crystallo, 43. an ignis, 43. frigidumne?	43		Diacolotar	217
immissum	50		Diacydonites catharticum	172
Celi feces, 43. vis in ima	113		Diana chymica	201
Celum pro menstruo philosophico, 170. pro principio	114		Diaphoretica	213.215.306.307
duplex	146		Diasenna per imbibitionem	205
Colcotar	135		Diatartarum	214.215
Colocynthidis chymica	135		Diazingiber	205
Collyrium ex vermiculis viperinis	135		Diei naturalis quadrantes in lapide	404.405
Colores an ab halinitro, 295. Gemmarum, 443. In lapide philosophico	347.416		Digestio chymica quantum polleat	185
Colorum magisterium	167		Diluta purgantia	220
Color viridis cuius sit	405		Dioscoridis hydragyrus	59
Columba ex dracone	246		Diphryges vstum	147. & seq.
Composita varia, 210. 213. 217. 212. 139. 140. 206. 219	203		Dissolvens solare & lunare	260.261
Compositio philosophica	257.395		Diuturnum in natura	46
Conceptus in lapidis magisterio	257.395		Draco caudiuorus	59.60.331.428
Confectio alhermes accurata, 222. de hyacintho	ibid.		Dracones duo Quercetani	258
Congelatio arcana	430.431		Duenec viride	329.330
Coniunctum secretum	395		Dulcificare liquores mineralium	167
Coniunctio dupla, tripla, quadrupla, 429. Mira auri & mercurii	237		Dux vetus chymicus	329.330
Coniunctionis modus	406.407	E	Cheneis Sedinuogii	26.27.442
Conserua benedicta Rulandi, 271.272. de turo & limoniu	222. & seq.		Elaboratio philosophica	79
Continere quid	390		Electrum	139
Conuerfiones elementorum in lapidis preparatione.	405		Elementi nomen seu notatio	143
Coralia calcinare, 147. soluere, 74. eorum tinctura.	184		Elementorum controuersia	101
Corallatum diaphoreticum	245		Elementa Aristotelis, 101. actiua passiua	127
Corallinum albu, 245. 246. Paracelsi triplex, 245. 246	150		Elementa & celum materia sublunarium	113.114
Cornua vsta viribus exaltare	88		Elementa alia magistralia, alia essentialia, 45. Num inde fiant octo, 106. Palmariana cum priscis collata, 43. 102. 103. Theologica, 113	
Corona serpentina ficta	404.405		Elementa chymica, 101. 103. 143. 40. 41. chymicorum diuersitas	29.367.368
Corpora imperfecta in lapidis apparatu	364		Elementorum destillatio, 167. 168. differentia pro nobilitate & ignobilitate, 114. proportio	203
Corpus magnesia, 61. Terra crystallinum	172		Elementa extractorum	170
Correctiones extrahendorum	301.302		Elementa temperare	102
Corrosiuum quid, 303. Ex corrodeute veneno medicina dulcis	150		Elementa philosophici artificii, Drebelii, 362. 374. in lapide necessaria, 18. qua sint, 143. 144. 101. 102. eorum conuersio, 404. 405. 41. coitio, 368. separatio	335
Cranii humani ad epilepsiam preparatio	149		Elia artista	122.123
Craes cinerum	214.285		Ellebori nigri preparatio	205.175
Cremor sulphuris varius	297		Elixiria	126
Cremor tartari	271		Elixyr album, 405. Antimonii, 369. aspectus in magisterio. 406. catharticum	211
Crocus antimonii diaphoreticus	308.146		Elixiris fixatiua	87
Crocus martis varietas	217.285		Elixyr medicum, 81. mellis, 205. mirabile, 245. philosophorum	12.28.37.38.84
Crocus martis per spiritum sulphuris	65		Elivris proprietates, 405. vires	54
Crocus metallorum, 72. 270. 271. Quercet. triplex, 65	308.309		Elixyr saturni, 204. vita, 211. vitrioli	205.275
66. Rulandi, 62. Differentia a terra S. Rulandi, 255	160		Empedocli mistio	105
Crocus metallorum ruber & flauus, 272. 273. auratus, 273	125.180		Emulsa	178.219
Crocus saturni, 140. veneris	181		Encheria	77
Crolli de auro potabili iudicium, 301. De carne viperina	73.165		Ens medicum, 30. primum	115
Crystalli ex aceto, 180. ex antimonio, 73. 117. 253. 65	450		Ens sulphuris	213
Crystallina extracta	126		Epar sibi, 72. 71. 148. 270. 271. sulphuris	285
Crystallus ruber martius, 308. saturni, 181. 189. sulphuris, 181. 285. vegetabilium. 180. veneris	24.25		Essentia chymica, 101. earum iactatores, 68. 69. an ab Elementis plane separabiles	101
Crystallorum solutum	136		Essentia simpliciter, & Ess. Quin. differunt	170
Crudum & coctum in artificio lapidis quid signent	162		Essentia chelidonii	141
Crusta chymica	162		Essentias componere	203
Cuprum ex regulo sibi	162		Essentias a caelo esse, 46. Num sine qualitatibus	50
Cutem detrabere metallicis ramentis	162		Essentia celestis pro anima, 47. quoruplex, 43. in reb. est	29 non
Cutis abiectio post cibum serpentinum				

Index.

non fit arte.	45.	cus calcis solus 45. mirabilis sibi.	174
Essentia emergens 182. Lili antimonii. 168 perlarum. 164	25	Fœmina in lapidis magisterio.	142
165. Quinta antimonii.	245	Fœtores corrigere.	165
Essentificatum quid. 252. Crystallinum.	276. 277	Fontis aqua nostra.	244
Euphorbii Correctium.	375	Forma. 170. 171. 4. separabilis & inseparabilis. 49. medi-	46
Exaltatio secreta. 433. 434. terra rubra.	48	ca.	70
Essentiarum.	382	Forma sublunarium vnde.	300
Extractio.	111. 115	Fornacis perspicua historia.	300. 301
Extractorum disceptatio.	169.	Fornacula Sigismundi Schnitzeri.	241
Extractum quid sit 79. 118. 111. proprie dictum	169.	Fornax Alueldi.	146
170. sine abiectione.	48	Fragor pulueris aurei.	294
Extractorum digestio. 169. 125. 126. nomina vaga.	169	Frigus halinitri.	19. 151
Extrahendi rationes.	106	Fuligines.	332
Extracta composita.	172. 182	Fumus albus fortens.	394. 395. 383
Extractum extracti formale.	172. 184	Fumus Hermeticus.	177
Extractorum consistentia. 172. menstrua.	172. 184	Fundalia.	421
Extractum absynthii 173. Antimonii 71. Aromaticum 173.		Fundamentum artis transmutatoria.	
Bryonia. 174. Colocynthidis. 36. 48. Cœnii. 173.		G.	
Diacolocynthidos Simleri 220. Electuarius. 183.		Alena.	62. 163
Ellebori nigri.	173. 175	Galenochymia.	9. 16. 46
Extractum epatis sibi.	71	Gasto clauus de lapide.	140
Extracta farina.	177	Gelatina.	218.
Extractum florum antim. 70. Granorū haliacabi. 173.		Gemma. 179. 180. artificiales 88. medica 306. 307. ps	
Gummatum. 175. Helenii 173. Herbarum. 174. 173		lapidem philosophorum. 28. 29. 87. 88. 90. 91	
Extractum materiale. 171. mechocana singulare. 173		Gemma primordiales quando facta 90. earum soluta	
Extracta picta & formata 172. pomorum 174. purgan-		164. 165.	
tium an crudis miscenda. 220. Radicum Carnosa-		Generationum naturalium rationes 140. 442. 443.	
rum. 173. 174. Rad. Esula 175. Ireos 173. Rhabarbari.		450. 451.	
173. Theriaca. 173. Scammonii. 172. Senna. 173. Ta-		Glaciata chymica.	125
marindorum. 173. vitri antimonii.	68	Glacies mercurialis.	256. 257
Extranem.	385	Globuli cathartici.	73
Exuberare.	421	Gluten aquile.	351
Exuberatio nutritiva.	410. 165	Gluten extractum.	195
F.		Glutinatio.	97
Fecula.	125. 177. 178	Glycyrrhiza extractum.	134. 135
Fel vitri.	290	Gradus medicinarum.	189
Fermentationis materia 337. medica 435. 436. modus.		Grannum nostrum.	448. 443
435.		Grauidis vt detur Mercurius vite.	254
Fermentatio singularis Riplai. 435. 436. spiritualis.		Guaiaci anatomia. 177. Gummi. 176.	
409. 406. 434.		Gummatum extractio.	175. 176
Fermentum. 434. 435. 340. & seg. duo non miscenda.		Gummi benedictum 351. 352. Crystallinum mercurii. 74	
342. Tria. 406. 407 philosophicū. 200. 201. Solis. 98		Gummi solutiva.	134. 136. 1024
Fermentorum purgatio.	341. 342	H.	
Ferri in celum.	433	Ecceitas in chymicis quinta essentia.	46. 47
Ferri metallici natura. 307. chymica medicamina 307.		Hamatitis vltus.	147
308.		Hamalgima.	58
Ferrum in as 71. 72. 141. an cuprum ex solutis allciat.		Halchemia.	139. 140
23.		Halinitri consideratio. 288. 292. anatomia. 291. natu-	
Ferri cum antimonio sympathia.	61. 62	ra. 291. purgatio. 137. clarificatio. 290. perfecti signa	
Ferrum ex antimonio, & in antimonium.	23. 24	290. fictio 295. vim acuere 290. cum sulphure an	
Ferri sulphur mercurium sibi coquere.	24	disidium.	280
Ferrum num omnium metallorum celum 313. vt ab hy-		Herbarum extracta.	174
drargyro assumatur.	23	Hermes quid.	31. 80
Fex. 171. 177. Cœli.	43.	Hermesia.	31. 32. 8
Figere halonitrum.	295	Hermes tabula.	311. 365
Filius nigri & albi.	395	Hermodylorum extractum.	179
Fixatoria 27. Fixa uaria.	164	Hippocrati medicationes.	65
Fixiones artificiales.	95	Hippocrati natura ignis.	32
Flores 191. Antimonii 70. Antim. stella 72. Antim. vom-		Homo an ex sale.	43
itios reprimere 65. Butyri antim.	73. 250	Humiditas permanens. 403. vegetabilis nostra.	403
Flores colorati 167. Descensorii. 250. in terra nostra. 414		Humores.	44. 45
Flores halinitri 295. Antimonii in latu.	75	Hydrargyrum cerebro & nerui infestus. 59. Corrosiuus. 57	
Flores sulphuris. 283. 284. variis. 213. correcti 206. Nati-		95. Leprosus. 228. venenum 57. 59.	
ui.	284	Hydrargyri Electio. 60. Transmutatio. 203. 23. mala. vnde	
Flores tartari.	191	61. preparatio. 240. vis discutiua. 59. purgatiua.	
Flos croci metallorum. 272. 273. Lactis virginei. 150.		59.	
Lapidis 192. Magnetis. 192. Martis. 192. 308. medi-		Hydrargyrum sibi. 61. 62. ex veneno id est alexiteriū 60	
		Hydar.	

Index.

Q q 2 Mas

Index.

Mas & femina.	353.357.413.414	Metallorum generatio naturalis iuxta Ripleyum.	422.423
Mater aqua vita.	332	Metalla in argentum vivum.	23.94
Materia chymicorum mysticorum. 170. 402. eius in vitro agitatio. 369. inuestigatio. 312. 375. 378. preparatio. 80. 351. nomen proprium. 399. Perlata.	201	Metalla cum stibio precipitare. 208. potabilia. 180. purgata.	136
Materialia Sedinuogii.	438. 439. 449	Metalla sapientum.	23
Materia mundi prima. 3. 2. 33. 367. metallorum.	442.	Metallum medicamentum astate degenerant nisi summe sine fixa.	262
Secunda.	442	Metallum semen.	444
Matrices rerum.	102	Metallina antimonii. 231. stellaris.	258
Matrimonium mysticum.	353. 349	Metallorum matrix.	61
Maxima mirabilia.	394	Metalla mortua, viva.	441. 442
Media mineralia à lapide exclusa.	401. 402	Metallorum tinctura & mixtura artis operatica.	37
Medicamenta noxia mutare.	12. 13	Michaelis Sedinuogii Lapis.	437
Medicamenta viuere.	47	Michellii chymia.	119
Medicamenta methodice digesta ex sententia palmarii. 119.		Microcosmus.	418
Medicina & alchymia distinctio.	31. 32. 34. 61. 262	Minera nostra.	254. 412
Medicina aurifica.	139	Mineralia alimenta.	51
Medicina chymica. 31. minerales.	118	Mineralium dotes. 51. semen.	444
Medicina del oro Algureti. 262. Hermetica. 16. Ignis antimonii. 23. 24. perfecta 397. 409. 435. 436		Minium natium.	314
Medicina ex stibio.	63	Mirum mirabilem.	257
Medicina transmutatoria examina.	41	Missa lapidis.	350
Medici dignitas 118. 61. 14. 46. opus in sanando. 106. 107		Mistio.	45. 110. 117. 113
Medulla totius substantia.	112	Mithridates tutus à Veneno.	151
Melancholici cur sapiant.	54	Modus mystionum.	451
Mel vitrioli.	197	Molere chymice.	58
Mensurum. 35. 4. 21. auri. 132. 159. 191. 192. 298. 299. 261. 262.		Moloch chymistarum.	71
Mensurorum schema. 133. 131. diuisio.	132	Monas ex binario.	192
Mensurum celeste. 231. Extrahenda quinta essentia. 187		Mons in mari nostro.	443. 444
Inuisibile. 421. Lapidis preparandi. 305. mercuriale 313. Non corrosiuum. 235. 132. Palmarii. 118. precipitandi mercurii. 235. Ripleyi. 402. 419. 422. 403. 404. Soluens commune.	76	Montes chymici.	247
Mercuriales substantia dua vnius radicio.	14	Montium generatio.	443
Mercurialis neutralis.	406. 411	Mucharum. 185. Rosaceum.	161.
Mercurii vox.	419	Mulier candida nostra cum rubeo suo marito.	395
Mercurius an ex metallis. 58. per mercurium extractus. 14. Animatus 244. 359. Antimonii Suctentis. 22. An ad artem philosophorum pertineat. 59. qua quantitate. 355. qua preparatione.	354	Multiplicatio. 360. 418. duplex. 398. 409. Ripleyi. 436	
Mercurius auri in momento factus. 25. Balsamus natura dictus. 245. 246. Basilii aurificus.	334	cur fiat. 441. Tinctura.	409. 417. 418
Mercurius chymicorum sit ne natura opus.	58	Mumia.	324
Mercurius corporum. 332. 333. Crystallinus in aquam.	376. Diaphoreticus.	Muria acida. 231. Muria segregatio.	144
Mercurius duplus. 399. 400. Ignis. 22. 37. Latus. 245. 246. martis ex antimonio. 23. solus coagulabilis. 23		Mysterium.	171. 216
Mercurius menstrualis. 132. 133. minerales diuersi. 237. 238		N.	
Mercurium mortuum resuscitare.	22	Natura an ignis philosophorum 11. 12. An lapide consideranda. 40. mistorum ex quib. 42. Nuda an possit conspici. 412. 413. Quinta seminum.	101
Mercurius Philosophorum 210. 427. 330. 331. Sedinuogii. 441. eius compositio. 447. 448. ex natura hydrargyro. 349. Quercetani. 228. 229. vitriolatus. 274		Nigredo coruina Lapidis	98. 405. 358. 407
Mercurii per se precipitatio. 21. precipitati perfecta dulcoratio.	236	Nitrum artificiale. 116. Fixum martiale. 295. fusile sulphuratum. 295 philosophorum.	291
Mercurius pro principio. 193. sapientum bis genitus. 126		Nitri & salis petra discrimen.	230
Mercurius solis & Luna. 242. stibii. 24. stibii precipitatus. 36. subdulus purgans.	60	Nostre que dicantur.	412
Mercurius vita multiplex. 7. 3. 74. Crollii. 251. 252. miniat. 256. Paracelsi. 250. 251. 252. Penoi. 252. Quercetani. 246. 251. Ruber. 256. 257. Rulandi. 253. solaris. 260. Theriacalis. 253. Zuingeri.	252	Nox media in lapide.	142
Mercurii vita effecta & doses.	254	Nubes arietantes.	371
Meridies in Magisterio sapientum. 142. media nox. 373. 374. 377.		Nucis muscatae ad balsamos preparatio.	196
Mesues chymicus.	22. 38. 29	Numeri philosophici.	317
Metalla quid.	139	Nummi philosophorum.	335. 316
Metalla mutare anima metallorum. 141. ex Lapidibus excocta. 58. Facere.	140	Nutrimenta animalium. 53. mineralium.	405
		Nutrimendum nostri insatiis.	403. 431. 432. 433
		Nutritio.	408
		Nutrix tinctura nostra.	201
		O.	
		Obturatoria.	139
		Occasus solis initium artis mystica.	414
		Occultata à Sedinuogio.	451
		Occulta mineralium manifestare.	144
		Occulti principis lapidis nomina.	450. 451
		Ochra vstio.	147
		Odoris magisterium.	167
		Oleorum varietas. 196. alterationes vt occultas vires accipiant. 168. 169. Rectificationes. 196. confectio-	195
		nes.	167
		Olea albare.	219
		Oleum alexipharmacum. 219. Amygdalarum medica-	

Index.

Olanimonii. 117. album. 73. Marium. 72. purgans dulce. 71. saccharatum. 69. 71. sulphuris veri antimonii. 74. panacearium. 68	61. 62. spiritus. 189. spuma pro oleo. 14
Oleum arcanum sapientum. 168. 169. Arsenici dulce. 167	Plumbum ex stibio. 24. 72. 73
Auripigmentum. 302. 304. Aurificum. 305. auripigmentum. 288	Plumbum Philosophorum. 201. vstum. 174
Oleum Bezaaris ceruorum. 198. Caphura. 165. Camphora. 219. carautia. 168. 169. cera. 197. chymica. Mesua. 116. cinabarinum. 269. cinamomi expressum. 219. cornu cerui Ebulinum. 197. expressum compositum. 219	Pontanus de igne natura. 17. a Khunradio reprehensus. 18. 19
Oleum incensatum. 305. Incombustibile. 377	Porta chymica. 131
Oleum martis. 308. mercurii. 165. 261. 212. Ruladi secretum. 267. Diaphoreticum. 267. ex stibio. 73. vegetabile & minerale. 268. mercurii vita. 73. 74.	Precipitatorum contemplatio. 213. 214. 234. 235
Oleum Lapidis philosophici. 410. ex eodem medicinale 422. 348. mumia. 168. Nutri fixi. 295	Precipitatorum methodica tabula. 237. alia distinctio. 234. 235. & simplicia. 234. composita. 238
Oleum Nostrum dictum. 406	Precipitatum aquarum mercurialium. 257. Aureum. 234. 239. 261. 162. aureum nouo modo 240. aureum dulce solubile. 242
Oleum osium. 197. 194. periclimeni. 197. philosophorum. 38. picu. 197. plumbi. 148. precipitatum. 237. 165. 166. primi entis mercurii. 268	Precipitatum carbone atratum deprehendere. 230. 231 cinabarinum album. 249. aliud. 250
Oleum rosarum stillat. 223	Precipitatum Clauis. 248. ex coniunctione omnium planetarum. 238. 239. correctum. 235. Crollii. 230
Oleum salis ammoniaci. 304. 269. salis totius 165. 166. dulce salis. 167	Precipitatum dulcificare momento. 235. figere. 235. Lunare 238. sine menstruo. 56
Oleum Saturni. 309. 189. sesaminum medicatum 219. solis. 378	Precipitata mercurii varia. 236. 237. per se 21. 237. 238 cum auro. ibidem.
Oleum Succini non graue olens. 168	Precipitata metallica. 236. 237. 238. Philosophica cum & sine additamentis. item secreta sapientum. 234. 235. 236. 237. 239. ex stibio hydrargyro. 73. 77. ex sublimati liquore. 249
Oleum sulphuris intra corpus. 282. ex tinctura sulph. cuius vires non possunt omnes dici. 285	Precipitatum veneris. 241. 242. vulgare officinarum. 234. 235.
Oleum Tartari. 197. Tartari philosophici. 314. Verrucarii. 74. viperinum. 168	Prædestinatio medicinarum. 271
Oleum vitrioli ad precipitationes. 239. Dulce. 167. 277. ex percussione. 274. melleum. 197. Rubrum. 274. per vini spiritum. 275	Primum Ens ex Antimonio. 22. mercurii. 251
Omnia ab vno & in vnum. 202. 310	Principiorum chymicorum consideratio. 143. 103. 126. 40
Opera artis & natura in artificio magno sapientum. 444. 445	Principia Elementis implicata. & vt extrahantur ex rebus. 209. 45. congruentia cum Peripateticorum physica. 42. Et tamen differentia a generalibus. 45. 46
Operationes Chymica. 131	Principia humani ortus. 41
Operum Chymicorum solus autor. 118. 119	Principia spagyrica hypostatica. 193. 209. materialia lapida. 18. 19
Opus correctio. 151. Antiballomenum. 275	Principiorum numerus. an vnum! 41. 48. Num duo. 126
Ordines medicina Gebri. 85	Tria. 38. 39. Totne creata. 42. 43
Ortus & occasus mysticus. 142. 278. 373. 374. 377. 404. 405.	Probatoria circa metallorum vitia est licita. 30. 31
Ossa vsta efficacia reddere. 150	Proiectio sapientum. 206
Ouum stibii. 117. sandaraca & arsenici. 117	Proportiones in lapide. 203. 204
Oxalme. 136	Pruina chymica. 125
P.	Puluis argenti viui absque igni. 85
Paracelsista immortalitatem aliis promittentes sibi breuem vitam facientes. 189. 190. 298. 299. odio habentes methodum chymia. 127	Puluis humidorum. 166. serpentinus. 156. Descensorius. 99. Resinarum. 166. Ruber fixus antimonii. 69. 70
Paracelsus de essentiis. 45. 46. Fur arcanorum. 103. De missione. 105. monarchia exutus. 127. 273. 274	Pumex aurum qui sorbeat. 302. Tostus. 147. 148
Particulare ad argentum in aurum. 240. Basilii. 25	Purgantia per imbibitiones. 205
Perlarum percussio. 217	Purgantium menstrua. 133. 134
Pestis tollit etiam viperis pastos. 160. 161	Purgatiuum Stibii reprimere. 70
Petasma extractum. 177	Purum ab impuro num separandum. 48. 79. 80
Pharmacia. 29. Pharmacochymia. 80. distincta a chymia. 57	Pyrates vstus. 147
Pharmaceutica chymia. 122. 123	Q.
Philosophi chymici. 36	Qualitates Elementorum illa essentia num possint tolli. 14
Phlegma. 170. 194	Quartare. & Quartatio. 96. 98
Phibitias a viperis comestis. 161. 162	Quatuor mundi prima. 113
Pilula Benedictæ Querc. quales. 258	Quatuor natura mistorum essentielles. 193
Pisces marini an insulsiore fluiuatilibus. 37. 85	Quercetani philosophia non pro omni captu. obscura & hyperbolica. 294. 231. 232
Pisces maris philosophici. 13. 27. 28	Quercetanea multa explicata. 253 & varia. 257
Plantarum sapes vnde. 85	Quercetani aquila celestis. 246. Ignis natura. 60. de materia lapidis philosophici. 259. De mercurio Philosophorum vero. 229. Panacea. 31. 32. Precipitationes mercuriales. 236. 237
Plumbi medicina. 309. Dulcedo. 179. cum stibio affinitas	Quercetani promissa chymica desiderata. 122. 123. stibiarum 65. sublimatum dulce. 60. 245. sulphur anodynum Vitriolatum 204. 205. & num id sciuerit. 275. 276
	Turpethum minerale declaratum. 230. 231. viperina
	Q3 156

Index.

156. iudicia quadam de serpentibus examinata. 152
 160. 161. supplementum salinum. 191. 192
 Quinta essentia disceptatio. 107. 108. sitne. 43. 186.
 eius materia 186. 46. 47. non omnino separabilis ab
 elementis. 44. eius species. 125. Q. eff. aloes. 187. antimo-
 nii. 25. 187. Arnoldi. 426. Auri. 187. Chymica pri-
 scorum. 165. Guaiaci. 187. Hermetis. 403. Lapidum.
 187. sulphuris. 187. vini 54. vitrioli. 278
 R.
Radii Solis & Lunæ nostrorum. 441. Tingentes.
 341. 342.
 Ranina medicamina. 155
 Rebus. 40. 426
 Regale fetidum menstruum. 231
 Regia solvens. 98. non est de essentia lapidis. 99
 Reguli. 181. 182
 Regulus Basilii. 71. sibi qui ouum dicitur. 117. 118. in
 sex metalla. 24. sibi plumbens. 61. 62
 Regulum quartare. 96
 Regulus Suctenis. 22
 Repercussa. 125
 Repercussiva plura. 216
 Res capite rubeo, pedibus albis, oculis nigris. 395. pre-
 tiosissima. 443
 Resina Guaiaci. 176. 177
 Resolutionum modi. 45
 Reuiviscatio mercurii. 231
 Rex Hermeticorum. 345. 346. 394
 Rhabarbari extractiones. 172. 173. 134. 115. integri vs
 maior. 114
 Riolanus de essentia extrahendis. 106
 Rosa anima. 115. Extractio. 174. 115. 116. spiritus. 213
 Ros Madian. 10
 Rostrum corui. 404. 405
 Rubedo extractorum quid signet. 182. 185
 Rubini coëstiles. 91. natiui. 92. sulphuris. 187. 214. 215
 Rubinus ex Tinctura philosophica. 348
 Rulandipancea. 60. Terra sancta, crocus, aqua bene-
 dicta, &c. 62
 S.
Sacharum plumbi. 309. potabile. 84. vitrioli. 197
 Sacra alchymia. 31
 Salamandra. 14. 15. 231
 Salis quaestiones: qui sal dicatur 198. an principium 193
 194. an aquas ingrediatur cum soluitur. 139. albare
 167. 200. Nū albifacio per reuerberium proba. 136
 Sal ammoniacus. 188. 58. ammoniacus perlatus philo-
 sophorum. 204. Fixus. 78
 Sal animans omnia. 258. Antimonii. 200. Catharticus
 fixus sibiatus. 295
 Sal ciconia. 200. circulator. 73. cinerum num essentia
 pars quadam 150. cinerum resuscitabilis. 149. qua
 arte fortificetur. 150
 Sal corneoli crystallini. 232
 Sal duplex, 110. eius extractio. 172. 183
 Sal fusilis & fusus. 243. fusilis. 166. 291. 256. incera-
 tus 274. philosophorum. 243. 305
 Sal hermaproditicus. 261. Iouis. 199
 Salua hominis ieiuna. 152. saluatio ab oleo sibi. 25
 Sal Luna. 199. 200. 238
 Sal magisterii magni. 41. 139. 140. martis. 199. 238.
 mercurialis. 291. 99. metallorum. 199. 279. 280.
 mirabilia. 222
 Sal nutrens 51. 85. preparatus 199. 243
 Salpetra 289. ab halinitro distinctus. 292. probatio e-
 ius 290. generatio. 289. separatio ab alumine.
 290. confectio. 290. additamenta. 290. sine fri-
 gidus 294. an per viram penetrat. 295. Quotuplex.
 288 Salpetra philosophicus. 451. vulgaris ex quo
 289. vsus.
 Sal prunella mineralis. 186. Eius preparatio 147.
 seq. magnum remedium. 294. an acidus 293. 194
 an syr. acetoso efficacior. 294. Sal saturni. 199.
 200. 309. Sales resuscitatus. 231. Sal solari. 238
 291. solis. 200. 199. 200. 313. Satyri sibi. 68. 70
 73. sulphureus. 291. viperinus. 155. 162. vitrioli.
 274. 277. vitrioli animatus. 274
 Sandaraca Græca. 13. mineralis in alexiteriū mutata
 117. 118.
 Sanguinea rubedo. 178. Sanguis Antimonii. 257. Ar-
 noldi. 39. auri solarius. 261
 Sanguicolor vnde 30. an dulcis. 14. vel insipidus. 12. 13
 38. Humanus chymicus. 201
 Sanguis Leonis rubet. 232. 305. Leonis viridis. 403. 405
 436. Medusa. 232. solidus 120. viri ruffi. 39. 181
 Sapientes Chymicorum. 36. saporum magisterium. 124
 185. 36. 84. mutatio. 12. 13. 19. 167
 Sapphyrus varia. 92
 Sarcocolla. 139. 140. 205
 Saffras extractio. 176
 Saturnus Lapidis. 330. 331
 Scimonii correctio. 274. 276. 277. species. 172. propa-
 ratio. 205. scilla extractio 179. correctio. 179. Tofio.
 Scoriarum preparatio. 147. 148 (151)
 Scorpio a se peremptus. 151
 Secretorum antiquorum liber. 95. philosophorum. 116.
 333. Secretum natura maximum. 90. 91. 345. 402
 Secretum tinctura humana. 158
 Sedenei. 232
 S. gregare per lapidem. 29.
 Seme qui fiat. 444. Lapidis Hermetici. 376. 438. 142.
 Semen duplex mineralium. 443. 444. differentia inter
 sperma. 444. minerale & vegetabile analogia. 92
 Senecta serpentum. 153. 154. cur exuatur. 152
 Separatio alicubi nulla. 18. alicubi necessaria. 49. a pal-
 mario reiecta. 49. mystica. 20. multiplex. 427.
 428.
 Sericum non torrendum. 151
 Serpentina pulueris tractatus per varias quaestiones. 155.
 159. 160. 161. 162. Eius incredibilia Encomia. 157.
 158. 159. Serpentina nigro dorso confectio. 161. 162
 Serpentum cibus. 152
 Smaragdi iudicium. 90. 91
 Soles medici. 298. Solificum. 346. 347. Sol quid. 27. 28
 martis. 23. philosophi. 22. 353. 357. Soluere 118. 45
 416. 438. Solutio. 381. 382. 58. 83. vera philosophi-
 ca. 118. Solutium omnium metallorum 305. vnio-
 num & coraliorum. 134. Soluti capitura. 165. Luna
 165. mercurii. ibid. Salis. ibid. Solis. 165. sulphuris
 165. Talcis ibid. Tartari. 165
 Soni magisterium 168
 Sophia. 122. sophistica auri. 121
 Spagiria. 34. 110. eius opera. 46. 47. Spagyris 33
 Species. 170. chymica 82
 Speculativa Hermetis 415
 Sperma. 405. 406. quid. 397. 403. 431. 440. 441. phi-
 losophorum 351. 352
 Spiritus. 188. varius. ib. eius materia. ib. actio ab 62. corpo-
 ris solutione. 83. 84. Spiritus anima. corpus in lapide. 1
 26. ut pugnēt inter se 364. animalia. 40. Sp. antimonii
 189. 190. coraliorum. 190. crystallinus terra (halinitru)
 363. 364. ebulliens. 197. mercurii. 190. 268. 333. me-
 tallorum inflammatis. 269. nitro sulphureus. 295.
 perlarum. 190. 191. rosarum. 223. salis petrai. 295.
 296. 190. salis veneris. 24. saturni. 309. 189. sublima-
 ti. 190. Spiritus 190. 191. nū ex florib. 284. nū frigi-
 dus. 283. in oleum versus. 283. tartari 190. 296
 Spiri-

Index.

<i>Spiritus victor animæ & corporis</i>	363.364	<i>Superfluitates mistorum</i>	114
<i>Spiritus vini tartarisatus</i> , 301. <i>Almandalisatus</i> , 48. 218.		<i>Syalismi causa</i> , 59. non à solo argento viuo, sed & sibi	
2. 7. 272. (<i>Spiritus vite Rulandi</i>)		oleo, &c.	162
<i>Spiritus vitrioli</i> , 274. <i>varia eius preparatio</i> , 277. <i>ex quo</i>		<i>Sympathia quorundam</i>	159
<i>vitrioli melius</i> , 141. <i>calidus an frigidus</i> , 277. <i>dulcis</i> ,		<i>Synergasmata chymica</i>	131
<i>ib. violaceus</i> , 167. <i>coagulatus in liquamen seu acidum</i>		<i>Syrupus chymici</i>	184
<i>butyrum</i> , 270. <i>Spiritus viuens</i>	353	<i>Syrupus Corallinus, ibid sibi</i>	117
<i>Spongia vsta</i>	151	<i>Syrupi Quercetani quales</i>	184. 185
<i>Spontaneorum generatio</i>	140	T.	
<i>Spuma antimonii</i> , 148. <i>venenosa cerberi Chymici</i>	258	<i>Tabula perlata</i>	221
<i>Sulphur de sulphure</i> , 398. <i>de duobus sulphuribus</i>	399	<i>Tabula Hermetis ex Ripleo, Drebelio, &c. declarata</i>	
<i>Stannum ex antimonio</i>	72. 73	365	
<i>Stanni medicina</i>	308	<i>Tacamahaca solutium</i>	134. 135
<i>Sella antimonii</i>	22. 72. 73	<i>Talcum calcinare</i>	147. 166
<i>Stercora in effluvia</i>	18	<i>Talci solutium</i>	165
<i>Stribium an à plumbo differat</i> , 63. 64. <i>an venenum, ib. E-</i>		<i>Tanquius de auro potabili & aliis</i>	10. &c.
<i>ius delectus</i> , 270. <i>chymica elaboratio</i>	61. 62	<i>Tartari consideratio</i> , 296. <i>Arcanum & cremor</i> , 297.	
<i>Stribium in metalla, & arg. vii.</i> 61. 62. 72. 73. <i>fixum</i> 17		297	
63. <i>Panaretum</i> , 69. <i>eius vsus apud priscos</i>	62	<i>Tartarum corporum soluens</i>	124
<i>Stribura chalybe</i>	307. 308	<i>Tartarum metallorum</i> , 269. 313. <i>philosophorum</i> , 313.	
<i>Stultulus Hermeticus</i>	310	314	
<i>Sublimationum quæstiones varia</i>	248. 148	<i>Tartari preparatio</i>	181
<i>Sublimationes sapientum</i> , 335. 20. 405. 441. 442. 433		<i>Tartarum catharticum</i>	201. 206. 297
<i>Sublimatum per se non ingredi, magnum magisterium</i> ,		<i>Tartarum purificatum</i> , 297. <i>rosatum, ibid. sol.</i> 313. <i>so-</i>	
397. <i>Sublimatum varium</i> , 213. 212. <i>sublimati me-</i>		<i>lutum</i> 164. 165. <i>vitriolatum</i> ,	214. 215. 16
<i>dicamina</i> , 144. <i>Arcana</i> , 241. <i>arcanum selectum</i> 243.		<i>Tempora diu naturalis in l. pide</i>	373. 374
<i>Sublimatio arg. viui in partes diuersas</i> , 59. 60. <i>accurata</i>		<i>Terebinthina rostris</i>	166
<i>pro arcani medicis</i> 243. 244. <i>ad particulare</i> , 332. <i>ad</i>		<i>Termini chymici varii vsus</i>	26. 27
<i>viner sale</i> , 333. <i>ad alia varia</i>	ibid.	<i>Terra alba, philosophica</i> , 201. 313. 314. 375. <i>foliata</i> , 335.	
<i>Sublimatum animatum auro</i> , 245. 259. <i>stanno Anglico</i>		326. 340	
259		<i>Terra animata</i> , 201. 364. <i>calcantium</i> , 200. 201. <i>calida</i>	
<i>Sublimatum Clauæ</i>	248	<i>sica</i> 101. 102. <i>centralis</i> , 200. 201. <i>chymica duplex</i> , 193	
<i>Sublimatum dulce</i> , 17. 118. 13. 246. 60. 167. (<i>vocant</i>		<i>clangoris buccina</i>	201
<i>salutiferum Panacæam & alia</i>)		<i>Terra damnata</i> , 201. 200. <i>Dornei</i> , 200. 201. <i>Drebelii</i> ,	
<i>Sublimatum fixum fusile</i> , 259. 245. <i>Lunare purgans sua-</i>		363. 364. <i>duplex</i> , 160. <i>elementorum matix</i> , 201. <i>Ter-</i>	
<i>ue dulce, &c.</i> 260. <i>medicum</i>	245	<i>ra fermentum</i> , 353. <i>fixa</i> 232. <i>foliata saturnina</i> 202	
<i>Sublimaria ex quibus sint</i>	114	200. <i>Terra mercurius</i> , 201. <i>mortua</i> , 201. 419. 232.	
<i>Substantia prima & secunda</i> , 980. <i>coelestis</i>	41	<i>mundi intelligibilis</i> , 200. <i>Nidus reliquorum elemen-</i>	
<i>Suethiana</i>	23. 24	<i>torum</i> 404. 405. <i>nigra</i> , 201. <i>nostra</i> 420. 421. 448	
<i>Succorum extractions</i>	185. 186	376. <i>operu magni</i> , 374. <i>pellucida fixa</i> , 231. <i>philosophi-</i>	
<i>Succus Genziana</i> , 170. <i>Rosarum solutium</i>	184. 185	<i>ca</i> , 200. 201. <i>philosophorum vera</i> , 313. 335. 336. <i>rubra</i> ,	
<i>Succus ruber Carniolanus</i>	281	201. <i>sapientum</i> , 201. 200. <i>sigillata chymica</i>	338
<i>Sudores argenti viui</i>	330	<i>Terra sulphur</i> , 201. <i>virgo</i> 193. 200. <i>virgo Thomas</i> , 201.	
<i>Sudor salis hermaphroditi</i>	261	<i>virginæ (eruila)</i> , 201. <i>viua</i>	201
<i>Sulphuris consideratio</i>	281	<i>Testamentum artis</i>	310
<i>Sulphur quam varium</i> , 41. 281. <i>an principium</i> , 193. <i>ma-</i>		<i>Theriaca notario</i> , 151. <i>Theriaca refugium Paracelsistarum</i>	
<i>sculinum</i> , 281. <i>idemne cum sale & mercurio</i> , 48. 104		301. <i>an venenum retineat</i> , 48. <i>olim sine viperis</i> 162	
<i>Sulphur album & rubrum nostrum</i>	377. 20. 21	<i>Theriaca theriacarum</i> , 246. 247. 248. <i>Theriaca retusta</i>	
<i>Sulphur antimonii</i> , 62. 68. 69. 27. <i>Basilii</i> , 75. <i>purum</i> 76		<i>vis non respondens encomiis</i> , 162. 247. 248. 163. <i>The-</i>	
<i>reductile in regulum</i> 24. <i>solare</i> , 75. 272. 66. <i>verum</i>		<i>riacatofia</i>	151
75. 23. 24. <i>Sulphur auri</i> , 23. 24. <i>cinabarinum</i> , 282		<i>Thesaurus pretiosissimus</i>	189. 345
<i>Sulphur super ceram correctio</i> , 282. <i>cremor</i> , 214. <i>de duob.</i>		<i>Thirus serpens</i> , 11. 155. 156. <i>Thutia vsta</i> , 147. 148	
<i>sulphuribus</i> , 383. <i>diuinum</i> , 381. <i>embryonatum</i> , 285.		<i>Tingere quid</i>	341. 342
<i>fixum</i>	300	<i>Tinctura alchymistarum</i>	278. 279
<i>Sulphur incombustibile in sublimato</i> , 287. <i>inuisibile</i> , 399		<i>Tinctura antimonii</i> , 273. <i>auri</i> , 132. 302. <i>corallorum</i> 184.	
<i>Maris</i> , 24. <i>eius menstrua</i>	134	189. 190. <i>extracta</i> , 184. <i>formala</i> , 186. <i>igneæ</i> , 375.	
<i>Sulphur mercurii</i> , 23. <i>rubrum</i> , 407. 284. <i>rubrum fixum</i>		<i>martis</i> , 71. 72. 73. <i>mercurii viue</i> 74. <i>philosophica</i> 311	
<i>Tanquii</i> , 300. <i>propeste</i> , 105. <i>scissile</i>	243	352. <i>rosarum</i> , 115. 116. <i>rubra saturni</i> , 309. <i>seruata</i> 116	
<i>Sulphuris tinctura</i>	184	<i>solis</i> , 302. 304. 305. <i>sibi</i> 271. 272. & seq. 68. 69. 70.	
<i>Sulphur veneris</i>	23. 24	71. 72. 73. <i>sulphuri antimonii</i> , 74. 75. <i>Tinctura vius</i>	
<i>Sulphur anodynum ex vitriolo, (vt vocant)</i> 275. 204.		28. <i>vera habita</i> , 14. <i>viperina</i> 157. <i>vitrioli</i>	274
205. 275. 276. 62.		<i>Transmutatio metallorum</i> , 28. <i>varia alia</i>	36
<i>Sulphur vitriolarum</i> , 62. <i>varium</i> , 275. 276. <i>subtilius</i> ,		<i>Tosta</i>	151
<i>ibid. ducentorum coronatorum</i> , 275. <i>Quercetano (vt</i>		<i>Tota substantia</i>	112
<i>voluti Hartmannus non visum</i> , 275. 276. <i>secretum</i> ,		<i>Turbith</i> , 233. 230. <i>auratum</i> , 230. <i>Crollii</i> , 230. 231. <i>Quer-</i>	
63. <i>dulce</i> , 275. <i>verum</i>	20. 21. 197	<i>cetani ibid &</i>	232
<i>supplex chymica</i>	131	<i>Turpetis mineralis varietas</i>	230

Index.

V Apor nostra minera	421	Vitrioli anatomia, 273. hypomnemata,	ibid.
Vas Coctionis nostra	439. 449	Vitriolum chymicorum, 242. 273. preparare & purga-	re. 242. 136. 146. An sit leo viridu
Venenum an relinquendum in misto cū medicina, 32. 48			278
79. 80. 82. mutandum potius quā separandum, 13. 26		Vitrioli liquor dulcis, 25. 26. phlegma, 276. tinctura	273
Venena duo aduersa se mutuo perimere, 25. 26. num re-		Vitri arcanorum ratio	356. 429
cte probentur in bestiis	159	Vitrum ex metallis cuiusmodi sit, 90. 91. medicinalis	
Venenum ex putredine, 295. igneum	58	gemmis	88
Venenum tingens philosophor. 394. viperarum vnde, 152		Vitri Antimonii iudicium, 271. 62. Quercetano proba-	tum improbatum
Venti vnde	370		68
Ventriculus num ex ingratia faciat grata	38	Vitrum antimonii Basilii, 25. purum, citrinum, 67. ru-	brum & album
Ventus Hermetis, portans animam lapidis in suo ventre,			68
20. 21. 403. 427. 428		Vitrum malleabile	28
Via philosophica compositionum	126. 203. 204	Vnctio magica nummi cruciati	325
Vini analysis	106. 107. 109	Vnctiosa humiditas	420
Vinum abstemios reddens, 168. 169. Alcalisatum & al-		Vngaentum armarium pluribus descriptionib. auctū	319
coholizatum, 132. defecatum	162	325. Eius integer tractatus	313
Viperinum	168. 169	Vnguenta balsamea, 221. 222. plantalia, 219. 220. Re-	percussionis
Viola odorem facere	167		216
Violentia medicamentorum vnde	117	Vnguentum viperinum	154
Vipera historica	161. 151. 153. 154	Vniuersalia, 301. 302. Alueldi, 240. Azoti, 335. viperi-	num
Viperina medicamina, 161. 155. 162. preparatio carnis,			159
295. 296. sine ea venenum	161	Vniuersale verum	410
Virgo chymica	351. 352	Voarchadumia	122
Viridu Leo Paracelsi	278. 279	Vrere sine igni	26
Vir seu mas noster	142	Vrina segregatio	144
Viscosi & vinctuosi distinctio	142	Vrina sua seruatus	51
Vita Hermetica, 369. ex igne natura & per aquam	14	Vsnea humana	318. 319. 514
Vitriolata sulphura aliquot	275. 276	Vstorum magisterium	147
		Vxor Loti an chymice in salem versa	43

Finis Indicis Chymici.

INDEX MEDICVS CONTI-

NENS MORBORVM ET AFFECTIO-

num remedia.

A.	A.	Asthma	74. 75. 72. 73. 307. 308
Chores	74. 75	Astrales morbi	260. 261. 302
Aer suspectus & putridus	212. 213	B.	
Alexipharmaca: vt ciconia, 200. emulsio, 219. v-		Balsamum antasthmaticum, 72. 73. paregoricu, 26.	
nus vsus, 158. ex imbibitis	205. 206	pulmonum, 74. 75. vulnera intra diem sanant,	
Alopecia	156. 288	324	292
Alphos	162	Breunstein	295. 296
Ambusta	70. 293	Brunus morbus	151
Angina	70. 292	Bubo pestilens	162
Antasthmaticum,	217. 218. 219. 220	Bulimia	168. 169
Antepilepticum Casari, 90. Quercetani, 168. aliud	212.	Butyrum antecephanticum	
213		C.	
Antipharmacum ex viperis singulare,	295. 296	Achexia, 271. 212. 217. cum sœdu coloribus virginū	
Apoplexia	73. 69. 117. 239	272	
Apostemata, 285. interna	69. 70. 72. 74	Calculus, 146. 147. 151. 162. 165. 205. 212. 213. 214. 215.	
Aqua antepileptica & contra vermes ex antimonio	60	268. 277. 293. 294. 297	
Aqua antipodagrica	274. 212. 254. 255	Calx antimonii cathartica, 72. hydrotica	271
Aq. ophthalmica,	65. 66. 67. 68. 168. 273. 277	Cancer, 25. 69. 73. 161. 162. 252. 253. 254. 288	
Aranea ictu aut alia venenatio,	157. 158	Cancrofa vlcera	198
Ardentes febres	293. 294. 220	Capillorum defluuium	162
Ardores, 293. faucium	70	Capituli medicina	74
Arenula	293	Carbunculi	288
Aridura	214	Cardiacum	223
Arquatus	162	Caro superflua vulnerum, 234. 235. 309. in collo vesica,	
Arthritis	296. 239. 156	234	212. 219
Articuli debiles ex lue venerea, 222. dolentes	217	Catarrhi tenues	272
Asperitas pectoris	219	Cataracta	220
Aspidum morsus	152	Catharticum 57. compositiones cathartica	207. 218
		Cathartica spiritalia	Cathar-

Index.

<i>Catharticum mercuriale</i>	Rulandi tuisissimum, 249.	No-	<i>Febrifugus spiritus saturni</i>	189
<i>bilibissimum</i> , 247.248.	<i>præstantissimum</i>	246	<i>Febris pestilens</i> , 292.194.	<i>putrida</i> 247.248.273
<i>Catholicum</i>	191.192.207.208.209.210		<i>Fistula</i>	73.235.287.288
<i>Cauticum</i>	74		<i>Fœtus mortuus</i>	144.213
<i>Causus</i>	292.293.294		<i>Fonticuli</i>	234.235
<i>Cephalæa</i>	162		<i>Fundum in ulceribus contumacibus facere</i>	74
<i>Cerebra laxativa</i>	205.206		<i>Fungi venenati</i>	295.296
<i>Cerebrum roborans</i>	205.206			G.
<i>Chronici morbi</i>	272		<i>Gallici dolores</i>	217
<i>Cinabaris ad vertiginem</i>	250		<i>Gallica lues brevis sananda</i>	245.253.254
<i>Clysteres ex stibio</i>	65.271.272		<i>Gallina medicata pro leprosis</i>	162.168.169
<i>Colica</i>	69.162.238.295.296		<i>Gallorum medicorum minerales medicina</i>	63.64
<i>Confortans</i>	217.218		<i>Gangrana</i>	234.277.278.283.288
<i>Conseruatium sanitatis</i>	204.205		<i>Globuli cathartici</i>	72
<i>Contagiosi morbi</i>	219.260.261			H.
<i>Contractura</i>	222.215		<i>Hæmorrhagia</i> , 205.69.148.	<i>magice sanata</i> , 314.
<i>Contusa</i>	198.315		<i>mirabile sistens</i>	204
<i>Cordis virium collapsio, seu syncope</i>	164.165		<i>Hæctica</i>	214
<i>Cordiale</i>	205.206		<i>Hemicrania</i>	215
<i>Cordis palpitatio</i>	151		<i>Hernia</i>	314
<i>Corroborare</i>	96		<i>Herpes</i>	73
<i>Cosmeticum ex aquila cœlesti Crollii</i>	248		<i>Holagogum</i>	272.203.231
<i>Crisis morbi venerei</i>	254		<i>Hydragogum</i>	217.218
<i>Crystalli purgantes</i>	222		<i>Hydromeli purgans</i>	ibid.
<i>Cutanei morbi</i>	253.267.268		<i>Hydrops</i> , 215.236.233.239.199.200.162.245.271.	
	D.			74.273.307.308
<i>Deliria</i>	271.274		<i>Hydrocœli in lue venerea</i> , 222. aliud 75.261.238	
<i>Delumbati</i>	375		<i>Hyperfarcosis</i> , 235.	<i>Hystericum</i> 179
<i>Dentitio</i>	155.156			I.
<i>Depilata</i>	162		<i>Icterus</i>	233
<i>Detergens optimum</i>	295		<i>Iecur dolens</i>	155.156
<i>Diaphoreticum</i> , 74.215.213.306.	(qua Bezoardica di-		<i>Ignis medicus ignes corrosiuorum morborum exstingues</i> , 25	
<i>Diarrhoea</i> , 148.	suntur)		<i>Ignis natura pro vniuersali medicina</i>	201
<i>Diluta purgantis</i>	220		<i>Ignis sanatiuum ignis morbifici</i>	25.26
<i>Diureticum</i>	254.260.261.293.294.297		<i>Iliaca</i>	238
<i>Diurium</i>	216		<i>Impetigo fera</i> , 162.	<i>Impotentia lumborum</i> 200
<i>Dolor capitis</i>	218		<i>Impotentes in venere</i>	222.223
<i>Dolores in genere</i> , 293.212.72.	<i>Dentium</i> , 162.322.218		<i>Incidens optimum</i> , 295.	<i>Inflammationes</i> , 265.70
<i>Immanissimi luis venerea</i> , 268.269.	<i>partus promoue-</i>		<i>Infusum arsenicale contra venena</i>	168
<i>Dysenteria</i> , 69.219.	(re, 197.198		<i>Ischama</i> , 314.	<i>Ischmia</i> , 216.293.294
<i>Dyspnœa</i>	219.220.75.74			L.
<i>Dysuria</i>	73.216.220.293.294		<i>Lapis vesica</i>	73
	E.		<i>Lapidum saxifragorum preparatio</i>	150
<i>Electuarium Cardiacum</i>	223		<i>Lentigo</i>	249
<i>Elephantiasis</i> , 73.75.59.	<i>an sanetur viperis</i> , 161.		<i>Lepra</i> , 28.29.53.70.71.74.191.162.207.236.247.	
<i>aliud remedium</i>	287.288			248.273.
<i>Elixir catharticum</i>	211		<i>Lepra species quarta</i>	119.120
<i>Emeticum</i>	276		<i>Leuce</i>	162
<i>Emplastrum puncturium</i>	319		<i>Lienosis</i> , 151.212.297.	<i>vbi purgatio splenetica</i> .
<i>Empyema</i>	211.282.283		<i>Lippitudo</i>	272
<i>Epatici</i>	212		<i>Liquor purgans</i> , 74.	<i>vulnerarius sibi</i> 74
<i>Epatii purgatiuum</i>	297		<i>Lues Hispanica</i> , qua & catholica & venerea, 25.70.71.	
<i>Epilepsia</i> , 69.162.207.208.213.236.273.274.277				73.74. 69.64.165.177.222.233.236.247.248.
<i>Eripthora</i>	272			260.261.267.268.
<i>Eritheima capitale & cordiale</i>	218		<i>sola plantarum vncione sanan-</i>	
<i>Equigonius lœsi</i> , 322.	<i>Erysipelat</i>	217.309	<i>da</i>	268.269
<i>Expectorans elæboratum</i>		134.135	<i>Lysiponos</i>	72
<i>Expressio amygdalina pectoralis</i>		219	<i>Lysipyretos</i>	70
<i>Extractum cordiale imperiale</i>		183		* Ad.
	F.		<i>Macies</i>	223
<i>Faciei macula</i> , 296.	<i>Fascinum</i>	274	<i>Macula faciei</i>	240
<i>Febres</i> , 208.205.206.212.215.236.	<i>Ad febres mira-</i>		<i>Magorreo</i>	316.317
<i>bile</i> , 65.74.	<i>omnes exstingues</i> , 294.	<i>soluens (lexopyre-</i>	<i>Maliguitatum depulforium</i>	223
<i>tum)</i> 70.	<i>Febres acuta</i> , 274.	<i>continua</i> , 295.	<i>Mania</i>	274.254
<i>223 plegmatica & melancholica</i>		277	<i>Medicamenta specifica</i>	207.208
<i>Febrifuga aqua</i>		144	<i>Medicina catholica Paracelsica num detur</i>	208
<i>Febrifugum Basilii</i> , 75.	<i>Penoti</i>	252.253.271	<i>Medicina Sedinuogii ad lepram</i>	449
			<i>Medicina sola</i>	79.80
			<i>Melancholia</i> , 75.69.215.239.254.271.	<i>cum pervigilio</i>
			<i>Memoriam firmans</i> , 75.	(223

Index.

Menses albi, 148. Retenti, 215. Nimiti	162	Pleuritis, 72. 73. 74. 75. 72. 231. 294. 295. 296. mi-	(rum, 65)
Mercurius Rulandi Panchrestus, 249. Dulcis catharticus	246	Poculum chymicum purgans, 66.	
Mesenterium purgare	297	Podagra, 73. 155. 146. 162. 165. 212. 233. 236. 273. 273.	
Mineralia medicamenta	53	254. 267. 268. calida, 198. nodosa diuinum, 254.	
Morbi astrales	274. 302. 214	255. Paracelsica	246
Morborum in genere omnium sanationes per Panaceas	274. 302. 214	Polychrestum, 74. mercuriatum, 257. Polypus	198
dictas	207. 156. 214. 301. 302. 28. 162. 189. 190	Precipitatum catholicum cuiusdam quatuor apoplexia	
Morbi omnes ad quatuor reducti	209. 210	perit, 298. 299. purgans	234
Morborum grauium depulsiu, 239. 245. 247. 248		Pruna solutiva,	205. 206
Morbus catholicus (Gallicus, Hispanus, Neapolitanus)	207. 208. 133. 302	Pfora	254
Morbi chronici	298. 310	Puerorum per mercurium purgatio	254
Morborum desperatorum miraculosum remedium	303	Pulmonum affectus, 214. 285. 295. apostema, 211. Bal-	
Morbi epidemici (astrales) 286. Renales, 295. Tartarei,	296. 297. 253. volatici	Pulvis vomitiuus, 270. 271.	(Janus, 214)
Morphaa	69. 162. 247. 248	Purgare, 18. per alterantia tantum, 164. 165. cum astri-	
Morsus canis rabidi	150. 234	Purgationes chymicae, 135. 136.	(Hione, 57)
N.		Purgans decoctum, 217. 218. electiuum blandissimum,	
Natura morborum sanatrix	26	260. 261. febribus conueniens	212
Nepenthes vitriolatum	275. 276	Purgantes fructus	174
Nephritis	294. 220	Purgantia per imbibitiones	205
Nervi laesi, 219. praevisi,	287. 288	Purgans lenis ex antimonio, 69. 70. spirituale, 207.	
Nodi duri, 173. 174. Gallici	254	suaue, 260. Zuingeri	74
Nummipurgantes	271. 272	Purgatio ex aere coagulato, 168. per diuresin	254
O.		Pustula	254
Obstructiones	214. 215. 277. 278. 296. 297	Putredinis prophylacticum	286
Oculare	213. 155. 162	Q.	
Oculorum tumores	272	Quartana remedia, 70. 73. 117. 162. 239. 254. 271.	
Odontalgia	162	273. 272	
Oleum alexipharmacum, 219. Antibuffonium, 168. 169.		R.	
Antimonii Panacearium, 68. 69. Antivarenium, 168.		Ramices	287. 288
169. diaphoreticum mercuriale, 267. 268. scorpionum		Rauedo	219
ad pestem, 168. 169. sibi purgas, 70. 71. verrucarum		Refectiuum	220
74. viperinum ad venena	168. 169	Renouatio hominis, 25. 68. 69. 70. 72. 73. 74. 161. 162.	
Ophthalmia	272. 189. 218. 31	per mercurium, 245. 246. per sincturam antimoni	273
Ophthalmica aqua,	168. 169. 277. 278. 65. 68	Renum morbi, 162. detergens, 215. exulceratio, 268. in-	
Osteocolla	213	flammatio	198
Oralgia	162	Rigores	162
Ozana	198. 288	Roborans catholicum, 207. laudatissimum	222. 223
P.		S.	
Panacea, 189. 191. 192. 208. 163. Basilii, 76. Impera-		Sacharum candidum laxans	205. 206
toria, 60. 246. Palmariana, 117. 118. Penoti, 269.		Sal ad articulos languidos post luvem curat	222
Querc. 75. ex sibi multa, 62. plus quam Panacea 274		Sal confortans	221. 222
Panchrestum Aetii, 162. Quercetani	72. 73	Salina hominis antipharmaca	152
Pantagoga, panchymagoga, 66. 130. 231. 274. (vide ca-		Sanguis in corpore concretus	69. 70
tholica)		Sanguinis mundificatiua	75. 214. 254
Paralysis	117. 162. 236. 239. 273. item	Sanguinem sistere,	151. 205
Pareisis	295. 296	Saxifragum	150. 212
Pauimentum aquis cathartici ad purgandum praepara-		Scabies, 75. 75. 151. 233. 253. 267. 268. fera	162
re, &c. 68. (idem potest & mercuriatu sibiatiq,		Scirrhi	217
pulueribus & vitru procurari. si quis diu nudis pedib.		Sclopetorum ictus	234
insistat. Imo & lotionibus, vnctionibusq plantarum		Scorbutus	212. 307. 308
& manuum, &c.)		Scorpionum ictus	308
Pectorales morbi, 211. succus, 219. 220. vlcera, 217. 218		Scrofula	156. 251. 253
Pedicularis morbus (phthiriasis)	155. 287. 288	Senectutis instauratiuum seu iuuenilis constitutionis re-	
Pestis excellens remedium, 180. 181. 187. 211. Alia 69. 70.		paratiuum, 156. senectutis remora	273
72. 74. 75. 106. 199. 200. 214. 215. 219. 220. 221.		Serpentum morsus, 313. prophylacticum	155
236. 239. 247. 248. 252. 253. 268. 271. 273. 274. 302		Serpigo	75. 249
(vbi Paracelsus quidam sciens sibi videtur aliquies		Situ	212. 220. 293. 294
se) 286. prophylactica	162. 168. 169	Somnifera, 212. suauia	62
Phagedana	72	Spei vasser D.I.H	168
Philtrum	274	Spirituales sanationes	25. 26
Phlegmatagogum	231	Spiritus vitales restaurare	189. 190
Phlegmone	284. 285. 293. 204. 189. 198	Spiritus vitrioli ancepilepticus	252
Phthiriasis 72. 73. 189. 161. 162. (per viperina) 284. 286.		Splenis affectus, 307. 308. 162. 168. 169. durities	215
Pilos regere, 69. 70	(214. 215)	Stranguria	216
		Struma	173. 174. 155. 217
		Succus confortans, 217. 218. catharticus, 338. 172. (gra-	
		tissimu.)	
		Sudorifica, 72. 249	Suffo-

Index.

<i>Suffocatio matricis.</i>	69.178.179	<i>Verruca.</i>	74.150
<i>Suffusiones.</i>	162	<i>Vertigo.</i>	250.313.162
<i>Sulphur rubeum propeste.</i>	167	<i>Vires rescicere.</i>	197.198.107.216
<i>Surditas.</i>	325	<i>Vigilia.</i>	219.220
<i>Syncope.</i>	75.164.165	<i>Virginum colores scedi.</i>	272
<i>Syrones.</i>	233	<i>Pitriolatum antepilepticum,</i>	248
T.			
<i>Tabes.</i>	162.216.219	<i>Vlcera , .295.296.307.308.71.72.74.146.cacoe-</i>	
<i>Tabula confortantes.</i>	221	<i>the,216.corrosiua,197.198.26.301.302.309.infa-</i>	
<i>Tartarum catharticum. 205.206. 298. purgans qua-</i>		<i>nabilia,161. 162.maligna,257.234.pectoris 217.</i>	
<i>tuor vis.</i>	215	<i>218.pulmonis,284.virga,</i>	234
<i>Tartarum corporum soluere.</i>	215	<i>Vlcera & vulnera,70.71.74.287.288.309. (dyssep-</i>	
<i>Tenigo.</i>	253	<i>lota,manantia).</i>	
<i>Tertiana 70.117. (quod felix remedium dicitur.)</i>		<i>Vngaricus causus</i>	292.293.294
<i>Thoracis affectus.</i>	214.285	<i>Vnguentum neruinum,219.viperinum</i>	154
<i>Tinea.</i>	162	<i>Vniuersale remedium, 201.multiplex,236.in omnibus</i>	
<i>Tofi.</i>	217.	<i>rebus,46. An vnicum tantum,170.171.Num fit vl-</i>	
<i>Trociscis pectorales.</i>	221	<i>lum,208.209.secundum quid,54.ex opinione,&ia-</i>	
<i>Tumores.</i>	309.267.198.234.	<i>stantia potius quam veritate, 162. Et tamen verum</i>	
<i>Tussu,</i>	293.294.162.219.220	<i>dictum,410.ex qua re,</i>	79.80
V.			
<i>Valetudinis conseruationum.</i>	273	<i>Vniuersale Crollii Paracelsi,209.210.Palmaris, 33.</i>	
<i>Venarum infarctus.</i>	210.211	<i>51.Paracelsi,209.210.Quercetani</i>	209
<i>Venum. 197.198.271.239: 247.248.260.261.</i>		<i>Vomilia seu vomitiua, 168.74.276.277.Lene, 146.</i>	
<i>156.Expurcare.213.Refringere.</i>	72	<i>Lenissimum</i>	260.261
<i>Venerius morbus.</i>	231	<i>Vrina difficultas</i>	293
<i>Ventriculus imbecillus.</i>	69	<i>Vteri suffocatio</i>	308.309
<i>Ventriculum expurgare.</i>	297	<i>Vulnera</i>	197.198
<i>Vermes.</i>	212.247.248.308.309	<i>Vulnera sclopetaria 234. varia,324. 325.vno die sa-</i>	
Z.			
		<i>nanda</i>	324
		<i>Zoophilos</i>	71.257
		<i>Zuingeri mercurius purgans</i>	252.253

Finis Indicis Medici.

Deo summo soli gloria per Iesum Chri-
stum, Amen.